

**PRAVNI TERMINOLOŠKI
SLOVAR**

DO 1991, GRADIVO

LJUBLJANA 1999

Zbirka Slovarji
Pravni terminološki slovar (do 1991, gradivo)

© 1999, ZRC SAZU

Sestavila Pravna komisija Sekcije za terminološke slovarje

Jaromir Beran, Alojzij Finžgar, Jože Juhart, Peter Kobe, Viktor Korošec,
Ciril Kržišnik, Gorazd Kušej, Avgust Munda, Vladimir Murko, Albin Ogris,
Stanko Peterin, Leonid Pitamic, Janko Polec, Miloš Rybař, Rudolf Sajovic,
Milan Škerlj, Makso Šnuderl, Ivan Tomšič, Lado Vavpetič, Sergij Vilfan

Končna redakcija Sekcija za terminološke slovarje

Marjeta Humar, Silvo Torkar, Maja Košmrlj-Levačič,
Ivanka Šircelj-Žnidaršič, Polona Gantar

Izdal

ZRC SAZU,
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša,
Sekcija za terminološke slovarje

Za izdajatelja

Varja Cvetko Orešnik

Strokovni pregled

Borut Stražišar, Janez Jeglič

Pravorečni pregled latinskih gesel

Martin Benedik

Kontrolni pregled in korekture

Cvetana Tavzes

Računalniški vnos

Silvo Torkar

Obdelava in vnos korektur

Marija Djurović, Ana Anžel

Založil

Založba ZRC, ZRC SAZU

Za založnika

Oto Luthar

Urednik založništva

Vojislav Likar

Oblikovanje zbirke

Milojka Žalik Huzjan

Tisk

Tiskarna Delo, Ljubljana

Tisk sta finančno podprli Ministrstvo za
kulturo in Ministrstvo za znanost in
tehnologijo Republike Slovenije

U 34(03)

175626č

0 2000 / 7945

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

34(038)=163.6

PRAVNI terminološki slovar : do 1991, gradivo / [sestavila pravna komisija Sekcije za terminološke slovarje Jaromir Beran ... [et al.] ; končna redakcija Sekcija za terminološke slovarje Marjeta Humar ... et al.] - Ljubljana : Založba ZRC (ZRC SAZU), 1999. - Zbirka Slovarji / ZRC SAZU

ISBN 961-6182-72-2

I. Beran, Jaromir 2. Humar, Marjeta

98179072

Po mnenju Ministrstva za kulturo Republike Slovenije sodi publikacija med proizvode,
za katere se plačuje 5-odstotni davek od prometa s proizvodi.

15. 05. 2000

Uvod

Slovenska pravna terminologija ima najdaljšo tradicijo med vsemi slovenskimi terminologijami. Že leta 1853 je izšla na Dunaju *Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Österreichs. Deutsch-kroatische, serbische und slovenische Separat-Ausgabe*, pri kateri so sodelovali Matija Dolenc, Fran Miklošič in Matevž Cigale. Leta 1894 je prav tako na Dunaju izšla Babnikova *Nemško-slovenska pravna terminologija*. V tem stoletju so pravnoterminološka prizadevanja oživila z ustanovitvijo Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. 9. maja 1939 je pravni razred AZU določil posebne proračunske postavke za pripravljane pravne in sodnomedicinske terminologije. Glavna skupščina AZU je na predlog predsedstva 12. julija 1940 odobrila sklep pravnega razreda, da pričnejo s pripravljalnimi deli za izdajo terminologije, vendar je med vojno delo počivalo. Po vojni je glavna skupščina AZU na seji 2. oktobra 1945 izvolila v oddelek za pravno terminologijo akademike in univ. profesorje dr. Janka Polca, dr. Frana Ramovša in dr. Milana Škerlja. Akademik Škerlj je glede izdaje pravne terminologije izdelal referat, ki ga je oddelek za pravno terminologijo odobril 25. aprila 1946 in obenem sklenil, da je treba takoj začeti z deli.

Oddelek se je preimenoval v Komisijo za pravno terminologijo, člani komisije so postali še akademik in univ. prof. dr. Leonid Pitamic, univ. prof. dr. Rudolf Sajovic in sodnik vrhovnega sodišča v pokoju Rudolf Sterle, predsednik je postal akademik Milan Škerlj, po njegovi smrti (1947) pa prof. Sajovic, 32 ekscerptorjev je izpisovalo gradivo iz uradnih glasil in pravnega slovtva od leta 1895 dalje (gradivo do tega leta je obseženo v Babnikovi terminologiji). Ekscerpiranje je bilo v glavnem končano januarja 1952, nato pa je potekalo v skrčenem obsegu do leta 1986, pri čemer je bilo od 1969 zaradi zmanjšanih denarnih sredstev omejeno na posamezne pravne monografije ali posamezne članke v reviji *Pravnik*. V komisijo so bili tedaj dodeljeni še: univ. profesorja dr. Avgust Munda in dr. Albin Ogris ter dr. Rudolf Kolarič kot jezikovni svetovalec in tako je komisija začela delovati. Po obsežnem razpravljanju je komisija, tedaj že kot Pravna sekcija Terminološke komisije SAZU, sprejela 13. marca 1953 načelni sklep, ki je med drugim določal:

1. Slovenska pravna terminologija je namenjena v prvi vrsti pravnikom.
2. Terminologija je enojezična. Vanjo se sprejmejo naslednji tuji izrazi:
 - a) ki so še danes v rabi; te tujke se navedejo s kazalko, opozarjajočo na slovenski izraz;
 - b) navedejo se tudi tujke, ki se bolj poredko uporabljajo, prav tako s kazalko, opozarjajočo na slovenski izraz;
 - c) tudi stare tujke, ki so se nekdaj uporabljale, se sprejmejo v terminologijo, kolikor jih nismo že popolnoma zavrgli, in sicer tudi s kazalko, opozarjajočo na slovenski izraz;
 - č) navesti je treba tudi tujke, za katere še nimamo slovenskega izraza.
3. V terminologijo se sprejmejo samo pravni izrazi. To so:
 - a) izrazi, ki so samo pravni,
 - b) izrazi, ki v pravu nekaj pomenijo,
 - c) izrazi, ki imajo poleg drugega splošnega pomena še pravni pomen, bodisi sami zase ali v določeni zvezi.

Vsi ti izrazi se sprejmejo, četudi so splošno znani.

4. Pojasnila se dajo:

- a) samo manj znanim besedam,
 - b) izrazom, ki v pravu pomenijo nekaj drugega kakor v vsakdanjem življenju,
 - c) izrazom, ki imajo v pravnih in drugih znanstvenih disciplinah različen pomen.
5. Pri obdelavi terminov je treba gledati na pravni jezik in navesti tudi potrebne zveze (frazеologijo). Pri obsežnih zvezah ni treba navesti vseh, temveč samo nekaj, po možnosti značilnih primerov.

Ta načela je sekcija ponovila 1. julija 1967, ko je sprejela sklep o vidikih, ki naj bi veljali za končno redakcijo slovenske pravne terminologije. Ti so:

1. Pravna terminologija je v prvi vrsti namenjena pravnikom.
2. Skladno s tem naj se ne pojasnjujejo osnovni pojmi, ki jih mora vsak pravnik poznati, pa tudi ne pojmi, ki še niso razčiščeni, pač pa naj se dajo kratka pojasnila pravnozgodovinskimi izrazom, izrazom, ki imajo v pravu drug pomen kakor v splošnem jeziku, in tujkam.

Komisija oz. sekcija je v zvezi z načelnim sklepom s 13. marca 1993 in sklepom o vidikih za končno redakcijo s 1. julija 1967 na sejah od termina do termina odločala, ali je razlaga potrebna ali ne. Sodila je, da so nekatere razlage teoretično sporne in da tudi zato niso primerne za objavo.

Sekcija je ta načela vseskozi upoštevala, ko je na tedenskih sejah obdelovala nabrano gradivo. Na ta način je trikrat obdelala vse črke abecede. Večkratna obdelava je bila potrebna, ker se je glede na različne povojne ustave zakonodaja stalno dopolnjevala in spreminjala, vse to pa je prinašalo tudi novo terminologijo. Sprejetih je bilo več obsežnih sistemskih zakonov (npr. l. 1977 zakon o pomorski in notranji plovbi s 1046 členi, l. 1978 zakon o obligacijskih razmerjih s 1109 členi).

Zaradi smrti nekaterih članov sekcije so prišli vanjo novi člani, tako je po smrti akademika Polca (1956) prevzel naslednje leto njegovo področje akademik in univ. prof. dr. Viktor Korošec, po smrti prof. Ogrisa (1959) je bil imenovan za člana univ. prof. dr. Vladimir Murko (+1986), naslednje leto je po smrti prof. Sajovica prevzel vodstvo komisije akademik Korošec (+1985), nova člana pa sta postala univ. prof. dr. Alojzij Finžgar (+1994) in dr. Jože Juhart (+1967).

V letih 1963–1974 je bil član sekcije univ. doc. dr. Jaromir Beran. Po smrti univ. prof. Munde in Pitamica (1971) so bili imenovani za člane sekcije: univ. prof. dr. Peter Kobe (+1995) in dr. Ivan Tomšič (+1976) ter samostojni svetnik v republiškem sekretariatu za pravosodje in občo upravo dr. Ciril Kržišnik. Člani sekcije so bili tudi akademiki pravniki, člani razreda za zgodovinske in družbene vede SAZU, univ. prof. dr. Gorazd Kušej (+1985), dr. Makso Šnuderl (+1979) in dr. Lado Vavpetič (+1982). 1975 sta postala zunanja sodelavca univ. prof. dr. Sergij Vilfan (+1996) in Zvonka Leder-Mancini, prof., z Inštituta za slovenski jezik SAZU kot jezikovna svetovalka. Sekcijo je od l. 1982 vodil njen član, znanstveni svetnik dr. Ciril Kržišnik, drugi člani so bili: akademika univ. prof. dr. Alojzij Finžgar in dr. Sergij Vilfan, univ. prof. dr. Peter Kobe in dr. Stanko Peterin (+1998), Miloš Rybař, prof. (1983–1988). Sodelavci s Pravne fakultete so bili profesorji: dr. Rupko Godec, dr. Jože Mencinger, dr. Franjo Štibler, dr. Bojan Zabel, dr. Polonca Končar, dr. Marjan Pavčnik.

Komisija se od leta 1986 dalje ni več sestajala. Delo je teklo korespondenčno, opravljal pa ga je predvsem dr. C. Kržišnik (do 1988 tudi M. Rybař). V letu 1986 je bila namreč zaradi slovaropisne kritike sprejeta odločitev, da je treba dodati razlage vsem terminom in terminološkim zvezam in ne le tistim, za katere se je prej komisija sproti odločala. To je bilo usodno za dokončanje slovarja. Dr. C. Kržišnik je aktivno honorarno delal pri slovarju do pomladi 1993. S spremembo družbenega sistema 1990 in z osamosvojitvijo Slovenije 1991 se

je začela oblikovati nova zakonodaja, ki jo je dr. Kržišnik le v manjši meri lahko upošteval pri pisanju razlag takrat obravnavanih črk (K–S).

Po letu 1991 je potekal računalniški vnos slovarja, intenzivnejša leksikografska obdelava slovarja pa predvsem v letih 1996–1998. Pri njej so sodelovali leksikografi Sekcije za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša: Marjeta Humar, prof., Silvo Torkar, prof., Maja Košmrlj-Levačič, prof., Ivanka Šircelj-Žnidaršič, prof., in Polona Gantar, prof., kontrolni leksikografski pregled in korekture pa je opravila Cvetana Tavzes, prof.

V zadnji fazi leksikografske obdelave sta slovar pregledala pravnik asist. mag. Borut Stražisar in Janez Jeglič, sodnik v pokoju, ki sta s svojimi pripombami pripomogla k izboljšanju nekaterih slovarskih rešitev.

Jezikovni pregled latinskih gesel in njihove izgovarjave je opravil lektor za latinski jezik Martin Benedik, prof.

Pričujoči enojezični razlagalni Pravni terminološki slovar (do 1991, gradivo) je torej rezultat dolgoletnega dela več generacij slovenskih pravnikov in leksikografov. Obsega 12363 slovarskih člankov z veliko zvezami. Slovar ni bil dokončan v času, ko je še veljala zakonodaja izpred leta 1991, njegovo celovito noveliranje pa zaradi vrste okoliščin, zlasti zaradi starosti ali smrti soavtorjev, žal ni bilo izvedljivo.

Vsa zvezna (jugoslovska) zakonodaja, ki je Ustavno sodišče Republike Slovenije ni razveljavilo, se še danes smiselno uporablja. Od približno 450 nekdanjih zveznih zakonov jih je danes po oceni pravnikov v veljavi še 150.

L. 1990 je bil sprejet ustavni zakon za izvedbo 96. ustavnega amandmaja k ustavi RS, ki izrecno navaja, kateri zvezni zakoni oz. njihove določbe se v RS ne uporabljajo (Ur. l. RS, 37/1990). V 96. ustavnem amandmaju pa se navaja, da odtlej izdani zvezni zakoni veljajo šele, ko da k njim soglasje republiška skupščina (Ur. l. RS, 35/1990). Poleg tega se v 4. členu ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Ur. l. RS, 1/91-I) govori, da se z dnem osamosvojitve RS kot republiški smiselno uporabljajo zvezni predpisi, če niso v nasprotju s pravnim redom RS (npr. poimenovanje Jugoslovanski letalski register se bere Republiški letalski register). Iz zakonodaje pa se črta tudi vse tisto, za kar je Ustavno sodišče RS ugotovilo, da je protiustavno. Prav zato se je Sekcija za terminološke slovarje kljub drugačnim skušnjavam odločila, da slovarja ne bo retuširala z različnimi črtanji ali delnimi preformulacijami, ker za kaj takega nikakor ni kvalificirana.

Slovar predstavlja največjo sistematično zbirko slovenskih pravnih pojmov, zato mislimo, da bo koristen pripomoček za ustalitev slovenske pravne terminologije in dobra podlaga za izdelavo pravnega slovarja, ki bo zajel tudi terminologijo iz časa po osamosvojitvi. Kljub njegovi nepopolnosti izdajamo slovar v omejeni nakladi in kot gradivo med drugim tudi zato, da zavarujemo avtorsko delo starejše generacije slovenskih pravnikov, ki so vanj vložili veliko svojega raziskovalnega časa in znanja.

Sekcija za terminološke slovarje

Ljubljana, marca 1999

Ureditev slovarja

Kot gesla nastopajo samostalniki, pridevniki, glagoli, predlogi (**iz, izven**) in prislovi (**imenoma, izmenoma**). Samostojna gesla so tudi nekatere stalne besedne zveze, zlasti tiste, ki se uporabljajo v več širših besednih zvezah (**avtorska pravica, avtorsko delo, industrijska lastnina, pravni posel**), enako tudi krajšave (**PTT, TIR, INCOTERMS, Interpol**). Pri glagolih so kot podgesla na koncu slovarskega članka dodani povratni glagoli (**izreči se, izseliti se, izkazati se**) in deležniki (**iztožen, izvršen**).

Slovarski članek ima te dele: glavo z zaglavjem in razlago, tej navadno sledi ponazarjalno gradivo; dopolnjujejo ga lahko podgesla. Glava je začetni del slovarskega članka in sega do vključno označevalnika besedne vrste. V glavi je geslo zapisano v osnovni obliki. Samostalniki so podani v imenovalniku in roditelju ednine (pri množinskih samostalnikih v množini, tedaj je označevalnik mn.). Samostalniki, ki se najpogosteje uporabljajo v množini, imajo označevalnik nav. mn., pridevniki in deležniki so podani z oblikami za vse tri spole, glagol v nedoločniku in prvi osebi ednine sedanjega časa. Osnovni obliki sledi slovnični označevalnik, ki označuje besedno vrsto. Pri samostalniku je to oznaka za spol, pri glagolu oznaka za vid.

Pri onaglaševanju gesel in pri navajanju njihove izgovarjave se slovar izogiba dvojnicam in praviloma navaja tisto, ki je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) na prvem mestu oz. jo SSKJ načelno uveljavlja.

Poimenovanja, ki so bila v uporabi do leta 1918, imajo spredaj dve zvezdici (****izselilni red**), tista pa, ki so se uporabljala v letih 1918–1945, eno zvezdico (***indirektni naklep, *industrijski požig**). Nekatera poimenovanja nimajo zvezdic samo zato, ker so bila v uporabi še nekaj let po vojni in so bila ponovno uvedena z novo zakonodajo po l. 1991 (**notar**).

V zaglavju je pri tujejezičnih geslih v oklepaju naveden označevalnik, ki označuje izvor besede ali besedne zveze (lat.), ponekod tudi prevod (**in fraudem creditorum**), če ta ni že del razlage (**in merito**); enako velja tudi pri terminoloških zvezah znotraj slovarskega članka. Ponekod ima slovensko geslo ali terminološka zveza v oklepaju dodano ustreznico v tujem jeziku, označevalnik pa označuje jezik, iz katerega je ta vzeta (**imenje, izročitev z izjavo**). Kadar nastopata kratica oz. okrajšava kot samostojni gesli, imata v zaglavju najprej navedeno, da je to kratica krat. oz. okrajšava okrajš., v oklepaju sledi označevalnik, ki označuje tuji jezik, iz katerega sta vzeti (angl.), in originalno besedilo (**INCOTERMS, Interpol**). Latinska gesla so lahko tudi širše stalne besedne zveze, ki so slovnično neoznačene (**actio libera in causa**).

Zaglavju sledi pomenski del slovarskega članka, ki obsega razlage in ponazarjalno gradivo. Geslo ali terminološka zveza sta lahko pojasnjena z razlago samo (**kaznivo dejanje, inflacija**), lahko je razlaga dodan sinonim (**imevanje**) ali več sinonimov (**borzni agent**) ali samo antonim (**imperativno navodilo**). Namesto razlage je lahko naveden samo konkreten primer, ki ga uvaja besedica *npr.* (**dedni delež**), še več pa je posrednih razlag: *ki se nanaša na ...*, *glagolnik od ...* Slednja se uporablja zlasti v primerih, kadar je razlaga otežena zaradi abstraktnosti razlage glagola, iz katerega samostalnik izhaja. Nekatere razlage so povzete ali

prevzete iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika. Precej gesel nastopa samo v eni ali več terminoloških zvezah, zato so razložene samo te zveze, ne pa geslo samo (**adhezijski, akuzatorni, božji, čisti**), uvedene pa so s pojasnilom v zvezah oz. v zvezi. Predlogi so samo naštet v tipičnih zvezah s pravnimi izrazi in niso posebej razloženi.

Kadar se geslo ali terminološka zveza nanašata samo na posamezno pravno panogo, je ta navedena s posebnim označevalnikom v oklepaju na koncu razlage ali terminološke zveze (*npr. kaz. = kazensko pravo*), ali pa je nakazana v razlagi (**in flagranti**).

Razlaga je tiskana v poševnem tisku.

Večpomenska gesla imajo različne pomene ločene s številkami, ki pa včasih združujejo posamezne terminološke zveze, ne da bi bil podan njihov skupni pomen (**načelo**). Kadar se gesla pomensko delijo na dva ali več pomenskih odtenkov, so ti označeni s črkami (**normativ, obdolženec**). S črkami se označujejo tudi podpomeni znotraj posameznih pomenov (**funkcija, konsolidacija, listina**) in posamezni pomeni pri terminoloških zvezah (**davčno pravo** pri geslu **davčni, deželni glavar** pri geslu **deželni, materialni dokaz** pri geslu **dokaz**). Pri geslih s posebno številnimi terminološkimi zvezami, kot je *npr. pogodba*, je bilo potrebno vpeljati tudi rimske številke.

Večino pridevniških gesel predstavljajo t. i. razmerni pridevniki, ki so vedno navedeni v določni obliki. V določni obliki so tudi konverzni izkakovostni vrstni pridevniki (*npr. beli – belo blago; tihi – tihi družabnik; šepavi – šepavi posel; kosmati – kosmati dobiček; črni – črna gradnja*). V nedoločni geselski obliki so kakovostni pridevniki (**očiten – očiten sum, dostopen – dostopen prostor**). Povsod tam, kjer je iz ustrezne pomenske razlage razviden prehod kakovostnega pridevnika v vrstnega, je tudi ustrezno podgeslo v določni obliki (*npr. izčrpen in izčrpn, samostojen in samostojni*). Samostalniško rabljeni pridevniki so prikazani kot podgesla s pregibanjem v moškem spolu in z označevalnikom *sam.* (**mladoletni, brezposelni**).

Deležniki so predstavljeni v okviru ustreznih glagolskih slovarskih člankov kot podgesla, *npr. dovršiti – dovršen poskus*.

Enako so prikazani tudi iz deležnikov nastali vrstni pridevniki, *npr. simulirani – simulirani pravni posel*.

Prislovi so samostojna gesla ali podgesla pri pridevnikih in praviloma niso posebej razloženi.

V slovarskem članku navedene zveze so razvrščene takole:

I. pri samostalnikih:

- 1) zveze s pridevniki (diplomatska **imuniteta**);
- 2) zveze s samostalniki, ki so razvrščeni po sklonih in po potrebi s predlogi, tako da je:
 - a) geselska beseda na prvem mestu in nato samostalnik (**imuniteta** sodnika, **izvršba** na nepremičnine),
 - b) samostalnik na prvem mestu in nato geselska beseda (predmeti **izvršbe**, ček na **ime**);
- 3) zveze z glagoli:
 - a) glagol na prvem mestu, nato geselska beseda (opraviti **izpit**),
 - b) geselska beseda na prvem mestu in nato glagol (**od izpita** odstopiti);

II. pri pridevnikih so zveze s samostalniki razvrščene po spolu: najprej moški, nato ženski in srednji spol, v okviru spola najprej edninske in nato množinske zveze (**izvedenski honorar, izvedenska etika, izvedensko mnenje**), sledijo širše stalne besedne zveze (**načelo individualne kazenske odgovornosti**);

III. pri glagolih:

- a) zveze s samostalniki v imenovalniku (zakon **izide**) in v sklonih brez predlogov (**imeti** pravico) ter s predlogi (**imeti** v posesti),

- b) zveze s prislovi (**izpovedati** po krivem),
 c) širše stalne besedne zveze (sodba se **izreče in razglasi** v imenu ljudstva).

Pri vsem ponazarjalnem gradivu so istovrstne zveze razvrščene po abecedi, če ni kronološka ali logična razvrstitev pomembnejša (prim. slovarske članke **instanca**, **izpit**, **razpis**).

Gesla ali terminološke zveze so z enakovrednimi sopomenkami oz. sinonimi (**istost**, **izkrcaanje**) povezani z označevalnikom sin., pri čemer ta lahko stoji za razloženo zvezo, ločen od nje z vejico, ali pa za nerazloženo, brez vejice. V okviru slovarskega članka se sinonimna dvobesedna zveza razloži samo na enem mestu, na drugem pa nanjo kaže kazalka gl. Pri tem ni rečeno, da je razložena zveza nadrejena tisti s kazalko gl.

Razmerje med nadrejenimi in podrejenimi sinonimi je prikazano tako, da so nadrejeni sinonimi razloženi, pri podrejenih pa je namesto razlage naveden kar nadrejeni sinonim. Od nadrejenega sinonima ni nobene kazalke na podrejenega. Če ima nadrejeni sinonim še svoj enakovredni sinonim, je podrejeni razložen samo z enim od njih. Na sorodne izraze in zveze opozarja označevalnik prim., ki se včasih rabi tudi namesto označevalnika sin., če razlaga ni polnopomenska. Antonimi so označeni z označevalnikom ant. Pri terminoloških zvezah, ki imajo za sinonime podomačene latinske izraze, se v primeru domače zveze navaja domači antonim, v primeru podomačene pa podomačeni (derivativna pridobitev pravice, ozka razlaga predpisa).

Krajšave

Pravne panoge

angl. pr.	anglosaško pravo	men.	menično pravo
avt. pr.	avtorsko pravo	nepravd. post.	nepravdni postopek
civ.	civilno pravo	pom. mednar. pr.	pomorsko mednarodno pravo
ded. pr.	dedno pravo	post.	postopek
izvr. post.	izvršilni postopek	pravd. post.	pravdni postopek
kan.	kanonsko pravo	pr. zg.	pravna zgodovina
kaz.	kazensko pravo	rim. pr.	rimsko pravo
kaz. post.	kazenski postopek	soc. zav.	socialno zavarovanje
knjig.	knjigovodstvo	steč. post.	stečajni postopek
krim.	kriminalistika, kriminologija	upr. post.	upravni postopek
kz	kazenski zakon, zakonik	zav.	zavarovalništvo
mednar. pr.	mednarodno pravo	zemlj. knj.	zemljiška knjiga
mednar. zas. pr.	mednarodno zasebno pravo		

Slovnični označevalniki, kazalke in druge krajšave

m	samostalnik moškega spola	ipd.	in podobno
ž	samostalnik ženskega spola	npr.	na primer
s	samostalnik srednjega spola	t. i.	tako imenovani
prid.	pridevnik	t. j.	to je
neskl.	nesklonljiv	l.	leto
sam.	samostalniška raba	stol.	stoletje
	pridevnika	krat.	kratica
dov.	dovršni glagol	pr. n. š.	pred našim štetjem
nedov.	nedovršni glagol	okrajš.	okrajšava
mn.	množina	sin.	sinonim
nav. mn.	navadno množina	ant.	antonim
prisl.	prislov	gl.	glej
itd.	in tako dalje	prim.	primerjaj
		→	glej tam

Jeziki

angl.	angleško	lat.	latinsko
fr.	francosko	nem.	nemško
gr.	grško	rus.	rusko
it.	italijansko	sh.	srbohrvaško
		tur.	turško

A

a. a. [á á] okrajš. *ad acta*

abandón -a m 1. *zapustitev, opustitev, odpoved*
2. v pomorskem pravu *prepustitev ladje skupaj s tovorom upnikom namesto plačila njihovih terjatev*

abdicirati -am dov. in nedov. *odpovedati se kâkemu položaju ali pravici, zlasti prestolu*

abdikacija -e ž *odpoved kakemu položaju ali pravici, zlasti prestolu*

abdikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na abdikacijo*: abdikacijska izjava, listina

aberracija -e ž *motnja, zmota*

aberratio ictus [aberráció íktus] lat. *zgrešeni udar*

ab intestató prisl., lat. (*brez oporoke*), v zvezi: *dedič ab intestato zakoniti dedič*

abituriênt -ênta m *dijak, ki uspešno konča srednjo šolo*

aboliciija -e ž 1. *odpustitev ali ustavitev kazenskega pregona z amnestijo ali pomilostitvijo*
2. *odprava suženjstva* (v ZDA) 3. v zvezi: *aboliciija tlake odprava tlake* (pt. zg.)

abolicionizem -zma m 1. *gibanje za odpravo smrtné kazni* 2. *gibanje za odpravo suženjstva* (v ZDA)

abonênt -ênta m *kdor vnaprej plača ali se naroči na stvari ali storitve, ki se prejemalejo postopno*, sin. *naročnik (1)*

abonêntski -a -o prid., v zvezah: *abonentska pogodba pogodba o vnaprej plačanem naročilu na časopis, gledališke predstave, hrano, koncerte ipd.*; *abonentsko zavarovanje nezgodno zavarovanje časopisnih abonentov*

abonirati se -am se dov. in nedov. *vnajprej plačati, naročiti se na kaj*: abonirati se na časopis, hrano **abonirani** -a -o: *abonirani sedež sedež, ki je rezerviran z vnaprejšnjim plačilom*

abonmâ -ja m *vnajprej plačano naročilo na kaj*: naročiti abonma; plačati z abonmajem

abortirati -am dov. in nedov. *prekiniti nosečnost*, sin. *splaviti (1)*

abortív -a m *sredstvo za prekinitev nosečnosti*, sin. *splavilo*

abortívni -a -o prid. *ki se nanaša na abortus*, sin.

splavilni: *abortivno dejanje*; *abortivno sredstvo abortív*

abórtus -a m *prekinitev nosečnosti do 30. tedna od zanositve*, sin. *splav (1)*: *arteficalni abortus umetna, izzvana prekinitev nosečnosti*; *dovoljeni, indicirani abortus*; *spontani abortus*; *indikacija abortusa povod za umetno prekinitev nosečnosti*; *začeti, dokončati abortus*

abrogirati -am dov. *razveljaviti, odpraviti*: *abrogirati zakon*; *abrogirati meddržavno pogodbo*

absolúten -tna -o prid. 1. *popoln*: *absolutna sodna nepristojnost nedopustnost sodne poti*; *absolutna ničnost odločbe* 2. *nedvomen*: *absolutna kršitev procesualnih predpisov*; *absolutno zastaranje absolútni* -a -o: *absolutni trgovinski posel posel, ki se presoja po trgovinskem pravu*; *absolutni vladar vladar, ki ima vso oblast*; *absolutna pravica pravica, ki jo je mogoče uveljavljati nasproti vsakomur*; *absolutna pravnomočnost pravnomočnost, ki učinkuje nasproti vsakomur*; *absolutna sila* (lat. *vis absoluta*) *sila, ki izključuje odločitev volje*; *absolutna večina večina, ki je nadpolovična*; *absolutna gozdna tla gozdna tla, na katerih uspeva samo gozd absolútno* prisl.: *absolutno nesposobna priča npr. duševni bolnik*; *absolutno predpisana kazen gl. absolutno zagrožena kazen*; *absolutno zagrožena kazen predpis ene same kazni v zakonu za posamično kaznivo dejanje*, sin. *absolutno predpisana kazen*

absolutio ab instantia [absolúcio ab instância] lat. 1. *vrsta oprostilne sodbe v srednjeveškem italijanskem kazenskem postopku in v inkvizicijskem postopku* (pt. zg.) 2. *zavrženje obtožbe, ker ni procesnih predpostavk* (pravd. post.)

absolutíst -a m 1. *oblastnik, ki ima vso oblast* 2. *privrženec absolutizma*

absolutístični -a -o prid. *ki se nanaša na absolutizem*: *absolutistični režim*; *absolutistična država, oblast, vlada*

absolutízem -zma m 1. *politična ureditev, v ka-*

absolutórij

teri ima vso oblast en človek: razsvetljeni absolutizem (pr. zg.) 2. v zvezi: birokratski absolutizem ureditev, v kateri ima prevladujočo vlogo birokracija

absolutórij -a m razrešnica: dati odboru absolutorij

absolvěnt -ěnta m 1. dijak, ki uspešno konča srednjo šolo 2. študent, ki ima potrjene vse semestre

absorbirati -am dov. in nedov. vključiti, zajeti: hujša vrsta kaznivega dejanja absorbira milejšo; top absorbira tatvino

absórpcija -e ž, v zvezah: načelo absorpcije pri nepravem zakonskem steku (kaz.), sin. absorpcijsko načelo; načelo absorpcije kazni ob steku kaznivih dejanj izrečena smrtna kazen absorbira zaporno

absorpcijski -a -o prid. ki se nanaša na absorpcijo: absorpcijsko načelo pri nepravem zakonskem steku (kaz.), sin. načelo absorpcije

abstinéncia -e ž neudeležba, vzdržnost: volilna abstinencia

abstinirati se -am se dov. in nedov. ne udeležiti se, vzdržati se: abstinirati se od volitev, seje

abstrákten -tna -o prid. s čuti nezaznaven, pojmoven abstráktni -a -o: abstraktni posel pravni posel, iz katerega ni razviden pravni razlog (causa) nastanka pravice ali obveznosti; abstraktna krivda (lat. culpa in abstracto) krivda, ki se presoja po splošnem merilu, npr. po skrbnosti dobrega gospodarja; abstraktna obveznost obveznost, iz katere ni razviden pravni razlog; abstraktna nevarnost stanje, ki se ob nastopu določenih okoliščin lahko spremeni v konkretno nevarnost; abstraktna škoda škoda, katere znesek je vnaprej določen po zakonu, zakonskem predpisu ali dogovoru strank; abstraktno pravno pravilo pravilo, ki se nanaša na vnaprej zamišljeno družbeno razmerje, ki pravnemu subjektu dovoljuje, prepoveduje ali zapoveduje določen tip vedenja in ravnanja

accidentalía negotii [akcidentálía negóciij] lat. stranski dogovori ob sklepanju pravnih poslov, npr. glede rokov, kraja izpolnitve, jamčevanja

a conto [a kónto] prisl., it. a kónto

a (conto) metá [a kónto metá] prisl., it. pri poslu udeleženi stranki si delita dobiček in izgubo na polovico

actio libera in causa [ákcio líbera in kávza] lat. kaznivo dejanje, storjeno v neprištevnosti, ki si jo je storilec sam povzročil

actio popularis [ákcio populáris] lat. popularna (ob)tožba

actus contrarius [áktus kontrárius] lat. enakovredno nasprotno dejanje, ki naj odpravi prejšnje dejanje, v kazenskem pravu, npr. pri končanem poskusu

ad acta [ad ákta] prisl., lat. (okrajš. a. a.) k spisom, med spise: dati spis ad acta

a dáto prisl., it. od določenega dne, od danes

addictio in diem [addíkcio in díem] lat. prodaja s pridržkom razdora, če se v določenem roku pojavi ugodnejša kupna ponudba

à découvert [a dekuvěř] prisl., fr. (nekrivo) prodaja blaga in vrednostnih papirjev, ki jih prodajalec nima

adekváten -tma -o prid. primeren, sorazmeren, ustrezen: kazen naj bo adekvatna krivdi

adekvátni -a -o: teorija o adekvatni vzročnosti teorija, po kateri se za vzrok nastale posledice jemlje samo tisti dejavnik, ki redno in praviloma povzroči prav tako posledico

adekvátnost -i ž sorazmernost, npr. med obrambo in napadom pri silobranu

adhezija -e ž pristop k meddržavni pogodbi

adhezijski -a -o prid., v zvezah: adhezijski postopek del kazenskega postopka, v katerem kazensko sodišče obravnava oškodovančev premoženjskopravni zahtevek, sin. pridružni postopek; adhezijska pogodba množična pogodba, pri kateri sprejema ena stranka splošne poslovne pogoje druge stranke, npr. o prevozu, komunalnih storitvah, zavarovanju, sin. pristopna pogodba

****adjúnt** -a m pisarniški uslužbenec po končani pripravniški dobi in opravljenem strokovnem izpitu, sin. *pristav: davčni, sodni adjunkt

adjustirati -am dov. in nedov. 1. odmeriti: adjustirati stroške 2. izpolniti: adjustirati menico 3. urediti: adjustirati uradni spis

ad litteram [ad líteram] prisl., lat. dobesedno **administrácija** -e ž 1. uprava 2. pisarniško tehnično in manipulativno delo 3. oddelek v podjetju za pisarniško poslovanje: računovodstvena administracija

administracijski -a -o prid. 1. upravni 2. ki se nanaša na administracijo (2): administracijski posli

administratívni -a -o prid. upravni: administrativna inšpekcija, komisija skupščine; administrativna prepoved a) prepoved, naložena na dolžnikov osebnih dohodek z njegovo privolitvijo b) upravna izplačilna prepoved; *administrativna upokojitev upokojitev z upravno odločbo; administrativno planiranje, po-

slovanje, upravljanje planiranje, poslovanje, upravljanje, ki ga izvajajo državni organi; administrativno-operativni organ

administrátor -ja m 1. nižji pisarniški uslužbenec 2. upravnik, upravitelj, oskrbnik

administrátorski -a -o prid. ki se nanaša na administratorje: administratorski posli

admiralítěta -e ž 1. najvišji organ vojne mornarice 2. zbor admiralov

admonítivni -a -o prid., v zvezi: admonitivna sankcija kazenska sankcija brez uporabe sile in brez omejitve pravic, npr. sodni opomin, ukor

adnotácija -e ž 1. zapis 2. zaznamba (1)

ad nótam prisl., lat. na znanje, v vednost

ad nútum prisl., lat. na namig

adópcija -e ž posvojitve

adopcijski -a -o prid. posvojitveni: adopcijska pogodba pogodba o posvojitvi; adopcijsko razmerje

adoptánt -a m posvojitelj

adoptíranec -nca m posvojenec

adoptíranka -e ž posvojenka

adoptírati -am dov. in nedov. posvojiti

adoptívni -a -o prid. ki se nanaša na adoptante ali adoptirance: adoptivni oče, sin; adoptivni starši, otroci; adoptivna mati, hči; adoptivno razmerje

ad rém prisl., lat. glede na stvar

adrěsa -e ž 1. naslov, na katerem naj se terja plačilo: адреса po potrebi, v sili (men.) 2. pismena poslanica zakonodajne zbornice državnemu poglavarju 3. zbornični odgovor na vsakoletni vladarjev prestolni govor (v monarhiji)

adresánt -a m oseba, ki vnese naslov, navadno druge osebe, v menico ali drug vrednostni papir: adresant častnega sprejema (men.)

adresát -a m 1. naslovljenec (1) 2. kdor je v menici že vnaprej pozvan, da jo plača, če je ne plača akceptant oziroma če je ne sprejme trasat

adresirani -a -o prid., v zvezi: adresirana menica naslovljena menica

ad valórem prisl., lat. po (pravi) vrednosti: carina ad valorem carina, odmerjena v odstotkih vrednosti blaga, sin. vrednostna carina

advitalitětni -a -o prid. dosmrtni: advitalitetna pogodba; advitalitetna pravica vdovščina, dosmrtni užitek preživelega zakonca ipd.

advokát -a m odvetnik

advokátinja -e ž odvetnica

advokátski -a -o prid. odvetniški

advokatúra -e ž odvetništvo

aequitas [ékvitas] ž neskl., lat. primernost in pravičnost

agěnt

aerodrórm -a m letališče

aerodrómski -a -o prid. letališki: aerodromska pristojbina pristojbina za uporabo stez in postanek; aerodromsko podjetje

afekcijski -a -o prid., v zvezah: afekcijska cena, vrednost cena, vrednost posebne priljubljenosti

afěkt -a m kratkotrajno močno čustvo: dejanje v afektu; prekoračenje silobrana v afektu; biti v afektu; uboj v afektu v močni razdraženosti; patološki afekt

affidavit -a [afidávit] m, lat. (prisegel je) 1. zaprisežena pismena izjava pri notarju ali državnem uradu (anglosaško pr.) 2. potrdilo, da je lastnik vrednostnega papirja tujec

afiliácija -e ž pridružitve družbe ali podjetja drugi družbi ali podjetju: afiliacija banke

agěncija -e ž 1. posredovalnica, zastopstvo, predstavništvo: avtorska agencija ki se ukvarja z zastopanjem in posredovanjem avtorskih pravic; konzularna agencija; pomorska agencija ki posreduje pomorski prevoz blaga in oseb; poslovna, potovalna, rečna, trgovinska, turistična, železniška agencija; agencija za izseljevanje 2. poročevalski urad ali organizacija: časopisna, tiskovna agencija 3. specializirana vladna ustanova: Agencija Republike Slovenije za pospeševanje prestrukturiranja gospodarstva in spodbujanja prenove podjetij; specializirane agencije OZN

agencijski -a -o prid. ki se nanaša na agencijo: agencijski posel posel o posredovanju ali zastopanju; agencijska obrt; agencijska pogodba pogodba o trgovskem posredovanju ali zastopanju; agencijska poslovalnica, pristojbina, storitev; agencijsko podjetje, poslovanje, razmerje

agěnde agěnd ž, mn. poslovanje, delo, službeni posli, področje: prenos agend; izročiti, prevzeti agende

agěnt -ěnta m 1. kdor posreduje pri sklepanju kupčij, pogodb, sin. posrednik: akviziterski agent nabiralec naročnikov; borzni agent ki na borzi posreduje pri sklepanju borznih poslov, sin. borzni posrednik, sin. borzni senzal; carinski agent ki je pooblaščen podati za lastnika blaga carinsko deklaracijo, sin. carinski posrednik; plovni agent ki opravlja plovne agencijske posle; pomorski agent plovni agent; poslovni, potujoči, trgovinski agent

2. zastopnik, predstavnik: diplomatski, konzularni agent 3. v zvezi: policijski agent zaupni sodelavec državne obveščevalne službe 4. v zvezi: agent provokator (fr. agent provocateur)

kdor napelje drugega k storitvi kaznivega dejanja z namenom, da ga ovadi
agêntski -a -o prid. *ki se nanaša na agente*: agent-ski posel; agentsko posredovanje
agentúra -e ž *agencija*
agitácija -e ž *pridobivanje koga za kaj*: politična, volilna agitacija
agitátor -ja m *kdor agitira*: volilni agitator
agitirati -am nedov. *pridobivati koga za kaj*: agitirati na glasovalnem mestu
agnát -a m *krvni sorodnik po očetovi strani* (rim. pr.)
agnátski -a -o prid. *ki se nanaša na agnate*: agnatska rodbina osebe, ki so pod oblastjo iste ga očeta ali bi to bile, če bi oče še živel (rim. pr.); agnatske pravice; agnatsko načelo
agnosciranje -a s 1. v zvezi: agnosciranje čeka pripoznanje, da je pravilen 2. prepoznavna: agnosciranje oseb, stvari
agnoscirati -am dov. in nedov. 1. *pripoznati* 2. *ugotoviti istovetnost, prepoznati*
agrárni -a -o prid. *ki se nanaša na zemljiško posest, posestnike ali kmetijstvo*: agrarni interesent *kdor se ob agrarni reformi poteguje za dodelitev zemlje*; agrarni maksimum največja površina zemljiške posesti, ki jo sme kdo imeti, sin. *zemljiški maksimum*; agrarni subjekt, upravičenec; agrarna banka, carina, politika; agrarna reforma *odvzem dela zemlje lastniku in njena dodelitev drugemu lastniku, da jo ta trajno obdeluje*; agrarna skupnost *skupni pašniki ali gozdovi ali skupne pravice do tujih pašnikov ali gozdov, ki jih uživa več upravičencev, večinoma kmetov*; agrarne operacije *menjava zemljišč, arondacije, komasacije ipd.*, sin. *kmetijske prostorske ureditvene operacije*; agrarno pravo
agrárnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na agrarno pravo*: agrarnopravni organ, posel, postopek
agremá -ja m *privolitev vlade, da se za šefa tuje diplomatske misije imenuje določena oseba*
agresija -e ž *oboroženi napad na drugo državo*
agresívni -a -o prid., v zvezi: agresivno dejanje *napadalno, nasilno dejanje*
agresór -ja m *napadalec*
ágmelióracija -e ž *tehnično izboljšanje kmetijskih zemljišč*
aide-mémoire -a [édmemoár] m, fr. 1. *diplomatski zapis* 2. *vrsta memorandum*
akademija -e ž 1. *najvišja znanstvena in umetniška ustanova*: Slovenska akademija znanosti in umetnosti 2. *visokošolska organizacija*

različnih stopenj: glasbena, pedagoška, trgovska, vojaška akademija
akademijski -a -o prid. *ki se nanaša na akademijo* (1): akademijski svet; akademijska uprava
akadémik -a m *član akademije* (1)
akadémski -a -o prid. *ki se nanaša na akademijo* (2): akademski naslov *naslov, ki ga podeli visoka šola, npr. doktor*; akademska stopnja *magister ipd.*
akcépt -a m 1. *izjava o sprejemu ponudbe* 2. *izjava nakazanca (assignata), dana prejemniku nakazila (assignatarju), da bo izvršil nakazilo* 3. *sprejem menice po pozvancu (trasatu) s podpisom na sprednji strani menice*: bančni akcept *sprejem menice po banki*; bianko akcept *akcept na neizpolnjeni menici*; častni akcept *sprejem menice namesto trasata*, sin. *akcept za čast*; čisti akcept *sprejem menične obveznosti po vsebini menice*; delni akcept *sprejem dela meničnega zneska*, ant. *polni akcept*; kvalificirani akcept *gl. modificirani akcept*; modificirani akcept *sprejem menice, ki ne ustreza povsem njeni vsebini*, sin. *kvalificirani akcept*; polni akcept *sprejem celotnega meničnega zneska*, ant. *delni akcept*; (pre)črtani akcept; promptni akcept *takojšnji sprejem menice*; redni akcept *sprejem menice po trasatu*; akcept na duplikatu, kopiji; akcept na obroke; akcept za čast *gl. častni akcept*; akcept za uslugo *sprejetje menice po trasatu, ki nasproti izdajatelju nima nobene obveznosti*; prejemnik akcepta; dati, odbiti akcept; dati akcept za plačilo; prezentirati menico v akcept; plačati z meničnim akceptom 4. *akceptirana menica*
akceptánt -a m *kdor menico sprejme*: akceptant za čast
akceptirati -am dov. in nedov. *sprejeti*: akceptirati ponudbo; akceptirati menico *podpisati jo kot akceptant* **akceptirani** -a -o: akceptirana menica *menica s trasatovim podpisom*, sin. *sprejeta menica*
akcéptni -a -o prid. *ki se nanaša na akcept*: akceptni kredit *kredit, ki ga da banka s tem, da akceptira nanjo izdane menice*; akceptni nalog; akceptna banka
akcesija -e ž 1. *prirast*: pridobitev lastnine z akcesijo 2. *pristop k meddržavni pogodbi*
akcesórni -a -o prid. *stranski, dodatni, odvisni*: akcesorni dolg, dolžnik, upnik; akcesorni pravni posel *stranski posel, npr. poroštevna pogodba*; akcesorni značaj *udeležbe napeljevanje in pomoč* (kaz.); akcesorna dajatev, davš-

čina; akcesorna obveznost *npr. porošstvo*; akcesorna pogodba; akcesorna pravica *pravica, ki ne more sama obstajati in je odvisna od obstoja glavne pravice, npr. porošstvo, zastavna pravica*, sin. *stranska pravica*; akcesorna stipulacija *stranski dogovor*; akcesorna terjatev *npr. terjatev iz porošstva*

akcesórnost -i ž *pridruženost, pripadnost, odvisnost*: akcesornost obrestne obveze; akcesornost porošstva; akcesornost prikrivanja; limitirana akcesornost *udeležbe pri kateri udeleženec odgovarja, tudi če glavni storilec ni kazensko odgovoren* (kaz.), sin. *omejena akcesornost udeležbe*; omejena akcesornost *udeležbe* *gl. limitirana akcesornost udeležbe*; teorija o akcesornosti *udeležbe teorija o pridruženosti udeležbe* (kaz.), ant. *teorija o samostojnosti udeležbe*

ákcija¹ -e ž *delo, delovanje, dejanje, ukrepanje*: delovna, družbeno organizirana, gradbena, nabiralna, stanovanjska akcija; upravna akcija *za uresničenje določene upravne naloge*; preventivna ali prisilna akcija *Varnostnega sveta OZN*

ákcija² -e ž *delnica*

ákcija³ -e ž (lat. actio) *tožba in z njo uveljavljena pravica* (rim. pr.)

akcijski¹ -a -o prid., v zvezi: akcijski odbor *delovni odbor*

akcijski² -a -o prid. *delniški*: akcijski kapital; **akcijski regulativ *delniški predpis, pravilnik*; akcijska družba

akcionár -ja m *delničar*

**akciza -e ž **užitinski davek*

aklamácija -e ž *pririditev z vzklikom ali s ploskanjem*: izvolitev z akclamacijo *sin. izvolitev per acclamationem*; glasovanje z akclamacijo

akontácija -e ž *vneprejšnje plačilo denarne obveznosti za pričakovane izdatke*, sin. *predujem*: akontacija davka, osebnega dohodka, pokojnine; akontacija na odškodnino za razlaščeno nepremičnino; zaračunavanje plačanih akontacij; dati, dobiti, dovoliti, obračunati, vplačati, vrniti akontacijo

a kónto prist. (it. a conto) *na račun*: plačilo a konto **akórd** -a m *plačevanje dela po kosu, izdelku ali učinku*: posamezni, skupinski akord; delati na akord; izdelovati blago v akordu

akórdni -a -o prid. *ki se nanaša na akord*: akordni delavec; akordna cena; akordna postavka *določba, da mora delavec doseči učinek dela v času, ki ustreza plači po tarifni postavki*; akordna tarifa; akordno delo *delo, ki se plačuje po učinku*

akreditiranje -a s *pooblastitev koga, da zastopa interese svoje države v tuji državi*: akreditiranje dopisnika tujega časopisa; akreditiranje poslanika; listina o akreditiranju poslanika

akreditirati -am dov. in nedov. *pooblastiti koga, da zastopa interese svoje države v tuji državi* **akreditirani** -a -o: akreditirani diplomatski predstavnik; akreditirani dopisnik tujega časopisa

akreditív -a m 1. *pismena izjava banke, da bo po nalogu nalogodajalca izplačala upravičencu določen znesek, če so izpolnjeni določeni pogoji*: cirkularni akreditiv *gl. krožeči akreditiv*; dokumentarni akreditiv *ki je izplačljiv samo ob predložitvi v akreditivu določenih dokumentov*; krožeči akreditiv *ki je izplačljiv pri več bančnih poslovalnicah*, sin. *cirkularni akreditiv*; odprti akreditiv *akreditiv, koga je banka odprla*; osebni akreditiv *ki je v prid določeni osebi brez predložitve blagovnih dokumentov*; osnovni akreditiv *glavni akreditiv, na podlagi katerega se lahko izda še iz njega izvedeni akreditivi*; permanentni akreditiv *ki upravičuje zaporedno dviganje rednih zneskov*, sin. *trajni akreditiv*; proračunski akreditiv *ki ga odpre SDK odredbodajalcu iz proračunskih sredstev*; revolving akreditiv *s katerim se prvotna obveznost banke avtomatično obnovi*; (ne)preklicni akreditiv; trajni akreditiv *gl. permanentni akreditiv*; notifikacija akreditiva *obvestilo uporabniku akreditiva, da je banka prevzela akreditivno obveznost*; prenosnost in deljivost akreditiva; odpreti, izplačati, notificirati, preklicati, prenesti akreditiv 2. *akreditivno pismo*²

akreditívni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na akreditiv* (1): akreditivni ček *ček, pri katerem je trasant banka*, sin. *bančni ček*; akreditivni dokument, nakup, nalog, posel; akreditivni pogoj; akreditivna banka, izjava; akreditivna obveznost, vsota; akreditivno pismo¹ *naročilo za izplačanje denarnega zneska*; akreditivno razmerje 2. v zvezi: akreditivno pismo³ (fr. lettres de créance) *pooblastilna listina, ki jo akreditirani diplomatski predstavnik ob nastopu službe izroči poglavarju tuje države, sin. poverilno pismo*

akrescénca -e ž *sorazmerna prirast prostega dednega deleža sodedičem*

ákt -a m 1. *zunanj izraz odločitve ali volje*: dispozitivni, državni, politični akt; pravni akt *izjava volje pravnega subjekta za dosego dopustnega in mogočega pravnega učinka*; sod-

ni, upravni, uradni akt; akt poslovanja 2. *predpis*: samoupravni, ustavni, zakonodajni akt; postopek za sprejem akta; osnutek, predlog akta; objavljanje aktov 3. *spis, sveženj spisov*: diplomatski akt; sklepní meddržavni akt *ki je sprejet na meddržavni konferenci*; sodni, uradni, ustanovni akt; akt o ratifikaciji; dati akt na vpogled; hraniti, vložiti, vročiti akt

aktiva -tív s, mn. 1. *postavke na aktivni, levi strani bilance stanja*: postaviti med aktiva 2. *pozitivne sestavine premoženja, npr. zemljišče, blago, gotovina, terjatve*: čista aktiva premoženje po odbitku dolgov in bremen; obratna, zapuščinska aktiva

aktivirati -am dov. in nedov. 1. *sprejeti koga v redno delovno razmerje*: aktivirati rezervnega oficirja 2. v zvezi: aktivirati investicijo narediti, da se začne uporabljati

aktivist -a m kdor zelo aktivno deluje v kaki organizaciji ali gibanju

aktivistka -e ž ženska oblika od aktivist

aktivni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na presežek*: aktivni konto; aktivni proračun; aktivni saldo; aktivna bilanca; aktivna trgovinska bilanca; aktivna postavka *pozitivna sestavina premoženja*; aktivne obresti obresti, ki komu pripadajo, npr. upniku od posojila; aktivno premoženje premoženje, ki ostane po odbitku dolgov in bremen 2. v zvezah: aktivna legitimacija možnost uveljaviti določeno pravico; aktivna menična sposobnost sposobnost pridobiti menične pravice, sin. aktivna menično-pravna sposobnost; aktivna meničnoppravna sposobnost gl. aktivna menična sposobnost; aktivna volilna pravica pravica voliti 3. *ki se nanaša na redno delovno razmerje*: aktivni delavec; aktivna služba delo na podlagi delovnega razmerja 4. v zvezi: aktivno upiranje upiranje obsojenca ali pripornika uradni osebi pri izvrševanju uradne dolžnosti, npr. z orožjem, orodjem, s fizično silo

aktivnost -i ž 1. *pozitivno premoženjsko stanje*: aktivnost bilance, proračuna 2. *dejavnost, delovanje*: politična aktivnost; aktivnosti na področju gospodarskih odnosov s tujino 3. v zvezi: načelo aktivnosti sodišča načelo, po katerem procesno gradivo zbira sodišče samo (pravd. post.), sin. preiskovalno načelo (a)

aktórični -a -o prid. tožniški: aktorična kavcija (lat. cautio actoria) tožniška varščina

aktuár -ja m 1. ***nižji pisarniški uslužbenec 2. zavarovalni matematik*: pooblaščen aktuar

aktuárski -a -o prid. *ki se nanaša na aktuarje* (2): aktuarski posli

akumulácija -e ž 1. **a)** *razlika zlasti med čistim dohodkom in odhodki iz čistega dohodka b)* čisti dobiček: denarna, družbena, kapitalistična, socialistična akumulacija 2. *zbiranje, kopičenje*: akumulacija vode 3. *zbirnik, zajetje*: raba vode iz akumulacije

akumulacijski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na akumulacijo* (1): akumulacijski sklad 2. *ki se nanaša na akumulacijo* (2, 3): akumulacijski vodni vir

akumulatíven -vna -o prid. *ki je sposoben ustvarjati akumulacijo*: zelo akumulativna gospodarska dejavnost

akumulatívno -i ž sposobnost ustvarjati akumulacijo: akumulativnost bank

akumulírati -am nedov. in dov. *zbirati, kopičiti*: akumulirati denar, predmete

akútni -a -o prid. *slučajni, priložnostni*: akutni hudodelec; akutna hudodelstvenost

akuzatórni -a -o prid. *obtožbo*: akuzatorni postopek; akuzatorno načelo

akvílijski -a -o prid., v zvezi: *akvilijska tožba tožba zaradi hudobnega poškodovanja tuje lastnine* (rim. pr.)

akvírirati -am nedov. in dov. *nabirati, pridobivati*: akvirirati naročnike

akvizícija -e ž *nabiranje, pridobivanje*: akvizicija naročnikov, zavarovancev

akvizítêr -ja m kdor nabira, pridobiva naročnike, predplačnike: akviziter naročnikov, oglasov, zavarovancev

akvizítêrski -a -o prid. *ki se nanaša na akviziterje ali akvizicijo*: akviziterski agent, posel; akviziterska pogodba, provizija

akvizítórni -a -o prid., v zvezi: *akvizitorno zastaranje zastaranje, pri katerem je poleg poteka časa potreben še kak drug pogoj, npr. da oseba ni storila novega, enako hudega ali hujšega kaznivega dejanja*

à la baisse [a la bêš] prisl., fr., v zvezi: *špekulirati à la baisse na padec tečaja, npr. vrednostnega papirja*

à la hausse [a la ôš] prisl., fr., v zvezi: *špekulirati à la hausse na dvig tečaja, npr. vrednostnega papirja*

álbum -a m 1. *uradna (bela) razglasna deska pretorja v starem Rimu 2. knjiga za vlaganje fotografij*: album hudodelcev s fotografijami hujših hudodelcev

aleatórni -a -o prid., v zvezah: *aleatorna igra, pogodba igra, pogodba na srečo*

aliánsa -e ž 1. *društvo, organizacija 2. politična ali vojaška zveza držav*: sveta aliánsa zveza

Rusije, Prusije in Avstrije proti revolucionarnim gibanjem l. 1815

alibi -ja m, lat. *(druge, drugo) trditev ali dokaz, da obdolženec ob času storitve kaznivega dejanja ni bil na kraju dejanja*: dokazani, izmišljeni, lažni, resnični, zatjevani alibi

alienácija -e ž *odtujitev, odsvojitve*

alieni iuris [aliéni júris] lat. *(tujepravni) ki je pod očetovo ali možovo oblastjo* (rim. pr.)

aliírani -a -o prid. *zavezniški*: aliirane države, sile

alíkvótni -a -o prid. *sorazmerni*: alikvotni del celote miselni delež

alimentácija -e ž *dajanje alimentov*

alimentacijski -a -o prid. *ki se nanaša na alimentacijo*: alimentacijski prispevek, spor, zahtevek; alimentacijska dajatev, dolžnost, obveznost, pogodba, pravica, terjatve

aliménti -ov m, mn. *sredstva za preživljanje, ki jih je kdo dolžen dajati, zlasti za otroke*

alimentírati -am nedov. *dajati alimente*: alimentirati otroke **alimentíran** -a -o: alimentiran otrok

a límine prisl., lat. *(takoj)*, v zvezi: *zavrtni prošnja a limine brez nadaljnega postopka*

alkohóličarka -e ž *ženska oblika od alkoholik*

alkohólik -a m kdor pretirano uživa alkoholne pijače: (ne)delinkventni alkoholik; obvezno zdravljenje alkoholikov

alkoholízem -zma m *pretirano uživanje alkoholnih pijač*

alkoholíziranost -i ž *opitost, prim. pijanost*: ugotovitev alkoholiziranosti voznika motornega vozila

alkohólni -a -o prid. *ki se nanaša na alkohol*: alkoholna intoksikacija zastrupitev z alkoholom; alkoholna (in)toleranca (ne)odpornost proti alkoholu; alkoholne motnje

alkoholómán -a m kdor je bolezensko nagnjen k uživanju alkoholnih pijač

alkoholomaníja -e ž *bolezenska nagnjenost k uživanju alkoholnih pijač*

álkotést -a m *priprava za ugotavljanje količine alkohola v organizmu*

alménda -e ž *skupna zemljiška lastnina soseske, občine* (pr. zg.)

alodiálni -a -o prid. *ki se nanaša na alodij* (pr. zg.): alodialna posest, zemlja; alodialno premoženje

alód in **alód** -a m *prosta dedna zemljiška posest fevdalcev* (pr. zg.)

alográfni -a -o prid., v zvezi: *alografna oporoka oporoka, ki jo oporočniku napiše druga oseba, ant. holografna oporoka*

alónža -e ž *list, ki je zvezan z menico in name njen za vpis nadaljnjih indosamentov*

alotmájski -a -o prid., v zvezi: *alotmajska pogodba* (angl. contract of allotment) *pogodba med turistično agencijo in gostincem o najetju gostinskih zmogljivosti*

al pári prisl., it. *enak imenski vrednosti*: tečaj al pari; izdati obveznico al pari

alternatívni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na izključujoči se možnosti*: alternativni predlog predlog, ki je na izbiri hkrati s še kakim predlogom; alternativna dajatev, dispozicija; alternativna norma norma, ki vsebuje več dispozicij, izmed katerih se naslovljenec norme odloči za eno; alternativna obtožba; alternativna obveznost obveznost, pri kateri je dolžnik dolžen po svoji ali upnikovi izbiri ali izbiri tretje osebe dati le enega izmed več dolgovanih predmetov; alternativno letališče; alternativno upravičenje (lat. facultas alternativa) a) *možnost dolžnika, da se oprosti svoje obveznosti s tem, da da upniku namesto dolgovanega drug določeni predmet b)* možnost upnika, da zahteva od dolžnika namesto dolgovanega izročitev drugega določenega predmeta 2. v zvezi: alternativni ček ček, ki je v prid določeni osebi ali prinosniku alternativno prisl.: alternativno predpisana kazen predpis več kazni v zakonu za posamezno kaznivo dejanje, med katerimi je mogoče izbirati, npr. zapor ali denarna kazen

amandmá -ja m 1. *dopolnilni ali spreminjevalni predlog*: amandma k predlogu zakona, resolucije 2. *dopolnilni ali spreminjevalni predpis*: ustavni amandma

ambasáda -e ž *veleposlaništvo*

ambasádor -ja m *veleposlanik*

ambasádorka -e ž *veleposlanica*

ambulánca -e ž *pošta na vlak, navadno v posebnem vagonu*

ambulánčni -a -o prid., v zvezi: *ambulančna pošta pošta, ki služi v posebnem vozilu, navadno v vagonu, sin. potujoča pošta*

ambulántni -a -o prid. 1. *potujoči*: **ambulantni prodajalec krošnjar; ambulantna obrt; ambulantno delo 2. *ki se nanaša na ambulanto*: ambulantno zdravljenje

amnestíja -e ž *odpustitev ali ustavitev kazenskega pregona, omilitve, zmanjšanje ali odpustitev kazni, odprava pravnih posledic obsojbe po imenu nedolžnim osebam*: skupinska amnestija; amnestija se daje z zakonom; biti deležen amnestije

amnestijski -a -o prid. ki se nanaša na amnestijo: amnestijski postopek, zakon; amnestijska klavzula klavzula v mirovnih pogodbah

amnestiranec -nca m kdor je amnestiran

amnestiranka -e ž ženska oblika od amnestirane

amnestirati -am dov. in nedov. dati, podeliti amnestijo

amnezija -e ž trajna ali začasna izguba spomina

amortizacija -e ž, v zvezah: finančnoppravna amortizacija poplačilo srednje- ali dolgoročnega javnega dolga; knjigovodska amortizacija zmanjšanje (odpis) prvotne vrednosti osnovnih sredstev zaradi obrabe; sodna amortizacija razveljavitev izgubljenega ali uničenega vrednostnega papirja; amortizacija hipoteke izbris zastarane hipoteke

amortizacijski -a -o prid. ki se nanaša na amortizacijo: amortizacijski načrt razdolžitveni načrt za odplačilo glavnice; amortizacijski odstotek odstotek letnega odpisa vrednosti; amortizacijski postopek; amortizacijski protest (men.); amortizacijski sklad, znesek; amortizacijska doba; amortizacijska kvota, osnova, stopnja, vrednost; amortizacijska obveznica obveznica, ki je z letnim žrebanjem določena za izplačilo; amortizacijsko odplačilo, posojilo

amortizirati -am dov. in nedov., v zvezah: amortizirati vrednostni papir razveljaviti; amortizirati hipoteko izbrisati zastarano hipoteko; amortizirati posojilo odplačati; amortizirati osnovna sredstva odpisati njihovo vrednost

amortizirani -a -o: amortizirani del vrednosti stvari in pravic

anagráf -a m register stalnega prebivalstva

anagráfski -a -o prid. ki se nanaša na anagraf: anagrafski urad; anagrafski podatki

analitični -a -o prid., v zvezah: analitični karton karton, v katerem so zbrani podatki razčlenjeni (knjig.); analitični konto konto, ki obravnava posamezni del sintetičnega konta

analogija -e ž, v zvezah: pravna analogija uporaba načel pravnega sistema za zakonsko neurejen primer; zakonska analogija uporaba pravnega predpisa za podoben, v zakonu neurejen primer

analogni -a -o prid., v zvezi: analogna uporaba zakonskega predpisa uporaba zakonskega predpisa za podoben primer v praksi, ki v tem predpisu ni urejen

analognost -i ž podobnost

anamnéstični -a -o prid. ki temelji na anamnezi: anamnestični podatki

anamnéza -e ž podatki o bolnikovem zdravstvenem stanju pred boleznijo, o začetku in razvoju bolezni

anarhija -e ž 1. družbeno stanje brez urejene javne oblasti, sin. brezvladje (1) 2. nenačrtnost: anarhija v gospodarstvu

anarhist -a m kdor ne priznava avtoritete in družbene ureditve

anarhistični -a -o prid. ki se nanaša na anarhiste ali anarhizem: anarhistične težnje; anarhistična načela

anarhistka -e ž ženska oblika od anarhist

anarhizem -zma m nazor, gibanje, ki ne priznava avtoritete in družbene ureditve

anárhosindikalizem -zma m anarhistična smer v delavskem gibanju, ki pripoznava sindikate kot edino organizacijo delavskega razreda

anatocizem -zma m računanje obresti od obrestih: prepoved anatocizma

anéks in **áneks** -a m samostojni spis, ki je pravno sestavni del drugega spisa z enako pravno veljavo, npr. pogodbe, proračuna

aneksija -e ž enostranska in samostojna pripojitev dela državnega ozemlja k ozemlju druge države (mednar. pr.), prim. inkorporacija

aneksijski -a -o prid. ki se nanaša na aneksijo: aneksijski odlok, zakon; aneksijska kriza

anektirati -am dov. in nedov. enostransko in samostojno pripojiti del državnega ozemlja k ozemlju druge države (mednar. pr.), prim. inkorporirati

angarija -e ž rekvizicija nevtralne trgovske ladje v območju vojskujoče se države za njene vojne namene proti odškodnini

angažiranje -a s 1. uporaba za določen namen: angažiranje proračunskih sredstev, kreditov 2. sprejem na delo

angažirati -am dov. in nedov. 1. uporabiti za določen namen: angažirati kredit 2. sprejeti na delo: angažirati igralca

angažmá -ja m sprejem na delo, zlasti umetniškega osebja: pogodba o angažmaju

ángo-amériški -a -o prid. ki se nanaša na angleški in ameriški: anglo-ameriški pravni sistem, ant. kontinentalni pravni sistem

ánimus -a m, lat. (namen, volja), v zvezah: animus auctoris dejstvo, da šteje udeleženec dejanje za svoje (kaz.); animus iniurandi namen razžalitve (kaz.); animus lucri faciendi koristljubni namen (kaz.); animus novandi volja, da se opravi prenovitev obveznosti; animus rem sibi habendi a) prisvojitveni namen (kaz.) b)

volja imeti stvar za svojo (civ.); animus socii namen delovati za drugega

ankéta -e ž 1. preiskava, poizvedovanje, zbiranje podatkov ali mnenj o določenem vprašanju: parlamentarna anketa; socialna anketa zbiranje podatkov, npr. o mladostnikovem, obdolženčevem, obsojenčevem življenju in razmerah ipd. (kaz.); izvesti, organizirati, voditi anketo 2. formular, obrazec za tako zbiranje podatkov

anketiranje -a s izvajanje ankete

anketirati -am nedov. in dov. zbirati podatke ali mnenja o določenem vprašanju: anketirati javnost, mladino

ankétni -a -o prid. 1. ki se nanaša na anketo (1): anketni odbor parlamentarni odbor; anketna komisija poizvedovalna komisija; anketna vprašanja 2. ki se nanaša na anketo (2): anketni list; anketna pola

anomalija -e ž nepravilnost, izjemnost

anonimni -a -o prid. 1. ki ni naveden z imenom, sin. brezimni (1): anonimni avtor, pisec 2. pri katerem avtor ni naveden, sin. brezimni (2): anonimna ovadba; anonimno pismo; avtorska pravica na anonimnih delih

anonimnost -i ž lastnost, značilnost anonimnega: anonimnost ovadbe

anónsa -e ž (mali) oglas, naznanilo v časniku

antagonizem -zma m nasprotovanje zaradi različnih idej ali koristi: razredni antagonizmi

antánta -e ž, v zvezah: *mala antanta po prvi svetovni vojni sklenjena zveza med Jugoslavijo, Češkoslovaško in Romunijo; velika antanta pred prvo svetovno vojno sklenjena vojaška zveza med Anglijo, Francijo in Rusijo

ántedatirati -am dov. in nedov. navesti starejši datum namesto pravega, ant. postdatirati

ánti... ali **anti...** predpona v sestavljenkah 1. vnaprej 2. proti 3. namesto

anticipácija -e ž jemanje, pobiranje vnaprej: anticipacija davkov

anticipándo prist., it. vnaprej: plačati, vzeti anticipando

anticipatívni -a -o prid. 1. ki se plača vnaprej, ant. dekurzivni: anticipativni mesečni obroki 2. v zvezi: anticipativno dokazovanje dokazovanje po razpisu glavne obravnave in zunaj zasedanja

anticipirati -am nedov. in dov. vnaprej jemati, pobirati: anticipirati neustvarjene dohodke

anticipirani -a -o: anticipirana izpolnitev obveznosti izpolnitev obveznosti, ki se opravi vnaprej; anticipirano izvajanje dokazov izva-

janje dokazov v fazi priprave za glavno obravnavo, ki jo opravi sodeči sodnik

antidumpinški -a -o [ántidámpinški] prid., v zvezi: antidumpinška carina carina, ki je določena zaradi omejitve ali preprečenja dumpinga, prim. dumping

ántifašístični -a -o prid. protifašistični: Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (krat. AVNOJ)

ántihrétski -a -o prid., v zvezi: antihretska zastava zastava, pri kateri gredo zastavnemu upniku plodovi namesto obresti

ántihréza -e ž pridobivanje plodov zastavljene stvari namesto obresti

ántiinflacijski -a -o prid. s katerim se preprečuje, omejuje inflacija: antiinflacijska politika

ántinomija -e ž nasprotje v zakonu samem ali med zakoni

ántisociálnu -lna -o prid. ki nasprotuje socialnemu redu, družbi: antisocialen človek

ántisocialístični -a -o prid. ki deluje proti socializmu: antisocialistične sile

ántitrústovski -a -o prid. ki nasprotuje trustom (1): antitrustovska zakonodaja; antitrustovsko pravo

ántropologija -e ž veda o človeku kot členu narave

ántropolóški -a -o prid., v zvezi: antropološka šola smer v znanosti o kriminaliteti, ki izhaja iz bioloških in psiholoških posebnosti hudodelca

anuitéta -e ž letni obrok za odplačevanje, ki obsega obresti in del glavnice

anuitétni -a -o prid. ki se nanaša na anuiteto: anuitetni dolg; anuitetni kupon del talona pri obveznici; anuitetni obrok; anuitetna obveznica; anuitetno odplačevanje, odplačilo

anuliranje -a s razveljavitev

anulirati -am dov. in nedov. razveljaviti

apanáza -e ž zagotovljeni letni prejemki članov vladarske rodbine

aparát -a m skupina ljudi, organizacij, zavodov z določeno nalogo: državni, finančni, upravni, uradniški aparat

apartheid -a [apárthajd] m, afrikaans (ločitev) politika rasne diskriminacije v Južni Afriki

apatríd -a m oseba brez državljanstva, sin. apolid, uradniški aparat

***apelácija** -e ž 1. pritožba zoper sodbo nižjega sodišča na višje sodišče, sin. *priziv 2. apelacijsko sodišče

***apelacijski** -a -o prid. 1. ki se nanaša na apelacijo (1), sin. *prizivni: apelacijski sodnik; ape-

lacijsko sodišče pritožbeno sodišče zoper prvostopenjske odločbe okrožnega ali trgovinskega sodišča, sin. *prizivno sodišče 2. vzklenci (kaz.)

apoén -a m zaokroženi znesek, na katerega se glasi bankovec, vrednostni papir

apolíd -a m oseba brez državljanstva, sin. apatrid, sin. brezdomovinec

apórt -a m negotovinski (stvarni) vložek pri kapitalnih družbah, sin. prinos, sin. ilacija

apostíl -a m oblika overitve listine, namenjene uporabi v tujini

apostólski -a -o prid. ki se nanaša na papeža (kan.): apostolski nuncij nuncij; apostolski sedež papež in rimska kurija, sin. sveti sedež; apostolska administratura ozemeljsko opredeljena vrsta delne cerkve, ki ni škofija; apostolska signatura vrhovno sodišče apostolskega sedeža

aprehenzija -e ž vzetje v posest, sin. zapovedba
aprehenzijski -a -o prid., v zvezi: aprehenzijska teorija teorija, po kateri je tatvina dokončana, ko storilec stvar oddvoji in jo vzame v hrambo

aprobácija -e ž uradna odobritev, potrditev: aprobacija spisa

aprobacijski -a -o prid. odobritveni, potrdilni: aprobacijski odlok, podpis

aprobirati -am dov. in nedov. uradno odobriti, potrditi: aprobirati spis

aprosimátiven -vna -o prid. približen: aproksimativna vrednost; aproksimativno naštevavanje v zakonu aproksimativno prisl.: aproksimativno naštet

apropriácija -e ž originalni način pridobitve lastninske pravice na podlagi odločbe državnega organa: apropiacija zemljišča dodelitev zemljišča z agrarno reformo

apropriacijski -a -o prid., v zvezi: apropiacijska klavzula proračunska odobritev sredstev za določene potrebe

ára -e ž znesek denarja ali količina drugih nadomestnih stvari, ki jih da ena stranka drugi ob sklenitvi pogodbe in je dokaz o sklenitvi pogodbe ter varščina za njeno izpolnitev: zmanjšanje, vračanje, vštevanje are

aranžérski -a -o prid., v zvezi: aranžerska pogodba pogodba o ureditvi česa v skladno, estetsko celoto

aranžmá -ja m dogovor, ureditev: medbančni kreditni aranžma; meddržavni aranžma

árbitér in **arbíter** -tra m 1. razsodnik, ki ga izbereta stranki, da odloči o sporu 2. sodnik v arbitraži (3): občasni arbiter; lista arbitrov

arbitrárni -a -o prid. ki temelji na svobodnem preudarku: arbitrami kriterij; arbitramo odločanje

arbitrátor -ja m zaupnik, ki ga izbereta stranki, da določi kako bistveno dejansko okoliščino, npr. kupnino, višino škode: pogodba z arbitrorjem pogodba o prevzemu arbitratske dolžnosti; izbrati arbitrorja

arbitrátorski -a -o prid. ki se nanaša na arbitrorje ali arbitražo: arbitratska pogodba pogodba, s katero stranke prepustijo ugotovitev dejanskih okoliščin tretji osebi, npr. o višini škode, ceni; prevzem arbitratske dolžnosti

arbitráža -e ž 1. reševanje sporov v razsodniškem postopku: blagovna, borzna, mednarodna, mestna arbitraža; gospodarska arbitraža; predpogodbena arbitraža zaradi obvezne sklenitve pogodb; stanovanjska, vojaška, zasebna, zunanjetrgovinska arbitraža 2. v zvezah: notranja arbitraža reševanje sporov v razsodniškem postopku med deli samoupravne organizacije; priložnostna arbitraža a) za rešitev posameznega že nastalega spisa ali bodočih spisov, ki utegnejo nastati iz določenega pogodbenega razmerja b) vrsta samoupravnega sodišča; stalna arbitraža ki se ne spreminja 3. razsodišče 4. razsodba 5. izkoriščanje tečajnih razlik pri devizah, vrednostnih papirjih in dragih kovinah na različnih tržiščih ob istem času in razlik pri obrestni meri

arbitrážni -a -o prid. ki se nanaša na arbitražo: arbitražni izvedenec, postopek, senat, spor, svet; arbitražni stroški; arbitražna klavzula pismeni sporazum o arbitraži; arbitražna komisija, odločba, pogodba; arbitražno sodišče

arbitrij -a m presoja: svobodni arbitrij
areopág -a m organ z upravno in sodno oblastjo v Atenah (pr. zg.)

arést -ésta m 1. zapor 2. ukrep za zavarovanje upnikove terjatve na dolžnikovem premoženju ali osebi v civilnem postopku nekaterih držav: represalijski arest zapor dolžnika ali kateregakoli njegovega someščana v civilnem postopku (pr. zg.)

arestánt -a m zapornik, jetnik

aretácija -e ž uradno dejanje, s katerim se komu odvzame prostost, sin. prijetje: aretacija osumljenca

aretíranec -nca m kdor je aretiran

aretírati -am dov. in nedov. z uradnim dejanjem odvzeti komu prostost, sin. prijeti

arhív -a m 1. zbirka uradnih spisov in listin, ki imajo še uporabno vrednost: diplomatski,

mestni, občinski, sodni arhiv 2. zbirka listin in dokumentov zgodovinske vrednosti: državni, škofijski, župnijski arhiv 3. prostor ali stavba za te zbirke: oddati spis v arhiv 4. zavad za varstvo arhivskega in registraturnega gradiva, npr. Arhiv Slovenije: svet arhiva; ustanovitelj arhiva; delavec v arhivu

arhiváljije -lij ž, mn. uradni spisi in listine, ki se hranijo v arhivu

arhiválni -a -o prid. arhivski

arhivár -ja m 1. delavec v arhivu 2. naziv za arhivskega delavca z visoko izobrazbo: državni arhivar

arhivski -a -o prid. ki se nanaša na arhiv: arhivski fond; arhivski viri; arhivski znaki gl. arhivske šifre; arhivska knjiga; arhivske šifre šifre za razvrstitev rešenih spisov po snovi v arhivu oziroma registraturi, sin. arhivski znaki; arhivsko gradivo

árhont -a m vsak od devetih najvišjih voljenih uradnikov v Atenah (pr. zg.)

aristokracija -e ž 1. državna ureditev, v kateri ima privilegirani razred oblast (pr. zg.) 2. privilegirani razred: denarna aristokracija plutokracija; aristokracija po rojstvu plemstvo

aristokrát -a m pripadnik aristokracije (2)

aristokrátninja -e ž aristokratka

aristokrátka -e ž ženska oblika od aristokrat

aristokrátski -a -o prid. ki se nanaša na aristokrate ali aristokracijo: aristokratski paslov

armáda -e ž 1. oborožene sile države, sin. vojska: mobilizacija armade; stalni in rezervni sestav armade 2. največja vojaška operativna enota

armádni -a -o prid. ki se nanaša na armado: armadni dodatek; armadno poveljstvo

arogácija -e ž posvojitev svojepravne osebe (nim. pr.)

arondácija -e ž zaokrožitev zemljišča s pripojitvijo drugih parcel zaradi uspešnejše obdelave: arondacija gozdov, kmetijskih posestev, lovišč

arondacijski -a -o prid. ki se nanaša na arondacijo: arondacijski postopek, upravičenec; arondacijska komisija, odločba; arondacijska zamenjava zemljišč

arondánt -a m arondacijski upravičenec

arondát -a m lastnik pripojenega zemljišča

arondiranje -a s arondacija

arondirati -am dov. in nedov. zaokrožiti zemljišče s pripojitvijo drugih parcel zaradi uspešnejše obdelave

arteficiálni -a -o prid., v zvezi: arteficialni abortus umetna, izzvana prekinitve nosečnosti

artél -a m ruska združna gospodarska organizacija: kmetijski, obrtni artel

artikulárni -a -o prid., v zvezah: artikularni postopek postopek s pismenimi dokaznimi členi (pr. zg.); artikularno zasliševanje zasliševanje po dokaznih členih (pr. zg.)

ascendéncia -e ž sorodstvo v ravni navzgornji črti, ant. descendencia

ascendént -énta m sorodnik v ravni navzgornji črti, sin. prednik (1), ant. descendent

asertórni -a -o prid. (po)trdilni: asertorna izjava; asertorna prisega prisega po zaslišanju, ant. promisorna prisega

asignácija -e ž dvojna pooblastitev, pri kateri se prejemnik nakazila (asignatar) pooblašča, da sprejme izpolnitev od nakazalca (asignata), ta pa, da opravi izpolnitev na račun nakazovalca (asignanta), sin. nakazilo (1)

asignacijski -a -o prid., v zvezi: asignacijska izjava pooblastitev assignatarja in asignata

asignánt -a m kdor izda nakazilo (1), sin. nakazovalec (1)

asignát -a m kdor po nakazovalčevem naročilu opravi izpolnitev prejemniku nakazila, sin. nakazanec

asignatár -ja m oseba, v katere korist je izdano nakazilo

asimilácija -e ž, v zvezah: asimilacija pripadnikov narodnostnih manjšin njihovo stapljanje z večinskim narodom; asimilacija zaznav pri prepoznavanju prilagoditev zaznav (krim.)

asimilacijski -a -o prid. ki se nanaša na asimilacijo: asimilacijski proces; asimilacijsko načelo načelo izenačenosti pripadnikov držav podpisnic glede zaščite njihovih pravic v tujih državah, npr. industrijske lastnine, avtorskih pravic

asisténca -e ž navzočnost, pomoč: policijska, vojaška asistenca

asistént -énta m 1. kdor asistira, pomaga 2. naziv za najnižjega znanstvenega sodelavca na visokih šolah, v znanstvenih ustanovah

asisténtka -e ž ženska oblika od asistent

àsociáln -lna -o prid. ki se noče ali ne more prilagoditi splošno veljavnim družbenim normam: asocialen mladostnik; asocijalno izživljanje, vedenje

àsociálnost -i ž lastnost, značilnost asocijalnega človeka

asociírani -a -o prid., v zvezi: aliirane in asociirane sile sile, ki so s sporazumom združene v zvezo

asperácija -e ž, v zvezi: načelo asperacije kazni asperacijsko načelo

asperacijski -a -o prid., v zvezi: asperacijsko načelo načelo, po katerem se ob steku kaznivih dejanj najhujša izmed izrečenih prostostnih kazni zviša, vendar ne sme doseči maksimuma te vrste kazni

aspiránt -a m kdor se za kaj poteguje, npr. za delovno mesto

aspirántka -e ž ženska oblika od aspirant

atašé -ja m član diplomatskega predstavništva, zadolžen za določeno področje: ekonomski, kulturni, pomorski, tiskovni, trgovinski, vojaški, zrakoplovni ataše

atentát -a m morilski napad na politično osebnost iz političnih razlogov: žrtev atentata

atentátor -ja m kdor naredi atentat

atentátorka -e ž ženska oblika od atentator

atentátski -a -o prid., v zvezi: (belgijska) atentatska klavzula klavzula, po kateri se od l. 1856 napad na državnega poglavarja ne šteje za politični delikt

a térgo prisl., lat. na hrbtni strani: a tergo lista, spisa

atést -a m pismo potrdilo, spričevalo: zdravniški atest; atest o kakovosti proizvodov

atestíranje -a s glagolnik od atestirati: obvezno atestiranje

atestírati -am dov. in nedov. pismo potrditi, izpričati kaj

atéstni -a -o prid. ki se nanaša na atest: atestni znak

atlántski -a -o prid., v zvezi: atlantska listina listina iz l. 1941 o pravicah narodov in novi ureditvi sveta

atómski -a -o prid. jedrski: atomska škoda, vojna

atrákcija -e ž, v zvezi: pristojnost po atrakciji pravilo, da je sodišče, ki vodi postopek v kaki zadevi, pristojno tudi za zadeve, ki so z njo v zvezi, npr. v pravnem, stečajnem in izvršilnem postopku

atrakcijski -a -o prid., v zvezi: atrakcijska pristojnost pristojnost po atrakciji

auburnski [obòrnski] -a -o prid., v zvezi: auburnski sistem sistem izvrševanja kazni (skupno delo ob molku, osamitev ponoči), imenovan po kaznilnici v Auburnu v ZDA

audiatur et altera pars [avdiátur et áltera párs] lat. (sliši naj se tudi druga stranka) procesno načelo obojestranskega zaslišanja

auxilium post delictum [avksílium póst delíktum] lat. pomoč po storjenem kaznivem dejanju

a v. [á vč] okrajš. a vista

avál -a m poročstvo: čekovni, menični aval čekovno, menično poročstvo: dati aval na menici;

zavarovati plačilo z avalom

avalist -a m porok: čekovni, menični avalist

avální -a -o prid., v zvezi: avalni kredit banke bančno poročstvo, prvotno z žirom na menici, za komitentovo obveznost druge

avanturizem -zma m pustolovstvo: avanturizem kot razlog za mladinsko prestopništvo

****avdítor** -ja m vojaški sodnik

a vista prisl., it. (okrajš. a v., na vpogled) prista-vek, da se obveznost plača ob predložitvi listine

avízirati -am dov. in nedov. obvestiti, sporočiti

avízni -a -o prid., v zvezi: avizna klavzula prista-vek na menici

avízo -a m obvestilo, sporočilo: menični, železniški avizo; brez aviza klavzula na menici

ávkcija -e ž dražba

ávkto -ja m prednik (2): avktor stvari ali pravice; avktor v posesti

ÁVNOJ in **Ávnoj** -a m, krat. (sh. Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije) 1. prvo politično in občenarodno predstavništvo narodov Jugoslavije, ustanovljeno na prvem zasedanju 26. in 27. novembra l. 1942 v Bihacu 2. od drugega zasedanja v Jajcu 29. novembra l. 1943 dalje vrhovno zakonodajno in izvršilno predstavniško telo Jugoslavije kot celote

***avskultánt** -a m sodniški pripravnik

avtárkičen -čna -o prid. samozadosten, neodvisen: avtarkičen razvoj države; avtarkično narodno gospodarstvo

avtarkija -e ž neodvisno, sebi zadoščajoče gospodarstvo

avtétičen -čna -o prid. 1. ki izvira od avtorja, izviren, pristen: avtentičen odpravek, podpis, prepis; avtentična listina; avtentično besedilo 2. ki mu je verjeti, verodostojen: avtentičen dokaz avtentični -a -o: avtentična razlaga predpisa razlaga predpisa po organu, ki je predpis izdal, ali organu, ki je pooblaščen za razlago

avtétičnost -i ž pristnost, verodostojnost: avtentičnost akta, besedila, listine; avtentičnost zakonskega besedila

avto... ali **ávto...** prvi del zloženka ki se nanaša na sam, lasten, sam od sebe: avtobiografija, avtokritika; avtomatizacija

avtokefální -a -o prid. ki ima lastnega cerkvenega poglavarja: avtokefalni episkop; avtokefalna cerkev; avtokefalno pravo

avtokracija -e ž politična ureditev, v kateri ima neomejeno, samovoljno oblast en človek ali majhna skupina ljudi, sin. samodržstvo: monar-

hična avtokracija; diktatorska avtokracija

avtokrát -a m oblastnik, ki ima neomejeno, samovoljno oblast, sin. samodržec

avtokrátični -a -o prid. ki se nanaša na avtokrate ali avtokracijo: avtokratični režim, vladar; avtokratična državna oblast; avtokratična državna ureditev; avtokratično načelo

avtokrátski -a -o prid. ki se nanaša na avtokrate ali avtokracijo: avtokratski režim, vladar; avtokratska državna ureditev

avtomát -a m, v zvezah: igralni avtomat mehnična naprava, v katero se mečejo kovanci ali posebni žetoni, za hazardne igre; prodaja po avtomatih prodaja, pri kateri kupec dobi blago, če spusti v avtomat denar ali žeton

avtomátičen -čna -o prid. 1. ki je vnaprej določen, samodejen: avtomatično napredovanje v činu in prejemkih; avtomatično podaljšanje roka, veljavnosti pogodbe 2. ki je privajen, nezaveden: avtomatično dejanje

avtomobil -a m cestno motorno vozilo z navadno štirimi kolesi: osebni, rešilni avtomobil

avtomobilski -a -o prid. ki se nanaša na avtomobile: avtomobilski promet; avtomobilska cesta, proga; avtomobilska odškodninska odgovornost; avtomobilsko pravo, zavarovanje

avtonomija -e ž 1. samostojnost v sprejemanju predpisov in upravljanju lastnih zadev, sin. samouprava (1), ant. heteronomija: kolizijsko-pravna, kulturna, materialnopravna, statutar-na, zakonodajna avtonomija; moralna avtonomija človeka; avtonomija pravnih strank 2. samostojno upravljanje določenega ozemlja v okviru države, sin. samouprava (2): **deželna, lokalna, mestna, narodna, *občinska avtonomija

avtonomíst -a m privrženec težej po avtonomiji

avtonómni -a -o prid. 1. ki se nanaša na avtonomijo (1), ant. heteronomni: avtonomni zakon; avtonomna carinska tarifa carinska tarifa, ki jo država sama določi, ant. konvencijska carinska tarifa; avtonomna davščina, zakonodaja; avtonomno organiziranje družbe; avtonomno pravo, delovno pravo 2. ki se nanaša na avtonomijo (2): avtonomna občina, oblast, pokrajina; avtonomno mesto

avtonómnost -i ž lastnost, značilnost avtonomnega: avtonomnost univerze in drugih visokih šol

avtopsija -e ž preiskovanje trupla, navadno z raztelesenjem

ávto -ja m 1. kdor ustvari umetniško ali znanstveno delo: anonimni avtor; avtor matičnega

delo 2. kdor kaj izdelata, izumi, zlasti na tehničnem področju: avtor modela, vzorca, tehnične izboljšave

avtoritárni -a -o prid. ki temelji na popolnem poudrejanju oblasti: avtoritarni režim, sistem; avtoritarna demokracija, država, vladavina

avtoritárnost -i ž lastnost, značilnost avtoritar-nega

avtoritativní -a -o prid. ki izhaja od upravičene oblasti: avtoritativni akt; avtoritativna razlaga predpisa

avtoritativnost -i ž lastnost, značilnost avtoritativnega: državna avtoritativnost; avtoritativnost oblasti, precedentov

avtoritéta -e ž 1. ugled, vpliv, moralna moč 2. kdor ima ugled, vpliv, moralno moč: pravna avtoriteta

avtorizácija -e ž 1. pooblastitev 2. dovoljenje za zasebno opravljanje določene dejavnosti, zlasti tehnične 3. avtorjevo dovoljenje za prevod ali priredbo njegovega dela

avtorizacijski -a -o prid., v zvezi: avtorizacijska klavzula določba o pooblastitvi

avtorizírani -a -o prid., v zvezah: *avtorizirani inženir, tehnik inženir, tehnik, ki ima dovoljenje za zasebno opravljanje dejavnosti svoje stroke; avtorizirani prevod prevod z avtorjevim dovoljenjem; avtorizirani zavod pooblaščen zavod

ávtorska právica -e -e ž pravica avtorja, da premoženjsko izkorišča svoje delo, da je priznavan in navajan kot avtor: materialna avtorska pravica premoženjsko izkoriščanje avtorskega dela; moralna avtorska pravica; osebna avtorska pravica; male avtorske pravice pravice do javnega izvajanja neodrskih književnih in glasbenih del; velike avtorske pravice pravice do razmnoževanja in razpečevanja del; civilno in kazensko pravno varstvo avtorske pravice; imetnik avtorske pravice; izkoriščanje, prenos, prenehanje, razlastitev, trajanje, uveljavljanje avtorske pravice; pogodba o avtorski pravici avtorska pogodba; Mednarodni informacijski center za avtorske pravice; izkoriščati, uveljaviti avtorsko pravico

ávtorski -a -o prid. ki se nanaša na avtorje: avtorski honorar; avtorski izvod vsak od izvodov tiskanega dela, ki ga dobi avtor ob izidu brezplačno; avtorski pridržek prepoved ponatisa, fotografiranja ali prevoda; avtorski upravičenec; avtorska agencija ustanova, ki se ukvarja z zastopanjem in posredovanjem avtorskih pravic; avtorska pogodba pogod-

ba, s katero prenaša avtor svojo pravico do izkoriščanja dela na drugega, npr. radijska avtorska pogodba, založniška pogodba, pogodba o izvedbi, uprizoritvi; avtorska pola trideset tisoč grafičnih znakov kot enota za merjenje obsega avtorskega dela zaradi obračuna honorarja; avtorska pravica → avtorska pravica; avtorsko delo → avtorsko delo; avtorsko dovoljenje; avtorsko pravo pravni predpisi, ki urejajo pravice in dolžnosti avtorjev glede njihovih avtorskih del

avtorsko delo -ega -a s duhovna stvaritev s področja umetnosti, znanosti in drugih področij duhovne ustvarjalnosti neglede na vrsto, način in obliko izražanja: koneksno avtorsko delo odvisno avtorsko delo; matično avtorsko delo izvirno avtorsko delo v odnosu do odvisnih del, npr. prevodov; odvisno avtorsko delo ki je odvisno od matičnega dela, npr. glasbena obdelava, prevod, priredba, zbirka; prosto avtorsko delo ki ne uživa avtorskopravne varstva; naslov avtorskega dela; izkoriščati, navajati, objaviti, okrniti, predelati, prevesti, priobčiti, prirediti, razmnožiti, razpečevati, razširiti avtorsko delo; izvajati, predvajati, recitirati, reproducirati, snemati, uprizoriti avtorsko delo

avtorskoprávni -a -o prid. ki se nanaša na av-

torsko pravo: avtorskoppravna pogodba, stvaritev; avtorskoppravno posredovanje, razmerje

avtorstvo -a s dejstvo, da je kdo avtor česa: priznavati, izpodbijati avtorstvo; prisoditi avtorstvo

ávtotáksi -ja m osebni avtomobil, ki se najame za krajše prevoze: najeti avtotaksi ávtotáksi neskl. prid.: avtotaksi služba; avtotaksi postajališče, vozilo

azil -a m 1. zatočišče, ki se daje tujemu državljanu, ki je v domovini preganjan, npr. zaradi zavzemanja za demokratične nazore in gibanja za socialno in narodno osvoboditev, sin. pribežališče: diplomatski, politični, teritorialni azil; pravica do azila 2. zavetišče (1)

azilski -a -o prid. ki se nanaša na azil (1): azilska država

ážio -a m (it. aggio) pribitek k imenski vrednosti kovanca, deviz ali zlata, sin. tečajni ážio: ážio na carino

ážiotáža -e ž (it. aggio) špekulativno izkoriščanje padanja in dviganja cen, valut, vrednostnih papirjev in blaga na borzi

ážúren -ma -o prid. ki poteka tekoče, pravočasno: ažurno knjiženje

ážúrnost -i ž tekoče, pravočasno poslovanje: ažurnost dela, uradovanja

B

bábica -e ž 1. očetova ali materina mati, sin. stara mati 2. strokovna pomočnica pri porodu: *izprašana babica; preživnina babic

bábiški -a -o prid. ki se nanaša na babice (2): babiški okoliš; babiška nagrada; babiška tarifa; babiška (terenska) služba

bagatéláni -a -o prid. ki se nanaša na majhno vrednost: bagatelni delikt (kaz.); bagatelni postopek poenostavljen pravdni postopek v sporih majhne vrednosti, sin. malotni postopek; bagatelna škoda; bagatelna tožba; bagatelna zadeva

bála -e ž nevestina oprema

bán -a m 1. naziv za najvišjega dostojanstvenika v stari hrvaški državi in v Duklji 2. naziv za najvišjega upravitelja Ogrski priključenih južnih ozemelj: Slavonije, Hrvaške, Jajca, Srebrenice, Mačve (pr. zg.) 3. naziv za bosenske vladarje od 12. do 14. stol. 4. načelnik vlade za Hrvaško in Slavonijo od l. 1868 do l. 1918 5. najvišji organ upravne oblasti v 9 jugoslovanskih banovinah od l. 1929 do l. 1941 in v Banovini Hrvaški od l. 1939 do l. 1941

bánčni -a -o prid. ki se nanaša na banko¹: bančni akcept sprejem menice po banki; bančni aval bančno poroštvo na menici ali čeku; bančni ček ček, pri katerem je trasant banka, sin. akreditivni ček; bančni denar a) denar, ki ga izda emisijska banka b) na vpogled plačljivo dobroimetje pri banki, ki se uporablja v brezgotovinskem plačilnem prometu; bančni denarni depozit določen denarni znesek, za katerega se banka s pogodbo zaveže, da ga sprejme, deponent pa, da ga položi pri banki; bančni eskont; bančni kapital a) denar, vložen v bančne posle b) denarna sredstva, ki so last banke; bančni konto bančni račun; bančni kontokorent tekoči račun, preko katerega poteka bančni brezgotovinski plačilni promet; bančni konzorcij; bančni kredit kredit, ki ga da banka; bančni predal jeklen predal v banki, namenjen za shranjevanje denarja, vrednostnih papirjev, dragocenosti, sin. sef; bančni račun v bančnih knjigah vpisana evidenca

imetja in plačilnega prometa posamezne stranke; bančni tekoči račun račun, preko katerega banka sprejema vplačila in opravlja izplačila v mejah strankinih sredstev in odobrenega ji kredita; bančni običaji; aktivni bančni posli posli, v katerih je banka upnik; lastni bančni posli posli, ki jih opravlja banka za lastni račun, npr. nakup in prodaja vrednostnih papirjev in deviz; nevtralni bančni posli storitve za plačilo in posli plačilnega prometa, pri katerih banka ne ostane ne upnik ne dolžnik; pasivni bančni posli posli, v katerih je banka dolžnik; bančni stroški; bančna garancija; bančna kreditna pogodba; bančna menica a) menica, ki jo banka akceptira b) menica, ki je sposobna za eskont pri banki; bančna nakaznica nakaznica, ki je naslovljena na banko; bančna obveznica obveznica, ki jo izda banka; bančna organizacija, poslovalnica, provizija, storitev; bančna zapora prepoved izplačevanja; bančno dobroimetje, kreditiranje, kritje, poslovanje; bančno posojilo posojilo, ki ga da banka; bančna pravila, sredstva

***bánčnik** -a m 1. vodilni bančni uslužbenec 2. lastnik banke, sin. *bankir

bánčništvo -a s gospodarska dejavnost, ki se ukvarja z bančnimi posli

bánda -e ž tolpa

banderóla -e ž 1. kontrolna nalepka na nekaterih proizvodih, ki so zavezani davku 2. v zvezi: oštevilčena banderola nalepka na vsakem zavoju zdravila, za katero je predpisana posebna kontrola 3. nalepka na ovaju s strelivom

bandít -a m član bande

bánka¹ -e ž organizacija, ki opravlja denarne, kreditne in plačilne posle: agrarna banka; akceptna banka ki omogoča najetje kredita z akceptom menice; centralna banka; depozitna banka ki sprejema depozite; eskontna banka ki eskontira menice; emisijska banka ki izdaja bankovce in izvaja kreditno in monetarno politiko; gospodarska banka; hipotekarna banka ki daje posojila na nepremičnine, zlasti z

izdajanjem zastavnice; industrijska banka; in tema banka; investicijska banka ki daje kredite za osnovna in trajnejša obratna sredstva; klirinška banka v kateri se opravlja klirinško obračunavanje; komercialna banka ki daje kratkoročne kredite trgovini; komunalna banka a) ki jo ustanovi občina b) ki daje občinam kredite; kreditna, menjalna banka; narodna banka centralna (emisijska) banka Jugoslavije, Slovenije do l. 1991; poslovna, prometna, republiška, specialna, temeljna banka; združena banka ki kreditira združništvo; združena banka; Banka Slovenije od l. 1991; direktor banke; izvršilni odbor banke; kreditni odbor banke odbor, ki rešuje prošnje za kredite; rezervni sklad banke; statut banke; ustanovitelj banke; zbor banke; svet bank

bánka² -e ž, v Beneški republiki sodišče samoupravnih enot Beneških Slovencev (pr. zg.): landarska banka; mjserska banka

bánkarstvo -a s bančništvo

***bankir** -ja m lastnik banke, sin. ***bančnik** (2)

bánkovec -vca m na določen denarni znesek glaseča se papirnata vrednotnica, ki kroži v prometu kot plačilno sredstvo, sin. papirnati denar: ponarejanje bankovcev (kaz.); bankovec kroži; izdati, izdelati, kolkovati, pretiskati, žigosati bankovec; vzeti bankovec iz obtoka

bankrót -a m ustavev plačil zaradi prezadolženosti ali plačilne nesposobnosti: državni bankrot; goljufivi bankrot poslabšanje premoženjskega stanja z namenom izogniti se plačilu dolgov (kaz.), sin. lažni bankrot; lažni bankrot gl. goljufivi bankrot; *malomarnostni bankrot gl. *preprosti bankrot; *preprosti bankrot povzročitev plačilne nesposobnosti z lahkomišelnim gospodarjenjem (kaz.), sin. *malomarnostni bankrot

bankrótén -tna -o prid. prezadolžen ali plačilno nesposoben: bankrotno gospodarstvo; bankrotno podjetje

bankrotér -ja m kdor napove svojo prezadolženost ali plačilno nesposobnost

bankrotirati -am dov. in nedov. propasti zaradi prezadolženosti ali plačilne nesposobnosti

bankrotstvo -a s bankrot

***banovina** -e ž političnopravna enota v Jugoslaviji od l. 1929 do l. 1941: Dravska banovina Slovenija; Banovina Hrvaška s posebnim statusom od l. 1939 do l. 1941

***banovinski** -a -o prid. ki se nanaša na samoupravno področje jugoslovanskih banovin od l. 1939 do l. 1941: banovinski proračun, svet, us-

lužbenec; banovinska hranilnica; banovinska samouprava

bánski -a -o prid. I. ****ki se nanaša na področje hrvaškega bana** do l. 1918 2. ***ki se nanaša na državno področje jugoslovanskih banovin** od l. 1939 do l. 1941: banska oblast, uprava

baraterija -e ž goljufija v pomorskem prometu, zlasti na škodo ladijskega lastnika ali zavarovalca, npr. s potopitvijo ladje

barirani -a -o prid., v zvezi: barirani ček ček, ki se sme unovčiti le v brezgotovinskem obračunu med bankami, sin. prečrtani ček

barón -a m naziv za plemiča nižje stopnje (pr. zg.)

bédnostni -a -o prid., v zvezi: ***bédnostni sklad sredstva**, namenjena omiljenju socialne stiske

bég¹ -a m 1. hiter umik, umikanje iz neželenega okolja: beg osebe, ki ji je odvzeta prostost; obdolženec je še na begu ga še niso prijeli; 2. rešitev iz neželenega okolja: beg iz zapora; beg mladoletnika iz vzgojnega zavoda; beg vojaške osebe iz oboroženih sil; omogočiti zaporniku beg pobeg 3. v zvezi: beg kapitala prenos kapitala v državo z ugodnejšimi pogoji poslovanja; beg (kmetov) z dežele v mesto odseljevanje

bég² -a m, tur. (gospodar) 1. muslimanski zemljiški veleposestnik 2. upravitelj turške pokrajine 3. turški vojaški in častni naslov

bégavec -vca m otrok, mladostnik, ki večkrat pobegne od doma ali iz vzgojnega zavoda

bégluk -a m 1. turška pokrajina 2. turška državna blagajna, državno posestvo, erar 3. begovo posestvo 4. tlaka na begovem ali državnem posestvu

bégluški -a -o prid. ki se nanaša na begluk (2, 3): begluška zemlja; begluške obveznice

begosúmen -mna -o prid. ki je osumljen želje po begu: begosumen obdolženec

begosúmnost -i ž, v zvezi: pripor zaradi begosumnosti zaradi nevarnosti pobega

begúneec -nca m kdor beži pred nevarnostjo ali neprijetnostjo: politični begunec; vojaški begunec dezertar; begunec z ladje; status (političnega) begunca; konvencija o varstvu beguncev; potna listina za begunce; Urad visokega komisarja Združenih narodov za begunce; zbirno središče za begunce; priznati, odvzeti status begunca; razglasiti člana ladijske posadke za begunca

begúnka -e ž ženska oblika od begunec

begúnski -a -o prid. ki se nanaša na begunce: begunska podpora; begunska vlada vlada v izgnanstvu; evidenca begunskih pomorščakov

begúnstvo -a s, v zvezi: vojaško begunstvo dezerterstvo

***beléžnik** -a m, v zvezah: javni beležnik notar; občinski beležnik pisar

béli -a -o prid., v zvezah: beli ovratniki višji sloj prebivalstva; kriminaliteta belih ovratnikov; bela garda vojaška organizacija v Sloveniji, ki je sodelovala z okupatorjem od l. 1941 do l. 1945; *belo blago ženske, ki jih spravljajo v tujino za prostitucijo

beneficiár -ja m tretja oseba, v katere prid gre do koristi iz pravnega posla, prim. upravičenec

beneficij -a m cerkveno premoženje, povezano z dohodki, zlasti iz nepremičnin (kan.), sin. nadarbina

beneficirati -am dov. in nedov. upoštevati več, kot dejansko je: beneficirati delovno, zavarovalno dobo **beneficirani** -a -o: beneficirana delovna doba; beneficirane obresti prispevek iz družbenih sredstev za znižanje obresti določenim kreditom

beneficium -a m, lat. vazalu podeljeno zemljišče ali dohodek (pr. zg.)

***beneficium inventarii** lat. pravna dobrota inventarja (ded. pr.)

beneficium órdinis lat. pravna dobrota vrstnega reda pri poroštvu

béra -e ž dajatev cerkovnikom, duhovnikom: dajati, odkupiti, pobirati, razdeliti bero

beráč -a m kdor prosí, pobira miloščino: berač iz delomrznosti

beráčenje -a s prošnje, pobiranje miloščine: goljufivo beračenje z neresničnimi navedbami; poulično beračenje; beračenje iz delomrznosti, nuje; preživljati se z beračenjem

beráški -a -o prid., v zvezi: beraška tlaka tlaka po tri dni v letu (pr. zg.)

bêrnski -a -o prid., v zvezi: bernska konvencija za varstvo književnih in umetniških del konvencija, sprejeta l. 1886, s kasnejšimi spremembami

bertiljonáza -e ž opis človeškega telesa z vsemi podrobnostmi, sin. signaletični opis človeškega telesa

beséda -e ž 1. govor: beseda strank končni govori na glavni obravnavi; svoboda besede; seči komu v besedo prekiniti koga pri govorjenju 2. možnost, pravica do govorjenja, zlasti v javnosti: beseda gre komu; dati, vzeti, zahtevati besedo; obdolženec ima na obravnavi zadnjo besedo 3. izjava, obljuba: častna beseda; dati, držati, izpolniti besedo; ostati v besedi

besedílo -a s z besedami izražene misli: avtentično, integralno, prečiščeno, verodostojno, zakonsko besedilo; besedilo prisege, zakona; prečiščeno besedilo zakona dokončna oblika prej spremenjenega ali dopolnjenega besedila zakona

besédni -a -o prid. ki se nanaša na besedo: besedni smisel; besedna obljuba izražena z besedami; besedna razlaga; besedna razžalitev razžalitev z besedo

besédnik -a m nepoklicni zastopnik ali pomočnik stranke na sodišču (pr. zg.)

biánko neskl. prid. nepopisan, neizpolnjen: bianko akcept akcept na neizpolnjeni menici; bianko ček ček, ki je brez nekaterih bistvenih sestavin; bianko indosament, kredit; bianko menica; bianko oferta ponudba brez navedbe cene; bianko pooblastilo

bigamíja -e ž zakonska zveza ene osebe z dvema osebama hkrati, sin. dvojna zakonska zveza: obojestransko bigamija pri kateri sta mož in žena istočasno dvakrat poročena

bigamíst -a m kdor živi v bigamiji

bihaški -a -o prid., v zvezi: Bihaški predpisi predpisi, ki jih je septembra l. 1942 izdal vrhovni štab NOV in POJ v vasi Drinčič pri Bihaču zaradi nadaljnjega razvoja osnovnih organov oblasti

bilánca -e ž 1. računski zaključek o aktivnih in pasivnih sestavinah premoženja 2. primerjava aktiv in pasiv za določeno dobo: aktivna bilanca; bruto bilanca sin. bilanca prometa; devizna bilanca; državna bilanca o aktivih in obveznostih države; izvenproračunska bilanca ki ni določena, predvidena v proračunu; knjigovodska bilanca; konsolidirana bilanca; kreditna bilanca izkaz razpoložljivih kreditnih sredstev in njihova porazdelitev na različne vrste kreditov; likvidacijska bilanca sestavljena ob končni likvidaciji; neto bilanca ki izkazuje knjigovodsko stanje vseh sredstev in obveznosti podjetja ter pozitivni in negativni saldo celotne bilance, sin. saldo bilanca; pasivna bilanca; plačilna bilanca primerjava vrednosti vseh izplačil in vplačil države s tujino v določenem obdobju; premoženjska bilanca aktiva in pasiva podjetja; prevzemna bilanca ko prevzame podjetje drugo podjetje; saldo bilanca gl. neto bilanca; sklepna bilanca v zaključnem računu; stabilizacijska bilanca sestavljena ob stabilizaciji valute; trgovinska bilanca primerjava vrednosti uvoza in izvoza države v določeni dobi; začasna bilanca po potrebi, na določen dan; začetna bilanca ob us-

tanovitvi podjetja ali ob začetku poslovnega leta; zavarovalnotehnična bilanca bilanca zavarovalnice, sestavljena po načelih zavarovalne tehnike; zbirna bilanca; bilanca dohodkov in izdatkov prebivalstva; bilanca prometa gl. *bruto bilanca*; sestaviti bilanco 3. v zvezi: vodna bilanca pregled stanja voda v določenem obdobju

bilanciranje -a s 1. sestavljanje bilance 2. vpisovanje postavk v bilanco

bilancirati -am nedov. in dov. 1. sestavljati bilanco: bilancirati vrednostne papirje 2. vpisovati postavke v bilanco

bilančni -a -o prid. ki se nanaša na bilanco: bilančni delikt; bilančni dobiček dobiček, ki ga izkazuje bilanca; bilančni konto gl. *bilančni račun*; bilančni načrt načrt o kontih, ki jih mora vsebovati bilanca; bilančni prebitek; bilančni račun premoženje in dolg, kot ju izkazuje bilanca, sin. *bilančni konto*; bilančni sklep medsebojna letna izravnava vseh kontov in knjig; bilančna postavka postavka v bilanci, npr. *upravni stroški*; bilančna vrednost vrednost, v kateri so v bilanci izkazane posamezne postavke aktiv in pasiv; bilančno leto leto, za katero se izdeluje bilanca; bilančno stanje

bilančna -e ž nagrada za sestavljanje bilance

bilateralni -a -o prid., v zvezi: bilateralna pogodba pogodba med dvema državama ali subjektoma mednarodnega prava, sin. *dvostranska pogodba (b)*

Bill of Rights [bil of rájts] angl. angleški temeljni zakon o političnih pravicah človeka iz l. 1689

bilten -a m 1. dnevno sporočilo: izdati bilten

2. glasilo: uradni bilten

bimetalizem -zma m denarni sistem z zlatim in srebrnim denarjem kot neomejenim zakonitim plačilnim sredstvom

bimetalni -a -o prid. dvokovinski: bimetalni denarni sestav

biološki -a -o prid., v zvezi: biološki poskusi na ljudeh navadno zdravju škodljivi in življenju nevarni raziskovalni posegi v človekovo telesno integriteto (kaz.)

birič -iča m, v fevdalizmu nižji izvršilni organ sodišča, deželne, mestne ali zemljiške gospodke (pr. zg.)

biriški -a -o prid. ki se nanaša na biriče (pr. zg.): biriška služba

biró -ja m 1. pisarna, urad 2. poslovalnica: projektno biro

birokracija -e ž 1. hierarhično organizirani poklicni delavci v upravi 2. sistem državne upra-

ve, v katerem imajo odločilno besedo upravni funkcionarji in strokovni delavci

birokrat -a m pripadnik birokracije (1)

birokratični -a -o prid. ki se nanaša na birokrate, birokracijo ali birokratizem, sin. *birokratski*: birokratični centralizem, predpis, sistem

birokratizacija -e ž uvajanje birokratizma

birokratizem -zma m 1. formalistično odločanje in šablonsko urejanje zadev brez upoštevanja njihovih značilnosti 2. nespoštovanje demokratičnih samoupravnih pravic občanov, delovnih ljudi in njihovih organizacij 3. togo uradno poslovanje

birokratiziranje -a s birokratizacija

birokratski -a -o prid. ki se nanaša na birokrate, birokracijo ali birokratizem, sin. *birokratični*: birokratski aparat; birokratski sistem uprave; birokratska samovolja

bistveni -a -o prid. ki se nanaša na bistvo: bistvena napaka; bistvena zmeta zmeta, ki se nanaša na najpomembnejše lastnosti predmeta (civ.); bistvena sestavina pravnega posla

bistvo -a s kar je za kaj najbolj pomembno in najbolj značilno

bivališče -a s kraj, kjer kdo dalj časa živi

bivanje -a s glagolnik od bivati: kraj bivanja kjer kdo živi; bivanje zunaj države; dovoljenje za bivanje; odpovedati bivanje tujcu

bivati -am nedov. prebivati, stanovati, živeti

bizantinski -a -o prid., v zvezi: bizantinska država vzhodnorimska država od l. 395 do l. 1453

blagájna -e ž 1. finančna sredstva, zbrana za določene namene: *bolniška blagájna za bolniško zavarovanje (zav.); kompenzacijska blagájna za izravnavo medsebojnih terjatev in obveznosti; *nezgodna blagájna za zavarovanje zoper nezgode; *obratna blagájna bolniška blagájna obrata; *rudarska bratovska blagájna za socialno zavarovanje rudarjev, sin. *rudarska bratovska skladnica; **sirotinska blagájna za upravljanje sirotinskega denarja; *starostna blagájna za starostno zavarovanje; blagájna za vzajemno pomoč; gotovinsko stanje blagajne; kontrola blagajne; denar priteka v blagajno; odvajati denar v blagajno

2. sredstva določene organizirane politične skupnosti: deželna, državna, občinska blagájna 3. zavarovana omarica za shranjevanje denarja in predmetov: depozitna blagájna za shranjevanje predmetov; registrska blagájna za začasno hranjenje denarja in registriranje ter seštevanje izkupičkov; ročna blagájna

4. prostor za poslovanje z denarjem: izplačilna blagájna; pomožna blagájna ki se zača-

sno uporablja namesto kake druge blagajne; potniška blagájna prostor za prodajo vozovnic na postaji

blagajničarka -e ž ženska oblika od blagajnik

blagájnik -a m kdor vodi blagajniške posle

blagájniški -a -o prid. ki se nanaša na blagajnike ali blagajno: blagajniški blok sešitek listov, ki se dajo iztrgati za potrdilo o vplačilu; blagajniški bon kratkoročna nakaznica države ali banke, navadno do enega leta; blagajniški ček ček, ki se predloži banki kot trasatu zaradi izplačila v gotovini, sin. *gotovinski ček*; blagajniški dnevnik, izpisek, izplačilni nalog; blagajniški kredit kratkoročni kredit za kritje trenutnega primanjkljaja; blagajniški maksimum najvišji znesek, ki se sme hraniti v blagajni; blagajniški načrt načrt o pričakovanih prejemkih in izdatkih za določeno obdobje; blagajniški popust popust pri takojšnjem ali predčasnem plačilu računa, sin. *skonto*; blagajniški prejemek, presežek, primanjkljaj; blagajniški rabat rabat ob takojšnjem plačilu; blagajniški sklep pregled blagajniškega stanja v določenem trenutku, sin. *blagajniški zaključek*; blagajniški zaključek gl. *blagajniški sklep*; blagajniški zapis vrednostni papir, ki se glasi na določen denarni znesek, z določenim rokom dospelosti in določeno obrestno mero; blagajniški posli; blagajniška knjiga knjiga, v katero se vpisujejo vplačila in izplačila; blagajniška nakaznica, služba; blagajniško poslovanje, potrdilo; blagajniško stanje

blagájna -e ž obilje materialnih dobrin: gmotna, socialna blagájna

blagó -á s 1. vsaka premična stvar, ki je predmet gospodarskega prometa: borzno, sejmsko blago; brzovozno, ekspressno, tranzitno blago; deljivo, kosovno, razsuto blago; izvozno, konsignacijsko, (ne)carinsko, uvozno blago; konsumno blago potrošno blago; monopolsko blago; (ne)fakturirano blago; (ne)ustrezajoče, nevarno, pokvarljivo, poškodovano blago; potrošno blago blago za osebno potrošnjo; rabljeno blago; serijsko blago; tihotapsko blago; tipizirano, vrstno blago; tržno blago; zaupano blago; živo blago; blago domače izdelave; blago osnovne preskrbe; carinjeno blago; izvoz in uvoz blaga; klasifikacija blaga npr. na razrede; kontrola blaga; kreditiranje blaga; (lažna) označba (izvora) blaga; napoved blaga; proizvodnja, promet blaga; vzorec, zaloga blaga; izjava o blagu; trgovina z blagom; dobaviti, nakupiti, prevzeti, prodati blago; dodelati, izdelati, obdelati, op-

lemeniti, predelati blago; hraniti, kopičiti, uskladiščiti blago; prikrivati blago; natovoriti, pretovoriti, raztovoriti blago; prijavit, skriti blago ob carinskem pregledu; jemati vzorce blaga; omejiti, prepovedati proizvodnjo, predelavo blaga; prepovedati, zadrževati prodajo blaga; dati posojilo na blago; plačati v blagu 2. v zvezi: *belo blago ženske, ki jih spravljajo v tujino za prostitucijo

blagóvni -a -o prid. ki se nanaša na blago: blagovni dispozicijski dokument dokument, ki daje pravico do razpolaganja z blagom, npr. *konosament*; blagovni fond v določenem gospodarstvu razpoložljivo blago, sin. *blagovni sklad*; blagovni konto knjigovodski konto o stanju in prometu blaga po količini in vrednosti; blagovni kredit kredit za financiranje prometa z blagom; blagovni lombard kredit proti zastavitvi blaga; blagovni manifest izkaz blaga, ki ga prevaža ladja ali letalo v mednarodnem prevozu; blagovni papir blagovni vrednostni papir; blagovni posel, promet; blagovni receptiv potrdilo o prevzemu blaga; blagovni sklad gl. *blagovni fond*; blagovni skontro knjiga za razvid prejema in izdaje blaga, sin. *blagovna knjiga*; blagovni tečaj vsakokratna vrednost blaga na tržišču; blagovni trg; blagovni vrednostni papir vrednostni papir, ki se glasi na blago, npr. *nakladnica, skladiščnica, vozni list*; blagovni vzorec, žig; blagovna borza borza, ki trguje z blagom; blagovna hiša; blagovna izmenjava; blagovna klavzula dogovor o vezanosti denarnega dolga na blagovno vrednost; blagovna knjiga gl. *blagovni skontro*; blagovna lista; blagovna listina; blagovna menica menica, izdana za kreditirano dobavo blaga; blagovna menjava; blagovna spremnica dokument, ki spremlja blago pri prevozu v kontroliranem notranjem prometu; blagovna tarifa tarifa za prevoz blaga z železnico ali drugimi prevoznimi sredstvi; blagovna terjatev, trgovina, zaloga; blagovna znamka zavarovani znak za razlikovanje blaga iste ali podobne vrste v gospodarskem prometu; blagovne rezerve; blagovno gospodarstvo; blagovno kreditiranje; blagovno-denarni promet

blagóvni -e ž velika trgovina, razdeljena na specializirane oddelke

blankét -a m neizpolnjena tiskovina, obrazec, sin. *golica*: čekovni blankét

blankétni -a -o prid. 1. ki se nanaša na blankete: blanketni predpis; blanketna menica bianko menica 2. v zvezi: blanketna dispozicija dis-

pozicija, ki glede posameznih znakov dejanskega stanu kaznivega dejanja napoti na drug predpis; blanketna norma ki npr. v celoti ali delno ne opredeli katere od sestavin pravnege pravila, ampak pooblašča drug predpis ali uporabnika pravila, da ga vsebinsko opredeli

blánko neskl. prid. *bianko*

blasfemija -e ž *bogokletje*

blázen -zna -o prid. *duševno bolan*

bližnji -a -e prid., v zvezah: bližnji sorodnik *sorodnik*, ki je v bližnjem sorodstvu, ant. *daljni sorodnik*; bližnje sorodstvo *sorodstvo med starši in otroki*, med posameznimi otroki

blók -a m 1. *veliko, večstanovanjsko poslopje*: stanovanjski blok 2. *zveza, koalicija*: blok med seboj povezanih držav; blok političnih strank 3. *sešitek listov, ki se dajo iztrgati*: prodajni kontrolni blok za potrdilo o plačilu 4. *zapora na mejnem prehodu*

blokáda -e ž 1. *uporaba oborožene sile, navadno pomorske, da se prepreči zveza določene države z drugimi*, sin. *zapora* (1); ekonomska blokada gl. *gospodarska blokada*; gospodarska blokada *osamitev določene države od svetovnega gospodarstva*, sin. *ekonomska blokada*; blokada luke, otoka, pristanišča; blokada na morju; blokada z minami; prelom blokade 2. *obkolitev*: policijska blokada

blokiranje -a s 1. *glagolnik od blokirati* (1): blokiranje pristanišča 2. *glagolnik od blokirati* (2): blokiranje računa *ustavitev uporabe dobroimetja v banki na podlagi odredbe pristojnega organa* 3. *glagolnik od blokirati* (5): blokiranje prodanega blaga

blokirati -am dov. in nedov. 1. *uporabiti oborožene sile navadno pomorske, da se prepreči zveza določene države z drugimi*: blokirati luko, pristanišče 2. *onemogočiti razpolaganje s čim*: blokirati bančni denar, denarne zaloge, konto; blokirati račun *ustaviti uporabo dobroimetja v banki na podlagi odredbe pristojnega organa* 3. *zapečatiti*: blokirati radijski aparat 4. *ustaviti prodajo*: blokirati žganje 5. *napisati ceno izdanega blaga na blagajniški blok* **blokírani** -a -o: blokirana terjatev *terjatev, s katero ni mogoče razpolagati*; blokirano pristanišče; blokirana sredstva

blókovski -a -o prid. *ki se nanaša na blok* (2): blokovska razdelitev sveta

bodmerija -e ž *posojilo, zavarovano z zastavno pravico na ladji in tovaru*

bodmerijski -a -o prid. *ki se nanaša na bodmerijo*: bodmerijska pogodba

bogástvo -a s *velike materialne dobrine*: naravno bogastvo *naravne dobrine*, npr. *rude in druga bogastva pod zemljo, vode, viri naravne sile, ribe in divjad*; narodno bogastvo

bogaténje -a s *večanje premoženja*: neupravičeno bogatenje

bogočástje -a s *češčenje boga*: **ministrstvo za uk in bogočastje; *poverjenik za uk in bogočastje v prvi slovenski vladi l. 1918

bogoklétnje -a s *preklinjanje, sramotenje boga*

****bogoklétnstvo** -a s *bogokletje*

bòj bója m 1. *oboroženi spopad*: narodnoosvobodilni boj; zasebni boj *napovedani boj med fevdalci za razreševanje zasebnih sporov* (pr. zg.), sin. *fajda* 2. v zvezi: *razredni boj* *konfliktno razmerje med osnovnima razredoma v razrednih družbah* 3. *prizadevanje za doseg določene namena*: volilni boj

bojkót -a m *prekinitev zvez, zlasti trgovskih*: gospodarski bojkot *prekinitev gospodarskih stikov z določeno gospodarsko organizacijo ali državo*; odrediti trgovinski bojkot *zoper članice OZN*; poziv na bojkot

bojkotírati -am nedov. in dov. *zavračati zveze, zlasti trgovske*

bolečnina -e ž *odškodnina za bolečine*: zahtevati bolečnino

bolečninski -a -o prid. *ki se nanaša na bolečnino*: bolečninski zahtevek

boléta -e ž *pobotnica o plačilu*: carinska, davčna, trošarinska boleta

bolézen -zni ž *motnja v delovanju človeškega telesa*: duševna, kužna, nalezljiva, spolna bolezen; poklicna bolezen; mednarodna klasifikacija bolezní; potek bolezní; stroški bolezní *stroški zdravljenja v bolnišnici*, sin. *bolniški stroški*; bolezen izbruhne

bolézenski -a -o prid. *ki se nanaša na bolezen*: bolezenski dopust

boleznína -e ž *nadomestilo za izgubljeni zaslužek med boleznijo*

bólnica -e ž *bolnišnica*

bolnica -e [-yn-] ž *bolna ženska*

bolník -a [-yn-] m *bolan človek*

bolniški -a -o [-yn-] prid. *ki se nanaša na bolnike*: bolniški dopust, list, stalež, zavod; bolniški stroški *stroški zdravljenja v bolnišnici*, sin. *stroški bolezní*; *bolniška *blagajna za bolniško zavarovanje* (zav.); *bolniška *hranarina*, renta; bolniška *pristojbina*; bolniško *zavarovanje zdravstveno zavarovanje*

bolnišnica -e [-yn-] ž *zavod za zdravljenje bolnikov*: civilna, vojaška bolnišnica; splošna, specialistična bolnišnica

bón -a m *kratkoročna plačilna obveznica, zadolžnica*: blagajniški bon *kratkoročna nakaznica države ali banke, navadno do enega leta*; plačilni bon; zakladni bon *kratkoročna zadolžnica državnega zaklada*; bon za bencin

bonae fidei [bóne fidei] lat., v zvezi: *posestnik bonae fidei dobroverni, pošteni posestnik*

bóna fide prist., lat. v *dobri veri*

bonificiranje -a s *bonifikacija*

bonificírati -am dov. in nedov. *dati popust pri prodaji blaga*

bonifikácija -e ž 1. *povračilo*: izvozna bonifikacija 2. *popust pri prodaji blaga*: bonifikacija za slabše blago

bonitárni -a -o prid., v zvezah: *bonitarni lastnik* *po pretorskem pravu varovani lastnik* (rim. pr.); *bonitarna lastnina* *lastnina bonitarnega lastnika* (rim. pr.)

bonitáre -e ž 1. *kakovost*: boniteta *lovišč*, *zemljišč* 2. *vrednost*: boniteta *vrednostnih papirjev*

bonitétni -a -o prid. *kakovostni*: bonitetni *razred zemljišča*; bonitetno *vzorčno zemljišče* *zemljišče, ki velja kot vzorec za bonitiranje drugih zemljišč*

bonitiranje -a s *glagolnik od bonitirati*: katastrsko bonitiranje *zemljišč ugotovitev kakovosti zemljišč zaradi določitve povprečnih katastrskih donosov*, prim. *katastrska klasifikacija zemljišč*; bonitiranje *lovišč*

bonitírati -am dov. in nedov. *katastrsko klasificirati*: bonitirati *zemljišče*

bórec -rca m *udeleženec oboroženega spopada*: borci *narodnoosvobodilne vojne*; dodatek za borce

bórza -e ž 1. *ustanova za trgovanje z vrednostnimi papirji ali blagom*: blagovna borza *ki trguje z blagom*; denarna borza *ki trguje z devizami, valutami in kratkoročnimi krediti*; efektivna borza *ki trguje z vrednostnimi papirji, efekti*; kmetijska borza *ki trguje s kmetijskimi pridelki*, sin. *produktna borza*; produktna borza gl. *kmetijska borza* 2. v zvezi: *borza *delu uradna posredovalnica za delo* 3. v zvezi: črna borza *nezakonito, nedovoljeno trgovanje, zlasti kadar blaga ni dovolj v prodaji*

bórnzi -a -o prid. *ki se nanaša na borzo* (1): *borzni agent agent, ki na borzi posreduje pri sklepanju borznih poslov*, sin. *borzni posrednik*, sin. *borzni senzál*; *borzni dan*, običaj; *borzni posel promet na borzi z vrednostnimi papirji, devizami ali blagom*; *borzni posrednik* gl. *borzni agent*; *borzni senzál* gl. *borzni agent*; *borzni sklep sklenitev borznega posla o do-*

ločeni količini blaga; *borzni tečaj*; *borzna cena*, igra, *intervencija*, *kupčija*, *vrednota*; *borzna zaključnica potrdilo borznega agenta o sklenjenem borznem poslu*; *borzno blago*; *borzno poročilo*; *borzno razsodišče razsodišče za spore iz borznih poslov*

bòžji -a -e prid., v zvezah: *božji mir* (lat. *treuga Dei*) *srednjeveške cerkvene prepovedi zasebnega vojskovanja in nasilne samopomoči* (pr. zg.); *božja sodba dokazno sredstvo v antičnem in zgodnesrednjeveškem kazenskem postopku, pri katerem je moral osumljenec za dokaz svoje nedolžnosti prestati krute, tudi smrtno nevarne preizkuse* (pr. zg.), sin. *ordal*

bracchium saeculare [brákhium sekuláre] lat. (*posvetna roka*) *državna pomoč cerkvi za prisilno izvršitev njenih ukrepov v nekaterih cerkvenopolitičnih sistemih*

brámba -e ž, v zvezah: *deželna bramba množična oborožena sila zoper turške vpade* (pr. zg.); **požarna bramba gasilsko društvo*

branilec -lca [-yc-] m *kdor koga ali kaj brani*: *branilec obdolženca zagovornik*; **branilec zakonske vezi*; **branilec zakonskega rojstva*

brániti bránim nedov. 1. *prizadevati si, da se kaj ohrani*: *briniti koristi države*; *briniti svoje pravice* 2. v zvezi: *briniti obdolženca zastopati njegove interese pred sodiščem* **brániti se** 1. *upirati se, zoperstavljati se čemu*: *briniti se nasilja* 2. *odklanjati*: *briniti se prisrge*

bránje -a s 1. *dojemanje vsebine besedila s pomočjo razpoznavanja znakov*: *branje listin*, *zapisnika* 2. *javno podajanje besedila*: *branje obtožnice na glavni obravnavi* 3. *obravnavanje*: *prvo, drugo branje zakonskega predloga v parlamentu*

brát bráta m 1. *moški v odnosu do drugih otrok svojih staršev*: *krvni, rodni brat* 2. *moški v odnosu do drugih otrok enega od svojih staršev*, sin. *polbrat*

bratomòr -òra m *umor brata*

bratomórni -a -o prid. *ki se nanaša na oboroženi spopad med pripadniki istega ali sorodnih narodov*: *bratomorna vojna*

brátovski -a -o prid., v zvezah: **rudarska bratovska blagajna blagajna za socialno zavarovanje rudarjev*, sin. **rudarska bratovska skladnica*; **rudarska bratovska skladnica* gl. **rudarska bratovska blagajna*

brátovščina -e ž *cerkvena združba laikov*: *po-grebná, rokodelska bratovščina* (pr. zg.)

brátranec -nca m *sin strica ali tete*

brátstvo -a s 1. *enota družbene organizacije v plemenski ureditvi* (pr. zg.) 2. *širša sorodniška*

skupnost s skupnim premoženjem po 714. čl. črnogorskega Imovinskega zakonika iz l. 1888

brême -éna s 1. težava, skrb, nadloga: breme nevarnosti; breme rizika 2. dolžnost, obveznost: dokazno breme dolžnost dokazovanja, ki jo ima v civilnem postopku pravdna stranaka, v kazenskem pa tožilec; izjavno breme stranke gl. trditveno breme stranke; trditveno breme stranke (lat. onus proferendi) (pravd. post.), sin. izjavno breme stranke; vojaška bremena npr. rekvizicije, kontribucije, nastanitve vojaštva; prevalitev dokaznega bremena na nasprotno stran 3. dajatev, storitev: davčno breme; realno breme periodične dajatve in storitve vsakokratnega lastnika zemljišča tistemu, v čigar korist je zemljišče na ta način obremenjeno, sin. stvarno breme; stvarno breme gl. realno breme; zemljiško breme; breme preživitka; razdelitev davčnega bremena; breme se drži zemljišča; izbrisati, prevzeti breme; bremen prost (čist) opis parcele odpis parcele brez prenosa vknjiženih bremen 4. v zvezah: v breme leva stran, kolona v knjigovodskih kontih, kamor se vpisujejo obremenitve, sin. debet; vpisati kaj v breme računa vknjižiti v breme (knjig.) 5. v zvezi: šteti storilcu kaj v breme kot obteževalno okoliščino

breménski -a -o prid. ki se nanaša na breme (3): bremenski list list C v zemljiški knjigi, na katerem so vpisana bremena; bremenski list glavne knjige vpisnika ladij, zrakoplovov; ugotoviti bremensko stanje zemljišč

brezcarinski -a -o prid. za katerega ni potrebno plačilo carine: brezcarinski uvoz; brezcarinska menjava

brezčastnost -i ž lastnost, značilnost človeka, ki je brez časti (pr. zg.)

brezdélni -a -o prid., v zvezi: brezdélni dohodek dohodek, ki ne izhaja iz dela

brezdómovéc -mca m oseba brez doma

brezdomóvinec -nca m oseba brez državljanstva, sin. apatrid, sin. apolid

brezdržávní -a -o prid., v zvezi: brezdržavna družba družba, ki je brez državne organizacije

brezgotóvínski -a -o prid. negotovinski: brezgotovinski plačilni promet; brezgotovinsko plačevanje

brezhíben -bna -o prid. ki je brez hibe, napake: brezhíbeno blago

breziménski -a -o prid., v zvezi: brezimenska pogodba pogodba, ki ni v zakonu posebej imenovana, ime ji da praksa, npr. oskrbna, obračunska, preživitarska pogodba, sin. inominatna pogodba

brezimni -a -o prid. 1. ki ni naveden z imenom, sin. anonimni (1): brezimni avtor 2. pri katerem avtor ni naveden, sin. anonimni (2): brezimna ovadba; brezimno avtorsko delo

brezimnost -i ž stanje brezimnega: brezimnost ovadbe

brezkonfesionálni -a -o prid. ki je brez veroizpovedi: brezkonfesionálna vzgoja

brezoblični -a -o prid., v zvezi: brezoblični pravni posel pravni posel, ki ni vezan na določeno obliko, sin. neoblični pravni posel

brezobréstni -a -o prid. za katerega se obresti ne obračunavajo: brezobrestni kredit; brezobrestna obveznost, terjatev; brezobrestno posojilo

brezobvézen -zna -o prid. (lat. sine obligo brez obveze) neobvezen: brezobvezno sporočilo

brezobvézni -a -o: brezobvezna oferta neobvezna ponudba; brezobvezna ponudba neobvezna ponudba

brezobzírni -a -o prid., v zvezi: brezobzirnó maščevanje maščevanje iz nizkotnih nagibov (kaz.)

brezobzírnost -i ž lastnost brezobzirnega človeka: brezobzirnost storilca obteževalna okoliščina (kaz.)

brezpláčni -a -o prid. 1. za katerega ni treba plačati: brezplačni prevoz, vizum; brezplačna raba, shranitev, storitev; brezplačna vozovnica; brezplačno zdravljenje 2. za katerega se ne dobi plačila, sin. neplačani: brezplačni dopust

brezpláčnost -i ž značilnost brezplačnega: brezplačnost prevoza, šolanja

brezpogójni -a -o prid. ki ne dopušča postavljanja nobenih pogojev: brezpogojna dolžnost; brezpogojna kapitulacija

brezpokójni -a -o prid., v zvezi: brezpokojna oseba oseba, ki je postavljena izven zakona (pr. zg.)

brezpóselni -a -o prid. ki nima stalnega dela, zaposlitve: začasno brezposelni delavec

brezpóselni -ega sam.: fond za brezposelne; podpora za brezposelne

brezpóselnost -i ž pojav, stanje, da je del ljudi brez stalnega dela, zaposlitve: delna brezposelnost; konjunkturna brezposelnost ki je posledica gospodarskih gibanj; množična brezposelnost; prikrita brezposelnost ekstenzivno zaposlovanje delovne sile; sezonska brezposelnost; strukturna brezposelnost ki je posledica strukture narodnega gospodarstva, npr. razporeditve podjetij po področjih in panogah; začasna brezposelnost; zavarovanje za

primer brezposelnosti; denarna pomoč med brezposelnostjo

brezposésni -a -o prid. ki se ne nanaša na posest, premoženje: brezposestno stvarno jamstvo pridržek lastninske pravice ipd.

brezpráven -vna -o prid. ki nima pravic: brezpraven suženj (pr. zg.)

brezprávje -a s brezpravno stanje

brezrazédni -a -o prid. ki se nanaša na družbo brez razredov: brezrazredna družba

brezrazrednost -i ž lastnost, značilnost brezrazrednega: brezrazrednost družbe

brezuspéšen -šna -o prid. ki je brez uspeha, sin. neuspeh: brezuspešen narok, natečaj, poskus rubeža; brezuspešen potek roka; brezuspešna dražba, izvršba

brezústáven -vna -o prid. ki je brez ustave: brezustavna doba; brezustavno stanje

brezvládje -a s 1. družbeno stanje brez urejene javne oblasti, sin. anarhija (1) 2. zmeda, nered

brísanje -a s, v zvezah: brisanje dolgov odpust; brisanje hipotek odpust; brisanje vpisov v zemljiški knjigi vpis izbriša vpisov

bród -a m 1. plovno sredstvo za prevoz čez vodo 2. ladja

brodár -ja m 1. naziv za člana posadke plovil notranje plovbe 2. ladjar 3. poklicni prevoznik z brodom, sin. brodnik

brodárski -a -o prid. ki se nanaša na brodarje ali brodarstvo: brodarski promet, red; brodarska dejavnost, družba; brodarska knjižica osebna listina člana posadke na plovilu notranje plovbe; brodarska služba, uprava; brodarska tarifa; brodarsko podjetje

brodárstvo -a s 1. opravljanje brodarskega poklica 2. plovba: jezersko, morsko, rečno brodarstvo

brodník -a m poklicni prevoznik z brodom, sin. brodar (3)

brodnína -e ž plačilo za prevoz z brodom

brodníški -a -o prid. ki se nanaša na brodnike: brodníški obrat; **brodníški patent; brodníška tarifa

brúto neskl. prid. ki je brez odbitka bremen, dajatev ali dolgov, sin. kosmati: bruto osebni dohodek; bruto prejemki prejemki, ki so brez odbitka bremen, odtegljajev, sin. kosmati prejem-

ki; bruto cena sin. kosmata cena; bruto teža teža z všeto embalažo, sin. kosmata teža; bruto za neto cena za težo blaga in embalažo; družbeni bruto proizvod celota proizvedenih materialnih dobrin in storitev v določenem razdobju, sin. kosmati družbeni proizvod

brútoregistrski -a -o prid., v zvezah: brutoregistrska tona (krat. BRT) enota za merjenje (vse) ladijske prostornine, 2,8 m³; brutoregistrska tonaža prostornina vseh zaprtih prostorov ladje

brzójav -áva m telegraf

brzójavka -e ž telegram: državna brzójavka; fotografska brzójavka; nujna, radijska, šifrirana brzójavka; oddati brzójavko na pošto

brzójavni -a -o prid. telegrafski: brzójavni promet; brzójavna nakaznica denarna nakaznica, poslana z brzójavno pošto; brzójavna pošta; brzójavna tajnost; brzójavna vloga; brzójavno nakazilo

brzóvozni -a -o prid. 1. ki se mora prepeljati v zelo kratkem času: brzóvozna pošiljka; brzóvožno blago 2. ki se nanaša na prevoz, ki se mora opraviti v zelo kratkem času: brzóvozni promet; brzóvozni tovorni list; brzóvozna pošta; brzóvozna tarifa

budžét -a m proračun

budžétírati -am dov. in nedov. predvideti v proračunu

budžétni -a -o prid. proračunski

búkve -kev ž, mn., v zvezah: gorske bukve zakon za gorskopravne vinograde na Štajerskem iz l. 1543, v celoti preveden v slovenščino l. 1582 (pr. zg.); obravnavane gorske bukve načrt zakona o gorskem pravu za Kranjsko med l. 1568 in l. 1584 (pr. zg.)

búla -e ž 1. kovinski pečat na srednjeveški listini (pr. zg.) 2. srednjeveška vladarjeva listina s kovinskim pečatom (pr. zg.) 3. svečana papeška listina (kan.), sin. papeška búla; papeška búla gl. búla (3)

burzóazija -e ž razred lastnikov produkcijskih sredstev v kapitalizmu

burzóázni -a -o prid. ki se nanaša na burzóazijo: burzóazni družbeni sistem; burzóazni razred; burzóazna demokracija; burzóazna družba, država, vladavina; burzóazno pravo

CÁF in **cáf** -a m, krat. (fr. coût, assurance, fret) *prevozna klavzula, po kateri stroške, zavarovalno premijo in prevoznino do namembne luke plača pošiljatelj blaga*, sin. CIF

cár -ja m naziv za vladarja v Rusiji, Bolgariji, Makedoniji, Srbiji (pr. zg.)

carica -e ž **1.** naziv za vladarico v Rusiji, Bolgariji, Makedoniji, Srbiji (pr. zg.) **2.** carjeva žena (pr. zg.)

carina -e ž *davek na uvoženo ali izvoženo blago*: agrarna carina; antidumpinška carina *ki je določena zaradi omejitve ali preprečevanja dumpinga*; avtonomna carina *ki je določena z domačo zakonodajo*; diferencialna carina *izjemna, višja carina*; dodatna carina; dopolnilna carina *ki izravnava razliko med normalno ceno in nižjo uvozno ceno*; enotna carina; fiskalna carina *ki je uvedena zaradi povečanja državnih dohodkov*; izravnalna carina *gl. kompenzacijska carina*; izvozna carina; kompenzacijska carina *ki se plačuje v višini izvozne subvencije*, sin. *izravnalna carina*; pogodbeni carina *carina carinska tarifa, določena z mednarodno pogodbo*; polzeča carina *določena po polzečih tarifnih lestvicah*; povračilna carina *sin. retorzijska carina*; povratna carina *ki se vrne ob izvozu izdelka, narejenega iz uvožene surovine ali polizdelka, za katere je bila plačana uvozna carina*; prednostna carina *ki je ugodnejša za določene države*, sin. *preferenčna carina*; preferenčna carina *gl. prednostna carina*; prohibitivna carina *ki onemogoča uvoz ali izvoz določenega blaga*; protekcionistična carina *ki štiti domače proizvajalce pred tujo konkurenco*; retorzijska carina *sin. povračilna carina*; specifična carina *ki je odmerjena po enoti blaga*; tranzitna carina; uvozna carina *za uvoženo blago*, sin. *stopna carina*; varstvena carina *gl. zaščitna carina*; vrednostna carina *odmerjena v odstotkih vrednosti blaga*, sin. *carina ad valorem*; vstopna carina *gl. uvozna carina*; vzgojna carina *ki se pobira, dokler domača proizvodnja ni sposobna tekmovali s tujimi izdelki iste vrste*; zaš-

čitna carina *ki štiti domačo proizvodnjo*, sin. *varstvena carina*; carina *ad valorem gl. vrednostna carina*; vračilo carine; znižanje, zvišanje carine; carine *prost izvoz, uvoz*; blago, zavezano carini; odmeriti, plačati, pobirati carino; zavarovati carino *z gotovino, vrednostnimi papirji*

carinarnica -e ž **1.** *carinski urad*: glavna carinarnica; izhodna, vhodna carinarnica; medpotna, obmejna carinarnica; notranja carinarnica *ki je v notranjosti države*; odpravna, prevzemna, sprejemna carinarnica; pristaniška carinarnica; skladišče carinarnice; upravniki carinarnice **2.** *poslojce carinskega urada*

carinik -a m *uslužbenec, ki carini*

cariniti -im *nedov. pregledovati deklarirano blago in določati carino zanj*: cariniti blago

carinjenje -a s *pregledovanje deklariranega blaga in določanje carine zanj*: izvozno, uvozno carinjenje; carinjenje blaga; prijava blaga za carinjenje *prim. carinska deklaracija*

carinski -a -o prid. *ki se nanaša na carino*: carinski agent *gl. carinski posrednik*; carinski depozit **a)** *denar, ki ga carinski organ prevzame od potnikov v shranitev* **b)** *znesek, deponiran na carinarnici za zavarovanje carinskih dajatev za pogojno izvoženo ali uvoženo blago*; carinski inšpektorat; carinski izključek *del državnega ozemlja, ki je izvzet od carinskih dajatev in davščin*; carinski kartel *dogovor držav o vzajemni pomoči pri carinjenju*; carinski kontingent *količina blaga, ki se sme uvoziti na leto po znižani carinski stopnji ali brez carine*; carinski nadzor, nadzornik; carinski obmejni pas *območje ob carinski črti, določeno za carinsko nadzorstvo*; carinski pomol *del luke, pristanišča, kjer je dovoljeno pristajati ladjam s carinskim blagom*; carinski posrednik *posrednik, ki je pooblaščen podati za lastnika blaga carinsko deklaracijo*, sin. *carinski agent*; carinski postopek *prijava carinskega blaga, odmera in izterjava carine*; carinski pregled, prehod; carinski prekršek; carinski pribitek **a)** *pribitek k carini* **b)** *carin-*

ska dajatev za sicer carine prosto blago kot protiukrepe zaradi neenakega ravnanja druge države z blagom prve države; carinski priključek *del državnega ozemlja, ki je priključen tujemu carinskemu ozemlju*; carinski referat *organizacijska enota carinarnice*; carinski režim *celota pravnih predpisov države, ki ureja obveznosti in pogoje plačila carine v zvezi s prehodom blaga čez carinsko črto (državno mejo)*, sin. *carinski sistem*; carinski sistem *gl. carinski režim*; carinski spovednik *carinski uslužbenec, ki spremlja ladjo v mednarodnem prometu*; carinski zavezanec; carinski znak *plobma, žig, pečat carinarnice*; Splošni sporazum o carinskih tarifah in trgovini (krat. GATT); carinski organi *carinska uprava, carinarnice z izpostavami, odseki in referati*; carinski prejemki; carinski železniški tir; avtonomna carinska tarifa *tarifa, ki jo določi država sama*, ant. *konvencijska carinska tarifa*; carinska agencija *posredništvo za carinjenje*; carinska boleta *potrdilo o plačani carini*; carinska cesta *cesta, po kateri se sme carinsko blago uvažati ali izvažati*; carinska črta *praviloma državna meja na kopnem, morju, obmejnih jezerih in rekah*, sin. *carinska meja*; carinska dajatev, davščina; carinska deklaracija *pismena izjava carinskega zavezanca o predmetih za carinjenje*; carinska izpostava *organizacijska enota carinarnice na določenem območju*; carinska kazen; carinska komisija, kontrola; carinska meja *gl. carinska črta*; carinska nomenklatura; carinska osnova *fakturna vrednost uvoženega blaga franko meja države uvoznice*; carinska ploščad *del javnega letališča, namenjen carinjenju*; carinska pogodba *meddržavni dogovor o pobiranju carine*; carinska politika; carinska pošta *odsek carinarnice na pošti*; carinska shramba *prostor za začasno spravlanje uvoženega, še neocarinenega blaga*; carinska služba; carinska služnost *izvrševanje carinskih ukrepov na ozemlju tuje države*; carinska spremnica *listina s popisom blaga, ki se napoti k drugi carinarnici*; carinska stopnja (enotna, preferenčna, sezonska) *v odstotkih vrednosti ali kako drugače označen znesek carinske tarife*; carinska suverenost *izključna pravica pobirati carino*; carinska taksa; carinska tarifa *seznam blaga s carinskimi stopnjami zanj*; carinska unija *zveza držav brez medsebojnih carinskih mej*, sin. *carinska zveza*; carinska uprava; carinska vojna; carinska zveza *gl. carinska unija*; konvencijska carinska tarifa *tari-*

fa, dogovorjena s tujo državo, ant. *avtonomna carinska tarifa*; potniška carinska prijava; prosta carinska cona; prosta carinska prodajalna *prodajalna z brezcarinsko prodajo izdelkov na javnih letališčih, v lukah in pristaniščih, odprtih za mednarodni promet*; carinske kleščice *priprava za plombiranje carinskega blaga*; carinske koncesije *carinske ugodnosti*; carinske olajšave, oprostitev; carinske poti (kopenske, vodne, zračne); carinsko blago *predmeti, zavezani carinjenju*; carinsko evidentiranje; carinsko kaznivo dejanje; carinsko nadzorstvo; carinsko območje *območje, omejeno s carinsko črto, ki je istovetna z državno mejo*; carinsko ozemlje *ozemlje ene ali več držav, za katero velja enoten carinski režim*; carinsko poslovanje; carinsko povračilo *povračilo carine*; carinsko pravo *pravni predpisi, ki urejajo carinjenje blaga in njegovo kontrolo*; carinsko skladišče; carinsko sodelovanje

carinskopolitični -a -o prid. *ki se nanaša na carinsko politiko*: carinskopolitični ukrep

carizem -zma m *absolutistična vladavina v pred-revolucijski Rusiji*

Carolina -e [karolína] ž → *Constitutio Criminalis Carolina*

cárstvo -a s *država, ki ji vlada car*

casus -a [kázus] m, lat. → *kazus*

casus belli [kázus béli] lat. *povod za vojno*

casus foederis [kázus féderis] lat. *povod za izpolnitev zavezniške obveznosti*

causa -e [kávza] ž, lat. → *kavza*

causae maiores [kávze majóres] lat., v fevdalizmu **1.** *sodne zadeve, v katerih se izrekajo najhujše kazni* (pr. zg.) **2.** *pravde za velika zemljiška posestva* (pr. zg.)

causae minores [kávze minóres] lat., v fevdalizmu **1.** *sodne zadeve, v katerih se izrekajo milješe kazni* (pr. zg.) **2.** *civilne sodne zadeve* (pr. zg.)

CCC -ja [cécécé] m, krat. → *Constitutio Criminalis Carolina*

cedent -enta m *upnik, ki odstopi svojo terjatev drugi osebi*, sin. *odstopnik terjatve*

cedirati -am *dov. in nedov. odstopiti terjatev drugi osebi cedirani -a -o: *cedirana terjatev**

céh -a m **1.** *verska bratovščina oseb istega poklica* **2.** *v fevdalizmu stanovska organizacija roko-delcev* (pr. zg.)

céhovski -a -o prid. *ki se nanaša na ceh* (2) (pr. zg.): *cehovski mojster*; *cehovska skupščina zbor ceha*; *cehovsko pravo pravo, ki urejuje notranja in zunanja razmerja ceha*

céhovstvo -a s organizacija in delovanje celov (pr. zg.)

célek -lka m kmetija, katere zemljišča so v sklenjenem kompleksu: razdelitev zemljišč na celke

celibát -a m obveznost klerikov, da ostanejo neporočeni (kan.)

célica -e ž 1. najmanjša organizacijska enota: družina kot osnovna celica družbe 2. zaporni prostor za prestajanje kazni odvzema prostosti: celica samica prostor, v katerem mora zapornik bivati sam; osamitev zapornika v celici 3. v zvezi: plinska celica prostor za izvršitev smrtno kazni z zaplinjenjem

célični -a -o prid., v zvezi: celični zapor celica samica

celína -e ž velika sklenjena površina kopnega sveta

celínski -a -o prid. ki se nanaša na celino: celinski promet; celinska zapora blokada Anglije od l. 1806 do l. 1810, ki jo je odredil Napoleon I., sin. kontinentalna zapora; celinsko morje morje, ki je z vseh strani obdano s kopnim

celótni -a -o prid. ki zajema določeno stvar v celoti: celotni dohodek vsi prejemki; celotni dolg, znesek; celotna vlada; celotno premoženje

celótnost -i ž lastnost celotnega: celotnost premoženja

celovítost -i ž neokrnjenost, integriteta: narodna, ozemeljska celovitost; telesna celovitost

céna -e ž vrednost in storitev, izražena v denarju: afekcijska cena cena posebne priljubljenosti; borzna cena na posamezni borzi določenega dne ugotovljena povprečna cena; brutto cena sin. kosmata cena; čista cena po odbitku stroškov, sin. neto cena; denarna cena; dnevna cena določena za določen dan trgovanja; določena cena a) limitirana po lastnikovi odredbi b) določena s pogodbo; določljiva cena; dumpinška, ekonomska cena; fakturna (fakturirana) cena navedena v računu; garantirana cena ki je proizvajalcu uradno zagotovljena, sin. zajamčena cena; gradbena cena; izklicna cena vnaprej določena in na začetku dražbe objavljena cena; izredna cena; izvensezonska, sezonska cena; kalkulacijska (kalkulativna) cena ki je vnaprej nadrobno izračunana po sestavinah, t. j. po nabavnih cenih, prevoznih in trgovskih stroških; kartelna cena dogovorjena med podjetji, ki proizvajajo enak ali podoben izdelek; konkurenčna cena a) določena na podlagi ponudbe in povpraševanja

nja b) ki lahko konkurira drugim cenam; kosmata cena ki vključuje odbitke vseh bremen, dajatev, sin. bruto cena; kupna cena; lastna cena brez pribitka zasluzka; maksimalna cena najvišja cena; maksimirana cena najvišja uradno dovoljena cena; maloprodajna cena cena na drobno; monopolska (monopolna) cena enostransko določena cena blaga ali storitev, ki imajo monopolski položaj; nabavna cena; naturalna cena pri zamenjavi blaga za blago; neto cena gl. čista cena; normalna cena; obračunska cena ob končnem obračunu; odelna cena; odkupna cena; orientacijska cena približna, s pogodbo še ne končno določena cena; plafonirana (plafonska) cena najvišja dopustna cena; pogodbeno povprečna cena določena po povprečju prodaj v določenem času; pravična, primerna cena; predračunska cena; prevozna, prevzemna, prodajna cena; proizvajalna cena proizvodna cena; proizvodna cena ki obsega proizvodne stroške; prometna cena ki se dosega v prostem prometu; prosto oblikovana cena oblikovana zgolj na podlagi ponudbe in povpraševanja; redna cena; simulirana cena; slepa cena ki je daleč pod tržno ceno; stabilna cena ki se ne spreminja, sin. stalna cena; stalna cena gl. stabilna cena; stroškovna cena polna lastna cena; tekoča cena; tržna cena za stvari, s katerimi se kupčuje na prostem trgu; varstvena cena garantirana cena za kmetijske pridelke, sin. zaščitna cena; vezana cena uradno določena, npr. za živila, najemnine; vrednostna cena ki je v sorazmerju s količino dela; začasna cena; zadržana cena zamrznjena cena; zamrznjena cena gl. garantirana cena; zamrznjena cena ki je zadržana na določeni ravni; zaščitna cena gl. varstvena cena; cena na debelo, na drobno; domače, svetovne, termske cene; družbena kontrola cen; gibanje, indeks, izenačenje cen; kalkulacija, kompenzacija cen; katalog cen; politika cen; (prosto) oblikovane cen; rast cen; regresija cen sorazmerno nižanje cen glede na kaj, npr. cen za prevozne storitve na večje razdalje; spreminjanje cen; uradno predpisovanje cen; znižanje, zvišanje cen; skupnost za cene; zavod za cene; družbeni dogovor o cenah; samoupravni sporazum o cenah; cena se dviga, prosto giblje, oblikuje, pada, poskoči, raste; navijati cene z nedovoljenimi sredstvi ali na nedovoljen način povzročati dviganje cen; predpisovati cene; zadržati cene; prodajati za slepo ceno

cenik -a m seznam blaga ali storitev z navedbo

cen: maksimalni cenik z navedenimi najvišjimi cenami, ki se smejo zahtevati; odškodninski cenik npr. za povračilo škode na divjadi, ribah; premijski cenik za različne vrste pogodbenega zavarovanja; prodajni cenik; sodni cenik; cenik PTT-storitev; potrjevanje cenikov; evidentirani cenike

cenílec -lca [-uc-] m kdor opravlja cenitev: sodni cenilec; zapriseženi cenilec

cenílka -e [-uk-] ž ženska oblika od cenilec

cenílilni -a -o prid. ki se nanaša na cenitev: cenilni izvid, ogled; cenilni organ, postopek, zapisnik; cenilni stroški; cenilna komisija; cenilna pristojbina, vrednost; cenilno mnenje

cenítev -tve ž določitev denarne vrednosti česa: izvršilna cenitev v izvršilnem postopku; komisijska, sodna cenitev; cenitev po prodajni vrednosti; cenitev s kapitalizacijo letnega čistega donosa; popravek cenitve; opraviti, opustiti cenitev

cénití -im dov. in nedov. določiti denarno vrednost česa

cenítí -im nedov. nižati ceno

cenítveni -a -o prid. ki se nanaša na cenitev: cenitveni postopek

cénter -tra m 1. ustanova, ki usmerja in vodi določeno dejavnost: diagnostični center oddelek pri kazenskih poboljševalnih zavodih; disciplinski center za mladoletnike zavod, v katerem odda sodišče mladoletnega prestopnika za nekaj ur na dan ali za nekaj dni v prevzgojo; izobraževalni center zavod za strokovno, družbeno in splošno izobraževanje delavcev; Mednarodni informacijski center za avtorske pravice; Mednarodni center za upravljanje podjetij v javni lastnini; šolski center a) samostojna služba za izobraževanje in vzgajanje strokovnih kadrov b) srednja šola, združena z dijaškim domom; učni center organizacija na visokošolskem zavodu, sin. center za študij ob delu; zdravstveni center; občinski center za socialno delo; center za študij ob delu gl. učni center 2. središče: center mesta

centrála -e ž, v zvezi: telefonska centrala posredovalna naprava za vzpostavljanje zvez med telefonskimi vodi

centralístični -a -o prid. ki se nanaša na centralizem: centralistični sistem; centralistična organizacija, uprava; centralistična ustava

centralizácija -e ž združitve na enem mestu, osredotočenje

centralizem -zma m 1. politična ureditev, pri kateri poteka vodenje, upravljanje iz enega sre-

dišča: demokratični centralizem; državni centralizem 2. prizadevanje za centralizacijo

centralizírati -am dov. in nedov. združiti na enem mestu, osredotočiti

centrálni -a -o prid. osrednji: centralni državni organ, urad, zavod; centralni parlament; centralni register prebivalstva Republike Slovenije; centralna banka; centralna državna oblast; centralno računovodstvo

cénczor -ja m 1. v zvezi: rimski cenzor vsak od dveh magistratov za davčni popis državljanov v starem Rimu (rim. pr.) 2. uradni pregledovalec: cenzor tiska

cenzóra -e ž 1. uradni pregled: preventivna cenzura filmov; računska cenzura pregled v računovodstvu; **cenzura časopisov 2. cerkvena kazen zaradi širjenja neodobrenih publikacij (kan.)

cenzurírati -am dov. in nedov. opraviti cenzuro

cenzóurni -a -o prid. ki se nanaša na cenzuro: cenzurni izvod tiskovine, ki se predloži cenzorju v pregled; cenzurni postopek, predpis

cénczus -a m 1. davčni petletni popis državljanov v starem Rimu (rim. pr.) 2. v zvezah: premoženjski cenzus omejitev določene pravice glede na premoženje, npr. pravice do otroškega dodatka; **volilni cenzus omejitev volilne pravice, npr. glede na davek, izobrazbo, poklic, daljše bivanje v kraju 3. fevdalna dajatev zemljiškemu gospodu (pr. zg.), sin. činž, sin. pravda (3)

cénczusni -a -o prid., v zvezah: **cenzusna kurija skupina poslancev, ki jih izvoli ena cenzusna skupina; **cenzusna skupina skupina volivcev glede na njihov gospodarski in družbeni položaj, npr. veleposestniki, obrtniki, trgovci

cépljenje -a s vnašanje cepiva v telo: obvezno preventivno cepljenje; obvezno zaščitno cepljenje

ceremoniál -a m predpisi za potek slavnosti, obredov ali za vedenje pri njih: diplomatski ceremonijal

cérkev -kve ž 1. verska skupnost posameznih krščanskih veroizpovedi: katoliška cerkev (kan.); delna cerkev npr. škofija, za trajno ustanovljena apostolska administratura (kan.) 2. stavba, namenjena za krščansko bogoslužje 3. v zvezi: lastniška cerkev ki jo fevdalec ustanovi in vzdržuje, nastavlja duhovnike in prejema dohodke (pr. zg.)

cerkvéni -a -o prid. ki se nanaša na cerkev (1): cerkveni matičar; območni, vesoljni cerkveni zbor (kan.); cerkveni pogreb; cerkvena država papeževa država v srednji Italiji do l. 1870;

cerkvena občina območje, ki spada k določeni cerkvi z verniki vred; cerkvena pokrajina združenje sosednjih delnih cerkva določenega ozemlja; cerkvena poroka; državna cerkvena politika načela države pri njenih odnosih do cerkve; cerkvene davščine v nekaterih državah obvezne dajatve vernikov za kritje cerkvenih potreb; cerkvene kazni; cerkveno pravo pravni predpisi, ki urejajo notranjo organizacijo katoliške cerkve; cerkveno premoženje; cerkveno sodstvo; **državno cerkveno pravo državni predpisi, ki urejajo razmerje države do cerkve

cerkvénopolítični -a -o prid., v zvezi: cerkveno-politični sistemi razmerja cerkve do države sistem ločitve cerkve od države, sistem enokopavnosti priznanih veroizpovedi, npr. konkordatni sistem

cerkvénstvo -a s, v zvezi: državno cerkvenstvo stanje, v katerem je cerkev obravnavana kot državna ustanova (pr. zg.)

certifikát -a m 1. potrdilo, spričevalo: certifikat o izvoru, kakovosti blaga; certifikat o standardu proizvoda 2. listina o sredstvih, depoziranih pri banki ali drugi finančni organizaciji z vračilnim rokom, daljšim od enega leta 3. v zvezi: * zlati certifikat potrdilo o pologu zlata

césar -árja m naziv za vladarja v nekaterih državah

cesarica -e ž 1. naziv za vladarico cesarstva 2. cesarjeva žena

cesárski -a -o prid. ki se nanaša na cesarje: **cesarski namestnik; cesarski patent; cesarski reškript (pr. zg.)

cesárstvo -a s država, ki ji vlada cesar

cesija -e ž pogodba o prenosu upnikove (cedentove) terjatve na novega upnika (cesionarja), sin. odstop terjatve, sin. odstopna pogodba: fidiuciarna cesija s katero se daje varnost, npr. za posojilo; (ne)odplačna cesija; nujna cesija obvezna cesija na zahtevo plačnika; povratna cesija odstop terjatve cesionarja cedentu, sin. recesija (2); prisilna cesija brez privolitve dosejanega upnika; prostovoljna cesija; tiha cesija pri kateri cedent izterjuje terjatev v svojem imenu za račun cesionarja; večkratna cesija odstop terjatve različnim cesionarjem; zakonska cesija po sili zakona; zaporedna cesija pri kateri preide terjatev večkrat zaporedoma od upnika na upnika; cesija v izterjanje pri kateri cesionar terjatev izterja in izterjani znesek izroči cedentu, sin. inkaso man-

dat; cesija namesto plačila; cesija zaradi plačila

cesijski -a -o prid. ki se nanaša na cesijo: cesijska prepoved prepoved cesije; cesijska valuta kar dobi cedent za odstopljeno terjatev

cesionár -ja m oseba, na katero preide odstopljena terjatev, sin. prevzemnik terjatve

césta -e ž širša, načrtno speljana pot za promet, zlasti z vozili: avtomobilska cesta namenjena hitremu prometu z motornimi vozili; dovozna, enosmerna, gozdna, javna cesta; lokalna cesta namenjena zlasti prometu v občini; magistralna cesta mednarodna in javna cesta, ki veže glavna mesta ali pomembnejša gospodarska območja; mednarodna cesta ki je z mednarodnim aktom uvrščena v omrežje mednarodnih cest; nekategorizirana cesta npr. vaška, poljska, gozdna cesta, pot; obvozna, odvozna, prednostna, priključna cesta; regionalna cesta ki veže gospodarska območja republike ali je zanjo posebnega pomena; stranska cesta; cesta za mešani promet; opustitev ceste; inšpekcija cest; kataster cest evidenca cest; obnavljanje, uporaba, varnost, varstvo, vzdrževanje cest; uporabnik, upravljalec cest; zapora cest; graditi cesto; odpreti cesto za javno uporabo; opustiti cesto; uporabljati, upravljati, vzdrževati, zapreti cesto; razvrstiti ceste

céstar -ja m delavec, ki oskrbuje določen del ceste

cestišče -a s deli ceste, namenjeni vozilom, kolesarjem in pešcem

cestni -a -o prid. ki se nanaša na cesto: cestni kataster; *cestni odbor; cestni preglednik; cestni prehod, prevoz, prispevek, promet, red, rezervat; cestni svet pas zemljišča na obeh straneh cestnega telesa; varovalni cestni pas; cestni znak; cestna mreža, oprema; **cestna policija; cestna pristojbina cestnina; cestna služba; cestna železnica; cestno podjetje podjetje za gradnjo, vzdrževanje in rekonstrukcijo cest; cestno pravo; cestno telo spodnji in zgornji ustroj ceste; cestno zemljišče; cestno-železniški prehod

cestnina -e ž pristojbina za uporabo ceste s pripadajočimi objekti, npr. mostovi, predori

cestninski -a -o prid. ki se nanaša na cestnino: cestninska postaja

****céstnopolicijski** -a -o prid. ki se nanaša na cestno policijo: cestnopolicijski red; cestnopolicijske določbe

céstnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na cestno pravo: cestnopravni predpisi

céstnoprévózní -a -o prid. ki se nanaša na cestni prevoz: cestnopravno podjetje

céstnoprómétní -a -o prid. ki se nanaša na cestni promet: cestnoprometna signalizacija

cézar -ja m častni naslov za rimskega cesarja in njegovega vnaprej določenega naslednika (pr. zg.)

C&F -a [cé èf] m, krat. (angl. cost, freight) prevozna klavzula, po kateri stroške in prevoznino do namembne luke plača pošiljatelj blaga

charte-partie [šártpartí] fr. listina pogodbe o najetu ladje, letala ali njunih delov za prevoz, sin. charter party

charter party [čárter párti] angl. listina pogodbe o najetu ladje, letala ali njunih delov za prevoz, sin. charte-partie

CÍF in **cif** -a m, krat. (angl. cost, insurance, freight) prevozna klavzula, po kateri stroške, zavarovalno premijo in prevoznino do namembne luke plača pošiljatelj blaga, sin. CAF

cíklus -a m zaključeno obdobje dogajanj, ki se redno ponavljajo: gospodarski cikel; konjunktorni cikel ki obsega gospodarski razvoj in nazadovanje

***cimentírati** -am dov. in nedov. uradno ugotoviti prostornino posod

***cimentnina** -e ž pristojbina za uradno ugotovitev prostornine posod

****c.** in **kr.** okrajš. (cesarski in kraljevi) ki se nanaša na uradni naziv za vladarja v Avstro-Ogrski

cirkulácija -e ž obtok, kroženje: blagovna, denarna cirkulacija; cirkulacija kapitala

cirkulár -ja m okrožnica

cirkulárni -a -o prid., v zvezah: cirkularni akreditiv akreditiv, ki je izplačljiv pri več bančnih poslovalnicah, sin. krožeči akreditiv; cirkularni ček ček, ki ga izda banka za izplačilo pri več podružnicah ali korespondentih, sin. krožeči ček; cirkularno kreditno pismo pooblastilo upravičencu za dviganje denarja pri več bankah

cirkulírati -am nedov. krožiti

citácija -e ž, v zvezi: ediktalna citacija ediktno vabilo

citiranje -a s dobesečni izrek, zapis kakega besedila, sin. navedba (2): svoboda citiranja besedila (avtor. pr.)

citírati -am dov. in nedov. 1. dobesečno povedati, zapisati kako besedilo, sin. navesti (2) 2. povabiti, poklicati koga kam, npr. na sodišče

civilíst -a m 1. civilna oseba 2. strokovnjak za civilno pravo

civilístika -e ž veda o civilnem pravu

civilni -a -o prid. 1. ki se ne nanaša na vojsko, vojake: civilni invalid vojne; *civilni komisar med vojno vodja civilne uprave na zasedenem ozemlju; civilni zrakoplov; civilna služba 2. ki se nanaša na civilnopravne ali premoženjskopravne odnose: civilni delikt pravni naslov za odškodninsko odgovornost; *civilni inženir inženir, pooblaščen za delo na določenem področju; civilni proces pravdni postopek; *civilni sodni postopek; civilni senat senat, ki sodi v pravnih zadevah; civilni sodnik; civilni spis; civilni zakonik zakonik, ki obsega celotno v državi veljavno civilno pravo; civilna delitev razdelitev izkupička od prodane nedeljive skupne stvari, sin. delitev po vrednosti; civilna invalidnina; civilna lista monarhovi prejemki iz državnega proračuna; civilna odgovornost odgovornost za škodo, ki ne izvira iz kaznivega dejanja; civilna pravda; civilna pravna oseba npr. verska skupnost, društvo, ant. družbena pravna oseba; civilna smrt popolna izguba pravne sposobnosti (pr. zg.); civilna sodba, tožba, zadeva; civilna zaščita ukrepi za reševanje ljudi in materialnih dobrin ob naravnih nesrečah, vojnih akcijah; civilno materialno pravo pravo, ki ureja oseba in premoženjska razmerja med pravnimi subjekti; civilno procesno pravo pravo, ki ureja civilni sodni postopek; civilno sodišče; civilno stanje osebno stanje 3. ki se nanaša na necerkvene obrede: civilni pogreb; civilna sklenitev zakonske zveze sklenitev zakonske zveze pred državnim organom 4. v zvezi: civilno štetje časa štetje časa, pri katerem je najmanjša in nedeljiva časovna enota dan (pr. zg.)

civilnoprávdni -a -o prid., v zvezi: civilnopravdni red civilni procesni zakonik v Avstriji in Nemčiji

civilnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na civilno pravo: civilnopravni izvršilni naslov, spor; civilnopravna sankcija neugodna premoženjska posledica zaradi kršitve določb civilnega prava; civilnopravno razmerje

****c.-kr.** okrajš. (cesarsko-kraljevi) ki se nanaša na uradni naziv za vladarja v Avstriji

clearing -a [klíring] m, angl. → kliring

codex -a [kódeks] m, lat. → kodeks

common law [kómøn ló] angl. (obče pravo) 1. v Angliji in Severni Ameriki sistem po svojem izvoru običajnih, kasneje in še danes v odločbah sodišč utrjenih pravnih pravil, ki kot glavni pravni vir obstaja poleg sistema prava pravičnosti (angl. equity) in uzakonjenega prava

(angl. statute law) **2.** označba za anglo-ameriški pravni sistem nasproti evropskim kontinentalnim kodificiranim pravnim sistemom (angl. civil law)

cóna -e ž **1.** predel, področje za določen namen: industrijska, obrtna cona; prosta carinska cona v kateri velja posebno ugoden carinski režim; prosta pristaniška cona v kateri sme tuja država uporabljati del domačega pristanišča; ribolovna cona; sanitarna zaščitna cona predel okrog objektov, v katerih so začasno shranjene trdne radioaktivne odpadne snovi; zaščitna cona v bližini radijskih sprejemnih in oddajnih centrov; cona za parkiranje tovornjakov; uporabniki cone **2.** v zvezah: okupacijska cona ozemlje, ki ga zasede sovražnik; prepovedana cona ozemlje, kjer je prepovedano gibanje, prebivanje ali nastanjanje, zračna plovba; sanitetna in varnostna cona ozemlje, določeno za ranjence, bolnike, onemogle, stare in otroke v vojni ali drugem oboroženem spopadu

cónski -a -o prid., v zvezah: conski dodatek *dodatek k osebnim dohodkom delavcev v določeni coni ipd.*; conska razlika *razlika pri stanarini v določenih delih mesta ipd.*

Constitutio Criminalis Carolina [konstitucio kriminalis karolina] lat. (krat. CCC) kazenski

zakonik in postopnik Karla V. za Nemčijo iz l. 1532

copyright -a [kópírajt] m, angl., po anglosaškem pravu *avtorska pravica za objavljeno avtorsko delo*

corpus delicti -a -- [kórpús delíkti] m, lat. *predmet, ki izpričuje storitev kaznivega dejanja, npr. ukradene stvari, sredstva kaznivega dejanja, stvari, pridobljene s kaznivim dejanjem, sledovi*

Corpus iuris canonici [kórpús júris kanónici] lat. *naslov za celoto virov katoliškega cerkvenega prava od avtentične izdaje l. 1582 dalje do Codexa iuris canonici l. 1983*

Corpus iuris civilis [kórpús júris civilis] lat. *Justinijanova kodifikacija rimskega prava (Kodeks, Digeste, Institucije) iz let 529 do 534 s poznejšimi novelami*

culpa -e [kúlpa] ž, lat. → *kulpa*

cum sua causa [kúm súa kávza] prisl., lat., pri lastninski tožbi z vsem, kar spada zraven

custodia honesta -e -e [kustódia honésta] ž, lat., v nekaterih državah *kazen na prostosti ali izvrševanje kazni na prostosti za storilce kaznivih dejanj, ki niso bila storjena iz nečastnih nagibov, npr. pri političnih in tiskovnih deliktih*

cvélbar -ja m (nem. Zwölfer) *član dvanajstije* (pr. zg.)

čakálni -a -o prid., v zvezah: čakalni rok *čas, pred potekom katerega se določena pravica ne more uveljaviti*; čakalni starostni rok *starost, do katere je treba čakati, da se začne uživati določena pravica, npr. renta*; čakalna doba *ladje, tovornjaka čas, ki je določen za iztovarjanje ali natovarjanje*; čakalna doba *razvezanke, vdove doba, v kateri razvezanka, vdova po določilih v nekaterih pravih ne more skleniti nove zakonske zveze*; čakalna doba (pogodbenem) *zavarovanju doba, v kateri zavarovatelj ne jamči, npr. zaradi bolezni pri zavarovanju živine*

čakanje -a s *glagolnik od čakati*: čakanje na narok; čakanje na rento; čas čakanja

čakarína -e ž *nadomestilo, povračilo odvetniku za čas čakanja na narok*

čákati -am nedov. *biti kje določen čas, računajoč, da kdo, kaj pride, se pojavi ali zgodi*

čárovníca -e ž *ženska, ki se ji prisoja, da čara: preganjanje čarovnic* (pr. zg.)

čarovníja -e ž *magično delovanje, katerega namen je povzročiti ljudem škodo: hudodelstvo čarovnije* (pr. zg.)

čárovniški -a -o prid. *ki se nanaša na čarovnice ali čarovnijo: čarovniški proces* (pr. zg.)

čárter -ja m (angl. charter) *pogodba o najetju ladje, letala ali njunih delov za prevoz*

čárterski -a -o prid. *ki se nanaša na čarter: čarterski prevoz*

čas čása m **1.** omejeno trajanje, ki je dogovorjeno ali določeno za kaj: delovni čas → *delovni čas*; izpolnitveni, plačilni čas; obratovalni, poslovni čas; pogodbeni čas *določen s pogodbo*; čas obratovanja; čas plačila, premisleka, priposestvanja; čas rojstva, smrti; čas storitve kaznivega dejanja; čas zastaranja; ladjarska pogodba na čas *za določen čas*; v mirnem in vojnem času; vložiti pritožbo o pravem času *vložiti jo v pritožbenem roku* **2.** omejeno trajanje kot del neomejenega trajanja: civilno *štetje časa pri katerem je najmanjša in nedeljiva časovna enota dan* (pr. zg.); naravno *štetje časa pri katerem se rok računa*

točno od trenutka, v katerem se je začel (pr. zg.)

časni -a -o prid. **1.** *začasni*: časna izguba pravice **2.** v zvezi: časna kazen *časovno omejena prostostna kazen*

časnik -a m *dnevno ali periodično glasilo za redno obveščanje javnosti, sin. časopis*

časnikar -ja m *poklicni sodelavec časnika*

časnikarski -a -o prid. *ki se nanaša na časnikarje*: časnikarski naziv; časnikarska čast, etika; časnikarsko delo, društvo

časopis -a m *dnevno ali periodično glasilo za redno obveščanje javnosti, sin. časnik*: izdajatelj, odgovorni urednik, predstavnik časopisa; (začasna) prepoved razširjanja časopisa; prepoved vnašanja in razširjanja časopisa; časopis izhaja; izdajati, urejati, tiskati časopis

časopisni -a -o prid. *ki se nanaša na časopis*: časopisni svet, zavod; časopisna agencija *poročevalski urad, poročevalska organizacija*; *časopisna cenzura; časopisna dejavnost, organizacija; časopisno podjetje, poročilo; časopisno-založniško podjetje

časopisnoagencijski -a -o prid. *ki se nanaša na časopisno agencijo: časopisnoagencijske zadeve*

časopisnoinformacijski -a -o prid. *ki se nanaša na časopisno informacijo: časopisnoinformacijska dejavnost*

časóvni -a -o prid. *ki se nanaša na čas*: časovni prejemki; časovna delovna norma; časovna dobava, renta, veljavnost zakona; dovoljenje s časovno omejitvijo **časóvno** prist.: časovno omejena prostostna kazen; časovno omejena veljavnost predpisa

časť -í ž **1.** *objektivna vrednost človeka v njegovem okolju*: človekova čast *dostojanstvo človeka*; deklisča, državljanska, moralna, narodna čast; poklicna čast *sin. stanovska čast*; spolna čast; stanovska čast *sin. poklicna čast*; izguba, ogrožanje, varstvo, žalitev časti; izgubiti, napadati, ogroziti, okrniti čast; odrekatí, vzeti komu čast; ravnati zoper čast **2.** *subjektivni občutek človeka o lastni vrednosti* **3.**

v zvezah: Sodišče slovenske narodne časti posebno sodišče po vojni do jeseni l. 1945; akcept za čast sprejem menice namesto trasata, sin. častni akcept

částni -a -o prid. 1. ki se nanaša na čast: častni čin, naslov; častni član, konzul, občan, sodnik; častni doktorat; častna beseda, izjava, listina; častna pravica, služba, straža; častno priznanje 2. v zvezah: častni akcept sprejem menice namesto trasata, sin. akcept za čast; častni akceptant; častni dolg, katerega poravnava je častna, ne pa pravna dolžnost; častni sprejemnik menice; častno sodišče organ društva, družbene organizacije, gospodarskega združenja, ki rešuje spore med člani in razsoja o kršitvah, ki jih ti zakrivijo

částnik -a m oficir: aktivni, rezervni častnik

ček -a m vrednostni papir, s katerim daje izdajatelj nalog svoji banki, da izplača določeno vsoto označenemu uporabniku: akreditivni ček pri katerem je trasant banka, sin. bančni ček; alternativni ček ki je v prid določeni osebi ali prinosniku; bančni ček gl. akreditivni ček; barirani ček ki se sme unovčiti le v brezgotovinskem obračunu med bankami, sin. prečrtani ček; bianko ček ki je brez nekaterih bistvenih sestavin; blagajniški ček ki se predloži banki kot trasatu zaradi izplačila v gotovini, sin. gotovinski ček; cirkularni ček ki ga izda banka za izplačilo pri več podružnicah ali korespondentih, sin. krožeči ček; distančni ček pri katerem sta kraj izstavitve in plačila različna; domicilirani ček pri katerem kraj izplačila ni istoveten s krajem trasatovega sedeža; gotovinski ček gl. blagajniški ček; imenski ček ki se glasi na ime upravičenca, sin. ček na ime; imetniški ček ki se izplača njegovemu imetniku, sin. ček na prinosnika; klirinški ček pri katerem se čekovni znesek izplača s klirinškega računa; kreditni ček za katerega ni kritija; krožeči ček gl. cirkularni ček; nakazilni ček virnanski ček; obračunski ček s katerim se plača le na podlagi obračuna; ordroski ček sin. ček po odredbi; potovalni ček (angl. traveller's cheque) ki ga izda tuja banka z nalogom banki, s katero vzdržuje poslovne odnose, da ta v svoje breme izplača lastnika čeka vsoto, natisnjeno na čeku, sin. turistični ček; prečrtani ček gl. barirani ček; prenosni ček virnanski ček; rekta ček neprenosni imenski ček; skupni ček s katerim se odredi hkrati več izplačil iz proračuna; turistični ček gl. potovalni ček; virnanski ček za prenos zneska na drug bančni račun; ček na ime gl. imenski ček;

ček na lastni ukaz gl. ček na svoje ime; ček na prinosnika gl. imetniški ček; ček na svojo ime pri katerem izdajatelj čeka določiti sebe za upravičenca, sin. ček na lastni ukaz, sin. ček po lastni naredbi; ček po lastni naredbi gl. ček na svoje ime; ček po odredbi sin. ordroski ček

čekóvni -a -o prid. ki se nanaša na ček: čekovni aval čekovno poroštvo; čekovni dogovor dogovor z banko; čekovni izdajatelj sin. čekovni trasant; čekovni kredit kredit, ki ga da banka; čekovni mandatni postopek, plačilni nalog; čekovni pozvanec sin. čekovni trasat; čekovni promet plačevanje s čeki; čekovni račun; čekovni trasant sin. čekovni izdajatelj; čekovni trasat sin. čekovni pozvanec; čekovni upravičenec, zavezanec; *poštni čekovni zavod; čekovna klavzula označba listine kot čeka; čekovna knjižica; čekovna mandatna tožba; čekovna pogodba, pravda; čekovne pravice in obveznosti; čekovno poroštvo poroštvo, ki ga da podpisnik ali tretja oseba; čekovno pravo pravni predpisi o čeku in o poslovanju z njim

čekóvnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na čekovno pravo: čekovnopравни zahtevek; čekovnopravno razmerje

četft -i ž 1. v zvezi: mestna četrt del mesta, mestni okraj 2. del dežele kot enote deželne obrambe (pr. zg.)

četftni -a -o prid., v zvezi: četrtni ljudski odbor ljudski odbor za mestno četrt

čezméjni -a -o prid. ki poteka čez mejo: čezmejni promet; čezmejno onesnaževanje

čezméjni -a -o prid. ki presega določeno, običajno mero: čezmerni dobiček, zaslužek; čezmerna cena, korist; čezmerno izkoriščanje cest, delovne sile; čezmerno kopičenje zalog; čezmerno prikrajšanje (lat. laesio enormis) očitno nesorazmerje vzajemnih dajatev pogodbenih strank

čezmórski -a -o prid. ki poteka z ene strani morja na drugo: čezmorski promet

čin -a m službena stopnja zlasti v vojski: častni čin; službeni, vojaški čin; izguba čina vojaškega starešine pravna posledica obsodbe

činž -a m fevdalna dajatev zemljiškemu gospodarju (pr. zg.), sin. census (3), sin. pravda (3)

čísti -a -o prid. 1. v zvezah: čisti dobiček dobiček, ki ostane od prejemkov po odbitku vseh stroškov; čisti donos; čisti družbeni proizvod družbeni proizvod, ki ostane po odbitku materialnih stroškov in amortizacije od kosmatega družbenega proizvoda; čisti katastrski dohodek dohodek zemljišča, ugotovljen v zemljiš-

kem katastru; čisti katastrski donos donos zemljišča; čisti posel na up posel, sklenjen na osebno zaupanje brez zavarovanja; čisti predpis davščine odmera davščine po odbitkih, npr. predplačil; čisti tečaj tečaj brez upoštevanja provizije; čista cena cena po odbitku stroškov, sin. neto cena; čista pravna teorija; čista teža teža, v katero ni všteta teža embalaže, sin. neto teža; čista zapuščina zapuščina po odbitku obveznosti; čisto premoženje aktivno premoženje; čisto priznanje neomejeno priznanje; čista aktivna premoženje po odbitku dolgov in bremen 2. ki nima primesi: čisto srebro, zlato čisto prisli: čisto osebna pravica pravica, vezana na določeno osebo

čístilni -a -o prid. namenjen za čiščenje česa: čistilna naprava

čístina -e ž odstotek čistega zlata ali srebra v izdelkih iz teh kovin

čístinski -a -o prid. ki se nanaša na čistino: čistinski žig žig, ki potrjuje odstotek čistega zlata ali srebra v izdelkih iz teh kovin; čistinska stopnja

čístopis -a m zadnji, dokončni zapis besedila: čistopis sodbe

člán -a m kdor je vključen v kako skupnost, društvo, organizacijo: družinski, rodbinski član; polnopravni, pridružen član (mednar. pr.); častni, izredni, podporni, redni, ustanovni član društva; član izvršnega sveta; občasni, stalni član komisije; član sodnega senata; član sveta republike; nestalni, stalni člani Varnostnega sveta OZN

článarina -e ž obvezni denarni prispevek članov društva ali organizacije

článica -e ž ženska oblika od član: država članica OZN

článski -a -o prid. ki se nanaša na člane: članski prispevek; članska izkaznica, knjižica; članska pravica

článstvo -a s 1. vsi člani kake organizacije: članstvo društva 2. pripadnost kaki skupnosti, društvu, organizaciji: dedno, dosmrtno članstvo; *občinski članstvo domovinstvo; obvezno, prostovoljno članstvo

člén -a m 1. oštevilčeni odstavek: člen pogodbe, zakona 2. stopnja: člen sorodstva, svaštva; sorodstvo v drugem, tretjem členu 3. posameznik trditev v pravnih vlogah: navajanje trditvev po členih 4. v zvezi: dokazni člani razčlenjeni dokazni predlogi strank v postopku (pr. zg.)

člóvéčnost -i ž 1. lastnost, značilnost človeka, ki kaže v odnosu do okolja pozitivne moralne

lastnosti, sin. humanost: načelo človečnosti v kazenskem postopku in pri izvršitvi kazni 2. v zvezi: kaznivo dejanje zoper človečnost genocid, vojno hudodelstvo

člóvček -éka m bitje, ki je sposobno misliti in govoriti: delovni človek občan v delovnem procesu; pravice človeka z ustavo zagotovljene temeljne pravice posameznika; ugled človeka med ljudmi znano, ustaljeno pozitivno mnenje o kom, sin. dobro ime

člóvčkov -a -o prid. ki se nanaša na človeka: človekove pravice pravice, ki pripadajo človeku neglede na raso, jezik, versko ali politično pripadnost; Komite za človekove pravice; človekovo okolje

člóvéški -a -o prid. ki se nanaša na ljudi: človeška rasa; človeško dostojanstvo

člóln -a [-lun] m manjše odprto vodno plovilo: carinski, patroljni čoln; evidenca, merjenje čolnov

čfni -a -o prid. 1. ki ni v skladu s predpisi, z zakoni: črni zakol; črna borza nezakonito, nedovoljeno trgovanje, zlasti kadar blaga ni dovolj v prodaji; črna gradnja, vožnja 2. v zvezi: črna točka mesto na javni cesti, na katerem pogosto prihaja do prometnih nezgod 3. v zvezah: črna roka med NOB teroristična skupina na Slovenskem, ki na skrivaj pobija pripadnike OF; črna vojska vojska, sestavljena iz podeželskega prebivalstva, predvsem za obrambo (pr. zg.)

črnbórzijánstvo -a s ukvarjanje s črno borzo

črnomáljski -a -o prid., v zvezi: črnomaljski zbor prvo zasedanje SNOS-a v Črnomlju 19. in 20. 2. 1944, ki je med drugim potrdilo pripadnost Slovenije kot federalne enote k Demokratični federaciji Jugoslaviji

črnbóvójnik -a m vojak črne vojske (pr. zg.)

čfta -e ž 1. v zvezah: carinska črta praviloma državna meja na kopnem, morju, obmejnih jezerih in rekah, sin. carinska meja; demarkacijska črta sporazumno določena časna meja dveh držav ali armad, navadno po sklenitvi premirja, sin. razmejitvena črta; mejna črta meja med zemljišči ali državami; razmejitvena črta gl. demarkacijska črta; določiti mejno črto 2. skupina oseb, ki izhajajo od skupnega prednika, sin. vrsta (2): ravna črta sorodstva sorodniki, ki neposredno ali posredno izhajajo drug od drugega, sin. ravna vrsta sorodstva; navzgoranja ravna črta sorodstva predniki, sin. navzgoranja ravna vrsta sorodstva; navzdolnja ravna črta sorodstva potomci, sin. navzdolnja ravna vrsta sorodstva;

stranska črta sorodstva osebe, ki neposredno (bratje, sestre) ali posredno (bratrance, sestrične) po rojstvu izhajajo od skupnega prednika, sin. stranska vrsta sorodstva 3. v zvezah: vodna črta meja med strugo in obrežjem ob normalni višini vode; tovorna črta morske ladje ki kaže največji dovoljeni vgrez

čút -a m sposobnost za zaznavanje in dojetje duhovnih prvin, pojavov: pravni, socialni čút; čút odgovornosti, pravičnosti; ustrezati pravnemu čutu

čútití čútím nedov. s čútili zaznavati: čútití vbojdljaj čútití se imeti določeno osebno mnenje o svojem stanju, položaju: čútití se krivega, prikrajšanega, žaljenega

čúváj -a m kdor poklicno kaj čuva: gozdni, lovski, nočni, obhodni, poljski, progovni, ribiški čuvaj; poklicni, pomožni, priložnostni, stalni čuvaj; službeni obhod čuvaja

čúvájnica -e ž manjša stavba za čuvaja: železničarska čuvajnica

čúvájski -a -o prid. ki se nanaša na čuvaje: čuvajska izkaznica, služba

čúvár -ja m kdor si prizadeva, da se kaj ohrani: čuvar državnega pečata v nekaterih državah minister za pravosodje; čuvar zakona

čúvati -am nedov. 1. varovati: čuvati javni red 2. stražiti: čuvati zapornika 3. hraniti: čuvati zaupano stvar

D

dàc dáca m davščina, zlasti na promet in porabo tržnega blaga široke potrošnje (pr. zg.), sin. užitnina (1): vinski dac

dácar -ja m pobiralec daca (pr. zg.)

dáča -e ž denarna dajatev podložnikov zemljikemu gospodu (pr. zg.)

dajálec -lca [-uč-] m kdor kaj daje: dajalec kredita, tehnologije

dajánje -a s 1. glagolnik od dajati (1): neupravičeno dajanje daril npr. odgovorni osebi v poslovnem prometu (kaz.); dajanje krivih podatkov za odmero davkov (kaz.); dajanje podatkov iz kazenske evidence; dajanje podkupnine (kaz.); dajanje štipendij 2. glagolnik od dajati (2): dajanje prednosti posameznim kupcem (kaz.)

dajátev -tve ž kar se obvezno da, daje v denarju ali naturalijah: akcesorna dajatev stranska dajatev; alimentacijska dajatev za preživljanje, vzgojo, šolanje; denarna dajatev; izravnalna dajatev povračilo stroškov ipd.; nadomestna dajatev sporazumna zamenjava predmeta izpolnitve z drugim predmetom, sin. nadomestna izpolnitve; nasprotna dajatev npr. pri dvostranskem pravnem poslu; naturalna dajatev hrana, stanovanje ipd.; obrestna dajatev; odškodninska dajatev; povratna dajatev; stranska dajatev obresti ipd.; sukcesivna dajatev postopna, zaporedna; sukcesivna dajatev sukcesivna dajatev; zdravstvena dajatev; javne dajatve denarne kazni, davščine, samoprispevek ipd.; dajatev iz roke v roko; dajatev na izbor; prenos dajatve namesto plačila prenos, ki učinkuje kot plačilo; prenos dajatve zaradi odločbe prenos v izterjavo; dajatve iz socialnega zavarovanja; načelo enake vrednosti dajatev pri odplačnem pravnem poslu; dajatev dospje; biti oproščen dajatve; biti zavezan k dajatvi

dajáti dájem nedov. 1. izdajati, izročati 2. delati, da je kdo deležen česa

dajátveni -a -o prid. ki se nanaša na dajatev: dajaten zahtevek; dajaten zavezanec; dajaten sodba sodba, po kateri toženec kaj da,

stori, opusti ali dopusti (pravd. post.); dajatvena tožba tožba, s katero se zahteva, da toženec kaj da, stori, opusti ali dopusti; dajatvena zamuda nepravočasna dajatev

daktíloskopíja -e ž 1. veda o prstnih odtisih 2. tehnika jemanja prstnih odtisov

daktíloskopírati -am nedov. in dov. jemati prstne odtise

daktíloskópški -a -o prid. ki se nanaša na daktiloskopijo: daktiloskopska ekspertiza

daljínski -a -o prid. ki se nanaša na daljavo: daljinsko oskrbovanje s toplo vodo

dáljni -a -o prid., v zvezi: daljni sorodnik sorodnik, ki ni v bližnjem sorodstvu, ant. bližnji sorodnik

daljnopísnik -a m teleprinter

dán dnéva m 1. čas 24 ur od polnoči do polnoči, sin. koledarski dan: borzni, dela prost, delovni dan; izplačilni dan; koledarski dan gl. dan (1); izpolnitveni dan; obračunski dan na katerem se opravi obračun, npr. v kontokorentnem razmerju; oskrbni dan; praznični dan; tržni dan; uradni dan določen za uradovanje s strankami; uradni dan zunaj sedeža sodišča; začetni, zadnji dan roka; respektni dnevi ki jih imetnik menice lahko dovoli za odložitve plačila po dnevu zapadlosti (men.), sin. spregledni dnevi; spregledni dnevi gl. respektni dnevi; dan izpolnitve; dan nastopa službe; dan solidarnosti; dan zapadlosti plačila 2. **naročnik, obravnava

dár -ú m darilo (2)

darílni -a -o prid. ki se nanaša na darilo: darilni namen; darilna listina, obljava; darilna pogodba pogodba o prostovoljni in neodplačni prepustitvi stvari ali pravice; darilna pogodba za primer smrti; darilna ponudba; darilna pošiljka; darilno naklonilo, pismo

darílo -a s 1. neodplačni prenos stvari ali pravice: mešano darilo pri katerem je prenos deloma odplačen; prikrito darilo pri katerem darovalec in obdarjeni skleneta samo navidezno odplačni pravni posel; vzajemno darilo ki je odvisno od nasprotnega darila; darilo z na-

logom; darilo za primer smrti; darilo med zakoncema; prekljic darila; obljubiti, prekljicati darilo; veljati kot darilo 2. kar je komu dano v last brez plačila: nagradno darilo iz hvaležnosti za uslugo, npr. za rešitev življenja; (ne)vračunljivo darilo ki se (ne) vračuna v dedni delež; običajno darilo ki ga dajo sorodniki, prijatelji; remuneratorno darilo nagradno darilo; neupravičeno dajanje, sprejemanje daril (kaz.); dati, izročiti darilo; veljati kot darilo

daroválec -lca [-ɥc-] m kdor kaj daruje, podari
darováalka -e [-ɥk-] ž ženska oblika od darovalec

darováti -újem dov. in nedov. dati komu kaj v last brez plačila

daróvnica -e ž darilna listina, predvsem vladarjeva, namenjena visokemu plemstvu (pr. zg.)

dáti dám dov. 1. izdati, izročiti: dati komu blago, dovoljenje, pooblastilo; dati račun 2. v zvezi: dati izvedensko mnenje na podlagi lastnega vedenja, poznavanja česa izraziti svoje stališče o čem; dati obljubo, da obdolženec ne bo zapustil svojega prebivališča obljubiti (kaz. post.); dati ponudbo na javni dražbi sodelovati; dati posojilo odobriti ga; dati pritožbo na zapisnik vložiti ustno ali pismeno pritožbo na zapisnik 3. narediti, da je kdo deležen česa: dati pravni pouk, pravno pomoč

dátum -a m podatek o dnevu, mesecu in letu: datum rojstva, smrti; datum sklenitve pogodbe

dávčni -a -o prid. ki se nanaša na davek: **davčni cenzus cenzus za volilno pravico ipd.; davčni depozit, dolžnik, domicil; davčni kataster seznam davčnih zavezancev z davčnimi osnovami; davčni organ, plačnik; davčni predmet predmet, ki se obdavči; davčni predpis, razpored, sistem, vir; *davčni urad; davčni zavezanec fizična ali pravna oseba, ki se ji na podlagi davčnega predpisa odmeri davek; davčni prekrški; davčna amnestija, doklada; davčna deklaracija gl. davčna napoved; davčna enota osnovna količina predmeta, po kateri se odmerja davek; davčna imuniteta oprostitve plačila davkov za diplomate; davčna inšpekcija, komisija, lestvica; davčna napoved izjava davčnega zavezanca o višini davčne osnove, sin. davčna deklaracija; **davčna občina katastrska občina; davčna obremenitev, obveznost; davčna osnova v denarju izražena vrednost davčnega predmeta, od katere se odmerja davek; davčna politika načela obdavčevanja; davčna praksa; davčna stopnja količina davka, ki se plača od davčne enote

in je navadno določena v odstotkih davčne osnove; davčna tarifa seznam davčnih predmetov s stopnjami obdavčitve; davčna uprava; davčna zatajitev opustitev davčne napovedi; davčne olajšave, oprostitve, ugodnosti; davčno breme, leto; davčno pravo pravni predpisi, ki urejajo obdavčenje; razdelitev davčnega bremena

dávčnopolítični -a -o prid. ki se nanaša na davčno politiko: davčnopolični cilji

dávčnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na davčno pravo: davčnopravni pouk, predpis

dávek -vka m javna denarna dajatev za splošne družbene potrebe: dediščinski davek; direktni davek gl. neposredni davek; idealni davek ki se izračuna, a se zaradi oprostitve ne pobere; indirektni davek gl. posredni davek; kontingentirani davek skupni znesek davka, ki se porazdeli na zavezance; kvotni davek določen v odstotku davčne osnove; neposredni davek od dohodkov in premoženja, sin. direktni davek; objektni davek ki upošteva le davčni predmet, ne pa osebne razmere davčnega zavezanca; obrtni davek od obrtne dejavnosti; osebni davek ki upošteva tudi osebne zavezančeve razmere, npr. število otrok, sin. personalni davek; pavšalni davek; personalni davek gl. osebni davek; posredni davek ki ga plača potrošnik ob nakupu blaga, sin. indirektni davek; premoženjski, prometni, *samski, stabilizacijski davek; subjektni davek osebni davek; *uslužbenski, zapuščinski davek; zemljiški davek; občinski, republiški, zvezni davek; temeljni, dodatni, dopolnilni davek; davek iz osebnega dohodka; davek od dohodka dohodnina; davek od donosa donosnina; davek od osebnega dohodka iz avtorskih pravic, kmetijske dejavnosti, samostojnega opravljanja obrtnih dejavnosti ipd.; davek od premoženja od stavb, prostorov za počitek, plovnega objekta dolžine najmanj 8 metrov ipd.; davek od prirastka vrednosti nepremičnin prirastkarina; davek od prometa proizvodov; davek na cestna motorna vozila; davek na dediščine in darila; davek na dobiček tujih oseb od vlaganja sredstev, izvajanja investicijskih del ipd.; davek na dobitke od iger na srečo; davek na prihodke od premoženja in premoženjskih pravic; davek na promet nepremičnin; davek v pavšalnem znesku; (prisilna) izterjava davka; napoved davka; odpis, oprostitve (od) davka; pobiranje, povračilo, preplačilo, prevalitev davka; pribitek k davku; določiti, **dovoliti, odmeriti, predpisati,

pobirati, izterjati, odpisati, prevaliti, uvesti, znižati davke

dávkar -ja m uslužbenec, ki odmerja in pobira davke

***davkarinja** -e ž davčni urad

davkopláčeválec -lca [-ɥc-] m kdor mora plačevati davek

dávščina -e ž, nav. mn. davki, prispevki in pristojbine: kompenzacijska davščina ki se nalaga na uvožene predmete, subvencionirane v izvoznikovi državi; namenska davščina ki se sme uporabiti le za določen namen, npr. vodni prispevek; občinska davščina; davščina za carinsko evidentiranje pristojbina za evidentiranje uvoženega blaga; povišanje davščin; povračilo davščin

dávščinski -a -o prid. ki se nanaša na davščino: davščinski sistem, zavezanec; davščinska stopnja

d. d. [dé dé] okrajš. delniška družba

debáta -e ž izmenjava mnenj o kaki pomembnejši stvari, navadno v razgovoru, sin. razprava (1), sin. obravnava (2): načelna debata; podrobna, specialna debata; proračunska debata; udeležiti se debate; sprožiti, končati debato; poseči v debato

debatírati -am nedov. izmenjavati mnenja o kaki pomembnejši stvari, navadno v razgovoru, sin. razpravljati

debelácija -e ž prenehanje obstajanja države zaradi njenega dokončnega vojaškega poraza

debélo prisl., v zvezi z na: cena na debelo cena za veliko količino; trgovina na debelo a) trgovina, ki kupuje in prodaja blago v velikih količinah b) nakup blaga zaradi nadaljnje prodaje ali predelave; na debelo kupovati kupovati v velikih količinah

debet -a m, lat. (je dolžen) leva stran, kolona v knjigovodskih kontih, kamor se vpisujejo obremenitve, sin. v breme

debetni -a -o prid. pasivni: debetni saldo; debetni konti; debetna postavka, stran; debetne obresti

debtótor -ja m, lat. (dolžnik), v zvezi: debitor cessus odstopljeni dolžnik

deblo -a s, v zvezi: genealoško deblo grafični prikaz razvoja določene rodbine in rodbinskih zvez

deblokácija -e ž odprava blokade: deblokacija računa

deblokírati -am dov. in nedov., v zvezi: deblokirati premoženje sprostiti blokirano premoženje

decémvir -a m vsak od desetih mož v Rimu, izvoljenih 451. in 450. pr. n. š. namesto konzuv

lov, da napišejo zakone (zakonik XII plošč) (rim. pr.)

decemvirálni -a -o prid. ki se nanaša na decemvire: decemviralna zakonodaja (rim. pr.)

decentralístični -a -o prid. ki se nanaša na decentralizacijo: decentralistična ureditev

decentralizácija -e ž prenos pristojnosti od centralnih na nižje organe

decentralizírati -am dov. in nedov. prenesti pristojnosti od centralnih na nižje organe

decentralizírán -a -o: decentralizirana uprava

de cuius successionē agitur [de kújus sukcesióne ágitur] lat. zapustnik

déd -a m očetov ali materin oče, sin. stari oče

dédič -a m oseba, na katero ob zapustnikovi smrti preide njegovo premoženje: fidejkomisni dedič ki deduje rodbinski fidejkomis; intestatni dedič ki deduje po zakonu, ker ni oporoke, sin. zakoniti dedič; neznani dedič; nujni dedič

zakoniti dedič, upravičen do dela zapuščine, ki se mu z oporoko ne more odvzeti; oporočni dedič; poklicani dedič kdor je z oporoko ali po zakonu določen za dediča, sin. delat; zakoniti dedič gl. intestatni dedič; dedič neznanega bivališča; skrbnik neznanega dediča; postaviti koga za dediča; priglasiti se za dediča

dédinja -e ž ženska oblika od dedič

dédiščina -e ž 1. premoženje, dobljeno po umrlem: dediščina komu pripade; odpovedati se, odreči se dediščini; odkloniti, sprejeti dediščino; pridobiti, odsvojiti dediščino; *prisoditi komu dediščino; pripad dediščine nastop

možnosti, da po oporoki ali zakonu določeni dedič pridobi dediščino, sin. delacija 2. v zvezi: komite za svetovno dediščino komite pri OZN za prosveto, znanost in kulturo, ki skrbi za varstvo kulturne in naravne dediščine

izredno visoke splošne vrednosti

dédiščinski -a -o prid. ki se nanaša na dediščino: dediščinski davek, delež; dediščinska pravda, terjatev; dediščinska tožba tožba dediča na izročitev dediščine

dedljívost -i ž podedljivost

dédni -a -o prid. ki se nanaša na dedovanje: dedni delež delež, ki pripada posameznemu dediču, npr. tretjina zapuščine; dedni naslov

oporoka ali zakon kot podlaga za dedovanje, sin. delacijski razlog; dedni odpravek po dogovoru določeno premoženje, ki ga dobi dedič na račun svojega dednega deleža; dedni

pripad delacija; dedni red zakonski vrstni red dedovanja, če ni oporoke; dedni zakup, zakupnik (pr. zg.); dedna dajatev, izjava; dedna nevrtnost dedna nesposobnost zaradi dedí-

čevega nedopustnega ravnanja proti zapustniku; dedna pogodba pogodba, s katero kdo zapuša svojo zapuščino ali njen del svoje-mu sopogodbeniku ali komu drugemu do l. 1955; dedna pravica pravica do podedovanja; dedna prijava prijava; dedna prijava sporočilo pristojnemu organu zaradi dedovanja; dedna sposobnost sposobnost biti dedič; dedno nasledstvo; dedno pravo pravo, ki ureja prehod premoženja od zapustnika na dediča; doživeti dedni pripad; podati dedno izjavo dedno prisil.: biti dedno nevreden; dedno sposoben sposoben biti dedič

dednoprávni -a -o prid. ki se nanaša na dedno pravo: dednopravni zahtevek; dednopravna pogodba; dednopravno razmerje

dedovanje -a s pridobitev premoženja po umrlem: intestatno dedovanje na podlagi zakona; oporočno dedovanje na podlagi oporoče; dedovanje kmetijskih zemljišč in kmetij; od-poved dedovanju; odpovedati se dedovanju; biti izključen od dedovanja; biti nevreden dedovanja

dedovati -ujem dov. in nedov. dobiti premoženje po umrlem: dedovati po enakih delih; dedovati po kom

dedúkcija -e ž sodba, sklepanje iz splošnega na posamezno, ant. indukcija

deduktívni -a -o prid. ki temelji na dedukciji, ant. induktivni: deduktivna metoda dokazovanja, sklepanja

deetatizácija -e ž glagolnik od deetatizirati, sin. podružbljenje (2)

deetatizirati -am dov. in nedov. prenesti pristojnosti z državnih na družbene organe, zlasti v Jugoslaviji v obdobju od l. 1971 do l. 1990, sin. podružbiti (2): deetatizirati kulturne, socialne, zdravstvene službe

de facto [de fáktó] prisil., lat. dejansko: de facto priznanje vlade

defékten -tna -o prid. ki je poškodovan, ima napako: defektno blago deféktni -a -o ki je moten v duševnem ali telesnem razvoju, npr. duševno zaostal, gluhi, slepi, gluhonem: zavod za defektne mladoltnike

deféktnost -i ž 1. poškodovanost 2. motenost v duševnem ali telesnem razvoju

deficit -a m primanjkljaj: proračunski deficit

deficitáren -rna -o prid. ki ne zadošča povpraševanju: deficitarna proizvodnja

deficitni -a -o prid. ki se nanaša na deficit: deficitni proračun; deficitno podjetje

definicija -e ž opredelitev (1): legalna definicija zakonska definicija; pravna definicija vsebin-

ska določitev pravnega pojma; zakonska definicija v zakonu

definitívni -a -o prid. 1. dokončni: definitivni obračun; definitivno besedilo 2. v zvezi: *definitivni uslužbenec stalno, redno nameščeni uslužbenec

deflácija -e ž čezmerno zmanjšanje denarne mase v obtoku in s tem povzročeno zvišanje denarne vrednosti

deflacijski -a -o prid., v zvezi: deflacijska politika prizadevanje, da se z zmanjšanjem denarne mase v obtoku zviša denarna vrednost

deflorácija -e ž pretrganje deviške kože, sin. razdevičenje

deflorirati -am dov. in nedov. pretrgati deviško kožico, sin. razdevičiti deflorirani -a -o: deflorirano dekle

defravdácija -e ž poneverba, zatajitev

defravdánt -a m poneverjevalec, zatajilec

defravdirati -am dov. in nedov. poneveriti, zatajiti

degradácija -e ž kazenski odvzem ali znižanje službene stopnje: vojaška degradacija

degradirati -am dov. in nedov. postaviti na nižjo stopnjo z zmanjšanjem vrednosti, veljave: degradirati jezik na narečje degradirani -a -o: degradirani gozd gozd, poslabšan glede kakovosti lesa in ravnosti; degradirano območje

degresija -e ž znižanje davčne stopnje ob povečanju davčne osnove

degresívni -a -o prid. ki postopno upada, pojemna regresívno prisil.: regresivno računana potniška ali tovorna tarifa

de iure [de júre] prisil., lat. pravno: de iure priznanje vlade

dejánje -a s uresničenje odločitve ali volje: afektivno dejanje storjeno v afektu; agresivno dejanje napadalno, nasilno; avtomatično dejanje privajeno, nezavedno; družbi nevarno dejanje; izpolnitveno, izročitveno dejanje; izvršilno dejanje rubež in prodaja premičnin, rubež in prenos terjatve, prodaja nepremičnine in poplačilo upnikov ipd.; izvršitveno dejanje ki se nanaša na izvršitev kaznivega, škodnega dejanja ipd.; kaznivo dejanje → kaznivo dejanje; konkludentno dejanje sklepčno dejanje; krivdno dejanje; kulpozno dejanje kaznivo, škodno dejanje, storjeno iz malomarnosti; motivirano dejanje podprto z razlogi; obrambno dejanje; pravdno, pravno, preiskovalno, pripravljalno, procesno dejanje; protipravno dejanje; sklepčno dejanje molče opravljeno dejanje, ki se mora v konkretnem primeru šteti za izjavo popolnoma določene poslovne volje; sumljivo dejanje; škodno de-

janje ki povzroča, dela škodo; dejanje, storjenje v razburjenosti

dejánski -a -o prid. ki v resnici je, obstaja: dejanski izdatek; dejanski napad; dejanski prevoznik; dejanski stan → dejanski stan; dejanska izročitev izročitev iz roke v roko; dejanska okoliščina; dejanska podlaga tožbe (pravd. post.); dejanska raba; dejanska razžalitev razžalitev z grdim dejanjem, ravnanjem, npr. z udarcem; dejanska škoda (lat. damnum emergens) zmanjšanje kakega premoženja, sin. navadna škoda; dejanska zmotna; dejanske navedbe navedbe tožbe ipd.; dejanske ugotovitve sodbe; dejansko delovno razmerje delovno razmerje, ki ni nastalo po pravnih predpisih; dejansko stanje → dejansko stanje; dejansko vprašanje

dejánski stán -ega -ú m, v zvezah: dejanski stan kaznivega dejanja vsi bistveni znaki kaznivega dejanja; dejanski stan pravnega posla vsi bistveni znaki pravnega posla; razčlenitev dejanskega stanu

dejánsko stánje -ega -a s dejstva, ki jih ugotovi sodišče v postopku: identično dejansko stanje isto dejansko stanje, ki ga npr. obravnava civilno in kazensko sodišče; nepopolna ali zmotna ugotovitev dejanskega stanja eden izmed pritožbenih razlogov

dejávnik -a m kar deluje, vpliva na kaj ali povzroča določeno dogajanje, sin. faktor (1): dejavnik družbenega pomena

dejávnost -i ž 1. delo, aktivnost: glavna dejavnost podjetja; inovacijska dejavnost; kulturna, prosvetna dejavnost; organizacijska, procesna, vodstvena dejavnost; poklicna, poslovna dejavnost; pravdna dejavnost strank; pretežna, stranska dejavnost; pridobitna dejavnost; zakonodajna dejavnost; družbene dejavnosti na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva, zdravstva 2. panoga, področje v okviru celotnega proizvodnega procesa: gospodarska, obrtna, pokopališka dejavnost; storitvene dejavnosti; spremeniti dejavnost

dejstvo -a s kar dejansko obstaja ali se je zgodilo: inkriminirano dejstvo obseženo z obtožbo (kaz. post.); irrelevantno dejstvo sin. neodločilno dejstvo; izpodbijano dejstvo; neodločilno dejstvo sin. irrelevantno dejstvo; notorno dejstvo ki ga ni treba dokazovati; novo dejstvo ki v prejšnjem postopku ni bilo znano ali navedeno; obremenilno dejstvo; odločilno dejstvo (post.); pravno pomembno dejstvo na katerem temelji uporaba materialnega ali for-

malnega prava; priznano dejstvo; razbremenilno dejstvo; sodno znano dejstvo ki je sodniku znano iz njegovega uradovanja; zasebno znano dejstvo ki ni znano iz uradnega poslovanja; dognati, dokazati, navajati, oceniti, preskusiti, presojeti dejstva; potvarjati, ugotavljati, zavijati dejstva; sodba se opira le na dokazana dejstva

dekán -ána m 1. predstojnik fakultete 2. naziv za vaškega župana v zahodni Sloveniji (pr. zg.) 3. predstojnik dekanije (2) (kan.)

dekanát -a m urad dekana fakultete

dekanátski -a -o prid. ki se nanaša na dekane: dekanatska pisarna

dekanija -e ž 1. vaška enota ali župa v zahodni Sloveniji (pr. zg.) 2. upravna enota katoliške cerkve, ki obsega več župnij (kan.)

dékla -e ž stalno najeta ženska na kmetiji za pomoč pri gospodinjstvih in kmečkih delih

deklarácija -e ž 1. razglas temeljnega pomena: enostranska, večstranska meddržavna deklaracija; Krfška deklaracija izjava zastopnikov Jugoslovanskega odbora in vlade Srbije 20. 7. 1917 o združitvi Srbov, Hrvatov in Slovencev v neodvisno državo; Majniška deklaracija zahteva poslancev Jugoslovanskega kluba v avstrijskem državnem zboru 30. 5. 1917, da se zedinijo južni Slovani habsburške monarhije v posebno državno pravno telo; mednarodna deklaracija; Splošna deklaracija o pravicah človeka iz l. 1948; deklaracija zvezne, republiške skupščine 2. napoved, izjava: carinska deklaracija; davčna deklaracija izjava davčnega zavezanca o višini davčne osnove, sin. davčna napoved; poštna deklaracija o vsebini poštnih pošiljk; prevozna deklaracija; proizvodna deklaracija označitev sestave in kakovosti proizvoda

deklaránt -a m kdor vložil deklaracijo: carinski deklarant

deklaratívni -a -o prid., v zvezah: deklarativna odločba odločba, ki obstoječe pravno razmerje, pravico ali obveznost le ugotavlja; deklarativna registracija registracija, ki ima samo evidencijski pomen

deklaratorni -a -o prid. ugotovitveni: deklaratorna odločba vrhovnega sodišča odločba, v kateri je ugotovljeno, da je zakon prekršen, vendar ostane pravnomočna sodba veljavna; deklaratorna sodba ugotovitvena sodba; deklaratorna obsodilna sodba obsodilna sodba, s katero se obtoženec spozna za krivega, kaznen pa se mu odpusti (kaz. post.), sin. krivdorek brez kazni; deklaratorna tožba ugotovitvena tožba

deklarirati -am dov. in nedov. *navesti podatke o čem*: deklarirati carinsko blago; deklarirati vrednost poštne, letalske pošiljke **deklarirani** -a -o: deklarirana kakovost; deklarirana nevarna snov *snov, ki je nevarna za prevoz*

dekliški -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na dekleta*: dekliška čast **2.** v zvezi: dekliški priimek *priimek, ki ga ima ženska po starših*

dekoncentracija -e ž **1.** *razdelitev pristojnosti na več upravnih organov iste teritorialne enote* **2.** *delitev funkcij oblasti ob njeni načelni enotnosti*

dekrét -a m *odločba*: **dvorni dekret; postavljeni dekret *odločba o imenovanju na določeno dolžnost*; službeni dekret; dekret o državljanstvu; dekret o *namestitvi, napredovanju, premestitvi, *upokojitvi

dekurzivni -a -o prid. *ki se plača šele po poteku roka*, ant. *anticipativni*: dekurzivne obresti; dekurzivno plačevanje

dél -a m **1.** v zvezah: *dispozitivni del sodbe ki obsega izrek*; fizični del stvari *telesni, predmetni del stvari*, sin. *realni del stvari*; razpoložljivi del *zapuščine s katerim oporočnik lahko razpolaga*; realni del stvari *gl. fizični del stvari*; solastniški del; splošni in posebni del zakona, proračuna **2.** *delež*: nujni del; dediči po enakih delih

delácija -e ž *nastop možnosti, da po oporoki ali zakonu določeni dedič pridobi dediščino*, sin. *pripad dediščine*

delacijski -a -o prid., v zvezi: *delacijski razlog oporoka ali zakon kot podlaga za dedovanje*, sin. *dedni naslov*

delát -a m *kdor je z oporoko ali po zakonu določen za dediča*, sin. *poklicani dedič*

délati -am nedov. **1.** *opravljati kako delo*: delati na *akord*; delati na svoj, tuj račun *na svoje, tuje stroške*; delati po naročilu; delati na domu, v tovarni; delati z izgubo **2.** *povzročati*: delati krivico, škodo **3.** *sestavljati*: delati oporoko, pogodbo

délavec -vca m **1.** *kdor opravlja kako delo in prejema osebni dohodek*: brezposelni delavec *ki nima stalnega dela, zaposlitve*; industrijski, poljedelski delavec; izučeni, (ne)kvalificirani, (pol)priučeni, polkvalificirani, visokokvalificirani delavec; pogodbeni, sezonski delavec; strokovni, vodilni delavec; delavec s posebnimi pooblastili *npr. v podjetju*; stalni in priložnostni kmetijski delavci; najeti, odpustiti delavca **2.** *kdor dela na določenem področju*: družbeni, kulturni, politični, prometni, socialni, znanstveni delavec

délavka -e ž *ženska oblika od delavec*

délavni -a -o prid., v zvezi: *delavni denar denar, ki hitro kroži*

délavnica -e ž *prostor ali obrat, kjer se kaj izdeluje ali popravlja*: invalidska delavnica; obrtna delavnica samostojnega obrtnika **2.** v zvezi: *prisilna delavnica *zavod, v katerega sodišče odda po prestani kazni delomrzne kaznjence* (kaz.)

délavnik -a m **1.** *dan, ko se dela* **2.** *ustaljeno število delovnih ur v enem dnevu*: sedemurni, osemurni delavnik

délavniški -a -o prid. *ki se nanaša na delavnik*: delavniška služba

délavnost -i ž *dejavnost*: izvenpravna, pravna delavnost; organizacijska delavnost; vodstvena delavnost v javni upravi

délavski -a -o prid. *ki se nanaša na delavce*: delavski razred; delavski svet *organ upravljanja v delovni organizaciji, podjetju*; delavska *knjižnica, kontrola, zakonodaja; *delavska zbornica; delavsko samoupravljanje; delavsko varstvo; *delavsko zavarovanje

delazmóžnost -i ž *zmožnost za delo*

delcredere [delkrédere] m neskl., it. *delcredere*

delegácija -e ž **1.** *skupina ljudi, izbranih in poslanih kam s posebno nalogo*: skupna delegacija občinskih skupščin; konferenca delegacij; odpoklic delegacij; volitve članov delegacij; zbor delegacij **2.** *skupina ljudi, ki zastopa posamezno državo na mednarodni konferenci ali pri mednarodni organizaciji* **3.** *skupina ljudi, ki v sestavljenih državah predstavlja države članice ali dele države*: parlamentarna delegacija; **delegacije avstrijskega in ogrskega parlamenta za obravnavanje skupnih državnih, zlasti finančnih zadev od l. 1867 do l. 1918 **4.** *diplomatsko predstavništvo*: stalne delegacije pri OZN; tuje vojaške delegacije **5.** *prenos zakonodajnih poslov, zlasti v izrednih razmerah, na izvršilne ali druge organe* **6.** *prenos krajevne pristojnosti na drugo sodišče*: fakultativna delegacija *zaradi smotrnosti*; nujna delegacija *iz pravnih ali dejanskih razlogov* **7.** *prenos pristojnosti za odločanje v posamezni stvari na drug upravni organ*

delegacijski -a -o prid. *ki se nanaša na delegacijo*: delegacijski postopek; delegacijska pravica *pravica delegiranja*

delegánt -a m *kdor delegira*

delegát -a m *kdor je izbran in pooblaščen za zastopanje določenih interesov*, sin. *odposlanec* (2): delegat občin

delegátka -e ž *ženska oblika od delegat*

delegátski -a -o prid. *ki se nanaša na delegate*: delegatski okoliš; delegatski sistem *volitev sistema volitev po delegatih*; delegatska imuniteta, legitamacija, skupščina; delegatske pravice in dolžnosti; delegatsko vprašanje

de lége ferénda prisl., lat., v zvezi: *ureditev de lege ferenda ureditev po bodoči zakonodaji*

de lége láta prisl., lat., v zvezi: *ureditev de lege lata ureditev po veljavni zakonodaji*

delegíranje -a s *določanje in pošiljanje delegata, delegatov*

delegírati -am dov. in nedov. **1.** *določiti in poslati delegata, delegate*: delegirati iz sestave delegacij *delegat v ustrezni zbor skupščine* **2.** *prenesti pristojnost z enega organa na drugega* **delegirani** -a -o: delegirana pristojnost (lat. forum delegationis) *krajevna pristojnost, ki jo določijo višje sodišče*

délež -a m *del celote, ki ob delitvi pripade posamezniku*: dedni delež *ki pripada posameznemu dediču*, npr. *tretjina zapuščine*; dolžni delež *nujni delež*; družabnikov delež; idealni delež *gl. miselni delež*; idealni lastninski delež *gl. miselni lastninski delež*; likvidacijski delež; miselni delež *sorazmerni del nedeljive ali še nerazdeljene stvari, premoženja ali pravice*, sin. *idealni delež*; miselni lastninski delež *pri katerem je deljena pravica na stvari, ne pa stvar sama*, sin. *idealni lastninski delež*; nujni delež *del zapuščine, ki ga mora zapustnik zapustiti nujnemu dediču*; poslovni, realni, solastninski, združni, zakoniti delež; delež na dobičku in izgubi; delež pri ustvarjenem dohodku; vplačati delež

déléžen -žna -o prid., v zvezi z *biti ki kaj dobi, doživi*: biti deležen amnestije; biti deležen davčnih ugodnosti

déležni -a -o prid. *ki se nanaša na delež*: deležna pravica; deležna skupnost *npr. skupnost po deležih zakoncev na skupnem premoženju*

déležnica -e ž *ženska oblika od deležnik*

déležnik -a m **1.** *soupravičenec*: deležnik pri dediščini, podjetju, solastnini **2.** *upravičenec*: deležnik družbene pomoči

déležniški -a -o prid., v zvezi: *deležniška knjiga seznam družabnikov s podatki o udeležbi*

déležništvo -a s *soudeležba, udeleženos*: deležništvo pri podjetju; deležništvo pri solastniški skupnosti

delibacijski -a -o prid. *preizkuševalni*: delibacijski postopek *postopek za priznanje izvršljivosti tuje pravnomočne sodne odločbe*; delibacijski rok; delibacijska odločba

delíkt -a m *protipravno dejanje*: bilančni delikt; civilni delikt *pravni naslov za odškodninsko odgovornost*; davčni, devizni, disciplinski delikt; distančni delikt *pri katerem sta kraj storitve in kraj posledice različna*, npr. *uporaba krive listine na drugem kraju, kot je bila ponarejena, ali pošiljka peklenškega stroja od drugod*, sin. *delikt, storjen na razdaljo*; dokončni delikt; dovolitveni delikt *ki je pregonljiv le z dovoljenjem pristojnega organa*; gospodarski delikt *gospodarski prekršek, prestopke, gospodarsko kaznivo dejanje*; indiskrecijski delikt *opravljanje*; kazenski delikt *po kazenski zakonodaji kaznivo dejanje*; komisivni delikt *storitveni delikt*; meddržavni delikt; nasilnostni delikt; navadni delikt *preprosti, temeljni delikt*; ogroževalni delikt; omisivni delikt *opustitveni delikt*; opustitveni delikt *ki je izvršen z opustitvijo*; *policijski delikt; predlagalni delikt *ki je pregonljiv po predlogu oškodovanca*; premoženjski, prometni delikt; putativni delikt *dejanje, za katero storilec samo misli, da je kaznivo*; seksualni delikt; storitveni delikt *ki je izvršen s storitvijo*; tiskovni, upravni delikt; verbalni delikt *kaznivo dejanje, storjeno z besedami*; delikt, storjen na razdaljo *gl. distančni delikt*; delikt iz koristljubnosti; delikt, ki je pregonljiv na javno ali zasebno obtožbo; storiti, zagrešiti delikt

delíktni -a -o prid. *ki se nanaša na delikt*: deliktne zahteve (civ.); deliktna oblika *obveznost iz civilnega delikta*; deliktna odgovornost *kazenska ali civilna odgovornost*; deliktna sposobnost **a)** *sposobnost storiti kaznivo dejanje* **b)** *sposobnost biti odgovoren za protipravno storjeno škodo* (civ.); deliktna tožba *tožba, s katero se zahteva, da se povrne protipravno povzročena škoda*; deliktna zrelost; deliktno ravnanje

delílni -a -o prid. *ki se nanaša na deljenje*: katastrski delilni načrt; delilna pogodba *pogodba o delitvi skupne stvari ali premoženja*, npr. *dediščine*, sin. *delitvena pogodba*

delimitácija -e ž *določitev državne meje na terenu*, sin. *razmejitev*

delínkvenca -e ž *hudodelstvenost, prestopništvo*: mladinska, mladoletniška delinkvenca

delínkvént -énta m *kdor stori delikt*: habitualni delinkvent *iz navade*; mladostni, priložnostni, seksualni delinkvent; delinkvent povratnik

delínkvéntka -e ž *ženska oblika od delinkvent*

delinkvéntni -a -o prid. *ki se nanaša na delinkvente ali delinkvenco*: delinkventni alkoholik; delinkventna mladina

delítev -tve ž 1. *glagolnik od deliti*: civilna delítev *razdelitev izkupička od prodane nedeljive skupne stvari*, sin. *delitev po vrednosti*; fizična delítev *stvari delítev stvari same*, sin. *realna delítev stvari*; idealna delítev *po miselnih deležih*, npr. *po eni tretjini*, sin. *miselna delítev*; miselna delítev gl. *idealna delítev*; realna delítev *stvari gl. fizična delítev stvari*; zemljiškoknjižna delítev *vpis delítve v zemljiški knjigi na podlagi delilnega načrta*; delítev *dediščine*; delítev *dela, dohodka, osebnega dohodka po učinku*; delítev *oblasti na zakonodajno, izvršilno, sodno*, sin. *trojna delítev oblasti*, ant. *enotnost oblasti*; trojna delítev *oblasti gl. delítev oblasti*; delítev *ozemlja*; delítev *skupnega premoženja*; delítev *solastnine, zapuščine*; delítev *po vrednosti gl. civilna delítev* 2. v zvezi: delítev *vprašanj ločitev vprašanj pri glasovanju sodnega senata, če se ne dobi večina*

delítí -ím nedov. *iz celote delati dele*: deliti parcelo; deliti proračun na postavke

delítveni -a -o prid. *ki se nanaša na delítev*: delitveni ključ, načrt, postopek; delitveni spor, zahtevek; delitvena pogodba *pogodba o delitvi skupne stvari ali premoženja*, npr. *dediščine*, sin. *delilna pogodba*; delitvena pravda; delitvena tožba *tožba zaradi delítve skupne stvari ali premoženja*; delitvena razmerja

deljéni -a -o prid., v zvezah: deljeni delovni čas *delovni čas dopoldne in popoldne*, ant. *nedeljeni delovni čas*; deljena krivda *krivda, pri kateri je oškodovanec sam delno kriv, da je nastala škoda*; deljena lastnina v fevdalizmu *lastnina, deljena na neposredno (dominium directum), ki pripada nadrejenemu, npr. zemljiškemu gospodu, in na uživalno (dominium utile), ki pripada podrejenemu, npr. vazalu, podložniku*; deljena odgovornost *odgovornost za škodo, za katero je poleg storilca delno kriv tudi oškodovanec ipd.*; deljeno mnenje *sodnikov pri glasovanju (tat. votum separatum) ločeno, posebno mnenje*

deljíví -a -o prid. *ki se da deliti*: deljiva dajatev, obveznost; deljiva izpolnitev *npr. denarne obveznosti*; deljiva stvar

deljívost -i ž *lastnost, značilnost deljivega*: deljivost predloga *za kazenski pregon lastnost predloga, da se začne pri več storilcih pregon le zoper tiste, zoper katere je vložen predlog*; deljivost stvari; deljivost zasebne tožbe

lastnost tožbe, da se začne pri več storilcih pregon le zoper tiste, zoper katere je vložena zasebna tožba

delkrédere neskl. prid., v zvezah: jamstvo delkrede *povečana odgovornost, ki jo prevzame komisionar nasproti komitentu za izpolnitev obveznosti svojega sopogodbenika*; provizijska delkrede *plačilo komisionarju za njegovo jamstvo za izpolnitev obveznosti svojega sopogodbenika*

délíni -a -o prid. *ki se nanaša na del česa*: delni indosament, konosament, odpis davka; delni odvzem poslovne sposobnosti; delni zakup; delna izpolnitev; delna napaka stvari; delna ničnost pogodbe; delna odločba *odločba samo o točkah, ki so zrele za odločitev*; delna pomilostitev *pomilostitev, pri kateri je obsojenecu odpuščeno le del kazni*; delna poravnava; delna razdelitev; delna sodba *sodba, ki rešuje le del tožbenega zahtevka (pravd. post.)*; delna škoda (zav.); delna vrnitev poslovne sposobnosti; delno plačilo *v obrokih ipd.*; delno razdedinjenje

délníca -e ž *vrednostni papir, ki izkazuje pravico do sorazmernega deleža glavnice delniške družbe*: brezimenska delnica; imenska delnica *sin. delnica na ime*; imetniška delnica *sin. delnica na imetnika*; interimna delnica *sin. začasna delnica*; lastna delnica *v lasti delniške družbe*; prednostna delnica *ki zagotavlja njenemu imetniku določene prednostne pravice, npr. pri dividendi ali glasovanju, prinosniška delnica*; prioriteta delnica *prednostna delnica*; začasna delnica *sin. interimna delnica*; delnica na ime *sin. imenska delnica*; delnica na imetnika *sin. imetniška delnica*; izdajati delnice

délníčár -ja m *lastnik delnic*: manjšinski, večinski delničar

délníčárka -e ž *ženska oblika od delničar*

délníški -a -o prid. *ki se nanaša na delnice*: delniški kapital, kupon; delniška družba (okrajš. d. d.) *družba, ki pridobi glavnico s prodajo delnic*; delniška glavnica *glavnica delniške družbe*

délo -a s 1. *zavestno uporabljanje človekovih telesnih in duševnih moči za ustvarjanje dobrin*: akordno delo *ki se plačuje po učinku*; avtorsko delo → *avtorsko delo*; dnevno delo *ant. nočno delo*; družbeno potrebno delo *poprečni delovni čas, potreben za proizvodnjo določenega blaga*; gospodinjstvo, kmetijsko, kolektivno delo; mezdno delo *ki ga za mezdo opravi najemni delavec za delodajalca*; mi-

nulo delo *v preteklosti opravljeno delo, ki se izraža v proizvedenih dobrinah*; nevarno delo; nočno delo *ant. dnevno delo*; osebno, poklicno delo; potrebno, praktično, preizkusno delo; presežno delo *s katerim neposredni proizvajalec proizvede več, kakor je potrebno za njegovo vzdrževanje in za obnavljanje njegove delovne sile*; prevzgojno, prisilno delo *v kazenskih poboljševalnih zavodih*; pridobitno, proizvodno, ročno delo; skupinsko delo **a) delo strokovnjakov v skupinah b) metoda za vodenje sestankov c) delo v kazenskih poboljševalnih zavodih**; strokovno delo; tekoče delo; uradno, živo delo; delo na domu; delo po naročilu, po pogodbi; inšpektor dela; izkoriščanje tujega dela; prekinitve dela *prenehanje dela za določen čas zaradi ekonomskih, političnih zahtev delavcev*; organizacija, produktivnost dela; racionalizacija dela; združevanje dela; dohodek od dela; izostanek od dela; nezmožnost za delo; pogodba o delu *pogodba o opravi določenega posla za plačilo, sin. podjemniška pogodba*; delitev osebnih dohodkov po delu; nesreča, varnost pri delu; opraviti, prevzeti delo; združevati delo; odrediti obvezno delo *občanov pri elementarnih nezgodah ipd.* 2. *zaposlitev*: dopolnilno delo; nadurno delo *ki presega redni delovni čas*; občasno delo *ki se opravlja v časovnih presledkih*; poskusno delo *npr. ob sklenitvi delovnega razmerja*; priložnostno delo *ki ni stalno*; sezonsko delo; svobodno, začasno delo; delo v polnem delovnem času; delo, daljše, krajše *kot polni delovni čas*; delo za nedoločen čas; *borza *dela uradna posredovalnica za delo*; odklonitev dela; samovoljna zapustitev dela; svoboda dela *prosta izbira zaposlitve ob prepovedi prisilnega dela*; varstvo dela *ustvarjanje možnosti za zaposlovanje in delo ter zagotavljanje njunega zakonskega varstva*; zavod *za posredovanje dela*; neupoštevna obdobja dela *ki se ne štejejo v pokojninsko dobo*; pravica do dela; pravice iz dela *npr. iz zdravstvenega, pokojninskega, invalidskega zavarovanja*; izgubiti delo; odpustiti z dela; napotiti na delo; pošiljati na delo; uporabljati dopolnilno delo drugih 3. *delovanje na določenem področju*: družbeno, umsko, zakonodajno, znanstvenoraziskovalno delo 4. v zvezah: Mednarodna organizacija dela *specializirana organizacija OZN, ki skrbi npr. za izboljševanje delovnih in življenjskih razmer ljudi v svetu*; Zavod Republike Slovenije *za varstvo pri delu* 5. v zvezi: združeno delo

organizirana oblika povezovanja delavcev, ki temelji na družbeni lastnini in samoupravnem odločanju o pogojih in rezultatih skupnega dela 6. v zvezi: življenjsko delo *kar ustvari, naredi posameznik v svojem aktivnem življenju*

delodajálec -lca [-yc-] m *kdor najame drugega, da mu za plačilo opravlja delo*: zasebni delodajalec

delodajálka -e [-yk-] ž *ženska oblika od delodajalec*

delojemálec -lca [-yc-] m *kdor drugemu za plačilo opravlja delo*

delojemálka -e [-yk-] ž *ženska oblika od delojemalec*

delokróg -a m *področje dejavnosti*

delomíznéž -a m *človek, ki ne mara delati*

delomíznost -i ž *lastnost človeka, ki ne mara delati*: potepati se *iz delomrznosti*

delovánje -a s *glagolnik od delovati*: nepravno, upravno delovanje; sovražno delovanje *zoper državo*

delovátí -újem nedov. *opravljati delo na določenem področju*: delovati kot odvetnik, sodnik, tožilec

délovni -a -o prid. *ki se nanaša na delo*: **a)** delovni načrt, nalog, predmet, prispevek, program, prostor, učinek, uspeh; delovni dohodek, pogoj; delovna akcija, storilnost; delovne priprave *stroji ipd.*; delovno območje, področje; delovna sredstva *proizvajalna sredstva b)* delovni človek, invalid, obveznik; delovni sestanek; delovni ljudje; delovna dolžnost, enota, izmena; delovna obveznost *npr. obsojenca*; delovna organizacija; delovna skupina; delovna skupnost *vsi člani delovne organizacije*; delovna sposobnost, zmožnost; delovne izkušnje; delovno mesto *najmanjša enota v delovni organizaciji, v kateri je zaposlena ena oseba*; izpraznjeno, novo, prosto, razpisano, samostojno, zasedeno delovno mesto; delovno telo *enota, organ c)* delovni dan, teden; delovni čas → *delovni čas*; delovna doba *čas trajanja stalne aličasne zaposlitve*; delovna ura; gostota delovne dobe *skupni čas trajanja zaposlenosti v določenem obdobju pred upokojitvijo*; delovno razmerje → *delovno razmerje*; računati v delovno dobo (č) delovni odnos, spor; delovna disciplina; delovna knjižica *dokument, ki izkazuje delavčev poklic in delovno dobo*; delovna pogodba *podjemniška pogodba*; delovno pravo *pravo, ki ureja delovna razmerja*

délovni čas -ega časa m 1. *uradno določeno trajanje dnevne ali tedenske zaposlitve*: deljeni, dnevni, polni, skrajšani delovni čas; daljši kot polni, krajši kot polni, enkratni polni delovni čas; razporeditev delovnega časa; sklad delovnega časa 2. v zvezi: presežni delovni čas, v katerem ustvari delavec presežni proizvod, ki si ga prilasti lastnik proizvajalnih sredstev

délovnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na delovno pravo: delovnopравни spor; delovnopravna zakonodaja

délovno razmérje -ega -a s pravno razmerje med delodajalcem in delojemalcem: dejansko, dopolnilno, poskusno, priložnostno, redno, začasno delovno razmerje; delovno razmerje za določen čas, nedoločen čas; sklenitev, trajanje, prenehanje delovnega razmerja; odpoved ali razveza delovnega razmerja; pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja; pismeno odpovedati delovno razmerje delavcu; pogodba o delovnem razmerju; uživati v delovnem razmerju posebno varstvo pri delu mladina do 18. leta, delavke med nosečnostjo, porodom in v zvezi z materinstvom, delavci in delavke nad 55 oziroma 50 let; delovno razmerje preneha

delovódnik -a m knjiga, v katero se vpisujejo sprejeti in odposlani uradni spisi: zaupni delovodnik

delovršni -a -o prid., v zvezi: delovršna pogodba podjemniška pogodba

deložácija -e ž prisilna izselitev iz stanovanjskih ali poslovnih prostorov: izvršiti deložácijo

deložiranec -nca m kdor je prisilno izseljen iz stanovanjskih ali poslovnih prostorov

deložiranka -e ž ženska oblika od deložiranec

deložirati -am dov. in nedov. prisilno izseliti koga iz stanovanjskih ali poslovnih prostorov

demagóg -a m kdor si z lažnimi obljubami želi pridobiti zaupanje ljudi in s tem politično moč

demagogija -e ž dajanje lažnih obljub za pridobitev zaupanja ljudi in s tem politične moči

demantírati -am dov. in nedov. preklicati, zanikati: demantirati izjavo

demarkácija -e ž postavitev mejnih znakov (mednar. pr.)

demarkacijski -a -o prid., v zvezi: demarkacijska črta sporazumno določena začasna meja dveh držav ali armad, navadno po sklenitvi premirja, sin. razmejityena črta

demárša -e ž diplomatski ukrep pri pristojnem organu druge države z določenim namenom:

diplomatska demarša; prijateljska demarša; napraviti demaršo

demilitarizácija -e ž umaknitev vojaštva in vojaških naprav s kakega ozemlja

demilitarizirati -am dov. in nedov. umakniti vojaštvo in vojaške naprave s kakega ozemlja **demilitarizirani** -a -o: demilitarizirani obmejni pas; demilitarizirano ozemlje

demisija -e ž odstop: demisija državnega sekretarja, ministra, vlade; podati demisijo

demisionirati -am dov. in nedov. odstopiti

demobilizácija -e ž zmanjšanje oboroženih sil na mirnodobno stanje: delna, splošna demobilizácija

demobiliziranec -nca m kdor je odpuščen iz vojaške službe

demobilizirati -am dov. in nedov. odpustiti iz vojaške službe: demobilizirati vojaka; demobilizirati oborožene sile

demokracija -e ž vladavina ljudstva kot oblika družbene ureditve: ljudska demokracija v kateri ima oblast delavski razred; neposredna demokracija v kateri glavne, zlasti zakonodajne posle rešuje vse ljudstvo, zbrano v skupščini; posredna demokracija v kateri izvaja zakonodajno oblast skupščina predstavnikov (parlament), ki jih je izvolilo ljudstvo; predstavniška demokracija posredna demokracija

demokrát -a m privrženec demokracije

demokratični -a -o prid. ki se nanaša na demokracijo: demokratični centralistični sistem državne uprave; demokratični gospodarski red, režim; demokratični socializem, volilni red; demokratična država; Demokratična federativna Jugoslavija (krat. DFJ) od l. 1943 do l. 1945; demokratična oblast; demokratična ureditev države; demokratična ustava

demokratičnost -i ž lastnost, značilnost demokracije: demokratičnost zakonodaje

demokrátski -a -o prid. ki se nanaša na demokrate: demokratska stranka

demonetizácija -e ž, v zvezi: demonetizácija denarja dejstvo, da kovanci izgubijo lastnost plačilnega sredstva

demonstrácija -e ž 1. nazorno prikazovanje predmeta ali pojava, npr. na javni obravnavi 2. množično izražanje (ne)razpóloženja na javnem mestu

demonstratívni -a -o prid., v zvezah: demonstrativno naštevanje, navajanje naštevanje, navajanje le nekaterih primerov, ne pa izčrpno **demonstratívno** prist.: demonstrativno naštevati

denacifikácija -e ž odprava nacizma

denacionalizácija -e ž 1. raznarodovanje 2. vrnitev nacionaliziranega premoženja prejšnjim lastnikom, ant. nacionalizácija (1, 2)

denár -ja m 1. splošno veljavno plačilno sredstvo in merilo vrednosti: bančni denar a) ki ga izda emisijska banka b) na vpogled plačljivo dobroimetje pri banki, ki se uporablja v brezgotovinskem plačilnem prometu; domači denar; knjižni denar izkazan samo v bančnih knjigah; komercialni denar menica, ček ipd.; konvertibilni denar zamenljiv za zlato ali devize; kreditni denar državne in bančne zadolžnice, ki veljajo kot plačilno sredstvo; nekonvertibilni denar ki ni zamenljiv za zlato ali devize; obračunski denar knjižni denar; prepisni denar knjižni denar; pristni denar; računski denar neobstoječi denar, ki se uporablja samo za računanje v trgovini; sumljivi denar; tezavirani denar ki ne kroži; tuji denar; denar s prisilnim tečajem; denar z zlatim kritjem; denominácija denarja znižanje imenske vrednosti denarja; izdajanje denarja; kroženje denarja menjavanje lastništva; obtok denarja; devalvirati denar znižati v zlato ali tuji valuti izraženo vrednost domače valute, ant. revalvirati denar; revalvirati denar zvišati v zlato ali tuji valuti izraženo vrednost domače valute, ant. devalvirati denar; sprejeti denar v plačilo; vzeti denar na posodo; zamenjati denar zamenjati eno valuto za drugo 2. kovinski ali papirnati predmeti, ki se uporabljajo kot plačilno sredstvo: falzificirani denar krivi denar; fiduciarni denar papirnati denar, izdan na podlagi vrednostnih papirjev; kovani denar kovanec; krivi denar lažni, ponarejeni, predružačeni; papirnati denar na določen denarni znesek glaseča se papirnata vrednotnica, ki kroži v prometu kot plačilno sredstvo, sin. bankovec; papirni denar papirnati denar; pravi denar ki ni ponarejen; zlati denar zlati kovanci, ki so v obtoku kot zakonito plačilno sredstvo; ponarejanje, predružačenje denarja; spravljanje ponarejenega denarja v obtok (kaz.); falzificirati denar ponarediti, predružačiti denar; izdati, izdelovati denar; menjati denar bankovec, kovanec večje vrednosti v drobiž; razpečati denar; vzeti denar iz obtoka

denárič -a m, v zvezah: krvavi denarič a) delež javnega organa pri spravnini zaradi uboja b) plačilo za deželskosodni ogled mrliča (pr. zg.); puntarski denarič trajna urbarska dajatev, naložena kmetijam puntarjev (pr. zg.)

denárni -a -o prid. ki se nanaša na denar: denarni depozit, dolg, dolžnik; denarni ekvivalent

nadomestilo v denarju namesto dajatve v naturalijah, sin. denarno nadomestilo, sin. relutum; denarni kapital; denarni kazalec kazalec, ki številčno kaže ali nakazuje razvoj kakega gospodarskega pojava; denarni kontingent količina denarja, ki se sme emitirati; denarni kredit; denarni nadomestek npr. komercialni denar, knjižni denar; denarni obračun, obtok, prejemek, preživitev, prispevek; denarni promet, sistem, trg; denarni vložek denarni delež, vloženi v podjetje; denarna cena količina denarja, ki se zamenja za enoto kake dobrane; denarna dajatev, kazni, masa, nagrada; denarna kartica; denarna knjiga; denarna menjava; denarna nakaznica obrazec, s katerim se nakazuje denar po pošti ali banki; denarna obveznost, politika, pomoč; denarna renta, reparácija, terjatev; denarna veljava; denarna vrednost kupna, menjalna, tečajna vrednost ipd.; denarna vrhovnost izključna pravica države izdajati denar; denarna založba; denarno gospodarstvo; denarno kritje; denarno nadomestilo gl. denarni ekvivalent; denarno pismo pismo, ki vsebuje denar; denarno poslovanje, posojilo; denarna sredstva znesek, ki je potreben za določen namen

denárnoblagóvni -a -o prid. ki se nanaša na družbeno produkcijo, pri kateri produkti dela ne gredo neposredno v potrošnjo, temveč preko trga: denarnoblagovni promet; denarnoblagovna menjava; denarnoblagovno gospodarstvo

denárnokreditni -a -o prid. ki se nanaša na denarni kredit: denarnokreditna politika

denaturirati -am dov. in nedov. z dodajanjem primesi narediti kako živilo za določen namen neuporabno

denominácija -e ž, v zvezi: denominácija denarja znižanje imenske vrednosti denarja

denunciácija -e ž 1. obvestilo o kakem pravnem dogodku, npr. o prenosu terjatve, ali o tem, da teče pravda 2. ovadba (kaz. post.) 3. ovadba z oškodovalnim namenom

denunciánt -a m ovaduh

denunciántka -e ž ženska oblika od denunciánt

denunciántstvo -a s ovaduštvo

denuncíranje -a s ovadenje

denuncírati -am dov. in nedov. ovaditi

departmá -ja m 1. oddelek državne uprave v nekaterih državah 2. višja teritorialna upravna enota, npr. v Franciji

depó -ja m 1. prostor za polog ali shranjevanje predmetov: odprti, zaprti, zbir(al)ni depo 2. polog (2)

depolitizirati

depolitizirati -am dov. in nedov. *odpraviti politične elemente, vplive*

deponēt -ēnta m kdor kaj položi, sin. *položnik*: deponent vrednostnih papirjev

deponiranje -a s 1. *depozit (1)*: deponiranje deviz, vrednostnih papirjev 2. v zvezi: deponiranje ratifikacijskih listin (mednar. pr.) *polog ratifikacijskih listin*

deponirati -am dov. in nedov. 1. *dati v hrambo*, sin. *shraniti*: deponirati podpis 2. *izročiti kaj v hrambo v zameno za določeno pravico*, sin. *položiti (1)*: deponirati vrednostne papirje

depórt -a m *deportni posel*

deportácija -e ž 1. *kazen odvzema prostosti s prisilno preselitvijo v drug kraj* (pr. zg.) 2. *pregnanstvo in določen kraj*

deportirati -am dov. in nedov. *poslati v pregnanstvo*

depórtni -a -o prid., v zvezi: *deportni posel borzni nakup vrednostnih papirjev z istočasno prodajo na termin*

dépôt [depó] -ota [-ója] m *depo*

depótni -a -o prid. *ki se nanaša na depo (2)*: depotni list *potrdilo o pologu*; depotna pristojbina

depozít -a m 1. *izročitev česa v hrambo v zameno za določeno pravico*, sin. *položitev (1)*: davčni depozit za zavarovanje davščine; denarni depozit; iregularni depozit *nepravi depozit*; nepravi depozit (lat. depositum irregulare) *izročitev nadomestne stvari s pravico, da jo shranjevalec lahko porabi, vrniti pa mora enako količino stvari iste vrste*, sin. *nepristna shranjevalna pogodba*; nepristni depozit *nepravi depozit*; pravi depozit *pri katerem je shranjevalec dolžen vrniti isti predmet*; pristni depozit *pravi depozit*; sodni depozit *položitev dolgovane stvari pri sodišču, če je upnik npr. v zamudi ali neznan*, sin. *sodni polog*; upravni depozit; vezani depozit *z odgovornim rokom*; vpogledni depozit *sin. depozit na vpogled*; vsotni depozit *pri katerem se shranjevalec zaveže, da bo imel za položnika posebej (ločeno) ne ravno iste stvari, temveč isto količino istovrstnih stvari*; zbirni depozit *pri katerem shranjevalec pomeša istovrstne predmete več deponentov*, npr. *žito*, sin. *depozit alla rinfusa*; depozit *alla rinfusa* gl. *zbirni depozit*; depozit kot varščina; depozit na vpogled *sin. vpogledni depozit* 2. *predmet, izroččen v hrambo v zameno za določeno pravico*, sin. *polog (2)*

depozítár -ja m kdor ima kaj v hrambi, sin. *shranjevalec*: vlada je depozitar meddržavne pogodbe

depozítni -a -o prid. *ki se nanaša na depozit*: depozitni denar *vse kratkoročno dobroimetje pri denarnih zavodih*; depozitni list, urad; depozitna banka, blagajna; depozitna menica, pogodba, pristojbina; depozitno mesto, potrdilo, sodišče

depurácija -e ž *izbris iz knjig*: depuracija davčnih zaostankov; depuracija zemljiške knjige

deputácija -e ž *odposlanstvo*

deputát -a m 1. *del zaslužka, ki ga dobi poljedelski delavec v naturalijah* (pr. zg.) 2. *kos zemljišča, ki ga dobi poljedelski delavec kot del zaslužka v uporabo* (pr. zg.)

deputátni -a -o prid., v zvezh: *deputatno razmerje razmerje, pri katerem dobi poljedelski delavec od zemljiškega lastnika hišo, zemljo in vsa plačila proti obvezi, da jih odsluži na zemlji, ki si jo je lastnik pridržal*; deputatno zemljišče *zemljišče, ki ga dobi delavec kot del zaslužka v uporabo* (pr. zg.)

derelikcija -e ž *izraz lastnikove volje, da stvari ne želi več imeti v posesti*, sin. *opustitev (3)*: derelikcija stvari; derelikcija ozemlja (mednar. pr.)

derelinkvirati -am dov. *izraziti voljo, da kdo stvari ne želi več imeti v posesti*, sin. *opustiti (4)*: derelinkvirati stvar

derivatívni -a -o prid. *pridobljen od pravnega prednika*, sin. *izvedeni (1)*: derivativni način pridobitve pravice; derivativna pridobitev pravice *sin. izvedena pridobitev pravice*, ant. *izvirna pridobitev pravice*; derivativna pravna norma *pravna norma, izpeljana iz višje pravne norme*, sin. *izvedena pravna norma* **derivatívno** prist.: pridobiti kaj derivativno

derogácija -e ž *delni ali popolni odvzem veljavnosti pravnemu predpisu z novim pravnim predpisom*, prim. *razveljavitev*

derogacijski -a -o prid. *razveljavitveni*: derogacijski učinek; derogacijska klavzula *določba v novem predpisu, s katero se odpravi, razveljavi prejšnji predpis*; derogacijska pogodba *dogovor o izključitvi tuje ali domače jurisdikcije*

derogatórni -a -o prid. *derogacijski*

derogirati -am dov. in nedov. *delno ali popolnoma odvzeti veljavnost pravnemu predpisu z novim pravnim predpisom*, prim. *razveljaviti*: izrečno, molče derogirati zakon **derogirani** -a -o: derogirani predpisi

descendéncia -e ž *sorodstvo v ravni navzdolnji črti*, sin. *potomstvo*, ant. *ascendéncia*

descendènt -ēnta m *sorodnik v ravni navzdolnji črti*, sin. *potomec*, ant. *ascendent*

desétek -tka m *prepisnina pri prenosu zemljišč* (pr. zg.)

desetina -e ž *dajatev v naturalijah od kmetijskega pridelka ali njen denarni nadomestek, odpravljena l.1848* (pr. zg.): cerkvena desetina; vinska, žitna, živalska desetina; desetini podrejena hiša; dajati, pobirati desetino

designácija -e ž *vneprejšnja določitev koga za izpraznjeno službeno mesto*

designírati -am dov. in nedov. *vneprej določiti koga za izpraznjeno službeno mesto* **designírani** -a -o: designirani ministrski predsednik

děska -e ž 1. *lesena plošča, na katero se pritrjujejo obvestila, objave*: občinska, razglasna, sodna, uradna deska 2. v zvezi: *deželna deska zemljiška knjiga za zemljiška gospodarstva in njihove pravne naslednike po zemljiški odvezi* (pr. zg.)

despót -a m 1. *samodržec* 2. *naziv za nekatere srbske vladarje v 15. stol.* (pr. zg.)

despotija -e ž 1. *vladanje z neomejeno oblastjo* 2. *država, ki ji vlada despot* (pr. zg.)

destimulátiven -vna -o prid. *nespodbuden*: destimulativen način nagrajevanja dela

destinatár -ja m, v zvezh: *davčni destinatar kdor naj po zakonu plača davek*; destinatar pošiljke *naslovljenec pošiljke*

detájlen -lna -o prid. 1. *natančen*: detajlen opis 2. *podroben*: detajlno priznanje

detajlistični -a -o prid. *nadrobni*: detajlistična trgovina

detektív -a m *policijski, državni ali zasebni agent ali uradnik v civilni obleki*

detektívka -e ž *ženska oblika od detektiv*

deténcija -e ž 1. *dejanska oblast nad določeno stvarjo*, sin. *imevanje* 2. *pridržanje v priporu*

deténtor -ja m kdor ima stvar v dejanski oblasti, sin. *imetnik (2)*: detentor stvari

determiníran -a -o prid., v zvezi: *časovno determinirana kazen časovno natančno določena kazen*

determiníranost -i ž 1. *vneprejšnja določenost človekovega delovanja, ki ni odvisno od njegove volje*, ant. *indeterminíranost*: determiníranost človekovih dejanj 2. *vzročna povezanost, zakonitost*: determiníranost družbenega dogajanja

determinízem -zma m *stališče, da je človekovo delovanje vneprej določeno z okoliščinami, ki niso odvisne od njegove volje*, ant. *indeterminízem*

detomór -óra m *umor otroka, ki ga stori njegova mati med porodom ali neposredno po njem*

detomorílka -e [-úk-] ž *mati, ki stori detomor*

devízni

devalorízirati -am dov. in nedov. *devalvirati, razvrednotiti*

devalutácija -e ž *opustitev zlate veljave denarja ali vezanosti na tuje valute*

devalvácija -e ž, v zvezi: *devalvacija denarja znižanje v zlatu ali tuji valuti izražene vrednosti domače valute*, ant. *revalvacija denarja*

devalvirati -am dov. in nedov., v zvezi: *devalvirati denar znižati v zlatu ali tuji valuti izraženo vrednost domače valute*, ant. *revalvirati denar*

devastácija -e ž *opustošenje, razdejanje*, npr. *gozdov, rudnikov*

devastacijski -a -o prid., v zvezi: *devastacijska tožba tožba zastavnega upnika proti zastavnemu dolžniku, da opusti pustošenje zastavljene stvari*

devastírati -am dov. in nedov. *opustošiti, razdejaviti*, npr. *gozdove, rudnike*

deviántnost -i ž *značilnost odmika od normalnega, pravega*, sin. *odklonskost*

devinkulácija -e ž 1. *odprava vezanosti razpolaganja*, npr. *pri hranilni knjižici* 2. *sprememba vrednostnega papirja, ki se glasi na ime, v vrednostni papir, ki se glasi na prinosnika*

devinkulírati -am dov. in nedov. *odpraviti, ukiniti vinkulacijo*

deviza -e ž, nav. mn. *terjatev, ki se glasi na tujo valuto neglede na način razpolaganja ter vse vrste efektivnega tujega denarja, razen zlatnikov*: blagovne devize; klirinške devize *s katerimi se da razpolagati le po kliringu*; konvertibilne devize *ki so zamenljive*; neblagovne devize *ki ne izvirajo od uvoza blaga*; obračunske devize; proste devize *s katerimi je dovoljeno prosto razpolaganje*; obrestovanje deviz; kupčevanje z devizami

devízni -a -o prid. *ki se nanaša na devize*: devizni dobiček, dolg; devizni domačin *devizni rezident*; devizni fond *države vsota deviz, s katerimi razpolaga država*; devizni inšpektor, kontingent, kredit; devizni nerezident gl. *devizni tujec*; devizni obračun, odhodek, odliv; devizni posel; devizni predpis, prekršek, prestopke, priliv, promet; devizni račun *bančni račun, na katerega so naložena tuja plačilna sredstva*; devizni rezident *po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v državi*, sin. *devizni tuzemec*; devizni režim; devizni sistem *celota zakonskih predpisov, ki urejajo poslovanje z devizami in valutami v zvezi s plačilnim prometom s tujino*; devizni tečaj, trg; devizni tujec *po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v*

tujini, sin. *devizni nerezident*; devizni tuzemec gl. *devizni rezident*; devizni znesek; devizni tečajji *nakupni, srednji, prodajni tečajji*; devizna banka *banka, ki je pooblaščen za poslovanje z devizami*; devizna bilanca; devizna hranilna vloga; devizna klavzula *določilo, ki veže obveznost, glasečo se na domačo, tujo valuto*; devizna kontrola, kvota, politika, protivrednost, terjatev; devizne obveznosti, rezerve; devizno kritje, poslovanje; devizno pravo *pravni predpisi, ki se nanašajo na devize in promet z njimi*; devizna nakazila, sredstva; odvajati devize

deviznoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na devizno pravo*: deviznopravni predpisi

devolúcija -e ž 1. *pravica višjega organa, da prevzame zadevo iz pristojnosti nižjega organa* 2. *povratni pripad fevdne pravice fevdnemu ali zemljiškemu gospodu* (pr. zg.), sin. *pripadna pravica, prim. povratni pripad zajma*

devolucijski -a -o prid. *ki se nanaša na devolucijo* (1): devolucijska pravica višjega organa

devolutívni -a -o prid. *prenosni*: devolutivni učinek pritožbe; devolutivno pravno sredstvo *pravno sredstvo, o katerem se odloča na višji stopnji*

dezertér -ja m *kdor samovoljno in trajno zapusti vojaško službo*

dezertérstvo -a s *samovoljna in trajna zapustitev vojaške službe*

dezertírati -am dov. in nedov. *samovoljno in trajno zapustiti vojaško službo*

dezintegrácija -e ž, v zvezi: *dezintegracija podjetja delitev integriranega podjetja na ločena podjetja*

dežela -e ž 1. *država* 2. *državna enota kake države* 3. *podeželje*

deželán -ána m 1. *plemič ali druga privilegirana oseba, ki je član deželnih stanov* (pr. zg.) 2. ***domovinski upravičenec kake dežele v Avstriji*

deželánski -a -o prid. *ki se nanaša na deželane* (1): deželanska listina *potrdilo o sprejemu v deželne stanove* (pr. zg.)

deželni -a -o prid. *ki se nanaša na deželo* (2): deželni glavar a) *predstavnik deželnega kneza v glavnih mestih dežel* od 13. stol. dalje (pr. zg.) b) ***predsednik avtonomnega deželnega odbora* od l. 1860 do l. 1918; deželni gospod gl. *deželni knez*; deželni gubernij *starejša oblika deželne vlade* (pr. zg.); deželni jezik; deželni knez *vladar dežele* (2) (pr. zg.), sin. *deželni gospod*; ***deželni odbor izvršilni organ, ki ga izvoli deželni zbor*; ***deželni odbornik*; ***de-*

želni poslanec; ***deželni predsednik načelnik deželne vlade, npr. na Kranjskem, Koroškem* od l. 1861 do l. 1918; deželni red *celota stanovskih pravic, svoboščin, ki tvorijo stanovski ustavni red in jih deželni vladarji potrjujejo v listinski obliki* (pr. zg.); ***deželni redi ustavnopravni redi avstrijskih dežel* od l. 1860 do l. 1918; deželni ročini *celota svoboščin, ki tvorijo stanovski ustavni red in jih deželni vladarji potrjujejo v listinski obliki* (pr. zg.); deželni vicedom *upravitelj deželnoknežjega premoženja v deželi in hkrati sodni organ za to premoženje* (pr. zg.); ***deželni zakon*; ***deželni zakonik*; deželni zbor a) *sestane deželnih stanov, sklican zaradi odobritve davkov* (pr. zg.) b) ***zakonodajna skupščina v avstrijskih deželah* od l. 1860 do l. 1918; deželni stanovni skupnost *fevdalcev in zastopnikov mest v deželi* do l. 1849; deželna bramba (pr. zg.); deželna deska (pr. zg.); deželna pravda *sodni zbor deželanov* (pr. zg.); deželna ustava: a) *skupnost pravic deželnih stanov* do l. 1848 (pr. zg.) b) ***deželni redi v avstrijskih deželah* c) *ustava federalne enote v zvezni državi*; ***deželna vlada*; ***deželna zakonodaja*; deželno pravo *pravo, lastno posamezni deželi* (pr. zg.); deželno ograjno sodišče (nem. Landschranne) *civilnosodna instanca za fevdalce in njihova zemljišča* od 14. do 18. stol. (pr. zg.); ***deželno sodišče okrožno sodišče v glavnih mestih avstrijskih dežel*; **deželno sodišče v Ljubljani* do l. 1928; **višje deželno sodišče v Ljubljani* od l. 1918 do l. 1928

deželnoknežji -a -o prid. *ki se nanaša na deželne kneze* (pr. zg.); deželnoknežji dvor; deželnoknežja gosposka; deželnoknežja oblast; deželnoknežje mesto, sodišče

deželnozborški -a -o prid., v zvezi: deželnozborška *propozicija vladarjev davčni zahtevek nasproti stanovom* (pr. zg.)

deželški -a -o prid. *ki se nanaša na deželo* (2): deželški sodnik (pr. zg.); deželško sodišče *sodišče za težje kazenske zadeve* od 13. stol. do prve polovice 19. stol.; deželsko sodstvo *dejavnost deželskih sodišč* (pr. zg.)

deželškosodni -a -o prid. *ki se nanaša na deželško sodstvo*: deželškosodni red *postopnik za deželška sodišča, npr. za Kranjsko iz l. 1535* (pr. zg.); deželškosodna večja (pr. zg.)

dežúrni -a -o prid. *ki opravlja službo v času, ko drugi ne delajo*: dežurni zdravnik; dežurna služba

dežúrstvo -a s *opravljanje službe v času, ko drugi ne delajo*

dialektični -a -o prid. *ki se nanaša na dialektiko* (2): *dialektični materializem a) nazor o primarnosti biti b) nazor, ki oblikuje svoje spoznanje o svetu in njegovem gibanju po dialektični metodi*; *dialektična metoda obravnavanja pojavov in spoznanj v zvezi z drugimi pojavi z vidika medsebojne povezanosti in odvisnosti*

dialektika -e ž 1. *ustno razpravljanje* 2. *znanost o gibalnih in razvojnih zakonih narave, človeške družbe in mišljenja* (Engels)

diecéza -e ž 1. *v pozornosti državi višja upravna enota, ki združuje več provinc* (pr. zg.) 2. *območje škofije, škofija* (kan.)

dies ad quem [dies ad kvém] lat. *dan, do katerega teče rok*

dies a quo [dies a kvó] lat. *dan, od katerega teče rok*

diéta -e ž *dnevnic* (1)

difamacija -e ž *žaljiva obdolžitev, obrekovanje*

diferenciácija -e ž, v zvezah: *razredna diferenciacija nastajanje razlik med družbenimi razredi*; *socialna diferenciacija nastajanje gospodarskih in družbenih razlik med ljudmi*, sin. *socialno razlojevanje*

diferenciálni -a -o prid., v zvezah: *diferencialna carina izjemna, višja carina*; *diferencialna renta različno visoka zemljiška renta, npr. zaradi lege, kakovosti zemljišča, vložene kapitala*

diferénčni -a -o prid., v zvezi: *diferenčni posel terminski posel, pri katerem se ob terminu plača brez izročitve blaga le razlika med dogovorjeno in tržno ceno*

digéste -gést ž, mn. *obdelava civilnega in pretorskega prava pri klasičnih pravnih piscih v starem Rimu, npr. pri Julijanu, Celzu*

Digéste -gést ž, mn. *zakonik iz l. 533, sestavljen iz odlomkov, povzetih iz spisov klasičnih pravnih piscev v Justinijanovi kodifikaciji*, sin. *Pandekte*

dihotomija -e ž *delitev, ločevanje na dva med seboj nasprotna dela*: *dihotomija kaznivih dejanj zakonska delitev kaznivih dejanj na dve vrsti, npr. na hudodelstva in prestopke*; *dihotomija kazni delitev kazni na onečaščujoče in neonečaščujoče* (pr. zg.); *dihotomija prava delitev prava na mednarodno in nacionalno, materialno in formalno, javno in zasebno*

dikcija -e ž *ustaljen način izražanja*: *dikcija zakona*

diktátor -ja m *neomejen, samovoljen vladar*

diktátorski -a -o prid. *ki se nanaša na diktatorje ali diktaturo*: *diktatorski režim*

diktatúra -e ž 1. *oblika vladanja, pri kateri je vsa državna oblast združena v eni osebi ali skupini oseb*: *šestojanuarska diktatura*; *vojaška diktatura* 2. *v zvezi: diktatura proletariata oblika politične oblasti delavskega razreda v prehodnem obdobju od kapitalizma k socializmu*

diktírati -am nedov. in dov. 1. *narekovati*: *diktirati zapisnik* 2. *ukazovati, zapovedovati*

dilatórni -a -o prid., v zvezi: *dilatomi rok rok, ki se sme podaljšati*, sin. *odložilni rok*

dilersko-distribucijski -a -o prid., v zvezi: *dilersko-distribucijska pogodba trgovska pogodba med proizvajalcem izvoznikom in trgovcem, ki distribuira blago na zunanjem tržišču*

dímnikarski -a -o prid. *ki se nanaša na dimnikarje*: *dimnikarski okoliš, red*; *dimnikarska organizacija, služba, storitev*

dínar -ja m 1. *jugoslovska denarna enota*: *efektivni dinar*; *devizni dinar* 2. *denarna enota srbske države* (pr. zg.)

dínarski -a -o prid. *ki se nanaša na dinar* (1): *dinarski depozit, kredit, račun, turistični ček*; *dinarska obveznost, protivrednost, terjatev*; *dinarsko kritje*; *dinarska sredstva*

dinastija -e ž *vrsta vladarjev istega rodu na prestolu*

diplóma -e ž 1. *listina o uspešno končanem študiju, zlasti na višji ali visoki šoli*: *doktorska diploma*; *diploma magistra*; *diploma specialista*; *diploma prve, druge stopnje*; *izdati diplomu* 2. *listina o podelitvi kake časti, pravice, svoboščine* (pr. zg.) 3. *dokument o priznanju za uspeh*

diplomacija -e ž 1. *dejavnost zunanjepolitičnih predstavnikov kake države v odnosih z drugimi državami* 2. *skupnost diplomatskih organov*

diplománt -a m *kdor uspešno konča višjo ali visoko šolo*

diplomántka -e ž *ženska oblika od diplomant*

diplomát -a m *višji uslužbenec, ki zastopa koristi svoje države v mednarodnih odnosih*: *akreditirani diplomat*

diplomatarij -a m *zbirka listin ali njihovih prepisov, odtisov* (pr. zg.)

diplomátka -e ž *ženska oblika od diplomat*

diplomátski -a -o prid. *ki se nanaša na diplomate ali diplomacijo*: *diplomatski agent šef misije ali član diplomatskega osebja*; *diplomatski arhiv*; *arhiv, za katerega velja nedotakljivost*; *diplomatski azil zatočišče političnega*

emigranta, npr. pri tujem veleposlaništvu; diplomatski ceremoniali predpisi za potek slavnosti, obredov ali za vedenje pri njih; diplomatski jezik jezik, ki se uporablja v diplomaciji; diplomatski kurir kurir, ki raznaša diplomatsko pošto, sporočila; diplomatski potni list posebna listina, ki se izdaja v zakonskem predpisu določenim osebam; diplomatski predstavnik uradna oseba, ki zastopa svojo državo v drugi državi ali pri mednarodni organizaciji; diplomatski protokol pravila vljudnosti, po katerih se določajo prednosti in izkazujejo časti v mednarodnih diplomatskih odnosih, sin. protokol (3); diplomatski status po pravnih normah opredeljene pravice in obveznosti diplomata; diplomatski vizum; diplomatski zbor skupnost tujih diplomatskih predstavnikov v državi; diplomatski odnosi; diplomatski privilegiji posebne pravice, ugodnosti, ki se priznavajo diplomatom; diplomatska imuniteta nedopustnost kazenskega pregona diplomatov; diplomatska izkaznica; diplomatska konferenca, korespondenca; diplomatska misija splošna označba za diplomatska predstavništva; diplomatska nota; diplomatska pošta pošta, ki je carina ne pregleduje; diplomatska pot, praksa, služba; diplomatsko in konzularno pravo pravo, ki se nanaša na diplomate, konzule, njihov status in funkcije v mednarodnem pravu; diplomatsko kurirsko pismo; diplomatsko posredovanje; diplomatsko predstavništvo veleposlaništvo, poslaništvo, stalna delegacija ali misija z diplomatskim statusom; doyen diplomatskega zbora; navezati, pretrgati, upoštevati, vzdrževati diplomatske stike; rešiti spor z drugo državo po diplomatski poti

diplomirati -am dov. in nedov. uspešno končati študij, zlasti na višji ali visoki šoli: diplomirati na pravni fakulteti **diplomirani** -a -o: diplomirani inženir, pravnik; diplomirana babica

diplómski -a -o prid. ki se nanaša na diplomato: diplomski izpit; diplomatska naloga

direkcija -e ž 1. vodstvo: *finančna direkcija; *železniška direkcija; *direkcija pošte in telegrafa 2. organ zvezne ali republiške uprave: zvezna direkcija za rezerve živil, rezerve industrijskih izdelkov

direktiva -e ž navodilo, smernica: obvezna direktiva; dajati direktive; ravnati se po direktivah

direktivni -a -o prid. usmerjevalni: direktivni akt, plan; direktivna norma; direktivno navodilo

diréktni -a -o prid. 1. ki je brez posredovanja, brez česa vmesnega: direktni davek davek od dohodkov in premoženja, sin. neposredni davek; direktni dokaz obdolženčevo priznanje dejanja, izpovedba priče očividca, sodniški ogled ipd., sin. neposredni dokaz; direktni naklep zavest o dejanju in hotenju storiti dejanje; direktna demokracija, volilna pravica; direktne volitve; direktno občevanje med sodišči 2. ki se nanaša na celotno pot do namembnega kraja: direktni prevoz prevoz potnikov, prtljage, stvari do namembnega kraja, npr. v pomorskem pravu, ko ladjar opravi prevoz delno s svojo ladjo, delno pa z ladjami drugih ladjarjev; direktni tovorni list; direktna nakladnica, prtljažnica, vozovnica

diréktor -ja m kdor vodi podjetje, zavod, ustanovo ali je odgovoren za določeno področje: generalni direktor; komercialni, tehnični direktor; direktor banke, podjetja; direktor zvezne direkcije do l. 1991

direktoriální -a -o prid. ki se nanaša na direktorij: direktorična republika

diréktorica -e ž ženska oblika od direktor: direktorica gimnazije

diréktórij -a m vrhovna državna izvršilna oblast v Franciji od l. 1795 do l. 1799 (pr. zg.)

dirigirati -am nedov. in dov. voditi, usmerjati: dirigirati porabo, proizvodnjo; dirigirati zunanjo trgovino **dirigirani** -a -o: dirigirano gospodarstvo

dirimirati -am dov. in nedov. imeti odločujočo vpljavo pri enakem številu glasov: predsednikov glas dirimira

disážio -a m 1. razlika med imensko (nominalno) in nižjo tečajno vrednostjo vrednostnega papirja 2. znesek, za katerega se zamenja denar pod imensko vrednostjo ali pod paritetnim tečajem

disciplína -e ž 1. podređitev obveznim pravilom ali predpisom: davčna, delovna, družbena, finančna, planska, pogodbena, pravdna, procesna, prometna, proračunska, vojaška disciplina; motiti, uvesti, varovati, vzdrževati disciplino 2. veja znanosti, stroka: pravna disciplina

disciplínski -a -o prid. ki se nanaša na disciplino (1): disciplinski center za mladoletnike zavod, v katerega odda sodišče mladoletnega prestopnika za nekaj ur na dan ali za nekaj dni v prevzgojo; disciplinski organ organ odvetniške zbornice ipd.; disciplinski postopek; disciplinski predstojnik sin. disciplinski starešina; disciplinski prestopnik; disciplinski sta-

rešina sin. disciplinski predstojnik; disciplinski ukrep; disciplinska kazen kazen, pri kateri se omejuje obiski in dopisovanje a) priporniku zaradi storjenega disciplinskega prestopka b) obsojencu na prestajanju zaporne kazni zaradi kršitve delovne discipline; disciplinska komisija; disciplinska nerednost, odgovornost; disciplinska oblast; disciplinska obravnava, odločba; disciplinsko sodišče **disciplínsko** prist.: disciplinsko odgovarjati

disertácija -e ž, v zvezah: doktorska disertacija znanstvena razprava za dosego doktorskega naslova; inavguralna disertacija doktorska znanstvena razprava

disimulácija -e ž prikrivanje: disimulacija umora

disimulírati -am nedov. in dov. prikrivati disimulirani -a -o: disimulirani pravni posel; disimulirani umor umor, prikazan npr. kot samomor ali nesreča, prim. fingirani samomor

disjunktívni -a -o prid., v zvezah: disjunktivna norma pravno pravilo, po katerem sme organ izbrati izmed več možnosti eno; disjunktivno vprašanje ločilno vprašanje pri zaslišanju

diskónt -a m eskont

diskontírati -am dov. in nedov. eskontirati

diskóntni -a -o prid. eskontni

diskrejáca -e ž pravica javnega organa, sodišča, da izmed več pravno možnih rešitev izbere tisto, ki je v javnem interesu (upr. post.), sin. prosti preudarek

diskrejáski -a -o prid. ki je prepuščen lastni presoji, svobodnemu preudarku: diskrejáski oblast oblast sodišča pri materialnem procesnem vodstvu ipd.; diskrejáski pravica; diskrejásko delovanje upravnih organov

diskreditíránje -a s odvzem ugleda, zaupanja: diskreditiranje konkurentov

diskreditírati -am dov. in nedov. odvzeti ugled, zaupanje

diskrepánca -e ž neskladnost, nasprotje: diskrepanca med zakonom in izvršilnimi predpisi

diskriminácija -e ž dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnosti komu v primeri z drugimi, sin. razlikovanje, sin. razločevanje (2), sin. zapostavljanje: davčna diskriminacija; rasna diskriminacija; diskriminacija pri uvozu blaga

diskriminácijski -a -o prid. ki se nanaša na diskriminacijo: diskriminacijski ukrepi zoper tujce; diskriminacijska določba

diskriminírati -am nedov. in dov. dajati, priznavati manjše pravice ali ugodnosti komu v primeri z drugimi, sin. zapostavljanje

diskusija -e ž razpravljanje: diskusija v sodnem senatu; diskusija v skupščini

diskutírati -am nedov. razpravljati

diskvalificírati -am dov. in nedov. zanikati ali odvzeti kvalifikacijo: diskvalificirati koga **diskvalificírati se** onemogočiti se

diskvalificácija -e ž zanikanje ali odvzem kvalifikacije

dispéčer -ja m razdeljevalec, razpošiljavec: letalski dispečer oseba, ki opravlja navigacijske priprave za posamezne polete in kontrolira izvrševanje načrtov letenja; dispečer električne energije

dispénza -e ž neuporaba, spregled pravne norme pri posameznem primeru

dispenzácijski -a -o prid. ki se nanaša na dispenco: dispencijski razlog; dispencijska odločba, pravica

dispenzírati -am dov. in nedov. dati dispenco, spregled

disponènt -ènta m uslužbenec, ki je pooblaščen samostojno voditi kako poslovno področje podjetja

disponíránje -a s razpolaganje s čim: pravica disponiranja

disponírati -am nedov. in dov. razpolagati s čim: disponirati s premoženjem

dispozicija -e ž 1. razvrstitev, razporeditev: dispozicija pravnih strank; dobava blaga po kupčevi dispoziciji 2. del pravne norme, ki terja od naslovljenca določeno družbeno vedenje in ravnanje: alternativna, blanketna, enostavna, sestavljena dispozicija; dispozicija in sankcija v zakonu 3. odredba v listini (pr. zg.) 4. nagnjenost k čemu, dovezetnost za kaj: dedna, pridobljena, prirojena dispozicija

dispozicijski -a -o prid., v zvezah: dispozicijski fond fond, namenjen svobodnemu razpolaganju, sin. dispozicijski sklad; blagovni dispozicijski dokument dokument, ki daje pravico do razpolaganja z blagom, npr. konosament; dispozicijski sklad gl. dispozicijski fond

dispozítiv -a m izrek, ki vsebuje rešitev zadeve: dispozitiv sodbe, upravne odločbe

dispozítivni -a -o prid., v zvezah: dispozitivni del odločbe, sodbe del odločbe, sodbe, ki vsebuje rešitev zadeve, izrek; dispozitivno načelo načelo dispozitivnosti; dispozitivno pravo (lat. ius dispositivum) pravo, ki velja, če se stranki v konkretnem primeru drugače ne sporazumeta, sin. popustljivo pravo, ant. kogentno pravo

dispozítivnost -i ž lastnost dispozitivnega: dispozitivnost predpisa; načelo dispozitivnosti

načelo, po katerem se postopek začne, teče in zaključuje po volji strank (pravd. post.), ant. načelo oficialnosti

distančni -a -o prid. ki se nanaša na razdaljo: distančni ček ček, pri katerem sta kraj izstavitve in plačila različna; distančni delikt delikt, pri katerem sta kraj storitve in kraj posledice različna, npr. uporaba krive listine na drugem kraju, kot je bila ponarejena, ali pošiljka peklenškega stroja od drugod, sin. delikt, storjen na razdaljo; distančni kup kup, pri katerem se pošilja blago iz enega kraja v drugega s posredovanjem prevoznika, špediterja ipd.; distančna menica menica, pri kateri sta kraj izdaje in kraj plačila različna; distančna prodaja

distribucija -e ž organizirano razdeljevanje: distribucija dobrin; proračunska distribucija narodnega dohodka

distribucijski -a -o prid., v zvezah: distribucijsko podjetje podjetje za distribucijo električne energije ipd.; distribucijsko volilo volilo, pri katerem zapustnik prepusti dediču ali komu drugemu, da izbere voliljojemnike iz določene kroga oseb

distrikt -a m okrožje: distrikt v Ilirskih provincah (pr. zg.)

****diurnist** -a m *dnevničar

****diurnistka** -e ž *dnevničarka

diverzánt -a m kdor dela diverzije

diverzántstvo -a s dejavnost diverzántov

diverzija -e ž kaznivo dejanje, katerega posledica je uničenje pomembnih gospodarskih objektov (kaz.)

diverzijski -a -o prid. ki se nanaša na diverzijo: diverzijska akcija; diverzijsko delovanje

dividéndá -e ž periodični delež od dobička, ki ga dobi delničar na posamezno delnico: prednostna dividenda ki se izplačuje na prednostne delnice; davek na dividende

dividéndni -a -o prid. ki se nanaša na dividendo: dividendni kupon

divizija -e ž vojaška enota iz več polkov raznih rodov vojske

***divizijski** -a -o prid. ki se nanaša na divizijo: divizijsko vojaško sodišče

divjáčina -e ž 1. divje lovne živali, navadno z užitnim mesom 2. meso teh živali

divjád -i ž večje lovne živali: zaščitena divjad; gojítev, krmiljenje, odstrel divjadi; krmišče divjadi; stalez divjadi števílo divjadi v lovišču; varstvo divjadi; škoda na divjadi; škoda po divjadi; zavod za gojítev divjadi; gojiti, loviti, upleniti, zaščititi divjad

divji -a -e prid., v zvezah: divji lov, ribolov lov, ribolov brez predpisane dovoljenja, sin. neupravičeni lov, ribolov; divji lovec lovec, ki lovi brez predpisane dovoljenja; divji zakon konkubinát; divje rudarjenje izkoriščanje rud brez dovoljenja za rudarstvo pristojnih organov

divórcij -a m razveza zakona

dnévní -a -o prid. 1. ki se nanaša na svetli del dneva: dnevno delo ant. nočno delo 2. ki se nanaša na čas štiriindvajsetih ur: dnevni počitek, tečaj, zaslužek; dnevni red → dnevni red; dnevna cena, plača; dnevna opravila

dnévníca -e ž 1. povračilo stroškov, ki ga dobi uslužbenec za vsak dan službenega potovanja: sejna dnevnicá sejnina; obračun dnevnic 2. menica, ki zapade na koledarsko določen dan, sin. koledarska menica 3. plača po dnevih

***dnévníčár** -ja m uslužbenec, plačan na dan

***dnévníčarka** -e ž ženska oblika od dnevničar

***dnévníčarski** -a -o prid. ki se nanaša na dnevničarje: dnevničarska nagrada

dnévník -a m 1. dnevna vpisna knjiga: blagajniški dnevnik; davčni dnevnik vpisnik o dnevnikih vplačilih; depozitni, knjigovodski, ladijski, mešetarski dnevnik; radijski in zdravstveni dnevnik vpisnik, ki ga vodijo morske ladje in plovila notranje plovbe; dnevnik za zemljiškoknjižne vloge; dnevnik o izvajanju del 2. časopis, ki izhaja vsak dan

dnévní réd -ega -a m glede na vrstni red vnaprej določene točke, vprašanja, o katerih se razpravlja na sestanku, zboru: dnevni red skupščine, zborovanja vnaprej določen načrt za njun potek; izčrpati, razširiti dnevni red; dati, sprejeti na dnevni red; črtati z dnevnega reda; držati se dnevnega reda; preiti na dnevni red

dnína -e ž 1. delo na kmetiji, ki ga opravlja najeti delavec, plačan na dan: hoditi na dnino 2. plačilo za kmetijsko delo, ki se opravi v enem dnevu

dnínár -ja m najeti kmetijski delavec, plačan na dan

dnínarica -e ž ženska oblika od dninar

dóba -e ž 1. čas, v katerem se kaj dogaja, zgodi: amortizacijska doba; delovna doba čas trajanja stalne ali začasne zaposlitve; funkcijska doba skupščine doba delovanja skupščine; garancijska doba; mandatna doba za katero so izvoljeni npr. predsednik republike, člani državnega sveta, državnega zbora; obračunska, odplačilna doba; odborniška doba; pokojninska doba praviloma zavarovalna doba; po-

sebna pokojninska doba čas, ko zavarovanec ni delal, vendar mu je po zakonu priznana pravica do osebne pokojnine ali za odmero pokojnine; poskusna doba ki je namenjena za delo na poskušnjo; preizkusna doba doba preizkusa pri pogojni obsodbi, pogojnem odpustu; priposestvovalna, proračunska doba; učna doba; varstvena doba za divjad in ribe; varstvena doba za pravice intelektualne lastnine; zastaralna doba 2. zgodovinsko obdobje: pretorska doba zadnjih dveh stol. pred našim štetjem (rim. pr.)

dobáva -e ž oskrba kupca z določenim blagom: delna, sukcesivna dobava blaga; dobava in odjem električne energije; prevzeti dobavo

dobavítelj -a m kdor opravlja dobavo

dobavíteljica -e ž ženska oblika od dobavitelj **dobáviti** -im dov. oskrbeti kupca z določenim blagom: dobaviti papir

dobávljanje -a s oskrbovanje kupca z določenim blagom: neredno, zamudno dobavljanje **dobavljív** -a -o prid. ki se da dobaviti: dobavljivo blago

dobávni -a -o prid. ki se nanaša na dobavo ali dobavljanje: dobavni kraj, polog; dobavni rok rok, v katerem je treba kupljeno blago dostaviti kupcu; dobavni stroški; dobavna obveznost, pogodba, zamuda

dobávница -e ž listina o dobavi

dóber dôbra -o prid. ki ima pozitivne lastnosti: dober gospodar (lat. bonus pater familias) (rim. pr.); dobri poslovni običaji; dobre šege in navade; razdedinjenje v dobrem namenu; ravnanje proti dobrim šegam in navadam (lat. contra bonos mores); ravnati kot dober gospodar, gospodarstvenik **dôbri** -a -o: dobra valuta; dobra vera (lat. bona fides) zavest subjekta o pravni upravičenosti; dobre usluge prijateljske usluge (mednar. pr.); misija dobre volje odposlanstvo na visoki ravni, ki ga pošlje kaka država v drugo državo zaradi izboljšanja medsebojnih odnosov; dobro ime med ljudmi znano, ustaljeno pozitivno mnenje o kom, sin. ugled človeka; dobri ljudje a) sodni prisodniki (pr. zg.) b) razsodniki (pr. zg.); dobri možje dobri ljudje (a, b)

dobesédni -a -o prid. ki se nanaša na natančno ponovitev od besede do besede: dobesedni prepis; dobesedni sejni zapiski **dobesédno** prisl.: izpovedbo dobesedno zapisati v zapisnik

dobíček -čka m presežek izkupička nad stroški ali prodajne cene nad nakupno ceno: bilančni, čezmerni dobiček; čisti dobiček ki ostane

od prejemkov po odbitju vseh stroškov; izgubljeni, knjigovodski dobiček; kosmati dobiček brez odbitka stroškov; monopolni dobiček; običajni dobiček ki se pogosto pojavlja v enaki meri, na enak način; poslovni, pretirani, redni dobiček; vojni dobiček z izkoriščanjem vojnih izgub dosežen čezmerni dobiček; račun izgube in dobička; razdelitev dobička in izgube

dobíčekár -ja m kdor se ukvarja s posli, ki prinašajo velik, navadno neupravičen dobiček: vojni dobičkar

dobítek -tka m denar ali predmet, dobljen navadno v igri na srečo: izžrebani dobitek; vrednostni papirji z dobitkom

dobítelj -a m, v zvezi: dobitelj stave zmagovalca pri stavi

dobíti -im dov., v zvezah: dobiti pravdo zmagati v pravdi; dobiti stavo zmagati pri stavljenju; zakon dobi obvezno moč, veljavo začne veljati

dobítnica -e ž ženska oblika od dobitnik

dobítnik -a m kdor dobi nagrado, odlikovanje

dobrina -e ž kar je namenjeno za zadovoljitev človekovih potreb: gospodarska dobrina; nepremoženjska dobrina čast, telo, zdravje, življenje; osebna dobrina; pravna dobrina ki jo varuje pravni red; premoženjska dobrina; dobrine splošnega pomena zemljišča, gozdovi, vode, morja, rude, stvari v splošni rabi; dobrine v splošni rabi stvari v splošni rabi; razdeljevanje dobrin

dôbro -a s 1. imetje na tekočem računu ali na žiro računu, sin. dobroimetje: priznati v dobro 2. v zvezi: *javno dobro stvari v splošni rabi 3. v zvezi: v dobro desna stran, kolona v knjigovodskih kontih, kamor se vpisujejo odbitve

dobrohótni -a -o prid., v zvezi: dobrohotna nevtalnost dajanje prednosti eni vojskujoči se stranki v mejah pravno dopustnega (mednar. pr.)

dobroimétje -a s imetje na tekočem računu ali na žiro računu, sin. dobro (1)

dobropís -a m vpis, knjiženje v dobro

dobróta -e ž → pravna dobrotá

dobrovérni -a -o prid. 1. ki je prepričan, da je do česa upravičen: dobroverni posestnik posestnik, ki ne ve ali ne more vedeti, da stvar, ki jo ima v posesti, ni njegova, ant. nedobroverni posestnik; dobroverna priča priča, ki je prepričana, da govori resnico 2. ki temelji na prepričanju, da je kdo do česa upravičen: dobroverna posest; dobroverno ravnanje

dobrovernost -i ž lastnost, značilnost dobrovernega: dobrovernost posesti

docēt -ēnta m univerzitetni predavatelj, za stopnjo nižji od izrednega profesorja

docēntka -e ž ženska oblika od docent

dodátek -tka m 1. kar se doda k rednim prejemkom: družinski dodatek; funkcijski dodatek položajni dodatek; invalidski, jamski, otroški dodatek; položajni dodatek; varstveni dodatek k invalidnini ali pokojnini; dodatek za borca; dodatek za postrežbo in tujo pomoč; dodatek za nadurno, nočno, terensko delo 2. pribitek k davku 3. dostavek, pristavek (1): dodatek k pogodbi, prejšnji izpovedbi, zapisniku 4. stvar, ki se doda k drugi stvari, npr. pri poslovanju brez naročila: obdržati, odnesti dodatke

dodáti -ám dov. dodatno povedati: dodati kaj k prejšnji izpovedbi

dodátni -a -o prid. ki se da, doda k čemu: dodatni davek, prispevek, rok, zapisnik; dodatna odločba, odmera, pogodba; dodatno vprašanje npr. pri zaslišanju, sin. dopolnilno vprašanje

dodelítev -tve ž 1. glagolnik od dodeliti (1): dodelitev proračunskega kredita; dodelitev stanovanja; odločba o dodelitvi lovišča 2. glagolnik od dodeliti (2): dodelitev na delo, na službovanje; začasna dodelitev sodnika k drugemu sodišču

dodelítí -ím dov. 1. z odločbo komu kaj izročiti: dodeliti odškodnino; dodeliti otroka materi ali očetu; dodeliti uvozni kontingent 2. z odločbo nastaviti koga na kako mesto, položaj

dodelítveni -a -o prid. ki se nanaša na dodelitev

dogmátični -a -o prid. ki se nanaša na dogmatiko: dogmatična razlaga prava

dogmátika -e ž, v zvezi: pravna dogmatika način sistematične obdelave pravnih norm

dognáti -žēnem dov. z raziskovanjem priti do česa, ugotoviti: dognati individualnost obdolženca in njegovo istovetnost; dognati materialno resnico; dognati škodo; dognati dejstva

dogódek -dka m kar se zgodi: izredni, nepričakovani dogodek; pravni dogodek s pravnim učinkom, npr. potek roka, rojstvo, smrt; dogodek v prometu; nepredvidljivost, neodvrtljivost dogodka

dogovárjanje -a s poskus doseganja soglasja z dogovorom: družbeno, kolektivno, monopolno, samoupravno dogovarjanje; dogovarjanje obtoženca s svojim zagovornikom (kaz. post.); dogovarjanje prič; dogovarjanje med država-

mi sklepanje dogovorov; dogovarjanje s sovražnikom; pravica svobodnega dogovarjanja

dogóvor -a m sporazum, soglasje o čem: čekovni dogovor z banko; družbeni, kolektivni dogovor; meddržavni, mednarodni dogovor konvencija; obročni dogovor; prostovoljni dogovor; razdorni dogovor (lat. lex commissoria) o pravici odstopa od pogodbe, če druga stranka pogodbe ne izpolni, sin. klavzula o odstopu; skrbniški dogovor o upravi skrbniškega ozemlja (mednar. pr.); dogovor o razdelitvi trga; dogovor o storitvi kaznivega dejanja; plača po dogovoru; odstopiti od dogovora; odobriti, skleniti, spoštovati dogovor; sklicovati se na dogovor; ravnati se po dogovoru

dogovorítí se -ím se dov. z dogovorom doseči soglasje: dogovoriti se o ceni, odškodnini dogovorjēn -ēna -o: dogovorjena pristojnost (pravd. post.) prim. prorogacijska pogodba; dogovorjena raba

****dohodárstveni** -a -o prid., v zvezah: dohodarstveni urad za pobiranje občinskih davščin; dohodarstveni uslužbenec

dohódek -dka m vsota, ki jo kdo v določenem obdobju prejme za svoje delo, od premoženja: brezdelni dohodek ki ne izhaja iz dela; delovni, denarni, družbeni, izvirmi dohodek; katastrski, monopolski, nenapovedani dohodek; nerazporejeni dohodek proračunska rezerva; občasni dohodek; obdavčljivi dohodek; osebni, skupni dohodek; dohodek podjetja, zavoda; dohodek od dela, posesti; akontacija osebnega dohodka; davek od dohodka dohodnina; delitev čistega dohodka; razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke; računati v dohodek

dohódkovni -a -o prid. ki se nanaša na dohodek: dohodkovna povezanost

dohodnína -e ž davek od dohodka: odmeriti, odpisati, pobirati, predpisati dohodnino

dohodnínski -a -o prid., v zvezi: dohodninski davek davek od dohodka

dokáz -áza m 1. kar utemeljuje, podpira kako trditev, obstoj česa: direktni dokaz gl. neposredni dokaz; indicijski dokaz z indici; izvedenski dokaz; izvirmi dokaz iz neposrednega vira, npr. izpovedba priče očitvidca, sin. originalni dokaz; listinski dokaz z listino; materialni dokaz a) sled na predmetu ipd., sin. stvarni dokaz (a) b) predmet, važen za ugotovitev dejstev, sin. stvarni dokaz (b); nasprotni dokaz ki nasprotuje določenemu dokazu, sin. protidokaz; neposredni dokaz obdolženčevo priznanje dejanja, izpovedba priče oči-

vidca, sodniški ogled ipd., sin. direktni dokaz; obremenilni, posredni, razbremenilni dokaz; originalni dokaz gl. izvirmi dokaz; skupni dokaz obeh strank; stvarni dokaz gl. materialni dokaz; sumljiv dokaz; znanstveni dokaz; prosta presoja dokazov; zavarovanje dokazov izvedba dokazov izven razsodbenege postopka; izpodbijati dokaz; oceniti dokaz preskusiti in presoditi; ponuditi, predložiti dokaz listino ipd.; presoditi, uporabiti, zavarovati dokaz; izvesti dokaze pridobiti jih z zaslišanjem prič, strank, z listinami, ogledom, izvedenci ipd.; sprejeti dokaze a) ugoditi dokaznim predlogom b) izvesti dokaze; zbirati dokaze 2. glagolnik od dokazovati: dokaz istovetnosti; dokaz opravičljive zmete dobre vere ipd.; dokaz resničnosti trditve pri žaljivi obdolžitvi (kaz.); predmet dokaza; dokaz je uspel, se je izjalovil; ponoviti dokaz; izčrpati dokaze

dokázati -žem dov. utemeljiti, podpreti kako trditev z dokazi: nedvomno, neizpodbitno, nesporno, prepričevalno, zanesljivo dokazati; dokazati alibi dokazati, da je bil obdolženec ob času storitve kaznivega dejanja na drugem kraju; dokazati istovetnost, opravičljivo zmeto, resničnost dokázan -a -o: imeti dejstvo za dokazano

dokazílen -lna -o prid. ki kaj dokazuje: dokazilna lista

dokazílo -a s pričevanje, priznanje, lista, sledovi, izpovedbe strank ipd., sin. dokazno sredstvo

dokazljív -a -o prid. ki se da dokazati

dokazljívost -i ž lastnost, značilnost dokazljivega

dokázna teoríja -e -e z teorija o presoji dokazov v procesnem pravu: formalna dokazna teorija po kateri je sodnik pri presoji dokazov vezan na dokazna pravila (post.), sin. legalna dokazna teorija, sin. zakonska dokazna teorija; legalna dokazna teorija gl. formalna dokazna teorija; materialna dokazna teorija po kateri sodnik ni vezan na dokazna pravila in prosto presoja dokaze (post.); zakonska dokazna teorija gl. formalna dokazna teorija

dokázni -a -o prid. ki se nanaša na dokaz: dokazni postopek, predlog; dokazni predmet predmet, s katerim se dokazuje; dokazni sklep a) sodna odločba o dopustitvi dokaza b) logično ugotavljanje dejstev v sodbi; dokazni ugovori izjave, s katerimi se izpodbija dokazna vrednost dokazil; dokazna dolžnost dokazno breme; dokazna moč, ocena, prepoved; dokazna sodba odločba o tem, komu se naloži

dokazno breme in o katerih dejstvih naj se izvedejo dokazi (pr. zg.); dokazna tema predmet dokazovanja; dokazna teorija → dokazna teorija; dokazna vrednost; dokazno breme dolžnost dokazovanja, ki jo ima v civilnem postopku pravdna stranka, v kazenskem pa tožilec; dokazno gradivo; dokazno pravilo pravilo, po katerem tisto, kar je v javni listini določeno ali potrjeno, velja za resnično, dokler se ne dokaže nasprotno (pravd. post.); dokazno sredstvo pričevanje, priznanje, lista, sledovi, izpovedbe strank ipd., sin. dokazilo

dokazovánje -a s dokazni postopek, izvedba dokazov: anticipativno dokazovanje po razpisu glavne obravnave in zunaj zasedanja; izčrpno dokazovanje pri katerem se izvedejo vsi dokazi; posredno dokazovanje po zaprosenem sodniku; dokazovanje očetovstva, smrti; dolžnost dokazovanja dokazno breme; induktivna metoda dokazovanja ki sklepa iz posameznega na splošno; predmet dokazovanja; uspeh dokazovanja; dokazovanje se sklene

dokazováti -újem nedov. utemeljevati, podpirati kako trditev z dokazi: dokazovati istovetnost osebe npr. z osebno izkaznico, s potno listino

dokláda -e ž 1. pribitek k davkom, poštninam in drugim tarifnim postavkam: *cestna, davčna doklada; občinska doklada; *šolska doklada; *samoupravne doklade 2. *dodatek k plači: draginjska doklada; funkcijska doklada *položajna doklada; rodbinska, stanovanjska doklada

dokolkováti -újem dov. in nedov. dodatno kolkovati: dokolkovati vlogo

dokončáti -ám dov. izvesti do konca: dokončati abortus; dokončati kaznivo dejanje; dokončati postopek dokončan -a -o: dokončan poskus kaznivega dejanja zgrešen strel ipd.; dokončana pravda

dokónčni -a -o prid. ki se ne da spremeniti: dokončni izid pravde, volitev; dokončni obracun; dokončna odločba odločba, zoper katero v upravnem postopku ni pritožbe

dóktor -ja m nosilec znanstvenega naslova, ki ga podeli visoka šola: doktor znanosti; častni doktor naslov, ki se podeli zaradi posebnih zaslug

doktoránd -a m kdor se pripravlja na doktorat

doktorát -a m znanstveni naslov, ki ga podeli visoka šola: častni doktorat; doktorat znanosti; priznati doktorat

dóktorica -e ž ženska oblika od doktor

dóktorski -a -o prid. *ki se nanaša na doktorje*: doktorski izpit, naslov; doktorska čast, diploma, disertacija; doktorsko delo *disertacija*

doktrina -e ž *nazor, načelo, nauk*: pravna doktrina

dokumènt -ènta m *listina, pismo dokazilo*: blagovni, izplačilni, potni dokument; izvirni, uradni dokument; mednarodni dokument; dokument za vknjižbo

dokumentácija -e ž **1.** *listine v zvezi z določeno zadevo*: investicijska, obračunska dokumentacija; lokacijska, urbanistična dokumentacija; patentna, tehnična dokumentacija; pedagoška, sodna dokumentacija; dokumentacija izvedenskega mnenja; dokumentacija potnih stroškov **2.** *podatki in strokovna literatura v zvezi z določenim delom*: znanstvena dokumentacija

dokumentacijski -a -o prid. *ki se nanaša na dokumentacijo*: dokumentacijska dejavnost, služba

dokumentárni -a -o prid. **1.** *ki temelji na ustreznih listinah*: dokumentarni kredit; dokumentarno gradivo **2.** v zvezi: dokumentarni akreditiv *akreditiv, ki je izplačljiv samo ob predložitvi v akreditivu določenih dokumentov*

dokumentíranost -i ž *izpicanost, podprtost z ustreznimi listinami*

dokumentírati -am dov. in nedov. *opremiti z ustreznimi listinami*: dokumentirati vlogo **dokumentíran** -a -o: dokumentiran plačilni nalog

dokúp -a m, v zvezi: dokup let *prostovoljno plačilo pokojninskega zavarovanja za čas, ko zavarovanec ni bil obvezno zavarovan*

dokupíti -kúpim dov. *datatno kupiti*

dólg -a [-yǔg] m *obveznost, zlasti denarna*: častni dolg *kateraga poravnava je častna, ne pa pravna dolžnost*; davčni, devizni, državni dolg; iskalni dolg *iskovina*; javni, nedenarni dolg; notranji državni dolg *obveznost države iz kredita, dobljenega od domače fizične ali pravne osebe*; obračunski, obrestni, pošiljalni dolg; poroštveni dolg; prinosni dolg *prinosnina*; skupni dolg; titrirani javni dolg *javni dolg, za katerega se izda vrednostni papir*; trgovinski dolg; vojni dolg; dolg iz stave; dolg v naturalijah; odpust, prevzem, priznanje, znižanje dolga; pristop k dolgu; biti prost dolga; brisati, izterjati, iztožiti, napraviti, odpustiti, plačati, poplačati, poravnati, prevzeti dolg; delati dolgove; jemati na dolg; biti na dolgu

dolgolétni -a -o [-yǔg-] prid. *ki traja veliko let*: dolgoletna raba; dolgoletno izvrševanje pravice

dolgoróčni -a -o [-yǔg-] prid. *ki se nanaša na dolgo dobo*: dolgoročni dolg, kredit; dolgoročna obveznica, obveznost; dolgoročno financiranje, kreditiranje, varčevanje; dolgoročno posojilo

dolgotrájni -a -o [-yǔg-] prid., v zvezi: dolgotrajni pravni običaji *pravni običaji, ki so v veljavi dolgo časa*

dolgováti -újem [-yǔg-] nedov. **1.** *biti dolžen poravnati obveznost, zlasti denarno*: dolgovati dajatev; dolgovati denar, stvar **2.** *biti obvezan komu kaj izkazati, storiti*: dolgovati opustitev, storitev; dolgovati delo

dolgovóni -a -o [-yǔg-] prid. *ki se nanaša na dolg*: dolgovni saldo

dolóčati -am nedov. *predpisovati, odrediti*: zakon določa

dolóčba -e ž *kar o posameznem vprašanju določa, odreja predpis*: dispozitivna določba; končna določba; posebna določba; pozitivna določba; pravna, prehodna, prisilna, procesna, splošna, ustavna, zakonska določba; pomen, smisel določbe; izigrati določbo zakona (lat. in fraudem legis agere); uporabljati določbo

dolóčenost -i ž *lastnost, značilnost določenege*: določenost dajatev; določenost kaznivege dejanja v zakonu

določílo -a s *kar kaj določa*: določilo oporoke, pogodbe *izraz strankine volje v oporoki, pogodbi*; razčleniti določila zakona

določítev -tve ž *glagolnik od določiti*: določitevi dajatev, kazni, odškodnine, preživnine, roka

določíti -lóčim dov. **1.** *predpisati, odrediti*: določiti ceno; določiti kazen **a)** *predpisati jo v zakonu* **b)** *odmeriti jo v sodbi*; določiti rok plačila; določiti dokončno, izjemno, taksativno; določiti po prostem preudarku **2.** *ugotoviti*: določiti državljanstvo, stopnjo kazenske odgovornosti **3.** *izbrati*: določiti izvedenca, tolmača (post.) **dolóčen** -a -o: določen rok; določena dajatev, kazni, kupnina; skleniti delovno razmerje za določen čas **dolóčeni** -a -o: določena oseba *znana, a neimenovana oseba*

določljív -a -o prid. *ki se da določiti*: določljiva terjatev

določnost -i ž *lastnost, značilnost določnega*: določnost izjave; določnost zakonskega predpisa

dolóžni -a -o prid., v zvezi: doložno kaznivo dejanje *naklepno kaznivo dejanje*

dólus -a m **1.** *naklep* **2.** *zvižaja, nepošteno ravnanje*

dólžen -žna -o [-yǔž-] prid. **1.** v povedni rabi *ki ima dolg*: biti dolžen **2.** v povedni rabi *obvezan komu kaj storiti*: sodišča so si dolžna dajati pravno pomoč **3.** *obvezen, predpisan*: dolžna pazljivost, skrbnost; dolžna preskrba; ravnati z dolžno vestnostjo **dólžni** -a -o *ki še ni poravnani, plačani*: dolžni delež *nujni delež*; dolžna vsota; dolžno pismo *zadolžnica*

dolžítí -im [-yǔž-] nedov. *imeti koga za krivega česa*: dolžiti koga sokrivde

dolžníca -e [-yǔž-] ž *ženska oblika od dolžnik*

dolžník -a [-yǔž-] m *kdor ima dolg*: akcesorni dolžnik *stranski dolžnik, npr. porok*; davčni dolžnik; glavni dolžnik *za katerega se druga oseba zaveže, da bo izpolnila njegovo obveznost, če je ne bo sam*; hipotekarni dolžnik *čigar nepremičnina je upniku zastavljena za njegovo terjatev*; kreditni, menični, neplačeviti dolžnik; odstopljeni dolžnik (lat. debitor cessus) *dolžnik odstopljene terjatve*; poravnalni, stečajni dolžnik; solidarnost dolžnikov; razbremeniti dolžnika

dolžníkov -a -o [-yǔž-] prid. *ki se nanaša na dolžnike*: dolžnikova zamuda; izjava dolžnikovega dolžnika *o pripoznanju in poravnanju zarubljene terjatve* (izvrš. post.)

dolžníški -a -o [-yǔž-] prid., v zvezi: dolžniška masa *premoženje kot merilo za prispevek k odškodnini pri skupni havariji*; dolžniško-upniško razmerje *obligacijsko razmerje med dolžnikom in upnikom*

dolžnost -i [-yǔž-] ž **1.** *kar je kdo dolžen delati, storiti*: delovna, državljanska dolžnost; edicijska dolžnost *dolžnost vsakogar, da izroči procesnemu organu dokazne predmete, listine ipd.*; moralna dolžnost; poklicna, stanovska, uradna dolžnost; porotniška, pravna dolžnost; volilna, zakonska dolžnost; dolžnost molčečnosti; dolžnost naznaniti kaznivo dejanje; dolžnost pravnega pouka, pričevanja; kolizija, kršitev, neizpolnitev dolžnosti; pravice in dolžnosti človeka in občana *ki so določene v ustavi*; izpolnjevanje, zanemarjati dolžnost; odvezati, oprostiti, razrešiti koga dolžnosti **2.** *obveznost (1)*: pošiljalna, prevzemna, prijavna dolžnost **3.** v zvezi: vršilec dolžnosti (okrajš. v. d.) *kdor začasno opravlja določena vodstvena dela in naloge*

dolžnostni -a -o [-yǔž-] prid., v zvezi: brezplačni dolžnostni izvodi *publikacij obvezni izvodi tiskov, ki se pošiljajo Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani*

dóm -a m **1.** *del parlamenta*, sin. *zbornica (3)*: gomji, spodnji dom parlamenta **2.** *zavod*: dečji dom; prehodni dom *dom za namestitev obsojencev, za odpuščene obsojence, tujce*; pobzvojni dom; splošni, posebni kazenski popljševalni dom; varstveni dom; dom za učence **3.** *domačija, lastno bivališče*: delo na domu; zdravljenje na domu; ostati na domu *prevzeti domačijo*

domáči -a -e prid. **1.** *ki se nanaša na dom (3)*: domača obrt; domača tatvina *tatvina med bližnjimi sorodniki*; domače ime *ime domačije, ki ga uporablja bližnja okolica*, sin. *hišno ime* **2.** *ki se nanaša na državo, iz katere izhaja*: domači denar; domači državljan, prevoznik; domača država, ladja; domača menica, valuta, zakonodaja; domače pravo, sodišče

domačija -e ž *kmetijsko posestvo*: prevzeti domačijo

domačín -a m **1.** **kdor ima v občini domovinsko pravico* **2.** *kdor je doma, živi v določenem kraju*

domaknítí -mákнем dov. *prisoditi*: domakniti na dražbi prodano nepremičnino najboljšemu ponudniku

doména -e ž *vladarjevo ali državno posestvo* (pr. zg.)

domenítí se -ménim se dov. *dogovoriti se*: domeniti se o kupnini

domicíl -a m **1.** *stalno prebivališče*: davčni domicil; pristojnost po domicilu **2.** *plačilni kraj domicilirane menice*

domiciliánt -a m *oseba, ki zapiše, da je treba plačati menico v določenem kraju ali pri določeni osebi*

domiciliát -a m *oseba, ki naj plača menico za trasata, različna od trasanta*

domiciliráti -am dov. in nedov. *določiti domicil*: domicilirati menico **domiciliráni** -a -o: domicilirana menica

domicilní -a -o prid. *ki se nanaša na domicil*: domicilni princip *načelo, po katerem je pravo domicila osebe odločilno*; domicilna država; domicilna klavzula (men.)

domík -a m *odločba dražbenega organa, da preide izdražena nepremičnina v last izdražitelja*: odreči, oporekati domiku; podeliti domik

domínij -a m *zemljiško gospostvo* (pr. zg.)

dominikalíst -a m *podložnik na nekdanjem dominikalnem zemljišču* (pr. zg.), sin. *dominikalni podložnik*: kupni, zakupni dominikalist

dominikálni -a -o prid. *ki se nanaša na dominij*: dominikalni podložnik *podložnik na nekdanjem dominikalnem zemljišču* (pr. zg.), sin. *do-*

minikalist; dominikalna posest gl. *dominikalno zemljišče*; dominikalno zemljišče *zemljišče*, ki ga gospodarstvo obdeluje s tlako ali z najo delovno silo in od njega dobiva pridelke (pr. zg.), sin. *dominikalna posest*

dominión -a m država v sklopu britanske skupnosti narodov

dóminus -a m, lat. 1. v zvezah: dominus litis *gospodar postopka*; dominus negotii *gospodar (pravnega) posla* (rim. pr.) 2. lastnik (rim. pr.)

domnéva -e ž sklepanje, misel, da je kaj verjetno ali resnično, čeprav ni dokazano: dejanska domneva; izpodbojna domneva (lat. praesumptio iuris); neizpodbijna domneva (lat. praesumptio iuris et de iure); pravna domneva verjetno dejstvo, ki se po pravem predpisu upošteva kot resnično; domneva nedolžnosti po kateri obdolženec ne velja za krivega, dokler to ni ugotovljeno s pravnomočno sodbo (kaz. post.); domneva poštenosti, prištevnosti, smrti, solidarnosti; domneva zakonskega rojstva

domnévati -am nedov. imeti kaj za verjetno ali resnično, čeprav ni dokazano

domnévni -a -o prid. o katerem se sklepa, misli, da je verjeten ali resničen, čeprav to ni dokazano: domnevni dedič, lastnik, obdolženec; domnevna nevarnost, pravica; domnevna volja strank

domovališče -a s stalno prebivališče: prostovoljno domovališče; po zakonu določeno domovališče

domovinski -a -o prid. ki se nanaša na pristojnost v določeno občino, državo: *domovinski list *potrdilo o domovinski pravici* do l. 1945, sin. **domovnica*; *domovinski upravičenec; domovinska država; *domovinska občina občina, v katero je kdo pristojen po rojstvu ali državni službi do l. 1945; *domovinska pravica *pristojnost v določeno občino* do l. 1945, sin. **domovinstvo*; *domovinska pristojnost; domovinsko pravo a) pravo, ki velja v državni stranke (mednar. zas. pr.) b) *pravo, ki ureja domovinstvo

***domovinstvo** -a s pristojnost v določeno občino do l. 1945, sin. **domovinska pravica*: potrdilo o domovinstvu

domóvni -a -o prid. v katerega je kdo, kaj pristojen: domovna luka *luka vpisa morske ladje*; domovno letališče, pristanišče

***domóvnica** -e ž *potrdilo o domovinski pravici* do l. 1945, sin. **domovinski list*

dómski -a -o prid. ki se nanaša na dom (2): domski red

donòs -òsa m 1. *gospodarska korist iz posameznega vira*: čisti, kosmati donos; čisti katastrski donos; povprečni donos; srednji zemljiški donos; donos od kmetijstva, zgradb; davek od donosa 2. v zvezi: hektarski donos *količina pridelkov, pridelanih na enem hektaru zemljišča v enem letu*

donòšen -sna -o prid. ki prinaša donos (1): donosna naložba **donòsni** -a -o: donosni vrednostni papir *papir, ki donaša obresti, dividende*

donositi -nòsim dov. nositi plod v telesu do polne zrelosti **donòšen** -a -o: donošeni otrok

donosnina -e ž davek od donosa

donosninski -a -o prid. ki se nanaša na donosnino: donosninski davčni sistem

donòsnost -i ž lastnost, značilnost donosnega: donosnost podjetja

donóšenost -i ž lastnost donošenega: donošenost otroka

dóntni -a -o prid., v zvezi: dontni posel *borzni premijski posel*

d. o. o. [dé ó ó] okrajš. *družba z omejeno odgovornostjo*

dopís -a m pismo sporočilo: spremni dopis ki je priložen pošiljki, elaboratu; uradni dopis

dopísni -a -o prid., v zvezi: dopisna šola *šola, v kateri se opravlja pouk z dopisovanjem*

dopisnica -e ž 1. pošiljka z odprtim pismenim sporočilom, izdelana iz kartona ali dovolj trdega papirja v obliki pravokotnika: poštna dopisnica 2. ženska oblika od dopisnik

dopisnik -a m kdor pošilja pismena poročila, sporočila: akreditirani dopisnik tujih časopisov; stalni, začasni dopisnik tujih časopisnih agencij

dopisništvo -a s dopisniški urad: tuje dopisništvo

dopisovanje -a s pošiljanje pismenih poročil, sporočil: uradno dopisovanje

dopláčati -am dov. plačati manjkajoči del kake vsote: doplačati carino, takso, vozni

doplačilni -a -o prid. ki se dobi za doplačilo: doplačilna poštna znamka *znamka za Rdeči križ ipd.*; doplačilna vozovnica

doplačílo -a s kar se doplača: doplačilo davka

dopolnilni -a -o [-ún-] prid. ki kaj dopolnjuje: dopolnilni davek, dokaz, izpit; dopolnilni patent *patent za dopolnitev ali izpopolnitev izuma*; dopolnilni predlog, predpis, sklep; dopolnilni pogoji; dopolnilna carina, odločba, sodba; dopolnilne poizvedbe, volitve; dopolnilno delo; dopolnilno vprašanje *npr. pri za-*

slišanju, sin. *dodatno vprašanje*; namenska dopolnilna sredstva

dopolnitev -tve [-ún-] ž *glagolnik od dopolniti (1)*: dopolnitev dokazovanja, obtožbe, preiskave; dopolnitev dolžnega deleža, zahtevka

dopolniti -pólnim [-ún-] dov. 1. *dodati, kar manjka*: dopolniti dogovor, dokaze, navedbe, poizvedbe, vlogo, zapisnik 2. *živeti do določene dobe*: dopolniti določeno leto starosti

dopolnjevanje -a [-ún-] s, v zvezi: dopolnjevanje zemljiške knjige *vpisovanje zemljišč, ki še niso vpisana v nobeni zemljiški knjigi*

dopúst -a m dovoljena začasna prekinitev dela: bolezenski, letni, poročniški, študijski dopust; izredni, redni dopust; neplačani, plačani dopust; pravica do dopusta

dopústen -tna -o prid. ki se dopušča: dopusten poseg; družbeno dopustno dejanje; dopustno vprašanje *pri zaslišanju ipd.* **dopústni** -a -o: dopustni dokaz; dopustni kaló; dopustna podlaga pogodbene obveznosti *poslovnih namen, razlog obveznosti, ki ga pravo dopušča*; dopustna tožba; dopustno pravno sredstvo

***dopustilo** -a s dovoljenje, koncesija, licenca **dopustítev** -tve ž *glagolnik od dopustiti*: dopustitev dokaza *privoljenje organa, da se dokaz izvede*

dopustíti -im dov. dovoliti izvedbo česa: dopustiti dokaz; obtožba se dopusti *ugovor zoper obtožnico se zavrne*

dopústnost -i ž lastnost dopustnega: dopustnost analogije, izvršbe, kazenskega pregona, pravnega sredstva, sodne poti, tožbe; dopustnost vprašanja *pri zaslišanju ipd.*

dorásli -a -o prid., v zvezi: dorasla oseba (lat. pubes) *deklica z dopolnjenim 12. letom in deček z dopolnjenim 14. letom starosti* (rim. pr.)

doráslost -i ž stanje doraslega človeka

doséči -séžem dov. 1. *dočakati, doživeti*: doseči določeno leto starosti 2. *s prizadevanjem priti do česa*: doseči soglasje, sporazum

dosegljív -a -o prid. ki se da prijati: obdolženec, dosegljiv sodnim organom

doselítev -tve ž *priselitvev*

doselíti se -sélím se dov. *priseliti se*: doseliti se v državo, občino

doséljeneč -nca m *priseljeneč*

doséljenka -e ž *priseljanka*

doseljevální -a -o prid. ki se nanaša na doseljevanje: doseljevalna kvota

dosjé -ja m *sveženj spisov, ki se nanašajo na določeno osebo ali zadevo*

doslúženeč -nca m kdor je doslužil delovno dobo

doslúženka -e ž ženska oblika od *dosluženeč*

doslúžítev -tve ž *dopolnitev služenja*

doslúžiti -slúžim dov. *končati služenje* **doslúžen**

-a -o: dosluženi vojak; dosluženi vojaški rok

dosmrtní -a -o prid. ki se nanaša na čas do smrti: dosmrtni član; dosmrtni užitek; dosmrtna članarina, prostostna kazen, renta; dosmrtno preživljanje, stanovanje

dospélost -i ž termin, ko je treba kaj plačati, sin. *zapadlost (1)*: dospelost dajatve, dolga, menice, obveznosti, terjatve; dan dospelosti

dospétek -tka m *dospelost*

dospéti -spém dov. *priti do termina, ko je treba plačati*, sin. *zapasti (1)*: dolg je dospel v plačilo **dospéla** -i -o: dospeli davek; dospela obveznica

dospéjte -a s *dospelost*

dstáva -e ž *prenos, prevoz česa na določen kraj*: dostava blaga, poštne, vagonске pošiljke

dstávek -vka m *odatek (3), pristavek (1)*: dostavek k zapisniku

dstavítev -tve ž *dostava*

dstáviti -im dov. 1. *vročiti*: dostaviti odločbo, vabilo 2. *dodati kaj*: dostaviti k zapisniku

dstavljávec -vca m kdor komu kaj dostavlja

dstavljávka -e ž ženska oblika od *dostavljavec*

dstavljív -a -o prid. ki se da dostaviti: dostavljiva pošiljka

dstávni -a -o prid. ki se nanaša na dostavo: dostavni okoliš, rok; dostavna knjiga *knjiga, v kateri naslovnik s podpisom potrdi prejem pošiljke*

dstávnica -e ž *potrdilo o opravljeni dostavi*

dstavnína -e ž *plačilo za dostavo*

dstojánstvo -a s *ugled in spoštovanje, ki ga uživa človek*: človekovo dostojanstvo

dstòp -òpa m *dovoljenje, pravica priti kam*: svobodni dostop k sodnim obravnavam

dstópen -pna -o prid. 1. *do katerega se da priti*: dostopen prostor 2. *ki se da dobiti*: vsakomur pod enakimi pogoji dostopno delovno mesto **dstópni** -a -o: javno dostopna sodna obravnava *sodna obravnava, ki je odprta tudi za javnost*

došólanje -a s *dodatno šolanje*: poklicno došolanje

dóta -e ž *premoženje, ki ga da ali obljubi žena ali zanjó kdo drug móžu ob sklenitvi zakonske zveze*: obljuba dote; tožba za doto; dobiti, izročiti doto

dotácija -e ž *izredna denarna sredstva za izvršitev ali dovršitev kake naloge*: državna, proračunska dotacija; redna dotacija; splošna do-

tacija za *kritje manjkajočih sredstev*; namenska (posebna) dotacija za *določen namen*
dotacijski -a -o prid. *ki se nanaša na dotacijo*: dotacijski prispevek, znesek
dotalni -a -o prid. *ki se nanaša na doto*: dotalni sistem *premoženjskopравни režim med zakoncema, ki temelji na doti*; dotalna pogodba, terjatev; dotalno premoženje, zemljišče
dotiranje -a s *glagolnik od dotirati*
dotirati -am dov. in nedov. *dati dotacijo*
dotok -óka m *prihajanje stvari, na določeno mesto*: dotok deviz, denarnih sredstev, spisov
dovajanje -a s *povzročanje prehajanja, zlasti plina, tekočine k čemu*: pogodba o dovajanju elektrike, plina, toplote, vode
dovolilni -a -o prid., v zvezi: dovolilno sodišče *sodišče, ki dovoljuje izvršbo* (izvrš. post.)
dovolilnica -e ž *pismeno dovoljenje*: dovolilnica za prehod čez državno mejo; dovolilnica za zakol, lov; dovolilnica za ribolov *ribolovna dovolilnica*
dovolilo -a s, v zvezi: izvršilno dovolilo *sklep o dovolitvi izvršbe* do l. 1978
dovolitev -tve ž *glagolnik od dovoliti*: dovolitev kredita; dovolitev nujne poti
dovolíti -vólim dov. *dati dovoljenje, pristanek za kaj*: dovoliti dopust, izplačilo, izvršbo, kredit; dovoliti sklenitev zakonske zveze
dovóljen -a -o: dovoljen vstop, prehod, prevoz; dovoljena samopomoč **dovóljeni** -a -o: dovoljena hitrost *hitrost, ki je v skladu z normami, predpisi, zakoni*
dovolitveni -a -o prid., v zvezi: dovolitveno kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, pri katerem je za pregon potrebno posebno dovoljenje*
dovoljénje -a s *kar izraža soglasje uradne osebe z željo prosilca*: avtorsko dovoljenje; izbrisno dovoljenje *privolitve knjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi* (zemlj. knj.), sin. *izbrisna izjava, prim. izbrisna listina*; izplačilno dovoljenje; kratkoročno, obrtno, pogojno, prometno, sečno, uporabno dovoljenje; vodnogospodarsko dovoljenje *ki predpisuje pogoje za rabo vode*; vozniško dovoljenje *tuje, mednarodno, vojaško, za vožnjo kmetijskega traktorja ipd.*; dovoljenje s pridržkom *preklca*; dovoljenje za gibanje in muditev v obmejnem pasu; dovoljenje za raziskovanje, izkoriščanje rudnin; dovoljenje za nabavo orožja in streliva; dovoljenje za sklenitev zakonske zveze; dovoljenje za uvoz blaga; odvzem, razširitev dovoljenja; dati, odreči, odvzeti, podeliti, preklicati dovoljenje

dovóljenost -i ž *lastnost dovoljenega*: dovoljenost ugovora
dovózni -a -o prid., v zvezi: dovozna pot *pot, ki povezuje industrijske, gradbene objekte z večjo javno cesto*
dovršítev -tve ž *glagolnik od dovršiti*: dovršitev pripravniške dobe, delovne dobe; dovršitev šole
dovršíti -ím dov. *dokončati, končati*: dovršiti kaznivo dejanje, preiskavo **dovršén** -éna -o: dovršen poskus; dovršeno leto starosti
doyen -a [doajén] m a) v državah z diplomatskimi odnosi z Vatikanom *nuncij b*) v drugih državah *po službovanju v prestolnici kake države najstarejši predstavnik diplomatskega zbora*: doyen diplomatskega zbora
dòzavarováenje -a s *datatno zavarovanje*
dozdévni -a -o prid. *navidezni, putativni*: dozdevni delikt, silobran; dozdevna smrt, zakonska zveza
dóž -a m *voljeni predstojnik beneške republike* (pr. zg.)
doživéti -ím dov. *živeti do določene dobe, dogodka*: doživeti izpolnitev pogoja
doživétje -a s, v zvezi: zavarovanje za doživetje *pri katerem se izplača določena vsota, ko poteče pogodbeno doba ali ko zavarovanec doseže določeno starost*
doživljénjski -a -o prid. *dosmrtni*
dragínja -e ž *gospodarsko stanje, ki ga povzročajo visoke cene materialnih dobrin*
dragínjski -a -o prid. *ki se nanaša na draginjo*: draginjski indeks; *draginjski razred; *draginjska doklada
dražba -e ž *prisilna ali prostovoljna javna prodaja stvari tistemu, ki zanjo največ ponudi*, sin. *licitacija* (3); brezuspešna dražba; izvršilna dražba *prisilna prodaja zavezančevih nepremičnin v izvršilnem postopku*; *ofertna dražba *s pismeno ponudbo*; prisilna javna dražba *za katero ni potrebna privolitev lastnika nepremičnine*; prostovoljna javna dražba; ustna javna dražba; dražba po parcelah *pri kateri se vsaka zemljiška parcela prodaja posebej*; odločba o dovolitvi dražbe; oklic o javni dražbi; varščina za udeležbo na dražbi
dražbeni -a -o prid. *ki se nanaša na dražbo*, sin. *licitacijski*: dražbeni narok, oklic, postopek, zapisnik; dražbeni pogoji, stroški; dražbena komisija, ponudba; dražbena varščina
dražénje -a s *dajanje ponudb na dražbi*, sin. *licitacija* (2)
dražilec -lca [-yc-] m *ponudnik na dražbi*, sin. *licitant*

dražítelj -a m *dražilec*
dražíteljica -e ž *ženska oblika od dražitelj*, sin. *licitantka*
dražíti -ím nedov. 1. *zviševati ceno* 2. *dajati ponudbe na dražbi*, sin. *licitirati*
drenáza -e ž *odvajanje vode z zamočvirjenih zemljišč*: drenaža zemljišča
dríniški -a -o prid., v zvezi: Driniški predpisi *Bihaški predpisi*
drobíž -a m *denar manjše vrednosti, navadno kovanci*
dróbní -a -o prid., v zvezah: drobní denar *drobiž*; drobní inventar; drobní sledovi *prah ipd.*; drobná lastnina, obrt; drobnó blago; drobnó gospodarstvo **dróbnó** prísl., v zvezi z na: cena na drobnó *cena za majhno količino*; trgovina na drobnó **a**) *trgovina, ki preprodaja blago neposredno potrošnikom v manjših količinah b*) *nakupovanje blaga in njegova nadaljnja prodaja praviloma končnim potrošnikom*
drséci -a -e prid., v zvezah: drséči tečaj *denarja nihanje tečaje deviz in valut zaradi ponudbe in povpraševanja na trgu*; drséča pariteta *medsebojno razmerje vrednosti dveh valut, ki se spreminja*, sin. *gíbljiva pariteta*
drsenje -a s *glagolnik od drseti*: sledovi drsenja
drseti -ím nedov. *premikati se z močnim, tesnim dotikanjem, navadno po gladki podlagi*
dřsní -a -o prid., v zvezi: dřsna lestvica *pogodbeno določilo, po katerem je cena izdelka odvisna od cen za material in od dela ter od drugih elementov, ki vplivajo na višino proizvodnih stroškov ob določenem času na določenem trgu*
drúgi -a -o štev. *ki v zapovrstju ustreza številu dva*: drugi člen zakona; drugi izvod odpravka; druga menica *drugi izvod menice*, sin. *sekunda* (1); sodišče *druge stopnje sodišče, ki rešuje pritožbe zoper odločbe sodišča prve stopnje*
drúgoínstánčni -a -o prid. *drugostopni, drugostopenjski*: drugoinstančno sodišče
drugópis -a m *drugi izvod odpravka*
drúgorojénec -nca m *drugorojeni sin*
drúgorojénka -e ž *drugorojena hči*
drúgorojénstvo -a s *dejstvo, da je kdo rojen drugi po vrsti* (pr. zg.), sin. *sekundogenitura*
drugóstopenjski -a -o prid. *ki je druge, višje stopnje*, sin. *drugostopni*: drugostopenjski organ; drugostopenjsko sodišče
drugóstopní -a -o prid. *ki je druge, višje stopnje*, sin. *drugostopenjski*: drugostopni organ; drugostopno sodišče

drúštveni -a -o prid. *ki se nanaša na društvo* (1): društveni odbor, odbornik; društveno pravo *pravni predpisi, ki urejajo status društva in razmerja med njegovimi člani*
drúštvo -a s 1. *organizirana skupina ljudi, ki ima skupne cilje in deluje po določenih pravilih*: mednarodno društvo; planinsko, prosvetno, turistično društvo; društvo ekonomistov, pravnikov, upokojencev; pravila društva; ustanovitev, registracija, prenehanje društva; ustanoviti, prepovedati društvo 2. v zvezi: Društvo narodov *mednarodna organizacija, ustanovljena l. 1919 za zagotovitev mednarodnega miru in varnosti* formalno do l. 1946
družábница -e ž *ženska oblika od družabnik*
družábnik -a m *član pogodbene družbe*: javni, tihi družabnik
družba -e ž 1. *na določen način organizirana skupnost ljudi*: brezrazredna, razredna družba; kapitalistična, komunistična, mednarodna, samoupravna, socialistična, stanovska družba 2. *na pogodbi o ustanovitvi temelječa združitev oseb ali kapitala v podjetje zaradi trajnega pridobivanja*: delniška družba; osebna trgovinska družba *javna, komanditna, tiha družba ipd.*; kapitalska družba *delniška družba, komanditna delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo ipd.*; družba z omejeno odgovornostjo (okrajš. d. o. o.) *v kateri je vsak izmed vlagateljev udeležen z določeno vlogo*; *rudarska družba 3. v zvezi: priložnostna družba *ki je ustanovljena za izvedbo določenega posla* 4. v zvezi: levja družba (lat. *societas leonina*) *pri kateri je en družabnik deležen le izgube* 5. v zvezi: hudodelska družba *vsaka organizirana združitev več oseb, ki jih zaradi njihove skupne kriminalne dejavnosti povezuje med seboj določen hudodelski načrt*
družbeni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na družbo* (1): družbeni delavec, dogovor, dohodek, plan; družbeni pravobranilec *samoupravljanja samostojni organ družbene skupnosti, ki varuje samoupravne pravice delovnih ljudi in družbeno lastnino*; družbeni bruto proizvod *gl. kosmati družbeni proizvod*; kosmati družbeni proizvod *celota proizvedenih materialnih dobrin in storitev v določenem razdobju*, sin. *družbeni bruto proizvod*; družbeni razred *sloj ljudi, ki imajo enak odnos do proizvodjalnih sredstev in enak delež pri bogastvu družbe*; družbeni red; družbeni odnosi, prejemki, sistemi; družbena disciplina; družbena integracija *vkjučevanje v družbo, npr. nekdanje*

ga obsojenca; družbena kontrola cen; družbena korist, lastnina, morala; družbena pomoč pomoč občanom brez sredstev; družbena pravna oseba pravna oseba, ki razpolaga z družbenim premoženjem ali opravlja družbeno pomembno dejavnost, npr. zadruga, krajevna skupnost, ant. civilna pravna oseba; družbena reprodukcija obnavljanje proizvodnje v narodnem gospodarstvu; družbena samozaščita celota ukrepov in dejavnosti za varstvo neodvisnosti in nedotakljivosti države, njene ustavne ureditve ter premoženjske in osebne varnosti človeka in občana; družbena solidarnost, struktura; družbena ureditev; družbene dejavnosti dejavnosti na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva, zdravstva; družbeno dogovarjanje, gospodarstvo, nadzorstvo, premoženje; družbeno samoupravljanje samoupravljanje v širši družbi; družbeno sožitje, stanovanje, varstvo; družbena sredstva sredstva, s katerimi razpolaga družba; dejavnosti posebnega družbenega pomena; Služba družbenega knjigovodstva (krat. SDK) samostojna organizacija, ki opravlja notranji plačilni promet in vodi evidenco o razpolaganju z družbenimi sredstvi do 31. 12. 1994 2. ki se nanaša na trgovinsko družbo: družbeni član, delež; družbena firma, pogodba; družbeno premoženje družbeno prisl.: družbeno potrebno delo povprečni delovni čas, potreben za proizvodnjo določenega blaga; družbeno negativni pojavi

družbenica -e ž družabnica

družbenik -a m družabnik

družbenoekonomski -a -o prid. družbenogospodarski

družbenogospodarski -a -o prid. ki se nanaša na gospodarstvo določene družbe ali gospodarski položaj posameznikov ali skupin v njej: družbenogospodarski razvoj, red; družbenogospodarski odnosi; družbenogospodarska ureditev

družbenolastninski -a -o prid. ki se nanaša na družbeno lastnino: družbenolastninska razmerja

družbenopolitični -a -o prid., v zvezah: družbenopolitični sistem politična ureditev družbe; samoupravna družbenopolitična skupnost občina, mesto, pokrajina, republika, federacija do 23. 12. 1991

družbenopravni -a -o prid., v zvezah: družbenopravne norme družbeni dogovori ipd.

družboslovce -vca m strokovnjak za družboslovje

družboslovje -a s znanost o družbi in zakonitostih njenega razvoja

družboslovni -a -o prid. ki se nanaša na družboslovje: družboslovne znanosti ekonomija, pravo, sociologija

družžina -e ž 1. življenjska skupnost staršev (zakoncev), posvojiteljev in otrok: monogamna, poligamna družžina; nepopolna družžina otroci brez staršev, otroci s preživelim roditeljem, otroci razvezancev, nezakonski otroci; širša, ožja družžina 2. v zvezah: lovska družžina prostovoljna organizacija za gojitev, varstvo in lov divjadi; ribiška družžina prostovoljna organizacija za gojitev rib, ribolov in upravljanje ribiških okolišev 3. služinčad (pr. zg.) 4. v zvezah: velika družžina patriarhalno organizirana skupnost družin s skupno posestjo, proizvodnjo in porabo (pr. zg.), sin. zadruga (2)

družžinski -a -o prid. ki se nanaša na družžino: družžinski član, dodatek; družžinska invalidnina; družžinska pokojnina pokojnina, ki jo dobiva družžinski član po umrlem zavarovancu ali upokojencu; družžinska stanovanjska hiša hiša z enim ali več stanovanji, ki so v lasti ene, solasti ali skupni lasti več oseb, ki so med seboj v sorodu; družžinsko pravo pravo, ki ureja zakonsko zvezo, izvenzakonsko skupnost, razmerja med starši in otroki, rejništvo in skrbništvo; družžinska razmerja razmerja med starši in otroki in med drugimi sorodniki, med posvojiteljem in njegovimi sorodniki ter posvojencem in njegovimi potomci, med rejnikom in rejencem, skrbnikom in varovancem; varstvo zasebnosti družžinskega življenja

družžjenje -a s, v zvezah: služnost drvarjenja pravica do sekanja drv na tujem zemljišču

družžati -im nedov., v zvezah: družžati obljubo vztrajati pri obveznosti družžati se delati, kot se zahteva, predpisuje: družžati se pogodbe, predpisa

družžava -e ž organizirana politična skupnost, ki ima na prostorsko omejenem ozemlju suvereno oblast a) glede na družbenogospodarski red: sužnjelastniška, fevdalna, kapitalistična, socialistična država b) glede na ureditev: absolutistična, avtoritarna, enotna, federativna država; narodnostna država z več narodnostmi; parlamentarna država v kateri je uveljavljen parlamentarizem; patrimonialna država v kateri je monarh lastnik državnega ozemlja; policijska država v kateri državna uprava v svojem delovanju ni pravno vezana; pravna država v kateri je delovanje državnih organov pravno vezano, sodstvo in uprava sta

podrejena ustavi in zakonom; totalitarna država ki posega v celotno družbeno in zasebno življenje; unitarna država; ustavna država; zveza država politična tvorba, ki združuje dve ali več enakopravnih in relativno samostojnih državnih enot, sin. federacija; ozemeljska vrhovnost države nad določenim ozemljem; domovinska, namembna, obrežna, odpravna država; proseča država ki zaprosi drugo državo, npr. za izpiske listin o osebnem stanju svojih državljanov; rezidenčna država v kateri opravlja svoje posle konzul države imenovanja; sprejemna država v kateri opravlja konzularni funkcionar svoje dolžnosti; zaprosena država katero se zaprosi, npr. da izroči obdolženca, obsojenca; država imenovana ki imenuje konzularnega funkcionarja; država gostiteljica ki omogoči delo, npr. skupne komisije; država izvoznica; država napadalka, pogodbenica, podpisnica pogodbe; država uvoznica; napadena, nevtralna, samostojna, vojskujoča se država; neuvrščene države ki niso vključene v politične ali vojaške bloke; države v razvoju; izdaja države

družžljan -a m pripadnik določene države: domači družžljan; dvojni družžljan ki ima državljanstvo dveh držav; lojalen družžljan ant. nelojalen družžljan; naturalizirani, tuji družžljan; družžljan po naturalizaciji, mednarodni pogodbi, rodu, rojstvu; prepoved izгона družžljana iz države; pravica tujih družžljanov do pribežališča; postati družžljan

družžljanka -e ž ženska oblika od družžljan

družžljanski -a -o prid. 1. ki se nanaša na družžljane ali družžljanstvo: družžljanska čast, dolžnost, lastnina; družžljanska vojna; družžljanske pravice; družžljansko stanje osebno stanje 2. civilni (2): Obči družžljanski zakonik civilni zakonik Avstrije iz l. 1811 (krat. ODZ); družžljansko pravo

družžljanstvo -a s pravna pripadnost določeni državi: dvojno, večkratno družžljanstvo; federalno, republiško, zvezno družžljanstvo; družžljanstvo po naturalizaciji, mednarodni pogodbi, rodu, rojstvu, zakonu; družžljanstvo ladje, letala; pridobitev družžljanstva; prenehanje družžljanstva z odpustom, odrekom, odvzemom, po mednarodni pogodbi; oseba brez družžljanstva; potrdilo o družžljanstvu; pridobiti, izgubiti, spremeniti, odvzeti družžljanstvo; odreči se družžljanstvu

družžlani -a -o prid. ki se nanaša na državo: državni aparat skupina ljudi, organizacij, zavodov z določeno nalogo; državni arhiv, bankrot, je-

zik, kapitalizem, monopol, obrat, pečat, poglavar; **državni pravdnik javni tožilec, sin. *državni tožilec; *državni tožilec javni tožilec, sin. **državni pravdnik; *državni pravobranilec; državni predsednik, proračun, sekretar, socializem, udar, zakon; **državni zakonik; državni zbor a) **državni parlament v Avstriji do l. 1918 b) parlament v Republiki Sloveniji do l. 1991; državna korist, lastnina, meja, oblast, organizacija, pogodba; državna pripadnost pripadnost npr. ladje, letala; državna skupnost; državna služnost pravica ene države, da uporablja del ozemlja druge države; državna suverenost, tajnost, uprava, ustanova, varnost, zastava, železnica; državno območje, ozemlje; državno posojilo posojilo, ki ga najame država; **državno pravdnništvo; *državno pravobranilstvo; državno pravo pravo, ki zajema predpise o državnih organizaciji, njenih najvišjih organih, o pristojnostih in razmerjih med njimi; državno premoženje, računovodstvo; *državno sodišče za zaščito države sodišče za zaščito ustavne in politične ureditve države; državno zastopstvo; organi državne varnosti; razlogi državne varnosti

družžavnica -e ž ženska oblika od državnik

družžavnik -a m kdor ima pomemben položaj v vodstvu države

družžavnogospodarski -a -o prid. ki se nanaša na državno gospodarstvo: družžavnogospodarska ureditev

družžvokapitalistični -a -o prid. ki se nanaša na državni kapitalizem: družžvokapitalistični sistem

družžvopolitični -a -o prid. ki se nanaša na državno politiko: družžvopolitična ureditev

družžvopravni -a -o prid. ki se nanaša na državno pravo: družžvopravni sporazum; državno-pravna pogodba; državno-pravno razmerje

družžvnost -i ž družbena ureditev v obliki države: pravica naroda do lastne državnosti

družžvnozbórski -a -o prid. 1. ki se nanaša na državni zbor (a): državnozborski poslanec član avstrijskega državnega zbora; državnozborsko zasedanje 2. ki se nanaša na državni zbor (b): državnozborske volitve

družžvoslovce -vca m strokovnjak za državoslovje

družžvoslovje -a s veda o državi

družžvoslovni -a -o prid. ki se nanaša na državoslovje

družžvoznánstvo -a s državoslovje

dualistični -a -o prid. *ki se nanaša na dualizem: dualistična ureditev*

dualizem -zma m 1. *deljenost na dvoje: dualizem kazenskih sankcij delitev kazenskih sankcij na kazni in varnostne ukrepe*, sin. *dvotirnost kazenskih sankcij* 2. v zvezi: *avstro-ogrski dualizem ureditev hasburške monarhije, ko se je razdelila na avstrijsko in ogrsko polovico s svojima ustavama in skupnim vladarjem od l. 1867 do l. 1918*

dubiózní -a -o prid., v zvezi: *dubiozna terjatev terjatev, o katere poravnavi se dvomi*, sin. *dvomljiva terjatev*

duél -a m *dvoboj*

duelánt -a m *kdor se dvobojuje*

dumping -a [dámping] m *prodaja blaga v tujino pod lastno proizvodno ceno*

dumpinški -a -o [dámpinški] prid. *ki se nanaša na dumping: dumpinška cena; dumpinško blago*

duopól -a m *položaj na trgu, ko nastopata samo dva ponudnika: nabavni, prodajni duopol*

duplíka -e ž *odgovor na repliko, npr. (ob)toženca*

duplikát -a m *drugi izvod originalne listine ali predmeta, sin. dvojničnik: duplikat menice, tovarnega lista*

duplikátni -a -o prid., v zvezi: *duplikatna klavzula navedba, v koliko izvodih je izdana menica*

dušévní -a -o prid. *ki se nanaša na čustveno-moralno stran človeka: duševna bolezen, motnja, nerazvitost, zaostalost; duševno stanje*

dvanajstíja -e ž *dvanajsterica sodnikov prisodnikov (pr. zg.)*

dvanajstína -e ž, v zvezi: *proračunska dvanajstina začasni proračun za en mesec*

dvígátelj -a m *kdor sprejema pripadajočo, naročeno, po določenih predpisih shranjeno stvar: dvigatelj denarja*

dvígniti -em dov. *sprejeti pripadajočo, naročeno, po določenih predpisih shranjeno stvar: dvigniti blago na železnici, denar iz banke, depozit, pošto*

dvóbój -ôja m 1. *boj dveh oseb s strelnim ali hladnim orožjem po določenih pravilih, ki je kaznivo dejanje po kazenskem zakoniku iz l. 1852* 2. v zvezi: *sodni dvoboj dvoboj kot božja sodba (pr. zg.)*

dvobojevátí se -újem se nedov. *bojevati se v dvoboju*

dvódélba -e ž *dihotomija*

dvódómni -a -o prid. *ki sestoji iz dveh posvetovalnih ali zakonodajnih teles, domov: dvo-*

domni parlamentarni sistem parlamentarni sistem dveh zbornic; dvodomna skupščina

dvóinstánčni -a -o prid. *dvostopenjski*

dvójen -jna -o prid. *neenak: dvojničnik, pravica dvójni* -a -o *dvakratni: dvojni državljani državljani, ki ima državljanstvo dveh držav; dvojni kup vzajemni kup; dvojna zakonska zveza zakonska zveza ene osebe z dvema osebama hkrati*, sin. *bigamija; dvojno knjigovodstvo knjigovodstvo, po katerem se vsak poslovni dogodek knjiži dvakrat, enemu kontu v dobro, drugemu v breme; dvojno obdajčenje; dvojno zavarovanje zavarovanje, pri katerem seštevek zavarovalnih vsot presega vrednost zavarovane stvari*

dvójezični -a -o prid. 1. *ki se nanaša na zapis v dveh jezikih: dvojezični napis; dvojezično besedilo zakona* 2. *ki se nanaša na redno uporabo dveh jezikov: dvojezična izobraževalna organizacija; dvojezična osnovna šola; dvojezično območje*

dvójnik -a m *drugi izvod originalne listine ali predmeta, sin. duplikat*

dvólastník -a m *kdor ima zemljišče na obeh straneh državne meje*

dvólastníški -a -o prid. *ki se nanaša na dvolastnike: dvolastniški prehod prehod čez državno mejo za dvolastnike; dvolastniška izkaznica*

dvólastníštvo -a s *dejstvo, da ima kdo zemljišče na obeh straneh državne meje: dvolastništvo v obmejnem pasu*

dvóm -a m *odnos do okolja, ki izključuje zanesljivo sklepanje o resničnosti česa: dvom o istovetnosti storilca; dvom o krivdi*

dvómíti -im nedov. *domnevati, da kaj ni takšno, kot se kaže: dvomiti o obdolženčevi krivdi*

dvomljív -a -o prid. *ki vzbuja dvom: dvomljiva izpovedba dvomljívi* -a -o: *dvomljiva terjatev terjatev, o katere poravnavi se dvomi*, sin. *dubiozna terjatev*

dvomljívost -i ž *lastnost dvomljivega: dvomljivost terjatve*

dvór -a m 1. v monarhiji *vladarjevo bivališče* 2. *vladarjevi uradi* 3. v zvezi: **sodni dvor zborni sodišče*

dvórni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na dvor (1, 2): dvorni ceremonial, maršalat; **dvorni svetnik; dvorni uradi* 2. v zvezah: *dvorni sodnik (pr. zg.); dvorna pravda plemiško sodišče za posestne spore (pr. zg.); dvorna večja zbor ministerialov ali vazalov (pr. zg.)*

dvóstávní -a -o prid., v zvezi: *dvostavno knjigovodstvo dvojno knjigovodstvo*

dvóstópenjskí -a -o prid. *ki se nanaša na dve stopnji: dvostopenjski postopek; dvostopenjski organi; dvostopenjsko sodstvo*

dvóstránskí -a -o prid. *ki se nanaša na dva subjekta: dvostranski dogovor, pravni posel; dvostranski gospodarski posel posel, pri katerem sta obe stranki gospodarski organizaciji; dvostranski trgovinski posel posel, pri katerem sta obe stranki trgovca; dvostranska konvencija, obveznost; dvostranska pogodba a) pogodba, pri kateri je obveznost strank vzajemna b) pogodba med dvema državama ali subjektoma mednarodnega prava, sin. bilateralna pogodba; dvostranska simulacija npr. navidezna kupna pogodba; dvostransko pravno razmerje*

dvótarífní -a -o prid., v zvezi: *dvotarifni števec števec, ki meri porabljeno električno energijo ločeno glede na dve različni tarifi*

dvótírnost -i ž, v zvezah: *dvotirnost kazenskih sankcij delitev kazenskih sankcij na kazni in varnostne ukrepe*, sin. *dualizem kazenskih sankcij; dvotirnost uprave dvojnost uprave, npr. državna in samoupravna uprava*

dvóumén -mna -o prid. *ki se da razumeti na dva ali več načinov: dvoumna izpovedba; dvoumno besedilo zakona; dvoumno vprašanje pri zaslišanju*

dvóžénstvo -a s *zakonska zveza moža z dvema ženama hkrati, prim. bigamija*

E

ECE -ja [éécéé] m, krat. (angl. Economic Commission for Europe) *ekonomska komisija za Evropo pri OZN*: pravilniki ECE

edicijski -e ž *izdaja* (3)

edicijski -a -o prid. *ki se nanaša na izročitev dokaznega predmeta*: edicijski nasprotnik imetnik listine ali kakega drugega predmeta, ki je pomemben za odločitev v pravdi in katerega izročitev procesnemu organu se zahteva; edicijski postopek, predlog, spor, zahtevek; edicijska dolžnost dolžnost vsakogar, da izroči procesnemu organu dokazne predmete, listine ipd.; edicijska tožba tožba za izročitev listine

edikt -a m *uradni razglas, oglas, oklic*: pretorski edikt pretorjev razglas o lastnih smernicah pri upravljanju sodstva (rim. pr.)

ediktalni -a -o prid. *ediktni*

ediktni -a -o prid. *ki se nanaša na edikt*: ediktni postopek postopek o razglasitvi pogrešanca za mrtvega ipd.; ediktni rok; ediktno vabilo javni sodni poziv prizadetim osebam, naj v določenem roku uveljavijo določene pravne zahtevke, ker bi jih sicer izgubile

edil -a m *nižji rimski magistrat* (pr. zg.)

edini -a -o prid., v zvezi: edina menica menica, ki je izdana v enem samem izvodu, sin. solo menica

efékt -a m *uspeh*: devizni, finančni efekt

efékti -ov m, mn. *prenosljivi vrednostni papirji*: javni efekti obligacije, rente ipd.; zasebni efekti industrijske obveznice, delnice, kuksi; trgovanje z efekti

efektivni -a -o prid. 1. *dejanski*: efektiven dobiček; efektiven izdatek; efektiven stroški; efektiven delovna doba; efektiven plačilo 2. v zvezi: efektiven posel posel, pri katerem se hkrati dobavi blago in plača kupnina 3. v zvezah: efektiven tuji denar gotovina v tuji valuti; efektiven klavzula dogovor o dejanskem izplačilu obveznosti v tujem denarju

eféktni -a -o prid. *ki se nanaša na efekte*: efektiven konto konto o efektih; efektiven lombard; efekt-

na borza borza, ki trguje z vrednostnimi papirji, efekti; efektiven kupčija

egalizacijski -a -o prid. *izravnalni*: egalizacijski sklad

EGS -a [égéés] m, krat. (Evropska gospodarska skupnost) *mednarodna gospodarska regionalna organizacija, ustanovljena z Rimskim sporazumom l. 1957, ki se je postopno širila in se po političnih spremembah v vzhodni Evropi preoblikovala v Evropsko zvezo*

ekípa -e ž *skupina*: delo v ekipah

ekonóm -a m 1. *gospodarski strokovnjak* 2. *uslužbenec, ki skrbi za potrošne predmete in inventar*

ekonomát -a m *oddelek v podjetju ali ustanovi, ki skrbi za potrošne predmete in inventar*

ekonometrija -e ž *panoga ekonomske znanosti, ki z uporabo matematičnih in statističnih metod obravnava ekonomske pojave in zveze*

ekonómičnost -i ž *gospodarnost*: ekonomičnost poslovanja, postopka

ekonomija -e ž 1. *veda o gospodarstvu* 2. v zvezah: politična ekonomija veda o zakonih v proizvodnji in delitvi materialnih dobrin v družbi; načelo procesne ekonomije načelo gospodarnosti v postopku

ekonómika -e ž 1. *gospodarstvo* 2. *veda o stanju in gibanju določenega narodnega gospodarstva ali določene gospodarske panoge* 3. *gospodarnost*

ekonómiski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na ekonomiko* (1): ekonomski ataše; ekonomski instrument ukrep gospodarske politike; ekonomski liberalizem svobodno gospodarstvo brez vmešavanja države; Ekonomski in socialni svet OZN svet, zadožlen zlasti za gospodarska, kulturna, zdravstvena vprašanja; ekonomski kazalci; ekonomska baza; ekonomska blokada osamitev določene države od svetovnega gospodarstva, sin. *gospodarska blokada*; ekonomska politika; ekonomske kategorije vrednost, kapital, dobiček, najemnine 2. v zvezah: ekonomska cena cena, ki zajema dejanske stroške in dohodek; ekonomsko načelo načelo

lo, po katerem se zaželeni učinek doseže s čim manjšimi sredstvi ali po katerem se z določenimi sredstvi doseže čim večji učinek, sin. načelo gospodarnosti

eksaminátor -ja m *izpraševalec pri izpitu*

eksárh -a m *namestnik bizantinskega cesarja v Italiji* (pr. zg.)

eksarhát -a m *bizantinska vojaško-upravna enota v zgodnjem srednjem veku* (pr. zg.)

ekscépcija -e ž 1. *dostavek v tožbenem obrazcu, ki vsebuje toženčev ugovor* (rim. pr.) 2. v zvezi: *ekscepcija protustavnosti ali protizakonitosti predpisa pravni institut izločitve protustavnega ali protizakonitega predpisa v sodnem in upravnem postopku s hkratno neposredno uporabo drugega predpisa višjega ranga*

ekscérpt -a m *izvleček, izpis*: ekscerpt iz uradnega spisa

ekscindénčni -a -o prid. *izločitveni*: ekscindenčni zahtevek; ekscindenčna tožba (izvrš. post.)

eksegéza -e ž *dogmatična razlaga pravnih virov*: eksegeza Pandekt

eksekúcija -e ž 1. *prisilna izvršitev sodne ali upravne odločbe*, prim. *izvršba* 2. *izvršitev smrtni kazni*

eksekucijski -a -o prid. *izvršilni*: eksekucijski stroški

eksekutíva -e ž *izvršilna oblast*

eksekutívni -a -o prid. *izvršilni*: eksekutivni organ; eksekutivna oblast

eksekútor -ja m *izterjevalec*: davčni, sodni eksekutor

eksekvatúra -e ž (lat. *exequatur naj se izvrši*) 1. *odobritev države, dana določeni osebi za izvrševanje konzularnih poslov na njenem ozemlju*, sin. *placet*: dati, odreči, preklicati, umakniti eksekvaturu 2. *priznanje izvršljivosti tuje sodne odločbe*

eksekviráti -am dov. in nedov. *izterjati z izvršbo*: eksekvirati terjatev

eksémpcija -e ž *izvzetej od veljavnih predpisov*

eksemplifikatíven -vna -o prid. *ki se navaja le kot zgled*, ant. *taksativen*: eksemplifikativno naštevanje eksemplifikativno prist.: eksemplifikativno navesti

ekshibírati -am dov. in nedov. *vpisati v vložni zapisnik*

ekshibít -a m 1. *vložišče* 2. *vložni zapisnik*

ekshumácija -e ž *izkop posmrtnih ostankov, ki se sme opraviti le z dovoljenjem pristojnega organa, npr. iz sodnomedicinskega razloga ali zaradi prenosa v drug kraj*, sin. *izkop trupla*

ekshumírati -am dov. in nedov. *izkopati posmrtné ostanke z dovoljenjem pristojnega organa, npr. iz sodnomedicinskega razloga ali zaradi prenosa v drug kraj*

eksil -a m *pregnanstvo*

eksisténcia -e ž *obstojanje, obstoj, bivanje*

eksisténcni -a -o prid. *ki se nanaša na eksisten-co*: eksistenčni minimum za življenje nujno potrebna sredstva, sin. *življenjski minimum*; eksistenčni pogoji; eksistenčna možnost

ekskulpácija -e ž *izključitev odgovornosti, kaznivosti*, prim. *razbremenitev* (1)

ekskulpacijski -a -o prid. *razbremenilni*: ekskulpacijski razlogi

eksmatrukulácija -e ž *izbris iz matične knjige ali z univerze*

eksogamíja -e ž *prepoved sklepanja zakonske zveze znotraj določene skupnosti*, ant. *endogamija*

eksogéni -a -o prid. *zunanjí*: eksogeni vzroki hudo delstvenosti (krim.)

ekspanzija -e ž *velik porast*: ekspanzija kredita

ekspatríacija -e ž *odvzem državljanstva*

ekspatríacijski -a -o prid. *ki se nanaša na ekspatriacijske*: ekspatriacijska odločba

ekspedit -a m *oddelek v večjem podjetju, ustanovi, ki skrbi za odpošiljanje, odpravo pošilk*

ekspedítor -ja m *kdor dela v ekspeditu*: poštni ekspeditor

ekspenzár -ja m *stroškovnik* (2)

ekspért -a m *izvedenec*: pravni, sodni ekspert

ekspertíza -e ž 1. *izvedenstvo* 2. *(izvedenski) izvid in mnenje*: kriminološka ekspertiza o osebni storilca kaznivnega dejanja

eksploatácija -e ž 1. *izkoriščanje* (3): eksploatacija tujega dela 2. *uporabljanje v gospodarske namene*, sin. *izkoriščanje* (2): eksploatacija naravnih bogastev

eksploatácijski -a -o prid. *ki se nanaša na eksploatacijo* (2): eksploatacijsko dovoljenje; eksploatacijsko polje prostor, kjer se pridobivajo rudnine; eksploatacijska dela

eksplozívni -a -o prid. *ki eksplodira*: eksplozivna snov; eksplozivno orožje

ekspónirati -am dov. in nedov. *izpostaviti eksponirani* -a -o: *eksponirani uslužbenec uslužbenec, ki ima stalni sedež zunaj uradnega sedeža svojega organa

ekspórt -a m *izvoz* (1)

ekspórtni -a -o prid. *izvozni*: eksportna cena; eksportna premija premija, ki jo da država izvozniku; eksportno blago

ekspozé -ja m *uradna obrazložitev, razlaga*: fi-

nančni ekspozice obrazložitev proračuna ob njegovi predložitvi; ekspozice o zakonskem predlogu

ekspozitúra -e ž del organa ali organizacije, ki opravlja na svojem območju določene naloge ali ima določena pooblastila v pravnem prometu, sin. izpostava: ekspozitura banke

ekspresni -a -o prid. 1. hitri, pospešeni: ekspresni prevoz, vlak; ekspresna pošiljka pošiljka, ki se dostavi takoj, ko prispe v naslovni kraj, sin. nujna pošiljka 2. v zvezi: ekspresni list železniška prevozna listina, ki spremlja blago

ekspropriacija -e ž razlastitev

ekspropriacijski -a -o prid. razlastitveni

ekspropriirati -am dov. in nedov. razlastiti

ekstablucija -e ž vknjižba izbriša v zemljiški knjigi, ant. intablucija

ekstablurati -am dov. in nedov. vknjižiti izbris v zemljiški knjigi, ant. intablurati

ekstenzivni -a -o prid., v zvezah: ekstenzivna razlaga predpisa razlaga, ki širi vsebino predpisa, sin. široka razlaga predpisa, ant. restriktivna razlaga predpisa; ekstenzivno gospodarjenje gospodarjenje, ki v razmerju do zaposlene delovne sile uporablja malo kapitala

eksteritorialni -a -o prid., v zvezi: eksteritorialna oseba oseba, ki uživa diplomatsko imuniteto

eksteritorialnost -i ž imunitete in privilegiji oseb, stvari in odnosov, ki zagotavljajo svobodno opravljanje diplomatske službe: uživati eksteritorialnost

eksterni -a -o prid. zunanji: eksterni sodelavec

ekstinktivni -a -o prid., v zvezi: ekstinktivno zastaranje zastaranje zgolj zaradi poteka zastaralne dobe

ekstradacija -e ž prepustitev, prepuščanje tujca, tujcev tuji državi zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni (kaz. post., mednar. pr.), sin. izročitev (2), sin. izročanje

ekstradirati -am dov. in nedov. prepustiti tujca tuji državi zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni (kaz. post., mednar. pr.), sin. izročiti (2)

ekvivalenca -e ž enaka vrednost, enaka veljavnost: ekvivalenca šolskih spričeval in diplom tujih držav

ekvivalenčni -a -o prid. enakovredni, enakoveljavni: ekvivalenčna vzročna teorija teorija o ekvivalenčni vzročnosti; teorija o ekvivalenčni vzročnosti teorija, po kateri je vsako dejanje, brez katerega posledica ne bi nastala, že samostojni vzrok škodljive ali kaznive posledice

ekvivalent -énta m kar je po vrednosti enako drugi vrednosti: blagovni ekvivalent enaka vrednost v blagu; denarni ekvivalent nadomestilo v denarju namesto dajatve v naturalijah, sin. denarno nadomestilo, sin. relutum; *pristojbinski ekvivalent *pristojbinski nadomestek; ekvivalent vrednosti

ekvivalenten -tna -o prid. enakovreden: ekvivalenten denarni znesek; ekvivalentna vrednost

elaborát -a m izčrpen, strokovno dokumentiran spis o kaki stvari: ceničveni elaborat; razdelitveni elaborat; elaborat poročila; elaborat zemljiškokatastrske izmere

eléktor -ja m oseba, izvoljena z nalogo, da v imenu svojih volivcev opravi končne volitve, sin. volilni mož

elektráma -e ž objekt z napravami za proizvodnjo električne energije: jedrska elektrarna ki jo napaja jedrski reaktor

elemènt -énta m, v zvezah: element dejanskega stanja kaznivega dejanja bistveni znak kaznivega dejanja; element dejanskega stanja pravnega posla

elementárni -a -o prid., v zvezi: elementarna nezgoda nezgoda, ki jo povzroči delovanje naravnih sil

eliminacijski -a -o prid. izločitveni, izločilni: eliminacijski izpit; eliminacijski smoter kazni, izgon; eliminacijska sankcija

emancipácija -e ž 1. pridobitev enakopravnega položaja: emancipacija žensk 2. pridobitev poslovne sposobnosti pred polnoletnostjo, npr. zaradi sklenitve zakonske zveze 3. oprostitev otroka izpod očetove oblasti po navidezni trikratni prodaji (rim. pr.)

embaláza -e ž kar se rabi za zavijanje, zaščito blaga ali izdelkov: povratna embalaža ki jo je treba vrniti; embalaža fakturirana, vračunana dostavek v računu, da embalaže ni treba posebej plačati in tudi ne vrniti

embalázni -a -o prid. ki se nanaša na embalažo: embalažni stroški; embalažna klavzula

embárgo -a m 1. začasno zadržanje tujih ali domačih ladij v domačem pristanišču ali v domačih vodah iz določenih razlogov 2. prepoved izvoza določenega blaga, npr. orožja, streliva, zlata

emblém -a m likovno znamenje, ki simbolizira kako pripadnost, dejavnost: državni emblem grb, zastava ipd.

emfítévta -e ž dedni zakupnik (rim. pr.)

emfítévza -e ž dedni zakup (rim. pr.)

emigrácija -e ž 1. izseljevanje iz države 2. vsi

izseljenci iz kake države: ekonomska, politična emigracija

emigracijski -a -o prid. ki se nanaša na emigracijo (1): emigracijsko območje

emigránt -a m kdor se izseli iz države, sin. izseljenec

emigrántka -e ž ženska oblika od emigrant, sin. izseljenka

emigrántski -a -o prid., v zvezi: emigrantska vlada vlada, ki zaradi okupacije ali izgube oblasti v državi deluje v tujini in je mednarodno priznana

emisija -e ž 1. izdajanje in dajanje v obtok: primarna denarna emisija; emisija bankovcev, kolkov, vrednostnih papirjev 2. oddaja: radijska, televizijska emisija 3. izpuščanje škodljivih snovi v zrak

emisijski -a -o prid. ki se nanaša na emisijo (1): emisijski tečaj vrednostnih papirjev sin. izdajni tečaj vrednostnih papirjev; emisijska cena obveznic; emisijska politika

emitènt -énta m izdajatelj denarja ali vrednostnega papirja

emitírati -am nedov. in dov. izdajati in dajati v obtok: emitirati obveznice

empíríčni -a -o prid., v zvezi: empirična metoda metoda, ki temelji na praktičnih izkušnjah

ÉMŠO -A in émšo -a m, krat. enotna matična številka občana

enák -a -o prid., v zvezi: načelo enake volilne pravice načelo, po katerem ima vsak volivec le en glas in ima glas vsakega volivca enako vrednost

enakoméren -mna -o prid. ki se nanaša na sorazmerne dele: enakomerno poplačilo upnikov

enakomérnost -i ž, v zvezi: načelo enakomernosti poplačila upnikov načelo, po katerem so vsi upniki poplačani v sorazmernih delih

enakopráven -vna -o prid. 1. ki mu pripadajo enake pravice: enakopraven pogodbenik; enakopravni narodi 2. ki zagotavlja enake pravice: enakopraven položaj; enakopravna udeležba; enakopravno odločanje

enakoprávnost -i ž stanje, v katerem pripadajo vsem enake pravice, sin. enakost (1): družbena, ekonomska, formalna, jezikovna, materialna, politična, pravna, verska enakopravnost; enakopravnost moških in žensk; enakopravnost narodov in držav; enakopravnost jezikov in pisav narodov in narodnosti Jugoslavije; enakopravnost udeležencev v obligacijskih razmerjih; enakopravnost pri zaposlovanju

enákost -i ž 1. stanje, v katerem pripadajo vsem

enake pravice, sin. enakopravnost: državljanska, ekonomska, pravna, socialna enakost; enakost ljudi neglede na raso; enakost pred zakonom stanje, v katerem so vsakomur z ustavo zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine 2. enakovrednost: enakost glasov pri glasovanju

enakovréden -dna -o prid. ki ima enako vrednost: enakovredno blago

enakovrédnost -i ž 1. lastnost, značilnost enakovrednega: enakovrednost blaga 2. v zvezi: vzročna teorija enakovrednosti pogojev teorija o ekvivalenčni vzročnosti

enakovrsten -tna -o prid. ki je enake vrste: enakovrstni predmeti; enakovrstna dajatev, terjatev; enakovrstno blago

endogamija -e ž prepoved sklepanja zakonske zveze zunaj določene skupnosti, ant. eksogamija

endogéni -a -o prid. notranji: endogeni vzroki hudodelstvenosti (krim.)

energétski -a -o prid. ki se nanaša na energijo ali energetiko: energetski inšpektorat; energetska bilanca, dejavnost, skupnost; energetsko soglasje

energija -e ž sposobnost telesa, da opravi delo: zajeta energija električna, jedrska, parna, sončna, toplotna, vetrna, vodna

en gros [an gró] prist., fr. na debelo: trgovina en gros

enkláva -e ž zemljišče ali ozemlje, obdano z zemljiščem ali ozemljem drugega lastnika ali druge oblasti: odprava enklav

enkrátni -a -o prid. 1. ki nima ponovitve: enkratni davek, delikt, dohodek; enkratna dajatev, odškodnina; enkratno darilo, plačilo 2. v zvezah: enkratni povratek storitev kaznivega dejanja, katerega storilec je bil pred tem obsojen samo enkrat; enkratni storilec

éndodómni -a -o prid., v zvezi: enodomni parlamentarni sistem parlamentarni sistem, v katerem je samo ena zbornica

enójnik -a m spis, listina v enem izvodu, sin. unikat

enostávni -a -o prid., v zvezah: enostavno kaznivo dejanje kaznivo dejanje, katerega zakonski dejanski stan ne obsega še drugih kaznivih dejanj, ant. sestavljeno kaznivo dejanje

énostópenjski -a -o prid., v zvezi: enostopenjski postopek postopek, ki ima eno samo stopnjo

énostránski -a -o prid. ki se nanaša na en subjekt: enostranski gospodarski posel posel, pri katerem je vsaj ena stranka gospodarska or-

ganizacija; enostranski pravni posel *pravni posel, ki nastane že po izjavi volje ene stranke, npr. oporoka*; enostranski trgovinski posel *posel, pri katerem je vsaj ena stranka trgovec*; enostranska izjava volje *javna obljuba nagrade ipd.* **enostránsko** prisl.: enostransko obvezna pogodba *pogodba, pri kateri je samo ena stranka zavezana drugi, npr. posojilo*

enôta -e ž *del večje celote z določenimi značilnostmi*: časovna enota *ki se upošteva pri računanju procesnih rokov, prostostnih kazni, npr. dan, mesec, leto*; davčna enota *osnovna količina predmeta, po kateri se odmerja davek*; delovna enota; denarna enota *dinar, tolar, marka ipd.*; ekonomska, federalna, obratna, organizacijska enota; političnoteritorialna enota *npr. občina, republika, federacija* do l. 1963; poslovna, samostojna, volilna enota; utežna, valutna enota; enota delovne obveznosti *za oborožene sile SFRJ*; enota temeljnega sodišča; enota tovara *tovorek*; decentralizacija *podjetja na ekonomske enote*

enôten -tna -o prid. *ki velja za vse primerke svoje vrste enako*: enoten carinski sistem; enoten davek, denar, devizni trg; enoten monetarni in devizni sistem; enotna cena, carinska stopnja; enotna emisija sodnih, upravnih kolokov; enotna kazen *ena kazen za več kaznivih dejanj istega storilca ob sojenju za vsa dejanja skupaj*; enotna kaznovalna politika; enotna klasifikacija dejavnosti; enotna obrestna mera; enotna tarifa; enotna uporaba zakona; enotno dejanje *dejanje, ki se opravi brez prekinitve*; enotno menično pravo; enotno sospornišvo *sospornišvo, pri katerem je spor mogoče rešiti le na enak način za vse sospornike* **enôtni** -a -o 1. *ki ni razdeljen na več vrst, skupin*: enotni sindikat; enotna oblast 2. v zvezi: enotna matična številka občana (krat. EMŠO) *trinajstmesno število kot identifikacijski znak za povezovanje podatkov v uradnih evidencah, ki se vodijo o občanu v republiki*

enotirnost -i ž, v zvezah: enotirnost kazenskih sankcij *ena sama vrsta kazenskih sankcij, sin. monizem kazenskih sankcij*; enotirnost uprave *državna uprava brez samouprave*

enôtnost -i ž *lastnost, značilnost enotnega*: enotnost carinskega ozemlja; enotnost judikature *enotna uporaba zakona v vsej državi*; enotnost oblasti ant. *delitev oblasti*; kršitev enotnosti jugoslovanskega trga; načelo enotnosti glavne obravnave (post.)

enovít -a -o prid., v zvezi: *enovita stvar stvar, ki ni sestavljena, npr. posamezna žival, posamezen tram, kamen*

énožénstvo -a s *zakonska zveza moža z eno ženo, sin. monogamija*

enumeracijski -a -o prid. *ki se nanaša na naštevavanje*: enumeracijski sistem *sistem naštevavanja česa v zakonu*; enumeracijska metoda

épicontinentálni -a -o prid., v zvezi: *epikontinentalni pas del morskoga dna in podzemlja ob obali zunaj teritorialnega morja, na katerem ima država suvereno pravico do raziskovanja in izkoriščanja naravnih bogastev*

equity -ja [ékviti] m, angl. 1. *pravo pravičnosti, ki je korektiv in dopolnilo občega prava ter sestavina njegovega razvoja* (angl. pr.) 2. *osnovni kapital kapitalске družbe*

erár -ja m a) *državna blagajna, sin. fiskus (a) b) državno premoženje, sin. fiskus (b)*

erozija -e ž *škodljivo delovanje vode, ledu in vetra na zemeljsko površje*: varstvo pred erozijo

erozijski -a -o prid., v zvezi: *erozijsko območje območje, na katerem deluje erozija in se izvajajo protierozijski ukrepi*

eshatokól -a m *zaključni del listine* (pr. zg.)

eskópt -a m *eskont*

eskónt -a m *nakup še nezapadlih vrednostnih papirjev z odbitkom obresti od dneva odkupa do dneva zapadlosti*: bančni eskont; eskont blagajniškega zapisa, menice, obrestnega kupona, vrednostnega papirja

eskontírati -am dov. in nedov. *kupiti še nezapadle vrednostne papirje z odbitkom obresti od dneva odkupa do dneva zapadlosti*: eskontirati menico **eskontírani** -a -o: eskontirana menica

eskóntni -a -o prid. *ki se nanaša na eskont*: eskontni kredit, obračun, odbitek; eskontni posli; eskontna banka; eskontna stopnja *obrestna mera, po kateri centralna banka eskontira poslovne menice*; eskontne obresti

eskórtá -e ž *spremljavo s stražo, npr. pripornika, zapornika*

eskortírati -am nedov. in dov. *spremljati koga s stražo*

essentialia negotii [esenciália negócii] lat. *bis-tyvene sestavine, brez katerih pravni posel ne more nastati*

etalón -a m *izhodiščno, prvotno merilo za merisko enoto*

etát -a m 1. *proračun* 2. *zvezi: gozdni etat za enoletni posek določena količina lesa*

etatístični -a -o prid. *ki se nanaša na etatizem*: etatistični normativizem; etatistični socializem *administrativni socializem*

etatizácija -e ž *uvajanje etatizma*

etatizem -zma m *izključno državno vodenje družbenih zadev: revolucionarni etatizem*

etážni -a -o prid. *ki se nanaša na etažo*: etažni lastnik; etažna lastnina *lastnina na delu stavbe, npr. na stanovanju, poslovnem prostoru*

étika -e ž *moralna načela, norme ravnanja v določenem poklicu*: izvedenska etika; poklicna etika *npr. etika sodnikov, odvetnikov, novinarjev, zdravstvenih delavcev*; kodeks odvetniške poklicne etike; kodeks sodniške etike

evakuácija -e ž *preselitev: načrtovana evakuacija*; obvezna evakuacija *prebivalstva z določenega ozemlja*; odrediti, izvršiti evakuacijo

eventuálni -a -o prid., v zvezah: *eventualni naklep naklep, pri katerem storilec ne želi posledice kazenskega dejanja, jo pa predvideva in vanjo privoli*; eventualna maksima (pravd. post.)

evidénca -e ž *namensko in sistematično spremljanje, vpisovanje podatkov o čem ali zbirka podatkov, sin. razvid*: kazenska evidenca *o kazenskih obsodbah*; knjigovodska, kriminalistična, matična, vojaška evidenca; evidenca morskih čolnov; evidenca obsojencev; evidenca obveznikov civilne zaščite; evidenca odvetniških pripravnikov; evidenca podstanovanskih pogodb; evidenca pogodb o izvajanju investicijskih del v tujini; evidenca prebivalstva; evidenca registriranih vozil; evidenca volivcev; evidenca o carinskem blagu; evidenca o eksplozivnih snoveh; evidenca o jedrskih gorivih; evidenca o predmetih kulturne in umetniške vrednosti; evidenca o proizvodnji strupov in prometu z njimi; evidenca

o vzgojnih ukrepih; evidenca o začasnem uvodu blaga; brisati, črtati iz evidence; voditi evidenco; vpisati v evidenco; imeti v evidenci

evidénčni -a -o prid. *ki se nanaša na evidenco*: evidenčni karton; evidenčni list *čolna ipd.*; evidenčni načrt *komunalnih naprav temeljni grafični dokument zbirnega katastra komunalnih naprav*; evidenčna kartica, knjiga, služba, številka

evidentíránje -a s *vodenje evidence o čem*: evidentiranje hišnih števil; evidentiranje investicij, računov

evidentírati -am nedov. in dov. *voditi evidenco o čem*: evidentirati cene **evidentíran** -a -o: lista evidentiranih kandidatov

evíkcija -e ž *odvzem stvari pridobitelju po tretji osebi na podlagi njene pravice, ki je nastala pred pridobitvijo*

evolúcija -e ž *postopno spreminjanje česa, navadno v popolnejšo, bolj dovršeno obliko*

evtanázija -e ž *pospešitev smrti neozdravljivo bolnega*

ex offo [eks ófo] (lat. ex officio) *po uradni dolžnosti*: zagovornik ex offo

ex quay [eks kėj] angl. (z obale) *prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec dati kupcu blago na razpolago na pomolu ali na obali določenega pristanišča* do l. 1990

ex ship [eks šíp] angl. (z ladje) *prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec dati kupcu blago na razpolago na določeni ladji v namembnem pristanišču* do l. 1990

ex works [eks vórk] angl. (iz tovarne) *prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec dati kupcu blago na razpolago na določenem kraju, npr. v tovarni, rudniku, skladišču*

F

factoring [fáktoring] neskl. prid., angl., v zvezi: factoring pogodba pogodba, s katero se prodajalec zaveže, da bo vse terjatve iz tekočih poslov ponudil faktorju, ta pa ima pravico, da dvomljive terjatve odkloni

facultas alternativa [fakúltas alternatíva] lat. alternativno upravičenje

fájda -e ž napovedani boj med fevdalci za razreševanje zasebnih sporov (pr. zg.), sin. zasebni boj

faksímile -a m natančen, navadno fotografski posnetek izvirnika, rokopisa, podpisa, tiska ipd.

fákt -a m dejstvo: tabela faktov (post.)

fáktor -ja m 1. kar deluje, vpliva na kaj ali povzroča določeno dogajanje, sin. dejavnik: produkcijski faktor npr. delo, kapital, zemlja; faktorji delovne storilnosti; faktorji kriminalitete povzročitelji 2. vodja oddelka v tiskarni 3. število, ki se množi ali s katerim se množi 4. podjetje, ki odkupuje terjatve pri factoringu

fáktorski -a -o prid. ki se nanaša na factoring: faktorski posel; faktorska pogodba; faktorske storitve

fáktúra -e ž v gospodarskem pravu račun za blago ali storitve: konzularna faktura ki ji je priloženo konzularno potrdilo o izvoru blaga; pro forma faktura navidezna faktura; začasna faktura izdana pred opravljeno dobavo blaga ali pred storitvijo, sin. predfaktura; izdati fakturo

fakturíranje -a s glagolnik od fakturirati: fakturiranje blaga, pogodbene kazni

fakturírati -am dov. in nedov. sestaviti, izdati fakturo: fakturirati blago fakturirani -a -o: fakturirana realizacija vrednost prodanih predmetov ali storitev po izdanih računih; fakturirane storitve; fakturirano blago

fáktúrní -a -o prid., v zvezah: fakturni znesek cena blaga ali storitve na fakturi; fakturna klavzula prodajalčeve pripombe in pogoji na fakturi; fakturna knjiga knjiga, v katero se vpišujejo podatki o izdanih računih; fakturna tožba tožba na podlagi fakture; fakturna vred-

nost vrednost, izkazana na fakturi; fakturno pismo pismo, priloženo fakturi

fakultatívni -a -o prid. 1. neobvezni: fakultativni preklic pogojne obsodbe; fakultativni pripor pripor, katerega odreditev je prepuščena preiskovalčevi presoji (kaz. post.), sin. neobvezni pripor; fakultativna obramba obdolženca obramba, pri kateri dobi obdolženec na voljo zagovornika ali si ga vzame sam 2. v zvezah: fakultativna obveznost, terjatev obveznost, terjatev, pri kateri je v zvezi en predmet, izpolnitev pa je mogoča z izročitvijo drugega predmeta

fakultatívniost -i ž neobveznost

fakultéta -e ž najvišja znanstvena in izobraževalna ustanova: pravna fakulteta; delegacija fakultete; upravljanje fakultete

fakultétni -a -o prid. ki se nanaša na fakulteto: fakultetni statut, svet; fakultetni organi; fakultetna izobrazba

falsus procurator [fálzus prokurátor] lat. dozdnevni, neupravičeni zastopnik

falzificíránje -a s ponarejanje

falzificírati -am dov. in nedov. ponarediti (1): falzificirati denar, listino, mero, uteži

falzifikácija -e ž ponareditev (1): intelektualna falzifikacija listine naprava pristne listine z lažno vsebino; materialna falzifikacija listine naprava krive listine ali predrugačenje prave listine; falzifikacija denarja

falzifikát -a m ponaredek

falzifikátor -ja m ponarejevalec

farmacija -e ž veda o zdravilih: diplomirani inženir farmacije

farmakopéja -e ž uradni seznam zdravil, ki se smejo pripravljati in prodajati v lekarnah, sin. lekarniška knjiga

FÁS in **fás** -a m, krat. (angl. free alongside ship franco zraven ladje) prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec spraviti blago zraven ladje

fascíkel -kla m sveženj spisov, listin

****fasija** -e ž davčna napoved

fašístični -a -o prid. ki se nanaša na fašizem: fašistična država

fašizem -zma m (it. fascismo) po prvi svetovni vojni v Italiji nastalo nacionalistično, totalitarno, protidemokratsko, protisocialistično in protikomunistično gibanje

favor defensionis [fávor defenziónis] lat. ugodnosti obrambe, ki jih daje obdolžencu zakon (kaz. post.)

favorizíránje -a s dajanje prednosti komu na škodo drugega, sin. pogodovanje

favorizírati -am nedov. dajati komu prednost na škodo drugega: favorizirati kupce, upnike

fáza -e ž stopnja v razvoju, poteku česa

federácija -e ž politična tvorba, ki združuje dve ali več enakopravnih in relativno samostojnih državnih enot, sin. zvezna država

federalizem -zma m 1. ustavna oblika države, sestavljene iz federalnih enot 2. gibanje za federalno ureditev države

federalní -a -o prid. ki se nanaša na federacijo: federalni proračun, zakon; federalna država, enota, uprava, ustanova, vlada

federatívni -a -o prid. zvezni: federativna republika; federativna ureditev države

felonija -e ž nezvestoba v fevdnem razmerju (pr. zg.)

feriálni -a -o prid., v zvezi: *ferialne zadeve zadeve, ki se rešujejo tudi ob sodnih počitnicah

févd -a m premoženje (nepremičnina, pravica do dohodka, z dohodki povezana funkcija), s pridržkom prepuščeno za opravljanje nedelovnih storitev, npr. vojaške službe (pr. zg.); cerkveni, svetni fevd; deželni, državni fevd; kmečki fevd ki praviloma nastane na izkrčeni gmajni, sin. rovtarski fevd; rovtarski fevd gl. kmečki fevd; viteški fevd; fevd mošnjička praviloma fevd meščana; fevd službe; imeti, podeliti fevd; oddati v fevd

fevdálec -lca m pripadnik fevdalnega razreda (pr. zg.)

fevdalizácija -e ž uvajanje ali širjenje fevdalnega sistema (pr. zg.)

fevdalizem -zma m razredna družbenogospodarska ureditev, ki temelji na prevladujoči agrarni proizvodnji in v kateri je glavno razmerje med zemljiškimi gospodi in podložniki (pr. zg.), sin. fevdalni sistem

fevdální -a -o prid. ki se nanaša na fevdalce ali fevdalizem (pr. zg.): fevdalni red fevdalni sistem; fevdalni sistem razredna družbenogospodarska ureditev, ki temelji na prevladujoči agrarni proizvodnji in v kateri je glavno razmerje med zemljiškimi gospodi in podložniki, sin. fevdalizem; fevdalna država država, v kateri prevladuje fevdalni sistem; fevdalna

lastnina višja fevdalčeva in nižja podložnikova lastnina na istem zemljišču; fevdalno pravo pravo fevdalne družbe; fevdalno razmerje razmerje med zemljiškim gospodom in podložniki

févdni -a -o prid. ki se nanaša na fevd (pr. zg.): fevdni gospod, sodnik; fevdni spor; aktivna, pasivna fevdna sposobnost; fevdna knjiga, lista, podelitev, prisega; fevdna vez, zvestoba; fevdno nasledstvo; fevdno pravo pravo, ki ureja razmerja med fevdnim gospodom in vazalom; fevdno razmerje razmerje med fevdnim gospodom in vazalom

févdstvo -a s skupnost razmerij na podlagi fevda (pr. zg.)

fidejkomis -a m 1. v zvezi: rodbinski fidejkomis rodbinsko premoženje, ki ga vsakokratni uzi- valec ne sme odtujiti in ga mora zapustiti določnemu nasledniku (pr. zg.), sin. fidejkomisno premoženje 2. volilo, naloženo s prošnjo (rim. pr.)

fidejkomisár -ja m uživalec fidejkomisa

fidejkomisárni -a -o prid., v zvezah: *fidejkomisarna substitucija določitev dediča (fidejkomisarja) svojemu dediču (fiduciarju); *pre- poved fidejkomisarne substitucije

fidejkomisní -a -o prid. ki se nanaša na fidejko- mis: fidejkomisni pričakovalec (pr. zg.); fidej- komisni dolgov; fidejkomisno premoženje rodbinsko premoženje, ki ga vsakokratni uzi- valec ne sme odtujiti in ga mora zapustiti dolž- nemu nasledniku (pr. zg.), sin. rodbinski fidej- komis

fiduciár -ja m odtujitelj pri fiduciarnem poslu

fiduciár -ja m 1. pridobitelj pri fiduciarnem po- slu 2. oseba, ki ji je naložen fidejkomis 3. *de- dič, ki mu je naložena fidejkomisarna substi- tucija

fiduciárni -a -o prid., v zvezah: fiduciarni denar papirnati denar, izdan na podlagi vrednost- nih papirjev; fiduciarni lastnik lastnik, obli- gacijsko zavezan, da stvar vrne; fiduciarni po- sel posel, pri katerem ena oseba (fiduciant) prenese svojo pravico na drugo osebo (fidu- ciarja), ta pa jo mora po prenehanju določ- nega pravnega razmerja vrniti fiduciantu, npr. prenos lastninske pravice zaradi zava- rovanja terjatve; fiduciarno razmerje razmer- je, ki temelji na zaupanju

fíkcija -e ž kar v resničnosti ne obstaja: pravna fikcija neresnično, ki se po pravnem predpi- su šteje kot resnično, npr. otrok, ki je že spo- čet ob vedbi dedovanja, velja za rojenega,

če se kasneje rodi živ; fikcija državljanstva (rim. pr.); fikcija smrti vojnega ujetnika (rim. pr.)

fiksni -a -o prid. 1. v zvezah: fikсни odbitek odbitek v določenem znesku; fikсни proizvajalni stroški proizvajalni stroški, katerih obseg ni odvisen od obsega proizvodnje; fiksna pogodba pogodba, ki se mora izpolniti v določenem roku; odprava s fiksnim plačilom pri špediterski pogodbi 2. v zvezi: fiksna ideja blodna misel, bolezenska predstava

fiktivni -a -o prid. 1. ki v resničnosti ne obstaja: fiktivni dobiček, posel; fiktivni posestnik (rim. pr.); fiktivna pogodba 2. v zvezah: fiktivni tečaj denarja umetni, nepravi tečaj denarja; fiktivno državno ozemlje državno ozemlje, razširjeno na domače ladje in domača letala

filiála -e ž *podružnica*: agencijska filiala; filiala banke, podjetja

film -a m *umetniško delo iz slik, posnetih na filmski trak*: domači, tuji film; izposojeni, koprodukcijski, televizijski, uvoženi film; izvoz, uvoz filmov; predvajanje, proizvodnja, snemanje filmov; komisija za pregled filmov; promet s filmi

filmski -a -o prid. ki se nanaša na film: filmski avtor, delavec, prispevek, proizvajalec; filmski svet *družbeni organ upravljanja v organizaciji s področja kinematografije*; filmski umetnik; filmske novice; arhivsko filmsko gradivo; prepoved filmskega snemanja v sodni dvorani (kaz. post.)

filozofija -e ž *veda, ki proučuje naravo sveta, njegov ustroj in položaj človeka v njem*: pravna filozofija

finalni -a -o prid. končni: finalni izdelek

fináncje -nânc ž, mn. *denarna sredstva za omogočanje kakega dela, dejavnosti*: javne, komunalne, mednarodne, občinske finance; republiški, zvezni sekretariat za finance

financiranje -a s *denarno omogočanje kakega dela, dejavnosti*: deficitarno, dolgoročno, neodplačno financiranje; začasno financiranje če proračun ni pravočasno sprejet; financiranje družbenopolitičnih skupnosti; financiranje samoupravnih interesnih skupnosti

finánčni -a -o prid. ki se nanaša na finance: finančni efekt; finančni ekspozice *obrazložitev proračuna ob njegovi predložitvi*; finančni kapital kapital za financiranje gospodarstva; finančni kazalec; finančni načrt načrt o gospodarjenju z denarnimi sredstvi; finančni plan finančni načrt; finančni predpis; finančni program predpis, ki določa sredstva, naloge in ukrepe za trajnejše družbene potrebe; *finan-

ni prokurator *pooblaščenec pravovarstvene- ga organa za državno premoženje* do l. 1928; finančni revizor; finančni sistem celota institucij, instrumentov in norm, s katerimi družbena skupnost ureja gospodarjenje z denarjem; finančni uspeh; finančni zakon zakon o državnem proračunu; finančni instrumenti ukrepi za doseganje finančnih ciljev; finančna disciplina; finančna izravnava a) *razdelitev finančnih sredstev med družbenopolitične in interesne skupnosti b) zagotovitev dopolnilnih sredstev finančno šibkejšim skupnostim*; finančna menica menica za kritje prejetega denarnega kredita; finančna olajšava; finančna organizacija banka ipd.; finančna politika; *finančna prokuratura *pravovarstveni organ za državno premoženje* do l. 1928; finančna uprava; finančna veda; finančne razmere; finančno breme, gospodarstvo, knjizenje, kritje, poslovanje; finančno pravo pravni predpisi, ki urejajo zbiranje, varovanje in razdelitev sredstev za družbene potrebe; finančno stanje

finánčnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na finančno pravo: finančnopravni ukrep; finančnoppravna določba

fingírati -am nedov. in dov. *prikazovati kaj izmišljenega ali lažnega kot resnično*, sin. hliniti: fingirati neprištevnost **fingirani** -a -o navidezni: fingirani samomor umor, ki mu storilec da videz samomora, prim. *disimulirani umor*; fingirani vlom

firma -e ž 1. ime, pod katerim posluje gospodarska družba ali samostojni podjetnik posameznik: individualna firma; nameravana firma ki se vpiše v sodni register, ne da bi bila hkrati ustanovljena družba; stvarna firma ki označuje predmet poslovanja; jezik firme; nepravilna uporaba tuje firme (kaz.); skrajšana označba firme; sprememba, varstvo firme; vpis firme v sodni register 2. podjetje: trgovinska firma; predstavništvo, zastopanje tujih firm

firmski -a -o prid. ki se nanaša na firmo: firmsko pravo

fiskalizem -zma m *enostransko prizadevanje za čim večje javne prejemke*

fiskálnni -a -o prid. ki se nanaša na javne datjave: fiskalni sistem; fiskalni urad; fiskalna carina, politika; fiskalne obveznosti; fiskalno pravo

fiskus -a m a) *državna blagajna*, sin. erar (a) b) *državno premoženje*, sin. erar (b)

fizični -a -o prid. 1. telesni (1): fizični odpor; fizična sila; fizično prisiljevanje 2. stvarni, predmetni: fizični del stvari sin. realni del stava

ri; fizična delitev stvari delitev stvari same, sin. realna delitev stvari; fizična napaka stvar 3. v zvezi: fizična oseba človek kot nosilec pravice in obveznosti

fizikát -a m, v zvezi: *mestni fizikat mestni zdravstveni urad

flagránten -tna -o prid. zelo očiten: flagrantna kršitev zakona

flotántni -a -o prid., v zvezah: flotantna polica polica, ki se nanaša na flotantno zavarovanje; flotantno zavarovanje zavarovanje za vsakokratno skupno vrednost, npr. zaloge

flukuácija -e ž 1. *naraščanje in padanje*: fluktuacija cen 2. *menjavanje zaposlitve*: fluktuacija delovne sile

FÓB in **fób** -a m, krat. (angl. free on board *franko ladja*) *prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec spraviti blago na krov ladje*

fóčanski -a -o prid., v zvezi: Fočanski predpisi predpisi o ustanavljanju, organizaciji in delu narodnoosvobodilnih odborov, sprejeti februarja l. 1942 v Foči pri pravnem odseku vrhovnega štaba NOV

fónd -a m 1. *sredstva, zbrana za določen namen*, sin. sklad (1): *dispozicijski fond namenjen svobodnemu razpolaganju*, sin. *dispozicijski sklad*; plačni fond za plače; poslovni, rezervni, specialni fond 2. *celotna količina stvari na kakem področju*, sin. sklad (2): *blagovni fond v določenem gospodarstvu razpoložljivo blago*, sin. *blagovni sklad*

fontologija -e ž, v zvezi: pravna fontologija *nauk o pravnih virih*

FÓR in **fór** -a m, krat. (angl. free on rail *franko vagon*) *prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec naročiti vagon in nanj naložiti blago*

forénzični -a -o prid. sodni: forenzična psihiatrija, psihologija

fórma -e ž oblika (1)

formácija -e ž 1. v zvezi: bojna formacija vojaški oddelek 2. *ureditev* (3): družbena formacija

formalizem -zma m 1. *strogo upoštevanje oblike* 2. *togo poudarjanje oblike na škodo bistva, vsebine*

formálnni -a -o prid., v zvezah: formalni preizkus odločbe preizkus odločbe glede na pravila postopka; formalni zakon zakon, ki ureja postopek, proces; formalna dokazna teorija dokazna teorija, po kateri je sodnik pri presoji dokazov vezan na dokazna pravila (post.), sin. *legalna dokazna teorija*, sin. *zakonska dokazna teorija*; formalna koncepcija kaznivega dejanja koncepcija, po kateri zakon določa znake kaznivega dejanja; formalna obnova kaznen-

skega postopka obnova kazenskega postopka na podlagi obnovitvenih razlogov (kaz. post.), sin. *prava obnova kazenskega postopka*; formalna obramba obdolženca obramba po kvalificiranem zagovorniku; formalna pogodba pogodba, katere veljavnost je odvisna od določene oblike; formalna pomanjkljivost vloge; formalna pravnomočnost neizpodbojnost odločbe z rednimi pravnimi sredstvi; formalna sodba zavrnilna sodba (kaz. post.); formalno pravo procesno pravo; formalno sosporništvo; formalno zaslišanje obdolženca zaslišanje po predpisih zakona

formálnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na formalno pravo: formalnopravni predpisi

formálnost -i ž *obličnost*, npr. pri napravi oporoke: izpolniti, upoštevati formalnosti

fórmula -e ž *predpisano besedilo*, npr. za slovesno izjavo, zaprisego

formulár -ja m *tiskovina za vpis določenih podatkov*, sin. obrazec (2): izpolniti formular

formulárni -a -o prid., v zvezah: formularna knjiga zbirka obrazcev, npr. za pravdni, izvršilni postopek; formularna pogodba pogodba v obliki formularja, v katerega se vnesejo samo še individualni podatki, npr. zavarovalna pogodba

formulirati -am dov. in nedov. *izoblikovati končni predlog na glavni obravnavi*: formulirati obtožnico; formulirati zakonsko besedilo

fórum -a m 1. v starem Rimu trg, določen za trgovanje, ljudske zbere in sodne obravnave 2. *sodišče, sodstvo, zlasti s krajevno pristojnostjo*: forum contractus lat. *pristojnost po kraju sklenitve pogodbe*; forum delicti commissi lat. *pristojnost po kraju storitve kaznivega, škodnega dejanja*; forum domicilii lat. *pristojnost po stalnem prebivališču tožene stranke*; forum ordinatum lat. *odrejena pristojnost*; forum rei sitae lat. *pristojnost, določena po kraju, kjer je nepremičnina*

FÓT in **fót** -a m, krat. (angl. free on truck *franko kamion*) *prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec naročiti tovornjak in nanj naložiti blago*

fotografiranje -a s *prenašanje s fotografskim aparatom na filmski trak*: neupravičeno fotografiranje vojaškega objekta ali bojnega sredstva (kaz.)

fotográfski -a -o prid. ki se nanaša na fotografiranje: avtor fotografskega dela

fótotelegrám -a m *telegrafsko sporočilo, posredovano na elektromagnetni način*

frankirati -am dov. in nedov. nalepiti na pošiljko poštno znamko kot dokaz plačane poštne

frankirni -a -o prid., v zvezi: frankirni stroj priprava za žigovanje z žigom, ki nadomešča poštno znamko, sin. poštinjski stroj

fránko prisl. 1. klavzula v pogodbi, ki označuje, kam mora prodajalec na svoje stroške dostaviti blago: franko vagon 2. klavzula v fakturi, ki označuje, da so v ceno vračunani stroški embalaže in prevoza

franšiza -e ž, v zvezah: integralna franšiza pogodbeno dogovorjen znesek, do katerega zavarovalnica škode ne poravnava, nad tem zneskom pa jo poravnava v celoti; odbitna franšiza pogodbeno določen znesek škode, do katerega zavarovalnica ne jamči in jo trpi zavarovalec

fratirja -e ž bratstvo (1) (pr. zg.)

fravdulózen -zna -o prid. goljufiv, nepošten: fravdulózen dejanje, ravnanje

frekvénca -e ž 1. število nihajev v časovni enoti 2. območje z določeno valovno dolžino elektromagnetnega valovanja, na kateri poteka prenos zvoka na daljavo: radijske frekvence; razdelitev in uporaba frekvenc

frónta -e ž 1. bojna črta 2. trdno povezana organizacija: Ljudska fronta; Osvobodilna fronta (slovenskega naroda) (krat. OF) slovenska narodnoosvobodilna organizacija, ustanovljena l. 1941

frustrácija -e ž izjalovitev izpolnitve, npr. zaradi uničenja stvari

fundácija -e ž namensko, na ustanovni namen vezano premoženje, navadno s pravno osebnostjo, sin. ustanova (1)

fundirani -a -o prid., v zvezah: fundirani davki davki, ki se pobirajo od premoženja; fundirana obveznica obveznica, pri kateri je za obre-

stovanje in odplačevanje določen poseben vir dohodkov

fundus instructus [fúndus instrúktus] lat. posestvo s potrebnim gospodarskim inventarjem

fungirati -am nedov. opravljati posel, delovati

fúncija -e ž 1. a) delo, naloga: izvrševati, opraviti funkcijo b) uradna dolžnost ali položaj: častna, družbena, javna, nadzorstvena, odborniška, samoupravna, sodna, sodniška, vodilna funkcija; konzularne funkcije; opravljanje funkcij; nosilci samoupravnih, javnih ali drugih družbenih funkcij; zaupati komu funkcijo; prevzeti funkcijo 2. v zvezi: procesne funkcije obtožba, obramba, sodba

funkcijski -a -o prid. ki se nanaša na funkcijo (1): funkcijska doba skupščine doba delovanja skupščine; *funkcijska doklada *položajna doklada

funkcionalni -a -o prid., v zvezah: funkcionalni izdatek stvarni izdatek za specifične naloge javnega organa; funkcionalna pristojnost porazdelitev različnih pravosodnih funkcij v isti zadevi med različne organe, kot so preiskovalni sodnik, sodeči sodnik, pritožbeno sodišče ipd.; funkcionalno zemljišče zemljišče, ki je potrebno za redno rabo stavbe

funkcionár -ja m nosilec funkcije: častni, državni, javni, konzularni, politični funkcionar; odgovornost, odstop funkcionarja; mandatna doba funkcionarja; postavljanje funkcionarjev

funkcionárka -e ž ženska oblika od funkcionar

fúnt -a m stara utežna enota, približno pol kilograma

fuzija -e ž združitev: fuzija društev; fuzija podjetij ob prenehanju njihove samostojnosti

fuzionirati -am dov. in nedov. združiti: fuzionirati podjetja

garancija -e ž 1. z dogovorom prevzeta odgovornost banke: bančna garancija; loro garancija ki jo da v korist domačega uporabnika tuj zavod ali na njegovo zahtevo narodna banka; nosto garancija ki jo da narodna banka tujini za domačega nalogodajalca 2. prevzeto jamčevanje za kakovost izdelka in za brezplačno popravilo v določenem roku po nabaavi: enoletna garancija; proizvajalčeva garancija; dati garancijo 3. v zvezi: procesne garancije predpisi za varstvo pravic procesnih udeležencev 4. jamstvo: garancije nevtralnosti določeni državi (mednar. pr.)

garancijski -a -o prid. ki se nanaša na garancijo: garancijski dogovor; garancijski list a) listina o jamčevanju za kakovost izdelka ali storitve b) listina o jamčevanju za brezhibno delovanje stvari, ki sodi v tehnično blago; garancijski pogoji; garancijski rok rok, v katerem lahko kupec zahteva od prodajalca oziroma proizvajalca popravilo ali zamenjavo stvari, ki ne deluje pravilno; garancijski zavezanec; garancijski znesek znesek, ki je položen pri banki za dovoljeni kredit; garancijska doba, funkcija indosamenta; garancijska izjava; garancijska pogodba pogodba o prevzemu nevarnosti, odgovornosti za opravljeno delo, dobavljeno stvar, uspeh, nastalo škodo; garancijska sankcija; garancijsko pismo listina o jamčevanju

garánt -a m jamčevalec

garantirati -am nedov. in dov. jamčiti garantirani -a -o zajamčeni: garantirani osebni dohodki; garantirana cena cena, ki je proizvajalcu uradno zagotovljena, sin. zajamčena cena; garantirana izpolnitev, preskrba

garántni -a -o prid. jamčevalni: garantna dolžnost; garantno pismo

garnizija -e ž stalna vojaška posadka v določenem kraju

gasilec -lca m kdor se poklicno ukvarja z gašenjem ali je član gasilskega društva

gasilka -e ž ženska oblika od gasilec

gasilni -a -o prid. ki je namenjen za gašenje: gasilna voda; gasilno orodje; gasilni prispevek

gasilski -a -o prid. ki se nanaša na gasilce: gasilski dom, inšpektor; gasilski obveznik ob gozdnem požaru ipd.; gasilska četa, milica, organizacija; poklicna, prostovoljna gasilska enota; gasilska straža, zveza; gasilsko društvo

gasilstvo -a s dejavnost gasilcev: industrijsko, poklicno, prostovoljno gasilstvo

gastáld -a m upravitelj gastaldije (pr. zg.)

gastaldija -e ž upravna enota v gospostvu oglejskega patriarha (pr. zg.)

GÁTT -a m, krat. (angl. General Agreement on Tariffs and Trade) Splošni sporazum o carinskih tarifah in trgovini

genealóški -a -o prid., v zvezi: genealoško deblo grafični prikaz razvoja določene rodbine in rodbinskih zvez

generalíje -lij ž, mn. splošni podatki za ugotovitev istovetnosti osebe

generalni -a -o prid. 1. ki je po pomembnosti na prvem mestu: generalni direktor; generalni konzulat; generalni sekretar npr. pri OZN; generalni štab; **generalna prokuratura vrhovno državno tožilstvo; generalna skupščina npr. OZN 2. ki zajema vse: generalno pooblastilo splošno pooblastilo 3. v zvezah: generalni agent zastopnik komitenta na obširnem območju, npr. v vsej državi; generalna havarija vsak strošek in škoda, namerno in preudarno povzročena, da se reši ladja, letalo ali tovor pred dejansko nevarnostjo, ki skupaj grozi vsem udeležencem v istem plovbnem podjetju, sin. velika havarija, sin. skupna havarija, prim. pomorska škoda; generalna klavzula pravno pravilo, katerega konkretno vsebino določi adresat glede na okoliščine posameznega primera, npr. načelo vestnosti in poštenja, nezdržnost zakonske zveze, primerna odškodnina; generalna prevencija odvracanje ljudi od kaznivih dejanj z zagrožitvijo s kaznimi

generalštáb -a m glavni vodstveni organ vrhovnega poveljnika

genéríčni -a -o prid. določen po vrsti, sin. vrstni

(1): generični dolg; generični pojem *splošni pojem*; generična izpolnitev; generična obveznost obveznost, katere predmet je dajatev stvar, določenih npr. po številu, meri, teži, vzorcu; generična stvar; generično pooblastilo pooblastilo za vrsto poslov, ki ne sodijo v redno poslovanje, sin. vrstno pooblastilo

genocid -a m sistematično popolno ali delno iztrebljanje kake narodnostne, etnične, rasne ali verske skupine (kaznivo dejanje zoper človečnost): biološki, fizični, kulturni genocid; konvencija o preprečevanju in kaznovanju genocida

géns -a m 1. rod: patricijski gens (rim. pr.) 2. skupnost ljudi v rodovno-plemnski skupnosti

gentili -ov m, mn. člani rimskega gena (rim. pr.)

gentilemanski -a -o [džentilmenski] prid., v zvezi: gentilemanski sporazum brezoblični dogovor na čast in poštenje, zlasti med državami (mednar. pr.)

geodét -a m strokovnjak za geodezijo z višjo ali visoko strokovno izobrazbo

geodétski -a -o prid. ki se nanaša na geodete ali geodezijo: geodetski načrt, zavod; geodetski upravni organ; geodetska delovna organizacija; geodetska izmera, služba; geodetska prostorska dokumentacija; geodetska storitev parcelacija zemljišč, ugotavljanje meje ipd.; geodetska uprava; temeljna geodetska točka stalna izbrana točka na zemljišču, ki je podlaga za izmero zemljišč

geodezija -e ž z nauk o merjenju in kartografskem upodabljanju zemeljskega površja

geografski -a -o prid. ki se nanaša na določeno območje, teritorij: geografsko poreklo vina

geométer -tra m strokovnjak za geodezijo s srednjo strokovno izobrazbo

geometrija -e ž, v zvezi: volilna geometrija določanje volilnih enot za volitve poslancev glede na koristi strank

geométrski -a -o prid. ki se nanaša na geometre: geometrska služba

gerènt -ènta m, v zvezi: *občinski gerent začasno postavljeni predstojnik občinske uprave

gerèntski -a -o prid., v zvezi: *gerentski svet svet občinskega gerenta

geruzija -e ž svet dosmrtno izvoljenih starejših mož (gerontov) v Šparti (pr. zg.)

géslo -a s 1. kratko izražena programska misel: volilno geslo 2. v zvezi: hranilna vloga na geslo hranilna vloga, ki jo varčevalec lahko dvigne, če pozna dogovorjeno besedo 3. dogovorjena razpoznavna beseda v vojski

géssta -e ž gib: razžalitev z gesto (kaz.)

gestápo -a m, krat. (nem. Geheime Staatspolizei) v nacistični Nemčiji tajna državna policija

géstija -e ž poslovodstvo brez naročila

gestijski -a -o prid. ki se nanaša na gestijo: gestijski zahtevek

gíbanje -a s 1. delovanje skupine za dosego določenega cilja: delavsko, narodnostno, osvobodilno gibanje; narodnoosvobodilno gibanje 2. naraščanje in upadanje količine česa na določenem področju: gibanje cen, kriminalitete, prebivalstva 3. bivanje, zadrževanje: gibanje in muditev v obmejnem pasu, na mejnem prehodu; omejitev prostega gibanja v obmejnem pasu ipd.; svoboda gibanja in nastanitve

gíbki -a -o prid. 1. ki se da široko razlagati, ant. togi (1): gibki predpis; gibki pravni posel; gibka pogodba 2. v zvezi: gibka ustava ustava, ki jo je mogoče spreminjati z lahko dosegljivim odstotkom glasov v parlamentu, ant. toga ustava

gíbljivi -a -o prid. ki se spreminja: gibljivi del osebnega dohodka; gibljivi prejemek; gibljivi tečaj valute; gibljiva pariteta medsebojno razmerje vrednosti dveh valut, ki se spreminja, sin. drseča pariteta

gílda -e ž stanovsko združenje trgovcev v Nemčiji (pr. zg.)

giljótina -e ž naprava za obglavljanje, uvedena l. 1792 v Franciji

glás -ú m 1. odločitev, mnenje posameznika pri glasovanju: *odločilni glas npr. predsednika sodnega senata pri enakem številu glasov; posvetovalni glas brez pravice odločanja; **virilni glas v predstavniskem telesu na podlagi položaja, npr. v deželni zborih bivše Avstrije, sin. **glas virilista; **glas virilista gl. **virilni glas; oddati svoj glas; z večino glasov sprejet sklep 2. v zvezah: glas o kaznivem dejanju nepreverjena vest kot pobuda javnemu tožilcu za zbiranje podatkov, na podlagi katerih bi se ta odločil za uvedbo kazenskega postopka; pravica na glasu ki je posnet na magnetofonski trak ali gramofonsko ploščo

glasilo -a s tiskano ali pisano sredstvo za razširjanje idej kake skupine, organizacije: uradno glasilo; zaupno glasilo

glasíti se -im se nedov., v zvezah: izkaznica, obveznica se glasi na ime je na ime

glásnik -a m (uradno) glasilo

glasník -a m oklicevalec, oznanjevalec

glasoválec -lca [-yc-] m kdor glasuje: glasovalec pri volitvah, v sodnem senatu, na seji

glasováka -e [-yk-] ž ženska oblika od glasovalec

glasoválni -a -o prid. ki se nanaša na glasovanje: glasovalni listek glasovnica; glasovalni odbor; glasovalni rovaš (pr. zg.); glasovalni seznam, zapisnik; glasovalna dolžnost, enota, pravica, skrinjica; glasovalno mesto; zloraba glasovalne pravice; imeti, izvrševati glasovalno pravico

glasovánje -a s glagolnik od glasovati: javno, neposredno, osebno, poimensko, posamično, tajno, ustno glasovanje; ponovno glasovanje prim. revotacija; glasovanje per rollam odločanje s pismenim glasovanjem izven seje ob kroženju spisa (post.); glasovanje po pošti; glasovanje z dviganjem rok, vstajanjem; glasovanje z listki; glasovanje z vzklikom glasovanje z aklamacijo; razveljaviti glasovanje; razglasiti, ugotoviti izid glasovanja; vzdržati se glasovanja; dati predlog na glasovanje

glasováti -ljam dov. in nedov. ustno ali pismeno izraziti svojo odločitev ali mnenje, zlasti pri volitvah: glasovati za predlog, proti predlogu; glasovati poimensko, po pošti

glasóvnica -e ž listek, na katerega glasovalec napiše svojo odločitev ali mnenje: izpolnjena, neveljavna glasovnica; izpolniti, oddati glasovnico

gláva -e ž uvodni del: glava obtožnice, sodbe, vloge, zapisnika

glavár -ja m, v zvezah: deželni glavár a) predstavnik deželnega kneza v glavnih mestih dežel od 13. stol. dalje (pr. zg.) b) **predsednik avtonomnega deželnega zbora od l. 1860 do l. 1918; *okrajni glavár načelnik političnega okraja do l. 1922; *rudarski glavár predstojnik za rudarstvo pristojnega upravnega organa

glavarína -e ž davek, ki se pobira od posameznika (pr. zg.)

glavárstvo -a s urad glavarja: **deželno glavarstvo; *okrajno glavarstvo do l. 1922; *rudarsko glavarstvo za rudarstvo pristojen upravni organ

glávna obravnáva -e -e ž narok, na katerem sodišče odloča o tožbi ali obtožbi: končati, opraviti, nanovo začeti glavno obravnavo; nadaljevati glavno obravnavo prekinjeno ali preloženo; odložiti glavno obravnavo če se še ni začela; odrediti, razpisati glavno obravnavo; prekiniti glavno obravnavo zaradi odmora ipd.; preložiti glavno obravnavo če se je že začela

glávni -a -o prid. 1. ki je po pomembnosti na prvem mestu: glavni dolg dolg glavnega dolž-

nika; glavni dolžnik dolžnik, za katerega se druga oseba zaveže, da bo izpolnila njegovo obveznost, če je ne bo sam; glavni element delnice, kupona za unovčenje dividende; glavni obrat; glavni pravni posel npr. posojilna pogodba; glavni storilec; glavni štab; glavni vrednostni papir npr. plašč delnice, obveznice, sin. temeljni vrednostni papir; glavna carinarnica; glavna dejavnost; glavna intervencija (pravd. post.); glavna kazen smrtna kazen, zapor, denarna kazen; glavna napaka izdelka; glavna obravnava → glavna obravnava; glavna pogodba pogodba v razmerju do predpogodbe; glavna skupščina; glavna stvar npr. ladja, letalo, nasproti svojim pritlikinam ali drevo nasproti plodovom, sin. matična stvar; glavno mesto 2. ki ima večjo, največjo odgovornost: glavni rabin; glavni urednik 3. v zvezi: glavna knjiga a) del zemljiške knjige, vpisnika ladij ipd. b) poslovna knjiga ali kartoteka, sestavljena iz sintetičnih kontov (knjig.)

glávna -e ž 1. denarna sredstva, premoženje, ki prinašajo presežno vrednost, sin. kapital (1): delniška glavna; kritna glavna ki je namenjena za kritje prevzetih obveznosti, npr. pri preživninskih pogodbah, pri življenjskem zavarovanju; obratna glavna ki je potrebna za obratovanje; ustanovna glavna 2. osnovni del dolga, terjatve ali hranilne vloge: posojilna glavna znesek dolga; plačilo glavnice in obresti; povračilo glavnice

glávnični -a -o prid. ki se nanaša na glavnico: glavnični delež delnica ipd.; glavnični dolg dolg brez obresti; glavnični račun knjigovodski račun o gibanju in stanju glavnice; glavnična rezerva, vrednost; glavnične obresti; glavnično kritje kritje z glavnico

gledališki -a -o prid. ki se nanaša na gledališče: gledališki abonma; gledališki igralec; gledališki red, statut; gledališki svet samoupravni organ gledališča

glóba -e ž, v zvezi: pogodbena globa pogodbena kazen

globálni -a -o prid. celotni: globalni račun; globalni prejemki; globalna dohodnina dohodnina od celotnega dohodka; globalna kvota, vsota

globínski -a -o prid., v zvezi: globinska psihologija psihologija, ki proučuje človekovo podzavest

glósa -e ž razlaga med vrstami ali na robu besedila

glosátor -ja m proučevalec in razlagalec rimskega prava v 12. in 13. stol.

gmájna -e ž skupna vaška zemlja (pr. zg.), sin. občina (3)

gmóten -tna -o prid. 1. ki se nanaša na življenjsko raven: gmotna pomoč, preskrba; gmotne razmere 2. premoženjski: gmotna korist; gmotna škoda dejanska škoda in izgubljeni dobiček, sin. premoženjska škoda; gmotno stanje

góden -dna -o prid., v zvezi z bití: pravdna zadeva je godna za razsojo pravdna zadeva je zadosti razčiščena, pojasnjena (post.)

gojēnec -nca m človek, navadno mlajši, ki se vzgaja v kakem zavodu: gojenec vojaške šole; gojenec vzgojnega zavoda, vzgojnega popboljševalnega doma

gojišče -a s kraj, prostor, kjer se kaj goji: gojišče divjadi, rib

gojitveni -a -o prid. ki se nanaša na gojitev: gojitveni potok, ribnik; gojitveni ukrepi; gojitvena voda potok ali ribnik; gojitveno lovišče

gojitveno-čuvájski -a -o prid. ki se nanaša na gojitev in čuvanje: gojitveno-čuvajska služba služba, ki se izvaja na področju lova, ribolova

****goldinar** -ja m (okrajš. gld.) avstrijska denarna enota

góli -a -o prid. ki je brez česa drugega: gola lastnina; golo naključje; golo priznanje priznanje brez podrobnosti **gólo** prisl., v zvezi z na: sečnja na golo sečnja, pri kateri na posekanem zemljišču ne ostane nobeno drevo

golica -e ž neizpolnjena tiskovina, obrazec, sin. blanket: čekovna, menična golica; izpolniti golico

goljúf -a m kdor goljufa

goljufáti -ám nedov. okoriščati se z zmotno drugoga, povzročeno z lažnim prikazovanjem ali s prikriivanjem dejanskih okoliščin

goljufica -e ž ženska oblika od goljuf

goljufija -e ž okoriščanje z zmotno drugoga, povzročeno z lažnim prikazovanjem ali s prikriivanjem dejanskih okoliščin: davčna, majhna, zavarovajska goljufija; goljufija s krivim merjenjem; goljufija v službi; goljufija z izdajanjem nekritega čeka

goljufivec -vca m kdor (rad) goljufa

goljufívi -a -o prid., v zvezi: goljufívi bankrot poslabšanje premoženjskega stanja z namenom izogniti se plačilu dolgov (kaz.), sin. lažni bankrot goljufívo prisl.: goljufívo ravnati

goljufívka -e ž ženska oblika od goljufivec

golosèk -éka m posek gozda, pri katerem na posekanem zemljišču ne ostane nobeno drevo

góra -e ž 1. strnjena enota vinogradov s poseb-

no ureditvijo (pr. zg.) 2. izrazita, visoka vzpetina zemeljskega površja

goríca -e ž, nav. mn. vinograd

górník -a m izvršilni organ na gorskoprvnih vinogradih (pr. zg.)

gornína -e ž gorščina (pr. zg.)

górnji -a -e prid., v zvezi: gornji dom parlamenta gornja zbornica parlamenta, ant. spodnji dom parlamenta

górski -a -o prid. 1. ki se nanaša na goro (1) (pr. zg.): gorski gospod zemljiški gospod gore; gorski sodnik, župan; gorska palica simbol gorskega gospostva; gorska pravda sestanek skupnosti sogornikov pod predsedstvom gorskega gospoda; gorska skupnost; gorske bukve zakon za gorskoprvne vinograde na Štajerskem iz l. 1543, v celoti preveden v slovenščino l. 1582; gorsko pravo pravo, ki ureja pravna razmerja v gorah 2. ki se nanaša na goro (2): gorski pašnik; gorski reševalec; gorski vodnik

górskoprvní -a -o prid. ki se nanaša na gorsko pravo (pr. zg.): gorskoprvni vinograd; gorskoprvno zemljišče

górsčina -e ž dajatev od gorskoprvnih vinogradov (pr. zg.)

górsèk -ška m gornik (pr. zg.)

gospód -a m oblastnik v fevdalizmu (pr. zg.): dezetinski gospod; deželni gospod vladar dežele (2), sin. deželni knez; fevdni gospod; gorski gospod; mestni gospod lastnik mesta; sodni gospod fevdalec, ki ima sodno oblast; teritorialni gospod; zemljiški gospod gospodar zemljišča s podložniki

gospodár -ja m 1. lastnik materialnih dobrin: gradbeni, hišni gospodar; skrbnost dobrega gospodarja; stvar brez gospodarja; poslovati, ravnati kot dober gospodar 2. v zvezah: poslovni gospodar gl. gospodar (pravne)gospoda; gospodar postopka (lat. dominus litis) kdor razpolaga s tožbo ali obtožbo; gospodar (pravne)gospoda (lat. dominus negotii) stranka, katere posel se opravlja pri poslovdstvu brez naročila (rim. pr.), sin. poslovni gospodar

gospodáren -ma -o prid. ki ustreza načelom varčnosti, smotrnosti: gospodarno trošenje sredstev

gospodáriti -ím nedov. uporabljati, upravljati materialne dobrine: gospodariti na svoj račun; gospodariti s premoženjem, z gozdovi

gospodárjenje -a s glagolnik od gospodariti: ekstenzivno, intenzivno gospodarjenje; kapitalistično, socialistično gospodarjenje; nevest-

no, racionalno gospodarjenje; gospodarjenje z loviščem, gozdovi

gospodárnost -i ž, v zvezi: načelo gospodarnosti načelo, po katerem se zaželeni učinek doseže s čim manjšimi sredstvi ali po katerem se z določenimi sredstvi doseže čim večji učinek, sin. ekonomsko načelo

gospodárska organizácija -e -e ž organizacija združenega dela na področju gospodarstva: proizvajalna, sezonska, storitvena gospodarska organizacija

gospodárski -a -o prid. ki se nanaša na gospodarstvo: gospodarski bojkot; gospodarski izseljenec; gospodarski kredit kredit za gospodarske namene; gospodarski liberalizem svobodno gospodarjenje brez vmešavanja države; gospodarski načrt, postopek, program; gospodarski prestopke kršitev predpisov o gospodarskem ali finančnem poslovanju; gospodarski račun zaračunavanje po gospodarskih načelih; gospodarski spor, ukrep; gospodarski zbor skupščine od l. 1963 do l. 1974; gospodarski instrumenti; gospodarska arbitraž, avtarkija; gospodarska banka; gospodarska blokada osamitev določene države od svetovnega gospodarstva, sin. ekonomska blokada; gospodarska dejavnost, intervencija, korist, kriminaliteta; gospodarska organizacija → gospodarska organizacija; gospodarska pogodba, politika, prognoza; gospodarska sabotaža do l. 7. 1951 (kaz.); gospodarska struktura, svoboda; gospodarska unija, vojna, zbornica; gospodarske razmere; gospodarske sankcije; gospodarsko izkoriščanje, kaznivo dejanje, območje, področje; gospodarsko nerazvito območje območje z nizkim narodnim dohodkom; gospodarsko poslovanje, predstavnost, sodelovanje; gospodarsko pravo, sodišče, sodstvo; gospodarsko vohunstvo; državno gospodarsko podjetje; gospodarska sredstva

gospodárskopolíticni -a -o prid. ki se nanaša na gospodarsko politiko: gospodarskopolitični ukrepi

gospodárskoprávní -a -o prid. ki se nanaša na gospodarsko pravo: gospodarskoprvni predpisi

gospodárskouprávní -a -o prid. ki se nanaša na gospodarsko upravo: gospodarskoupravní ukrep

gospodárstveni -a -o prid. ki se nanaša na gospodarstvo

gospodárstveník -a m 1. kdor se ukvarja z gos-

podarstvom 2. gospodar: skrbnost dobrega gospodarstvenika

gospodárstvo -a s 1. proizvajanje, razporejanje in uporaba materialnih dobrin: državno gospodarstvo; narodno gospodarstvo skupnost vseh gospodarstev na državnem ozemlju; racionalizacija gospodarstva; obnoviti, uravnavati gospodarstvo 2. določeno področje v takem proizvajanju: pomorsko, turistično gospodarstvo 3. organizacija proizvajanja, razporejanja in uporabe materialnih dobrin: denarno gospodarstvo ki uporablja denar kot menjalni pripomoček; finančno gospodarstvo; družbeno, kapitalistično, samoupravno, socialistično gospodarstvo; menjalno gospodarstvo ki temelji na menjavi gospodarskih dobrin; načrtno gospodarstvo; naturalno gospodarstvo ki proizvaja samo za potrebe proizvajalcev, ne za trg; odprto gospodarstvo ki menjuje svoje dobrine s tujino; tržno gospodarstvo; zaprto gospodarstvo ki je brez menjave s tujino 4. podjetje: drobno, družinsko gospodarstvo; zasebna gospodarstva 5. posestvo, kmetija: kmetijsko gospodarstvo

gospodínjski -a -o prid. ki se nanaša na gospodinjstvo: gospodinjška pomočnica; gospodinjška šola; gospodinjsko delo

gospodínjstvo -a s skupnost oseb, ki skupaj živijo in zadovoljujejo življenjske potrebe: družinsko, ločeno, skupno gospodinjstvo; obdavčenje gospodinjstev; živeti v skupnem gospodinjstvu

gospodujúči -a -e prid., v zvezah: gospodujoča stvar nepremičnina, v katere korist obstaja stvarna služnost na nepremičnini drugega lastnika, ant. služéča stvar; gospodujoče zemljišče ant. služéče zemljišče

gospóška -e ž nosilci oblasti v fevdalizmu (pr. zg.): delegirana, okrajna, sodna, zemljiška gosposka

gospóški -a -o prid., v zvezi: **gosposka zbornica gornji dom avstrijskega parlamenta

gospóstveni -a -o prid., v zvezi: gospostvena zemlja dominikalno zemljišče (pr. zg.)

gospóstvo -a s 1. sistem oblasti v fevdalizmu: zemljiško gospostvo (pr. zg.) 2. objekt pravic zemljiškega gospoda (pr. zg.), sin. gospoščina

gospóščina -e ž objekt pravic zemljiškega gospoda (pr. zg.), sin. gospostvo (2)

góšt gósta m kdor se začasno mudi, stanuje v gostinskem lokalnu, hotelu, zdravilišču: knjiga gostov

***gostáè** -a m stanovanjski najemnik na kmetih

***gostáèka** -e ž ženska oblika od gostaè

***gostáščina** -e ž 1. stanovanjska najemnina gostača 2. davek od stanovanjske najemnine
gostilna -e ž gostinski lokal, v katerem se streže z jedmi in pijačami

gostilniški -a -o prid. ki se nanaša na gostilno: gostilniški obrat; gostilniška *koncesija, obrt
gostinec -nca m kdor je zaposlen v gostinstvu: samostojni gostinec zasebni gostinec; gostinec kot shranjevalec; gostinec kmet ki opravlja gostinsko dejavnost sezonsko

gostinski -a -o prid. ki se nanaša na gostince ali gostinstvo: gostinski delavec, obrat; gostinski običaji; gostinska dejavnost; gostinska hramba; gostinska organizacija združenega dela; gostinska pogodba, storitev; gostinske zmogljivosti; gostinsko podjetje; kategorizacija gostinskih objektov

gostinstvo -a s gospodarska dejavnost, ki se ukvarja s strežbo, oskrbo gostov

gostišče -a s gostinski obrat, v katerem se dobiva hrana in prenočišče

gostoljubje -a s, v zvezi: odpovedati tujcu gostoljubje v državi ne dovoliti mu prebivanja v državi

gostota -e ž 1. množina česa na določeni površini: gostota naseljenosti 2. v zvezah: gostota delovne, zavarovalne dobe skupni čas trajanja zaposlenosti v določenem obdobju pred upokožitvijo

gotovina -e ž splošno veljavno plačilno sredstvo v bankovcih ali kovancih: položitev gotovine; plačilo v gotovini

gotovinski -a -o prid. ki se nanaša na gotovino: gotovinski akreditiv; gotovinski ček ček, ki se predloži banki kot trasatu zaradi izplačila v gotovini, sim. blagajniški ček; gotovinski izdatek, izkupiček, promet; gotovinska varščina; gotovinsko kritje, plačilo, poslovanje; gotovinska sredstva

gotovost -i ž, v zvezi: gotovost pri dokazovanju dokazovanje, pri katerem je izključena vsaka drugačna presoja dogodka

góvor -a m 1. sestavek o kaki stvari, ki ga kdo neposredno podaja v javnosti, ali podajanje tega sestavka: obrambni govor; prestolni govor v parlamentarnih monarhijah govor, s katerim vladar odpre zasedanje novoizvoljenega parlamenta in poda programski načrt vlade; volilni govor; končni govori na glavni obravnavi 2. javno izražanje misli: svoboda govora; zloraba svobode govora

govorica -e ž kar se širi navadno s pripovedovanjem: javna govornica; govornica o kaznivem dejanju; govornica gre, se širi

govorilni -a -o prid., v zvezah: govornilna enota enota za obračun telefonskega pogovora; govornilna pristojbina

govornilnica -e ž 1. v zvezi: javna telefonska govornilnica javni prostor za telefoniranje 2. prostor v zavodu za razgovore z obiskovalci

gózd gózda m zemljišče, poraslo z drevjem v obliki sestoja: gospodarski gozd za proizvodnjo lesa; varovalni gozd za varstvo pred vetrom, vodo, plazovi, usadi; višinski gozd ob zgornji gozdni meji; zaščiteni gozd; zrel gozd gođen za sečnjo; gozd s posebnim namenom namenjen npr. za znanstvenoraziskovalno dejavnost; regeneracija gozdov obnovitev, pomladitev; uničevanje gozdov (kaz.); varstvo gozdov pred požarom; zaokrožitev gozdov arondacija gozdov; zložitev gozdov komasacija gozdov; gospodarjenje z gozdovi; čistiti, redčiti, trebiti gozd; gojiti, negovati, obnoviti, vzdrževati gozd; izkoriščati gozd; izsekati, krčiti gozd; posekati na golo

gozdár -ja m kdor se poklicno ukvarja z gospodarjenjem z gozdovi

gozdárski -a -o prid. ki se nanaša na gozdarje ali gozdarstvo: gozdarski inšpektorat, urad; gozdarska inšpekcija, služba, stroka

gozdárstvo -a s 1. gozdno gospodarstvo 2. organizacija združenega dela za gospodarjenje z gozdovi 3. veda o gospodarjenju z gozdovi

gózdni -a -o prid. ki se nanaša na gozd: gozdni čuvaj, delavec, nadzornik; gozdni požar, prirastek, red, rezervat, sklad; gozdni škodljivci; gozdna cesta, čistina; gozdna infrastruktura gozdne prometnice, gozdne ceste, vlake in stalne žičnice ter drugi objekti v gozdovih, namenjeni predvsem gospodarjenju z gozdovi; gozdna parcela, pot; gozdna prometnica prometna naprava v gozdu; gozdna služnost služnost za sečnjo, paša, nabiranje smole ipd.; gozdna škoda, tatvina; gozdna taksa taksa od posekanega lesa; *gozdna uprava; gozdna železnica; gozdno varstvo; gozdno zemljišče; absolutna gozdna tla tla, na katerih uspeva samo gozd; relativna gozdna tla tla, ki so primerna tudi za drugo vrsto kmetijske kulture

gózdnogospodárski -a -o prid. ki se nanaša na gozdno gospodarstvo: gozdnogospodarski načrt načrt za dolgoročno gospodarjenje z gozdovi; gozdnogospodarski ukrepi; gozdnogospodarska enota del gozdnogospodarskega območja; gozdnogospodarska organizacija, služba; gozdnogospodarsko območje

gózdnoprávní -a -o prid. ki se nanaša na pravo v zvezi z gozdom: gozdnopravne določbe

gózdnotehnični -a -o prid. ki se nanaša na tehniko, ki se uporablja v gozdu: gozdnotehnična služba

***gózdnouprávní** -a -o prid. ki se nanaša na gozdnoupravo: gozdnoupravni predpisi

gózdnovárstveni -a -o prid. ki se nanaša na varstvo gozda: gozdnovarstveni razlogi, ukrepi; gozdnovarstvena služba; gozdnovarstvena dela

grábež -a m hujše kaznivo dejanje na škodo premoženja, ki je pod posebnim varstvom zakona: grabež v službi

grád -ú m prvotno utrjeno prebivališče fevdalca (pr. zg.)

grábění -a -o prid. ki se nanaša na gradnjo ali gradbeništvo: gradbeni dnevnik, načrt, objekt, predpis; gradbeni gospodar, podjetnik, tehnik; gradbeni okoliš območje, določeno za graditev; gradbena cena, cona, črta; gradbena inšpekcija; gradbena knjiga, odločba, pogodba; gradbena situacija obračun gradbenih del do določenega trenutka, npr. mesečna, končna; gradbena taksa, uprava, vrednost; gradbeno dovoljenje, podjetje, posojilo, zemljišče

grábénica -e ž ženska oblika od gradbenik
grábénik -a m strokovnjak za izvedbo gradbenih del

gráběnístvo -a s dejavnost, ki se ukvarja z gradnjo

grádbenoprávní -a -o prid. ki se nanaša na pravo v zvezi z gradbeništvom: gradbenopravni predpisi

grádbišče -a s kraj, kjer se gradi

grádiščán -ána m poveljnik glavnega gradu (pr. zg.)

grádišče -a s 1. središče ali pribežališče rodovno-plemenske ozemeljske enote (pr. zg.) 2. prostor, kjer je stal grad ali kjer so sledovi zidane nastelja (pr. zg.)

gráditelj -a m kdor gradi: dobroverni graditelj
gráditév -tve ž glagolnik od graditi: graditev objektov; prepoved graditve

grádití -ím nedov. delati z gradbenim materialom, da kaj nastaja: graditi na svojem, na tujem zemljišču

grádivo -a s 1. kar je zbrano po določenih merilih, za določen namen: arhivsko gradivo; varstvo arhivskega gradiva 2. kar se rabi kot podatek, pripomoček pri proučevanju, obravnavanju česa: dokazno gradivo vsi v postopku zbrani dokazi; popisno gradivo; procesno gradivo trditve, dokazi, pravila znanosti ali stroke, izkušnje, pravna pravila; razbremenilno,

registraturno, statistično, zakonodajno gradivo

grádnja -e ž 1. izvrševanje gradbenega dela: individualna gradnja; nedovoljena gradnja; gradnja cest, hiš, stanovanj, vodnih naprav, železnic; gradnje za družbeni standard gradnja stanovanj, bolnišnic, vodovodov, parkov; investitor gradnje 2. kar je zgrajeno: črna gradnja brez dovoljenja oblasti; nizka gradnja katere glavni deli so v zemlji ali na zemeljski površini; visoka, vodna gradnja

graduírati -am dov. in nedov. podeliti akademski naslov

grájanje -a s glagolnik od grajati: grajanje napak blaga ali izdelka; grajanje računa opozoritev na napake v računu

grájati -am nedov. ugotavljati, očitati napake, pomanjkljivosti česa: grajati nepopolne ali nekvalitetne storitve pri organiziranem potovanju ipd.

grájski -a -o prid., v zvezi: grajski grof gradiščan (pr. zg.)

gráščina -e ž neutrjeno prebivališče fevdalca (pr. zg.)

gravámina -in s, mn., lat., v zvezi: deželna gravamina pritožbe deželnih stanov vladarju (pr. zg.)

grb -a m stalni simbolični znak: cehovski grb (pr. zg.); deželni, državni, mestni, občinski, republiški, rodbinski grb; grb Slovenije; uporaba grba

grdo ravnánje -ega -a s oblika nasilja, katerega posledica še ni telesna poškodba (kaz.): grdo ravnanje s podrejenim ali nižjim v vojaški službi; grdo ravnanje z uradno osebo; grdo ravnanje z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic (kaz.)

***gremiálni** -a -o prid. ki se nanaša na gremij: gremialni red; gremialna doklada doklada v korigremija

***grémij** -a m 1. združenje: gremij trgovcev 2. v zvezi: magistratni gremij ljubljanski ožji odbor ljubljanskega občinskega sveta do l. 1945

grmáda -e ž, v zvezi: smrt na grmadi izvršitev smrtne obsodbe z zažganjem na grmadi (pr. zg.)

gròb gròba m prostor v zemlji za pokop mrliča: opuščeni grob; mirovalna doba groba; najemna doba groba; pravica do najema groba; prepokop, uporaba, vzdrževanje groba; skrunitev groba (kaz.); vrsta groba klasični, otroški, vrstni, žarni grob, prostor za anonimne pokope, prostor za raztrositev pepela; najemnina za grob; voditi evidenco grobov

grobárski -a -o prid. ki se nanaša na grobarje: grobarska pristojbina; grobarske storitve

groblišče -a s več grobov na enem prostoru: skupno groblišče; najemna pogodba za groblišče

grobница -e ž zidan, obzidan prostor za pokopavanje mrličev: najemna pogodba za grobnico

gròf grófa m 1. ****plemiški naslov 2. načelnik grofije**: mejni grof *grof v obmejni grofiji* (pr. zg.)

grofija -e ž 1. **temeljna upravna enota v karolinški državi** (pr. zg.) 2. **označba za nekatera gospostva ali dežele** (pr. zg.): Goriška grofija 3. **sedež, bivališče grofa** (pr. zg.)

grosíst -a m **trgovec na debelo**

grosistični -a -o prid. **ki se nanaša na grosiste ali njihovo dejavnost**: grosistična marža, trgovska mreža; grosistično podjetje

grozilni -a -o prid. **ki vsebuje grožnjo**: grozilno pismo

grozíti -ím nedov. 1. **napovedovati komu kaj neprijetnega, hudega**: groziti komu s kaznijo, s kaznivim dejanjem, z napadom 2. **biti na tem, da kaj nastopi, se uresniči**: izguba, nevarnost, nezgoda, škoda grozi; **grozéči** -a -e: grozeči napad; grozeča škoda

grozovít -a -o prid., v zvezi: izvršitev kaznivega dejanja na grozovit način s povzročanjem hujših telesnih ali duševnih muk žrtvi kaznivega dejanja pri umoru ali protipravnem odvzemu prostosti

gròžnja -e ž **glagolnik od groziti (1)**: nedopust-

na grožnja; resna grožnja **ki je izražena tako, da lahko vzbudi pri oškodovancu občutek ogroženosti, strahu, nemira**

grúda -e ž, v zvezi: priklenjenost na grudo (lat. *glebae adscriptio*) **dolžnost podložnika, da ostane na užitveni kmetiji** (pr. zg.), sin. **vezanost na zemljo**

grúnt grúnta m **gospodarska obdelovalna, dajativna in pozneje davčna enota** (pr. zg.), sin. **huba**

grúntar -ja m **uživalec cele hube** (pr. zg.), sin. **zemljak**

grúntni -a -o prid., v zvezi: ****gruntne bukve zemljiška knjiga**

gubérnij -a m **uradniška vlada za eno ali več dežel v zadnjem stol. fevdalizma** (pr. zg.)

gúsarstvo -a s **nasilno, oboroženo napadanje, plenjenje ladij**

guvernér -ja m 1. **predstojnik emisijske banke**: guverner narodne banke; svet guvernerjev narodnih bank 2. **upravnik kazenskega zavoda v Angliji** 3. **šef državne uprave v državah članicah nekaterih zveznih držav, npr. v ZDA** 4. v zvezi: generalni guverner predstojnik Ilirskih provinc (pr. zg.)

gveríla -e ž (špan. *guerrilla mala vojna*) **manjše oborožene skupine, ki se bojujejo z redno vojsko in policijo**

gverílski -a -o prid. **ki se nanaša na gverilo**: gverilska vojna; gverilsko vojskovanje

H

haaški -a -o [háški] prid. **ki se nanaša na Haag**: haaški dogovori; haaške konference; haaške procesne, zasebnopravne, vojne konvencije

habeas corpus act [hábeas kórpús ákt] lat., angl. **angleški temeljni zakon za zaščito osebnosti svobode iz l. 1679**

habilitácija -e ž 1. **pridobitev pravice predavati na visoki šoli**: vnaprejšnja habilitacija za poklic visokošolskega učitelja, če tako mesto še ni razpisano 2. **usposobitev**: poklicna habilitacija; habilitacija mladine in otrok, ki so moteni v duševnem ali telesnem razvoju

habilitácijski -a -o prid. **ki se nanaša na habilitacijo**: habilitacijski postopek; habilitacijska komisija; habilitacijsko delo

habilitírati se -am se dov. in nedov. **pridobiti pravico predavati na visoki šoli**

habituálen -lna -o prid. **stalen, ponavljajoč se**: habitualna kriminaliteta, pijanost **habituálni** -a -o **ki opravlja kaj iz navade**: habitualni delinkvent, hudodelec, povratnik

hajdúk -a m 1. **borec za svobodo proti Turkom** (pr. zg.) 2. **razbojnik** (pr. zg.)

hajdúštvo -a s **razbojništvo** (pr. zg.)

hasnovánje -a s **uživanje zemljišča ipd.**

havarija -e ž **poškodba ladje, letala ali tovora med vožnjo**: generalna havarija gl. **velika havarija**; partikularna havarija gl. **posebna havarija**; posebna havarija **škoda, ki nastane posebnemu subjektu pri morski plovbi**, sin. **partikularna havarija**; skupna havarija gl. **velika havarija**; velika havarija **vsak strošek in škoda, namerno in preudarno povzročena, da se reši ladja, letalo ali tovor pred dejansko nevarnostjo, ki skupaj grozi vsem udeležencem v istem plovbnem podjemu**, sin. **generalna havarija**, sin. **skupna havarija**, prim. **pomorska škoda**

havarijski -a -o prid. **ki se nanaša na havarijo**: havarijski postopek; havarijski sklad **sklad, iz katerega se izplačujejo odškodnine za škodo od havarij**; havarijski stroški **izdatki za skupno rešitev plovila in stroški havarijskega postopka ipd.**

havarírati -am dov. in nedov. **biti prizadet s havarijo**

hazárd -a m **igranje na srečo**

hazárdni -a -o prid., v zvezi: **hazardna igra igra, katere izid je odvisen pretežno od naključja, ne pa od igralčevega znanja ali spretnosti, npr. loterija, tombola, športna napoved**, sin. **igra na srečo**

h. c. [há cé] okrajš. **honoris causa**

hčí hčere ž **ženska v odnosu do svojih staršev**: adoptivna hči **posvojenka, pohčerjenka**

hektárski -a -o prid., v zvezah: **hektarski donos količina pridelkov, pridelanih na enem hektaru zemljišča v enem letu**; hektarski pridelek **hektarski donos**

hermenévтика -e ž, v zvezi: **juridična hermenevtika teorija razlaganja pravnih besedil**

herostrátski -a -o prid., v zvezi: **herostratsko hudodelstvo hudodelstvo, ki ga storilec stori zato, da bi vzbudil splošno pozornost**

heterogén -a -o prid. **neenoten, raznovrsten**: heterogen stek kaznivih dejanj **stek raznovrstnih kaznivih dejanj**; heterogene skupine obsojencev

heteronomija -e ž **nesamostjnost v sprejemanju predpisov in upravljanju lastnih zadev**, ant. **avtonomija (1)**

heteronómni -a -o prid. **ki se nanaša na heteronomijo**, ant. **avtonomni**: heteronomno pravno pravilo **pravno pravilo, ki je nastalo po tuji volji**

híba -e ž **napaka**

hídromeliórácija -e ž **izboljšanje zemljišč z namakanjem ali osuševanjem**

hierárhični -a -o prid. **ki se nanaša na hierarhijo**: hierarhični odnos; hierarhična nadrejenost, podrejenost; hierarhično razmerje

hierarhija -e ž **sistem podrejenosti in nadrejenosti**: hierarhija državnih organov; hierarhija višjih in nižjih pravnih aktov

hímna -e ž **pesem kot simbol države, organizacije, gibanja**: himna Slovenije; uporaba himne

hipêroha -e ž, gr. **presežek kupnine za zastavlje-**

no stvar, prodano na dražbi (rim. pr.), sin. *superfluum*

hipotečni -a -o prid. ki se nanaša na hipoteko, sin. *hipotekarni*: hipotečni dolg *dolg*, zavarovan s hipoteko; hipotečni dolžnik, kredit, upnik, zavod; hipotečna menica *menica*, ki se glasi na terjatev, zavarovano s hipoteko; hipotečna varnost; hipotečne obresti; hipotečno breme, jamstvo, pismo; hipotečno posojilo *posojilo*, zavarovano s hipoteko; hipotečno zavarovanje kredita *hipotečno* prisl.: hipotečno zavarovana terjatev

hipotéka -e ž 1. zastavna pravica na nepremičnini: jamstvena hipoteka *vknjižena z najvišjim zneskom za denarne terjatve še nedoločene višine iz prevzetega posloводства, jamčenja ali odškodninske odgovornosti*; kavcijska hipoteka *jamstvena hipoteka*; kreditna hipoteka *vknjižena z najvišjim zneskom, ki ga sme doseči kredit*; lastniška hipoteka *pri kateri hipotekarna terjatev ugasne, hipoteka v zemljiški knjigi pa ni izbrisana*; legalna hipoteka *zakonska hipoteka*; maksimalna hipoteka *vknjižena z najvišjim zneskom, ki utegne nastati iz dovoljenega kredita, prevzetega posloводства, jamčenja, odškodninske odgovornosti*; nerazdelna hipoteka *skupna hipoteka*; pogodbeni hipoteka *ustanovljena s pogodbo in vpisom v javno knjigo*; ***reventijska hipoteka* gl. ***hipoteka na užitku*; simultanska hipoteka *skupna hipoteka*; skupna hipoteka *pri kateri je ista terjatev nerazdelno zavarovana na več premožninah ali nepremičninah, npr. na ladjah, letalih*; zakonska hipoteka *ki temelji neposredno na zakonskem predpisu*; ***hipoteka na užitku pri kateri je zastavljen le donos stvari, ne pa stvar sama*, sin. ***reventijska hipoteka*; imetnik hipoteke; izbris, vpis hipoteke; izbrisati, ustanoviti hipoteko; ustanoviti hipoteko na obstoječi hipoteki v dobro tretje osebe (nadhipoteko) 2. s hipoteko zavarovana terjatev 3. v zvezi: *mobiliarna hipoteka* *zastavna pravica na premožninah, ki ostanejo v rokah zastavitelja*

hipotekárni -a -o prid. ki se nanaša na hipoteko, sin. *hipotečni*: hipotekarni dolžnik *dolžnik*, čigar nepremičnina je upniku zastavljena za njegovo terjatev; hipotekarni kredit *kredit*, ki je zavarovan z zastavno pravico na nepremičnini; hipotekarni upnik *upnik*, v čigar korist je terjatev *vknjižena na dolžnikovi nepremičnini*; hipotekarni vrstni red; hipotekarna banka *banka, ki daje posojila na nepremičnine, zlasti z izdajanjem zastavnice*; hipotekarna ter-

jatev; hipotekarna tožba *tožba na plačilo denarne terjatve pod izvršbo na zastavljeno nepremičnino*; hipotekarno kritje; hipotekarno posojilo

hipotéza -e ž 1. *zatrjevana možna razlaga dogodka*: ustvarjanje hipotez pri preiskovanju *upoštevanje več možnosti kakega dogodka, npr. umor, samomor, nezgoda, naravna smrt* (kaz. post.) 2. v zvezi: *hipoteza* *abstraktnega pravnega pravila dejanske okoliščine, v katerih se je treba ravnati po dispoziciji pravne norme*

histórični -a -o prid. *zgodovinski*: *historični materializem* *nauk, da je razvoj produkcijskih odnosov in sil odločilnega pomena za zgodovinsko dogajanje*; *historično pravo* *pravica naroda do lastne državnosti s sklicevanjem na nekdanje zgodovinsko stanje*

hiša -e ž 1. *stavba, namenjena zlasti za bivanje ljudi*: *družinska stanovanjska hiša z enim ali več stanovanji, ki so v lasti ene, solasti ali skupni lasti več oseb, ki so med seboj v sorodu*; *mestna hiša*; *najemna, stanovanjska, večstanovanjska hiša*; *hiša v družbeni lastnini*; *hiša v etažni lastnini* 2. *poslopje podjetja ali ustanove*: *trgovska hiša*

hišni -a -o prid. ki se nanaša na hišo: *hišni davek*, *kataster*; *hišni lastnik*; *hišni mir* *nedotakljivost stanovanja*; *hišni red*; *hišni svet* *organ upravljanja stanovanjske hiše*; *hišna preiskava*; *hišna skrinjica* *skrinjica na vhodu v stanovanjsko hišo za vročanje poštnih pošiljk*; *hišna služnost*, *številka*, *uprava*; *hišno ime* *ime domačije, ki ga uporablja bližnja okolica*, sin. *domače ime*

hišnica -e ž *ženska oblika od hišnik*

hišnik -a m *kdor opravlja manjša oskrbniška dela v večstanovanjski hiši*

hišnina -e ž *davek od hiše*

hišniški -a -o prid. ki se nanaša na hišnike: *hišniško stanovanje*

hišni -a -o prid., v zvezi: *izdati zakon po hitrem postopku sprejeti pripravljeno besedilo zakona po samo enkratni obravnavi*

hitróst -i ž 1. v časovni enoti *opravljena pot*: *nedovoljena hitrost vozil*; *omejitev hitrosti vožnje* 2. *lastnost, značilnost hitrega*: *načelo hitrosti postopka pri sodišču*

hládni -a -o prid., v zvezi: *hladno orožje* *orožje, ki rani z rezilom ali s konicó, npr. boksar, nož*

hlápec -pca m *stalno najet možki na kmetiji za pomoč pri kmečkih delih*

hlíniti -im nedov. *prikazovati kaj izmišljenega ali lažnega kot resnično*, sin. *fingirati*: *hliniti* *bolezen*, *neprištevnost*

hlinjenje -a s *glagolnik od hliniti*

hólding -a neskl. prid. (angl. holding), v zvezi: *holding* *podjetje družba, ki ima v lasti večino deležev pravno samostojnega podjetja in opravlja predvsem dejavnost ustanavljanja, financiranja in upravljanja teh družb*

holográfni -a -o prid., v zvezi: *holografna oporoka* *lastnoročno napisana oporoka*, ant. *alografna oporoka*

homogén -a -o prid. *enoten, istovrsten*: *homogen stek* *kaznivih dejanj* *stek istovrstnih kaznivih dejanj*; *homogene skupine* *obsojencev*

homologácija -e ž *potrjevanje, da kaj ustreza predpisanim zahtevam*: *homologacija* *opreme in delov za motorna vozila*; *zavrnitev homologacije*

homologácijski -a -o prid. ki se nanaša na homologacijo: *homologacijski list* *potrdilo, da so oprema in deli za motorna vozila izdelani po predpisanih tehničnih pogojih*; *homologacijska označba* *označba, vtisnjena na opremo, ki kaže, da je predmet izdelan po predpisanih tehničnih pogojih*; *izdati homologacijski list*

homoseksuálnost -i ž *spolna nagnjenost do oseb istega spola*

honoránt -a m *plačnik za čast* (men.)

honorár -ja m *nagrada za storitev*: *avtorski honorar*; *odvetniški*, *pisateljski*, *zdravniški honorar*; *pavšalni honorar*

honorárni -a -o prid. 1. *ki ni vezan na redno delovno razmerje*: *honorarni profesor*; *honorarna služba*; *honorarna zaposlitev*; *honorarno delo* 2. v zvezi: *honorarni konzul* *častni konzul*

honorát -a m *oseba, v katere čast se plača menica*

honoriranje -a s 1. *plačilo honorarja* 2. *sprejetje ali plačilo menične vsote za čast*

honorirati -am dov. in nedov. 1. *plačati honorar*: *honorirati delo* 2. *sprejeti ali plačati menično vsoto za čast*: *honorirati menico* **honorirani** -a -o: *honorirana menica*

honoris causa [honóris kávza] lat. (okrajš. h. c.), v zvezi: *doktor honoris causa* *častni doktor*

hotelírski -a -o prid., v zvezi: *hotelirski depozit* *depozit denarja, dragocenosti, ki jih gost shrani pri hotelirju*; *hotelirska odgovornost* *odgovornost hotelirja za gostove stvari*

hotélski -a -o prid., ki se nanaša na hotel: *hotelska pogodba*

hoténje -a s *voljna sestavina naklepa*

hrámba -e ž 1. *spravljanje, shranjevanje česa za določen čas*: *hramba vrednostnih papirjev*; *hramba v sili*: *ob poplavi, potresu, požaru, ki*

zahteva od hranitelja večjo skrbnost 2. v zvezi: *gostinska hramba* *strožja odgovornost gostinca za hrambo stvari, ki jih gostje prinesajo s seboj*; *nepristna hramba* *nepristna shranjevalna pogodba*; *sodna hramba* *sodni polog*

***hranarína** -e ž *vzdrževalnina* *socialno zavarovane osebe med boleznijo ali porodniškim dopustom*

hranilec 1 -lca [-ȳc-] m 1. *shranjevalec* 2. *varčevalec*

hranilec 2 -lca [-ȳc-] m *kdor koga preživlja*: *edini hranilec družine* *samohranilec*

hranilni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na shranitev*: *hranilna pristojbina*; *sodna hranilna blagajna*; *hranilno naročilo* 2. *ki se nanaša na poslovanje hranilnic*: *hranilni promet*; *hranilna knjižica*; *hranilna služba*; (devizna) *hranilna vloga*

hranilnica -e ž *kreditni zavod*: *mestna*, *poštna*, *zadružna hranilnica*; *hranilnica* in *posojilnica*

hranilnina -e ž *depozitna pristojbina*

hranilniški -a -o prid. ki se nanaša na hranilnico ali hranilništvo: *hranilniški pravilnik*; *hranilniška organizacija*

hranilništvo -a s *gospodarska dejavnost, ki omogoča varčevanje in shranjevanje denarja in vrednostnih papirjev*

hranilno-kreditni -a -o prid., v zvezi: *hranilno-kreditna organizacija* *hranilno-kreditna zadruga*, *hranilno-kreditna služba* *pri kmetijskih, obrtnih in drugih zadrugah ipd.*

hraniti *hránim* nedov. *imeti kaj v hrambi*: *hraniti* *izvirnik* *razsodbe* (pravd. post.); *hraniti* *magnetofonski trak* *o posnetem preiskovalnem dejanju, poteku glavne obravnave ipd.* (kaz. post.); *hraniti* *uradne spise*

hránjenje -a s *glagolnik od hraniti*: *hranjenje* *arhivskega gradiva*; *rok hranjenja* *registraturnega gradiva*

hrébet -bta m *zadnja stran listine*: *hrbet čeka*, *menice*, *položnice*

hrizobúla -e ž *darilna listina* (pr. zg.)

hrúp -a m *močni, med seboj pomešani neskladni glasovi*: *dovoljena*, *kritična* *raven hrupa*

húba -e ž *gospodarska obdelovalna, datjavna in pozneje davčna enota* (pr. zg.), sin. *grunt*

húbarski -a -o prid., v zvezi: *hubarsko razmerje* *vrsta kmetijskega deputatnega razmerja* (pr. zg.)

húd -a -o prid. ki se pojavlja v visoki stopnji, *močni obliki*: *huda bolezen*; *huda malomarnost* *velika malomarnost*; *huda* (hujša) *posledica*; (posebno) *huda telesna poškodba*; *hudo kaz-*

nivo dejanje; posebno hud primer kaznivega dejanja **hudó** prisl.: huje motiti red na obravnavi

hudóbní -a -o prid. ki izraža željo po slabem, *hudem*: hudobni namen

hudodélec -lca m *storilec kaznivega dejanja*: akutni hudodelec *priložnostni, slučajni hudodelec*; habitualni hudodelec *hudodelec iz navade*; politični hudodelec; recidivni hudodelec *povratni storilec kaznivega dejanja*; hudodelec iz navade *habitualni hudodelec*; hudodelec iz poklica, po poklicu *poklicni hudodelec*; hudodelec iz prepričanja; album hudodelcev; tipi hudodelcev

hudodélski -a -o prid. ki se nanaša na *hudodelce ali hudodelstvo*: hudodelska družba, tolpa; hudodelsko združevanje

hudodélstvenost -i ž celota v določenem časovnem obdobju in na določenem območju izvršenih kaznivih dejanj, sin. *kriminaliteta*: akutna, poklicna, seksualna, ženska hudodelstvenost; padanje, porast hudodelstvenosti; statistika hudodelstvenosti; vzroki hudodelstvenosti; preprečevati, zatirati hudodelstvenost

hudodélstvo -a s 1. *kaznivo dejanje*: politično hudodelstvo; vojno gospodarstvo; vojno hu-

dodelstvo *poboji, mučenje, nečloveško ravnanje med vojno ali oboroženim spopadom s civilnim prebivalstvom, z ranjenci in bolniki, nečloveško ravnanje z vojnimi ujetniki* (kaz.); hudodelstvo zoper človečnost *genocid ipd*. 2. *najhujša vrsta kaznivega dejanja* do l. 1945

hújskanje -a s *glagolnik od hujskati*: hujskanje k upiranju ali k nepokornosti proti zakonitim odločbam ali ukrepom državnih organov (kaz.)

hújskati -am nedov. *spodbujati k slabim, za družbo škodljivim dejanjem*, sin. *ščuvati*: hujskati k storitvi kaznivih dejanj

huligán -a m *kdor se nasilniško obnaša na javnem mestu*

humanitárni -a -o prid., v zvezi: humanitarno pravo *pravni predpisi o človekovem dostojanstvu, osebni nedotakljivosti ter političnih in socialnih pravicah*

humanizácija -e ž *glagolnik od humanizirati*: humanizacija dela, družbenih odnosov; humanizacija kazenskega prava *omiljevanje kazenskega prava*

humanizírati -am nedov. in dov. *delati kaj človeško, dobro, plemenito*

humánost -i ž *lastnost človeka, ki kaže človečnost*: načelo humanosti izvrševanja kazni

iam alias facturus [jám álias faktúrus] lat. *kdor je že sam sklenil storiti določeno kaznivo dejanje, na katero je bil pozneje napeljan*

ideálni -a -o prid., v zvezah: idealni davek *davek, ki se izračuna, a se zaradi oprostitve ne pobere*; idealni delež *sorazmerni del nedeljive ali še nerazdeljene stvari, premoženja ali pravice*, sin. *miselni delež*; idealni lastninski delež *lastninski delež, pri katerem je deljena pravica na stvari, ne pa stvar sama*, sin. *miselni lastninski delež*; idealni stek kaznivih dejanj *z enim dejanjem uresničeni znaki več kaznivih dejanj*; idealna delitev *delitev po miselnih deležih*, npr. *po eni tretjini*, sin. *miselna delitev*

idéja -e ž 1. *rezultat najvišje umske dejavnosti, ki se kaže kot bistvo kakega področja, smeri*: pravna ideja; vodilna ideja 2. v zvezi: fiksna ideja *blodna misel, bolezenska predstava*

idéjni -a -o prid., v zvezi: idejni načrt *gradbenega objekta načrt, ki približno, navadno v manjšem merilu, podaja videz in ceno gradbenega objekta*

idéntični -a -o prid. 1. *ki se po lastnostih ujema z drugim, ne razlikuje od drugega*, sin. *istovetni* (1): identična tožba *tožba z istim tožbenim zahtevkom*; identično dejansko stanje *isto dejansko stanje, ki ga obravnavata npr. civilno in kazensko sodišče* 2. *ki se po lastnostih ujema z resničnimi dejstvi, znaki*, sin. *istovetni* (2): identična oseba

idéntičnost -i ž 1. *lastnost, značilnost identičnega* (1), sin. *istovetnost* (1): identičnost zahtevka 2. *skladnost, ujemanje podatkov z resničnimi dejstvi, znaki*, sin. *istovetnost* (2): dognati, preizkusiti, ugotoviti identičnost

identificiranje -a s *ugotavljanje identitete* (2), sin. *identifikacija*: identificiranje osebe, predmeta

identificírati -am nedov. in dov. *ugotavljati identiteto* (2): identificirati osebo, pošiljko, prtljago

identifikácija -e ž *ugotavljanje identitete* (2), sin. *identificiranje*: identifikacija mrliča *prepoz-*

nava; identifikacija obdolženca; identifikacija osebe, predmeta; oznaka za identifikacijo ladje, letala; znak za identifikacijo radijske postaje

identifikácijski -a -o prid. *ki se nanaša na identifikacijo*: identifikacijski postopek; identifikacijski znak; identifikacijsko sredstvo *osebna izkaznica, potna listina ipd*

identitéta -e ž 1. *lastnost, značilnost identičnega* (1), sin. *istovetnost* (1): identiteta norme *npr. kaznivost dejanja po našem in po tujem pravu kot eden izmed pogojev za ekstradicijo*; identiteta tožbenega zahtevka; identiteta med obtožbo in sodbo *pri kateri se sodba nanaša samo na osebo, ki je obtožena, in samo na dejanje, ki je predmet obtožbe* 2. *skladnost, ujemanje podatkov z resničnimi dejstvi, znaki*, sin. *istovetnost* (2): identiteta oseb, predmetov; ugotoviti identiteto 3. *prepoznavnost*: identiteta države (mednar. pr.)

identitétni -a -o prid. *ki se nanaša na identiteto*: identitetna listina; identitetna priča *priča, ki izpričuje identičnost osebe ali stvari*; identitetna značka vojaka

ideologija -e ž *sistem določenih idej*: demokratična, politična ideologija; ideologija prava *sklop zamisli o tem, kako naj bi bilo izoblikovano pravo v posamezni družbi*

ideolóški -a -o prid. *ki se nanaša na ideologijo*: ideološka razlaga predpisa

igrálec -lca [-yc-] m, v zvezi: sleparski igralec *ki pri igri na srečo uporabi krive karte ali kako drugo slepilo*

igrálka -e [-yk-] ž *ženska oblika od igravec*

igrálni -a -o prid. *ki se nanaša na igro, igranje*: igralni avtomat *mehanična naprava, v katero se mečejo kovanci ali posebni žetoni za hazardne igre*; igralne karte

igrálnica -e ž, v zvezi: posebna igralnica *prostor, kjer se igrajo posebne igre na srečo*

igra na sréčo -e -- ž *igra, katere izid je odvisen pretežno od naključja, ne pa od igralčevega znanja ali spretnosti*, npr. *loterija, tombola, športna napoved*, sin. *hazardna igra*: do-

voljena igra na srečo; posebne igre na srečo *ki se igrajo v posebnih igralnicah in jih igralci igrajo proti igralnici, drug proti drugemu ali na igralne avtomate*; udeleženec igre na srečo; pravila, prirejanje iger na srečo; predmeti iger na srečo *karte, cocke ipd.*; obrtoma se pečati z igro na srečo (kaz.)

igranje na srečo -a -- s ukvarjanje z igranjem na srečo: pečanje z igranjem na srečo obrtoma (kaz.); dajati za plačilo prostora za igranje na srečo (kaz.)

igrati -ám nedov. *biti dejaven v igri na srečo*: igrati v posebni igralnici

ilacija -e ž *negotovinski (stvarni) vložek pri kapitalnih družbah, sin. prinos, sin. apert*

ilegála -e ž 1. *organizirano politično delovanje, ki ga oblast prepoveduje*: razvoj ilegale; umakniti se v ilegalo 2. *stanje, ki je v nasprotju z veljavnimi zakonskimi predpisi*

ilegálec -lca m *kdor je v ilegali*

ilegálka -e ž *ženska oblika od ilegalec*

ilegálni -a -o prid. *ki je v nasprotju z veljavnimi zakonskimi predpisi*: ilegálni prehod čez državno mejo; ilegálna organizacija

ilegálnost -i ž *lastnost, značilnost ilegalnega*: ilegálnost organizacije

ilegitimen -mna -o prid. *nezakonit*: ilegitimna vlada **ilegítimni** -a -o: ilegitimni otrok *nezakonski otrok*

ilegitimitetni -a -o prid., v zvezi: **ilegitimitetna tožba tožba za izpodbijanje očetovstva*

ilirski -a -o prid., v zvezi: *Ilirske province skupnost pretežno slovenskih in hrvaških ozemelj z upravnim središčem v Ljubljani pod francosko oblastjo od l. 1809 do l. 1813 (pr. zg.)*

ilustrativni -a -o prid., v zvezi: *ilustrativno dejanje dejanje, ki pojasnjuje drugo dejanje*

imateriálni -a -o prid. 1. *nepremoženjski*: imateriálni interes; imateriálna škoda 2. *netelesni*: imateriálna stvar

imatrikulacija -e ž a) *vpis v matično knjigo b) vpis na univerzo*: imatrikulacija slušateljev

imatrikulacijski -a -o prid. *ki se nanaša na imatrikulacijo*: imatrikulacijski list, register; imatrikulacijska taksa *pristojbina za vpis*

imatrikulirati -am dov. in nedov. a) *vpisati v matično knjigo b) vpisati na univerzo*

imé -na s 1. *označitev osebe, stvari*: domače ime *ime domačije, ki ga uporablja bližnja okolica, sin. hišno ime*; fantazijsko ime *podjetja, vina ipd.*; hišno ime gl. *domače ime*; izmišljeno ime *pseudonim*; krajevno ime; osebno ime *ime in priimek*; partizansko, redovniško ime; rodbinsko ime *priimek*; tajno, trgovsko, urad-

no ime; vulgarno ime *domače ime*; zemljepisno ime; ime kraja, ladje, naselja, podjetja, trga, ulice; pravica do imena; ček na ime *sin. imenski ček*; delnica na ime *sin. imenska delnica*; vrednostni papir, glaseč se na ime; dati, določiti, sprejeti ime 2. v zvezi: *skleniti pogodbo v svojem imenu s pogodbo zavezati sebe, ne pa zastopane osebe, npr. pri shranitvi tuje stvari 3. izraža posrednost dejanja*: razglasiti sodbo v imenu ljudstva

imenik -a m *urejen seznam imen*: krajevni, osebni, porotniški, telefonski, volilni imenik; imenik izvedencev, odvetnikov, stalnih sodnih tolmačev, zagovornikov; imenik k vpisniku, registru; izbrisati iz imenika; sprejeti, vpisati v imenik

iménje -a s (nem. Gült) 1. *dohodek, ki ga zemljiški gospod dobiva od podložnikov in se upošteva kot njegova davčna osnova (pr. zg.) 2. skupnost posesti, ki daje ta dohodek (pr. zg.)*

iménjski -a -o prid., v zvezah: *imenjska knjiga deželni kataster nepodložniških zemljišč (pr. zg.); imenjska renta dohodki zemljiškega gospoda od podložnikov (pr. zg.)*

iménoma prisl. *po imenih*: imenomoma naštet

imenovánje -a s 1. *določitev po imenu*: imenovanje prednika (lat. nominatio auctoris) v pravdi *navedba osebe, v imenu katere ima toženec stvar kot posestnik ali pravico kot imetnik 2. določitev koga za opravljanje kake naloge, funkcije, sin. postavitev (1)*: imenovanje javnega organa, komisije, pooblaščenca; imenovanje ministrov *ki ga opravlja državni zbor na predlog predsednika vlade*

imenováti -ujem dov. 1. *določiti po imenu 2. določiti koga za opravljanje kake naloge, funkcije, sin. postaviti (1)*: imenovati rabsodnika (pravd. post.)

iménski -a -o prid. 1. *ki je številčno določen, sin. nominalni (2)*: imenski tečaj, znesek; imenska vrednost 2. *ki se glasi na ime*: imenski ček *sin. ček na ime*; imenski vrednostni papir; imenska delnica *sin. delnica na ime 3. ki je urejen po imenih*: imenski izkaz, seznam 4. v zvezi: *imenska pogodba pogodba z imenom, določenim v zakonitem predpisu, sin. nominatna pogodba*

imétek -tka m *premoženje*

iméti imám nedov. 1. *izraža, da je pri osebkuj kaj, s čimer razpolaga*: imeti kredit; imeti pravico 2. *izraža, da je pri osebkuj kaj z določenim namenom*: imeti kaj naprodaj; na zalogi 3. *izraža, da je pri osebkuj kaj v določenem stanju*: imeti v evidenci 4. *izraža, da je osebek v*

določenem stanju: imeti delo 5. *izraža osebno razmerje do določene stvari*: imeti v lasti; imeti v posesti *posedovati 6. izraža, da ima kaj lastnost, kot jo izraža določilo*: imeti vrednost

imétje -a s *premoženje*

imétnica -e ž *ženska oblika od imetnik*

imétnik -a m 1. *nosilec kake pravice*: vsakokratni imetnik; zakoniti imetnik vrednostnega papirja *npr. delnice, obveznice, blagajniškega zapisa, komercialnega zapisa*; imetnik avtorske, lastninske, stanovanjske pravice; imetnik dovoljenja, hipoteke, menice, tekočega računa; imetnik iznajdbe, patenta; imetnik obrata, obrti, stanovanja; imetnik odlikovanja; imetnik pravice uporabe, pravice razpolaganja 2. *kdor ima stvar v dejanski oblasti, sin. detentor*: imetnik stvari

imétniški -a -o prid., v zvezah: *imétniški ček ček, ki se izplača njegovemu imetniku, sin. ček na prinosnika*; imétniški vrednostni papir *vrednostni papir, na podlagi katerega izpolni izdajatelj obveznost tistemu, ki ga predloži*; imétniška delnica *sin. delnica na imetnika*

imévánje -a s *dejanska oblast nad določeno stvarjo, sin. detencija (1)*

imigrácija -e ž *priseljavanje v državo*: omejevanje imigracijo

imigránt -a m *kdor se priseli v državo, sin. priseljenec (2)*

imigrántka -e ž *ženska oblika od imigrant, sin. priseljenka*

imisija -e ž 1. *neposredno ali posredno vplivanje na sosedovo zemljišče z dimom, s hrupom, smradom ipd.*: trpeti krajevno običajne imisije 2. *onesnaženje zraka s škodljivimi primesmi na določenem mestu ob določenem času*: dovoljena, kritična imisija

imitácija -e ž *kar je narejeno tako, da je čemu že obstoječemu podobno ali enako, sin. posnetek (2)*: imitacija žiga

imitirati -ám nedov. in dov. *delati kaj tako, da je čemu že obstoječemu podobno ali enako, sin. posnemati*: imitirati žig

imobilíárni -a -o prid. *nepremičninski*

imobilije -lij ž, mn. *nepremičnine*

imobilizácija -e ž, v zvezah: *imobilizacija kapitala naložitev denarja v nepremičnine*; imobilizacija proračunskih in drugih presežkov *začasna prepoved razpolaganja z njimi*

imobilizirati -am dov. in nedov., v zvezi: *imobilizirati kapital naložiti ga v nepremičnine*

imovína -e ž *premoženje*

imovínski -a -o prid. *premoženjski*

imovinskoprávni -a -o prid. *premoženjskopravni*

impedimént -ênta m *zadržek (1)*

impénze -pénz ž, mn. *stroški za ohranitev, izboljšanje ali olepšanje stvari*: zahtevati povrnitev impenz

imperatívni -a -o prid. 1. *ki se mora upoštevati, izvršiti*: imperativna določba zakona; imperativno navodilo *ant. instruktivno navodilo 2. v zvezi*: imperativni mandat *mandat, pri katerem je izvoljeni občan vezan na navodila svojih volivcev*

imperialístični -a -o prid. *ki se nanaša na imperializem*: imperialistična država, politika, vojna

imperializém -zma m *državna politika, ki teži k razširjanju vplivnostnih območij s sredstvi pritiska in nasilja*: državni, gospodarski, kolonialni, nacionalni, politični imperializem

impéríj -a m 1. *država z obširnimi ozemljem, navadno kolonialnim*: britanski imperij; rimski imperij 2. *oblast najvišjih rimskih magistratov, npr. konzula, pretorja (rim. pr.)*

impórt -a m *uvoz*

importirati -ám dov. in nedov. *uvoziti*

impoténca -e ž *nesposobnost za spolne odnose*

imprésúm -a m *podatki o avtorju, založništvu in tisku knjige, navadno na zadnjem listu*

imprimátur -ja m, lat. *(naj se natisne) dovoljenje avtorja ali oblasti za natis rokopisa*

impugnacijski -a -o prid., v zvezi: *impugnacijska tožba tožba, s katero se izpodbija dovolitev izvršbe do l. 10. 1978, sin. nepravna opozicijska tožba*

imunitéta -e ž 1. *privilegij, na podlagi katerega določenih funkcionarjev za oddani glas ali izraženo mnenje ni mogoče preganjati ali klicati na kazensko odgovornost*: kazenskopravna imuniteta delegata, poslanca; imuniteta predsednika republike; imuniteta predsednika, sodnika ustavnega sodišča; imuniteta sodnika rednega, samoupravnega, vojaškega sodišča 2. *privilegij, ki osebam z določeno funkcijo omogoča, da se sme zoper nje voditi kazenski postopek ali opraviti posamezna procesna dejanja samo ob posebnih pogojih, ki so določeni z mednarodnim ali notranjim pravom*: delegatska, diplomatska, poslanska imuniteta; (ne)omejena, poklicna imuniteta; imuniteta predsednika republike; imuniteta predsednika, sodnika ustavnega sodišča; imuniteta sodnika rednega, samoupravnega, vojaškega sodišča; imuniteta kot procesna ovira; sklicevati se na imuniteto; uživati, vzpostaviti imuniteto 3. *v zvezi*: stvarna imuniteta *nedota-*

kljivost diplomatskega, konzularnega, odvetniškega arhiva 4. v zvezi: davčna imuniteta oprostitve plačila davkov za diplomate 5. prava gospodarstva, da izvršuje del javne oblasti ali tako gospodarstvo samo (pr. zg.)

imunizacijski -a -o prid. ki se nanaša na imuniteto: imunitetni upravičenec oseba, ki uživa imuniteto; imunitetna pravica; imunitetno pravo

imunizacija -e ž zavarovanje pred nalezljivimi boleznimi: obvezna imunizacija prebivalstva; odrediti, ustaviti imunizacijo

imutabilizacijski -a -o prid., v zvezi: imutabilizacijsko načelo načelo v nekaterih pravnih redih, da (javni) tožilec po uvedbi kazenskega postopka ne sme razpolagati z obtožbo (kaz. post.)

inavguracija -e ž 1. slovesna postavitve: inavguracija rektorja 2. podelitev časti: inavguracija doktorja znanosti

inavguracijski -a -o prid. začetni, nastopni: inavguralni govor; inavguralna disertacija doktorska znanstvena razprava; inavguralno predavanje univerzitetnega profesorja

in bianco [in bjánko] prisl., it., v zvezi: podpis in bianco podpis na nepopolni papir, na neizpolnjeni obrazec

incést -a m spolno razmerje med krvnima sorodnikoma v ravni črti ali z bratom, s sestro, sin. krvoskrunstvo

incidenčni -a -o prid., v zvezah: incidenčni postopek npr. edicijski postopek, če ima listino tretja oseba; incidenčna tožba tožba, s katero se odloči o predhodnem vprašanju z učinkom pravnomočnosti, sin. vmesna ugotovitvena tožba

incident -énta m neprijeten dogodek, ki prekine normalen potek kakega dejanja, dela: obmejni, procesni incident

INCOTERMS in **Incoterms** -a [inkotérms] m, krat. (angl. International Commercial Terms) Mednarodna pravila za razlago trgovinskih izrazov, izdelana l. 1936 in revidirana v letih 1953, 1967, 1980 in 1990 pri Mednarodni trgovinski zbornici v Parizu

indeks -a m 1. relativno število, s katerim se izraža relativna razlika v odstotkih od podatka, s katerim se primerja: draginski indeks; verižni indeks pri katerem je naslednji člen izražen v odstotkih prejšnjega; indeks cen, življenjskih stroškov 2. stvarno, imensko kazalo v publikacijah 3. knjižica slušateljv višjih in visokih šol, v kateri se potrjujejo obisk predavanj in izpiti

indeksni -a -o prid., v zvezi: indeksna klavzula pogodbeno določilo, s katerim je znesek denar-

ne obveznosti v domačem denarju vezan na spremembe cen za dobrine, blago in storitve, izražene z indeksom cen, ki ga ugotovi pooblaščenca organizacija

indemnizacijski -e ž imuniteta (2)

indeterminiranost -i ž vnaprejšnja nedoločena človekovega delovanja, ki ni odvisna od njegove volje, ant. determiniranost

indeterminizem -zma m stališče, da človekovo delovanje ni vnaprej določeno z okoliščinami, ki niso odvisne od njegove volje, ant. determinizem

indic -a m 1. pravno nerelevantno dejstvo, iz katerega se da sklepati na pravno relevantno dejstvo (pravd. post.): bližnji, oddaljeni indic 2. dejstvo, iz katerega je mogoče sklepati o pravno relevantnih dejstvih, odločilnih za uporabo določb materialnega in procesnega kazenskega prava v konkretni kazenski zadevi: potrtilni, zanikalni indic; indici za krivdo; sklenjena veriga indicov več med seboj povezanih indicov, ki pripeljejo do edinega mogočega zaključka; obsodba na podlagi indicov; dokaz z indici

indicirani -a -o prid., v zvezah: indicirana umetna prekinitve nosečnosti prekinitve nosečnosti, dovoljena iz zakonitega razloga; indicirano pravo pravni red, ki ga je treba uporabiti (mednar. zas. pr.)

indigenát -a m 1. v zvezi: sistem indigenata varstvo domačih avtorjev po domačem avtorskem pravu 2. deželna pripadnost plemiča po rojstvu (pr. zg.)

indikacija -e ž bolezenski znaki in okoliščine, ki nakazujejo določene medicinske ukrepe: etična, profilaktična, zdravstvena indikacija za sterilizacijo; zdravstvena indikacija za umetno prekinitve nosečnosti; indikacija za zdravniški poseg

indiréktni -a -o prid., v zvezah: indirektni davek davek, ki ga plača potrošnik ob nakupu blaga, sin. posredni davek; *indirektni naklep naklep, pri katerem posledica kaznivega dejanja ni bila hotena, a je nastala iz drugega sovražnega namena (kaz.), sin. *posredni naklep; indirektna škoda škoda, pri kateri je med prvotnim vzrokom in posledico še kak vmesen samostojen dogodek, sin. posredna škoda

indiskrecija -e ž neupravičeno razglašanje osebni ali družinskih razmer druge osebe

indiskrecijski -a -o prid. ki se nanaša na indiskrecijo: indiskrecijski delikt opravljanje (2)

indiskrétni -a -o prid., v zvezi: indiskretni posel

pravni posel, iz katerega je razvidna njegova pravna podlaga

individualizacija -e ž 1. upoštevanje posebnosti osebe ali stvari: sodna individualizacija kazenskih sankcij izbira kazenskih sankcij, ki se določijo s sodno odločbo; zakonska individualizacija kazenskih sankcij izbira kazenskih sankcij, določena z zakonom; individualizacija kazenskih sankcij izbira kazenskih sankcij glede na družbeno nevarnost kaznivega dejanja in storilčevo osebnost; individualizacija pri izvrševanju kazenske sankcije 2. podoben opis: individualizacija kaznivega dejanja v obtožbi, sodbi

individualizem -zma m individualno vodenje, upravljanje, zlasti protivajalnih sredstev: gospodarski individualizem

individualizirani -a -o prid., v zvezi: individualizirani zapisnik zapisnik, v katerem se v običajni pisavi dobesedno vpiše izjava zaslišane osebe

individualni -a -o prid. ki se nanaša na posameznika ali na posamezno stvar: individualni delovni spor; individualni izum; individualni poslovni organ; individualni proizvajalec; individualni upravni organ; individualna firma; individualna gradnja gradnja enodružinske stanovanjske hiše; individualna lastnina osebna lastnina; individualna odgovornost odgovornost, katere subjekt je posameznik, sin. osebna odgovornost; individualna pravica; individualna preprečevanja specialna preprečevanja; načelo individualne kazenske odgovornosti; individualno pooblastilo

individualnost -i ž osebnost (1): individualnost storilca kaznivega dejanja

INDOK in **indok** -a m, krat. informacijsko-dokumentacijski center

indosabilni -a -o prid. ki se da prenesti z indosamentom: indosabilni vrednostni papir

indosabilnost -i ž prenosnost z indosamentom: indosabilnost menice

indosament -énta m izjava na hrbtni strani vrednostnega papirja o njegovem prenosu na drugo osebo: blanko indosament ki je brez označbe indosatarja; fiduciarni indosament ki je omejen po dogovoru med indosantom in indosatarjem; izpolnjeni indosament; pooblastilni indosament ki dovoljuje izterjavo, sin. prokurni indosament; prokurni indosament gl. pooblastilni indosament; zastavni indosament s katerim se zastavi vrednostni papir; indosament na prinosnika; črtanje indosamenta; prenos z indosamentom

indosánt -a m kdor z indosamentom prenese vrednostni papir na drugo osebo: neposredni, nadaljnji indosánt

indosatar -ja m oseba, na katero se z indosamentom prenese vrednostni papir

indosiranje -a s prenos vrednostnega papirja z indosamentom

indosirati -am dov. in nedov. prenesti vrednostni papir z indosamentom: indosirati v prokuro, zastavo indosirani -a -o: indosirana menica menica z indosamentom

in dubio mitius [in dúbio micíus] prisl., lat. (v dvomu mileje) načelo v kazenskem postopku, da se v dvomu presoja mileje

in dúbio pro réo prisl., lat. (v dvomu za obdolženca) načelo v kazenskem postopku, da se v dvomu o obstoju kakega dejstva presoja tako, kot je za obdolženca ugodneje

indúkcija -e ž sodba, sklepanje iz posameznega na splošno, ant. dedukcija

induktívni -a -o prid. ki temelji na indukciji, ant. deduktívni: induktivna metoda dokazovanja

industrializácijski -e ž 1. uvajanje industrijskega načina proizvodnje v gospodarstvu neke države: pospeševati industrializacijo 2. uvajanje industrijskih proizvodnih sredstev v določeno gospodarsko dejavnost: industrializacija kmetijstva

industrija -e ž gospodarska dejavnost, ki z uporabo strojev v večjih količinah predeluje surovine in proizvaja izdelke: lahka industrija ki proizvaja manjše stroje, instrumente, orodje, potrošne predmete; oborožitvena industrija ki proizvaja orožje in vojaško opremo; predelovalna industrija; težka industrija ki proizvaja velike stroje, naprave, zlasti za opremo tovarn

industrijski -a -o prid. ki se nanaša na industrijo: industrijski delavec, izdelek, kapital, kraj, obrat; *industrijski požig npr. pri zavarovanjski goljufiji; *industrijski tir železniški tir, ki se priključi na železniško progo in uporablja za dostavo in odpravo stvari za imetnika pravice do uporabe tega tira; industrijska cona; industrijska lastnina pravni institut, s katerim se zavaruje pravica fizične ali pravne osebe, izvirajoča iz patenta, vzorca, modela, blagovne znamke, žiga, oznake izvora blaga in firme, kot tudi pravica do varstva zoper nelegalno konkurenco; industrijska sociologija sociologija, ki proučuje sociološko problematiko v industriji; *industrijska zbornica; industrijska železnica železnica, s katero gospodarska delovna organizacija prevažajo ljudi

in stvari za lastne potrebe; industrijske rastline rastline, ki se uporabljajo za industrijsko predelavo, npr. hmelj, lan, konoplja, tobak; industrijsko podjetje

inflacija -e ž čezmerno povečanje denarne mase v obtoku in s tem povzročeno znižanje denarne vrednosti; obvladovanje inflacije

inflacijski -a -o prid. ki se nanaša na inflacijo: inflacijski dobiček; inflacijski pojavi; inflacijska izguba, klavzula, konjunktura; obdavčitev inflacijskega dobička

in flagranti prist., lat., v zvezi: zasačiti storilca in flagranti zasačiti ga pri izvrševanju kaznivega dejanja

informacija -e ž 1. obvestilo, sporočilo, namenjeno javnosti: časopisna informacija 2. podatki o čem: informacija o dogodku, nesreči

informacijski -a -o prid. ki se nanaša na informacijo ali informiranje: informacijski postopek, sistem; informacijska dejavnost, ustanova; informacijska sredstva; informacijsko-dokumentacijski center (krat. INDOK)

informativni -a -o prid., v zvezi: informativno zaslišanje predhodno neformalno zaslišanje

infórmibiró -ja m, krat. informacijski biro komunističnih in delavskih partij od l. 1947 do l. 1956

informiranje -a s posredovanje informacij, sin. obveščanje: družbeni sistem informiranja; Republiški komite za informiranje do l. 1991

in fraudem creditorum [in frávdem kredítórum] lat. (na škodo upnikov) zavestno oškodovanje upnikov

in fraudem legis agere [in frávdem légis ágere] lat. zvičajno obiti zakon

iniciativa -e ž kar povzroča kako dogajanje, delovanje, sin. pobuda (1): zakonodajna iniciativa pravica do predlaganja zakona ali zakonskih sprememb; zasebna iniciativa; pravica initiative; dati iniciativo

iniciativni -a -o prid. ki se nanaša na iniciativo: iniciativni odbor odbor za ustanovitev kake organizacije ipd.; iniciativni predlog

iniciátor -ja m 1. pobudnik (1) 2. napeljevalec: iniciator kaznivega, škodnega dejanja

injúrija -e ž razžalitev: realna injurijska dejanska razžalitev; simbolična injurijska simbolična razžalitev; verbalna injurijska besedna razžalitev

inkasánt -a m kdor pobira, izterjuje denar za določeno storitev, preskrbovanje s čim, npr. za naročnino, zavarovalnino

inkasirati -am dov. in nedov. 1. pobrati, izterjati denar za določeno storitev, preskrbovanje s čim: inkasirati za stanarino 2. dobiti, prejeti:

dnevno inkasirati večje zneske 3. v zvezi: inkasirati menico predložiti jo v plačilo

inkáso -a m iztržek v gotovini: dnevni inkaso
inkáso neskl. prid., v zvezah: inkaso mandat cesija, pri kateri cesionar terjatev izterja in izterjani znesek izroči cedentu, sin. cesija v izterjanje; inkaso provizija provizija, ki pripada trgovskemu zastopniku glede na izterjane zneske

inkolát -a m deželna pripadnost plemiča po kraju bivanja (pr. zg.)

inkompatibilen -lna -o prid. nezdružljiv: inkompatibilne funkcije

inkompatibilnost -i ž nezdružljivost: inkompatibilnost javnih funkcij

inkompeténca -e ž nepristojnost

inkompeténten -tna -o prid. nepristojen

inkorporácija -e ž vključitev, pridružitve, pripojitev (mednar. pr.), prim. aneksija

inkorporirati -am dov. in nedov. vključiti, pridružiti, pripojiti (mednar. pr.), prim. anektirati

inkriminácija -e ž določba zakona, da je kako dejanje kaznivo

inkriminirati -am dov. in nedov. določiti z zakonom, da je kako dejanje kaznivo
inkriminirani -a -o: inkriminirano dejstvo dejstvo, ki je obseženo z obtožbo (kaz. post.)

inkvirénten -énta m preiskovalni organ, sodnik v inkvizicijskem postopku (pr. zg.)

inkvizicija -e ž 1. v zvezah: španska inkvizicija osamosvojena državno-cerkvena institucija od 15. do 19. stol. (pr. zg.); sodišče inkvizicije izredno sodišče rimskokatoliške cerkve za sojenje krivovercev od 13. do 16. stol. (pr. zg.) 2. predhodni postopek v inkvizicijskem postopku (pr. zg.): generalna inkvizicija sumarna, neoblična preiskava, pri kateri se ugotavlja, ali je bilo kaznivo dejanje storjeno in kdo ga je storil; specialna inkvizicija postopek, uveden zoper določeno osebo po izvršeni generalni inkviziciji

inkvizicijski -a -o prid., v zvezah: inkvizicijski postopek kazenski postopek, v katerem so združene funkcije pregona in ugotavljanja dejstev v enem organu (pr. zg.); inkvizicijska maksima preiskovalno načelo (b) (kaz. post.)

inkvizítór -ja m sodnik sodišča inkvizicije (pr. zg.)

inkvizitórni -a -o prid. inkvizicijski

in mérito prist., lat. meritorno: odločati in merito

inominátni -a -o prid., v zvezi: inominatna pogodba pogodba, ki ni v zakonu posebej imenovana, ime ji da praksa, npr. oskrbna, obračunska, preživitarska pogodba, sin. brezimenska pogodba

inovácija -e ž uvedba česa novega, zlasti tehnične izboljšave, prim. izboljšava: komisija za inovacije

inovacijski -a -o prid. ki se nanaša na inovacijo: inovacijska dejavnost

inozémec -mca m tujec

inozémški -a -o prid. tujci: inozemski kapital; inozemsko posojilo

inozémstvo -a s tujina

inserát -a m časopisni oglas

inserirati -am dov. in nedov. objaviti inserat

insignije -nij ž, mn. predmeti kot znamenja oblasti, časti: vladarske insignije; insignije rektorja

insinuácija -e ž 1. namigovanje na določeno dejstvo, sin. žaljivo podtikanje 2. v zvezi: sodna insinucija vpis v sodni zapisnik (pr. zg.)

insinuirati -am nedov. in dov. 1. namigovati na določeno dejstvo, sin. žaljivo podtikati 2. vpisovati v sodni zapisnik (pr. zg.)

inskrípcija -e ž 1. vpis na višjo, visoko šolo 2. predavateljeva potrditev, da je slušatelj začel obiskovati predavanja na visoki šoli

inskrípcijski -a -o prid., v zvezi: inskrípcijski rok vpisni rok

insolvénca -e ž insolventnost: insolvenca dolžnika

insolvénten -tna -o prid. ki ni sposoben, zmožen v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. neplačevit: insolventen plačnik

insolvétnost -i ž nesposobnost, nezmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. neplačevitost: insolventnost dolžnika

instánca -e ž 1. organ, pristojen za izvedbo, rešitev česa na določeni stopnji: prva, druga, tretja, zadnja instanca; realna instanca krajevna pristojnost organa po legi nepremičnine v določenem sodnem okolišu; sodna, upravna instanca; vrhovna instanca 2. stopnja

instánčni -a -o prid. ki se nanaša na instanco: instančni postopek; instančni preizkus odločbe preizkus odločbe po instanci; instančna odločba; instančna pot; instančno odločanje

institúcija -e ž 1. družbenopolitična ali druga organizacijska enota ali zavod s pravno osebnostjo ali brez nje, sin. ustanova (2): družbena, državna, parlamentarna, socialna, znanstvena institucija 2. v zvezah: Gajeve, Justinijanove institucije v starem Rimu učbenika prava za začetnike

institucijski -a -o prid., v zvezi: institucijski zahtevek zahtevek pri kršitvi pozitivne obveznosti za ustanovitev stanja, ki še ni obstajalo

institucionalizirati -am dov. in nedov. dati čemu družbeno priznano obliko: institucionalizirati samoupravljanje

institucionalni -a -o prid., v zvezi: institucionalna uprava uprava, v kateri ustrezne institucije opravljajo določene javne službe, npr. zavodi

institút -a m 1. v zvezi: pravni institut določen družbeni odnos in pravne norme, ki opredeljujejo, npr. lastnina, dedovanje, pomilostitev, sin. pravna ustanova 2. prvi izmed več postavljenih nadomestnih dedičev

instruiranje -a s 1. dajanje navodil ali pojasnil 2. opremljanje spisa s podatki in prilogami

instruirati -am nedov. in dov. 1. dajati navodila ali pojasnila 2. opremljati spis s podatki in prilogami

instrúkcija -e ž navodilo: obvezna instrukcija višjega organa nižjemu

instrukcijski -a -o prid., v zvezah: instrukcijski rok rok, ki je podaljšljiv in brez posledic za zamudnika; instrukcijska maksima preiskovalno načelo (a) (pravd. post.)

instruktívni -a -o prid. s katerim se kaj pojasnjuje: instruktivni obrazec; instruktivno navodilo neobvezno navodilo za uporabo kakega predpisa, sin. pojasnilno navodilo, ant. imperativno navodilo

instrumént -énta m 1. dokazilna listina: instrument o ratifikaciji mednarodne pogodbe 2. sredstva ali ukrepi: delitveni instrument smernice za delitev dohodka; planski instrument ukrepi za uredničevanje plana; finančni, gospodarski instrumenti; plačilni instrumenti gl. instrumenti zagotovitve plačila; instrumenti zagotovitve plačila ček, garancija, menica z avalom banke, nakaznica, nalog (virman), položnica ipd., sin. plačilni instrumenti

instruméntum scéleris -a -- m, lat. sredstvo, s katerim je storjeno kaznivo dejanje

insubordinácija -e ž neizpolnitev ukaza, odrekanje pokornosti vojaške osebe (kaz.)

insúlt -a m žaljiv napad

in suspénzo [in suspénzo] prist., lat. (viseče) odloženo

inšpékcija -e ž 1. nadzor nad skladnostjo ravnanja pravnih subjektov z veljavnimi pravnimi predpisi: tržna inšpekcija; opravi inšpekcijo 2. organ, urad, ki opravlja tak nadzor: davčna, devizna, finančna, proračunska inšpekcija; gozdarska, kmetijska, lovska, veterinarska inšpekcija; gradbena, urbanistična, vodnogospodarska inšpekcija; komunalna, požarna, prometna, *rudarska, sanitarna, trž-

na inšpekcija; inšpekcija cest, varnosti zračne plovbe; inšpekcija cestnega, železniškega prometa; inšpekcija žičniških naprav *žičnic, vlečnic*; inšpekcija za delo; inšpekcija za varstvo rastlin

inšpekcijski -a -o prid. *ki se nanaša na inšpekcijo*: inšpekcijski organ, pregled, ukrep, zapisnik; inšpekcijska legitimacija, služba; inšpekcijske funkcije; inšpekcijska dela in naloge

inšpektor -ja m *kdor opravlja inšpekcijo*: kmetijski, lovski, veterinarski inšpektor; požarni, rudarski, sanitarni, tržni inšpektor; *soadni inšpektor *nadzornik sodišč*; zvezni inšpektor za varnost železniškega prometa; inšpektor dela; inšpektor za ceste; inšpektor za promet; inšpektor za varnost zračne plovbe

inšpektorát -a m organ, urad, ki opravlja inšpekcijo: devizni inšpektorat; energetski, rudarski inšpektorat; gozdarski, kmetijski inšpektorat; gradbeni, urbanistični, vodnogospodarski inšpektorat; tržni inšpektorat; republiški inšpektorat za požarno varnost; prometni, sanitarni inšpektorat; inšpektorat za delo

inšpektorski -a -o prid. *ki se nanaša na inšpektorje*: inšpektorska izkaznica

inštalacija -e ž *umestitev* (2)

inštalirati -am dov. in nedov. *umestiti* (2)

inštitút -a m ustanova, ki se ukvarja z znanstvenoraziskovalnim delom: inštitut za kriminologijo; inštitut za novejšo zgodovino

inštrúktor -ja m, v zvezi: vozni inštrúktor *ki pripravlja kandidate za voznike motornih vozil*

inštrúktorski -a -o prid. *ki se nanaša na inštrúktorje*: inštrúktorski izpit; inštrúktorsko dovoljenje

intabulacija -e ž *vpis v zemljiško knjigo na podlagi listin, ki ima za posledico brezpogojno pridobitev, prenos, omejitve ali prenehanje knjižne pravice*, sin. *vknjižba* (1), ant. *ekstablacija*: intabulacija lastninske, služnostne, zastavne pravice

intabulacijski -a -o prid. *ki se nanaša na intabulacijo*, sin. *vknjižbeni* (1): intabulacijska klavzula *dovoljenje knjižnega prednika za vknjižbo*, sin. *vknjižbena klavzula*; intabulacijska knjiga *javna knjiga za vpis nepremičnin*; intabulacijsko načelo *načelo, po katerem se zemljiškknjižna pravica pridobi, prenese, omeji ali preneha le z vpisom v zemljiško knjigo*, sin. *vpisno načelo*

intabulirati -am dov. *vpisati v zemljiško knjigo na podlagi listin*, sin. *vknjižiti* (1), ant. *ekstabilirati*: intabulirati novega lastnika inta-

bulirani -a -o: intabulirani dolg; intabulirana pravica

integrácija -e ž 1. *povezovanje posameznih enot, delov v večjo celoto*: gospodarska integracija *oblike združevanja in sodelovanja gospodarskih organizacij ali držav* 2. v zvezi: družbena integracija *vključevanje v družbo*, npr. *nekdanjega obsojenca*

integracijski -a -o prid. *ki se nanaša na integracijo* (1): integracijski proces

integrálni -a -o prid., v zvezah: integrálni del državnega ozemlja *sestavni del državnega ozemlja*; integrálni transport *kombinirani prevoz z različnimi prometnimi sredstvi brez prekladanja stvari*, npr. *prevoz s kontejnerji*; integrálna franšiza *pogodbeno dogovorjen znesek, do katerega zavarovalnica škode ne poravnava, nad tem zneskom pa jo poravnava v celoti*

integritéta -e ž 1. *celovitost*: teritorialna integriteta države 2. *stanje česa, določeno z dejstvom, da se ne sme kratiti, omejevati*, sin. *nedotakljivost* (2): duševna, telesna integriteta

intelektuálni -a -o prid. *ki se nanaša na intelekt*: intelektualni element *naklepa zavedanje pomena dejanja*, sin. *zavestna sestavina naklepa*; intelektualni element *prištevnosti razumevanje pomena dejanja*, sin. *zavestna sestavina prištevnosti*; intelektualni *povzročitelj kaznivega ali škodnega dejanja napeljevalec*; intelektualna *falzifikacija listine naprava pristine listine z lažno vsebino*; intelektualna *lastnina pravica, ki jo daje industrijska lastnina ali avtorska pravica*; intelektualna *storitev*; intelektualna *stvaritev*; svetovna organizacija za intelektualno lastnino

inténcija -e ž *glavna sestavina tožbene formule* (rim. pr.)

intendánca -e ž *uprava*: *gledališka intendantca **intendánt** -a m 1. *upravnik*: *intendant *gledališča* 2. *oficir za oskrbovanje vojske* 3. v zvezi: generalni intendant *predstojnik finančne uprave v Ilirskih provincah* (pr. zg.)

intenzíven -vna -o prid. *ki teži k boljši izkoriščenosti in kvaliteti*: intenzívno gospodarjenje

intercesija -e ž 1. *prevzem tuje obveznosti*: kumulativna intercesija *prevzem obveznosti poleg dolžnika*, npr. *poročstvo, zastavitev*; privatna intercesija *prevzem obstoječe obveznosti namesto dolžnika*; tiha intercesija *zadolžitve za drugega* 2. *posredovanje višjih, predvsem kolegialnih rimskih magistratov ali ljudskih tribunov v javnih zadevah* (rim. pr.)

intercesijski -a -o prid. *ki se nanaša na intercesijo*: intercesijski posel

interdependénca -e ž *medsebojna odvisnost*: interdependenca v meddržavnih in mednarodnih odnosih

interdikt -a m 1. *pretorjev ukrep v posestnem sporu* (rim. pr.) 2. *cerkvena kazen, s katero se prizadetim prepovedujejo določena sveta dejanja, ne da bi bili izobčeni iz občestva vernikov, namenjena pa je lahko klerikom ali vernikom* (kan. pr.)

interégnum -a m (lat. *interregnum medvladje*) *stanje v državi po prenehanju delovanja sedanje vlade, oblasti in pred začetkom vzpostavitve nove*

interès -ésa m 1. *kar daje, prinaša ugodne, pozitivne posledice za koga*: dejanski, družbeni, državni interes; javni interes *korist skupnosti na določenem območju*, sin. *splošni interes*; skupni interes *npr. družbenih pravnih oseb v medsebojnih obližacijskih razmerjih*; splošni interes *gl. javni interes*; z zakonom zavarovani interes; kolizija interesov 2. *osebna ali premoženjska korist, ki jo pravo varuje, sin. pravna korist*: intervencijski interes *interes tretje osebe, da intervenira v tekoči pravdi*; izpolnitveni interes *gl. pozitivni pogodbeni interes*; negativni pogodbeni interes *premoženje, ki bi ga stranka imela, če z drugo stranko ne bi bila sklenila pogodbe*, sin. *interes zaupanja*; pozitivni pogodbeni interes *korist, ki bi jo stranka imela, če bi bila veljavno sklenjena pogodba pravilno izpolnjena*, sin. *izpolnitveni interes*; pravni interes *ki ga pravo varuje*; premoženjski interes *npr. strank pri odplačnem poslu*; upravičeni interes *npr. stranke v obližacijskem razmerju*; zavarovalni interes *stranke pri premoženjskem zavarovanju, da ne bi nastal zavarovalni primer, ker bi sicer pretrpela kakšno materialno izgubo*; interes zaupanja *gl. negativni pogodbeni interes*; načelo *pretežnega interesa po katerem v skrajni sili povzročena škoda ne sme biti večja od grozeče nevarnosti*

interesènt -ènta m, v zvezi: agrarni interesent *kdor se ob agrarni reformi poteguje za dodelitev zemlje*

interésni -a -o prid. *ki se nanaša na interes*: interesni spor *spor, ki nastane zaradi različnih interesov v isti zadevi*; *interesna skupnost *gospodarsko povezovanje podjetij*; samoupravna interesna skupnost *organizacija, ki jo delovni ljudje neposredno ali preko organizacij združenega dela ustanovijo s samo-*

upravnim sporazumom o zadovoljevanju osebnih ali skupnih potreb na določenih področjih družbene porabe: stanovanjskem, zdravstvenega varstva, socialnega varstva, pokojninskega zavarovanja, šolstva, izobraževanja in znanosti od l. 1971 do l. 1990; interesno območje, področje

interimni -a -o prid. *prehodni, začasni*: interimni predpis; interimna delnica *sin. časna delnica*

interkalárni -a -o prid., v zvezi: interkalarne obresti *obresti investicijskega posojila od začetka njegove uporabe do začetka obratovanja*

interkonfesióalni -a -o prid. *medverski*: interkonfesióalni zakon *zakon, ki urejuje razmerja med veroizpovedmi*

interlokálni -a -o prid., v zvezi: interlokarno pravo *kolizijska pravila za reševanje nasprotij med več pravnimi ureditvami v državi*

internácija -e ž a) *odreditev prisilnega bivanja na določenem mestu, navadno v taborišču* b) *tako bivanje samo*, prim. *konfinacija*: internacija *politično nezanesljivih oseb*; internacija *tujih vojaških oseb če prestopijo na ozemlje nevtralne države*

internacionalizácija -e ž *določitev posebnega pravnega režima z mednarodno pogodbo*: internacionalizacija *rest, prekopov, rek, zračnega prostora*

internacionalizírati -am dov. in nedov. *določiti poseben pravni režim z mednarodno pogodbo*

internacionalizírani -a -o: internacionalizirana reka; internacionalizirano ozemlje

internacióalni -a -o prid. *mednarodni, meddržavni*: internacionalna organizacija *UNICEF ipd.*; internacionalna reka

intèrni -a -o prid. *ki se nanaša le na določeno skupino ljudi, organizacijo ali kako celoto*: interno predpis, račun; interni uradni akt *uradni akt, ki se ne sporoči javnosti*, npr. *okrožnica*; interna banka *samostojna banka kake delovne organizacije* od 28. dec. 1985 do 31. dec. 1990; interna seja, zakonodaja; interno navodilo, obračunavanje

interníranec -nca m *kdor je interniran*

interníranka -e ž *ženska oblika od interníranec*

internírati -am dov. in nedov. *odrediti prisilno bivanje na določenem kraju, navadno v taborišču*, prim. *konfinirati*

internúncij -a m *nuncij*

interparlamentárni -a -o prid. *ki se nanaša na več parlamentov*: interparlamentarna unija *mednarodna organizacija članov parlamen-*

tov različnih držav; interparlamentarno zastopstvo

interpelacija -e ž zahteva skupine poslancev v parlamentu, da se obravnava določeno politično vprašanje v zvezi z delom vrhovnega izvršilnega organa: pravica do interpelacije; odgovoriti na interpelacijo; vložiti, umakniti interpelacijo

interpelirati -am dov. in nedov. vložiti interpelacijo
interpersonalni -a -o prid., v zvezi: interpersonalno pravo kolizijska pravila za reševanje kolizij, če v državi veljajo različna pravna pravila za posamezne skupine ljudi, pri čemer je merilo za določitev skupine običajno verska pripadnost

Interpol -a m, krat. (angl. International Criminal Police Commission) mednarodna organizacija kriminalističnih policij za medsebojno pomoč zoper mednarodno kriminaliteto, ki ima od l. 1946 sedež v Parizu

interpolacija -e ž 1. v prvotno besedilo vstavljene besede ali stavki, sin. vstavek, sin. vrinek 2. zavestna sprememba prvotnega zakonskega besedila: interpelacije v Justinijanovih digestah (rim. pr.)

interprét -a m razlagalec

interpretacija -e ž razlaga (1): interpretacija pravnega predpisa; interpretacija pogodbe
interpretacijski -a -o prid. ki se nanaša na interpretacijo: interpretacijsko pravilo

interpretirati -am nedov. in dov. razlagati: interpretirati pravni predpis

interuzúrjij -a m obresti za vmesno dobo, če je bil dolg plačan pred zapadlostjo

intervencija -e ž 1. dejanje, ukrep, s katerim se vpliva na potek česa: borzna, družbena, državna intervencija; gospodarska intervencija; menična intervencija pri kateri akceptira ali plača menico kdo drug namesto tratasa ali akceptanta; preventivna intervencija organov javne uprave; stranska intervencija udeležba tretje osebe (intervenienta) v tekoči pravdi v korist ene izmed strank; intervencija za čast akceptiranje ali plačilo menice v primeru, da akceptant in plačnik, ki sta na menici navedena, tega ne bosta opravila; intervencija na tržišču dodatna dobava blaga na tržišče za izboljšanje preskrbe in reguliranje cen; pravica do intervencije; izvršba na prijavo, ob intervenciji izvršba, ki se opravi na podlagi prijave (zahtevajočega) upnika in v njegovi navzočnosti 2. v zvezh: glavna intervencija tožba tretje osebe (glavnega intervenienta) zoper obe pravnici stranki, s katero zahteva stvar

ali pravico, o kateri teče glavna pravda; sosporniška intervencija pri kateri se v pravdo vključi kot intervenient oseba, na katero se sodna odločba neposredno nanaša; intervencija v pravnem postopku udeležba tretje osebe v pravdi; intervencija v javnem interesu pri kateri se pravde udeleži javni tožilec ali družbeni pravobranilec samoupravljanja 3. poskus doseči za koga kaj pozitivnega, ugodnega: diplomatska, konzularna intervencija (mednar. pr.) 4. dejanje, ukrep kake države, s katerim se vpliva na notranje ali zunanje zadeve druge države, sin. poseg (3), sin. vmešavanje (1): vojaška intervencija oborožen poseg kake države v zadeve druge države

intervencijski -a -o prid. ki se nanaša na intervencijo (1): intervencijski interes interes tretje osebe, da intervenira v tekoči pravdi; intervencijski protest javna listina, ki se napravi zaradi neplačila menice, akceptirane z intervencijo ali v kateri je bil naveden plačnik po potrebi; intervencijski spor spor o tem, ali naj se dovoli intervenientu pridružitve v pravdi; intervencijski učinek učinek sodbe proti stranskemu intervenientu; intervencijski uvoz uvoz, ki ga organizira država, da bi vplivala na stanje na tržišču; intervencijska izjava, pravda, pravica; intervencijska tožba tožba pri glavni intervenciji

intervencionizem -zma m politika vmešavanja v družbene in gospodarske procese: državni intervencionizem

intervenient -ēnta m 1. prevzemnik dolga: menični intervenient 2. kdor intervenira v tekoči pravdi: glavni intervenient; sosporniški intervenient ki ima v pravdi položaj enotnega sospornika; stranski intervenient; intervenient za javni interes javni tožilec, družbeni pravobranilec samoupravljanja

intervenirati -am dov. in nedov. narediti, ukreniti kaj takega, kar vpliva na potek česa: intervenirati na deviznem trgu; intervenirati na tržišču

intestátni -a -o prid. ki je brez oporoke: intestatni dedič dedič, ki deduje po zakonu, ker ni oporoke, sin. zakoniti dedič; intestatni delež; intestatno dedovanje dedovanje na podlagi zakona **intestátno** prisl.: intestatno dedovati

intoksikacija -e ž zastrupitev: alkoholna intoksikacija

intoleránca -e ž prevelika občutljivost za zdravila ali strupe: alkoholna intoleranca

invalid -a m kdor je zaradi telesne napake, posledic bolezni, poškodbe nesposoben ali le

delno sposoben za delo: civilni invalid vojne civilna oseba, ki je žrtev vojne, fašističnega nasilja, vojnega materiala, terorističnih napadov ipd.; delovni invalid kdor se poškoduje ali zbolí pri opravljanju poklicnega dela; mimodobni vojaški invalid kdor se v miru poškoduje ali zbolí pri opravljanju vojaških dolžnosti; vojaški vojni invalid kdor se v vojni poškoduje ali zbolí pri opravljanju vojaških dolžnosti; postati invalid

invaliden -dna -o prid. ki je zaradi telesne napake, posledice bolezni, poškodbe nesposoben ali le delno sposoben za delo: usposabljanje in zaposlovanje invalidnih oseb; varstvo invalidnih oseb

invalidka -e ž ženska oblika od invalid

invalidnina -e ž denarno nadomestilo za invalidnost: civilna, družinska, osebna invalidnina; souživalec, uživalec družinske invalidnine

invalidnost -i ž delovna nezmožnost invalida: poklicna, vojaška invalidnost; trajna, začasna invalidnost; kategorija, nastanek invalidnosti; dodatek na invalidnost; neposredna nevarnost za invalidnost; zavarovanje za invalidnost

invalidska pokojnina -e -e ž pokojnina za invalide ob določenih (predpisanih) pogojih: invalidska pokojnina za primer (poklicne) bolezni, poškodbe pri delu, poškodbe izven dela; varstveni dodatek k invalidski pokojnini

invalidski -a -o prid. ki se nanaša na invalide: invalidski dodatek; invalidski upokojenec, upravičenec; invalidski prejemki; invalidska delavnica, izplačilna knjižica, komisija, odločba; invalidska pokojnina → invalidska pokojnina; invalidska upokojitev, zdravstvena knjižica; pokojninsko in invalidsko zavarovanje

invazija -e ž vdor vojaških sil ene države v drugo

invazijski -a -o prid. ki se nanaša na invazijo: invazijske enote

invecta et illata [invékta et iláta] lat. premičnine, ki jih najemnik ali zakupnik prinese ali pripelje s seboj v stavbo ali na zemljišče

inventár -ja m 1. trajnejše stvari, ki se uporabljajo pri opravljanju določene dejavnosti podjetja, organa, zavoda: drobni inventar stvari, katerih življenjska doba je krajša od enega leta, ter stvari, katerih življenjska doba je daljša od enega leta, če njihova posamična nabavna cena ne presega določene vrednosti; mrtvi inventar premičnine, ki spadajo k nepremičninam, razen živali; poljedelski in-

inventar; začetni, zaključni inventar npr. na začetku oziroma ob koncu poslovanja podjetja; živi inventar domače živali kmetijske enote, zlasti živina; obraba inventarja 2. popis premoženja: knjiga inventarja; *pravna dobrota inventarja (lat. beneficium inventarii) zakonska ugodnost popisa zapuščine, po kateri se odgovornost za zapuščinske dolgove omeji na vrednost zapuščine (ded. pr.), sin. *pravna dobrota popisa zapuščine; napraviti, sestaviti inventar

inventarizácija -e ž glagolnik od inventarizirati
inventarizirati -am nedov. in dov. ugotavljati premoženje, sredstva in jih vpisovati v inventarno knjigo, popisne liste

inventárni -a -o prid., v zvezah: inventarna cena cena, navedena ob vpisu v inventarno knjigo; inventarna knjiga knjiga, v katero se vpisujejo inventarizirani predmeti; inventarna številka številka posameznega inventariziranega predmeta

inventárski -a -o prid., v zvezi: inventarski predmeti predmeti, ki se vpisujejo v inventarno knjigo, popisne liste

inventívni -a -o prid., v zvezi: inventivno delo delo, ki ima elemente izumiteljstva, novatorstva, racionalizatorstva

inventúra -e ž ugotavljanje premoženja, sredstev na določen dan: delna, popolna inventura; izredna, redna inventura

inventúrni -a -o prid. ki se nanaša na inventuro: inventurni popis inventura; inventurna komisija; inventurna vrednost vrednost ob inventuri

investicija -e ž naložba v osnovna in trajnejša obratna sredstva: gospodarska, negospodarska, neproizvodna investicija; zopetna investicija investicija ustvarjenega dohodka, sin. reinvesticija; bruto investicije skupna vrednost vloženih investicijskih sredstev; neto investicije bruto investicije po odbitku amortizacijskih odpisov; investicije v gospodarstvu; evidentiranje investicij

investicijski -a -o prid. ki se nanaša na investicijo: investicijski delež, dolg, izdatek; investicijski kredit kredit za nabavo osnovnih ali trajnejših obratnih sredstev; investicijski objekt; investicijski potencial; investicijski program program, ki utemeljuje predvidene naložbe, določa izvedbene roke, potrebna sredstva, vire financiranja in odplačila; investicijska banka banka, ki daje kredite za osnovna in trajnejša obratna sredstva; investicijska dokumentacija, naložba, pogodba, politika;

investicijsko posojilo; investicijsko vzdrževanje delovnega sredstva *splodni letni tehnični pregled delovnega sredstva, povezan s popravilom ali zamenjavo dotrajanih delov*; investicijska dela, sredstva, vlaganja

investiranje -a s *glagolnik od investirati*: investiranje kapitala v gradnjo objekta

investirati -am dov. in nedov. *uporabiti del novo proizvedenih dobrin, sredstev za obnavljanje in povečevanje osnovnih ali trajnejših obratnih sredstev*: investirati kapital v podjetje

investitor -ja m 1. *kdor investira*: stanovanjski investitor 2. *naročnik gradbenega objekta*: investitor graditve in rekonstrukcije cest; investitor zgradbe

investitúra -e ž *uvredba v posest stvari, službe ali donosov* (pr. zg.)

inženir -ja m 1. *strokovni naslov za diplomanta naravoslovno-tehniškega višješolskega programa*: inženir farmacije, gradbeništva, lesarstva 2. *strokovni naslov za diplomanta naravoslovno-tehniškega visokošolskega programa*: diplomirani inženir farmacije, gradbeništva, lesarstva 3. v zvezi: *civilni inženir *pooblaščen za delo na določenem področju*

inženirka -e ž *ženska oblika od inženir*: diplomirana inženirka; inženirka farmacije

ipso facto [ipso fáktu] prisl., lat. *z dejstvom samim*: pravica ugasne ipso facto

ipso iure [ipso júre] prisl., lat. *po pravu, po zakonu samem*: ipso iure prehod zapuščine na dediča

iregulárni -a -o prid., v zvezah: iregularni depozit *nepravi depozit*; iregularne enote *enote, ki ne spadajo v sestav redne vojske*

irelevanten -tna -o prid. *nepomemben, nebitven*: irelevantno dejstvo sin. *neodločilno dejstvo*

ironija -e ž *izražanje negativnega, odklonilnega odnosa do česa, navadno z vsebinsko pozitivnimi besedami*

iskálec -lca [-yč-] m *kdor kaj išče*: iskalec zaposlitve

iskální -a -o prid. *ki se nanaša na iskanje*: iskalni dolg *iskovina*

iskánje -a s *glagolnik od iskati*: načelo iskanja *materialne resnice a) načelo, po katerem mora sodišče ugotoviti sporna dejstva, od katerih je odvisna utemeljenost zahtevka* (pravd. post.) **b) načelo, po katerem mora sodišče, ne vezano na dokazna pravila, na podlagi zanesljivih dokazov v svoji odločbi ugotoviti odločilna dejstva (kaz. post.)**

iskáti iščem nedov. *prizadevati si doseči kaj, priti*

do česa: iskati kredit, plačilo, pomoč, zadoščenje

iskovina -e ž *terjatev, pri kateri upnik pride k dolžniku po izpolnitvi*

ísti -a -o prid. *na katerega se misli, iz katerega se izhaja*: odločba sodišča, izdana o istem zahtevku med istima strankama; ni dovoljena ponovna pravda med istima strankama zaradi iste zadeve (pravd. post.); ni dovoljeno večkratno sojenje za isto dejanje (kaz. post.)

istočaseni -sna -o prid. *ki se pojavi, poteka ob istem času*: istočasna dajatev; odvrniti istočasen protipravni napad *pri silobranu*; odvrniti istočasno nezakriviljeno nevarnost *pri skrajni sili*

ístost -i ž *identičnost, istovetnost*: ugotoviti istost osebe, tožbenega zahtevka

istovétenje -a s *identifikacija*: istovetenje osebe, predmeta, trupa

istovétiti -im nedov. *identificirati*

istovétni -a -o prid. 1. *ki se po lastnostih ujema z drugim, ne razlikuje od drugega*, sin. *identični* (1): istovetni zahtevak; istovetna tožba *tožba z istim tožbenim zahtevkom*; istovetno besedilo *enako besedilo* 2. *ki se po lastnostih ujema z resničnimi dejstvi, znaki*, sin. *identični* (2): istovetni podatki

istovétnost -i ž 1. *lastnost, značilnost istovetnega* (1), sin. *identičnost* (1): istovetnost dejanja, dokaza, obtožbe, pošiljke, zahtevka 2. *skladnost, ujemanje podatkov z resničnimi dejstvi, znaki*, sin. *identičnost* (2): dokazovati istovetnost osebe *npr. z osebno izkaznico, s potno listino*; ugotoviti istovetnost *trupa prepoznati ga*

istovfsten -tna -o prid. *ki je iste vrste*: stek istovrstnih kaznivih dejanj *homogen stek kaznivih dejanj*; istovrstna terjatev; istovrstno blago

itinerár -ja m *načrt in popis potovanja oziroma vozne proge*

iudex -a [júdeks] m, lat. (*sodnik*), v zvezah: iudex *quo sodišče prve stopnje*; iudex *ad quem sodišče, ki odloča o pravnem sredstvu*; iudex *inhabilis sodnik, ki je v konkretni zadevi izključen od sojenja*; iudex *suspectus sodnik, za katerega v konkretni zadevi obstaja dvom o njegovi nepristranosti*

ius -a [júus] m, lat. (*pravo, pravica, pravna veda*) 1. *pravo* (1): ius *cogens prisilno pravo*; ius *dispositivum dispozitivno pravo*; ius *sanguinis določitev otrokovega državljanstva po zakonskem očetu oziroma po nezakonski materi*; ius *solí določitev državljanstva po kraju*

rojstva 2. *pravica* (1): ius *novorum pravica, da se smejo v pritožbi ali v reviziji navajati nova dejstva in dokazi* (pravd. post.) 3. *pravna veda*

iz predl., v zvezah: hudodelec *iz navade*; kaznivo dejanje, storjeno *iz koristoljubnosti*; umor *iz brezobzirnega maščevanja*; uboj *iz hude nezakriviljene razdraženosti*; povzročitev smrti *iz malomarnosti*

izbira -e ž *odločanje, odločitev za eno od več možnosti*: izbira najugodnejše ponudbe *na razpis javnega natečaja ipd.*; izbira *kazni če je v zakonu alternativno določenih več kazni za isto dejanje*; izbira *priimka zakoncev ob sklenitvi zakonske zveze*; izbira *pristojnosti, razsodnika, zagovornika*; možnost izbire in odločitve; pravica izbire upnika ali dolžnika *glede predmeta pri alternativni obveznosti*; krivda v izbiri (lat. *culpa in eligendo*) *izpolnitvenega pomočnika ipd.*; opraviti *izbiro*; dati, dobiti *kaj na izbiro*; prepustiti *komu izbiro*

izbíránje -a s *odločanje za eno od več možnosti*

izbíráti -am nedov. *odločiti se za eno od več možnosti*: izbirati med več upravičenci, kandidati

izbírní -a -o prid., v zvezah: izbirna pravica *pravica do izbire, npr. pri alternativni obveznosti*; izbirna *pristojnost sodišča tožniku dana možnost izbire med splošno in posebno krajevno pristojnostjo sodišča* (pravd. post.), ant. *izključna pristojnost sodišča*; izbirno *soočenje soočenje več oseb zaradi prepoznavanja*

izbóljšanje -a s *glagolnik od izboljšati*: izboljšanje delovnih plemkov, razmer, valute; izboljšanje *zemljišča z namakanjem, osuševanjem ipd.*

izbóljšati -am dov. *povzročiti, da kaj postane boljše*: izboljšati *produkcijo*; izboljšati *organizacijo dela*

izboljšáva -e ž *glagolnik od izboljšati*: tehnična *izboljšáva stroja ki omogoča npr. njegovo racionalnejšo uporabo, boljše kakovost proizvoda, večjo storilnost in varnost pri delu*, prim. *inovacija*

izboljševalní -a -o prid. *s katerim se izboljšuje*: izboljševalna *dela melioracijska dela ipd.*

izbör -öra m *izbira*

izbráti -bërem dov. *odločiti se za eno od več možnosti*: izbrati *zagovornika, zastopnika*; izbrati *si poklic*

izbris -a m *odprava dosedanjega vpisa z novim vpisom*: izbris *firme iz sodnega registra*; izbris *knjižnih pravic v zemljiški knjigi*; izbris *ladje iz vpisnika ladij*; izbris *letala iz Jugoslovanskega letalskega registra*; izbris *iz evi-*

dence morskih čolnov; izbris *iz evidence vozil*; izbris *iz imenika odvetnikov*; izbris *iz vojaške evidence*; izbris *iz volilnega imenika*; izbris *obsodbe iz kazenske evidence*; izbris *pogojne obsodbe*; *vknjižba izbrisa v zemljiški knjigi*; vpis *izbrisa podjetja iz sodnega registra*

izbrísati -bríšem dov. *z novim vpisom odpraviti dosedanjega*: izbrisati *iz evidence, imenika, registra, vpisnika*

izbrísni -a -o prid., v zvezah: izbrisna *izjava privolitev knjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi* (zemlj. knj.), sin. *izbrisno dovoljenje*, prim. *izbrisna lista*; izbrisna *lista lista, ki vsebuje privolitev knjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi* (zemlj. knj.), prim. *izbrisna izjava*, prim. *izbrisno dovoljenje*; izbrisna *potobnica pismena privolitev zastavnega upnika v izbris zastavne pravice v zemljiški knjigi*; izbrisna *tožba tožba za izbris neveljavne vknjižbe* (zemlj. knj.); izbrisno *dovoljenje gl. izbrisna izjava*; izbrisno *načelo načelo, po katerem izdražitelj prevzame zemljišče brez bremen* (izvrš. post.)

izčístiti -im dov., v zvezah: izčistiti *davčne zaostanke črtati jih, ker so zastarani, neizterljivi*; izčistiti *zemljiško knjigo izbrisati vpise, ki ne veljajo več*

izčípati -am dov. 1. *zajeti kaj v celoti*: izčrpati *dnevni red, dokaze* 2. *porabiti v celoti*: izčrpati *kredit, uvozni kontingent* **izčírpán** -a -o: izčrpan *sklad*

izčírpén -pna -o prid. 1. *ki upošteva kaj v celoti, zlasti bistveno*: izčrпно *naštevanje* 2. *natančen*: izčrпно *obravnavava* **izčírpni** -a -o: izčrпni *predpis predpis, ki je brez vrzeli*; izčrпно *dokazovanje dokazovanje, pri katerem se izvedejo vsi dokazi* **izčírpno** prisl.: izčrпно *našteti*

izdája -e ž 1. *dajanje uradne veljave čemu*: izdaja *sodne odločbe, tiralice*; izdaja *lažnega zdravniškega ali veterinarskega spričevala* (kaz.); izdaja *zakona sprejem zakona po zakonodajnem organu* 2. *dajanje v obtok, promet*: izdaja *vrednostnega papirja*; izdaja *nekritega čeka* (kaz.) 3. *tiskano ali drugače razmnoženo delo, kot izide enkrat*: prva, druga, posebna *izdaja*; izdaja *avtorskega dela, časnika, knjige* 4. *neupravičeno sporočanje ali izročanje podatkov ali dokumentov, ki so tajni*: izdaja *državne, poslovne, uradne, vojaške tajnosti* (kaz.); izdaja *oklicne skrivnosti* (kaz.) 5. v zvezi: izdaja *države priznanje ali podpis kapitulacije, sprejetje ali priznanje okupaci-*

je, preprečevanje boja proti sovražniku, ki je napadel državo 6. v zvezi: izdaja zarote obvestilo, sporočilo, da se pripravlja, obstaja zarota

izdajalec -lca [-ɥc-] m 1. kdor neupravičeno sporoča ali izroča podatke ali dokumente, ki so tajni: izdajalec vojaške tajnosti (kaz.) 2. kdor prizna ali podpiše kapitulacijo, sprejme ali prizna okupacijo, preprečuje boj proti sovražniku, ki je napadel državo

izdajalka -e [-ɥk-] ž ženska oblika od izdajalec
izdajalski -a -o [-ɥs-] prid. ki se nanaša na izdajalce: izdajalsko dejanje

izdajanje -a s 1. dajanje uradne veljave čemu: izdajanje odločb, potnih listin, predpisov 2. dajanje v obtok, promet: izdajanje bankovcev, čekov, delnic, denarja, menic, obveznic, vrednostnih papirjev, vrednotnic 3. tiskanje ali drugačno razmnoževanje kakega dela: izdajanje časnika, revije, knjig 4. prikazovanje z besedo, ravnanjem, da kdo kaj je, kar v resnici ni: lažno izdajanje za uradno ali vojaško osebo (kaz.)

izdajatelj -a m 1. kdor dela, da dobi kaj uradno veljavo: izdajatelj listine 2. kdor daje kaj v obtok, promet: izdajatelj čeka, menice kdor izda ček, menico na koga s pozivom, da jo plača, sin. *trasant!*; izdajatelj izkaznega papirja, izkaznega znaka; izdajatelj obveznice, zadolžnice; izdajatelj vrednostnega papirja 3. kdor se ukvarja z izdajanjem publikacij: izdajatelj časopisa, tiskovine

izdajateljica -e ž ženska oblika od izdajatelj
izdajateljski -a -o prid. ki se nanaša na izdajatelje (3) ali izdajanje (3): izdajateljski svet družbeni organ upravljanja npr. pri reviji; izdajateljske pravice in dolžnosti npr. izdajateljica časopisa

izdajati -am nedov. 1. delati, da dobi kaj uradno veljavo: izdajati diplome, dovoljenja, fakture, listine, odredbe, odločbe, pravilnike, predpise, sklepe, spričevala, vizume; izdajati sodbe določati njihovo vsebino; izdajati zakone 2. dajati v obtok, promet: izdajati bankovce, čeke, delnice, menice, obveznice, vrednostne papirje, vrednotnice 3. delati, da se kaj pojavi kot tiskano ali drugače razmnoženo delo: izdajati časnik, časopis, revijo, knjige 4. neupravičeno sporočati ali izročati podatke ali dokumente, ki so tajni: izdajati državne, poslovne, uradne, vojaške tajnosti; izdajati poklicne skrivnosti (kaz.) 5. delati, da gre kaj od kod z določenim namenom: izdajati hranjene predmete izdajati se z besedo, ravnanjem ka-

zati, da kdo kaj je, kar v resnici ni: lažno se izdajati za uradno ali vojaško osebo (kaz.)

izdajni -a -o prid. 1. ki se nanaša na izdajo (2): izdajni tečaj vrednostnih papirjev sin. *emisijski tečaj vrednostnih papirjev* 2. v zvezi: izdajna služba služba za izdajanje predmetov na pošti, železnici

izdajstvo -a s izdajalsko dejanje: izdajstvo države

izdátek -tka m 1. vsota denarja, ki se izda, porabi: dejanski izdatek ki v resnici obstaja; efektivni izdatek dejanski izdatek; funkcionalni izdatek stvarni izdatek za specifične naloge javnega organa; gotovinski, investicijski, izredni, javni, koristni izdatek; (ne)obvezen, (ne)predviden, (ne)predvidljiv izdatek; (ne)produktivni, osebni, proračunski, režijski izdatek; tekoči, začasni izdatek; materialni izdatki za materialne potreščine, sin. *stvarni izdatki*; stvarni izdatki gl. *materialni izdatki*; kritije, presežek, predračun izdatkov; angažirati, odobriti izdatke 2. izvod: **izdatek sklepa, sodbe

izdátí -ám dov. 1. narediti, da dobi kaj uradno veljavo: izdati diplomu, dovoljenje, fakture, listino, odredbo, odločbo, pravilnik, predpis, sklep, spričevalo, vizum; izdati lažno zdravniško, veterinarsko spričevalo (kaz.); izdati sodbo določiti njeno vsebino; izdati zakon 2. dati v obtok, promet: izdati bankovce, menico, vrednostne papirje; izdati nekritični ček (kaz.) 3. narediti, da se kaj pojavi kot tiskano ali drugače razmnoženo delo: izdati avtorsko delo, knjigo 4. neupravičeno sporočiti ali izročiti podatke ali dokumente, ki so tajni: izdati državno, poslovno, uradno, vojaško tajnost (kaz.); izdati poklicno skrivnost (kaz.) 5. narediti, da gre kaj od kod z določenim namenom: izdati hranjene dokumente 6. v zvezi: izdati državo priznati ali podpisati kapitulacijo, sprejeti ali priznati okupacijo, preprečevati boj proti sovražniku, ki je napadel državo 7. v zvezi: izdati zaroto obvestiti, sporočiti, da se pripravlja, obstaja zarota, sin. *odkriti zaroto*

izdélati -am dov. 1. z delom omogočiti nastanek česa, sin. *proizvesti*: izdelati blago 2. narediti, da določeni podatki, dejstva tvorijo celoto, sin. *sestaviti* (1): izdelati bilanco, poročilo, sodbo 3. v zvezi: izdelati pri izpitu narediti izpit

izdeláva -e ž 1. glagolnik od izdelati (1): serijska izdelava skupinska izdelava določene količine istovrstnih izdelkov; izdelava blaga, le-

tala 2. glagolnik od izdelati (2): pismena izdelava sodbe

izdélek -lka m kar je izdelano, narejeno z ročnim, strojnim delom, sin. *proizvod* (1): domači, gotovi, industrijski, končni, obrtni izdelek; patentirani izdelek ki je zavarovan s patentom

izdeloválec -lca [-ɥc-] m kdor kaj izdeluje: izdelovalec avdiovizualnih sredstev; izdelovalec predmetov iz plemenitih kovin

izdeloválni -a -o prid. ki se nanaša na izdelovanje: izdelovalni postopek; izdelovalni stroški

izdelováñje -a s glagolnik od izdelovati: izdelovanje orožja (kaz.); izdelovanje pornografskih spisov (kaz.); izdelovanje pripomočkov, namenjenih za kaznivo dejanje (kaz.); izdelovanje pripomočkov za ponarejanje denarja, vrednotnic ali vrednostnih papirjev; izdelovanje škodljivih zdravil za zdravljenje živali (kaz.)

izdelováti -újem nedov. z delom omogočati nastajanje česa, sin. *proizvajati*: izdelovati blago; neupravičeno izdelovati pripomočke za izdelovanje znamenj za zaznamovanje blaga, krivih mer in uteži (kaz.)

izdražítelj -a m kupec na dražbi

izdražíteljica -e ž ženska oblika od izdražítelj
izdražítev -tve ž nakup na dražbi

izdražítí -ím dov. kupiti na dražbi, sin. *izlicitirati*
izenačénje -a s glagolnik od izenačiti: izenačenje cen, davčnih bremen; izenačenje zakonodaje; izenačenje prava

izenačítí -ím dov. narediti kaj enako, enakovredno čemu drugemu: izenačiti cene; izenačiti zakonodajo

izginítev -tve ž glagolnik od izginiti: izginitev ladje; izginitev z ladje, letala

izginítí -em dov. prenehati biti navzoč kje: pogrešanec je izginil pri potopitvi ladje, prometni, letalski nesreči, požaru, povodnji, potresu ali v kakih drugih smrtnih nevarnostih; izginiti med vojno zaradi vojnih dogodkov

izginúli -a -o prid. ki je izginil, je izgubljen, pogrešan: izginuli otrok; izginula ladja, listina

izglasováñje -a s glagolnik od izglasovati: izglasovanje predloga, zakona

izglasováti -újem dov. z glasovanjem narediti kaj veljavno: izglasovati proračun, resolucijo, sodbo, zakon; izglasovati (ne)zaupnico vladi

izgnánec -nca m kdor je izgnan: spominski dan slovenskih izgnancev

izgnánka -e ž ženska oblika od izgnanec
izgnánstvo -a s stanje, ko je kdo prisilno premeščen v določen kraj: živeti v izgnanstvu

izgnátí -žnem dov. prisilno odstraniti koga iz

določenega kraja: izgnati tujca iz države (kaz.); *izgnati koga v drug kraj

izgòñ -òna m prisilna odstranitev koga iz določenega kraja: *izgon iz določenega kraja; trajanje izgona; izreči komu izgon iz države (kaz.)
izgovorítí si -ím si dov. s pogodbo si zagotoviti pravico do česa: izgovoriti si preživljanje, rento

izgrèd -èda m prekoračenje dovoljenega v ravnanju ali vedenju: napeljevati ljudi k izgredom

izgúba -e ž 1. glagolnik od izgubiti (2): izguba časti, ugleda 2. premoženjska škoda: inflacijska, gospodarska, materialna, nekrita, poslovna, tečajna izguba; izguba teže blaga *kalo*; izguba zasluzka; kriti, odpisati, trpeti izgubo; delati z izgubo 3. glagolnik od izgubiti (1): izguba poštna pošiljke, potne listine 4. odvzem, prenehanje česa: *izguba častnih pravic kazni, ki se izreče poleg glavne kazni; izguba čina vojaškega starešine pravna posledica obsodbe; izguba dela, delovne zmožnosti, državljanstva, pravdne sposobnosti; izguba spomina *amnezija*; izguba volilne pravice, življenja; izguba roditeljskih pravic

izgubítelj -a m kdor kaj izgubi: izgubitelj stave, stvari

izgubítí -ím dov. 1. nepričakovano priti v položaj, ko se ne ve, kje določena stvar je: izgubiti potno listino 2. utrpeti škodo, ki ni premoženjska: izgubiti čast, ugled 3. utrpeti premoženjsko škodo: izgubiti stavo; izgubiti na vrednosti 4. z neuspehom končati določen proces: izgubiti pravdo 5. v zvezah: izgubiti zavest omedleti; izgubiti življenje umreti **izgubljen** -èna -o: izgubljena pošiljka; prilastiti si izgubljeno stvar **izgubljeni** -a -o: izgubljeni dobček *dobiček*, ki izostane zaradi preprečitve povečanja družbenih sredstev oziroma premoženja

izhájanje -a s glagolnik od izhajati (1): izhajanje časopisa, revije

izhájati -am nedov. 1. pojavljati se v tiskani obliki: časopis, revija izhaja 2. imeti osnovo, izhodišče v čem: vsa oblast izhaja iz ljudstva po ustavi FLRJ iz l. 1946

izhòd -òda m 1. zapustitev kraja, prostora: prost izhod obsojenca iz kazenskega poboljševalnega zavoda 2. kraj, prostor, kjer se da iz česa priti: zasilni izhod

izhòdni -a -o prid. 1. ki se nanaša na izhod (1): izhodno-prihodni vizum vizum za odhod tujca v tujino in vrnitev v isto državo; izhodna carinarnica carinarnica, preko katere se bla-

go izvozi v tujino; izhodna kontrola 2. *kjer se kaj začne*: izhodna postaja

izid -a m 1. *dejstvo, da je tiskano delo dano v prodajo*: izid knjige 2. *kar predstavlja posledico kakega dejanja, poteka*: izid dokazovanja, glasovanja, pravde, sodne obravnave, volitev; telesna poškodba s smrtnim izidom

izigrati -ám dov. *doseči, kar zakon prepoveduje, ne da bi bil pri tem formalno kršen*, sin. *obiti*: izigrati določbo zakona (lat. in fraudem legis agere)

iziti -idem dov. *pojavit se v tiskani obliki*: knjiga, znamka, zakon izide

izjaloviti se -ím se dov. *ne uspeti*: dokaz se je izjalovil

izjava -e ž *javno izraženo mnenje, odločitev, navadno o pomembnem vprašanju*: dedna, garancijska izjava; izbrisna izjava privolitev knjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi (zemlj. knj.), sin. *izbrisno dovoljenje*, prim. *izbrisna listina*; izsiljena izjava (kaz.); menična, pobotna, poroštvena, prevzemna, pristopna izjava; nasprotna, pritrđilna, priznalna, protestna izjava; oblična, pismena izjava; slovesna izjava javna, *po določenem postopku dana obljuba ravnati se po načelih, navedenih v izjavi, npr. določenih državnih funkcionarjev, sodnikov; ustna, vladna izjava; izjava dolžnikovega dolžnika o pripoznanju in poravnanju zarubljene terjatve* (izvrš. post.); izjava stranke kot dokazno sredstvo (upr. post.); izjava poslednje volje *oporka*; izjava vednosti *npr. potrđilo, spričevalo*; izjava volje *npr. strank pri pogodbi*; izjava o odstopu od pogodbe; izjava o umiku obtožnice, tožbe; izjava javnega tožilca o reviziji (pravd. post.); pomembnost izjave; teorija izjave *pravilo, po katerem izjava stranko veže, čeprav ne izraža njene resnične volje*; podatki, preklicati, umakniti izjavo; sprejeti izjavo v vednost

izjaviti -ím dov. *javno izraziti mnenje, odločitev, navadno o pomembnem vprašanju*: izjaviti kaj na zapisnik; izjaviti poslednjo voljo; izjaviti pod prisego

izjavljanje -a s *glagolnik od izjavljati*: odločanje z osebnim izjavljanjem delovnih ljudi in občanov na referendumu, na zborih, s pismenimi izjavami ipd.

izjavljati -am nedov. *javno izraziti mnenje, odločitev, navadno o pomembnem vprašanju*: izjavljati kaj na zapisnik; izjavljati pod prisego

izjávni -a -o prid. *ki se nanaša na izjavo*: izjavna dolžnost *dolžnost dati izjavo na vprašanje pri-*

stojnega organa; izjavno breme stranke (lat. onus preferendi) (pravd. post.), sin. *trditveno breme stranke*

izjémen -mna -o prid. *ki se ne ujema, ni v skladu s splošnim, navadnim*: izjemen predpis; izjemen primer; izjemna pravica; izjemna upokojitev; izjemne ugodnosti na trgu **izjémni** -a -o: izjemna pokojnina *pokojnina, ki jo imajo osebe zaradi posebnih zaslug izjémno* prist.: izjemno nujen ukrep *upravnega organa za zavarovanje javnega miru in varnosti ipd.*; izjemno stanje *izredno stanje*

izkáz -áza m 1. *namensko, sistematično zbrani podatki o čem*: statistični izkaz; izkaz nerešenih zadev; izkaz o šolskem uspehu *v osnovni šoli* 2. *v zvezi: izkaz verjetnosti utemeljitev s sprejemljivimi strankinimi trditvami namesto gotovosti, npr. glede kršitve avtorske pravice, nevarnosti škode, obstoja terjatve* 3. *potrđilo o prevzemu določene storitve, usluge: prevozni izkaz vozni list, prtljažnica ipd.*

izkázati -kážem dov. 1. *narediti, da postanejo namensko, sistematično zbrani podatki o čem znani*: izkazati pravni interes, sposobnost, verjetnost 2. *v zvezi: verjetno izkazati utemeljiti s sprejemljivimi strankinimi trditvami namesto gotovosti, npr. kršitev avtorske pravice, nevarnost škode, obstoj terjatve* 3. *v določenim namenom, dejanjem kaj narediti*: izkazati komu čast, pomoč, spoštovanje *izkázati se dokazati svojo istovetnost, navadno z dokumenti*

izkázni -a -o prid., *v zvezah: izkazni papir listina, ki izkazuje določeno obveznost izdajatelja, npr. železniška vozovnica, vstopnica, bon; izkazni znak znak, ki izkazuje, kdo je upnik v določenem pravnem razmerju, npr. prtljažni listek, garderobni znak*

izkáznica -e ž *dokument določene oblike v katerih podatki o njegovem imetniku*: članska, diplomatska, dvolastniška, inšpektorska, odvetniška, poštna, službena izkaznica; osebna izkaznica *s katero dokazuje občan istovetnost*; osebna izkaznica za tujce; izkaznica za prehod državne meje *prepustnica*

izkládati -am nedov. *razkladati, raztovarjati*

izklíc -a m *napoved predmetov, ki se prodajajo na dražbi, in njihovih cen*: izklíc dražbenih predmetov

izklícati -klíčem dov. *napovedati udeležencem dražbe ceno predmetov, ki se prodajajo*: izklícati dražbene predmete

izkliceválec -lca [-yc-] m *kdor napoveduje ude-*

ležencem dražbe ceno predmetov, ki se prodajajo

izklícni -a -o prid., *v zvezi: izklícna cena vnaprej določena in na začetku dražbe objavljena cena*

izključeváti -újem nedov. 1. *delati, da kdo ni več član kake organizacije, skupnosti* 2. *preprečevati komu udeležbo, navzočnost*: izključevati javnost od obravnave 3. *v zvezah: razlogi, ki izključujejo protipravnost ki povzročajo, da ni protipravnosti, npr. silobran; razlogi, ki izključujejo kazenski pregon ki povzročajo, da kazenski pregon ni mogoč, npr. zastaranje*

izključítev -tve ž 1. *glagolnik od izključiti (1)*: ukrep izključitve učenca ali študenta iz izobraževalne organizacije 2. *glagolnik od izključiti (2)*: izključitev sodnika od sojenja v konkretni zadevi *izločitev iz razlogov, ki jih navaja zakon* 3. *glagolnik od izključiti (3)*: izključitev javnosti glavne obravnave

izključíti -ím dov. 1. *narediti, da kdo ni več član kake organizacije, skupnosti*: izključiti člana iz društva, učenca ali študenta iz izobraževalne organizacije 2. *preprečiti komu udeležbo, navzočnost*: izključiti pričo z razprave; izključiti javnost od obravnave; izključiti vozilo iz prometa *npr. zaradi tehničnih napak ali poškodb* 3. *v zvezi: izključiti javnost glavne obravnave narediti, da glavna obravnava ni javna (post.)*

izključítveni -a -o prid., *v zvezi: izključitveni razlog v zakonu navedena utemeljitev, zaradi katere sodnik, sodnik porotnik, izvedenec ne sme opravljati sodniške dolžnosti* (pravd. post.)

izključni -a -o prid. *ki pripada samo enemu*: izključna licenca *licenca, ki velja za ves predmet licence in za enega samega upravičenca*; izključna pristojnost *sodišča pristojnost sodišča, ki je po zakonu edino mogoča za določene spore* (pravd. post.), ant. *izbirna pristojnost sodišča*; izključna krajevna pristojnost *sodišča* (pravd. post.)

izknjížba -e ž *črtanje, izbris vknjížbe*: izknjížba iz zemljiške knjige *vknjížba izbrisa v zemljiški knjigi*

izknjížbeni -a -o prid., *v zvezi: izknjížbena pobotnica pobotnica za izknjížbo hipotečnega dolga*

izkóp -ópa m, *v zvezi: izkop trupla posmrtnih ostankov, ki se sme opraviti samo z dovoljenjem pristojnega organa, npr. iz sodnomedicinskega razloga ali zaradi prenosa v drug kraj, sin. ekshumacija*

izkorístiti -ím dov. 1. *namensko uporabiti*: izkorístiti avtorsko delo, izum, licenco 2. *narediti, da kaj neupravičeno prinese ugodnosti, sin. izrabiti (2)*: izkorístiti lahkomišelnost; izkorístiti premoženjsko, stanovanjsko stisko (kaz.); izkorístiti svoj uradni ali družbeni položaj; *izkorístiti praznoverje v goljufive namene (kaz.)

izkorístčanec -nca m *kdor je izkorístčan*

izkorístčanje -a s 1. *namensko uporabljanje*: izkorístčanje avtorskega dela; izkorístčanje ladje, letala, stroja; izkorístčanje predmeta licence *izuma, tehničnega znanja in izkušenj, znamke, vzorca, modela ipd.* 2. *uporabljanje v gospodarske namene, sin. eksploatacija (2)*: izkorístčanje naravnih bogastev 3. *neupravičeno porabljanje določenih ugodnosti, sin. izrabljanje (2)*: izkorístčanje monopolnega položaja, tujega dela; *izkorístčanje praznoverja v goljufive namene (kaz.); izkorístčanje premoženjske, stanovanjske stiske v koristoljubne namene (kaz.)

izkorístčati -am nedov. 1. *namensko uporabljati*: izkorístčati avtorsko delo *objavljati, predelovati, reproducirati, razmnoževati, obdelovati, prikazovati, izvajati, prenašati, prevajati ipd.*; izkorístčati izume v proizvodnji; izkorístčati predmete licence, stroje 2. *uporabljati v gospodarske namene*: izkorístčati naravna bogastva 3. *delati, da kaj neupravičeno prinaša ugodnosti, sin. izrabljati*: izkorístčati monopolni položaj; *izkorístčati praznoverje v goljufive namene (kaz.); izkorístčati premoženjsko, stanovanjsko stisko v koristoljubne namene (kaz.) 4. *neplačano si prilščati proizvode tujega dela*: izkorístčati delavce, tuje delo *izkorístčan* -a -o: racionalno izkorístčani stroji

izkorístčeválec -lca [-yc-] m *kdor si neplačano prilščá proizvode tujega dela*: izkorístčevalec tuje delovne sile

izkorístčeválka -e [-yk-] ž *ženska oblika od izkorístčevalec*

izkorístčeválni -a -o prid. *ki se nanaša na izkorístčanje*: izkorístčevalni namen

izkorístčevalski -a -o [-ys-] prid. *ki se nanaša na izkorístčevalce ali izkorístčanje*: izkorístčevalski način proizvodnje

izkrcánje -a s *glagolnik od izkrcati*: izkrcanje potnikov, tovora; kraj izkrcanja

izkrcáti -am dov. *spraviti koga, kaj z ladje na kopno*: izkrcati potnike, tovor *izkrcáti se stopiti, oditi z ladje na kopno*: potniki se izkrcajo

izkrcávanje -a s *glagolnik od izkrcavati*: izkrcavanje potnikov

izkrcávati -am nedov. *spravljaati koga, kaj z ladje na kopno*: izkrcavati tovor
izkrcevalec -lca [-yc-] m *kdor izkrcava*
izkrcevalni -a -o prid. *ki se nanaša na izkrcavanje*: izkrcevalni strošek
izkrčiti -im dov. *trajno odstraniti drevje, grmovje s koreninami vred*: izkrčiti gozd
izkričiti -im dov. *prikazati kaj drugače, kakor je v resnici*, sin. *popačiti*: izkričiti resnico; izkričiti uradna poročila
izkúp -a m 1. *glagolnik od izkupiti* 2. *unovčenje*: izkup čeka, menice 3. *v zvezi*: izkup tovarnega lista *izročitev prevozne listine prevozniku po plačilu voznine zaradi izročitve blaga*
izkupiček -čka m *denar, dobljen za prodano stvar, blago*, sin. *iztržek*: gotovinski izkupiček
izkupiti -kúpim dov. 1. *dobiti denar za prodano stvar, blago*, sin. *iztržiti*: izkupiti vsoto 2. *unovčiti*: izkupiti ček, menico
izkúpni -a -o prid. *ki se nanaša na izkup*: izkupna vrednost
izkústveni -a -o prid. *ki se nanaša na izkustvo*: izkustveni dokaz, sklep; izkustveno pravilo; izkustveno znanje sodnika
izkústvo -a s *spoznanje, pridobljeno z dojemanjem, opazovanjem*: v stroki pridobljeno izkustvo
izkúšen -a -o prid. *ki ima izkušnje*: izkušen strokovnjak
izkúšenost -i ž *lastnost, značilnost izkušenega človeka*: strokovna izkušnost izvedenca
izkúšnja -e ž *spoznanje, pridobljeno s študijem, z delom*: imeti delovne izkušnje
izlágati -am nedov. *razkladati, raztovarjati*
izlicítirati -am dov. *kupiti na dražbi*, sin. *izdražiti*
izločevalec -lca [-yc-] m *tožnik v izločitveni tožbi*: sodišče odloči, ali je izločevalec lastnik
izločitev -tve ž 1. *glagolnik od izločiti (1)*: izločitev izvedenca, javnega tožilca, pooblaščenih uradnih oseb, porotnika, razsodnika, sodnika, sodnika porotnika, strokovnjaka, tolmača, zagovornika, zapisničarja 2. *glagolnik od izločiti (2)*: izločitev kazenske zadeve iz združenega postopka; izločitev stvari iz izvršbe, stečajne mase, zapuščine; izločitev zapisnikov o izpovedi obdolženca, priče ali izvedenca iz kazenskega spisa *kadar zakon določa, da se sodba ne sme opirati na njihovo izpovedo* 3. *glagolnik od izločiti (3)*: izločitev inventarja iz uporabe; izločitev kraja iz občine; izločitev lovšiča; izločitev vozila iz prometa *odstranitev vozila, ki npr. zaradi počasnosti ovira promet*
izločiti -lóčim dov. 1. *izključiti ali odkloniti koga,*

ki iz zakonskih razlogov ne sme opravljati določene funkcije v postopku: izločiti javnega tožilca, sodnika, zapisničarja 2. *narediti, da kaj ni več skupaj s čim drugim v kakem postopku*: izločiti kazensko zadevo iz združenega postopka; izločiti stvari iz izvršbe, stečajne mase 3. *narediti, da kaj ni več skupaj s čim drugim v kakem procesu*: izločiti inventar iz uporabe; izločiti kraj iz občine 4. *narediti, da kaj ni več skupaj s čim drugim v kakem procesu*: izločiti blago iz prodaje; izločiti vozilo iz prometa *odstraniti vozilo, ki npr. zaradi počasnosti ovira promet*

izločitveni -a -o prid., v zvezah: *izločitveni upnik, ki ima v izvršbi ali stečaju pravico do izločitve stvari, pravic in zahtevkov, ki ne pripadajo dolžniku; izločitveni zahtevek zahtevka za izločitev v izvršilnem, stečajnem postopku; izločitveni razlogi izključitveni in odklonitveni razlogi glede sodnikov, sodnikov porotnikov, javnih tožilcev, izvedencev, uradnih oseb (pravd. post., kaz. post., upr. post.); izločitvena pravica pravica, da se v stečajnem postopku izločijo stvari, ki niso sredstva ali predmeti dolžnika; izločitvena tožba tožba tretje osebe za izločitev predmetov iz izvršbe (izvrš. post.)*

izločljiv -a -o prid. *ki se da izločiti*: izločljive stvari
izlòv -òva m *lov, s katerim se na kakem območju polovijo vse lovne živali*: izlov rib

izlòžba -e ž *prostor, prirejen za prikaz prodajnih predmetov*: blago v izložbi

izložiti -im dov. 1. *razložiti (1), razstovoriti*: izložiti tovor z ladje 2. *postaviti na ogled v izložbo*: izložiti blago

izmalíčiti -im dov. *povzročiti spremembo naravne, prvotne oblike česa*, sin. *skaziti izmaličen* -a -o: izmaličen obraz

izména -e ž *časovno sklenjen del delovnega procesa, ki se na določenem delovnem mestu ponavlja po ustaljenem redu*: delovna, nočna izmena; delati v več izmenah

izménični -a -o prid., v zvezi: *izmenična pošta domača pošta, ki prejema poštno pošiljke od tuje pošte*

izménjati -am dov. 1. *menjati, zamenjati v premoženjskih odnosih*: izmenjati blago, denar, zastavni predmet 2. *menjati, zamenjati v postopku*: izmenjati stranke med pravdo, vrstni red v zemljiški knjigi 3. *dati, poslati drug drugemu*: izmenjati diplomatske zastopnike, note, pooblastila, ratifikacijske listine

izmenjáva -e ž 1. *glagolnik od izmenjati (1)*: blagovna, zunanjetrgovinska izmenjava; izme-

njava zastavnega predmeta 2. *glagolnik od izmenjati (2)*: izmenjava pripravljanih vlog, strank med pravdo, vrstnega reda v zemljiški knjigi 3. *glagolnik od izmenjati (3)*: izmenjava diplomatskih zastopnikov

izménoma prisl. z *medsebojnim menjavanjem v zaporedju*: izmenoma predsedovati

izméra -e ž z *merjenjem dobljena ugotovitev, določitev, koliko dogovorjenih enot kaj obsega, vsebuje*: geodetska izmera; zemljiškokatastrska izmera

izmerítev -tve ž *glagolnik od izmeriti*: izmeritev ladij, zemljišč

izméríti -im dov. z *merjenjem ugotoviti, določiti, koliko dogovorjenih enot kaj obsega, vsebuje*: izmeriti posodo uradno ugotoviti njeno prostornino; izmeriti zemljišče

izmerítveni -a -o prid. *ki se nanaša na izmeritev*: izmeritveni organ, postopek; izmeritveno sprečevalo *spričevalo za morskne ladje in ladje no-trajne plovbe*; izmeritvena znamenja in oznake *pri temeljni geodetski izmeri*

izmikanje -a s *glagolnik od izmikati se*: izmikanje vojaški službi (kaz.)

izmikáštvo -a s *izmikanje vojaški službi med NOB*

izmikati se -am se nedov. *dosegati, da osebek ni deležen česa neprijetnega*: izmikati se plačevanju preživnine (kaz.)

izmišljen -a -o prid. *ki je prikazan kot resničen, a to ni*: izmišljen alibi **izmišljeni** -a -o: izmišljeni samomor *figirani samomor*; izmišljeni vlom; izmišljeno ime *pseudonim*

iznájdba -e ž *nova rešitev določenega tehničnega problema, ki je uporabna zlasti v industrijski proizvodnji in je rezultat ustvarjalnega dela*, sin. *izum*: tehnična iznajdba; iznajdba izdelka, tehničnega postopka; neupravičena uporaba iznajdbe; varstvo iznajdbe

iznajditelj -a m *kdor kaj iznajde*, sin. *izumitelj*: nagrada za iznajditelje

iznajditeljica -e ž *ženska oblika od iznajditelj*, sin. *izumiteljica*

iznajditeljski -a -o prid. *ki se nanaša na iznajditelje ali iznajditeljstvo*, sin. *izumiteljski*: iznajditeljska pravica; iznajditeljsko pravo, sprečevalo, varstvo s patentom; kršitev iznajditeljske pravice

iznajditeljstvo -a s *dejavnost iznajditeljev*, sin. *izumiteljstvo*

iznájti -nájdem dov. *izdelati novo rešitev določenega tehničnega problema, ki je uporabna zlasti v industrijski proizvodnji in je rezultat*

ustvarjalnega dela, sin. *izumiti*: iznajti nov izdelek, nov tehnični postopek

iznášati -am nedov. z *nošenjem spravljaati kaj iz česa*: iznašati blago, valuto iz države

iznésti -nésem dov. z *nošenjem spravititi kaj iz česa*: iznesti blago, valuto iz države

izóbčenje -a s *glagolnik od izobčiti*

izóbčiti -im dov. 1. *izključiti iz cerkve* (kan.) 2. *izključiti iz kake skupnosti*

izobésiti -im dov. *dati, postaviti na vidno mesto*: izobesiti cenik, razglas; izobesiti seznam davčnih zavezancev; izobesiti zastavo

izobéšanje -a s *dajanje, postavljanje na vidno mesto*: izobéšanje zastav *ob določenem času, dogodku*

izobrázba -e ž *kar se pridobi z izobraževanjem*: fakultetna, pravniška izobrazba; šolska, poklicna, strokovna izobrazba; priznanje strokovne izobrazbe

izobraževálni -a -o prid. *ki se nanaša na izobraževanje*: izobraževalni center zavod za strokovno, družbeno in splošno izobraževanje *delavcev*; izobraževalna skupnost *samoupravna interesna skupnost za področje izobraževanja* od l. 1971 do l. 1990

izobraževánje -a s *načrtno razvijanje sposobnosti in seznanjanje z dosežki različnih področij človekove dejavnosti*: predšolsko, osnovno, strokovno izobraževanje; usmerjeno izobraževanje z *usposabljanjem za delo*; izobraževanje za pridobitev strokovne izobrazbe; izobraževanje za pridobitev magisterija, doktorata znanosti; udeležene izobraževanja; prispevek za izobraževanje

izobraževáti -újem nedov. *načrtno razvijati sposobnosti in seznanjati z dosežki različnih področij človekove dejavnosti*: izobraževati mladino, strokovnjake

izogíbanje -a s *glagolnik od izogibati se*: izogibanje dvojnemu obdavčenju dohodka in premoženja (mednar. pr.)

izogíbatí se -am se nedov. *delati kaj z namenom, da ne pride do česa nezaželenega*: izogibati se dela, izvršitvi kazni, obdavčenju, vročitvi vabila

izolacionizem -zma m 1. *težnja po omejitvi zunanjepolitične dejavnosti ali po njeni usmeritvi le na določena področja*: obsojati, zagovarjati izolacionizem 2. *težnja po omejitvi dejavnosti na lastno, svoje področje*: gospodarski izolacionizem

izolírati -am dov. in nedov. *onemogočiti komu stike, povezavo z drugimi*, sin. *osamiti*: izolirati bolne osebe

izostánek -nka m *nenavzočnost koga na kakem mestu, pri kakem delu, v postopku, čeprav bi praviloma moral biti navzoč*: (ne)opravičen izostanek; izostanek izvedenca, javnega tožilca, priče, stranke, zagovornika, zasebnega tožilca, zastopnika; izostanek iz šole, od obravnave; sodba zaradi izostanka; opravičiti izostanek

izostáti -stánem dov. *ne biti navzoč na kakem mestu, pri kakem delu, čeprav bi praviloma moral biti*: izostati od obravnave

izpís -a m 1. *kar je prepisano v izvlečku*, sin. *izpisek* (2): izpis iz zemljiške knjige 2. *prenehanje članstva v kaki organizaciji, društvu*: izpis iz šole

izpisáti -píšem dov. 1. *v izvlečku prepisati*: izpisati podatke iz matične knjige, zemljiške knjige, registra 2. *v zvezi*: izpisati spis *odčrtati spis po odpravi v delovodniku ali kartoteki* 3. *narediti, da kdo ni več član kake organizacije, društva*: izpisati učenca iz šole *izpisati se prenehati biti član kake organizacije, društva*: izpisati se iz izobraževalne organizacije **izpísan** -a -o: izpisan podatek

izpísek -ska m 1. *dokument v ustreznimi podatki, izpisanimi iz česa*: blagajniški, računski izpisek; izpisek bančnega računa 2. *kar je prepisano v izvlečku*, sin. *izpis* (1): izpisek iz matične knjige, sodnega registra podjetij in obrotov, volilnega imenika, zemljiške knjige

izpísnica -e ž *listina o prenehanju članstva v kaki organizaciji, društvu*: dati, dobiti izpisnico

izpít -a m *postopek, pri katerem se ugotavlja in vrednoti znanje*: diferencialni, dopolnilni, popravni izpit; neuspešni izpit; pismeni, ustni izpit; posamični, skupinski izpit; praktični izpit; predmetni, razredni izpit; specialistični izpit; sprejemni, zaključni izpit; strokovni izpit *pravosodni izpit ipd.*; vojniški izpit; zrellostni izpit *matura*; izpit za (visoko) kvalificiranega delavca; delati, napraviti, narediti, opraviti izpit; nadaljevati, preložiti, razveljaviti izpit; polagati izpit *delati izpit*; pri izpitu izdelati, uspeti; od izpita odstopiti

izpítni -a -o prid. *ki se nanaša na izpit*: izpitni predmet, program, rok, termin; izpitna komisija, ocena, taksa

izpláčiti -am dov. *poravnati denarne obveznosti*: izplačati dediča, delavca; izplačati dnevnicu, dolg, osebni dohodek, podporo, pokojnino, prejemek, štipendijo, zavarovalnino; pomotoma kaj izplačati

izplačeválec -lca [-yc-] m *pravna ali fizična ose-*

ba, ki kaj izplačuje: izplačevalec osebnega dohodka, prejemkov

izplačeválka -e [-yk-] ž *ženska oblika od izplačevalec*

izplačevánje -a s *poravnavanje denarnih obveznosti*: gotovinsko izplačevanje; izplačevanje denarnih prejemkov na hranilno knjižico, tekoči račun; izplačevati z nakaznico, virmanom; izplačevati vnaprej, na obroke

izplačeváti -újem nedov. *poravnati denarne obveznosti*: izplačevati pokojnino

izplačilni -a -o prid. *ki se nanaša na izplačilo*: izplačilni dan, dnevnik, dokument, kraj, nalog, red; izplačilna blagajna, knjižica, obveznost, pola, prepoved, služba; izplačilno dovoljenje, mesto

izplačiló -a s 1. *poravnava denarne obveznosti*: nezakonito izplačilo; izplačilo v gotovini, z virmanom; knjižiti, odrediti, opraviti, prepovedati izplačilo 2. *kar se izplača*: dnevnik izplačil; nakazati izplačilo

izplačljívi -a -o prid. *ki se da izplačati*: izplačljiva hranilna vloga, menica

izplačljívnost -i ž *lastnost izplačljivega*: izplačljivost vlog

izpláka -e ž, nav. mn. *odpadna voda*: izpuščanje izplak

izplúti -plôvem dov. *s plutjem priti iz česa*: ladja izplove iz pristanišča

izpodbijálec -lca [-yc-] m *kdor kaj izpodbija*

izpodbijálka -e [-yk-] ž *ženska oblika od izpodbijalec*

izpodbíjanje -a s *dokazovanje neresničnosti, nepravilnosti, neutemeljenosti česa*: omejeno, polno izpodbijanje; izpodbijanje dolžnikovih pravnih dejanj v stečaju, zunaj stečaja; izpodbijanje očetovstva, materinstva, zakonskega rojstva; izpodbijanje oporoke, pogodbe; izpodbijanje pravice do modela, patenta, vzorca in znamke; izpodbijanje sodnih odločb; nasprotnik izpodbijanja *toženec v izpodbijni pravdi*

izpodbíjati -am nedov. *dokazovati neresničnost, nepravilnost, neutemeljenost česa*: izpodbijati avtorstvo; izpodbijati odločbo, oporoko, pogodbo, pravno presojo, pristojnost, terjatev; izpodbijati dejanske ugotovitve, dokaze, nasprotno razloge, trditve **izpodbíjani** -a -o: izpodbijano pravno dejanje; izpodbijano razpolaganje

izpodbójni -a -o prid. 1. *ki se da izpodbijati*: izpodbijni pravni posel; izpodbijna oporoka, pogodba, sodba 2. *s katerim se izpodbija*: iz-

podbojni razlog, ugovor, zahtevke; izpodbijna pravda, tožba

izpodbójnost -i ž 1. *lastnost, značilnost izpodbijnega*: izpodbijnost sodbe 2. *možnost izpodbijanja*: razlog, vzrok izpodbijnosti

izpodbópáti -kópljem dov. *s prikritim, zahrbtnim delovanjem zmanjšati pomen ali preprečiti obstoj česa*: izpodbopati z ustavo določeno družbenoekonomsko ureditev, družbenopolitični ali samoupravni sistem, gospodarski temelj države (kaz.)

izpodbópávanje -a s *zmanjševanje pomena ali preprečevanje obstoja česa s prikritim, zahrbtnim delovanjem*: izpodbopavanje vojaške in obrambne moči države (kaz.)

izpodbópávati -am nedov. *s prikritim, zahrbtnim delovanjem zmanjševati pomen ali preprečevati obstoj česa*: hudo izpodbopavati telesno ali duševno zdravje kake narodnostne, etnične, rasne ali verske skupine (kaz.)

izpolnítelj -a [-yn-] m *kdor kaj izpolni*: izpolnitelj obveznosti

izpolnítev -tve [-yn-] ž 1. *glagolnik od izpolniti* (1): delna, garantirana izpolnitev; nadomestna izpolnitev *sporazumna zamenjava predmeta izpolnitve z drugim predmetom*, sin. *nadomestna dajatev*; nasprotna, nerazdelna, obročna, osebna izpolnitev; (ne)mogoča, (ne)pravilna, pomanjkljiva izpolnitev; (ne)pravočasna, predčasna izpolnitev; vnaprejšnja, zakasnela izpolnitev; izpolnitev obveznosti, pogodbe, pogoja, posla, volila; izpolnitev obveznosti kot pogoj pri pogojni obsojbi (kaz.); izpolnitev s subrogacijo z *nadomestitvijo osebe ali predmeta obveznosti*; izpolnitev z napakami; čas, kraj, predmet, prevzem, stroški izpolnitve; nemožnost, nezmožnost izpolnitve; surogat izpolnitve *dajatev namesto plačila, pobot, sodni polog ipd.*; prevelika težavnost izpolnitve; odložiti izpolnitev; prevzeti, zahtevati izpolnitev; tožiti za izpolnitev obveznosti 2. *glagolnik od izpolniti* (2): izpolnitev tiskovine

izpolníti -pólnim [-yn-] dov. 1. *narediti, da kaj dogovorjenega, obvezujočega postane stvarnost, dejstvo*: izpolniti dolžnost, formalnost, obljubo, obveznost, pogodbo; izpolniti pogoj, predpis 2. *vpisati zahtevane podatke, navadno na določena mesta v obrazcu*: izpolniti blanket, tiskovino; izpolniti ček, glasovnico, menico 3. *prizadevati si, navadno z določenimi spodbudami, zapolniti manjkajoča dejstva*: izpolniti vrzeli v izpovedbi, spominu, zaznavi

izpolnítnveni -a -o [-yn-] prid. *ki se nanaša na izpolnitve*: izpolnitveni akt, čas, dan; izpolnitveni interes *korist, ki bi jo stranka imela, če bi bila veljavno sklenjena pogodba pravilno izpolnjena*, sin. *pozitivni pogodbeni interes*; izpolnitveni kraj, način; izpolnitveni pomočnik; izpolnitveni rok *rok, v katerem je treba izpolniti obveznost*; izpolnitveni sporazum, zahtevke; izpolnitvena dolžnost, napaka, obljuba, obveznost, okoliščina, zamuda; izpolnitveno dejanje

izpolnjevánje -a [-yn-] s *glagolnik od izpolnjevat*: izpolnjevanje dolžnosti, nalog; izpolnjevanje predpisov, zakonov

izpolnjeváti -újem [-yn-] nedov. *delati, da kaj dogovorjenega, obvezujočega postane stvarnost, dejstvo*: izpolnjevat obveznosti

izpolnljív -a -o [-yn-] prid. *ki se da izpolniti*: izpolnljivo dejanje

izpolnljívost -i [-yn-] ž *možnost izpolnitve*: izpolnljivost obveznosti

izpopolnítev -tve [-yn-] ž *glagolnik od izpopolniti*: zavarovati izpopolnitev izuma z dopolnilnim patentom

izpopolníti -pólnim [-yn-] dov. *narediti kaj bolj popolno, dovršeno*: izpopolniti izum

izpopolnjevánje -a [-yn-] s *glagolnik od izpopolnjevat* se: strokovno izpopolnjevanje *npr. delavcev v upravi, pravosodju*

izpopolnjeváti se -újem se [-yn-] nedov. *z dodatnim izobraževanjem doseгти večjo strokovnost, večje znanje*: strokovno se izpopolnjevat

izposlováti -a s *glagolnik od izposlovati*: izposlovanje dovoljenja

izposlováti -újem dov. *doseči kaj s posredovanjem*: izposlovati dovoljenje, odločbo, odobritev, potrdilo, pravico

izposoditi si -sódim si dov. 1. *najeti posojilo*: izposoditi si denar 2. *skleniti posodbeno ali najemno pogodbo*: izposoditi si stvar **izposójen** -a -o: izposojen avtomobil, film; izposojena knjiga; izposojeno orodje

izposodník -a m *kdor s pogodbo da nepotrošno stvar v začasno rabo za plačilo*

izposójanje -a s *dajanje nepotrošne stvari v začasno rabo za plačilo*: izposojanje knjig; izposojanje osebnih avtomobilov

izposojeválec -lca [-yc-] m 1. *kdor s pogodbo sprejme nepotrošno stvar v brezplačno rabo*, sin. *komodatar*: izposojevalec orodja 2. *kdor s pogodbo sprejme nepotrošno stvar v začasno rabo za plačilo*: izposojevalec avtomobila, filma

izposojnina -e ž *plačilo za izposojanje*: izposojnina za filme

izpostáva -e ž *del organa ali organizacije, ki opravlja na svojem območju določene naloge ali ima določena pooblastila v pravnem prometu*, sin. *ekspozitura*: carinska, luška izpostava

izpostáviti -im dov. 1. *postaviti koga na samoten, nezavarovan kraj z namenom rešiti se skrbi zanj*: izpostaviti onemoglo osebo, otroka (pr. zg.) 2. *postaviti koga na javno mesto kot kazen za kako dejanje*: izpostaviti sramotelnju (pr. zg.) 3. *narediti, da je kdo v nevarnem položaju*: izpostaviti koga nevarnosti **izpostáviti se** zelo se zavzeti za kaj neglede na posledice: izpostaviti se nevarnosti npr. v skrajni sili

izpovedáti -povém dov. *pri zaslišanju v postopku povedati, kar kdo ve o neki stvari*: izpovedati kot priča; izpovedati pod prisego; izpovedati po krivem; izpovedati prosto ali na vprašanje; izpovedati obremenilno, razbremenilno

izpovedba -e ž *izjava zaslišane osebe v postopku, kar ve o neki stvari*: dobroverna, dopolnilna izpovedba; kriva izpovedba; pismena izpovedba npr. *nemega obdolženca*; sekundarna izpovedba npr. *obdolženca, priče na podlagi izpraševanja po spontani izpovedbi*; spontana izpovedba npr. *obdolženca, priče brez zastavljanja vprašanj*; ustna izpovedba; zaprisežena izpovedba *pod prisego*; izpovedba očividca, priče, stranke; izpovedba pred sodiščem, pričami; izsiliti izpovedbo

izpovedovánje -a s *javno izražanje svoje pripadnosti čemu*: svobodno izpovedovanje vere

izprašáti -am dov. 1. *v postopku postaviti udeležencu vprašanja o tem, kar ve*, sin. *zaslišati*: izprašati izvedenca, obdolženca, pričo, stranko 2. *s postavljanjem vprašanj ugotoviti, preveriti kandidatovo znanje*: izprašati pri izpitu **izprašani** -a -o *ki je opravil izpit za kako dejavnost*: *izprašana babica

izpraševálec -lca [-ȳc-] m *kdor izprašuje*: izpraševalec pri izpitu

izpraševálka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od izpraševalec*

izpraševální -a -o prid. 1. *ki se nanaša na izpraševanje* (2): izpraševalni predmet; izpraševalni red *pravilnik*; izpraševalna komisija; izpraševalna pristojbina *izpraševalnina* 2. *ki se nanaša na izpraševanje* (3): **izpraševalna pola *vprašalna pola*

izpraševalnína -e ž *pristojbina za izpraševanje*: plačati izpraševalnino

izpraševánje -a s 1. *glagolnik od izpraševati* (1): artikularno izpraševanje *po dokaznih členih* (pr. zg.); navzkrižno izpraševanje *navzkrižno zasliševanje* (angl. pr.); izpraševanje z mučenjem *zasliševanje s torturo* (pr. zg.) 2. *glagolnik od izpraševati* (2): izpraševanje pri izpitu 3. *glagolnik od izpraševati* (3): izpraševanje pri anketiranju

izpraševáti -újem nedov. 1. *v postopku postavljati udeležencu vprašanja o tem, kar ve*, sin. *zasliševati*: navzkrižno izpraševati 2. *s postavljanjem vprašanj ugotavljati, preverjati kandidatovo znanje*: izpraševati pri izpitu 3. *s postavljanjem vprašanj poizvedovati*: izpraševati pri anketiranju

izpraznítev -tve ž 1. *ukrepanje, s katerim se z določenega prostora, površine odstranijo osebe, stvari*: izpraznitev in izročitev nepremičnine (izviš. post.); izpraznitev ogroženega ozemlja; odločba stanovanjskega organa o izpraznitvi stanovanja 2. *ravnanje, s katerim postane kaj prosto, nezasedeno*: izpraznitev delovnega mesta

izprazníti -práznim dov. 1. *narediti, da se z določenega prostora, površine odstranijo osebe, stvari*: izprazniti stanovanje 2. *narediti, da postane kaj prosto, nezasedeno*: izprazniti delovno mesto **izpráznen** -a -o: izpraznjeno delovno mesto; izpraznjeno ozemlje

izpraznítní -ni -a -o prid. *ki se nanaša na izpraznitev*: izpraznitveni nalog; izpraznitveni rok *rok, določen za izpraznitev pri odgovedi najemnih prostorov*; izpraznitvena tožba, sodba

izpreglédati -am dov. *spregledati*

izpremeníti -ím dov. *spremeniti*

izpréti -prém dov. *začasno odpustiti z dela stavkajoče delavce*: izpreti delavce iz tovarne

izpričáti -am dov. *dokazati*: neizpodbitno izpričati

izprítje -a s *glagolnik od izpreti*: izprtje delavcev iz tovarne

izpúst -a m *izpustitev*: izpust iz zapora

izpustítev -tve ž *glagolnik od izpustiti*: izpustitev obtoženca

izpustítí -ím dov. *prenehati prisilno zadrževati koga na določenem mestu*: izpustiti obsojenca na prostost; izpustiti priprtga obtoženca

izrabíti -rábim dov. 1. *narediti, da kaj opravi svoj namen*: izrabiti stroj, vodno silo 2. *narediti, da kaj neupravičeno prinese ugodnosti*, sin. *izkoristiti* (2): izrabiti uradni položaj pri nezakonitem posredovanju ipd. (kaz.); izrabiti sti-

sko ali nezadostno izkušnost druge osebe *pri oduševanju ipd.* (kaz.)

izrábljanje -a s 1. *namensko uporabljanje*: izrabljanje stroja 2. *neupravičeno porabljanje določenih ugodnosti*, sin. *izkoriščanje* (3): izrabljanje uradnega položaja (kaz.)

izrábljati -am nedov. *delati, da kaj neupravičeno prinaša ugodnosti*, sin. *izkoriščati* (3)

izrábljenost -i ž *neuporabnost zaradi dolge rabe*: izrabljenost rabljenega blaga, vozila

izračún -a m 1. *glagolnik od izračunati*: izračun stroškov 2. *kar je z računanjem ugotovljeno, določeno*: napačen izračun; izračun z izrecnim jamstvom prevzemnika *posla dogovor*; *da gre morebitna razlika med pričakovanim in vloženim delom, med pričakovanimi in dejanskimi stroški pri pogodbi o delu na račun prevzemnika*

izračúnati -am dov. *z računanjem ugotoviti, določiti*: izračunati davščino, dohodek, donos, obresti, rok, vrednost

izravnální -a -o prid. *ki se nanaša na finančno izravnavo*: izravnalni prispevek, sklad; izravnalna carina *carina, ki se plačuje v višini izvozne subvencije*, sin. *kompencijska carina*; izravnalna *dajatev povračilo stroškov ipd.*

izravnánje -a s *glagolnik od izravnati*: izravnanje salda

izravnáti -ám dov. *povzročiti, da je kaj v ravnovesju*: izravnati plačila *pri pobotu ipd.* **izravnán** -a -o: izravnanja plačilna bilanca *uravnotežena plačilna bilanca*

izravnáva -e ž 1. *glagolnik od izravnati*: izravnavati plačil 2. *v zvezi: finančna izravnavava a) razdelitev finančnih sredstev med družbenopolitične in interesne skupnosti b) zagotovitev dopolnilnih sredstev finančno šibkejšim skupnostim*

izráz -áza m 1. *beseda ali več besed, ki označujejo določeni pojem*: strokovni izraz *pravni termin ipd.*; zakonski izraz *ki ga uporablja zakon* 2. *v zvezi: izraz volje npr. sklepčno dejanje strank pri pogodbi*

izráziti -ím dov. *z besedami, kretnjami posredovati drugim svoje misli, stališča*: izraziti dvom, mnenje, namen, voljo

izrázje -a s *celota izrazov določene stroke, panoge*, sin. *terminologija* (1): pravno, strokovno izrazje; izrazje zakona

izrazoslóvje -a s *veda o strokovnih izrazih*, sin. *terminologija* (2)

izrážanje -a s *glagolnik od izražati*: izražanje volje

izrážati -am nedov. *z besedami, kretnjami posre-*

dovati drugim svoje misli, stališča: izražati dvom

izréčen -čena -o prid. *ki z besedami, kretnjami izraža voljo stranke*: izrečni dogovor, sporazum; izrečna izjava, odobritev, privolitev; izrečno dovoljenje, priznanje

izréči -rêčem dov. 1. *z besedami izraziti svojo misel, stališče*: izreči mnenje; izreči vrednostno sodbo o človeku 2. *v zvezi: izreči sodbo sprejeti sodbo po ustnem posvetovanju v senatu ali po odločitvi sodnika posameznika izréči se izraziti svojo odločitev*: sodišče se izreče za nepristojno **izréčen** -čena -o: izrečena kaizen

izrédni -a -o prid. *ki ni splošen, navaden*: izredni dogodek *dogodek, ki je nepričakovan in ga ni mogoče preprečiti*; izredni in pooblašteni veleposlanik *polni naziv diplomatskega predstavnika najvišjega ranga*; izredni prispevek, rabat, strošek; izredni profesor *naziv visokošolskega učitelja, za stopnjo nižji od rednega profesorja*; izredni študent *študent ob delu ali iz dela*; izredni prejemki *prejemki, ki se pobirajo prehodno ali za kako posebno priložnost in jih je mogoče predvideti*; izredna omilitev kazni *omilitev pravnomočno izrečene kazni* (kaz. post.); izredne razmere *neposredna vojna nevarnost ipd.*; izredno pravno sredstvo *pravno sredstvo, ki je dovoljeno proti pravnomočnim sodnim odločbam*; izredno sodišče *sodišče, ki opravlja svojo dejavnost v izrednih družbenih razmerah in navadno izreka smrtno kazni ali oprostitve*, sin. *naglo sodišče*; izredno stanje *stanje, v katerem upravni organi zamenjajo zakonodajne in so omejene ali suspendirane nekatere osebnosti pravice in državljske svoboščine*; izredno zasedanje skupščine; dovoljenje za izredni prevoz *dovoljenje za prevoz, pri katerem so teža, dimenzija ali osni pritisk vozila s tovorom nad normalo*

izrék -éka m, *v zvezah: izrek razsodbe, sodbe del razsodbe, sodbe, ki vsebuje kratko odločitev, rešitev zadeve*

izrékanje -a s *glagolnik od izreči* (2): izrekanje sodbe

izrékati -am nedov. 1. *z besedami izraziti svoje misli, stališča*: izrekat mnenja 2. *v zvezi: izrekat sodbo sprejemati sodbo po ustnem posvetovanju v senatu ali po odločitvi sodnika posameznika*

izróčanje -a s *prepuščanje tujcev tuji državi zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni* (kaz. post., mednar. pr.), sin.

ekstradicija: konvencija o izročanju storilcev kaznivih dejanj
izročevalec -lca [-ɥc-] m *kdor prepusti stvar prevzemniku*: izročevalec posestva, premoženja
izročevalka -e [-ɥk-] ž *ženska oblika od izročevalca*
izročilni -a -o prid. *ki se nanaša na izročitev*: izročilni rok *rok*, v katerem mora železnica prepeljati blago in ga izročiti prejemniku; izročilna izjava; izročilna listina *listina o izročitvi posesti*; izročilna obveznost prodajalca; izročilna pogodba *pogodba o izročitvi posesti*; izročilna vrednost; izročilno pismo *listina o izročitvi posesti*
izročitelj -a m *kdor kaj izroči*: izročitelj blaga
izročiteljica -e ž *ženska oblika od izročitelja*: izročiteljica posestva
izročitev -tve ž 1. a) pri premičnihah *sporazumna prepustitev posesti b)* pri nepremičninah *zemljiškoknjižni prepis in dejanska prepustitev posesti*: dejanska izročitev iz roke v roko; simbolična izročitev *premične stvari npr. z izročitvijo listine, dela stvari, z izločitvijo iz zaloge*; izročitev na kratko *roko gl. izročitev z izjavo (a)*; izročitev z izjavo a) (lat. *brevi manu traditio*) *sporazum, da bo sedanji imetnik stvari odslej obdržal stvar v rokah kot svojo*, sin. *izročitev na kratko roko b)* (lat. *constitutum possessorium*) *sporazum, da bo odsvojitelj v bodoče imel stvar v rokah le v prevzemnikovem imenu*, sin. *posestni konstitut*; izročitev in razdelitev premoženja za življenja; čas, kraj izročitve; opraviti izročitev 2. *prepustitev tujca tuji državi zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni* (kaz. post., mednar. pr.), sin. *ekstradicija*: izročitev obdolženca, obsojenca tuji državi; prepoved izročitve jugoslovanskega državljana drugi državi; konvencija o izročitvi; prošnja, zahteva za izročitev; dovoliti, opraviti, zahtevati, zavrniti izročitev obdolženca, obsojenca
izročiti -im dov. 1. *narediti, da preide kaj k drugemu*: izročiti gotovino, premoženje, stvar; izročiti v last, posest; izročiti v uporabo, uživanje 2. *prepustiti tujca tuji državi zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni* (kaz. post., mednar. pr.), sin. *ekstradirati*: izročiti obdolženca, obsojenca
izročitveni -a -o prid. *ki se nanaša na izročitev*, *izročanje*: izročitveni kraj; izročitveni postopek *postopek pri prepustitvi tujca tuji državi* (kaz. post., mednar. pr.); izročitvena izjava; izro-

čitvena obveznost *obveznost prodajalca za prodano blago ipd.*

izročnina -e ž *nasprotna dajatev za izročitev premoženja*, npr. *dajanje preživitka*: poračunati izročnino *izravnati dajanje preživitka z vrednostjo izročene premoženja*

izselilni -a -o prid. *ki se nanaša na izselitev*: **izselilni red

izselitev -tve ž 1. *glagolnik od izseliti*: izselitev iz hiše, stanovanja 2. *glagolnik od izseliti se*: dovoljenje za izselitev iz države

izseliti -sélím dov. *prisiliti koga, da zapusti svoje prebivališče*: izseliti stanovalce iz stanovanj **izseliti se** *zapustiti svoje bivališče*: izseliti se v tujino

izselitveni -a -o prid. *ki se nanaša na izselitev*: izselitveno dovoljenje

izseljenec -nca m *kdor se izseli iz države*, sin. *emigrant*: gospodarski, politični izseljenec

izseljenka -e ž *ženska oblika od izseljenec*, sin. *emigrantka*

izseljenski -a -o prid. *ki se nanaša na izseljenje*: *izseljenski potni list; izseljenska agencija; izseljenska organizacija; izseljenska politika

izseljevanje -a s 1. *glagolnik od izseljevati*: prisilno izseljevanje *prebivalstva vrsta genocida* (kaz.) 2. *glagolnik od izseljevati se*: izseljevanje z dežele v mesta; izseljevanje v tujino

izseljevati -újem nedov. *prisiljevati koga, da zapusti svoje prebivališče*: okupatorji so izseljevali naše ljudi **izseljevati se** *zapuščati svoje bivališče*: kmečko prebivalstvo se izseljuje v mesta

izsilitev -tve ž *izsiljenje*: izsilitev izjave, izpovedbe

izsiliti -im dov. *s silo doseči, da kdo kaj naredi, pove*: izsiliti izjavo, izpovedbo, pričevanje, priznanje; izsiliti izpolnitev obljube, obveznosti **izsiljen** -a -o: izsiljena izjava, izpovedba; izsiljena *privolitev privolitev v sklenitev zakonske zveze ipd.*; izsiljeno priznanje

izsiljenje -a s *glagolnik od izsiliti*: izsiljenje izjave, izpovedbe, pričevanja, priznanja (kaz.)

izsiljevalec -lca [-ɥc-] m *kdor izsiljuje*: izsiljevalec prednosti v cestnem prometu

izsiljevalni -a -o prid. *ki se nanaša na izsiljevanje*: izsiljevalni namen; izsiljevalno dejanje

izsiljevanje -a s 1. *prisiljevanje koga zaradi pridobitve protipravne premoženjske koristi z grožnjo odkritja česa, kar bi škodovalo oškodovančevi časti ali časti njegovih bližnjih* (kaz.), sin. *šantaža* 2. *glagolnik od izsiljevati* (2): izsiljevanje izjave, izpovedbe, priznanja

(kaz.) 3. *glagolnik od izsiljevati* (3): izsiljevanje prednosti v cestnem prometu v križišču, pri prehitevanju kolone ipd.

izsiljevati -újem nedov. 1. *prisiljevati koga zaradi pridobitve protipravne premoženjske koristi z grožnjo odkritja česa, kar bi škodovalo oškodovančevi časti ali časti njegovih bližnjih* (kaz.): izsiljevati z resno grožnjo 2. *s silo dosežati, da kdo kaj naredi, pove*: izsiljevati priznanje in izjavo 3. *hoteti s silo priti do česa*: izsiljevati prednost v cestnem prometu v križišču, pri prehitevanju kolone ipd.

izslédek -dka m *kar je rezultat raziskovanja, raziskovalnega dela*: znanstveni izsledki

izsleditev -tve ž *glagolnik od izslediti*: izsleditev storilca kaznivega dejanja

izslediti -ím dov. *ugotoviti, kje kdo, kaj je*: izslediti storilca

izstóp -ópa m 1. *glagolnik od izstopiti* (1): izstop iz prometnega sredstva 2. *glagolnik od izstopiti* (2): izstop iz društva, mednarodne organizacije

izstopiti -stópim dov. 1. *stopiti iz česa, navadno iz prevoznega sredstva*: izstopiti iz avtobusa, vlaka 2. *prenehati biti član kake organizacije*: izstopiti iz društva, mednarodne organizacije

izstópni -a -o prid. *ki se nanaša na izstop*: izstopna izjava; izstopna postaja; izstopna rana *izstrelna rana*

izstrélni -a -o prid., v zvezi: *izstrelna rana rana, ki jo naredi krogla ob izstopu iz telesa*

izsuševanje -a s *glagolnik od izsuševati*: izsuševanje zamočvirjenih zemljišč

izsuševati -újem nedov. *načrtno odstranjevati vlago, vodo iz česa*: izsuševati močvirje

iztēči se -tēčem se dov. *poteči, končati se*: mandat, pogodba, pooblastilo, rok se izteče

izték -éka m *potek* (1): iztek delovne dobe, kazni, mandata, roka

iztérjanje -a s *glagolnik od izterjati*: izterjanje dolga, preživitnine; cesija v izterjanje *cesija, pri kateri cesionar terjatev izterja in izterjani znesek izroči cedentu*, sin. *inkaso mandat*
iztérjati -am dov. *doseči, da kdo poravna neizpolnjene obveznosti*: izterjati denarno kazen, izpolnitev; sodno izterjati

izterjáva -e ž *dejanje, s katerim se doseže poravnava neizpolnjene obveznosti*: nezakonita, prisilna, sodna izterjava; izterjava terjatve; omogočiti, otežiti izterjavo; odstopiti upniku terjatve v izterjavo

izterjevalec -lca [-ɥc-] m *kdor kaj izterjuje*: davčni, sodni izterjevalec *uradna oseba, ki nepo-*

sredno opravlja posamezna dejanja izvršbe za poplačilo v davčnih, sodnih zadevah

izterjeválec -e [-ɥk-] ž *ženska oblika od izterjevalec*

izterjeválni -a -o prid. *ki se nanaša na izterjevanje*: izterjevalni organ, postopek; izterjevalni stroški

izterjevánje -a s *glagolnik od izterjevati*: izterjevanje davka, dolga

izterjeváti -újem nedov. *dosežati, da kdo poravna neizpolnjene obveznosti*: izterjevati davke

izterjljivi -a -o prid. *ki se da izterjati*: izterjljivi stroški (post.); izterjljiva terjatev

izterjljivost -i ž *lastnost, značilnost izterjljivega*: izterjljivost stroškov postopka, terjatve; odgovornost za izterjljivost terjatve npr. pri cesiji

iztihotápiti -ím dov. *skrivaj, brez nadzora odnesti kaj, navadno iz države*: iztihotapiti blago čez mejo

iztovarjálec -lca [-ɥc-] m *kdor kaj iztovarja*: iztovarjalec blaga

iztovárjanje -a s *razkladanje, raztovarjanje*

iztovárjati -am nedov. *razkladati, raztovarjati*

iztovórnina -e ž *plačilo za iztovarjanje*

iztoževáti -újem nedov. *s tožbo dosežati, da kdo poravna neizpolnjeno obveznost*: iztoževati preživitnino, terjatev

iztožiti -tóžím dov. *s tožbo doseči, da kdo poravna neizpolnjeno obveznost*: iztožiti izpolnitev obveznosti **iztóžen** -a -o: iztožena terjatev

iztožljívi -a -o prid. *ki se da iztožiti*: iztožljivi dolg; iztožljiva pravica

iztožljívost -i ž *lastnost, značilnost iztožljivega*: iztožljivost zahtevka

iztřek -žka m *denar, dobljen za prodano stvar, blago*, sin. *izkupiček*: dnevni iztřek

iztřítí -ím dov. *dobiti denar za prodano stvar, blago*, sin. *izkupiti* (1)

izučítí se -ím se dov. *usposobiti se za opravljanje določenega poklica*: izučiti se obrti **izučēni** -a -o: izučeni obrtnik

izúm -a m *nova rešitev določenega tehničnega problema, ki je uporabna zlasti v industrijski proizvodnji in je rezultat ustvarjalnega dela*, sin. *iznajdba*: dopolnilni, temeljni izum; individualni, skupinski izum; (ne)patentirani izum; zaupni izum *ki se nanaša na ljudsko obrambo*; zavarovani izum; za patent primeren izum; v delovni organizaciji ustvarjeni izum; dopolnitev, izpopolnitev izuma; izkoriščanje izuma; naziv, ustvarjanje, varstvo izu-

ma; neupravičeno uporabiti tuji prijavljeni ali zavarovani izum; izkoriščati, zavarovati izum

izumitelj -a m kdor kaj izumi, sin. *iznajditelj*: moralne in materialne pravice izumitelja do svoje stvaritve

izumiteljica -e ž ženska oblika od *izumitelj*, sin. *iznajditeljica*

izumiteljski -a -o prid. ki se nanaša na *izumitelje* ali *izumiteljstvo*, sin. *iznajditeljski*: izumiteljsko pravo; kršitev izumiteljske pravice

izumiteljstvo -a s dejavnost izumiteljev, sin. *iznajditeljstvo*

izúmiti -im dov. izdelati novo rešitev določene tehniciškega problema, ki je uporabna zlasti v industrijski proizvodnji in je rezultat ustvarjalnega dela, sin. *iznajti*: izumiti nov postopek

izvabiti -vábim dov. s prigovarjanjem, lovilnimi vprašanji priti do česa; izvabiti komu denar, priznanje

izvajalec -lca [-yc-] m 1. kdor kaj uresničuje z delom: izvajalec gradbenih del; izvajalci svobodne menjave dela delavci, ki s svojo dejavnostjo zadovoljujejo splošne družbene potrebe, npr. delovni ljudje, ki z osebnim delom samostojno kot poklic opravljajo umetniško ali kulturno, odvetniško ali drugo poklicno dejavnost; zbor izvajalcev raziskovalne skupnosti 2. kdor poustvarja umetniško delo (avt. pr.): izvajalec glasbenih del

izvajalka -e [-yk-] ž ženska oblika od *izvajalec*

izvajanje -a s 1. *glagolnik od izvajati (1)*: izvajanje oblasti, pravice, zakona 2. *glagolnik od izvajati (2)*: pravno izvajanje; izvajanje stranke 3. *glagolnik od izvajati (3)*: izvajanje dokazov 4. *glagolnik od izvajati (4)*: izvajanje investicijskih, javnih del, nadzorstva 5. *glagolnik od izvajati (5)*: izvajanje pripravništva; izvajanje programov strokovnega izpolnjevanja, usmerjenega izobraževanja 6. *glagolnik od izvajati (6)*: javno izvajanje avtorskega dela; izvajanje glasbenega, odrskega dela

izvajati -am nedov. 1. delati, da se kaj pravno normiranega uresniči: izvajati oblast, pravico, zakon 2. navajati, opisovati določeno dejstvo, dogodek v postopku: stranka izvaja svoje trditve; izvajati pritožbene razloge 3. izvrševati določena opravila v postopku: izvajati dokaze pridobivati dokaze z zaslišanjem prič, strank, z listinami, ogledom, izvedenci ipd. 4. izvrševati po dogovoru sprejeto delo: izvajati gradbena, investicijska dela 5. načrtno kaj opravljati: izvajati programe za pridobi-

tev izobrazbe 6. *poustvarjati umetniško delo* (avt. pr.): javno izvajati avtorsko delo

izvážati -am nedov. 1. prodajati blago, storitve v drugo državo: izvážati blago 2. v zvezi: izvážati kapital nalagati kapital v drugi državi v obliki posojil, investicij v gospodarska podjetja ali v obliki pomoči

izvédba -e ž 1. *glagolnik od izvesti (1)*: izvedba referendum, volitev; ustavni zakon za izvedbo ustave 2. *glagolnik od izvesti (2)*: izvedba pritožbenih razlogov 3. *glagolnik od izvesti (3)*: izvedba dokaza pridobitev dokaza z zaslišanjem prič, strank, z listinami, ogledom, izvedenci ipd.; izvedba dražbe; izvedba pravnega sredstva npr. vložitve pritožbe 4. *glagolnik od izvesti (4)*: javna izvedba skladbe

izvédbeni -a -o prid., v zvezi: prostorski izvedbeni načrt pravni akt, s katerim se urejajo območja, ki so s srednjeročnim družbenim planom predvidena za graditev, širitev ali prenovo naselij in za druge posege v prostor

izvéden -a -o prid. večš., strokovno usposobljen: izvedena oseba; izvedena priča oseba, ki je strokovno usposobljena in je bila slučajno priča dogodka

izvédenec -nca m z odredbo pristojnega organa, postopka določen strokovnjak, ki daje izvid in strokovno mnenje v zadevah iz svoje stroke: arbitražni, sodni, stalno postavljeni, zapriseženi izvedenec; nepristranost izvedenca; seznam stalnih izvedencev; določiti, imenovati, izbrati, izločiti, odkloniti, postaviti, zapriseči izvedenca

izvedēni -a -o prid. 1. pridobljen od pravnega prednika, sin. *derivativni*: izvedena pridobitev pravice sin. *derivativna pridobitev pravice*, ant. *izvirna pridobitev pravice*; izvedena pravna norma pravna norma, izpeljana iz višje pravne norme, sin. *derivativna pravna norma* 2. v zvezi: izvedeni prejemki prejemki, ki dotekajo iz dohodka ali premoženja občanov, podjetij, večinoma na obvezni podlagi

izvedenina -e ž stroški in nagrada za izvedensko delo: zahtevati izvedenino

izvédenka -e ž ženska oblika od *izvedenec*

izvédenost -i ž lastnost, značilnost izvedenega človeka: izvedenost v gospodarskih, pravnih zadevah

izvédenski -a -o prid. ki se nanaša na *izvedence* ali *izvedenstvo*: izvedenski izvid, pregled; izvedenska etika; izvedensko mnenje; nagrada za izvedensko delo

izvédenstvo -a s dejavnost izvedencev ali izvedenskih zavodov, organov: knjigovodsko, me-

dicinsko, sodnomedicinsko, sodnopsihiatrično izvedenstvo

izvédeti -vém dov. seznaniti se s čim: izvedeti za nova dejstva ali za nove dokaze (post.); izvedeti za storilca kaznivega dejanja

izvedljiv -a -o prid. ki se da izvesti: izvedljiv dokaz

izvedljivost -i ž možnost izvedbe: izvedljivost dokaza, postopka

izven predl., v zvezah: stvar izven pravnega prometa npr. cesta; otrok, rojen izven zakonske zveze

izvenbilánčni -a -o prid. ki ni obsežen v bilanci: izvenbilančna evidenca

izvenknjižni -a -o prid. ki ni vpisan v zemljiško knjigo: izvenknjižni prenos prenos knjižne pravice na drugo osebo brez vpisa v zemljiško knjigo; izvenknjižna pridobitev nepremičnine npr. pri priposestovanju

izvenproračúnski -a -o prid. ki ni določen, predviden v proračunu: izvenproračunski odhodek, prihodek; izvenproračunska bilanca; izvenproračunska poslovanje; izvenproračunska sredstva

izvensódni -a -o prid. ki se nanaša na kaj, kar se opravi brez posredovanja sodišča: izvensodni opomin; izvensodna odpoved, poravnava, prodaja, razlaga pogodb; izvensodno priznanje priznanje, ki ni podano pred sodnikom, pred katerim teče postopek; izvensodno urejanje sporov

izvenstečájni -a -o prid. ki se ne opravi v stečajju: izvenstečajna likvidacija, poravnava

izvenzakónski -a -o prid., v zvezi: izvenzakonska skupnost moškega in ženske življenjska skupnost moškega in ženske, ki nista v zakonski zvezi

izvésti -vêdem dov. 1. narediti, da se kaj pravno normiranega uresniči: izvesti referendum, volitve; izvesti sklepe 2. navesti, opisati določeno dejstvo, dogodek v postopku: izvesti pritožbene razloge 3. narediti določena opravila v postopku: izvesti dokaze pridobiti dokaze z zaslišanjem prič, strank, z listinami, ogledom, izvedenci ipd.; izvesti dražbo; izvesti pravno sredstvo vložiti pritožbo ipd. 4. poustvariti umetniško delo (avt. pr.): izvesti skladbo

izvid -a m strokovna ugotovitev izvedenca: kriv, napačen, nejasen, nepopoln, protisloven (izvedenski) izvid; zdravniški izvid podatki o klinični, laboratorijski preiskavi; predmeti izvida; zapisnik o izvidu; odpraviti pomanjkljivosti izvida

izvirni -a -o prid. 1. ki ni odvisen od kakega vzora, predloge, sin. *originalni*: izvirni dokaz dokaz iz neposrednega vira, npr. izpovedba prič, očividca, sin. *originalni dokaz*; izvirni spis prvi, prvotni izvod spisa; izvirma faktura, listina; izvirmo besedilo zakona prvotno besedilo v jeziku, v katerem je bilo sestavljeno 2. ki ni odvisen od pravice pravnega prednika, sin. *originarni*: izvirmi način pridobitve pravice npr. pridobitev lastninske pravice s priposestovanjem; izvirma pridobitev pravice, sin. *originarna pridobitev pravice*, ant. *izvedena pridobitev pravice* 3. osnovni, neposredni: izvirmi prihodki federacije carine, zvezne takse ipd.

izvirnik -a m prvi izvod, primerek česa, sin. *prvopis*: izvirmik listine, pogodbe; izvirmik sodbe zapis izglasovane oziroma razglašene sodbe; izvirmik razsodbe

izvirnost -i ž lastnost, značilnost izvirnega: dokazati izvirnost listine

izvléček -čka m kratka vsebina, povzetek: izvléček sodbe ki obsega glavo, izrek in podpis

izvód -óda m vsaka od več istovrstnih tiskanih ali drugače razmnoženih stvari: avtorski izvod vsak od izvodov tiskanega dela, ki ga dobi avtor ob izidu brezplačno; cenzurni izvod ki se predloži cenzorju v pregled; recenzijski izvod ki ga založba da uredništvu ali posamezniku v oceno; obvezni izvodi tiskov ki jih mora tiskarna ali razmnoževalec po zakonu oddati določeni ustanovi; izvod obtožnice, pravnega sredstva, sodbe, tožbe

izvolítev -tve ž izbor z volitvami: izvolitev delegata, odbora, odbornika, poslanca, sodnika, sodnika porotnika; izvolitev z akklamacijo sin. *izvolitev per acclamationem*

izvolíti -vólím dov. izbrati z volitvami: izvoliti delegata, poslanca, predsednika; izvoliti sodnika, sodnika porotnika; izvoliti v odbor

izvór -óra m 1. prvotna pripadnost: izvor blaga; blago domačega izvora; država izvora; potrdilo o izvoru 2. nastanek: izvor prava; izvor premoženja

izvóz -óza m 1. prodaja blaga, storitev v drugo državo: blagovni izvoz; neblagovni izvoz tujski promet ipd.; začasni izvoz; carine prost izvoz; izvoz na podlagi kontingentov, dovoljenja 2. v zvezi: izvoz kapitala nalaganje kapitala v drugi državi v obliki posojil, investicij v gospodarska podjetja ali v obliki pomoči

izvozíti -vóзим dov. 1. prodati blago, storitev v drugo državo: izvoziti blago, les, žito; izvoziti storitve npr. pri izvajanju investicijskih

del v drugi državi 2. v zvezi: izvoziti kapital naložiti kapital v drugi državi v obliki posojil, investicij v gospodarska podjetja ali v obliki pomoči

izvózni -a -o prid. ki se nanaša na izvoz (1): izvozni dumping izvoz blaga pod lastno proizvodno ceno; izvozni kontingent dovoljena količina ali vrednost blaga za izvoz v določeni razdobju; izvozni kredit kredit, ki ga dobi izvoznik; izvozni posel; izvozna carina, carinska deklaracija, davščina, država; izvozna premija prispevek države izvozniku za pospeševanje izvoza; izvozna prepoved, trgovina; predpisana izvozna kakovost; izvozno blago, carinjenje, dovoljenje, podjetje; izvozno povračilo povračilo plačanih davščin ipd.

izvózница -e ž država ali delovna organizacija, ki izvaža: država izvoznica

izvóznik -a m kdor se ukvarja z izvozom

izvózniški -a -o prid. ki se nanaša na izvoznike: izvoznikiški kredit

izvózno-uvózni -a -o prid. ki se nanaša na izvoz in uvoz: izvozno-uvozni posel; izvozno-uvozna aktivna, pasivna bilanca

izvršba -e ž prisilna izvršitev določene obveznosti, ki jo opravi pristojni organ na podlagi izvršilnega naslova, prim. *eksekucija* (1): brezuspešna, davčna izvršba; letéča izvršba pri kateri dovolilno sodišče izroči izvršilni spis (zahtevajočemu) upniku, da ga ta izroči pristojnemu izvršilnemu sodišču, kadar ni znano, kje so zarubljive stvari; nasprotna izvršba dolžnika proti (zahtevajočemu) upniku zaradi povračila tistega, kar je upnik s prejšnjo izvršbo dobil; sodna, upravna izvršba; izvršba na denarno terjatev dolžnika, družbena sredstva, nepremičnino, osebni dohodek, pokojnino, premično stvar, pravico, terjatev, prejemke; izvršba na prijavo, ob intervenciji ki se opravi na podlagi prijave (zahtevajočega) upnika in v njegovi navzočnosti; odlog, omejitev, ustavitve izvršbe; izvršba v zavarovanje ki se sme dovoliti že pred izvršljivostjo odločbe, če bi bila po izvršljivosti onemogočena ali znatno otežena (upr. post.); izvršba za izterjavo denarne terjatve; izvršba za uveljavitev nedenne terjatve za izročitev in dobavo premičnih stvari, izpraznitev in izročitev nepremičnin, obveznost kaj storiti, dopustiti ali opustiti, vrnitev delavca na delo, razdelitev skupne stvari ipd.; izvršba z osnovo prisilne zastavne pravice do l. 1978; izvršba s prenosom terjatve, prisilno dražbo; meje izvršbe meje, ki jih glede izvršilnih sredstev ali predmetov

izvršbe določa sklep o izvršbi; predmeti izvršbe za poravnavo denarne terjatve vsaka dolžnikova stvar ali premoženjska oziroma materialna pravica, če ni z zakonom izzeta iz izvršbe ali če ni izvršba na njej z zakonom omejena; sredstva izvršbe za uveljavitev denarne terjatve prodaja premičnin in nepremičnin, prenos denarne terjatve, unovčenje drugih premoženjskih oziroma materialnih pravic in prenos sredstev, ki so na računu pri SDK; predlog za izvršbo; sklep o izvršbi sklep, s katerim je v celoti ali delno ugodeno predlogu za izvršbo; predmeti, izvzeti iz izvršbe predmeti, ki po zakonu ne morejo biti predmet izvršbe; ugovor dolžnika zoper sklep o izvršbi; ugovor tretjega zoper izvršbo ugovor zoper sklep o izvršbi tistega, ki trdi, da ima glede predmeta izvršbe tako pravico, ki preprečuje izvršbo; dovoliti, odložiti, omejiti, opraviti, ovirati, predlagati, ustaviti izvršbo; izvzeti iz izvršbe; seči z izvršbo na predmet

izvrševálec -lca [-ȳc-] m kdor kaj izpolnjuje, izvaja: izvrševalec javnega pooblastila poveljnik ladje ipd.

izvrševánje -a s 1. glagolnik od izvrševati (1): izvrševanje dolžnosti, javnega pooblastila; izvrševanje oblasti, pravice, sodstva; izvrševanje kazenskih sankcij, predpisa, zakona; izvrševanje proračuna 2. glagolnik od izvrševati (2): izvrševanje kaznivih, škodnih dejanj 3. glagolnik od izvrševati (3): izvrševanje obrti, poklica; izvrševanje gradbenih del izvajanje

izvrševáti -újem nedov. 1. delati, da se uresničuje kaj pravno normiranega: izvrševati oblast, pravico, služnost; izvrševati kazensko sankcijo 2. neposredno uresničevati bistvene objektivne znake in posledice kakega dejanja: izvrševati kazniva, škodna dejanja 3. opravljati kaj: izvrševati obrt, poklic, posle, prakso; izvrševati gradbena dela izvajati jih

izvršílec -lca [-ȳc-] m kdor kaj izpolni, izvede: izvršilec dela, naročila, posla

izvršílni -a -o prid. 1. ki ima pravico do odločanja o čem in do izvrševanja zakonov, drugih predpisov in sklepov: izvršilni odbor samoupravne interesne skupnosti organ, ki ima pravico do odločanja in izvrševanja zakonov, drugih predpisov in sklepov skupščine samoupravne interesne skupnosti; izvršilni organ delavskega sveta; izvršilni organ skupščine zvezni, republiški izvršni svet ipd.; izvršilni predpis npr. navodilo, odlok, odredba, pravilnik, uredba; izvršilna oblast izvršni sveti družbe-

nopolitičnih skupnosti ipd.; izvršilne funkcije 2. ki se nanaša na izvršbo: izvršilni naslov a) listina, na podlagi katere se lahko dovoli izvršba, npr. izvršljiva sodna odločba in sodna poravnava, izvršljiva odločba ali poravnava v upravnem postopku b) uradna oseba, ki opravlja posamezna izvršilna dejanja v sodni izvršbi; izvršilni postopek, predlog, predmet; izvršilni sodnik, upravičenec; izvršilni stroški; izvršilna cenitev, dražba; izvršilna klavzula potrdilo o izvršljivosti sodbe, odločbe; izvršilna listina izvršilni naslov (a); izvršilna omejitev omejitev, ki se nanaša na predmete, na katere ni mogoče seči z izvršbo; izvršilna prodaja; izvršilno dejanje rubež in prodaja premičnine, rubež in prenos terjatve, prodaja nepremičnine in poplačilo upnikov ipd.; izvršilno dovolilo sklep o dovolitvi izvršbe do l. 1978; izvršilno pravo; izvršilno sodišče sodišče, ki opravi izvršbo; izvršilno sredstvo sredstvo, s katerim se realizira terjatev, npr. prodaja premičnin, nepremičnin

izvršítelj -a m kdor kaj izpolni, izvede: sodni izvršitelj uradna oseba, ki opravlja posamezna izvršilna dejanja v sodni izvršbi; izvršitelj oporoke ki ga določi oporočitelj, da skrbi za izvršitev oporoke v skladu z oporočiteljevo željo

izvršíteljica -e ž ženska oblika od izvršitelj

izvršítev -tve ž 1. glagolnik od izvršiti (1): izvršitev kazni npr. zaplemba premoženja; izvršitev kazenske sankcije; izvršitev arbitražne, sodne, upravne odločbe; izvršitev vamostnih, vzgojnih ukrepov (kaz.) 2. glagolnik od izvršiti (2): izvršitev kaznivega, škodnega dejanja 3. izpolnitev naloženih, zahtevanih določil: izvršitev naročila, oporoke 4. dokončanje česa: izvršitev gradbenih del

izvršítiti -ím dov. 1. narediti, da se uresniči kaj pravno normiranega: izvršiti kazensko sankcijo, odločbo, sodbo 2. neposredno uresničiti bistvene objektivne znake in posledice kakega dejanja: izvršiti kaznivo, škodno dejanje 3. izpolniti naložena, zahtevana določila: izvršiti naročilo, oporoke 4. dokončati kaj: izvršiti gradbeno delo izvesti izvršen -ěna -o: izvršena sodba, vročitev; izvršeno dejstvo

izvršítveni -a -o prid. ki se nanaša na izvršitev (2): izvršitveno kaznivo, škodno dejanje ant. opustitveno kaznivo, škodno dejanje

izvršljív -a -o prid. ki se da prisilno izvršiti: izvršljiv sklep; izvršljiva odločba, sodba, terjatev

izvršljívost -i ž možnost prisilne izvršitve: izvršljivost odločbe, poravnave, sklepa, sodbe; potrdilo o izvršljivosti

izvršńni -a -o prid. ki ima pravico do odločanja in izvrševanja zakonov, drugih predpisov in sklepov: republiški, zvezni izvršni svet izvršilni organ skupščine do l. 1991; izvršni odbor Osobodilne fronte (krat. IO OF); izvršni svet občinske skupščine

izvzéti -vzámem dov. ne upoštevati, ne obravnavati v kaki celoti, pri kakem ukrepu: izvzeti od zaplembe, nacionalizacije izvzét -a -o: izvzet iz pristojnosti sodišč; izvzet od davčne obveznosti, dolžnosti zavarovanja; davščine, predmeti, prejemki, izvzeti iz izvršbe; izvzet od tuzemskega pravosodja

izvzétje -a s neupoštevanje, neobravnavanje v kaki celoti, pri kakem ukrepu: izvzetje iz prisilne izvršbe, od predpisov

izvíváč -a m kdor izziva

izvíváanje -a s glagolnik od izzivati (1): izzivanje z besedami, s kretnjami, z znamenji

izvívati -am nedov. 1. z ravnanjem, govorjenjem namenoma povzročati, da se kdo odziva drugače kot v normalnih okoliščinah: izzivati nasprotnika 2. z ravnanjem, govorjenjem povzročati, da kaj nastane: izzivati pretep

izvíváti -zóvem dov. 1. z ravnanjem, govorjenjem namenoma povzročiti, da se kdo odziva drugače kot v normalnih okoliščinah: izzivati k pretepu 2. z ravnanjem, govorjenjem povzročiti, da kaj nastane: izzivati prepir izvíváni -a -o: izzvani afekt; izzvana razžalitev razžalitev, povzročena z nedostojnim ali surovim ravnanjem oškodovanca

izvívljáti se -ám se nedov., v zvezi: izzivljati se z nasiljem nad ljudmi z nasilniškim obnašanjem zadovoljevat svoja negativna nagnjenja (kaz.)

izžrébanje -a s glagolnik od izžrehati: izžrebanje državnih obveznic, srečk; načrt za izžrebanje

izžrébati -am dov. določiti z žrebom: izžrepati vrednostne papirje zaradi izplačevanja izžrébani -a -o: izžrepani dobitek

jámčenje -a s glagolnik od jamčiti

jamčeválec -lca [-y c-] m kdor jamči

jamčeváljni -a -o prid. ki se nanaša na odgovornost za izpolnitev česa: jamčevalni naslov; jamčevalni rok rok, v katerem pogodbeni stranka odgovarja drugi za napake dobljene stvari ali izvršenega posla; jamčevalni upravičenec; jamčevalni zahtevek razveljavitev pogodbe, znižanje plačila, odprava napake, zamenjava izpolnitve ipd.; jamčevalni zavezanec; jamčevalni zahteva reparacija reparacija, ki se plača, ker manjka v izpolnitveni pogodbi pogojena ali zakonita kakovost izročene stvari; jamčevalne napake stvarne, pravne napake ipd.; jamčevalne obveznosti in pravice; jamčevalne sankcije jamčevalni zahtevek ipd.

jamčevánje -a s glagolnik od jamčiti: obveznost jamčevanja; zavezanec jamčevanja prodajalec, proizvajalec iz posebne garancije ipd.; odpoved jamčevanju

jamčítiti -im dov. in nedov. obvezati se, biti odgovoren za izpolnitev obveznosti: jamčiti za brezhibno delovanje stvari stroja, motorja, aparata ipd.; jamčiti za izvršitev dela, uspeh; jamčiti za morebitno škodo; jamčiti za obstoj terjatve pri odplačni cesiji; jamčiti za stvarne ali pravne napake; jamčiti za tuj dolg biti porok; jamčiti za varnost plačila

jámški -a -o prid. ki se nanaša na jamo, rudnik: jamski dodatek; jamski obrat; jamski požar; *jamska mera pravokotnik s površino 45.116 m²; jamska škoda rudarska škoda; jamska železnica; jamsko polje prostor, na katerem se pridobivajo rudnine

jámstveni -a -o prid. ki se nanaša na jamstvo: jamstvena hipoteka hipoteka, ki je vključena z najvišjim zneskom za denarne terjatve še nedoločene višine iz prevzetega posloводства, jamčenja, odškodninske odgovornosti; jamstvena listina, obveznost; jamstveno zavarovanje zavarovanje zoper škodo, ki jo zavarovanec, npr. lastnik motornega vozila, povzroči drugim

jámstvo -a s odgovornost za izpolnitev obvez-

nosti: davčno jamstvo odgovornost za plačilo davkov; jamstvo delkredere povečana odgovornost, ki jo prevzame komisionar nasproti komitentu za izpolnitev obveznosti svojega sopogodbena; neomejeno jamstvo odgovornost z vsem premoženjem ali za vso škodo; omejeno jamstvo odgovornost do določene vsote ali z določenim premoženjem; osebno jamstvo s svojo osebo ali s celotnim premoženjem; solidarno jamstvo; stvarno jamstvo odgovornost z določeno stvarjo, npr. zastava; subsidiarno jamstvo; jamstvo za izpolnitev obveznosti, uspeh; dati, podaljšati, prevzeti, razširiti, jamstvo

***jámščina** -e ž varščina

jávni -a -o prid. ki se nanaša na družbeno skupnost, ne pa na posameznika: javni dolg dolg, pri katerem je dolžnik družbeno pravna oseba, npr. republika, občina; javni interes korist skupnosti na določenem območju, sin. splošni interes; javni kraj kraj, ki je splošno dostopen in namenjen javnosti; javni kredit kredit, pri katerem je družbeno skupnost upnik ali dolžnik; javni pravobranilec; javni prevoz prevoz, ki je pod enakimi pogoji dostopen vsem uporabnikom prevoznih storitev; javni promet promet, ki je namenjen uporabi za vse ljudi; javni prostor prostor, v katerega je dovoljen vstop vsakomur, npr. gostinski prostor, prodajalna; javni razpis razpis za direktorja družbenega podjetja ipd.; javni red obvezni predpisi in temeljna moralna načela določene družbene skupnosti; javni register sodni, patentni register, Jugoslovanski letalski register ipd.; javni shod organizirano politično zborovanje; javni tožilec → javni tožilec; javni uslužbenec delavec v javni službi do l. 1965; javni prejemki denarna sredstva, ki jih prejema nosilci javnega financiranja za kritje družbenih potreb; javni vrednostni papirji vrednostni papirji, ki jih izda npr. družbenopolitična skupnost; javna cesta, pot, cesta, pot, ki je namenjena za uporabo vsem ljudem; javna dražba prisilna ali prostovoljna javna pro-

daja stvari najboljšemu ponudniku; javna garancija odgovornost proizvajalca za lastnosti oziroma za napake stvari; javna knjiga zemljiška knjiga, sodni register ipd.; javna korist javni interes; javna listina listina, ki jo v predpisani obliki izda državni organ ali z zakonom pooblaščen organizacija; javna moralna družbena pravila, ki kot del individualne in družbene zavesti vrednotijo, kaj je za človeka dobro in kaj slabo; javna objava sporočilo javnosti; javna oblast a) javna pooblastila b) akti državne ali lokalne uprave; javna obljuba nagrade obljuba, dana z javnim razglasom; javna obravnava obravnava, na kateri smejo biti navzoče polnoletne osebe in o kateri se sme poročati v sredstvih javnega obveščanja; javna prirediteljska shoda shod ljudi za izvajanje kulturnega ali zabavnega programa; javna prodaja prodaja na dražbi; javna raba; javna razglasitev sodbe; javna razgrnitev dajanje javnosti na ogled, npr. osnutka zazidalnega načrta, podatkov zemljiško-katastrske izmere; javna služba dejavnost, ki zadovoljuje določene potrebe skupnosti, npr. notariat; javna uprava vsa državna uprava in dejavnosti samoupravnih organizacij ter skupnosti posebnega družbenega pomena; javna varnost del državne uprave, ki skrbi zlasti za osebno, premoženjsko, prometno varnost; javne dajatve denarne kazni, davščine, samoprispevki ipd.; javne finance gospodarska panoga, ki zalaga narodno gospodarstvo z denarjem, že izdana sredstva zopet zbira, hrani in znova porazdeljuje na mesto porabe; javne površine ulice, trgi, parkirni prostori, javni parki, zelenice, javna igrišča, pokopališča ipd.; javno dobro stvari v splošni rabi, stavbe državne uprave, vojašnice, orožje ipd.; javno glasovanje glasovanje, pri katerem izrazi vsak svoje mnenje, da drugi zanj vedo; javno mnenje mnenje večine prebivalstva ali reprezentančne skupine o določeni stvari; javno nastopanje nastopanje v tisku, na radiu, televiziji, javnih shodih ipd.; javno naznanilo javni poziv zavezancem k davčni napovedi ipd.; javno pravo pravo, ki ureja družbeno razmerja na temelju nadrejenosti oziroma podrejenosti pravnih subjektov, npr. ustavno, kazensko, mednarodno javno pravo; javno pravobranilstvo → javno pravobranilstvo; javno predavanje; javno skladišče podjetje za odplačno shranjevanje blaga; javno tožilstvo → javno tožilstvo; javna dela graditev večjih objektov, namenjenih splošni upo-

rabi, ki jih financira družbenopolitična skupnost; javna občila sredstva javnega obveščanja; javna podjetja podjetja, ki so ustanovljena zaradi proizvodnje in prometa določenih proizvodov in zaradi opravljanja storitev, ki so nujen pogoj za življenje in delo občanov, za delo drugih podjetij ali organov družbenopolitične skupnosti; javna pooblastila; prepoved javnega nastopanja (kaz.); pridržek javnega reda (fi. ordre public) varovanje temeljnih načel domačega pravnega reda in domačih načel poštenja pred tujim pravom (mednar. zas. pr.; pravd. post., izvrš. post.); sredstva javnega obveščanja npr. tisk, radio, televizija; *oseba javnega zaupanja npr. notar; kazniva dejanja zoper javni red in mir kazniva dejanja, ki so določena v kazenskem zakonu, npr. hudodelsko združevanje, nedovoljena posest orožja ali razstrelilnih snovi, nasilniško obnašanje; prekrški zoper javni red in mir prekrški, ki jih določa zakon, ali sploh dejanja, s katerimi se kako drugače rušijo družbena disciplina, javna morala in mir; razbiti javni shod

jávni tožilec -ega -lca [-yč-] m predstavnik javnega tožilstva: občinski, okrožni, pokrajinski, republiški, zvezni javni tožilec; nižji, višji javni tožilec; javni tožilec temeljnega javnega tožilstva; javni tožilec višjega javnega tožilstva; javni tožilec SR Slovenije; namestnik javnega tožilca; imenovanje, razrešitev javnega tožilca

jávno pravobranílstvo -ega -a [-yš-] s samostojni organ družbenopolitične skupnosti, ki zastopa družbenopolitično skupnost, njene organe in organizacije ter sklade, ki so pravne osebe, in krajevne skupnosti v premoženjskih zadevah: mestno, občinsko, pokrajinsko, republiško, zvezno javno pravobranilstvo

jávnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na javno pravo: javnopravna dajatev dajatev, določena z javnim pravom; javnopravna dolžnost plačilo davka ipd.; javnopravne omejitve omejitve razpolaganja po zakonu o varstvu kulturnih spomenikov ipd.

jávnost -i ž 1. dejstvo, da je kaj javno: javnost dela državnih organov; javnost registra, zemljiške knjige možnost prostega vpogleda vanju; javnost sodne obravnave ustavno in procesno načelo, po katerem sme biti katerakoli polnoletna oseba navzoča na glavni obravnavi; izključitev javnosti glavne obravnave; načelo javnosti 2. pripadniki družbene skupnosti, zlasti v odnosu do kakega dogajanja ali stvari: javnosti dostopen kraj

jávno tožilstvo -ega -a [-ʏs-] s samostojni državni organ, ki preganja storilce kaznivih dejanj in gospodarskih prestopkov: občinsko, okrajno, pokrajinsko, republiško, zvezno javno tožilstvo; enota temeljnega javnega tožilstva

jéča -e ž 1. prostostna kazen do l. 1930; navadna, težka ječa 2. prostor za prestajanje te kazni

jédrski -a -o prid. ki se nanaša na jedro atoma ali energijo, nastalo na podlagi reakcije med atomskimi jedri ali med atomskim jedrom in osnovnimi delci: jedrski material jedrsko gorivo, radioaktivni proizvodi in odpadki ipd.; jedrski objekt jedrska elektrarna, jedrska toplotna, raziskovalni jedrski reaktor, naprave za uskladičenje, predelavo in odlaganje radioaktivnih odpadnih materialov ipd.; jedrski reaktor naprava, ki vsebuje jedrsko gorivo, razporejeno tako, da lahko v njem nastane verižna reakcija jedrske cepitve brez dodatnega vira nevtronov; jedrski riziko možnost škode, tveganost pri uporabi jedrske energije, npr. zaradi obratovanja reaktorja; jedrska elektrarna elektrarna, ki jo napaja jedrski reaktor; jedrska energija energija, proizvedena z jedrskim gorivom; jedrska ladja morska ladja na jedrski pogon; jedrska naprava; jedrska nezgoda dogodek ali dogodka pri obratovanju jedrskega objekta, ki povzroči obsevanost, radioaktivno kontaminacijo delovnega okolja, ljudi ali materialnih dobrin, ki presega z zakonom določene meje; jedrska podmornica podmornica na jedrski pogon; jedrska škoda škoda, ki izvira iz obratovanja jedrskega objekta; jedrska varnost ukrepi, s katerimi se dosežejo varne obratovne razmere v jedrskem objektu in preprečujejo jedrske nezgode; jedrska vojna vojna z jedrskim orožjem; jedrsko gorivo material, ki je sposoben proizvajati energijo s samovzdrževalno verižno reakcijo jedrske cepitve; uporaba jedrske energije v miroljubne namene; sporazum o neširjenju jedrskega orožja

jemálec -lca [-ɥc-] m kdor kaj jemlje, vzame: jemalec kredita

jemánje -a s 1. glagolnik od jemati (1): protipravno jemanje stvari ubitim ali ranjenim na bojišču (kaz.) 2. glagolnik od jemati (3): jemanje podkupnine (kaz.)

jemáti jémeljem nedov. 1. delati, da kdo česa nima več: protipravno jemati 2. najemati: jemati posojila 3. delati, da prehaja kaj k osebi, navadno v posest, kar se mu da, ponudi: jemati podkupnino

***jetnica** -e ž zapornica

***jetničar** -ja m *jetniški paznik

***jetnik** -a m zapornik

***jetniški** -a -o prid. ki se nanaša na jetnike: jetniški paznik

***jetnišnica** -e ž stavba na sedežu okrajnih sodišč, v katerih so sodni zapori do l. 1945

jézero -a s večja kotanja, napolnjena z vodo, zlasti sladko: akumulacijsko, namakalno, naravno, umetno jezero; zajezitveno jezero ki nastane npr. za dolinsko pregrado

jézik -ika m sistem izraznih sredstev za govorno in pisno sporazumevanje: deželni, diplomatski, državni jezik; materni jezik ki se ga otrok nauči od svojega okolja, zlasti od matere; občevalni jezik ki ga uporabljajo ljudje v medsebojnih stikih; pravni jezik jezik oblikovalcev splošnih pravnih aktov, razlagalcev in uporabnikov prava ter pravne teorije; uradni, učni jezik; v deželi običajni jezik; jezik v zaprosilih tujim sodiščem; delovni jeziki v meddržavni ustanovi ipd.; jeziki jugoslovanskih narodov in narodnosti; pravica uporabljati svoj jezik; pravica do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku

jezikóvni -a -o prid. ki se nanaša na jezik: jezikovni predpisi določbe o tem, kateri jezik se sme rabiti v uradnem poslovanju; jezikovna enakopravnost; jezikovna razlaga predpisa razlaga, ki temelji na jezikovnih pravilih, kot so slovnicična in skladijska pravila; jezikovno območje območje, na katerem se govori določen jezik

jožefinski -a -o prid. ki se nanaša na avstrijskega cesarja Jožefa II. (pr. zg.): jožefinski splošni sodni red iz leta 1781; jožefinske reforme glede cerkvene organizacije ipd.

judikát -a m 1. sodba: knjiga judikatov zbirka načelnih odločb vrhovnih sodišč 2. izrek sodbe

judikátni -a -o prid., v zvezi: judikatna terjatev terjatev, priznana s sodbo ali sodno poravnavo

judikatúra -e ž sodna praksa, predvsem višjih sodišč: civilnopravna, kazenskoppravna judikatura; enotnost, omahovanje, razcepljenost, stalnost judikature

Júgoregíster -tra m, krat. Jugoslovanski ladijski register

jugoslovánski -a -o prid., v zvezah: Jugoslovanski odbor organizacija politikov s sedežem v Londonu, ki je delala za združitev južnoslovanskih delov Avstro-Ogrske s Srbijo in Črno goro od l. 1915 do l. 1918; Jugoslovanska deklaracija Majniška deklaracija

júksta -e ž del bloka, ki preostane na levi strani po odtrganju listov, npr. v čekovni knjižici

jurídčni -a -o prid. pravni: juridična fakulteta

jurisdíkcija -e ž sodna oblast: delegirana jurisdikcija prenesena z enega organa na drugega; mednarodna jurisdikcija; spor polne jurisdikcije upravni spor, pri katerem izdana sodba nadomesti odpravljeni upravni akt; razmejitev jurisdikcij; izvrševati jurisdikcijo

jurisdíckijski -a -o prid., v zvezah: **jurisdikcijska norma predpisi o pristojnosti civilnih sodišč; jurisdikcijska oblast sodna oblast

jurisprudéncia -e ž pravoznanstvo, pravna veda: dogmatična jurisprudenca ki ugotavlja smisel pravnih predpisov z jezikovno, logično in sistematično razlago v zvezi s sorodnimi predpisi; kavelarna jurisprudenca delovanje pravnika, ki naj obvaruje stranke sodnih sporov; pojmovna jurisprudenca pojmovanje prava kot v celoti zaključenega logičnega sistema, iz katerega se z dedukcijo izvajajo pravni pojmi

juríst -a m pravnik

jurístični -a -o prid. 1. pravniški 2. ki uživa po-

sestno pravico, varstvo (pr. zg.): juristični posestnik; juristična posest

jurístka -e ž pravnica

jury -ja [džúri] m, angl. žirija (1)

jús -a m (lat. ius) 1. pravo 2. pravica 3. na Primorskem pravica na skupnem vaškem svetu

JÚS -a m, krat. jugoslovanski standardi

júsar -ja m upravičenec do jusa (3)

júsarski -a -o prid. ki se nanaša na jusarje: jusarsko zemljišče

justíca -e ž, v zvezah: kabinetna justica poseganje vladne oblasti v sodstvo; parlamentarna justica poseganje parlamenta v sodstvo

justiciár -ja m kvalificirani sodnik patrimonialne gosposke (pr. zg.)

justíčni -a -o prid. 1. v zvezi: justična zmeta zmeta pri ugotavljanju dejstev ali uporabi prava, zaradi katere je sodna odločba napačna, sin. sodna zmeta 2. pravosodni: **justično ministristvo

justificírati -am dov. in nedov. izvršiti smrtno kazen

justifikácija -e ž izvršitev smrtne kazni

jútrnja -e ž darilo moža ženi po poročni noči (pr. zg.)

K

kabinét -a m 1. *urad višjega državnega funkcionarja*; šef kabineta 2. *organizacijska študijska enota 3. vlada v nekaterih državah*: sestaviti kabinét

kabinétni -a -o prid., v zvezah: kabinétni sistem vladanja *sistem vladanja brez predstavnikov ljudstva*; kabinétna justica *poseganje vladne oblasti v sodstvo*; kabinétno reševanje javnih zadev *odločanje o javnih zadevah v ozkih krogih*

kabotáža -e ž *prevoz oseb ali stvari v prometu med posameznimi kraji v isti državi*: prepoved kabotáže *npr. za tuje prevoznike za plačilo*

káder -dra m 1. *delavci, usposobljeni za določeno stroko*: strokovni, učni kader 2. *stalni sestav vojaških enot*: vojaški kader; *vojak stalnega kadra *kdor služi redni vojaški rok*

kádrovski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na kader (1)*: kadrovska politika, štipendija; komisija za kadrovske zadeve 2. v zvezi: kadrovski rok *čas obveznega bivanja vojaškega obveznika v vojski*, sin. vojaški rok

kaducitéta -e ž *izguba premoženja v korist skupnosti*, sin. zapadlost (2): kaduciteta dediščine

kakóvost -i ž *pozitivne lastnosti blaga, storitve*: izvozna kakovost *ki je predpisana za izvoz*; običajna kakovost blaga *po poslovni navadi v kraju prodajalca*; prva kakovost blaga *označba za zelo dobro kakovost blaga*, sin. prima²; srednja, ustreza kakovost; kakovost po vzorcu, standardu; garancija, grajanje, kontrola kakovosti; ugovarjanje kakovosti; znak kakovosti

kakóvosten -tna -o prid. *ki je po kakovosti na prvem mestu*: kakovostno blago *kakóvostni* -a -o: kakovostni prevzem blaga *kontrola kupca ob prejemu blaga glede kakovosti*; kakovostni razred zemljišča *bonitetni razred zemljišča*

kalítev -tve ž *glagolnik od kaliti*: kalitev javnega reda in miru

kalítí -im nedov. *povzročati, da kaj ni tako, kot bi moralo biti*: kaliti javni red in mir

kalkulácija -e ž *računsko ugotavljanje stroškov zaradi določitve cene proizvodu ali storitvi*: denarna, načrtna, obračunska, poslovna, produkcijska, vrednostna kalkulacija; sestaviti kalkulacijo *narediti predračun*

kalkulácijski -a -o prid. *ki se nanaša na kalkulacijo*: kalkulacijski obračun; kalkulacijska cena, knjiga

kalkulánt -a m *kdor se poklicno ukvarja s kalkuliranjem*

kalkulántka -e ž *ženska oblika od kalkulánt*

kalkulativní -a -o prid. *ki se nanaša na kalkuliranje*: kalkulativna cena

kalkulíranje -a s *računsko ugotavljanje stroškov zaradi določitve cene proizvodu ali storitvi*

kalkulírati -am nedov. in dov. *računsko ugotavljati stroške zaradi določitve cene proizvodu ali storitvi*

kálo -a m v *odstotkih izražena naravna izguba teže, mere ali prostornine blaga, nastala med prevozom, predelavo, skladiščenjem*: blagovni, dopustni kálo; skladiščni, transportni kálo

kámen -mna m, v zvezi: mejni kamen *za označevanje meje*

kameralíst -a m *strokovnjak za kameralistiko* (pr. zg.)

kameralístika -e ž *veda o državnem gospodarstvu in finančnem poslovanju v 18. stol.* (pr. zg.)

kamerální -a -o prid. *ki se nanaša na deželno-knežje premoženje in finance* (pr. zg.): kameralni uslužbenec; kameralna blagajna; kameralno računovodstvo

kanalizácija -e ž *naprava iz več med seboj povezanih kanalov za odvajanje odpadka, vode*: javna kanalizacija

kanálski -a -o prid. *ki se nanaša na morje med bližnjima deloma kopnega*: kanalski red; kanalska plovba, taksa

kanálščina -e ž *pristojbina za uporabo javne kanalizacije*

kancelár -ja m *načelnik dvorne pisarne* (pr. zg.)

káncler -ja m 1. *predsednik vlade v Avstriji, Nem-*

čiji: državni, zvezni kancler 2. načelnik Zvezne pisarne v Švici

***kanclíst** -a m *nižji uradnik*: sodni kanclíst

kandidácijski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na kandidiranje*: kandidacijski postopek, sestanek; kandidacijski zbori *volivcev*; kandidacijska komisija, konferenca 2. *ki se nanaša na kandidat*: kandidacijska lista *lista kandidatov*

kandidát -a m 1. *kdor se poteguje za določeno delovno mesto, funkcijo, čast ali je zanje predlagan*: evidentirani kandidat; odvetniški kandidat *odvetniški pripravnik*; kandidat zborov *volivcev*; potrditev liste kandidatov; določiti, postaviti, predlagati, sprejeti kandidata 2. *kdor se prijavi k izpitu ali opravlja izpit*: kandidat za voznika *motornega vozila*

kandidátka -e ž *ženska oblika od kandidat*

kandidátni -a -o prid. *ki se nanaša na kandidata*: kandidatska lista *lista kandidatov*

kandidátski -a -o prid. *ki se nanaša na kandidata*: kandidatski staž *pripravniška doba*

kandidatúra -e ž *potegovanje ali predlaganje koga za določeno delovno mesto, funkcijo, čast*: potrditi, predložiti, prijaviti, razglasiti, umakniti, zavrniti kandidaturo; odstopiti od kandidature

kandidiranje -a s *glagolnik od kandidirati*

kandidirati -am nedov. in dov. *potegovati se za določeno delovno mesto, funkcijo, čast ali koga predlagati zanje*

kánon -a m 1. *zakupnina za dedni zakup* (pr. zg.) 2. *posamezna določba v zakoniku cerkvenega prava*

kánonski -a -o prid., v zvezi: kanonsko pravo (lat. ius canonicum) *zakoni, ki urejajo ustanove, vodstvo in disciplino v rimskokatoliški cerkvi*

kánt m neskl., v zvezi z na: *priiti na kant gospodarsko propasti*

kantón -a m 1. *upravna enota v Franciji 2. federalna enota v Švici 3. upravna enota v Ilirskih provincah* (pr. zg.) 4. *naborna enota v 18. stol.* (pr. zg.)

kantónski -a -o prid. *ki se nanaša na kanton (2)*: kantonski svet; kantonska vlada; kantonsko pravo, sodišče

káp -a m, v zvezi: služnostna pravica *kapa pravica odvajati kapnico na tuje zemljišče*

kapciózni -a -o prid., v zvezi: kapciozno vprašanje *vprašanje, ki izhaja iz neresnične predpostavke, kot da je resnična* (post.), sin. *lovilno vprašanje*

kapítal -a m 1. *denarna sredstva, premoženje, ki prinašajo presežno vrednost*, sin. *glavnica (1)*: bančni kapital a) *denar, vložen v bančne po-*

stle b) denarna sredstva, ki so last banke; delniški kapital delniške družbe, krit z delnicami; denarni kapital; finančni kapital *za financiranje gospodarstva*; mrtvi kapital *ki ni naložen*; naloženi kapital; obratni kapital *ki je potreben za obratovanje*; poslovni, produkcijski, trgovski kapital; beg kapitala *iz države*; imobilizacija kapitala *naložitev kapitala v nepremičnine*; investirati kapital *v podjetje naložiti, vložiti ga 2. nedenarna sredstva, namenjena pridobivanju*: blagovni kapital *izdelano blago*; konstantni kapital *proizvajalna sredstva*; krožeči kapital *proizvajalna sredstva in delovna sila*; produkcijski kapital; stvarni kapital *kapital (2)*; trgovski kapital; variabilni kapital *delovna sila*

kapitalíst -a m *zasebni lastnik kapitala*

kapitalístični -a -o prid. *ki se nanaša na kapitalizem ali kapitaliste*: kapitalistični razred, sektor; kapitalistična akumulacija, država, lastnina, proizvodnja; kapitalistična družbena ureditev *kapitalizem*; kapitalistično gospodarstvo

kapitalizácija -e ž 1. *sprememba čistega donosa ali obresti v kapital 2. izračunavanje vrednosti kapitala na podlagi njegovega donosa*: kapitalizacija rente

kapitalizem -zma m *razredna družbenogospodarska ureditev, v kateri so proizvodna sredstva, proizvodi in delovna sila blago*: državni kapitalizem *razvojna stopnja kapitalističnega gospodarstva z močno državno intervencijo*; liberalni, monopolistični kapitalizem

kapitalizírati -am dov. in nedov. *spremeniti v kapital*: kapitalizirati obresti *kapitaliziran* -a -o: kapitalizirana odškodnina, renta

kapítalni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na kapital*: kapitalni koeficient *kapitalni količnik*; kapitalni količnik *razmerje med sredstvi (kapitalom) in proizvodom (dohodkom) 2. v zvezah*: kapitalna kazen *smrtna kazen*; kapitalno kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, za katero je predpisana smrtna kazen*

kapitálski -a -o prid. *ki se nanaša na kapital*: kapitalski konto *konto, ki izkazuje lastno poslovno premoženje*; kapitalski trg *trg za dolgoročne kredite in dolgoročne naložbe kapitala*; kapitalna družba *delniška družba, komanditna delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo ipd.*; kapitalna renta; kapitalsko kritje *krije življenjskih zavarovalnin iz donosov naloženih denarnih sredstev* (zav.)

kapitán -a m 1. *poveljnik ladje*: kapitan dolge,

obalne, notranje plovbe 2. v zvezah: luški kapitan *ki vodi luško kapitanijo*; pristaniški kapitan *ki vodi pristaniško kapitanijo*; kapitan zrakoplova *vodja letala*

kapitanija -e ž *upravni organ luke ali pristanišča*: luška kapitanija; pristaniška kapitanija; izpostava kapitanije; komisija za prekrške pri kapitaniji

kapitulacija -e ž 1. *pogodba o prenehanju bojevanja in o pogojni ali brezpogojni vdaji sovražniku*: prepoved priznanja ali podpisa kapitulacije (kaz.) 2. *dokončno prenehanje bojevanja na podlagi take pogodbe*: brezpogojna, pogojna kapitulacija; kapitulacija države, oboroženih sil

kapitulacije -cij ž, mn. *pogodbe nekaterih vele-sil o sodnih privilegijih njihovih državljanov v določenih vzhodnih državah* (pr. zg.)

kapitulacijski -a -o prid. *ki se nanaša na kapitulacijo*: kapitulacijska pogodba

kapitulár -ja m *pravni predpis frankovskega vladarja, razdeljen na poglavja* (pr. zg.)

kapitulirati -am dov. in nedov. *podpisati ali priznati kapitulacijo*

karakterističen -čna -o prid. *značilen*: karakteristični telesni znaki

karakteristika -e ž *značilnost*

karálni -a -o prid., v zvezi: *karalni postopek postopek, sprožen na večji na podlagi očitka* (pr. zg.)

karanténa -e ž 1. *osamitev zaradi suma okuženosti* 2. *prostor za tako osamitev*

karanténski -a -o prid. *ki se nanaša na karanteno*: karantenski pregled; karantenska postaja, služba; karantenske bolezni

karát -a m 1. *utežna mera za drage kamne, 0,2 g* 2. *enota za merjenje čistote žlahtnih kovin*

kardínál -a m *najvišji cerkveni dostojanstvenik v rimskokatoliški cerkvi* (kan.)

kardínálski -a -o prid. *ki se nanaša na kardinala*: kardinalski zbor (kan.)

karénca -e ž *čakalni rok*

karénčni -a -o prid. *čakalni*: karenčna doba

kárgo neskl. prid., v zvezi: *kargo zavarovanje zavarovanje tovora, blaga za več nevarnosti*

karnét -a m *dovolilnica za večkratni prehod motornega vozila čez carinsko mejo*

kárta -e ž *manjši kos trdega papirja z natisnjenimi znaki ali figurami, ki se uporablja pri nekaterih igrah*: igralne karte; uporaba krivih kart pri igri na srečo (kaz.)

kartél -a m *pogodbena skupnost podjetij določene panoge zaradi monopolnega obvladovanja tržišča*: izvozni, uvozni karteli

karteliranje -a s *združitve v kartel*

kartelírati se -am se dov. in nedov. *združiti se v kartel* **kartelírani** -a -o: *kartelirano podjetje*

kartélni -a -o prid. *ki se nanaša na kartel*: kartelni sporazum; kartelna cena; kartelna pogodba *okvirna pogodba*

kartón -a m *kos trdega papirja z rubrikami za evidenco*: analitični karton *v katerem so zbrani podatki razčlenjeni* (knjig.); kartotečni karton; karton kazenske evidence; karton izrečenih kazni

kartotéka -e ž *sistematično urejena zbirka kartonov s kakimi podatki*: finančna, osebna, stvarna kartoteka; kartoteka tekočih, rešenih zadev; kartoteka vozil

kása neskl. prid., v zvezi: *kasa posel promptni posel*

kasácija -e ž 1. *razveljavitev odločbe, ki jo izreče sodišče višje stopnje* 2. *kasacijsko sodišče*

kasacijski -a -o prid., v zvezi: *kasacijsko sodišče vrhovno sodišče v nekaterih državah*

kasaskónto -a m *blagajniški popis*

kasatórni -a -o prid. *ki se nanaša na razveljavitev*: kasatorna klavzula *pristavek, da se pogodba razveljavi, če ni izpolnjena do določenega trenutka*; kasatorna funkcija *sodišča pravica razveljaviti sodbo nižjega sodišča*; kasatorno odločanje, pravno sredstvo

kasírati -am dov. in nedov. *razveljaviti*: kasirati sodbo

kaskádni -a -o prid., v zvezi: *kaskadna odgovornost zaporedna kazenska odgovornost za kazniva dejanja, storjena po tisku ali drugih sredstvih javnega obveščanja, sin. kazenska odgovornost par cascades*

kásko neskl. prid., v zvezi: *kasko zavarovanje pogodbeno zavarovanje za škodo, ki jo utрпи zavarovanec na svojem motornem vozilu*

kásta -e ž *zaprta družbena skupina z določenim odnosom do drugih takih skupin*

kastelán -a m *gradiščan* (pr. zg.)

kastrácija -e ž *odstranitev spolnih žlez, sin. skopljenje*

kastrírati -am dov. in nedov. *odstraniti spolne žleze, sin. skopiti*

katalóg -a m *sistematični seznam česa*: katalog blaga, knjig; pošiljanje katalogov *pošiljanje, s katerim daje pošiljatelj pobudo, da bi se naslovnik odločil za sklenitev pogodbe*

katáster -tra m *trajni uradni seznam o določenih dejstvih*: cestni kataster; davčni kataster *seznam davčnih zavezancev z davčnimi osnovami*; ribiški kataster *seznam sladkovodnih ribiških območij in okolišev*; zemljiški kataster *seznam zemljišč na določenem območju glede na izmero, kakovost, kulturo, lastništvo*; kataster komunalnih naprav; kataster raziskovalnih in pridobivalnih prostorov (rud.); kataster voda; kataster zgradb

katástrski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na kataster*: katastrski arhiv, dohodek, okraj; katastrski operat *zemljiškokatastrski operat*; katastrski prihodek, razred, urad; katastrski podatki; katastrska izmera *zemljiškokatastrska izmera*; katastrska kultura *vrsta rabe zemljišča, npr. vrt, njiva, travnik, gozd*; katastrska občina, parcela, površina 2. v zvezah: katastrska klasifikacija *zemljišč razvrstitev zemljišč po vrsti rabe in kakovostnem razredu, prim. katastrsko bonitiranje zemljišč*; katastrska mapa *evиденčni načrt zemljišč na določenem območju z mejami, znaki za kulture in številkami parcel*; katastrska meja *meja, ki je zarisana v evidenčnem načrtu zemljiškega katastra*; katastrsko bonitiranje *zemljišč ugotovitev kakovosti zemljišč zaradi določitve povprečnih katastrskih donosov, prim. katastrska klasifikacija zemljišč*

kátetra -e ž *učno-znanstvena enota oddelka fakultete*

kategoríja -e ž 1. *vrsta, skupina, mesto v razvrstitvi*: kategorija blaga, delovnega mesta, gostinskega objekta; kategorija prodajnega mesta na tržnici 2. *osnovni pojem na kakem področju*: ekonomska, vrednostna kategorija

kategorizácija -e ž *razvrščanje v kategorije*: kategorizacija cest, delovnih mest, gostinskih objektov, prog, stanovanj, vodotokov

kategorizírati -am dov. in nedov. *razvrstiti v kategorije*: kategorizirati ceste **kategorizírani** -a -o: *kategorizirane ceste*

katóliški -a -o prid. *ki se nanaša na krščansko vero, ki priznava papeža za vrhovnega poglavarja*: katoliška cerkev; katoliška veroizpoved

kávcija -e ž *varščina*: aktorična kavcija (lat. cautio actoria) *tožniška varščina*; *ženitna kavcija

kávcijski -a -o prid., v zvezah: kavcijski kredit *kredit, za katerega je treba položiti kavcijo*; kavcijska hipoteka *jamstvena hipoteka*

kavtéla -e ž 1. *previdnostni ukrep* 2. v zvezi: *procesne kavtele procesne garancije*

kavtelárni -a -o prid., v zvezi: *kavtelarna jurisprudenca delovanje pravnikov, ki naj obvaruje stranke sodnih sporov*

kávza -e ž (lat. causa) *pravna podlaga pogodbe, posla*

kavzálni -a -o prid. 1. *vzročni*: kavzalni neksus *vzročna zveza*; kavzalni potek; teorija o kav-

zalni zvezi 2. v zvezi: *kavzalni posel posel, iz katerega je razviden pravni razlog njegovega nastanka* 3. v zvezah: *kavzalna pristojnost* (lat. *competentia ratione causae*) *pristojnost po pravem temelju spora*; kavzalno sodstvo *stvarna pristojnost, ki se ravna po naravi in kakovosti pravne zadeve* (kan.)

kavzálnost -i ž *razmerje med vzrokom in posledico, sin. vzročnost*

kazálec -lca [-uc-] m *številčni podatek, ki kaže stanje ali nakazuje razvoj kakega gospodarskega pojava*: denarni, finančni, količinski kazalec; ekonomski kazalci; kazalec poslovnega uspeha

kazálo -a s *seznam*: abecedno kazalo *urejeno po abecedi*; kronološko kazalo *določeno po časovnem zaporedju*; osebno kazalo *imenik*; stvarno kazalo *seznam obravnavanih pojmov*

kázen -zni ž 1. *pravna sankcija, ki se izreče storilcu kaznivega dejanja, gospodarskega prestopka, prekrška ali za kako drugo kršitev družbenih pravil obnašanja*: denarna kazen *vrsta premoženjske kazni*; disciplinska kazen *pri kateri se omejijo obiski in dopisovanje* a) *priporniku zaradi disciplinskega prestopka* b) *obsojencu na prestajanju zaporne kazni zaradi kršitve delovne discipline*; določena kazen a) *predpisana z zakonom* b) *odmerjena v sodbi*; enotna kazen *ena kazen za več kaznivih dejanj istega storilca ob sojenju za vsa dejanja skupaj*; glavna kazen *smrtna kazen, zapor, denarna kazen*; izrečena kazen; kapitalna kazen *smrtna kazen*; mila kazen; odsevna kazen *pri kateri se storilec kaznuje na tistem delu telesa, s katerim je grešil, npr. za krivo prisego z odsekanjem obeh prisežnih prstov* (pr. zg.), sin. *zrcaleča se kazen*; povračilna kazen (lat. *poena vindicativa*); prejšnja kazen; prostostna kazen *pri kateri mora obsojenec prebivati v zavodu za prestajanje kazni*; smrtna kazen; sramotilna kazen *npr. postavitev obsojenca k sramotilnemu stebru* (pr. zg.); stranska kazen *denarna kazen, zaplemba premoženja*; stroga kazen; telesna kazen (pr. zg.); zadrževalna kazen; zrcaleča se kazen *g. odsevna kazen*; absolutno predpisana kazen *predpis ene same kazni v zakonu za posamično kaznivo dejanje, sin. absolutno zagrožena kazen*; absolutno zagrožena kazen *g. absolutno predpisana kazen*; alternativno predpisana kazen *predpis več kazni v zakonu za posamično kaznivo dejanje, med katerimi je mogoče izbirati, npr. zapor ali denarna kazen*; časovno omejena prostostna kazen; kumulativno pred-

pisane kazni npr. zapor in denarna kazen; kazen mladoletniškega zapora; kazen omejitve ali izgube državljskih pravic do 1. 1. 1960; kazen povrnitve škode do 1. 7. 1951; kazen za plembe premoženja *odvzem premoženja brez povračila v mejah, predpisanih z zakonom*; kazen zapora izrečena za kaznivo dejanje, *gospodarski prestop, prekršek*; kazen za kršitev dolžnosti izvedenskega dela ali pričevanja, motenje reda, nagajivost, nedostojnost, objestnost, razžalitev med postopkom; določitev, izbira, izrek, izvrševanje, izvršitev kazni; mera kazni; najvišja in najnižja mera kazni *obseg trajanja kazni*; nastop, odgoditev začetka izvršitve kazni; odmera kazni *določitev kazni v sodbi*; omilitve kazni *določitev kazni, ki je nižja od predpisane, ali uporaba milejše kazni, npr. pri bistveno zmanjšani prištevnosti, pravni zmoti, poskusu kaznitve dejanja, odpustitev kazni nezakonno obdolženega, ki ga zakon izrecno določa, npr. če storilec ni družbi nevaren, pri prekoračenem silobranu, prekoračeni skrajni sili, pravni zmoti, nepriemernem poskusu*; (pogojni) odpust s prestajanja kazni; **poostritev kazni; prekinitve izvrševanja kazni; prestajanje, trajanje kazni; ugasnitev kazni *zaradi zastaranja, amnestije ali pomilostitve*; vstetje prejšnje kazni; zastaranja kazni; načelo individualizacije, zakonitosti kazni; določiti kazen a) *predpisati jo v zakonu b) odmeriti jo v sodbi*; izreči, odmeriti, odpustiti, omiliti, predpisati kazen; nastopiti, prestajati kazen; obsoditi na kazen; računati kazni po časovnih enotah 2. v zvezah: denarna kazen v izvršilnem postopku *prisilno sredstvo za izvršitev, dopustitev ali opustitev nenadomestnih dejanj*; pogodbeno kazen z dogovorom določen denarni znesek ali kaka druga gmotna korist upniku *zaradi dolžnikove neizpolnitve, nepravilne ali zamudne izpolnitve nederarne obveznosti, prim. penale*

kázenski -a -o prid. 1. ki se nanaša na kazen ali kaznovanje: kazenski oddelek sodišča; kazenski okvir, postopek, predpis, pregon, senat, sodnik, spis, zakon, zakonik; kazenski poboljševalni zavod; *kazenski pravdni red *kazenski postopnik iz l. 1873*; kazenska evidenca, (ne)oporečnost, odgovornost, ovadba, politika, sankcija, taksa, zadeva, zakonodaja; kazensko pravosodje, sodišče, sodstvo; načelo človečnosti v kazenskem postopku in pri izvrševanju kazenskih sankcij; monizem kazenskih sankcij *ena sama vrsta kazenskih sankcij, sin. enotirnost kazenskih sankcij*; plurali-

zem kazenskih sankcij *pravna ureditev, ki ima več različnih vrst kazenskih sankcij 2. v zvezah: kazensko pravo kazensko materialno pravo*; kazensko formalno pravo *kazensko procesno pravo*; kazensko materialno pravo *pravo, ki določa kazniva dejanja in kazenske sankcije zoper storilce takih dejanj*; kazensko procesno pravo *pravo, ki ureja kazenski postopek* **kázensko** prisl.: kazensko odgovarjati

kázenskoprávni -a -o prid. ki se nanaša na kazensko pravo: kazenskopravna norma, prisila, znanost; kazenskopravno varstvo

***kaznílnica** -e ž kazenski poboljševalni zavod

***kaznílniški** -a -o prid. ki se nanaša na kaznilnico: kaznilniška služba do l. 1945

kaznívi -a -o prid. ki se kaznuje: kaznivi poskus; kaznivo dejanje → *kaznivo dejanje*; kaznivo ravnanje

kaznivo dejánje -ega -a s družbi nevarno dejanje, za katero znake in kazen določa zakon: dokončano kaznivo dejanje ki je izvedeno do konca; določno kaznivo dejanje *naklepno kaznivo dejanje*; enostavno kaznivo dejanje *katero zakonski dejanski stan ne obsega še drugih kaznivih dejanj, ant. sestavljeno kaznivo dejanje*; gospodarsko kaznivo dejanje v zakonu določeno kaznivo dejanje *zoper gospodarstvo*; hudo kaznivo dejanje; kolektivno kaznivo dejanje *ki je storjeno obrtoma ali iz navade*; kvalificirano kaznivo dejanje *ki se kaznuje ostreje kot temeljno kaznivo dejanje, npr. velika tatvina nasproti tatvini*; nadaljevano kaznivo dejanje *za katero sta značilni predvsem istovrstnost in časovna povezanost po enotnem naklepu storjenih kaznivih dejanj*; naklepno kaznivo dejanje *storjeno vede in hote*; ogrožitev kaznivo dejanje *katero posledica je ogrožitev dobrine ali vrednote, ki je kazenskopravno zavarovana*; politično kaznivo dejanje *naperjeno zoper temelje družbene ureditve in temelje države*; posebno kaznivo dejanje *katero storilec je lahko le določena oseba, npr. uradna, odgovorna oseba, voditelj, oskrbnik*; poskušeno kaznivo dejanje; poškodbeno kaznivo dejanje *katero posledica je poškodba dobrine ali vrednote, ki je kazenskopravno zavarovana*; privilegirano kaznivo dejanje *ki se mileje kaznuje*; sestavljeno kaznivo dejanje *katero zakonski dejanski stan obsega dvoje ali več kaznivih dejanj, npr. rop, ki ga sestavljata prisiljenje in tatvina, ant. enostavno kaznivo dejanje*; splošno kaznivo dejanje *katero storilec je lahko vsakdo*; storitveno kaznivo dejanje *kr-*

šitev prepovedne norme s storitvijo; trajajoče kaznivo dejanje *ki povzroči nastanek protipravnega stanja, kakršno traja določen čas, npr. protipravnih odvzem prostosti*; trenutno kaznivo dejanje *ki se po svoji naravi lahko izvrši v trenutku ali v zelo kratkem časovnem obdobju, npr. umor*; zbirno kaznivo dejanje *več dejanj istega storilca, praviloma iste vrste, ki pomenijo celoto*; nepravo opustitveno kaznivo dejanje *kršitev prepovedne norme z opustitvijo*; pravo opustitveno kaznivo dejanje *kršitev zapovedne norme z opustitvijo*; preprosta kazniva dejanja *gl. temeljna kazniva dejanja*; temeljna kazniva dejanja *najbolj pogostni, tipični, povprečni primeri kaznivih dejanj, sin. preprosta kazniva dejanja*; kaznivo dejanje stanja *npr. dvojna zakonska zveza*; kaznivo dejanje, storjeno iz koristoljubnosti; kaznivo dejanje, storjeno iz malomarnosti; kaznivo dejanje, storjeno iz navade; kaznivo dejanje, storjeno po radiu; kaznivo dejanje glede na varstveni predmet *zoper človečnost in mednarodno pravo, življenje in telo, čast in dobro ime, pravosodje ipd.*; poskus kaznivega dejanja *začetek izvrševanja naklepnega kaznivega dejanja*; stek kaznivih dejanj; napeljevanje h kaznivemu dejanju; pomoč, udeležba pri kaznivem dejanju; izvršiti, poskusiti, pripravljati, storiti kaznivo dejanje; prekvalificirati kaznivo dejanje *glede na boljše dokaze uvrstiti ga pod drug zakonski predpis*; sodelovati pri kaznivem dejanju

kaznívnost -i ž 1. *dejstvo, da je kaj kaznivo*: razlogi, ki izključujejo kaznivost dejanja 2. *dejstvo, da se kdo kaznuje*: kaznivost storilca

***káznenec** -nca m obsojenec, ki prestaja kazen na prostosti

***káznenka** -e ž ženska oblika od kaznenec **kaznoválni** -a -o prid. ki se nanaša na kaznovanje: kaznovalna oblast, politika, sankcija

kaznovánje -a s glagolnik od kaznovati: sodno, upravno kaznovanje; namen kaznovanja; pravica kaznovanja; predlagati kaznovanje

kaznováti -újem dov. in nedov. dati, določiti komu kazen: mileje, strože kaznovati; kaznovati z denarno kaznijo, zaporom; kaznovati po zakonu; kaznovati takoj na mestu

kazuístični -a -o prid. ki se nanaša na konkretni, posamezni primer: kazuistični predpis *predpis, ki normira posamezne primere*; kazuistično pravo *pravo, ki proučuje posamezne primere iz sodne prakse, zlasti s stališča, kako so ustrezno razrešeni glede na pravne norme in načela*

kazuístičnost -i ž lastnost kazuističnega: kazuističnost zakona

kazuístika -e ž 1. *razreševanje, pojasnjevanje posameznega dejstva z analognim 2. del moralke, ki ob konkretnih primerih razlaga splošna moralna načela* (kan.)

kázus -a m (lat. casus) 1. *naključje 2. posamezni primer*

kémični -a -o prid. ki se nanaša na kemijo: kemično orožje

kilometráža -e ž število prevoženih kilometrov **kilometrína** -e ž povračilo za prevožene ali prehojene kilometre: izplačilo kilometrine

kinematográfski -a -o prid. ki se nanaša na kinematograf ali kinematografijo: kinematografska pogodba, priredba, reprodukcija, stvaritev; kinematografske pravice avtorjev matematičnih del; kinematografsko delo

klánje -a s glagolnik od klati

klasifikácija -e ž 1. *določitev skupin glede na enake ali podobne lastnosti, sin. razvrstitev*: enotna klasifikacija dejavnosti; katastrska klasifikacija zemljišč *razvrstitev zemljišč po vrsti rabe in kakovostnem razredu, prim. katastrsko bonitiranje zemljišč*; mednarodna klasifikacija bolezni; klasifikacija kaznivih dejanj, prekrškov; klasifikacija ladij; klasifikacija obsojencev *razvrstitev obsojencev v skupine*; klasifikacija poklicev in strokovne izobrazbe; klasifikacija voda *npr. meddržavnih voda*; klasifikacija zdravil 2. v zvezi: decimalna klasifikacija *klasifikacija bibliotечnega in dokumentacijskega gradiva, ki temelji na decimalnem sistemu 3. redovanje, ocenjevanje klasifikacijski znak*; klasifikacijska komisija; klasifikacijska številka v proračunu; klasifikacijsko potrdilo

kláti kóljem nedov. ubijati (domače) živali za hrano, navadno z nožem

klavnína -e ž dajatev klavcu od zakola živali **klavníški** -a -o prid. ki se nanaša na klanje živali: *klavníški red; klavníška pristojbina; klavníško dovoljenje

klávzula -e ž posebno določilo, pristavek v pogodbi: arbitražna klavzula *pismeni sporazum o arbitraži*; (belgijska) atentatska klavzula *po kateri se od l. 1856 napad na državnega poglavarja ne šteje za politični delikt*; blagovna klavzula *dogovor o vezanosti denarnega dolga na blagovno vrednost*; efektivna klavzula *dogovor o dejanskem izplačilu obveznosti v tujem denarju*; embalažna klavzula *dostavek v računu, da embalaže ni treba plačati in ne*

vrniti; fakturna klavzula prodajalčeve pripombe in pogoji v fakturi; generalna klavzula pravno pravilo, katerega konkretno vsebino določijo glede na okoliščine posameznega primera, npr. načelo vestnosti in poštenja, nevzdržnost zakonske zveze, primerna odškodnina; indeksna klavzula pogodbeno določilo, s katerim je znesek denarne obveznosti v domačem denarju vezan na spremembe cen za dobrine, blago in storitve, izražene z indeksom cen, ki ga ugotovi pooblaščenca organizacija; intabulacijska klavzula dovoljenje knjižnega prednika za vknjižbo, sin. vknjižbena klavzula; koalicijska klavzula po kateri se sprejemajo na delo le člani določenih sindikatov; kompromisorična klavzula pogodbeno določilo, da se spor predloži razsodišču; ordrska klavzula po kateri se vrednostni papir prenese po odredbi imetnika na drugo osebo; overitvena klavzula ki potrjuje pristnost listine, podpisa; prezentacijska klavzula označitev denarne obveznosti kot iskovine; prorogacijska klavzula ki določa, da je pogodba o prorogaciji sestavni del druge, npr. kupne pogodbe; rekta klavzula po kateri se plača le določeni osebi in vrednostni papir ni prenosljiv z indosamentom na drugo osebo; salvatorna klavzula klavzula o subsidiarni veljavnosti kazenskega zakonika in postopnika Karla V. za Nemčijo iz l. 1532 nasproti partikularnim kazenskim pravnim predpisom (pr. zg.); solidarnostna klavzula pristavek v vojaških pogodbah, da obvezuje pogodba le tedaj, če so vse vojskujoče se države pristopile k pogodbi (mednar. pr.), sin. klavzula si omnes lat. (če vsi); valutna klavzula a) po kateri se preračuna dolg po določeni tuji valuti b) dodatek v vrednostnem papirju, npr. v menici kot vrednost v pooblastilu, vrednost v zastavo; vknjižbena klavzula gl. intabulacijska klavzula; zlata klavzula a) po kateri se denarni dolg veže na vrednost zlata b) dogovor o izpolnitvi pogodbe v zlatu; prevozne klavzule dostavki, deloma standardni, v prevoznih pogodbah, npr. o prehodu nevarnosti, plačilu prevoznih stroškov, sin. transportne klavzule; transportne klavzule gl. prevozne klavzule; klavzula največjih ugodnosti določba v mednarodni pogodbi, da ena država priznava drugi državi pogodbenici enake ugodnosti, kot jih priznava v najugodnejši meri kaki tretji državi; klavzula rebus sic stantibus lat. po kateri pogodba velja, če se okoliščine bistveno in nepričakovano ne spremenijo, sin. pridržek nespren-

menjenih razmer; klavzula o odstopu (lat. lex commissoria) dogovor o pravici odstopa od pogodbe, če druga stranka pogodbe ne izpolni, sin. razdorni dogovor; klavzula o vzajemnosti o enakem ravnanju strank v mednarodnih pogodbah, sin. pridržek vzajemnosti; klavzula si omnes gl. solidarnostna klavzula

klavzúra -e ž del samostana, redovne hiše, v kateri nimajo dostopa zlasti osebe drugega spola (kan.): klavzura v redovnih hišah

klavzúrní -a -o prid., v zvezi: klavzurna naloga nadzorovani pismeni del izpita, navadno na fakulteti

kleptomán -a m kdor je bolezensko nagnjen k tatvinam

kleptomanija -e ž bolezensko nagnjenje k tatvinam

kleptománka -e ž ženska oblika od kleptoman

klérík -a m posvečeni služabnik v cerkvi (kan.), ant. laik (2)

kletárski -a -o prid., v zvezah: kletarski mojster predstojnik kletarskega urada na Štajerskem, hkrati predsednik sodišča druge stopnje v gorskih pravdah (pr. zg.); kletarski urad višja instanca za gorskopravne zadeve v Gradcu (pr. zg.)

kletánje -a s obrekovanje

klicati kličem nedov. izražati zahtevo po prisotnosti koga na kakem mestu: klicati obsojenca na prestajanje kazni

klicni -a -o prid., v zvezi: klicna številka številka telefonskega ali telegrafskega naročnika

kliènt -ènta m 1. naročnik, odjemalec: bančni klient 2. odvetnikova stranka 3. varovanec (1) (pr. zg.)

klièntéla -e ž klienti

klièntka -e ž ženska oblika od klient

klínični -a -o prid., v zvezah: klinična psihologija psihologija, ki proučuje duševno problematične ali ogrožene ljudi; klinična smrt stanje, ko preneha dihanje in bitje srca, življenje pa je še mogoče

klinopísni -a -o prid., v zvezi: klinopisna prava pravni sistemi starega Orienta, ki izhajajo iz klinopisnih spomenikov (pr. zg.)

klíring -a m obračunavanje medsebojnih terjatev brez gotovinskega plačila: blagovni kliring ki se nanaša na izvoz in uvoz blaga; devizni kliring; krajevni kliring ki se izvaja med bankami v istem kraju; meddržavni, uradni kliring; plačevanje v kliringu

klírinški -a -o prid. ki se nanaša na kliring: klirinški ček ček, pri katerem se čekovni znesek izplača s klirinškega računa; klirinški pro-

met obračunavanje zunanjetrgovinskih terjatev in obveznosti med dvema državama v valuti, določeni s sporazumom; klirinški račun račun v klirinškem prometu; klirinški saldo; klirinški sporazum sporazum o obračunavanju medsebojnih terjatev brez gotovinskega plačila; klirinška banka banka, v kateri se opravlja klirinško obračunavanje; klirinške devize devize, s katerimi se da razpolagati le po kliringu; klirinške terjatve; klirinško območje območje, določeno z meddržavnim sporazumom za obračunavanje medsebojnih terjatev v dogovorjeni valuti; klirinško obračunavanje, plačevanje

kljúč -a m 1. kovinska priprava za zaklepanje in odklepanje: ključ sefa ki jih imata banka in najemnik sefa; pogodba o izročitvi ključa v roke gradbeno pogodba, po kateri podjemnik opravi na objektu vsa dela do konca 2. z dogovorom določen način, sistem, po katerem se kaj rešuje: deležni ključ z dogovorom določen način za razdelitev na deleže; razdelilni ključ z dogovorom določen način za razdelitev kontingenta blaga, poslanskih mest ipd.; šifirni ključ črkovni ali številčni ključ za sestavo ali razreševanje šifiranega besedila

klóp -í ž 1. skupina: *porotniška klop pri deželnih in okrožnih sodiščih do l. 1929 2. stanovska skupina, kurija v deželnem zboru, npr. klop prelatov, gospodov (pr. zg.): viteška klop

kmečkí -a -o prid. ki se nanaša na kmete: kmečki delavec, dolg; kmečki fevd fevd, ki praviloma nastane na izkrčeni gmajni (pr. zg.), sin. rovtarski fevd; *kmečki posel hlapec, dekla; kmečki preživitek; kmečki turizem turizem, pri katerem bivajo turisti pri kmetu, na kmetih; kmečki upori (pr. zg.); kmečka delovna druga; *kmečka zaščita *zaščita kmetov; kmečko gospodarstvo; kmečko podložništvo (pr. zg.); kmečko prebivalstvo

kmeť kmeťa m kdor ima zemljo, jo obdeluje in se s tem preživlja: podložni kmet ki ima določene obveznosti do zemljiškega gospodarstva (pr. zg.); polsvobodni kmet z delno omejeno svobodo (pr. zg.), sin. polsvobodnjak, sin. svobodin; kmet kooperant, zadržnik, zavarovanec; status kmeta; starostno, zdravstveno zavarovanje kmetov; *zaščita kmetov pred upniki v obliki delnega odloga plačil, znižanja obrestne mere in glavnice; združevanje kmetov v kmetijske zadruge ipd.

kmetíja -e ž zaokrožena gospodarska enota za kmetovanje ene družine: kupna kmetija v užji-

valni lastnini podložnika (pr. zg.); srednja kmetija ki obsega navadno 5 do 10 ha zemlje; tržno usmerjena kmetija; turistična kmetija; viteška kmetija kmetija koseza (2), sin. koseščina; zaščiten kmetija ki se ne drobi in jo praviloma deduje samo en dedič; zakupna kmetija navadno dodeljena podložniku do smrti (pr. zg.); podedovanje kmetije

kmetíjski -a -o prid. ki se nanaša na kmetijo ali kmetijstvo: kmetijski delavec, inšpektor, proizvajalec; kmetijski inštitut, kombinat, obrat, zavod, zemljiški sklad; kmetijski pridelki; kmetijska borza borza, ki trguje s kmetijskimi pridelki, sin. produktna borza; kmetijska organizacija, proizvodnja, zadruga, zemljiška skupnost; kmetijske prostorske ureditvene operacije menjava zemljišč, arondacije, komasacije ipd., sin. agrarne operacije; kmetijsko delo, gospodarstvo, območje, posestvo, zadržništvo; kmetijska zemljišča obdelovalna in neobdelovalna zemljišča

kmetíjstvo -a s gospodarska dejavnost, ki se ukvarja s poljedelstvom, živinorejo, sadjarstvom: pospeševanje kmetijstva; dohodek od kmetijstva

kmetoválec -lca [-uc-] m kdor se ukvarja s kmetovanjem

kmetováлка -e [-uk-] ž ženska oblika od kmetovalec

kmetovánje -a s glagolnik od kmetovati: ukvarjati se s kmetovanjem

kmetováti -újem nedov. imeti zemljo, jo obdelovati in se s tem preživljati

knéz -a m 1. višji plemenski poglavar (pr. zg.) 2. vladar prvih slovanskih državnih tvorb (pr. zg.) 3. plemiški naslov 4. v fevdalizmu vladar dežele: deželni knez (pr. zg.) sin. deželni gospod 5. vladar v nekaterih manjših državah

kneževína -e ž 1. država, ki ji vlada knez 2. v zvezah: deželna kneževina (pr. zg.); slovenska kneževina v Karantaniji (pr. zg.)

knéžji -a -e prid. ki se nanaša na kneze: knežji kamen pri Krnskem gradu (pr. zg.)

knjíga -e ž trdno sešiti listi za uradne zapise: blagajniška knjiga v katero se vpisujejo plačila in izplačila; blagovna knjiga za razvid prejema in izdaje blaga, sin. blagovni skontro; fakturna knjiga v katero se vpisujejo podatki o izdanih računih; glavna knjiga a) del zemljiške knjige, vpisnika ladij ipd. b) poslovna knjiga ali kartoteka, sestavljena iz sintetičnih kontov (knjig.); imenjska knjiga deželni kataster nepodložniških zemljišč (pr. zg.); inventarna knjiga v katero se vpisujejo inventa-

rizirani predmeti; izpitna knjiga v katero se vpisujejo podatki o opravljenih izpitih; javna knjiga zemljiška knjiga, sodni register ipd.; kurirska knjiga v katero se vpisujejo sporočila, ki jih raznaša kurir; poslovna knjiga v katero se vpisujejo podatki o poslovnih dogodkih; potna knjiga letala; rodovniška knjiga plemenske živine v katero se vpisujejo podatki o rodovniških plemenjakih in plemenicah; sejna, skladiščna knjiga; trgovska knjiga ki jo vodi trgovec in se vanjo vpisujejo podatki o nabavi in prodaji blaga; uradna knjiga; vodna knjiga v katero se vpisujejo vodnogospodarska soglasja in vodnogospodarska dovoljenja; vročilna knjiga v katero se vpisujejo opravljene vročitve; *rudniška knjiga sodni register, ki se nanaša na rudnike; zemljiška knjiga ki jo vodi sodišče in se vanjo vpisujejo podatki o pravnih razmerjih glede nepremičnin; *železniška knjiga; ladijske knjige; matične knjige v katero se vpisujejo podatki o osebnih stanjih državljanov (rojstna, poročna in knjiga umrlih); knjiga formularjev; knjiga gostov evidenca o prenočevanju ali začasnih nastanitvi gostov; knjiga inventarja; knjiga kontokorentov; knjiga obračunskih mer (gradb.); knjiga pregledov npr. ladij, žičnic; knjiga tovara ki se vodi za morske ladje nad 100 BRT, ko prevažajo tovor; knjiga tujcev v katero se vpisujejo prenočitve aličasne nastanitve tujcev; knjiga uradnih potovanj; knjiga o izdanih dovoljenjih za nabavo orožja, streliva; knjige o sprejemanju in izdajanju mamil; ponarediti uradno knjigo z vpisom lažnih podatkov ipd. (kaz.)

knjigovódja -e m kdor opravlja knjigovodske posle

knjigovódkinja -e ž ženska oblika od knjigovodja

knjigovódski -a -o prid. ki se nanaša na knjigovodstvo: knjigovodski dnevnik, odpis, račun; knjigovodska evidenca, kartica; knjigovodska listina listina, ki je podlaga za knjiženje; knjigovodska vrednost; knjigovodsko stanje stanje kontov, zalog

knjigovódstveni -a -o prid. knjigovodski

knjigovódstvo -a s dejavnost, ki se ukvarja z zapisovanjem poslovnih dogodkov v zvezi s premoženjem: dvojno knjigovodstvo po katerem se vsak poslovni dogodek knjiži dvakrat, enemu kontu v dobro, drugemu v breme; materialno knjigovodstvo količinska in vrednostna evidenca o stanju in gibanju zalog in materiala; trgovsko knjigovodstvo evi-

denca o nabavi in prodaji blaga, ki jo vodi trgovina; ureditev knjigovodstva; vodja knjigovodstva; Služba družbenega knjigovodstva (krat. SDK) samostojna organizacija, ki opravlja notranji plačilni promet in vodi evidenco o razpolaganju z družbenimi sredstvi do 31. 12. 1994

knjižba -e ž knjiženje

knjiženje -a s vpisovanje v poslovne knjige (knjig.): finančno knjiženje; individualno, zbirno knjiženje davkov in prispevkov; knjiženje dohodkov, prihodkov, izdatkov, odhodkov; knjiženje popravkov napačnih vknjižb prim. storno (2); knjiženje poslovnih sprememb, stroškov; nalog za knjiženje

književni -a -o prid. slovstveni: književno delo; varstvo književnih in umetniških del

knjižica -e ž dokument, listina v obliki majhne knjige: broderska knjižica osebna listina člana posadke na plovilu notranje plovbe: čekovna knjižica sešitek čekovnih golic; *delavska knjižica; delovna knjižica dokument, ki izkazuje delavčev poklic in delovno dobo; hranilna knjižica v katero se vpisujejo varčevalčeve vloge, dvigi in obresti; izplačilna knjižica v katero se vpisujejo izplačila; nabavna knjižica za vpisovanje nakupov; pomorska knjižica osebna listina člana posadke na morski ladiji; *poselska knjižica osebna listina hlapca, dekile; vojaška knjižica dokument, ki izkazuje identiteto, služenje vojaškega roka in vojno razporeditev vojaškega obveznika; zdravstvena knjižica dokument o zdravstvenem zavarovanju s podatki o zdravljenju

knjižiti -im nedov. in dov. vpisovati v poslovne knjige (knjig.): knjižiti na račun koga knjižen -a -o: knjižena pošiljka npr. priporočena pisemska pošiljka, vrednostno pismo, paket, poštna nakaznica

knjižni -a -o prid. 1. ki se nanaša na zemljiško knjigo: knjižni konsenz privolitev knjižnega prednika za vpis v zemljiško knjigo; knjižni naslednik, prednik, upnik; knjižni prenos, vpis, vrstni red; knjižna lastnina lastnina, ki je vpisana v zemljiški knjigi; **knjižna posest knjižna pravica, vpisana v zemljiški knjigi na določeno osebo; knjižna pravica pravica, ki se vpisuje v zemljiško knjigo; knjižno stanje 2. v zvezi: knjižni denar denar, ki je izkazan samo v bančnih knjigah

know how [núu háu] angl. (znanje in tehnologija) znanje in vedenje o tehnologiji proizvodnje določenega proizvoda skupaj z ustrežno

tehnično dokumentacijo, ki se varuje kot poslovna skrivnost

koalicija -e ž 1. zveza več držav zaradi skupnega vojskovanja 2. zveza političnih strank zaradi sestave skupne vlade ali zaradi podpore vladi: vladna koalicija

koalijski -a -o prid., v zvezah: koalicijska klavzula klavzula, po kateri se sprejemajo na delo le člani določenih sindikatov; koalicijska pravica pravica združevanja delavcev v sindikate; koalicijska svoboda svoboda združevanja; koalicijska vlada vlada, ki jo sestavlja več strank

kóckanje -a s igra na srečo s kockami

kočévski -a -o prid., v zvezi: kočevski zbor zbor odposlancev slovenskega naroda od 1. do 3. oktobra 1943 v Kočevju

kódeks -a m 1. zakonik: civilni, trgovinski kodeks 2. ustaljena načela, pravila: častni, moralni kodeks; kodeks odvetniške, sodniške etike; kodeks etike novinarjev, zdravstvenih delavcev 3. v zvezi: mednarodni signalni kodeks pravila o znakih za sporazumevanje med ladjami

kodicil -a m odredba poslednje volje brez določite dediča

kodicilni -a -o prid., v zvezi: kodicilna klavzula oporočnik dostavek, da poslednja volja velja kot kodicil, če ne bi obveljala kot oporoka

kodificirati -am dov. in nedov. 1. uzakoniti 2. sistematično urediti določeno pravno področje v enoten zakonik 3. uveljaviti že veljavna mednarodnopravna pravila določenega področja v obliki enotne mednarodne pogodbe kodificirani -a -o: kodificirano pravo

kodifikácija -e ž 1. uzakonitev 2. sistematična ureditev določenega pravnega področja v enotnem zakoniku 3. uveljavitev že veljavnih mednarodnopravnih pravil določenega področja v obliki enotne mednarodne pogodbe

kodifikátor -ja m zakonodajalec

koeficiént -énta m količnik

kòeksisténca -e ž sožitje: miroljubna koeksistenca držav in narodov; aktivna koeksistenca sodelovanje

kogéntni -a -o prid., v zvezi: kogentno pravo pravo, ki nalaga določeno vedenje in ravnanje kot brezpogojno obveznost, ant. dispozitivno pravo

kognát -a m krvni sorodnik po rimskem pravu

kognátski -a -o prid., v zvezi: kognatsko sorodstvo krvno sorodstvo po rimskem pravu

kolaborácija -e ž sodelovanje s sovražnikom med vojno

kolácija -e ž (lat. collatio) vračunanje daril in volil v dedni delež

kolacioniranje -a s primerjava prepisa z izvirnikom

kolacionirati -am nedov. in dov. primerjati prepis z izvirnikom

kolaterálni -a -o prid., v zvezah: kolateralni sorodnik sorodnik v stranski vrsti

kolavdácija -e ž 1. strokovni pregled zaradi odobritve uporabe, npr. zgradbe 2. uporabno dovoljenje

kolavdacijski -a -o prid. ki se nanaša na kolavdacijo: kolavdacijski ogled, zapisnik; kolavdacijska komisija

koledár -ja m 1. sistematična razdelitev leta na dneve, tedne in mesece: egipčanski koledar pri katerem je leto razdeljeno na 365 dni in je za približno četrto dneva krajše od astronomskega leta; julijanski koledar egipčanski koledar, po katerem je vsakemu četrtemu letu dodan en dan in ki ga je vpeljal Julij Cezar; gregorijanski koledar julijanski koledar, po katerem l. 1700, 1800, 1900 nimajo dodane dneve in ki ga je l. 1582 vpeljal papež Gregor XIII. 2. določitev dnevo v letu, ko poteka navadno določena dejavnost: poslovni koledar razpored rokov in narokov na sodišču (post.); sejemski koledar; šolski koledar ki ureja razporeditev vzgojno-izobraževalnega dela, pouka proste dneve in trajanje šolskih počitnic v šolskem letu

koledárski -a -o prid. ki se nanaša na koledar: koledarski dan čas 24 ur od polnoči do polnoči, sin. dan (1): koledarski mesec; koledarska menica menica, ki zapade na koledarsko določen dan, sin. dnevnic (2); koledarsko leto koledársko prist.: koledarsko določiti konec roka

kolegatár -ja m sovliljojemnik

kolegiálni -a -o prid. kolegijski, zborni

kolégij -a m 1. delovno in posvetovalno telo, ki ga sestavlja skupina strokovnjakov, vodilnih delavcev v podjetju, ustanovi ali zavodu: strokovni kolegij v zdravstvenem zavodu ipd. 2. predavanje na visoki šoli

kolégijski -a -o prid. ki se nanaša na kolegij (1): kolegijski izvršilni, poslovodski, upravni organ; kolegijsko delovno telo npr. svet, komisija, odbor; kolegijsko reševanje zadev

kòlek -lka m vrednotnica, ki potrjuje plačilo pristojbine, takse: konzularni, sodni, upravni kolek; krivi kolek ki je ponarejen

kolékcija -e ž zbirka blaga, vzorcev, navadno istovrstnih, namenjena prodaji

kolektiv -a m, v zvezi: delovni kolektiv *delovna skupnost*

kolektivistični -a -o prid. *ki se nanaša na kolektivizem*: kolektivistični družbeni sistem

kolektivizacija -e ž *glagolnik od kolektivizirati*: kolektivizacija kmetijstva, proizvodjalnih sredstev

kolektivizem -zma m *ideologija, ki se zavzema za združbljenje proizvodjalnih sredstev*

kolektivizirati -am dov. in nedov. *odpraviti zasebno lastnino v korist države, celotne družbe*: kolektivizirati proizvodjalna sredstva

kolektivna pogodba -e -e ž 1. *pismeni sporazum, ki v skladu z zakonitimi predpisi ureja pravice, obveznosti in odgovornost delavcev, zaposlenih v organizacijah oziroma pri delodajalcih ter pravice in obveznosti teh organizacij oziroma delodajalcev* 2. **delovna pogodba med strokovno organizacijo delavcev in delodajalcem*, sin. **tarifna pogodba* 3. *večstranska ali mnogostranska pogodba, ki jo sklenejo najmanj tri pogodbenice* (mednar. pr.)

kolektivni -a -o prid. 1. *skupni*: kolektivni dogovor; kolektivni odstop npr. *vlađe*; kolektivni organ *predsedstvo republike ipd.*; kolektivni potni list *skupni potni list*; kolektivna lastnina; kolektivna nota *skupna nota več držav*; kolektivna odgovornost *skupna odgovornost več oseb iz enega naslova*; kolektivna volja; kolektivno delo, jamstvo, odločanje; kolektivno pooblastilo *skupno pooblastilo* 2. *ki se nanaša na več oseb*, kolektivni ukrepi *ukrepi npr. za preprečitev vojne, ohranitev miru* (mednar. pr.); kolektivna pogodba → *kolektivna pogodba*; kolektivna razžalitev *razžalitev več oseb hkrati*; kolektivna znamka *znamka, npr. združenja pravnih in fizičnih oseb, zbornice, poslovne skupnosti, občine*; kolektivno kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, ki je storjeno obrtoma ali iz navade kolektivno* prisl.: kolektivno odgovarjati

kolektúra -e ž *prodajalna sreč*

koléno -a s *stopnja sorodstva*: sorodnik v tretjem kolenu

kolesár -ja m *kdor se vozi s kolesom*: kolesar kot udeleženec v prometu

kolesárski -a -o prid., v zvezi: *kolesarska steza del cestišča, namenjen za vožnjo s kolesom*

kolhóz -a m, krat. (rus. kolektivnoe hozjajstvo) *sovjetsko kmetijsko združeno gospodarstvo*

kolhózni -a -o prid. *ki se nanaša na kolhoz*: kolhozni kmet, red; kolhozno pravo

kolhóznik -a m *član kolhoza*

kóli -ja m (it. collo) *za prevoz oddana kosovna pošiljka*, sin. *tovorek*

količinski -a -o prid., v zvezah: *količinski kazalec*; *količinski prevzem blaga kontrola kupca ob prejemu blaga glede količine*; *količinski rabat rabat ob večjem nakupu*; *količinska delovna norma količina enot, ki jo zmore delavec v časovni enoti*; *količinska napaka količinsko* prisl.: *količinsko nepravilna izpolnitev pogodbe*

količnik -a m *število, ki izraža razmerje med dvema količinama, vrednostma*: kapitalni količnik *razmerje med sredstvi (kapitalom) in proizvodom (dohodkom)*; valorizacijski količnik; volilni količnik *število glasov, potrebnih za izvolitev enega poslanca*

kolidirati -am nedov. in dov. *biti v nasprotju, navzkrižju*: izpovedbi *kolidirata*

kolizija -e ž *nasprotje, navzkrižje*: kolizija dolžnosti, interesov, norm pravnih redov; kolizija pravnih dobrin, predpisov, zakonov

kolizijski -a -o prid. *ki se nanaša na kolizijo*: kolizijski skrbnik *zakonski zastopnik oseb, pri katerih gre za nasprotujoče si koristi*; kolizijska norma *norma, ki določa, katero pravo je treba uporabiti pri steku norm z različnih pravnih področij* (mednar. zas. pr.); kolizijsko pravo; kolizijska pravila

kolizijskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na kolizijsko pravo*: kolizijskopravna ureditev

kolkovánje -a s *glagolnik od kolkovati*: kolkovanje listin, obveznic, vlog

kolkováti -ijem dov./in nedov. *nalepiti kolek kot dokaz plačane pristojbine kolkován -a -o: kolkovana vloga*

kolkovina -e ž *pristojbina, ki se plača s kolki*

kolókvij -a m *preizkus znanja v obliki razgovora ali v pismeni obliki na visokih in višjih šolah*: pismeni kolokvij

kolókvijski -a -o prid. *ki se nanaša na kolokvij*: kolokvijsko spričevalo

kolokvirati -am dov. in nedov. *opraviti kolokvij*

kolón -a m 1. *v zgodnjem srednjem veku osebno svoboden človek, ki je zavezan obdelovati tujo zemljo* (pr. zg.) 2. *zakupnik v kratkoročnem zakupi, pri katerem dobi kos zemljišča kot del zaslužka v uporabo, zakupnina pa je določena kvota pridelkov* (pr. zg.)

kolóna -e ž 1. *tiskano besedilo, ki zajema le del strani glede na širino*, sin. *stolpec (1)* 2. *z navpičnima črtama omejen prostor v obrazcih, poslovnih knjigah za vpisovanje podatkov*, sin. *stolpec (2)* 3. *v zvezi: peta kolona podtalna*

skupina ali organizacija, ki deluje v sovražnikovo korist

kolonát -a m *kolonatsko razmerje* (pr. zg.)

kolonátski -a -o prid., v zvezi: *kolonatsko razmerje razmerje med zemljiškim lastnikom in kolonom* (pr. zg.)

koloniálni -a -o prid., v zvezah: *kolonialni narod narod, ki živi v koloniji*; *kolonialna država država, ki ima kolonije*; *kolonialne dežele kolonije*; deklaracija OZN o priznavanju neodvisnosti kolonialnim deželam

kolonija -e ž *zunaj ozemlja matične države ležerica in njej pripadajoča dežela s posebno upravo*

koloníst -a m *kdor se naseli na nenaseljenem področju*

kolonizácija -e ž *naseljevanje na nenaseljenem področju*: notranja kolonizacija *usmerjeno naseljevanje na lastnem ozemlju*

kolonizátor -ja m *kdor kolonizira*

kolonizirati -am nedov. in dov. *naseljevati nenaseljena področja koloniziran -a -o: kolonizirana dežela*

kolovódja -e m *vodja, voditelj*: kolovodja pri oboroženem uporu (kaz.)

kolovöz -óza m *ozka pot brez zgrajenega in utrjenega vozišča za vprežna vozila*: služnost kolovoza

kolovózni -a -o prid. *ki se nanaša na kolovoz*: kolovozna pot *ozka pot za vprežna vozila, ki je brez zgrajenega in utrjenega vozišča*

kolportáza -e ž *glagolnik od kolportirati*: ulična kolportaza

kolportér -ja m *kdor za provizijo na drobno prodaja časopise, revije*

kolportirati -am nedov. in dov. *za provizijo prodajati časopise, revije na drobno*

koluzija -e ž (lat. collusio) *zvičajni sporazum na škodo tretjega*

koluzijski -a -o prid., v zvezah: *koluzijski sporazum koluzija*; *koluzijska nevarnost nevarnost, da bo obdolženec oviral preiskavo s tem, da bo vplival na dokazila* (kaz. post.)

kománda -e ž *poveljstvo*

komandánt -a m *poveljnik*

komandír -ja m *kdor poveljuje manjši vojaški enoti ali vodi postajo milice*: komandir straže; komandir postaje milice

komanditíst -a m *omejeno, le z vloženi sredstvi zavezani družabnik komanditne družbe ali komanditne družbe na delnice*

komandítini -a -o prid., v zvezah: *komanditna družba trgovinska družba, v kateri je del članov odgovoren za obveznosti družbe s celotnim*

svojim premoženjem in upravlja posle družbe (komplementarji), del članov pa je odgovoren le z vloženi sredstvi (komanditisti); komanditna družba *na delnice komanditna družba, ki zbira sredstva za svoje poslovanje z izdajanjem delnic*

komasácija -e ž 1. *združitev*: komasacija občin 2. *zložitev zemljišč v večje enote zaradi boljšega gospodarjenja*: komasacija gozdov, kmetijskih zemljišč

komasacijski -a -o prid. *ki se nanaša na komasacijo*: komasacijski odbor, postopek, projekt, sklad; komasacijski udeleženec *stranka v komasacijskem postopku*; komasacijska komisija; komasacijsko območje; razdelitev komasacijskega sklada

komasírati -am dov. in nedov. 1. *združiti*: komasirati občine 2. *zložiti zemljišča v večje enote zaradi boljšega gospodarjenja*

kombinát -a m *delovna organizacija, ki združuje več med seboj povezanih proizvodnih gospodarskih enot*: industrijski, kmetijski kombinat

kombiniráni -a -o prid., v zvezah: *kombinirani prevoz prevoz z različnimi prevoznimi sredstvi z več prevozniki*; kombinirana pogodba *npr. pogodba o prevozu po kopnem in morju*

kombinírati -am nedov. in dov. *združevati*

koménda -e ž *redovna hiša viteškega reda s posestjo* (pr. zg.)

komendácija -e ž *individualna pogodbena poreditev svobodne osebe drugi v varstvo* (pr. zg.)

komendátor -ja m *predstojnik, uživalec komende* (pr. zg.)

komentár -ja m *besedilo, navadno tiskano, ki pojasnjuje skupino pravnih predpisov*: uradni komentar; komentar zakona

komercialíst -a m *naziv v ekonomsko-komercialni stroki za delavca, ki opravlja komercialne posle*: nižji, višji komercialist

komercialístka -e ž *ženska oblika od komercialist*

komerciálni -a -o prid. 1. *trgovski, trgovinski*: komercialni denar *menica, ček ipd.*; komercialni kredit *kredit, ki ga da prodajalec kupcu*; komercialni oddelek, popust, sektor; komercialni oglas 2. *v zvezah: komercialni zapis vrednostni papir, s prodajo katerega se zbirajo kratkoročna denarna sredstva*; komercialna banka *banka, ki daje kratkoročne kredite trgovini*; komercialna pogodba, reklama, služba

kominfórm -a m, krat. *informbiro*

komintérna -e ž, krat. (komunistična internacionala) *mednarodno združenje komunističnih in delavskih partij* od l. 1919 do l. 1943, sin. *tretja (komunistična) internacionala*

komisar -ja m 1. v zvezah: *civilni komisar med vojno vodja civilne uprave na zasedenem ozemlju; ljudski komisar naziv za ministra v ZSSR do l. 1946; *policijski komisar šef policije; politični komisar častnik, odgovoren za politično delo v vojaški enoti; visoki komisar OZN za begunce ipd.; *vladni komisar vladni poverjenik; *komisar za agrarne operacije za menjavo zemljišč, za arondacijo, komasacijo ipd. 2. v zvezi: justični komisar najvišji pravosodni organ v Ilirskih provincah (pr. zg.)

komisariat -a m, v zvezah: ljudski komisariat naziv za ministrstvo v ZSSR do l. 1946; *obmejni komisariat upravni organ za obmejno območje

komisija -e ž 1. kolegijski organ za opravljanje določenih nalog: carinska, davčna, invalidska komisija; izpitna, izpraševalna komisija; izvedenska komisija; kolavdacijska, koordinacijska, mednarodna komisija; naborna komisija; občasna, stalna, začasna komisija; odkupna, popisna, prevzemna, strokovna, razmejitvena, revizijska, volilna, zdravniška komisija; komisija za odnose z verskimi skupnostmi; komisije občinske skupščine 2. sklepanje poslov za plačilo (provizijo) v svojem imenu na komitentov račun

komisijski -a -o prid. 1. ki se nanaša na komisijo (1): komisijiški ogled, pregled, zapisnik; komisijiški stroški; komisijiška cenitev, ugotovitev; komisijiško poročilo 2. ki se nanaša na komisijo (2): komisijiški nakup, posel; komisijiška menica *menica*, ki jo izdajatelj pošlje remitentu po naročilu druge osebe, sin. *naročena rimesa*; komisijiška pogodba *pogodba*, s katero se komisionar zavezuje, da bo za plačilo v svojem imenu na račun komitentova opravil enega ali več poslov; komisijiška prodaja prodaja stvari, ki jo prodajalec prinese komisionarju, komisijiški prodajalni, da jo ta zanj proda; komisijiška prodajalna prodajalna, v kateri se prodajajo stvari, ki jih prodajalec prinese komisionarju, da jih ta zanj proda; komisijiška provizija provizija, ki pripada komisionarju; komisijiško blago, podjetje, poslovanje, skladišče **komisijsko** prist.: komisijiško pregledati, preiskati

komisionár -ja m kdor za plačilo (provizijo) sklepa posle v svojem imenu na komitentov račun

komisivni -a -o prid. *storitveni*: komisivni delikt; komisivno kaznivo dejanje

komitát -a m upravna teritorialna enota na Ogrskem in Hrvaškem (pr. zg.), sin. *županija*

komité -ja m 1. kolegijski organ za opravljanje določenih upravnih nalog do l. 1991 2. v zvezi: Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije (krat. NKOJ) izvršilni organ Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije 3. stalni odbor s posebno nalogo: komite za človekove pravice; komite za svetovno dediščino 4. organ politične organizacije: centralni, izvršilni komite

komitènt -ènta m naročni komisijskega posla **komodánt** -a m kdor izročil izposojevalcu nepotrošno stvar v brezplačno rabo proti vrnitvi iste stvari, sin. *posodnik*

komodát -a m posodbená pogodba

komodatár -ja m kdor s pogodbo sprejme nepotrošno stvar v brezplačno rabo, sin. *izposojevalec*

kómora -e ž 1. najvišji urad za upravljanje deželnoknežjega premoženja in financ (pr. zg.) 2. zbornica: gospodarska, odvetniška komora

kómorni -a -o prid. 1. ki se nanaša na komoro (1) (pr. zg.): komorni prokurator šef fiskalnega urada; komorna uprava; komorno premoženje 2. v zvezi: državno komorno sodišče vrhovno sodišče v Nemčiji od l. 1495 do l. 1806

komparatívni -a -o prid. *primerjalni*: komparativno pravo

kompatíbilen -lna -o prid. *združljiv*: kompatibilne funkcije

kompatíbilnost -i ž *združljivost*: kompatibilnost funkcij

kompenzácija -e ž 1. pobot 2. v mednarodni trgovini prodaja blaga za blago 3. nadomestilo npr. delovnim organizacijam, ki bi bile prizadete z ukrepi skupne ekonomske politike: zahteva za kompenzacijo; zagotoviti kompenzacijo

kompenzácijski -a -o prid. 1. ki se nanaša na kompenzacijo: kompenzacijski blagovni posel, obračun, sporazum 2. v zvezah: kompenzacijska carina *carina*, ki se plačuje v višini izvozne subvencije, sin. *izravnalna carina*; kompenzacijska davščina *davščina*, ki se predpisuje na uvožene predmete, subvencionirane v izvoznikovi državi; kompenzacijska pogodba *pogodba*, ki se v mednarodni trgovini nanaša na prodajo blaga za blago

kompenzatórni -a -o prid. *kompenzacijski*

kompenzírati -am dov. in nedov. *pobotati, pora-*

čunati kompenzírán -a -o: valuta kompenzirana valuta poračunana

kompeténca -e ž z zakonom dana pravica in dolžnost organa, da opravlja zadeve določenega področja na določenem območju, sin. *pristojnost (1)*: sodna, upravna, zakonodajna kompetenca; kompetenca o kompetenci *pristojnost za odločanje v sporih o pristojnosti*

kompeténčni -a -o prid., v zvezah: kompetenčni spor *spor o pristojnosti*; negativni kompetenčni spor *spor, pri katerem vsak od pristojnih organov odklanja svojo pristojnost*; pozitivni kompetenčni spor *spor, pri katerem si več organov lasti pristojnost*; kompetenčna razmejitev *razmejitev pristojnosti*

kompetétni -a -o prid. *pristojni*: kompetentni organ

kompetírati -am nedov. in dov. *potegovati se za kaj*: kompetirati na delovno mesto

komplácija -e ž sestavljanje dela iz več drugih spisov brez večjih sprememb

kompléks -a m večje zemljišče: kompleks, namenjen za stanovanjsko graditev

kompléksen -sna -o prid. *vsestranski, celovit*: kompleksna revizija podjetja **kompléksni** -a -o: kompleksna upravna odločba *odločba, pri kateri odloča dvoje ali več organov*

komplémentár -ja m osebno, neomejeno zavezani družabnik komanditne družbe ali komanditne družbe na delnice

komplíc -a m soudeleženec pri kaznivem dejanju

komplót -a m zarota

kompozícija -e ž (lat. compositio *sprava*) denarna odškodnina namesto maščevanja za krvni delikt (pr. zg.), sin. *spravčina*, sin. *krvčina*

kompozícijski -a -o prid., v zvezi: kompozicijski sistem *nadomestitev kazni za krvni delikt z denarno odškodnino* (pr. zg.)

kompromís -a m pogodba o razsodišču

kompromísórni -a -o prid., v zvezi: kompromisorična klavzula *pogodbeno določilo, da se spor predloži razsodišču*

kompulzívni -a -o prid., v zvezi: kompulzivna sila (lat. vis compulsiva) *sila, ki nasilno vpliva na odločitev volje*

komputácija -e ž *štetje časa*: civilna komputacija *civilno štetje časa* (pr. zg.); naravna komputacija *naravno štetje časa* (pr. zg.)

komún -a m 1. *soseska (1)* (pr. zg.) 2. *sestaneek soseske (1)* (pr. zg.)

komúna -e ž 1. *teritorialna skupnost v lokalni samoupravi* 2. v zvezi: pariška komuna *oblast*

delavskega razreda v Parizu l. 1871 3. mesto z avtonomijo (pr. zg.)

komunální -a -o prid. 1. *ki se nanaša na osnovne materialne pogoje življenja v naselju*: komunalni nadzor, objekt, servis, zavod; komunalna davščina, dejavnost, inšpekcija; komunalna delovna organizacija; komunalna politika, skupnost, storitev, taksa; komunalne dejavnosti posebnega družbenega pomena; komunalne naprave *ceste, parki, razsvetljava, vodovod ipd.*; komunalno podjetje; komunalno opremljanje zemljišč 2. v zvezi: komunalni sistem *politični sistem, ki temelji na občini kot najnižji politični teritorialni enoti*

komunikácijski -a -o prid., v zvezi: komunikacijsko sredstvo *sredstvo, ki omogoča izmenjavo, posredovanje informacij, npr. telefon, telefaks*, sin. *občilo*

komuniké -ja m *uradno sporočilo*: izdati, objaviti komunique

komunist -a m 1. *privrženec komunizma* 2. *član komunistične organizacije*: Zveza komunistov Jugoslavije

komunistični -a -o prid. *ki se nanaša na komuniste ali komunizem*: komunistični družbeni red; komunistični manifest *program komunistov, ki sta ga sestavila Marx in Engels, objavljen l. 1848*; komunistična družba, partija, zveza

komunizem -zma m *gibanje, ki se zavzema za brezrazredno družbenogospodarsko ureditev, ki temelji na podružbljenju proizvodjalnih sredstev, odpravi izkoriščanja in delitvi dobrin po potrebah*

koncentrácija -e ž 1. *združitev*: koncentracija kapitala, podjetij; koncentracija vojske 2. v zvezi: načelo koncentracije glavne obravnave *načelo, po katerem se opravi glavna obravnava, če je le mogoče, v enem naroku* (post.)

koncentrácijski -a -o prid., v zvezah: koncentracijska vlada *vlada, sestavljena iz vseh v parlamentu zastopanih strank*; koncentracijsko taborišče *taborišče za množično interniranje ljudi*

koncépcija -e ž 1. *pojmovanje, zamisel*: formalna koncepcija kaznivega dejanja *po kateri zakon določa znake kaznivega dejanja*; materialna koncepcija kaznivega dejanja *po kateri je kaznivo dejanje tisto, ki je družbi nevarno*; objektivna koncepcija kaznivega dejanja *po kateri je dejanje kaznivo neglede na kazensko odgovornost storilca*; subjektivna koncepcija kaznivega dejanja *po kateri je dejanje kaznivo le, če je podana kazenska odgo-*

vornost storilca; materialno-formalna koncepcija kaznivega dejanja po kateri zakon opredeljuje, katero družbi nevarno dejanje je kaznivo dejanje in določa njegove znake; objektivno-subjektivna koncepcija kaznivega dejanja po kateri mora biti podana nevarnost za družbo, obstajati določenost v zakonu ter kazenska odgovornost storilca 2. zanositev

koncépt -a m *osnutek*: koncept odločbe, rešitve, vloge

koncérn -a m v kapitalizmu združba več samostojnih podjetij iste vrste pod skupno upravo

***koncesija** -e ž *dovoljenje za izvrševanje določenih pravic*: gostilniška, obrtna, rudniška, vodnoppravna, železniška koncesija; koncesija za opravljanje javne službe, zdravstvene dejavnosti; koncesija za opravljanje lekarniške dejavnosti; podeliti, odreči, razširiti koncesijo

***koncesijski** -a -o prid. *ki se nanaša na koncesijo*: koncesijska doba, listina, pogodba

koncil -a m *cerkveni zbor* (kan.)

konciliacija -e ž *vrsta spravnega postopka za mirno reševanje mednarodnih sporov*

konciliacijski -a -o prid. *spravni*: konciliacijski postopek (mednar. pr.)

konciliátor -ja m *organ, pred katerim se vodi spraven postopek* (mednar. pr.)

koncipient -ěnta m, v zvezi: odvetniški koncipient odvetniški pripravnik

koncipientka -e ž *ženska oblika od koncipient*

končati -ám dov. *prenehati o dejavnostjo*: končati dokazovanje, obravnavo, postopek, zaslišanje **končan** -a -o: končana civilna, kazenska zadeva **končati se** *prenehati obstajati glede na prostor ali čas*: roki se končajo

kónčni -a -o prid. *ki se nanaša na konec*: končni inventar, izdelek, obračun, predlog, račun, rok; končni sklep *sklep o pravicah zaradi motenja posesti*; končni govor *govor na obravnavi*; končna beseda *beseda obtoženca na obravnavi*; končna razdelitev; končna redakcija zakona; končna uporaba proizvoda; končna železnica *železnica, ki je zadnja pri prevozu blaga*; končno besedilo pogodbe, zakonskega osnutka

kondemnacija -e ž *obsodba* (rim. pr.)

kondemnatórní -a -o prid. *obsodilni*: kondemnatorna sodba *obsodilna sodba*; kondemnatorna tožba

kondicija -e ž (lat. *condicio*) *pogoj*

kondíkcija -e ž (lat. *condictio*) *vrsta obogatitvene tožbe*

kondicijski -a -o prid. *ki se nanaša na kondicijo*: kondicijski zahtevek

kondominij -a m 1. *solastnina* 2. *skupna oblast več držav na določenem ozemlju*, sin. *sovladje*

konéksní -a -o prid., v zvezah: koneksna obveznost *npr. obveznost za stroške, ki so bili za stvar narejeni*; koneksna tožba *npr. nasprotna tožba, predlog za obnovo postopka*; koneksno avtorsko delo *odvisno avtorsko delo*

konéksnost -i ž *zveznost*: koneksnost terjatev, zahtevkov; pristojnost po koneksnosti (post.)

konfederácija -e ž *združenje več držav na podlagi mednarodne pogodbe, v katerem članice ohranijo svojo suverenost*, sin. *sodržavje*

konferéncia -e ž 1. *sestaneček o kaki pomembnejši stvari, navadno z udeležbo funkcionarjev, strokovnjakov*: diplomatska, mednarodna, mirovna, razorožitvena konferenca; tiskovna konferenca *na kateri daje predstavnik oblasti, organizacije izjave za objavo v časopisu, na radiu, televiziji* 2. *voljen vodstveni organ kake organizacije*: republiška konferenca SZDL; škofovska konferenca *zbor škofov kakega naroda ali določenega ozemlja* (kan.)

konfesórní -a -o prid., v zvezi: konfesorna tožba *tožba, s katero služnostni upravičenec uveljavlja služnostno pravico*, sin. *služnostna tožba*

konfidént -ěnta m *zaupnik*: policijski konfident

konfinácija -e ž *prisilna omejitev bivanja na določen kraj*, prim. *internacija*

konfiniraneč -nce m *kdor je konfiniran*

konfiniranka -e ž *ženska oblika od konfiniraneč*

konfinirati -am dov. in nedov. *prisiliti koga k bivanju v določenem kraju*, prim. *internirati*

konfiskácija -e ž, v zvezah: konfiskacija premoženja *delna ali celotna zaplemba premoženja brez odškodnine v korist države*; konfiskacija tiskanih stvari *zaseg in prepoved razširjanja tiskanih del, gradiv*

konflikt -a m 1. *spor*: kompetenčni konflikt *kompetenčni spor* 2. *spopad*: vojni konflikt

konfrontácija -e ž *istočasno zaslišanje dveh oseb o istem dejstvu, da se odpravi nesoglasje v izpovedbah* (post.), sin. *soočenje*

konfúzija -e ž *združenje obveznosti in upravičenosti v eni osebi*: prenehanje obveznosti zaradi konfuzije *prenehanje obveznosti, če ista oseba postane upnik in dolžnik obveznosti*

kongrés -a m 1. *zborovanje*: kongres poklicnih organizacij, sodnikov 2. *najvišji sestaneček odposlancev politične stranke* 3. *parlament v*

ZDA 4. *sestaneček zastopnikov držav*: ljubljanski kongres *kongres predstavnikov svete alianse l. 1821*

konjunktívni -a -o prid., v zvezi: konjunktivno vprašanje *združeno vprašanje pri zasliševanju*

konjunktúra -e ž 1. *vsakokratno celotno stanje ali gibanje gospodarstva* 2. *ugodne razmere, ugodna priložnost*: gospodarska, politična konjunktura; konjunktura cen

konjunktúrní -a -o prid. *ki se nanaša na gospodarsko gibanje*: konjunkturna brezposelnost, kriza, politika; konjunktorno kolebanje, valovanje

konkláve -a m 1. *prostor oziroma čas za izvolitev papeža* 2. *zbor kardinalov zaradi izvolitve papeža*

konkludéntní -a -o prid. *sklepčni*: konkludentno dejanje, ravnanje

konkordát -a m *pogodba med državo in katoliško cerkvijo o ureditvi medsebojnih pravnih odnosov*: skleniti konkordat

konkordátní -a -o prid. *ki se nanaša na konkordat*: konkordatni sistem; konkordatno pravo

konkretizírati -am dov. in nedov. *natančneje določiti, pojasniti, precizirati*: konkretizirati dokazni predlog, obtožbo

konkrétní -a -o prid. *določeni*: konkretni predlog *predlog, ki je določno formuliran*; konkretni primer; konkretni upravni akt; konkretna nevarnost *stanje, pri katerem lahko po splošnih izkušnjah vsak čas pride do poškodovanja zavarovane dobrine*; konkretna pravna norma

konkubína -e ž *priležnica*

konkubinát -a m *življenje moškega in ženske v zunajzakonski skupnosti*, sin. *priležništvo*, prim. *izvenzakonska skupnost moškega in ženske konkurenca* -e ž 1. *tekmovanje med blagovnimi proizvajalci, trgovci ipd. za tržišče in prodajo blaga*: čista konkurenca *če je več ponudnikov in več povpraševalcev*; enostranska konkurenca *ponudnikov ali odjemalcev med seboj*; lojalna konkurenca; nelojalna konkurenca *ki je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in s katero se povzroči ali utegne povzročiti škoda drugemu trgovcu, drugi pravni osebi in potrošniku*; obojestranska konkurenca *med ponudniki in odjemalci*; odprta, omejena, prepovedana, svobodna konkurenca 2. *stek (1)*: konkurenca kaznivih dejanj, zakonov 3. **obvezni gradbeni prispevek* (kan.)

konkurenční -a -o prid. *ki se nanaša na konkurenco* (1): konkurenčni obrat; konkurenčna

cena; konkurenčna prepoved *prepoved opravljanja enakega posla drugod*; konkurenčno podjetje, pravo

konkurěnt -ěnta m 1. *kdor si prizadeva, da je z večjo kvaliteto blaga ali nižjo ceno izdelkov, z boljšimi storitvami boljši kot nasprotnik*, sin. *tekmec* 2. *prošilec za delovno mesto*

konkurěntka -e ž *ženska oblika od konkurent*

konkurírati -am nedov. in dov. 1. *prizadevati si, da je z večjo kvaliteto blaga ali nižjo ceno izdelkov, z boljšimi storitvami kdo boljši kot nasprotnik*, sin. *tekmovati* (1) 2. *udeleževati se razpisa, natečaja*

konkúrz -a m 1. *stečaj* (1) 2. *razpis, natečaj*: razpisati konkurz

konkúrzni -a -o prid. 1. *stečajni*: konkurzni postopek 2. *razpisni, natečajni*: konkurzni pogoj

konsuměnt -ěnta m *listina, s katero se ladjar zaveže vkrcavalcu, da bo na namembnem kraju izročil tovor upravičenemu imetniku te listine*, sin. *nakladnica*: čisti konosament *ki je brez pridržkov*; opcijski konosament *pri katerem se pristanišče iztovorjenja naknadno določi*; prehodni konosament *ki velja za več linij*; prevzemni konosament *potrdilo ladjarja o prevzemu blaga*

konsénz -a m 1. *soglasje, privolitev*: knjižni konsenz *privolitev knjižnega prednika za vpis v zemljiško knjigo*; pogodbeni konsenz *o glavnih delih pogodbe*; konsenz *ob sklenitvi zakonske zveze* 2. *sprejemanje sklepov z ugotavljanjem soglasja brez glasovanja* (mednar. pr.)

konsézní -a -o prid., v zvezi: konsenzno načelo *načelo, po katerem je za vknjižbo potrebno posebno privoljenje zemljiškooknjižnega prednika*

konsenzuální -a -o prid., v zvezah: konsenzualni kontrakt *gl. konsenzualna pogodba*; konsenzualna pogodba *obligacijska pogodba, ki postane veljavna že s samim sporazumom strank*, sin. *konsenzualni kontrakt*

konsignácija -e ž 1. *konsignacijska prodaja* 2. *seznam blaga, izročena v shranitev ali prodajo*

konsignacijski -a -o prid. *ki se nanaša na konsignacijo*: konsignacijski posel; konsignacijska pogodba; konsignacijska prodaja *prodaja blaga iz skladišča za določenega, navadno tujega proizvajalca*; konsignacijsko skladišče **a**) *skladišče za shranitev in konsignacijsko prodajo domačega blaga* **b**) *skladišče za shranitev začasno uvoženega, a še neoca-*

rinjenega blaga tujih firm, ki se lahko prodaja po ocarinjenju

konsignánt -a m kdor odpošilja, izročá blago, namenjeno konsignacijski prodaji

konsignatár -ja m kdor prejme blago, namenjeno konsignacijski prodaji

konkripcija -e ž državni popis prebivalstva v Avstriji v drugi polovici 18. stol. (pr. zg.)

konkripcijski -a -o prid. ki se nanaša na konkripcijo: konkripcijska občina popisna krajevna enota (pr. zg.)

konsolidácija -e ž 1. a) sprememba kratkoročnega posojila v dolgoročno b) združitev več posojil v novo, enotno posojilo 2. združitev užitka z lastnino (rim. pr.)

konsolidírati -am dov. in nedov. a) spremeniti kratkoročno posojilo v dolgoročno b) združiti več dolgov, posojil v enega konsolidírani -a -o: konsolidirani državni dolg; konsolidirana bilanca; konsolidirane obresti obresti, pripisane glavnici

konstántni -a -o prid., v zvezi: konstantni kapital kapital, ki je vložen v proizvodna sredstva

konstituánta -e ž ustavodajna skupščina

konstitúcija -e ž 1. ustava 2. v zvezi: cesarska

konstitúcija pravni predpis, ki ga izda cesar (rim. pr.) 3. cesarski zakon, npr. CCC (pr. zg.)

konstitucionalni -a -o prid. ustavni: konstitucionalni red, režim, vladar; konstitucionalna monarhija; konstitucionalno načelo

konstitucionalnost -i ž ustavnost

konstituiranje -a s glagolnik od konstituirati: konstituiranje komisije, odbora, skupščine

konstituirati -am dov. in nedov. narediti, da kaj nastane in prevzame določeno funkcijo: konstituirati odbor

konstitút -a m 1. v zvezi: posestni konstitút (lat. constitutum possessorium) sporazum, da bo odsvojitelj v bodoče imel stvar v rokah le v prevzemnikovem imenu, sin. izročitev z izjavo (b) 2. obljuba koga, da bo plačal obstoječi dolg (rim. pr.)

konstitútívni -a -o prid. 1. ustanovitveni: konstitutivni akt 2. v zvezh: konstitutivni prenos avtorske pravice prenos, pri katerem na pridobitelja pravice preide samo pravica uporabe, pravica sama pa ostane v premoženju avtorja; konstitutivni znak ali sestavina kaznivega dejanja, pogodbe: konstitutivna odločba odločba, s katero se pravno razmerje ustanovi, spremeni ali odpravi

konsum -a m potrošnja, poraba (1)

konsumént -ênta m potrošnik

konsumírati -am dov. in nedov. porabiti (1), iz-

črpati: konsumirati pravico konsumírani -a -o: konsumirani kazenski pregon; konsumirana tožba tožba, ki se ne more več vložiti; konsumirana zakonska zveza izvršena zakonska zveza

konsumní -a -o prid., v zvezah: *konsumna davščina davščina na porabo; konsumno blago potrošno blago

konsumpcija -e ž izčrpanje: načelo konsumpcije pri nepravem steku načelo, ki obsega tavnino in prisiljenje, npr. pri ropu

konsumpcijski -a -o prid. ki se nanaša na konsumpcijo: konsumpcijsko načelo načelo konsumpcije

kontéjner -ja m (angl. container) posoda velik za boj za kombinirano prevažanje blaga na velike razdalje

kontéjnerski -a -o prid. ki se nanaša na kontejner: kontejnerski prevoz, terminal

kontékst -a m del besedila, iz katerega je razviden pomen besed ali stavkov, iztrganih iz celote: kontekst zakonskega predpisa

kontinentálni -a -o prid. 1. v zvezi: kontinentalna zapora blokada Anglije od l. 1806 do l. 1810, ki jo je odredil Napoleon I., sin. celinska zapora 2. ki se nanaša na celinski del Evrope: kontinentalni pravni sistem ant. anglo-ameriški pravni sistem; kontinentalna judikatura; kontinentalno pravo

kontingènt -ênta m določen del, količina: blagovni kontingent; carinski kontingent količina blaga, ki se sme uvoziti na leto po znižani carinski stopnji ali brez carine; davčni kontingent skupni znesek davka, ki se mora zbrati na določenem ozemlju; denarni kontingent količina denarja, ki se sme emitirati; devizni kontingent; izvozni kontingent dovoljena količina ali vrednost blaga za izvoz v določenem razdobju; kreditni kontingent najvišji skupni znesek kreditov, ki jih dovoli centralna banka; uvozni kontingent dovoljena količina ali vrednost blaga za uvoz v določenem razdobju; kontingent bankovcev; nosilec kontingenta za uvoz pšenice ipd.; razdelitev kontingentov; porazdeliti, izčrpati kontingent

kontingentírani -a -o prid., v zvezah: kontingentirani davek skupni znesek davka, ki se porazdeli na zavezance; kontingentirani uvoz uvoz, ki je omejen po znesku ali količini

kontingentírati -am dov. in nedov. določiti kontingent: kontingentirati davek, izvoz, uvoz

kontinuitéta -e ž nepretrganost, neprekinjenost: državna kontinuiteta obstoj države brez pre-

činitve; pravna, zakonodajna kontinuiteta; kontinuiteta glavne obravnave

kontirati -am dov. in nedov. 1. določiti konte 2. vknjižiti na konto

kóntni -a -o prid. ki se nanaša na konto: enotni, posebni kontni plan seznam kontov, v katerem so konti urejeni po skupinah; kontni razpored; kontni sistem

kónto -a m sistematični pregled spreminjanja premoženjskega stanja: aktivni konto evidentirana sredstva, s katerimi razpolaga delovna organizacija; analitični konto ki obravnava posamezni del sintetičnega konta; bančni konto bančni račun; bilančni konto premoženje in dolg, kot ju izkazuje bilanca, sin. bilančni račun; blagovni konto knjigovodski račun o stanju in prometu blaga po količini in vrednosti; efektni konto konto o efektih; mrtvi konto na katerem že dalj časa ni novih vknjižb; nakupni konto; pasivni konto ki kaže dolg, primanjkljaj; sintetični konto ki prikazuje posamezne skupine sredstev ali vire sredstev; konti izgube in dobička; razčlenitev konta; knjigovodsko stanje kontov; blokirati konto; odpreti konto

kóntokorènt -ênta m tekoči račun: bančni kontokorent po katerem poteka bančni brezgotovinski plačilni promet; knjiga kontokorentov

kóntokorèntni -a -o prid. ki se nanaša na kontokorent: kontokorentni izpisek; kontokorentni kredit kredit, določen v mejah bančnega tekočega računa; kontokorentno obračunavanje; kontokorentno obračunsko razmerje

kontrabánt -a m 1. tihotapstvo 2. tihotapska trgovina 3. v zvezi: vojni kontrabant blago, ki ga vojskujoča se stranka zaseže na sovražni ali nevtralni ladji ali letalu in ki ga sovražnik uporablja ali bi ga lahko uporabil za vojne namene

kontracépcija -e ž umetna preprečitev oploditve, zanositve

kontracépcijski -a -o prid. ki se nanaša na kontracepcijo: kontracepcijsko sredstvo

kontradikcija -e ž protislovje

kontradiktórni -a -o prid. ki se nanaša na kontradikcijo: kontradiktorni postopek postopek, ki se vodi kot spor dveh strank pred sodiščem, ki o stvari odloča; kontradiktorni predlogi; kontradiktorna obravnava; kontradiktorna sodba sodba, ki jo izda sodišče po končanem kontradiktornem postopku (pravd. post.)

kontradiktórnost -i ž, v zvezi: načelo kontradiktornosti a) načelo, pa katerem se kazenski postopek vodi kot spor dveh enakopravnih

strank, tožilca in obdolženca, in o njem odloča sodišče b) načelo, po katerem je v pravdnem postopku stranki omogočeno, da se izreče o trditvah nasprotnika

kontrahènt -ênta m pogodbenik

kontrahiranje -a s 1. sklepanje pogodb: dolžnost kontrahiranja npr. železnic glede prevoza potnikov in blaga 2. sklepanje pogodb o blagu, ki ga še ni, npr. o industrijskih rastlinah, kmetijskih pridelkih: (ne)obvezno, prisilno kontrahiranje

kontrahirati -am nedov. in dov. sklepati pogodbe

kontrákt -a m pogodba, ki je samostojno iztočljiva: inominatni kontrakt brezimenska pogodba; konsenzualni kontrakt obligacijska pogodba, ki postane veljavna že s samim sporazumom strank, sin. konsenzualna pogodba; literalni kontrakt ki se ustanovi z vpisom v posebne gospodarske knjige (rim. pr.); realni kontrakt sklenjen šele z izročitvijo stvari, sin. realna pogodba; verbalni kontrakt pri katerem mora biti soglasje strank izraženo z določenimi besedami (rim. pr.)

kontráktni -a -o prid. pogodbeni: kontraktna obligacija pogodben obveznost; kontraktna odgovornost odgovornost na podlagi pogodbe

kontraktuálni -a -o prid. pogodbeni: kontraktualni uslužbenec; kontraktualno delo

kóntraprotèst -a m protest zaradi neizpolnitve progresnih meničnih obveznosti (men.)

kóntreavolúcija -e ž protirevolucija

kóntreavolúciónárni -a -o prid. ki se nanaša na kontrarevolucijo: kontrarevolucionarno ogrožanje družbene ureditve (kaz.)

kontrárni -a -o prid., v zvezi: kontrarni akt akt, s katerim se prepreči nastanek posledice ali odpravi posledica

kóntراسignácija -e ž ministrov sopodpis na pismenem aktu šefa države

kóntravotánt -a m kdor glasuje proti predlogu

kóntravótum -a m glas proti predlogu

kontribúcija -e ž 1. izredna denarna dajatev, ki jo naloži okupant, prepovedana l. 1949 z ženevsko konvencijo o zaščiti civilnih oseb v času vojne 2. vrsta davkov v 16. in 17. stol. (pr. zg.) 3. davek sploh v 18. stol. (pr. zg.)

kontrolá -e ž 1. pregled, nadzorstvo: carinska, devizna, obmejna, računsko, veterinarska kontrola; parlamentarna, politična, samoupravna delavska kontrola; ustavnosodna kontrola ki jo opravlja ustavno sodišče; kontrola blaga in storitev; kontrola cen; kontrola gibanja na meji, prometa čez mejo; kontrola kakovosti kmetijskih in živilskih proizvodov; kontrola

meril; kontrola uporabe družbenih sredstev; kontrola ustavnosti zakona; kontrola uvoza in izvoza; kontrola zdravil; naročnik, vršilec kontrole 2. v zvezi: kontrola letenja in vodenje letal služba, ki na letališču skrbi za varnost v letalskem prometu

kontroliranje -a s pregledovanje, nadzorovanje
kontrolirati -am nedov. in dov. pregledovati, nadzorovati **kontrolirani** -a -o: kontrolirano ozemlje v vojni; kontrolirano podjetje

kontrolni -a -o prid. ki se nanaša na kontrolo ali kontroliranje: kontrolni blok, kupon; kontrolni organ, postopek, pregled, ukrep; kontrolna doba; kontrolna knjiga, organizacija, pravica, pristojbina

kontrolnik -a m kontrolna knjiga: kontrolnik sklenjenih zunanjetrgovinskih poslov; kontrolnik oseb v priporu

kontrolór -ja m, v zvezi: kontrolor letenja kdor na letališču skrbi za varnost v letalskem prometu

kontumác -áca m 1. pravna posledica zaradi izostanka toženca od obravnave 2. osamitev zaradi suma okuženosti: pasji kontumac zapora psov zaradi nevarne živalske kužne bolezni, zaščitite divjadi ipd.

kontumacijski -a -o prid. 1. ki se nanaša na kontumac (1): kontumacijski odlok, postopek; kontumacijsko sojenje sojenje v nenavzočnosti obtoženca (kaz. post.) 2. ki se nanaša na kontumac (2): kontumacijski zdravstveni zavod

kontumaciranje -a s 1. izrek sodbe tožencu, ki ni prišel na obravnavo, čeprav je bil povabljen 2. osamitev zaradi suma okuženosti

kontumacirati -am dov. in nedov. 1. izreči sodbo tožencu, ki ni prišel na obravnavo, čeprav je bil povabljen 2. osamiti zaradi suma okuženosti

kontumáčni -a -o prid. ki se nanaša na kontumac (1): kontumáčni postopek sojenje obtoženca v njegovi nenavzočnosti; kontumáčna sodba sodba, ki se izda zaradi izostanka (pravd. post.), sin. zamudna sodba

konvalescénca -e ž naknadno nastala veljavnost prvotno neveljavnega pravnega akta, sin. poveljavitev, sin. konvalidacija: konvalescénca pravnega posla

konvalescírati -am dov. poveljaviti

konvalidácija -e ž naknadno nastala veljavnost prvotno neveljavnega pravnega akta, sin. poveljavitev, sin. konvalescénca: konvalidacija pravnega posla; konvalidacija zakonske zveze

konvalidírati -am dov. poveljaviti: konvalidirati zakonsko zvezo

konvenciónija -e ž pogodba, sporazum med državami: konzularna konvenciónija ki ureja poslovanje konzulov; meddržavna, mednarodna, regionalna konvenciónija; ratificirana konvenciónija; sanitarna, trgovinska konvenciónija; konvenciónija o izročitvi storilcev kaznivih dejanj; konvenciónija o pravni pomoči; haaške zasebnopravne, procesne, vojne konvenciónije; ženevske konvenciónije npr. za zaščito žrtev vojne iz l. 1949; konvenciónije s področja intelektualne lastnine; odpoved, revizija konvenciónije; signatar konvenciónije država, ki podpiše mednarodni dogovor

konvenciónijski -a -o prid. ki se nanaša na konvenciónijo: konvenciónijski postopek dogovorjeni postopek; konvenciónijska carinska tarifa tarifa, dogovorjena s tujo državo, ant. avtonomna carinska tarifa; konvenciónijska norma norma, ki je določena z dogovorom; konvenciónijska (denarna) veljava; konvenciónijsko pravo pravo, ki ga določajo konvenciónije

konvenciónálen -lna -o prid. dogovorjen: konvenciónalna globa pogodbena kazen

konvènt -énta m, v zvezi: Nacionalni konvent revolucijski parlament v Franciji od l. 1792 do l. 1795

konvertibilni -a -o prid. ki se nanaša na konvertibilnost: konvertibilni denarni nadomestek denarni nadomestek, ki se lahko zamenja pri njegovem izdajatelju za pravi denar; konvertibilni devizni priliv; konvertibilna valuta valuta, ki je zamenljiva za drugo valuto ali zlato; konvertibilne devize; konvertibilno območje

konvertibilnost -i ž sposobnost domače valute, da se lahko zamenja za drugo valuto po tečaju, ki je blizu uradnemu: konvertibilnost knjižnega denarja za bankovce; konvertibilnost valut

konvertírati -am dov. in nedov., v zvezah: konvertirati dolg spremeniti pogoje posojila; konvertirati polico spremeniti zavarovalne pogoje **konvertíran** -a -o: konvertirano posojilo

konvèrzija -e ž 1. sprememba nične pogodbe, ki izpolnjuje pogoje za veljavnost druge pogodbe, v to drugo pogodbo, če je to v skladu z namenom strank ob sklenitvi pogodbe 2. v zvezah: konverzija državnih obveznic npr. sprememba njihove glavnice, obrestne mere; konverzija posojila sprememba pogojev, pod katerimi je bilo posojilo dano

konverzijski -a -o prid., v zvezi: konverzijsko posojilo posojilo, ki je združeno s prejšnjim posojilom z naknadno spremenjenimi pogoji

konvolút -a m sveženj spisov

konzilij -a m posvet več zdravnikov glede diagnoze in zdravljenja bolnika: konzilij v osnovni zdravstveni dejavnosti; konzilij bolnišnice, inštituta, klinike

konzorciální -a -o prid. ki se nanaša na konzorcij: konzorciálni posel; konzorciálna pogodba pogodba o poslovno-tehničnem sodelovanju, ki se sklne za realizacijo določenega gospodarskega posla

konzórcij -a m priložnostno združenje gospodarskih organizacij ali posameznikov za izvršitev posameznih gospodarskih poslov: bančni, medbančni konzorcij

kónzul -a m 1. stalni zastopnik države v tujini za določene, zlasti trgovinske zadeve, ki opravlja tudi nekatere upravne posle: častni, poklicni konzul; generalni konzul; jurisdikcijski konzul ki izvršuje jurisdikcijsko oblast v vzhodnih državah (pr. zg.) 2. v starorimski republiki vsak od dveh vrhovnih državnih funkcionarjev (rim. pr.) 3. v Franciji vsak od treh najvišjih državnih funkcionarjev od l. 1799 do l. 1804

konzulárni -a -o prid. ki se nanaša na konzule ali konzulat: konzularni agent konzularni predstavnik najnižje stopnje; konzularni arhiv, funkcionar, predstavnik, vizum, zbor; konzularni kolki kolki za poslovanje konzulata v tujini; konzularni odnosi, posli; konzularna agencija urad konzularnega agenta; konzularna faktura faktura, ki ji je priloženo konzularno potrdilo o izvoru blaga; konzularna intervencija, konvenciónija, služba, taksa; konzularne funkcije; konzularno območje, osebje, pravo, predstavništvo; konzularno sodstvo (pr. zg.)

konzulát -a m 1. konzulov urad: generalni konzulat; sedež, stopnja konzulata; odpreti, odpraviti, zapreti konzulat 2. funkcijsko obdobje in dostojanstvo konzula (rim. pr.) 3. vladanje konzulov v Franciji od l. 1799 do l. 1804

konzulènt -énta m konzultant: davčni, pravni konzulent

kónzulski -a -o prid. ki se nanaša na konzule: konzulska čast

konzultánt -a m strokovni svetovalec

konzultántski -a -o prid. ki se nanaša na konzultante: konzultantsko poslanstvo

konzultatívni -a -o prid. svetovalni: zaprositi za konzultativno mnenje

kooperácija -e ž sodelovanje zaradi skupnega proizvajanja in prodaje: proizvodna koope-

racija; kooperacija v industriji, kmetijstvu; kooperacija podjetij; pogodba o kooperaciji **kooperacijski** -a -o prid. ki se nanaša na kooperacijo: kooperacijski odnosi; kooperacijska industrija, pogodba; kooperacijske obveznosti; kooperacijsko razmerje razmerje med udeleženci poslovnega sodelovanja

kooperánt -a m kdor dela, sodeluje v kooperaciji: kmet kooperant; odgovornost kooperantov odgovornost nasproti končnemu proizvajalcu stvari; delovna organizacija kooperantov

kooperatívna -e ž zadruga

kooperativizém -zma m zadrुžni sistem, združenstvo

kooperatívni -a -o prid. zadrुžni: kooperativna proizvodnja

kooptiranje -a s izvolitev novega člana v kolegijski organ, ki jo opravijo člani tega organa

kooptírati -am dov. in nedov. izvoliti novega člana v kolegijski organ, kar opravijo člani tega organa **kooptírani** -a -o: kooptirani član

koordinácija -e ž usklajevanje: meddržavna koordinacija; koordinacija dela, poslovanja

koordinacijski -a -o prid. usklajevalni: koordinacijski odbor; koordinacijska komisija

koordinírati -am nedov. in dov. usklajevati **koordinírani** -a -o: koordinirani organi upravni organi enake stopnje

kòp kòpa m, v zvezah: dnevni, površinski kop prostor na površini zemlje, kjer se koplje ruda

kopalíški -a -o prid. ki se nanaša na kopalíšče: kopalíški kraj, okoliš, red; kopalíško zdravilišče

kòpenski -a -o prid., v zvezi: kopenska vojska del armade, določen za vojaške dejavnosti na kopnem

kopičénje -a s glagolnik od kopičiti: kopičenje blaga, kapitala, kazenskih sankcij, zahtevkov **kopičiti** -im nedov. nabirati v veliki količini: neupravičeno kopičiti blago (kaz.)

kópija -e ž 1. drugi izvod hkrati tipkanega ali pisanega besedila: kopija odločbe 2. v zvezi: kopija katastrskega načrta preris iz katastrskega načrta

kopírati -am dov. in nedov. izdelati več kopij besedila, slik: kopirati dokumente

kòpni -a -o prid. ki se nanaša na kopno: kopni prostor luke, pristanišča

kòpno -ega s zemeljska površina, ki je ne pokriva morje: prevoz po kopnem

kòprodukcija -e ž sodelovanje pri proizvodnji: koprodukcija filma npr. s tujo filmsko družbo

kòprodukcijski -a -o prid. *ki se nanaša na kòprodukcijo*: kòprodukcijška pogodba
kordón -a m 1. *zapora kraja s stražami*: policijski kordon 2. *obmejni varnostni pas z vojaškimi postojankami* 3. v zvezi: sanitarni kordon pas ozemlja, čez katerega je prepovedan prehod zaradi preprečitve širjenja nalezljivih bolezni
kòreferát -a m *dopolnilno poročilo h glavnemu referatu*
kòreferènt -ènta m *kdor ima, pripravi koreferat*, sin. *soporočevalec*
korektúra -e ž 1. *popravek, sprememba*: korektura meje 2. *ugotavljanje in popravljanje jezikovnih in stilističnih napak v besedilu*
korespondénca -e ž *dopisovanje*: diplomatska, trgovska, uradna korespondenca
korespondènt -ènta m 1. *kdor poklicno opravlja dopisovanje*: trgovinski korespondent 2. *dopisnik*: časnikarski korespondent
koridór -ja m 1. *prehodno ozemlje med dvema državama* 2. v zvezi: mejni koridor del zračnega prostora na zračni poti nad določenim krajem na državni meji, ki je določen za prihod letal v državni zračni prostor in za odhod iz njega
****korigènd** -ènda m *mladoletni prestopnik v polboljševalnem oddelku prisilne delavnice*
korist -i ž *kar daje, prinaša ugodne, pozitivne posledice za koga*: družbena, državna, gospodarska, javna, neupravičena, osebna korist; pravna korist osebna ali premoženjska korist, ki jo pravo varuje, sin. *interes* (2); premoženjska, protipravna korist; subjektivna korist; pogodba v korist tretjega; nekaznivost žalitve pri varstvu upravičenih koristi (kaz.); imeti korist od česa; pridobiti si korist; varovati svojo korist; zastopati tujo korist
koristni -a -o prid. *ki daje, prinaša ugodne posledice*: koristni izdatek; koristni stroški; darilo v splošno koristni namen (ded. pr.)
koristnik -a m *upravičenec*
koristoljubni -a -o prid. *ki se nanaša na koristoljubnost*: koristoljubni nagib, namen
koristoljubnost -i ž *težnja po koristi*: kaznivo dejanje, storjeno iz koristoljubnosti kaznivo dejanje, pri katerem hoče storilec povečati premoženje ali odvrniti nevarnost, da se premoženje zmanjša
korito -a s *vodna struga*: rečno, vodno korito
korporácija -e ž *organizacija*, v katero se združijo osebe za dosego skupnega cilja in je pravna oseba: javnopravna, mednarodna finanč-

na, stanovska, teritorialna, zasebnopravna korporacija
korporacijski -a -o prid., v zvezi: korporacijski vrednostni papir vrednostni papir, ki kaže na članstvo v kaki organizaciji ali skupnosti, npr. delnica, certifikat o združenih denarnih sredstvih
korporativizem -zma m *družbeni sistem, ki temelji na poklicno-stanovski organiziranosti in povezanosti*
korporativni -a -o prid., v zvezi: korporativni družbeni sistem korporativizem
korumpírati -am nedov. in dov. *izprijati, kvariti, navadno s podkupovanjem*
korúpcija -e ž *podkupovanje, podkupljivost*: kaznivo dejanje korupcije
korupcijski -a -o prid. *ki se nanaša na korupcijo*: korupcijski delikt jemanje podkupnine; korupcijska zadeva
kós -a m *posamezna stvar glede na število istovrstnih stvari*: plačilo od kosa
koséščina -e ž *kmetija koseza* (pr. zg.), sin. *viteška kmetija*
koséški -a -o prid. *ki se nanaša na koseze ali koseščino* (pr. zg.): koseški sodnik, zbor; koseška občina; koseška večja
koséz -a m 1. *pripadnik staroslovenske privilegirane plasti* (pr. zg.) 2. *vrsta svobodnega kmetarja* (pr. zg.)
koséze koséz ž, mn. *koseško naselje* (pr. zg.)
kosmáti -a -o prid. *ki je brez odbitka bremen, dajev ali dolgov*, sin. *bruto*: kosmati dobiček, dohodek; kosmati družbeni proizvod celota proizvedenih materialnih dobrin in storitev v določenem razdobju, sin. *družbeni bruto proizvod*; kosmati zaslužek, znesek; kosmati prejemki prejemki, ki so brez odbitka bremen, odtegljajev, sin. *bruto prejemki*; kosmata cena, odškodnina; kosmata teža teža z všteto embalažo, sin. *bruto teža*; kosmata vrednost, zapuščina; kosmato premoženje
kosóvni -a -o prid. *ki se nanaša na kos*: kosovni prevoz; kosovna pošiljka pošiljka v kosih; kosovna prodaja; kosovno blago blago na kose
kót -a m *preživitek*: pravica do kota; imeti izgovorjen kot
kotácija -e ž *pripustitev vrednostnega papirja ali določenega blaga k trgovanju na borzi*
kotíranje -a s *kotacija*: kotiranje vrednostnih papirjev
kotírati -am nedov. in dov., v zvezi: blago kotira na borzi z njim je dovoljeno trgovati na borzi
kotizácija -e ž *vnaprej določen prispevek organizacije za kritje skupnih izdatkov, npr. čla-*

narina mednarodnim organizacijam za udeležbo na posvetovanju

kòv kòva m 1. *kovanje*: denar jugoslovanskega kova 2. *vtisnjen znak, podoba na kovancu*
kovánc -nca m *kovani denar*: priložnostni kovanec
kovánje -a s *glagolnik od kovati*: kovanje denarja
kováti kùjem nedov. s *strojnim stiskanjem oblikovati kovino kováni -a -o: kovani denar kovaneč
kovína -e ž *neprozorna, navadno trdna kovna snov s sijajem in dobro prevodnostjo*: plemenite kovine kemično zelo obstojne kovine, ki se uporabljajo za nakit in kovance, npr. zlato, srebro, platina; primes iz kovin npr. pri kovanem denarju
kovínski -a -o prid. *ki se nanaša na kovino*: kovinski denar kovanci; kovinska podlaga bankovcev; kovinska vrednost npr. kovancev; kovinska veljava ant. *papirnata veljava*; kovinska zlitina; kovinsko kritje
kòvni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na kovanje denarja*: kovni stroški; kovna politika; kovno znamenje 2. v zvezi: kovna stopnja razmerje med utežno enoto določene kovine in številom iz nje narejenih kovancev
kóvnica -e ž *obrat za izdelovanje kovanega denarja*: kovnica denarja
kovnína -e ž *plačilo za kovanje*
kózmíčni -a -o prid., v zvezi: kozmično pravo *vesoljsko pravo*
kráj krája m 1. *poseljen del zemeljske površine*: rojstni, turistični, zdraviliški kraj; kraj bivanja, dela, prebivanja; kraj sklenitve, izpolnitve pogodbe; kraj stanovanja; kraj zaposlovanja; ime kraja; zapora kraja 2. *manjši del zemeljske površine glede na določeno lastnost, dejavnost*: nakladalni, namembni, odpravni, odpošiljalni, plačilni, prevzemni, vročilni kraj; kraj obratovanja, raztovarjanja 3. *manjši del zemeljske površine sploh*: kraj izročitve, prijetja; kraj izvršitve kaznivega dejanja; kraj zalotitve; ogled na kraju samem
krája -e ž *tatvina*
kraján -a m *pripadnik krajevne skupnosti*
****krajcar** -ja m *denarna enota v Avstriji do l. 1892, stotina goldinarja*
krajévni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na kraj* (1): krajevni običaj; krajevni imenik; krajevni praznik; krajevni promet; krajevni samoprispevek; krajevni urad upravni organ občine zunaj njenega sedeža; krajevna cena, korist, navada; krajevna občina (pr. zg.); krajevna ob-*

last, potreba; krajevna pristojnost (post.); splošna krajevna pristojnost npr. *pristojnost sodišča, na katerega območju ima toženec stalno prebivališče* (pravd. post.); sporazum o krajevni pristojnosti sporazum, s katerim se stranki dogovorita, katero sodišče bo reševalo njun že nastali spor ali spore, ki bi utegnili nastati (pravd. post.), sin. *prorogacijska pogodba*; krajevna skupnost najnižja teritorialna samoupravna organizacija; krajevna uprava; krajevna veljavnost predpisa; krajevne razmere; krajevno ime, volišče 2. *ki se nanaša na kraj* (3): krajevni ogled ogled na kraju samem **krajévno** prist.: krajevno običajen običajen v kraju; krajevno pristojen
krájina -e ž 1. a) *mejno ozemlje* (pr. zg.) b) *mejna grofija* (pr. zg.), sin. *marka* (3) (pr. zg.) 2. v zvezi: *Vojna krajina vojaško organiziran pas ozemlja ob turški meji na Hrvaškem, na Hrvaškem in v Slavoniji od 16. stol. dalje* (pr. zg.) 3. v zvezi: *Slovenska krajina od konca 19. stoletja do druge svetovne vojne Prekmurje*
krajíšnik -a m *vojak Vojne krajine* (pr. zg.)
kráj -a m *naziv za vladarja v nekaterih državah*
kraljèstvo -a s *država, ki ji vlada kralj*
kraljevína -e ž *država, ki ji vlada kralj*
kraljévski -a -o prid. *ki se nanaša na kralje*: kraljevski ukaz; kraljevska oblast, uredba; kraljevske insignije npr. krona, žezlo, meč
kraljica -e ž 1. *naziv za vladarico v nekaterih državah* 2. *kraljeva žena*
krásti krádem nedov. *jemati komu njegove premitne stvari s prilastitvenim namenom*
krátiti -im nedov. *odrekat, prepredčevati*: kratiti komu pravico
kratkoróčni -a -o prid. *ki se nanaša na kratek rok*: kratkoročni kredit, posel; kratkoročna obveznica, obveznost, terjatev; kratkoročno dolvoljenje, posojilo
kratkotrájen -jna -o prid. *ki traja malo časa*: kratkotrajni ukrepi za mladoletnike; kratkotrajna prostostna kazen
křčenje -a s *odstranjanje drevja, grmovja s koreninami vred z namenom pridobiti obdelovalno zemljo*: krčenje gozda; prepoved krčenja
krčévina -e ž s *krčenjem pridobljeno zemljišče*
krčítiti -im nedov. *odstranjevati drevje, grmovje s koreninami vred z namenom pridobiti obdelovalno zemljo*: krčiti gozd
kredit -a m 1. s *pogodbo zagotovljen prenos sredstev ali pravice razpolaganja s sredstvi za določen čas proti povračilu*, prim. *posojilo*: akceptni kredit ki ga da banka s tem, da akcep-

tira nanjo izdane menice; bančni kredit ki ga da banka; blagajniški kredit kratkoročni kredit za kritje trenutnega primanjkljaja; blagovni kredit za financiranje prometa z blagom; denarni, devizni, dokumentarni, dolgoročni kredit; eskontni kredit pri katerem se obresti odtegnejo vnaprej; gospodarski kredit za gospodarske namene; hipotekarni kredit zavarovan z zastavno pravico na nepremičnini; investicijski kredit za nabavo osnovnih ali trajnejših obratnih sredstev; izvozni kredit ki ga dobi izvoznik; javni kredit pri katerem je družbena skupnost upnik ali dolžnik; komercialni kredit ki ga da prodajalec kupcu; kontokorentni kredit določen v mejah bančnega tekočega računa; kratkoročni kredit; lombardni kredit ki je zavarovan z zastavitvijo vrednostnih papirjev, dragocenosti ali blaga, sin. lombardno posojilo, sin. posojilo na vrednostne papirje; mednarodni, menični, namenski, notranji, okvirni, poslovni kredit; potrošniški kredit; premostitveni kredit za kritje začasnega blagajniškega primanjkljaja; realni kredit ki je zavarovan na nepremičnini; reeskontni kredit; remburzni kredit s katerim se financira čezmorska trgovina, pri čemer uvoznikova banka akceptira zaradi financiranja posla menico proti prenosu dokumentov (nakladnice); sanacijski kredit za kritje izgube; selektivni kredit ki je izbran, odbran; srednjeročni, stanovanjski kredit; zemljiški kredit realni kredit; zunanji kredit najet v tujini; kredit proti zastavi; dajalec, jemalec, uporabnik kredita; blokiranje, črpanje, dajanje, namemanje kreditov; odpoved kreditov; prodaja na kredit; črpati, dati, dovoliti kredit; izčrpati, odpreti, podaljšati, prenesti, uporabiti, vrniti kredit 2. zaupanje, ugled, ki ga uživa dolžnik: uživati, ogrozati, uničiti kredit

kreditiranje -a s dajanje kredita: bančno, blagovno, dolgoročno, kratkoročno, menično, selektivno kreditiranje; kreditiranje kupnine; kreditiranje stanovanjske graditve

kreditirati -am dov. in nedov. dati kredit kreditirani -a -o: kreditirani prevoz; kreditirana kupnina, pošiljka, vozna (post.)

kreditni -a -o prid. ki se nanaša na kredit (1): medbančni kreditni aranžma; kreditni denar državne in bančne zadolžnice, ki veljajo kot plačilno sredstvo; kreditni kontingent najvišji skupni znesek kreditov, ki jih dovoli centralna banka; kreditni nalog nalog bančnega klienta banki, naj odobri tretji osebi kredit; kreditni kup, odbor, posel; kreditni promet je-

manje, vračanje kreditov; kreditni saldo dobrometje; kreditni sistem sistem, ki omogoča poslovnim subjektom, ki nimajo lastnih finančnih sredstev, da jih pridobijo za določen čas proti vrnitvi; kreditni sklad sklad, namenjen dajanju kreditov; kreditni sporazum sporazum o dajanju kreditov, kreditiranju; kreditni trg skupnost ponudb in povpraševanj po kreditih na določenem območju; kreditni zavod gospodarska organizacija na monetarnem področju; kreditni odnosi npr. s tujino; kreditni pogoji; kreditna bilanca izkaz razpoložljivih kreditnih sredstev in njihova porazdelitev na različne vrste kreditov; kreditna hipoteka hipoteka, ki je vknjižena z najvišjim zneskom, ki ga sme doseči kredit; kreditna knjiga knjiga osebnih računov; kreditna nakaznica kreditni nalog; kreditna olajšava, omejitev, operacija; kreditna pogodba pogodba o najemu kredita; kreditna politika; kreditna postavka postavka, ki kaže znesek kredita; kreditna sposobnost sposobnost subjekta najemati kredite glede na svoje premoženje; kreditna ugodnost; kreditna zmožnost upnika; cirkularno kreditno pismo pooblastilo upravičencu za dviganje denarja pri več bankah; kreditno poslovanje, posredovanje, razmerje; kreditno-monetarna politika kreditno prisl.: biti kreditno sposoben

kreditor -ja m kdor da kredit

kresija -e ž 1. okrožje, okrožni urad na Kranjskem, Goriškem, Koroškem in Štajerskem v drugi polovici 18. in v prvi polovici 19. stol. (pr. zg.) 2. poslopje tega urada (pr. zg.)

kresijski -a -o prid. ki se nanaša na kresijo (1): kresijski glavlar (pr. zg.)

krfski -a -o prid., v zvezi: krfska deklaracija izjava zastopnikov Jugoslovanskega odbora in vlade Srbije 20. 7. 1917 o združitvi Srbov, Hrvatov in Slovencev v neodvisno državo

krida -e ž stečaj: *goljufiva krida (kaz.); *krida iz malomarnosti (kaz.)

kridár -ja m stečajni dolžnik

kridatár -ja m kridar

kriminal -a m 1. navadno hujše kaznivo dejanje 2. dejavnost, ki zajema kazniva dejanja: gospodarski kriminal

kriminallec -lca m storilec navadno hujšega kaznivega dejanja

kriminalist -a m 1. strokovnjak za kazensko pravo in druge kazenskopravne znanosti 2. delavec organa za notranje zadeve s posebnimi nalogami na področju odkrivanja kaznivih dejanj in njihovih storilcev

kriminalistični -a -o prid. ki se nanaša na kriminalistiko: kriminalistični muzej; kriminalistična evidenca, stroka, služba, tehnika

kriminalistika -e ž teoretična in uporabna znanost o odkrivanju kaznivih dejanj in njihovih storilcev

kriminaliteta -e ž celota v določenem časovnem obdobju in na določenem območju izvršenih kaznivih dejanj, sin. hudodelstvenost: mednarodna kriminaliteta; struktura kriminalitete; preprečevanje kriminalitete

kriminalni -a -o prid. ki se nanaša na kriminalce ali kriminal: kriminalna etiologija veda o vzrokih kriminala; kriminalna policija policija, ki preprečuje in odstranjuje nevarnosti za javno varnost; kriminalna politika teorija in praksa boja proti kriminaliteti

kriminalnost -i ž nagnjenost h kriminalu

kriminogén -a -o prid. ki povzroča ali pospešuje kriminaliteto: kriminogeni dejavniki

kriminológ -a m strokovnjak za kriminologijo

kriminologija -e ž veda o kriminaliteti in drugih oblikah odklonskosti kot družbenem pojavu v življenju posameznika: inštitut za kriminologijo; smeri v kriminologiji

kriminolóški -a -o prid., v zvezi: kriminološka ekspertiza ekspertiza o osebnosti storilca kaznivega dejanja

kriptogram -a m tajnopis

kritêrij -a m merilo za presojanje: biološki, psihološki kriterij prištevnosti; kriterij pristojnosti

kriti krijem nedov. zagotavljati z enako ali večjo vsoto denarja plačilo, izplačilo česa: kriti izdatke, izgube, primanjkljaj, stroške, terjatve kriti -a -o: kriti ček ček, za katerega je zagotovljeno izplačilo, ani. nekriti ček

kritika -e ž 1. negativna ocena česa: resna, stvarna, žaljiva kritika; parlamentarna kritika 2. analiza novega znanstvenega ali umetniškega dela zaradi splošne presoje in ločitve pozitivnih in negativnih sestavin: kaznivost žaljive znanstvene kritike

kritje -a s 1. kar se da za varnost ali za povračilo kake premoženjske obveznosti: bančno, denarno, finančno kritje; gotovinsko, hipotekarno, menično kritje; kapitalsko kritje življenjskih zavarovalnin iz donosov naloženih denarnih sredstev (zav.); zlato kritje količina zlata, ki pokriva izdane bankovce 2. glagolnik od kriti: glavnično kritje z glavnico; proračunsko kritje iz proračunskih sredstev; kritje bankovcev, čeka; kritje izgube delovne organizacije; prodaja oziroma kup zaradi kritja

krítni -a -o prid. ki se nanaša na kritje (2): kritni kup kup, pri katerem si kupec na račun zamudnega prodajalca nabavi blago drugod; kritna prodaja prodaja, pri kateri prodajalec, če kupec ne izpolni pravočasno svoje obveznosti, proda stvar drugi osebi zaradi kritja, s pravico do razlike med pogodbeno in prodajno ceno; kritna glavnica glavnica, namenjena za kritje prevzetih obveznosti, npr. pri življenjskih pogodbah, pri življenjskem zavarovanju; kritna obveznost; kritno razmerje npr. razmerje med trasantom in trasatom trasirane menice, če je trasat za plačilno obveznost že prejel kako dajatev; kritno načelo načelo, po katerem je dražba nepremičnine dopustna, če so krite vsaj tiste pravice, ki imajo prednost pred zahtevajočim upnikom (izvrš. post., steč. post.)

krív -a -o prid. kazensko ali odškodninsko odgovoren: čutiti-se krivega; priznati se za krivega; sodišče spozna obtoženca za krivega krívi -a -o lažni, ponarejeni, predrugačeni: krivi denar, izvid, kolek; krivi obračun vrsta goljufije v službi (kaz.); krivi vrednostni papir; krivi podatki; kriva izpovedba; kriva listina; kriva mera; kriva obdolžitev, ovadba; kriva priča; kriva prisega prisega na lažno izpovedbo; kriva samoovadba; kriva utež, vrednotnica; krive karte; krivo merjenje, pričevanje, priznanje krívo prisl.: krivo pričati

krívda -e ž storilčev subjektivni odnos do dejanja in do prepovedane posledice kot eden izmed pogojev za kazensko ali odškodninsko odgovornost: abstraktna krívda (lat. culpa in abstracto) ki se presoja po splošnem, npr. po skrbnosti dobrega gospodarja; deljena krívda pri kateri je oškodovanec sam delno krív, da je nastala škoda; konkretna krívda odgovornost za skrbnost, kakršno kaže stranka v svojih zadevah; krívda v izbiri (lat. culpa in eligendo) v izbiri izpolnitvenega pomočnika ipd.; krívda pri sklepanju pogodbe; oblike, stopnje krívde; odgovornost brez krívde objektivna odgovornost; teorije o krívidi; ugotoviti krívdo; razlogi, ki izključujejo krívdo

krívdni -a -o prid. ki se nanaša na krívdo: krívdna odgovornost odgovornost, utemeljena na krívidi storilca; odškodninska odgovornost odgovornost za gmotno in negmotno škodo; krívodne oblike naklep, malomarnost; krívдно dejanje; krívдно načelo načelo odgovornosti za krívдно ravnanje

krívdorèk -éka m izrek sodbe o krívidi: krívdo-rek brez kazni obsodilna sodba, s katero se

obtoženec spozna za krivega, kazen pa se mu odpusti (kaz. post.), sin. deklaratorna obsodilna sodba

krivec -vca m kdor je kriv: krivec kaznivega dejanja

krivica -e ž dejanje, ki koga prizadene in je v nasprotju z vrednotami, priznanimi v določeni družbi: storiti, popraviti krivico

krivičen -čna -o prid. nepravičen

kriviti -im nedov. dolžiti: kriviti koga za nesrečo

krivolóvstvo -a s nezakonit lov, ribolov

krivopriséžni -a -o prid. ki se nanaša na prisego na lažno izpovedbo

krivopriséžnica -e ž ženska oblika od krivoprisežnik

krivoprisežnik -a m kdor krivo priseže

kriza -e ž 1. težaven položaj: agrarna, bančna, finančna, gospodarska, konjunktorna kriza 2. negativno politično stanje: politična, vladna kriza; kriza se zastruje; rešiti krizo

krizanje -a s glagolnik od krizati se: križanje železniške proge s cesto

krizati se -am se nedov. biti speljan, voditi čez kaj

króna -e ž 1. denarna enota nekaterih držav 2. **nekdanja avstrijska denarna enota z vrednostjo pol goldinarja 3. naglavno znamenje vladarske časti

krónični -a -o prid. ki se nanaša na dolgo trajanje, ponavljanje: kronični uživalec alkoholnih pijač alkoholik; kronični uživalec mamil narkoman

kronolóški -a -o prid. ki je določen po časovnem zaporedju: kronološki red vknjižb; kronološko kazalo

kronovína -e ž bivša avstrijska dežela z lastno upravo, zastopstvom in pravom od l. 1849 do l. 1918

krónski -a -o prid. ki se nanaša na krono (1): kronska valuta, veljava

króšnjár -ja m kdor nosi v krošnji in prodaja drobne predmete od hiše do hiše z dovoljenjem pristojnega javnega organa

krošnjáriti -im nedov. v krošnji nositi in prodajati drobne predmete od hiše do hiše z dovoljenjem pristojnega javnega organa

krošnjárski -a -o prid. ki se nanaša na krošnjarje: **krošnjarski patent obrtno dovoljenje za krošnjarjenje; **krošnjarski red; krošnjarska izkaznica, obrt; krošnjarsko dovoljenje, trgovanje

krožéči -a -e prid., v zvezah: krožéči akreditiv akreditiv, ki je izplačljiv pri več bančnih poslovalnicah, sin. cirkularni akreditiv; krožéči ček

ček, ki ga izda banka za izplačilo pri več podjetjih ali korespondentih, sin. cirkularni ček; krožéči kapital proizvodilna sredstva in delovna sila

króženje -a s glagolnik od krožiti: kroženje denarja menjavanje lastništva; kroženje kapitala, vrednostnih papirjev

krožiti króžim nedov. biti v obtoku, menjavati lastništvo: denar, kapital kroži

króžni -a -o prid., v zvezah: gospodarski krožni tok produkcija, menjava in poraba; krožno potovanje potovanje, pri katerem se na izhodišču ne vrača po isti poti

krščánski -a -o prid. ki se nanaša na kristjane ali krščanstvo: krščanska verska skupnost

kršilec -lca [-yc-] m kdor dela v nasprotju z zahtevami, predpisi, zakoni, načeli: kršilec dolžnosti, predpisa

kršítev -tve ž ravnanje, ki je v nasprotju z zahtevanimi predpisi, zakoni, načeli: huda kršitev; lažja kršitev delovne dolžnosti; kršitev delovnih obveznosti, dolžne pazljivosti, izumiteljske pravice; kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja (kaz.); kršitev teritorialne suverenosti, volilne pravice, zračnega prostora; kršitev enakopravnosti občanov, miru, načel postopka, nedotakljivosti stanovanja, nevtralnosti, obličnosti, obveznosti, pogodbe, pravic, pravnega reda, predpisov, prepovedi, samoupravljanja, skrivnosti, tajnosti, zakona, zapovedi; absolutno, relativno bistvena kršitev določb postopka

kršítiti -im nedov. delati v nasprotju z zahtevanimi predpisi, zakoni, načeli: kršiti pogodbo, pravico

krvávi -a -o prid., v zvezah: krvavi denarič a) delež javnega organa pri spravnini zaradi uboja (pr. zg.) b) plačilo za deželoskosodni ogled mrliča (pr. zg.)

krvni -a -o prid. 1. ki se nanaša na kri: krvni madež; krvna skupina dedne imunološke lastnosti rdečih krvničk 2. v zvezah: krvni sorodnik človek v razmerju do človeka, iz katerega izhaja ali s katerim ima skupnega prednika; krvno maščevanje odgovor sorodnika žrtve na kaznivo dejanje v rodovno-plemenski družbi; krvno sorodstvo 3. ki se nanaša na težji delikt, npr. umor, hudo telesno poškodbo (pr. zg.): krvni delikt, sodnik; krvno sodišče, sodstvo

krvnik -a m izvrševalec smrtne kazni

krvnína -e ž denarna odškodnina namesto maščevanja za krvni delikt (pr. zg.), sin. spravnina, sin. kompozicija

krvoskrúnski -a -o prid. ki se nanaša na krvoskrunstvo: krvoskrunsko razmerje

krvoskrúnstvo -a s spolno razmerje med krvnima sorodnikoma v ravni črti ali z bratom, s sestro, sin. incest

kúks -a m delež družabnika rudarske družbe

kúlpa -e ž (lat. culpa krivda) a) krivda b) malomarnost

kulpózni -a -o prid., v zvezah: kulpozno dejanje kaznivo, škodno dejanje, storjeno iz malomarnosti; kulpozno ravnanje ravnanje iz malomarnosti

kultúra -e ž 1. dejavnost, ki obsega področje človekovega umskega, zlasti umetniškega delovanja: pravna kultura; republiško ministrstvo za kulturo 2. v zvezi: katastrska kultura vrsta rabe zemljišča, npr. vrt, njiva, travnik, gozd 3. v zvezi: telesna kultura dejavnost, ki si prizadeva zlasti za razvijanje in ohranjanje človekovih telesnih sposobnosti in zmogljivosti; fakulteta za telesno kulturo

kultúrni -a -o prid. ki se nanaša na kulturo (1): kulturni ataše, delavec, spomenik; kulturna avtonomija, dejavnost, organizacija, skupnost, ustvarjalnost; kulturne pravice, storitve

***kúluk** -a m, tur. osebno delo na cesti ali davek v denarju namesto osebnega dela

kumulácija -e ž kopičenje, združevanje, seštevanje: kumulacija kazni ob steku kaznivih dejanj; kumulacija funkcij, tožbenih zahtevkov

kumulácijski -a -o prid., v zvezah: kumulacijsko načelo načelo seštevanja kazni ob steku

kumulatívni -a -o prid., v zvezah: kumulativni prevzem dolga prevzem dolga, pri katerem upnik sprejme prevzemnika poleg dosedanjega dolžnika; kumulativni tožbeni zahtevek združeni tožbeni zahtevek; kumulativna intercesija prevzem obveznosti poleg dolžnika, npr. poroštvo, zastavitev kumulatívno prisl.: kumulativno predpisane kazni npr. zapor in denarna kazen

kumulírati -am nedov. in dov. kopičiti, združevati, seštevati: kumulirati tožbene zahtevke

kúp -a m pridobitev stvari za plačilo kupnine: distančni kup pri katerem se pošilja blago iz enega kraja v drugega s posredovanjem prevoznika, špediterja ipd.; dvojni kup vzajemni kup; generični kup kup vrstne stvari; gotovinski kup; kreditni kup pri katerem je kupnina kreditirana; kritni kup pri katerem si kupec na račun zamudnega prodajalca nabavi blago drugod; obročni kup pri katerem se kupnina plačuje v obrokih; odprti kup npr. prodaja s pridržkom boljšega kupca; postnu-

merandni kup pri katerem je dogovorjeno plačilo kupnine v določenem roku po prejemu fakture ali blaga; povratni kup s povratno prodajo; prenumerandni kup pri katerem se kupnina plača vnaprej; rešilni kup prodajalčev odkup prej prodane stvari; ročni kup iz roke v roko; specifikacijski kup prodaja s specifikacijo; vzajemni kup ki je vezan na drugo kupno pogodbo, npr. izvoz na uvoz; kup določene stvari; kup nade (lat. emptio spei) ivvegana kupna pogodba, ki se nanaša na morebitne bodoče stvari, npr. kup določenega bodočega ulova rib; kup pričakovane stvari (lat. emptio rei speratae) stvari, ki še ne obstaja, a se pričakuje, da bo nastala, npr. kup bodoče žetve; kup na obroke prodaja na obroke; kup na odpoklic pri katerem kupec določi roke posameznih dobav; kup na ogled gl. kup na poskušnjo; kup na poskušnjo ki je sklenjen pod pogojem, da kupec blago odobri, sin. kup na ogled; kup po poskušnji pri katerem je prodajalec dolžen dobaviti enako dobro blago, kakor je bilo dobavljeno za poskušnjo; kup po pregledu nepogojni kup, pri katerem mora blago ustrezati rezultatom pregleda; kup po vzorcu; kup s povratno prodajo s pridržkom pravice kupca, da proda stvar prodajalcu nazaj; kup s pravico zamenjave; kup s pridržkom poskusa; kup za poskušnjo nepogojni kup, pri katerem hoče kupec spoznati blago, da bo morebiti sklenil še nadaljnje kupne pogodbe; kup počez pri katerem se stvar pridobi, kakor stoji ali leži, brez štetja, merjenja, tehtanja; kup in prodaja

kupčevánje -a s kupovanje in prodajanje: kupčevanje z zlatim denarjem, s tujo valuto, z devizami, zlatom

kupčeváti -újem nedov. kupovati in prodajati: kupčevati za lesom

kupčija -e ž trgovanje, trgovina: borzna, terminska kupčija; kupčija z žitom; posredovanje kupčij

kúpec -pca m kdor kaj kupi, kupuje: potencialni kupec morebitni, možni kupec; prednostni kupec ki ima predkupno pravico; dajanje prednosti posameznim kupcem ravnanje prodajalca, da zadržuje blago ali proda posameznemu kupcu nesorazmerno veliko količino blaga glede na dejansko ali pričakovano poroščanje blaga (kaz.); preslepitev kupcev (kaz.)

kupíti kúpim dov. dobiti kaj za plačilo kupnine: kupiti blago; kupiti na kredit kúpljeni -a -o: kupljeno blago

kúpni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na kupovanje, trgovanje*: kupni tečaj; kupna cena *cena*, *po kateri kupec dobi blago*; kupna moč denarja *veljava denarja, izražena v količini blaga, ki se dobi za denarno enoto*; kupna pogodba *prodajna pogodba*; kupna zmožnost; kupno pismo *listina o kupni pogodbi* 2. v zvezi: kupna kmetija *kmetija v užitvalni lastnini podložnika* (pr. zg.)

kupnina -e ž *denarno nadomestilo za kupljeno blago*: kreditiranje, plačilo kupnine; presežek kupnine pri dražbi *preostanek kupnine po plačilu terjatev*; vrnitev, znižanje kupnine; kreditirati, odšteti, plačati, poravnati kupnino; odplačevati kupnino na obroke

kupón -a m 1. *odrezek, ki upravičuje imetnika obligacije do izplačila obresti, anuitete, pri delnici do dividende*: anuitetni, dividendni, obrestni, premijski kupon; dospeli kupon 2. *odrezek kot dokazilo o pravici do česa*: kontrolni kupon

kupónski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na kupon (1)*: kuponski davek; kuponska obveznica; kuponska pola *drugi del obveznice, ki je sestavljen iz anuitetnih ali obrestnih kuponov*, sin. *talon* (3); kuponska služba, taksa 2. v zvezi: kuponski posel *nakup, pri katerem daje kupon predlagatelju določene ugodnosti*

kúpoprodája -e ž *pogodba o kupu in prodaji*
kúpoprodájni -a -o prid. *ki se nanaša na kúpoprodajo*: kúpoprodajni promet; kúpoprodajna pogodba

kupoválec -lca [-yc-] m *kupec*

kupováalka -e [-yk-] ž *ženska oblika od kupoválec*

kupovánje -a s *sklepanje kupnih pogodb*

kupováti -ujem nedov. *sklepati kupne pogodbe*

kuránd -a m *oseba pod skrbstvom* (rim. pr.), sin. *skrbljenec*

kurántni -a -o prid., v zvezah: *kurantni denar denar, ki se v določeni državi uporablja kot plačilno sredstvo*; *kurantno blago blago, ki se lahko, dobro prodaja*

kuratéla -e ž *skrbništvo*

kurátor -ja m *skrbnik*

kuratórij -a m *skrbniški odbor, nadzorni svet*

kuréntni -a -o prid. *kurantni*

kuriálni -a -o prid. *ki se nanaša na kurijo* (3): *kurialni glas glas vseh članov kurije, ki velja za enega* (pr. zg.)

kúrija -e ž (lat. curia) 1. *vojaška, sakralna in politična enota v starem Rimu* (rim. pr.) 2. *srednjeveški naziv za vladarjev dvor, dvorno pisarno, državni zbor ali svet* (pr. zg.) 3. *skupina*

poslancev enega volilnega telesa (pr. zg.) 4. ****volilno telo v stari Avstriji za državni zbor in za deželne zборе, npr. veleposestniška, mestna, splošna kurija** 5. v zvezah: *rimska kurija skupni naziv za vrhovne urade rimskokatoliške cerkve* (kan.); *škofijska kurija ustanove in osebe, ki pomagajo škofu pri vodstvu celotne škofije, pastoralnega dela, pri upravi škofije in izvajanju sodne oblasti* (kan.)

kurír -ja m *kdor raznaša pošto, sporočila, obvestila*, sin. *sel*: *diplomatski kurir*

kurírski -a -o prid. *ki se nanaša na kurirje*: *kurirska knjiga, pošta, služba*; *kurirsko pismo*

kurtáza -e ž *provizija posredniku*: *borzna kurtaža*

kurtoazija -e ž *pravila vljudnosti v občevanju*: *meddržavna kurtoazija pravila o občevanju v meddržavnih odnosih*, sin. *meddržavna vljudnost*

kúrz -a m 1. *tečaj (1)*: *blagovni, borzni, devizni, dnevni, menjalni, obračunski, povprečni kurz*; *prisilni kurz denarja ki je uradno določen*; *srednji kurz denarja ki je med tečajem ponudbe in povpraševanja*; *uradni kurz* 2. *tečaj (2)*

kúrzni -a -o prid. *tečajni*: *kurzni ažjo*; *kurzna cena, izguba*; *kurzna lista*; *kurzna razlika, vrednost*

kúžen -žna -o prid. *nalezljiv*: *kužna bolezen*; *prenašanje kužnih bolezni pri živalih in rastlinah* (kaz.); *preprečevanje, zatiranje kužnih bolezni*

kvalificirati -am dov. in nedov. *oceniti po določenem merilu*: *pravno kvalificirati kako ravnanje podrediti ga pravnemu predpisu* **kvalificiran** -a -o: *dejanje, kvalificirano s hujšo posledico dejanje, pri katerem je nastala posledica hujša, kot je bila v storilčevem naklepu, npr. posebno huda telesna poškodba s posledico smrti* (kaz.)

kvalificirani -a -o: 1. *ki je usposobljen za opravljanje določenega dela*: *kvalificirani delavec*; *kvalificirano osebje* 2. v zvezah: *kvalificirani akcept sprejem menice, ki ne ustreza povsem njeni vsebini*, sin. *modificirani akcept*; *kvalificirani naklep* (lat. dolus coloratus) *naklep s posebej poudarjenim namenom* (kaz.), sin. *motivirani naklep*; *kvalificirani poskus poskus, pri katerem je nastopila posledica, vendar različna od nameravane, je pa obsežna v poskušnem dejanju, npr. huda telesna poškodba pri poskušnem umoru*; *kvalificirani povratek specialni povratek* (kaz.); *kvalificirana posest posest, ki je zakonita, pristna in dobroverna*; *kvalificirana večina strožje določena absolutna večina, npr. dvotretjinska*;

kvalificirano kaznivo dejanje kaznivo dejanje, ki se kaznuje ostreje kot temeljno dejanje, npr. velika tatvina nasproti tatvini (kaz.)

kvalifikácija -e ž 1. *spособnost človeka za določeno delo*, sin. *usposobljenost*: *službena, strokovna, šolska kvalifikacija* 2. v zvezi: *pravna kvalifikacija podreditev dejanskega stanu pravni normi*

kvalifikácijski -a -o prid. *ki se nanaša na kvalifikacijo* (2): *kvalifikacijski znak kaznivega dejanja*

kvalitéta -e ž *kakovost*

kvalitéten -tna -o prid. *kakovosten*: *kvalitetno blago* **kvalitétni** -a -o: *kvalitetni razred zemljišča bonitetni razred zemljišča*

kvantitativni -a -o prid., v zvezi: *kvantitativna teorija denarja teorija, po kateri je kupna moč denarja enaka razmerju med količino krožnega denarja in količino krožnega blaga*

kvár -a m *škoda*: *biti v kvar*

kváren -rna -o prid. *škodljiv*: *kvarne posledice* **kváriti se** -im se nedov. *postajati neužiten, slab*: *blago, ki se rado kvári*

kvárt -a m *mestni okraj, mestna četrt*

kvartálni -a -o prid. *četrletni*: *kvartalni termin*; *sodišča kvartalnega zasedanja*

kvátrni -a -o prid., v zvezi: *kvatrna pravda četrletno zasedanje kakega sodišča* (pr. zg.)

kvázidelikt -a m *deliktu podobno ravnanje* (rim. pr.)

kvázikontrákt -a m *pogodbi podobno pravno dejanje, npr. poslovodstvo brez naročila, neupravičena obogatitev* (rim. pr.)

kverulánt -a m *kdor se (rad) tožari*, sin. *tožbar*
kverulántstvo -a s *pojavnost, ko se kdo (rad) tožari*, prim. *nagajivost*

kvéstor -ja m 1. *rimski nižji magistrat* (rim. pr.) 2. **vpisni uradnik na univerzi* 3. *šef policijskega urada v provinci v Italiji*

kvéstúra -e ž 1. **vpisni urad na univerzi* 2. *policijski urad v provinci v Italiji*

kvislíng -a m *okupatorjev sodelavec v drugi svetovni vojni*

kvislínski -a -o prid. *ki se nanaša na kvislinge*: *kvislinska organizacija*

kvórum -a m *za sklepčnost potrebno število članov, glasovalcev*: *kvorum navzočih, glasujočih*

kvóta -e ž *količina, število, delež*: *amortizacijska, davčna, dediščinska, devizna, poravnalna, priselitvena kvota*; *stečajna kvota delež, ki ga dobi stečajni upnik iz razdelitvene mase*; *stroškovna kvota*

kvotíránje -a s *določitev kvote*

kvótni -a -o prid., v zvezi: *kvotni davek davek, določen v odstotku davčne osnove*

ladijski -a -o prid. ki se nanaša na ladjo: ladijski dnevnik; ladijski kapitan poveljnik ladje; ladijski tovorni list nakladnica, konosament; ladijski pilot pilot, ki vodi ladjo v pristanišče in iz pristanišča; *ladijski register vpisnik ladij; ladijski vpisni list listina o vpisu morske ladje v vpisnik ladij; ladijska hipoteka zastavna pravica na ladji, pridobljena z vpisom v vpisnik ladij; ladijska ležnina, posadka, pristojbina; ladijske listine in knjige; ladijsko spričevalo identitetna listina za plovilo notranje plovbe; Jugoslovanski ladijski register (krat. Jugoregister) zavod, ki izvršuje določena javna pooblastila, ugotavlja plovno sposobnost in opravlja klasifikacijo morskih ladij in plovil notranje plovbe

ladja -e ž večje plovilo za prevoz oseb ali blaga ali plovni objekt za tehnično službo: domača, izginula ladja; javna ladja katere ladjar je družbenopolitična skupnost ali njen organ; jedrska ladja morska ladja na jedrski pogon; kartelna ladja za vzdrževanje odnosov med vojskujočimi se stranmi; morska ladja ladja trgovske mornarice, katere dolžina je 10 m ali več, registrska prostornina pa 15 BRT ali več; potniška, rečna, ribiška ladja; sanitetna ladja (mednar. pr.); službena ladja; šolska ladja za praktični pouk pomorstva, nautike; tovorna, trgovska, tuja, vojna ladja; ladja notranje plovbe; ladja v gradnji; ime, izginitev, poveljnik ladje; osnovni, kontrolni, redni, izredni pregled ladje; državna pripadnost ladje; zakup ladje; zaseg ladje začasni odvzem tuje trgovske ladje v vojni na morju; vpis ladje v vpisnik ladij; izbris ladje iz vpisnika ladij; predčasna zapustitev poškodovane ladje; prepustitev nepoškodovane ladje sovražniku (kaz.); izginitev z ladje; pobeg člana posadke z ladje; izvršba na ladjo; klasifikacija ladij; vpisniki ladij; ladja plove pod zastavo trgovske mornarice

ladjar -ja m 1. fizična ali pravna oseba, ki je kot posestnik ladje nosilec plovbnega podjetja: sklad omejene odgovornosti ladjarja premo-

L

ženjska vrednost, namenjena izključno za poravnavo terjatev, nastalih iz dogodka, zaradi katerega je ustanovljen 2. lastnik ladje

ladjarjev -a -o prid., v zvezi: ladjarjev agent zastopnik ladjarja ali posrednik pri pomorskih poslih

ladjarski -a -o prid. ki se nanaša na ladjarje: ladjarska pogodba pogodba o prevozu blaga z določeno ladjo, s sorazmernim delom ladje ali z določenim ladijskim prostorom; ladjarska pogodba na čas za določen čas; ladjarska pogodba na potovanje za eno ali več potovanj; pomorsko ladjarsko podjetje

lahkek -hka -o prid., v zvezah: *posebno lahek primer primer, pri katerem je storiščeva krivda neznamna in posledice malo pomembne, da ni potrebe za kaznovanje (kaz.); lahka malomarnost majhna malomarnost; lahka telesna poškodba manjša telesna poškodba **lahki** -a -o: lahka industrija industrija, ki proizvaja manjše stroje, instrumente, orodje, potrošne predmete

lahkomiseln -a -o prid. ki v ravnanju, odločitvah premalo misli na možne posledice: lahkomišeln človek

lahkomiselnost -i ž lastnost, značilnost lahkomišelnega človeka: dejanje, storjeno iz lahkomišelnosti; izkoristiti lahkomišelnost druge osebe pri oderuški pogodbi ipd.

laični -a -o prid. ki se nanaša na laike (1): laični element v sodstvu sodelovanje občanov pri sojenju

laik -a m 1. v zvezi: sodnik laik sodnik brez pravniške izobrazbe 2. vernik, ki ni klerik (kan.), ant. klerik

laiški -a -o prid. ki se nanaša na laike (1): laiško sodstvo

laizacija -e ž 1. odvzem verskega, cerkvenega značaja (kan.) 2. prenos iz cerkvene pristojnosti v posvetno

last -i ž pravno primarna pravica do stvari in vseh koristi, ki jih ta daje: podjetje v mešani lasti podjetje v mešani lastnini; dati, izročiti

v last; preiti v last; prepustitev stvari v last kupcev; delnice v lasti delniške družbe

lastiti si -im si nedov. šteti kaj za svoje: lastiti si pravico do česa

lastni -a -o prid., v zvezah: lastna delnica delnica v lasti delniške družbe; lastna menica menica, pri kateri sta trasant in trasat ista oseba; prevoz za lastne potrebe prevoz, ki ga opravlja organizacija, podjetje za potrebe svoje dejavnosti

lastnica -e ž ženska oblika od lastnik

lastnik -a m kdor ima lastninsko pravico: domnevni, etažni, hišni, nominalni, obvezni, skupni lastnik; uživalni lastnik podrejeni lastnik pri deljeni lastnini (pr. zg.); vrhovni lastnik (pr. zg.); zemljiškoknjižni lastnik; lastnik do polovice

lastnina -e ž 1. pravno primarna pravica do stvari in vseh koristi, ki jih ta daje: deljena lastnina v fevdalizmu lastnina, deljena na neposredno (dominium directum), ki pripada nadrejenemu, npr. zemljiškemu gospodu, in na uživalno (dominium utile), ki pripada podrejenemu, npr. vazalu, podložniku; državljanska lastnina fizičnih oseb, civilnih pravnih oseb, družtev; družbena, državna lastnina; etažna lastnina na delu stavbe, npr. na stanovanju, poslovnem prostoru; fiduciarna lastnina pri kateri je lastnik obligacijsko zavezan, da vrne stvar; individualna lastnina osebna lastnina; kolektivna lastnina; neposredna lastnina (lat. dominium directum) del deljene lastnine, ki pripada nadrejenemu (pr. zg.); osebna lastnina lastninska pravica posameznika na stvari; privatna lastnina g. zasebna lastnina; skupna lastnina več oseb na nerazdeljeni stvari, kadar se dajo njihovi deli določiti, vendar niso vnaprej določeni, npr. premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze; stanovanjska lastnina; uživalna lastnina (lat. dominium utile) del deljene lastnine, ki pripada podrejenemu (pr. zg.); zasebna lastnina lastninska pravica posameznika ali skupine na proizvodnih sredstvih, sin. privatna lastnina; zadružna lastnina; lastnina na posameznem delu stavbe; lastnina na idealnem delu; lastnina na proizvodnih in drugih delovnih sredstvih; pridobiti lastnino 2. v zvezi: fevdalna lastnina višja fevdalčeva in nižja podložnikova lastnina na istem zemljišču (pr. zg.) 3. v zvezah: industrijska lastnina pravni institut, s katerim se zavaruje pravica fizične ali pravne osebe, izvirajoča iz patenta, vzorca, modela, blagovne znamke, žiga, oznake izvora blaga in firme, kot tudi pravi-

ca do varstva zoper neelojalno konkurenco; intelektualna lastnina pravica, ki jo daje industrijska lastnina ali avtorska pravica

lastninjenje -a s preobrazba družbene in zadružne lastnine v druge oblike lastnine

lastninska pravica -e -e ž pravica posedovati, rabiti in uživati stvar, z njo razpolagati in od tega vsakogar izključiti: lastninska pravica na posameznem delu stavbe; imetnik lastninske pravice; pridržek lastninske pravice določilo v prodajni pogodbi, da si prodajalec pridrži lastninsko pravico na premičnini do plačila kupnine; pridobivanje, varstvo, prenehanje lastninske pravice; zakonske omejitve lastninske pravice; lastninska pravica nastane, preneha, ugasne; kršiti, uveljavljati lastninsko pravico; pridobiti, prenesti, odvzeti, omejiti lastninsko pravico; pridržati si lastninsko pravico; vknjižiti lastninsko pravico v zemljiško knjigo

lastninski -a -o prid. ki se nanaša na lastnino: lastninski delež del celote, ki ob delitvi odpade na posameznega lastnika; lastninski list list B v zemljiški knjigi, na katerem so vpisani lastniki; lastninski prenos, pridržek, spor; lastninska meja; lastninska pravica → lastninska pravica; lastninska tožba (lat. rei vindicatio) tožba neposedejočega lastnika zoper posedujočega nelastnika (rim. pr.), sin. revindikacija; lastninsko pravo; lastninska upravičenja; lastninsko-davčni katastrski operat

lastninskopravni -a -o prid. ki se nanaša na lastninsko pravo: lastninskopravna razmerja

lastniški -a -o prid., v zvezah: lastniška cerkev cerkev, ki jo fevdalec ustanovi in vzdržuje, nastavlja duhovnike in prejema dohodke (pr. zg.); lastniška hipoteka hipoteka, pri kateri hipotekarna terjatev ugasne, hipoteka v zemljiški knjigi pa ni izbrisana

lastnoročni -a -o prid. ki ga kdo napiše sam, s svojo roko, sin. svojeročni: lastnoročni podpis; lastnoročna oporoka lastnoročno prist.: lastnoročno napisati, podpisati

lastnost -i ž kar se pri kom, čem trajno kaže: bistvena lastnost; dedna, podedljiva, podedovana, pridobljena, prirojena lastnost; dogovorjena, običajna lastnost stvari; predpisana, zagotovljena lastnost blaga; osebne lastnosti storilca kaznivnega dejanja; priznati lastnost zavarovanca

laténtni -a -o prid. prikriti: latentni sledovi sledovi, ki se na zunaj ne opazijo, npr. prstni odtisi; latentne rezerve prikrite rezerve, npr. v bilanci

lavdémij -a m *dajatev podložnika zemljiškemu gospodu ob prevzemu uživalne pravice* (pr. zg.), sin. *primščina*

lažen -žna -o prid. *ki ni resničen, pravi*; podati lažen raport (kaz.); vpisati lažne podatke v javno listino (kaz.); lažna lista npr. *lažno zdravniško ali veterinarsko spričevalo*; lažna reklama; lažno poročilo; lažno priznanje; lažno izdajanje za uradno osebo (kaz.); overitev lažne vsebine npr. *v javni listini, zapisniku* (kaz.)

lažni -a -o: lažni zastopnik (lat. falsus procurator) *dozdevni, neupravičeni zastopnik*

leasing -a [lɪzɪŋ] m (angl. lease *najem*), v zvezah: leasing družba *družba za nakup takih naprav, ki jih daje nato v najem (zakup)*; leasing pogodba *rabokupna pogodba, pri kateri skrbi prodajalec razen za vzdrževanje v najem (zakup) dane stvari, npr. računalnika, letala, tudi za druge storitve, npr. za registracijo, zavarovanje, popravila*; leasing razmerje

ledina -e ž *neobdelano kmetijsko zemljišče*

legacija -e ž *poslaništvo*

legacijski -a -o prid. *poslaniški*: legacijski svetnik, tajnik

legalen -lna -o prid. *ki je v skladu z zakonom*¹, sin. *zakonit*: legalen postopek; legalna pot, vlada; legalno stanje **legálni** -a -o *zakonski*¹: legalna cesija, definicija; legalna dokazna teorija *dokazna teorija, po kateri je sodnik pri presoji dokazov vezan na dokazna pravila* (post.), sin. *formalna dokazna teorija*, sin. *zakonska dokazna teorija*; legalna tipologija *hudodelcev navedena v zakonodaji*; legalna dokazna pravila

legaliteta -e ž, v zvezi: načelo legalitete *kazenskega pregona načelo, po katerem je javni tožilec dolžen začeti kazenski pregon, če so podani dokazi, da je storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti*

legalizacija -e ž 1. *overitev*: legalizacija listine, podpisa; legalizacija listine v mednarodnem pravnem prometu 2. *glagolnik od legalizirati* (2): legalizacija prekinitve nosečnosti

legalizacijski -a -o prid. *overitveni*: legalizacijska klavzula

legalizirati -am dov. in nedov. 1. *overiti*: legalizirati listino, podpis 2. *z zakonom dovoliti, kar prej ni bilo dovoljeno*: legalizirati prekinitve nosečnosti

legalnost -i ž *skladnost z zakonom*: načelo legalnosti vpisa v zemljiško knjigo

legát¹ -a m *volilo*

legát² -a m *odposlanec rimskega papeža* (kan., mednar. pr.)

legatár -ja m *volilojemnik*

legenda -e ž *navodilo, pojasnilo za branje zemljevidov, risb, načrtov*

legisakcijski -a -o prid., v zvezi: legisakcijski postopek *civilni pravdni postopek v civilni dobi* (rim. pr.)

legislativa -e ž *zakonodajna oblast*

legislativni -a -o prid. *zakonodajni*

legislatúra -e ž 1. *zakonodaja* 2. *funkcijska doba zakonodajnega telesa*

legitimacija -e ž 1. *izkaznica*: delegatska, inšpekcijska, poslanska, vojaška legitimacija; legitimacija *uradne osebe* 2. v zvezi: legitimacija *otroka pozakonitev otroka, rojenega zunaj zakonske zveze* 3. *lastnost osebe, da je lahko stranka v postopku: aktivna legitimacija možnost uveljavljati določeno pravico; pasivna legitimacija možnost biti toženec; procesna, tožbena legitimacija upravičenost stranke, da sproži konkreten spor; stvarna legitimacija ki pove, kdo je subjekt materialnopravnega razmerja, o katerem teče spor* (pravd. post.)

legitimacijski -a -o prid. *s katerim kdo dokazuje svojo istovetnost*: legitimacijski papir *izkazni papir*; legitimacijski znak *izkazni znak*; legitimacijska lista

legitimen -mna -o prid. *zakonit*: legitimna vlada

legitimni -a -o *zakonski*: legitimni otrok

legitimiranje -a s *glagolnik od legitimirati* (1): pravica legitimiranja

legitimirati -am dov. in nedov. 1. *zahtevati od koga, da dokaže, zlasti z osebno izkaznico, svojo istovetnost*: legitimirati koga 2. *pozakoniti*: legitimirati otroka **legitimirati se** *izkazati se z legitimacijo **legitimiran** -a -o: biti legitimiran za kaj *biti upravičen do česa**

lék -a m, v zvezi: pravni lek *pravno sredstvo*

lekárna -e ž 1. *zdravstvena ustanova, ki izdeluje, pripravlja in izdaja zdravila*: bolnišnična, javna lekarna; *radicirana lekarna 2. *zbirka zdravil, potreščin za prvo pomoč ali za preprosto zdravljenje*: ročna lekarna

lekárniški -a -o prid. *ki se nanaša na lekarno*: lekarniški strokovni delavec; lekarniški pravilnik; lekarniška enota bolnišničnega oddelka; lekarniška knjiga *uradni seznam zdravil, ki se smejo pripravljati in prodajati v lekarnah*, sin. *farmakopeja*; lekarniška *koncesija, služba, taksa

leninizem -zma m *Leninov nauk o družbi, državi in socialistični revoluciji*

léstvica -e ž *razvrstitev posameznih enot kake skupine po stopnjah zaporedja*: davčna lestvica *seznam davčnih stopenj ali postavk*; pro-

gresivna, regresivna, tarifna lestvica; lestvica katastrskega dohodka

léstvični -a -o prid., v zvezi: lestvična pristojbina *pristojbina, stopnjevana po lestvici*

lèt léta m 1. *glagolnik od leteti*: ogrožanje varnosti letala med letom (kaz.) 2. *krajevno, časovno omejeno letenje*: načrt leta; dovoljenje za let

leták -a m *list papirja z obvestilom, vabilom, reklamo, ki se deli v javnosti*: propagandni letak

letálec -lca m *kdor je usposobljen za ravnanje z letalom*

letališče -a s *kopni ali vodni prostor, urejen za vzletanje in pristajanje letal*: alternativno letališče *na katerem mora letalo pristati ali lahko pristane, če iz kateregakoli razloga ne more pristati na namembnem letališču*; civilno letališče *javno, športno letališče ipd.*; javno letališče *ki je usposobljeno in odprto za javni prevoz v zračnem prometu*; matično letališče *na katerem je letalo redno stacionirano*; namembno letališče *na katerem letalo konča let po določenem načrtu leta*; vodno letališče; vojaško letališče; letališče za helikopterje; uporaba, zapora letališča; register letališč

letališki -a -o prid. *ki se nanaša na letališče*: letališki center, promet; letališka cona, kontrola letenja, pristojbina; letališke storitve; letališko območje, podjetje, poslopje

letálni¹ -a -o prid., v zvezi: letalno osebje *osebje, ki upravlja letalo, npr. pilot*

letálni² -a -o prid. (lat. letalis) *smrtni, smrtonosni*: letalni izid *bolezni*; letalna doza *strup*

letálo -a s *motorno zračno vozilo, težje od zrak*: carinsko, civilno, jadralno, potniško, službeno, vojaško letalo; domače, tuje letalo; izginulo letalo; letalo v gradnji; izdelava, registracija letala; iskanje, reševanje letala; ugrabitev letala (kaz.); uporabnik letala; posadka, vodja, vodenje, zakup letala; odmet iz letala; državna pripadnost letala

letálski -a -o prid. *ki se nanaša na letalce, letala ali letalstvo*: letalski dodatek; letalski mejni prehod; letalski prekršek, promet; čarterski letalski promet; letalska nesreča *dogodek, katerega posledica je npr. smrt ali huda telesna poškodba ene ali več oseb, uničenje letala*; letalska nezgoda *dogodek, katerega posledica je npr. okvara delov letala, lažja telesna poškodba oseb*; letalska posadka; letalska pošiljka, pošta, služba, tarifa, znamka; letalska zveza; letalsko osebje, podjetje, pristanišče; letalsko pravo; Jugoslovanski letalski register

javna knjiga, v katero se vpisujejo podatki o identiteti letala, imetniku pravice razpolaganja oziroma o lastniku, zakupu letala ipd.

letálistvo -a s *dejavnost, ki je povezana z letenjem z letali*: civilno, vojaško, vojno letalstvo

letéči -a -e prid. 1. *ki opravlja svoje delo tako, da se premika iz kraja v kraj*: letéča kontrola, služba 2. v zvezah: **leteči sodnik *sodnik brez stalnega službenega mesta do 1. 1918*; leteči državni dolgovni *kratkoročni državni dolgovni*; letéča izvršba *izvršba, pri kateri dovolilno sodišče izroči izvršilni spis (zahtevajočemu) upniku, da ga ta izroči pristojnemu, izvršilnemu sodišču, kadar ni znano, kje so zarubljive stvari*

leténje -a s *glagolnik od leteti*: panoramsko letenje *zaradi razgledovanja iz zraka*; letenje z napravami za prosti let; knjižica letenja; kontrola letenja in vodenje letal; pravila letenja; red letenja

letéti -im nedov. *premikati se po zraku*

létni -a -o prid. *ki se nanaša na leto*: letni davek, dohodek, osebni dohodek; letni dopust; letni obračun, obrok, pavšal, proračun; letni program; letna dajatev, renta, taksa, zakupnina; letno poročilo

léto -a s *čas 365 dni*: bilančno leto *za katero se izdeluje bilanca*; davčno, koledarsko leto; naborno leto *v katerem se mora vojaški obveznik javiti zaradi ugotovitve sposobnosti za vojaško službo*; obračunsko, poslovno, proračunsko leto; šolsko leto *od 1. septembra do vključno 31. avgusta*; zavarovalno leto; službena, vojna leta; beneficirati leta *zaradi posebnih pogojev priznavati za pokojnino kot celo leto manj kot 12 mesecev*

lěvji -a -e prid., v zvezi: levja družba (lat. societas leonina) *družba, pri kateri je en družabnik deležen le izgube*

ležálni -a -o prid., v zvezi: ležalni rok *rok za ocarenje carinarnici predanega blaga, ki je v carinskem skladišču ali na carinskem razkladalšču*

ležárina -e ž *ležnina*

ležáti -im nedov. *biti, obstajati na določeni površini*: pristojnost sodišča, na katerega območju leži nepremičnina

ležéči -a -e prid., v zvezah: poštno ležeča pošiljka *pošiljka, ki se ne dostavi, ampak jo naslovnik osebno prevzame na naslovni pošti*; *ležeča *zapuščina zapuščina od dednega pripada do prisojila ležeče prisl.*: poštno ležeče označba *na poštno ležeči pošiljki*

ležišče -a s, v zvezah: trdo ležišče a) **postritev kazni na prostosti b) *disciplinska kazen za obsojenca do l. 1945

ležnina -e ž pristojbina za hranjenje blaga, pošiljke, ki je lastnik, naslovnik ne prevzame takoj: ladijska ležnina

liberalizacija -e ž odstranitev ovir, omejitev v postopkih, poslovanju: liberalizacija denarnega prometa s tujino; liberalizacija mednarodne trgovine; liberalizacija uvoza

liberalizem -zma m sistem, v katerem se zasebnemu subjektu dopušča svoboda dejavnosti, zlasti gospodarske, brez vmešavanja države: gospodarski liberalizem

liberalni -a -o prid. 1. ki se nanaša na liberalizem: liberalni pravni red, režim; liberalna demokracija, država, ustava 2. v zvezi: liberalni kapitalizem obdobje v razvoju kapitalističnih družbenoekonomskih odnosov od konca 18. stol. do druge polovice 19. stol.

lice -a s prednja stran listine, kovanca: lice čeka, menice; podpis na licu menice

licenca -e ž 1. pravica izkoriščati tuji patent, izum, vzorec, model, znamko, tehnično znanje in izkušnje: delna, fabričarska licenca; izključna licenca ki velja za ves predmet licence in za enega samega upravičenca; konstrukcijska licenca ki daje pravico do vseh konstrukcijskih novosti; obvezna licenca; pogodbeno licenca odkupljena licenca ipd.; prisilna licenca prisilni prenos licence za izkoriščanje izuma na drugega, če nosilec patenta zlorablja s patentom priznane pravice; uradna licenca; dajalec, imetnik, ponudnik, pridobitelj licence; odkup, predmet licence; izkoriščanje, trajanje licence; odškodnina za licenco; proizvodnja po licenci 2. dovoljenje za kaj: izvozna, uvozna licenca

licenčni -a -o prid. ki se nanaša na licenco (1): licenčni upravičenec; licenčna pogodba pogodba med dajalcem in pridobiteljem licence o odplačnem odstopu pravice izkoriščati tuji patent, izum, vzorec, model, znamko, tehnično znanje in izkušnje; licenčna pravica; licenčno izkoriščanje, razmerje

licitacija -e ž 1. natečaj za izvršitev določenih del po določenih pogojih: mednarodna licitacija; vabilo k licitaciji; sklenitev pogodbe po licitaciji 2. dajanje ponudb na dražbi, sin. draženje, sin. licitiranje: ustna licitacija 3. prisilna ali prostovoljna javna prodaja stvari tistemu, ki zanjo največ ponudi, sin. dražba: *ofertna licitacija s pismenimi ponudbami

licitacijski -a -o prid. ki se nanaša na licitacijo (3), sin. dražbeni: licitacijski postopek

licitánt -a m ponudnik na dražbi, sin. dražilec

licitántka -e ž ženska oblika od licitánt, sin. dražiteljica

licitiranje -a s dajanje ponudb na dražbi, sin. draženje, sin. licitacija (2)

licitirati -am nedov. dajati ponudbe na dražbi, sin. dražiti (2)

liga -e ž zveza: mednarodna liga; Liga narodov Društvo narodov

lik -a m, v zvezi: pravni lik pravni institut, pravna ustanova

likof -a m pogostitev ob sklepu pogodbe ali ob koncu večjega dela (pr. zg.)

likvidacija -e ž 1. ugotovitev, obračun in poravnava česa: likvidacija dolga, odškodnina, računa, salda, zahtevka; likvidacija pokojninskih prejemkov; likvidacija skupne havarije; izvesti, opraviti likvidacijo 2. prenehanje obstoja, odprava gospodarske organizacije: izvenstečajna likvidacija; likvidacija banke, finančne organizacije; likvidacija družbe; prisilna likvidacija podjetja stečaj; redna likvidacija podjetja podjetja, ki ne izpolnjuje več z zakonom predpisanih pogojev za opravljanje svoje dejavnosti; likvidacija trgovske družbe; izvesti, opraviti likvidacijo

likvidacijski -a -o prid. ki se nanaša na likvidacijo: likvidacijski delež, izkupiček, načrt; likvidacijski narok narok za preizkus terjatev (steč. post.); likvidacijski oddelek likvidatura; likvidacijski postopek, presežek; likvidacijski senat, sklad, upnik, upravitelj; likvidacijska bilanca, poravnava, terjatev; likvidacijska tožba tožba upnika za ugotovitev prerokane terjatve (steč. post.); likvidacijsko sodišče

likvidátor -ja m 1. delavec v likvidaturi 2. kdo opravlja postopek redne likvidacije

likvidatúra -e ž likvidacijski oddelek, npr. v podjetju, ki presoja pravilnost knjigovodskih listin: vodja likvidature

likviden -dna -o prid. 1. plačilno sposoben: likvidna družbena pravna oseba 2. ki se da spremljati v denarna sredstva, sin. unovčljiv: likviden izplačilni dokument; likvidna terjatev; likvidna sredstva

likvidirani -a -o prid., v zvezi: likvidirani račun račun, katerega izplačilo je odrejeno

likvidiranje -a s ugotovitev, obračun in poravnava česa: likvidiranje obveznosti

likvidnost -i ž 1. plačilna sposobnost: dnevna, tekoča, minimalna likvidnost banke; likvid-

nost družbene pravne osebe 2. lastnost, značilnost likvidnega (2), sin. unovčljivost: likvidnost terjatve

likvidnostni -a -o prid., v zvezi: likvidnostna rezervna finančna sredstva denarnega zadržanja za zagotovitev likvidnosti

limit -a m določena najvišja ali najnižja meja: limit cene, kredita, provizije

limitativen -vna -o prid. omejujoč: limitativno naštevanje kršitev zakona ali postopka; *limitativno naštevanje ničnostnih razlogov (post.)

limitiranje -a s omejitev, omejevanje: limitiranje zavarovanja

limitirati -am dov. in nedov. omejiti: limitirati cene, provizijo limitiran -a -o: limitiran znesek; limitirana davščinska stopnja, poravnalna kvota; zakonsko limitirana cena limitirani -a -o: limitirana akcesornost udeležbe akcesornost, pri kateri udeleženec odgovarja tudi, če glavni storilec ni kazensko odgovoren (kaz.), sin. omejena akcesornost udeležbe

linčanje -a s (angl. lynch, prvotno Lynch's law) protipravna obsodba in surova izvršitev kazni nad domnevnim ali resničnim storilecem kaznivega dejanja, kar opravi samovoljno sestavljena skupina ljudi: linčanje obdolženca

linčati -am dov. in nedov. izvršiti linčanje

linija -e ž (lat. linea črta) 1. črta (2): moška, ženska linija; prema linija ravna črta; stranska linija 2. meja: carinska, trošarinska linija 3. redna prometna povezava med določenimi kraji, sin. proga (1): avtobusna, cestna, ladijska, letalska linija 4. v zvezi: papilarna linija črte, zlasti na vršičkih prstov

linijski -a -o prid. ki se nanaša na linijo (3): linijski promet promet na določenih relacijah, po vnaprej določenem in objavljenem voznom redu in tarifi; linijski prevoz; linijska ladja; linijska plovba plovba po stalni plovni poti in stalnem plovbenem redu

lira -e ž denarna enota v nekaterih državah: italijanska, turška lira

lisice lisic ž, mn. priprava za vklepanje aretirancev, zapornikov: nataktni, sneti komu lisice

list -a m 1. listina (1): bolniški list; depotni list potrdilo o pologu; *domovinski list potrdilo o domovinski pravici do l. 1945, sin. *domovnica; garancijski list a) listina o jamčevanju za kakovost izdelka ali storitve b) listina o jamčevanju za brezhibno delovanje stvari, ki sodi v tehnično blago; mešetarski list izpisek iz mešetarskega dnevnika; mrliški list potrdilo o smrti; obračunski list (knjig.); *obrti list dovoljenje za opravljanje obrtne dejavnosti;

orožni list listina, s katero se dovoljuje posest in nošenje orožja; poročni list izpisek iz poročne matične knjige; potni list → potni list; živinski potni list → potni list; rojstni list izpisek iz rojstne matične knjige; skladiščni list skladiščnica; tovorni list listina o vsebini prevozne pogodbe, sin. vozni list; trofejni list listina, ki jo za zakonsko določeno vrsto uplenjene divjadi izda lovsko organizacija, ki upravlja lovišče; *ubožni list potrdilo o premoženjskem stanju (post.); vozni list gl. tovarni list; zastavni list listina, s katero se daje zastavna pravica 2. del vpisne knjige: popisni list zemljiške knjige posestni list ali list A, lastninski list ali list B in bremenski list ali list C; bremenski, lastninski, vpisni list vložka v letalskem registru 3. časopis: Uradni list RS

lista -e ž 1. seznam, narejen za osebe, stvari, ki po določenih značilnostih sodijo skupaj: izplačilna lista o osebnih dohodkih; kurzna lista tečajna lista; prednostna lista npr. pri deljevanju stanovanj; tečajna lista ki kaže ceno valut in vrednostnih papirjev; volilna lista; lista kandidatov za delegate, poslance 2. v zvezi: civilna lista monarhovi prejemki iz državnega proračuna

listek -tka m, v zvezah: glasovalni listek glasovnica; vozni listek vozovnica; listek nevarnosti opozorilo na tovorku, v katerem se prevažna nevarna snov

listina -e ž 1. v posebni obliki sestavljen in potrjen zapis o dogodku pravne narave: listina o ratifikaciji gl. ratifikacijska listina; abstraktna listina menica ipd.; dokazna listina ki izpričuje zgolj dogodek, npr. izpisek iz matične knjige; domača listina; falzificirana listina ki je ponarejena, predrugačena; izbrisna listina ki vsebuje privolitev knjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi (zemlj. knj.), prim. izbrisna izjava, prim. izbrisno dovoljenje; izginula, izvorna listina; izvršilna listina izvršilni naslov (a); jamstvena listina; javna listina ki jo v predpisani obliki izda državni organ ali z zakonom pooblaščen organizacija; konstitutivna listina s katero se pravno razmerje ustanovi, spremeni, prenese ali odpravi; knjigovodska listina ki je podlaga za knjiženje; kriva listina ki je lažna, ponarejena, predrugačena; ladijska, prevozna listina; lažna, neresnična, ponarejena, pristna listina; legitimacijska listina; patentna listina s podatki o vpisu v patentni register; poročilna, poslovna listina; potna listina → pot-

na listina; prava listina ki izvira od izdajatelja; predrugačena listina ki prikazuje kaj drugače, kakor je v resnici; pristopna listina; ratifikacijska listina ki potrjuje podpis mednarodne pogodbe, sin. listina o ratifikaciji; sumljiva listina; tranzitna listina za tranzit blaga; tuja listina; verodostojna listina javna listina, faktura, menica, ček ipd. (post.); zasebna, zemljiškoknjižna listina; listina letala; dokazna moč javne listine moč listine, da dokazuje resničnost tistega, kar se v njej potrjuje ali določa (pravd. post.); izdajatelj listine; izvirnik, prepis, odpravek listine; sestava, overitev, razveljavitev listine; zbirka listin npr. zemljiške knjige, vpisnika ladij, letalskega registra; dokaz z listino; izdati, napraviti, obnoviti, overiti listino; ponarediti listino narediti krivo listino ali predrugačiti pravo listino; predložiti, predrugačiti, prikriti, razveljaviti, uničiti, uporabiti listino; oporekati, priznati pristnost listine; sklicevati se na listino 2. a) vsak predmet, na katerem je človekova misel izražena s pisavo (pravd. post.) b) vsak predmet, ki je primeren ali namenjen za dokaz kakega dejstva, ki ima vrednost za pravna razmerja (kaz.) 3. v zvezi: Ustanovna listina OZN temeljna določila o ciljih, načelih, ustroju in delovanju OZN

listinski -a -o prid., v zvezi: listinski dokaz dokaz z listino

listnica -e ž delovno področje ministra, sin. portfelj (1): minister brez listnice član vlade, ki ni odgovoren za nobeno področje državne uprave, sin. minister brez portfelja

literálni -a -o prid. ki se nanaša na vpis v posebne gospodarske knjige: literalni kontrakt (rim. pr.)

litičkontestácija -e ž utrditev, formulacija pravnega spora (rim. pr.)

litispéndenca -e ž dejstvo, da pravda teče, sin. viščnost pravde: ugovor litispéndice

ljúdjé ljudi m, mn., v zvezi: dobri ljudje a) sodni prisledniki (pr. zg.) b) razsodniki (pr. zg.)

ljúdski -a -o prid. 1. ki se nanaša na ljudstvo: splošni ljudski odpor temeljno načelo ljudske obrambe ob napadu na državo in v vojni; ljudska obramba; ljudska šola osnovna šola; ljudska vstaja (fr. levée en masse) spontani oboroženi odpor ljudstva zoper sovražnika (mednar. pr.); ljudsko posojilo najem velike vsote denarja, ki je navadno posameznik ne zmore 2. ki se nanaša na oblast, nastalo med NOB in ljudsko revolucijo: ljudski odbor organ državne oblasti za določeno območje; med NOB

in prva leta po 1945 ljudski odbornik; ljudski poslanec član skupščine do l. 1963; ljudska demokracija demokracija, v kateri ima oblast delavski razred; ljudska republika; ljudska skupščina; ljudsko sodišče; splošno ljudsko premoženje celota premoženjskih pravic, s katerim upravlja država do l. 1953 3. v zvezah: ljudski komisar naziv za ministra v ZSSR do l. 1946; ljudski komisariat naziv za ministrstvo v ZSSR do l. 1946

ljúdstvo -a s skupnost občanov določene države: sodba se izreče in razglasi v imenu ljudstva

***lóčenec** -nca m ločeni moški ob ohranjeni zakonski zvezi

lóčeni -a -o prid., v zvezah: *ločeni zakonec zakonec, ki preneha biti v zakonski skupnosti, ostane pa v zakonski zvezi; ločena obravnava obravnava vsakega posameznega zahtevka iz iste tožbe posebej; ločeno gospodinjstvo skupnost oseb, ki živijo skupaj, a se ne hranijo skupaj; ločeno mnenje (lat. votum separatum) drugačno mnenje, npr. enega ali več članov sodnega senata, ki se priloži zapisniku o posvetovanju in glasovanju, če ni vpisano v zapisnik (pravd. post.), sin. posebno mnenje lóčeno prisl.: ločeno obravnavati po točkah obtožbe; prostostne kazni se prestajajo ločeno po spolu, vrsti in trajanju kazni

lóčenka¹ -e ž paket, ki se sprejema, prenaša in vroča s povečano pozornostjo

***lóčenka**² -e ž ločena ženska ob ohranjeni zakonski zvezi

lóčina -e ž manjša skupnost, zlasti verska, ki se je odcepila od kake že utrjene skupnosti, cerkve, sin. sekta: verska ločina

lóčítev -tve ž 1. dejstvo, da kaj obstaja, deluje kot samostojna, s čim drugim povezana celota: ločitev cerkve od države, sodstva od uprave, šole od cerkve 2. izvzetje česa iz kake celote: ločitev izreka sodbe od obrazložitve; ločitev plodov od matične stvari; ločitev zahtevkov iz iste tožbe zaradi ločenega obravnavanja (pravd. post.); ločitev zapuščine od dedičevega premoženja (lat. separatio bonorum) 3. *prenehanje skupnega življenja zakoncev ob ohranjeni zakonski zvezi: sodna ločitev od mize in postelje; sporazumna ločitev zakona

***lóčiti se** lóčim se dov. in nedov. prenehati biti v zakonski skupnosti, ostati pa v zakonski zvezi lóčeni -a -o: *ločeni zakonec

lóčitveni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na ločitev zakona: *ločitveni postopek, razlog 2. v zvezah: ločitveni upnik upnik, ki ima pravico do

posebnega poplačila terjatve iz dolžnikovega premoženja (steč. post.); ločitvena pravica pravica upnika do posebnega poplačila terjatve iz dolžnikovega premoženja (steč. post.)

logár -ja m kvalificirani delavec v gozdarstvu **logárski** -a -o prid. ki se nanaša na logarje: logarska služba

lógični -a -o prid. ki se nanaša na logiko: logična interpretacija pogodbe, zakona; logična operacija sklepanje

lógika -e ž logično mišljenje, sklepanje

lojálén -lna -o prid. ki izpolnjuje državljske obveznosti, dolžnosti: lojalen državljan ant. ne-lojalen državljan **lojálni** -a -o: lojalna konkurenca konkurenca, ki je v skladu z dobrimi poslovnimi običaji in ki ne povzroča škode drugemu trgovcu, drugi pravni osebi in potrošniku

lojálnost -i ž zvestoba, poštenost: lojalnost in vestnost pri poslovanju

lokácija -e ž prostor, določen za gradbeni objekt

lokacijski -a -o prid. ki se nanaša na lokacijo: lokacijski postopek; lokacijski pogoji; lokacijska dokumentacija, odločba; lokacijsko dovoljenje

lokál -a m poslovni prostor: javni lokal ki je namenjen uporabi vseh ljudi

lokalizácija -e ž omejitev po krajih: *lokalizacija notarjev

lokální -a -o prid. krajevni: lokalna cesta cesta, namenjena zlasti prometu v občini; lokalna samouprava samouprava v občini in drugih lokalnih skupnostih; lokalna uprava

lókavt -a m (angl. lockout) izprtje delavcev kot sredstvo boja kapitalističnih delodajalcev proti delavcem

lombárd -a m 1. zastavitev vrednostnih papirjev, dragocenosti ali blaga za kratkoročno bančno posojilo 2. posojilo proti zastavi vrednostnih papirjev, dragocenosti ali blaga: blagovni lombard

lombardirátí -am dov. zastaviti vrednostne papirje, dragocenosti ali blago za kratkoročno bančno posojilo: lombardirati vrednostne papirje

lombárdni -a -o prid. ki se nanaša na lombard: lombardni kredit gl. lombardno posojilo; lombardni posel; lombardna terjatev; lombardno posojilo posojilo, zavarovano z zastavitvijo vrednostnih papirjev, dragocenosti ali blaga, sin. posojilo na vrednostne papirje, sin. lombardni kredit

lóro neskl. prid. (it. loro njihov), v zvezah: loro akre-

ditiv akreditiv, ki ga tuja banka odpre preko domače banke po nalogu tujega uvoznika v korist domačega izvoznika; loro garancija

loterija -e ž 1. organizirana igra na srečo, pri kateri o dobitku odloča izžrebanje srečke: blagovna loterija z dobitki v blagu; denarna loterija z dobitki samo v denarju; razredna loterija z več zaporednimi žrebanji 2. gospodarska organizacija, ki organizira igre na srečo: Loterija Slovenije

loterijski -a -o prid. ki se nanaša na loterijo: loterijski državni dolg; loterijska obveznica obveznica, pri kateri je poleg nizkih obresti mogoč tudi dobiček; Loterijski zavod Slovenije; loterijsko posojilo posojilo, pri katerem so nekatere številke obveznic izžrebane za dobitke **lotíti se** lótim se dov. začeti opravljati: lotiti se tujega posla

lóto -a m organizirana igra na srečo, pri kateri se stavi na številke iz določene skupine števil: številčni loto

lòv lóva m iskanje, zasledovanje divjadi z namenom, da se ustrelji, ujame: divji lov brez predpisane dovoljenja, sin. neupravičeni lov; neupravičeni lov gl. divji lov; nezakoniti lov (kaz.); dovoljenje za lov; prepoved lova trajna, začasna; izvrševati, omejiti, prepovedati lov

lòvec -vca m kdor se ukvarja z lovom: divji lovec kdor lovi brez predpisane dovoljenja

lovílni -a -o prid., v zvezi: lovilno vprašanje vprašanje, ki izhaja iz neresnične predpostavke, kot da je resnična (post.), sin. kapično vprašanje

lovíšče -a m predel za gojitev, varstvo in lov divjadi: gojitveno lovišče lovišče za gojitev divjadi; *lastno lovišče; ustanovitev, upravljanje, odvzem lovišča; boniteta, kapaciteta, kataster lovišč; dodeliti, odvzeti, upravljati, ustanoviti, vzdrževati lovišče

lovítí -ím nedov. iskati, zasledovati lovne živali z namenom, da se ustrelijo, ujamejo: loviti divjad, ribe

lòvni -a -o prid. ki se nanaša na lov: lovni prirast prirast divjadi; lovna divjad večje živali, ki se lovijo zaradi koristi; lovna doba, naprava; lovna riba; lovne živali; lovno sredstvo

lovopúst -a m varstvena doba, ko je lov prepovedan: delni, popolni lovopust

lòvski -a -o prid. ki se nanaša na lovce ali lov: lovski čuvaj, inšpektor, izpit; lovski regal (pr. zg.); lovski rezervat območje, v katerem je lov pridržan; lovski revir, turizem, upravičenec; lovska družina prostovoljna organizacija za

gojitev, varstvo in lov divjadi; lovska inšpekcija, izkaznica, organizacija; lovska pravica *pravica gojiti in loviti divjad*; lovska škoda *škoda, ki nastane pri lovu*; lovsko dovoljenje; lovsko gospodarstvo, pravo; lovsko orožje

lövskogojtveni -a -o prid., v zvezi: lovskogojitveno območje *območje, ki se oblikuje za več lovišč zaradi skladnejšega razvoja gospodarjenja z divjadjo*

lövskogospodárski -a -o prid. *ki se nanaša na lovsko gospodarstvo*: lovskogospodarski načrt

lövskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na lovsko pravo*: lovskopravni predpisi

lövstvo -a s *gojitev, varstvo in lov divjadi*: gospodarsko, športno, turistično lovstvo; za lovstvo pristojni občinski upravni organ

lövščina -e ž *podložnikova dajatev teritorialnemu zemljiškemu gospodarstvu* (pr. zg.)

lúcida interváll lat. *obdobja v duševni motnji, ko je bolnik popolnoma razsoden, se popolnoma zaveda, sin. jasni trenutki*

lúč -í ž *vir umetne svetlobe*: luči v prometu npr. *bleščeče, utripajoče, zavorne, zasenčene luči, luči za meglo*

lúka -e ž *kraj, prostor ob morski obali, urejen za pristajanje zlasti tovornih ladij*: namenska luka *ki se uporablja npr. v športne, turistične namene, ne pa za javni promet*; razkladalna

luka; svobodna luka *ki je izločena iz carinskega območja lastne države*; vojaška luka; luka javnega prometa *ki je odprta za domači in mednarodni promet*; luka vpisa *na območju katere je sedež organa, ki vodi vpisnik, v katerega je ladja vpisana*

lukratívni -a -o prid. *neodplačni*: lukrativni pravni posel; lukrativna pridobitev

luksúrija -e ž (lat. luxuria) *zavestna malomarnost*

lúksuzni -a -o prid., v zvezi: luksuzni stroški *stroški zaradi olepšanja stvari ipd.*

lustrácija -e ž *pregled in primerjava zemljiškooknjžnega predloga in zemljiške knjige*: lustracija zemljiške knjige

lustríranje -a s *pregled in primerjanje zemljiškooknjžnega predloga in zemljiške knjige*

lústrum -a m *zaznamek vodje zemljiške knjige na zemljiškooknjžnem predlogu o zemljiškooknjžnem stanju*

lúški -a -o prid. *ki se nanaša na luko*: luški red; luška izpostava *manjša enota zunaj luke z določenimi pristojnostmi*; luška kapitanija *upravni organ luke*; luška pilotaža *strokovni nasveti, ki jih daje pilot poveljniku ladje glede varnega vodenja ladje v luki*; luške pristojbine npr. *pristojbine za privez, uporabo obale, ležnina*; luške storitve, uzance; luško transportno delo

M

mácheha -e ž *očetova druga žena v razmerju do njegovih otrok iz prejšnjega zakona*

mádež -a m *umazano mesto, umazanija na čem*: krvni madež

magazín -a m *skladišče*

magíster -tra m **1.** *akademski naslov, za stopnjo nižji od doktorata* (okrajš. mag.) **2.** *nosilec tega naslova* **3.** *diplomirani farmacevt* (okrajš. mgr.)

magistérij -a m **1.** *magistrski naslov* **2.** *delo, izpit za dosego tega naslova*

magístra -e ž *ženska oblika od magister* (3)

magistrálni -a -o prid., v zvezah: *magistralna cesta mednarodna in javna cesta, ki veže glavna mesta ali pomembnejša gospodarska območja*; *magistralno zdravilo ki se izdelava v lekarni*

magistrát -a m **1.** *v starorimski republiki voljeni nosilci oblasti* (rim. pr.) **2.** *avtonomni organ oblasti v večjih krajih v dobi po recepciji* (pr. zg.) **3.** *v zvezi: mestni magistrat v 19. in 20. stol. a) upravni organ oblasti statutarne enote b) splotje tega organa*

magistrátni -a -o prid. *ki se nanaša na magistrat* (3): *magistratni ravnatelj, uslužbenec; *magistratna služba

magistríca -e ž *ženska oblika od magister* (1, 2)

magístrski -a -o prid. *ki se nanaša na magistre*: magistrski naslov; magistrska diploma, naloga

Magna charta (libertatum) [mágná hártá (libertátum)] *temeljni zakon svoboščin v Angliji l. 1215*

magnát -a m *višji plemič, npr. na Ogrskem, Poljskem* (pr. zg.): *zbornica magnatov na Ogrskem* (pr. zg.)

magnetofón -a m *priprava za zapisovanje in predvajanje govora, zvoka*: *zaslišanje na magnetofon* (post.)

magnetofónski -a -o prid. *ki se nanaša na magnetofon*: magnetofonski posnetek izpovedbe, priznanja; magnetofonski zapisnik

magnificénca -e ž *naslov za rektorja univerze*

májer -ja m **1.** *nižji gospodarski organ zemljiš-*

kega gospodarstva (pr. zg.) **2.** *zakupnik na dominikalnem svetu zemljiškega gospodarstva* (pr. zg.)

májerski -a -o prid. *ki se nanaša na majerje* (2): *majersko razmerje deputatno razmerje* (pr. zg.)

májhen -hna -o prid. *ki je manj pomemben*: *majhna goljufija, tatvina, zatajitev*; *majhna malomarnost*

májniški -a -o prid., v zvezi: *Majniška deklaracija zahteva poslancev Jugoslovanskega kluba v avstrijskem državnem zboru 30. 5. 1917, da se zedinijo južni Slovani habsburške monarhije v posebno državno pravno telo*

majorát -a m **1.** *pravica najstarejšega moškega potomca do dednega posestva* (pr. zg.) **2.** *tako dedno posestvo* (pr. zg.)

majorátni -a -o prid. *ki se nanaša na majorat*: *majoratna pravica* (pr. zg.); *majoratno posestvo* (pr. zg.)

majordóm -a m, *merovinški dobi predstojnik dvorne uprave* (pr. zg.)

majoritéta -e ž *večina*

majoritétni -a -o prid. *večinski*: *majoritetni sistem volitev*

majorizácija -e ž *glagolnik od majorizirati*

majorizírati -am dov. in nedov. *dobiti večino, preglasovati*

makiavelizem -zma [makjavelizem] m *načelo, ki ga je postavil Niccolo Machiavelli, po katerem so v državni politiki dopustna vsa sredstva neglede na moralna merila*

maksíma -e ž, v zvezi: *instrukcijska maksima preiskovalno načelo* (b) (kaz.)

maksímálni -a -o prid. **1.** *največji, najvišji, ki je še dopusten, mogoč*: *maksimalni cenik, delovni čas, delež, znesek*; *maksimalna cena, tarifa* **2.** *v zvezi: maksimalna hipoteka* *hipoteka, ki je vključena z najvišjim zneskom, ki utegne nastati iz dovoljenega kredita, prevzetega posloводства, jamčenja, odškodninske odgovornosti* **maksímálno** prist.: *maksimalno dovoljen odstotek*

maksímíranje -a s *glagolnik od maksimirati*: *maksimiranje cen*

maksimirati -am dov. in nedov. *določiti najvišjo*

dopustno višino česa: maksimirati cene, namernine, obresti

máksimum -a m 1. najvišja količina, mera: agrarni maksimum gl. zemljiški maksimum; blagajniški maksimum najvišji znesek, ki se sme hraniti v blagajni; stanovanjski maksimum; zemljiški maksimum največja površina zemljiške posesti, ki jo sme kdo imeti, sin. agrarni maksimum; maksimum poslovnih stavb in prostorov 2. v zvezah: posebni, splošni zakonski maksimum kazni najvišja mera kazni, ki je predpisana v zakonu

makulatúrni -a -o prid., v zvezah: makulaturni bankovec, kovani denar bankovec, kovani denar, izdelan z določeno napako, ki pride pomotoma v obtoč

malae fidei [mále fidei] lat., v zvezi: posestnik malae fidei nedobroverni, nepošteni posestnik

mála fide prisl. nedobroverno, nepošteno: posedovati mala fide

malefični -a -o prid., v zvezi: malefični red zakon kazenskega prava in postopka za Ljubljano iz l. 1514 (pr. zg.)

máli -a -o prid., v zvezah: **mali vodni užitki pravica zajemanja vode, napajanja, kopanja, pranja ipd.; *mala antanta po prvi svetovni vojni sklenjena zveza med Češkoslovaško, Jugoslavijo in Romunijo; mala tlaka pletev in žetev (pr. zg.); male avtorske pravice do javnega izvajanja neodrskih književnih in glasbenih del

malolétni -a -o prid. mladoletni

malomáren -rna -o prid. ki se opravlja brez prave volje, pazljivosti, zanimanja: malomarno nadzorstvo; malomarno opravljanje delovne dolžnosti; malomarna povzročitev nevarnosti **malomárni** -a -o ki zanemarja dolžno skrbnost: malomarni storilec **malomárno** prisl.: malomarno ravnati, zakriviti

malomárnost -i ž 1. stopnja krivde, ki obstaja v zanemarjanju dolžne skrbnosti: majhna malomarnost (lat. culpa levis); zelo majhna malomarnost (lat. culpa levissima); velika malomarnost (lat. culpa lata) 2. zanemarjanje dolžne skrbnosti: nezavestna malomarnost (lat. negligentia) pri kateri se storilec ne zaveda, da lahko nastane prepovedana ali škodljiva posledica, čeprav bi se po okoliščinah ali po svojih osebnih lastnostih tega moral in mogel zavedati; poklicna malomarnost; zavestna malomarnost (lat. luxuria) pri kateri se storilec zaveda, da lahko nastane prepovedana ali škodljiva posledica, vendar lahkomišelnost misli, da jo lahko prepreči ali da ne bo na-

stala; malomarnost v izbiri osebe; kaznivo škodno dejanje, storjeno iz malomarnosti; iz malomarnosti povzročiti smrt

malomárnostni -a -o prid., v zvezi: *malomarnostni bankrot povzročitev plačilne nesposobnosti z lahkomišelnim gospodarjenjem (kaz.), sin. *preprosti bankrot

máloobméjni -a -o prid., v zvezi: maloobmejni promet promet čez mejo z olajšavami za prebivalce obmejnega pasu

maloprodája -e ž nadrobna prodaja

maloprodájni -a -o prid., v zvezi: maloprodajna cena cena na drobno

malótni -a -o prid., v zvezi: malotni postopek poenostavljen pravdni postopek v sporih majhne vrednosti, sin. bagatelni postopek

mamílo -a m opojna droga, sin. narkotik: izdelovanje, predelovanje, prodaja, uvoz, zloraba mamil; mednarodni sporazumi o mamilih; neupravičena proizvodnja in promet z mamilom (kaz.); uživati, prodajati mamila

mancipácija -e ž slovesen način pridobitve lastninske pravice na gospodarsko pomembni stvari, npr. na zemljišču (rim. pr.)

mandánt -a m kdor da komu mandat (1), sin. naročitelj

mandát -a m 1. dogovorjeno odplačno ali neodplačno opravljanje posla za drugega, sin. naročilo (1): mandat s pooblastilom pooblastilna pogodba; odpoved, preklic, prenehanje mandata 2. sodna odločba o plačilu denarne terjatve, izdana le na podlagi podatkov mandatne tožbe (pravd. post.), sin. plačilni nalog 3. pooblastilo za opravljanje določene funkcije v kakem organu: delegatski, poslanski mandat; **deželnozborski mandat do l. 1918; **državnozborni mandat do l. 1918; imperativni mandat pri katerem je izvoljeni občan vezan na navodila svojih volivcev; reprezentativni mandat pri katerem izvoljeni občan ni vezan na navodila svojih volivcev; mandat za sestavo vlade; iztek, podaljšanje, izguba, verifikacija mandata; mandat traja, se podaljša, potече, preneha; odredi se mandat; odložiti mandat; odkloniti, sprejeti, vrniti mandat za sestavo vlade 4. mednarodnopravni režim za bivša ozemlja Nemčije in Turčije, ki so bila po prvi svetovni vojni postavljena pod posebno upravo nekaterih držav pod nadzorstvom Društva narodov (mednar. pr.) 5. ozemlja pod tako upravo (mednar. pr.)

mandatár -ja m 1. kdor sprejme mandat (1), sin. prevzemnik naročila: skupni mandatar interesentov 2. kdor je pooblaščen za opravljanje

nje določene funkcije: mandatari skupščine; mandatari za sestavo vlade

mandatárka -e ž, v zvezi: državna mandatarka država, ki prevzame poverjenjo ji upravljanje določenega ozemlja (mednar. pr.)

mandátni -a -o prid., v zvezah: mandatni plačilni nalog sodni nalog tožencu, naj s plačilom izpolni tožbeni zahtevek brez predhodnega zaslišanja; mandatni postopek pravdni postopek, v katerem se izda odločba, ne da bi se preiskovala utemeljenost zahtevka in zasliševal toženec, npr. splošni, čekovni, menični mandatni postopek; mandatna doba doba, za katero so izvoljeni npr. predsednik republike, člani državnega sveta, državnega zbora; mandatna pogodba pogodba o naročilu, s katero se prevzemnik naročila zavezuje naročitelju, da bo zanj opravil določene posle; mandatna tožba tožba za izdajo mandatnega plačilnega naloga; mandatno kaznovanje v postopku za prekršek izterjanje ali izrek denarne kazni takoj na mestu; mandatno ozemlje ozemlje, prepuščeno določeni državi v upravljanje (mednar. pr.); mandatno razmerje razmerje med mandatom in mandatarijem

mandátno-imunitétni -a -o prid. ki se nanaša na mandate in imuniteto: mandatno-imunitetni odbor skupščine; mandatno-imunitetna komisija skupščine

manifést -a m 1. javna, navadno slovesna izjava: vladarjev manifest; volilni manifest politične stranke 2. v zvezi: komunistični manifest program komunistov, ki sta ga sestavila Marx in Engels, objavljen l. 1848 3. listina (1): blagovni manifest izkaz blaga, ki ga prevažata ladja ali letalo v mednarodnem prevozu; ladijski, letalski carinski manifest listina o celotnem tovoru ladje, letala (mednar. pr.)

manifestácija -e ž javno množično izražanje mišljenja, hotenja: javna, narodna, politična manifestacija; svoboda manifestacij

manifestacijski -a -o prid. 1. ki se nanaša na manifestacijo: manifestacijski spreved 2. v zvezi: *manifestacijska prisega prisega zavezance o njegovem premoženjskem stanju (izvrš. post.), sin. *razodetna prisega

manifestirati -am nedov. in dov. javno množično izražati mišljenje, hotenje: manifestirati za mir

manipulácija -e ž tehnično delo z uradnimi spisi, dokumenti: blagajniška, carinska, davčna, pisarniška manipulacija

manipulacijski -a -o prid. ki se nanaša na manipulacijo: manipulacijski delavec, predpis,

pripomoček; manipulacijski stroški; manipulacijska pristojbina; manipulacijsko osebje

manipulánt -a m delavec, zaposlen pri manipulaciji: poštni manipulant

manipulántka -e ž ženska oblika od manipulant

manipulativni -a -o prid., v zvezi: manipulativni kredit v mednarodnem kliničnem plačilnem prometu izplačevanje nekritih plačilnih nalogov do obojestransko določene najvišje vsote

manipulírati -am nedov. poslovati s čim: manipulirati s čeki

manjšína -e ž manjši del kake skupnosti: jezikovna manjšina; narodna manjšina pripadniki naroda, katerega večina živi v drugi državi; parlamentarna, vladajoča manjšina; upniška manjšina; verska manjšina; manjšina delegatov, glasov, poslancev, volivcev; zaščita manjšin; pravice manjšin

manjšínski -a -o prid. ki se nanaša na manjšino: manjšinski (učni) jezik; manjšinska stranka, vlada; manjšinska zaščita; manjšinske pravice članov premoženjskih skupnosti; manjšinsko pravo, vprašanje

mánko -a m primanjkljaj (1): blagajniški manko; manko teže, mere, blaga

mansus [mánsus] lat. huda (pr. zg.)

manuálni -a -o prid. ročni: manualni delavec; manualno delo

manufaktúra -e ž 1. v zgodnjem kapitalizmu podjetje, ki temelji na ročnem delu in notranji delitvi dela 2. tkano blago, ki se prodaja na metre 3. trgovina, ki prodaja tkano blago, zlasti na metre

manufaktúrni -a -o prid. ki se nanaša na manufakturo (1): manufaktorni izdelek, obrat; manufaktorna proizvodnja; manufaktorno blago, podjetje

manumisija -e ž oblika osvoboditev sužnja v starem Rimu (rim. pr.)

mánu própria prisl., lat. (okrajš. m. p.) svojerodno, lastnorodno

manuskript -a m rokopis (2)

mápa -e ž naris, načrt: katastrska mapa evidenčni načrt zemljišč na določenem območju z mejami, znaki za kulture in številkami parcel; zemljiškooknjna mapa kopija katastrske mape za vsako katastrsko občino kot del zemljiške knjige; osnovati, razgrniti mapo

mápní -a -o prid. ki se nanaša na (zemljiškooknjno) mapo: mapni arhiv arhiv katastrskih načrtov zemljišč; mapna kopija kopija katastrskega načrta; mapna meja; mapno stanje; po-

ravnava strank na mapno mejo sporazum, naj se v naravi določi mejna črta po mapi

marginálni -a -o prid. 1. ki je na robu listine, pogodbe, spisa, sin. obrobni; marginalni pripis; marginalna glosa pripomba, razlaga na robu rokopisa Justinijanove kodifikacije (pr. zg.) 2. v zvezah: marginalna rubrika zakona naslov ali kratka označba vsebine posamezne določbe zakona; marginalni dobiček dobiček, ki ga doseže podjetnik ob najbolj neugodnih pogojih; marginalna davčna stopnja najvišja stopnja progresivne lestvice

margináljija -e ž, nav. mn. obrobna opomba v rokopisu ali knjigi kot kratka označba vsebine ali razlaga

marína -e ž pristanišče za jahte

márka -e ž 1. utežna enota (pr. zg.) 2. denarna enota nekaterih držav: finska, nemška marka 3. mejna grofija (pr. zg.), sin. krajina (1 b): Ptujška, Savinjska, Istrska marka 4. vaški svet (pr. zg.)

markíranje -a s označevanje, zaznamovanje: markiranje hmelja, uvoženega blaga, žaganega in rezanega lesa; markiranje ptic, rib; markiranje turističnih stez in poti

markíratí -am nedov. in dov. 1. označevati, zaznamovati: markirati planinske poti 2. opremljati z znamenji za razpoznavo: markirati ptice, ribe

marksíst -a m pristaš marksizma

marksístiční -a -o prid. ki se nanaša na marksiste ali marksizem: marksistična doktrina, ideologija, sociologija, znanost

marksízem -zma m na dialektičnem materializmu zgrajena teorija Karla Marxa in Friedricha Engelsa o zgodovinskem razvoju družbe in države ter njegovih zakonitostih

marksízem-lenínizem marksizma-leninizma m marksizem, kakor ga je razvijal Lenin pred oktobrsko revolucijo in po njej

maršál -a m 1. najvišji vojaški čin: maršal Jugoslavije 2. v zvezi: deželni maršal deželni dostojanstvenik, ki predseduje deželnemu zboru na Kranjskem (pr. zg.) 3. v zvezi: maršal dvora v nekaterih državah dvorni upravitelj

márža -e ž 1. razlika med nabavno in prodajno ceno v blagovnem prometu, izražena v odstotkih, redkeje v fiksnem znesku: detajlistična, grosistična, skupna, tranzitna, zadržna marža 2. razlika med cenami istovrstnega blaga v različnih krajih 3. razlika med tečaji istovrstnega blaga in trgovskih efektov na različnih borzah

mása -e ž, v zvezah: dolžniška masa premoženje

kot merilo za prispevek k odškodnini pri skupni havariji; *izvršilna masa dolžnikovo premoženje za poplačilo upnikov v izvršilnem postopku; likvidacijska masa sredstva delovne organizacije, ki se razdelijo v postopku redne likvidacije; razdelitvena masa del stečajne mase za razdelitev med upnike; stečajna masa sredstva, premoženje stečajnega dolžnika za poplačilo njegovih dolgov; upniška masa škoda ali stroški, povzročeni s skupno havarijo, ki se povrnejo iz dolžniške mase

maščévánje -a s samolastno povračilo za storjeno krivico: krvno maščevanje odgovor sorodnika žrtve na kaznivo dejanje v rodovno-plemenski družbi; umor iz brezobzirnega maščevanja (kaz.)

matemátiční -a -o prid., v zvezi: matematična rezerva življenjskega zavarovanja hranilni del zavarovalne premije, izračunan po verjetnostnem računu

matériál -a m 1. gradivo: arhivski, dokazni, propagandni, registraturni, statistični material 2. snov, tvarina: reprodukcijski material; material dobre, slabe kakovosti

matériáljije -lij ž, mn. gradivo: materialije zakona načrti, motivi, obrazložitev osnutka, magnetofonski zapisi, stenografski zapisniki zakonodajnih odborov, sejni zapisniki komisij ipd.

materialízem -zma m, v zvezah: dialektični materializem a) nazor o primarnosti biti b) nazor, ki oblikuje svoje spoznave o svetu in njegovem gibanju po dialektični metodi; historični materializem nauk, da je razvoj produkcijskih odnosov in sil odločilnega pomena za zgodovinsko dogajanje

matériálni -a -o prid. 1. v zvezah: materialni izdatki izdatki za materialne potrebščine, sin. stvarni izdatki; materialni stroški stroški za pri delu porabljen material, energijo, storitve; materialna knjiga knjiga, v katero se vpisujejo podatki o nabavi in izdajanju materiala; materialno knjigovodstvo količinska in vrednostna evidenca o stanju in gibanju zalog in materiala; materialno oskrbovanje npr. oboroženih sil 2. premoženjski: materialni interes; materialna bilanca; materialna obveznost, odgovornost, odškodnina; materialna pravica pravica do patenta, licence, vzorca, tehnologije ipd.; materialna škoda gmotna škoda 3. dejanski: materialna enakost procesnih strank; materialna falzifikacija listine naprava krive listine ali predrugačenje prave listine 4. v zvezi: materialna obramba obdolženca obramba obdolženca samega 5. v zvezah: materialni dokaz

a) sled na predmetu ipd., sin. stvarni dokaz (a) b) predmet, važen za ugotovitev dejstev, sin. stvarni dokaz (b); materialna dokazna teorija teorija, po kateri sodnik ni vezan na dokazna pravila in prosto presoja dokaze (post.); materialna pravnomočnost vezanost strank in sodišča na vsebino sodne odločbe in prepoved ponovnega sojenja o isti zadevi; materialna resnica skladnost sodbe ali predstave s preteklim dogodkom ali s sedanjim stanjem takega predmeta; materialna sodba meritorna sodba; materialno pravdo vodstvo skrb sodišča in strank, da se zbere pravdo gradivo; materialno procesno vodstvo skrb za razčiščenje zadeve na glavni obravnavi; civilno materialno pravo pravo, ki ureja osebna in premoženjska razmerja med pravnimi subjekti; kazensko materialno pravo pravo, ki določa kazniva dejanja in kazenske sankcije zoper storilce takih dejanj

matériálno-formálni -a -o prid., v zvezi: materialno-formalna koncepcija kaznivega dejanja koncepcija, po kateri zakon opredeljuje, katero družbi nevarno dejanje je kaznivo dejanje in določa njegove znake

matériálnoprávní -a -o prid. ki se nanaša na materialno pravo, civilno ali kazensko: materialnopravni odnos, predpis, zahtevek; materialnopravno razmerje

matérija -e ž snov: pravna materija; urediti kako materijo s pravnimi predpisi

matérin -a -o prid., v zvezi: materin jezik materni jezik

matérinski -a -o prid., v zvezi: materinsko pravo pravilo, da se sorodstvo določa samo po materi

matérinstvo -a s dejstvo, da je ženska mati: izpodbijanje, priznanje, ugotavljanje, zanikanje materinstva; varstvo materinstva

matérinščína -e ž materni jezik: pouk v materinščini

matérni -a -o prid., v zvezi: materni jezik jezik, ki se ga otrok nauči od svojega okolja, zlasti od matere

matí mátere ž ženska v odnosu do svojega otroka: adoptivna mati posvojiteljica; nezakonska, zakonska mati; rajna mati; stara mati očetova ali materina mati, sin. babica; mati samohranilka otroka

matíca -e ž 1. matična knjiga: rojstria, poročna, mrliška matica; vodstvo matice; vpisati v matico 2. osrednje društvo: Slovenska matica 3. del listine, ki ostane izdajatelju, npr. pri železniški prtljažnici

matíčar -ja m oseba, ki neposredno vodi matične knjige

matíčni -a -o prid. 1. ki se nanaša na evidenco o določitvah osebnih podatkih: matični okoliš, organ, urad; matična služba služba, ki vodi matične knjige, državljansko knjigo, volilne imenike; matična knjiga obsojencev knjiga, ki jo vodi zavod za izvrševanje kazni odvzema prostosti in se vanjo vpisujejo podatki o obsojencih; matična številka zavarovanca, upokojenca; enotna matična številka občana (krat. EMŠO) trinajstmesno število kot identifikacijski znak za povezovanje podatkov v uradnih evidencah, ki se vodijo o občanu v republiki; matične knjige knjige, v katere se vpisujejo podatki o osebnih stanjih državljanov (rojstna, poročna in knjiga umrlih); izpisek, potrdilo iz matične knjige; obnova matičnih knjig; matično območje 2. v zvezah: matični narod narod v odnosu do svojega dela, ki je narodnostna manjšina v drugi državi; matična država država v odnosu do svoje kolonije; matična stvar npr. ladja, letalo nasproti svojim pritiklinam ali drevo nasproti plodovom, sin. glavna stvar 3. osrednji: matična knjižnica; matično društvo, podjetje 4. osnovni (1): matično avtorsko delo izvirno avtorsko delo v odnosu do odvisnih del, npr. prevodov; matično premoženje 5. domovni: matična luka; matično letališče; matično pristanišče

matríarhálni -a -o prid. ki se nanaša na matriarhat: matriarhalna rodovna ureditev

matríarhát -a m ureditev, v kateri je družinski poglavar mati

***matríka** -e ž matična knjiga

***matríkulácija** -e ž vpisovanje v matrično knjigo

***matríkulácijski** -a -o prid. ki se nanaša na matriko: matrikulacijski podatki; matrikulacijsko znamenje motornega vozila

matrímoniálni -a -o prid. ki se nanaša na zakonsko zvezo: matrimonialna zakonodaja; matrimonialno pravo pravni predpisi, ki se nanašajo na zakonsko zvezo, sin. zakonsko pravo (b)

matúra -e ž zaključni izpit na srednji šoli

matúrítetni -a -o prid. ki se nanaša na maturo: maturitetna komisija; maturitetno spričevalo

mazáč -a m kdor se ukvarja z mazaštvom

mazáčka -e ž ženska oblika od mazač

mazáški -a -o prid. ki se nanaša na mazače ali mazaštvo: mazaški posegi

mazáštvo -a s protipravno in škodljivo ukvar-

janje z zdravljenjem ali z drugo zdravstveno dejavnostjo (kaz.)

medálja -e ž 1. *odlikovanje*: medalja zaslug za narod; medalja dela 2. *priznanje za kvaliteto proizvoda*

mèdbánčni -a -o prid. *ki poteka med bankami*: medbančni devizni trg; medbančni kreditni aranžma; medbančni sestanek, sporazum; medbančne storitve

mèddržávní -a -o prid. *ki poteka med državami*: meddržavni dogovor, pakt, spor, sporazum; meddržavni plovni režim, pravni red; meddržavni kreditni sporazumi; meddržavni odnosi; meddržavna konvencija, meja, organizacija, pogodba, politika, pravna pomoč; meddržavne služnosti *pogodbene omejitve suverenosti države na njenem ozemlju v korist druge države*; meddržavne vode *tekoče, stoječe vode, ki tvorijo ali sekajo državno mejo*; meddržavno pravo *pravo, ki ureja pravna razmerja med državami*; meddržavno sodelovanje

mèddržávnoprávní -a -o prid. *ki se nanaša na meddržavno pravo*: meddržavnopravni embargo

medicína -e ž *veda o zdravljenju bolnikov in varovanju zdravja*: sodna medicina *ki obravnava medicinska vprašanja v zvezi s pravosodjem*; medicina dela *ki obravnava zdravje v zvezi z zaposlitvijo*

medicínski -a -o prid. 1. *zdravniški*: medicinski posegi zaradi ugotovitev v postopku (kaz.) 2. *zdravstveni*: medicinska indikacija; medicinska rehabilitacija *kompleksno zdravljenje, usposabljanje za samostojno življenje in delo*

mèdkrajévní -a -o prid. *ki poteka med kraji*: medkrajevni promet

mèdméstní -a -o prid. *ki poteka med mesti*: medmestno sodelovanje

mèdministrski -a -o prid. *ki poteka med ministri, ministrstvi*: medministrski odbor; medministrska komisija, konferenca

mednárodní -a -o prid. *ki se nanaša na več narodov ali držav*: mednarodni delikt *samovoljna kršitev predpisa mednarodnega prava*; mednarodni dogovor, sporazum; mednarodni dokument *triptik ipd.*; mednarodni kartel, kliring, kredit, tečaj valute; mednarodni kongres, natečaj; mednarodni odbor; mednarodni plovni režim; mednarodni prevoz *prevoz, ki obsega prehod najmanj čez eno državno mejo*; mednarodni blagovni, poštni, potniški, pravni promet; mednarodni pravni red *pravni red, ki je urejen z mednarodnimi predpisi*; mednarodni register *register za zaščito indu-*

strijske lastnine ipd.; mednarodni signalni kodeks *pravila o znakih za sporazumevanje med ladjami*; mednarodni skrbniški sistem *sistem za upravo in nadzorstvo nad skrbniškimi ozemlji po Ustanovni listini OZN*; mednarodni spor; mednarodni status *dežele, ozemlja*; mednarodni stečaj *stečaj, pri katerem ima stečajni dolžnik premoženje v več državah*; mednarodni tovorni list; mednarodni transport blaga in potnikov; mednarodni urad *Mednarodni urad dela ipd.*; spor z mednarodnim elementom (pravd. post.); mednarodni organi; mednarodni prevozniki *izkazji, prometni znaki*; mednarodni stiki; mednarodni uslužbenci *uslužbenci OZN ipd.*; mednarodna arbitraža, komisija, pristojnost; mednarodna cesta *cesta, ki je z mednarodnim aktom uvrščena v omrežje mednarodnih cest*; mednarodna družba, politika, solidarnost; mednarodna jurisdikcija, kriminaliteta; mednarodna klasifikacija *bolezni*; mednarodna konvencija, licitacija; mednarodna oporoka *enotna oblika oporoče, ki zagotavlja njeno veljavnost v vseh državah, ki so ratificirale mednarodno konvencijo o njeni obliki*; mednarodna organizacija; mednarodna pravna pomoč *opravljanje posameznih dejanj v postopku na zaprosilo tujega sodišča ali upravnega organa*; mednarodna protokolarna praksa *protokolarna praksa, ki upošteva pravila vljudnosti in izkazovanja časti v mednarodnih diplomatskih odnosih*; mednarodna reka *reka, ki teče skozi več držav ali jih deli*; mednarodna tarifa; mednarodna tiralica *tiralica, izdana v primeru, če je verjetnost, da je tisti, za katerim je odrejena, v tujini*; mednarodna trgovina, trgovinska organizacija, varnost; mednarodna *zapuščina* *zapuščina, ki je v več državah*; mednarodne finance, sankcije, vode; mednarodno izmeritveno *spričevalo za ladje*; mednarodno nadzorstvo, sodelovanje; mednarodno podjetje *špedicijsko podjetje ipd.*; mednarodno *posojilo* *posojilo, ki je dano v drugo državo ali dobljeno v drugi državi*; mednarodno pravo → *mednarodno pravo*; mednarodno priznanje *države enostranski akt države ali mednarodne organizacije, s katerim ta izrečno ali vključno izjavi, da bo določeno politično skupnost obravnavala kot državo*; mednarodno priznanje *izvršilnih naslovov izenačitev tuje odločbe po učinkih z domačo v posebnem sodnem postopku*; Mednarodno sodišče v Haagu (angl. International Court of Justice) *glavni sodni organ OZN, ki sodi v sporih med državami*;

mednarodno varstvo *delavcev, manjšin, veroizpovedi ipd.*; mednarodno združenje; mednarodno znamenje *zastava ali znamenje OZN*; ravnotežje sil v mednarodnih odnosih; ratificirati *mednarodno pogodbo*; varovati *mednarodni mir in varnost*

mèdnárodnoprávní -a -o prid. *ki se nanaša na mednarodno pravo*: mednarodnopravni položaj *diplomatov*; mednarodnopravni red, subjekt; mednarodnopravni predpisi; mednarodnopravna ureditev; mednarodnopravno načelo, pravilo

mèdnárodní právo -ega -a s *pravna pravila in načela, ki urejajo odnose med državami in odnose med mednarodno priznanimi subjekti*: javno, kazensko, običajno, vojno mednarodno pravo; mednarodno zasebno pravo *ki ureja razmerja s tujimi elementi na področju civilnega prava*

mèdobčínski -a -o prid. *ki je skupen več občinom*: medobčinski organ *organ inšpekcije dela, samoupravljanja ipd.*; medobčinski sodnik *za prekrške*; medobčinski uradni vestnik; medobčinski urbanistični program; medobčinska geodetska uprava; medobčinska zdravstvena skupnost; medobčinska skupnost *za zaposlovanje*; medobčinsko dogovarjanje in usklajevanje *predpisov*

mèdpokrajínski -a -o prid. *ki je skupen več pokrajinam*: medpokrajinsko pravo

mèdrepúbliški -a -o prid. *ki je skupen več republikam*: medrepubliški dogovor, komite, organ; medrepubliški vodni tokovi; medrepubliško pravo, sodelovanje; medrepubliška pogajanja

mèdresórni -a -o prid. *ki je skupen več resorjem*: medresorna delovna skupina

mèdsebojní -a -o prid. *ki poteka med več fizičnimi ali pravnimi subjekti*: medsebojni obračun; medsebojni promet *uporabnikov družbenih sredstev*; medsebojni dolgovi; medsebojna izmenjava *pooblastil*; medsebojne terjatve; *medsebojno dedovanje *zakoncev*; medsebojno kreditiranje

mèdsebojnost -i ž *medsebojna odvisnost*: medsebojnost *terjatav pri pobotanju*

mèdškófijski -a -o prid. *ki je skupen več škofijam*: medškofijsko semenišče (kan.)

mèdvalútni -a -o prid. *ki se nanaša na več valut*: medvalutni tečaj; medvalutna vrednost *denarja*

mèdvérski -a -o prid. *ki se nanaša na več veroizpovedi*: medverski odnosi

mèdvládje -a s (lat. interregnum) *stanje v državi*

po prenehanju dotedanje vlade, oblasti in pred začetkom nove

mèdvládni -a -o prid., v zvezah: medvladni *sporazum sporazum, sklenjen med vladami dveh ali več držav*; medvladna organizacija *meddržavne organizacije*

mèdvójní -a -o prid. *ki se nanaša na čas med vojno*: medvojni državni dolgovi

mèdzádrúžní -a -o prid. *ki obstaja med združenimi*: medzadružni odbor; medzadružna trgovina

mèdzavéžníški -a -o prid. *ki obstaja med zavezniki*: medzavezniški dolgovi, odnosi; medzavezniška komisija, konferenca; medzavezniško sodelovanje

mèháníčni -a -o prid., v zvezah: mehanični *zapisnik npr. zvočni, diktafonski, magnetofonski*; mehanične *avtorske pravice pravice v zvezi z akustičnim ali optičnim posnetkom in njegovim javnim predvajanjem*

mèja -e ž 1. *črta, ki ločuje zemljišča ali ozemlja*: carinska meja *praviloma državna meja na kopnem, morju, obmejnih jezerih in rekah*, sin. *carinska črta*; državna, mestna, občinska, republiška meja; narodnostna meja; določitev, kršitev, označitev, poprava, ureditev, varnost meje; nedotakljivost meje; prepovedan prehod čez državno mejo; meja teče, poteka; določiti, obnoviti, označiti, popraviti, spremeniti, urediti mejo; odpreti, zapreti (državno) mejo 2. *črta, ki ločuje zemljišča, parcele*: katastrska meja *ki je zarisana v evidenčnem načrtu zemljiškega katastra*; lastninska meja; posestna meja *ki kaže, v kolikšni meri se nepremičnina dejansko uživa*; meja parcele, zemljišča; označitev meje; poravnava *strank na mapo mejo sporazum, po katerem se v naravi določi mejna črta po mapi*; meja teče, poteka; določiti, označiti, popraviti, potegniti, spremeniti, zakolčiti mejo; obhoditi mejo 3. *prvina v naravi, ki kaj ločuje, razmejuje*: naravna meja; živa meja 4. *določena najvišja ali najnižja stopnja, velikost česa*: spodnja, zgornja *starostna meja*; meja *izvršbe*; meje *preizkusa sodbe v pritožbenem postopku ipd.*; odmeriti *kazen pod kazensko mejo*; prekoračiti meje *silobrana, skrajne sile*; v mejah kredita, pristojnosti, proračuna, zakona

mèjáš -a m 1. *posestnik s skupno mejo, sosed* 2. v zvezi: *mejaš v vinogradu (pr. zg.) sogornik (b)*

mèjítí -ím nedov. *imeti isto, skupno mejo*: mejiti na tujo državo

mèjní -a -o prid. *ki se nanaša na mejo*: mejni grof *grof v obmejnih grofiji (pr. zg.)*; mejni incident

kršitev nedotakljivosti državne meje; mejni kamen; mejni koridor del zračnega prostora na zračni poti nad določenim krajem na državni meji, ki je določen za prihod letal v državni zračni prostor in za odhod iz njega; mejni obhod; mejni pas del državnega ozemlja na kopnem, rekah, jezerih v globino sto metrov vzdolž mejne črte oziroma del teritorialnega morja v širino dveh milj vzdolž mejne črte; cestni, jezerski, letališki, morski, železniški mejni prehod za mednarodni promet; sezonski mejni prehod; mejni prehod za obmejni promet; mejni promet, spor; mejni ugotovitveni postopek postopek pri napravi zemljiškega katastra; mejna cesta, črta, čuvajnica; mejna naprava zid, plot, ograja ipd.; mejna postaja za varstvo rastlin postaja za zdravstveno kontrolo rastlin v prometu čez državno mejo; mejna reka, straža, zapornica; mejne vode; mejne vojaške enote; mejno drevo; mejno znamenje znamenje na posestni meji parcele; mejno ozemlje; mejno vojaško poveljstvo; kršitev mejne črte; gibanje in muditev v mejnem pasu; odstranitev, premeščanje, premikanje, poškodovanje, uničenje mejnih znamenj

mejničenje -a s določitev, zaznamovanje meje z mejniki

mejnik -a m kamen ali drug predmet, ki označuje mejo: odstraniti, podreti, postaviti, poškodovati, premakniti, premestiti, prestaviti, uničiti mejnik

melioracija -e ž izboljšanje zemljišča, npr. z namakanjem, osuševanjem: melioracijski kmetijskih zemljišč

melioracijski -a -o prid. ki se nanaša na melioracijo: melioracijski interesent, objekt, postopek, prispevek, sklad; melioracijski stroški; melioracijska zadruga; melioracijsko območje; melioracijska dela

meliorirati -am nedov. in dov. izboljševati zemljišča meliorirani -a -o: meliorirano zemljišče

memorandum -a m 1. spomenica (1) 2. uradni spis drugi vladi, v katerem se pojasnjuje, utemeljuje določena stališča 3. zapis udeleženih vlad o usno doseženem sporazumu: memorandum o soglasju; parafirani memorandum

menica -e ž obligacijski vrednostni papir: akceptirana menica s trasatovno podpisom, sin. sprejeta menica; avalirana menica na kateri je napisan aval; bančna menica a) ki jo banka akceptira b) ki je sposobna za eskont pri banki; bianko menica ki je podpisana, a ne

docela izpolnjena; blagovna menica izdana za kreditirano dobavo blaga; blanketna menica bianko menica; distančna menica pri kateri sta kraj izdaje in kraj plačila različna; domača menica izdana in plačljiva v domači državi; domicilirana menica pri kateri je plačilni kraj različen od trasatovega prebivališča; druga menica drugi izvod menice, sin. sekunda (1); edina menica ki je izdana v enem samem izvodu, sin. solo menica; finančna menica za kritje prejetega denarnega kredita; honorirana menica plačana menica ali menica s častnim akceptom; indosirana menica z indosamentom; koledarska menica ki zapade na koledarsko določen dan, sin. dnevnic (2); komisijska menica ki jo izdajatelj pošlje remitentu po naročilu druge osebe, sin. naročena rimesa; lastna menica pri kateri sta trasant in trasat ista oseba; naslovljena menica z naslovi trasata in drugih oseb, ki se jim v sili predloži menica; povratna menica izdana iz naslova regresa v izterjavo menične vsote iz kake druge menice; prejudicirana menica pri kateri so bila opuščena menična dejanja; prolongacijska menica nova menica, izdana ob zapadlosti prejšnje neplačane menice; prolongirana menica z zaznamkom odgoditve plačila; prva menica prvi izvod menice, sin. prima¹; razvrednotena menica preluknjana, prečrtana, pretrgana menica ipd.; rekta menica ki ni prenosljiva z indosamentom; slepa menica bianko menica; solo menica gl. edina menica; sprejeta menica gl. akceptirana menica; trasirana menica trata; menica na vpogled ki zapade v plačilo ob predložitvi, sin. menica vpoglednica; menica oddnevnic ki zapade določen dan po dnevu izdaje, sin. trata oddnevnic; menica povpoglednica ki zapade določen dan po vpogledu, sin. trata povpoglednica; menica vpoglednica gl. menica na vpogled; menica v sili ki ni bila akceptirana ali plačana ali pa je postal glavni dolžnik pred zapadlostjo plačilno nesposoben; amortizacija menice razveljavitev menice; častni akceptant menice kdor sprejme menico namesto trasata; hrbet menice; imetnik, izdajatelj, sopodpisnik menice; prenos menice; sprejem menice akcept (3); posojilo na menico; akceptirati, domicilirati, indosirati, inkasirati, izdati, izpolniti, kupiti, odstopiti, plačati, (re)eskontirati, unovčiti menico; dati menico v plačilo (lat. in solutum) ali zaradi plačila (lat. solvendi causa); izročiti menico v inkaso; pred-

ložiti menico v akcept, v plačilo; sprejeti menico kot plačilo; dobiti kredit na menico

menični -a -o prid. ki se nanaša na menico: menični akcept; menični aval menično poročilo; menični avalist menični porok; menični blanket sin. menična golica; menični dogovor dogovor, da se izda menica; menični dolžnik; menični duplikat podvojeni menični izvornik; menični eskont odkup nezapadle menice; menični imetnik, indosament, izdajatelj, kredit; menični naslednik kdor pridobi menico od prednika; menični naslov naslov za silo; menični mandatni postopek; menični plačilni nalog sodni nalog za plačilo menične vsote; menični plačnik; menični predložitelj komur se predloži menica v akcept ali plačilo; menični prednik; menični protest javna listina o neuspehu meničnega opravlja; menični spor; menični tečaj tečaj menice, glaseče se na tujo valuto; menični ugovor a) ugovor, ki izvira iz menice b) ugovor proti meničnemu plačilnemu nalogu; menični upnik, upravičenec, zavezanec, znesek; menični prazniki dnevi, ko se ne morejo zahtevati nikakršne menične izjave; menična golica sin. menični blanket; menična intervencija pri kateri akceptira ali plača menico kdo drug namesto trasata ali akceptanta; menična izjava; menična notifikacija obvestilo, da menica ni bila akceptirana oziroma plačana; menična pasivna nesposobnost nesposobnost zavezati se z menico; aktivna, pasivna menična sposobnost sposobnost pridobiti menične pravice ali se menično zavezati, sin. aktivna, pasivna meničnoppravna sposobnost; menična skrbnost skrbnost imetnika menice glede na menično strogost; stvarna menična strogost a) nemožnost ugovorov iz temeljnega razmerja b) solidarna odgovornost meničnih prednikov; menična terjatev; menična tožba tožba za plačilo menične vsote; menična vsota, zamuda; menične klavzule; menično besedilo, dejanje, jamstvo žirantvo, kreditiranje, kritje; menično posojilo, pravo, zastaranje

meničnopravni -a -o prid. ki se nanaša na menično pravo: meničnopravni zahtevek; aktivna, pasivna meničnoppravna sposobnost sposobnost pridobiti menične pravice ali se menično zavezati, sin. aktivna, pasivna menična sposobnost; meničnoppravna strogost; meničnoppravno razmerje

menjalec -lca [-yc-] m kdor kaj menja, menjava: pooblaščen menjalec; menjalec blaga, denarja

menjalka -e [-yk-] ž ženska oblika od menjalec
menjalni -a -o prid. ki se nanaša na menjavo ali menjanje: menjalni posel, predmet, promet, tečaj; menjalna pogodba pogodba o zamenjavi stvari ali prenosnih pravic; menjalna trgovina, vrednost; menjalno gospodarstvo, sredstvo

menjalnica -e ž poslovalnica za menjavo tujih valut: pooblaščen menjalnica

menjalniški -a -o prid. ki se nanaša na menjavo: menjalniški posel; menjalniška provizija

ménjanje -a s 1. glagolnik od menjati (1): menjanje denarja; menjanje prebivališča preseletev 2. glagolnik od menjati (2): menjanje dela; menjanje zaposlitve

ménjati -am dov. 1. dati ali dobiti kaj za kaj drugega, drugačnega: menjati blago, denar; menjati stanovanje 2. v zvezah: menjati delo, zaposlitev iti na drugo delo, zaposliti se druge

menjáva -e ž glagolnik od menjati (1): blagovna, denarna, gospodarska, mednarodna, naturalna, tržna, zunanjetrgovinska menjava; svobodna menjava dela s samoupravnimi sporazumi določena menjava storitev ali proizvodov, zlasti v negospodarski dejavnosti

mentálni -a -o prid., v zvezi: mentalna rezervacija neizjavljeni pridržek ob izjavi poslovne volje, sin. miselni pridržek

méra -e ž v zvezah: *jamska mera pravokotnik s površino 45116 m²; kriva mera ponarejena naprava za merjenje količine blaga, predmetov; eskontna mera višina obresti, ki se odbija po eskontiranju menic; obrestna mera v odstotkih izražen dohodek od posojenega kapitala ali v odstotkih izraženo plačilo zanj; profitna mera dobiček od vloženega kapitala, izražen v odstotkih; najvišja in najnižja mera predpisane kazni najvišja in najnižja možna predpisana kazen

merčún -a m oseba, pooblaščen za javno merjenje (pr. zg.)

mérica -e ž količina žita, ki jo vzame mlatilničar za mlačev, mlinar za mletje žita: mlatilniška, mlinska merica

merilec -lca [-yc-] m kdor meri: zapriseženi merilec

merilni -a -o prid. ki se nanaša na merjenje: merilna oprema, priprava, pristojbina

merilo -a s 1. priprava z označenimi enotami za merjenje: brezhibnost, pregled, uporaba, žigosanje meril 2. kar služi kot osnova za vrednotenje ali presojanje: enotno, posebno merilo; merila za oblikovanje, urejanje cen; osnove in merila npr. za delitev sredstev za oseb-

ne dohodke, za razporejanje dohodka, vrednotenje dela; merila za kandidate za določene funkcije

mériti -im nedov. ugotavljati, določati, koliko dogovorjenih enot kaj obsega, vsebuje: goljufovo, krivo, natančno, napačno meriti

meritórni -a -o prid. ki se nanaša na meritum: meritorni preizkus odločbe preizkus odločbe glede na njeno vsebino; meritorna sodba ob sodilna ali oprostilna kazenska sodba (kaz. post.) **meritórno** prisl.: meritorno odločati odločati o stvari sami, npr. o utemeljenosti zahteva

méritum -a m glavna vsebina: razpravljati o meritumu

mérjenje -a s glagolnik od meriti: krivo merjenje; merjenje blaga, zemljišč

merkantilizem -zma m ekonomskopolitična smer od 16. do 18. stol., ki v narodnem gospodarstvu pospešuje manufakturo in zunanjo trgovino

merkantilni -a -o prid., v zvezi: merkantilno blago trgovsko blago srednje kakovosti

merljiv -a -o prid. ki se da meriti: merljiva stori-tev

merljivost -i ž lastnost, značilnost merljivega: merljivost davčne sposobnosti; merljivost učinka dela

mérnik -a m stara mera za žito, približno 30 l

merodájni -a -o prid. odločilni, pristojni: merodajni organ

***meroizkúsní** -a -o prid. ki se nanaša na kontrolo, preizkušanje meril: meroizkusni urad, žig; meroizkusna pristojbina; meroizkusno znamenje

meroslóvje -a s nauk o merah, sin. metrologija: Urad za standardizacijo in meroslovje

mérski -a -o prid. ki se nanaša na mere: osnovna, izpeljana merska enota; mednarodni sistem merskih enot

mésec -a m čas tridesetih, enaintridesetih dni, ki se označujejo z vrstnimi števnik: kalendarški mesec; obračunski mesec; v začetku, sredi, konec meseca; rok, določen po mesecih

mésečni -a -o prid. ki se nanaša na mesec: mesečni blagajniški plan, obračun, obrok, odtegljaj, osebni dohodek, prejemek, prispevek; mesečna najemnina, naročnina, vozovnica; mesečno poročilo

mésečnik -a m časopis, ki izhaja mesečno

méstni -a -o prid. ki se nanaša na mesto (1): mestni arhiv; mestni gospod lastnik mesta (pr. zg.); mestni magistat v 19. in 20. stol. a) upravni or-

gan oblasti statutarnih enot b) poslopje tega organa; mestni okoliš, okraj; mestni pisar (pr. zg.); mestni sodnik (pr. zg.); **mestni svet voljen organ v mestnih občinah z lastnimi statuti; mestni urad, župan; mestni upravni organi; mestna četrt, hiša, hranilnica, *občina, skupščina, uprava; mestna veča (pr. zg.); *mestno načelstvo, podjetje; mestno pravo (pr. zg.); mestno prebivalstvo; mestno zemljišče

mésto -a s 1. večja, strnjena naselbina s posebnim pravnim položajem: glavno, prestolno mesto; statutarno mesto statutarne občina; (ne)branjeno, (ne)utrjeno mesto; odprto mesto ki ga vojskuječe se strani po sporazumu ne uničujejo 2. določen prostor ali kraj: glasovalno, izplačilno, obračunsko, oddajno, odpravno, poslovno, prevzemno, prodajno, zbirno, zglaševalno mesto; tajna in skrita mesta v prevoznih, prenosnih sredstvih; izobesiti cenik na vidno mesto; izterjati denarno kazen takoj na mestu 3. najmanjša enota v delovni organizaciji, v kateri je zaposlena ena oseba: delovno, (ne)zasedeno, odgovorno, prost, službeno, vodilno, zaupno mesto; sistemizacija delovnih mest 4. vrstni red po času vpisa: hipoteka na prvem, na drugem mestu

méšani -a -o prid., v zvezah: mešani pogoj pogoj, katerega izpolnitev je le deloma odvisna od strankine volje; mešani prevoz kombinirani prevoz; mešani zakon zakonska zveza med osebama različnega državljanstva, različne rase, vere; mešana družba a) družba, ki jo ustanovi več držav ali teritorialnih enot b) družba, ki nastane z udeležbo državnega in zasebnega kapitala; mešana komisija komisija, sestavljena iz različnih članov; mešana pogodba npr. pogodba, ki je deloma odplačna, deloma neodplačna; mešano naključje (lat. casus mixtus) z nepravilnim ravnanjem zakrivljen položaj, ki je ugoden za nastanek škode; mešano podjetje podjetje v mešani lastnini; mešano sodišče sodišče, ki je sestavljeno iz sodnikov več držav; mešano zavarovanje npr. zavarovanje za primer doživetja ali smrti; podjetje v mešani lastnini podjetje, v katero se vlagajo sredstva v različnih kombinacijah: družbena in združna, družbena in zasebna, združna in zasebna ali družbena, združna in zasebna hkrati

meščán -a m 1. prebivalec mesta: meščan in vaščan; častni meščan častni naslov za zaslužne osebe 2. kdor je bil sprejet v mestno skupnost in je s tem pridobil pravico sodelovanja pri upravi mesta (pr. zg.)

meščánka -e ž ženska oblika od meščan
meščánstvo -a s 1. v fevdalizmu pravica sodelovanja pri upravi mesta: pridobiti si meščanstvo 2. buržoazija

mešétar -ja m posrednik pri sklepanju kupčij, pogodb: borzni mešetar borzni posrednik; la-dijski, trgovinski mešetar

mešetarína -e ž plačilo za posredovanje pri sklepanju kupčij, pogodb

mešetaríti -im nedov. posredovati pri sklepanju kupčij, pogodb

mešetarjenje -a s glagolnik od mešetariti
mešétarski -a -o prid. ki se nanaša na mešetarje ali mešetarjenje: mešetarski dnevnik knjiga o pogodbah, ki so bile sklenjene z mešetarjenjem, posredovanjem; mešetarski list izpisek iz mešetarskega dnevnika; mešetarska pogodba pogodba, pri kateri se mešetar za plačilo zavezuje, da si bo prizadeval pripraviti naročitelja in tretjo osebo do tega, da skleneta določeno pogodbo na področju gospodarstva, sin. pogodba o posredovanju; mešetarska provizija

metálni -a -o prid. kovinski: metalna podlaga bankovcev; metalna vrednost denarja

méter -tra m osnovna enota za merjenje dolžine
metóda -e ž način načrtnega ravnanja: delovna metoda; dialektična metoda obravnavanje pojavov in spoznanj v zvezi z drugimi pojavi z vidika medsebojne povezanosti in odvisnosti; empirična metoda ki temelji na praktičnih izkušnjah; induktivna metoda dokazovanja ki sklepa iz posameznega na splošno; nepreizkušena metoda zdravljenja; statistična, znanstvena metoda; metoda dela, prisiljevanja; metode pravne znanosti dogmatična, sociološka, deontološka, primerjalna, zgodovinska ipd.

metodologija -e ž skupek metod, ki se pri čem uporabljajo: metodologija načrtovanja

metrologija -e ž nauk o merah, sin. meroslovje
metrópola -e ž 1. glavno mesto, prestolnica 2. matična država v odnosu do svoje kolonije

metropolít -a m nadškof, ki vodi cerkveno pokrajino (kan.)

mézda -e ž plačilo za delo, ki ga opravi najemni delavec za delodajalca: časovna mezda urna, dnevna, tedenska, mesečna ipd.; minimalna, temeljna mezda; mezda po učinku od kosa ipd.; v kraju običajna mezda; določiti, plačati, urediti mezde

mézdni -a -o prid. 1. ki se nanaša na mezdo: mezdni delavec; mezdni indeks, minimum, odnos, razred, sistem, spor; železni mezdni zakon za-

kon, po katerem se višina mezde določa po eksistenčnem minimumu delavca; mezdni pogoji; mezdna pogodba, politika, tožba; mezдно razmerje 2. ki se nanaša na prizadevanje delavstva za dvig mezd: mezdni boj; mezдно gibanje; mezdna pogajanja

migrácija -e ž spreminjanje stalnega ali začasnega prebivališča: dnevna migracija v kraj zaposlitve in nazaj; notranja migracija znotraj mej države; zunanja migracija zunaj mej države

míl -a -o prid. ki ni strog: mila kazen, sodba; milnejši kazenski zakon

milica -e ž 1. upravni organ, ki skrbi za vzdrževanje javnega reda, miru in varnosti do l. 1991: prometna milica; postaja milice; komandir postaje milice 2. vojaške enote, ki se organizirajo ob posebnih razmerah, zlasti v vojni (mednar. pr.)

miličnik -a m uniformirani pripadnik milice (1) do l. 1991: prometni miličnik

miličniški -a -o prid. ki se nanaša na miličnike ali milico: miličniška patrolja

milja -e ž, v zvezah: morska milja dolžinska mera, 1852 m, sin. navtična milja; navtična milja gl. morska milja

miljé -ja m okolje: teorija miljeja (krim.)

milost -i ž prizanesljiv odnos: *akti milosti pomilostitev, amnestija ipd.

milostni -a -o prid. ki se nanaša na milost: *milostni odpust kazni, kazenskega pregona; **milostna pokojnina

miloščina -e ž 1. podpora iz sočutja 2. **pre-skrbnina za osebe, ki nimajo pravice do pokojnine

mína -e ž razstrelilno orožje: (ne)zasidrana mina; zapora z minami

minerál -a m rudnina

minerální -a -o prid. rudninski: mineralne surovine rudnine; mineralna voda voda, ki vsebuje večjo količino raztopljenih mineralnih snovi

minimálen -lna -o prid. najmanjši, najnižji, ki je še dovoljen, zadosten, mogoč: minimalna carina, cena, kvalifikacija, pokojnina, renta, starost, taksa, tarifa, vrednost; minimalno obrestovanje **minimální** -a -o: minimalni davek davek, ki se mora odmeriti v vsakem primeru; minimalni osebni dohodek, zaslužek; minimalni gradbeni in higienski pogoji; minimalni standardi za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev

mínimum -a m najmanjša količina, mera, ki je še dovoljena, zadostna ali mogoča: eksistenč-

minister

ni minimum za življenje nujno potrebna sredstva, sin. življenjski minimum; mezdni, odbitni, davka prosti minimum; posebni minimum kazni ki je predpisan za določeno kaznivo dejanje nad splošnim minimumom; splošni minimum kazni ki je predpisan v splošnem delu kazenskega zakona; življenjski minimum gl. eksistenčni minimum

minister -tra m 1. član vlade, ki je navadno odgovoren za določeno področje državne uprave: federalni, republiški, zvezni minister; resorni minister; minister brez listnice član vlade, ki ni odgovoren za nobeno področje državne uprave, sin. minister brez portfelja; minister brez portfelja gl. minister brez listnice; minister brez resorja minister brez listnice; namestnik, pomočnik ministra; minister za notranje, zunanje zadeve; imenovati ministra; postaviti za ministra 2. v zvezi: izredni poslanik in pooblaščen minister diplomatski predstavnik drugega razreda

ministerial -a m pripadnik višje stopnje nesvobodnega plemstva od 11. do 13. stol. (pr. zg.)

ministrski -a -o prid. ki se nanaša na ministre: ministrski kabinet v nekaterih državah vlada; ministrski odbor; ministrski predsednik predsednik ministrskega sveta; *ministrski sopodpis; ministrski svet ministrski predsednik in ministri; ministrska komisija, odgovornost; ministrsko predsedstvo; pogajanja na ministrski ravni

ministrstvo -a s 1. ministrov urad 2. ministrovo delovno področje

minorat -a m 1. pravica najmlajšega moškega potomca do dednega posestva (pr. zg.) 2. tako dedno posestvo (pr. zg.)

minoriteta -e z manjšina: minoriteta v parlamentu

minoritétni -a -o prid., v zvezah: minoritetno mnenje mnenje, ki ne dobi večine; minoritetno varstvo varstvo narodnostnih manjšin

minúcije -cij ž, mn., v zvezi: daktiloskopske minucije detajlni znaki prstnega odtisa, ki omogočajo identifikacijo (krim.)

minúli -a -o prid., v zvezi: minulo delo v preteklosti opravljeno delo, ki se izraža v proizvedenih dobrinah

mír -ú m 1. v zvezah: notranji mir nemoteno pravno urejeno družbeno življenje v državi; hišni mir nedotakljivost stanovanja; javni, socialni mir; božji mir (lat. treuga Dei) srednjeveške cerkvene prepovedi zasebnega vojskovanja in nasilne samopomoči (pr. zg.); deželni mir srednjeveški predpisi za zagotovitev prav-

ne varnosti (pr. zg.); sejamski mir stanje miru na sejnih in pravila, ki ga zagotavljajo (pr. zg.); kalitev, kršitev, motenje, ogrožanje, rušenje, vzdrževanje, vzpostavitev javnega reda in miru; kazniva dejanja, prekrški zoper javni red in mir 2. stanje brez vojne, vojaških spopadov med dvema ali več državami: mednarodni, svetovni mir; zunanji mir mir med državami; separadni mir ki ga sklene posamezna vojskujoča se država neglede na zavezniške; pravični, trajni, vsiljeni mir; ogrožati, rušiti, skleniti mir; varovati mednarodni mir in varnost

míren -rna -o prid. ki je brez vojne, spopada: mirno reševanje mednarodnih sporov mírni -a -o: mima posest nemoteno razpolaganje s kako stvarjo; mirno posestno stanje; motiti koga v mirni posesti mírno prist.: mirno poravnati spor

mirnodôbni -a -o prid. ki se nanaša na čas, ko ni vojne: mirnodobni vojaški invalid kdor se v miru poškoduje ali zbolí pri opravljanju vojaških dolžnosti; mirnodobna produkcija, služba, vojska; mimodobna uporaba jedrske energije; mirnodobno stanje

miroljúben -bna -o prid. nenapadalen, nesovražen: miroljubni odnosi med državami; miroljubna koeksistenca držav in narodov; miroljubno izkoriščanje jedrske energije; miroljubno poravnavanje sporov; miroljubna sredstva

miroljúbnost -i z lastnost miroljubnega človeka ali države: miroljubnost državne politike

miroválni -a -o prid., v zvezi: mirovalna doba doba, v kateri se truplo ne sme prekopati

mirovánje -a s, v zvezi: mirovanje postopka zastoj pravnega postopka po volji strank

mirovátí -újem nedov., v zvezi: postopek miruje pravdni postopek se začasno ne nadaljuje

mirovni -a -o prid. 1. ki se nanaša na mir: mirovni kongres, načrt, predlog; mirovni pogoji; mirovna konferenca, pogodba; mirovne določbe, preliminarije; mirovno posredovanje; mirovna pogajanja 2. ki se nanaša na mirovanje, neaktivnost: mirovno stanje armade 3. v zvezi: mirovni sodnik (angl. justice of the peace, fr. juge de paix) v angleškem in francoskem sodstvu lokalni organ sodne oblasti, ki sodi v civilnih in kazenskih zadevah manjšega pomena, v Franciji odpravljen l. 1958

míselni -a -o prid., v zvezah: miselni delež sorazmerni del nedeljive ali še nerazdeljene stvari, premoženja ali pravice, sin. idealni delež; miselni lastninski delež lastninski delež, pri katerem je deljena pravica na stvari, ne pa

stvar sama, sin. idealni lastninski delež; miselni pridržek neizjavljeni pridržek ob izjavi poslovne volje, sin. mentalna rezervacija; miselna delitev delitev po miselnih deležih, npr. po eni tretjini, sin. idealna delitev

misija -e z 1. predstavništvo: diplomatska misija; misija z diplomatskim statusom; šef misije 2. odposlanstvo: gospodarska, vojaška, zavezniška misija; misija dobre volje odposlanstvo na visoki ravni, ki ga pošlje kaka država v drugo državo zaradi izboljšanja medsebojnih odnosov; imeti, opraviti posebno misijo

mitnica -e z postaja za pobiranje mitnine

mitničár -ja m kdor pobira mitnino

mitnára -e z 1. pristojbina za trgovsko blago, ki se pobira na mitnicah (pr. zg.) 2. prispevek uporabnika za vzdrževanje ceste (pr. zg.)

mladina -e z mladi ljudje: posebno varstvo mladine pri delu

mladínski -a -o prid. 1. ki se nanaša na mladino: mladinska delovna akcija; mladinska organizacija; mladinsko varstvo 2. v zvezi: mladinski sodnik sodnik za mladoletnike (kaz.)

mladolétni -a -o prid. ki je že bil star 14 let, a še ni dopolnil 18. leta starosti: mladoletni delinkvent, prestopnik, storilec kaznivega dejanja; mladoletna oseba, stranka mladolétni -ega sam.: skrbništvo nad mladoletnimi

mladolétnica -e z ženska oblika od mladoletnik

mladolétnik -a m mladoleten človek: mlajši mladoletnik ki je ob storitvi kaznivega dejanja že star 14 let, a še ni dopolnil 16. leta starosti; starejši mladoletnik ki je ob storitvi kaznivega dejanja že star 16 let, a še ni dopolnil 18. leta starosti; duševno (ne)razvit mladoletnik; kazensko neodgovoren mladoletnik; kazensko odgovoren starejši mladoletnik; za razsojanje zmožen mladoletnik; odgovornost drugega za škodo, ki jo povzroči mladoletnik; mladoletnik pod skrbništvom; izločitev mladoletnika iz dosedanjega okolja; oddaja mladoletnika v disciplinski center, vzgojni zavod, prevzgojni dom, zavod za usposabljanje; odgovornost mladoletnika za povzročeno škodo; postopek proti mladoletniku; družbeno varstvo mladoletnikov; kaznovanje mladoletnikov; senat, sodnik za mladoletnike

mladolétniški -a -o prid. ki se nanaša na mladoletnike: mladoletniški zapor kazen za kazensko odgovorne starejše mladoletnike in za polnoletne, ki so storili kaznivo dejanje kot starejši mladoletniki; mladoletniška delinkvenca, kriminaliteta; mladoletniško prestopništvo, sodstvo

mno-go-stránski

mladolétnost -i z stanje mladoletnega človeka: civilnoppravna, kazenskoppravna mladolétnost

mladolétni -a -o prid. ki se nanaša na dobo v človeškem življenju od otroštva do zrelih let: mladolétnostna neizkušnost

mlájši -a -e prid., v zvezah: mlajši mladoletnik mladoletnik, ki je ob storitvi kaznivega dejanja že star 14 let, a še ni dopolnil 16. leta starosti; mlajši polnoletnik polnoletnik, ki je kot polnoleten storil kaznivo dejanje, a med sojenjem še ni dopolnil 21. leta starosti

mlatílniški -a -o prid., v zvezi: mlatilniška merica količina žita, ki jo vzame mlatilničar za mladev žita

mleVNína -e z plačilo v denarju za mletje žita

mlévski -a -o prid. ki se nanaša na mletje: mlevska obrt; mlevsko dovoljenje

mlínski -a -o prid. ki se nanaša na mlin ali mletje: mlinska merica količina žita, ki jo vzame mlinar za mletje žita; **mlinska pravica

mlínščica -e z del potoka ali reke, ki je speljan k mlinu ali drugi gospodarski napravi

mnénje -a s 1. kar izraža odnos do česa: javno mnenje mnenje večine prebivalstva ali reprezentančne skupine o določeni stvari; deljeno mnenje ločeno mnenje; ločeno mnenje (lat. votum separatum) drugačno mnenje, npr. enega ali več članov sodnega senata, ki se priloži zapisniku o posvetovanju in glasovanju, če ni vpisano v zapisnik (pravd. post.), sin. posebno mnenje; manjšinsko mnenje; posebno mnenje gl. ločeno mnenje; večinsko mnenje pri glasovanju v sodnem senatu ipd.; mnenje delegata, sodnika; mnenje občana, ki sodeluje pri sojenju; pravica svobodnega izražanja mnenja 2. izjava glede na lastno vedenje, poznavanje česa: izvedensko, pravno, strokovno, svetovalno, zdravniško mnenje; lažno, napačno, (ne)jasno, (ne)popolno, pomanjkljivo mnenje; oddaja mnenja; izdelati, izreči, podati mnenje; vprašati za mnenje; odpraviti nasprotja, pomanjkljivosti v mnenju

mnogokrátnik -a m število, ki je rezultat množenja s kakim številom: carinski, davčni, takсни mnogokratnik; mnogokratnik katastrskega dohodka

mnogomóštvo -a s zakonska zveza žene z več možmi hkrati, sin. poliandrija

mnogonacionálni -a -o prid. ki ima več narodov: mnogonacionalna država

mno-go-stránski -a -o prid., v zvezi: mnogostranska pogodba pogodba, pri kateri sodeluje ali se ji pridruži veliko število držav, sin. multilateralna pogodba

mногоžénstvo -a s zakonska zveza moža z več ženami hkrati, sin. *poligamija* (2)

množični -a -o prid. ki se nanaša na veliko ljudi: množični morilec *morilec*, ki ubija iz koristiljubja, spolne naslade, maščevanja; množični sestanek; množični umor; množični neredi; množični vrednostni papirji *vrednostni papirji*, ki so izdani v velikem številu, npr. delnice, obveznice; množična organizacija; množične demonstracije; množično delo; množično ubijanje; sredstva množičnega obveščanja *sredstva javnega obveščanja*

množinski -a -o prid., v zvezi: množinska stvar moka, pesek, žito ipd.

mobilen -lna -o prid. gibljiv, premičen **mobilni** -a -o: mobilno stanje vojske *stanje pripravljenosti za vojskovanje*

mobiliarni -a -o prid. *premičninski*: mobiliarni kredit *kredit na zastavo premičnin*; mobiliarna hipoteka *zastavna pravica na premičninah*, ki ostanejo v rokah zastavitelja; mobiliarna izvršba *izvršba na premičnine*

mobilizacija -e ž 1. *vpoklic*: mobilizacija zdravstvenega osebja med epidemijo; mobilizacija za izvajanje ukrepov civilne zaščite; odrediti, razglasiti mobilizacijo 2. *prehod oboroženih sil in gospodarstva iz mirnodobnega stanja v vojno*: delna, poskusna, splošna mobilizacija; javna, tajna vojaška mobilizacija; mobilizacija virov in sil države za obrambo; neizpolnitev dolžnosti pri mobilizaciji (kaz.); odrediti, razglasiti mobilizacijo 3. v zvezah: mobilizacija kapitala *sprostitev, sprememba dolgoročno naloženega kapitala v denar, kratkoročne terjatve ali vrednostne papirje*; mobilizacija kreditov *sprostitev kreditov*

mobilizacijski -a -o prid. ki se nanaša na mobilizacijo: mobilizacijski dan, načrt, razglas; mobilizacijska pripravljenost; mobilizacijsko povelje

mobiliziranec -nca m *vpoklicanec*: civilni, vojaški mobiliziranec

mobilizirati -am dov. in nedov. 1. *uradno poklicati koga na opravljanje vojaške službe*, sin. *vpoklicati* 2. v zvezah: mobilizirati kredite *sprostiti kredite*; mobilizirati terjatve *skrajšati terjatvam rok zapadlosti ali jim dati takojšnjo zapadlost*

mobilnost -i ž *gibljivost, premičnost*: mobilnost kapitala, delovne sile, sredstev

móč -i ž *značilnost česa glede na mero lastnosti, potrebnih za opravljanje svoje funkcije*: dokazna moč *dokazna vrednost dokazila*; kupna moč *denarja veljava denarja, izražena v*

količini blaga, ki se dobi za denarno enoto; obrambna moč države; obvezna moč zakona *lastnost zakona, da ga morajo vsi upoštevati*

močnejši -a -e prid. ki presega navadno stopnjo: močnejši pravni naslov *pravni naslov domnevnega lastnika, ki je stvar pridobil neodplačno od tistega, ki jo je pridobil neodplačno*; močnejša pravica *močnejši* -ega sam. *kdor ima večjo moč*: pravica močnejšega

modaliteta -e ž *način, okoliščine*: krajevne plačilne, izpolnitvene modalitete *vrsta valute, prezentacijski roki, poslovni čas, poslovni lokal na kraju plačila, izpolnitve ipd.*; splošne modalitete kaznivega dejanja *čas, kraj, način in sredstva njegove izvršitve*; posebne modalitete kaznivega dejanja *latvina ponoči, ob požaru ali drugi nesreči ipd.*; modalitete posojila *posojilni pogoji*

modél -a m 1. *tridimenzionalni predmet, ki prikazuje industrijski ali obrtni izdelek, npr. stavbo, stroj, letalo, in je po zakonu zavarovan: izkoriščanje, trajanje modela; nosilec pravice modela; neupravičena uporaba, posnemanje modela; register modelov in vzorcev; varstvo modelov; prodaja po vzorcu ali modelu* 2. *kdor pozira umetniku*: kiparski, slikarski model

modificirani -a -o prid., v zvezi: modificirani akcept *sprejem menice, ki ne ustreza povsem njeni vsebini*, sin. *kvalificirani akcept*

modús -a m, lat. (*način*) 1. *obremenitev pri neodplačni naklonitvi premoženja*, sin. *nalog* (3) 2. v zvezi: *modus acquirendi* lat. *način pridobitve stvari, npr. izročitev, vknjižba* 3. v zvezah: *modus operandi* lat. *način izvrševanja; modus operandi* *evidenca posebna evidenca o načinih in sredstvih izvrševanja kaznivih dejanj* (krim.) 4. v zvezi: *modus procedendi* lat. *način izvedbe postopka* 5. v zvezi: *modus vivendi* lat. *dogovor med dvema državama o začasnih ureditvah določenih medsebojnih odnosov* (mednar. pr.)

mogóč -óča -e prid. ki se da uresničiti: mogoča izpolnitev *mogóči* -a -e: mogoči pogoj

mogóčnost -i ž *možnost*

mójster -tra m *kdor ima najvišjo usposobljenost v kaki obrtni stroki* do l. 1962: obrtni mojster; državni obrtni mojster

mójstrski -a -o prid. ki se nanaša na mojstre: mojstrski izpit; mojstrska diploma, šola; mojstrsko delo

mókri -a -o prid., v zvezi: mokri pečat, žig pečat, žig, pri katerem je barva raztopljena in se znak odtisne na papir

molčáti -ím [-uč-] nedov. 1. *ne govoriti*: molčati

pri zaslišanju 2. *ne pripovedovati zaupanih, zaupnih stvari* **molčé** prist.: molče izraziti svojo voljo, pripoznati pravico, sprejeti ponudbo; molče obnoviti, podaljšati, skleniti pogodbo; molče se odpovedati pravici **molčéči** -a -e: molčeči dogovor; molčeča pooblastitev, privolitev; molčeče priznanje (mednar. pr.)

molčéčnost -i [-uč-] ž *dolžnost ne pripovedovati zaupanih, zaupnih stvari*: poklicna, službena, spovedna, uradna molčéčnost; dolžnost molčéčnosti; odvezati koga dolžnosti molčéčnosti

mólk -a [-uk-] m 1. *glagolnik od molčati*: pravica do molka *npr. obdolženca* (kaz. post.); z molkom izraziti svojo voljo; z molkom podaljšati pogodbo 2. v zvezi: molk uprave *dejstvo, da pristojni upravni organ ne izda odločbe v predpisanem roku*

monárh -a m *dedni ali iz ozkega kroga upravičencev izbrani državni poglavar*: absolutni, ustavni monarh

monárhíčni -a -o prid. ki se nanaša na monarhijo: monarhični vladar; monarhična država, oblast, vladavina

monarhija -e ž država, ki ji vlada monarh: absolutna monarhija *v kateri je vsa državna oblast v vladarjevih rokah*; dedna, volilna monarhija; parlamentarna monarhija *v kateri je uveljavljen parlamentarizem*; stanovska monarhija *v kateri je vladarjeva oblast delno omejena s pravico stanov do pristanka*; teokratska monarhija *teokratska država*; ustavna monarhija *v kateri omejuje vladarjevo oblast ustava*

monarhíst -a m *pristaš monarhije*

monetárni -a -o prid. *denarni*: enotni monetarni sistem; Mednarodni monetarni sklad (angl. International Monetary Fund) *mednarodna organizacija, ki skrbi za stabilnost valut držav članic*; načelo monetarnega nominalizma *načelo, da mora dolžnik plačati tisto število denarnih enot, na katero se glasi obveznost, če je predmet obveznosti vsota denarja*; monetarna politika države *vplivanje države na gospodarsko življenje z reguliranjem denarnega obtoka*; monetarna unija *zveza držav z enotno denarno veljavo*; monetarno (ne)ravnovesje; monetarno zlato *zlato kot plačilno sredstvo*

monetizácija -e ž, v zvezah: monetizacija terjatve, vrednostnih papirjev *sprememba terjatve, vrednostnih papirjev v plačilno sredstvo* **monízem** -zma m, v zvezi: monizem kazenskih sankcij *ena sama vrsta kazenskih sankcij, sin. enotirnost kazenskih sankcij*

monogamíja -e ž zakonska zveza moža z eno ženo, sin. *enoženstvo*

monogámni -a -o prid. ki se nanaša na monogamijo: monogamni zakon; monogamna družba

monokrátični -a -o prid., v zvezi: monokratični sistem *sistem, v katerem je za odločanje pristojna le ena oseba*

monometalízem -zma m *denarni sistem z denarjem le iz ene kovine kot neomejenim zakonitim plačilnim sredstvom*: srebrni monometalizem

monopól -a m 1. *izključna dejanska ali zakonska možnost proizvajanja, trgovanja z izključitvijo konkurence*: dejanski, naravni, pravni monopol; javni, zasebni monopol; finančni monopol *v korist države, npr. tobak*; nabavni monopol *tržni odnos, v katerem kot povpraševalec nastopa samo en kupec*; prodajni monopol; upravni monopol *npr. proizvodnja in kontrola prometa z razstrelivi* 2. *izključna pravica države do izvrševanja določenih javnih funkcij*: obtožbeni monopol *javnega tožilca na obtožbo za dejanja, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti*

monopolíst -a m *kdor ima monopol*

monopolístični -a -o prid. ki se nanaša na monopol: monopolistični dogovor, kapitalizem, concern; monopolistično delovanje *monopolni sporazumi in monopolistično ravnanje*; monopolistično gospodarstvo; monopolistično ravnanje *zloraba prevladujočega položaja na trgu in dejanja, usmerjena v ustvarjanje in izkoriščanje monopolnega položaja*; prepoved zasebnih monopolističnih organizacij *kartelov, trustov ipd.*

monopolízirati -am dov. in nedov. *uvesti monopol*: monopolizirati zunanjo trgovino **monopolízirani** -a -o: monopolizirani predmet

monopólni -a -o prid. ki se nanaša na monopol (1): monopolni dobiček, dogovor, obrat, predmet; monopolni sporazum *sporazum, sklenjen med dvema ali več trgovci o pogojih poslovanja, ki naj preprečijo ali ovirajo svobodno konkurenco*; monopolna cena; monopolno blago; monopolno dogovarjanje *o cenah ipd.*; monopolno gospodarstvo, podjetje; ustvarjanje monopolnega položaja na trgu (kaz.)

monopólski -a -o prid. *monopolni*: monopolski dobiček

monopsón -a m *nabavni monopol*

mónstrum -a m *plod ali novorojenček s hudimi razvojnimi nepravilnostmi*, sin. *spaček*

morála -e ž 1. *pravila za pošteno in častno rav-*

nanje: družbena, javna, poslovna, spolna morala; kazniva dejanja zoper moralo; kršiti poslovno moralo z neoljalno konkurenco; ogrožati javno moralo 2. v zvezi: davčna morala volja izpolnjevati davčno obveznost 3. psihična pripravljenost, zavzetost koga za izvršitev določenega dejanja, dosego določenega cilja: spodkopavanje bojne morale na bojišču (kaz.)

morálni -a -o prid. ki se nanaša na moralo: moralni čut; moralna dolžnost, indiferentnost, norma, odgovornost, ogroženost; **moralna oseba pravna oseba; moralna škoda negmotna, nepremoženjska škoda; moralne avtorske pravice pravice, ki niso premoženjske, npr. pravica biti naveden kot avtor

moratorij -a m 1. pogodbeno določen ali oblatstveno odrejen odlog plačil: splošni moratorij; transferni moratorij ustavitvev plačil v tuji valuti v tujino; proglasiti moratorij za določene obveznosti 2. odlog

moratorni -a -o prid. ki se nanaša na moratorij: moratorna obveznost obveznost, odložena z moratorijem; moratorne obresti

morganatični -a -o prid., v zvezi: morganatični zakon zakonska zveza med osebo višjega plemstva in osebo nižjega rodu (pr. zg.)

morilec -lca [-yc-] m kdor umori človeka: množični morilec ki ubija iz koristoljubja, spoine naslade, maščevanja; roparski morilec; morilec iz koristoljubja; najeti morilca

morilka -e [-yk-] ž ženska oblika od morilec

morišče -a s kraj, kjer se izvršuje smrtna kazen

moriti -ím nedov. povzročati smrt ljudi

mörje -a s slana voda, ki napolnjuje vdolbine med celinami: celinsko morje ki je z vseh strani obdano s kopnim; obalno morje notranje morske vode in teritorialno morje; odprto morje ki je zunaj teritorialnega morja in je z istimi pravicami dostopno za vse države; ribolovno morje del morja, v katerem ima obalna država izključno pravico ribolova; teritorialno morje 12 morskih milj široki morski pas, računano od temeljne črte proti odprtemu morju; temeljna črta za merjenje širine teritorialnega morja črta najnižje oseke vzdolž obal kopnega in otokov ter ravne črte, ki zapirajo vhode v zalive; po suhem in po morju; vojni plen na morju sovražna bojna ladja, sovražna ladja v javni službi ali sovražni državi pripadajoča trgovska ladja, ki jo zajamejo nasprotnikove oborožene sile

mornár -ja m 1. kdor je zaposlen na ladji 2. vajak v mornarici

mornárica -e ž 1. morsko ladjevje: trgovska, vojna mornarica 2. posadka na ladjah

mornáriški -a -o prid. ki se nanaša na mornarico: mornariška baza, uprava

mornárski -a -o prid. ki se nanaša na mornarje: mornarska služba

mörski -a -o prid. ki se nanaša na morje: morski čoln čoln trgovske mornarice, katerega dolžina je manj kot 12 metrov, registrska prostornina pa manj kot 15 BRT; morski kabel; morska ladja ladja trgovske mornarice, katere dolžina je 12 metrov ali več, registrska prostornina pa 15 BRT ali več; morska luka; morska milja dolžinska mera, 1852 m, sin. navtična milja; morska obala; morska ožina naravna plovna pot skozi teritorialno morje ene ali več držav, namenjena mednarodni plovbi; morska plovba, plovna pot; morska potniška, tovorna ladja; notranje morske vode deli morja, obdani s kopnim ozemljem, ki so v plovni zvezi s teritorialnim morjem, npr. vode v pomorskih pristaniščih; morsko dno dno skupaj s podzemljem kot objekt mednarodnega prava; morsko ribištvo lov, gojitev in varstvo morskih rib, drugih morskih živali in nabiravnje morskih rastlin

mortis causa [mórtis kávza] lat. za primer smrti: darilo, pravni posel mortis causa

mortuárij -a m umrščina (pr. zg.)

mostnina -e ž plačilo za uporabo mostu

mostninar -ja m pobiralec mostnine

mōški -ega m oseba moškega spola, zlasti odrasla: izvenzakonska skupnost moškega in ženske življenjska skupnost moškega in ženske, ki nista v zakonski zvezi

mōški -a -o prid. ki se nanaša na moške: moški prebivalec, spol; moško pokolenje

moštnina -e ž davek od mošta

mōštvo -a s, v zvezi: moštvo ladje ladijska posadka

móteni -a -o prid. ki je oviran v normalnem razvoju osebnosti: osebnostno moteni obdolženec; motena osebnost

mótenje -a s 1. glagolnik od motiti (1): motenje hišnega miru, javnega reda in miru; motenje obravnave, preiskave; odpraviti motenje 2. glagolnik od motiti (2): motenje posesti

motílec -lca [-yc-] m kdor moti: motilec miru; motilec posesti kdor samovoljno ovira ali otežuje posestnika pri izvrševanju posestnih dejanj

motilni -a -o prid. katerega posledica, učinek je motenje: motilni namen; motilna naprava; motilno dejanje

motiti mótim nedov. 1. povzročati, da kaj ne poteka normalno, pravilno: motiti obravnavo 2. v zvezi: motiti posest samovoljno ovirati ali oteževati posestnika pri izvrševanju posestnih dejanj motéči -a -e: moteča naprava v sosesčini

motív -a m 1. nagib, spodbuda: idealni, nesebični, nizkotni motiv; politični, socialni, uradni motiv; motivi kaznivega dejanja 2. obrazložitev, utemeljitev: motivi zakonskega predloga

motivácija -e ž obrazložitev, utemeljitev: motivacija sodbe, zakonskega predloga

motivírani -a -o prid., v zvezah: motivirani naklep (lat. dolus coloratus) naklep s posebej poudarjenim namenom, sin. kvalificirani naklep; motivirani predlog predlog, ki je obrazložen; motivirano dejanje dejanje, ki je podprto z razlogi

motivírati -am dov. in nedov. obrazložiti, utemeljiti: motivirati prošnjo, vlogo, zahtevo

mótnja -e ž 1. pojav, ki ni v skladu z normalnim, pravilnim delovanjem organizma: začasna duševna motnja; osebnostne, telesne motnje; motnje spomina, zavesti 2. v zvezi: gospodarske motnje nenormalno delovanje trga zaradi neupravičenega kopičenja blaga ali odtegotanja blaga iz prometa (kaz.)

motórno vozilo -ega -a s prometno sredstvo na motorni pogon v kopnem, vodnem in zračnem prometu: obratovanje motornega vozila; protipravni odvzem motornega vozila (kaz.); prepoved vožnje motornega vozila varnostni ukrep (kaz.)

mōž -á m, v zvezah: 1. slamnati mož (lat. interposita persona) kdor prikrito opravlja posel za drugega; volilni mož oseba, izvoljena z nalogo, da v imenu svojih volivcev opravi končne volitve, sin. elektor; zakonski mož poročen moški v odnosu do svoje žene 2. dobri možje dobri ljudje (a, b) (pr. zg.)

móžen -žna -o prid. mogoč: možna dajatev

možitev -tve ž sklepanje zakonske zveze ženske z moškim

možiti se -ím se nedov., v zvezi z osebo ženskega spola sklepati zakonsko zvezo: ženska se moži

móžnost -i ž kar se lahko uresniči: finančna, pravna, procesna, proračunska možnost; možnost izbire, pobotanja, poravnave, uveljavljanja pravice

m. p. okrajš. manu propria

mreža -e ž 1. med seboj načrtno povezane osebe, organi za določeno dejavnost: informacijska, obveščevalna, zaupniška mreža; hudo-

delska, prekupčevalska, špekulantska, tiho-tapska, vohunska, zarotniška mreža; organizirati mrežo posrednikov, prekupčevalcev 2. objekti, stvari za kako dejavnost, načrtno razporejeni na določenem območju: odkupna, razpečevalna, trgovska mreža

mrlíč -iča m mrtev človek, zlasti do pogreba: identifikacija, pregled, prevoz, pokop mrliča; spremnica za prevoz mrliča

mrlíški -a -o prid. ki se nanaša na mrliče: mrliški list potrdilo o smrti; *mrliški ogled, oglednik; mrliški pregled, preglednik; mrliška matična knjiga matična knjiga umrlih; mrliška pregledna služba; mrliška veža; mrliško vozilo

mrtév -tva -o prid., v zvezi: razglasiti pogrešanca za mrtvega s sklepom sodišča potrditi, da je mrtev (nepravd. post.) mrtvi -a -o: mrtvi denar, kapital denar, kapital, ki ni naložen; mrtvi inventar premičnine, ki spadajo k nepremičninam, razen živali; mrtvi konto konto, na katerem že dalj časa ni novih vključb; mrtva prevoznina prevoznina za razliko med manjšo izročeno in večjo dogovorjeno količino tovara; mrtva zastava (fr. mort-gage) zastava, pri kateri je zastavljeni predmet za zastavitelja mrtev, donose nepremičnine prejema zastavni upnik, njihova vrednost se ne odšteva od dolga (pr. zg.); premoženje mrtve roke (lat. manus mortua) nepremičnine cerkvene pravne osebe, ki so izločene iz gospodarskega prometa (pr. zg.)

mrtváščina -e ž umrščina (pr. zg.)

mrtvéec -a m mrlíč

mrtvorojéneec -nca m mrtvorojeni otrok

mrtvorojéni -a -o prid. ki se rodi mrtev: mrtvorojeni otrok

mrtvorojénost -i ž dejstvo, da je otrok mrtvorojen: potrdilo o mrtvorojenosti

múčenje -a s 1. namerno povzročanje telesnih bolečin: mučenje živali vrsta prekrška; izpraševanje z mučenjem zasliševanje s torturo (pr. zg.) 2. kaznivo dejanje zoper človečnost (kaz.)

mučilni -a -o prid. s katerim se namerno povzročajo telesne bolečine: mučilno orodje orodje v inkvizicijskem postopku (pr. zg.)

mučilnica -e ž prostor za mučenje

mudítev -tve ž kratkotrajno bivanje: dovoljenje za gibanje in muditev v mejnem pasu, na mejnem prehodu

mudíti se -ím se nedov. biti nekaj časa na določenem mestu

múltilaterálni -a -o prid. mnogostranski: multilateralni sporazum; multilateralna pogodba

pogodba, pri kateri sodeluje ali se ji pridruži veliko število držav, sin. mnogostranska pogodba; multilateralno pobotanje

municipálni -a -o prid. *ki se nanaša na municipij*: municipalna avtonomija

municipij -a m 1. *starorimska mestna občina* (pr. zg.) 2. *mestni magistrat v obalnih mestih Primorja in Istre* (pr. zg.) 3. *avtonomna ogrska županija ali mesto* (pr. zg.)

munus publicum [múnus públikum] lat. *javna dolžnost, javno breme*

muslimán -a m *pripadnik islamske vere*

mutabilitétni -a -o prid., v zvezi: *mutabilitetno načelo načelo, da (javni) tožilec po uvedbi ka-*

zenskega postopka obtožbo lahko spremeni, razširi ali umakne (kaz. post.)

muzéj -a m 1. *ustanova, ki zbira, ureja in hrani kulturno in zgodovinsko pomembne predmete* 2. *stavba, kjer so shranjeni ti predmeti*: krajevni, mestni, narodni, republiški muzej; kriminalistični muzej; kustos muzeja; razvid muzejev

muzéjski -a -o prid. *ki se nanaša na muzej*: muzejski predmet; muzejska zbirka; muzejsko gradivo

muzéjskokonservátorski -a -o prid. *ki se nanaša na muzejsko konserviranje*: muzejsko-konservatorska stroka

N

na predl., v zvezah: 1. s tožilnikom: *obljuba na častno besedo; papir, glaseč se na ukaz; vabilo na obravnavo; vloga, pisana na stroj; dati na razpolago, na voljo; klicati na pomoč; napotiti na pravdo, upravni postopek; obljubiti na poštenje; obsoditi na kazen; oceniti blago na oko; plačati na račun; prisegati na sveto pismo; prodajati na drobno in debelo; ravnati na svojo nevarnost; vzeti na znanje* 2. z mestnikom: *na suhem in na morju; na obravnavi; obravnava na kraju samem; obravnava na prvi instanci; imeti koga na sumu*

nabáva -e z *oskrba trgovine, podjetja z blagom za prodajo, proizvodnjo, navadno v večji količini*: državna, nadomestna nabava; nabava blaga; dovoliti, izvršiti, oddati, odobriti, razpisati, skleniti nabavo

nabáviti -im dov. *oskrbeti se z blagom za prodajo, proizvodnjo, navadno v večji količini*: nabaviti blago

nabavljálni -a -o prid. *ki se nanaša na nabavljanje*: nabavljalna zadruga; nabavljalno podjetje

nabávljanje -a s *glagolnik od nabavljati*

nabávljati -am nedov. *oskrbovati se z blagom za prodajo, proizvodnjo, navadno v večji količini*

nabavljávec -vca m *kdor nabavlja*

nabavljív -a -o prid. *ki se da nabaviti*: nabavljivo blago

nabávni -a -o prid. *ki se nanaša na nabavo*: nabavni monopol tržni odnos, v katerem kot povpraševalec nastopa samo en kupec; nabavni posel, rok, trg; nabavni stroški; nabavna cena; nabavna knjižica knjižica za vpisovanje nakupov; nabavna pogodba, vrednost; nabavna in prodajna zadruga; nabavno dovoljenje

nabávница -e z *naročilnica*

nabirálec -lca [-yc-] m *kdor kaj nabira*: nabiralec članarine, naročnine, oglasov, prispevkov

nabiráлка -e [-yk-] ž *ženska oblika od nabiralec*

nabirálni -a -o prid. *ki se nanaša na nabiranje*: nabiralna akcija

nabirálnik -a m *zaprtá priprava z režo za zbira-*

nje oddanih, prejetih pisem: poštni nabiralnik

nabiralnina -e z *nagrada za nabiranje*

nabiranje -a s *glagolnik od nabirati*: nabiranje članarine, prispevkov

nabirati -am nedov. *prizadevati si pridobiti kaj*: nabirati članarino, naročnino, oglase, prispevke

nabíti -bijem dov. *pritrčiti kam, na kaj, navadno z žebli*: nabiti cenik na vidno mesto; nabiti oglas, oklic, odločbo, pritožbo na sodno desko; nabiti vabilo na vrata stanovanja, poslovnega prostora *vrsta nadomestne vročitve*

nabítje -a s *glagolnik od nabiti*: nabitje oglasa

nabòr -òra m *uradno ugotavljanje sposobnosti vojaških obveznikov za vojaško službo*: redni nabor; iti na nabor; izmikati se, izogniti se naboru

nabórni -a -o prid. *ki se nanaša na nabor*: naborni letnik; **naborni okraj; naborni pregled; naborna komisija, obveznost; **naborna občina; naborno leto

nabórnik -a m *vojaški obveznik pred služenjem vojaškega roka*

nabréžje -a s *obrežje*: rečno nabrežje

nácija -e z *narod*

nacionalizácija -e z 1. *glagolnik od nacionalizirati* (1), sin. *podržavljenje*, ant. *denacionalizacija* (2) 2. *glagolnik od nacionalizirati* (2), sin. *podružbljenje* (1), ant. *denacionalizacija* (2)

nacionalizirati -am dov. in nedov. 1. *prenesti zasebna proizvodna sredstva v državno last, sin. podržaviti* (1) 2. *prisilno odvzeti sredstva, na katerih ima kdo lastninsko pravico, na temelju zakona in proti odškodnini, pri čemer odvzeta sredstva postanejo družbena lastnina, sin. podržbiti* (1): nacionalizirati banke, podjetja, zemljišča, zgradbe 3. *spremeniti uvoženo blago z ocarinjenjem v domače blago*

nacionaliziran -a -o: nacionalizirano premoženje

nacionalni -a -o prid. 1. *narodni*: nacionalni boj; nacionalna avtonomija, enakopravnost, samo-

stojnost, zavest; nacionalno bogastvo, gibanje, premoženje **2.** *ki se nanaša na posamezno državo*: nacionalni dohodek; nacionalni izvor blaga; Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije (krat. NKOJ) izvršilni organ Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije; nacionalni zakon; nacionalna reka reka, ki teče le po ozemlju ene države; nacionalna valuta, zakonodaja; nacionalno pravo **nacionalnost** -i ž pripadnost določenemu narodu, sin. narodnost (1)

nacionálsocializem -zma m nacizem

nacizem -zma m v Nemčiji nastalo nacionalistično, totalitarno, protidemokratsko, protisocialistično in protikomunistično gibanje

načēlen -lna -o prid. ki poudarja bistveno, osnovno: načelen predpis; načelna debata debata, ki je splošna, ni podrobna; načelna izjava; načelno navodilo; načelno pravno mnenje, stališče

načēlnik -a m **1.** uslužbenec, ki vodi kak oddelek, zlasti v javni upravi: načelnik oddelka **2.** v zvezi: *sreski načelnik predstojnik političnega okraja, sreza

načēlo -a s **1.** kar se sprejme kot osnova, vodilo za opravljanje kakega dela, delovanja: načelo enakosti ljudi pred zakonom; načelo javnosti dela organov oblasti in nosilcev družbenih funkcij; načelo neodvisnosti sodnikov in sodišč po katerem so sodniki pri opravljanju sodniške funkcije neodvisni, vezani samo na ustavo in zakone; načelo pravice do uporabe svojega jezika in pisave v postopkih pred državnimi in drugimi organi; načelo solidarnosti pri odpravljanju posledic naravnih nesreč ipd.; načelo udeležbe državljanov pri izvajanju sodne oblasti; načelo ustavnosti in zakonitosti po katerem morajo biti nižji pravni akti, tako zakonski kot podzakonski, ter posamični pravni akti, npr. pogodba, sodba, upravni akt, v skladu z ustavo; načelo volilnosti sodnikov po katerem se sodniki volijo v državni zbor na predlog sodnega sveta; načelo zbornosti sojenja po katerem sodišča praviloma odločajo v senatu **2.** v zvezah: kritno načelo po katerem je dražba nepremičnine dopustna, če so krite vsaj tiste pravice, ki imajo prednost pred zahtevajočim upnikom (izvrš. post., steč. post.); načelo gospodarnosti v postopku; načelo javnosti sojenja po katerem so sodne obravnave javne in se sodbe izrekajo javno, izjeme določa zakon; načelo kontradiktornosti a) po katerem se kazenski postopek vodi kot spor dveh enakopravnih strank, to-

žilca in obdolženca, in o njem odloča sodišče b) po katerem je v pravnem postopku stranki omogočeno, da se izreče o trditvah nasprotnika; načelo iskanja materialne resnice a) po katerem mora sodišče ugotoviti sporna dejstva, od katerih je odvisna utemeljenost zahtevka (pravd. post.) b) po katerem mora sodišče, ne vezano na dokazna pravila, na podlagi zanesljivih dokazov v svoji odločbi ugotoviti odločilna dejstva (kaz. post.); načelo neposrednosti a) po katerem morajo biti predsednik, člani senata, nadomestni sodniki in sodniki porotniki nepretrgoma na glavni obravnavi, kar naj zagotovi dokazno oceno članom senata na podlagi neposrednega vtiisa o izvedenih dokazilih (kaz. post.) b) po katerem sodišče odloči o tožbenem zahtevku na podlagi neposrednega obravnavanja (pravd. post.); načelo pravice do pravnega sredstva po katerem imajo občani pravico do pritožbe ali drugega pravnega sredstva proti odločbam sodišč, drugih državnih organov, organov lokalnih skupnosti ali nosilcev javnih pooblastil; načelo proste presoje dokazov po katerem sodišče v postopku ni vezano na posebno formalna dokazna pravila; načelo prostega preudarka po katerem ima javni organ, sodišče pravico, da iz več možnih rešitev izbere tisto, ki je v javnem interesu (upr. post.); načelo ekonomičnosti in pospešitve postopka po katerem si mora sodišče ali upravni organ prizadevati, da se opravi postopek brez zavlačevanja in s čim manjšimi stroški, prim. načelo gospodarnosti v postopku; načelo procesne ekonomije načelo gospodarnosti v postopku; načelo gospodarnosti po katerem se zaželeni učinek doseže s čim manjšimi sredstvi ali po katerem se z določenimi sredstvi doseže čim večji učinek, sin. ekonomsko načelo; načelo ustnosti obravnavanja po katerem sodišče odloči o tožbenem zahtevku praviloma na podlagi ustnega obravnavanja (pravd. post.); načelo poučevanja neukih strank (pravd. post., upr. post.); načelo aktivnosti sodišča gl. preiskovalno načelo (a); načelo pasivnosti sodišča gl. razpravno načelo; razpravno načelo po katerem sodišče praviloma upošteva samo trditveno in dokazno gradivo, ki ga priskrbijo stranke (pravd. post.), sin. načelo pasivnosti sodišča; preiskovalno načelo a) po katerem procesno gradivo zbira sodišče samo (pravd. post.), sin. načelo aktivnosti sodišča b) po katerem sodišče tudi samoiniciativno zbira in izvaja dokaze in ni vezano in omejeno s predlogi

strank (kaz.); načelo dispozitivnosti po katerem se postopek začne, teče in zaključi po volji strank (pravd. post.), ant. načelo oficialnosti; načelo oficialnosti po katerem se postopek začne, teče in zaključi po uradni dolžnosti, neglede na voljo strank, kar velja v nekaterih pravnih ali tudi nepravdnih postopkih, ant. načelo dispozitivnosti; načelo legalitete kazenskega pregona po katerem je javni tožilec dolžen začeti kazenski pregon, če so podani dokazi, da je storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti; načelo oportunitete kazenskega pregona po katerem mora javni tožilec presoditi, ali je pregon smotrni tudi z vidika državnih interesov, npr. za dejanja neznatne družbene nevarnosti, sin. načelo smotrnosti kazenskega pregona, sin. oportunitetno načelo; oportunitetno načelo gl. načelo oportunitete kazenskega pregona; načelo smotrnosti kazenskega pregona gl. načelo oportunitete kazenskega pregona **3.** v zvezah: krivdno načelo načelo odgovornosti za krivdno ravnanje; obtožno načelo po katerem se kazenski postopek uvede na zahtevo upravičenega tožilca; načelo zakonitosti pri določanju kaznivih dejanj in predpisovanju kazenskih sankcij; načelo človečnosti v kazenskem postopku in pri izvrševanju kazenskih sankcij; načelo obvezne uporabe milejšega kazenskega zakona če se po storitvi kaznivega dejanja zakon enkrat ali večkrat spremeni; načelo individualizacije kazenskih sankcij **4.** v zvezah: paritetno načelo a) načelo enakopravnosti, npr. pravic upnikov v stečaju b) načelo enakopravnosti veroizpovedi; načelo enake vrednosti vzajemnih dajatev pri dvostranskih odplačnih pogodbah obligacijskega prava; načelo pogodbene svobode strank; načelo vestnosti in poštenja pri sklepanju, uveljavljanju in izpolnjevanju obveznosti iz obligacijskih razmerij; načelo pravičnosti; načelo prepovedi zlorabe pravic iz obligacijskih razmerij **5.** v zvezah: intabulacijsko načelo gl. vpisno načelo; vpisno načelo po katerem se zemljiškopravna pravica pridobi, prenese, omeji ali preneha le z vpisom v zemljiško knjigo, sin. intabulacijsko načelo; davčna, proračunska načela; načelo dvostopenjskega sodstva (upr. post.); načelo letnosti proračuna po katerem se sprejema proračun vsako leto in velja za tisto leto **6.** v zvezah: realno načelo o uporabi jugoslovanske kazenske zakonodaje proti lastnemu državljanu ali tujcu za v tujini storjeno kaznivo dejanje, ki ogro-

ža njene koristi (kaz.), sin. varstveno načelo; recipročno načelo načelo, po katerem priznava država drugi državi ali njenim državljanom določene pravice, ugodnosti s pogojem, da jih tudi druga država priznava njej oziroma njenim državljanom; varstveno načelo gl. realno načelo; načelo neuporabe sile in groženj s silo v meddržavnih odnosih; načelo nevmesavanja v notranje zadeve drugih držav (mednar. pr.); načelo recipročnosti recipročno načelo; načelo samoodločbe narodov; načelo suverene enakosti držav; načelo spoštovanja mednarodnih pogodb (lat. pacta sunt servanda); načelo vzajemnosti

načēlstvo -a s **1.** urad načelnika: *mestno, *sresko načelstvo **2.** vodstvo (3): načelstvo ustanove, zadruga, zavoda

način -a m kar opredeljuje, označuje ravnanje, mišljenje glede na potek, uredničevanje: izvedeni način pridobitve pravice pridobitev pravice od pravnega prednika; izvorni način pridobitve pravice npr. pridobitev lastninske pravice s priposestovanjem, sin. originarni način pridobitve pravice; originarni način pridobitve pravice gl. izvorni način pridobitve pravice; pridobitni način (lat. modus acquirendi) pridobitve stvari, npr. izročitev, vknjižba pravice; nevarn, grozovit, zahrbtn način izvršitve kaznivega dejanja; način glasovanja, odplačevanja dolga, pridobitve lastnine; način smrti

načrt -a m **1.** kar vnaprej določa način, kraj, čas, da bi se kaj uspešno izvedlo: amortizacijski načrt razdolžitveni načrt za odplačilo glavnice; bilančni načrt o kontih, ki jih mora vsebovati bilanca; blagajniški načrt o pričakovanih prejemkih in izdatkih za določeno obdobje; delovni načrt; družbeni načrt o gospodarskem in splošnem družbenem razvoju; finančni načrt o gospodarjenju s finančnimi sredstvi; gospodarski načrt; obrambni načrt republike, občine; obratni, odkupni, odplačilni, organizacijski, raziskovalni, sanacijski, stabilizacijski, študijski, učni načrt; načrt pogodbe, pravil; načrt sečnje, žrebanja; načrt za delo v primeru neposredne vojne nevarnosti in v vojni; izdelati, izvršiti, realizirati, urediti, območja, sin. projekt (2): geodetski, gradbeni načrt; idejni, detajlni načrt; katastrski, parcelacijski, prostorski, regulacijski, situacijski, topografski, urbanistični, zazidalni načrt; načrt kraja kaznivega dejanja

načrtni -a -o prid. *ki se nanaša na načrt*: načrtni dobiček; načrtno gospodarstvo, kmetijstvo

načrtnost -i ž lastnost, značilnost načrtnega: načrtnost narodnega gospodarstva

načrtovalec -lca [-uc-] m kdor vnaprej razmišlja o čem in predlaga, določa ustrezne ukrepe: načrtovalec proizvodnje

načrtovanje -a s glagolnik od načrtovati: administrativno načrtovanje ki ga izvajajo državni organi; družbeno, finančno, gospodarsko, prostorsko načrtovanje; načrtovanje dohodkov in izdatkov; načrtovanje družine; metodologija načrtovanja

načrtovati -ujem nedov. vnaprej razmišljati o čem in predlagati, določati ustrezne ukrepe: načrtovati cene, gospodarstvo

náda -e ž, v zvezi: kup nade (lat. emptio spei) tvegana kupna pogodba, ki se nanaša na morebitne bodoče stvari, npr. kup določenega bodočega ulova rib

nadaljevati -ujem nedov. delati, da kaj poteka naprej, navadno po začasnem prenehanju: nadaljevati glavno obravnavo, postopek nadaljevati -a -o: nadaljevano kaznivo dejanje kaznivo dejanje, za katero sta značilni predvsem istovrstnost in časovna povezanost po enotnem naklepu storjenih kaznivih dejanj

nadaljnji -a -e prid. ki traja dalje, navadno po začasnem prenehanju: nadaljnja predelava, prodaja

nadárbina -e ž cerkveno premoženje, povezano z dohodki, zlasti iz nepremičnin (kan.), sin. beneficij

nadávek -vka m pribitek k davščini, npr. carini

nádržavni -a -o prid. ki presega okvir države: nádržavna organizacija, ustanova

nádhipotéka -e ž hipoteka na obstoječi hipoteki v dobro tretje osebe

nádoblást -í ž nadrejena oblast

nadoméstek -tka m, v zvezah: denarni nadomestek npr. komercialni denar, knjižni denar; *pristojbinski nadomestek davek, ki ga plačujejo pravne osebe od svojega premoženja na mesto prenosne pristojbine

nadomestilo -a s kar prevzame, ima funkcijo česa drugega iste vrste: denarno nadomestilo v denarju namesto dajate v naturalijah, sin. denarni ekvivalent, sin. relutum; denarno nadomestilo za primer brezposelnosti; nadomestilo v denarju, naturalijah; nadomestilo osebnega dohodka za čas letnega, bolniškega dopusta ipd.; nadomestilo za inovacije, racionalizacije; nadomestilo za ločeno življe-

nje, storjeno škodo, uporabo stavbnega zemljišča

nadomestitev -tve ž 1. glagolnik od nadomestiti: nadomestitev vrednosti npr. plodov, ki jih je porabil nedobroverni posestnik 2. določitev nadomestnega dediča v oporoki, če prvi postavljeni dedič ne bi dedoval, npr. če bi umrl pred oporočiteljem ali se odpovedal dediščini 3. prevzem funkcije, dela koga drugega: nadomestitev odvetnika, sodnika 4. v zvezi: možnost nadomestitve alternativno upravičenje

nadomestiti -im dov. narediti, da kaj prevzame, ima funkcijo česa drugega iste vrste: nadomestiti vzgojni ukrep z drugim (kaz.)

nadomestitveni -a -o prid. ki se nanaša na nadomestitev: nadomestitveni postopek (lat. iudicium rescissorium sive restitutorium) stadij pri obnovi postopka, v katerem se izdaja nova odločba o glavni stvari (pravd. post.); nadomestitvena izpolnitev

nadomestljiv -a -o prid. ki se da nadomestiti: nadomestljiva škoda

nadoméstni -a -o prid. 1. ki prevzame funkcijo, opravlja delo koga drugega: nadomestni dedič dedič, določen v oporoki, če prvi postavljeni dedič ne bi dedoval, npr. če bi umrl pred oporočiteljem ali se odpovedal dediščini; nadomestni sodnik porotnik sodnik porotnik, ki lahko nadomesti člana kazenskega senata, če je ta na glavni obravnavi zadržan 2. s čimer se kaj nadomesti: nadomestni zahtevek; nadomestna dajatev gl. nadomestna izpolnitev; nadomestna izpolnitev sporazumna zamenjava predmeta izpolnitve z drugim predmetom, sin. nadomestna dajatev; nadomestna kazen zapora kazen zapora, če denarna kazen ni izterljiva; nadomestna odločba; nadomestna storitev; nadomestna stvar stvar, ki se da zamenjati z drugo stvarjo iste vrste, npr. žito, olje, premog; nadomestna vročitev posredna vročitev; nadomestne obresti obresti od vrnjenih davčnih predplačil ipd.; nadomestne volitve volitve zaradi izjemne, izredne izpraznitve poslanskega mesta; nadomestno plačilo; nadomestno upravičenje alternativno upravičenje

nadomestovánje -a s nadomeščanje

nadomestováti -ujem nedov. nadomeščati: nadomestovati odvetnika

nadoméščanje -a s glagolnik od nadomeščati

nadoméščati -am nedov. začasnó imeti funkcijo, opravlja delo koga drugega: nadomeščati odvetnika, sodnika, učitelja

nadpís -a m 1. kar je napisano nad čim 2. kratka označba vsebine: nadpis obtožbe, tožbe, uradnega spisa, vloge

náplánski -a -o prid. ki presega plan: náplánski dobiček, odkup

nádpolovíčni -a -o prid. ki presega polovico: nádpolovíčna večina glasov; nádpolovíčno prikrajšanje prikrajšanje nad polovico prave vrednosti; izpodbijanje pogodbe zaradi nádpolovíčnega prikrajšanja

nádpónúdba -e ž višja ponudba po podelitvi domika na javni dražbi: dati, sprejeti nádpónúdba

nádpónúdnik -a m kdor da nádpónúdba

nádpovpréčni -a -o prid. ki po meri, stopnji presega večino istovrstnega: nádpovpréčni dobiček, uspeh; nádpovpréčno delo

****nádpregléd** -éda m zdravniški pregled vojnih obveznikov, ki ga opravi višja komisija, sin. **superarbitracija

nádprouđkúcija -e ž proizvodnja, ki presega kupno moč trga

nádređiti -im dov. postaviti koga glede na koga drugega na višji, vodilni položaj **nádređeni** -a -o: nádređeni starešina; nádređena oblast; nádređeno vojaško poveljstvo

nádređeni -ega m oseba, ki je glede na koga drugega postavljena na višji, vodilni položaj: kaznivo dejanje, storjeno na ukaz nádređene-ga (kaz.)

nádređénost -i ž lastnost, stanje nádređene-ga: hierarhična, službena nádređénost; odnos nádređenosti in podrejenosti

nádrobni -a -o prid., v zvezah: nádrobna cena cena na drobno; nádrobna prodaja prodaja blaga neposredno potrošnikom v manjših količinah; nádrobna trgovina trgovina na drobno

náđškóf -ófa m predstojnik náđškofije (kan.)

náđškofija -e ž naslov pomembnejše škofije (kan.)

náđškofijski -a -o prid. ki se nanaša na náđškofijo: náđškofijski ordinariat

náđúra -e ž delovna ura, ki presega redni delovni čas

náđúrni -a -o prid. ki presega redni delovni čas: náđurni zaslužek; náđurno delo

nádvláda -e ž gospodujoč položaj, zlasti v politiki: nádvlada ene države nad drugo

nádvóđe -a s razdalja med črto krova in tovarno črto na boku trgovske ladje (navt.)

nádvóvoda -e ž visok plemiški naslov (pr. zg.)

nádvrednost -i ž presežna vrednost

nádzastáva -e ž 1. zastavitev zastavne pravice 2. predmet take zastavitve

nádzastávni -a -o prid. ki se nanaša na nadza-

stavo: nadzastavni upnik; nadzastavna pravica

nádzavarovánje -a s zavarovanje, pri katerem je zavarovalna vsota večja od vrednosti zavarovane stvari: goljuživno nadzavarovanje

nádzavarováti -ujem dov. zavarovati tako, da je zavarovalna vsota večja od vrednosti zavarovane stvari

nádzidek -dka m pozneje dograjeni zgornji del stavbe

nádziranje -a s glagolnik od nadzirati: nadziranje poslovanja

nádzirati -am nedov. sistematično pregledovati, spremljati potek ali razvoj česa, sin. nadzorovati: nadzirati delo, šole; nadzirati izvrševanje zakonov

nádzór -óra m sistematično pregledovanje, spremljanje poteka ali razvoja česa: komunalni nadzor; **policijski nadzor; upravni nadzor; *zaščitni nadzor (kaz.); nadzor naročnika nad deli pri gradbeni pogodbi, pogodbi o delu

nádzórni -a -o prid. ki se nanaša na nadzor: nádzórni odbor, organ; nádzórna komisija, oblast

nádzórnik -a m kdor opravlja nadzorstvo: gozdni, komunalni, **sodni, *šolski, tržni nadzornik

nádzórniški -a -o prid. ki se nanaša na nadzornike: nadzorniška služba

nádzórništvo -a s organ, urad, ki opravlja nadzorstvo

nádzorovánje -a s glagolnik od nadzorovati: pomanjkljivo nadzorovanje; nadzorovanje nad merami in utežmi

nádzorováti -ujem nedov. sistematično pregledovati, spremljati potek ali razvoj česa, sin. nadzirati: nadzorovati delo upravnih organov; nadzorovati zakonitost dela organov lokalnih skupnosti

nádzórstveni -a -o prid. 1. ki se nanaša na nadzorstvo: nadzorstveni odbor, organ; nadzorstvena funkcija; nadzorstveno poročilo 2. v zvezah: nádzórstvena pravica pravica pristojnega upravnega organa, da v primerih, določenih v zakonu, odpravi ali razveljavi dokončno upravno odločbo; nadzorstvena pritožba pritožba stranke zaradi zavlačevanja postopka ali drugih nepravilnosti v postopku

nádzórstvo -a s glagolnik od nadzorovati: carinsko, družbeno, državno nadzorstvo; hierarhično nadzorstvo po višjem organu; instančno nadzorstvo po instanci v pritožbenem postopku; inšpekcijsko, mednarodno, občasno,

strokovno, tržno, upravno, zdravstveno nadzorstvo; strožje nadzorstvo *vzgojni ukrep za mladoletnike* (kaz.); varstveno nadzorstvo *možni ukrep pri pogojni obsodbi* (kaz.); nadzorstvo nad opravljanjem zadev sodne uprave; nadzorstvo nad zakonitostjo dela delovnih organizacij; nadzorstvo nad zavodi za izvrševanje kazni zapora

nadrzáčni -a -o prid., v zvezi: nadrzáčni prostor prostor nad ozračjem, v katerem država nima suverenosti, sin. vesoljski prostor

náftni -a -o prid. ki se nanaša na nafto: *naftna knjiga vrsta rudarske knjige; *naftna pravica; *naftno polje nahajališče nafte

naftovód -óda m naprava iz med seboj povezanih cevi in drugih delov za odvajanje, pretakanje nafte: napeljavati naftovod

nagajivost -i ž lastnost nagajivega človeka: pravdanje, tožarjenje iz nagajivosti brez resnične potrebe, prim. kverulantstvo

nagíb -a m kar vpliva na stranko, da se odloči za izvršitev pravnega dejanja: koristiljubni, nečastni, nedopustni, nizkotni, odločilni, politični, sovražni, zlobni nagibi; iz lastnega nagiba; zmota v nagibu

náglí -a -o prid., v zvezh: nagli postopek izredni postopek naglega sojenja; naglo sodišče sodišče, ki opravlja svojo dejavnost v izrednih družbenih razmerah in navadno izreka smrtno kazni ali oprostitev, sin. izredno sodišče

nágnjven -a -o prid., v zvezi z biti: biti najgnjen k izvrševanju kaznivih dejanj imeti voljo, hotelje do nasilniškega obnašanja ipd. (kaz.)

nagón -óna m prirojena težnja človeka k določenemu ravnanju: nagon po samoohranitvi

nagónski -a -o prid. ki se nanaša na nagon: nagonsko dejanje

nagovárjanje -a s napeljevanje

nagovárjati -am nedov. napeljevati

nagráda -e ž 1. plačilo za delo, ki navadno ni vezano na redno delovno razmerje: častna, denarna, *dnevničarska, dogovorjena nagrada; najdijelska nagrada najdenina; običajna, pavšalna, pogodbená, posebna, pravična, primerne nagrada; nagrada izvedencev, sodnikov potrotnikov, tolmačev, zagovornikov, zastopnikov strank (post.); nagrada za čezurno delo; nagrada za delo odvetnika; nagrada za ovadbo, uslugo; obljuba nagrade za vrnitev izgubljenih stvari ipd.; razpis, višina nagrade; obljubiti, prejeti, razpisati nagrado 2. priznanje za pomemben dosežek: dobitnik nagrade; podeliti, prejeti nagrado

nagradítev -tve ž glagolnik od nagraditi

nagradíti -ím dov. 1. plačati za delo, ki navadno ni vezano na redno delovno razmerje: nagraditi najditelja 2. dati komu kaj kot priznanje za pomemben dosežek: nagraditi iznajditelja

nagrádni -a -o prid. ki se nanaša na nagrado: nagradni natečaj javni natečaj z obljubo nagrade; nagradno darilo darilo iz hvaležnosti za uslugo, npr. za rešitev življenja; nagradno tekmovanje tekmovanje, pri katerem najboljši dobi obljubljeno nagrado

nagrajénec -nca m kdor dobi nagrado

nagrajénka -e ž ženska oblika od nagrajenec

nagrajevánje -a s 1. plačevanje za opravljeno delo: nagrajevanje po delu, učinku, uspehu; stimulatívno nagrajevanje nagrajevanje zaradi spodbude; nagrajevanje odvetnikov; nagrajevanje učencev v poklicnem izobraževanju 2. dajanje česa komu kot priznanje za pomemben dosežek: skladi za nagrajevanje Sklad Borisa Kidriča, Prešernov sklad ipd.

nahajalíšče -a s kraj, prostor, kjer je večja, za izkoriščanje primerna količina rudnine: nahajališče premoga, nafte

nahríbni -a -o prid., v zvezah: nahríbni napis na hríbni strani listine; nahríbni vpis na čeku, menici indosament na hríbni strani čeka, menice

nahújskati -am dov. spodbuditi k slabim, za družbo škodljivim dejanjem, sin. naščuvati: nahujskati koga k upiranju

nájdba -e ž 1. najdenje: najdba novorojenčka, skritih stvari, tuje izgubljene stvari, trupla, zaklada; priglasiti, prikrivati najdbo; razglasiti najdbo z oglasom ipd. 2. najdena stvar: prilastitev najdbe (kaz.); prikrivati najdbo

nájdenček -čka m najdeni otrok, ki so ga neznanani starši izpostavili, zapustili: oddaja najdenčka v zavod

nájdenec -nca m najdenček

najdenína -e ž nagrada za najditelja stvari

****najdeníšnica** -e ž zavod za najdenčke

nájdenje -a s glagolnik od najiti: najdenje ukradene stvari

nájdenka -e ž ženska oblika od najdenček

najdíšče -a s kraj, kjer je bilo kaj najdeno: najdišče rudnin

najdítelj -a m kdor najde kaj izgubljenega, pozabljenega: nepošteni najditelj ki si najdeno stvar prilasti; najditelj zaklada

najdíteljica -e ž ženska oblika od najditelj

najdíteljski -a -o prid., v zvezah: najdíteljska nagrada najdenina; najdíteljska pravica pravica do najdenine

najém -éma m prepustitev stvari v odplačno rabo

brez pridobivanja plodov: dolgoročni najem; najem groba, ladje, letala; oddaja v najem; dati, ponuditi, prepustiti, vzeti v najem; imeti v najemu

najémanje -a s glagolnik od najemati: najemanje posojil

najémati -am nedov. 1. delati, da kaj za plačilo prehaja v uporabo koga: najemati posojila 2. večkrat dobiti koga, da za plačilo opravi določeno delo, nalogo: najemati odvetnike

najémni -a -o prid. ki se nanaša na najem: najemni dogovor, predmet, spor; najemna doba; najemna pogodba pogodba, s katero se najemodajalec zavezuje, da bo najemniku izročil določeno stvar v rabo, najemnik pa se zavezuje, da bo plačeval določeno najemnino; najemna pravica, vrednost, zgradba; najemno razmerje; najemno stanovanje a) stanovanje, ki ga lastnik oddaja v najem zaradi pridobivanja profita, sin. profitno stanovanje b) stanovanje, ki ga lastnik oddaja socialnemu upravičencu, sin. socialno stanovanje c) stanovanje, ki ga delodajalec namenja za oddajo zaradi zadovoljevanja službenih potreb, sin. službeno stanovanje

najémnica -e ž ženska oblika od najemnik

najémnik -a m 1. kdor kaj najame: najemnik stanovanja 2. kdor za plačilo kaj opravlja: vojaški najemnik

najemnína -e ž plačilo za rabo najete stvari: čista, kosmata, letna, mesečna, sezonska, v kraju običajna najemnina; odušna najemnina ki za več kot 50 odstotkov presega povprečno pristo oblikovano najemnino v občini za enako ali podobno kategorijo stanovanj; najemnina za sef; pobirati najemnino

najemnínski -a -o prid. ki se nanaša na najemnino: najemninski obrok; najemninski spor; najemninska vrednost

najemníški -a -o prid. ki se nanaša na najemnike: najemniška stanovanjska hiša; najemniška vojska; najemniško razmerje, stanovanje

najemodajálec -lca [-yc-] m kdor da kaj v najem

najémščina -e ž davek od najemnin

najéti -jámem dov. 1. narediti, da kaj za plačilo preide v začasno uporabo koga: najeti hišo, kredit, posojilo, stanovanje 2. dobiti koga, da za plačilo opravi določeno delo, nalogo: najeti delavca, odvetnika, zagovornika najéti -a -o: najeti delavec; najeta soba

najétje -a s glagolnik od najeti: najetje posojila

najmánjši -a -o prid., v zvezah: najmánjši sprejemljivi ponudek najmánjša sprejemljiva ponudba

na dražbi; najmanjša dolžina rib mera, pod katero se ribe ne smejo loviti; najmanjša merakazni najmánjša kazen

najpotrébnejši -a -e prid., v zvezi: najpotrebnejši prostori prostori, ki morajo biti zagotovljeni imetniku stanovanjske pravice pri izselitvi na podlagi sodbe po odpovedi stanovanjskega razmerja

nájti nájdem dov. 1. nehote, navadno nepričakovano priti do česa: najti izgubljeno stvar; najti napako 2. biti uspešen v prizadevanju priti do česa, dobiti kaj: najti zaposlitev nájden -a -o: najdena stvar

nakázanec -nca m kdor po nakazovalčevem naročilu opravi izpolnitev prejemniku nakazila, sin. asigant

nakázati -kážem dov. izdati nakazilo (1): nakazati denar naročiti nakazancu, da plača prejemniku nakazila na nakazovalčev račun; nakazati denar po banki, pošti; nakazati v izplačilo nakázani -a -o: nakazani znesek

nakazilíni -a -o prid. ki se nanaša na nakazilo (1): nakazilni ček virmanski ček; nakazilni nalog za nakazilo; nakazilni promet; nakazilni stroški; nakazilno plačevanje plačevanje z nakazilom

nakazílo -a s 1. dvojna pooblastitev, pri kateri se prejemnik nakazila (asignatar) pooblašča, da sprejme izpolnitev od nakazanca (asignanta), ta pa, da opravi izpolnitev na račun nakazovalca (asignanta), sin. asignacija: bančno, brzojavno, depozitno, pismeno nakazilo; nakazilo na kredit brez kritja; nakazilo zaradi plačila; prejemnik nakazila; prenos nakazila; ustreči nakazilu; izdati, izvršiti, naročiti, prenesti, sprejeti nakazilo 2. v zvezi: posestno nakazilo pooblastitev tretje osebe, da namesto v imenu izročitelja odslej poseduje premočeno stvar v imenu pridobitelja

nakáznica -e ž 1. listina, s katero se izvršuje nakazilo: bančna nakaznica ki je naslovljena na banko; blagajniška nakaznica ki naroča takojšnje nakazilo v gotovini; brzojavna, denarna, čekovna nakaznica; kreditna nakaznica kreditni nalog; plačilna nakaznica; poštna nakaznica knjižena pošiljka, s katero pošiljatelj nakaže naslovniku določen denarni znesek; trgovska nakaznica ki je izdana na trgovca 2. v zvezah: zakladna nakaznica kratkoročna obveznica državnega zaklada; živilska nakaznica dokument, ki daje imetniku pravico, da dobi določeno količino živil; turistična nakaznica za turistične storitve, sin. voucher

nakaznína -e ž pristojbina za nakazilo

nakazniški -a -o prid. *ki se nanaša na nakaznico* (1): nakazniški znesek; poštni nakazniški promet; mednarodna nakazniška služba

nakazovalec -lca [-yč-] m 1. kdor izda nakazilo (1), sin. *assignant* 2. proračunski odredbodajalec

nakazovanje -a s *izdajanje, izvrševanje naka-zil*: nakazovanje pokojnin

naklad -áda m *tovor*: naklad ladje, vagona; teža naklada; naklad drsi, se nagiba

nakláda -e z 1. *število natisnjenih izvodov ti-skane stvari* 2. *pribitek k davku*: *občinska naklada

nakladálec -lca [-yč-] m *kdor kaj naklada*

nakladališče -a s *prostor za nakladanje*

nakladálni -a -o prid. *ki se nanaša na naklada-nje*: nakladalni čas, kraj, prostor, rok, seznam, tir; nakladalna postaja, teža

nakladanje -a s *glagolnik od nakladati*: stroški za nakladanje blaga

***nakladarina** -e z *nakladnina*

nakladati -am nedov. *spravljati tovor, blago na prevozno sredstvo, sin. nalagati* (2): nakladati blago; nakladati ladjo; nakladati tovor na ladjo, vagon, voz

nakládni -a -o prid., v zvezi: *nakladno financira-nje krije dajatev le iz vsakoletnih premij v socialnem zavarovanju*

nakládnicá -e ž *listina, s katero se ladjar zave-že vkrcevalcu, da bo na namembnem kraju izročil tovor upravičenemu imetniku te listi-ne, sin. konosament*: nakladnica na ime; nakladnica na prinašalca; nakladnica po odred-bi; nakladnica za vkrcanje

nakladnína -e z *plačilo za nakladanje*

naklánjanje -a s *omogočanje*: naklanjanje ugod-nosti upnikom razlog za izpodbijanje (steč. post.)

naklèp -épa m *najtežja stopnja krivde*: direktni naklep *zavest o dejanju in hotenju storiti de-janje*; določni naklep (lat. *dolus determinatus*) s *takšno posledico, kot jo je storilec predvi-deval*; eventualni naklep *pri katerem se stori-lec zaveda prepovedane posledice in vanjo privoli, čeprav je ne želi*; goli naklep (lat. *dolus nudus*) *brez kasnejše izvršitve*; *indirektni naklep *pri katerem posledica kaznivega de-janja ni bila hotena, a je nastala iz drugega sovražnega namena* (kaz.), sin. **posredni na-klèp*; kvalificirani naklep *gl. motivirani naklep*; motivirani naklep (lat. *dolus coloratus*) s *po-sebej poudarjenim namenom, sin. kvalificira-ni naklep*; nenadni naklep (lat. *dolus repentinus*); neposredni naklep *direktni naklep*; *po-

sredni naklep *gl. *indirektni naklep*; premiš-ljeni naklep (lat. *dolus praemeditatus*) *pri ka-terem je kaznivo dejanje zasnovano, pripravljeno in storjeno s premislekom*; splošni na-klèp (lat. *dolus generalis*) *z namenom glede posledice v splošnem, ne pa glede njenih po-sameznih oblik*; naklep ogrožanja, oškodova-nja; intelektualni element naklepa *gl. zvest-na sestavina naklepa*; zavestna sestavina na-klèpa *zavedanje pomena naklepa, sin. intelek-tualni element naklepa*; kaznivo dejanje, stor-jeno z naklepom *storjeno vede in hote*; biti odgovoren v mejah svojega naklepa

naklèpni -a -o prid. *ki se nanaša na naklep*: na-klèpno kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, stor-jeno vede in hote*; naklepno ravnanje **naklèp-no** prisl.: *naklepno povzročena škoda*

naklèpoma prisl. *naklepno*

nakljúčje -a s *dogodek ali ravnanje s posledico, ki je ob normalnem poteku dogajanja ni mo-góče predvideti*: golo naključje; mešano na-ključje (lat. *casus mixtus*) *z nepravilnim rav-nanjem zakriviljen položaj, ki je ugoden za na-stanek škode*; po naključju nastala škoda

nakljúčni -a -o prid. *ki se nanaša na naključje*: naključna premoženjska skupnost *npr. več oseb, ki dedujejo po enem zapustniku*; na-ključna škoda *škoda, ki je storilec ni predvi-del in je ni bil dolžen predvideti*; naključno poslabšanje, uničenje stvari

naklonilec -lca [-yč-] m *kdor komu kaj nakloni*: naklonilec prednosti, premoženja, privilegi-ja, ugodnosti

naklonilka -e [-yč-] ž *ženska oblika od nakloni-lec*

naklonilo -a s *kar se komu nakloni*

naklonitelj -a m *naklonilec*

naklonítev -tve ž *glagolnik od nakloniti*: brez-plačna, oporočna naklonitev; naklonitev med živimi; naklonitev za primer smrti

nakloníti -klónim dov. *podariti, priskrbeti*: na-kloniti darilo, podporo, pomoč, ugodnost

naknádni -a -o prid. *dodatni, poznejši*: naknadni kredit, odpis davka, pregled, rok za izpolni-tev pogodbe, vpis v vililni imenik; naknadna izpolnitev menice, nemožnost dajitve, odo-britev; naknadno obdavenje, plačanje nepla-čanih premij, plačilo

nakopíčiti -im dov. *narediti, da je česa kje v ve-likih količinah*: nakopičiti blago, denar, živila

nakrásti -krádem dov. *s krajo priti do česa*

nakráden -a -o: *nakradene stvari; nakradeno blago*

nakúp -a m *glagolnik od nakupiti*: akreditivni na-

kup *z akreditivom*; komisijski nakup *v komi-siji*; kreditni nakup *na kredit*; kritni nakup *krit-ni kup*; terminski nakup *deviz*; nakup iz pro-ste roke *brez formalnosti*; nakup po vzorcu; nalog za nakup; ponuditi kaj v nakup

nakupíti -kúpim dov. *s kupovanjem priti do česa*: nakupiti blago

nakúpni -a -o prid. *ki se nanaša na nakup ali nakupovanje*: nakupni stroški; nakupna knji-žica *nabavna knjižica*; nakupna marža; nakup-no dovoljenje

nakupoválec -lca [-yč-] m *kdor nakupuje*

nakupoválna -e [-yč-] ž *ženska oblika od na-kupovalec*

nakupoválni -a -o prid. *ki se nanaša na nakupo-vanje*: nakupovalna zadruga

nakupoválnica -e ž *poslovalnica za nakupova-nje*

nakupováne -a s *glagolnik od nakupovati*

nakupováti -újem nedov. *s kupovanjem prihajati do česa*: nakupovati blago, valute, vrednost-ne papirje

naláganje -a s 1. *glagolnik od nalagati* (1): na-laganje kapitala 2. *glagolnik od nalagati* (2): nalaganje tovara

nalágati -am nedov. 1. *uporabljati denar za po-večanje premoženja*: nalagati denar v banko, kapital v industrijo 2. *spravljati tovor, blago na prevozno sredstvo, sin. nakladati*: nalagati vagon

nalášč prisl. *namenoma*: nalašč povzročiti škodo

nalépiti -im dov. *z lepljenjem pritrditi na kaj*: na-lepiti kolek na vlogo, razglas na uradno desko; nalepiti vabilo na vrata stanovanja *način nadomestne vročitve*

naléпка -e ž *listek za označbo stvari, na katero je nalepljen*: nalepka za zaznamovanje blaga, vzorcev; mesečna nalepka *npr. na mesečni vo-zovnici*

nalépnica -e ž *listek na poštni pošiljki, ki dolo-ča način odpošiljanja*

nalezljívi -a -o prid. *ki se prenaša z osebe na osebo*: prenašanje nalezljivih boleznih (kaz.); var-stvo pred nalezljivimi boleznimi **nalezljivo** prisl.: zaposlitev nalezljivo bolnih ali okuže-nih (kaz.)

naličje -a s *prednja stran*: naličje bankovca, ko-vanca

nálog -a m 1. *naročilo za izvršitev kakega de-ja-nja, dela*: blagajniški, delovni, dobavni, iz-plačilni, nakazilni nalog; komitentov nalog; kreditni nalog *bančnega klienta banki, naj odobri tretji osebi kredit*; menični plačilni na-log *sodni nalog za plačilo menične vsote*;

obremenilni nalog (knjig.); plačilni nalog *sod-na odločba o plačilu denarne terjatve, izda-na le na podlagi podatkov mandatne tožbe* (pravd. post.), sin. *mandat* (2); potni nalog *listi-na, s katero se kdo pooblašča za določeno službeno potovanje*; prenosni nalog *za pre-nos z računa na račun*; prevozni nalog; na-log za dobavo, izdajo blaga, izplačilo, izvrši-tev posla, izterjavo; nalog za knjiženje (knjig.); ustreči nalogu; dati, dobiti, izvršiti, odkloniti nalog 2. *odločba sodišča*: dokumentirani pla-čilni nalog *izdan na podlagi verodostojne li-stine*; nedokumentirani plačilni nalog *izdan brez verodostojne listine*; izpraznitveni, *od-povedni nalog; izdati, izpodbijati, razvelja-viti plačilni nalog 3. *obremenitev pri neod-plačni naklonitvi premoženja, sin. modus* (1); nalog v oporoki; darilo z nalogom; izvršiti na-log

nalóga -e ž 1. *pismeni izdelek, s katerim se pri-dobi, dokaže določeno znanje*: diplomatska na-loga; klavzurna naloga *nadzorovani pismeni del izpita, navadno na fakulteti*; nagradna na-loga 2. *kar mora kdo opravljati glede na svoj namen*: upravna naloga; naloga sodstva, upra-ve, zakonodaje

nalogodajálec -lca [-yč-] m *kdor da nalog* (1)

nalóžba -e ž *uporaba denarja za povečanje pre-moženja*: bančna, donosna, investicijska na-ložba; kreditna naložba; obnovitvena, trajna naložba; vezana naložba *na odpoved*; nalož-ba glavnice, pupilarnega denarja; naložba de-narja v banko; naložba na vpogled; naložbe doma, v tujini

nalóžbeni -a -o prid., v zvezi: *naložbeni papirji papirji, ki so primerni za trajno naložbo de-narja*

nalóžítev -tve ž 1. *glagolnik od naložiti* (1): na-ložitev davka, dolžnosti, kazni, obveznosti, prepovedi, stroškov 2. *glagolnik od naložiti* (2): naložitev denarja v banko 3. *glagolnik od naložiti* (3): naložitev tovara

naložíti -im dov. 1. *narediti, da je kdo dolžen opraviti kaj*: naložiti davek, delo, doklado, dolžnost, globo, *opravilo, plačilo, posel, po-vračilo stroškov, predložitev listine*, *razodet-no prisego, reparacije 2. *uporabiti denar za povečanje premoženja*: naložiti denar v hrani-lnico 3. *spraviti tovor, blago na prevozno sredstvo*: naložiti tovor **naloženi** -a -o: nalo-ženo premoženje

naložnína -e z *plačilo za nakladanje*

namakálni -a -o prid. *ki se uporablja za nama-*

namákanje

kanje: namakalni sistem; namakalna naprava; namakalno jezero

namákanje -a s *glagolnik od namakati*: namakanje polja, zemljišč

namákati -am nedov. *dovajati vodo, zlasti obdelovalnim zemljiščem*: namakati zemljišča

naméček -čka m *kar se doda več, kot je obvezno, npr. pri prodaji blaga*

namémba -e ž *namenitev*: namemba premoženja, sredstev za določen namen

namémbni -a -o prid. *do katerega naj kaj pride, pripotuje*: namembni kraj ladje, pošiljke; namembna država, postaja, železnica; namembno letališče, pristanišče

namémbnik -a m 1. *naslovljenec (1)* 2. *uporabnik*

namémbnost -i ž *dejstvo, da je kaj namenjeno za kaj*: sprememba namembnosti npr. kmetijskega ali gozdnega zemljišča

namèn -éna m *zavesno prizadevanje za dosego, uresničitev česa*: darilni, hudobni, hudodelski, izkoriščevalni, koristoljubni, oškodovalni, pogodovalni namen; poslovni namen *pravna podlaga pogodbe*; zastraševalni namen kazni; zavlačevalni namen v procesu; žalilni namen; namen kazenskih sankcij; namen kaznovanja

namenítev -tve ž *glagolnik od nameniti*: namenitev premoženja humani ustanovi; poslednjevoljna namenitev

nameníti -ménim dov. *odločiti, da kdo kaj dobi*: nameniti dedni delež, dotacijo **naménjen** -a -o: blago, namenjeno za izvoz, neposredno uporabo

naménoma prisl. *nalašč*: namenoma povzročiti škodo

naménski -a -o prid. *ki ima točno določen namen*: namenski kredit; namenska davščina *davščina, ki se sme uporabiti le za določen namen, npr. vodni prispevek*; namenska dotacija; namenska luka *ki se uporablja npr. v športne, turistične namene, ne pa za javni promet*; namenska razlaga *predpisa razlaga predpisa glede na njegov družbeni smoter, sin. teološka razlaga predpisa*; namenska uporaba stvari; namenske rezerve *npr. v socialnem zavarovanju*; namensko izplačilo, posojilo, premoženje; namensko varčevanje *za stanovanje ipd.*; namenska (dopolnilna) sredstva

naméra -e ž *direktni naklep*

namerávati -am nedov. *izraža duševno usmerjenost oseba k uresničitvi kakega dejanja v bližnji prihodnosti*: nameravati storiti kazni-vo dejanje

naméren -ma -o prid. *ki se zgodi zaradi določene namena*: namerna neresnična prijava *npr. nevarnostne okoliščine pri sklepanju zavarovalne pogodbe*; namerna kršitev zakona; namerna neizpolnitev pogodbe; namerna povzročitev škode **namérni** -a -o: namerni delikt

naméríti -im dov. 1. *dati orožje v položaj, potreben za njegovo uspešno uporabo*: nameriti puško na koga 2. *z merjenjem priti do določene količine česa*: nameriti naročeno količino blaga

namestítev -tve ž 1. **sprejem v službo*: definitivna namestitev *stalna namestitev*; začasna namestitev; dekret o namestitvi 2. *nastanitev*: začasna namestitev *namestitev v turistični objekt*

namestítí -ím dov. 1. **sprejeti v službo*: namestiti delavca, uslužbenca 2. *nastaniti*

namestítveni -a -o prid. 1. **ki se nanaša na namestitev (1)*: namestitveni dekret *dekret o namestitvi*; namestitveni pogoji; namestitvena listina; namestitvena taksa *taksa za namestitev* 2. *nastanitveni*

naméstnica -e ž *ženska oblika od namestnik*

naméstnik -a m 1. *kdor stalno opravlja določeno nalogo kakega drugega vodilnega funkcionarja*: namestnik republiškega sekretarja; namestnik družbenega pravobranilca *samoupravljanja, javnega pravobranilca, javnega tožilca*; namestnik direktorja 2. *substitut (1)*: namestnik odvetnika 3. *v zvezi: *pokrajinski namestnik načelnik pokrajinske uprave za Slovenijo od l. 1921 do l. 1923* 4. *kdor začasno opravlja dolžnosti monarha, ki zaradi mladoletnosti, bolezni ali drugih razlogov ne more vladati, sin. regent*

naméstništvo -a s 1. *začasni kolegijski organ, ki opravlja dolžnosti monarha, če ta zaradi mladoletnosti, bolezni ali drugih razlogov ne more vladati, sin. regentski svet*: kraljevo namestništvo 2. *državni upravni urad za nekatera avstrijska ozemlja s sedežem v pomembnih centrih, npr. v Gradcu, Trstu (pr. zg.)*

***naméščene** -nca m *kdor je v delovnem razmerju, z vnaprej določenim, stalnim dohodkom, navadno za opravljanje dela, ki ni fizično*: bančni, državni, trgovski, zasebni nameščene

***naméščenska** -e ž *ženska oblika od nameščene*

***naméščenski** -a -o prid. *ki se nanaša na nameščence*: nameščensko razmerje

namigovávanje -a s *glagolnik od namigovati*: ka-

migovanje na določeno dejstvo *žaljivo podtikanje*

namigováti -újem nedov. *hoteno prikrito omenjati*: namigovati na določeno dejstvo *podtikati komu kaj*

namíšljeni -a -o prid. *za katerega se zmotno misli, da obstaja, sin. putativni*: namišljeni dolg; namišljeni silobran *zmotni silobran*; namišljena nevarnost, nosečnost, pravica, skrajna sila, zakonska zveza

nanòs -òsa m *kar nanese voda*

napáčen -čna -o prid. *nepravilen, zmoten*: napačen izvid, vpis v javno knjigo; napačna davčna napoved, odločba, označba pravnega sredstva; napačna razlaga, uporaba zakona; napačna ugotovitev; napačno izvedensko mnenje

napáčnost -i ž *lastnost, značilnost napačnega*: napačnost pravnega posla *npr. zaradi napake v volji ali pomanjkljive oblike*

napád -áda m *namerno, nasilno dejanje, s katerim se hoče kaj pridobiti, doseči ali komu škodovati*: dejanski, namišljeni, neposredni, oboroženi, zahrbtveni, roparski, spolni, teroristični, zahrbtni, žaljivi napad; letalski napad; vojni napad *oboroženi napad na drugo državo*; napad na čast, državo, osebno svobodo, telesno nedotakljivost, uradno osebo, življenje ali telo; odvrniti napad; braniti se *zoper napad*

napadálec -lca [-yc-] m *kdor koga napade*

napadáalka -e [-yk-] ž *ženska oblika od napadalec*

napadálni -a -o prid. *ki se nanaša na napad*: napadalni načrt; napadalna vojna *ant. obrambna vojna*; napadalno dejanje, orožje, sredstvo

napadálnost -i ž *lastnost, značilnost napadalnega človeka*

napáka -e ž *kar ni v skladu z določenim pravilom, zahtevanimi lastnostmi ali zahtevano kakovostjo*: bistvena napaka; delna napaka stvari; glavna napaka izdelka; kakovostna, nebistvena, nepopravljiva napaka; pravna napaka na prodani stvari *dejstvo, da ima tretja oseba pravico na stvari, ki izključuje, zmanjšuje ali omejuje pridobiteljevo pravico*; računska napaka; redakcijska napaka *v besedilu zakona ipd.*; skrita, strokovna napaka; stvarna napaka *nepravilna lastnost stvari*; telesna, tiskovna napaka; tovarniška napaka *nastala pri proizvodnji*; vidna napaka blaga; živinska napaka; izpolnitvene napake *npr. stvarne, pravne napake*; jamčevalne napake; količinske napake; napaka listine, storitve, stvari; napaka poslovne volje *izjava v zmoti, strahu, zaradi pre-*

napláviti

vare; napaka v izdelavi, materialu; grajati, odkriti, odpraviti, odstraniti, opaziti, popraviti, prikriti, reklamirati, sporočiti, zamolčati napako; jamčiti za napako; opozoriti na napako; odgovornost za napake stvari

napásti -pádem dov. 1. *izvesti oboroženo vojaško akcijo z namenom uničiti nasprotnikove sile*: napasti tujo državo 2. *v zvezi: napasti odločbo izpodbijati jo s pravnim sredstvom*

napeljáti -péljem dov. 1. *naklepoma pripraviti koga, npr. s prigovarjanjem, prepričevanjem, da kaj stori*: napeljevati koga, da stori kazni-vo ali škodno dejanje 2. *narediti, da kaj prehaja na določeno mesto*: napeljati vodo čez tuje zemljišče

napeljeválec -lca [-yc-] m *kdor drugega naklepoma nagovarja, prepričuje, da stori kazni-vo ali škodno dejanje*: odgovornost napeljevalca in pomagača *npr. pri povzročitvi škode*

napeljeválka -e [-yk-] ž *ženska oblika od napeljevalec*

napeljevánje -a s *glagolnik od napeljevati*: neuspelo napeljevanje; napeljevanje k samomoru (kaz.); napeljevanje k uživanju mamil; poskus napeljevanja

napeljeváti -újem nedov. *naklepoma pripravljati koga, npr. s prigovarjanjem, prepričevanjem, da kaj stori*: napeljevati koga k storitvi kaznivega ali škodnega dejanja; napeljevati mladoletno osebo k življenju v zunajzakonski skupnosti (kaz.); napeljevati vojake k begu (kaz.); napeljevati vojaško osebo k neizpolnitvi ukaza ali odrekanju pokornosti (kaz.)

napériti -im dov., v zvezi: naperiti tožbo proti komu *pričeti pravljanje s kom*

napís -a m *krajše besedilo, ki kaj pojasnjuje*: nahrbtni napis *na hrbtni strani listine*; krožni napis *na robu kovanca, pečata*; napis na listini; opozorilni napis *ki opozarja na nevarnost in ustrezno obnašanje*

napísati -pišem dov. *sestaviti besedilo*: napisati poročilo, sodbo, zapisnik

napísní -a -o prid., v zvezah: napisna tabla *z imenom naselja tabla z imenom naselja ob cesti za motorni promet pri vhodu v naselje*; napisna taksa

napítnína -e ž *manjša vsota denarja, ki se doda plačilu za storjeno uslugo*

napláčiló -a s *predujem*

naplavína -e ž (lat. alluvio) *naplavljen plast peska, proda, zemlje*: rečna naplavina

napláviti -im dov. *s tokom prinesti, zlasti na breg, obalo* **naplávljen** -a -o: naplavljen zemlja

naplavljanje -a s *glagolnik od naplavljati*: naplavljanje zemlje

naplavljati -am nedov. s tokom prinašati, zlasti na breg, obalo: naplavljati prod

napósodo prisl., v zvezah: dati naposodo *posoditi*; vzeti naposodo *izposoditi si*

napotílo -a s 1. *navodilo*: dati napotilo 2. *glagolnik od napotiti (1)*: napotilo na tuje pravo (mednar. zas. pr.) prim. *kolizijsko pravo, pravilo*; zakonsko napotilo *besedilo, pripomba v zakonu, ki uporabnika zakona opozarja na druge predpise, s katerimi se urejajo zadeve na določenem področju* 3. v zvezi: pravno napotilo *izrek izkušenih mož o veljavnem pravu* (pr. zg.)

napotítev -tve ž 1. *glagolnik od napotiti (1)*: napotitev na pravdo ali drug postopek 2. *glagolnik od napotiti (2)*: napotitev nabornikov na služenje vojaškega roka; izvajanje nabora in napotitve; načrt napotitve

napotíti -im dov. 1. *dati komu nasvet, kam naj gre ali kaj naj naredi*: napotiti na drug pravni red; napotiti oškodovanca na pravdo; napotiti na upravni postopek 2. *poslati koga kam z napotnico*: napotiti koga na delo; napotiti nabornika na služenje vojaškega roka

napótnica -e ž *listina, s katero se kdo kam pošilja*: veterinarska napotnica za živali in meso pri zakolu v sili

napotováti -újem nedov. *dajati komu nasvet, kam naj gre ali kaj naj naredi*

napóved -i ž 1. *prijava*: carinska napoved; davčna napoved *izjava davčnega zavezanca o višini davčne osnove*, sin. *davčna deklaracija*; napoved premoženja, ki nadomešča prisego do l. 1945 2. *glagolnik od napovedati (2)*: napoved vojne

napovédati -povém dov. 1. *prijaviti*: napovedati blago, dohodke, prejemke; napovedati vrednost pošiljke ipd. 2. *izraziti svojo odločenost, da se začne to, kar izraža samostalnik*: napovedati vojno

napovedoválec -lca [-úč-] m *kdor se poklicno ukvarja z napovedovanjem radijskega, televizijskega sporeda, branjem oddaj*; radijski, televizijski napovedovalec

napovedováka -e [-úč-] ž *ženska oblika od napovedovalec*

napráva -e ž 1. *izdelava, sestava*: naprava katastra; naprava krive listine, krivih mer in uteži, krivega denarja, krivih vrednotnic, krivih vrednostnih papirjev (kaz.) 2. *predmet, navadno iz več sestavnih delov, ki olajšuje, opravlja delo*: alarmna, čistilna, izsuševalna, jav-

na, komunalna, mejna, melioracijska, namakalna, obratna, prometna, sanitarna, signalna, svetlobna, varnostna, vodna, zvočna naprava; obrambne naprave

naprāvítí -im dov. 1. *izdelati, sestaviti*: napraviti krivi denar (kaz.); napraviti listino, oporoko, ovadbo, pogodbo, poročilo, prepis, prošnjo, protest, zapisnik 2. *povzročiti*: napraviti komu stroške, škodo 3. *določeno aktivnostjo, dejanjem doseči nastanek česa*: napraviti red 4. *z določeno aktivnostjo doseči uresničitev katerega opravila, dela*: napraviti preizkus

naprédek -dka m *prehod z nižje stopnje na višjo glede na kakovost, pozitivne lastnosti*: gospodarski, industrijski, kulturni, pravni, socialni, tehnični napredek

napréden -dna -o prid. *ki dosega v primerjavi s čim podobnim višjo stopnjo kakovosti, pozitivnih lastnosti*: napreden pravni sistem; napredna družbena ureditev

napredováńje -a s *glagolnik od napredovati*: napredovanje v višji čin, naziv; napredovanje v višji razred npr. *aktivnih vojaških uslužbencev*

napredováti -újem dov. *preiti, biti povišan z nižjega službenega mesta na višje*: napredovati v višji naziv

napréjšńjí -a -e prid. *vneprejšnji*: naprejšnja izpolnitev

napróđaj prisl. *izraža, da je kaj namenjeno za prodajo*: imeti, dati kaj naprodaj; blago je naprodaj

naprosítí -prósim dov. s prošnjami doseči, da je kdo pripravljen kaj storiti **napróšen** -a -o: naprošena priča

naráščanje -a s *glagolnik od naraščati*: naraščanje cen, kriminalitete

naráščati -am nedov. *postajati večji po a) obsegu*: promet narašča **b) razponu**: cene, obresti, stroški naraščajo

naráva -e ž 1. *od človeka neodvisni predmetni svet in sile, ki v njem delujejo*: varstvo narave prizadevanje za varovanje okolja in naravne dediščine 2. v zvezah: delitev v naravi *delitev stvari same*; prejemki v naravi *prejemki v obliki gospodarskih dobrin*; plača v naravi *plača, ki ni v denarju*; stanovanje v naravi *stanovanje, ki ga daje službodajalec delavcu v svojem posloppju* 3. *značaj*: pravna narava države, lastnine, kaznivega dejanja

narávńí -a -o prid. 1. *ki se nanaša na naravo (1)*: naravni park, red, rezervat, spomenik; naravna in kulturna dediščina; naravna meja; naravna nesreča; naravna redkost, znamenitost;

naravna smrt *smrt, ki je v skladu z zakoni narave*, npr. *zaradi starosti, bolezni, prirojenih napak*; naravno bogastvo *naravne dobrine*, npr. *rude in druga bogastva pod zemljo, vode, viri naravne sile, ribe in divjad*; naravno jезero 2. v zvezah: naravna obveznost *obveznost, ki ni iztožljiva*, npr. *zastarana terjatev*, sin. *naturalna obveznost*; naravna sestavina *pravnega posla*; naravne človekove pravice *pravice, ki izhajajo iz naravnega prava*; naravno pravo *nauk o pravicah, ki izhajajo iz človekove narave in so zato nedotakljive, neodvzemljive*; naravno štetje *časa štetje časa, pri katerem se rok računa točno od trenutka, v katerem se je začel* (pr. zg.)

narávńoprávńí -a -o prid. *ki se nanaša na naravno pravo*: naravnopravna šola, teorija; naravnopravno načelo

naravovárstveni -a -o prid. *ki se nanaša na varstvo narave*: naravovarstveni nadzornik; naravovarstvena nadzorna služba

narédba -e ž 1. ***zakonodajni akt izvršilne oblasti brez parlamenta*: cesarska, ministrska naredba 2. **sodna odločba* (kaz.): naredba za privod; naredba o priporu

narékováti -újem nedov. *govoriti besedilo, namenjeno za dobesedni zapis*: narekovati izpovedbo v zapisnik

narís -a m *risba, skica*: mapni naris *izdelan po katastrskem načrtu*; naris kraje kaznivega dejanja

narńkoanalíza -e ž *analiza s pomočjo narkotičnih sredstev*: prepev uporabe narkoanalize pri zasliševanju oziroma spraševanju

narkomán -a m *kdor stalno uživa mamila*: obvezno zdravljenje narkomanov *varnostni ukrep* (kaz.)

narkótíčńí -a -o prid. *ki se nanaša na narkotike ali narkozo*: narkotično sredstvo

narkótík -a m *opojna droga*, sin. *mamilo*

naróčěńí -a -o prid., v zvezi: naročena rimesa *menica, ki jo izdajatelj pošlje remitentu po naročilu druge osebe*, sin. *komisijska menica*

naróčílńí -a -o prid., v zvezah: naročilni list *naročilnica*; naročilna knjiga *knjiga za vpisovanje naročil*

naróčílńíca -e ž *listina, s katero se naroča blago ali storitev*

naróčíló -a s 1. *dogovorjeno odplačno ali neodplačno opravljanje posla za drugega*, sin. *mandat (1)*: naročilo za nakup, prodajo; odpoved naročila; odstop od naročila; prevzem, prenehanje naročila; prevzemnik naročila *kdor sprejme mandat (1)*, sin. *mandatar (1)*;

dati, dobiti, prevzeti, izvršiti naročilo; prekeratiči meje naročila 2. *izražena želja, zahteva, da kdo oskrbi, dostavi določeno blago ali stvar*: naročilo blaga; ravnanje po naročilu; dati, dobiti, izvršiti naročilo 3. v zvezi: prodajno naročilo (lat. *contractus aestimatorius*) *pogodba, s katero se prevzemnik naročila zavezuje, da bo določeno premično stvar, ki mu jo je izročil naročitelj, prodal za določeno ceno v določenem roku ali pa mu jo bo v tem roku vrnil*

naróčítělj -a m *kdor da komu naročilo (1)*, sin. *mandant*

naróčítí -ím dov. *izraziti željo, zahtevo, da kdo oskrbi, dostavi določeno blago ali stvar*: naročiti blago, časopis, knjigo **naróčěń** -ěńa -o: biti naročen na časopis

naróčńíca -e ž *ženska oblika od naročnik*

naróčńík -a m 1. *kdor vnaprej plača ali se naroči na stvari ali storitve, ki se prejemajo postopno*, sin. *abonent*: telefonski naročnik; telegrafski naročnik *na prenos telegrafskih sporočil*; televizijski naročnik; naročnik časopisa, revije; nabirati naročnike 2. *kdor naroči kako delo, storitev*: naročnik kontrole *pri pogodbi o kontroli blaga in storitev*; naročnik prevoza

naróčńína -e ž *znesek, ki se plača za naročeno blago, storitev*: časopisna, radijska, telefonska, telegrafska, televizijska naročnina; nakazati, plačati, pobirati naročnino

národ -a m *skupnost ljudi, navadno na določenem ozemlju, ki so zgodovinsko, jezikovno, kulturno, gospodarsko povezani in imajo skupno zavest*: kolonialni narod; matični narod *narod v odnosu do svojega dela, ki je narodnostna manjšina v drugi državi*; slovenski narod; suveren narod *neodvisen*; večinski, vladajoči narod; volja naroda; Društvo narodov *mednarodna organizacija, ustanovljena l. 1919 za zagotovitev mednarodnega miru in varnosti* formalno do l. 1946; Organizacija združenih narodov (krat. OZN) *mednarodna organizacija, ustanovljena l. 1945, za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti in pospeševanje mednarodnega sodelovanja*; enakopravnost, samoodločba narodov; zbor narodov *zbor jugoslovanske zvezne skupščine* od l. 1953 do l. 1974; sramotiti narode ali narodnosti *Jugoslavije* (kaz.)

národní -a -o prid. 1. *ki se nanaša na narod*: narodni dohodek *novou ustvarjena vrednost v narodni skupnosti v določenem obdobju, izražena v denarju*; narodni heroj *kdor je odliko-*

van z redom narodnega heroja; narodni park večje zaokroženo ozemlje z naravnimi znamenitostmi velikega ali izrednega pomena, npr. Triglavski narodni park; narodni praznik; Narodni svet najvišji politični organ, ki so ga sestavljali zastopniki slovenskih strank, ustanovljen avgusta 1. 1918; narodna avtonomija, celovitost, čast, država, manjšina, skupnost, suverenost, vojska, zastava; narodna straža pomožne krajevne enote za ohranitev reda in miru na Slovenskem ob razpadu Avstro-Ogrske; narodno gospodarstvo, priznanje, samoodločanje 2. v zvezi: narodna banka centralna (emisijska) banka Jugoslavije, Slovenije do 1. 1991

národnogospodárski -a -o prid. ki se nanaša na narodno gospodarstvo: narodnogospodarska politika, zakonodaja

národnosvobodilni -a -o prid. ki se nanaša na narodno osvoboditev, zlasti od okupatorjev med drugo svetovno vojno: narodnosvobodilni boj (krat. NOB); narodnosvobodilni odbor, svet; narodnosvobodilna fronta, vojna; narodnosvobodilna vojska (krat. NOV)

národnost -i ž 1. pripadnost določenemu narodu, sin. nacionalnost 2. v Sloveniji živeča skupina drugega naroda: pripadniki italijanske, madžarske narodnosti; urad za narodnosti

národnostni -a -o prid. ki se nanaša na narodnost: narodnostni razdor; narodnostni simboli; narodnostna meja, (ne)strpnost, politika, skupina; narodnostna ozemeljska strnjjenost; narodnostno sovraštvo, sožitje

nárok -a m na določen čas in kraj razpisani stanek za opravo procesnih dejanj strank in sodišča: brezuspešni, dražbeni, poravnalni, pripravljalni narok; (prvi) narok za glavno obravnavo; razdelitveni narok za razdelitev izkupička dražbe (izvrš. post.); narok za krajevni ogled; narok za obravnavanje predloga za obnovu postopka; narok za preizkus terjatev (steč. post.); narok za prisilno poravnavo (steč. post.); narok za zaslišanje; določiti, odločiti, odrediti, opraviti, podaljšati, preložiti, razpisati, zamuditi narok; vabiti na narok

nascitúrus -a m, lat. zarodek

nasélbina -e ž naseljen kraj

naselítev -tve ž 1. glagolnik od naseliti: naselitev nenaseljenih krajev 2. glagolnik od naseliti se: dovoljenje za stalno naselitev tujca v državi

naselítiti -sélím dov. narediti, da kdo pride kam živeti, prebivati: naseliti ozemlje z ljudmi; naseliti ljudi na ozemlju naseliti se priti kam

živeti, prebivati: stalno se naseliti v kraju naséljen -a -o: gosto naseljen kraj

naselítveni -a -o prid. ki se nanaša na naselitev: naselitveni načrt; naselitevska komisija

nasélje -a s krajevna enota s skupnim imenom in zaključenim oštevilčenjem hiš: turistično naselje; naselje mestnega značaja; ožje, širše območje naselja; imenovanje, preimenovanje, združitev, razdružitev, odprava naselij

naséljenec -nca m kdor se naseli na nenaseljenem, redko naseljenem območju

naséljenka -e ž ženska oblika od naseljenec

naséljenost -i ž dejstvo, da je kako območje naseljeno: gosta, redka naseljenost; gostota naseljenosti

naséljenski -a -o prid. ki se nanaša na naseljenec: naseljska zemlja

naseljévalec -lca [-ȳc-] m kdor izvaja naseljevanje

naseljévalka -e [-ȳk-] ž ženska oblika od naseljévalec

naseljévalni -a -o prid. ki se nanaša na naseljevanje: naseljevalni načrt

naseljévánje -a s glagolnik od naseljevati: potranje naseljevanje na lastnem ozemlju; zakon o naseljevanju

naseljéváti -újem nedov. delati, da kdo pride kam živeti, prebivati: naseljevati nenaseljene kraje

nasésti -sédem dov. med plovbo priti na oviro, ki onemogoča nadaljnje premikanje: ladja nasede na sipino, čeri nasédli -a -o: nasedia ladja

nasílje -a s nasilno dejanje, ravnanje: fizično, psihično nasilje; oboroženo nasilje; spolno nasilje (kaz.); kaznivo dejanje nasilja; storiti proti komu nasilje

nasílni -a -o prid. ki se nanaša na uporabo sile: nasilni odvzem stvari; nasilni prevrat; nasilna preprečitev uradnega dejanja (kaz.); nasilna smrt smrt, ki je posledica nasilnega dejanja, npr. samomor, uboj, umor, nesreča; nasilno dejanje nasílno prisl.: nasilno odvzeta posest

nasílnik -a m nasilen človek

nasílniški -a -o prid. ki se nanaša na nasilnike: nasilniško obnašanje

nasílnost -i ž lastnost, značilnost nasilnega

nasílstvo -a s nasilje

nasíp -a m nasut in utrjen pas zemljišča: cestni, železniški nasíp; obrambni, obrežni, zaježitveni nasíp; graditi, utrjevati nasipe

naslédnica -e ž ženska oblika od naslednik: država naslednica

naslédnik -a m 1. kdor neposredno po kom pridobi njegovo premoženje ali določeno pravi-

co, sin. pravni naslednik: doverni, (ne)posredni naslednik; posestni naslednik; pravni naslednik gl. naslednik (1); posamični pravni naslednik kdor pridobi posamezno stvar ali pravico od pravnega prednika, npr. voliljojenik, sin. singularni pravni naslednik; singularni pravni naslednik gl. posamični pravni naslednik; univerzalni pravni naslednik kdor pridobi vse premoženje z enim pravnim aktom, npr. dedič; vesoljni pravni naslednik univerzalni pravni naslednik 2. kdor neposredno po kom prevzame njegov položaj, funkcijo: naslednik na prestolu

nasledováñje -a s glagolnik od nasledovati: posamično, vesoljno nasledovanje

nasledováti -újem dov. in nedov. neposredno po kom drugem pridobiti premoženje ali določeno pravico

naslédstveni -a -o prid. ki se nanaša na nasledstvo: nasledstvena pravica pravica do nasledstva; nasledstvene države države, ki imajo pod svojo suverenostjo del ozemlja, ki je do 1. 1918 pripadalo avstroogrski monarhiji

naslédstvo -a s pridobitev premoženja ali določenih pravic neposredno po kom drugem, sin. pravno nasledstvo: izredno nasledstvo npr. pridobitev meničnih pravic po civilnem pravu; posamično pravno nasledstvo pridobitev posamezne stvari ali pravice od pravnega prednika, sin. singularno pravno nasledstvo; pravno nasledstvo gl. nasledstvo; procesno-pravno nasledstvo; singularno pravno nasledstvo gl. posamično pravno nasledstvo; translativno pravno nasledstvo prehod prednikov pravice na naslednika; univerzalno pravno nasledstvo pridobitev vsega premoženja z enim pravnim aktom, npr. dedovanje, fuzija podjetij; vesoljno pravno nasledstvo univerzalno pravno nasledstvo

naslób -óva m 1. navedba imena, priimka in prebivališča ali sedeža 2. beseda ali več besed, ki označujejo stopnjo izobrazbe ali mesto v hierarhični lestvici v kaki družbi: akademski naslov ki ga podeli visoka šola, npr. doktor; častni naslov; plemiški naslov; strokovni naslov npr. diplomirani pravnik; uradni naslov; podeliti naslov 3. ime avtorskega dela 4. pravni predpis, dokument, na podlagi katerega se lahko uveljavlja določena pravica (lat. titulus): dedni naslov oporoka ali zakon kot podlaga za dedovanje, sin. delacijski razlog; izvršilni, jamčevalni naslov; pravni naslov razmerje pravic in dolžnosti med strankama; pridobitni naslov; tožbeni naslov pravni temelj

tožbe 5. v zvezah: menični naslov naslov za silo; zaglavni naslov v zakonu marginalna rubrika zakona

naslovítelj -a m adresant

naslólvljenec -nca m 1. oseba, ki ji je treba kaj vročiti, sin. naslovnik (1) 2. adresat (2)

naslólvljéni -a -o prid., v zvezi: naslólvljena menica menica z naslovi trasata in drugih oseb, ki se jim v sili predloži menica

naslólvni -a -o prid., v zvezah: naslovni škof škof, ki ima škofovski naslov, a mu ni zaupana skrb za kako škofijo; naslovna pošta pošta, ki odda pošiljko določenemu prejemniku

naslólvnik -a m 1. oseba, ki ji je treba kaj vročiti, sin. naslólvljenec (1) 2. oseba, ki ji je poslana ponudba za sklenitev pogodbe

*nasnóva -e ž napeljevanje

naspól [-ou] prisl., v zvezi: zakupnik naspól zakupnik, ki odda polovico pridelkov kot zakupnino

nasprótje -a s dejstvo, da se kaj v čem bistvenem popolnoma razlikuje od drugega: nasprotje interesov; nasprotje med izjavami strank; nasprotje med statutom občine in ustavo, zakonom; nasprotje med zakoni; nasprotje v sodbi, izvedenskih mnenjih, izpovedbah; biti v nasprotju z ustavo, zakonom, moralnimi načeli; odpraviti nasprotje

nasprótni -a -o prid. 1. ki se v čem bistvenem popolnoma razlikuje od drugega: nasprotno mnenje, stališče 2. v zvezah: nasprotni dokaz dokaz, ki nasprotuje določenemu dokazu, sin. protidokaz; nasprotni indic; nasprotni predlog predlog, ki nasprotuje določenemu predlogu, sin. protipredlog; nasprotni razlog; nasprotni udeleženec oseba, proti kateri je vložen predlog (nepravd. post.); nasprotni zahtevek; nasprotna datatev npr. pri dvostranskem pravnem poslu; nasprotna izjava; nasprotna izvršba izvršba dolžnika proti (zahtevajočemu) upniku zaradi povračila tistega, kar je upnik s prejšnjo izvršbo dobil; nasprotna obveznost, ponudba, storitev, stranka, terjatev; nasprotna tožba; nasprotna vrednost a) tožba toženca zoper tožnika v že tekoči pravdi (pravd. post.) b) tožba obdolženca zoper zasebnega tožilca, ki je razžalitev vrnil (kaz. post.)

nasprótnica -e ž ženska oblika od nasprotnik

nasprótnik -a m 1. oseba, ki komu ali čemu nasprotuje 2. nasprotna stranka v pravdi, procesu: edicijski nasprotnik imetnik listine ali kakega drugega predmeta, ki je pomemben za odločitev v pravdi in katerega izročitev procesnemu organu se zahteva; pravdni nasprotnik; pritožni nasprotnik; procesni nasprotnik;

nasprotnik izpodbijanja *toženec* v *izpodbojni kazni*; nasprotnik predlagatelja, pritožnika

nasprótnost -i ž *lastnost, značilnost nasprotnega*: nasprotnost interesov

nasprotovánje -a s *glagolnik od nasprotovati*: nasprotovanje predlogu, predpisu, zakonu

nasprotovátí -újem nedov. *biti, nastopati proti čemu*: nasprotovati dobrim šegam, nasprotni stranki, predlagatelju, predpisom, moralnim načelom, izvrševanju služnosti **nasprotovátí si biti popolnoma nasproten, različen, nezdržljiv**: izjave prič si nasprotujejo **nasprotujúči si** -a -e: nasprotujúči si interesi, predpisi; nasprotujúče si dedne izjave, izpovedbe; nasprotujúče si pravice; nasprotujúča si izvedenska mnenja

nastánek -nka m *začetek obstajanja*: nastanek države, listine, obveznosti, pogodbe, predpisa, delovnega razmerja, terjatve; izvedeni nastanek pravice *odvisen od enake ali obsežnejše pravice prednika*; izvirmi nastanek pravice *neodvisen od prednikove pravice*; nastanek zavarovalnega primera *dogodek, zaradi katerega se sklene zavarovanje*

nastánitev -tve ž *glagolnik od nastaniti*: začasna nastanitev prebivalstva v izrednih razmerah; svoboda nastanitve

nastániti -im dov. *priskrbeti komu prebivališče*: nastaniti priseljence **nastániti se priskrbeti si bivališče**: začasno se nastaniti

nastánjen -a -o: biti nastanjen

nastánitveni -a -o prid. *ki se nanaša na nastanitev*: nastanitveni načrt, objekt; nastanitvena obveznost

nastáti -stánem dov. *začeti obstajati*: delovno razmerje, dolg, izguba, konkurenca, obveznost, ovira, posledica, pravica, spor, škoda, terjatev nastane; stroški nastanejo

***nastávitvev** -tve ž *sprejem v službo*: nastavitvev delavca, uslužbenca

nastáviti -im dov. **1. sprejeti v službo**: *nastaviti delavca, uslužbenca **2. postaviti kaj v položaj za lovljenje živali**: nastaviti mrežo, strup, vabo, zanko

***nastávitveni** -a -o prid. *ki se nanaša na nastavitvev*: nastavitveni dekret, organ

nastóp -ópa m **1. prikaz mnenja, stališča javno, pred občinstvom** **2. izraža začetek, začenja nje česa**: nastop kazni, službe; nastop zastaranja **3. v zvezi: nastop višje sile pojavitev nepredvidljivega in neodvrtljivega, nepričakovanelega zunanje dogodka** **4. v zvezi: nastop dediščine sprejem dediščine**

nastópanje -a s *glagolnik od nastopati*: prepo-

ved javnega nastopanja *prepoved izražanja lastnega mnenja, stališča v tisku, na radiu, televiziji, javnih shodih ipd.* (kaz.)

nastópáti -am nedov. *javno, pred občinstvom prikazovati mnenje, stališče*

nastópiti -stópim dov. **1. javno, pred občinstvom prikazati mnenje, stališče**: nastopiti na zborovanju; nastopiti na sodišču kot stranka, priča, izvedenec, pooblaščenec, zagovornik **2. začeti se**: priposestvanje nastopi *ob preteku priposestvalne dobe* **3. v zvezi: nastopiti kazen začeti jo prestajati** **4. v zvezi: nastopiti dediščino sprejeti jo**

nastópni -a -o prid. *ki se nanaša na nastop (1)*: nastopni govor; nastopno predavanje *javno preizkusno predavanje kandidata za učitelja na visoki, višji šoli*

nasvét -éta m *kar pojasnjuje, svetuje, kako naj kdo ravna, dela*: brezplačni, odplačni nasvet; dati, dobiti pravni nasvet; dajanje nasvetov; odgovornost za napačen nasvet

nasvetovátí -újem dov. *dati nasvet*

naščúvati -am dov. *spodbuditi k slabim, za družbo škodljivim dejanjem, sin. nahujskati*

naštéti -štéjem dov. **1. dati, izročiti s štetjem določeno vsoto denarja**: naštetí gotovino **2. povedati, napisati kaj v zaključnem zaporedju**: imenomna naštetí *po imenih*; izčrpno naštetí *taksativno*; približno naštetí *aproximativno*; primeroma naštetí *z zgledi, eksplifikativno*

naštévanje -a s *glagolnik od naštevati (2)*: izčrpno, približno naštevanje

naštévati -am nedov. **1. dajati, izročiti s štetjem določeno vsoto denarja**: naštevati gotovino **2. govoriti, pisati kaj v zaključnem zaporedju**: imenomna naštevati *po imenih*

natalitéta -e ž *število rojstev na določeno število prebivalcev v enem letu*: nataliteta pada, raste

natánčen -čna -o prid. *ki zajema, upošteva vse*: natančen posnetek, prepis **natánčno** prisl.: natančno določeni pogoji

natánčnost -i ž *lastnost, značilnost natančnega*: natančnost zapisnika

natečáj -a m *javna objava del in nalog delavca, prevzema del, dobav*: javni, mednarodni, nagradni, zasebni natečaj; natečaj za dobavo, izdelovanje osnutkov, projektov

natečájni -a -o prid. *ki se nanaša na natečaj*: natečajni rok; natečajni pogoji; natečajna komisija, nagrada; natečajna obravnava *pretres vloženih ponudb*; natečajno delo

natezálnica -e ž *mučilno orodje za nategovanje* (pr. zg.)

natis -a m *glagolnik od natisniti*: natis knjige

natiskáti -am dov. *s tiskanjem narediti več enakih izvodov, zlasti obrazcev, vrednotnic*: natiskáti bankovce, golice, kolke, vrednotnice, znamke

natisniti -em dov. *s tiskanjem narediti več enakih izvodov besedila*: natisniti knjigo

NÁTO -A in **Náto** -a m, krat. (angl. North Atlantic Treaty Organization) *politično-vojaška zveza nekaterih evropskih držav, ZDA in Kanade* od l. 1949

natovárjanje -a s *nakladanje, nalaganje*: natovárjanje blaga, ladij

natovóriti -im dov. *naložiti (3)* **natovórjen** -a -o: natovorjen vagon; natovorjena ladja

naturalia negotii [naturália negócií] lat. *naravne sestavine pravnega posla, ki veljajo brez izrečnega dogovora*

naturalíje -lij ž, mn. *pridelki kot plačilno sredstvo*: dajatve v naturalijah; plačati v naturalijah

naturalizácija -e ž *sprejem tujca v državljanstvo*

naturalizácijski -a -o prid., v zvezi: *naturalizacijska taksa taksa za naturalizacijo*

naturalizírati -am dov. in nedov. *sprejeti tujca v državljanstvo* **naturalizírani** -a -o: naturalizirani državljan

naturalní -a -o prid. *ki se daje, dobiva v blagu*: *naturalni davek davek v blagu, storitvi*; *naturalni preužitek*; *naturalni prejemki prejemki v obliki gospodarskih dobrin*; *naturalna dajatev hrana, stanovanje ipd.*; *naturalna delitev delitev stvari same*; *naturalna menjava, nagrada, oskrba*; *naturalna obligacija naturalna obveznost*; *naturalna obveznost obveznost, ki ni iztočljiva, npr. zastarana terjatev, sin. naravna obveznost*; *naturalna restitucija*; **naturalno stanovanje stanovanje, ki nadomešča del plače*; *naturalno gospodarstvo gospodarstvo, ki proizvaja samo za potrebe proizvajalcev, ne za trg*

náúk -a m *sistem spoznanj o kakem pojavu, predmetu ali na kakem področju*: nauk o državi, pravu

naváda -e ž **1. kar dobi zaradi ponavljanja ustaljeno obliko na posameznih področjih človekove dejavnosti**: krajevna navada; poslovna navada prim. *dobri poslovni običaji*; biti v navadi; priti iz navade; priti v navado; ravnaje proti dobrim šegam in navadam (lat. contra bonos mores) **2. v zvezi: hudodelec iz navade habitualni hudodelec**

navádni -a -o prid., v zvezah: *navadni delikt pre-*

prosti, temeljni delikt; *navadni vrednostni papir vrednostni papir, ki ni prednosten, npr. temeljna delnica*; *navadna večina glasov vsaka nadpolovična večina glasovalcev*; *navadna škoda (lat. damnum emergens) zmanjšanje kakega premoženja, sin. dejanska škoda*; *navadno leto leto, ki ima 365 dni*; *navadno prebivališče*; *navadno sosporništvo sosporništvo, pri katerem je vsak sospornik samostojna stranka (pravd. post.)*

navájati -am nedov. **1. ustno ali pismeno posredovati kaj**: navajati dokaze, nova dejstva, pravne predpise, razloge **2. napeljevati**: navajati mladoletno osebo k beračenju (kaz.)

navál -a m *pojav, da pride kam v kratkem času hkrati veliko ljudi*: naval vlagateljv na denarni zavod prim. *run*

navédba -e ž **1. ustno ali pismeno posredovanje česa**: dejanska, lažna, neresnična, pomotna navedba; navedba dejstev, dokazov, osebnih podatkov, vrednosti; popravek navedbe **2. dobesedni izrek, zapis kakega besedila, sin. citiranje**: navedba literature, virov v spisu, zakonskih določb v sodbi

navésti -védem dov. **1. ustno ali pismeno posredovati kaj**: navesti dejstva; navesti dohodke v davčni napovedi; navesti nova dejstva in nove dokaze v pritožbi, zahtevi za obnovo postopka; navesti razloge v pritožbi, sodbi; navesti vrsto in vrednost blaga v carinski deklaraciji; navesti pisca *izogniti se kaskadni odgovornosti urednika z navedbo imena pisca tiskanega sestavka* **2. dobesedno povedati, zapisati kako besedilo, sin. citirati (1)**: navesti določbe zakona **3. napeljati**: navesti koga k storitvi kaznivega dejanja

navézni -a -o prid. *ki se nanaša na navezovanje*: *navezni razlog*; *navezna okoliščina dejstvo, odločilno za presojo, katero pravo, domače ali tuje, naj se uporabi (mednar. zas. pr.)*; *navezna pogodba sporazum strank o pravnem redu, ki naj velja zanje (mednar. zas. pr.)*

navezovánje -a s *glagolnik od navezovati*: *navezovanje na določen pravni red (mednar. zas. pr.)*

navezovátí -újem nedov. *delati, da je kaj povezano s čim*: *navezovati na določen pravni red (mednar. zas. pr.)*

navídezen -zna -o prid. *ki v resnici ne obstaja*: *navidezna cena*; *navidezna (raz)prodaja*; *navidezna smrt*; *navidezno znižanje cen* **navídezni** -a -o: *navidezni pogoj pogoj, ki se nanaša na preteklo ali gotovo dejstvo*; *navidezni pravni posel pravni posel, ki je sklenjen le*

navidez in ne izraža resnične volje strank, sin. simulirani pravni posej; navidezni stek kaznivih dejanj idealni ali realni stek, pri katerem gre v resnici za eno kaznivo dejanje, čeprav storilec uresniči znake več kaznivih dejanj; navidezna pogodba

navijati -am nedov. neupravičeno zviševati: navijati cene

navodilo -a s 1. pravni akt, ki ga izda minister: imperativno navodilo ki se mora upoštevati, ant. instruktivno navodilo; instruktivno navodilo neobvezno navodilo za uporabo kakega predpisa, sin. pojasnilno navodilo, ant. imperativno navodilo; obvezno navodilo imperativno navodilo; pojasnilno navodilo gl. instruktivno navodilo; upravnno navodilo ki se nanaša na reševanje upravnih zadev; navodilo za izvrševanje posameznih določb zakona, drugega predpisa, splošnega akta 2. kar pojasnjuje, določa, kako se kaj dela: načelno navodilo ki poudarja bistveno, osnovno; organizacijsko navodilo ki se nanaša na organizacijo; podrobno navodilo ki je natančno; službeno navodilo uradno navodilo; strokovno navodilo ki se nanaša na stroko; začasno navodilo; navodilo sodišča obsojencu pri ukrepu varstvenega nadzorstva (kaz.); posebno navodilo sodišča mladoletniku ob strožjem nadzorstvu (kaz.); navodilo za uradno poslovanje; dajati navodila npr. prevzemniku posla pri pogodbi o delu

navržek -žka m kar se navrže k dajatvi

navtični -a -o prid., v zvezi: navtična milja dolžinska mera, 1852 m, sin. morska milja

navzdolnji -a -e prid., v zvezi: navzdolnja ravna črta sorodstva potomci, sin. navzdolnja ravna vrsta sorodstva

navzgornji -a -e prid., v zvezi: navzgornja ravna črta sorodstva predniki, sin. navzgornja ravna vrsta sorodstva

navzkriž prisl., v zvezi: **navzkriž z zakonom v nesoglasju z zakonom

navzkrižni -a -o prid., v zvezi: navzkrižno zasliševanje (angl. cross-examination) zasliševanje v dokazne namene iste osebe o isti stvari po nasprotni stranki (angl. pr.)

navzroč -a -e prid. ki je v določenem času na določenem mestu: pravica biti navzroč navzročigea sam.: voli se z absolutno večino navzročih; sklepanje pogodbe med navzročimi

navzočnost -i ž dejstvo, da je kdo navzroč: navzočnost obdolženca, prič pri hišni preiskavi; navzočnost na kraju kaznivega dejanja; nav-

zočnost na seji; zaslišati obdolženca v navzočnosti zagovornika

nazáj prisl., v zvezi z za izraža usmerjenost v preteklost: izjemni učinek posamezne določbe zakona za nazaj; izterjati davke za nazaj; plačevati najemnino, obresti za nazaj; prejemati osebni dohodek za nazaj

naziranje -a s 1. gledanje 2. mnenje

naziv -a m 1. beseda, ki izraža položaj na delovnem mestu, v organizaciji ali stopnjo izobrazbe: častni, položajni, uradni, zakonski naziv; nazivi pomorščakov; nazivi visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev 2. ime (1): napačen naziv pravnega sredstva ne škoduje; naziv stroke, urada

naznačiti -im dov. zapisati: naznačiti na menici kraj plačila

naznanilni -a -o prid., v zvezah: naznanilni list listina geodetskega organa za zemljiško knjigo; naznanilna dolžnost dolžnost ovaditi koga, npr. zaradi storitve kaznivega dejanja

naznanilo -a s sporočilo, obvestilo: naznanilo spora obvestitev drugega o pravdi; vročanje z javnim naznanilom (upr. post.)

naznanitev -tve ž glagolnik od naznaniti (1): naznanitev odločbe; naznanitev izgube oziroma pogrešitve listine za tujca

naznaniti -znánim dov. 1. sporočiti, povedati: naznaniti obdolžencu, česa je obdolžen; naznaniti pravdni spor tretji osebi; naznaniti strankam odločbo 2. ovaditi: naznaniti koga zaradi storitve kaznivega dejanja

názor -óra m skupek med seboj povezanih misli, pojmov, sodb o svetu, družbi, človeku: ljudski, pravni, svetovni, življenjski nazor

neakceptiranje -a s, v zvezi: neakceptiranje menice odklonitev sprejetja menice po pozvanju (trasatu)

neaktivni -a -o prid., v zvezah: neaktivni delavec delavec, ki ni več v aktivni službi; neaktivni denar denar, ki začasno ni v prometu, sin. nedelavni denar; neaktivna stranka v procesu stranka v procesu, ki ni dejavna

neavtorizirani -a -o prid. ki je brez avtorjevega dovoljenja: neavtorizirani ponatis, prevod; neavtorizirana priredba; neavtorizirana skripta

ne bis in ídem lat. a) ponovna pravda med istima strankama zaradi iste zadeve ni dovoljena (pravd. post.) b) večkratno sojenje za isto dejanje ni dovoljeno (kaz. post.)

nebistveni -a -o prid. ki se ne nanaša na bistvo: nebistveni deli menice; nebistvena napaka, zmota

neblagóvni -a -o prid., v zvezah: neblagovni izvoz

tujski promet ipd.; neblagovne devize devize, ki ne izvirajo od izvoza blaga; neblagovna plačila z devizami plačila za službena potovanja, kotizacije, transfer dediščin v tujino, zdravljenje v tujini ipd.

nebórec -rca m, nav. mn. vojak, ki se ne udeležuje oboroženih spopadov z orožjem, npr. pripadnik vojaškega sanitetnega osebja

nebránjen -a -o prid. ki ni branjen: prepoved obstreljevanja nebranjenege mesta

nečák -a m sin brata ali sestre

nečákinja -e ž hči brata ali sestre

nečásten -tna -o prid. sramoten: nečasten nagib; nečastno dejanje, ravnanje, vedenje

nečéden -dna -o prid., v zvezi: nečedna tekma ne-lojalna konkurenca

nečítljiv -a -o prid. ki se ne da brati: nečitljiv podpis; nečitljiva listina

nečlán -a m kdor ni član

nečládnica -e ž ženska oblika od nečlan: država nečlanica mednarodne organizacije, pogodbe

nečlovéški -a -o prid. ki v odnosu do okolja ne kaže pozitivnih moralnih lastnosti: nečloveško ravnanje med vojno z vojnimi ujetniki, s civilnim prebivalstvom, z ranjenci, brodolomci vojno hudodelstvo (kaz.)

nedélavni -a -o prid., v zvezi: nedelavni denar denar, ki začasno ni v prometu, sin. neaktivni denar

nedeljéni -a -o prid. ki ni deljen: nedeljeni delovni čas ant. deljeni delovni čas; nedeljena dajatev, državna oblast

nedeljívi -a -o prid. ki se ne da deliti: nedeljivi zahtevek; nedeljiva dajatev dajatev, katere predmet je nedeljiva stvar; nedeljiva obveznost; nedeljiva stvar npr. živa žival, dragi kamen; nedeljiva terjatev

nedeljívost -i ž lastnost, značilnost nedeljivega: nedeljivost dajatve; nedeljivost funkcije javnega tožilstva dejstvo, da sme namestnik javnega tožilca opraviti v postopku vsako dejanje, ki ga je upravičen opraviti javni tožilec; nedeljivost hipoteke dejstvo, da zastavljena nepremičnina v celoti varuje upnikovo terjatev do njene popolne poravnave neglede na kasnejšo delitev nepremičnine

nedéljski -a -o prid. ki se nanaša na nedeljo: nedeljski počitek; nedeljsko delo

nedénárni -a -o prid. ki se ne nanaša na denar: nenedarni depozit depozit vrednostnih papirjev, dragocenosti ipd.; nenedarni zahtevek; nenedarna dajatev, obveznost, terjatev; nede-

narno posojilo; nenedarna sredstva stvari, materialne pravice ipd.

nedeterminírán -a -o prid. nedoločen: časovno nedeterminiran vzgojni ukrep

nedevolútívni -a -o prid., v zvezi: nedevolutivno pravno sredstvo pravno sredstvo, o katerem se odloča na isti stopnji, na kateri je bila izdana odločba, npr. zahteva za obnovo postopka

nedobrovérni -a -o prid., v zvezah: nedobroverni posestnik posestnik, ki ve ali bi moral vedeti, da stvar, ki jo ima v posesti, ni njegova, ant. dobroverni posestnik; nedobroverni pridobitelj stvari

nedokázán -a -o prid. ki ni dokazan: nedokazana trditev

nedokončán -a -o prid. ki ni izveden do konca: nedokončan poskus kaznivega dejanja

nedokumentírán -a -o prid. ki ni opremljen z ustreznimi listinami: nedokumentiran plačilni nalog

nedolétni -a -o prid. mladoletni

nedolétnica -e ž mladoletnica

nedolétnik -a m mladoletnik

nedólg -á [-úg] m (lat. indebitum) neobstoječi dolg: plačilo nedolga

nedolóčen -a -o prid. ki ni določen: nedoločen rok, zahtevek; skleniti delovno razmerje za nedoloččen čas skleniti delovno razmerje brez omejitve, za stalno; nedoločena dajatev, obveznost; nedoločena oseba

nedolóčen -čna -o prid. ki je vsebinsko neopredeljen, neizdelan: nedoločno vprašanje npr. pri zaslišanju, sin. nejasno vprašanje

nedólžen -žna -o [-úž-] prid. ki mu krivda ni dokazana s pravnomočno sodbo

nedólžnost -i [-úž-] ž, v zvezi: domneva nedolžnosti domneva, po kateri obdolženec ne velja za krivega, dokler to ni ugotovljeno s pravnomočno sodbo (kaz. post.)

nedomicilírani -a -o prid., v zvezi: nedomicilirana menica menica, v kateri ni označen domicil

nedonóšenček -čka m nedonošeni otrok

nedonóšeni -a -o prid., v zvezi: nedonošeni otrok otrok, rojen pred 37. tednom nosečnosti

nedopústen -tna -o prid. ki se ne dopušča: nedopusten nagib, pogoj; nedopusten poseg v telesno celovitost; nedopustna grožnja, izvršba; nedopustna podlaga pogodbene obveznosti nedopústni -a -o: nedopustni pogoj pogoj, ki je v nasprotju z ustavnimi načeli družbene ureditve; nedopustni predmet obveznosti

nědopústnost -i z *lastnost, značilnost* *nědopústnega*: *nědopústnost* sodne poti za zadeve, ki ne spadajo pod sodno oblast (pravd. post.); *nědopústnost* redne sodne poti za zadeve, katerih obravnavanje spada v nepravní postopek (pravd. post.); *nědopústnost* izvršbe, začasne odredbe, zavarovanja (izvrš. post.)

***nědorásli** -a -o prid., v zvezi: *nědorásli* otrok otrok, ki še ni dopolnil 14. leta

nědospělost -i z *nezapadlost*: *nědospělost* terjate

nědostavljív -a -o prid. ki se ne da dostaviti; *nědostavljiva* pošiljka

nědostójn -jna -o prid. ki se ne vede v skladu z moralnimi, družabnimi pravili: *nědostójno* vedenje na obravnavi

nědotakljív -a -o prid., v zvezah: *nědotakljívi* arhiv npr. konzularni, diplomatski, odvetniški arhiv; *nědotakljíva* pravica pravica, ki je izvzeta iz oblasti določenih zakonov

nědotakljívost -i z 1. stanje česa, določeno z dejstvom, da se mu ne sme česa vzeti, zmanjšati: *teritorialna* *nědotakljívost* držav; *nědotakljívost* državnih mej; *nědotakljívost* stanovanja, *teritorialnega* morja, *zračnega* prostora 2. stanje česa, določeno z dejstvom, da se ne sme kratiti, omejevati, sin. *integriteta* (2): *nědotakljívost* človekovega osebnega življenja; *spolna* *nědotakljívost*

nědotaknjénost -i z *lastnost, značilnost* *nědotaknjénega*: *spolna* *nědotaknjénost*

nědotální -a -o prid., v zvezi: *nědotálno* premoženje premoženje, ki ne izhaja iz dote

nědovóljen -a -o prid. ki nima dovoljenja, pristanka za kaj: *nědovóljen* vstop *nědovóljeni* -a -o ki ni v skladu z normami, s predpisi, zakoni: *nědovóljeni* izvoz stvari posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena (kaz.); *nědovóljena* konkurenca, *špekulacija*, *trgovina*; *nědovóljena* objava pisanj osebnega značaja (kaz.); *nědovóljena* posest orožja ali razstrelivnih snovi (kaz.); *nědovóljena* prekinitve nosečnosti (kaz.); *nědovóljena* proizvodnja (kaz.); *nědovóljeno* pravno sredstvo; *nědovóljeno* prekupčevanje z blagom npr. *verizna* *trgovina*; *nědovóljeno* razpolaganje strank s tožbenim zahtevkom (pravd. post.); uporaba *nědovóljenih* bojnih sredstev (kaz.)

nědovršěn -ěna -o prid. *nědokončan*: *nědovršěn* študij

nědržávní -a -o prid. ki se ne nanaša na državo: *nědržávní* gospodarski sektor

nědvómén -mna -o prid. ki ne vzbujá dvoma: *nědvómén* vomen dokaz *nědvómno* prisl.: *nědvómno* dokazana krivda

nědvóumén -mna -o prid. ki ni dvoumen: *nědvóumna* trditev; *nědvóumna* ugotovitev dejanskega stanja *pravilna* ugotovitev dejanskega stanja

něnenakóměren -rna -o prid. ki ni enakomeren: *neenakómerno* obdavčenje; *neenakómerno* poplačanje upnikov

něformální -a -o prid., v zvezi: *něformálna* obnova kazenskega postopka *sprememba* pravnomočne sodbe v odločbi o kazni iz v zakonu določenih razlogov brez obnove kazenskega postopka, sin. *něprava* obnova kazenskega postopka

něgativní -a -o prid. 1. *odklonilni*: *něgativní* odgovor; *něgativna* odločba *zavrnilna* odločba 2. v zvezah: *něgativní* kompetenčni spor spor, pri katerem vsak od pristojnih organov odklanja svojo pristojnost; *něgativní* pogodbeni interes *pramoženje*, ki bi ga stranka imela, če z drugo stranko ne bi bila sklenila pogodbe, sin. *interes* zaupanja; *něgativní* pogoj pogoj, pri katerem učinek nastopi, če se dejstvo ne uresniči; *něgativna* služnost služnost, ki nalaga opustitev

něgatórní -a -o prid., v zvezi: *něgatórna* tožba tožba, s katero se zahteva opustitev neupravičenega poseganja v lastninsko pravico

něgmóten -tna -o prid. *něpremoženjski*: *něgmótne* dobrina, pravica, škoda

něgospodárskí -a -o prid. ki ni gospodarski: *něgospodarska* dejavnost šolstvo, zdravstvo ipd.; *něgospodarska* investicija, organizacija, storitev; *něgospodarsko* področje

něgotovínskí -a -o prid. 1. ki se opravi brez uporabe gotovine: *něgotovínski* denarni promet; *něgotovínsko* plačilo 2. v zvezi: *něgotovínske* vrednosti dragulji, plemenite kovine, vrednostni papirji ipd.

něhati -am dov. *izraža* prenehanje trajanja česa: zakon *něha* veljati

něhvalěznost -i z *nehvaležno* vedenje, ravnanje: *preklíc* darila zaradi velike *nehvaležnosti* obdarjenca

něizbrísan -a -o prid. ki ni izbrisan: *něizbrísana* hipoteka, obsodba

něizčrpan -a -o prid. ki ni izčrpan: *něizčrpan* dnevni red npr. seje; *něizčrpan* proračunski kredit še *něizrabljen*

něizkúšen -a -o prid. ki nima izkušenj: *něizkúšen* človek

něizkúšenost -i z *lastnost, značilnost* *něizkúšenega* človeka: *mladostna*, *pravna* *něizkúšenost*

vomen dokaz *nědvómno* prisl.: *nědvómno* dokazana krivda

nědvóumén -mna -o prid. ki ni dvoumen: *nědvóumna* trditev; *nědvóumna* ugotovitev dejanskega stanja *pravilna* ugotovitev dejanskega stanja

něnenakóměren -rna -o prid. ki ni enakomeren: *neenakómerno* obdavčenje; *neenakómerno* poplačanje upnikov

něformální -a -o prid., v zvezi: *něformálna* obnova kazenskega postopka *sprememba* pravnomočne sodbe v odločbi o kazni iz v zakonu določenih razlogov brez obnove kazenskega postopka, sin. *něprava* obnova kazenskega postopka

něgativní -a -o prid. 1. *odklonilni*: *něgativní* odgovor; *něgativna* odločba *zavrnilna* odločba 2. v zvezah: *něgativní* kompetenčni spor spor, pri katerem vsak od pristojnih organov odklanja svojo pristojnost; *něgativní* pogodbeni interes *pramoženje*, ki bi ga stranka imela, če z drugo stranko ne bi bila sklenila pogodbe, sin. *interes* zaupanja; *něgativní* pogoj pogoj, pri katerem učinek nastopi, če se dejstvo ne uresniči; *něgativna* služnost služnost, ki nalaga opustitev

něgatórní -a -o prid., v zvezi: *něgatórna* tožba tožba, s katero se zahteva opustitev neupravičenega poseganja v lastninsko pravico

něgmóten -tna -o prid. *něpremoženjski*: *něgmótne* dobrina, pravica, škoda

něgospodárskí -a -o prid. ki ni gospodarski: *něgospodarska* dejavnost šolstvo, zdravstvo ipd.; *něgospodarska* investicija, organizacija, storitev; *něgospodarsko* področje

něgotovínskí -a -o prid. 1. ki se opravi brez uporabe gotovine: *něgotovínski* denarni promet; *něgotovínsko* plačilo 2. v zvezi: *něgotovínske* vrednosti dragulji, plemenite kovine, vrednostni papirji ipd.

něhati -am dov. *izraža* prenehanje trajanja česa: zakon *něha* veljati

něhvalěznost -i z *nehvaležno* vedenje, ravnanje: *preklíc* darila zaradi velike *nehvaležnosti* obdarjenca

něizbrísan -a -o prid. ki ni izbrisan: *něizbrísana* hipoteka, obsodba

něizčrpan -a -o prid. ki ni izčrpan: *něizčrpan* dnevni red npr. seje; *něizčrpan* proračunski kredit še *něizrabljen*

něizkúšen -a -o prid. ki nima izkušenj: *něizkúšen* človek

něizkúšenost -i z *lastnost, značilnost* *něizkúšenega* človeka: *mladostna*, *pravna* *něizkúšenost*

něizpodbítí -a -o prid. ki se ne da ovreči, sin. *neovrgljív*: *něizpodbítí* dokaz

něizpodbójní -a -o prid. ki se ne da izpodbijati: *něizpodbójna* domneva, *sodna* odločba; *něizpodbójno* pravno dejanje

něizpólnítev -tve [-ún-] z kar je nasprotno, drugačno od izpolnitve: *hotena*, *namerna* *něizpólnítev*; (ne)zakrivljena *něizpólnítev*; *něizpólnítev* obljube, obveznosti, pogodbe, pogoja; *něizpólnítev* ukaza za razid (kaz.); *něizpólnítev* del ali nalog, dolžnosti, predpisov

něizpólnjen -a -o [-ún-] prid. 1. ki ni izpolnjen: *něizpólnjena* dobava, pogodba 2. ki je brez vpisanih zahtevanih podatkov na določenem mestu: *něizpólnjen* obrazec, blanket; *něizpólnjena* golica, menica

něizpólnjěvánje -a [-ún-] s kar je nasprotno, drugačno od izpolnjevanja

něizpólnljív -a -o [-ún-] prid. ki se ne da izpolniti: *něizpólnljív* pogoj; *něizpólnljíva* pogodba

něizrábljen -a -o prid. ki ni bil porabljen: *něizrábljen* kredit

něizročítev -tve z dejstvo, da se kaj ne izroči: *něizročítev* blaga; *něizročítev* obdolženca, obsojenca iz ustavnih razlogov

něizročljív -a -o prid. *něvročljív*: *něizročljíva* poštna pošiljka

něizterljív -a -o prid. ki se ne da izterjati: *něizterljív* davek, dolg; *něizterljíva* denarna kazen

něizterljívost -i z *lastnost, značilnost* *něizterljívega*: *něizterljívost* stroškov postopka, terjate

něiztožljív -a -o prid. ki se ne da iztožiti: *něiztožljíva* obveznost *něaturalna* obveznost; *něiztožljíva* terjatev

něiztožljívost -i z *němožnost* *iztoženja*: *něiztožljívost* zahtevka

něizvedljív -a -o prid. ki se ne da izvesti: *něizvedljív* dogovor, predpis; *něizvedljíva* pogodba

něizvedljívost -i z *němožnost* *izvedljivosti*: *něizvedljívost* dokaza

něizvršěn -ěna -o prid. ki ni bil izvršen: *něizvršěna* sodba

něizvršěvánje -a s *něizpólnjěvánje*, *něizvájánje*: *něizvršěvánje* dolžnosti, pravice, predpisov, služnosti

něizvršítev -tve z *něizpólnítev*: *něizvršítev* odločbe o vrnitvi delavca na delo (kaz.)

něizvršljív -a -o prid. ki se ne da prisilno izvršiti: *něizvršljíva* odločba, sodba, terjatev

něizzvání -a -o prid. ki ni izzvan: *něizzvání* napad *nějásen* -sna -o prid. 1. ki je vsebinsko *něopredeljen*, *něizdelan*: *nějasní* razlogi odločbe; *ně*

jasna oporoka, pogodba, volja strank; *nějasno* določilo; *nějasno* vprašanje npr. pri *zastíšanju*, sin. *nědoločíno* vprašanje 2. *něrazumljív*: *nějasna* izjava, izpovedba; *nějasno* besedilo zakona; *nějasno* priznanje 3. ki ima *elemente*, ki otežujejo razumevanje: *nějasen* izrek sodbe; *nějasen* izvid; *nějasna* listina

nějásnost -i z *lastnost, značilnost* *nějásnega*: *nějasnost* sodbe; *odpraviti* *nějasnost*

nějávni -a -o prid., v zvezah: *nějavní* kraj kraj, ki ni vsakomur dostopen; *nějavna* obravnava, seja *obravnavá*, *seja*, ki je tajna, zaprta

někategorizírání -a -o prid. ki ni kategoriziran: *někategorizírane* ceste

někazníví -a -o prid. ki se ne kaznuje: *někaznívno* dejanje

někaznívost -i z *němožnost* *kaznovanja*: *někaznívost* otrok

někaznování -a -o prid. ki ni kaznovan: *někaznování* občan

někodificírání -a -o prid. 1. *něuzakonjen* 2. ki ni kodificiran: *někodificírana* mednarodna pogodba **někodificírání**: *někodificírano* pravo

několkován -a -o prid. ki ni kolkovan: *několkovana* listina, vloga

někomerciální -lna -o prid. ki ni komercialen: *někomerciálna* nevarnost

někompetěnten -tna -o prid. *něpristojen*: *někompetěnten* sodišče

někontingentírání -a -o prid. ki je izven kontingenta: *někontingentírání* uvoz

někontrolírání -a -o prid. *něnadzorovan*: *někontrolírání* izvoz, zakol

někonvertíbílí -a -o prid., v zvezah: *někonvertíbílí* denar denar, ki ni zamenljiv za zlato ali devize; *někonvertíbílí* valuta valuta, ki ni zamenljiva za drugo veljavo ali zlato

někrití -a -o prid. za katerega ni zagotovljeno plačilo, izplačilo: *někrití* ček, ant. *krití* ček; *někrití* primanjkljaj; *někrita* izguba, razlika, terjatev

někrív -a -o prid. ki ni kriv

někrívdní -a -o prid. ki se ne nanaša na krivdo: *někrívdna* povzročitev; *někrívno* ravnanje

něksus -a m (lat. *nexus* zveza), v zvezi: *kavzální* *něksus* *vzročna* zveza

někurántní -a -o prid., v zvezah: *někurántní* denar denar, ki ni več v obtoku; *někurántno* blago blago, ki se slabo prodaja

někvalificírání -a -o prid. ki ni usposobljen za opravljanje določenega dela: *někvalificírání* delavec

nělastník -a m *kđor* nima *lastninske* pravice: *pri* *dobití* *lastnino* od *nělastníka*

nèlegáln -lna -o prid. *nezakonit*: nelegalno delovanje
nèlegálnost -i ž *nezakonitost*: nelegalnost delovanja
nèlegítimén -mna -o prid. *nezakonit*: nelegitimna vlada **nèlegítimni** -a -o 1. *nezakoniti*: nelegitimni dedič 2. *nezakonski*: nelegitimni otrok
nèlegítimírani -a -o prid., v zvezi: nelegitimirana pravdna stranka *stranka, ki je neupravičeno tožena*
nèliberalizírani -a -o prid., v zvezi: neliberalizirani del uvoza *del uvoza, ki ni sproščen*
nèlikvíden -dna -o prid. 1. *ki ni plačilno sposoben*: nelikvidno podjetje 2. *ki se ne da unovčiti*: nelikvidna terjatev; nelikvidno premoženje; nelikvidna sredstva
nèlikvídnost -i ž *plačilna nesposobnost*: nelikvidnost kot stečajni razlog; ukrepi za primer nelikvidnosti podjetja
nèlojáln -lma -o prid. *ki ne izpolnjuje državljanških obveznosti*: nelojalen državljan ant. *lojalen državljan* **nèlojálni** -a -o: nelojalna konkurenca konkurenca, ki je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in s katero se povzroči ali utegne povzročiti škoda drugemu trgovcu, drugi pravni osebi in potrošniku; nelojalno poslovanje *poslovanje, ki je v nasprotju s poslovnim moralom*
nèlòvni -a -o prid. *ki se ne sme loviti*: nelovna divjad, riba
ném -a -o prid. *ki ni sposoben oblikovati besed, stavkov z govornilnimi organi*: nem obdolženec; nema priča
nèmateriálni -a -o prid. *nepremoženjski*: nematerialne dobrine
nemír -a m, nav. mn. *množično izražanje nezadovoljstva*, sin. *nered*: povzročiti, zatreti nemire
nèmogòč -óča -e prid. *ki se ne da uresničiti*: nemogoč pogoj; nemogoča dajatev
nèmorála -e ž *kar ni v skladu s pravili za posšteno in častno ravnanje*: poslovna, spolna nemoralna
nèmorálen -lna -o prid. *ki se nanaša na nemoralo*: nemoralni spisi, predmeti; nemoralne slike; nemoralno življenje
nèmóteni -a -o prid., v zvezi: nemotena posest *mirna posest*
nèmóžnost -i ž *kar se ne more uresničiti*: absolutna, dejanska, delna, naknadna, naravna, objektivna, pravna nemožnost; začetna nemožnost izpolnitve obveznosti; nemožnost dajave, plačila, zaploditve
nemúdoma prisl. *brez odlašanja*

nenádni -a -o prid., v zvezah: nenadni naklep (lat. *dolus repentinus*) *naklep, pri katerem je storilčeva odločitev takojšnja, izzvana, npr. zaradi prestrašenosti, močne razdraženosti; nenadna smrt smrt, ki nastopi v trenutku*
nènadomestljív -a -o prid. *ki se ne da nadomestiti*: nenadomestljiva škoda
nènadoméstni -a -o prid., v zvezah: nenadomestna dajatev, storitev *dajatev, storitev, ki jo lahko opravi le zavezanec*; nenadomestna stvar *stvar, ki je individualno določena*, sin. *species*
nènadzoróvan -a -o prid. *ki ni nadzorovan*: nenadzorovan izvoz
nènamélikvi -dna -o prid. *ki nima točno določeneega namena*: nenamenska uporaba deviz, kredita, sredstev
nènamerávan -a -o prid. *ki ni nameravan*: nenameravana posledica
nènaméren -rna -o prid. *ki se zgodi brez določeneega namena*: nenamerna neresničnost zavarovalčeve prijave
nènapadálni -a -o prid., v zvezi: nenapadalni pakt *mednarodna pogodba o nenapadanju* (mednar. pr.)
nènapádanje -a s *kar je nasprotno, drugačno od napadanja*: pogodba o nenapadanju (mednar. pr.)
nènapóvedani -a -o prid. *ki ni napovedan*: nenapovedani dohodek; nenapovedani predmet pri carinskem pregledu ipd.; nenapovedana vojna
nènarávni -a -o prid. *ki ni naraven*: nenaravna smrt pri nesreči ipd.
nènaséljen -a -o prid. *ki ni naseljen*: nenaseljen kraj
nènavzóč -a -e prid. *ki ga v določenem času ni na določenem mestu*, sin. *odsoten*: nenavzoča stranka
nènavzóčnost -i ž *dejstvo, da kdo ni navzoč*: opraviti obravnavo v nenavzočnosti obtoženca
nèobdávčeni -a -o prid. *ki ni obdavčen*: neobdavčeni dohodek
nèobdávčljívi -a -o prid. *ki se ne sme obdavčiti*: neobdavčljivi prejemki
nèoblični -a -o prid. *ki nima pravno predpisane oblike*: neoblični pravni posel *pravni posel, ki ni vezan na določeno obliko*, sin. *brezoblični pravni posel*; neoblični sporazum; neoblična izjava, pogodba
nèobličnost -i ž *lastnost neobličnega*: neobličnost pogodbe
nèobrazložèn -èna -o prid. *ki ni obrazložen*: neobrazložena odločba, pritožba, revizija, sodba

nèobremenjèn -èna -o prid., v zvezi: neobremenjeno zemljišče *zemljišče, ki ni obremenjeno, npr. s služnostjo, hipoteko*
nèobsójen -a -o prid. *ki ni obsojen*: veljati za neobsojenega
nèobsójenost -i ž *dejstvo, da kdo ni obsojen*: potrdilo o neobsojenosti
nèobstóje -ója m *dejstvo, da kaj ne obstaja*: neobstoj obveznosti
nèobstóječi -a -e prid. *ki ni nastal ali ki več ne obstaja*: neobstoječi dolg; neobstoječi pravni posel; neobstoječa sodba *sodba, ki je ni izrekel sodnik*; neobstoječa zakonska zveza
nèobvézen -zna -o prid. *ki ga norme in predpisi ne obvezujejo*: neobvezen odgovor; neobvezna izjava; neobvezna obramba po zagovorniku (kaz. post.) **nèobvézni** -a -o: neobvezni pripor *pripor, katerega odreditev je prepuščena preiskovalčevi presoji* (kaz. post.), sin. *fakultativni pripor*; neobvezna ponudba *ponudba, na katero ponudnik ni vezan*
nèocarínjen -a -o prid. *ki ni ocarinjen*: neocarinjeno blago
nèocenljív -a -o prid. *ki se ne da oceniti*: neocenljiva vrednost pogodbe, spornega predmeta **nèocénljívi** -a -o: neocenljivi predmet pravice
nèodbitni -a -o prid. *ki se ne sme odbiti, odšteti*: neodbitni stroški; neodbitna postavka *pri davkih ipd.*
nèodgovóren -rna -o prid. *ki ne prevzema obveznosti, moralnih, pravnih posledic, če kaj ne ustreza dogovorjenemu, predpisanemu*: neodgovoren odnos do dela; biti kazensko neodgovoren **nèodgovórni** -a -o: neodgovorna oseba, ki zaradi duševne boleznii ali slaboumnosti ni zmožna razsojati in zato ni odškodninsko zavezana
nèodgovórnost -i ž *dejstvo, da kdo ni odgovoren*: civilna neodgovornost *nerazsodne osebe za škodo, ki jo povzroči drugemu*; kazenska neodgovornost
nèodklonljív -a -o prid. *neodvrnljiv*: neodklonljiv dogodek, zadržek; neodklonljiva nevarnost
nèodkrit -a -o prid. *ki ni odkrit*: neodkrit storilec; neodkrita kriminaliteta
nèodločilen -lna -o prid. *od katerega ni odvisen izid česa*: neodločilen dokaz; neodločilno dejstvo sin. *irrelevantno dejstvo*
nèodložljív -a -o prid. *ki se ne sme preložiti na poznejši čas*: neodložljive potrebe
nèodpisani -a -o prid., v zvezi: neodpisana vrednost osnovnega sredstva *vrednost, ki se dobi,*

ko se od nabavne vrednosti odšteje amortizirana vrednost
nèodpláčni -a -o prid. *ki je brez nasprotne dajave*: neodplačni pravni posel, prenos premoženja; neodplačna pogodba, pridobitev; neodplačno razpolaganje
nèodpláčnost -i ž *lastnost neodplačnega*: neodplačnost pravnega posla
nèodpovedljív -a -o prid. *ki se ne da odpovedati*: neodpovedljivo posojilo **nèodpovedljívi** -a -o: neodpovedljiva pogodba, pravica
nèodpovedljívost -i ž *lastnost neodpovedljivega*: neodpovedljivost pogodbe
nèodpravljív -a -o prid. *ki se ne da odpraviti*: neodpravljiva napaka
nèodstavljívi -a -o prid. *ki se ne da odstaviti*: neodstavljivi funkcionar
nèodstavljívost -i ž, v zvezi: *neodstavljivost sodnika *dejstvo, da se sodnika ne da odstaviti*
nèodstopljívi -a -o prid., v zvezi: neodstopljiva terjatev *terjatev, ki ni prenosljiva s cesijo*
nèodsvojljív -a -o prid. *ki se ne sme odsvojiti*: neodsvojljiva dajatev, dobrina, pravica, stvar
nèodtujljívi -a -o prid. *ki se ne sme odtujiti*: neodtujljive ustavne pravice državljana *pravica do obrambe države ipd.*; neodtujljivo premoženje
nèodtujljívost -i ž *lastnost neodtujljivega*: neodtujljivost pravic, pridobljenih na podlagi dela
nèodvísen -sna -o prid. *ki ni odvisen*: neodvisna država
nèodvisnost -i ž *stanje, lastnost neodvisnega*: narodna, sodniška neodvisnost; neodvisnost države; neodvisnost sodnikov
nèodvrnitév -tve ž *dejstvo, da kaj ni odvrnjeno*: neodvrnitev nevarnosti požara, povodnji, eksplozije ipd. (kaz.)
nèodvrnljív -a -o prid. *ki se ne da odvrniti*: neodvrnljiva nevarnost *pri skrajni sili ipd.*; neodvrnljiva nezgoda
nèodvzemljív -a -o prid. *ki se ne sme odvzeti*: neodvzemljive svoboščine in pravice, zajamčene z ustavo
nèokrnjen -a -o prid. *ki ni okrnjen*: neokrnjene pravice
nèokrnjenost -i ž *lastnost, značilnost neokrnjenega*: telesna neokrnjenost; neokrnjenost državnega ozemlja
nèomejèn -èna -o prid. *ki nima določene, predpisane meje*: neomejena oblast, odgovornost; časovno neomejena pravica; *zadruga z neomejeno zavezo **nèomejèni** -a -o: neomejeni

gospodar, lastnik, vladar; neomejeno jamstvo odgovornost z vsem premoženjem ali za vso škodo; neomejeno pooblastilo; neomejeno priznanje

néomerkantilizem -zma m ponovno uvajanje načel merkantilizma

néomožen -ěna -o prid., v zvezi z osebo ženskega spola ki ni omožen: neomožena ženska

néoporečen -čna -o prid. 1. ki ima pozitivne lastnosti, zlasti v moralnem pogledu: naravno neoporečen človek 2. ki je ustrezne kakovosti: higiensko neoporečno živilo 3. ki mu ni mogoče oporekati: neoporečen dokaz, izvor blaga

néoporečnost -i ž lastnost, značilnost neoporečnega: npravna neoporečnost; neoporečnost živil

néopravičen -a -o prid. ki nima opravičila: neopravičen izostanek od obravnave; neopravičena odklonitev pričanja; neopravičeno izostajanje z dela neopravičeni -a -o ki nima prave podlage: neopravičeni pripor; neopravičena korist, obogatitev, pridobitev; neopravičena obsodba (kaz. post.)

néopravičenost -i ž dejstvo, da je kaj neopravičeno: neopravičenost izostanka od obravnave

néopravičljiv -a -o prid. ki se ne da opravičiti: neopravičljiva zmeta zakriviljena zmeta; neopravičljivo nepoznavanje zakona

néopravičljivost -i ž lastnost, značilnost neopravičljivega: neopravičljivost ravnanja

néopredeljen -ěna -o prid. ki ne izraža svojega stališča, pripadnosti: narodnostno, politično, versko neopredeljen

néopredeljenost -i ž lastnost, značilnost neopredeljenega: nazorska neopredeljenost

néosnován -a -o prid. neutemeljen: neosnovan sum; neosnovana trditve

néosnovánost -i ž neutemeljenost: neosnovanost trditve

néosvobojěn -ěna -o prid. ki ni osvobojen: neosvobojeno ozemlje

néovérjen -a -o prid. ki ni overjen: neoverjena listina

néovíran -a -o prid. ki ni oviran: neoviran zavor; neovirano izvrševanje pravice, služnosti

néovrgljívi -a -o prid. ki se ne da ovreči, sin. neizpodbitni: neovrgljivi dokaz

néovržni -a -o prid. neovrgljivi: neovržni dokaz; neovržna domneva; neovržno dejstvo

néozdravljív -a -o prid. ki se ne da ozdraviti: neozdravljiva bolezen

néožénjen -a -o prid., v zvezi z osebo moškega spola ki ni oženjen: neoženjen moški

néparlamentárni -a -o prid., v zvezi: neparlamentarna vlada vlada, ki ni sestavljena iz članov parlamenta

népazljív -a -o prid. ki ni pazljiv: nepazljivo ravnanje z zaupanim orožjem (kaz.)

népazljívost -i ž lastnost nepazljivega človeka: majhna, velika nepazljivost strokovne osebe

néperiódíčni -a -o prid. ki se ne pojavlja v določenih, redno se ponavljajočih presledkih: neperiodični tisk

népisani -a -o prid. ki ni zapisan: nepisano pravo

népísmen -a -o prid. ki ne zna pisati in brati: nepismen človek **népísmeni** -a -o: nepismena priča priča, ki ne zna pisati ali se ne more podpisati in zato pritisne na zapisnik odtis kazalca (post.)

népláčán -a -o prid. ki še ni plačan, poravnán: neplačan dolg, račun; neplačana denarna kazen **népláčani** -a -o za katerega se ne dobi plačila, sin. brezplačni (2): neplačani dopust; neplačano delo

néplačevánje -a s neporavnavanje določenih obveznosti v denarju: neplačevanje davkov; neplačevanje preživnine (kaz.)

néplačevít -a -o prid. ki ni sposoben, zmožen v danem času poravnati svojih plačilnih obveznosti, sin. insolventen, sin. plačilno nesposoben, nezmožen

néplačevítost -i ž nesposobnost, nezmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. insolventnost, sin. plačilna nesposobnost, nezmožnost: neplačevitost delovne organizacije

néplódnost -i ž dejstvo, da kdo ne more imeti potomcev: neplodnost moškega, ženske

néplóvni -a -o prid. ki ne omogoča plovbe: neplovna reka

népobotljívi -a -o prid. ki se ne da pobotati: nepobotljiva terjatev

népobrán -a -o prid. ki ni pobran: nepobrani plovovi; nepobrane davščine

népodaljšljívi -a -o prid. ki se ne sme (časovno) podaljšati: nepodaljšljivi rok

népodedljív -a -o prid. ki se ne da podedovati: nepodedljiv dolg; nepodedljiva terjatev

népodedljívost -i ž lastnost nepodedljivega: nepodedljivost pravice

népogódbeni -a -o prid. ki ne temelji na pogodbi: nepogodbena obveznost; nepogodbena odškodninska odgovornost; nepogodbena razmerje

népogójni -a -o prid. ki se ne nanaša na pogoj: nepogojna dajatev, dolžnost, kapitulacija, pravica

népoklícan -a -o prid. nepristojen: izreči se za nepoklicanega **népoklícani** -a -o neupravičeni: nepoklicani dedič **népoklícano** prisl.: nepoklicano se lotiti tujega posla

népokórnost -i ž dejstvo, da kdo ni pokoren: hujskanje k nepokornosti (kaz.)

népokórščina -e ž kar je nasprotno, drugačno od pokorščine: nepokorščina pri vpoklicu v vojaško službo (kaz.)

népokrítí -a -o prid. nekriti: nepokriti ček ant. kriti ček

népokvarljívi -a -o prid. ki se ne pokvari: nepokvarljiva stvar

népolítíčni -a -o prid. ki se ne nanaša na politiko (1): nepolitično društvo

népólni -a -o [-un-] prid., v zvezi: nepolni delovni čas delovni čas, ki je krajši od polnega delovnega časa

népomémben -bna -o prid. ki ni pomemben: nepomemben dokaz; nepomembna posledica; nepomembne okoliščine; nepomembno dejstvo

népomémbnost -i ž značilnost nepomembnega: pravna nepomembnost *zaroke

népooblaščéni -a -o prid. ki nima pooblastila: nepooblaščen organ; nepooblaščena oseba; nepooblaščeno zastopstvo

népopóln -a -o [-un-] prid. ki ne zajema česa v celoti: nepopoln spis, zapisnik; nepopolna izpovedba, odločba, pritožba; nepopolna ugotovitev dejanskega stanja (post.); nepopolna ugotovitev dejstev (upr. post.) **népopólni** -a -o: nepopolni predpis predpis, ki nima npr. sankcij

népopólnost -i [-un-] ž lastnost, značilnost nepopolnega: nepopolnost odločbe, zapisnika

népopravljív -a -o prid. ki se ne da popraviti: nepopravljiva napaka, škoda

néporábljen -a -o prid. ki še ni porabljen: neporabljen dopust, kredit

néporábni -a -o prid., v zvezi: neporabna stvar stvar, ki se porabi, uniči šele po dolgotrajnejši uporabi, sin. nepotrošna stvar

néporavnán -a -o prid. 1. ki ni poplačan: neporavnán dolg, račun; neporavnana obveznost, terjatev 2. ki ni sporazumno rešen: neporavnán spor

néporočén -ěna -o prid. ki ni poročen: neporočen moški; neporočena ženska

néposrédén -dna -o prid. ki je brez posredovanja, brez česa vmesnega: neposredna nevar-

nost za življenje; neposredna vojna nevarnost; neposredno glasovanje; neposredno zastopanje **néposrédni** -a -o: neposredni davek davek od dohodkov in premoženja, sin. direktni davek; neposredni dokaz obdolženčev priznanje dejanja, izpovedba priče očitca, sodniški ogled ipd., sin. direktni dokaz; neposredni naklep direktni naklep; neposredni napad; neposredni prednik; neposredni starešina, višji organ; neposredna lastnina (lat. dominium directum) del deljene lastnine, ki pripada nadrejenemu (pr. zg.); neposredna obtožnica obtožnica brez preiskave; neposredna ponudba ponudba, dana navzoči osebi; neposredna škoda; neposredna volilna pravica; neposredno plačevanje plačevanje iz roke v roko; neposredno vabilo osebno vabilo; neposredno zaprosilo za mednarodno pravno pomoč zaprosilo, ki se ne pošilja po diplomatski poti; neposredna pogajanja osebna pogajanja

néposrédnost -i ž, v zvezi: načelo neposrednosti a) po katerem morajo biti predsednik, člani senata, nadomestni sodniki in sodniki porotniki nepretgoma na glavni obravnavi, kar naj zagotovi dokazno oceno članom senata na podlagi neposrednega vtisa o izvedenih dokazilih (kaz. post.) b) po katerem sodišče odloči o tožbenem zahtevku na podlagi neposrednega obravnavanja (pravd. post.)

népoštěn -ěna -o prid. ki ne ravna v skladu z določenimi normami, priznanimi načeli: nepošten človek; nepoštena pridobitev; nepošteno poslovanje, ravnanje **népoštěni** -a -o: nepošteni najditelj najditelj, ki si najdeno stvar prilasti; nepošteni posestnik nedobroverni posestnik; nepoštena tekma nelojalna konkurenca

népoštěnost -i ž lastnost, značilnost nepoštenega človeka: poslovna nepoštenost

népotróšni -a -o prid., v zvezi: nepotrošna stvar stvar, ki se porabi, uniči šele po dolgotrajnejši uporabi, sin. neporabna stvar

népovračljív -a -o prid. ki se ne da povrniti: nepovračljiva škoda

népoznávánje -a s nevednost o določeni dejavnosti, stvari ali področju: opravičljivo nepoznavanje zakona

***népragmátíčni** -a -o prid., v zvezi: nepragmatični uslužbenec uslužbenec, za katerega ne velja službena pragmatika

néprávdni -a -o prid. ki se ne rešuje s pravdo: nepravdni postopek; nepravdna zadeva

néprávi -a -o prid., v zvezi: nepravi deposit (lat. depositum irregulare) izročitev nadomestne

stvari s pravico, da jo shranjevalec lahko porabi, vrniti pa mora enako količino stvari iste vrste, sin. nepristna shranjevalna pogodba; nepravilni užitek (lat. quasi ususfructus) užitek, katerega predmet so potrošne stvari ali terjatve; nepravilna obnova kazenskega postopka sprememba pravnomočne sodbe v odločbi o kazni iz v zakonu določenih razlogov brez obnove kazenskega postopka, sin. neformalna obnova kazenskega postopka; nepravilna opozicijska tožba tožba, s katero se izpodbija dovolitev izvršbe do 1. 10. 1978, sin. impugnacijska tožba; nepravilna zastava (lat. pignus irregulare) zastava, pri kateri postane zastavni upnik lastnik zastavljene nadomestne stvari in vrne enako količino iste vrste, sin. nepristna zastava

nèpravíčen -čna -o prid. ki ni v skladu z resnico, dejstvi, s priznanimi moralnimi, pravnimi načeli in pravili: nepravíčen ukrep; nepravíčna odškodnina, kazen, vojna

nèpravílen -lna -o prid. 1. ki ni v skladu z resničnostjo, dejstvi: nepravílen podatek napačen, zmoten 2. ki ni v skladu z določenim pravilom, normo: nepravílen postopek; nepravilna izpolnitev pogodbe; nepravilna pravna presoja; nepravilna presoja dokazov; nepravilna ugotovitev dejanskega stanja; nepravilno poslovanje; nepravilno ravnanje s priporniki; nepravilno ravnanje z zaupanim orožjem

nèpravílni -a -o: nepravilne služnosti (lat. servitutes irregulares) zemljiške služnosti, katerih imetnik je določena fizična ali pravna oseba

nèpravílnost -i ž lastnost, značilnost nepravilnega: nepravilnost poslovanja, postopka; zagrešiti, odpraviti nepravilnost

nèpravíni -a -o prid. ki se ne nanaša na pravo: nepravni pojem; nepravni razlogi; nepravno področje

nèpravíniški -a -o prid. ki se ne nanaša na pravniške: nepravniški izraz; nepravniško pojmovanje stvari

nèpravnomóčen -čna -o prid. ki ga je še mogoče izpodbijati s pravnim sredstvom: nepravnomočna obtožnica, odločba

nèpravočásen -sna -o prid. 1. ki se ne opravi v prej določenem času: nepravočasen odstop od pogodbe; nepravočasno izpolnjevanje delovnih obveznosti, del in nalog; nepravočasno pritekkanje prihodkov 2. ki ni opravljen v času, ko lahko doseže svoj namen: nepravočasna reklamacija

nèpredvíden -a -o prid. ki ni predviden: nepredviden dogodek; nepredviden dohodek; nepredvidena nezgoda, ovira

nèpredvídljív -a -o prid. ki se ne da predvideti: nepredvidljiv izdatek; nepredvidljiva ovira

nèpreferenciálni -a -o prid., v zvezi: nepreferencialni trgovinski sporazum trgovinski sporazum, ki ne daje posebnih prednosti v mednarodni trgovini

nèpregléden -dna -o prid. nerazumljiv, nejasen: nepregleden spis; nepregledna poslovna knjiga

nèpregonljív -a -o prid. ki se ne sme preganjati

nèpregonljívost -i ž lastnost, značilnost nepregonljivega

nèpreizkúšen -a -o prid. ki ni preizkušen: nepreizkušen način zdravljenja

nèprekinjen -a -o prid. ki je brez časovnih presledkov: neprekinjena obravnava; neprekinjena posest

nèprekinjeni -a -o: neprekinjena črta črta na javni cesti, čez katero voznik ne sme zapeljati

nèpreklícan -a -o prid. ki ni preklícan: nepreklícana pogojna obsodba

nèpreklícani -a -o: nepreklícani ček

nèpreklícljív -a -o prid. ki se ne da preklícati

nèpreklíčni -a -o prid. ki se ne sme preklícati: nepreklíčni akcept na menici, akreditiv, umik tožbe, pravnega sredstva; nepreklíčna daritev; nepreklíčna odpoved pravnemu sredstvu, dediščini; nepreklíčna bančna garancija, pravica

nèpreklíčnost -i ž lastnost, značilnost nepreklícnega: nepreklíčnost izjave o odpovedi dediščini, sprejemu dediščine

nèprekršljív -a -o prid. ki se ne sme prekršiti: neprekršljiva pravica; neprekršljiva tajnost pisem in drugih občil

nèpremagljív -a -o ki se ne da odpraviti, odstraniti: nepremagljiva ovira npr. elementarna nezgoda; nepremagljiva sila

nèpremeštljív -a -o prid. ki se ne sme premeštljívati: nepremestljivi delavec

nèpremeštljívost -i ž značilnost nepremestljivega: nepremestljivost sodnika

nèpremični -a -o prid. ki se ne da premikati: nepremična stvar nepremičnina

nèpremičnína -e ž stvar, ki brez škode za svoje bistvo ne more spremeniti kraja, na katerem je, npr. zemljišče, stavba: delež nepremičnine; nepremičnina, na kateri ima kdo lastninsko pravico; nepremičnina v družbeni lastni; protipravno zavzetje nepremičnine (kaz.); izvršba na nepremičnino

nèpremičnínski -a -o prid. ki se nanaša na nepremičnino: nepremičninska izvršba

nèpremožénjski -a -o prid. ki se ne nanaša na

premoženje: nepremoženjska korist, pravica, škoda

nèprenosljív -a -o prid. ki se ne da prenesti na drug subjekt: neprenosljiv imenski vrednostni papir

nèprenosljíví -a -o: neprenosljiva terjatev

nèprenosljívost -i ž lastnost, značilnost neprenosljivega: neprenosljivost osebnostne pravice

nèprenósní -a -o prid. ki se ne sme prenesti: neprenosna pravica

nèprenósnost -i ž lastnost, značilnost neprenosnega: neprenosnost firme; neprenosnost pravice npr. iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja; neprenosnost služnosti

nèpreprečljív -a -o prid. ki se ne da preprečiti: nepreprečljiv dogodek; nepreprečljiva škoda

nèpreráčuñljív -a -o prid. ki ni preráčuñljív: nepreráčuñljivo ravnanje nepremišljeno ravnanje, npr. v afektu

nèprerekan -a -o prid. ki ni zanikan: neprerekana terjatev, trditev

nèpreskrbljén -čna -o prid. ki ni preskrbljen: preskrbljen otrok, zakonec

nèpretfgán -a -o prid. 1. ki poteka brez prekinitve: nepretrgana delovna, priposestvovalna, zastaralna doba; nepretrgano delo, izvrševanje služnosti, trajanje letnega dopusta 2. ki ni pretrgan, prekinjen: nepretrgana vrsta indosamentov; nepretrgana vzročna zveza

nèpretfgáni -a -o: nepretrgani delovni čas, dnevni, tedenski počitek

nèpretfgánost -i ž lastnost, značilnost nepretrganega: nepretrganost zastaralne dobe

nèprevidnóst -i ž nepazljivost

nèprevzém -čma m dejstvo, da se kaj ne prevzame: neprevzem blaga

nèpričákován -a -o prid. ki se ne pričakuje: nepričakovan dogodek, zadržek

nèpriglasítev -tve ž dejstvo, da se kaj ne priglasi: nepriglasitev dohodkov; nepriglasitev terjatve

nèprijavljén -a -o prid. 1. ki ni sporočen pristojnemu organu: neprijavljena obrt, terjatev; neprijavljeno zborovanje 2. ki ni naznanjen: neprijavljeno kaznivo dejanje

nèprijavljéní -a -o: neprijavljeni dohodek

nèprijazén -zna -o prid. ki ni prijazen: neprijazen dejanja (mednar. pr.)

nèprimérni -a -o prid., v zvezi: neprimerni poskus poskus storitve kaznivega dejanja, pri katerem z danim sredstvom ali proti danemu predmetu tudi nihče drug, ki bi bil bolj spreten, ne bi mogel izvršiti kaznivega dejanja (kaz.)

nèpripósestljív -a -o prid. ki se ne da priposestivovati: nepriposestljiva pravica

nèpripóznánje -a s dejstvo, da se kaj ne pripozna: nepripoznanje dolga, tožbenega zahtevekva

nèpripísilni -a -o prid. ki se ne nanaša na prisilo: neprisilna pravna norma

nèpripístni -a -o prid., v zvezah: nepristni depozit nepravilni depozit; nepristni podpis podpis, ki ne izvira od podpisnika; nepristna hramba nepristna shranjevalna pogodba; nepristna listina kriva listina; nepristna shranjevalna pogodba (lat. depositum irregulare) izročitev nadomestne stvari s pravico, da jo shranjevalec lahko porabi, vrniti pa mora enako količino stvari iste vrste, sin. nepravilni depozit; nepristna posest (lat. vi, clam, precario) posest, pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja, sin. viciozna posest; nepristna zastava (lat. pignus irregulare) zastava, pri kateri postane zastavni upnik lastnik zastavljene nadomestne stvari in vrne enako količino iste vrste, sin. nepravilna zastava; nepristno poslovodstvo poslovodstvo, pri katerem poslovodja brez naročila opravlja tuji posel z namenom, da obdrži zase dosežene koristi

nèpripístnost -i ž lastnost, značilnost nepristnega: nepristnost listine; nepristnost posesti

nèpripístójen -jna -o prid. ki ni pristojen, pooblaščen: izreči se za pristojnega

nèpripístójni -a -o: nepristojni organ; nepristojna ustanova; nepristojno sodišče

nèpripístójnost -i ž lastnost, značilnost nepristnega: absolutna nepristojnost ki ni odpravljava; relativna nepristojnost ki je odpravljava; absolutna nepristojnost sodišča za zadevo, ki sploh ne spada pred sodišče; sanacija nepristojnosti; izrek o nepristojnosti

nèpripístránski -a -o prid. 1. ki se ne ravna po osebnih nagnjenjih: nepristranski sodnik; nepristranska priča; nepristransko sojenje 2. v zvezi: nepristransko sodišče sodišče, ki sodi namesto patrimonialnega sodišča, če je to samo prizadeto, in v pravih med podložniki različnih gospojev (pr. zg.)

nèpripístránskost -i ž lastnost, značilnost nepristranskega: nepristransko izvedenca, sodišča; dvom o nepristranskosti sodnika izločitveni razlog (post.)

nèpripíštévni -a -o prid. ki ni sposoben razumeti pomena svojega dejanja in imeti v oblasti svojega ravnanja, npr. zaradičasne ali trajne duševne bolezni: neprišteveni storilec

nèpripíštévnost -i ž nesposobnost razumeti po-

men svojega dejanja in imeti v oblasti svoje ravnanje, kar je razlog za izključitev kazenske odgovornosti storilca

nèprizadéti -a -o prid. ki se ga zadeva neposredno ne tiče: neprizadeti izvedenec, sodnik; neprizadeta priča

nèpriznánje -a s 1. zanikanje: nepriznanje kaznivega dejanja, očetovstva, pravice, trditve 2. dejstvo, da se kaj ne prizna: nepriznanje države (mednar. pr.)

nèproduktívni -a -o prid. neproizvodni

nèproizvodní -a -o prid. a) ki ne ustvarja materialnih dobrin b) ki ne ustvarja presežne vrednosti: neproizvodna investicija, obrt, storitev; neproizvodno delo

nèprométni -a -o prid., v zvezi: neprometni znak, ki opozarja npr. na kulturni spomenik, turistično pomemben objekt

nèprotokolíran -a -o prid. 1. ki ni vpisan v register: neprotokolirana firma 2. ki ni zapisan v zapisnik

nèpuncírán -a -o prid. ki ni žigosan s čistinskim žigom: nepuncirana srebrnina, zlatnina

nèráben -bna -o prid. ki ni primeren za rabo: nerabno blago

nèraciónálen -lna -o prid. negospodaren, neekonomičen: neracionalno gospodarjenje, poslovanje

nèravnánje -a s dejstvo, da se kdo ne ravna po čem: neravnanje po predpisih

nèrazdeljén -éna -o prid. ki ni razdeljen: nerazdeljen dražbeni izkupiček; nerazdeljena skupna stvar; nerazdeljena zapuščina

nèrazdélni -a -o prid. 1. solidarni: nerazdelni dolžniki, upniki; nerazdelna obveznost obveznost, pri kateri več dolžnikov dolguje celotno in enkratno izpolnitev enemu ali več upnikom; nerazdelna odgovornost, terjatve; nerazdelno jamčenje, plačilo, poroštvo 2. v zvezi: nerazdelna hipoteka skupna hipoteka **nèrazdélno** prist.: biti nerazdelno odgovoren, zavezan

nèrazdélnost -i ž solidarnost (1)

nèrazdružljív -a -o prid. ki se ne da razdružiti, ločiti: nerazdružljiva skupnost stvari npr. skupni deli stavbe v etažni lastnini

nèraziskán -a -o prid. ki ni raziskan: neraziskana kazenska zadeva

nèrazpoložénje -a s nezadovoljstvo, nejevolja: povzročiti nerazpoloženje občanov s širjenjem lažnih vesti (kaz.)

nèrazporején -éna -o prid. ki ni razporejen: nerazporejeni vojaški obvezniki; nerazporejeno prebivalstvo; nerazporejena finančna sreds-

tva **nèrazporejéni** -a -o: nerazporejeni dohodek proračunska rezerva

nèrazsóden -dna -o prid. ki ni sposoben pravilno sklepati in ravnati: nerazsodna oseba **nèrazsódnó** prist.: nerazsodno ravnati

nèrazsódnost -i ž nesposobnost pravilnega sklepanja in ravnanja: stanje prehodne nerazsodnosti; zadržek nerazsodnosti zadržek za sklenitev zakonske zveze

nèrazumljív -a -o prid. ki se ne da razumeti: nerazumljiv izrek sodbe; nerazumljiv pogoj; nerazumljiva izjava, tožba, vloga

nèrazvít -a -o prid. 1. ki je ostal na stopnji otroka: duševno, telesno, umsko nerazvit 2. v zvezi: gospodarsko nerazvito območje območje z nizkim narodnim dohodkom

nèrazvítost -i ž lastnost, značilnost nerazvitega človeka: duševna nerazvitost biološki temelj neprištevnosti

nèrazvrščéni -a -o prid. ki ni razvrščen: nerazvrščeni delavec

neréd -a m, nav. mn. množično izražanje nezadovoljstva, sin. nemir: povzročanje neredov

neréden -dna -o prid. ki nima, ne kaže smisla za red: nereden človek

nèréden -dna -o prid. ki česa ne dela v enakomerno se ponavljajočih, vnaprej določenih presledkih: nereden dobavitelj, plačnik, pogodbenik; neredno izvrševanje delovnih obveznosti; neredno knjigovodstvo

nerédnost -i ž lastnost nerednega, površnega človeka: disciplinski ukrep zaradi nerednosti

nèregistrírán -a -o prid. ki ni vpisan v register: *neregistriran trgovec; neregistriran zavod; neregistrirano podjetje, vozilo, zdravilo

nèrentabílen -lna -o prid. ki ne prinaša dobička, koristi: nerentabilna investicija

nèresníca -e ž kar je nasprotno, drugačno od resnice: govoriti neresnico

nèresníčen -čna -o prid. ki ni resničen: neresničen podatek; neresnična izjava, navedba, ovadba, prijava, trditev; trditi ali raznašati o kom kaj neresničnega in žaljivega obrekovati **nèresníčni** -a -o ki ni dejanski, pravi: neresnična listina

nèresníčnost -i ž lastnost, značilnost neresničnega: neresničnost obdolitve; neresničnost prijave sklenitelja zavarovanja zavarovalnici glede nevarnostnih okoliščin

nèréšen -a -o prid. ki ni rešen: nerešen spis; nerešena zadeva

nèrezidént -éna m, v zvezi: devizni nerezident po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali

tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v tujini, sin. devizni tujec

nèrubljív -a -o prid. ki se ne sme rubiti: nerubljivi del osebnega dohodka; nerubljivi predmet predmet, ki je po zakonu izvzet iz izvršbe

nèrubljívost -i ž lastnost nerubljivega: nerubljivost predmetov, potrebnih za izvrševanje poklicne dejavnosti ali predmetov za osebno rabo

nèsamostójni -a -o prid., v zvezi: nesamostojno pravno sredstvo pravno sredstvo, s katerim se izdana sodna odločba lahko izpodbija šele skupaj s kakšno poznejšo odločbo

nèsamouprávní -a -o prid., v zvezi: nesamoupravna območja območja, ki še niso dosegla samouprave, npr. skrbniška ozemlja, kolonije (mednar. pr.)

nèsankcionírani -a -o prid., v zvezi: nesankcionirani predpis predpis, ki ga ni potrdil pristojni organ

nèsistemízirani -a -o prid., v zvezi: nesistemizirano delovno mesto delovno mesto, ki ni predvideno v sistemizaciji

nèskaljén -éna -o prid. ki ni skaljen: neskaljena zavest

nèskládén -dna -o prid. ki ni skladen: neskladni predpisi predpisi, ki niso usklajeni med seboj; neskladne izpovedbe, navedbe; neskladno kritje, plačilo (steč. post.); neskladna pričevanja

nèskládnost -i ž lastnost, značilnost neskladnega: neskladnost narav zakoncev; neskladnost izvirmika sodbe z razglašeno sodbo; neskladnost prepisa sodbe z izvirmikom; neskladnost izvršilnih predpisov z zakonom, zakona z ustavo; neskladnost predpisa, splošnega akta z ustavo, zakonom; neskladnost zemljiškoknjižnega vpisa s posestnim stanjem

nèsklépčen -čna -o prid. ki glede na število udeležencev ni sposoben sklepanja: nesklepčen občni zbor **nèsklépčni** -a -o: nesklepčni tožbeni zahtevek tožbeni zahtevek, ki ne izhaja iz dejstev, navedenih v tožbi; nesklepčni razlogi sodbe razlogi sodbe, ki niso logično utemeljeni

nèsklépčnost -i ž nesposobnost sklepanja glede na število udeležencev: nesklepčnost seje

nèskrbnost -i ž lastnost, značilnost neskrbnega človeka

nèsmíselni -a -o prid., v zvezi: nesmiselni pogoj pogoj, ki notranje nasprotuje pravnemu poslu, za katerega velja

nèsódni -a -o prid., v zvezah: nesodna dražba draž-

ba, ki je ne opravi sodišče; nesodna poravnava izvensodna poravnava

nèsoglásje -a s razlika: zavestno nesoglasje med voljo in izjavo pri simulaciji ipd.; nezavestno nesoglasje med voljo in izjavo pri zmoti ipd.

nèsorazmérén -rna -o prid. ki glede na dejstvo, s katerim se primerja, nima ustrezne mere, količine: nesorazmerni stroški; nesorazmer-na premoženjska korist

nèsorazmérje -a s kar je nasprotno, drugačno od sorazmerja: očitno nesorazmerje vzajemnih dajatev v dvostranski pogodbi; nesorazmerje med napadeno in varovano dobrino; nesorazmerje med nastalo škodo in višino povračila

nèsplávní -a -o prid. po katerem ni mogoče splavljati: nesplavna reka

nèsporazúm -a m 1. spor: trajni nesporazum med zakoncema 2. neujemanje izjave volje: nesporazum med strankama pogodbenicama; nesporazum glede razlage pogodbe

nèsporazúmni -a -o prid. ki ni skladen z dogovorom, sporazumom: nesporazumna razveza zakonske zveze **nèsporazúmno** prist.: nespo-razumno ravnati

nèspóren -rna -o prid. ki ni sporen: nesporni običaj; nesporna trditev; nesporno določilo pogodbe **nèspórní** -a -o nepravdni: nesporni postopek; nesporna zadeva

nèspósóben -bna -o prid. ki ni sposoben: nespособen plačila; nespособen za delo, pridobivanje, prisego, varno vožnjo, vojaško službo; nespособen biti stranka v postopku; postati nespособen za delo; nespособna priča; oporočno, plačilno, poslovno nespособen; pravdno nespособen; pravno nespособen **nèspósóbní** -a -o: nespособni poskus *nepri-meren poskus* (kaz.)

nèspósóbnost -i ž lastnost nespособnega: me-nična, oporočna, opravilna, plačilna, poslovna nespособnost; pravdna, pravna nespособnost; spolna nespособnost; nespособnost za delo, pridobivanje, razsojanje

nèspoštóvanje -a s neupoštevanje, neizpolnjevanje: nespoštovanje družbenega dogovora, zakona

nèspoznávní -a -o prid., v zvezi: nespoznavna meja meja, ki je ni mogoče več videti v naravi

nèspregledljív -a -o prid. ki se ne sme spregledati: nespregledljivi zakonski, ženitni zadržek

nèsprejem -éna m dejstvo, da se kaj ne sprejme: nesprejem menice

nèsprejemljiv -a -o prid. *ki se ne da sprejeti, odobriti*: nesprejemljiv predlog

nèspremenljiv -a -o prid. *ki se ne sme spremenjati*: nespremenljiv rok

nesreča -e ž *dogodek, zaradi katerega je človek lahko poškodovan ali mrtev*: letalska, naravna, skupinska, smrtna, železniška nesreča; nesreča pri delu, na delu, izven dela; nesreča na morju; povzročiti nesrečo

nèstabilnost -i ž *nestalnost, spremenljivost*: nestabilnost cen, valut

nèstálni -a -o prid. *ki ni stalen*: nestalni član Varnostnega sveta OZN; *nestalno službeno razmerje

nèstálnost -i ž *lastnost, značilnost nestalnega*

nèstrankarski -a -o prid. *ki se ne nanaša na strankarje ali stranko (3)*: nestrankarski sistem državne ureditve

nèstřpnost -i ž *pomanjkanje strpnosti*: vzbujanje narodnostne, rasne ali verske nestrpnosti (kaz.)

nèsvobóda -e ž *kar je nasprotno, drugačno od svobode*: osebna, ženitna nesvoboda (pr. zg.)

nèsvobódni -a -o prid., v zvezi: nesvobodno plemstvo srednjeveško plemstvo, ki je neposredna lastnina teritorialnih zemljiških gospodov (pr. zg.)

nèširjenje -a s *kar je nasprotno, drugačno od širjenja*: sporazum o neširjenju jedrskega orožja

nèškodljiv -a -o prid. *ki ne povzroča, ne dela škode*: neškodljiv prehod tuje ladje v obalnem morju

nètaksíran -a -o prid. *nekolikovano*

nètelesni -a -o prid. *ki je nasproten, drugačen od telesnega*: netelesna dobrina, stvar npr. pravice

nèterminirani -a -o prid. *ki nima določenega roka*: neterminirana izpolnitev, obveznost, pogodba

néto neskl. prid., v zvezah: neto dohodek čisti dohodek; neto prejemi prejemi z odbitimi bremenimi, odtegljaji; neto bilanca bilanca, ki izkazuje knjigovodsko stanje vseh sredstev in obveznosti podjetja ter pozitivni in negativni saldo celotne bilance, sin. saldo bilanca; neto cena cena po odbitku stroškov, sin. čista cena; neto teža teža, v katero ni všteta teža embalaže, sin. čista teža; bruto za neto cena za težo blaga in embalažo

nétoregístrski -a -o prid., v zvezi: netoregistrska tonaža prostornina ladje, namenjena potnikom in tovoru

nètrgóvski -a -o prid. *ki se ne nanaša na trgov-*

ce, trgovino ali blago: netrgovski obrat, posel

nètvárni -rna -o prid. *nepremoženjski*

nèučínkovít -a -o prid., v zvezi: pravno neučinkovit *ki je brez nameravanega pravnega učinka*

nèugóden -dna -o prid. *ki ni ugoden*: neugoden čas za izpolnitev, delitev **nèugódni** -a -o: neugodni privilegij (lat. privilegium odiosum) *izjemni zakon, s katerim se komu omejuje kaka pravica*

nèugotóvljen -èna -o prid. *ki ni ugotovljen*: neugotovljena škoda **nèugotóvljeni** -a -o: neugotovljeni storilec *nezmani storilec*

nèujémanje -a s *kar je nasprotno, drugačno od ujemanja*: neujemanje izjave volje

ne últra álterum tántum lat. *(ne več kakor še enkrat toliko) načelo, po katerem obrestovanje preneha, ko neplačane obresti dosežejo višino glavnice* (rim. pr.)

nèuporáben -bna -o prid. *ki se ne da uporabiti, uporabljati*: neuporaben predpis; neuporabna stvar

nèuporábljen -a -o prid. *ki ni bil uporabljen*: neuporabljen kolek; neuporabljena vrednotnica, znamka

nèupoštévanje -a s *neizpolnjevanje*: neupoštevovanje oblastvenih odredb; neupoštevovanje zdravstvenih predpisov med epidemijo (kaz.)

nèupoštévni -a -o prid. *ki se ne sme upoštevati*: neupoštevni ugovor; neupoštevno opravičilo; neupoštevna obdobja dela *ki se ne štejejo v pokojninsko dobo*

nèupravíčni -a -o prid. *ki nima zadostnih razlogov za utemeljitev, dovolitev česa*: neupravičeni lov, ribolov lov, ribolov brez predpisane dovoljenja, sin. divji lov, ribolov; neupravičeni sprejem denarja, zahtevek; neupravičena izdaja poklicne skrivnosti (kaz.); neupravičena obdolžitev kriva obdolžitev; neupravičena oseba; neupravičena osebna preiskava (kaz.); neupravičena pridobitev poslovne tajnosti (kaz.); neupravičena proizvodnja in promet z mamili (kaz.); neupravičena reklamacija; neupravičena uporaba tuje firme; neupravičena uporaba dopolnilnega dela drugih oseb (kaz.); neupravičeno dajanje, sprejemanje daril (kaz.); neupravičeno izplačilo; neupravičeno prisluškovanje (kaz.); neupravičeno slikovno, zvočno snemanje (kaz.); neupravičeno trgovanje (kaz.); neupravičeno zastopstvo **nèupravíčeno** prisl.: neupravičeno ravnanje

nèupravíčenost -i ž *lastnost, značilnost neupravičenega*: neupravičenost zahtevka

nèurádni -a -o prid. *ki ni uraden*: neuradna izjava, oseba

nèuravnóvešen -a -o prid. *ki ni uravnovešen*: duševno neuravnovešen človek

nèurejèn -èna -o prid. *ki ni urejen*: neurejene družinske, socialne razmere; neurejeno knjigovodstvo; neurejeno zemljiškoknjižno stanje

nèuspèl -èla -o [-cy] prid. *ki je brez uspeha, sin. brezuspešen*: neuspel poravnalni, spravni poskus; neuspela dražba; neuspelo dokazovanje; neuspelo napeljevanje npr. k storitvi kaznivega dejanja

nèuspèšen -šna -o prid. *ki ne daje takih rezultatov, kot se želi, pričakuje*: neuspešna izvršba *ker ni premoženja ipd.*

nèuspèšnost -i ž *lastnost, značilnost neuspešnega*: neuspešnost dokazovanja

nèustávni -a -o prid. 1. *ki nasprotuje ustavi*: neustavni predpis; neustavno dejanje 2. *ki je brez ustave*: neustavna doba; neustavno stanje

nèustávnošt -i ž *lastnost, značilnost neustavnega*: odpraviti neustavnost določbe zakona, odloka, samoupravnega akta

nèustrézen -zna -o prid., v zvezi: neustrezno blago blago, *ki ne ustreza dogovoru*

nèutemeljèn -èna -o prid. *ki je brez stvarne, pravne podlage*: neutemeljen odvzem prostosti, sum; neutemeljen ugovor, zahtevek; neutemeljena odpoved pogodbe, ovadba, pritožba, revizija, tožba; neutemeljeno pravno sredstvo

nèutemeljénost -i ž *lastnost, značilnost neutemeljenega*: neutemeljenost pravnega sredstva

nèuvrščèni -a -o prid., v zvezi: neuvrščene države države, *ki niso vključene v politične ali vojaške bloke* (mednar. pr.)

nèuzakónjen -a -o prid. *ki ni uzakonjen*: neuzakonjen zakonski predlog

neváren -rna -o prid. *ki lahko povzroči nesrečo, škodo ali sploh kaj slabega*: nevaren obrat; nevarna dejavnost, grožnja, naprava; smrtno nevarna poškodba; nevarno obratovanje, delo, orodje; splošno nevarno dejanje, sredstvo; družbi nevarno dejanje; nevaren za javni mir in red, javno varnost, zdravje, življenje

nevárni -a -o: nevarni tovor tovor, *ki ogroža varnost prevoznega sredstva, ljudi ali drugega tovora*; nevarna snov, stvar; prevoz nevarne stvari **nevárno** prisl.: nevarno obešena, postavljena stvar

nevárnost -i ž *bližnja možnost, da nastopi škodljiv dogodek*: abstraktna nevarnost stanje, *ki se ob nastopu določenih okoliščin lahko spremeni v konkretno nevarnost*; domnevna nevarnost; družbena nevarnost; koluzijska ne-

varnost *da bo obdolženec oviral preiskavo s tem, da bo vplival na dokazila* (kaz. post.); konkretna nevarnost stanje, *pri katerem lahko po splošnih izkušnjah vsak čas pride do poškodovanja zavarovane dobrine*; namišljena nevarnost; nezakriviljena nevarnost *pri skrajni sili ipd.*; ponovitvena nevarnost *ponovitve kaznivega dejanja*; potencialna nevarnost *mogoča nevarnost*; smrtna, škodna, verjetna, vojna, zavarovana nevarnost; nevarnost nepopravljive škode; nevarnost nezgode; nevarnost odlašanja v postopku; nevarnost obratovanja, pobega, požara; nevarnost prevoza *riziko prevoza*; nevarnost pri delu; nevarnost za družbeni red, premoženje večje vrednosti, telo, življenje ali zdravje; povečanje, povzročitev, prehod, prenos, prevzem, zmanjšanje nevarnosti; neodvrnitev nevarnosti (kaz.); razred, vrsta in stopnja nevarnosti; znak nevarnosti; odstraniti, odvrniti, povzročiti, prevzeti, trpeti **nevárnost**; nevarnost preide na drugo osebo; biti v nevarnosti; dolžnost izpostaviti se nevarnosti *dolžnost npr. varnostnih organov*; ravnati na svojo nevarnost *na svoj riziko*; rešiti koga iz nevarnosti; spraviti koga v nevarnost

nevárnostni -a -o prid., v zvezah: nevarnostni razredi razredi, *katere so razvrščeni predmeti, ljudje glede na nevarnost, ogroženost* (zav.); nevarnostne okoliščine okoliščine, *pomembne za ocenitev nevarnosti* (zav.)

nevédnost -i ž *lastnost človeka, ki se na kako stroko, področje slabo ali sploh ne spozna*: krivdna, (ne)opravičljiva nevednost; opustitev kakega dejanja v postopku iz nevednosti

nevèljáven -vna -o prid. *ki ni veljaven*: neveljavna glasovnica, listina, oporoka, pogodba, zakonska zveza; neveljavno procesno dejanje

nevèljávni -a -o: neveljavni pravni posel *posel pravni posel, ki je nič en ali izpodbojen*

nevèljávnošt -i ž *lastnost, značilnost neveljavnega*: neveljavnost oporoke, pogodbe, zakonske zveze

nevèrodoštójen -jna -o prid. *ki mu ni mogoče verjeti*: neverodostojna izjava, priča

nevèsta -e ž *ženska ob poroki in nekaj časa pred njo*: kup neveste (pr. zg.)

nevèsten -tna -o prid. *ki se ne opravlja natančno, skrbno*: nevestna veterinarska pomoč (kaz.); nevestno delo v službi (kaz.); nevestno gospodarjenje; nevestno izpolnjevanje delovnih obveznosti; nevestno nadzorovanje javnega prometa (kaz.); nevestno pripravljanje zdravil (kaz.); nevestno ravnanje z zaupanim

družbenim premoženjem (kaz.); nevestno zdravljenje (kaz.)

nèvéšč -a -e prid. *ki kake stroke ne obvlada dobro*: nevéšč prava

nèvézani -a -o prid., v zvezah: nevezana denarna vloga *denarna vloga, ki je plačljiva takoj*; nevezane cene *cene, ki niso določene od oblasti*

nèvézanost -i ž neodvisnost od česa, samostojnost: nevezanost senata na pravno presojo javnega tožilca *pri odločanju o preiskavi* (kaz. post.); nevezanost sodišča na predloge tožilca glede pravne presoje dejanja *pri izreku sodbe* (kaz. post.)

nèviciožno prist., v zvezi: neviciozno pridobljena posest *posest, ki ni pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja*, sin. *pristna posest*

nèvinkulirani -a -o prid., v zvezi: nevinkulirana vložna knjižica *vložna knjižica, ki ni vezana z geslom ali z drugim izplačilnim pogojem*

nèvknjiženi -a -o prid. *ki ni vpisan v zemljiško ali računsko knjigo*: nevknjiženi dolg (knjig.); nevknjižena terjatev *terjatev, ki ni zavarovana s hipoteko*

nèvladni -a -o prid. *ki se ne nanaša na vlado*: nevladni organi; nevladne organizacije (mednar. pr.)

nèvměšavanje -a s kar je nasprotno, drugačno od *vmešavanja*: načelo nevmešavanja v notranje zadeve druge države (mednar. pr.)

nèvpisani -a -o prid. *nevpisani*: nevpisana premoženina, pravica

nèvračljivi -a -o prid. *ki ga ni treba vrniti*: nevráčljivi dolg, kredit

nèvračunljivi¹ -a -o prid. *ki ga ni treba vračunati*: darilo, volilo, nevráčunljivo v dedni delež

***nèvračunljivi**² -a -o prid. *neprišteven*: biti nevráčunljiv

nèvračunljivost¹ -i ž lastnost, značilnost *nevráčunliverga*: nevráčunljivost v dedni delež

***nèvračunljivost**² -i ž *neprištevnost*

nèvréden -dna -o prid. *ki ni vreden česa*: nevréden dediščine, zaupanja

nèvrédnost -i ž lastnost *nevrednega*: dedna nevrédnost *dedna nesposobnost zaradi dedičevga nedopustnega ravnanja proti zapustniku*

nèvročljivi -a -o prid. *ki se ne da vročiti*: nevročljiva odločba, pošiljka; nevročljivo vabilo

nevtrálen -lna -o prid. *ki ne pripada nobeni strani*: nevtrálna politika; nevtrálna država; trajno nevtrálna država

nevtralizácija -e ž, v zvezi: nevtralizácija ozemlja *akt, s katerim se določeno ozemlje nevtralizira*

nevtralizirati -am dov. in nedov. *določiti, da se na določenem ozemlju v primeru vojne ne smejo izvajati sovražnosti* **nevtralizirani** -a -o: nevtralizirano ozemlje

nevtrálnost -i ž 1. *nepriustranost v sporu drugih* 2. *mednarodnopravni položaj države, ki ni udeležena v vojni*: trajna nevtrálnost z mednarodno pogodbo *določena obveznost države, da bo v primeru kakršnekoli vojne nevtrálna, in obveznost drugih pogodbenih strank, da tak njen položaj spoštujejo*

nevtrálnostni -a -o prid., v zvezi: nevtrálnostno pravo *pravo, ki ureja mednarodnopravni položaj nevtrálne države*

nèvzdřžen -žna -o prid. *ki se ne da vzdržati, prenesti*: nevzdřžna zakonska zveza

nèvzdřžnost -i ž lastnost, značilnost *nevzdřžnega*: nevzdřžnost zakonske zveze *razvezni razlog*

nèzacarínjen -a -o prid. *ki ni zacarinjen*: nezacarinjeno blago

nèzadolžèn -èna -o prid. *ki ni zadolžen*: nezadolženo posestvo

nèzadòsten -tna -o prid. *ki ni zadosten*: nezadostna izkušnost **nèzadòstni** -a -o: nezadostno jamstvo, kritje

nèzajámčeni -a -o prid. *ki ni zajamčen*: nezajamčeni izračun *pri pogodbi o delu ipd.*

nèzakonít -a -o prid. *ki ni v skladu z zakonom*¹: nezakonit lov, ribolov *lov, ribolov na prepovedan način ali s prepovedanim sredstvom, npr. s pastmi, z razstrelivom, elektriko, omamnim sredstvom* (kaz.); nezakonit obred poroke (kaz.); nezakonit pravni akt; nezakonita izpustitev osebe, ki ji je vzeta prostost (kaz.); nezakonita izterjava, preiskava, vselitev (kaz.); nezakonita oprostitev obveznega plačila (kaz.); nezakonita oprostitev vojaške službe (kaz.); nezakonito dejanje; nezakonito izplačilo, posredovanje (kaz.); nezakonito ravnanje; nezakonito razpolaganje z zaupanim orožjem (kaz.); izdati nezakonito odločbo (kaz.) **nèzakonítí** -a -o: nezakoniti dedič *dedič, ki po zakonu ne deduje*

nèzakonítost -i ž *neskladnost z zakonom*

nèzakónski -a -o prid., v zvezah: nezakonski oče *oče, ki ob rojstvu otroka ni poročen z otrokovo materjo*; nezakonski otrok *otrok, rojen zunaj zakonske zveze*; nezakonska mati *mati, ki ob rojstvu otroka ni poročena z otrokovim očetom*; nezakonska skupnost *moškega in ženske izvenzakonska skupnost moškega in ženske*

nèzakrívljeni -a -o prid. *ki ni nastal po krivdi koga*: nezakrívljeni izostanek od obravnave;

nezakrívljena nevarnost *npr. pri skrajni sili*; nezakrívljena škoda, zmeta; nezakrívljeno poznavanje zakona

nèzamenljiv -a -o prid. *ki se ne da zamenjati*: nezamenljiv bankovec

nèzapádlost -i ž, v zvezi: nezapadlost *terjatve lastnost terjatve, da je še ni mogoče izterjati, ker še ni zapadla*

nèzapísan -a -o prid. *ki ni zapisan*: nezapisano običajno pravo

nèzaposlèni -a -o prid. *ki nima stalne zaposlitve*: nezaposlena oseba

nèzaposlènost -i ž stanje, da je del ljudi *brez stalne zaposlitve*

nèzarubljivi -a -o prid. *ki se ne sme zarubiti*

nèzasegljivi -a -o prid. *ki se ne da zaseči*: nezasegljiva stvar

nèzastáran -a -o prid. *ki še ni zastaral*: nezastarani kazenski pregon; nezastarana pravica, terjatev

nèzastarljiv -a -o prid. *ki ne more zastarati*

nèzastarljivost -i ž lastnost, značilnost *nezastarliverga*: nezastarljivost kaznivih dejanj *genocida in vojnih hudodelstev*

nèzaúpnica -e ž *izjava, da člani kake skupnosti ne soglašajo z delom vodstva, funkcionarjev*: izreči, izglasovati nezaupnico

nèzavarován -a -o prid. 1. *ki ni zavarovan s čim, danim na določeno mesto*: nezavarovano obrežje 2. *ki ni zavarovan z zavarovalno pogodbo*: hiša, nezavarovana zoper požar 3. *ki ni socialno zavarovan*: nezavarovana oseba

nèzavarováni -a -o ki je brez kritja: nezavarovani kredit; nezavarovano posojilo

nèzavéstén -tna -o prid. *ki je brez zavesti* (1): spraviti koga v nezavestno stanje **nèzavéstni** -a -o: nezavestna malomarnost (lat. *negligentia*) *malomarnost, pri kateri se storilec ne zaveda, da lahko nastane prepovedana ali škodljiva posledica, čeprav bi se po okoliščinah ali po svojih osebnih lastnostih tega moral in mogel zavedati*

nèzazídan -a -o prid. *ki ni zazidan*: nezazidano stavbno zemljišče

nèzazídljiv -a -o prid. *ki se po predpisih ne sme zazidati*: nezazídljive površine; nezazídljivo zemljišče

nèzazèlèn -èna -o prid. *ki ni zaželen, dobrodošel*: nezaželen diplomat, tujec *prim. persona non grata*

nèzdružljivi -a -o prid. *ki se s čim izključuje*: nezdržljivi poklici; nezdržljive funkcije

nèzdružljivost -i ž lastnost, značilnost *nezdržliverga*: nezdržljivost funkcij, poklicev

nezgòda -e ž *dogodek, zaradi katerega je človek lažje ali težje poškodovan*: elementarna nezgoda *ki jo povzroči delovanje naravnih sil*; jedrska nezgoda *dogodek ali dogodki pri obratovanju jedrskega objekta, ki povzročijo obsevanost, radioaktivno kontaminacijo delovnega okolja, ljudi ali materialnih dobrin, ki presega z zakonom določene meje*; letalska nezgoda *dogodek, katerega posledica je npr. okvara delov letala, lažja telesna poškodba oseb*; neodvrtljiva, nepredvidena nezgoda; obratna nezgoda *ki se zgodi ob obratovanju*; plovbna, poklicna nezgoda; pomorska nezgoda *npr. trčenje ladij, nasedba ali kak drug dogodek na ladji ali zunaj nje, ki povzroči materialno škodo ladji ali tovoru*; prometna nezgoda *na cesti, v kateri je bilo udeleženo vsaj eno premikajoče se vozilo in je bila v njej ena ali več oseb poškodovana ali pa je bila povzročena materialna škoda*; železniška nezgoda; nezgoda v obratu; odškodnina, premija, renta za nezgodo; zavarovanje za primer nezgode

nezgòdni -a -o prid. *ki se nanaša na nezgodo*: nezgodna postaja; nezgodno zavarovanje

nèzmogljivi -a -o prid. *ki se ne da plačati, poravnati, opraviti*: nezmogljiva dajatev; nezmogljivo breme, delo

nèzmogljivost -i ž lastnost *nezmogliverga*: nezmogljivost dajatev, izpolnitve

nèzmóžen -žna -o prid. *ki ni zmožen*: nezmožen za delo, pridobivanje

nèzmóžnost -i ž *nesposobnost*: objektivna nezmožnost izpolnitve *ki zadeva vsakogar*; subjektivna nezmožnost izpolnitve *ki zadeva le zavezanca*; delna, popolna, pridobitna nezmožnost; trajna, začasna nezmožnost za delo; nezmožnost za vojaško službo

neznan -ána -o prid. *katerega identiteta ni ugotovljena*: neznan avtor, lastnik, storilec; neznan starši; neznan prebivališče

neznanje -a s kar je nasprotno, drugačno od *znanja*: neznanje jezika, ki se uporablja v stopku

neznatén -tna -o prid. 1. *zelo majhen, nepomemben*: neznatna napaka 2. *ki ne dosega velike stopnje*: neznatna družbena nevarnost; neznatna vrednost; neznatne posledice kaznivega dejanja

neznošen -sna -o prid. *ki se ne da prenašati*: neznošno skupno življenje zakoncev

nèzřèl -èla -o prid. *nežrelno in duševno ne polno razvit*: nežrel človek

nèzřèlost -i ž stanje *nezrelega človeka*: biološ-

ka, duševna, moralna, socialna, spolna, telesna, umska nezrelost

nezvést -a -o prid., v zvezi: nezvesta pogodbenca stranka pogodbenca stranka, ki krši pogodbo
nezvestoba -e ž 1. delno neizpolnjevanje prevzete obveznosti: pogodbenca, poslovna nezvestoba; zakonska nezvestoba med zakoncema 2. v zvezi: nezvestoba vazala felonija (pr. zg.)

ničen -čna -o prid. ki je brez pravnih učinkov, posledic: absolutno nična odločba; izreči (upravno) odločbo za nično v celoti ali deloma **nični** -a -o: nični dogovor, postopek, pravni posel; nični upravni akt **upravni akt**, ki ima v zakonu določene nepravilnosti; nična obveznost, pogodba, upravna odločba; nično pravno dejanje pravno dejanje, ki nasprotuje javnemu redu ali morali, prisilnim predpisom ali določenim drugim predpisom

***ničij** -a -e prid. nikogaršnji

ničnost -i ž **hujša stopnja neveljavnosti pravne akta**, posla, ki učinkuje zoper vsakogar in ki jo je treba po uradni dolžnosti upoštevati: delna ničnost npr. pogodbenega določila, ki ni ne pogodbeni pogoj ne odločilen nagib; ničnost pogodbe neveljavnost pogodbe a) ki nasprotuje ustavnim načelom družbene ureditve, prisilnim predpisom ali družbeni moralii b) katere predmet obveznosti je nemogoč, nedopusten, nedoločen, nedoločljiv; ničnost poravnave ali kakega določila poravnave; ničnost (upravne) odločbe odločbe, izdane v stvarih iz sodne pristojnosti; ničnost v (pravdnem) postopku bistvena kršitev določb (pravdnega) postopka; posledica, vzrok ničnosti; uveljavljanje ničnosti

ničnostni -a -o prid., v zvezah: *ničnostni razlog razlog, ki omogoča izpodbijanje pravnomočne sodne odločbe zaradi hujše prekršitve določb pravnega postopka; *ničnostna pritožba pravno sredstvo zoper senatne sodbe po kazenskem postopku; *ničnostna tožba tožba za obnovo civilnega postopka zaradi hude kršitve procesnih predpisov

nikalni -lna -o prid. ki izraža zanikanje: nikalni odgovor; nikalna izjava

nikogaršnji -a -e prid., v zvezah: nikogaršnja stvar (lat. res nullius) stvar, ki ni ali ni več predmet lastniške pravice, npr. opuščena stvar; nikogaršnje ozemlje (lat. terra nullius) ozemlje, ki ne pripada nobeni državi

nivó -ja m kar opredeljuje vrednost pojava: gospodarski, politični, socialni, življenjski nivo; nivo cen, izobrazbe

nizek -zka -o prid. ki je glede na možni razpon na

spodnji, izhodiščni meji: nizka cena **nizki** -a -o: nizki gozd gozd z drevesi, zraslimi iz poganjkov na panjih, sin. panjevec; nizki tečaj valute

nizkóten -ma -o prid. ki ima negativne moralne lastnosti: nizkoten nagib kaznivega dejanja

nizvódni -a -o prid. ki ima smer vodnega toka: nizvodna plovba

nižjestópenjski -a -o prid. ki je glede na razvrstitev za stopnjo nižji od drugega: nižjestopenjska sodba; nižjestopenjsko sodišče

nižji -a -e prid. ki je glede na razvrstitev po položaju, pomembnosti, odgovornosti na manj pomembnem mestu: nižji čin, organ; nižja in stanca; sodišče nižje stopnje

NOB -ja [énóbé] m narodnoosvobodilni boj

nočni -a -o prid. ki se nanaša na temni del dneva: nočni čas, čuvaj; nočna delovna izmena, (dežurna) služba; nočno delo ant. dnevno delo; prepoved nočnega dela prepoved, npr. za delavke med nosečnostjo ali z majhnim otrokom, za delavce, mlajše od 18. leta, v primerih, določenih z zakonom; motiti nočni mir

nočnina -e ž plačilo za prenočevanje

noksalni -a -o prid., v zvezah: noksalna odgovornost odgovornost očeta ali gospodarja za delikte sinov ali sužnjev (rim. pr.); noksalna pravda, tožba

nomádski -a -o prid., v zvezi: prepoved nomadske paše prepoved paše, pri kateri se živina seli iz kraja v kraj zunaj organiziranih pašnikov

nomenklátúra -e ž sistematično urejen skupek imen za predmete kake stroke, delovnega področja, vede: carinska, kemijska nomenklatura; nomenklatura poklicev, proizvodov, storitev

nominála -e ž (lat. pretium nominale) imenska vrednost, imenski znesek, na katerega se glasi vrednotnica: nominale obveznice, poštna znamke, vrednostnega papirja

nominalízem -zma m, v zvezi: načelo monetarnega nominalizma načelo, da mora dolžnik plačati tisto število denarnih enot, na katero se glasi obveznost, če je predmet obveznosti vsota denarja

nominálni -a -o prid. 1. ki je kaj samo po imenu: nominalni lastnik, premoženjski davek 2. ki je številčno določen, sin. imenski (1): nominalni znesek; nominalna cena; nominalna vrednost osebnega dohodka, vrednostnega papirja

nominátni -a -o prid., v zvezi: nominatna pogodba pogodba z imenom, določenim v zakonitem predpisu, sin. imenska pogodba

nómokánon -a m, v pravoslavnem cerkvenem pravu zbirka cerkvenih in svetnih zakonov, ki se nanašajo na cerkvena razmerja

nórma -e ž 1. pravilo, predpis: abstraktna norma ki se nanaša na vnaprej zamišljeno družbeno razmerje, v katerem pravnemu subjektu dovoljuje, prepoveduje ali zapoveduje določen način vedenja in ravnanja; blanketna norma ki npr. v celoti ali delno ne opredeli kate-re od sestavin pravnega pravila, ampak pooblašča drug predpis ali uporabnika pravila, da ga vsebinsko opredeli; dispozitivna norma ki sicer določa, kako naj se pravni naslovljenec vede in ravna (dispozicija), vendar jo tu lahko zamenja z lastno dispozicijo v mejah pravnega upravičenja; kogentna norma ki nalaga določeno vedenje in ravnanje kot brezpogojno obveznost; kolizijska norma ki določa, katero pravo je treba uporabiti pri steku norm z različnih pravnih območij (mednar. zas. pr.); moralna norma ki se nanaša na pošteno in častno ravnanje; pozitivna, prepovedna, zapovedna norma; pravna norma; ustavna norma določena v ustavi; zakonska norma določena v zakonu; **jurisdikcijska norma predpisi v pristojnosti civilnih sodišč 2. količina dela, ki ga mora delavec opraviti v določenem času: delovna norma; doseči, prekoračiti normo; delati po normi

normálen -lna -o prid. navaden, običajen, pravičen: normalen potek dogodkov; normalni odnosi med državami; normalni pogoji; normalna cena, teža, vrednost; normalne obresti; normalno obdavčenje, poslovanje **normálni** -a -o: normalni delovni čas, dobiček, razvoj

****normáljije** -lij ž, ma. pravila, navodila, načelni razpisi na podrejene oblasti: zbirka normalij **normalizácija** -e ž prehod v običajno, urejeno stanje

normalizirati -am dov. in nedov. narediti, da kaj preide v običajno, urejeno stanje: normalizirati promet

normatív -a m a) kar velja kot pravilo b) kar predpisuje pravila: normativ porabe dela, surovin količina delovnega časa, surovin, potrebna za izdelavo kakega izdelka; normativ stroškov; tehnični normativi

normativistični -a -o prid., v zvezi: psihološko normativistično pojmovanje krivde vrednostno pojmovanje krivde

normatívni -a -o prid. a) ki velja kot pravilo b) ki predpisuje pravila: normativni akt; normativni del splošnega dela proračuna; normativni

sistem pri ustanavljanju društev sistem, po katerem je društvo ustanovljeno, ko so izpolnjeni pogoji zakona; normativni znaki dejanskega stanu kaznivega dejanja znaki, ki izražajo pravne kategorije ali vrednostne pojme; normativne določbe; normativne funkcije republike, občine; normativno navodilo; normativno pojmovanje krivde

normíranje -a s glagolnik od normirati: pravno normiranje; normiranje dela

normírati -am dov. in nedov. urediti s predpisi: normirati cene, izdatke in stroške, obveznosti; normirati z zakonom **normíran** -a -o: normirani plačilni pogoji, stroški; normirano delo prim. delovna norma

noséčnica -e ž noseča ženska

noséčnost -i ž stanje noseče ženske: namišljena nosečnost; prekinitev nosečnosti; pravica do posebnega varstva med nosečnostjo; pravica do začasne zadržanosti z dela zaradi nosečnosti in poroda

nosílec -lca [-uc-] m 1. kdor ima kaj priznano: nosilec odlikovanja; nosilec patenta oseba, katere izum je zavarovan s patentom, ali njen pravni naslednik; nosilec inovacije, izkaznice; nosilec najemne, stanovanjske pravice 2. kdor je odgovoren za opravljanje kakega dela, dejavnosti: nosilec funkcije, oblasti, pravic in dolžnosti; nosilec posla v zunanjetrgovinskem prometu; nosilec samostojnega osebnega dela; nosilci družbenega načrtovanja, proračunskih sredstev 3. v zvezi: nosilec zvoka, slike npr. magnetofonski, filmski trak

nosílnost -i ž lastnost stvari glede na največjo mogočo obremenitev: nosilnost ladje, mostu, vozila

nosíti nósim nedov. 1. imeti kaj pri sebi: nositi znak odlikovanja; nositi orožje 2. v zvezi: nositi stroške biti plačnik stroškov 3. imeti plod v telesu noséč -éča -e: noseča ženska

nostrificírati -am dov. in nedov. 1. z odločbo priznati spričevalu tuje šole enakopravnost s spričevalom domače šole enake vrste: nostrificirati diplomu, spričevalo 2. razglasiti v tujini izdane obveznice za domače: nostrificirati vrednostne papirje

nostrifikácija -e ž priznanje enakopravnosti spričevala tuje šole s spričevalom domače šole enake vrste z odločbo: nostrifikacija diplome, spričevala; klavzula, odločba o nostrifikaciji; organ, pristojen za nostrifikacijo

nostrifikácijski -a -o prid. ki se nanaša na nostrifikacijo: nostrifikacijski izpit

nóstro neskl. prid. (it. nostro naš), v zvezi: nostro

garancija *garancija, ki jo da narodna banka tujini za domačega nalagodajalca*

nošenje -a s *glagolnik od nositi (1)*: nošenje odlikovanj, orožja

nota -e ž 1. *uradno sporočilo med vladami držav*: diplomatska nota; verbalna nota *osebno izročeno, prebrano, nepodpisano diplomatsko sporočilo*; kolektivna nota *skupna nota več držav* 2. *trgovski račun* 3. v zvezi: državna nota *državni papirnati denar*

notár -ja m *od države imenovan pravnik, ki kot oseba javnega zaupanja sestavlja listine o pravnih poslih, overja podpise, prepise, prevode*: *notar kot sodni poverjenik za opravljanje zapuščinskih obravnav

notariát -a m *javna služba notarske dejavnosti*

notárski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na notarja*: notarski akt, arhiv, *zapis; notarski pripravnik; notarska listina, nagrada, pogodba, tarifa; notarska zbornica do l. 1945; *notarsko pismo *notarski zapis, npr. pogodbe* 2. v zvezi: **notarski red *zakonski predpis o notariatu*

notíca -e ž 1. *kratek zapis* 2. *kratko poročilo v časopisu*: časopisna notica

notificirati -am dov. in nedov., v zvezi: *notificirati akreditiv obvestiti uporabnika akreditiva, da je banka prevzela akreditivno obveznost*

notifikácija -e ž 1. *glagolnik od notificirati*: notifikacija akreditiva; notifikacija protesta *obvestilo o protestu zaradi odklonitve akcepta ali plačila (men.)* 2. *uradno sporočilo drugi državi*: notifikacija o pristopu h konvenciji

notifikácijski -a -o prid. *ki se nanaša na notifikacijo*: notifikacijski akt; notifikacijska dolžnost

notíranje -a s *glagolnik od notirati*: borzno, devizno notiranje

notírati -am nedov. in dov. 1. *na borzi določiti ceno*: notirati cene blaga, tečaje deviz, valut vrednotnic 2. *imeti ceno na borzi*: delnica, denar notira

notórični -a -o prid. *notorni*

notóričnost -i ž *lastnost, značilnost notornega*

notórní -a -o prid. *splošno znani*: notorno dejstvo *dejstvo, ki ga ni treba dokazovati*

notranji -a -e prid. 1. *ki je, poteka znotraj države*: notranji promet; notranja kolonizacija *usmerjeno naseljevanje na lastnem ozemlju*; notranja plovba *plovba po rekah, prekopih in jezerih*; plovna pot *notranje plovbe reka, prekop ali jezero*; notranje vode *vode v notranjosti države, t. j. reke, prekopi, jezera*; notranje morske vode *deli morja, obdani s kopnim ozemljem, ki so v plovni zvezi s terito-*

rialnim morjem, npr. vode v pomorskih pristaniščih 2. *ki se nanaša na določeno organizirano skupnost, državo*: notranji državni dolg *obveznost države iz kredita, dobljenega od domače fizične ali pravne osebe*; notranji kredit; notranji mir *nemoteno pravno urejeno družbeno življenje v državi*; notranja arbitražna reševanje sporov *v razsodniškem postopku med deli samoupravne organizacije*; notranja politika; notranja trgovina *trgovina, pri kateri sta kupec in prodajalec na istem carinskem območju*; notranja varnost države; notranje navodilo; notranje posojilo *posojilo, najeto pri domačem posojilodajalcu*; vmešavati se *v notranje zadeve druge države*

notranjost -i ž, v zvezi: *notranjost države ozemlje, oddaljeno od državne meje*

nov nŏva -o prid. *ki je nedavno nastal, bil odkrit*: nov dokaz, postopek, predpis; nova država, obravnava, obtožnica, okoliščina, sodba; novo besedilo zakona, dejstvo

novácija -e ž *prenovitev (1)*

novácijski -a -o prid. *prenovitveni*

nováčenje -a s *nabor*

novátor -ja m *avtor tehnične izboljšave*

novátorka -e ž *ženska oblika od novator*

novátorski -a -o prid. *ki se nanaša na novatorja ali novatorstvo*: novatorska diploma, nagrada

novátorstvo -a s *dejavnost novatorjev*

novčni -a -o prid. *ki se nanaša na novce*: novčna kovina; novčna mera *številno kovancev, ki se nakuje iz težne enote novčne kovine*

novéc -vca m *kovinski denar*

novéla -e ž, v zvezi: *zakonska novela spreminjalni, dopolnilni zakon*

novelíranje -a s *glagolnik od novelirati*: noveliranje zakona *sprememba, dopolnitev veljavnega zakona*

novelírati -am dov. in nedov. *spremeniti, dopolniti veljavni zakon* **novelírani** -a -o: novelirani zakon; novelirano besedilo

novorojénček -čka m *pred kratkim rojen otrok*: najdba novorojenčka; raztelesenje trupla novorojenčka

novorojénec -nca m *novorojenček*

novorojénka -e ž *ženska oblika od novorojenec*

novóst -i ž *lastnost, značilnost novega*: novost iznajdbe, patenta

novóta -e ž *novo dejstvo, novo dokazilo v postopku*: novota za sodišče (lat. noviter producta); novota za stranke (lat. noviter reperta)

nrávní -a -o prid. *moralni*: npravni red, zakon; npravna neoporečnost, primernost; npravno vedenje

nrávnost -i ž, v zvezi: *javna nravnost javna moralala*

nrárvstveni -a -o prid. *ki se nanaša na moralo*: *nravstvena policija, vzgoja; *nravstveno spričevalo *listina, ki jo izda občina o vedenju osebe*

nújni -a -o prid., v zvezah: 1. *nujni ukrepi ukrepi za zavarovanje določene javne koristi, npr. javnega reda in miru, varnosti življenja ljudi in premoženja*; nujna cesija *obvezna cesija na zahtevo plačnika*; nujna pošiljka *pošiljka, ki se dostavi takoj, ko prispe v naslovni kraj, sin. ekspresna pošiljka*; nujna pot *pot na nepremičnino, ki nima za redno obdelavo ali uporabo potrebne potne zveze z javnim potnim omrežjem* 2. *nujni dedič zakoniti dedič, upravičen do dela zapuščine, ki se mu z oporoko ne more odvzeti*; nujni delež *del zapuščine, ki ga mora zapustnik zapustiti nujnemu dediču*; nujno dedovanje *dedovanje kroga nujnih dedičev, ki ga določa zakon*; nujno sotorilstvo *udeležba pri kaznivem ali škodnem dejanju, kadar dejanski stan določenega kaznivega dejanja predpostavlja več storilcev, npr. oseb, ki sodelujejo pri oboroženem upor*

nújnost -i ž *dejstvo, da se kaj ne sme, ne da opustiti, odložiti brez nezaželenih, neprijetnih posledic*: nujnost opravila, predloga, ukrepa

nukleárni -a -o prid. *jedrski*: nuklearni riziko; nuklearna naprava, odgovornost, škoda; nuklearno gorivo

nullum crimen, nulla poena sine lege praevia [núlum krímen, núla péna síne lége prévia] lat. *načelo, da nikomur ne sme biti izrečena kazen za dejanje, ki ga zakon ne določa kot kaznivo, še preden je bilo storjeno, in za katero ni bila z zakonom predpisana kazen*

numerus clausus [númerus klávzus] lat. *(omejeno število)*, v zvezi: *numerus clausus za učenje, študente omejitve vpisa v določene vrste ali stopnje šol*

nunciátúra -e ž *papežev diplomatski predstavništvo*

núncij -a m *papežev diplomatski predstavnik na ravni veleposlanika v državah, kjer je tudi po položaju doyen diplomatskega zbora (kan.)*

nupturiént -énta m *ženin*

nupturiéntka -e ž *nevesta*

o predl., v zvezah: 1. izrek o krivdi in kazni; dvomiti o poštenosti sopogodbenika; odločati o delu, dohodku, poslovanju delovne organizacije, podjetja 2. o pravem času

ob predl., v zvezah: 1. ob enakem delu, enaki krivdi; ob istih pogojih 2. ob zapadlosti 3. tatvina ob požaru, povodnji, naravni nesreči

obála -e ž pas zemlje ob morju, jezeru: morska obala; uporaba morske obale

obálni -a -o prid. ki se nanaša na obalo: obalni pilot; obalna občina; obalna pilotaža; obalna plovba plovba po obalnem morju med lukami iste države; obalno morje notranje morske vode in teritorialno morje

obárvani -a -o prid., v zvezi: obarvani naklep motivirani naklep

obcéstni -a -o prid. ki je ob cesti: obcestno zemljišče

občan -ána m 1. kdor stalno živi v občini: častni občan častni naslov za zaslužne osebe 2. nosilec pravic, svoboščin in dolžnosti, določenih z ustavo 3. *kdor ima v občini domovinsko pravico

občánstvo -a s pripadnost določeni občini: častno občanstvo

občasni -a -o prid. ki nastopa, se pojavlja, deluje v časovnih presledkih: občasni arbiter, sodnik; občasni dohodek, obračun; občasna datatev; občasna publikacija, storitev; občasna terjatev vzdrževalnina, obresti, anuitete ipd.; občasna zaposlitev; občasno delo, nadzorstvo, poročilo; občasno stanovanje stanovanje, ki ga od časa do časa uporablja lastnik zase ali za svoje ožje družinske člane, sin. sekundarno stanovanje; občasno obračunati, pregledati račune

občekoristen -tna -o prid. splošno koristen: občekoristen namen; občekoristna ustanova

občeljudski -a -o prid., v zvezi: občeljudsko premoženje splošno ljudsko premoženje

občevalni -a -o prid. ki se nanaša na občevanje (1): občevalni jezik jezik, ki ga uporabljajo ljudje v medsebojnih stikih; občevalna sredstva občila

občevanje -a s 1. dogovarjanje, sporazumevanje: neposredno, osebno, poslovno, pravno, uradno občevanje; občevanje po diplomatski poti; občevanje med sodišči; občevanje s strankami 2. v zvezi: spolno občevanje spolni odnosi

občeváti -újem nedov. 1. dogovarjati se, sporazumevati se 2. v zvezi: spolno občevati imeti spolne odnose

občí -a -e prid. splošni: Obči državljanski zakonik civilni zakonik Avstrije iz l. 1811 (krat. ODZ); občá sodba normalni izrek avtonomnega sodišča (pr. zg.); občá uprava vrsta upravnega resorja; občé pravo prevzeto rimsko, kantsko in lombardsko fevdno pravo (pr. zg.); občá pravna načela

občílo -a s, nav. mn. sredstvo, ki omogoča izmenjavo, posredovanje informacij, npr. telefon, telefaks, sin. komunikacijsko sredstvo: javna občila sredstva javnega obveščanja; kršitev tajnosti občil

občína -e ž 1. samoupravna in temeljna družbenopolitična skupnost: sedež, skupščina, statut občine 2. temeljna upravna enota: **davčna občina katastrska občina; *domovinska občina v katero je kdo pristojen po rojstvu ali državni službi do l. 1945; katastrska občina ozemlje, določeno z namenom, da se olajša predpisovanje davka na dohodek od kmetijskih zemljišč in obsega navadno območje ene ali več vasi; krajevna občina (pr. zg.); *mestna občina z enakimi pristojnostmi, kot jih je pred njo imela statutarna občina; **naborna občina; podeželska občina; trška občina občina trga (pr. zg.); vaška občina (pr. zg.); statutarna občina z lastnim statutom, izvzeta iz splošne deželne občinske zakonodaje od l. 1849 do l. 1934; *zdravstvena občina 3. skupna vaška zemlja (pr. zg.), sin. gmajna

občínski -a -o prid. ki se nanaša na občino: občinski arhiv, register prebivalstva, statut, upravni organ; občinski davek, proračun, *občinski odbornik; občinski okoliš, pašnik; *občinski predsednik župan; občinski sodnik za

prekrške, *tajnik; *občinska avtonomija; občinska cesta, davščina; občinska deska deska, na kateri se pritrjujejo občinski razglasi; občinska doklada; promet na območju občine; občinska skupščina, taksa, uprava; občinske finance, volitve; *občinsko članstvo domovinstvo; občinsko javno pravobranilstvo, javno tožilstvo; *občinsko predstojništvo županstvo; občinsko sodišče; **občinsko staršinstvo župan s svetovalci

občni -a -o prid. 1. ki velja za vse: Občni državljanski zakonik (krat. ODZ) Obči državljanski zakonik; občna seja vrhovnega sodišča seja, ki jo sestavljajo predsednik in vsi sodniki tega sodišča 2. v zvezi: občni zbor sestanek članov kake organizacije, društva zaradi odločanja o stvareh, ki jih določa statut

občútek -tka m zavedanje, doživljanje določenega stanja: občutek ogroženosti, pravne varnosti

obdaríti -im dov. dati darilo

obdarjéneč -nca m kdor sprejme podarjeni predmet, darilo

obdarjénka -e ž ženska oblika od obdarjenec

obdávčenec -nca m kdor je obdávčen

obdávčenje -a s glagolnik od obdávčiti: dvojno, enakomerno, neenakomerno, neenako, pavšalno, pravično, pravilno, progresivno, sorazmerno obdávčenje; lastno obdávčenje občanov; obdávčenje dohodka, gospodinjstva, premoženja, proizvodov, prometa; obdávčenje po katastru po katastrskem dohodku; regresija obdávčenja zmanjšanje davčne stopnje ob večanju davčne osnove

obdávčenka -e ž ženska oblika od obdávčenec

obdávčenost -i ž stanje obdávčenega: enakomerna obdávčenost

obdávčevanje -a s glagolnik od obdávčevati: dvojno obdávčevanje davčnega zavezanca za isti davčni predmet in isto davčno obdobje po več različnih davčnih upnikih

obdávčiti -im dov. naložiti, odmeriti, predpisati davek, davščino obdávčeni -a -o: obdávčeni dohodki; obdávčeno premoženje

obdávčljívi -a -o prid. ki se sme obdávčiti: obdávčljivi dohodek

obdélati -am dov. 1. načrtno pripraviti zemljo in vanjo kaj vsaditi, vsejati 2. z orodjem, strojem ali določenim postopkom dati čemu določeno obliko, lastnost: ročno, strojno obdelati les 3. na določen način urediti, pripraviti za uporabo: obdelati statistične podatke

obdeláva -e ž 1. glagolnik od obdelati (1): obdelava zemljišča 2. glagolnik od obdelati (2):

obdelava surovin 3. glagolnik od obdelati (3): obdelava statističnih podatkov

obdelovalni -a -o prid. ki se nanaša na obdelovanje (1): obdelovalni stroški; obdelovalna kmečka zadruga; obdelovalna površina, zemlja; kmetijska obdelovalna zemljišča zemljišča, ki so po podatkih zemljiškega katastra neglede na rabo označena kot njive, vrtovi, plan-tažni sadovnjaki, ekstenzivni sadovnjaki, vinogradi, hmeljišča in travniki

obdelováňje -a s glagolnik od obdelovati (1): krajevno običajno obdelovanje zemljišča

obdelováti -újem nedov. 1. načrtno pripravljati zemljo in vanjo kaj vsaditi, vsejati 2. z orodjem, strojem ali določenim postopkom dati čemu določeno obliko, lastnost: obdelovati kovine 3. na določen način urediti, pripravljati za uporabo: obdelovati podatke

obdóbje -a s časovno omejeno trajanje, sin. razdobje: obračunsko, proračunsko obdobje; neupoštevna obdobja dela ki se ne štejejo v pokojninsko dobo

obdolžénčev -a -o [-úž-] prid. ki se nanaša na obdolženca: obdolženčev zagovor; obdolženčeva izjava, izpovedba, obramba, pripomba, pritožba; obdolženčeva osebnost; obdolženčeva pravica npr. do obrambe; obdolženčevo priznanje

obdolžéneč -nca [-úž-] m a) oseba, zoper katero teče preiskava ali je vložena obtožnica, obtožni predlog, zasebna tožba (kaz. post.) b) kdor je obdolžen, obtožen, obsojen sploh: priprti obdolženec; obdolženec na begu; braniti obdolženca

obdolžénka -e [-úž-] ž ženska oblika od obdolženec: zaslišanje obdolženke

obdolžénkin -a -o [-úž-] prid. ki se nanaša na obdolženko: obdolženkinino priznanje

obdolžílni -a -o [-úž-] prid. ki dela koga za krivega česa: obdolžilna priča; obdolžilno gradivo

obdolžítev -tve [-úž-] ž glagolnik od obdolžiti: žaljiva obdolžitve zatrevanje ali razširjanje česa žaljivega o drugi osebi, kar lahko škoduje njeni časti in dobremu imenu (kaz.)

obdolžíti -ím [-úž-] dov. izraziti mnenje, prepričanje o kom, da je storil kaznivo dejanje: obdolžiti koga tatvine, umora (kaz.); obdolžiti koga po krivem; obdolžiti več ljudi istega dejanja; žaljivo obdolžiti obdolžen -éna -o: biti česa obdolžen

obdržáti -ím dov. narediti, da kaj ne pride v last drugega: obdržati aro, posest, stvar namesto plačila

obducēt -ēnta m *raztelesēvalec*

obducirati -am dov. in nedov. *raztelesiti*: obducirati truplo

obdukcija -e ž *raztelesenje*: sodna obdukcija ki jo *odredi sodišče*

obdukcijski -a -o prid. *ki se nanaša na obdukcijo*: obdukcijski izvid, zapisnik; obdukcijski stroški

obeléžba -e ž *zaznamovanje z vidnimi znaki*: davčna obeležba s trakom ipd.

obésiti -im dov. *namestiti kaj tako, da je oprto, pritrjeno zgoraj in visi obésiti se usmrtiti se tako, da lastna teža zategne zanko okoli vratu obéšen* -a -o: nevarno obešena stvar

obéšenje -a s 1. *izvršitev smrtne kazni tako, da si kdo z lastno težo zategne zanko okoli vratu*: biti obsojen na smrt z obešenjem 2. *glagolnik od obesiti se*: samomor z obešenjem

obglávití -im dov. *usmrtiti z odsekanjem glave obglávljenje* -a s *izvršitev smrtne kazni z odsekanjem glave*: obglavljenje z giljotino, mečem, s sekuro

obgrádje -a s 1. *ozemlje nižjega sodstva* (pr. zg.) 2. *pomirje* (pr. zg.)

obhód -óda m *glagolnik od obhoditi*: ogledni obhod; službeni obhod *lovskega čuvaja ipd.*; obhod meje, spornega sveta; redni obhod meja (pr. zg.)

obhoditi -hódim dov. *opraviti kako pot z določenim namenom*: obhoditi meje zemljišča

obhódni -a -o prid. *ki se nanaša na obhod*: obhodni in opazovalni okoliš *milčnika*; obhodni zapisnik *zapisnik o obhodu*

običáj -a m, nav. mn. *pravilo za ravnanje, nastalo na podlagi daljšega uporabljanja*: bančni, borzni običaji; dobri poslovni običaji *pravila poslovne etike, ki so se izoblikovala v poslovnem prometu*; krajevni, pravni običaji; trgovski, poslovni običaji; običaji v prometu; izpolniti menico po običaju; kršiti, spoštovati običaje

običájjen -jna -o prid. *ki se pogosto pojavlja v enaki meri, na enak način*: običajen dobiček; običajni pogoji pogodb; običajni izdatki; v kraju običajna cena; običajna kakovost blaga *kakovost po poslovni navadi v kraju prodajalca*; običajna nagrada; običajna obrestna mera *običájni* -a -o: običajno darilo *darilo, ki ga dajo sorodniki, prijatelji*; običajno pravo *neuzakonjena pravna pravila, ki temeljijo na ustaljeni rabi in pravnem prepričanju o njihovi obveznosti*; trgovinsko običajno pravo

obid -a m *ravnanje, s katerim se formalno ne kr-*

ši zakon, v resnici pa se skuša doseči to, kar zakon prepoveduje: obid zakona

obidenje -a s *obid*

obísk -a m 1. *bivanje, zadrževanje pri kom zaradi uradnih, neuradnih stikov*: protokolarni obisk tujega diplomata; zdravniški obisk na domu 2. *glagolnik od obiskati (1)*: pravica pripornika, zapomnika do obiskov; obisk predavanja

obiskáti -iščem dov. 1. *iti, priti h komu zaradi prijateljskih, družabnih stikov*: pravica obsojenca, da ga obiščejo sorodniki 2. *opraviti kako pot z določenim namenom*: obiskati lokal; obiskati predavanje *udeležiti se ga*

obiskovánje -a s *glagolnik od obiskovati (2)*: prepoved obiskovanja določenih vrst lokalov, prireditelj vrsta *navodila mladostniku ob izreku strožjega nadzorstva* (kaz.)

obiskováti -újem nedov. 1. *hoditi, prihajati h komu zaradi prijateljskih, družabnih stikov* 2. *opravljati kako pot z določenim namenom*: obiskovati nočne lokale; obiskovati predavanja *udeleževati se jih*

obítí -ídem dov. *doseči, kar zakon prepoveduje, ne da bi bil pri tem formalno kršen, sin. izigrati*: obiti davčno obveznost, predpis, prepoved; obiti določbo zakona (lat. in fraudem legis agere)

objáva -e ž *sporočitev česa javnosti s tiskom, po radiu, televiziji ali z drugim sredstvom javnega obveščanja*: nedovoljena objava pisanj osebnega značaja (kaz.); objava avtorskega dela; objava informacije, mnenja, odgovora, popravka *po zakonu o javnem obveščanju*; objava nagrade *javna obljuba nagrade*; objava nagradnega tekmovanja; objava oporoke *razglasitev oporoke*; objava sodbe *pri obsodbi za kaznivo dejanje obrekovanja ali žaljive obdolžitve* (kaz.); objava sodbe ali popravka *pri kršitvi osebne pravice*; objava o neupravičenosti obsodbe oziroma o neutemeljenosti odvzema prostosti (kaz. post.); objava v uradnem glasilu *npr. zakona, predpisa, splošnega akta, podatkov, vpisanih v sodni register*

objáviti -im dov. *sporočiti kaj javnosti s tiskom, po radiu, televiziji ali z drugim sredstvom javnega obveščanja*: objaviti avtorsko delo, izid volitev, popravek, razglas, zakon; objaviti sodbo, statistične podatke, tečaje valut, znanstvena dognanja; objaviti na običajen način; objaviti v uradnem listu

objávni -a -o prid., v zvezi: objavna deska *deska za razglase*

objékt -a m 1. *predmet, stvar*: agrarni objekt *po-*

sestvo, ki spada pod agrarno reformo; davčni objekt *predmet obdavčenja*; objekt kaznivega dejanja *življenje, telo, premoženje, prostost ipd.* 2. *zgradba*: gostinski, gradbeni, investicijski, jedrski, reprezentančni objekt; prevzem gradbenega objekta *prevzem, pri katerem se ugotavlja skladnost izvedbe z odobrenim načrtom*

objektivén -vna -o prid. *ki temelji na dejstvih, je v skladu z dejanskim, resničnim stanjem*: objektivna plačilna zamuda; objektivna resnica **objektivní** -a -o v zvezah: objektivni pogoj kaznivosti *pogoj, pri katerem je kaznivost inkriminiranega dejanja vezana na nastanek določene posledice, npr. pri kaznivem dejanju ogrožanja javnega prometa lahka telesna poškodba ali večja premoženjska škoda*; objektivni trgovinski posel *absolutni trgovinski posel*; objektivna odškodninska, kazenska odgovornost *odgovornost brez krivde*; objektivna koncepcija kaznivega dejanja *koncepcija, po kateri je dejanje kaznivo neglede na kazensko odgovornost storilca*; objektivna teorija o odgovornosti za poskus (kaz.)

objektivnost -i ž *nepristranskost*: objektivnost sodstva

objéktni -a -o prid., v zvezi: objektni davek *davek, ki upošteva le davčni predmet, ne pa osebne razmere davčnega zavezanca*

objéstnost -i ž v zvezi: povzročitev škode iz objestnosti *prevelike sproščenosti, premajhne-ga čuta odgovornosti*

oblást -i ž 1. *pravica ukazovanja, odrejanja v organizirani družbeni skupnosti*: absolutistična, avtonomna, centralna oblast; deljena oblast *ki je razdeljena na zakonodajno, izvršilno in sodno, ant. enotna oblast*; demokratična, disciplinska oblast; diskrecijska oblast *sodišča pri materialnem procesnem vodstvu ipd.*; državna oblast; enotna oblast *ant. deljena oblast*; izvršilna oblast *izvršni sveti družbenopolitičnih skupnosti ipd.*; kaznovalna, krajevna, nadrejena, nadzorna oblast; očetovska oblast (lat. patria potestas); okupacijska oblast *pri vojaški zasedbi tujega ozemlja*; okupatorska oblast; patrimonialna oblast *javna oblast, združena z zemljiško lastnino* (pr. zg.); sodna oblast; teritorialna, upravna, zakonodajna oblast; delitev oblasti *delitev na zakonodajno, izvršilno, sodno oblast, sin. trojna delitev oblasti, ant. enotnost oblasti*; enotnost oblasti *ant. delitev oblasti*; trojna delitev oblasti *gl. delitev oblasti*; nosilec oblasti; prenos oblasti; oblast pripada komu; imeti, izvajati,

prevzeti, lastiti si oblast; priti do oblasti; priti pod oblast 2. *obvladanje*: dejanska oblast nad stvarjo *pri detenciji ipd.*; imeti v oblasti svoje ravnanje *prim. voluntaristična sestavina prištevosti* 3. *samoupravno ozemlje, teritorialna upravna enota*: Avtonomna kosovsko-metohijska oblast od l. 1945 do l. 1963; Ljubljanska, Mariborska oblast od l. 1922 do l. 1929; spadati pod oblast 4. v zvezi: Visoka oblast za premog in jeklo (mednar. pr.)

oblástni -a -o prid. *ki se nanaša na oblast (3)*: oblastni ljudski odbor Avtonomne kosovsko-metohijske oblasti; *oblastni odbor *npr. Ljubljanske, Mariborske oblasti* od l. 1922 do l. 1929

oblástveni -a -o prid. *ki se nanaša na oblast (1)*: oblastveni akt; oblastveni predstavnik, ukrep; oblastvena odločba, odobritev; oblastveno dovoljenje, navodilo, poslovanje, prisiljevanje ***oblástvo** -a s *javni organ, ki izvršuje oblast*: civilno, nadrejeno, nadzorno, sodno, upravno, vojaško oblastvo

obléka -e ž, v zvezah: službena obleka *uniforma*; razdeljevati obleko

oblíčni -a -o prid. *ki ima pravno predpisano obliko*: oblíčni akt, pravni posel; oblíčni predpis, *ki določa pravno predpisano obliko*; oblíčna izjava, napaka, pogodba, pomanjkljivost

oblíčnost -i ž v postopku *predpisana oblika za veljavnost določenega pravnega posla ali dejanja*: bistvena, pravna, procesna, zakonska oblíčnost

oblíčnostni -a -o prid. *ki se nanaša na oblíčnost*: oblíčnostni predpis

obligácija -e ž 1. *obveznost (1)* 2. *obveznica (1)*: prednostna obligacija

obligácijski -a -o prid. *ki se nanaša na obligacijo*: obligacijski posel, zahtevek; obligacijski vrednostni papir *ček, menica, kupon, obveznica*; obligacijska pogodba; obligacijska pravica *pravica upravičenca nasproti zavezanecu v obligacijskem razmerju*; obligacijska pravica rabe *pri najemu, zakupu*; obligacijsko pravo, razmerje

obligácijskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na obligacijsko pravo*: obligacijskopravni učinek, zahtevek; obligacijskopravna določba, pogodba; obligacijskopravna tožba *tožba, ki se opira na obligacijsko razmerje*

obligatórni -a -o prid., v zvezi: obligatorni pripor *obvezni pripor* (kaz. post.)

oblíka -e ž 1. *predpisani ali dogovorjeni ustni ali pisni izraz, na katerega pravo veže določene pravne učinke*: dogovorjena, (ne)pi-

smena, pravna, procesna oblika; slovesna oblika npr. *oblika listine, ki je sestavljena pred javnim organom*; zakonita oblika; oblika oporoke, pravnega posla, sklenitve zakonske zveze; pomanjkljivosti v obliki 2. vrsta: krivdne oblike *naklep, malomarnost*; oblika dela *obvezno, prisilno delo ipd.*; oblika družbe, države, vladavine; huda oblika kaznivega dejanja

oblikovalni -a -o prid. ki se nanaša na oblikovanje: oblikovalni predlog, učinek; oblikovalna pravica, da subjekt z enostranskim dejanjem vpliva na nastanek, spremembo ali prenehanje pravnega razmerja; oblikovalna sodba sodba, ki ustvarja novo pravno razmerje, spreminja obstoječe ali odreja njegovo prenehanje (pravd. post.); oblikovalna tožba tožba za ustanovitev, spremembo ali razveljavitev pravnega razmerja; oblikovalno upravičenje možnost spremeniti ali razdreti obstoječe pravno razmerje z enostransko izjavo, npr. z odpovedjo, opominom, odobritvijo ali z odstopom od pogodbe

oblikovanje -a s 1. glagolnik od oblikovati: oblikovanje cen; oblikovanje delegacije; oblikovanje družbe, prava 2. v zvezi: oblikovanje postopka dejanje, s katerim se postopek začne, razvija ali konča

oblikovati -ujem nedov. 1. delati, da dobi kaj določeno obliko: oblikovati obtožbo, pravne pojme, pravni posel, predlog, tožbo; pravno oblikovati 2. dajati čemu določene značilnosti: oblikovati cene 3. sestavljati skupino za določene naloge: oblikovati delegacijo **oblikován** -a -o: prosto oblikovane cene cene, oblikovane na podlagi ponudbe in povpraševanja

oblikovni -a -o prid. ki se nanaša na obliko **oblikovno** prisl.: oblikovno pomanjkljiva pogodba

obljuba -e ž 1. izjava komu, da bo kaj dobil, bo česa deležen: darilna obljava; javna obljava nagrade dana z javnim razglasom; plačilna, pismena, ustna obljava; *slovesna obljava namesto prisege (pravd. post.); obljava dote, izpolnitve, plačila; dati, izpolniti, kršiti oblju 2. izjava komu, da bo kdo kaj storil, uresničil: obljava dejanja tretjega; obljava vezalne zvestobe (pr. zg.); obljava obdolženca, da ne bo zapustil prebivališča (kaz. post.) odvezati od obljuje 3. predmet obljuje

obljubiti -ljubim dov. 1. izjaviti komu, da bo kaj dobil, bo česa deležen: obljubiti nagrado; obljubiti pod prisego (pr. zg.); seči v roko in ob-

ljubiti 2. izjaviti komu, da bo kdo kaj storil, uresničil: obljubiti izpolnitev

obmejni -a -o prid. ki se nanaša na območje ob državni meji: obmejni incident; obmejni *komisariat; mali obmejni blagovni promet; olajšanje obmejnega prometa; obmejna carinarnica, kontrola, postaja, zapornica; obmejna *reka; obmejno območje, ozemlje

obmestni -a -o prid., v zvezi: obmestni promet promet, ki poteka na območju okrog mesta

območje -a s ozemlje, kamor sega kak vpliv ali določena oblast: carinsko območje omejeno s carinsko črto, ki je istovetna z državno mejo; državno, gospodarsko, interesno, jezikovno območje; klirinško območje določeno z meddržavnim sporazumom za obračunavanje medsebojnih terjatev v dogovorjeni valuti; kmetijsko, komasacijsko območje; konvertibilno območje na katerem je ena valuta zamenljiva za drugo; lovskogojitveno, (manj) razvito območje; matično območje za katero se vodijo matične knjige; narodnostno mešana območje; obmejno območje ob državni meji; ogroženo območje zaradi kužne bolezni ipd.; demografsko ogroženo območje katera kazalec rasti stalnega prebivalstva in indeks njegovega staranja sta bistveno manj ugodna v primerjavi s povprečjem za državo; poplavno območje na katerem so pogoste poplave; poplavljenno območje; poselitveno, poslovno območje; registracijsko območje za katero se vodi evidenca registriranih motornih vozil; sodno območje na katerem sme sodišče opravljati procesna dejanja; upravno območje; ureditveno območje ki je določeno za ureditev z regulacijo, urbanističnim načrtom; varstveno območje za varstvo npr. vodnih virov, naravne in kulturne dediščine; vinogradniško območje; vplivno območje; zavarovano območje za zavarovanje voda v vodotokih in podtalnicah; nesamoupravna območja ki še niso dosegla samouprave, npr. skrbniška ozemlja, kolonije (mednar. pr.); območje proste carinske cone

območni -a -o prid. ki se nanaša na območje: območna vodna skupnost; območni cerkveni zbor (kan.); območni zakon (kan.); območni običaji, predpisi (kan.); območno pravo

obnašanje -a s izražanje, kazanje svojega razpoloženja, odnosa do ljudi, okolja: nasilniško obnašanje (kaz.); obnašanje storilca po storjenem kaznivem dejanju

obnova -e ž 1. glagolnik od obnoviti (1): državna, gospodarska obnova; obnova inventarja,

meje, zgradbe 2. glagolnik od obnoviti (2): obnova izgubljenega lista, spisa, zemljiške knjige; obnova matičnih knjig 2. ponovna izvedba pravnoočno končanega postopka iz razlogov, navedenih v zakonu: formalna obnova kazenskega postopka gl. prava obnova kazenskega postopka; izredna obnova kazenskega postopka; neformalna obnova kazenskega postopka gl. nepravna obnova kazenskega postopka; nepravna obnova kazenskega postopka sprememba pravnoočne sodbe v odločbi o kazni iz v zakonu določenih razlogov brez obnove kazenskega postopka, sin. neformalna obnova kazenskega postopka; prava obnova kazenskega postopka na podlagi obnovitvenih razlogov (kaz. post.), sin. formalna obnova kazenskega postopka; obnova pravdnega, upravnega postopka; obnova postopka za prekršek; dovoliti, predlagati, zahtevati obnovo

obnovilnica -e ž talon vrednostnega papirja, ki daje pravico do nove kuponske pole

obnovitev -tve ž glagolnik od obnoviti: obnovitev meje

obnoviti -im dov. 1. narediti, da kaj poškodovane, dotrajenega postane tako kot novo: obnoviti hišo; obnoviti mejo narediti jo znova vidno, razpoznavno s prenovitvijo, zamenjavo poškodovanih, nespoznavnih mejnikov 2. v zvezah: obnoviti listino, spis nadomestiti izgubljeno ali uničeno listino, spis z novo listino, spisom, ki ima isto vsebino kot prejšnja 3. ponovno izvesti pravnoočno končani postopek iz razlogov, navedenih v zakonu: obnoviti postopek, pravdo **obnovljeni** -a -o: molče obnovljeni zakup, najem zakup, najem, pri katerem po preteku pogodbenega časa rabokupec stvar rabi, rabodajalec pa ne nasprotuje; obnovljena pogodba

obnovitveni -a -o prid. ki se nanaša na obnovo: obnovitveni kredit; obnovitveni list **obnovilnica**; obnovitveni postopek, predlog, razlog; obnovitveni rok rok, v katerem se mora zahtevati obnova kazenskega postopka ali predlagati obnova pravdnega ali upravnega postopka; obnovitveni sklad; obnovitvena pogodba; *obnovitvena tožba tožba za obnovo postopka

obogatéti -im dov. postati bogat: neupravičeno obogatéti obogatéli -a -o: obogatela stranka **obogatitev** -tve ž glagolnik od obogatéti: neupravičena obogatitev

obogatiti -im dov. narediti koga bogatega **obogatitveni** -a -o prid., v zvezah: obogatitveni zahtevek zahtevek za vrnitev neupravičene

pridobitve; obogatitvena tožba tožba za povrnitev neupravičene obogatitve

obojestranski -a -o prid. ki se nanaša na obe strani: obojestranski pridržek, sporazum; obojestranska bigamija bigamija, pri kateri sta mož in žena istočasno dvakrat poročena; obojestranska krivda; obojestranska obveznost obveznost, pri kateri je vsaka stranka obenem upnik in dolžnik **obojestransko** prisl.: obojestransko obvezna pogodba

oboléllost -i ž stanje obolelega človeka

obolénje -a s 1. pojav, nastop bolezni: vzrok obolenja 2. bolezen: duševno, poklicno obolenje

oboléli -im dov. postati bolan **oboléli** -a -o: oboléli človek

oboroževanje -a s opremljanje z orožjem: omejitvev oboroževanja

oborožitev -tve ž bojna oprema: jedrska, kopenska, pomorska, zračna oborožitev

oborožiti -im dov. opremiti z orožjem: oborožiti vojsko; oborožiti se za napad, obrambo **oborožen** -éna -o: oborožena formacija, skupina, tolpa; oboroženo sprenstvo **oboroženi** -a -o 1. pri katerem se uporablja orožje: oboroženi boj, napad, odpor, spopad, upor; oborožena vstaja; oborožena intervencija 2. v zvezah: oborožena nevtралnost nevtралnost, ki jo vzdržuje nevtралna država z lastnimi vojaškimi sredstvi, da jo zavaruje zoper morebitne kršitve; oborožene sile kopenska vojska, vojna mornarica, vojno letalstvo, teritorialna obramba

obraba -e ž glagolnik od obrabiti: izredna, redna obraba; obraba inventarja; odpis vrednosti inventarja zaradi obrabe

obrabiti -râbim dov. z dolgo rabo narediti kaj neuporabno **obrábljen** -a -o: obrabljen bankovec

obrabnina -e ž odškodnina za obrabo

obráčanje -a s, v zvezah: obračanje kapitala, zaloge spreminjanje oblike njune vrednosti

obráčati se -am se nedov., v zvezi: denar se obrača denar kroži, menjuje lastnika

obračun -a m poračunavanje medsebojnih terjatev in obveznosti: denarni, devizni, kalkulacijski, kompenzacijski obračun; končni obračun osebnega dohodka; krivi obračun (kaz.); letni, občasni, pavšalni, periodični, polletni, poslovni, sklepní, začasni obračun; obračun blaga, pristojbin, terjatev, valut; priznanje obračuna; samo za obračun *trasantova prepoved na čeku, da se ček plača v gotovini*; dajati, izvršiti, predložiti, priznati obračun

obračunati -am *dov. narediti obračun*: obračunati akontacijo, potne stroške
obračunavanje -a *s glagolnik od obračunavati*: klirinško, kontokorentno obračunavanje; zavod za obračunavanje (angl. Clearing house)
obračunavati -am *nedov. poračunavati medsebojne terjatve in obveznosti*: klirinško obračunavati
obračunski -a -o prid. *ki se nanaša na obračun*: obračunski ček ček, *s katerim se plača le na podlagi obračuna*; obračunski dan dan, *na katerega se opravi obračun, npr. v kontokorentnem razmerju*; obračunski denar knjižni denar; obračunski dinar dinar, *v katerem se izraža ustrežna vrednost konvertibilnih deviz po uradnem tečaju*; obračunski dolar dolar *kot podlaga za obračunavanje v mednarodnem kliringu*; obračunski dolg; obračunski list (knjig.); obračunski mesec; obračunski promet *npr. pri kliringu*; obračunski račun račun, *ki se nanaša na poračunavanje medsebojnih terjatev in obveznosti*; obračunski tečaj tečaj *za obračunavanje tujih valut in deviz*; obračunska doba, kalkulacija; obračunska pogodba pogodba *o periodičnem obračunavanju medsebojnih terjatev in dolgov*; obračunska postavka postavka, *ki se upošteva pri obračunu*; obračunska razlika; obračunska služba, valuta; obračunske devize; obračunsko leto, obdobje, razdobje; obračunsko mesto; obračunsko poročilo
obramba -e ž 1. *odbijanje nasprotnikovega napada*: obramba domovine, države; obramba zoper istočasen, protipraven napad; pravica do obrambe *npr. napadenege v silobranu*; zvezni sekretariat za ljudsko obrambo; svet za ljudsko obrambo 2. *z določen način odbijanja nasprotnikovega napada organizirane enote*: protizračna obramba *ki se uporablja proti napadu iz zraka*; teritorialna obramba 3. *varstvo, zaščita*: obramba svobode, neodvisnosti, suverenosti, teritorialne neokrnjenosti; obramba pravic; obramba pravnega reda; obramba pred poplavo, naravnimi nesrečami; izstreljevanje raket za obrambo proti toči 4. *zagovor, zagovarjanje v kazenskem postopku*: formalna obramba obdolženca *po kvalificiranem zagovorniku*; materialna obramba obdolženca *obdolženca samega*; (ne)obvezna obramba; pravica obdolženca do obrambe *npr. v kazenskem postopku*; prevzeti, pripraviti obrambo 5. *zagovor pred komisijo*: obramba doktorske disertacije, magistrskega dela

obrambni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na obrambo (1)*: obrambni načrt občine, republike; obrambni ukrep; obrambna pogodba med državami; obrambna sposobnost družbe, države; obrambna vojna *ant. napadalna vojna*; obrambne naprave; obrambne priprave priprave *za obrambo države*; obrambno dejanje, orožje, sredstvo; izpodkopavanje vojaške in obrambne moči države (kaz.) 2. *ki se nanaša na obrambo (4)*: obrambni govor; obrambni predlog, spis (kaz. post.); obrambni stroški stroški zagovornika (kaz. post.)

obrat -áta m 1. *manjša gospodarska enota za pridobivanje, proizvodnjo, storitve, promet*: državni, zadržni, zasebni obrat; glavni, konkurenčni, stranski obrat; gostinski, obrtni, tovarniški, trgovinski obrat; industrijski, jamski, kmetijski, rudniški obrat; plovni, prometni, železniški obrat; obrat s samostojnim obračunom; imeti, voditi, vzdrževati, ustanoviti, odpraviti obrat 2. *obratovanje*: nevaren obrat; vzeti iz obrata; dati, izročiti v obrat

obráti oběrem *dov.*, *v zvezi: obrati plodove s trganjem jih odstraniti z drevesa, rastline*

obratni -a -o prid. *ki se nanaša na obrat ali obratovanje*: obratni kapital, načrt; obratna enota; obratna glavnica glavnica, potrebna za obratovanje; obratna nezgoda nezgoda, *ki se zgodi ob obratovanju*; obratna sredstva sredstva, *ki se porabijo v enem produkcijskem procesu, npr. surovine, gorivo, denarna sredstva*

obratovalec -lca [-yc-] m *kdor s čim obratuje, upravlja*: obratovalec z nevarno snovjo; obratovalec motornega vozila

obratovališče -a *s prostor obratovanja*

obratovalni -a -o prid. *ki se nanaša na obratovanje*: obratovalni čas čas obratovanja; obratovalni red za žičnice ipd.; obratovalni stroški; obratovalna dolžnost za železnico ipd.

obratovalnica -e ž *delavnica, gostinski obrat, poslovalnica za opravljanje določenih storitev*: obratovalnica samostojnega obrtnika; poslovni sedež obratovalnice; poslovni prostori obratovalnice; register obratovalnic; ustanoviti, voditi, objaviti obratovalnico

obratovanje -a s 1. *glagolnik od obratovati*: nevarno obratovanje; poskusno obratovanje *npr. elektrarne, jedrskega objekta*; čas, riziko, začetek obratovanja; obratovanje za svoj račun; dovoljenje za obratovanje 2. *delovanje*: obratovanje motornega vozila; obratovanje žičniške naprave

obratovati -ujem *nedov. biti s svojimi napravami*

v delovnem stanju: poskusno obratovati; začeti, prenehati obratovati

obratovdja -e m *vodja obrata*

obravnavá -e ž 1. *sodni ali upravni postopek, pri katerem se rešujejo zadeve v navzočnosti strank*: glavna obravnava → glavna obravnava; javna, komisijiska, *porotna, *prizivna, sodna, zapuščinska obravnava; kontradiktorna obravnava; podrobna, ustna obravnava; tajna obravnava *pri kateri je izključena javnost*; nepretrganost obravnave; priprava, začetek, odložitev, potek, prekinitve, preložitve, konec obravnave; obravnava je v teku, se začne znova; izostanek od obravnave; izvesti, končati, motiti, nadaljevati, odložiti, odrediti, opraviti, ponoviti, prekiniti, preložiti, razpisati, razširiti, skleniti, voditi, začeti, zavleči obravnava; udeležiti se obravnave; priti na obravnava; poseči v obravnava; odrediti dan za obravnava 2. *izmenjava mnenj o kaki pomembnejši stvari, navadno v razgovoru, sin. debata, sin. razprava (1)*: disciplinska obravnava *v disciplinskem postopku*; natečajna obravnava *pretres vloženih ponudb*; parlamentarna obravnava; obravnava predloga za izdajo zakona, predloga zakona

obravnavanje -a s *glagolnik od obravnavati (1)*: obravnavanje predloga zakona, predpisa, splošnega akta *iz pristojnosti skupščine*

obravnavati -am *nedov. 1. izmenjavati mnenja o kaki pomembnejši stvari*: javno, kontradiktorno, pismeno, ustno obravnavati; obravnavati dokazno gradivo, spor, tožbo, predlog zakona 2. *reševati*: obravnavati pritožbo, prošnjo, vlogo, zadevo

obravnavni -a -o prid. *ki se nanaša na obravnava*: obravnavni senat senat, *ki odloča na sodni obravnavi*

obraz -áza m *sprednji del glave*: skaziti komu obraz

obrazec -zca m 1. *za določene primere predpisano ali po običaju uvedeno besedilo*: obrazec za slovesno izjavo, zaprisego; čekovni, davčni, instruktivni, popisni, poslovni, zaračunljivi obrazec 2. *tiskovina za vpis določenih podatkov, sin. formular*: izpolniti obrazec

obrazložitev -tve ž *navedba razlogov za odločitev*: obrazložitev obtožnice, odločbe, pravnega sredstva, predloga zakona, sklepa, sodbe

obrazložiti -ím *dov. navesti razloge za odločitev*: obrazložiti pritožbo obrazložen -ěna -o: obrazložen predlog; obrazložena izjava, pri-

tožba, sodba, zahteva; obrazloženo mnenje, poročilo

obréči -rěčem *dov. dati neresnične, zlonamerne izjave, s katerimi se jemlje komu ugled*

obréð -éda m 1. *javno versko dejanje v predpisani obliki*: nezakonit obred poroke obred poroke *po verskih predpisih, opravljen pred sklenitvijo zakonske zveze pred pristojnim državnim organom (kaz.) 2. javno slovesno dejanje v ustaljeni obliki*: obred ustoličevanja koroških vojvod (pr. zg.)

obrekoválec -lca [-yc-] m *kdor obrekuje*

obrekoválka -e [-yk-] ž *ženska oblika od obrekovalec*

obrekovánc -nca m *kdor je obrekovan*

obrekovánc -a s *glagolnik od obrekovati*

obrekovánc -e ž *ženska oblika od obrekovalec*

obrekovati -ujem *nedov. dajati neresnične, zlonamerne izjave, s katerimi se jemlje komu ugled (kaz.)*

obremeníni -a -o prid. 1. *ki koga obtožuje, obdolžuje*: obremenilni dokaz; obremenilna okoliščina, pričča; obremenilno dejstvo, dokazno gradivo 2. *ki se nanaša na obremenitev (2)*: obremenilni nalog (knjig.)

obremenítev -tve ž 1. *glagolnik od obremeniti*: davčna obremenitev; obremenitev zemljišča *s služnostjo, z zastavno pravico*; prepoved obremenitve 2. *vknjižba v breme (knjig.)*: obremenitev v poslovnih knjigah; nalog za obremenitev

obremeníti -ím *dov. 1. naložiti komu kako obveznost*: obremeniti s carino, z davki; obremeniti zemljišče *s služnostjo, z zastavno pravico* 2. *vknjižiti v breme (knjig.)*: obremeniti račun; obremeniti koga na računu

obremenjeválni -a -o prid. *ki koga obtožuje, obdolžuje*: obremenjevalne okoliščine

obremenjeváti -ujem *nedov.*, *v zvezi: okoliščine, ki obdolženca obremenjujejo ga obtožujejo, obdolžujejo*

obrésti -i ž, *mn. plačilo za rabo dolžniku prepuščene glavnice*: aktivne obresti *ki komu pripadajo, npr. upniku od posojila*; dogovorjene obresti; dospete obresti *zapadle obresti*; eskontne obresti *ki jih odtegne banka ob nakupu nedospelne menice*; fiksne obresti *ki niso odvisne od poslovnega uspeha izdajatelja obveznic*; hipotečne, obrestne obresti; interkalne obresti *investicijskega posojila od začetka njegove uporabe do začetka obratovanja*; kapitalizirane obresti *ki so pripisane kapitalu*; kontokorentne obresti *od kontokoren-*

ta; oderuške obresti; pasivne obresti *ki jih plača dolžnik*; pogodbene, poslovne obresti; povračilne obresti *ki jih mora plačati, kdor rabi tujo glavnico v svojo korist brez pravne podlage*; pravnne obresti *ki tečejo od dneva vročitve tožbe*; restitucijske obresti *povračilne obresti*; variabilne obresti *ki so odvisne od poslovnega uspeha izdajatelja obveznic*; zakonske obresti *določene z zakonom*; zamudne obresti *ki se plačujejo od dneva zamude*; zapadle obresti; obresti od dolga, hranilne vloge, obresti, gospodarskih skladov; jemati, obračunati, (iz)plačevati, preračunati obresti; pripisati obresti h glavnici; dati posojilo na obresti

obréstni -a -o prid. *ki se nanaša na obresti*: obrestni dolg; obrestni kupon *odrezek, ki upravičuje imetnika obligacije do izplačila obresti*; obrestni odrezek *obrestni kupon*; obrestni obrok, zahtevki; obrestna dajatev; obrestna lestvica *razvrstitev obresti po stopnjah*; obrestna mera *v odstotkih izražen dohodek od posojenega kapitala ali v odstotkih izraženo plačilo zanj*; obrestna služba *za državno posojilo ipd.*; obrestne obresti *obresti od zaostalih obresti*; običajna obrestna mera; znižati, zvišati obrestno mero

obréstnoobréstni -a -o prid. *ki se nanaša na obrestne obresti*: obrestnoobrestni račun

obrestovánje -a s glagolnik od *obrestovati*: obrestovanje *déviz, obveznic*; prepoved obrestovanja

obrestováti -tjem nedov. *plačevati obresti*: banka obrestuje vloge *obrestováti se prinašati obresti*: posojilo se obrestuje **obrestován** -a -o: obrestovane državne obveznice; obrestovano posojilo

obréžje -a s svet ob reki, jezeru, morju: (ne)zavarovano obrežje; obrežje reke, jezera, morja **obréžni** -a -o prid. *ki se nanaša na obrežje*: obrežni lastnik; obrežna država, trgovina; obrežna prirast; obrežno zemljišče

obróbni -a -o prid. *ki je na robu listine, pogodbe, spisa, sin. marginalni (1)*: obrobní pripis, zaznamék; obrobná pripomba, rubrika

obróčni -a -o prid. *ki se nanaša na obrok*: obročni dogovor; obročni kup *kup, pri katerem se kupnina plačuje v obrokih*; obročni posel *sel, ki se izpolnjuje v časovnih presledkih*; obročna izpolnitev, pogodba, prodaja blaga; obročno odplačevanje

obrók -óka m *kar se daje v občasnikh rokih, delno odplačilo*: amortizacijski obrok pri odpla-

čevanju posojila; anticipativni mesečni obrok *ki se plača vnaprej*; letni, mesečni, najemninški, obrestni, polletni, preživninski, začetni, zaostali, zapadli obrok; obrok kupnine; odplačevanje na obroke, v obrokih; prodaja na obroke; obrok zapade

obft -a m *samosojna gospodarska enota za opravljanje obrtne dejavnosti*: register podjetij in obrtov

obft -i ž 1. *gospodarska dejavnost, ki opravlja storitve in v manjših količinah predeluje, proizvaja s sredstvi v zasebni lastnini, npr. izdelovanje vsakovrstnih proizvodov, gostinska in turistična dejavnost, avtoprevozníštvo, broderske dejavnosti, prodaja na drobno*: domača obrt *gospodarska dejavnost, ki jo npr. opravlja občan na domu sam ali s člani skupnega gospodinjstva, izdelki pa niso serijski in ohranjajo značilnosti ročnega dela*; *koncesionirana obrt *za opravljanje katere je potrebno dovoljenje*; krošnjarska obrt; mirujoča obrt *ki se začasno ne opravlja*; neproizvodna obrt; pavšalirana obrt *od katere se plačujejo davki pavšalno*; prosta, *radicirana, sezonska, storitvena obrt; umetna obrt *izdelovanje izdelkov po izvirnih umetninah oziroma po zgodovinskih modelih ali katerih oblikovanje zahteva umetniško ustvarjanje*; zasebna obrt; obrt kot postranski poklic; obrt brez stalnega obratovališča 2. *opravljanje storitev in predelovanje, proizvodnje v manjših količinah*: učiti se obrti; izvrševati, opustiti, začeti obrt 3. *pravica do opravljanja take dejavnosti*: imetnik obrti; odjaviti, prijaviti obrt; vzeti komu obrt

obftni -a -o prid. *ki se nanaša na obrt*: obrtni davek *davek od obrtne dejavnosti*; obrtni izdelek; *obrti list *dovoljenje za opravljanje obrtne dejavnosti*; obrtni mojster, pomočnik; obrtni obrat, *red, servis, zakon; obrtna cona, dejavnost, delavnica, *koncesija, politika; *obrtna pravica *pravica opravljanja obrtne dejavnosti*; obrtna storitev, tajnost, tarifa, zadruga, zakonodaja, *zbornica; obrtne gospodarske dejavnosti; obrtno dovoljenje, podjetje, poslovanje; obrtno pravo *pravni predpisi, ki urejajo položaj, pravice in obveznosti obrtnikov*; obrtno *sodstvo, združenje

obrtница -e ž *ženska oblika od obrtnik*

***obftnica** -e ž *obrti list*

obrtník -a m *kdor opravlja obrt*: potujoči, samostojni obrtnik; obrtnik kmet *kmet, ki opravlja tipično sezonsko obrtno dejavnost*

obrtníški -a -o prid. *ki se nanaša na obrtnike ali*

obrt: obrtniška firma, proizvodnja, zveza; obrtniško združenje

obrtníštvo -a s *dejavnost obrtnikov*: samostojno, zadržno obrtništvo

obftnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na obrtno pravo*: obrtnopravni predpis

obftoma prisl. *na obrtni način*: obrtoma se ukvarjati s čim; obrtoma se pečati z igro na srečo (kaz.); kaznivo dejanje, storjeno obrtoma *kaznivo dejanje, ki ga storilec skuša ponavljati zaradi pridobitve stalnega vira dohodkov*

obsédni -a -o prid., v zvezi: obsedno stanje v nekaterih državah *izredno stanje*

obség -éga m *razsežnost, velikost*: obseg dolžnosti, izvršbe, odškodnine, pooblastila, poslov, pravice, rubeža, zavarovanja

obsódba -e ž *sodba, s katero se ugotovi, da je obtoženec kriv in se mu kazni določi ali odpusti, sin. obsodilna sodba*: neupravičena obsodba; pogojna obsodba *s katero se določi kazni in hkrati izreče, da ta ob določenih pogojih ne bo izvršena*; obsodba na denarno kazni, plačilo stroškov, zaplembo premoženja, zapor; obsodba na smrtno kazni *sin. obsodba na smrt*; izbris obsodbe; neupravičenost obsodbe

obsodilni -a -o prid. *s katerim se obsodi*: obsodilna sodba *sodba, s katero se ugotovi, da je obtoženec kriv in se mu kazni določi ali odpusti, sin. obsodba*; deklaratorna obsodilna sodba *obsodilna sodba, s katero se obtoženec spozna za krivega, kazni pa se mu odpusti (kaz. post.)*, *sin. krivdorek brez kazni*

obsoditi -sódim dov. *s sodbo določiti kazni zaradi določenega kaznivega dejanja*: nepogojno, pogojno obsoditi; obsoditi na denarno kazni, zapor **obsójen** -a -o: nepogojno, pogojno obsojen; biti neupravičeno obsojen

obsójenčev -a -o prid. *ki se nanaša na obsojenca*: obsojenčeva pravica *npr. zahtevati obnovo postopka*

obsójenec -nca m *kdor je pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje*: pogojno odpuščeni obsojenec; obsojenec na prestajanju kazni; pobeg obsojenca s prestajanja kazni; prelomitev palice nad obsojencem *zunanja obličnost ob izvršitvi smrtne obsodbe (pr. zg.)*; klasifikacija obsojencev; prevzgoja obsojencev; klicati obsojenca na prestajanje kazni; osamiti obsojenca

obsójenka -e ž *ženska oblika od obsojenec*

obsóleten -tna -o prid. *zastarel*: obsoletni predpis

obstágij -a m (lat. obstagium) *oblika porokovega osebnega jamstva (pr. zg.)*

obstájati -am nedov. *biti navzoč v stvarnosti*: pravica, pravno razmerje, nevarnost pobega, verjetnost obstaja; dokazi obstajajo

obstánek -nka m *nadaljnje bivanje, obstajanje*: gospodarski obstanek; boj za obstanek; pravica naroda, države do obstanka

obstóje -ója m 1. *materialna ali duhovna navzočnost v stvarnosti*: praznovati obletnico obstoja društva, države 2. *materialna osnova za življenje, preživljanje*: boriti se za svoj obstoj

obstóječi -a -o prid. 1. *sedanji*: obstoječi dvom; obstoječe razmere 2. *veljavni*: obstoječi pravni red; obstoječi predpisi

obstrelína -e ž *rana, ki jo naredi krogla ob oplazenju telesa (med.)*

obstrelítí -ím dov. *s strelom oplaziti, raniti* **obstreljén** -éna -o: obstreljena divjad

obstruírati -ám nedov. in dov. *ovirati redno parlamentarno delo z izrabljanjem sredstev poslovne reda (poslovnika)*

obstrúkcija -e ž *oviranje rednega parlamentarne dela z izrabljanjem sredstev poslovne reda (poslovnika)*

obteževální -a -o prid., v zvezi: obteževalne okoliščine za odmero kazni *okoliščine, ki vplivajo na odmero višje kazni*

obtežilni -a -o prid. *obteževalni*

obtoč -óka m *krožno gibanje, zlasti denarja med posameznimi sektorji narodnega gospodarstva*: denarni obtok; obtok bankovcev, blaga, gotovine, kovanega denarja, obveznic; kontingentiranje, maksimiranje obtoka; dati denar v obtok; denar je v obtoku; znižati obtok; vzeti denar iz obtoka

obtožba -e ž 1. *glagolnik od obtožiti* 2. a) *pisrna ali ustna zahteva upravičenega tožilca v kazenskem postopku, naj se opravi glavna obravnava in obsodi obdolženec* b) *skupni pojem za obtožnico, obtožni predlog in zasebno tožbo (kaz. post.)*: javna, razširjena, spremljena obtožba; subsidiarna obtožba *obtožba oškodovanca kot tožilca*; zasebna obtožba; formulacija obtožbe; dati obtožbo na zapisnik; vložiti, podati obtožbo; razširiti obtožbo *vklučiti vanjo med glavno obravnavo nanovo storjeno ali nanovo odkrito prejšnje kaznivo dejanje*; spremeniti, umakniti obtožbo; dopustiti, prekoračiti, zavreči, zavrniti obtožbo; odstopiti od obtožbe; oprostitev od obtožbe; oprostiti obtožbenca obtožbe

obtožbeni -a -o prid. *ki se nanaša na obtožbo*: obtožbeni govor; obtožbeni monopol *javne*

ga tožilca monopol na obtožbo za dejanja, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti; obtožbeni organ, postopek

obtóženec -nca m oseba, zoper katero je postala obtožnica pravnomočna

obtóženka -e ž ženska oblika od obtoženec

obtóževanje -a s postopek po končanem predhodnem postopku ali ob vložitvi neposredne obtožnice

obtóžiti -tóžim dov. 1. narediti, imeti koga za krivega 2. vložiti obtožnico, obtožni predlog, zasebno tožbo: obtóžiti koga kaznivega dejanja

obtóžen -a -o: biti obtóžen

obtóžni -a -o prid., v zvezh: obtožni predlog obtožba v skrajšanem kazenskem postopku; obtožni postopek sodni postopek v zvezi z obtožbo; obtožno načelo načelo, po katerem se kazenski postopek uvede na zahtevo upravičenega tožilca

obtóžnica -e ž obtožbeni spis javnega ali subsidiarnega tožilca v rednem postopku na prvi stopnji: dodatna, dopolnilna, neposredna obtožnica; branje, poprava, pravnomočnost, preizkus, razširitev, zavrnjenje obtožnice; ugovor zoper obtožnico; dati obtožnico ustno na zapisnik; vložiti, razširiti, spremeniti, umakniti obtožnico; zamenjati obtožnico z drugo; vrniti, vročiti obtožnico

obveljati -ám dov. dobiti, zadržati veljavo: dogovor, mnenje obvelja

obvestilni -a -o prid. ki se nanaša na obvestilo: obvestilni vpis zaznamba v sodnem registru ipd.; obvestilna pristojbina pristojbina za obvestilo

obvestilo -a s kar se o določeni stvari pove, sporoči: pošto obvestilo npr. o došli knjižni pošiljki, ki je naslovniku ob prvem poskusu ni bilo mogoče osebno vročiti; železniško obvestilo; obvestilo o odstopu terjatve, vloge drugemu organu

obvestitev -tve ž glagolnik od obvestiti: obvestitev drugega o začetih pravdi (pravd. post.)

obvestiti -ím dov. sporočiti komu kaj: obvestiti sopogodbena o spremenjenih okoliščinah; obvestiti upnika o položitvi dolgovane stvari pri sodišču

obveščanje -a s posredovanje informacij, sin. informiranje: obveščanje delavcev v družbenem podjetju; obveščanje delegatov, delegacij; obveščanje poslancev; sredstva javnega obveščanja npr. tisk, radio, televizija; sredstva množičnega obveščanja sredstva javnega obveščanja; zloraba svobode obveščanja

obvešččnost -i ž dejstvo, da je kdo obveščen; pravica delavca, občana do obvešččnosti

obveščevalec -lca [-ɥc-] m 1. kdor obvešča 2. kdor dela v obveščevalni službi

obveščevalka -e [-ɥk-] ž ženska oblika od obveščevalec

obveščevalni -a -o prid. ki se nanaša na obveščevalce ali obveščanje: obveščevalni organ; obveščevalna mreža, služba

obvéza -e ž obveznost, dolžnost

obvézanec -nca m zavezanec (1): davčni, meščični obvezanec

obvézanka -e ž ženska oblika od obvezanec

obvézati se -véžem se dov. prevzeti obveznost, zavezati se

obvézni -a -o prid. ki se po določenih normah, predpisih mora opraviti, izpolniti: obvezni predpis; obvezni preklic pogojne obsodbe preklic pogojne obsodbe, če stori obsojenec v preizkusni dobi eno ali več kaznivih dejanj, za katera je bila izrečena kazen zapora dveh let ali daljša kazen (kaz.); obvezni pripor pripor, ki se odredi ob utemeljenem sumu storitve kaznivega dejanja, za katero je v zakonu predpisana smrtna kazen (kaz. post.); obvezni prispevek; obvezni veterinarskosanitarni pregled živali in živil živalskega izvora; obvezni zdravniški pregled; obvezni izvodi tiskov izvodi, ki jih mora tiskarna ali razmnoževalec po zakonu oddati določeni ustanovi; obvezna evakuacija prebivalstva z določenega ozemlja; obvezna instrukcija višjega organa nižjemu; obvezna moč zakona lastnost zakona, da ga morajo vsi upoštevati; obvezna obramba po zagovorniku (kaz. post.); obvezna razlaga zakona; obvezna sklenitev, vsebina pogodbe sklenitev, vsebina pogodbe, ki ju določa zakon ali drug predpis; obvezno članstvo; obvezno delo občanov pri elementarnih nezgodah ipd.; obvezno navodilo imperativno navodilo; obvezno poročilo; obvezno posojilo posojilo, ki ga odredi organ države; obvezno šolanje; obvezno zavarovanje a) npr. zavarovanje potnikov v javnem prevozu, posadke v letalu, uporabnikov oziroma lastnikov motornih vozil proti odgovornosti za škodo, povzročeno drugim b) uporabnika jedrske naprave proti odgovornosti za jedrsko škodo; obvezno zdravljenje npr. psihiatrično zdravljenje, zdravljenje alkoholikov in narkomanov, tuberkuloznih bolnikov, spolnih boleznih (kaz.)

obvéznica -e ž 1. listina, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo osebi, navedeni na njej, ali po njeni odredbi oziroma prinosniku izplačal določenega dne v listini navedeni znesek

oziroma znesek anuitetnega kupona: amortizacijska obveznica ki je z letnim žrebanjem določena za izplačilo; anuitetna obveznica pri kateri vsebuje kupon obresti in del plačila glavnice; bančna obveznica ki jo izda banka; brezobrestna, dolgoročna, državna obveznica; fundirana obveznica pri kateri je za obrestovanje in odplačevanje določen poseben vir dohodkov; garantirana obveznica pri kateri je dana garancija za izplačilo obveznosti iz izdane obveznice; imetniška, kratkoročna, loterijska obveznica; participativna obveznica ki zagotavlja imetniku poleg stalno določene obrestne mere tudi pravico do udeležbe pri dobičku izdajatelja obveznice; podjetniška obveznica; prednostna obveznica ki so ji priznane posebne olajšave ali ugodnosti; premijska obveznica pri kateri se poleg zagotavljenih obrestí žrebajo še ustrezni dobitki; srednjeročna obveznica; zamenljiva obveznica ki se da zamenjati za druge vrste vrednostnih papirjev; obveznica na ime, na prinosnika; obveznica z enkratnim odplačilom; izdajatelj, vplačnik, imetnik obveznice; serijska in kontrolna številka obveznice; amortiziranje obveznic z žrebanjem; izdaja, vpis obveznic; promet z obveznicami 2. zadolžnica

obvéznik -a m kdor mora kaj storiti, opraviti: gasilski, vojaški obveznik; obveznik civilne zaščite, delovne dolžnosti

obveznost -i ž 1. civilnopravno razmerje, na podlagi katerega je dolžnik dolžen upniku kaj dati, storiti, dopustiti ali trpeti: abstraktna obveznost iz katere ni razviden pravni razlog; akcesorna obveznost npr. poroštvo ipd.; alternativna obveznost pri kateri je dolžnik dolžen po svoji ali upnikovi izbiri ali izbiri tretje osebe dati le enega izmed več dolgovanih predmetov; dajatvena obveznost; deliktna obveznost ki izhaja iz civilnega delikta; deljiva, denarna, devizna, dobavna obveznost; dvostranska obveznost ki nalaga dolžnosti obeh strankama; enostranska obveznost pri kateri je samo ena stranka zavezana drugi, npr. pri posojilu; fakultativna obveznost pri kateri je v zvezi en predmet, izpolnitev pa je mogoča z izročitvijo drugega predmeta; generična obveznost katere predmet je dajatev stvari, določenih npr. po številu, meri, teži, vzorcu; glavna obveznost izročiti blago, plačati kupnino ipd.; izbirna obveznost alternativna obveznost; izplačilna obveznost; izpolnljiva obveznost ki jo je mogoče izpolniti; izročitvena (izročilna) obveznost; jamčevalna ob-

veznost po kateri prodajalec jamči za stvarne in pravne napake prodane stvari ipd.; jamstvena obveznost gl. jamčevalna obveznost; kavzalna obveznost ki ima pravno podlago (razlog); kolektivna obveznost pri kateri veljajo za eno samo osebo na eni strani vsi upniki in na drugi vsi dolžniki; materialna obveznost ki se nanaša na premoženje; menična obveznost ki izhaja iz menice; naravna obveznost gl. naravna obveznost; nasprotna obveznost stranke v dvostranskih pogodbah; naravna obveznost ki ni iztočljiva, npr. zastarana terjatev, sin. naravna obveznost; nedeljiva obveznost pri kateri predmet ni deljiv; nedenarna obveznost; neporavnana obveznost ki ni plačana, izpolnjena; nerazdelna obveznost pri kateri več dolžnikov dolguje celotno in enkratno izpolnitev enemu ali več upnikom; odškodninska obveznost; omejena obveznost omejen dolg ali omejeno jamstvo; opustitvena obveznost obveznost vzdržati se česa; osebna, pogodbená, pogojna, poroštvena, poslovna, posojilna, pošiljalna, povračilna, pravna, preživalska, reparacijska obveznost; sinalagmatska obveznost pri kateri sta obe stranki upravičeni in obe zavezani; aktivna solidarna obveznost pri kateri je upravičenih več upnikov; pasivna solidarna obveznost pri kateri je zavezanih več dolžnikov; storitvena obveznost; stranska obveznost plačila obrestí ipd.; subsidiarna obveznost obveznost poroka ipd.; terminirana obveznost a) ki velja določeno dobo b) *ki je vezana na rok; vzajemna, zastarana obveznost; nezmogljivost, neizpolnljivost obveznosti; izpolnitev, kršitev obveznosti; prenehanje obveznosti; spoštovanje pogodbene obveznosti; izmikati se obveznosti; izpolniti, kršiti, poravnati, prevzeti obveznost 2. dolžnost (1): davčna obveznost; delovna obveznost npr. obsojenca; jamčevalna, naborna, pristojbinska, šolska, taksna obveznost; učna obveznost učitelja tedensko število ur pouka, ki jih mora opraviti učitelj; vojaška obveznost npr. naborna obveznost, obveznost služiti vojaški rok, obveznost služiti v rezervni sestavi; obveznost cepljenja; obveznost nevtralnosti; obveznost obrambe po zagovorniku (kaz. post.); izmikati se obveznosti; izpolniti, kršiti, naložiti obveznost; razrešiti koga obveznosti

obveznostni -a -o prid. obligacijski: obveznostni razlog; obveznostna pogodba, pravica; obveznostno pravo, razmerje

obveznostnopravni -a -o prid. *obligacijsko-pravni*

obvladanje -a s *uspešno opravljanje kakega dela, dejavnosti*: fizično obvladanje stvari *pri posesti ipd.*

obvodni -a -o prid. *ki je ob vodi*: obvodna zgradba; obvodno zemljišče

obzidje -a s *zidovi okrog starejših mest, utrdb*: mestno obzidje (pr. zg.)

obžalovati -ujem nedov. *izraziti obžalovanje*: preklicati in obžalovati žalitev

ocariniti -im dov. *pregledati deklarirano blago in odmeriti carino* **ocarinen** -a -o: ocarinjena pošiljka; ocarinjeno blago

ocarinjeno -a s *glagolnik od ocariniti*: ocarinjeno blago

occasio legis [okázio légis] lat. *povod za izdajo predpisa*

océna -e ž 1. *prikaz mnenja, sodbe o čem*: pravična ocena; ocena ustavnosti zakona; ocena ustavnosti in zakonitosti predpisa; *omilitev kazni po svobodni oceni 2. *ovrednotenje znanja, vedenja v šoli*: ocena pri izpitu 3. *kritika, recenzija*

ocenitev -tve ž 1. *ugotovitev obsega, količine*: ocenitev poškodbe 2. *ugotovitev vrednosti*: izvedenska, uradna ocenitev; ocenitev zarubljene stvari

océniti -im dov. 1. *ugotoviti vrednost*: oceniti sporni, zarubljeni predmet; oceniti škodo 2. *ovrednotiti znanje, vedenje v šoli*: oceniti učenca 3. *kritično presoditi, recenzirati* **océnjen** -a -o: ocenjena vrednost stvari

ocenjevalec -lca [-yč-] m *kdor ocenjuje*

ocenjevalka -e [-yč-] ž *ženska oblika od ocenjevalec*

ocenjevalni -a -o prid., v zvezi: *ocenjevalna komisija* *komisija za ugotovitev škode ipd.*

ocenjevanje -a s 1. *ugotavljanje obsega, količine*: ocenjevanje telesnih poškodb 2. *ugotavljanje vrednosti*: ocenjevanje škode; ocenjevanje zasebnih gostinskih obratov 3. *vrednotenje znanja, vedenja v šoli*, sin. *redovanje*: ocenjevanje učencev v osnovni šoli

ocenjevati -ujem nedov. 1. *ugotavljati vrednost*: ocenjevati škodo 2. *vrednotiti znanje, vedenje v šoli*, sin. *redovati*

ocenjiv -a -o prid. *ki se da oceniti*: ocenljiva škoda **ocenjivi** -a -o: ocenljivi pravni posel, predmet, spor; ocenljiva pravica

oče očeta m *moški, ki ima otroka*: adoptivni oče *posvojitelj*; nezakonski oče *ki ob rojstvu otroka ni poročen z otrokovo materjo*; rajni oče; rodbinski oče (lat. *pater familias*); stari oče

očetov ali materin oče, sin. *ded*; zakonski oče *moški, katerega otrok je rojen v zakonski zvezi*

očétovski -a -o prid. *ki se nanaša na očeta*: očétovska oblast (lat. *patria potestas*)

očétovstvo -a s *dejstvo, da je moški oče*: (ne)zakonsko očétovstvo; priznanje očétovstva; pravda zaradi ugotovitve, izpodbijanja očétovstva; izpodbijati, priznati, ugotoviti očétovstvo

očévina -e ž *podedovano družinsko premoženje*, sin. *patrimonij*

óčim -a m *materin drugi mož v razmerju do njenih otrok iz prejšnjega zakona*

očístiti se -im se dov. *postati nekriv*: očístiti se s prisego (pr. zg.)

očíščeválni -a -o prid., v zvezi: *očíščevalna prisega* (lat. *iuramentum purgatorium*) *prisega, s katero se obdolženec očísti obdolžitve* (pr. zg.)

očítanje -a s *glagolnik od očítati*: očítanje kaznivega dejanja ali obsodbe z namenom zaničevanja (kaz.)

očítati -am nedov. *dolžiti koga česa*: očítati komu, da je bil obsojen zaradi kaznivega dejanja

očítek -tka m *kar se očíta*

očíten -tna -o prid. *lahko ugotovljiv*: očíten namen, sum; očítna korist, lastnost, napaka; očítno nevestno ravnanje; očítno nesorazmerje vzajemnih dajatev v *dvostranski pogodbi*; očítno zavlačevanje postopka **očítni** -a -o: očítna služnost *služnost, katere izvrševanje je mogoče zaznati*

očívídec -dca m *kdor je kaj zaznal, videl*: priložnostni, slučajni očívídec; očívídec kaznivega dejanja, nezgode; pričča očívídec; izpovedba očívídca

očrńítev -tve ž *glagolnik od očrńiti*: očrńítev drugega podjetja *vrsta neloyalne konkurence*

očrńiti -im dov. *povedati kaj slabega o kom*: očrńiti koga komu; očrńiti koga pri kom

očrt -a m *opis, prikaz*: očrt pravnega sistema

očúválni -a -o prid. *varnostni, preventivni*: *očúvalne odredbe *vrsta kazenskih sankcij*

odbíranje -a s *glagolnik od odbirati*: odbiranje arhivskega gradiva

odbírati -am nedov. *izmed večje količine, množine česa izločati kaj po določenih kriterijih*: odbirati vzorce blaga

odbírek -rka m *prebrano slabše blago*

odbítek -tka m *kar se odbije, odšteje*: eskontni odbitek; fiksni odbitek v *določenem znesku*; pavšalni odbitek v *povprečnem znesku*; rabatni odbitek; vračunljivi odbitek *ki se vračuna*; odbitek dolgov, pristojbin, provizije; odbitek od nagrade

odbítí -bijem dov. *zmanjšati vsoto za določen znesek*: odbítí davek od donosa, obresti od menične vsote

odbítíni -a -o prid. *ki se sme odbítí, odšteti*: odbítíni stroški; odbítína franšiza *pogodbeno določen znesek škode, do katerega zavarovalnica ne jamči in jo trpi zavarovanec*; odbítíne davščíne *davščíne, ki se lahko odbijejo pri ugotavljanju davščínske osnove*; odbítína postavka *postavka, ki se pri odmeri davščíne odšteje*

odbòr -òra m *skupina ljudi, izvoljena ali imenovana za opravljanje določenih nalog*: akcijski odbor *delovni odbor*; anketni odbor *npr. parlamentarni odbor*; **deželni odbor *izvršilni organ, ki ga izvoli deželni zbor*; društveni odbor; iniciativni odbor *za ustanovitev kake organizacije ipd.*; izvrš(í)lni odbor; Jugoslovanski odbor *organizacija jugoslovanskih politikov s sedežem v Londonu, ki je delala za združitev jugoslovanskih delov Avstro-Ogrske s Srbijo in Črno goro* od l. 1915 do l. 1918; krajevni, mestni, občinski, okrajni, okrožni, oblastni ljudski odbor *organi državne oblasti za določeno območje* med NOB in prva leta po 1945; koordinacijski odbor *usklajevalni odbor*; *občinski odbor *izvoljeni organ, ki odloča o stvareh v občini, ki so v njeni pristojnosti*; *oblastni odbor *npr. Ljubljanske, Mariborske oblasti* od l. 1922 do l. 1929; okrajni, pripravljalni odbor; stanovski odbor *izvršilni organ deželnega zbora* (pr. zg.); *šolski, terenski odbor; upniški odbor; upravni, uradniški, ustanovni, volilni odbor; zakonodajni, zbornični odbor; skupščinski odbori *delovna telesa skupščine*; odbor za pomoč *odpuščenim obsojencem*; dati odboru *razrešnico*

odbòrnica -e ž *ženska oblika od odbornik*

odbòrnik -a m 1. *član odbora*: društveni, **deželni odbornik; stanovski odbornik (pr. zg.) 2. v zvezi: *odborniki občinske skupščine člani občinske skupščine*

odbòrniški -a -o prid. *ki se nanaša na odbornike*: odborniška doba, funkcija; odborniško vprašanje

odbráti -bèrem dov. 1. *določiti, ugotoviti vrednost*: odbráti števec 2. *po določenih kriterijih izločiti kaj izmed večje količine, množine česa*

odcepítev -tve ž *glagolnik od odcepiti*: odcepítev dela državnega ozemlja; pravica naroda do odcepitve

odcepítí se -cèpim se dov. *ločiti se od matičnega dela*

oddája -e ž 1. *glagolnik od oddati*: prisilna oddaja živil; oddaja orožja, pošiljke, premoženja; oddaja zemljišča *družbeni pravni osebi zaradi pridobitve pravice do prežívnine po zakonu o prežívniškem varstvu kmetov*; oddaja v najem, zakup; oddaja *mladoletnega storilca v disciplinski center, vzgojni zavod, prevzgojni dom, zavod za usposabljanje vzgojni ukrepi* (kaz.); oddaja storilca v zavod za varstvo in zdravljenje do l. 1977 (kaz.) 2. v zvezi: *obvezna oddaja obvezna predaja določene količine pridelkov, živine, lesa državi po predpisani ceni* po l. 1945 3. *vsebinsko in časovno zaključena enota radijskega, televizijskega programa*: radijska, televizijska oddaja

oddájálec -lca [-yč-] m, v zvezi: *oddajalec zemljišča kdor odda zemljišče družbeni pravni osebi zaradi pridobitve pravice do prežívnine po zakonu o prežívniškem varstvu kmetov*

oddájni -a -o prid. *ki se nanaša na oddajo* (1, 2): oddajni kraj *kraj, kjer se blago izroči*; oddajna postaja, pošta; oddajna teorija *teorija, po kateri je pogodba sklenjena, ko je naslovnik sprejem ponudbe oddal, npr. na pošto*

oddájnik -a m, v zvezah: *radijski oddajnik ki posreduje zvočna sporočila*; televizijski oddajnik *ki posreduje zvočna in slikovna sporočila*

oddáljeni -a -o prid. *ki časovno ni neposredno povezan*: oddaljeni poskus (lat. *conatus remotus*) *oddaljeno izvršívteno dejanje*

oddáljiti se -im se dov., v zvezi: *oddaljiti se od vprašanja preiti na tematiko, ki nima ali ima malo zveze z obravnavanim vprašanjem*

oddátí -dám dov. 1. *narediti, da kaj pride na določeno mesto*: oddátí denar v banko; oddátí glasovnico, pošiljko 2. *narediti, da preide kaj drugemu v uporabo*: oddátí stanovanje v najem, zemljišče v zakup

oddélek -lka m 1. *organizacijska enota*: oddelek občinske skupščine; oddelek sodišča *civilni, kazenski oddelek*, oddelek za upravne spore *ipd.*; načelnik, vodja oddelka 2. v zvezi: *oddelek zakona enota v vsebinski razdelitvi zakona*

oddélni -a -o prid., v zvezi: ***oddélnilo zemljišče zemljišče kot nadomestilo za zemljišče, privzeto v zložitve*

oddélnilo -a s *nadomestilo za zemljišče, privzeto v zložitve*

oddélniti -im dov. *izločiti iz večje količine za določen namen*: oddélniti zemljišče

oddévnica -e ž, v zvezi: *menica oddévnica me-*

nica, ki zapade določen dan po dnevu izdaje, sin. *trata oddnevnic*

oderuh -a m kdor izkorišča, izrablja z zelo visoko ceno, zelo visokimi obrestmi

oderuhinja -e ž ženska oblika od *oderuh*

oderuški -a -o prid. ki se nanaša na oderušstvo: oderuški posel; oderuška najemina najemnika, ki za več kot 50 odstotkov presega povprečno prosto oblikovano najemnino za enako ali podobno kategorijo stanovanj; oderuška pogodba; oderuške cene, obresti

oderušstvo -a s izkoriščanje stiske, slabega premoženjskega stanja, nezkušenosti ali lahkomišelnosti koga, da se ta zaveže za izpolnitev, ki je po vrednosti v očitnem nesorazmerju z nasprotno izpolnitvijo (civ., kaz.)

****odgnáti** -žénem dov. prisilno odvzeti: odgnati koga v domovinsko občino

odgoditi -im dov. odložiti, preložiti

****odgòn** -óna m prisilna odvedba v domovinsko občino: odpraviti koga z odgonom

****odgónski** -a -o prid. ki se nanaša na odgon: odgónski potni list; odgónski stroški; odgónska odločba, postaja; odgónsko spremstvo

odgovárjati -am nedov. 1. z besedami izražati komu kaj v zvezi s tem, kar vprašuje, poizveduje: odgovarjati na vprašanje 2. biti odgovoren za kaj: civilno, disciplinsko, kazensko, kolektivno, materialno, pogodbeno, solidarno odgovarjati; odgovarjati z vsem premoženjem; odgovarjati do vrednosti likvidacijske mase; odgovarjati do vrednosti zapuščine; odgovarjati za plačilo, škodo; odgovarjati za svoja dejanja; odgovarjati pred sodiščem; vlada odgovarja parlamentu 3. *ustrezati*: odgovarjati pogojem, zakonu

odgovór -a m 1. *glagolnik od odgovoriti*: jasen, nepremišljen, nesprejemljiv odgovor; odgovor na ponudbo, vprašanje; javni odgovor na nepravilno sporočilo, objavljeno v sredstvih javnega obveščanja 2. kar se naredi zaradi enakega dejanja, ukrepa, ki ga je prej storil kdo drug: odgovor na pravno sredstvo nasprotna izjava; odgovor na tožbo toženčev pravičajni spis; odgovor na revizijo (pravd. post.); odgovor na zahtevo za obnovo (kaz. post.); odgovor na zahtevo za izredni preizkus pravnomočne sodbe (kaz. post.) 3. *opravičilo pred pristojnim organom, osebo*: dati odgovor za kaj; klicati koga na odgovor

odgovóren -rna -o prid., v zvezi z biti ki prevzema obveznost, moralne, pravne posledice, če kaj ne ustreza dogovorjenemu, predpisanemu: biti disciplinsko, kazensko, materialno, osebno,

solidarno odgovoren **odgovórni** -a -o: odgovorni urednik časopisa urednik, ki je ob pogojih zakona odgovoren za informacije v časopisu; odgovorna oseba oseba, ki je v organu družbenopolitične skupnosti, podjetju ipd. dolžna skrbeti za prevzeto obveznost, uresničitev kake naloge

odgovoríti -im dov. z besedami izraziti komu kaj v zvezi s tem, kar vprašuje, poizveduje: potrdilno, pritrdilno, zanikalno odgovoriti

odgovómot -i ž dolžnost sprejeti sankcije, dati opravičilo, če kaj ne ustreza normam, zahtevam, ima negativne posledice: civilna odgovornost za škodo, ki ne izvira iz kaznivega dejanja; deliktna odgovornost kazenska ali civilna odgovornost; deljena odgovornost za škodo, za katero je poleg storilca delno kriv tudi oškodovanec ipd.; disciplinska odgovornost za kršitev delovnih obveznosti, ki jih določa zakon, kolektivna pogodba oziroma splošni akt; individualna odgovornost katere subjekt je posameznik, sin. *osebna odgovornost*; izpolnitvena odgovornost pri pogodbi; kasakadna odgovornost zaporedna kazenska odgovornost za kazniva dejanja, storjena po tisku ali drugih sredstvih javnega obveščanja, sin. kazenska odgovornost par cascades; kazenska odgovornost odgovornost krivega in prištevne ali zmanjšano prištevne storilca kaznivega dejanja; kazenska odgovornost par cascades gl. kasakadna odgovornost; kolektivna odgovornost skupna odgovornost več oseb iz enega naslova; krivdna odgovornost utemeljena na krivdi storilca; materialna odgovornost za povzročeno gmojno škodo; moralna odgovornost za prizadejano negmotno škodo; neomejena odgovornost z vsem premoženjem ali za vso škodo; nerazdelna odgovornost *solidarna odgovornost*; noksalna odgovornost *odgovornost očeta ali gospodarja za delikte sinov ali sužnjev* (rim. pr.); nuklearna odgovornost za jedrsko škodo; objektivna odškodninska, kazenska odgovornost odgovornost brez krivde; odškodninska odgovornost za gmojno in negmotno škodo; omejena odgovornost z določenim premoženjem ali do določene vsote; osebna odgovornost gl. *individualna odgovornost*; podjetniška odgovornost; pogodbeno odgovornost določena s pogodbo; politična odgovornost pri kateri so sankcije npr. kritika, razrešitev, odpoklic; poroštvena odgovornost poroka v mejah poroštvene pogodbe; primarna odgovornost npr. samo katerega od udeležencev nasproti oš-

kodovancu; *sindikatsna odgovornost javnih uslužbencev in sodnikov zaradi kršitev dolžnosti; solidarna odgovornost pri kateri vsak izmed več zavezancev odgovarja za ves dolg, vsi skupaj pa le za enkratno izpolnitev; subjektivna odgovornost na podlagi krivde; subsidiarna odgovornost neomejena ali omejena odgovornost, npr. podjetja; vzajemna odgovornost; odgovornost iz pravičnosti npr. neprištevne osebe, ki ima premoženje, za povzročeno škodo, če odškodnine ni mogoče dobiti od tistega, ki bi jo bil moral nadzorovati; odgovornost za napake stvari dolžnika za stvarne in pravne napake svoje izpolnitve pri odplačni pogodbi; odgovornost za hujšo posledico za posledico, ki je nastala iz kaznivega dejanja in je storilec glede na njo ravnal malomarno, prim. *prekonaklepná posledica*; odgovornost za ravnanje drugega npr. nadzorovalca za škodo, ki jo povzroči neprištevna oseba, staršev za škodo, ki jo povzroči drugemu njihov otrok do dopolnjenega sedmega leta; odgovornost pravne osebe npr. za škodo, ki jo povzroči njen organ tretji osebi v zvezi z opravljanjem svojih funkcij; odgovornost za uspeh pri garancijski pogodbi ipd.; izključitev, omejitev, oprostitev, razširitev, zmanjšanje odgovornosti; stopnja odgovornosti; zavarovanje pred odgovornostjo pri kateri zavarovalnica odgovarja za škodo, nastalo z zavarovalnim primerom le, če tretji oškodovanec zahteva odškodnino; družba z omejeno odgovornostjo (okraj. d. o. o.) družba, v kateri je vsak izmed vlagateljev udeležen z določeno vlogo; odgovornost preide na koga; razbremeniti, razrešiti koga odgovornosti; rešiti se odgovornosti; izmikati se odgovornosti; biti (po)klican na odgovornost; deliti s kom odgovornost; odkloniti, zavračati odgovornost; prevaliti odgovornost na koga; prevzeti odgovornost

odhòd -òda m, v zvezi: prost odhod obdolženca, priče, izvedenca iz države prim. *salvus conductus* (2)

odhòdek -dka m, nav. mn., v zvezi: prihodki in odhodki iz proračuna

odhòdni -a -o prid., v zvezah: odhodni kraj; odhodna država, postaja, pošta; odhodno letališče, pristanišče

odíranje -a s izkoriščanje, izrabljanje z zelo visoko ceno, zelo visokimi obrestmi

odírati -am nedov. izkoriščati, izrabljati z zelo visoko ceno, zelo visokimi obrestmi

odíti -idem dov., v zvezah: oditi na delo; oditi na

odslužitev vojaškega roka; oditi iz države zaradi izmikanja vojaški službi

odjáva -e ž *glagolnik od odjaviti*: odjava obrti; odjava stalnega ali začasnega prebivališča

odjavíti -im dov. sporočiti glede na predpise a) da kaka oseba ne prebiva več v določenem kraju: odjaviti prebivališče b) podatke o čem zaradi prenehanja opravljanja kake dejavnosti: odjaviti obrt, obrtno obratovalnico

odjavní -a -o prid., v zvezi: prijavná in odjavná služba služba, ki se ukvarja s prijavljanjem in odjavljanjem začasnega ali stalnega prebivališča prebivalcev

odjavníca -e ž *listina o odjavi*

odjém -éma m *kupovanje, poraba*: odjem blaga, energije, vode

odjemálec -lca [-yc-] m *kupec, porabnik*: odjemalec blaga, energije, storitve

odjemálka -e [-uk-] ž ženska oblika od *odjemalec*

odjémati -am nedov. *kupovati, porabljati*: odjemati blago; odjemati električni tok

odkáz -áza m 1. v zvezi: odkaz drevja določitev in zaznamovanje drevja za sečnjo 2. *napotilo*: odkaz zakonske določbe na krajevne navade, poslovne običaje

odkázanec -nca m *nakazanec*

odkázati -kážem dov. 1. v zvezi: odkazati drevo določiti in zaznamovati drevo za posek 2. *napotiti odkázani* -a -o: odkazano pravo (lat. lex indicata) pravo, na uporabo katerega napotujejo pravila mednarodnega zasebnega prava

odkazovánje -a s, v zvezi: odkazovanje drevja določanje in zaznamovanje drevja za posek

odkazovátí -íjem nedov. 1. v zvezi: odkazovati drevo določati in zaznamovati drevo za posek 2. *napotovati odkazujúči* -a -e: odkazujoče pravo pravila, ki določajo, katero pravo je treba uporabiti pri steku norm z različnih pravnih območij

odklonílni -a -o prid. ki izraža odklonitev, zavrnitev: odklonilni odgovor; odklonilna rešitev zavrnilna rešitev

odklonítev -tve ž *glagolnik od odkloniti*: odklonitev akcepta, dela, izvolitve; odklonitev pričanja, odgovora na posamezno vprašanje (pravd. post.); odklonitev sprejema sodnega pisanja (post.)

odklonítí -klónim dov. z izjavo svoje volje narediti, da kdo a) česa ne sprejme: odkloniti odgovornost, plačilo, prevzem blaga, pristojnost, sprejem plačila b) ne uresniči določenega dejanja: odkloniti odgovor na vprašanje; odklo-

niti podpis zapisnika, predložitev listine; odkloniti pričanje, prisego, sodelovanje pri odvrčanju splošne nevarnosti (kaz.)

odklonitveni -a -o prid. ki se nanaša na odklonitev: odklonitveni razlog *okolščina*, ki vzbuja dvom o sodnikovi nepristranosti (pravd. post.); odklonitvena pravica

odklonljiv -a -o prid. *odvrnljiv*: odklonljiva nevarnost, zmeta

odklónskost -i ž *značilnost* odmika od *normalnega*, *pravega*, sin. *deviantnost*

odkriti -krijem dov. 1. *narediti znano kaj prikritega*, *skrivnega*: odkriti storilca; odkriti skrivnost; odkriti kaznivo dejanje 2. *ugotoviti, da kje kaj je*: odkriti sledove kaznivega dejanja; odkriti napako blaga 3. v zvezi: odkriti zaroto *obvestiti, sporočiti, da se pripravlja, obstaja zarota*, sin. *izdati zaroto odkrito* prisl. 1. *očitno*: odkrito groziti, nositi orožje 2. *odkrito-srčno*: odkrito povedati, priznati

odkritje -a s 1. *glagolnik od odkriti (1)*: odkritje hudodelstva; odkritje novega kaznivega dejanja na glavni obravnavi 2. *kar se odkrije, iznajde*: znanstveno odkritje

odkritisrčen -čna -o prid. ki govori tako, kot v resnici misli: odkritisrčna izpovedba; odkritosrčno priznanje obdolženca **odkritisrčno** prisl.: odkritisrčno priznati dejanje

odkrivanje -a s *glagolnik od odkrivati*: odkrivanje kaznivih dejanj; postopno odkrivanje napak kupljene stvari

odkrivati -am nedov. *delati znano kaj prikritega*, *skrivnega*: odkrivati kazniva dejanja

odkúp -a m 1. *pridobitev česa za plačilo vrednosti*: odkup kmetijskih pridelkov; predčasni odkup police *pri življenjskem zavarovanju, če so bile že plačane vsaj tri letne premije*; prisilni odkup; odkup obveznic, posojila, ročne zastave, terjatve, zemlje; pravica do odkupa npr. *pravica izvoznika do odkupa deviz* 2. *s plačilom dosežena razbremenitev*: odkup gozdnih, pašnih služnosti (pr. zg.); odkup od tlake (pr. zg.)

odkupiti -kúpim dov. 1. *pridobiti kaj za plačilo vrednosti*: odkupiti dosepele efekte, menico, ročno zastavo 2. *s plačilom doseči razbremenitev*: odkupiti davek

odkúpni -a -o prid. ki se nanaša na odkup ali odkupovanje: odkupni načrt, posel; odkupni pogoji; odkupna cena, komisija, mreža; odkupna postaja *postaja, kjer se odkupujejo določeni proizvodi*; odkupna pošiljka *pošiljka, ki se vroči naslovniku proti predhodnemu plačilu odkupnine v dobro njenega pošiljatelja*;

odkupna pravica *izgovorjena pravica prodajalca, da sme prodajni predmet spet odkupiti od kupca*; odkupna vrednost; odkupno podjetje

odkupnina -e ž *plačilo za odkupljeno stvar*: zahtevat, plačati odkupnino

odkupovalec -lca [-yc-] m *kdor kaj odkupuje*

odkupovalka -e [-yk-] ž *ženska oblika od odkupovalec*

odkupovanje -a s *glagolnik od odkupovati*: odkupovanje pridelkov

odkupovati -ujem nedov. *poklicno se ukvarjati z odkupom*: odkupovati tržne viške

odlagališče -a s *prostor za odlaganje*: javno odlagalnišče za smeti in odpadke

odlaganje -a s *glagolnik od odlagati*: odlaganje radioaktivnih odpadnih snovi

odlagati -am nedov. *spravljati kaj na določen prostor, da tam ostane*: odlagati smeti, odpadne snovi

odlašanje -a s *glagolnik od odlašati*: odlašanje procesnega dejanja; nevarnost odlašanja; z odlašanjem združena nevarnost (post.); brez odlašanja *takoj ko je mogoče*

odlašati -am nedov. *delati, da se kaj ne opravi do določenega časa*: odlašati obračun, odločitev; ukrepi, ki se ne smejo odlašati

odlét -éta m *glagolnik od odleteti*: odlet letala

odletéti -im dov. *leteč se oddaljiti*: letalo je odletelo

odlikoválec -nca m *imetnik odlikovanja*

odlikovánje -a s 1. *priznanje za državljanske, vojaške zasluge*: predlog za odlikovanje; potrdilo, ukaz o odlikovanju; odvzem odlikovanja *ena izmed pravnih posledic obsodbe*; podeliti, prejeti odlikovanje 2. *znak priznanja*: nositi odlikovanje

odlikovánka -e ž *ženska oblika od odlikovavec*

odlikováti -ujem dov. in nedov. *izraziti priznanje za državljanske, vojaške zasluge*: odlikovati koga **odlikován** -a -o: odlikovana oseba

odlív -a m *prehajanje denarja drugam*: odlív denar, deviz

odlócánje -a s *glagolnik od odločati*: instančno, kasatomo, meritorno odločanje; samostojno, samoupravno, skupno odločanje; odločanje o zakonskem predlogu; odločanje po prosti presoji, prostem preudarku, načelih pravičnosti; odločanje z osebnim izjavljanjem delovnih ljudi in občanov; odločanje po delegatih v delavskem svetu *družbenega podjetja*; organ, pristojen za odločanje; pravica odločanja

odlócáti -am nedov. *dajati, izrehati o čem končno mnenje, sodbo*: dokončno, meritorno odloča-

ti; odločati o pravnem sporu, predlogu, pritožbi; odločati po prosti presoji; odločati z javnim, s tajnim glasovanjem

odlócība -e ž 1. *pravni akt, izdan v posamezni zadevi v sodnem postopku, upravnem postopku, postopku o prekršku, postopku pred državnimi in samoupravnimi organi*: akcesorna odločba *o stroških ipd.*; deklaratorna odločba *ki obstoječe pravno razmerje, pravico ali obveznost le ugotavlja*; delna odločba *samo o točkah, ki so zrele za odločitev*; dodatna, dopolnilna odločba; dokončna odločba *zoper katero v upravnem postopku ni pritožbe*; formalna odločba *ki odloča o procesnih pogojih*; instančna, izvršljiva, končna odločba; konstitutivna odločba *s katero se pravno razmerje ustanovi, spremeni ali odpravi*; meritorna odločba *ki odloča o stvari sami, npr. o utemeljenosti zahtevka*; nadomestna odločba *ki jo izda upravni organ prve stopnje namesto izpodbijane odločbe*; negativna odločba *zavrnitna odločba*; nična odločba *ki je brez pravnega učinka*; plenarna odločba *ki je sprejeta na plenumu*; pomilostitvena odločba *o pomilostitvi*; pravnoomočna, pritožbena, *prizivna, procesna odločba; razdelitvena odločba; revizijska odločba *izdana na revizijo kot izredno pravno sredstvo* (pravd. post.); sodna, stroškovna odločba; ustavitvena odločba *s katero se postopek ustavi*; vmesna, začasna odločba; odločba tujega sodišča; odločba o odmeri davka; odločba o prekršku; zadržati izvršitev odločbe; izdati, izreči, izvršiti, naznati, obrazložiti, odpraviti, pridržati, razglasiti, razveljaviti, spremeniti, vročiti odločbo 2. *del npr. sodbenega izreka*: odločba o krivdi, kazni, varstvenem ukrepu, premoženjsko-pravnem zahtevku (kaz. post.); odločba o stroških (post.)

odlóceni -a -o prid., v zvezi: odločena zadeva *zadeva, ki je pravnomočno rešena*

odlócilen -lna -o prid. *od katerega je odvisen izid česa*: odločilna okolščina; odločilno dejstvo (post.); pravno odločilen **odlócilni** -a -o: *odločilni glas *npr. predsednika sodnega senata pri enakem številu glasov*

odlócitev -tve ž *glagolnik od odločiti*: hitra, dokončna, prosta, zakonodajna odločitev; odločitev o predlogu za izvršbo; dati komu kaj v odločitev; pridržati si odločitev

odlóciti -lócim dov. *dati, imeti o čem mnenje, sodbo*: odločiti o zahtevku **odlóciti se** *pri izbiri dati čemu prednost*: odločiti se za sklenitev pogodbe, sporazuma

odlócitveni -a -o prid., v zvezi: odločitveno vprašanje *vprašanje, na katero zaslišanec po svoji odločitvi lahko odgovori samo z "da" ali "ne"*

odlóg -óga m *glagolnik od odložiti*: odlog izvršbe, izvršitve kazni, plačila; brez odloga *takoj ko je mogoče*

odlók -óka m 1. *akt predsedstva republike o čem: pomilostitveni odlok odlok o pomilostitvi* 2. *akt skupščine ali njenega izvršilnega organa, s katerim se urejajo posamezna vprašanja splošnega pomena ali vprašanja njihove notranje organizacije* 3. *vrsta splošnega akta občinske skupščine* 4. *splošni predpis Avnoja ali drugega političnega predstavniškega telesa med NOB*

odlòv -òva m 1. *lovljenje divjadi, rib z namenom, da se izpustijo drugod* 2. *za ulov dovoljeno število divjadi, rib*: gojitveni, gospodarski odlov

odlòžilni -a -o prid. *ki povzroča odložitev česa*: odložilni učinek pritožbe *učinek, ki zadrži izvršitev izpodbijane odločbe*; odložilni rok *rok, ki se sme podaljšati*, sin. *dilatorni rok*; odložilni veto *veto, ki povzroči odložitev sklepa, zakona*, sin. *suspenzivni veto*

odlòžitev -tve ž *glagolnik od odložiti*: odložitev glavne obravnave *z določitvijo novega naroka*; odložitev zasedanja; razlog za odložitev

odlòžiti -ím dov. *narediti, da se kaj kasneje opravi*: odložiti izvršbo, izvršitev kazni, narok, plačilo, sejo, volitve; odložiti izdajo sodbe (pravd. post.); odložiti razglasitev sodbe (kaz. post.) **odlòženo** prisl. *še ne rešeno* (lat. in suspensio)

odlòžitveni -a -o prid., v zvezi: odložitveni razlog *razlog, ki omogoča odložitev dejanja v postopku, npr. izdaje sodbe, izvršbe, uradnega dejanja*

odlòžljivost -i ž *lastnost odložljivega*: odložljivost sodbe, nastopa

odlòžni -a -o prid., v zvezi: odložni pogoj *pogoj, ob izpolnitvi katerega pravni posel učinkuje*

odména -e ž *nasprotna dajatev, povračilo, plačilo*: odmena za dajatev, delo, storitev, uporabo; brez odmene; za odmeno

odméra -e ž *določitev višine, obsega česa*: sodna odmera stroškov; odmera carine, davka, invalidnine, kazni, odškodnine, pokojnine, povprečnine, pristojbine, vzdrževalnine

odmerilni -a -o prid. *ki se nanaša na odmero*: odmerilni postopek, sklep

odmériiti -ím dov. *določiti višino, obseg česa*: odmeriti carino, davek, honorar, kazen, odškodnino, pokojnino, stroške

odmerni -a -o prid. *ki se nanaša na odmero*: odmerni organ za davke ipd.; odmerna osnova za takse ipd.

odmēt -éta m kar se odvrže: odmet z ladje, letala

odmik -a m 1. *nepopolno upoštevanje česa*: odmik od določb zakona; odmik od naročila in navodil naročitelja prim. *mandat (1)*; odmik od gradbenega, urbanističnega, zazidalnega načrta; odmik urbanističnega programa; odmik od rudarskega projekta 2. *vmesna razdalja*: odmik od že obstoječega poslopja, ceste

odmōr -ōra m čas, namenjen počitku, sprostitvi, malici: odmor med delovnim časom

odnāšanje -a s, v zvezi: odnašanje dodatkov poslovdje brez naročila (lat. *ius tollendi*) stvari, s katerimi je poslovodja brez naročila povečal tuje premoženje, izdatkov zanje pa ni dobil povrnjenih

odnōs -ōsa m *razmerje med določenimi subjekti*: delovni, diplomatski, družbeni, gospodarski, konzularni, meddržavni, medverski, osebni, poslovni odnosi; pravni odnosi urejeni s pravnimi normami; proizvajalni odnosi v procesu družbene proizvodnje, razdelitve in uporabe materialnih dobrin; trgovinski, zavezniški odnosi; odnosi nadrejenosti, podrejenosti; odnosi med državami; razmerje sil v mednarodnih odnosih

odobritev -tve ž 1. *poprejšnja privolitev v kaj*: odobritev davščin, kredita, proračuna, regulacijskega načrta 2. *naknadno soglasje za kaj*: odobritev izvršenega dela, dogovora, pogodbe, poročila, računa, zapisnika 3. v zvezi: *odobritev kazenskega pregona dovoljenje za kazenski pregon

odobriti -im dov. *izraziti soglasje s čim*: odobriti opravljeni posel; odobriti prekoračitev pooblastila; odobriti račun

odpādek -dka m kar se izloči, zavrže kot neuporabno: vnetljiv odpadek; komunalni, kosovni, radioaktivni odpadki; borza odpadkov; odlagalni odpadki; ravnanje z odpadki

odpādni -a -o prid. *ki se zaradi izrabljenosti ali neuporabnosti za prvotni namen odstrani, izloči*: odpadne vode vode iz gospodinjstev, industrijske dejavnosti, pomešane z odpadnimi snovmi; odpadne snovi

odpečātiti -im dov. *pooblaščen odstraniti pečat*: odpečatiti oporoko

odpirāc -a m *enostavno orodje za nasilno odpiranje ključavnic*, sin. *vitrih*

odpiranje -a s, v zvezah: odpiranje akreditivov, kreditov, tekočih računov; odpiranje bančnih

računov na podlagi pogodb o denarnem depozitu

odpis -a m 1. *izločitev, zmanjšanje vrednosti česa*: amortizacijski, bilančni, knjigovodski odpis; odpis davka, dolga, dvomljive terjatve, izgub, vrednosti osnovnih sredstev 2. v zvezi: bremen prost (čist) odpis parcele *odpis parcele brez prenosa vknjiženih bremen*

odpisati -pišem dov. 1. *izločiti, zmanjšati vrednost česa*: odpisati dolg, vrednost osnovnega sredstva; odpisati na menici delno plačilo 2. v zvezi: odpisati parcelo, del parcele *prenesti ju v drug vložek v zemljiški knjigi*

odpisni -a -o prid. *ki se nanaša na odpis*: odpisna izjava izjava za odpis parcele v zemljiški knjigi; odpisna stopnja za amortizacijo

odplāčati -am dov. *plačati zadnji obrok pri obročnem odplačevanju*: odplačati dolg, obveznico, posojilo, terjatev; odplačati po razdolžitvenem načrtu; odplačati na obroke, v obrokih

odplačēvālni -a -o prid. *odplačilni*
odplačēvānje -a s *postopno plačevanje dolžne vsote*: anuitetno, obročno odplačevanje

odplačēvāti -ūjem nedov. *postopno plačevati dolžno vsoto*: odplačevati dolg

odplačilni -a -o prid. *ki se nanaša na odplačilo*: odplačilni načrt, obrok, pogoj, rok, sklad; odplačilna doba

odplačilo -a s 1. *glagolnik od odplačati*: odplačilo dolga, glavnice, obresti, posojila 2. *kar se odplača*: amortizacijsko, anuitetno odplačilo

odplačljīv -a -o prid. *ki se da odplačati*: posojilo, odplačljivo v mesečnih obrokih

odplačljīvost -i ž *značilnost odplačljivega*: odplačljivost posojila

odplāčni -a -o prid. *za katerega obstaja nasprotna dajatev*: odplačni pravni posel; odplačna pogodba

odplāčnost -i ž *značilnost odplačnega*: odplačnost pogodbe; načelo odplačnosti načelo, po katerem stranka za svojo ravnanje pričakuje povratno dajatev druge stranke

odplāka -e ž, nav. mn. *odpadna voda*: industrijske odplake; izpuščati, odvajati odplake

odplātek -tka m *odplačilo*

odplavīna -e ž *odplavljeni material*

odpoklic -a m 1. *glagolnik od odpoklicati*: odpoklic delegata, odbornika, poslanca, voljenega funkcionarja; odpoklic diplomatskega predstavnika 2. v zvezi: kup na odpoklic kup, pri katerem kupec določi roke posameznih dobav

odpoklicati -kličem dov. *odzvzeti funkcije, pooblastila pred iztekom mandata*: odpoklicati delegacijo, delegata; odpoklicati diplomatskega predstavnika

odpoklicni -a -o prid. *ki se nanaša na odpoklic*: odpoklicni postopek; odpoklicna izjava; odpoklicno glasovanje; odpoklicno pismo (fr. *lettres de rappel*) *listina o odpoklicu diplomatskega predstavnika, ki jo ta izroči poglavarju tuje države*

odpōr -ōra m *dejavnost, s katero se kdo upira, brani*: oboroženi, obrambni odpor; splošni ljudski odpor temeljno načelo ljudske obrambe ob napadu na državo in v vojni; odpor proti nasilju; vdati se brez odpora; organizirati, zadržati odpor

odpōrniški -a -o prid., v zvezi: odporniško gibanje množično delovanje za osvoboditev okupirane domovine

odposlānec -nca m 1. *kdor je izbran in poslan kam z določeno nalogo*: državni, vladni odposlanec 2. *kdor je izbran in pooblaščen za zastopanje določenih interesov*, sin. *delegat*: odposlanec za občni zbor; zbor odposlancev slovenskega naroda od 1. do 3. 10. 1943 v Kočevju; odposlanci rimskega papeža pri delnih cerkvah, državah in državnih oblasteh (kan., mednar. pr.)

odposlānka -e ž *ženska oblika od odposlanec*
odposlānstvo -a s *skupina ljudi, izbranih in poslanih kam z določeno nalogo*: odposlanstvo države, parlamenta, vlade; sprejeti odposlanstvo

odpošīljālīni -a -o prid., v zvezi: odpošiljalna teorija oddajna teorija

odpošīljātēl -a m *kdor odpošilja pošiljko*

odpošīljātēljīca -e ž *ženska oblika od odpošiljatelj*

odpōved -i ž 1. *izjava, sporočilo, da za koga preneha obstajati določeno pravno razmerje*: odpoved delovnega razmerja izjava delavca, s katero ta izrazi željo, da mu preneha delovno razmerje; odpoved najemne pogodbe; odpoved trajnega dolžniškega razmerja dolžniškega razmerja, katerega trajanje ni določeno; odpoved konvencije (mednar. pr.); odpoved kreditov, naročila; odpoved pogodbe npr. *licenčne pogodbe, pogodbe o trgovskem zastopanju, o tekočem računu*; odpoved pooblastila; odpoved stanovanjske pogodbe; odpoved pogodbe o najemu poslovne stavbe, poslovnega prostora; dati, sprejeti odpoved 2. *izjava, da subjekt česa ne želi sprejeti, več imeti ali uveljavljati*: odpoved davščini, de-

dovanju; odpoved pravici do pritožbe; odpoved tožbenemu zahtevku *enostranska izjava tožnika, da se odpoveduje pravici do pravnega varstva, ki ga je zahteval v tožbi*; odpoved zastaranju, zavarovanju; dati, sprejeti odpoved

odpōvedati -povēm dov. *izjaviti, sporočiti, da za koga preneha obstajati določeno pravno razmerje*: odpovedati naročilo, pogodbo, pooblastilo; odpovedati konvencijo (mednar. pr.); **odpōvedati tujcu prebivanje v državi** **odpōvedati se izjaviti, da subjekt česa ne želi sprejeti, več imeti ali česa uveljavljati**: odpovedati se dediščini, dedovanju; odpovedati se odškodnini, pravici, pravnemu sredstvu; odpovedati se prestolu vladarskemu položaju, prim. *abdicirati*; odpovedati se privilegijem, imunitetam; odpovedati se tožbenemu zahtevku

odpōvedljīvi -a -o prid. *ki se da odpovedati*: odpovedljiva pogodba

odpōvedljīvost -i ž *lastnost odpovedljivega*: odpovedljivost mednarodnih pogodb

odpōvedni -a -o prid. *ki se nanaša na odpoved*: odpovedni akt, čas, postopek, razlog, rok, termin; odpovedna doba, izjava, odločba; odpovedna tožba tožba, s katero se kaj odpoveduje, npr. *stanovanjska pogodba*

odpōvedovālec -lca [-yc-] m *kdor kaj odpoveduje*: odpovedovalec poslovne stavbe, poslovnega prostora

odprāva -e ž 1. a) **odpošīljanje**: zbirna odprava pri kateri se pošljejo stvari več naročiteljev v skupni pošiljki, sin. *zbirna špedicija*; odprava pošiljke, stvari, zaprosila; kraj odprave b) *odpravna služba*: carinska, poštna odprava 2. *ukinitev, odstranitev, razveljavitev*: odprava občin, okrajev, organa, urada, zavoda; odprava odločbe, pomanjkljivosti postopka, posledic obsodbe, smrtni kazni; odprava napake pri prodani stvari, izvršenem delu ipd.; odprava tlake (pr. zg.); odprava vizumov 3. v zvezi: odprava telesnega plodu *prekinitev nosečnosti*

odprāvek -vka m 1. *overjen prepis, izvod*: pismeni odpravek; odpravek akta, listine, poravnave, sklepa, sodbe 2. v zvezi: *dedni odpravek po dogovoru določeno premoženje, ki ga dobi dedič na račun svojega dednega deleža*

odprāvīti -im dov. 1. *odposlati*: odpraviti blago, spis 2. *odstraniti, razveljaviti, ukiniti*: odpraviti dvome, nesporazum; odpraviti nasprotja v izpovedbah, izvedenskih mnenjih; odpraviti neskladnost prepisa z izvornikom; odpra-

viti odločbo razveljaviti jo z učinkom *ex tunc*; odpraviti poroto, predpis; odpraviti pravne posledice sodbe, varnostnega ukrepa; odpraviti pripor, procesne ovire 3. v zvezi: odpraviti telesni plod prekiniti nosečnost 4. izplačati: odpraviti dediča

odpravljiv -a -o prid. ki se nanaša na odpravljiva pomanjkljivost postopka

odpravni -a -o prid. ki se nanaša na odpravo: odpravni kraj npr. blaga; odpravni način, rok; odpravni nalog špediterja; odpravni oddelek pošte; odpravni stroški; odpravna carinarnica, država, knjiga, listina, postaja, pristojbina, služba, železnica

odpravnica -e ž ženska oblika odpravnik (1): **odpravnica pošte

odpravnik -a m 1. uradnik, ki samostojno opravlja službo na pošti: **odpravnik pošte 2. v zvezah: prometni odpravnik odpravnik vlakov; odpravnik vlakov delavec, ki po ugotovitvi varnih razmer za vožnjo v določeno smer da znak za odhod vlaka 3. v zvezi: odpravnik poslov diplomatski predstavnik kake države v tuji državi, za stopnjo nižji od poslanika (mednar. pr.)

odpravnina -e ž 1. enkratno izplačilo, npr. ob prenehanju delovnega razmerja: odpravnina vdovi izplačilo šestmesečnega zneska družinske pokojnine vdovi, ki bi ji šla, če bi imela pravico do družinske pokojnine (soc. zav.); pravica do odpravnine 2. pristojbina za odpošiljatev

odpravninski -a -o prid. ki se nanaša na odpravnino: odpravninski obrok, znesek

odpravniški -a -o prid. ki se nanaša na odpravnike: odpravniška služba

odpravnništvo -a s oddelek v podjetju, ustanovi, ki skrbi za odpošiljanje

odpréti -prém dov. 1. v zvezah: odpreti akreditiv prevzeti obveznost plačila akreditiva; odpreti bančni tekoči račun skleniti z banko pogodbo, da ta na posebnem računu zapisuje vplačila, ki jih sprejema za svojega komitent, in izplačila, ki jih opravlja zanj; odpreti konto narediti prvo knjizbo; odpreti kredit kot dajalec kredita (banke) se zavezati dati prejemniku denar do določene višine 2. začeti poslovati: odpreti poslovni lokal 3. v zvezi: odpreti državno mejo dovoliti, omogočiti prihod v državo in odhod iz nje 4. dati v javno, splošno uporabo: odpreti novo cesto; odpreti razstavo 5. z odstranitvijo določenega dela na čem narediti dostopno notranost, vsebino: odpreti oporoko; neupravičeno odpreti

poštno pošiljko; odpreti zaseženo poštno pošiljko (kaz. post.) 6. v zvezi: odpreti konzulat ustanoviti konzulat **odpét** -a -o: sporazum, odprt za podpis, pristop **odpétí** -a -o 1. ki je brez posebnega nadzorstva in zavarovanja: odpreti kazenski poboljševalni dom; odprti oddelek pri kazenskem poboljševalnem domu 2. v zvezah: odprti kup npr. prodaja s pridržkom boljšega kupca; odprti račun a) račun, ki ni poravnan b) račun, ki ga poslovna stranka odpre drugi stranki; odprto gospodarstvo gospodarstvo, ki menjuje svoje dobrine s tujino; odprto morje morje, ki je zunaj teritorialnega morja in je z istimi pravicami dostopno za vse države; odprto pismo pismo, namenjeno javnosti

odprodája -e ž hkratna ali postopna prodaja dela, delov kake celote

odprodátí -dám dov. hkrati ali postopoma prodati del, dele kake celote

odpúst -a m 1. glagolnik od odpustiti (1): odpust z dela, iz državljanstva, vojske; 2. glagolnik od odpustiti (2): pogojni odpust obsojenca predčasna izpustitev obsojenca, ki prestaja zaporno kazen, na prostost s pogojem, da do izteka kazni ne bo storil novega kaznivega dejanja; *začasni odpust na preizkušnjo vrsta odredbe zoper mlajšega mladoletnika od pričetega 15. do izpolnjenega 17. leta (kaz.); odpust obsojenca iz kazenskega poboljševalnega zavoda 3. glagolnik od odpustiti (3): odpust dolga pogodba med upnikom in dolžnikom, po kateri upnik ne bo zahteval izpolnitve obveznosti

odpustítev -tve ž 1. glagolnik od odpustiti (1): odpustitev vojaka s služenja vojaškega roka 2. glagolnik od odpustiti (3): odpustitev kazni

odpustítí -ím dov. 1. odrediti, da kdo ni več v delovnem ali kakem drugem pravnem razmerju: odpustiti delavca z dela 2. prenehati zadrževati koga na določenem mestu: odpustiti obsojenca s prestajanja kazni 3. narediti, da kdo nima več določenih obveznosti: odpustiti davek, dolg, povračilo škode; odpustiti kazenski pregon, kazen, izvršitev kazni 4. narediti, da preneha zaradi neprimernega ravnanja povzročen negativni odnos do koga: odpustiti razžalitev

odpústni -a -o prid. ki se nanaša na odpust (2): odpustni razlog

odpústnica -e ž listina o odpustu: odpustnica iz bolnišnice, državljanstva, **šole; **odpustnica po izučenju rokodelstva

odréči -réčem dov. 1. meniti, trditi, da kdo do

česa ni upravičen: odreči dovoljenje, koncesijo; odreči regres; vizum 2. ne narediti, kar se pričakuje: odreči akcept, izpolnitev pogodbe, odgovor na vprašanje; odreči odobritev, odločitev o zahtevku; odreči plačilo, podpis; odreči pokornost; odreči pravno pomoč, pričanje, privolitev, sodelovanje **odréči se** izjaviti, da subjekt česa ne želi več imeti, sprejeti: odreči se državljanstvu, hipoteki, odvetništvu, pravici

odréð -éda m različno velika vojaška enota za posebne naloge: partizanski, vojaški odred

odrédba -e ž 1. kar upravičuje koga, da uporablja, izkorišča kaj: menična, oporočna odredba; odredba za primer smrti; odredba za izplačilo izplačilno dovoljenje; vrednostni papir po odredbi vrednostni papir, ki se glasi po odredbi in se prenaša z indosamentom, sin. ordski vrednostni papir 2. pravni akt, ki podrobneje določa izvrševanje posameznih določb zakona, drugega predpisa ali splošnega akta: izvršilna odredba 3. oblika sodne odločbe: predhodna odredba za zavarovanje nepravomočne odločbe domačega sodišča, ki se glasi na denarno terjatev, če upnik izkaže za verjetno nevarnost, da bi bila brez takega zavarovanja uveljavitev terjatve onemogočena ali precej otežena (izvrš. post.); začasna odredba za zavarovanje denarne ali nedenarne terjatve pred uvedbo sodnega ali upravnega postopka, med postopkom ali po koncu postopka, dokler ni opravljena izvršba (izvrš. post.); odredba o hišni in osebni preiskavi, prisilni privedbi (kaz. post.); odredba o prodaji nepremičnine (izvrš. post.); izdati odredbo

odredbodajalec -lca [-jč-] m kdor daje odredbe: odredbodajalec za izvrševanje proračuna

odredbodájni -a -o prid. ki se nanaša na dajanje odredb: odredbodajna pravica

odredítí -ím dov. določiti z odredbo: odrediti dan glavne obravnave; odrediti drugo sodišče za izvedbo postopka; odrediti hišno preiskavo, pripor; odrediti razpis razglasa namenjenega vsej javnosti, kadar se iščejo podatki o posameznih predmetih, ki so v zvezi s kaznivim dejanjem, ali pa se ugotavlja istovetnost najdenega neznanega trupla (kaz. post.); *odrediti pokojnino; odrediti rok, volilo; odrediti tiralico **odrejéni** -a -o: *odrejeni sodnik sodnik, ki mu je poverjen glasoven sodni posel, npr. zaslišanje izven glavne obravnave; odrejena pristojnost (lat. forum ordinatum) izredna krajevna pristojnost, ki jo določi višje sodišče

odrék -éka m glagolnik od odreči se: odrek državljanstvu, pravici, tožbenemu zahtevku

odrékanje -a s glagolnik od odrekati: odrekanje pokornosti vojaške osebe nadrejenemu (kaz.); odrekanje imuniteti

odrékati -am nedov. odklanjati, zavračati: odrekati komu kaj **odrékati se** izjavljati, da subjekt česa ne želi več imeti, sprejeti: odrekati se čemu

odrézek -zka m, v zvezah: obrestni odrezek obrestni kupon; odrezek čekovne knjizice del vrednostnega papirja, ki ostane po odtrganju v čekovni knjizici

odsèk -éka m notranja organizacijska enota, npr. v upravnem organu

odselítev -tve ž glagolnik od odseliti se: odselitev iz države

odselití se -sélím se dov. zapustiti svoje prebivališče: odseliti se iz kraja

odséljenec -nca m kdor se odseli

odséljenka -e ž ženska oblika od odseljenec

odsévni -a -o prid., v zvezi: odsevna kazen kazen, pri kateri se storilec kaznuje na tistem delu telesa, s katerim je grešil, npr. za krivo prisego z odsekanjem obeh prsežnih prstov (pr. zg.), sin. zrcalca se kazen

odslóviti -ím dov., v zvezah: odslloviti koga iz službe odpustiti ga; odslloviti ženo enostransko razvezati zakonsko zvezo (pr. zg.)

odslúžítí -slúžím dov. končati določen čas trajajočo obvezno dejavnost: *odslužiti denarno kazen z delom; odslužiti vojaški rok

odsòten -tna -o prid. ki ga v določenem času ni na določenem mestu, sin. nenavzoč: odsotna oseba, priča **odsòtni** -ega sam.: skrbnik za odsotne

odsòtnost -i ž dejstvo, da je kdo odsoten: krivdna, nekrivdna, službena odsotnost; odsotnost delavca z dela

odstavítev -tve ž glagolnik od odstaviti: odstavitev s položaja

odstávítí -ím dov. narediti, povzročiti, da kdo preneha opravljati pomembnejšo javno funkcijo ali službo: odstaviti predsednika

odstavljívi -a -o prid. ki se da odstaviti: odstavljivi funkcionar

odstòp -ópa m 1. glagolnik od odstopiti (1): odstop dednega dedeža prenos na drugo osebo, npr. na sodediča; odstop državnega ozemlja drugi državi (mednar. pr.); odstop pravice izkoriščati patent, vzorec, model, znamko, tehnično znanje licenčna pogodba; odstop prednosti knjižnega vrstnega reda 2. glagolnik od odstopiti (2): odstop pogodbe cesija ali prev-

zem dolga v dvostranski pogodbi; odstop pregonca tujca tujci državi; odstop terjatve pogodba o prenosu upnikove (cedentove) terjatve na novega upnika (cesionarja), sin. cesija, sin. odstopna pogodba; odstop terjatve v izterjavo prenos terjatve na cesionarja (prevzemnika), ki jo izterja namesto upnika; odstop terjatve v zavarovanje prenos terjatve upnika na njegovega upnika, da ta dobi varnost za terjatev, ki jo ima do cedenta 3. glagolnik od odstopiti (3): kolektivni odstop npr. vlade; odstop delegacije, delegata; odstop funkcionarja, ministrov 4. glagolnik od odstopiti (4): prostovoljni odstop od izvršitve kaznivega dejanja; odstop od kazenskega pregonca odstop upravičenega tožilca; odstop od pogodbe izjava, da stranke obveznost iz pogodbe ne zavezuje več; klavzula o odstopu (lat. lex commissoria) dogovor o pravici odstopa od pogodbe, če druga stranka pogodbe ne izpolni, sin. razdorni dogovor

odstópek -pka m razlika med imensko ali kako drugo mero, prim. toleranca (2)

odstopiti -stópim dov. 1. narediti, da dobi drugi, kar osebek ima, mu pripada: odstopiti dediščino, vrstni red pri nakupu 2. prenesti na drugega upravičenca: odstopiti pogodbo, terjatev 3. odpovedati se opravljanju pomembnejše javne funkcije ali službe: funkcionar odstopi 4. prenehati vztrajati pri uresničitvi česa: odstopiti od izpita odpovedati se opravljanju izpita: odstopiti od pregonca (kaz. post.); odstopiti od pogodbe izjaviti, da stranke obveznost iz pogodbe ne zavezuje več **odstópljeni** -a -o: odstópljeni dolžnik (lat. debitor cessus) dolžnik odstópljene terjatve; odstópljena pogodba, terjatev; odstópljeno ozemlje

odstópljivi -a -o prid., v zvezi: odstópljiva terjatev terjatev, ki je prenosljiva s cesijo

odstópní -a -o prid. ki se nanaša na odstop: odstopna cena, izjava, lista; odstopna pogodba pogodba o prenosu upnikove (cedentove) terjatve na novega upnika (cesionarja), sin. odstop terjatve, sin. cesija; odstopna premija premija za odstop pri borznem poslu; odstopna prepoved; odstopno upravičenje pravica upnika, da odstopi od vzajemne pogodbe zaradi dolžnikove zamude

odstópnica -e ž ženska oblika od odstopnik

odstópnik -a m stranka v dvostranski pogodbi, ki odstopi pogodbo prevzemniku: odstopnik terjatve upnik, ki odstopi svojo terjatev drugi osebi, sin. cedent; odgovornost odstopnika za veljavnost odstópljene pogodbe

odstopnína -e ž (lat. arrha poenentialis) znesek, ki se plača za odstop od pogodbe, sin. skesnina: ara kot odstopnina

odstótek -tka m količina, izražena z delom na sto enakih delov razdeljene celote: amortizacijski odstotek letnega odpisa vrednosti; eskontni odstotek odbitek obresti od prodaje do zapadlosti vrednostnega papirja

odstótni -a -o prid. ki je izračunan v odstotkih: odstotni popust, pribitek, prispevek; odstotna lestvica davka; odstotna pristojbina

odstránitev -tve ž 1. glagolnik od odstraniti (1): odstranitev oseb iz sodne dvorane zaradi vzdrževanja reda na glavni obravnavi (post.); odstranitev tujca iz države varstveni ukrep v zvezi s prekrškom; odstranitev premičnine, zgradbe; odstranitev uradnega pečata (kaz.); odstranitev znamenj, namenjenih za varnost zračnega prometa (kaz.) 2. glagolnik od odstraniti (2): začasna odstranitev delavca z dela npr. zaradi neopravičenega izostanka pet zaporednih delovnih dni; odstranitev sodnika od opravljanja sodniške funkcije npr. zaradi uvedbe kazenskega postopka proti njemu 3. glagolnik od odstraniti (3): odstranitev škodne nevarnosti; odstranitev vira nevarnosti

odstrániti -stránim dov. 1. narediti, ukreniti, da kaj preneha biti na določenem mestu: odstraniti obtoženca, stranko, pričo iz sodne dvorane; odstraniti udeleženca pri dejanju postopka (upr. post.); odstraniti premično stvar, zgradbo; odstraniti uradni pečat 2. narediti, ukreniti, da kdo preneha opravlja svoje delo, javno funkcijo: začasno odstraniti delavca z dela; odstraniti sodnika od opravljanja sodniške funkcije 3. ukreniti, da kako stanje preneha obstajati: odstraniti škodno nevarnost; odstraniti vir nevarnosti **odstrániti se** oditi, umakniti se: odstraniti se s kraja zaslišanja; odstraniti se iz sodne dvorane

odstránitveni -a -o prid., v zvezi: odstranitveni zahtevek npr. pri kršitvi avtorske pravice, zaradi določenih dejanj nelojalne konkurence

odstrél -a m, v zvezi: letni odstrel divjadi zaradi uravnavanja njenega števila

odstrelnína -e ž plačilo za odstrel divjadi

odsvojitév -tve ž glagolnik od odsvojiti: odsvojitév avtorske pravice

odsvojití -im dov. prenesti lastninsko pravico na drugo osebo: odsvojiti premoženje

odsvojitívni -a -o prid. ki se nanaša na odsvojitév: odsvojitívni posel

odškódba -e ž poravnava škode

odškodnína -e ž kar se da, dobi za poravnavo

škode: denarna odškodnina; enkratna odškodnina izračunana v enkratnem znesku; kapitalizirana odškodnina izračunana v enkratnem znesku namesto plačevanja rente; pavšalna odškodnina določena v povprečnem znesku; pogodbeni odškodnina določena s pogodbo; popolna odškodnina pri kateri prejme oškodovanec kot odškodnino toliko, kolikor je zaradi škodnega dogodka izgubil; pravična, primarna odškodnina; rekvizicijska odškodnina ki se nanaša na rekvizicijo (1); vojna odškodnina dajatev, ki se naloži pripadnikom okupirane ali premagane države, sin. vojne reparacije; odškodnina v naravi npr. zemljišče pri komasaciji; odškodnina za bolečine; odškodnina za nepremoženjsko (negotno) škodo; odškodnina za premoženjsko (gnotno) škodo; izmera, obseg odškodnine; prijavljanje, uveljavljanje odškodnine; povečanje, zmanjšanje odškodnine; pravica do odškodnine; dati, določiti, odmeriti, plačati, zahtevati odškodnino

odškodnínski -a -o prid. ki se nanaša na odškodnino: odškodnínski cenik npr. za povračilo škode na divjadi, ribah; odškodnínski spor, zahtevek, znesek; odškodnínska dajatev, obveznost, odgovornost, pravda, renta; odškodnínska tarifa; odškodnínska terjatev npr. za razlaščen stavbna zemljišča; odškodnínska tožba tožba za povrnitev škode; odškodnínsko pravo

odškodováti -újem dov. povrniti škodo

odtegljáj -a m 1. zmanjšanje izplačila za določen znesek: odtegljaj osebnega dohodka; odtegljaj ob izplačilu računa 2. znesek, za katerega se zmanjša izplačilo: določiti odtegljaj **odtegljív** -a -o prid. ki se da odtegniti: odtegljívni izdatki

odtegnítév -tve ž 1. glagolnik od odtegniti (1): odtegnitev zapadlega obroka terjatve (izvrš. post.) 2. glagolnik od odtegniti se: samovoljna odtegnitev od dolžnosti med bojem samovoljno dejanje, pri katerem vojaška oseba zapusti določen kraj brez dovoljenja (kaz.)

odtegníti -tégnem dov. 1. zmanjšati izplačilo za določen znesek: odtegniti od plače 2. v zvezi: odtegniti blago iz prometa vzeti iz prometa, skriti ga **odtegniti se** izogniti se, izmakniti se: odtegniti se dolžnosti

odtékanje -a s glagolnik od odtekati: odtekanje plačilnih sredstev

odtékatí -am nedov. prehajati drugam: zlato odteka v tujino

odtís -a m 1. kar je odtisnjeno: krtačni odtis prvi,

za korekture namenjen odtis tiskanega stavka; mavčni odtis; prstni odtis sled papilarnih črt prstne blazinice na določenem predmetu; jemati, najti prstne odtise npr. zaradi ugotovitve storilca kaznivega dejanja (kaz. post.) 2. glagolnik od odtisniti: odtis pečata, žiga; odtis kazalca namesto podpisa

odtísiniti -em dov. s pritiskanjem povzročiti, da se naredi podoba predmeta v čem, na čem: odtisniti prst kot ročno znamenje na listino, če oseba ne zna pisati ali se ne more podpisati (post.) **odtísnién** -a -o: odtisnién pečat

odtòk -òka m 1. kar odteka: tovarniški odtok odplaka 2. pot, po kateri kaj odteka: odtok jezera, ribnika; služnost odtoka npr. deževnice, gnojnice 3. odtekanje: odtok denarja, deviz, zlata v tujino

odtrgati -am dov. s trganjem odstraniti: odtrgati uradni pečat (kaz.) **odtrgán** -a -o: odtrgana zemlja odtrgnina

odtrgnína -e ž (lat. avulsio) zemlja, ki jo tekoča voda odtrga in na drugem mestu zopet naplavi

odtujítelj -a m kdor prenese stvar ali lastninsko pravico na drugega

odtujítev -tve ž glagolnik od odtujiti: odtujitev avtorske pravice; odtujitev družbenega sredstva iz družbene lastnine; odtujitev v zakup dane stvari; prepoved obremenitve in odtujitve nepremičnine, premične stvari vrsta začasne odredbe (izvrš. post.)

odtujíti -ím dov. prenesti stvar ali lastninsko pravico na drugega: odtujiti premoženje, sredstva; odtujiti zavarovano stvar **odtujíén** -èna -o: odtujena pravica, stvar

odtujítvéni -a -o prid., v zvezi: odtujitveni posel posel, s katerim se prenese stvar ali lastninska pravica na drugega

odtujílví -a -o prid. ki se sme odtujiti: odtujljivo premoženje

odvájanje -a s 1. glagolnik od odvajati (1): odvajanje električnega toka zunaj števecja; odvajanje odpadnih, poplavnih voda; služnost odvajanja vode 2. glagolnik od odvajati (2): odvajanje davščin, denarja

odvájati -am nedov. 1. povzročati odtekanje zlasti tekočine, plina od kod: odvajati odpadno vodo 2. glede na predpise nakazovati na določeni žiro račun: odvajati gotovino, naročnino, plačane takse

odvédba -e ž glagolnik od odvesti (2): **prisilna odvedba v domovinsko občino

odvèsti -védem dov. 1. glede na predpise nakazati na določeni žiro račun: odvesti davšči-

no, denar **2.** narediti, da kdo odide pod nadzorstvom na določeno mesto

odvétница -e ž ženska oblika od odvetnik (1)

odvétnik -a m **1.** oseba, ki v okviru svojega poklica pravno svetuje, zastopa in zagovarja stranke pred sodišči in drugimi državnimi organi, sestavlja listine in zastopa stranke v njihovih pravnih razmerjih: odvetnik posameznik kdor opravlja odvetniško dejavnost z osebnim delom samostojno kot poklic; odvetnik v službi pravne pomoči; odvetnik v delovni skupnosti odvetnikov; odvetnik kot pooblaščenec, zagovornik; disciplinska odgovornost odvetnika; dolžnost odvetnika varovati skrivnost; namestnik odvetnika; pravica odvetnika odreči pričanje (pravd. post.); slovesna izjava odvetnika izjava pred vpisom v imenik odvetnikov; imenik, območni zbor, samoupravna organizacija odvetnikov **2.** kdor izvršuje pravno varstvo nad cerkvenimi in izjemoma nad svetnimi osebami (pr. zg.) **3.** v zvezi: podložniški odvetnik (lat. advocatus subditorum) odvetnik za brezplačno zastopanje podložnikov od l. 1760 do l. 1761 (pr. zg.)

odvétniški -a -o prid. ki se nanaša na odvetnike (1): odvetniški arhiv, *izpit, poklic, pripravnik; odvetniški pripravnik strokovni sodelavec po opravljenem strokovnem izpitu do pridobitve potrebnih delovnih izkušenj za opravljanje odvetniške dejavnosti; **odvetniški red; odvetniški stroški; odvetniška dejavnost opravila in dajanje pravne pomoči; odvetniška delovna skupnost; odvetniška izkaznica, nagrada, pisarna, pripravniška praksa, skrivnost, tarifa, zbornica; odvetniško pooblastilo, zastopanje; kodeks odvetniške etike; kršitev dolžnosti pri opravljanju odvetniške dejavnosti; časna prepoved, odvzem pravice opravljanja odvetniške dejavnosti; prevzem, likvidacija odvetniške pisarne

odvétništvo -a s **1.** samostojna družbena služba za dajanje pravne pomoči: načelo svobodnega odvetništva **2.** izvrševanje odvetniške dejavnosti: odreči se odvetništvu **3.** izvrševanje pravnega varstva nad cerkvenimi in izjemoma nad svetnimi osebami (pr. zg.)

odvétščina -e ž davščina odvetniku (2) (pr. zg.)

odvéza -e ž, v zvezi: zemljiška odveza odprava podložniških bremen l. 1848

odvézati -véžem dov. oprostiti: odvezati koga česa; odvezati dolžnosti npr. varovanja uradne ali vojaške tajnosti

odvisen -sna -o prid. ki je v takem odnosu do koga, da potrebuje od njega določeno pomoč:

biti finančno, gospodarsko odvisen od koga **odvisni** -a -o: odvisno avtorsko delo avtorsko delo, ki je odvisno od matičnega dela, npr. glasbena obdelava, prevod, priredba, zbirka **odvisnost** -i ž stanje, lastnost odvisnega: finančna, gospodarska, hierarhična, službena odvisnost; odvisnost od nasprotnih dajatev; zloraba razmerja odvisnosti npr. pri oderuški pogodbi

odvisnostni -a -o prid. ki se nanaša na odvisnost: odvisnostno razmerje

odvod -ôda m odvajanje (1)

odvodni -a -o prid. ki se nanaša na odvod: odvodni kanal

odvozni -a -o prid., v zvezi: odvozni rok rok, v katerem mora v železniškem prometu prejemnik odpeljati stvar z namembne postaje

odvrácanje -a s **1.** glagolnik od odvrácati (1): odvrácanje od nakupa **2.** glagolnik od odvrácati (2): odklonitev sodelovanja pri odvrácanju splošne nevarnosti (kaz.)

odvrácati -am nedov. **1.** delati, prizadevati si, da kdo ne bi napravil, kar namerava: *odvrácati kupce, ponudnike od nameravanega draženja (kaz.) **2.** delati, da kdo ni deležen česa, zlasti neprijetnega

odvrnitev -tve ž glagolnik od odvrniti: odvrnitev napada pri silobranu; odvrnitev nevarnosti, škode

odvrniti -vfnem dov. narediti, da kdo ni deležen česa, zlasti neprijetnega: odvrniti napad pri silobranu, nevarnost v skrajni sili (kaz.); odvrniti posledice kaznivega dejanja

odvrnljiv -a -o prid. ki se da odvrniti: odvrnljiva nevarnost

odvržen -a -o prid., v zvezi: odvržena stvar (lat. res derelicta) opuščena stvar

odvrženje -a s, v zvezi: odvrženje stvari opustitev (3)

odvzem -éma m **1.** glagolnik od odvzeti (1): odvzem državljanstva; odvzem lovišča lovski organizaciji; odvzem besede komu; odvzem nujnega deleža v korist potomcev ki ga odredi oporočnik, če je upravičenec prezaolžhen ali je zapravljivec, prim. razdedinjenje; odvzem obrtnega dovoljenja; odvzem odlikovanja ena izmed pravnih posledic obsodbe; odvzem otroka staršem ki se določi, če starši zanemarajo otrokovo vzgojo in varstvo; delni, popolni odvzem poslovne sposobnosti delno, popolno onemogočenje samostojno sklepati pravne posle osebi, ki zaradi duševne bolezni, duševne zaostalosti, odvisnosti od alkohola ali mamil ali iz drugega vzroka ni spo-

sobna sama skrbeti zase, za svoje pravice in koristi; odvzem lastninske pravice; odvzem posesti; odvzem stvari iz pravnega prometa; odvzem premoženjske koristi koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem; odvzem predmeta npr. mamil in psihotropnih substanc, pornografskih spisov, sprejetega darila ali premoženjske koristi pri jemanju podkupnine (kaz.); odvzem voznškega dovoljenja (kaz. post.); protipravni odvzem prostosti (kaz.); protipravni odvzem mladoletne osebe roditeljem, posvojitelju, skrbniku, zavodu ali osebi, kateri je zaupana (kaz.); odvzem premoženja npr. zaplemba (kaz.); odvzem roditeljske pravice roditelju, ki zlorablja roditeljsko pravico ali je otroka zapustil; odvzem vojnega dobička **2.** glagolnik od odvzeti (2): odvzem krvi

odvzemljiv -a -o prid. ki se sme odvzeti: odvzemljiva pravica

odvétiti -vzámem dov. **1.** narediti, da kdo česa nima več: odvzeti besedo, dovoljenje, staršem otroka, predmete, premoženje, prostost; odvzeti visokošolski naziv, doktorat znanosti **2.** od večje količine ločiti določeno količino: odvzeti kri

odvzati se -zôvem se dov. udeležiti se česa na poziv, povabilo: odzvati se pozivu, vabilu, vpklicu v vojaško službo

OF -a [oèf, oèfa] m, krat. Osvobodilna fronta **ófarski** -a -o prid. ki se nanaša na ofre: ofarsko razmerje razmerje, pri katerem lastnik prepusti ofru v obdelavo vinograd ali zemljo za plačilo v naravi, npr. za stanovanje, kmetijske pridelke v severni Sloveniji do l. 1953

ófer ófra m najemnik, ki obdeluje vinograd ali zemljo za plačilo v naravi, npr. za stanovanje, kmetijske pridelke v severni Sloveniji do l. 1953

oferènt -ènta m ponudnik

oferirati -am dov. ponuditi

oférta -e ž ponudba: biano oferta ponudba brez navedbe cene; brezobvezna oferta

ofértni -a -o prid. ki se nanaša na oferto: *ofertna dražba, licitacija dražba, licitacija s pismenimi ponudbami

oficiál -a m **1.** *pisarniški uradnik, po stopnji med nižjim in višjim uradnikom: sodni ofical **2.** škofov namestnik v sodnih zadevah (kan.)

oficiálni -a -o prid. uradni: oficalni postopek postopek po uradni dolžnosti; oficalni prevod, zakonski osnutek

oficiálnost -i ž, v zvezi: načelo oficalnosti načelo, po katerem se postopek začne, teče in zaključuje po uradni dolžnosti, neglede na voljo

strank, kar velja v nekaterih pravnih ali tudi nepravnih postopkih, ant. načelo dispozitivnosti

***oficiánt** -a m nižji pisarniški uslužbenec: poštni, sodni ofical

***oficiántka** -e ž ženska oblika od ofical **oficiózní** -a -o prid., v zvezi: oficiozni postopek postopek, ki ga začne sodišče uradno brez predloga strank, npr. postopek za odvzem in vrnitev poslovne sposobnosti, postopek za odvzem in vrnitev roditeljske pravice (nepravd. post.)

oficír -ja m častnik: oficir pravne službe **oficírski** -a -o prid. častniški: oficirski čin, kader **oglás** -ása m objava, obvestilo: časopisni, javni, komercialni, reklamni, sodni, uradni oglas; oglas v tisku, z letaki, po radiu, televiziji

oglásni -a -o prid., v zvezah: oglasni cenik; oglasni stroški; oglasna deska deska za oglase, navadno v vežah stavb

oglášanje -a s objavljanje oglasov: oglašanje v tisku

oglèd -éda m **1.** glagolnik od ogledati: komisijski ogled; *mrliški ogled ogled mrliča zaradi uradne ugotovitve smrti; sodni ogled procesno dejanje, ki ga opravi sodišče, kadar je za ugotovitev ali razjasnitev kakega pomembnega dejstva v postopku potrebno neposredno opazovanje; *ogled mrliča; ogled predmeta; ogled izven glavne obravnave; ogled na kraju samem; zapisnik o ogledu; opraviti ogled; poslati knjigo, stvar na ogled **2.** v zvezi: kup na ogled kup, ki je sklenjen pod pogojem, da kupec blago odobri, sin. kup na poskušnjo

ogledáti -am dov. z gledanjem ugotoviti lastnosti, značilnosti česa: ogledati predmet

ogledni -a -o prid. ki se nanaša na ogled: *ogledni list občinsko potrdilo o lastnini živali; *mrliški ogledni okoliš; ogledni predmet predmet, ki ga je treba ogledati v dokaznem postopku

ogledník -a m kdor opravi ogled: *mrliški oglednik; *oglednik veterinar

oglednina -e ž pristojbina za ogled

ogledúh -a m **1.** vohun **2.** kdor tajno zbira podatke o kom

ogledúštvo -a s **1.** vohunstvo **2.** tajno zbiranje podatkov o kom

ogoljufáti -ám dov. okoristiti se z zmoto drugega, povzročeno z lažnim prikazovanjem ali prikrivanjem dejanskih okoliščin: ogoljufati koga

ograditi -im dov. narediti ograjo okrog česa: ograditi zemljišče

ográja -e ž *naprava, ki se postavi okrog zemljišča, prostora za preprečevanje prehoda: carinska ograja okrog proste carinske cone*

ograjni -a -o prid., v zvezi: deželno ograjno sodišče (nem. Landschranne) civilnosodna instanca za fevdalce in njihova zemljišča od 14. do 18. stol. (pr. zg.)

ogrozitev -tve ž *glagolnik od ogroziti: ogrozitev kazenskopravno zavarovane vrednote*

ogroziti -im dov. *povzročiti stanje, ki je nevarno, neugodno za koga, kaj: ogroziti varnost prometa* **ogrožen** -ēna -o: ogrožena pravica; ogroženo območje zaradi kužne bolezni ipd.; ogroženo zemljišče

ogrožitveni -a -o prid. *ki se nanaša na ogrozitev: ogrožitveno kaznivo dejanje*

ogrožanje -a s *glagolnik od ogroziti: kontrarevolucionarno ogrožanje družbene ureditve (kaz.); ogrožanje državne neodvisnosti ali njene teritorialne celote (kaz.); ogrožanje javnega prometa (kaz.); ogrožanje javnega reda in miru, javne morale; ogrožanje kredita, zaupanja; ogrožanje varnosti letala med letom (kaz.); ogrožanje varnosti prometa z nevarnim dejanjem ali sredstvom (kaz.); ogrožanje varnosti življenja ali telesa (kaz.); ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu ali prepiru (kaz.); kaznivo dejanje ogrožanja*

ogrožati -am nedov. *povzročiti stanje, ki je nevarno, neugodno za koga, kaj: ogrožati čast, telo, življenje* **ogrožajóč** -a -e: ogrožajoče zemljišče *zemljišče, od katerega grozi nevarnost sosednjemu zemljišču, npr. zaradi porušnja stavbe*

ogroženost -i ž *stanje ogroženega: socialna ogroženost zaradi slabih gmotnih, življenjskih razmer*

ogroževalni -a -o prid. *ki se nanaša na ogrožanje: ogroževalni delikt kaznivo dejanje ogrožanja; ogroževalni naklep*

ohišnica -e ž *zemljišče, ki ostane v osebni lasti združnika*

ohranitev -tve ž *glagolnik od ohraniti: ohranitev denarne vrednosti, mednarodnega miru, pravnega reda; ohranitev substance stvari pri užitku ipd.; ohranitev vrednot človekovega okolja; ohranitev poklicne skrivnosti skrivnosti, ki jo zve npr. odvetnik, zdravnik, socialni delavec pri opravljanju svojega poklica*

ohraniti ohránim dov. *narediti, da kaj ne preneha obstajati: ohraniti nacionalno individualnost; ohraniti sledove kaznivega dejanja, spise*

ojačóvljenje -a s *sterilizacija (1)*

oklevetánc -nca m *obrekovanec*

oklevetánje -a s *obrekovanje*

oklevetánka -e ž *obrekovanka*

oklevetáti -ám dov. *obreči*

oklic -a m **1.** *uradno obvestilo javnosti o kakem dejstvu ali nameravanem uradnem dejanju ali list s takim obvestilom: dražbeni oklic; prvi oklic o uveljavitvi novo napravljene zemljiške knjige; *oklic pravdne zadeve pred obravnavo; oklic o pozivu upnikom, naj sklenejo prisilno poravnavo; oklic o začetku stečajnega postopka; vabilo z oklicem v zapuščinskem postopku npr. neznanim dedičem ali dedičem neznanega bivališča; nabiti oklic na sodno desko; sneti oklic z deske; opraviti, razglasiti oklic; objaviti oklic v uradnem listu **2.** *v zvezi: *ženitni oklic uradno obvestilo o nameravani poroki **3.** *nav. mn., pri cerkveni poroki obvestilo o nameravani poroki koga, ki se prebere v cerkvi, navadno tri zapovrstne nedelje***

oklicanje -a s, v zvezi: ***oklicanje zaročencev uradno obvestiti javnost o nameravani poroki zaročencev**

oklicati okličem dov. **1.** *javno razglasiti: oklicati za vladarja **2.** *uradno obvestiti javnost o kakem dejstvu ali nameravanem uradnem dejanju: *oklicati pravdno zadevo; oklicati začetek stečajnega postopka **3.** *v zvezi: *oklicati zaročenca uradno obvestiti javnost o nameravani poroki **4.** *pri cerkveni poroki v cerkvi prebrati obvestilo o nameravani poroki koga, navadno tri zapovrstne nedelje****

oklicni -a -o prid. *ki se nanaša na oklic: oklicni postopek, rok; oklicna deska sodišča*

ókno -a s, v zvezah: *pravica do okna, svetlobe, razgleda služnost, pri kateri lastnik zgradbe sme sosedu prepovedati, da bi mu s stavbo na svojem zemljišču odvzel razgled*

okó očesa s **1.** *čutilo za vid: uničenje očesa huda telesna poškodba **2.** *v zvezi z na: na oko oceniti po videzu, približno oceniti**

okóliš -a m *določeno območje: delegatski, dimnikarski, matični, mestni, okoliš; občinski okoliš; nabiralni okoliš za nabiranje rastlin; obhodni in opazovalni okoliš miličnika; popisni, proizvodni, ribiški okoliš; šolski okoliš okoliš osnovne šole; vinorodni okoliš; zaporni okoliš npr. pri živinski kužni bolezni; zazidalni okoliš*

okóliščina -e ž *dejstvo, ki more odločilno vplivati na potek, uresničitev česa: bistvena, dejanska, krajevna okoliščina; navezna okoliščina dejstvo, odločilno za presojo, katero pravo, domače ali tuje, naj se uporabi (mednar. zas. pr.); osebna, pravno pomembna, spremlje-*

valna okoliščina; nevarnostne okoliščine *pomembne za ocenitev nevarnosti (zav.); izredne, nepričakovane, spremenljive okoliščine; obremenjevalne, obteževalne okoliščine za odmero kazni ki vplivajo na odmero višje kazni; olajševalne, razbremenilne okoliščine za odmero kazni; okoliščine posameznega primera; okoliščine, ki izključujejo krivdo, zmanjšujejo odgovornost (civ.); okoliščine, ki izključujejo kazensko odgovornost, kazenski pregon*

okólje -a s **1.** *stvarni in duhovni svet z določenimi značilnostmi, ki obdaja človeka: gospodarsko, socialno okolje; izločitev mladoletnika iz okolja, ki nanj škodljivo vpliva vrsta vzgojnega ukrepa (kaz.) **2.** *prostor z določenimi značilnostmi, ki obdaja osebo, stvar: bivalno, naravno okolje; onesnaženje, degradacija, uničenje, varstvo človekovega življenjskega okolja**

okólnost -i ž *okoliščina*

okoristiti se -im se dov. *pridobiti si zlasti gmotne ugodnosti: okoristiti se s tujim imetjem, tujo pravico*

okoríščanje -a s *pridobivanje zlasti gmotnih ugodnosti: neupravičeno okoríščanje*

okoríščevalni -a -o prid. *ki se nanaša na okoríščanje: okoríščevalni namen*

okóvi okóvov m, mn. *priprava iz obročev za vklepanje: *okovi za zapornika*

okrádenec -nca m *kdor je okraden*

okrádenka -e ž *ženska oblika od okradenec*

okráj -ája m **1.** *upravna teritorialna enota: katastrski, mestni, **naborni, *politični, sodni, upravni okraj; odprava okrajev **2.** *območje takšne enote**

okrájni -a -o prid. *ki se nanaša na okraj: okrajni *cestni odbor, okrajni *glavar, *zastop, *zdravnik, *živinozdravnik; okrajni ljudski odbor; okrajni odbor, senat za prekrške; okrajna *katastrska uprava, *samouprava, skupščina; okrajno *glavarstvo, sodišče*

okrásti okrádem dov. *s krajo odvzeti: okrasti koga*

okríviti -im dov. *obdolžiti*

okrívljenec -nca m *obdolženec*

okrívljenka -e ž *obdolženka*

okrnítev -tve ž **1.** *glagolnik od okrniti (1): okrnitev avtorskega dela **2.** *zmanjšanje, omejitev: okrnitev pravice osebnosti, svobode, telesne integritete**

okrniti -im dov. **1.** *povzročiti, narediti, da kaj ni več v navadnem, popolnem obsegu: okrniti avtorsko delo; okrniti pravno načelo **2.** *zmanjšati, omejiti: okrniti komu čast; okrniti pravno dobro, svobodo gibanja**

okróžje -a s **1.** *večja upravna enota: sodno okrožje območje okrožnega sodišča **2.** *upravno območje kresije (1) (pr. zg.)**

okróžni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na okrožje (1): okrožni ljudski odbor, *urad za zavarovanje delavcev; okrožno javno tožilstvo; okrožno gospodarsko sodišče; okrožno sodišče prvostopenjsko sodišče za važnejše pravne zadeve in drugostopenjsko sodišče za navadne pravne zadeve **2.** *ki se nanaša na okrožje (2) (pr. zg.): okrožni glavar načelnik okrožnega urada; okrožni urad kresija (1)**

okróžnica -e ž *obvestilo, poslano več osebam*

okrúten -tna -o prid. *grozovit*

oktroírati -am dov. *uveljaviti brez odobritve parlamenta*

okupácija -e ž **1.** *prisvojitve stvari, ki ni v lasti nikogar, sin. prilastitev (2) **2.** *vojaška zasedba tujega ozemlja (mednar. pr.): vojna okupacija; prepoved državljanu SFRJ, da prizna tujo vojno okupacijo (kaz.)**

okupacijski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na okupacijo (1): okupacijska pravica **2.** *ki se nanaša na okupacijo (2): okupacijski denar, denar, ki ga izda okupator; okupacijska oblast, valuta, vlada; okupacijsko ozemlje**

okupánt -a m *kdor si prisvoji stvar, ki ni v lasti nikogar, sin. prilastitelj*

okupátor -ja m *vojaški osvajalec: sodelovanje z okupatorjem (kaz.)*

okupátorski -a -o prid. *ki se nanaša na okupatorje: okupatorski predpis; okupatorska oblast, zakonodaja*

okupírati -am dov. in nedov. **1.** *prisvojiti si stvar, ki ni v lasti nikogar, sin. prilastiti si (2) **2.** *vojaško zasesti tuje ozemlje* **okupíran** -a -o: okupirano ozemlje*

okúžba -e ž *vdor bolezenskih mikrobov v organizem: prenos okužbe*

okúžiti -im dov. *prenesti bolezenske mikrobe v organizem: okužiti koga npr. s spolnim obcevanjem (kaz.)* **okúžen** -a -o: okužen okoliš, kraj; okužena oseba; okuženo območje; zaposlitev nalezljivo bolnih ali okuženih oseb (kaz.)

okvára -e ž **1.** *stanje, ki ni v skladu z normalnim delovanjem organizma, nastalo zaradi poškodbe, bolezni: telesna okvara; okvara organizma, zdravja **2.** *škoda: **gozdna, **poljska okvara**

okváriti -im dov. *povzročiti okvaro* **okvárjen** -a -o: okvarjenozdravje

okvír -a m *kar kaj opredeljuje, omejuje: kazenski okvir največja in najmanjša mera kazni,*

določena v zakonu; okvir pogodbe, pravic, pristojnosti, zakona

okvirni -a -o prid. ki vsebuje bistveno, osnovno, neglede na posameznosti, podrobnosti: okvirni kredit; okvirni rok; okvirni zakon ki vsebuje le splošne in temeljne predpise; okvirna davščina davščina, določena z najvišjo in najnižjo stopnjo; okvirna kazen, pogodba, pristojbina, zakonodaja; okvirno navodilo

olajšati -am dov. narediti kaj manj težavno, bolj enostavno: olajšati tranzit blaga

olajšava -e z zmanjšanje obveznosti: davčna, finančna, kreditna, pristojbina olajšava

olajševalen -lna -o prid. ki koga deloma razbremeni: olajševalni ukrepi; olajševalne okoliščine okoliščine, ki vplivajo na odmero manjše kazni

olepšanje -a s glagolnik od olepšati: stroški zaradi olepšanja stvari (lat. impensae voluptariae)

olepšati -am dov. opisati, prikazati kaj lepše, kot je: olepšati stvar

oligarhični -a -o prid. ki se nanaša na oligarhijo: oligarhična ureditev države

oligarhija -e ž, v antični Grčiji vlada majhnega števila najuglednejših državljanov (pr. zg.)

oligopol -a m položaj, v katerem je na trgu več ponudnikov ali povpraševalcev: nabavni, prodajni oligopol; oligopol ponudb, povpraševanja

omajánost -i z lastnost, značilnost omajane: omajanost zakonskega razmerja razvezni razlog, prim. nevzdržnost zakonske zveze

omajati omajém dov. povzročiti, da kaj pri kom ne obstaja več v prejšnji meri: omajati kreditno sposobnost omájan -a -o: omajano zakonsko razmerje

omalovaževanje -a s nespoštovanje, neupoštevanje, žalitev: omalovaževanje uradne osebe ali organa

omámiti -im dov. povzročiti, da se kdo manj ali sploh ne zaveda samega sebe, svojih dejanj: omamiti koga s hipnozo, z mamili omámiljen -a -o: omamljena oseba

omámiljanje -a s glagolnik od omamljati: omamljanje z alkoholom, mamilom, s psihotropno substanco; sredstvo za omamljanje rib npr. razstrelivo ali kemikalije

omámiljati -am nedov. povzročiti, da se kdo manj ali sploh ne zaveda samega sebe, svojih dejanj

omámiljenec -nca m kdor je omamljen

omámiljenka -e ž ženska oblika od omamljenec

omámni -a -o prid. ki povzročajo omamo: omamno sredstvo

omejevanje -a s glagolnik od omejevati: omejevanje rojstev; omejevanje svobode gibanja in nastanitve; omejevanje trga pravni akti in dejanje organa družbenopolitične skupnosti, trgovca, podjetja, s katerim se preprečuje konkurenca na trgu

omejevati -ujem nedov. povzročiti, da kdo nima česa v polni meri: omejevati človekove pravice

omejitev -tve ž glagolnik od omejiti: devizna, kreditna, plačilna omejitev; pogodbeni omejitve prodajalčeve odgovornosti za pravne napake prodane stvari; prometna omejitev omejitev prometa (1, 2); vstopne omejitve za tujce; omejitev dediča na nujni delež; omejitev dedovanja dedovanja premoženja osebe, ki je uživala socialno ali drugo pomoč družbene skupnosti; omejitev državljskih pravic; omejitev hitrosti vožnje, prometa na javnih cestah; omejitev izvršbe na osebni dohodek in pokojnino le za določene v zakonu navedene terjatve; omejitev lastninske pravice npr. z ustanovitvijo služnosti; omejitev odgovornosti; omejitev odpovedi delovnega razmerja npr. za čas boleznih delavca; omejitev osebne prostosti; omejitev pooblastila, poslovanja; omejitev pravice, vpisane v zemljiški knjigi; omejitev prometa družbenih sredstev; omejitev razpolaganja z denarjem disciplinska kazen za obsojenca na prestajanju kazni; omejitev suverenosti, svoboščin, uvoza; omejitev vpisa v šolo, na fakulteto

omejiti -im dov. določiti, predpisati meje česa: omejiti izvršbo na nekatere predmete oziroma sredstva izvršbe; omejiti odgovornost, prosto gibanje, prebivanje, nastanjanje; omejiti uvoz, izvoz; omejiti žensko delo omejen -ěna -o: omejena obveznost, odgovornost; omejena pristojnost; omejena sposobnost; časovno omejena pravica omejeni -a -o: omejena akcesornost udeležbe akcesornost, pri kateri udeležencem odgovarja, tudi če glavni storilec ni kazensko odgovoren (kaz.), sin. limitirana akcesornost udeležbe; omejena poslovna, pravna odgovornost; omejeno jамstvo, pooblastilo; družba z omejeno odgovornostjo (okrajš. d. o. o.) družba, v kateri je vsak izmed vlagateljev udeležen z določeno vlogo; *zadruga z omejeno zavezo

omejitveni -a -o prid. ki se nanaša na omejitev: omejitveni ukrep

omejničiti -im dov. obdati z mejniki: omejničiti zemljišče

omilítev -tve ž glagolnik od omiliti: izredna omi-

litev kazni pravno močno izrečene kazni (kaz. post.); redna omilitev kazni po predpisih kazenskega zakona; omilitev kazni brez omejitve za primere, pri katerih ima sodišče pravico storilcu kazen odpustiti (kaz.)

omiliti -im dov. narediti kaj milo, blago: omiliti predpisano, pravno močno izrečeno kazen omiljen -a -o: omiljeno podložništvo (pr. zg.)

omisívni -a -o prid. opustitveni: omisivni delikt; omisivno kaznivo dejanje kaznivo dejanje, storjeno z opustitvijo

omogóčanje -a s glagolnik od omogočati: omogočanje bega osebi, ki ji je vzeta prostost (kaz.); omogočanje uživanja mamil (kaz.)

omogóčati -am nedov. povzročiti, da je kaj mogoče: omogočati uživanje mamil (kaz.)

omogóčiti -im dov. povzročiti, da je kaj mogoče: naklepno omogóčiti izvršitev kaznivega dejanja (kaz.)

omóč -óta m ovitek: omot poštne pošiljke

omóžiti -ím v zvezi z osebo ženskega spola dati v zakon: omóžiti hčer omóžiti se skleniti zakonsko zvezo: omóžiti se z žensko z otrokom; omóžiti se na kmetijo omóžen -a -o: omóžena ženska ki je v zakonski zvezi

omréžje -a s 1. poti, kanali, napeljave s pripadajočimi objekti na določenem območju: cestno, poštno, telefonsko, telegrafsko, železniško omrežje; omrežje komunalnih objektov in naprav 2. med seboj povezane osebe, organi, ki opravljajo kako dejavnost: hudo delsko omrežje; zunanjetrgovinsko omrežje

onečástiti -im dov. vzeti komu čast, ugled

onečístiti -im dov. onesnažiti

onečístenje -a s onesnaženje

onemóči -mórem dov. izgubiti moč

onemógli -ega m kdor je izgubil moč: skrb za onemogle

onemógllost -i ž stanje onemoglega človeka: preskrba za onemoglost

onemogóčiti -im dov. povzročiti, da kaj ni mogoče: onemogóčiti komu izvrševanje pravice; onemogóčiti izterjavo, uveljavitev terjatve

onerózní -a -o prid. odplačni: onerozni pravni posel; onerozni prejemki npr. dnevnice; onerozna pogodba

onesnáženje -a s glagolnik od onesnažiti: onesnaženje krme, vode, zraka, živil; onesnaženje človekovega življenjskega okolja

onesnáženost -i ž lastnost, značilnost onesnaženega: onesnaženost voda, zraka

onesnáževálec -lca [-uc] m kdor onesnažuje

onesnážiti -im dov. narediti kaj nečisto, umaza-

no: onesnažiti morje, okolje, vodo, zrak, živila

onesposóbiti -im dov. narediti koga nezmožnega za kaj: onesposobiti koga za delo onesposóbiti se narediti se nezmožnega za kaj: onesposobiti se za vojaško službo (kaz.)

onesposóbljenost -i z lastnost onesposobljenega človeka: onesposobljenost za delo

opát -a m predstojnik večjega samostana, zlasti benediktinskega, cistercijskega (kan.)

opatija -e ž večji samostan, ki ga vodi opat (kan.): ozemeljska opatija ozemeljsko opredeljena vrsta delne cerkve, ki jo vodi opat kot krajevni škof

opazíti opázim dov. z gledanjem zaznati: opaziti stvar napake stvari

****opázka** -e ž, v zvezi: uradna opazka uradni znamenek

opazovální -a -o prid. ki se nanaša na opazovanje: opazovalni center za mladoletnike; opazovalni okoliš miličnika; opazovalna doba doba pri obsojenca, ki pride na prestajanje kazni zapora; opazovalna služba

opazovánje -a s načrtno gledanje, zaznavanje: karantena za opazovanje pri osamitvi zaradi suma okuženosti; opazovanje duševnega stanja obdolženca v zdravstvenem zavodu (kaz. post.); opazovanje in obhod organov javne varnosti

opazováti -ujem nedov. načrtno gledati, zaznavati

opázhanje -a s kar se opazi: osebno sodnikovo opažanje pri ogledu (post.); opažanje izvedenca

ópcija -e ž 1. odločitev po izbiri, npr. enostranska izjava upravičenca o ustanovitvi, spremembi ali razveljavljenju obligacijskega razmerja: zakonska opcija npr. odkupna pravica Narodne banke po deviznih predpisih; opcija na podlagi pravnega posla 2. pravica izbire državljanstva, npr. ob spremembi mej državnega ozemlja (mednar. pr.)

opcíjski -a -o prid. ki se nanaša na opcijo: opcijski posel npr. enostranska izjava upravičenca o ustanovitvi, spremembi ali razveljavljenju obligacijskega razmerja; opcijski rok rok, v katerem se lahko opravi opcija; opcijska pravica pravica do izbire med več možnostmi

operácija -e ž 1. opravljanje, izvajanje določene dejavnosti: finančna, kreditna, trgovinska operacija; agrarne operacije menjava zemljišč, arondacije, komasacije ipd., sin. kmetijske prostorske ureditvene operacije 2. zdravniško dejanje z namenom odstraniti oboleni, poškodovani organ, tujek ali vzpostaviti normalno

delovanje poškodovanega organa 3. delovne večjih enot oboroženih sil

operacijski -a -o prid., v zvezi: operacijsko območje bojišče

operát -a m delo, spis, delovni načrt: cenilni operat; zemljiškokatastrski operat strokovno dokumentiran opis zemljišč glede na izmero, kakovost, kulturo, lastništvo; tehnični operat; operat zbirnega katastra komunalnih naprav

operativa -e ž izvršilni organ

operativni -a -o prid. ki se nanaša na delovanje, izvrševanje: operativni akt; operativni del oboroženih sil; operativni izdatki izdatki, ki se pojavljajo pri vseh organih, npr. za kurjavo, razsvetljavo; operativna naloga, uprava

opijániti -im dov. z dajanjem alkoholne pijače povzročiti, da je kdo pijan, sin. opiti: opijaniti koga opijániti se s pitjem alkoholne pijače postati pijan

opirati se -am se nedov. imeti v čem oporo: opirati se na dokazila, določbe zakona; sodba se ne sme opirati na izsiljeno priznanje

opís -a m prikaz koga, česa po zunanjih značilnostih: osebni opis npr. v tiralici; signaletični opis človeškega telesa z vsemi podrobnostmi, sin. bertiljonaža; opis kaznivega dejanja v obtožnici, sodbi ipd.; opis oseb, stvari zaradi razpoznavanja; opis trupla

opísni -a -o prid. ki se nanaša na opis: opisni znaki dejanskega stanu kaznivega dejanja znaki, ki opisujejo predmete realnega sveta; opisna slika človeškega telesa prim. signaletični opis človeškega telesa

opíti opijem dov. z dajanjem alkoholne pijače povzročiti, da je kdo pijan, sin. opijaniti: opiti koga opíti se s pitjem alkoholne pijače postati pijan

opitost -i ž stanje opitega človeka, prim. pijanost: stopnja opitosti

oplemenítiti -im dov. opraviti dokončna dela na materialu za lepši videz, boljše kakovost: oplemenititi blago s predelavo, dodelavo, obdelavo

oplodítev -tve ž povzročitev nastajanja novega organizma z združitvijo moške in ženske spolne celice: nezmožnost oploditve

opójen -jna -o prid. ki povzroča pijanost, ommo: opojne droge, pijače; opojno sredstvo

opóm -ba -e ž krajše pojasnilo k besedilu: obrobna, stvarna opomba; opomba pod črto; opomba v taksni tarifi v zakonu o taksah

opomín -a m 1. v zvezi: sodni opomin kazenska sankcija za lažja kazniva dejanja 2. izražena zahteva, da kdo izpolni opuščeno obveznost:

davčni opomin; izvensodni opomin dolžnika za izpolnitev obveznosti; opomin za plačilo dolžne takse; taksa za opomin 3. opozorilo: opomin priči na že dano prisego; opomin priči, da je dolžna govoriti resnico; izreči opomin

opominjeválni -a -o prid. s katerim se opominja: *opominjevalni postopek skrajšan pravdni postopek za manjše terjatve v denarju ali drugih nadomestnih stvarih; opominjevalni stroški; *opominjevalna tožba tožba za izdajo plačilnega povelja v opominjevalnem postopku

opómniiti -im dov. 1. izraziti zahtevo, da kdo izpolni opuščeno obveznost: opomniti dolžnika 2. opozoriti: opomniti izvedenca, pričo na že dano prisego; opomniti poslušalce na red na obravnavi, zborovanju ipd.

oponènt -ènta m nasprotnik, zlasti v razpravljavljanju: oponent v debati

oponírati -am nedov. nasprotovati, ugovarjati: oponirati predlogu

opóra -e ž kar komu kaj olajšuje, mu pomaga: pravna opora; imeti oporo v zakonu

oporéčen -čna -o prid. 1. ki nima pozitivnih lastnosti, zlasti v moralnem pogledu: oporečna oseba 2. ki nima ustrezne kakovosti: zdravstveno ali higiensko oporečno živilo

oporéčnost -i ž lastnost, značilnost oporečnega: oporečnost živil

oporèk -éka m ugovor: oporek zoper podelitev domika na dražbi do 30. 9. 1978

oporékati -am nedov. z besedami izražati nasprotujoče stališče do izjave, mnenja drugega: oporekati tožbenemu zahtevku

oporočítelj -a m kdor napravi oporoko

oporočíteljica -e ž ženska oblika od oporočitelj

oporočni -a -o prid. ki se nanaša na oporoko: oporočni dedič dedič, ki ga oporočitelj določi v oporoki; oporočna izjava, listina, oblika; oporočna priča; oporočna sposobnost sposobnost narediti veljavno oporoko; oporočna svoboda, volja; oporočno dedovanje, razpolaganje, volilo oporočno prisl.: oporočno sposoben, nesposoben

oporočnica -e ž oporočiteljica

oporočnik -a m oporočitelj

oporóka -e ž izjava, zlasti pismena, s katero si zapustnik postavi enega ali več dedičev: alografna oporoka ki jo oporočniku napiše druga oseba, ant. holografna oporoka; holografna oporoka lastnoročno napisana oporoka, ant. alografna oporoka; izredna, redna oporo-

ka; javna oporoka pri sestavi katere sodeluje javni organ; mednarodna oporoka enotna oblika oporoke, ki zagotavlja njeno veljavnost v vseh državah, ki so ratificirale mednarodno konvencijo o njeni obliki; pismena, sodna, ustna oporoka; *vzajemna oporoka med zakonca; oporoka, sestavljena na ladji, v tujini, med vojno ali mobilizacijo; izvršitelj, pisec oporoke; oblika, veljavnost, določilo oporoke; umreti brez oporoke; delati, napraviti, odpreti, podpisati, prebrati, preklicati, razglasiti, sestaviti oporoko; hraniti oporoko pri sodišču; izpodbijati oporoko

oportunitéta -e ž smotrnost, primernost: načelo oportunitete kazenskega pregona

oportunitétni -a -o prid., v zvezi: oportunitetno načelo načelo, po katerem mora javni tožilec presoditi, ali je pregon smotrni tudi z vidika državnih interesov, npr. za dejanja neznanne družbene nevarnosti, sin. načelo smotrnosti kazenskega pregona, sin. načelo oportunitete kazenskega pregona

oportúnost -i ž smotrnost, primernost: oportunitet predloga

opozícija -e ž 1. nasprotovanje 2. v zvezi: parlamentarna opozicija protivladna stranka ali politična skupina

opozícijski -a -o prid. 1. ki se nanaša na opozicijo (2): opozicijski poslanec; opozicijska stranka 2. v zvezah: opozicijska tožba tožba zavezanca zaradi ugotovitve, da izvršilni naslov ne obstaja več, npr. zaradi plačila do 1. 10. 1978 (izvrš. post.); nepravna opozicijska tožba tožba, s katero se izpodbija dovolitev izvršbe do 1. 10. 1978, sin. impugnacijska tožba

opozorilni -a -o prid. ki na kaj opozarja: opozorilni napisi v avtobusu npr. glede obnašanja potnikov; zvočni in svetlobni opozorilni znaki v cestnem prometu

opozorilo -a s kar koga seznanja s tem, kar mora upoštevati: opozorilo proizvajalca na nevarne lastnosti stvari

opozoríti -im dov. seznaniti koga s tem, kar mora upoštevati: opozoriti koga na določene pravne posledice; opozoriti obtoženca, pričo, izvedenca, tolmača

opráva -e ž glagolnik od opraviti: oprava dela, storitve, zapuščinske obravnave

opravičba -e ž naknadna predložitev manjkajočih listin in dokazov, s katerimi stranka upraviči svoj zahtevek za vpis v kaki javni knjigi: opravičba predznanbe v sodnem registru, zemljiški knjigi, vpisniku ladij; rok, pravda, tožba za opravičbo predznanbe

opravičbeni -a -o prid., v zvezah: opravičbeni rok rok za opravičbo predznanbe; opravičbena tožba tožba za opravičbo

opravičénost -i ž lastnost, značilnost opravičenega

opravičeválni -a -o prid. ki se nanaša na opravičevanje, opravičenje: opravičevalni razlog razlog, ki opravičuje, npr. zamudo v postopku; opravičevalni zadržek; opravičevalna izjava

opravičeváti -ujem nedov. z navajanjem objektivnih vzrokov delati, da je kako ravnanje sprejemljivo, utemeljeno

opravičílni -a -o prid., v zvezi: opravičilna listina listina, na podlagi katere se sestavlja knjigovodska listina (knjig.)

opravičilo -a s 1. izjava, navadno pismena, s katero se kaj opravičuje: opravičilo za izostanek 2. glagolnik od opravičiti: tožba, postopek v opravičilo začasne odredbe (izvrš. post.)

opravičíti -im dov. 1. z navajanjem objektivnih vzrokov narediti, da je kako ravnanje sprejemljivo, utemeljeno: opravičiti izostanek od naroka, zamudo naroka, roka; opravičiti začasno odredbo (izvrš. post.); opravičiti se za žalitev (kaz.) 2. naknadno predložiti manjkajoče listine in dokaze zaradi upravičenega zahtevka za vpis v kaki javni knjigi: opravičiti predznanbo v sodnem registru, zemljiški knjigi, vpisniku ladij opravičeni -a -o: opravičeni izostanek od obravnave; zamuditi narok, rok iz opravičenega vzroka (post.)

opravičljív -a -o prid. ki se da opravičiti: opravičljiv izostanek; opravičljiva zamuda, zmotata; opravičljivo nepoznavanje zakona

opravilni -a -o prid., v zvezah: **opravilni red poslovnik; opravilna sposobnost poslovna sposobnost; opravilna številka uradnega spisa, akta številka, ki vsebuje označbo vpisnika, zaporedno številko vpisa in zadnji dve številki letnice

opravílo -a s dejanje: izvršilno, pravdno, preiskovalno, uradno opravilo; razdelitev sodnih opravil letni razpored dela na sodišču

opravítelj -a m, v zvezi: *opravitelj državnega pravdnštva zastopnik obtožbe na okrajnem sodišču (kaz. post.)

opravíti -im dov. končati kako delo, opravilo: opraviti cenitev, delo, inventuro, izpit, izvršbo, narok, obravnavo, ogled, prisego, rubež, uradno dejanje, vknjižbo

oprávljanje¹ -a s glagolnik od opravljati¹: opravljanje uradne dolžnosti; opravljanje del in na-

log, funkcije, izvršbe; prepoved opravljanja določenega poklica, dejavnosti, dolžnosti vrsta varnostnega ukrepa (kaz.)

opravljanje² -a s *glagolnik od opravljanje*

opravljanje¹ -am nedov. *biti dejaven pri čem*: opravljanje dela in naloge, poklic, odvetniško dejavnost, službo; opravljanje zadeve sodne, pravosodne uprave

opravljanje² -am nedov. *pripovedovati, razširjati kaj iz osebnega ali družinskega življenja kake osebe, kar lahko škoduje njenemu dobremu imenu* (kaz.): opravljanje koga

opravljivec -vca m *kdor opravlja*

opravljivka -e ž *ženska oblika od opravljivec*

opredelitev -tve ž 1. *opis z navedbo bistvenih značilnosti*: pravna, zakonska, znanstvena opredelitev 2. *izrazitev svojega stališča, pripadnosti*: svoboda misli in opredelitve

opredeliti -im dov. *opisati z navedbo bistvenih značilnosti*: znanstveno opredeliti **opredeliti se** *izraziti svoje stališče, svojo pripadnost*

oprema -e ž 1. *pohištvo in drugi predmeti za določen prostor*: oprema ladje, letala, uradnih prostorov 2. *naprave, priprave, potrebne za opravljanje dejavnosti*: industrijska oprema 3. *predmeti, oblačila, namenjeni za opravljanje kake dejavnosti*: vojaška oprema

opremiti -im dov. 1. *narediti, da je kaj funkcionalno*: opremiti stavbo zemljišče s komunalnimi objekti in napravami 2. *vzevi*: opremiti proročno s prilogi priložiti, *dati priloge*

opremljenost -i ž *stanje opremljenega*: opremljenost ladje za varstvo članov posadke

opretili -im dov. *vzeti, uporabiti kaj za osnovo, izhodišče*: opretili sodbo na dejstva, dokaze in predpise **oprt** -a -o: na zakon oprt odlok občinske skupščine

opreznost -i ž *previdnost, pazljivost*: opreznost v prometu

oproda -e m *pripadnik nižjega plemstva ali plemičevega spremstva* (pr. zg.)

oprostilni -a -o prid., v zvezi: *oprostilna sodba sodba, s katero se obtoženec oprosti obtožbe*

oprostitev -tve ž 1. *odločitev, da kdo ni več dolžen storiti, delati česa*: carinska, davčna, takšana oprostitve; nezakonita oprostitve vojaške službe (kaz.); oprostitve dolžnika odgovornosti za škodo; oprostitve dolžnosti pričevanja (post.); oprostitve izvedenca izvedenskega dela (post.); oprostitve plačevanja prispevkov; oprostitve plačila stroškov postopka; oprostitve plačila takse 2. *glagolnik od oprostiti*: oprostitve obtoženca obtožbe; začasna oprostitve obtožbe (lat. absolutio ab instantia) za-

vrženje obtožbe, ker ni procesnih predpostavk (pravd. post.)

oprostiti -im dov. 1. *odločiti, da kdo ni več dolžen storiti, delati česa*: oprostiti koga davkov; oprostiti dolžnika odgovornosti za škodo odgovornosti za škodo, nastalo ob njegovi zamudi zaradi okoliščin, nastalih po sklenitvi pogodbe, ki jih ni mogel ne preprečiti ne odpraviti in se jim tudi ne izogniti; oprostiti obdolženca povrnitve stroškov kazenskega postopka 2. *s sodbo odločiti, da kdo ni kriv dejanja, zaradi katerega je bil obtožen*: oprostiti obtoženca; oprostiti obtožbe s *sodbo odločiti, da obtoženec ni storil kaznivega dejanja, da ni kazensko odgovoren ali da dejanje ni kaznivo* **oprosčeni** -a -o: oproščeni obtoženec; oproščeni suženj **oprosčenec** (pr. zg.)

oprosčati -am nedov. *delati, povzročati, da kdo ni več dolžen storiti, delati česa*: nepoznavanje zakona nikogar ne oprošča

oprosčenc -nca m (lat. libertus) *suženj, ki mu je gospodar podelil prostost* (pr. zg.)

optant -a m *kdor optira*

optantka -e ž *ženska oblika od optant*

optantski -a -o prid. *ki se nanaša na optante*: optantsko premoženje

optirati -am dov. in nedov. *uveljavi pravico izbire državljanstva, npr. ob spremembi mej državnega ozemlja*

opustitev -tve ž 1. *glagolnik od opustiti (1)*: opustitev nujne pomoči nudenja nujne pomoči komu, čigar življenje ali zdravje je očitno ogroženo, obravnavana kot škodno ravnanje; opustitev pomoči pomoči komu, ki je v neposredni smrtni nevarnosti (kaz.); opustitev zdravstvene pomoči pomoči, ki je zdravnik ali zdravstveni delavec ne nudi komu, ki je v neposredni nevarnosti za življenje (kaz.); opustitev shranitvene obveznosti npr. pri gostinski hrambi; opustitev ovadbe kaznivega dejanja ali storilca; opustitev ovadbe, da se pripravlja kaznivo dejanje; kaznivo dejanje, storjeno z opustitvijo 2. *izraz lastnikove volje, da stvari ne želi več imeti v posesti*, sin. *derelikcija*: opustitev stvari

opustiti -im dov. 1. *ne izpolniti pravne dolžnosti, obveznosti*: opustiti dolžno pazljivost; opustiti izvrševanje obveznosti 2. *nehati opravljanje kako dejavnost*: opustiti obrat, obrt, poslovalnico, rudnik 3. *ne opraviti kakega pravnega dejanja*: opustiti predložitev menice; opustiti procesno dejanje; opustiti protest menice 4. *izraziti voljo, da stvari kdo ne želi več imeti v posesti*, sin. *derelinkvirati*: opustiti

posest, lastnino 5. *nehati vzdrževati, uporabljati kaj*: opuščen -ena -o: opuščen grob; opuščena struga (lat. alveus derelictus); opuščeno pokopališče; opuščeno vozilo **opuščeni** -a -o: opuščena stvar (lat. res derelicta) *stvar, katere lastnik izrazi voljo, da je ne želi več imeti v posesti*

opustitveni -a -o prid. *ki se nanaša na opustitev*: opustitveni delikt; opustitveni zahtevek; opustitvena izjava izjava o opustitvi; opustitvena obveznost obveznost vzdržati se česa; opustitvena tožba tožba, s katero se zahteva prenehanje določenega ravnanja, npr. negatorna tožba, sin. *prepovedna tožba*; opustitveno kaznivo, škodno dejanje ant. *izvršitveno kaznivo, škodno dejanje*; pravo opustitveno kaznivo dejanje kršitev zapovedne norme z opustitvijo; nepravo opustitveno kaznivo dejanje kršitev prepovedne norme z opustitvijo

opustošenje -a s *glagolnik od opustošiti*: vojno opustošenje; opustošenje gozdov, rudnikov **opustošiti** -im dov. *povzročiti, da je kaj pusto, razdejano, uničeno*: opustošiti gozd

ordál -a m *dokazno sredstvo v antičnem in zgodnjem srednjemveškem kazenskem postopku, pri katerem je moral osumljenec za dokaz svoje nedolžnosti prestati krute, tudi smrtno nevarne preizkuse* (pr. zg.), sin. *božja sodba*

ordinacijski -a -o prid., v zvezi: ***ordinacijski pravilnik za zdravnike pravilnik, ki določa ceno zdravniških storitev*

ordinariát -a m 1. *mesto rednega profesorja na visoki šoli* 2. *nadškofijski, škofijski urad* (kan.)

ordinárij -a m 1. *redni visokoškolski profesor* 2. *škol ali njegov namestnik, ki upravlja škofijsko* (kan.)

órdrski -a -o prid., v zvezah: *ordrski ček sin. ček po odredbi*; *ordrski vrednostni papir vrednostni papir, ki se glasi po odredbi in se prenaša z indosamentom, sin. vrednostni papir po odredbi*; *ordrska klavzula klavzula, po kateri se vrednostni papir prenese po odredbi imetnika na drugo osebo*; *ordrska menica sin. menica po odredbi*

orgán -a m 1. *del telesa z določeno funkcijo*: presaditev, presajanje človeških organov 2. *institucija ali enota, ki opravlja določene naloge ali funkcije na področju družbenega življenja*: carinski, državni, gospodarski, izvršilni, občinski upravni, obtožni, obveščevalni organ; odločujoči organ npr. *delavski svet, skupščina ali občni zbor društva*; popisni, poravnalni, poslovni organ; poslovodni organ *direktor v družbenem podjetju, v podjetju v*

mešani lastnini; posvetovalni, pravosodni, predstavniki, preiskovalni organ; prirejeni organ *ki je enake stopnje*; pristojbinski, procesni, prometni, prosvetni, protestni organ (men.); republiški upravni, samoupravni, samostojni državni organ; skrbstveni, sodni, stalni, upravni, varnostni, vojaški, zakonodajni, zvezni upravni organ; organ, ki odloča v upravnih stvareh; organ, ki vodi upravni postopek; organ za postopek o prekršku; organi državne uprave; organi ljudske obrambe in družbene samozaščite; mednarodni organi; organi planiranja; organi za kaznovanje prekrškov; pooblaščenice uradne osebe organov za notranje zadeve; organi družbenega samoupravljanja in organi oblasti npr. *skupščine družbenopolitičnih skupnosti* 3. *oseba ali skupina oseb, ki je po zakonu ali statutu oziroma pravih poklicna oblikovati ali izvrševati voljo npr. pravne osebe, organizacije ali druge skupnosti*: individualni poslovodni organ; izvršilni organ; kolegijski poslovodni organ; kontrolni, nadzorni organ; organi kongresa, zborovanja; organi upravljanja v podjetju 4. *tiskano ali pisano sredstvo za razširjanje idej kake skupine, organizacije, stranke*

organizácija -e ž 1. *glagolnik od organizirati*: organizacija zdravstvene službe 2. *organiziranost*: organizacija podjetja 3. *skupnost ljudi z določenim skupnim ciljem, programom*: delovna organizacija; družbena organizacija npr. *Rdeči križ Slovenije*; družbenopolitična organizacija; državna, republiška, zvezna organizacija; gospodarska organizacija → *gospodarska organizacija*; kmetijska, prevозна, radiodifuzna, vodnogospodarska organizacija; kulturna, prostovoljna, strokovna, verska, vojna, vzgojno-varstvena organizacija; mednarodna organizacija; pogodbená, temeljna, sestavljena organizacija združenega dela; poklicna, samoupravna, samostojna organizacija; Organizacija združenih narodov (krat. OZN) *mednarodna organizacija, ustanovljena l. 1945, za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti in pospeševanje mednarodnega sodelovanja*; medvladne, nevladne organizacije (mednar. pr.)

organizacijski -a -o prid. *ki se nanaša na organizacijo*: organizacijski zakon; organizacijska enota, uredba; organizacijsko navodilo; organizacijska pravila

organizátor -ja m *kdor kaj organizira*: organizator hudodelske družbe, oboroženega upora (kaz.); organizator potovanja, prireditve

organizem -zma m *organska celota*: družbeni, državni organizem

organiziranje -a s *glagolnik od organizirati*: organiziranje potovanja; organiziranje skupine in spodbujanje h genocidu in vojnim hudodelstvom (kaz.)

organizirati -am dov. in nedov. 1. z *uskladitvijo sestavnih delov narediti, da kaj kot celota dobro deluje ali da postane smiselna celota*: organizirati zdravstveno službo; organizirati društvo 2. narediti, povzročiti, da kaj nastane, poteka: organizirati potovanje, stavko **organiziran** -a -o: organiziran član; organizirana interesna skupnost; organizirano javno delo, varčevanje

orientacijski -a -o prid. *usmerjevalni, okvirni*: orientacijski načrt, program; orientacijska cena približna, s pogodbo še ne končno določena cena

originál -a m *izvirnik*: original listine, sodbe **originálni** -a -o prid. *ki ni odvisen od kakega vzora, predloge*, sin. *izvirni (1)*: originalni dokaz dokaz iz neposrednega vira, npr. izpovedba prič, očividca, sin. *izvirni dokaz*; originalna faktura, listina

originálnost -i ž *izvirnost*

originárni -a -o prid. *ki ni odvisen od pravice pravnega prednika*, sin. *izvirni (2)*: originarni način pridobitve pravice npr. pridobitev lastninske pravice s priposestovanjem; originarna pridobitev pravice sin. *izvirna pridobitev pravice*, ant. *derivativna pridobitev pravice*

orís -a m *skica*: oris kraja kaznivega dejanja

oródje -a s *priprava, ki se uporablja pri kakem delu*: delovno orodje; nevarno orodje; orodje za napad, obrambo; ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu ali prepiru (kaz.)

orópati -am dov. *nasilno odvzeti materialne dobrine*: oropati koga

oróžje -a s *priprava za bojevanje ali obrambo*: eksplozivno orožje; hladno orožje ki rani z rezilom ali s konico, npr. boksar, nož; jedrsko, kemično, lovsko, plinsko orožje; staro orožje ki ima zgodovinsko ali umetniško vrednost, ni pa več v rabi; strelno, športno, trofejno, vojaško, zračno orožje; orožje množičnega uničevanja; orožje za napad, obrambo; nabava, nošenje, posest, proizvodnja orožja; odvzem, evidenca orožja; promet z orožjem; imeti orožje v posesti; nabaviti, nositi, odvzeti, registrirati orožje; priglasiti orožje in strelivo prijavit ga ob prehodu čez državno mejo; preizkusiti zanesljivost orožja

oróžni -a -o prid., v zvezah: orožni list *listina, s*

katero se dovoljuje posest in nošenje orožja; orožne vaje vojaške vaje

***oróžnik** -a m *pripadnik orožništva*

***oróžništvo** -a s *vojaška organizacija za ohranitev javnega reda in javne varnosti* do l. 1941

osamítev -tve ž *glagolnik od osamiti*: osamitev bolnika z nalezljivo boleznijo; osamitev obsojenca oddaja v samico (2)

osamíti -ím dov. *onemogočiti komu stike, povezano z drugimi*, sin. *izolirati*: osamiti osebo zaradi suma okuženosti; osamiti pripornika, obsojenca

osamosvojitév -tve ž *glagolnik od osamosvojiti se*: državnopravna, kulturna, politična osamosvojitev

osamosvojíti se -ím se dov. *postati samostojen, neodvisen*

oséba -e ž *človeški posameznik neglede na spol*: fizična oseba človek kot nosilec pravic in obveznosti; pravna oseba → *pravna oseba*; civilna oseba kdor ne nosi uniforme, zlasti vojaške; vojaška oseba vojak med služenjem vojaškega roka, gojenec vojaške šole, aktivni nižji oficir, oficir ali vojaški uslužbenec; civilna pravna oseba npr. verska skupnost, društvo, ant. *družbena pravna oseba*; družbena pravna oseba pravna oseba, ki razpolaga z družbenim premoženjem ali opravlja družbeno pomembno dejavnost, npr. zadruga, krajevna skupnost, ant. *civilna pravna oseba*; odgovorna oseba ki je v organu družbenopolitične skupnosti, podjetju ipd. dolžna skrbeti za prevzeto obveznost, uresničitev kake naloge; pooblaščen oseba pooblaščenec; pooblaščen uradna oseba organa za notranje zadeve ki ima pri opravljanju službenih nalog posebne dolžnosti in posebna pooblastila; tretja oseba fizična ali pravna oseba, ki v pravnem razmerju ni stranka; upravičena oseba ki ima pravico do česa; uradna oseba ki npr. pri državnem organu opravlja uradne dolžnosti ali izvršuje uradno funkcijo; zavarovana oseba (soc. zav.); oseba brez državljanstva; *oseba javnega zaupanja npr. notar; oseba pod skrbništvom

osebénjek -jka m *kdor živi od svojega dela, brez lastne zemlje* (pr. zg.), prim. *gostač*

osébjé -a s *delavci, zaposleni v določeni delovni enoti, organizaciji ali v določeni stroki*, sin. *personal*: letalsko, pisarniško, pomožno, službeno, strokovno osebe

osébní -a -o prid. *ki se nanaša na osebo*: osebni davek davek, ki upošteva tudi osebne zavezančeve razmere, npr. število otrok, sin. *per-*

sonalni davek; osebni dohodek vsota, ki jo na določena razdobja zaposleni prejme za svoje delo; osebni imenik urejen seznam imen; osebni interes npr. varovanje osebnostnih pravic; osebni opis npr. v tiralici; osebni prejemek osebni dohodek; osebni spis dokumenti v delovni organizaciji z osebnimi podatki delavca, sin. *personalni spis*; osebni upokojenec kdor dobiva osebno pokojnino; osebni zavezanec kdor je zavezan, dolžen osebno; osebni odnosi; osebni podatki podatki, s katerimi se ugotavlja istovetnost osebe; osebna izkaznica dokument, s katerim občan dokazuje istovetnost; osebna lastnina lastninska pravica posameznika na stvari; osebna obveznost; osebna odgovornost odgovornost, katere subjekt je posameznik, sin. *individualna odgovornost*; osebna korist; osebna pokojnina pokojnina, ki jo dobiva zavarovanec iz lastnega zavarovanja; osebna pravica pravica, ki jo ima določena oseba, npr. služnost stanovanja; osebna preiskava preiskava oblačila, telesnih odprtín osebe, ki se sme opraviti, če je verjetno, da se bodo pri njej našli sledovi ali predmeti, ki so pomembni za kazenski postopek; osebna raba npr. raba stvari, kot so obleka, obutev, perilo; osebna skrivnost kar ni poznano širšemu krogu ljudi; osebna služnost služnost užitka, rabe, stanovanja, ustanovljena v korist določene osebe; osebna svoboda duhovna in telesna svoboda, ki jo ima človek v določenem družbenem redu; osebna škoda telesne, duševne bolečine, zmanjšanje življenjske aktivnosti, skaženost, razžalitev dobrega imena in časti; osebna varnost varnost življenja ali telesa kake osebe; osebna vročitev vročitev neposredno naslovniku; osebne lastnosti, okoliščine; osebno delo samostojno poklicno delo z lastnimi sredstvi; osebno dokazilo npr. pričevanje, priznanje; osebno ime ime in priimek; osebno izjavljanje npr. referendum, zbori delavcev in podpisovanje izjav v družbenem podjetju; osebno jamstvo jamstvo s svojo osebo ali s celotnim premoženjem; osebno sodnikovo opažanje pri ogledu (post.); osebno pravo pravo, ki ureja osebne pravice fizičnih in pravnih oseb; osebno stanje celota človekovih lastnosti, npr. spol, starost, državljanstvo, na katere veže pravo določene posledice, sin. *status (2)*; osebno vabilo; osebno zavarovanje življenjsko in nezgodno zavarovanje; osebno življenje osébní prisl.: osebno odgovoren; osebno znan; osebno vabiti

osébnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na osebno pravo*: osebnopravni posli; osebnopravne posledice sklenitve zakonske zveze

osébnost -i ž 1. vse lastnosti, ki jih ima človek kot posameznik: mladostnikova, obdolženčeva osebnost; osebnost storilca kaznivega dejanja; pravice človekove osebnosti osebnostne pravice 2. v zvezi: pravna osebnost sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti v pravnem prometu

osébnostni -a -o prid. *ki se nanaša na osebnost*: osebnostna pravica npr. pravica do telesne integritete, osebnega in družinskega življenja, imena, pravica na lastni podobi osébnostno prisl.: osebnostno moteni storilec kaznivega dejanja

osemenítev -tve ž *vnos semena v rodila*: umetna osemenitev žene

osemenjevanje -a s *vnašanje semena v rodila*: osemenjevanje živali

osiromašénje -a s *poslabšanje materialnega stanja*: osiromašenje darovalca zaradi katerega sme darovalec preklicati darilo

osirotélóst -i ž *stanje osirotelega človeka*: zgodnja osirotelost

osirotéti -ím dov. *postati sirota osirotél -éla -o*: osiroteli otroci

oskrba -e ž *kar obsega vse potrebno za zadovoljevanje zlasti telesnih potreb koga*: bolnišnica, celodnevna, starostna, zdravstvena oskrba; oskrba bolnih, otrok, *ubožnih; oskrba odrasle osebe vrsta rejništva; oskrba in varstvo v socialnih zavodih; oskrba v naravi; oskrba v starosti; uživati oskrbo

oskrbni -a -o prid. *ki se nanaša na oskrbo*: oskrbni dan; oskrbni stroški; oskrbna dolžnost; oskrbna pogodba pogodba o oskrbi za časovno omejeno dobo; oskrbna opravila opravila pri oskrbovanju sodnih pologov

oskrbníca -e ž *ženska oblika od oskrbnik*

oskrbník -a m *kdor kaj oskrbuje, upravlja*: deželni, grajski oskrbnik (pr. zg.); vesoljni oskrbnik (lat. procurator omnium bonorum) navadno osvobojenec, ki vodi gospodarjevo gospodarstvo (rim. pr.); oskrbnik premoženja; oskrbnik spomenika

oskrbnína -e ž *plačilo za oskrbo*: oskrbnina invalidov; oskrbnina v bolnišnici; oskrbnina za vdovo ali vdovca za vdovo ali vdovca, ki nima pravice do družinske pokojnine

oskrbovalnína -e ž *oskrbnina*

oskrbovánec -nca m *kdor je oskrbovan, npr. v domu, zavodu*

oskrbovánje -a s *glagolnik od oskrbovati*: ma-

terialno oskrbovanje npr. oboroženih sil; oskrbovanje bolnikov; oskrbovanje sodnih pologov upravljanje z njimi

oskrbovanka -e ž ženska oblika od oskrbovanec
oskrbovati -ujem nedov. delati, da kdo dobiva, kar potrebuje: oskrbovati bolnika

oskrunitev -tve ž glagolnik od oskruniti: oskrunitev groba (kaz.)

oskruniti -im dov. storiti dejanje, s katerim se izrazi nespoštovanje do stvari, ki se jim navadno izkazuje spoštovanje (kaz.): oskruniti grob neupravičeno prekopati, razdreti ali poškodovati grob (kaz.); oskruniti spomenik; oskruniti truplo, del trupla neupravičeno skriti, odnesti, poškodovati, uničiti truplo ali njegov del (kaz.)

oskrúnjenje -a s glagolnik od oskruniti: oskrúnjenje spomenika (kaz.)

oslepáríti -im dov. ogoljufati, prevarati

osmíca -e ž prostor za časovno omejeno prodajo vina lastnega pridelka na kraju pridelovalnja: odpreti osmíco

osnávljanje -a s, v zvezi: osnavljanje zemljiških knjig izdelava novih zemljiških knjig

osnóva -e ž 1. kar služi za presojanje, vrednotenje česa: carinska osnova fakturna vrednost uvoženega blaga franko meja države uvoznice; davčna osnova v denarju izražena vrednost davčnega predmeta, od katere se odmerja davek; pokojninska osnova znesek, od katerega se odmeri pokojnina; pravna osnova pravni temelj; razdelitvena osnova za likvidacijo skupne havarije; vodnogospodarska osnova dolgoročni načrt za vzdrževanje in razvoj vodnega režima na vodnih območjih; osnova za odmero invalidnine, pokojnine; osnove in merila npr. za delitev sredstev za osebnih dohodke, razporejanje dohodka, vrednotenje dela 2. podlaga: dejanska osnova obtožbe, tožbe, sodbe

osnováti osnújem dov. narediti: osnovati novo zemljiško knjigo **osnován** -a -o: novo osnovana zemljiška knjiga

osnovní -a -o prid., v zvezah: 1. osnovni kapital proizvajalna sredstva; osnovna dejavnost glavna dejavnost, npr. podjetja; osnovna glavnična glavnična brez rezervnih skladov in dobička, npr. pri delniški družbi, podjetju v mešani lastnini; osnovna sredstva sredstva za delo in poslovanje delovne organizacije, katerih uporabna doba je daljša od enega leta 2. osnovna šola šola, ki daje osnovno izobrazbo; osnovno šolanje obvezno izobraževanje, ki daje osnovno izobrazbo

osnútek -tka m sestavek, navadno pismeni, ki še ni dokončno izoblikovan: glavni razdelitveni osnutek v stečajju; zakonski osnutek sin. osnutek zakona; osnutek akta, pogodbe, proračuna; osnutek rešitve spisa; osnutek zakona sin. zakonski osnutek

osramótíti -im dov. s kazanjem napak, nepravilnega ravnanja vzeti komu ugled: koga javno osramotiti

osrédek -dka m tuje zemljišče, ki leži sredi strnjene zemljiškega kompleksa drugega lastnika: gozdni osredek

osrédnji -a -e prid. ki deluje, vodi iz središča: osrednji državni arhiv; osrednji odbor, organ, parlament, sklad, zavod; osrednja blagajna, državna uprava, vlada

ostánek -nka m neporabljen, nerazdeljen del kake celote: blagajniški, računski ostanek; ostanek dolga; ostanek glasov pri proporcionalnih volitvah; ostanek glavnice, terjatve; ostanki blaga kosi blaga, ki jih ni mogoče razrezati na manjše kose za prodajo

ostáti ostánem dov. ne dobiti tega, kar se pričakuje: ostati brez državljanstva 2. v zvezah: ostati dolžen ne poravnati dolžnega zneska, ne plačati česa v celoti; pogodba, sodba ostane v veljavi velja še naprej

ostávka -e ž odstop (4)

ostráševalní -a -o prid. zastraševalni: ostraševalni namen kaznovanja

osumítev -tve ž glagolnik od osumiti

osúmiti -im dov. vzbuditi, izraziti sum o kom: osumiti koga kaznivega dejanja **osúmljen** -a -o: osumljena oseba; biti česa osumljen

osúmljenec -nca m kdor je osumljen

osúmljenje -a s glagolnik od osumiti

osúmljenka -e ž ženska oblika od osumljenec
osumnícíti -im dov. brez dokaza izjaviti, da je kdo lahko v določeni zvezi s kakim nedovoljenim dejanjem: osumnícíti koga

osúšek -ška m naravno zmanjšanje teže zaradi izgubljanja vlage, vode

osuševalní -a -o prid. ki se nanaša na osuševanje: osuševalna dela

osuševánje -a s odstranjevanje vode, vlage iz česa: osuševanje zemljišča

osvajálec -lca [-ȳc-] m kdor z bojem spravi tuje ozemlje pod svojo oblast

osvajálni -a -o prid. ki se nanaša na osvajanje: osvajalna politika, vojna

osvájanje -a s glagolnik od osvajati: osvajanje tujega ozemlja

osvájati -am nedov. z bojem spravljati tuje ozemlje pod svojo oblast

osvobodilní -a -o prid. ki se nanaša na osvoboditev: osvobodilni boj, odbor; Osvobodilna fronta (slovenskega naroda) (krat. OF) slovenska narodnoosvobodilna organizacija, ustanovljena l. 1941; osvobodilna vojska; osvobodilno gibanje

osvobodíteľ -a m kdor koga osvobodi

osvobodítev -tve ž glagolnik od osvoboditi: narodna, socialna osvoboditev

osvobodíti -im dov. 1. navadno z bojem doseči, da kdo postane prost, svoboden: osvoboditi talca 2. v zvezi: osvoboditi sužnja dati mu svobodo (pr. zg.) 3. doseči, da se kaj nasilno odvetega vrne lastniku, upravljavcu: osvoboditi ugrabljeno letalo **osvobojén** -éna -o: osvobojeno ozemlje

osvobojéneć -nca m 1. kdor je osvobojen 2. osvobojeni suženj (pr. zg.)

osvobojénka -e ž ženska oblika od osvoboje-nec

osvojítev -tve ž glagolnik od osvojiti: osvojitve oblasti

osvojíti -im dov. dobiti, doseči: osvojiti državno oblast

oškodoválec -lca [-ȳc-] m kdor komu povzroči škodo

oškodovální -a -o prid. ki ima namen škodovati: oškodovalni namen pri goljufiji (kaz.); oškodovalno dejanje

oškodováneć -nca m kdor je oškodovan: oškodovanec kot tožilec (kaz. post.); vojni oškodovanec; predlog oškodovanca npr. v kazenskem postopku proti mladoleniku

oškodovánje -a s glagolnik od oškodovati: oškodovanje pogodbenika, premoženja, ugleda; oškodovanje pravic upnikov npr. z odsvojitvijo dolžnikovega premoženja

oškodováti -ujem dov. povzročiti komu škodo **oškodován** -a -o: oškodovan s kaznivim dejanjem; biti oškodovan v svojih pravicah

oštevílčenje -a s glagolnik od oštevilčiti: oštevilčenje hiš; oštevilčenje spisov, vlog; oštevilčenje zakonov v uradnem listu; oštevilčenje hranilnih vlog, računskih kontov

oštevílčiti -im dov. označiti s številkami: oštevilčiti spise

otežítí -im dov. narediti kaj bolj težavno, bolj zapleteno: otežiti dolžnikov položaj, izpolnitev obveznosti, izterjavo terjatve

otežkóčiti -im dov. otežiti: otežkóčiti dokazovanje (kaz.)

ótok -óka m 1. del kopnega sveta, obdan z vodo: nanovo nastali otok 2. manjša površina, določena za poseben namen: zazidalni otok 3.

označeni del vozišča, zlasti za usmerjanje prometa: prometni otok; otok za pešce

otrók -óka m oseba do dopolnjenega 14. leta: nezakonski otrok rojen zunaj zakonske zveze; mrtvorojeni otrok; posvojeni otrok tuji otrok, ki ga posvojitelj vzame za svojega; pozakonjeni otrok rojen zunaj zakonske zveze, ki se mu z naknadno sklenitvijo zakonske zveze očeta z otrokovo materjo prizna status zakonskega rojstva v Sloveniji do 1. 1. 1977; posmrtni otrok ki je rojen po očetovi smrti, sin. postumni otrok; predšolski otrok v času pred začetkom obveznega šolanja; šoolobvezni otrok ki je dolžen obiskovati osnovno šolo; zakonski otrok rojen v zakonski zvezi; zaplojeni, zapuščeni otrok; najdba novorojenega otroka; nega, varstvo, vzgoja otroka; otroci in mladostniki z motnjami v telesnem in duševnem razvoju; podtakniti ali zamenjati otroka (kaz.); posvojiti, preživljati otroka; oddati otroka v rejništvo

otróški -a -o prid. ki se nanaša na otroke: otroški dodatek dodatek, izplačan upravičenim zavezanecem za otroke; otroška doba; otroško varstvo

otvóriti -im dov. odpreti: otvoriti akreditiv; otvoriti sejo začeti

otvorítveni -a -o prid., v zvezah: otvoritvena bilanca začetna bilanca; otvoritvena predstava prva, uvodna predstava

ovádba -e ž naznanitev kaznivega dejanja, gospodarskega prestopka, prekrška ali njegovega domnevnega storilca pristojnemu državnemu organu: anonimna, kazenska, kriva, nesresnična, neutemeljena, obvezna, pismena, prostovoljna, psevdonimna, uradna, ustna, zasebna ovadba; ovadba, podprta z dokazili; ovadba zoper neznanega storilca; opustitev ovadbe; nagrada za ovadbo; oceniti, podati, sprejeti, vložiti, zavreči ovadbo

ovádenec -nca m kdor je ovaden

ovádenka -e ž ženska oblika od ovadenec

ovadíteľ -a m kdor naznani pristojnemu državnemu organu kaznivo dejanje, gospodarski prestopk, prekršek ali njegovega domnevnega storilca: kazenska odgovornost ovaditelja za kaznivo dejanje krive ovadbe

ovadíteľjica -e ž ženska oblika od ovaditelj

ováditi -im dov. naznaniti kaznivo dejanje, gospodarski prestopk, prekršek ali njegovega domnevnega storilca pristojnemu državnemu organu

ovadúh -a m kdor koga ovadi z namenom, da bi mu škodoval

P

pacient -ênta m bolnik v odnosu do zdravnika, zdravstvene ustanove

pacientka -e ž ženska oblika od pacient

pacificirati -am dov. in nedov. zatreti nemire, navadno s silo: pacificirati deželo

pacifikacija -e ž glagolnik od pacificirati: pacifikacija države

padalec -lca m kdor je usposobljen za skakanje, spuščanje s padalom: poklicni padalec

padalo -a s naprava iz tkanine za zmanjšanje hitrosti, zlasti pri skakanju, spuščanju iz letala: knjižica o vzdrževanju padala listina s podatki o padalu; pregled padala

padalstvo -a s dejavnost, ki je v zvezi s skakanjem, spuščanjem s padali: civilno padalstvo

padanje -a s zmanjševanje, zniževanje: padanje cen, kupne moči, porabe, tečajev na borzi, vrednosti denarja; padanje števila rojstev

padati -am nedov. manjšati se, zniževati se: cena, tečaj, vrednost pada

paginirati -am dov. in nedov. označiti strani, liste s tekočimi številkami: paginirati spis, vpisnik, zapisnik

pakét -a m, v zvezah: poštni paket zaprta knjižena pošiljka z označeno vrednostjo; paket akcij večje število delnic iste družbe

pakétni -a -o prid. ki se nanaša na poštni paket: paketni oddelek na pošti; paketna pošiljka, služba; paketna spremnica listina, ki navaja vrednost paketa in ga spremlja od pošiljatelja do naslovnika

pakiranje -a s dajanje blaga, izdelkov v ovojnino: izvorno pakiranje; pakiranje blaga

pákt -a m 1. mednarodna pogodba, zlasti politična, vojaška: nenapadalni pakt; Pakt Društva narodov od l. 1920 do l. 1946; podpisati pakt 2. v zvezi: Atlantski pakt vojaška zveza nekaterih zahodnoevropskih držav in Združenih držav Amerike po drugi svetovni vojni

palatin -a m 1. načelnik kraljevega palacija (pr. zg.) 2. vrsta kraljevega namestnika (pr. zg.)

palatinski -a -o prid. ki se nanaša na palatine: palatinski grof npr. na Koroškem (pr. zg.)

pálica -e ž, v zvezah: gorska palica simbol gorske-

ga gospostva (pr. zg.); sodna palica simbol sodne oblasti (pr. zg.); prelomitev palice nad obsojencem zunanja obličnost ob izvršitvi smrtne obsodbe (pr. zg.)

pámet -i ž, v zvezi: napraviti oporoko pri zdravi pameti in jasni zavesti narediti jo premišljeno, razsodno

pamflét -a m sestavek, s katerim se sramoti kaka oseba, stvar, dogodek

pámtivék -a m, v zvezi: mirna posest od pamtiveka mirna posest, odkar ljudje pomnijo

Pandékte -dék z, mn. zakonik iz l. 533, sestavljen iz odlomkov, povzetih iz spisov klasičnih pravnih piscev v Justinijanovi kodifikaciji, sin. Digeste

pandektíst -a m pravnik, ki se ukvarja s pandektistiko (pr. zg.)

pandektistika -e ž proučevanje in praktična uporaba rimskega prava v Nemčiji v 19. stol.

pánjevec -vca m gozd z drevesi, zraslimi iz poganjkov na panjih, sin. nizki gozd

pánoga -e ž samostojen del, ki tvori z drugimi določeno širšo dejavnost: gospodarska, pridobitna, proizvodna panoga

pápeški -a -o prid. ki se nanaša na rimskega papeža: papeška bula svečana papeška listina (kan.), sin. bula (3)

pápež -a m naslov poveljarja rimskokatoliške cerkve

papilárni -a -o prid., v zvezah: papilarni vzorec vzorec, ki ga sestavljajo papilarne črte, zlasti na vršičkih prstov (krim.); papilarna črta vzboklina na povrhnjici prstov, dlani in podplatov

pápir -a m (gr. papyros), v antiki, najprej v Egiptu podlaga za pisanje iz stržena rastline papirus

papír -ja m, v zvezah: izkazni papir listina, ki izkazuje določeno obveznost izdajatelja, npr. železniška vozovnica, vstopnica, bon; taksni papir ki ima predpisano takšno vrednost, a jo po enkratni uporabi izgubi, npr. menična golica; vrednostni papir listina, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil na njej zapisano obveznost njenemu zakonitemu imetniku

papírnatí -a -o prid., v zvezah: papirnati denar na

določen denarni znesek glaseča se papirnata vrednotnica, ki kroži v prometu kot plačilno sredstvo, sin. bankovec; papirnata veljava dejstvo, da zakonito plačilno sredstvo, npr. bankovec ali državni denar, v notranji in zunanji trgovini ni zamenljivo, ant. kovinska veljava

papírni -a -o prid. ki se nanaša na papir: papirni denar papirnati denar

pár -a m, v zvezi: zakonski par mož in žena

pára -e ž stotinka jugoslovanskega dinarja

paráfa -e ž podpis samo z začetno črko ali znakom, sin. šifra (4)

parafernálni -a -o prid., v zvezi: parafernalno premoženje nedotalno ženino premoženje, ki ostane v njeni upravi (pr. zg.)

parafíranje -a s opremljanje s parafo: parafiranje pogodbe

parafírati -am dov. in nedov. opremiti s parafo: parafirati izplačilni dokument; parafirati mednarodni sporazum s parafo potrditi doseženo soglasje glede formulacije besedila mednarodnega sporazuma

párafiskálni -a -o prid., v zvezi: parafiskalne davjatve obvezna plačila družbenim organom in organizacijam, ki niso davki, npr. članarine zbornicam, poslovnim združenjem

paragónski -a -o prid., v zvezi: paragonski blok potrdilo, ki ga izda prodajalna kupcu ob prodaji blaga

paragráf -a m oštevilčeni odstavek zakona ali drugega predpisa

parastatálni -a -o prid., v zvezi: parastatalno premoženje premoženje, ki je delno v lasti države, sin. poldržavno premoženje

par avión fr. (z letalom) označba na letalskih pošiljkah

par cascades [par kaskád] fr. (skokoma), v zvezi: kazenska odgovornost par cascades zaporedna kazenska odgovornost za kazniva dejanja, storjena po tisku ali drugih sredstvih javnega obveščanja, sin. kaskadna odgovornost

parcéla -e ž del zemljišča istega lastnika in iste vrste rabe, ki leži v isti katastrski občini in je temeljna evidenčna enota zemljiškega katastra: gozdna, katastrska, stavbna, travniška, zemljiška parcela; bremen prost, čist odpis parcele; seznam parcel seznam vseh parcel v katastrski občini, vpisanih po vrstnem redu njihovih števil

parcelácija -e ž delitev zemljišča na parcele

parcelacijski -a -o prid. ki se nanaša na parcelacijo: parcelacijski načrt

parcelírati -am dov. in nedov. razdeliti zemljišče

na parcele parcelíran -a -o: parcelirano zemljišče

parcelní -a -o prid., v zvezi: parcelna številka številka parcele v katastrski mapi

parciálni -a -o prid., v zvezah: parcialni posel delna udeležba pri poslu in dobičku; parciarno posojilo posojilo, pri katerem sme posojilodajalec namesto obresti zahtevati delež na dobičku pri poslu, za katerega je posojilo uporabljeno

paremíja -e ž, v zvezi: pravna paremija pravni pregovor

parentéla -e ž od zapustnika enako oddaljeni predniki skupaj z njihovimi potomci (ded. pr.)

parentélni -a -o prid. ki se nanaša na parentelo: parentelni sistem (ded. pr.)

parére -a m, it. (mnenje) pismo strokovno mnenje: oddati parere

paricijski -a -o prid., v zvezi: paricijski rok izpolnitveni rok, določen v dajatveni sodbi (pravd. post.)

parifikácija -e ž, v zvezi: parifikacija davčnih objektov izenačenje objektov iste vrste (nepremičnin) zaradi določitve davčne osnove

parifikacijski -a -o prid., v zvezi: parifikacijsko zemljišče primerjalno zemljišče

parifikát -a m kmetijsko zemljišče, ki se uporablja v drug namen

parifikát prisl., v zvezi: travnik parifikat pot travnik, ki se uporablja tudi kot pot in je zaradi tega drugače obdavljen

paritéta -e ž 1. razmerje vrednosti denarne enote do zlata ali vodilne valute: drseča pariteta gl. gibljiva pariteta; gibljiva pariteta medsebojno razmerje vrednosti dveh valut, ki se spreminja, sin. drseča pariteta; valutna pariteta a) vrednost valutne enote po teži čistega zlata b) vrednost ene ali več izbranih tujih valut; zlata pariteta enakovrednost denarne enote v zlatu; pariteta tečajev; načelo paritete 2. usklajenost, sorazmerje: pariteta cen

paritétni -a -o prid. usklajeni, sorazmerni: paritetni odbor odbor, sestavljen iz enakega števila predstavnikov dveh ali več strank; paritetni tečaj enakovredni tečaj; paritetne meddržavne pogodbe pogodbe med enakopravnimi državami (pr. zg.); paritetna zastopanost npr. zastopanost republik in pokrajin pri sestavi in številu sodnikov zveznega sodišča; paritetno načelo a) načelo enakopravnosti, npr. pravic upnikov v stečaju b) načelo enakopravnosti veroizpovedi; načelo paritetne sestave kolegijskega organa npr. zveznega izvršnega sveta SFRJ, ustavnega sodišča SFRJ

párk -a m 1. *ozemlje, določeno v poseben namen: narodni park večje zaokroženo ozemlje z naravnimi znamenitostmi velikega ali izrednega pomena, npr. Triglavski narodni park; regijski, krajinski park; spominski park posevečen kaki pomembni zgodovinski osebnosti ali urejen v spomin na kak zgodovinski dogodek* 2. *prometna sredstva, naprave kake zaključene celote: avtomobilski, letalski, plovni, vozni, železniški park; strojni park na vozila pritrjeni stroji, ki jih ima kaka zaključena, navažno gospodarska enota*

parkiranje -a s *glagolnik od parkirati: nepravilno parkiranje vozila vrsta prekrška; prostor, taksa za parkiranje*

parkirati -am dov. in nedov. *prekiniti vožnjo in pustiti motorno vozilo dalj kot petnajst minut praviloma na mestu, kjer je to dovoljeno: parkirati vozilo izven vozišča*

parkirišče -a s *parkirni prostor: nadzorovano parkirišče*

parkirni -a -o prid. *ki se nanaša na parkiranje: parkirni prostor; parkirna taksa; parkirna ura ura za merjenje časa parkiranja na prostoru, kjer je to časovno omejeno; javne, rezervirane parkirne površine*

parlament -enta m 1. *zakonodajno, politično predstavniško telo enega ali dveh domov, sestavljeno iz predstavnikov političnih strank* 2. *v Sloveniji in Jugoslaviji skupščina* 3. *najvišje pokrajinsko sodišče v Franciji pred revolucijo l. 1789*

parlamentarčev -a -o prid. *ki se nanaša na parlamentarca (2): kršitev parlamentarčeve pravice (kaz.)*

parlamentarec -rca m 1. *član parlamenta* 2. *kdor se v območju vojnih operacij pogaja z drugo vojskujočo se stranko*

parlamentarizem -zma m *politična ureditev, v kateri ima zakonodajno oblast parlament, ki mu je vlada odgovorna: monarhični, republikanski, ustavni parlamentarizem*

parlamentarka -e ž *ženska oblika od parlamentarec*

parlamentarni -a -o prid. *ki se nanaša na parlament ali parlamentarizem: parlamentarni nadzor npr. nadzor nad izvajanjem sporazumov; parlamentarni poslovnik, sistem; parlamentarna delegacija, država; parlamentarna monarhija, republika monarhija, republika, v kateri je uveljavljen parlamentarizem; parlamentarna opozicija; parlamentarna večina; parlamentarna vlada vlada, odgovorna parlamentu in odvisna od njega; parlamentarne volitve*

pároh -a m *pravoslavni župnik*

parohija -e ž *pravoslavna župnija*

paróla -e ž 1. *geslo* 2. *dogovorjena razpoznavna beseda v vojski*

pars pro indiviso [párs pro indivízo] lat. *miselni delež*

participácija -e ž *udeležba (1): participacija pri dohodkih, stroških; participacija pri ceni zdravstvenih storitev doplačilo*

participatívni -a -o prid., v zvezah: *participativna prednostna delnica delnica, ki daje imetniku poleg določene dividende tudi pravico do udeležbe pri delitvi dobička; participativna obveznica obveznica, ki zagotavlja imetniku poleg obresti tudi pravico do udeležbe pri dobičku izdajatelja obveznice*

participírati -am nedov. in dov. *biti udeležen: participirati pri dobičku, izgubi, kapitalu, stroških*

pártija -e ž *politična stranka: komunistična partija*

partija -e ž, v zvezi: *proračunska partija del proračunskega razdelka do l. 1964*

partikularizem -zma m 1. *politična smer, ki zahteva za posamezne dele države čim večjo samostojnost: gospodarski, politični partikularizem* 2. *sistem, v katerem prevladujejo partikularna prava: pravni partikularizem*

partikulárni -a -o prid., v zvezah: *partikularna havarija škoda, ki nastane posameznemu subjektu pri morski plovbi, sin. posebna havarija; partikularna zakonodaja zakonodaja, ki velja za določeno ožje območje; partikularno pravo*

partizán -a m *udeleženec jugoslovanskega narodnoosvobodilnega boja od l. 1941 do l. 1945*

partizánka -e ž *ženska oblika od partizan*

partizánski -a -o prid. *ki se nanaša na partizane: partizanski odred; partizanska spomenica l. 1941 spominsko odlikovanje organizatorjem ljudske vstaje in borcem NOB za delovanje, boj od l. 1941 do l. 1945; partizansko ime ime, ki ga je udeleženec NOB dobil v partizanih*

partizánstvo -a s 1. *partizansko gibanje* 2. *življenje, bojevanje pri partizanih*

pártner -ja m *kdor s kom sodeluje, zlasti v gospodarstvu: poslovni partner*

pás -ú m 1. *ozko in dolgo območje česa: carinski obmejni pas območje ob carinski črti, določeno za carinsko nadzorstvo; demilitarizirani obmejni pas s katerega so umaknjene oborožene sile in vojaške naprave; epikontinentalni pas del morskoga dna in podzemlja ob*

obali zunaj teritorialnega morja, na katerem ima država suvereno pravico do raziskovanja in izkoriščanja naravnih bogastev; (ob)mejni pas del državnega ozemlja na kopnem, rekah, jezerih v globino sto metrov vzdolž mejne črte oziroma del teritorialnega morja v širino dveh milj vzdolž mejne črte; prometni pas vzdolžni del vozišča za promet vozil v eni vrsti; varovalni pas območje ob cestah in železnicah, v katerem je gradnja mogoča le pod določenimi pogoji; vozni pas vzdolžni del vozišča za promet vozil v eni smeri; dovoljenje za gibanje in muditev v mejnem pasu 2. *praprava za določene namene, ki se daje, namešča navadno okrog trupa: varnostni pas v motornem vozilu, letalu za pripenjanje potnikov med vožnjo, letanjem*

pasišče -a s *območje, na katerem je izkoriščanje čebelje paše urejeno s pašnim redom: akacijeva, kostanjeva pasišča*

pasíva -sív s, mn. 1. *postavke na pasivni, desni strani bilance stanja* 2. *negativne sestavine premoženja, npr. obveznosti, dolgovi: aktivna in pasiva; saldo med aktivni in pasivi*

pasívni¹ -a -o prid. 1. *ki se nanaša na dolg, primanjkljaj: pasivni konto; pasivni proračun proračun, ki ni krit s prihodki; pasivni saldo; pasivni bančni posli bančni posli, v katerih je banka dolžnik; pasivna plačilna bilanca; pasivna postavka; pasivna stečajna masa; pasivne obresti obresti, ki jih plača dolžnik; pasivno podjetje podjetje, ki je prezadolženo* 2. v zvezah: *pasivna legitimacija možnost biti toženec; pasivna menična sposobnost sposobnost menično se zavezati; pasivna solidarnost solidarnost dolžnikov; pasivna volilna pravica pravica biti voljen*

pasívni² -a -o prid. *nedejavni: pasivni odpor odpor brez nasilja, npr. obsojenca ali pripornika uradni osebi pri izvrševanju uradne dolžnosti; pasivni subjekt kaznivega dejanja obdolženec; pasivno upiranje nepokoravanje pozivu pooblaščenec osebe ali ravnanje, ki onemogoča izvršitev uradne naloge ipd.*

pasívnost -i ž *lastnost pasivnega*¹: *pasivnost plačilne, trgovinske bilance; pasivnost premoženja; pasivnost proračuna; pasivnost zapuščine; načelo pasivnosti sodišča načelo, po katerem sodišče praviloma upošteva samo trditveno in dokazno gradivo, ki ga priskrbijo stranke (pravd. post.), sin. razpravno načelo*

pásji -a -e prid., v zvezah: *pasji kontumac zapora psov zaradi nevarne živalske kužne bolezni, zaščite divjadi ipd.; pasja znamkica ploščica*

z zaporedno številko in ustrežno letnico cepjenja proti steklini, ki se pritrudi na pasjo ovratnico

pásti pádem dov. 1. *biti ubit v boju: pasti v vojni* 2. *zmanjšati se, znižati se: tečaj pade*

pástor -ja m *evangeličanski duhovnik*

pástorek -rka m *sin iz prejšnjega zakona v odnosu do materinega drugega moža ali očetove druge žene*

pástorka -e ž *hči iz prejšnjega zakona v odnosu do materinega drugega moža ali očetove druge žene*

páša -e ž *hranjenje živali s pobiranjem hrane, trganjem trave, delov rastlin: čebelja paša nabiranje medu; nomadska paša pri kateri se živina seli iz kraja v kraj zunaj organiziranih pašnikov; skupna paša pašna živine pašnih interesentov na skupnem pašniku; začasna paša; omejitve, prepoved paše; pravica do paše*

pášni -a -o prid. *ki se nanaša na pašo ali pašnike: pašni interesent, odbor, upravičenec; pašni prispevek prispevek za skupni pašnik; pašni red; pašna doba, pravica, skupnost, služnost, živina; pašno dovoljenje; pašno gospodarstvo; pašno zemljišče*

pášnik -a m s *travo porasel svet, namenjen za pašo: gorski, javni, občinski, skupni, vaški pašnik*

pašnína -e ž *plačilo za uporabo pašnika: plačati pašnino*

pášniški -a -o prid. *ki se nanaša na pašnik: pašniški zadruge; pašniško zemljišče*

patént -enta m 1. *z zakonom za določeno dobo zavarovana izključna pravica izkoriščati nov izum: dopolnilni patent za dopolnitev ali izpopolnitev izuma; temeljni patent; patent za zaupni izum; nosilec, prijavitelj patenta; izpodbijanje, odstop izkoriščanja, prenos, prijava, priznanje, trajanje, razveljavitev patenta; vpis patenta v patentni register; pravice iz patenta; zvezni zavod za patente; izpodbijati, prijavit, priznati, razveljaviti patent; objaviti v registru vpisani patent; razpolagati s patentom; zavarovati izum s patentom* 2. v zvezi: ****krošnjaški patent obrtno dovoljenje za krošnjačenje** 3. v avstrijskih deželah od 17. do 19. stol. *naziv za vladarjevo odprto pismo, razglas, ki vsebuje splošno veljavno pravno normo (pr. zg.): cesarski patent; podložniški patent o postopku v podložniških zadevah iz l. 1781; podložniški kazenski patent o pravicah patrimonialnih gospodstev v kazenskem sodstvu iz l. 1781; razglasitveni patent o razglasitvi posameznega zakona; robotni patent*

o omejitvi tlake (pr. zg.); tolerančni patent razglas Jožefa II. iz l. 1781 o verski svobodi za protestante, kalvince, pravoslavne

patentirati -am dov. in nedov. zavarovati izum s patentom **patentirani** -a -o: patentirani izdelek, izum

paténtni -a -o prid. 1. ki se nanaša na patent (1): patentni register javna knjiga za vpis s patentom zavarovanih izumov; patentni upravičenec, zahtevek; patentna dokumentacija; patentna listina listina s podatki o vpisu v patentni register; patentna pisarna zavod za zastopanje in strokovno pomoč v zadevah patentov, pravic do vzorca, modelov in znamk; patentna prijava, prioriteta; patentno pravo, varstvo 2. v zvezi: patentno pismo (fr. lettres de provision) listina, ki jo država imenovanja izda konzulu, sin. provizijsko pismo

patentotéka -e ž povezano omrežje za patentne informacije

paternitétni -a -o prid., v zvezi: paternitetna pravda, tožba pravda, tožba za ugotovitev ali izpodbijanje očetovstva

patologija -e ž, v zvezi: socialna patologija družbeno negativni pojavi, npr. kriminaliteta, alkoholizem, narkomanija, potepuštvu, sin. socialnpatološki pojavi

patriárh -a m 1. naslov poglavarjev vzhodnih cerkva: patriarh srbske pravoslavne cerkve 2. častni naslov nekaterih katoliških nadškofov: beneški patriarh

patriarhát -a m 1. ureditev, v kateri je družinski poglavar moški 2. v zvezi: oglejski patriarhat (pr. zg.) nadškofija s sedežem v Ogleju, ki je v srednjem veku obsegala celotno slovensko ozemlje južno od Drave do 1751

patriarhija -e ž cerkvena upravna enota, navadno v okviru narodne skupnosti: srbska patriarhija

patricij -a m pripadnik vladajočega razreda v starem Rimu (rim. pr.)

patriciát -a m 1. vladajoči razred v starem Rimu 2. mestno plemstvo v srednjem veku

patricijski -a -o prid. ki se nanaša na patricije: patricijsko in plebejsko prebivalstvo Rima

patrimoniálni -a -o prid. ki se nanaša na zemljiško gospostvo (pr. zg.): patrimonialna oblast javna oblast, združena z zemljiško lastnino (pr. zg.); patrimonialno sodišče; patrimonialno sodstvo sodstvo zemljiškega gospoda (pr. zg.)

patrimónij -a m podedovano družinsko premoženje, sin. očevina

patronát -a m 1. razmerje osvoboditelja sužnja do oproščenca (pr. zg.) 2. posebne pravice, ki

jih katoliška cerkev pripoznava ustanovitelju cerkvenega beneficija ali njegovim naslednikom (pr. zg.)

patronáza -e ž zdravstvena dejavnost, ki skrbi za otroke, bolnike na domu

patronážni -a -o prid. ki se nanaša na patronažo: patronažna služba

patrúlija -e ž obhodna straža: miličniška, vojaška patrolja

patrúljni -a -o prid. ki se nanaša na patroljo: patroljni čoln; patroljna služba

pavperizácija -e ž osiromašenje, obubožanje: pavperizacija prebivalstva

pavšál -a m povprečno povračilo, nadomestilo namesto posameznih dajatev, sin. povprečnica (1): poslanski pavšal za opravljanje poslanske funkcije; potni pavšal za potne stroške

pavšaliránje -a s določanje povprečnega povračila, nadomestila namesto posameznih dajatev: pavšaliranje davščin, stroškov

pavšalirát -am nedov. in dov. določati povprečno povračilo, nadomestilo namesto posameznih dajatev: pavšalirati stroške

pavšalíst -a m kdor plačuje pavšal, npr. davek

pavšálni -a -o prid. 1. ki se nanaša na pavšal: pavšalni davek, obračun; pavšalni odbitek odbitek v povprečnem znesku; pavšalni odstotek, prejemek; pavšalna nagrada, odmera stroškov, odškodnina, taksa, zavarovalnina; pavšalno povračilo; pavšalno zavarovanje zavarovanje, ki določa pavšalni znesek kritja ne glede na bodoče rizike; obdavčitev v pavšalnem letnem znesku npr. v gospodarskih, poklicnih dejavnostih 2. splošni: pavšalna obdolžitev, trditev

paziti pázim nedov. skrbeti, da se odvrne nevarnost od česa: vznok na cesti mora paziti na pešce, ki so na vozišču

pazljív -a -o prid. 1. ki si prizadeva, da se ne zgodi kaj neprijetnega, nezaželenega: pazljiv čuvaj 2. ki poteka, se opravlja z veliko miselno zbranostjo: pazljivo ravnanje z orožjem

pazljivost -i ž prizadevanje, da se ne zgodi kaj neprijetnega, nezaželenega: opustiti dolžno pazljivost; pomanjkanje potrebne pazljivosti

páznica -e ž ženska oblika od paznik

páznik -a m pooblaščen uradna oseba, ki pazi na koga, kaj: *jetniški paznik; paznik v kazenskem popoljševalnem zavodu do l. 1979; **rudniški paznik

pázniški -a -o prid. ki se nanaša na paznike: pazniška služba

pečát -a m 1. uradni znak z imenom organa, organizacije ali osebe, z določenim besedilom

kot dokaz pristnosti, verodostojnosti listine: depozitni pečat sodišča osmerokotne oblike; državni, enojezični, večjezični, sodni, uradni pečat; mali, okrogli, mokri, suhi pečat; besedilo, oblika, odtis pečata; čuvar državnega pečata v nekaterih državah minister za pravosodje; hranjenje, raba pečatov; odtisniti pečat 2. znak na pošiljki, predmetu kot dokaz nedotaknjenosti pošiljke ali zapore: carinski pečat s katerim se zagotovi istovetnost blaga v carinskem postopku; viseči, voščeni pečat; odvzeti, odstraniti, poškodovati, skriti, uničiti uradni pečat (kaz.)

3. pečatik: kovinski pečat; negativ pečatnika **pečátenje** -a s odtiskovanje pečata, opremljanje s pečatom: pečatenje listin; pečatenje z voskom

pečátí se -ám se nedov. ukvarjati se: obrtoma se pečati z igro na srečo (kaz.)

pečátiti -im nedov. dajati, pritisniti pečate za dokaz verodostojnosti: pečatiti listine, pošiljke; pečatiti prostore opremljati z zaporo s pečatom kot dokaz nedotaknjenosti

pečátni -a -o prid. ki se nanaša na pečat (1, 2): pečatni vosek; pečatna listina (pr. zg.); pečatna taksa

pečátница -e ž štampljka z določenim besedilom, npr. za izdajo plačilnega naloga, sklepa o izvršbi

pečátnik -a m priprava z gumijastim ali kovinskim negativom pečata (1)

pederást -a m moški, ki spolno zlorablja otroke moškega spola

peklénski -a -o prid., v zvezi: peklenski stroj z razstrelivom napolnjen predmet, ki eksplodira ob določenem času

penále -a m, nav. mn. s pogodbo ali predpisom določena odškodnina za neizpolnitev ali za zakasnelo izpolnitev obveznosti: sodni penali ki jih na upnikovo zahtevo določi sodišče zaradi dolžnikove zamude pri nedenarnih obveznostih, ugotovljenih s pravnomočno sodno odločbo

penalizirát -am dov. predpisati kazensko sankcijo za družbi nevarno dejanje

penálni -a -o prid. ki se nanaša na penale: penalni znesek

pénez -a m, v zvezi: krvavi penez krvavi denarič **penitenciárni** -a -o prid. ki se nanaša na izvrševanje kazni odvzema prostosti: penitenciarna znanost

penologija -e ž znanost o izvrševanju kazenskih sankcij

penolóški -a -o prid. ki se nanaša na penologijo: penološke šole

pénzija -e ž 1. upokojitev 2. pokojnina: dobivati penzijo

penzión -a m 1. gostinski obrat, ki za plačilo daje hrano in stanovanje 2. dnevna cena za oskrbo v gostinskem obratu

penzionírati -am dov. in nedov. upokojiti **penziónski** -a -o prid. ki se nanaša na penzion: penzijska pogodba; penzijske cene, storitve

per acclamationem [per akklamaciónem] lat., v zvezi: izvolitev per acclamationem izvolitev z akklamacijo

per analogiam lat. (analogno), v zvezi: uporabiti zakon per analogiam uporabiti ga v praksi za podoben, zakonsko neurejen primer

percépcija -e ž glagolnik od percipirati **perceptívni** -a -o prid., v zvezi: perceptivno pravilo pravilo, ki kaj zapoveduje

percipírati -am nedov. in dov. jemati v posest, npr. plodove s pobiranjem

peremptórní -a -o prid., v zvezah: peremptorni rok rok, po preteku katerega se določena pravica ne more več uveljavljati, sin. prekluzivni rok; peremptorni ugovor ugovor, ki trajno onemogoča uveljavljanje zahtevka

perféktni -a -o prid., v zvezi: perfektna pogodba pogodba, pri kateri so izpolnjeni vsi pogoji za njeno veljavnost

perfektuirát -am dov., v zvezi: perfektuirati sporazum izpolniti vse pogoje za njegovo veljavnost

perforácija -e ž 1. uničenje s preluknjanjem: perforacija kolkov, obveznic, znamke 2. prebodenje: perforacija telesnega plodu (lat. perforatio foetus) odprava telesnega plodu s prebodenjem

perforírati -am dov. in nedov. 1. uničiti s preluknjanjem: perforirati kolke, obveznice, znamke 2. prebreti, prebosti: perforirati maternico

perióda -e ž obdobje, razdobje: proračunska perioda

periódíčni -a -o prid. ki se pojavlja v določenih, redno se ponavljajočih presledkih: periodični obračun, prejemek; periodična dajatev, terjatev; periodična tiskana publikacija; periodični odškodninski zahtevki odškodninska renta ipd.; periodično poročilo

periódika -e ž tiskane stvari, ki izhajajo navadno v rednih časovnih presledkih, npr. časopisi, revije

perlustrirát -am nedov. in dov. 1. uradno pregledovati: perlustrirati sumljive osebe; perlustrirati prostore 2. odpirati pisma brez vednosti naslovljenca

permanéntni -a -o prid., v zvezi: permanentni akreditiv *akreditiv*, ki upravičuje zaporedno dviganje rednih zneskov, sin. trajni akreditiv

permisivni -a -o prid., v zvezi: permisivno pravilo *pravilo, ki kaj dovoljuje*

perpetuacija -e ž, v zvezah: perpetuacija ugovorov *uvajljanje ugovorov zaradi napake stvari pri kupni pogodbi ali napak izvršene-ga posla pri pogodbi o delu tudi po preteku jamčevalnega roka*; perpetuacija sodne pristojnosti (lat. perpetuatio fori) *ohranitev pristojnosti sodišča, ki je pristojno ob vložitvi tožbe, neglede na kasnejše spremembe za pristojnost pomembnih okoliščin*, sin. ustalitev pristojnosti

per procura [per prokúra] it. (okrajš. p. p.) *po pooblastilu*

per rollam [per rólam] lat., v zvezi: glasovati per rollam *odločati s pismenim glasovanjem izven seje ob kroženju spisa* (post.)

personal -a m delavci, zaposleni v določeni delovni enoti, organizaciji ali v določeni stroki, sin. osebje: pisarniški personal

personalije -lij ž, mn. osebni podatki: vpisati personalije

personalistični -a -o prid. ki se nanaša na osebo, osebni: personalistična smer v kazenskopравни znanosti

personalitétni -a -o prid., v zvezah: aktivno personalitetno načelo *načelo o uporabi jugoslovanske kazenske zakonodaje proti lastnemu državljanu, ki v tujini stori kaznivo dejanje*; pasivno personalitetno načelo *načelo o uporabi jugoslovanske kazenske zakonodaje proti tujcu, ki v tujini stori kaznivo dejanje proti Jugoslaviji ali njenemu državljanu*

personalni -a -o prid. osebni: personalni davek *davek, ki upošteva tudi osebne zavezančeve razmere, npr. število otrok*, sin. osebni davek; personalni kredit *kredit, dan določeni osebi brez zavarovanja*; *personalni senat *sodišča senat okrožnega oziroma apelacijskega sodišča, ki daje mnenja ali predloge v zadevah, ki se tičejo osebja sodišč*; personalni spis *dokumenti v delovni organizaciji z osebnimi podatki delavca*, sin. osebni spis; personalni podatki; personalna unija *zveza dveh ali več samostojnih držav s skupnim vladarjem*; personalno načelo *načelo za uporabo prava, npr. plemenskega* (pr. zg.)

persóna non gráta lat., v diplomaciji oseba, ki ne uživa več zaupanja države gostiteljice

pertinénca -e ž *pritiklina*

per vota maiora [per vóta majóra] lat. (z večino

glasov), v zvezi: sprejeti odločbo per vota maiora

pès psà m *domača žival za čuvanje doma, lov, posebne naloge*: lavinski, lovski, sledilni, službeni pes; popadljiv pes *ki rad grize, napada z zobmi*; pes čuvaj; prijava, odjava psa; cepljenje, označevanje, registracija psov; zapora psov *pasji kontumac*

pést -í ž, v zvezi: pravica pesti *pravica močnejšega* (pr. zg.)

péšec -šca m *kdor hodi peš*: zaznamovani prehod za pešce; obveznosti do pešcev v cestnem prometu

péšpót -í ž *pot, namenjena, primerna samo za pešce*: služnost pešpoti

petérica -e ž, v zvezi: senat peterice *senat, sestavljen iz petih sodnikov*

peticija -e ž *prošnja, naslovljena na javni organ, ki izvršuje oblast, za ureditev kake splošne zadeve*: pravica peticije; izročiti, predložiti peticijo

petít -a m *zahtevke*: tožbeni petit

petitórni -a -o prid., v zvezi: petitorna tožba *tožba, s katero se ne uveljavlja posest, ampak pravica, npr. lastninska pravica*

petítum lat. (zahtevke), v zvezah: odločba ultra petitum *odločba, v kateri se prisodi tožniku več, kot je zahteval*; odločba extra petitum *odločba, v kateri se tožniku prisodi kaj drugega, kot je zahteval*

petlétká -e ž *petletni družbeni, gospodarski načrt*

pijančevánje -a s *pretirano uživanje alkoholnih pijač daljši čas*: pijančevanje iz navade

pijánec -nca m *kdor daljši čas pretirano uživa alkoholne pijače*: habitualni pijanec

pijánka -e ž *ženska oblika od pijanec*

pijánost -i ž *stanje pijanega človeka*, prim. opitost: delna, habitualna, krivdna, navadna, patološka, popolna pijanost; *delikt pijanosti (kaz.)

pijánski -a -o prid. ki se nanaša na pijance ali pijanost: pijanski delirij (lat. delirium tremens) *stanje zmedenosti, združeno s podrhtavanjem zaradi alkohola*

pilót -a m **1.** kdor je usposobljen za vodenje letala: poklicni, prometni, športni pilot **2.** oseba, ki daje poveljniku ladje strokovne nasvete glede varnega vodenja ladje na nevarnih mestih obalnega morja, npr. v lukah, pristaniščih, ožinah oziroma po notranjih vodah

pilotáža -e ž *strokovni nasveti, ki jih daje pilot poveljniku ladje glede varnega vodenja ladje na nevarnih mestih obalnega morja, npr. v*

lukah, pristaniščih, ožinah oziroma po notranjih vodah

pilotáži -a -o prid. ki se nanaša na pilotažo: pristojbina za pilotažne storitve

pilotíranje -a s *glagolnik od pilotirati*

pilotírati -am *nedov. 1. voditi letalo 2. dajati poveljniku ladje strokovne nasvete glede varnega vodenja ladje na nevarnih mestih obalnega morja, npr. v lukah, pristaniščih, ožinah oziroma po notranjih vodah pilotirani -a -o: pilotirana ladja*

pirát -a m *kdor se ukvarja s piratstvom ali sodeluje pri njem* (mednar. pr.)

pirátski -a -o prid. ki se nanaša na pirate ali piratstvo (mednar. pr.): piratska ladja *ladja, ki jo uporabljajo za piratska dejanja osebe, ki jo imajo v dejanski oblasti*; piratsko dejanje *nezakonito nasilje, zadrževanje ali plenjenje, ki ga storijo posadka ali potniki ladje ali letala zoper drugo ladjo ali letalo ali zoper osebe ali imetje na njih*; piratsko letalo *letalo, ki ga uporabljajo za piratska dejanja osebe, ki ga imajo v dejanski oblasti*

pirátstvo -a s *nezakonito nasilje, zadrževanje ali plenjenje, ki ga na odprtem morju ali na kraju, ki ni pod oblastjo nobene države, v osebne namene storijo zoper drugo ladjo ali letalo ali zoper osebe ali njihovo imetje a) posadka ali potniki zasebne ladje ali zasebnega letala b) posadka državne ladje ali državne letala, ki se je uprla in prevzela nad njim kontrolo* (mednar. pr.)

pirománija -e ž *bolezensko nagnjenje k požiganju*

pisánje -a s **1.** zapisovanje določenega besedila: pisanje zapisknika **2.** kar je napisano, npr. listina, pismo: sodno pisanje *vabilo, tožba, obtožnica, sodba ipd.*; vročanje *pisnj* (post.); nedovoljena objava *pisnj* osebne značaja (kaz.)

pisár -ja m **1.** nižji pisarniški uslužbenec: občinski pisar **2.** v zvezah: mestni pisar *izvršilni organ mestne uprave, navadno pravno izobražen človek* (pr. zg.); zakotni pisar *ki se nezakonito ukvarja z dajanjem pravne pomoči za plačilo* (kaz.)

pisárna -e ž *prostor, v katerem se opravljajo upravni, pisarniški posli*: dvorna pisarna *osrednji upravni organ v habsburški monarhiji od 16. do 19. stol.*; odvetniška pisarna; patentna pisarna *zavod za zastopanje in strokovno pomoč v zadevah patentov, pravic do vzorca, modelov in znamk*; sodna pisarna; pisarna za odlikovanja *pri predsedstvu SFRJ*

pisárniški -a -o prid. ki se nanaša na pisarno: *pisarniški ravnatelj; pisarniško osebje, poslovanje

pisáštvo -a s, v zvezi: zakotno pisaštvo *nezakonito dajanje pravne pomoči za plačilo* (kaz.)

pisáti *pišem* *nedov. 1. s pisalom delati črke, številke na kako površino: pisati po nareku 2. zapisovati določeno besedilo: pisati zapisknik*

pisáni -a -o: pisano pravo pravo, katerega besedila obstajajo v pisni obliki

pisáva -e ž **1.** način pisanja *znakov za pisno sporazumevanje pri posamezniku: izvirna, nečitljiva pisava; poskusna pisava za primerjavo pri ugotavljanju njene pristnosti; pristna pisava; overitev pisave potrditev njene pristnosti po sodišču; napaka v pisavi 2. sistem znakov za pisno sporazumevanje: tajna pisava*

pisec -sca m *kdor kaj piše, napiše: anonimni pisec spisa; imenovanje pisca v tiskovnem postopku*

pisemski -a -o prid. ki se nanaša na pismo: pisemska pošiljka, pošta, tajnost, znamka; pisemsko sporočilo

pismen -a -o prid. ki zna pisati in brati: biti, postati *pismen pismeni -a -o prid. 1. v zvezi: pismeni izpit izpit, pri katerem so odgovori napisani 2. ki se nanaša na pisanje: pismeni postopek; pismena izdelava sodbe sestavljanje sodbe; pismena izjava, oblika, oporoka, ovadba, pogodba; pismena ponudba za sklenitev pogodbe; pismeno dokazilo, glasovanje, pooblastilo, sporočilo, vabilo*

pismenost -i ž, v zvezi: načelo pismenosti *postopka načelo, da je podlaga odločbe le spisovno gradivo*

pismo -a s **1.** pismeno sporočilo ali druga pošiljka *z maso do 2 kg v zaprtem ovitku določene velikosti brez označene vrednosti: anonimno pismo ki je brez imena, nepodpisano; grozilno pismo ki vsebuje grožnjo; priporočilno pismo; sodno pismo; pismo v upravnem postopku, v postopku zaradi prekrška pošiljka v belem ali modrem ovitku za naslovnike kot stranke v postopku, katerega sestavni del je povratnica enake velikosti in barve, ki je po zgornjem robu ovitka perforirana; vrednostno pismo zaprta knjižena pošiljka z označeno vrednostjo, ki sme vsebovati vrednostne predmete, denar ali pisano sporočilo; kršitev tajnosti pisem in drugih občil* (kaz.) **2. listina (1): akreditivno pismo naročilo za izplačanje denarnega zneska; cirkularno kreditno pismo pooblastilo upravičencu za dviganje denarja pri več bankah; darilno pismo;**

dolžno pismo *zadolžnica*; garancijsko pismo *listina o jamčevanju*; izročilno pismo *listina o izročitvi posesti*; *notarsko pismo *notarski zapis*, npr. *pogodbe*; sklepno pismo *sklepnica*; *zastavno pismo *listina o zastavitvi*; *ženitno pismo *ženitna pogodba*; *pismo o glasu *uradno potrdilo o prejšnjem vedenju* 3. *listina v diplomatskih in konzularnih odnosih*: akreditivno pismo² (fr. *lettres de créance*) *pooblastilna listina*, ki jo akreditirani diplomatski predstavnik ob nastopu službe izroči poglavarju tuje države, sin. *poverilno pismo*; odpoklicno pismo (fr. *lettres de rappel*) *listina o odpoklicu diplomatskega predstavnika*, ki jo ta izroči poglavarju tuje države; patentno pismo (fr. *lettres de provision*) *listina*, ki jo država imenovanja izda konzulu, sin. *provizijsko pismo*; poverilno pismo gl. *akreditivno pismo*¹; provizijsko pismo gl. *patentno pismo*

pismońša -e m 1. *poštni delavec*, ki dostavlja poštno pošiljke na dom, sin. *poštar* 2. v zvezi: golob pismońša *golob*, ki se uporablja za prenašanje sporočil

pisni -a -o prid. ki se nanaša na pisanje: pisna napaka, pomota npr. v *sodbi*

plačec -a m, lat. *odobritev države*, dana določeni osebi za izvrševanje konzularnih poslov na njenem ozemlju, sin. *eksekvatura (1)*: dati, dobiti placet

plača -e ž vsota, ki jo na določena razdobja prejme zaposleni za svoje delo do l. 1965: akordna plača *po kosu*, učinku; čista plača *po odbitku vseh odtegljajev*; tedenska, mesečna, letna plača; trinajsta plača *vsota v višini mesečne plače*, ki jo prejme zaposleni ob koncu leta; plača od kosa, ure; plača po času, normi, učinku; določiti, izplačevati, obdavčiti, prejemat, znižati, zvišati plačo

plačati -am dov. *poravnati določeno obveznost v denarju*: plačati davek, denarno kazen, dolg, najemino, račun, takso; plačati ček, menico, zadolžnico; plačati iz roke v roko, na račun, ob zapadlosti, sproti, v gotovini, vnaprej, v obrokih; plačati v plačilnem kraju **plačan** -a -o: plačan odgovor; plačana poštnina; menica, plačana za čast menica, ki jo plača *intervenant* za meničnega zavezanca **plačani** -a -o: plačani dopust *dopust*, za katerega se dobi *plačilo*

plačevalec -lca [-uc-] m *kdor plačuje*: plačevalec davka

plačevalka -e [-uk-] ž *ženska oblika od plačevalec*

plačevanje -a s *poravnavanje določenih obvez-*

nosti v denarju: neposredno plačevanje *iz rok v roke*; obročno, pavšalno, virmansko plačevanje; plačevanje denarne rente; plačevanje z gotovino; oprostitvev plačevanja; nesposobnost za plačevanje; izogniti se plačevanju

plačeváti -újem nedov. *poravnavati določene obveznosti v denarju*: plačevati davek, denarno rento, najemino, takso; plačevati reparacije; plačevati v gotovini, obrokih

plačevít -a -o prid. *sposoben, zmožen v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti*, sin. *plačilno sposoben, zmožen*, sin. *solventen*: plačevít dolžnik, porok

plačevítost -i ž *sposobnost, zmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti*, sin. *plačilna sposobnost, zmožnost*, sin. *plačilno sposoben, zmožen*, sin. *solventnost*: plačevítost banke, porokov

plačilni -a -o prid. ki se nanaša na plačevanje ali plačilo: plačilni bon, čas, kraj; plačilni nalog *sodna odločba o plačilu denarne terjatve, izdana le na podlagi podatkov mandatne tožbe* (pravd. post.), sin. *mandat (2)*; plačilni promet *vsa plačila v denarju, s katerimi se ukinjajo dolžniško-upniška razmerja med dolžnikom nalogodajalcem in upnikom uporabnikom, ki so nastala npr. s prodajo blaga, opravljanjem storitev*; plačilni rok, sporazum, termin; plačilni instrumenti *ček, garancija, menica z avtom banke, nakaznica, nalog (virman), položnica*, sin. *instrumenti zagotovitve plačila*; plačilni pogoji; plačilna bilanca *primerjava vrednosti vseh izplačil in vplačil države v tujino v določenem obdobju*; **plačilna nakaznica**; plačilna sposobnost, zmožnost *sposobnost, zmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti*, sin. *plačevítost*, sin. *solventnost*; plačilna nesposobnost, nezmožnost *neplačevítost, insolventnost*; plačilna obljuba, obveznost, omejitev; plačilna *polna seznam prejemnikov in zneskov njihovega osebnega dohodka*; plačilna zamuda; plačilno mesto *poslovni prostor*, npr. *banka*; *plačilno povelje *plačilni nalog v opominjevalnem postopku*; plačilno sredstvo **plačilno** prisl.: biti plačilno (ne)sposoben

plačilo -a s 1. *izpolnitev denarne obveznosti*: delno plačilo npr. v obrokih; gotovinsko, negotovinsko plačilo; pogojeno plačilo *določeno s pogodbo*; pogojno, polno plačilo; posredniško plačilo *posredniku za njegovo storitev*; promptno plačilo *hitro, takojšnje*; vnaprejšnje, zamujeno, zapadlo plačilo; neblagovna plačila z devizami za *službena potovanja*, ko-

tizacije, transfer dediščine v tujino, zdravljenje v tujini ipd.; reparacijska plačila; plačilo neobstoječega dolga; plačilo čeka, kupnine, odškodnine; plačilo za čast (men.); plačilo od kosa; plačilo na račun *predujem*; plačilo po pogodbi, zapadlosti; plačilo v roku; plačilo z intervencijo (men.); čas, kraj, mesto, način, obljuba, odlog plačila; dajatev namesto plačila *nadomestna dajatev*; akcept, tožba za plačilo; biti zmožen plačila; iskati, izvršiti, odkloniti, opraviiti, ponuditi, sprejeti, stimirati, zahtevati plačilo; izogniti se plačilu; izgovoriti si plačilo; predložiti menico v plačilo (lat. in solutum) *izpolniti obveznost s plačilom menice*; izročiti menico zaradi plačila (lat. *solventi causa*) *plačati (denarno) obveznost z izročitvijo menice* 2. *plača, nagrada*: plačilo za delo; plačilo v denarju, gotovini, naturalijah, obrokih, vnaprej

plačljívi -a -o prid. ki se da plačati: plačljívi dolg **plačljívost** -i ž *zapadlost, dospelost*: plačljívost davkov, menice

plačni -a -o prid. ki se nanaša na plačo: plačni fond *fond za plače*

plačnica -e ž *ženska oblika od plačnik*

plačnik -a m *kdor kaj plača ali mora plačati*: davčni, menični, redni plačnik; točni, zamudni plačnik; plačnik za čast (men.); biti plačnik za koga

plagiát -a m 1. *nedovoljena uporaba tujega avtorskega dela kot svojega*: glasbeni, knjižni plagiát 2. *tuje avtorsko delo, prikazano kot lastno*

plagiátor -ja m *kdor nedovoljeno uporabi tuje avtorsko delo kot svoje*

plagiátorka -e ž *ženska oblika od plagiator*

plakát -a m *list z javnosti namenjenim obvestilom, sporočilom, ki se pritrudi, namesti na uradno določeno javno mesto*: volilni plakat

plakatiranje -a s *glagolnik od plakatirati*: plakatiranje ni dovoljeno

plakatirati -am nedov. in dov. *pritrjevati, nameščati plakate, oglase in podobne objave na uradno določenem javnem mestu*

plán -a m 1. *kar vnaprej določa način, kraj, čas, da bi se kaj uspešno izvedlo*: dolgoročni, srednjeročni, tekoči plan; družbeni plan *ki usklajuje razvoj gospodarstva*; finančni, gospodarski, kontni plan; plan družbenopolitične skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, organizacije združenega dela, podjetja; oblikovanje, uredničenje plana; izvajanje družbenega plana; sestaviti, sprejeti plan 2. *načrt (2)*: prostorski, urbanistični plan

planér -ja m *kdor vnaprej razmišlja o čem in predlaga, določa ustrezne ukrepe*: planer proizvodnje

planérka -e ž *ženska oblika od planer*

planína -e ž *gorski pašnik*: skupna, zadružna planina; ohranitev planin

planínski -a -o prid. ki se nanaša na planino: planinski odbor *za upravljanje skupne planine*; planinska paša; planinska skupnost; planinsko gospodarstvo

planíranje -a s *glagolnik od planirati*: administrativno planiranje *ki ga izvajajo državni organi*; družbeno, samoupravno planiranje; finančno, gospodarsko, kontinuirano, prostorsko, sočasno, urbanistično planiranje; metodologija planiranja *skupek metod, ki se pri tem uporabljajo*; zavod za družbeno planiranje

planírati -am nedov. in dov. *vnaprej razmišljati o čem in predlagati, določati ustrezne ukrepe*: planirati proizvodnjo **planíran** -a -o: planiran dobiček; planirani stroški

plánski -a -o prid. ki se nanaša na plan: dolgoročni, srednjeročni planski akti; planski akti občin; planski akti samoupravnih organizacij in skupnosti; plansko gospodarstvo *gospodarstvo, ki se razvija po planu*; plansko obdobje npr. *petletno*

plánšar -ja m *kdor v planinah pase, oskrbuje živino in se ukvarja s predelovanjem mleka*

plánšarski -a -o prid. ki se nanaša na planšarje ali planšarstvo: planšarski red

plánšarstvo -a s 1. *dejavnost planšarjev* 2. *gospodarstvo na planini*

plásiranje -a s 1. *naložba*: plasiranje bančnih sredstev 2. v zvezi: plasiranje vrednostnih papirjev *prodaja novo izdanih vrednostnih papirjev kupcem*

plásirati -am dov. in nedov. 1. *naložiti (2)* 2. v zvezi: plasirati obveznice, posojila z javno emisijo *prodati jih kupcem*

plást -i ž *skupnost ljudi glede na enak položaj v družbi*, npr. *inteligenca*

plášč -a m *naslovni list vrednostnega papirja, ki navaja vsebino pravic ali obveznosti*

pláviti -im nedov. *spravljati, spuščati les po tekoči vodi*

plávljenje -a s *glagolnik od plaviti*

plebéjec -jca m *pripadnik nižjih slojev prebivalstva v starem Rimu* (rim. pr.): zbor plebejcev *zbor, na katerem se volijo ljudski tribuni, plebejski edili in se sprejemajo zakonodajni sklepi*

plebéjski -a -o prid. ki se nanaša na plebejce: patricijsko in plebejsko prebivalstvo Rima

plebiscit -a m 1. *navadno po mednarodni pogodbi omogočeno ljudsko glasovanje o državni pripadnosti določenega ozemlja*; koroški plebiscit 1. 1920 2. *zakonodajni sklep zbora plebejcev* (rim. pr.)

plebiscitni -a -o prid. *ki se nanaša na plebiscit (1)*; plebiscitna komisija; plebiscitno ozemlje

pledoajé -ja m *končni govor obrambe na glavni obravnavi* (kaz. post.)

pléme -éna s *skupnost etnično istovrstnih ali sorodnih rodov, družin na določenem ozemlju* (pr. zg.)

plemeniti -a -o prid. 1. *ki je višjega rodu po dednosti ali s podeljenim osebnim naslovom* (pr. zg.) 2. *v zvezah: plemenite kovine kemično zelo obstojne kovine, ki se uporabljajo za nakit in kovance, npr. zlato, srebro, platina*; izpiranje plemenitih kovin iz rečnih naplavin

pleménski -a -o prid. *ki se nanaša na pleme* (pr. zg.); plemenski starešina; plemenska večja

plémíč -a m *pripadnik plemstva* (pr. zg.); nižji, višji plemič

plémiški -a -o prid. *ki se nanaša na plemiče ali plemstvo* (pr. zg.); plemiški naslov, stan

plémkinja -e ž *ženska oblika od plemič*

plémstvo -a s 1. *družbeni sloj, ki uživa podedovane ali podeljene pravice, privilegije* (pr. zg.); plemstvo po rodu; denamo plemstvo s *plemiškim naslovom, največkrat kupljenim od deželnega kneza*; uradniško plemstvo *ki je pridobilo plemiški naslov s službovanjem deželnemu knezu* 2. *pravica do plemiškega naslova*; z diplomom pridobljeno plemstvo

plén -a m 1. *v vojni s silo prilaščena stvar*; vojni plen *vse sovražnikovo javno premoženje, zlasti orožje, strelivo ipd., ki ga zajame nasprotnik na bojišču ali na zasadenem ozemlju*; pomorski plen *sovražna zasebna trgovska ladja ali nevtralna trgovska ladja v zasebni ali državni lasti, ki jo zajamejo oborožene sile*; vojni plen *na morju sovražna bojna ladja, sovražna ladja v javni službi ali sovražni državi pripadajoča trgovska ladja, ki jo zajamejo nasprotnikove oborožene sile* 2. *ulovljena žival*; lovski, ribiški plen

plenámi -a -o prid. *ki se nanaša na plenum*; plenarni sestanek; plenarna odločba *odločba, ki je sprejeta na plenumu*; plenarna seja *vrhovnega sodišča*

plenítev -tve ž *protipravna prilastitev tujega premoženja med vojno, oboroženim spopadom ali okupacijo*; plenitev *premoženja prebivalstva* (kaz.)

pleníti plénim nedov. *protipravno si prilaščati tuje premoženje med vojno, oboroženim spopadom ali okupacijo*

plénium -a m *seja vseh članov*; plenum *vrhovnega sodišča*

plód -ú m 1. *donos, proizvod matične žive ali nežive stvari*; civilni *plodovi obresti, najemnika, zakupnina ipd.*; ločeni, (ne)obrani, porabljeni, stoječi *plodovi*; naravni *plodovi drevesni sadeži, jajca, gramoz iz kamnoloma ipd.*; viseči *plodovi ki še niso ločeni od matične stvari*; pridobivanje *plodov*; obirati, pobirati *plodove* 2. *nastajajoči organizem od tretjega meseca življenja do rojstva*; donošeni, nedonošeni, razviti, nerazviti *telesni plod*; odpraviti *telesni plod prekiniti nosečnost*

plodítev -tve ž *razmnoževanje, rojevanje*; sposobnost *ploditve*; izguba *sposobnosti ploditve npr. zaradi telesne poškodbe*

plodonósen -sna -o prid. *ki prinaša plodove (1)*; plodonosna *naložba glavnice*; plodonosna stvar

plómba -e ž 1. *svinčen pečat*; carinska, železniška *plomba* 2. *v zemljiški knjigi s svinčnikom napisana številka vloge, da se ohrani vrstni red*

plombírati -am dov. in nedov. *pritrđiti plombo (1)*; plombirati vagon

ploščád -i ž, v zvezi: letališka *ploščad del letališča za sprejem in odpravo letal, potnikov in stvari*

plóvba -e ž 1. *premikanje po vodi*: dolga *plovba po vseh morjih*; jezerska *plovba*; linijska *plovba po stalni plovni poti in stalnem plovbnem redu*; notranja *plovba po rekah, prekopih in jezerih*; obalna *plovba po obalnem morju med lukami iste države*; pomorska *plovba po morju in rekah do meje, do katere so reke plovne z morske strani*; rečna *plovba*; svobodna *plovba ki ni linijska*; ugodnostna *plovba carinske ugodnosti za domače ladje, ki opravljajo redni promet v carinskem obmejnem pasu na morju, obmejnih rekah in obmejnih jezerih*; sposobnost *ladje, čolna za plovbo*; varnost *plovbe* 2. *premikanje po zraku*: zračna *plovba letenje letal v zračnem prostoru ali gibanje letal po manevrskih površinah in letališki ploščadi*; varnost *zračne plovbe*; sposobnost *letala za zračno plovbo*

plóvbni -a -o prid. *ki se nanaša na plovbo*; plovbni *agencijski posel* *posel, ki se nanaša na plovbo in izkoriščanje ladij, npr. sprejem in odprava ladij, sklepanje pogodb o izkoriščanju ladij, nakup, prodaja, gradnja, popravilo, za-*

varovanje ladij; plovbni *agent* *agent, ki opravlja plovbne agencijske posle*; meddržavni, mednarodni *plovbni režim*; začasni *plovbni list listina, ki jo izda diplomatsko ali konzularno predstavništvo SFRJ ladij, ki je kupljena v tujini in še nima vpisnega lista*; plovbni *red časovni razpored prometa*; plovbni *spor*; plovbna *nezgoda*; pogodba *o plovbnem poslu npr. pogodba o prevozu stvari, potnikov in prtljage, o vleki ali potiskanju ladje*; pogodba *o plovbnem zavarovanju npr. o zavarovanju ladje, njenih strojev, blaga na njej, stroškov skupne havarije, odgovornosti za škodo, prizadejano drugim osebam, sin. pomorska zavarovalna pogodba*

plóvilo -a s *vodno vozilo*; plovilo *notranje plovbe*

plóvni -a -o prid. *ki se nanaša na plovbo*; plovna *pot pot na obalnem morju, notranjih vodah*; plovni *objekt vodno vozilo, zlasti večje*; plovni *prekop*; pomorska, notranja *plovna pot*

plóvnost -i ž *uporabnost za plovbo*; plovnost *reke*

pluralízem -zma m *obstajanje več enakovrednih, enako pomembnih sestavin*; pluralizem *kazenskih sankcij pravna ureditev, ki ima več različnih vrst kazenskih sankcij*

plurálni -a -o prid., v zvezi: pluralna *volilna pravica volilna pravica, pri kateri ima en volilec več glasov*

plúti plóvem nedov., v zvezi: ladja *plove pod tujo zastavo je vpisana v vpisnik ladij v tuji državi in ima njeno državno pripadnost*

plutokracíja -e ž 1. *manjša skupina zelo bogatih ljudi, ki ima posredno ali neposredno zelo velik vpliv na državno politiko* 2. *politična ureditev z vladavino take skupine ljudi*

po predl., v zvezah: 1. *z mestnikom*: po morju; kup *po pregledu*; prodaja *nepremičnine po parcelah*; prodaja *po vzorcu ali modelu*; prodaja *po prostih, reklamnih, znižanih cenah*; po kom *dedovati*; ravnati *se po ukazu, zakonu*; po rešnici *ugotoviti dejstva* (post.) 2. *v prislovnih zvezah: po krivem izpovedati, priseči* (post.)

pobèg -éga m *glagolnik od pobegniti*: pobeg *obsojenca s prestajanja kazni*

pobégniti -em dov. *z begom zapustiti kraj trenutnega bivanja*; pobegniti *iz zavoda za prestajanje kazni, pripora, vzgojnega zavoda*

pobíjanje -a s *glagolnik od pobijati*: protipravno *pobijanje in povzročanje ran sovražniku* (kaz.)

pobíjati -am nedov. *množično ubijati*: pobijati *člane kake narodnostne, etnične, rasne ali ver-*

ske skupine zaradi njihovega spolnega ali delnega uničenja vrsta genocida (kaz.); pobijati *divjad*

pobírálec -lca [-yc-] m *kdor kaj pobira*: pobiralec *naročnine*

pobíranje -a s *glagolnik od pobirati*: pobiranje *prispevkov*

pobírati -am nedov. *delati, da se določen prispevek dobi, prejme, zlasti od več oseb*: pobirati *carino, naročnino, stanarino, zakupnino*; pobirati *davščine*; pobirati *prostovoljne prispevke nabirati, zbirati*

pobój -ója m *množično ubijanje ljudi*: poboj *civilnega prebivalstva, ranjencev, bolnikov, vojnih ujetnikov vrsta vojnih hudodelstev* (kaz.)

poboljševálni -a -o prid., v zvezi: kazenski *poboljševalni zavod zavod, v katerem se prestaja kazen odvzema prostosti*

***poboljševálnica** -e ž *zavod, v katerem se prestaja kazen odvzema prostosti, navadno za mladoletnike*; oddaja *v poboljševalnico*

pobót -óta m *poračunanje terjatve z nasprotno terjatvijo*: delni, dogovorjeni *pobot*; pogojni *pobot pri katerem toženec zanika obstoj tožnikove terjatve in uveljavlja svojo nasprotno terjatev za primer, če bi sodišče ugotovilo obstoj tožnikove terjatve*; prisilni *pobot ki je vezan na zakonske pogoje, npr. na vzajemnost, istovrstnost, zapadlost, iztožljivost terjatev*; večstranski *pobot*; pobot *v pravdi, stečaju*; pobot *po kontokorentu*; pobot *dolgov in terjatev s tujino poračunanje terjatev organizacijam združenega dela, omogočen z zakonskimi pogoji in dovoljenjem narodne banke*; v pobot *ugovarjana terjatev*; izjava *o pobotu*

pobótanje -a s *pobot*

pobótati -am dov. *poračunati terjatev z nasprotno terjatvijo*: pobotati *stroške, terjatve*

pobótan -a -o: *pobotane terjatve*

pobotljívi -a -o prid. *ki se da pobotati*: pobotljiva *terjatve*

pobotljívnost -i ž *sposobnost za pobot*: pobotljivost *terjatve*

pobótni -a -o prid., v zvezah: *pobotna izjava izjava ene ali druge stranke, s katero ta uveljavlja pobot*; *pobotna terjatev terjatev, ki se ugovarja v pobot*

pobótnica -e ž 1. *pismeno potrdilo o plačilu dolga*: izbrisna *pobotnica pismena privolitev zastavnega upnika v izbris zastavne pravice v zemljiški knjigi*; začasna *pobotnica*; izdati *pobotnico*; odkloniti *izdajo pobotnice* 2. *del skladišnice, ki predstavlja blago*; prenos *pobotnice z indosamentom*; imetnik *pobotnice*

pobótniški -a -o prid. *ki se nanaša na pobotnico (1): pobotniška pristojbina*

pobúda -e ž 1. *kar povzroča kako dogajanje, delovanje, sin. iniciativa: dati pobudo za izdajo zakona, sklenitev samoupravnega sporazuma, družbenega dogovora, začetek postopka pred ustavnim sodiščem* 2. *vrsta napeljevanja: pobuda za storitev kaznivega dejanja*

pobúdnica -e ž ženska oblika od **pobudnik**
pobúdnik -a m 1. *kdor da, daje pobudo za kaj, vpliva na kaj: pobudnik postopka pred ustavnim sodiščem* 2. *napeljevalec: pobudnik za storitev kaznivega dejanja*

pocenitev -tve ž *znižanje cene: pocenitev blaga, živil*

poceniti -ím dov. *znižati ceno: poceniti blago*

počéz prisl., v zvezah: *izročiti stvari počez kakor stoji in leže, brez štetja, merjenja, tehtanja; kupiti, prodati počez kupiti, prodati za približno ceno; ugotoviti vrednost počez ugotoviti približno vrednost*

počítek -tka m *prekinitev dejavnosti zaradi sprostitve: letni počítek obsojencev med prestajanjem kazni zapora; nedeljski, tedenski počítek; počítek med dvema delovnim dnevnoma*

počítnice -ítnic ž 2. mn., v zvezah: **sodne počitnice čas od 1. 7. do 15. 8., ko sodišče rešuje samo nujne zadeve; šolske počitnice čas med dvema šolskima letoma, polletjema, ko ni pouka*

počítniški -a -o prid. *ki se nanaša na dopust, od-dih: počitniški dom dom, ki omogoča cenejše preživljanje dopusta, počitnic: počitniška hišica manjša hiša na deželi, morju za preživljanje prostega časa; počitniška skupnost*

pod predl., v zvezah: *pod pogojem sklenjena pogodba; biti pod sekvestrom; izpovedati pod prisego; pod kaznijo prepovedati določeno ravnanje ali opustitev; premičnino prodati pod ocenjeno vrednostjo (izvrš. post.); prodaja pod roko prodaja z neposredno pogodbo med kupcem na eni in uradno osebo ali podjetjem, ki opravlja komisijske posle, na drugi strani (izvrš. post.); ladja plove pod tujo zastavo je vpisana v vpisnik ladij tuje države in ima njeno državno pripadnost; prodati delnico pod nominalno vrednostjo*

podájanje -a s *pripovedovanje, opisovanje določenega dejstva, dogodka v postopku: ustno podajanje tožbe na glavni obravnavi (pravd. post.)*

podájati -am nedov. *pripovedovati, opisovati določeno dejstvo, dogodek v postopku: podajati svoja pravna naziranja pravica stranke na glavni obravnavi (pravd. post.)*

podáljšanje -a s *premaknitev prvotno določenega datuma, do katerega kaj traja, na pozneje: podaljšanje garancijskega roka pri garanciji zaradi brezhibnega delovanja prodane stvari; podaljšanje pripora; podaljšanje roditeljske pravice pravice in dolžnosti staršev, da skrbijo za svoje otroke tudi po dosegi njihove polnoletnosti, če ti zaradi telesne ali duševne prizadetosti niso sposobni skrbeti zase; podaljšanje mandata podaljšanje pooblastila za opravljanje določene funkcije v kakem organu*

podáljšati -am dov. *prvotno določeni datum, do katerega kaj traja, premakniti na pozneje: podaljšati roditeljsko pravico; podaljšati kredit, mandat, pripor, proračun, rok; podaljšati veljavnost potne listine*

podáljšek -ška m, v zvezi: *podaljšek menice alonga*

podaljšljívi -a -o prid. *ki se sme (časovno) podaljšati: podaljšljivi rok*

podán -a -o prid., v zvezi z biti: *podan je sum kaznivega dejanja obstaja sum*

podánik -a m *prebivalec v razmerju do vladarjeve oblasti (pr. zg.)*

podaríti -ím dov. *dati komu kaj v last brez plačila: podariti premoženje, stvar*

podátek -tka m, nav. mn. *dejstvo, ki omogoča določeno stvar spoznati ali o njej sklepati: katastrski podatki; neresnični, resnični podatki; osebni podatki s katerimi se ugotavlja istovetnost osebe; računalniški, statistični, uradni, zaupni, zemljiškoknjižni podatki; podatki dokazovanja, glavne obravnave, izvida, obravna, poizvedb, pregleda, spisa; podatki iz kazenske evidence; podatki o obdolženčevem življenju in okolju; podatki za odmero davkov; prenos podatkov storitev, s katero je omogočena izmenjava podatkov z napravami za njihov prenos na daljavo; dati, navesti podatke; razgrniti podatke npr. podatke poizvedb za napravo nove zemljiške knjige, podatke zemljiškokatastrske izmere; zbrati podatke*

podáti -dám dov. *vložiti pismo ali dati ustno na zapisnik: podati kazensko ovadbo, lažen raport (kaz.), obtožbo, odgovor na pritožbo, predlog, tožbo, ugovor*

podcenjevanje -a s *prisojanje manjše vrednosti komu, kot jo ima v resnici, ovrednoteno kot vrsta žalitve: izjava podcenjevanja*

podedljív -á -o prid. *ki se da podedovati: podedljiv zahtevek; podedljiva obveznost, pravi-*

ca, renta, terjatev, tožba; podedljivo premoženje

podedljivost -i ž *lastnost podedljivega: podedljivost dolgov in terjatev; podedljivost predloga za pregon do 1. 7. 1977 (kaz. post.); podedljivost premoženjskopravnega zahtevka, zasebne tožbe (kaz. post.)*

podedovánje -a s *pridobitev premoženja po umrlem: podedovanje kmetije*

podedováti -újem dov. *dobiti premoženje po umrlem: podedovati posestvo*

podelílni -a -o prid. *ki se nanaša na podelitev določene koncesije, pravice: *podelilna listina; **podelilno pismo*

podelítev -tve ž *dajanje česa, zlasti na slovesen način: podelitev fevda (pr. zg.); podelitev v fevd (pr. zg.)*

podelíti -ím dov. *dati komu kaj, zlasti na slovesen način: podeliti častni naslov; podeliti domik razglasiti, da preide izdražena nepremičnina v last izdražitelja; podeliti *koncesijo, nagrado, odlikovanje, pravico, prokuro; podeliti fevd, zajem (pr. zg.)*

podežélski -a -o prid. *ki se nanaša na območje zunaj mesta: podeželska občina; podeželsko prebivalstvo*

podíplómski -a -o prid., v zvezi: *podiplomski študij študij za dosego akademske stopnje magistrata ali specialista*

podízvajálec -lca [-úç-] m *izpolnitveni pomočnik prevzemnika posla pri podjemniški pogodbi*

podjém -éma m *izvršitev določenega posla: pogodba o podjemu podjemniška pogodba; plovni podjem potovanje ladje od začetka vkrčavanja do konca izkrčavanja tovora vsakega posameznega udeleženca*

podjémnik -a m *prevzemnik, izvajalec določenega posla: odgovornost podjemnika za napake odgovornost za napake v stvareh, ki so rezultat dela ipd.*

podjémniški -a -o prid. *ki se nanaša na podjem ali podjemnike: podjemniška pogodba pogodba o opravi določenega posla za plačilo, sin. pogodba o delu*

podjéttje -a s *samostojna gospodarska enota na področju proizvodnje, trgovine, storitev: agencijsko podjetje; bankrotno, deficitno, nelikvidno podjetje; brodersko podjetje; cestno podjetje za gradnjo, vzdrževanje in rekonstrukcijo cest; cestnoprevozno, prevozno, špedicijsko, transportno podjetje; časopisno, časopisno-založniško podjetje; delniško podjetje; distribucijsko podjetje za distribucijo električne energije ipd.; družbeno podjetje pod-*

jetje v družbeni lastnini; državno gospodarsko podjetje; gostinsko, gradbeno, grosistično, industrijsko, izvozno, uvozno podjetje; javno podjetje; kartelirano, komisijsko, komunalno, konkurenčno, kontrolirano podjetje; letališko, letalsko podjetje; manufakturno podjetje; matično, mednarodno, mestno, tuje podjetje; monopolno, nabavljajalno, neregistrirano, obrtno, odkupno podjetje; mešano podjetje podjetje v mešani lastnini; pasivno podjetje ki je prezadolženo; pogodbeno podjetje; pomorsko ladjarsko podjetje; pooblaščno podjetje; prekladalno podjetje; pridruženo podjetje; privatno podjetje; projekтивно, reklamno, remontno podjetje; rentabilno podjetje; rudniško, skladiščno, trgovsko, turistično podjetje; združno podjetje podjetje v združni lastnini; zasebno podjetje podjetje v zasebni lastnini; združeno podjetje; podjetje za zaposlovanje invalidov; lastno podjetje v tujini ki je ustanovljeno izključno s sredstvi organizacij združenega dela; mešano podjetje v tujini ki je ustanovljeno s sredstvi organizacij združenega dela in s sredstvi tujih pravnih ali fizičnih oseb; podjetje za ptt-promet; dejavnost, firma, sedež podjetja; letni obračun podjetja; likvidacija, prenehanje, stečaj podjetja; premoženje podjetja stvari, pravice in denar; poslovanje, registracija, ustanovitev podjetja; ustanovna vloga podjetja; vpis podjetja v sodni register; podjetje preneha, pride v stečaj; pripojiti podjetje; upravljati, ustanoviti, registrirati, voditi, likvidirati podjetje; zastopati podjetje nasproti tretjim osebam; investirati kapital v podjetje; vložiti sredstva v podjetje; dvigniti sredstva iz podjetja

podjétnica -e ž *ženska oblika od podjetnik*

podjétnik -a m *lastnik podjetja: obrtni, stavbni podjetnik*

podjétniški -a -o prid. *ki se nanaša na podjetnike ali podjetje: podjetniški dobiček; podjetniška odgovornost; podjetniška pogodba pogodba, povezana s podjetniško dejavnostjo, npr. pogodba o upravljanju*

podkómisija -e ž *skupina ljudi s kako posebno nalogo, ki dela v okviru komisije: ustanoviti podkomisijo*

podkrižáti -am dov. *narediti križec kot ročno znamenje namesto podpisa: podkrižati listino, pogodbo*

podkupíti -kúpim dov. *dati podkupnino (kaz.): podkupiti uradno osebo; dati se podkupiti sprejeti podkupnino*

podkupnina -e ž *darilo ali korist, dana ali obljubljena, da se opravi nedovoljeno uradno dejanje ali da se opravi ali opusti uradno dejanje, ki ga je treba opraviti* (kaz.): dajanje, jemanje podkupnine; sprejeti podkupnino

podkupovanje -a s *dajanje ali sprejemanje podkupnine* (kaz.): aktivno podkupovanje *dajanje ali obljubljanje podkupnine*; nepravo podkupovanje za izvršitev zakonitega dejanja; pasivno podkupovanje *sprejemanje ali zahtevanje podkupnine*; poznejše podkupovanje *po opravitvi*; pravo podkupovanje za izvršitev nezakonitega dejanja; vnaprejšnje podkupovanje *pred opravitvijo*; podkupovanje uradne osebe; posredovanje pri podkupovanju

podladjarski -a -o prid., v zvezi: podladjarska pogodba *pogodba, s katero se naročnik, ki je že sklenil ladjarsko pogodbo, nasproti tretji osebi zavezuje, da bo opravil prevoz po morju v ladijskem prostoru, ki ga ima na razpolago*

podlaga -e ž *kar bistveno določa, opredeljuje lastnosti, značilnosti česa*; dejanska podlaga *tožbe dejstva, na katera tožnik opira svoj zahtev* (pravd. post.); dopustna podlaga *pogodbene obveznosti poslovni namen, razlog obveznosti, ki ga pravo dopušča*; nedopustna podlaga *pogodbene obveznosti ki je v nasprotju z ustavnimi načeli družbene ureditve*; materialna podlaga *gmotna podlaga za kako dejavnost*; pravna podlaga *pogodbe (causa) pravno izoblikovan poslovni namen za nastanek razmerja pravic in dolžnosti med strankama, ki se objektivno udejani z izpolnitvijo pogodbenih obveznosti, sin. pravni razlog pogodbe*; pravna podlaga *sodbe pravna pravila, ki jih sodišče uporabi za utemeljitev sodbe*; taksna podlaga *v denarju določena vrednost taksnega predmeta, od katere se odmeri taksa*; valutna, zakonska podlaga; zlata podlaga *denarja zlato emisijske banke, ki s svojo vrednostjo lahko nadomesti izdani denar*; podlaga za domnevo, *za obdavčenje; podlaga za odmero kazni *okolščine, ki jih sodišče upošteva pri določitvi višine kazni*; dedovanje na podlagi zakona *če ni oporoke*; sodba na podlagi pripoznavne (pravd. post.); izdati predpis na podlagi ustave, zakona; soditi na podlagi zakona

podlicenca -e ž *odstop pravice izkoriščati predmet licence drugemu*; pridobitelj podlicence; dovoljenje dajalca licence za sklenitev podlicence

podlicenčni -a -o prid. *ki se nanaša na podlicenco*; podlicenčna pogodba

podložni -a -o prid., v zvezi: podložni kmet *kmet, ki ima določene obveznosti do zemljiškega gospostva* (pr. zg.)

podložnik -a m *kdor ima določene obveznosti do zemljiškega gospostva* (pr. zg.): dominikalni podložnik *na nekdanjem dominikalnem zemljišču, sin. dominikalist*; dajatve podložnikov

podložniški -a -o prid. *ki se nanaša na podložnike ali podložništvo* (pr. zg.): podložniški odvetnik (lat. advocatus subditorum) *odvetnik za brezplačno zastopanje podložnikov od l. 1760 do l. 1761* (pr. zg.); podložniški patent *patent o postopku v podložniških zadevah iz l. 1781*; podložniški kazenski patent *patent o pravicah patrimonialnih gospodov v kazenskem sodstvu iz l. 1781*; podložniški zajem *prepuščitev nepremičnine podložniku, pri kateri si je zemljiški gospodar pridržal nekaj pravic* (pr. zg.); podložniško breme, razmerje

podložništvo -a s *fevdalnopravno razmerje med fevdalcem in od njega odvisnim obdelovalcem zemlje* (pr. zg.): osebno podložništvo

podložnost -i ž *položaj podložnika* (pr. zg.): osebna, stvarna podložnost

podména -e ž *zatrjevana možna razlaga dogodka*; podmene v dokaznem postopku *upoštevanje več možnih razlag kakega dogodka, npr. umor, samomor, nezgoda, naravna smrt*

podnačelnik -a m *namestnik načelnika*

podnajem -éma m *oddaja najete stvari v najem drugemu*; podnajem ladje, letala; oddati prostor v podnajem

podnajemni -a -o prid. *ki se nanaša na podnajem*; podnajemna pogodba; podnajemno razmerje

podnajemnica -e ž *ženska oblika od podnajemnik*

podnajemnik -a m *kdor vzame stvar v podnajem*; podnajemnik sobe

podnajemnina -e ž *plačilo za rabo v podnajem vzete stvari*

podnajemniški -a -o prid. *ki se nanaša na podnajemnike*; podnajemniško razmerje

podnajemodajalec -lca [-yc-] m *najemnik, ki odda najeto stvar v podnajem*

podóba -e ž, v zvezi: pravica na lastni podobi *osebna pravica, ki obstaja zlasti v tem, da se portreti in fotografije kake osebe smejo javno prikazovati le z njeno privolitvijo*

pododbor -óra m *skupina ljudi za opravljanje določenih nalog v okviru odbora*; sestaviti pododbor

podokóliš -a m *del okoliša*; vinorodni podokoliš

podpiranec -nca m, v zvezi: socialni podpiranec *kdor dobiva socialno podporo*

podpiranje -a s *dajanje gmotne pomoči*; podpiranje študentov

podpiranka -e ž *ženska oblika od podpiranec*

podpirati -am nedov. *dajati gmotno pomoč*; podpirati invalide, nezaposlene; podpirati racionalizatorstvo

podpis -a m **1.** *ime in priimek, napisana navadno lastnoročno*; (ne)pristni podpis *ki (ne) izvira od podpisnika*; overjeni podpis *ki ima uradno potrjeno pristnost*; ponarejen podpis *ki ni pristen*; skrajšani podpis *parafa*; podpis in bianco podpis *na nepopolnjeni papir, na neizpolnjeni obrazec*; podpis firme; overiti, ponarediti podpis; overitev, pristnost podpisa; deponirati podpis *npr. v banki* **2.** *glagolnik od podpisati (1)*: podpis mednarodne pogodbe *s katerim se stran zaveže, da bo spoštovala dogovor, obveznosti v pogodbi*; predložiti listino v podpis; konvencija, odprta za podpis

podpisati -pišem dov. **1.** *lastnoročno zapisati svoje ime in priimek na kaj*; podpisati ček, firmo, izjavo, listino, menico, pogodbo, sodbo, zapisnik **2.** *zavezati se za kaj s podpisom*: podpisati posojilo **podpisati se lastnoročno** *zapisati svoje ime in priimek*: podpisati se s polnim imenom

podpisni -a -o prid. *ki se nanaša na podpis*: podpisni primerki *upravičenčev podpis, hranjen pri banki*

podpisnica -e ž *ženska oblika od podpisnik*: država podpisnica pogodbe (mednar. pr.)

podpisnik -a m **1.** *kdor kaj podpiše*: podpisnik družbenega dogovora, samoupravnega sporazuma; podpisnik delnice, izjave, listine, posojila; podpisnik čeka, menice **2.** *kdor je pooblaščen, da kaj podpiše*

podpisovanje -a s **1.** *lastnoročno zapisovanje svojega imena in priimka na kaj*: podpisovanje listin; podpisovanje sodnih pisanj **2.** *zavezovanje za kaj s podpisom*: podpisovanje posojila

podpisovati -újem nedov. **1.** *lastnoročno zapisovati svoje ime in priimek na kaj*: podpisovati listine, menice **2.** *zavezovati se za kaj s podpisom*: podpisovati posojilo **podpisovati se lastnoročno** *zapisovati svoje ime in priimek*: podpisovati se s polnim imenom

podpóra -e ž *gmotna pomoč*: s podporo omogočati delovanje društva; socialna podpora *stalna družbena denarna pomoč*

podpórni -a -o prid. *ki se nanaša na podporo*:

podporni član društva *član, ki z denarnimi sredstvi omogoča delovanje društva*

podpredsednik -a m *namestnik predsednika*: podpredsednik izvršnega sveta; podpredsednik skupščine, zbora skupščine, skupščinske komisije

podražitev -tve ž *zvišanje cene*: podražitev blaga, kredita, proizvodnje

podražiti -im dov. *zvišati ceno*: podražiti blago, proizvodnjo

podreditev -tve ž **1.** *glagolnik od podrediti (1)*: prostovoljna podreditev strank *razsodišču npr. sklenitev sporazuma o pristojnosti arbitražne* **2.** *glagolnik od podrediti (2)*: podreditev dejanskega stanu pod pravno normo *pravna kvalifikacija*

podrediti -im dov. **1.** *narediti, da je kdo v takem odnosu do koga, da mora upoštevati njegovo voljo, zahteve*: podrediti se komu; podrediti si koga **2.** *narediti, da je kaj odvisno od česa*: podrediti pravno razmerje domačemu, tujemu pravu; podrediti dejanski stan pod pravno normo *pravno ga kvalificirati* **3.** *narediti, da je kdo gospodarsko, politično odvisen od koga*: podrediti obrobne pokrajine središču **4.** *narediti, da ima kdo nižji, odvisen položaj*: podrediti komisijo drugemu oddelku **podrejen** -éna -o: biti komu podrejen **podrejeni** -a -o: podrejeni položaj, urad; podrejena komisija, oseba

podrejeni -ega m *oseba, ki je v odnosu do koga drugega postavljena v podrejeni položaj*: grdo ravnanje s podrejenim (kaz.)

podrejenost -i ž *lastnost, stanje podrejenega*: gospodarska, hierarhična, službena, vojaška podrejenost

podróben -bna -o prid. *natančen*: podroben izkaz, račun, sporazum; podrobni podatki, predpisi; podrobna *obrazložitev*; podrobno navodilo

podróbnost -i ž *kar za označitev česa ni bistveno, pomembno*: zaslišanje brez podrobnosti

podróčje -a s a) *vsebinski obseg poslov* b) *vsebinsko neodvisna skupina poslov, ki jih opravlja določen organ*: delovno, interesno področje; konvencijsko področje *ki je določeno s konvencijo*; (ne)gospodarsko, politično področje; sodno področje *stvarna pristojnost sodišča*; upravno, uradno področje; področje sodstva, uprave

podróčni -a -o prid. *ki se nanaša na področje*: področna komisija

podružbiti -im dov. **1.** *prisilno odvzeti sredstva, na katerih ima kdo lastninsko pravico, na te-*

melju zakona in proti odškodnini, pri čemer odvzeta sredstva postanejo družbena lastnina, sin. nacionalizirati (2): podružbiti proizvodno 2. prenesti pristojnosti z državnih na družbene organe, zlasti v Jugoslaviji v obdobju od l. 1971 do l. 1990, sin. deetatizirati: podružbiti znanost

podružbljenje -a s 1. glagolnik od podružbiti (1), sin. nacionalizacija (2): podružbljenje proizvodnje 2. glagolnik od podružbiti (2), sin. deetatizacija: podružbljenje prava, upravljanja

podružnica -e ž poslovna enota podjetja z relativno samostojnostjo v izvrševanju temeljnih poslov podjetja: podružnica banke

podružnični -a -o prid., v zvezi: podružnična šola osnovna šola, ki deluje pod strokovnim vodstvom osrednje osnovne šole

podružnik -a m kajžar na gmajni (pr. zg.)

podržaviti -im dov. 1. prenesti zasebna proizvodna sredstva v državno last, sin. nacionalizirati (1): podržaviti banke, rudnike, železnice 2. prenesti pristojnosti na državo

podržavljenje -a s glagolnik od podržaviti (1), sin. nacionalizacija (1), ant. denacionalizacija (2): podržavljenje podjetij, železnice

podsekretar -ja m namestnik, pomočnik sekretarja: republiški podsekretar

***podsódnost** -i ž krajevna pristojnost s stališča stranke: podsodnost po kraju izpolnitve pogodbe

podstanarina -e ž znesek, ki ga plačuje podstanovalec imetniku stanovanjske pravice: plačevanje podstanarine

podstanovalec -lca [-ȳc-] m stanovalec, ki uporablja stanovanjske prostore po pogodbi z imetnikom stanovanjske pravice: pravice podstanovalca

podstanovalka -e [-ȳk-] ž ženska oblika od podstanovalec

podstanovalski -a -o [-ȳs-] prid. ki se nanaša na podstanovalec: podstanovalski prostor; podstanovalska pogodba, pravica; podstanovalsko razmerje

***podtájnik** -a m namestnik, pomočnik tajnika: imenovati podtajnika

podtaknitev -tve ž glagolnik od podtakniti: podtaknitev otroka (kaz.)

podtakniti -táknem dov. skrivaj dati, položiti kam: podtakniti ali zamenjati otroka povzročiti, da ima kdo nevede tujeja otroka za svojega (kaz.); podtakniti komu ukradeno stvar

podtáljni -a -o prid. 1. ki se nahaja pod zemeljsko

površino: podtalna voda podtalnica 2. ilegalni: podtalni boj

podtálnica -e ž voda, ki se nabira nad neprepustnimi plastmi pod zemeljskim površjem: prepoved onesnaževanja podtalnice

podtarifiranje -a s zaračunanje nižje premije, kot jo določa premijski cenik (zav.)

podtikanje -a s pripisovanje, prisojanje česa neresničnega: žaljivo podtikanje namigovanje na določeno dejstvo, sin. insinucija (1)

podtikati -am nedov. pripisovati, prisojati kaj neresničnega: žaljivo podtikati namigovati na določeno dejstvo, sin. insinuirati

podtisk -a m enobarvna ali večbarvna osnova, na katero se kaj tiska, piše, npr. pri vrednostnih papirjih, sin. spodnji tisk

***podurádnica** -e ž ženska oblika od poduradnik

***podurádnik** -a m nižji uradnik

podvréči se -vržem se **podrediti se**: podvréči se pravnemu redu, pristojnemu sodišču, razsodišču, zakonu

podzakónski -a -o prid. ki je izdan na podlagi zakona: podzakonski pravni predpis npr. pravilnik

podzakúp -a m oddaja v zakup vzete stvari v zakup tretji osebi: podzakup ladje, letala, zemljišča; dati kaj v podzakup

podzakúpni -a -o prid. ki se nanaša na podzakup: podzakupno razmerje

podzakúpnica -e ž ženska oblika od podzakupnik

podzakúpnik -a m kdor vzame kaj v podzakup: podzakupnik ladje, letala, zemljišča

podzakupnína -e ž plačilo za uživanje, rabo v podzakup vzete stvari

podzakúpniški -a -o prid. ki se nanaša na podzakupnike: podzakupniško razmerje

podzakúpodajálec -lca [-ȳc-] m zakupnik, ki da stvar v podzakup: podzakupodajalec zemljišča

podzakúpodajálka -e [-ȳk-] ž ženska oblika od podzakupodajalec

podzastáva -e ž 1. zastavitev zastavne pravice, npr. pogodbene zastavne pravice na ladji, letalu 2. predmet podzastave

podzastavítelj -a m zastavni upnik, ki zastavi njemu zastavljeno stvar

podzastávni -a -o prid. ki se nanaša na podzastavo (1): podzastavni upnik; podzastavna pravica

podzavaróvanje -a s zavarovanje, pri katerem je zavarovalna vsota manjša od zavarovalne vrednosti stvari: skleniti podzavarovanje

podzavarováti -ijem dov. dogovoriti se za zavarovalno vsoto, ki je manjša od zavarovalne vrednosti stvari **podzavarován** -a -o: podzavarovano poslojje

podzémeljski -a -o prid. 1. ki se nanaša na zemljo pod zemeljsko površino: podzemeljsko raziskovanje, izkoriščanje, pridobivanje rudnin 2. ki se nanaša na organizirano nezakonito, kaznivo dejavnost: podzemeljska dejavnost

podzémlje -a s 1. zemlja pod zemeljsko površino: podzemlje v podmorskih prostorih v epikontinentalnem pasu 2. prostor pod zemeljsko površino 3. organizirana nezakonita, kazniva dejavnost

podzémni -a -o prid. ki se nanaša na prostor pod zemeljsko površino: podzemni komunalni objekti podhodi za pešce, javni podzemni parkirni prostori ipd.; podzemna železnica; podzemne vode

***podžupán** -ána m namestnik župana

poenostávití -im dov. narediti kaj preprosto, nezapleteno: poenostaviti postopek, upravno poslovanje

poenostávljenje -a s sprejetje ukrepa, ki omogoča, da se kaj opravi na preprost, nezapleten način: poenostavljenje poslovanja

poenótenje -a s glagolnik od poenotiti: poenotenje prava

poenótiti -im dov. narediti kaj enotno: poenotiti knjigovodstvo, računovodstvo, zakonodajo

pagajálec -lca [-ȳc-] m kdor se pogaja: pooblaščenec pogajalec

pagajálka -e [-ȳk-] ž ženska oblika od pogajalec

pagájanje -a s dogovarjanje za dosego soglasja, sporazuma glede česa: mirovna pogajanja; stroški pogajanja; pospešiti, prekiniti pogajanja

pagájati se -am se nedov. dogovarjati se zaradi dosege soglasja, sporazuma glede česa: pogajati se za ceno, mir pogajajóči se -a -e: pogajajoče se stranke

poglavár -ja m kdor je na čelu kake skupnosti: državni, rodbinski poglavar; sramotiti poglavarja tuje države (kaz.)

poglavárje -a s grafično označen, vsebinsko zaključen del besedila: proračunsko poglavje; poglavje zakona

pogódba -e ž dvo- ali večstranski dogovor zaradi ustanovitve, spremembe ali prenehanja obveznosti 1. glede na splošne lastnosti dogovora: abstraktna pogodba iz katere ni razviden pravni razlog nastanka pravice ali obveznosti; adhezijska pogodba množična po-

godba, pri kateri sprejema ena stranka splošne poslovne pogoje druge stranke, npr. o prevozu, komunalnih storitvah, zavarovanju, sin. pristopna pogodba; akcesorna pogodba stranska, dodatna, odvisna pogodba; brezimenska pogodba ki ni v zakonu posebej imenovana, ime ji da praksa, npr. oskrbna, obračunska, preživitarska pogodba, sin. inominatna pogodba; dednopravna pogodba a) o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja b) o do smrti preživljanju; dolgoročna pogodba; dvostranska pogodba pri kateri je obveznost strank vzajemna; enostransko obvezna pogodba pri kateri je samo ena stranka zavezana drugi, npr. posojilo; fiksna pogodba ki se mora izpolniti v določenem roku; fiktivna pogodba ki v resničnosti ne obstaja; formalna pogodba katere veljavnost je odvisna od določene oblike; formularna pogodba v obliki formularja, v katerega se vnesejo samo še individualni podatki, npr. zavarovalna pogodba; glavna pogodba v razmerju do predpogodbe; gospodarska pogodba ki jo subjekti, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, sklepajo med seboj v okviru svojega poslovanja in dejavnosti; imenska pogodba z imenom, določenim v zakonitem predpisu, sin. nominatna pogodba; individualna pogodba ki se nanaša na posameznika ali na posamezno stvar; inominatna pogodba gl. brezimenska pogodba; izpodbojna pogodba ki se da izpodbijati; kartelna pogodba okvirna pogodba; kavzalna pogodba iz katere je razviden pravni razlog nastanka pravice ali obveznosti; konsenzualna pogodba obveznostna pogodba, ki postane veljavna že s samim sporazumom strank, sin. konsenzualni kontrakt; navezna pogodba sporazum strank o pravnem redu, ki naj velja zanje (mednar. zas. pr.); navidezna pogodba pri kateri izjava ni resnična volja strank; neoblična pogodba za katero ni predpisana oblika; neodplačna pogodba ki je brez nasprotne datjave; neterminirana pogodba ki nima določenega roka; neveljavna pogodba; nična pogodba s hujšo stopnjo neveljavnosti, kar učinkuje zoper vsakogar in je to treba upoštevati po uradni dolžnosti; nominatna pogodba gl. imenska pogodba; notarska pogodba ki jo sestavi notar; oblična pogodba ki ima pravno predpisano obliko; obligacijska pogodba s katero se ureja obligacijsko razmerje; oduševska pogodba pri kateri ena stranka zlorabi neugoden položaj druge stranke in sprejme ali si izgovori korist, ki je v očitnem nesporazumerju

z njeno izpolnitvijo; odplačna pogodba pri kateri dobi stranka od sopogodbnika nasprotno vrednost; okvirna pogodba pri kateri se stranki obvezno dogovorita, kako bosta sklepali posamezne pogodbe med seboj ali pa s tretjimi osebami, če bosta hoteli take pogodbe skleniti; perfektna pogodba pri kateri so izpolnjeni vsi pogoji za njeno veljavnost; pismena pogodba; pristopna pogodba gl. adhezijška pogodba; realna pogodba sklenjena šele z izročitvijo stvari, sin. realni kontrakt; sestavljena pogodba z več pogodbenimi nameni; simulirana pogodba navidezna pogodba; sinagmatska pogodba dvostranska pogodba, pri kateri nastanejo pravice in obveznosti za obe stranki; standardna pogodba ki je vzorec za bodoče enake pogodbe; stvarnopravna pogodba s katero se ureja stvarnopravno razmerje; terminirana pogodba sklenjena za določen čas; tipizirana pogodba ki se sklepa po vnaprej določenih splošnih poslovnih pogojih in se odstopenja od teh dogovorijo posebej po vnaprej določenem vzorcu; tipska pogodba tipizirana pogodba; trajna pogodba; ustna pogodba; večstranska pogodba ki jo sklenejo najmanj tri stranke; vzajemna pogodba pri kateri sme vsaka od strank zahtevati izpolnitev le, če obenem ponudi svojo izpolnitev; pogodba v breme, v korist tretjega; sklenitev, izpolnitev, kršitev, odpoved, razdor, razveza, trdnost pogodbe; odstop od pogodbe; skleniti, izpodbijati, izpolniti, kršiti, razdreti, razvezati pogodbo; odstopiti od pogodbe; vztrajati pri pogodbi; urediti s pogodbo II. glede na vrsto posameznega dogovora: abonentska pogodba o vnaprej plačanem naročilu na časopis, gledališke predstave, hrano, koncerte ipd.; agencijska pogodba o trgovskem posredovanju ali zastopanju; akviziterska pogodba o nabiranju naročnikov, zavarovancev ipd.; aleatorna pogodba pogodba na srečo; alimentacijska pogodba vrsta preživninske pogodbe; alotmajška pogodba (angl. contract of allotment) med turistično agencijo in gostincem o najetu gostinskih zmogljivosti; arbitratorska pogodba s katero stranke prepustijo ugotovitev dejanskih okoliščin tretji osebi, npr. o višini škode, ceni; arbitražna pogodba o reševanju sporov v razsodniškem postopku; avtorska pogodba s katero prenaša avtor svojo pravico do izkoriščanja dela na drugega, npr. radijska avtorska pogodba, založniška pogodba, pogodba o izvedbi, uprizoritvi; darilna pogodba o prostovoljni in neodplačni

prepustitvi stvari ali pravice; delilna pogodba o delitvi skupne stvari ali premoženja, npr. dediščine, sin. delitvena pogodba; delitvena pogodba gl. delilna pogodba; delovršna pogodba podjetniška pogodba; dobavna pogodba o dostavitvi kupljenega blaga; družbena pogodba ki se nanaša na trgovinsko družbo; garancijska pogodba o prevzemu nevarnosti, odgovornosti za opravljeno delo, dobavljeno stvar, uspeh, nastalo škodo; gradbena pogodba s katero se izvajalec gradbenih del zavezuje, da bo v dogovorjenem roku izvršil določena dela, naročnik pa se zavezuje za plačilo dogovorjene cene; investicijska pogodba med investitorjem in izvajalcem investicijskega objekta; izročilna pogodba o izročitvi posesti; know how pogodba o dajanju informacij o tehničnem proizvodnem postopku; komisijška pogodba s katero se komisionar zavezuje, da bo za plačilo v svojem imenu na račun komitentata opravil enega ali več poslov; kompenzacijska pogodba ki se v mednarodni trgovini nanaša na prodajo blaga za blago; konzorcijalna pogodba o poslovno-tehničnem sodelovanju, ki se sklene za realizacijo določenega gospodarskega posla; kooperacijska pogodba o sodelovanju zaradi skupnega proizvajanja in porabe; kooperantska pogodba ki se nanaša na udeležence kooperacije, kooperante; kreditna pogodba o najemu kredita; kupna pogodba prodajna pogodba; ladjarska pogodba o prevozu blaga z določeno ladjo, s sorazmernim delom ladje ali z določenim ladijskim prostorom; ladjarska pogodba na čas za določen čas; licenčna pogodba med dajalcem in pridobiteljem licence o odplačnem odstopu pravice izkoriščati patent, vzorec, model, znamko, tehnično znanje; mandatna pogodba o naročilu, s katero se prevzemnik naročila zavezuje naročitelju, da bo zanj opravil določene posle; menjalna pogodba o zamenjavi stvari ali prenosnih pravic; mešetarska pogodba pri kateri se mešetar za plačilo zavezuje, da si bo prizadeval pripraviti naročitelja in tretjo osebo do tega, da skleneta določeno pogodbo na področju gospodarstva, sin. pogodba o posredovanju; najemna pogodba s katero se najemodajalec zavezuje, da bo najemniku izročil določeno stvar v rabo, najemnik pa se zavezuje, da bo plačeval določeno najemnino; obračunska pogodba o periodičnem obračunavanju medsebojnih terjatev in dolgov; odstopna pogodba o prenosu upnikove (ceden-

tove) terjatve na novega upnika (cesionarja), sin. odstop terjatve, sin. cesija; oskrbna pogodba o oskrbi za časovno omejeno dobo; penzionska pogodba o oskrbi v gostišču (o hrani in stanovanju); podjetniška pogodba o opravi določenega posla za plačilo, sin. pogodba o delu; podjetniška pogodba povezana s podjetniško dejavnostjo, npr. pogodba o upravljanju; podlajarska pogodba s katero se naročnik, ki je že sklenil ladjarsko pogodbo, nasproti tretji osebi zavezuje, da bo opravil prevoz po morju v ladijskem prostoru, ki ga ima na razpolago; pomorska zavarovalna pogodba gl. pogodba o plovnem zavarovanju; pooblastilna pogodba s katero se mandatar zavezuje opraviti posel v imenu in za račun mandantata, ki da mandatarju pooblastilo; poročtvena pogodba s katero se porok zavezuje, da bo izpolnil veljavno in zapadlo obveznost dolžnika, če ta tega ne bi storil; posodbeni pogodba (lat. commodatum) o izročitvi neprotošne stvari v brezplačno rabo proti vrnitvi iste stvari, sin. posodba; posojilna pogodba (lat. mutuum) s katero se posojilodajalec zavezuje, da bo posojilojemalcu izročil denar ali drugo nadomestno stvar, posojilojemalec pa, da bo vrnil enak znesek denarja oziroma enako količino stvari iste vrste in kakovosti, prim. kredit (1); posredniška pogodba o posredovanju; posredniška pogodba o potovanju s katero se posrednik zavezuje, da bo v imenu in na račun potnika sklenil bodisi pogodbo o organiziranju potovanja bodisi pogodbo o eni ali več posebnih storitvah v zvezi s potovanjem ali bivanjem, potnik pa se zavezuje, da mu bo za to plačal; prenovitvena pogodba o spremembi obveznosti na tak način, da prejšnja obveznost ugasne, nastane pa nova, pri čemer se spremenita predmet izpolnitve in pravna podlaga; prevozna pogodba o prevozu stvari ali oseb na določen kraj za določeno plačilo; preživitkarska pogodba o dosmrtni oskrbi, ki si jo izgovori izročevallec nepremičnine zase ali za drugo osebo, prim. pogodba o dosmrtnem preživljanju; preživitninska pogodba o preživljanju; prodajna pogodba s katero se prodajalec zavezuje, da bo stvar izročil kupcu tako, da bo ta pridobil pravico razpolaganja oziroma lastninsko pravico, kupec pa se zavezuje prodajalcu plačati kupnino; prorogacijska pogodba s katero se stranki dogovorita, katero sodišče bo reševalo njun že nastali spor ali spore, ki bi utegnili nastati (pravd. post.), sin. spo-

razum o krajevni pristojnosti; rabokupna pogodba o najemu in zakupu; radijska avtorska pogodba o radijskem oddajanju neobjavljene avtorskega dela, prim. avtorska pogodba; razsodiščna pogodba o prepuščanju bodočih sporov razsodišču v razsojanje; rentna pogodba o občasnih prejemkih v denarju ali naravi na podlagi odškodninskega, preživitninskega ali zavarovalnega razmerja ali oporoke; shranjevalna pogodba s katero se shranjevalec zavezuje, da sprejme premično stvar od položnika, da jo hrani in mu jo na zahtevo vrne; skladiščna pogodba s katero se skladiščnik za plačilo zavezuje, da sprejme in shrani določeno blago, ga ohrani v določenem stanju in ga na zahtevo položnika ali drugega upravičenca izroči; stanovanjska pogodba med občanom in lastnikom družinske stanovanjske hiše oziroma stanovanja kot posameznega dela stavbe, s katero občan pridobi pravico do uporabe stanovanja; starinarska pogodba prodajno naročilo; špediterska pogodba s katero se špediter za plačilo zavezuje, da bo praviloma v svojem imenu in na račun naročitelja sklenil pogodbo o prevozu stvari; štipendijska pogodba med štipenditorjem in štipendistom o denarni pomoči za šolanje, strokovno ali znanstveno izpopolnjevanje; tvegana pogodba gl. pogodba na srečo; zakupna pogodba med zakupodajalcem in zakupnikom o kupu uživanja stvari ali pravice in izkoriščanju njenih donosov; založniška pogodba s katero prenese avtor na založnika pravico objavljavanja avtorskega dela s tiskanjem, razmnoževanjem in razširjanjem; zastavna pogodba o ustanovitvi zastavne pravice; zavarovalna pogodba s katero se zavarovalnica zavezuje sklenitlju zavarovanja ali tretji osebi plačati zavarovalnino proti plačevanju premije v zavarovalnem primeru; pogodba na srečo ki je odvisna od sreče ali naključja, npr. stava, igra na srečo, žreb, preživitninska pogodba, sin. tvegana pogodba; pogodba o avtorski pravici avtorska pogodba; pogodba o bančnem tekočem računu s katero se banka komu zavezuje, da mu bo odprla tekoči račun; pogodba o delu o opravi določenega posla za plačilo, sin. podjetniška pogodba; pogodba o dobavi energije npr. elektrike, plina, toplote; pogodba o dosmrtnem preživljanju med preživljavcem in preživljavcem proti prepustitvi premoženja kot dediščine, prim. preživitkarska pogodba; pogodba o dosmrtni renti rentna pogodba; pogodba o

izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja med prednikom in njegovimi otroki, posvojenci ter drugimi potomci; pogodba o izročitvi ključa v roke gradbena pogodba, po kateri podjemnik opravi na objektu vsa dela do konca; pogodba o izvedbi avtorskega dela s katero avtor odstopa uporabniku pravico javne izvedbe avtorskega dela pod pogoji, določenimi v pogodbi, prim. avtorska pogodba; pogodba o kontroli blaga in storitev s katero se vršilec kontrole za plačilo zavezuje, da bo opravil dogovorjeno kontrolo blaga in izdal o tem potrdilo (certifikat); pogodba o plovbnem poslu npr. o prevozu stvari, potnikov in prtljage, o vleki ali potiskanju ladje; pogodba o plovbnem zavarovanju npr. o zavarovanju ladje, njenih strojev, blaga na njej, stroškov skupne havarije, odgovornosti za škodo, prizadejano drugim osebam, sin. pomorska zavarovalna pogodba; pogodba o poravnavi s katero stranke s vzajemnimi popustivami prekinejo spor oziroma odpravijo negotovost glede kakega pravnega razmerja ali pravice in določijo svoje vzajemne pravice in obveznosti; pogodba o posredovanju gl. mešatarska pogodba; pogodba o posebni storitvi z letalom npr. za storitev z letalom v kmetijstvu, gozdarstvu in zdravstvu; pogodba o prenosu tehnologije npr. licenc; pogodba o prevozu potnikov, stvari prevozna pogodba; pogodba o razdolževanju o odplačevanju dolga v anuitetah; pogodba o razsodnikih razsodiščna pogodba; pogodba o samostojnih bančnih garancijah s katero se banka upniku zavezuje za plačilo, če dolжник ne bo poravnal dolga; pogodba o sefu s katero se banka za plačilo zavezuje, da bo dala uporabniku v rabo sef za določeno dobo; pogodba o uprizoritvi avtorskega dela s katero odstopa avtor uporabniku pravico javne uprizoritve avtorskega dela pod pogoji, določenimi v pogodbi, prim. avtorska pogodba; sklenitev pogodbe v škodo SFRJ (kaz.); sklenitev, izpolnitev, kršitev, odpoved, razdor, razveza pogodbe; odstop od pogodbe; skleniti, izpodbijati, izpolniti, kršiti, razdreti, razvezati pogodbo; odstopiti od pogodbe; vztrajati pri pogodbi; urediti s pogodbo III. glede na delovna razmerja: kolektivna pogodba → kolektivna pogodba (1, 2); *tarifna pogodba delovna pogodba med strokovno organizacijo delavcev in delodajalcem, sin. *kolektivna pogodba (2); učna pogodba s katero delovna organizacija ali obrtnik vzpostavi učno razmerje z učencem za izu-

čitev določenega poklica do l. 1980; pogodba o delovnem razmerju IV. glede na rodbinsko-pravna razmerja: dedna pogodba s katero kdo zapušča svojo zapuščino ali njen del svojemu sopogodbniku ali komu drugemu do l. 1955; posvojitvena pogodba o nepopolni, t. j. razvezljivi posvojitvi; ženitna pogodba ki se nanaša na sklenitev zakonske zveze V. glede na mednarodno pravo: Avstrijska državna pogodba o vzpostavitvi neodvisne in demokratične Avstrije l. 1955; bilateralna pogodba med dvema državama ali subjektoma mednarodnega prava, sin. dvostranska pogodba (b); carinska pogodba meddržavni dogovor o pobiranju carine; davčna pogodba meddržavna pogodba za preprečitev dvojnega obdavčenja; dvostranska pogodba gl. bilateralna pogodba; kolektivna pogodba → kolektivna pogodba (3); konzularna pogodba konvencija o konzularnih odnosih; manjšinska pogodba meddržavna pogodba o zaščiti manjšin; meddržavna pogodba ki jo sklene dvoje ali več držav; mednarodna pogodba ki temelji na določbah mednarodnega prava; mirovna pogodba ki jo skleneta pogodbeni stranki zato, da med njima preneha vojna in se vzpostavijo odnosi miru; mnogostranska pogodba gl. multilateralna pogodba; multilateralna pogodba pri kateri sodeluje ali se ji pridruži veliko številó držav, sin. mnogostranska pogodba; radiciрана pogodba ki se nanaša na del državnega ozemlja (mednar. pr.); večstranska pogodba mednarodna pogodba, pri kateri sodelujejo vsaj tri stranke, vendar se njihov krog ne more razširiti čez obseg, ki ga same določijo; zavezniška pogodba pogodba o zavezništvu; pogodba o ekstradiciji; pogodba o nenapadanju; skleniti, odpovedati pogodbo; podpisati, ratificirati, registrirati pogodbo; prekršiti pogodbo; pristopiti k pogodbi; ravnati po pogodbi; vztrajati pri pogodbi; umakniti se iz pogodbe; urediti s pogodbo

pogódbeni -a -o prid. ki temelji na pogodbi: pogodbeni čas čas, določen s pogodbo; pogodbeni delavec; negativni pogodbeni interes premoženje, ki bi ga stranka imela, če z drugo stranko ne bi bila sklenila pogodbe, sin. interes zaupanja; pozitivni pogodbeni interes korist, ki bi jo stranka imela, če bi bila veljavno sklenjena pogodba pravilno izpolnjena, sin. izpolnitveni interes; pogodbeni *nameščenc; pogodbeni odnos; pogodbeni rok; pogodbeni tip vrsta pogodbe; pogodbeni *uslužbenec; pogodbeni prejemki; pogodbeni arbitraž; po-

godbena carina carinska tarifa, določena z mednarodno pogodbo; pogodbeni dajatev; pogodbeni disciplina izpolnitev pogodbe po njenih določilih; pogodbeni doba, dolžnost; pogodbeni hipoteka hipoteka, ki je ustanovljena s pogodbo in vpisom v javno knjigo; pogodbeni kazen z dogovorom določen denarni znesek ali kaka druga gmotna korist upniku zaradi dolžnikove neizpolnitve, nepravilne ali zamudne izpolnitve nedarne obveznosti, prim. penale; pogodbeni klavzula posebno določilo, pristavek, pridržek v pogodbi; pogodbeni nezvestoba, obveznost, odgovornost, odškodnina; pogodbeni organizacija združenega dela organizacija, pri kateri delavec, ki samostojno opravlja določeno dejavnost z osebnim delom, združi svoje delo in svoja sredstva ob skupnem riziku z delom drugih delavcev in družbenimi sredstvi; pogodbeni pravica; pogodbeni stranka subjekt pravnoposlovnega razmerja; pogodbeni (pravna) svoboda svoboda sklepanja pogodb; pogodbeni volja, zastavna pravica; pogodbene obresti; pogodbene sankcije sankcije za kršitev pogodbe, npr. odstop od pogodbe, pogodbeni kazni, izguba obročnega plačevanja, zapadare; pogodbeno pravo pravo, ki ureja pogodbeni razmerja; pogodbeno razmerje, zavarovanje

pogódbenica -e ž 1. ženska oblika od pogodbena 2. v zvezah: država pogodbena država kot subjekt mednarodnega prava; stranka pogodbena pogodbeni stranka

pogódbenik -a m kdor sklepa, sklene pogodbo **pogoditi se** -im se dov. 1. doseči soglasje glede česa; pogoditi se o ceni, nagradi, odškodnini, storitvi 2. določiti s pogodbo **pogojen** -ena -o: pogojena cena, lastnost blaga

pogodovanje -a s dajanje prednosti komu na škodo drugega, sin. favoriziranje: pogodovanje kupcev, upnikov

pogój -ója m 1. bodoče objektivno negotovo dejstvo, od katerega sta po volji strank odvisna nastanek ali prenehanje pravnega posla: mešani pogoj katerega izpolnitev je le deloma odvisna od strankine volje; naključni pogoj katerega uresničitev ni odvisna od volje strank; navidezni pogoj ki se nanaša na preteklo ali gotovo dejstvo; nedopustni pogoj ki je npr. v nasprotju z ustavnimi načeli družbene ureditve; negativni pogoj pri katerem učinek nastopi, če se dejstvo ne uresniči; nemo-goč, nerazumljiv pogoj; nesmiselni pogoj ki notranje nasprotuje pravnemu poslu, za ka-

terega velja; odložni pogoj ob katerega izpolnitvi pravni posel učinkuje; perpleksni pogoj nesmiselni pogoj; potestativni pogoj katerega izpolnitev je odvisna le od strankine volje; pozitivni pogoj pri katerem učinek nastopi, če se dejstvo uresniči; razvezni pogoj ob katerega uresnitvi pravno razmerje preneha; s pogojem, pod pogojem; pogoj visi (lat. condicio pendet) še ni izpolnjen; pogoj se izpolni, se uresniči; določiti, izpolniti pogoj; omejiti, postaviti, razširiti, spremeniti pogoj; vezati kaj na pogoje 2. okoliščine ali lastnosti, na katerih obstoj ali neobstoj navezuje pravo določene posledice: objektivni pogoj kaznivosti pri katerem je kaznivost inkriminiranega dejanja vezana na nastanek določene posledice, npr. pri kaznivem dejanju ogrožanja javnega prometa najmanj lahka telesna poškodba ali večja premoženjska škoda; zakonski pogoj (lat. condicio iuris) ki ga zahteva pravna norma, sin. predpogoj; dražbeni pogoji ki se nanašajo na prodajo na dražbi (izvrš. post.); posebni, splošni zdravstveni pogoji npr. za opravljanje določenega dela; procesni pogoji; pogoji dedovanja, vzajemnosti; pogoji za priznavanje varstvenega dodatka; pogoji za sklenitev delovnega razmerja 3. od strank določena ali od ene stranke vnaprej določena vsebina pogodbe: plačilni pogoji; posebni pogoji dela posebni delovni pogoji; posebni, splošni zavarovalni pogoji; splošni pogoji za dobavo blaga; pogoji za opravljanje storitev; objaviti splošne poslovne pogoje

pogojeni -a -o prid., v zvezi: pogojeno plačilo plačilo, določeno s pogodbo

pogójni -a -o prid. ki se nanaša na pogoj: pogojni odpust obsojenca predčasna izpustitev obsojenca, ki prestaja zaporno kazni, na prostost s pogojem, da do izteka kazni ne bo storil novega kaznivega dejanja; pogojni pravni posel; pogojna obsodba obsodba, s katero se določi kazni in hkrati izreče, da ta ob določenih pogojih ne bo izvršena; pogojna prodaja kup na poskušnjo; pogojno darilo, dovoljenje, plačilo, volilo **pogójno** prisl.: obsoditi pogojno

pogozditi -im dov. s sejanjem ali sajenjem gozdnega drevja doseči, da na določeni površini začne rasti gozd: pogozditi opuščeno kmetijsko zemljišče; pogozditi poseko

pogozdovanje -a s sejanje ali sajenje gozdnega drevja z namenom, da na določeni površini začne rasti gozd: pogozdovanje Krasa

pogrèb -èba m *obred pokopavanja*: krajevno običajen pogreb; oskrbeti pogreb

pogrébni -a -o prid. *ki se nanaša na pogreb*: pogrebni odbor, sprevod, zavod; pogrebni stroški; pogrebna svečanost; pokopališka in pogrebna dejavnost *pogrebne storitve, upepeljevanje, oddajanje prostorov za grobove v najem*; pogrebne storitve; pogrebno društvo

pogrebna -e ž *znesek, ki se izplača osebi, ki je oskrbela pogreb*: pravica do pogrebne

pogrešanec -nca m *kdor je pogrešan*: razglasiti pogrešanca za mrtvega *s sklepom sodišča potrditi, da je mrtev* (nepravd. post.)

pogréšanka -e ž *ženska oblika od pogrešanec*

pogréšati -am nedov. *ugotavljati odsotnost, manjkanje koga pogrešan -a -o: pogrešan ob letalski, prometni, nesreči; pogrešan ob potrebu, povodnji, požaru; pogrešan v vojni zaradi vojnih dogodkov; pogrešana oseba*

pohábiti -im dov., v zvezi: pohabiti samega sebe *povzročiti si trajno telesno okvaro, npr. zaradi izmikanja vojaški službi* (kaz.), sin. *poškodovati samega sebe*

pohčéritelj -a m *kdor posvoji osebo ženskega spola*

pohčéríti -im dov. *posvojiti osebo ženskega spola*

pohčérjenka -e ž *posvojena oseba ženskega spola*, sin. *posvojenka*

pohvála -e ž *izrazitev hvale, priznanja*: pismena, ustna pohvala

poiménoma prist. *poimensko*: poimenoma glasovati

poimenováje -a s *določitev imena*: poimenovanje blaga, krajev, mest

poimenováti -újem dov. *dati, določiti ime*: poimenovati šolo

poiménski -a -o prid. *sestavljen, izveden po imenih*: poimenski seznam, spisek; poimensko glasovanje, klicanje *poiménsko* prist.: poimensko glasovati

poizvédba -e ž, nav. mn. 1. *zbiranje obvestil, podatkov v postopku pred sodiščem ali drugim organom*: *policijske poizvedbe; poizvedbe v postopku za obnovo kazenskega postopka; poizvedbe za preklíc pogojne obsodbe; poizvedbe pred odločbo o izbrisu obsodbe; poizvedbe v postopku za izročitev tujca (kaz. post.) 2. *oblika predhodnega kazenskega postopka* do 1. 1. 1968: dopolniti, odrediti, ustaviti poizvedbe; opraviti poizvedbe *ugotoviti, odkriti kaj z zbiranjem obvestil, podatkov*

poizvédbeni -a -o prid. *poizvedovalni*

poizvédeti -vém dov. *zbirati obvestila, podatke*

o čem: poizvedeti glede prava, ki velja v tuji državi (upr. post.)

poizvédnica -e ž *poštna tiskovina za poizvedbe o pogrešani pošiljki*: oddati poizvednico

poizvedovalni -a -o prid. *ki se nanaša na poizvedovanje*: poizvedovalni organ *organ, ki opravlja poizvedbe*; poizvedovalni postopek, spis; poizvedovalna služba; poizvedovalno dejanje

poizvedovánje -a s *zbiranje obvestil, podatkov o čem*: opraviti poizvedovanje

pojasnilni -a -o prid. *ki kaj pojasni, pojasnjuje*: pojasnilni odgovor, predpis; pojasnilni predmet *ogledni predmet*; pojasnilna pripomba; pojasnilno navodilo *neobvezno navodilo za uporabo kakega predpisa*, sin. *instruktivno navodilo*, ant. *imperativno navodilo*; pojasnilno poročilo

pojasnilo -a s *kar kaj pojasnjuje*: stvarno, uradno pojasnilo; pojasnilo državnega organa; dati, zahtevati pojasnilo

pojasniti -im dov. *narediti, da postane komu kaj (bolj) jasno, razumljivo*: pojasniti pomen posamezne določbe predpisa

pojáv -áva m *kar se kaže in je zaznavno*: družbeni, naravni, pravni, socialni pojav

pojávni -a -o prid. *ki se nanaša na pojav*: pojavne oblike kaznivega dejanja

pójem -jma m *miselna tvorba, določena z bistvenimi lastnostmi, značilnostmi konkretnega ali abstraktnega predmeta, predmetov*: politični pojem; pravni pojem; splošni pojem; temeljni pojem prava; določiti, opredeliti, precizirati pojme; razčleniti pravne pojme

pojézda -e ž 1. *objezdenje ozemlja zaradi pregleda in pobiranja dajatev* (pr. zg.) 2. *zbor ob tej priložnosti* (pr. zg.) 3. *naturalne dajatve, zbrane in použite ob tej priložnosti* (pr. zg.)

pojmovánje -a s *dojemanje, razumevanje*: ljudsko, pravno pojmovanje; materialno pojmovanje kaznivega dejanja *po katerem je kazni vo dejanje tisto, ki je družbi nevarno*

pojmováti -újem nedov., v zvezi: pojmovati pomen (kaznivega) dejanja *biti sposoben dojeti stvarni in družbeni pomen svojega ravnanja*, prim. *prištevnost*

pojmovni -a -o prid., v zvezi: pojmovna jurisprudenca *pojmovanje prava kot v celoti zaključenega logičnega sistema, iz katerega se z dedukcijo izvajajo pravni pojmi*

pokazíti -im dov. *skaziti*: pokaziti komu obraz

poklíc -a m *trajna dejavnost, namenjena predvsem pridobivanju sredstev za življenje*: glavni, redni poklic; samostojni poklic gl. *svobodni*

poklic; stranski poklic; svobodni poklic *ki ga opravlja oseba kot glavno dejavnost, ne da bi bila v rednem delovnem razmerju*, sin. *samostojni poklic*; zasebni poklic; izbira poklica; hudodelec iz poklica, po poklicu *poklicni hudodelec*; klasifikacija, nomenklatura poklicev; prepoved opravljanja določenega poklica, dejavnosti, dolžnosti *vrsta varnostnega ukrepa* (kaz.); imeti, izvrševati, opravljati, zamenjati poklic; izbrati si poklic

poklican -a -o prid. *pristojen* (1): biti poklican za razsojo **poklicani** -a -o: poklicani dedič *kdor je z oporoko ali po zakonu določen za dediča*, sin. *delat*; poklicani organ; poklicani predstavnik; poklicana oblast; poklicano sodišče

poklicati -klíčem dov. 1. *izraziti, sporočiti komu željo po prisotnosti*: poklicati koga za pričo 2. *izraziti komu željo, zahtevo po kaki dejavnosti*: poklicati koga na odgovornost, pomoč

poklicni -a -o prid. *ki se nanaša na poklic*: poklicni hudodelec; poklicni konzul, sodnik, voznik; poklicna bolezen; poklicna čast; poklicna dejavnost, dolžnost; poklicna etika *npr. etika sodnikov, odvetnikov, novinarjev, zdravstvenih delavcev*; poklicna hudodelstvenost; poklicna imunizacija; poklicna izobrazba, malomarnost, nezgoda, odgovornost, posveovalnica; poklicna rehabilitacija; poklicna skrivnost *skrivnost druge osebe, za katero zve npr. zagovornik, odvetnik, zdravnik ali kak drug zdravstveni delavec pri opravljanju svojega poklica*; poklicna struktura; poklicno delo, obolenje, usposabljanje

poklón -óna m 1. *vrsta podložniške dajatve* (pr. zg.) 2. v zvezi: dedni poklon *prisega plemstva novemu vladarju* (pr. zg.)

pôkoj -ója m *stanje po upokojitvi*: biti v pokoju

pokójni -a -o prid. *ki je umrl*: pokojni oče; pokojna mati

pokojnina -e ž *mesečno plačilo, ki ga prejme upokojenec*: družinska pokojnina *ki jo dobiva družinski član po umrlem zavarovancu ali upokojenku*; invalidska pokojnina → *invalidska pokojnina*; izjemna pokojnina *ki jo imajo osebe zaradi posebnih zaslug*; najnižja, najvišja pokojnina; nepolna pokojnina; osebna pokojnina *ki jo dobiva zavarovanec iz lastnega zavarovanja*; polna pokojnina *za katero so izpolnjeni vsi pogoji za najvišji dosegljivi znesek*; predčasna, **sirotinska, starostna, vdovska, vojaška pokojnina; odmera, pridobitev pokojnine; uživalec pokojnine; pravica do pokojnine; usklajevanje pokojnin; za po-

kojnino všteta posebna doba; izplačevati, odmeriti, prejemati, priznati, uživati pokojnino; uskladiti pokojnine

pokojninski -a -o prid. *ki se nanaša na pokojnino*: pokojninski dodatek; pokojninski razred; pokojninski sklad, upravičenec, zavarovanec, zakon, *zavod; pokojninski prejemki; pokojninska doba *praviloma zavarovalna doba*; pokojninska lestvica; pokojninska osnova *znesek, od katerega se odmeri pokojnina*; pokojninske dajatve; obvezno, prostovoljno pokojninsko zavarovanje

pokòp -òpa m *položitev trupla ali njegovega pepela v zemljo*: anonimni pokop *pokop krste ali žare oziroma raztrositev pepela na posebej določenem prostoru brez označbe imena umrlega*; grobni, žarni pokop; pokop trupla; stroški pokopa; opraviti pokop; poskrbeti za pokop umrlega

pokopališče -a s *prostor za pokopavanje mrtličev*: konfesionalno, krajevno, občinsko, vojaško pokopališče; oddelek pokopališča; upravljalce pokopališča; urejanje pokopališča; opustiti, upravljati pokopališče

pokopališčni -a -o prid. *ki se nanaša na pokopališče*: razdelitev pokopališča na pokopališčne oddelke in grobove

pokopališki -a -o prid. *ki se nanaša na pokopališče*: pokopališki paznik; pokopališki red *določbe npr. o načinu in času pokopa, vrsti grobov, vzdrževanju reda, čistoče in miru na pokopališču, postavljanju in odstranjevanju spomenikov*; pokopališka in pogrebna dejavnost *pogrebne storitve, upepeljevanje, oddajanje prostorov za grobove v najem*; pokopališka uprava

pokóren -rna -o prid. *ki se podreja oblasti koga*: biti komu pokoren

pokoriti se -im se dov. *upoštevati voljo, zahteve koga*: pokoriti se ukazom predsednika senata *glede vzdrževanja reda na glavni obravnavi* (post.)

pokórnost -i ž *podrejenost oblasti koga*: odrekanje pokornosti vojaške osebe nadrejenemu (kaz.)

pokrájina -e ž 1. *upravna teritorialna enota*, sin. *provinca*: Ljubljanska pokrajina od l. 1941 do l. 1945 2. *družbenopolitična skupnost*: zbor republik in pokrajin *del skupščine SFRJ*

pokrajinski -a -o prid. *ki se nanaša na pokrajino*: pokrajinski izvršni svet, ljudski odbor; *pokrajinski namestnik *načelnik pokrajinske uprave za Slovenijo* od l. 1921 do l. 1923; pokrajinski proračun, zakon; pokrajinska davšči-

na, *samouprava, skupščina, taksa, uprava, ustava; pokrajinsko pravo, vrhovno sodišče

pokrik -a m klicanje očividcev pri kaznivem dejanju (pr. zg.): pokrik kot dokaz o storitvi in storilcu kaznivega dejanja

pokrovitelj -a m ugodna osebnost, ki simbolično skrbi za prireditve: pokrovitelj tekmovanja

pokvāriti se -im se dov. postati neužit, neuporaben, slab: blago se pokvari pokvārjen -a -o: pokvarjeno blago; pokvārjena živila

pokvarljiv -i -a -o prid. ki lahko postane neužit, neuporaben, slab: hitro pokvarljivo blago

pōla -e ž 1. večji kos papirja pravokotne oblike, prirejen za različne namene: anketna pola za zbiranje podatkov ali mnenj o določenem vprašanju; kuponska pola drugi del obveznice, ki je sestavljen iz anuitetnih ali obrestnih kuponov, sin. talon (3); plačilna pola seznam prejemnikov in zneskov njihovih osebnih dohodkov; vprašalna pola; **zemljiškoposestna pola posestni list ali list A zemljiške knjige 2. v zvezah: avtorska pola trideset tisoč grafičnih znakov kot enota za merjenje obsega avtorskega dela zaradi obračuna honorarja; tiskovna pola šestnajst tiskanih strani

polagāj -a m dajatev zemljiškemu gospodu od neobdelanega, skupnega sveta (pr. zg.)

polbrāt -brāta [-ūb-] m moški v odnosu do drugih otrok enega od svojih staršev, sin. brat (2): dedovanje polbrata in polsestre na podlagi zakona

pōldržāvni -a -o [-ūd-] prid., v zvezi: poldržavno premoženje premoženje, ki je delno v lasti države, sin. parastatalno premoženje

polenklāva -e [-ūe-] ž zemljišče, ki je deloma obdano z zemljiščem drugega lastnika, sin. polosredek: polenklava, vključena v komasacijski sklad

polētni -a -o prid. ki se nanaša na poletje: poletni semester; poletni vozni red; poletno računanje časa

pōlfabrikāt -a [-ūf-] m polizdelek

pōlgrūntar -ja [-ūg-] m kmet na polovici hube (pr. zg.), sin. polzemljak

poliandrija -e ž zakonska zveza žene z več možmi hkrati, sin. mnogomoštvo: živeti v polandriji

polica -e ž listina o sklenjeni zavarovalni pogodbi, ki jo izda zavarovalnica: flotantna polica ki se nanaša na flotantno zavarovanje; generalna polica s katero se zavarujejo riziki v določeni panogi podjetja za določeno dobo, premija pa se obračuna ob koncu te dobe;

kolektivna polica s katero se zavaruje z eno pogodbo več ljudi proti enaki nevarnosti, npr. vse delavce istega podjetja; Lloydova polica (angl. Lloyd's Marine Insurance policy) standardna angleška polica za pomorsko transportno zavarovanje; odprta polica brez navedbe zavarovalne vsote; posamična polica s katero se zavaruje ena sama oseba pri osebnem zavarovanju; standardna polica ki vsebuje običajne zavarovalne pogoje; šolska polica s katero se zavarujejo za primer nezgode učenci določene šole (zav.); zavarovalna polica listina o zavarovalni pogodbi; polica na določeno osebo, na prinosnika, po odredbi; polica življenjskega zavarovanja ki se nanaša na življenje sklenitelja zavarovanja ali na življenje tretjega; polica z enkratno premijo; reaktiviranje zavarovalne police obnova; redukcijska vrednost police njena vrednost znižano zavarovalno vsoto; predujem na polico; zastava police življenjskega zavarovanja; konvertirati polico spremeniti zavarovalne pogoje; izdati, podpisati polico

policija -e ž 1. upravni organ, ki skrbi za vzdrževanje javnega reda, miru in varnosti: **cestna, *kolodvorska, krajevna policija; kriminalna policija ki preprečuje in odstranjuje nevarnosti za javno varnost; *npravstvena, obmejna, občinska, pomorska, požarna, pristaniška, prometna, tržna, veterinarska policija; vojaška policija vojaška enota, ki nadzoruje vojake zunaj vojašnice, ureja promet vojaških vozil 2. uprava sploh (pr. zg.)

policijski -a -o prid. 1. ki se nanaša na policijo (1): policijski agent, delikt, *nadzor, prestop, pripor, red, ukrep, zapisnik, zapor; policijska akcija, kazni, patrolja, postaja, racija, služba, straža, uprava; policijska ura določen čas, zlasti ponoči, v katerem je gibanje in zbiranje prebivalstva na javnih prostorih prepovedano; policijsko nadzorstvo, varstvo 2. v zvezi: policijska država država, v kateri državna uprava v svojem delovanju ni pravno vezana

policist -a m uniformirani pripadnik organa javne varnosti

policistka -e ž ženska oblika od policist

poligamija -e ž 1. zakonska zveza ene osebe z več osebami hkrati 2. zakonska zveza moža z več ženami hkrati, sin. mnogoženstvo: živeti v poligamiji

poligāmni -a -o prid. ki se nanaša na poligamijo: poligamna družina

poligrāf -a m naprava, ki zaznamuje različne fi-

ziološke reakcije zaslišane osebe, ki jih ta praviloma ne more obvladati (krim.)

pōlis -a m mestna država v stari Grčiji (pr. zg.)

politični -a -o prid. 1. ki se nanaša na politiko (1): politični akt npr. deklaracija, resolucija predstavnškega telesa; politični azil, begunec, delavec, hudodelec, nadzor, predstavnik; politični prevrat hitra, navadno nasilna sprememba v političnem življenju; politični red, sistem; politična agitacija, demokracija; politična ekonomija veda o zakonih v proizvodnji in delitvi materialnih dobrin v družbi; politična emigracija, enakopravnost, kontrola, neodvisnost, (ne)strpnost, odgovornost, organizacija; politična stranka organizirana skupina oseb enakega političnega prepričanja, ki ima določen program, sin. stranka (3); politična ureditev; politične pravice, svoboščine temeljne pravice, ki jih človeku zagotavlja ustava; politično prepričanje, vodstvo 2. ki se nanaša na političnoupravno ozemeljsko enoto: *politični okraj; politična avtonomija, *občina, samouprava; politična uprava

političnoizvršilni -a -o prid., v zvezi: političnoizvršilna funkcija funkcija izvršnih svetov do l. 1974

političnoteritoriālni -a -o prid. ki se nanaša na političnoupravno delitev državnega ozemlja: političnoteritorialna enota npr. občina, republika, federacija do l. 1963

političnoupravni -a -o prid. ki se nanaša na politično upravo: političnoupravna enota

politika -e ž 1. urejanje družbenih razmer s pomočjo države in načela za tako urejanje: agrarna, carinska politika; davčna politika načela obdavčevanja; denarna, devizna, ekonomska, emisijska, finančna, fiskalna, gospodarska, investicijska, kaznovalna, kreditna politika; narodnostna politika urejanje narodnostnih razmer; notranja, obrtna, pomorska, prosvetna, socialna, stanovanjska, tarifna, trgovinska, valutna, zakonodajna, zdravstvena, zemljiška politika; politika cen, izvoza, uvoza 2. urejanje in vzdrževanje odnosov ene države z drugimi in način takega urejanja: blokovska, meddržavna, mednarodna, zunanja politika; politika dobrega sosodstva, izolacije, miru, nevrščenosti

pōlīdzedek -lka [-ūi-] m izdelek, ki ga je treba še obdelati: obdavčenje polizdelkov

pōlje -a s 1. zemljišče za gojenje kulturnih, krmnih rastlin: čuvanje, obdelovanje polja 2. prostor, na katerem se pridobivajo rudnine: eks-

ploatacijsko, jamsko polje; *naftno polje nahajališče nafte

poljedēlec -lca m kdor se poklicno ukvarja s poljedelstvom: poljedelci in živinorejci

poljedēlka -e ž ženska oblika od poljedelec

poljedēlski -a -o prid. ki se nanaša na poljedelstvo ali poljedelce: poljedelski delavec; poljedelski inventar, pridelek

poljedēlstvo -a s gospodarska dejavnost, ki se ukvarja z obdelovanjem zemlje, gojenjem rastlin za pridobivanje hrane in industrijskih surovin: poljedelstvo in živinoreja

pōljski -a -o prid. ki se nanaša na polje (1): poljski čuvaj kdor ponoči za plačilo varuje polje določene vasi pred škodo, tatovi; poljski pridelek; poljska pot; poljska služnost stvarna pravica na tujem zemljišču, če je gospodujoče zemljišče kmetijsko, npr. potna, vodna, gozdna, pašna služnost; poljska škoda

pōljščina -e ž poljski pridelek: prodajati poljščine

pōlkvalificirani -a -o [-ūk-] prid., v zvezi: polkvalificirani delavec delavec, ki je na delovnem mestu, za katero je potrebno krajše, pretežno praktično usposabljanje

pollētje -a [-ūl-] s 1. doba, ki traja pol leta 2. semester: taksa za polletje

pōllētni -a -o [-ūl-] prid. ki se nanaša na pol leta: polletni obračun, obrok

pōln -a -o [-ūn-] prid. 1. ki predstavlja najvišjo stopnjo glede na določeno mero: poln teden; poln znesek; polna vrednost; polna zaposlenost, zaposlitev; polno plačilo, povračilo 2. ki ima kako lastnost v veliki meri, v celoti, prim. popoln: polna zavest pōlni -a -o: polna pokojnina pokojnina, za katero so izpolnjeni vsi pogoji za najvišji dosegljivi znesek; spor polne jurisdikcije upravni spor, v katerem izdana sodba nadomesti odpravljeni upravni akt; polni delovni čas delovni čas, ki traja 42 ur na teden pōlno prisl.: biti polno zaposlen

polnolēten -tna -o [-ūn-] prid. ki izpolni s zakonom določeno starost 18 let in postane s tem poslovno sposoben: postati polnoleten; razglasiti koga za polnoletnega polnolētni -a -o: polnoletna oseba; kazni, varnostni ukrepi mlajšim polnoletnim storilcem kaznivih dejanj

polnolētnica -e [-ūn-] ž ženska oblika od polnoletnik

polnolētnik -a [-ūn-] m polnoleten človek: mlajši polnoletnik ki je kot polnoleten storil kaznivo dejanje, vendar med sojenjem še ni dopolnil 21. leta starosti

polnolétnost -i [-ún-] ž stanje polnoletnega človeka: doseči polnoletnost dopolniti 18 let; skleniti zakonsko zvezo pred polnoletnostjo

polnopráven -vna -o [-ún-] prid. ki ima glede na določen status vse pravice: polnopraven član društva **polnoprávni** -a -o: *polnopravni trgovec trgovca, ki je vpisan v trgovinski register

pólodprti -a -o [-úo-] prid. v katerem je nadzorstvo manj strogo in zavarovanje manjše: polodprti zavod za prestajanje kazni zapora; polodprti oddelek kazenskega poplavljalnega zavoda

pològ -óga m 1. položítev (1): sodni polog položítev dolgovane stvari pri sodišču, če je upnik npr. v zamudi ali neznan, sin. sodni depozit; opravičiti polog 2. predmet, izročén v hrambo v zameno za določeno pravico, sin. depozit (2): gotovinski sodni polog; negotovinski sodni polog dragocenosti, tuje valute, vrednostni papirji ipd.; izdajanje sodnih pologov, oskrbovanje, sprejemanje 3. v zvezi: polog ratifikacijskih listin shranitev ratifikacijskih listin večstranske mednarodne pogodbe na v pogodbi določenem mestu, npr. pri določeni vladi ali določenem uradu mednarodne organizacije (mednar. pr.)

pólósrédek -dka [-úo-] m zemljišče, ki je deloma obdano z zemljiščem drugega lastnika, sin. polenklava: *polosredok, izvzet iz občinskega lovišča

pólòv -óva m lov, s katerim se na določenem območju druga za drugo ulovijo lovne živali: delni, popolni polov

polovíčen -čna -o prid., v zvezi: polovična vozna vozna, ki zaradi upravičenih razlogov znaša samo polovico za vožnjo, prevoz določene cene

polóžáj -a m 1. dela in naloge, združene s posebnimi pristojnostmi, pravicami v določeni delovni, družbeni, politični skupnosti, prim. funkcija (1): mednarodnopravni položaj diplomatov; službeni, uradni, vodilni položaj; odpovedati se položaju; zloraba (uradnega) položaja (kaz.) 2. kar je opredeljeno z določenim razmerjem česa, koga do drugega: družbeni, enakopravni položaj; podrejeni položaj ki je nižji; pravni, prednostni, privilegirani položaj; radicerani položaj osebni položaj, odvisen od lastnosti uživane nepremičnine (pr. zg.); ustvarjanje in izkoriščanje monopolnega položaja na trgu; izkoristiti, izrabiti, zlorabiti uradni položaj npr. pri nezakonitem posredovanju (kaz.); spraviti upnika v ugodnejši po-

ložaj nasproti drugim upnikom naklanjanje ugodnosti upniku (kaz. post., steč. post.)

polóžájni -a -o prid. ki se nanaša na položaj (1): položajni dodatek, naziv; *položajna doklada; *položajna skupina npr. skupina javnih uslužbencev

polóžba -e ž položítev

polóžítelj -a m položnik

polóžítev -tve ž 1. izročítev česa v hrambo v zameno za določeno pravico, sin. depozit (1): položítev dolgovane stvari, gotovine, kupnine, listin, varščine, vrednostnih papirjev; položítev pri sodišču; stroški položítve 2. v zvezi: položítev ratifikacijskih listin polog ratifikacijskih listin (mednar. pr.)

polóžítí -im dov. 1. izročítí kaj v hrambo v zameno za določeno pravico, sin. deponirati (2): položiti gotovino, predmet, stvar v sodno shranitev 2. dati, plačati: položiti varščino položén -éna -o: pravica vzeti položeno stvar nazaj pravica dolžnika, dokler upnik položítve ne sprejme

polóžnica -e ž golica za vplačilo denarja po štiti ali pri banki na določen tekoči ali žiro račun: barirana, čekovna položnica; splošna, posebna položnica SDK

polóžnica -e ž ženska oblika od položnik

polóžník -a m kdor kaj položi, sin. deponent: položnik varščine

pólprodúkt -a [-úp-] m polizdelek

pólproizvòd -óda [-úp-] m polizdelek: izvažati polproizvode

pólšèstra -e [-ús-] ž ženska v odnosu do drugih otrok enega od svojih staršev: dedovanje polbrata in polsestre na podlagi zakona

pólsvobòdni -a -o [-ús-] prid., v zvezi: polsvobodni kmet kmet z delno omejeno svobodo (pr. zg.), sin. polsvobodnjak, sin. svobodin

pólsvobodnják -a [-ús-] m kmet z delno omejeno svobodo (pr. zg.), sin. polsvobodni kmet, sin. svobodin

pólšjí -a -e [-úš-] prid., v zvezi: polšja pravda sodišče, pristojno za spore ob lovu na polhe (pr. zg.)

póluráden -dna -o [-úu-] prid. ki ima določene značilnosti uradnega: poluradno sporočilo

pólzemlják -a [-úz-] m kmet na polovici hube (pr. zg.), sin. polgruntar

pomagáč -a m 1. kdor pomaga storilcu pri izvršitvi kaznivega dejanja: dogovor med storilcem in pomagačem 2. kdor pomaga pri povzročitvi škode: pomagač odgovarja solidarno z vsemi povzročitelji škode

pomagálo -a s, v zvezi: pravno pomagalo proce-

sno dejanje, podobno pravnemu sredstvu, npr. ugovor zoper obtožnico, prošnja za vrnitev v prejšnje stanje

pomágati -am nedov. in dov. 1. prizadevati si, da kdo pride iz neugodnega položaja: pomagati odpuščenemu obsojencu pri vključitvi v življenje; pomagati mladoletniku po odpustu iz zavoda pri njegovem življenju v družbo 2. a) biti udeležen pri kaznivem dejanju: pomagati pri izvršitvi kaznivega dejanja npr. z nasvetom ali navodili, odstranitvijo ovir za izvršitev, obljubo o prikritju dejanja, storilca, sredstev ali sledov; pomagati pri samomoru (kaz.); med vojno pomagati sovražniku pri ukrepih proti prebivalstvu npr. pri rekviziciji, jemanju živeža ali drugih dobrin; pomagati storilcu po storjenem kaznivem dejanju npr. z dajanjem zavetja, hrane, denarja b) biti udeležen pri škodnem dejanju: pomagati, da se za škodo odgovorne osebe ne bi odkrile

pománjkanje -a s dejstvo, da česa ni: pomanjkanje procesne legitimacije upravičenosti stranke, da sproži konkretni spor; pomanjkanje potrebne pazljivosti; *oprostitev zaradi pomanjkanja dokazov oprostitev, ker ni dokazano, da je obtoženec storil dejanje, za katero je obtožen (kaz. post.)

pomanjkljív -a -o prid. 1. ki ni v skladu z zahtevanimi lastnostmi: pomanjkljiv postopek; pomanjkljiva izpolnitev; pomanjkljivo nadzorovanje 2. ki nima vseh sestavnih delov celote, enote: pomanjkljiva odločba; oblikovno pomanjkljiva pogodba; pomanjkljiva vloga; pomanjkljivo besedilo zakona

pomanjkljívost -i ž lastnost, značilnost pomanjkljivega: pomanjkljivost pravnega posla; pomanjkljivost odločbe, sodbe; pomanjkljivost glede oblike; pomanjkljivosti pri ugotavljanju dejanskega stanja; pomanjkljivost v vlogi; odpraviti pomanjkljivosti postopka, vloge

pomémben -bna -o prid. ki je sam po sebi ali v odnosu do drugega tak a) da ga je treba upoštevati b) da lahko vpliva na določena dejstva: pomembne okoliščine; za odločbo pomembna dejstva dejstva, ki se dokazujejo na obravnavi in na katerih temelji uporaba materialnega ali formalnega prava

pomémbnost -i ž lastnost, značilnost pomembnega: pomembnost izjave

pomén -éna m 1. kar beseda vsebuje glede na označevani pojem, predmet: pomen izrazov v zakonu, mednarodni pogodbi 2. učinek, ki ga označevani pojem, posredovana misel vse-

buje: pravni pomen vsebina pravnega izraza, npr. darila med zaročencema (pr. zg.); majhen pomen dejanja, prekrška; pojmovati, razumeti pomen svojega (kaznivega) dejanja biti sposoben dojeti stvarni in družbeni pomen svojega ravnanja, prim. prištevnost

pomenoslóvje -a s nauk o pomenu besed: pravno pomenoslovje

poméríj -a m pomirje (pr. zg.)

poméšanje -a s (lat. commixtio) glagolnik od pomešati: pridobitev lastninske pravice s pomešanjem

poméšati -am dov. spojiti dvoje ali več prej samostojnih stvari v trdnem stanju v eno fizično enoto: pomešati premešane stvari poméšan -a -o: vrednost pomešane stvari

pométek -tka m blago, ki ostane po razkladanju zaupanega blaga v razsutem stanju

pomílostítev -tve ž glagolnik od pomílostiti: delna, popolna pomílostitev; individualna, skupinska pomílostitev; pravica pomílostitve ki jo ima predsednik predsedstva republike; postopek, prošnja za pomílostitev; odločba o pomílostitvi pri individualni pomílostitvi; odlok o pomílostitvi pri skupinski pomílostitvi; dati pomílostitev

pomílostítí -im dov. odpustiti kazenski pregon, odpustiti oziroma omiliti kazni, spregledati posledice obsodbe ali odpraviti oziroma skrajšati trajanje varnostnega ukrepa po imenu določeni osebi: pomílostítí obsojenca pomíloščen -éna -o: biti pomíloščen

pomílostítívni -a -o prid. ki se nanaša na pomílostitev; pomílostítívni odlok odlok o pomílostitvi; pomílostítívni postopek; pomílostítívna odločba; pomílostítívna prošnja za pomílostitev; pomílostítívno poročilo, pravo

pomíloščenec -nca m kdor je pomíloščen: izpustitev pomíloščenec

pomíloščenka -e ž ženska oblika od pomíloščenec

pomírje -a s, v zvezi: mestno pomirje ozemlje pod mestno jurisdikcijo (pr. zg.)

pomóč -í ž 1. kar se da, stori komu, da pride iz neugodnega položaja: denarna pomoč; družbena pomoč občanom brez sredstev; gmotna pomoč v denarju ali drugih gospodarskih dobrinah; gospodarska, materialna, medsebojna nujna pomoč; prva pomoč najnujnejša zdravstvena opravila pri poškodovanih ali nenadoma obolelih, preden je mogoče normalno zdravljenje; socialnoskrbna, socialnovarstvena, solidarnostna, zdravniška, zdrav-

stvena pomoč; pomoč družbene skupnosti; opustitev pomoči *opustitev pomoči komu, ki je v neposredni smrtni nevarnosti* (kaz.); opustitev nujne pomoči *opustitev nudenja nujne pomoči komu, čigar življenje ali zdravje je očitno ogroženo, obravnavana kot škodno ravnanje*; opustitev zdravstvene pomoči *opustitev pomoči zdravnika ali zdravstvenega delavca komu, ki je v neposredni nevarnosti za življenje* (kaz.); zapustitev poškodovanca v prometni nezgodi brez pomoči (kaz.); biti potreben pomoči; da(ja)ti, iskati, izkazati, odtegniti, uživati, zagotoviti pomoč; klicati na pomoč; obrniti se na koga za pomoč **2.** v zvezah: pravna pomoč *opravila in dejanja pri uveljavljanju in varstvu zakonitih pravic in koristi občana ali pravne osebe*; pravna pomoč odvetnika stranki; pravna pomoč organa neuki stranki (post.); pravna pomoč med domačimi organi; mednarodna pravna pomoč; mednarodna pogodba o pravni pomoči; pomoč strokovnjaka preiskovalnemu sodniku *npr. pri ogledu ali rekonstrukciji dogodka* (kaz. post.) **3.** udeležba pri kaznivem ali škodnem dejanju: pomoč pri izvršitvi kaznivega dejanja *npr. z nasvetom ali navodili, odstranitvijo ovir za izvršitev, objubo o prikritju dejanja, storilca, sredstev ali sledov*; pomoč pri samomoru (kaz.); pomoč sovražniku med vojno pri ukrepih proti prebivalstvu *npr. pri rekviziciji, jemanju živeža ali drugih dobrin*; pomoč storilcu po storjenem kaznivem dejanju *npr. z dajanjem zavetja, hrane, denarja*

pomočnica -e ž ženska oblika od pomočnica: gospodinjska pomočnica ženska, ki je v službi v zasebnem gospodinjstvu za pomoč pri gospodinjskih delih; *hišna pomočnica

pomočnik -a m **1.** kdor komu pomaga: izpolnitveni pomočnik za izpolnitev prevzete obveznosti; *hišni pomočnik **2.** kdor je končal poklicno šolo in opravil pomočniški izpit do l. 1962: obrtni, *trgovski pomočnik **3.** v zvezi: strokovni pomočnik strokovnjak, ki v upravnem postopku daje stranki pojasnila in nasvete **4.** kdor ima stalne, uradno določene naloge, navadno manj odgovorne, kot so naloge vodilnega funkcionarja: pomočnik republiškega, zveznega sekretarja; pomočnik ravnatelja zavoda **5.** v zvezi: prisežni pomočnik kdor v postopku s prisego potrdi izjavo ene izmed strank ali v kazenskem postopku potrdi verjetnost, da je obtoženec storil kaznivo dejanje (pr. zg.)

pomočniški -a -o prid. ki se nanaša na pomoč-

nika (2): pomočniški izpit *izpit za pridobitev naslova pomočnik* do l. 1962; pomočniško spričevalo

pomòl -òla m utrjen, umetno narejen del luke, pristanišča, ki sega v morje: carinski pomol del luke, pristanišča, kjer je dovoljeno pristajati ladjam s carinskim blagom; luški, pristaniški pomol

pomòrski -a -o prid. ki se nanaša na morje ali pomorstvo: pomorski agent plovni agent; mejni prehod za mednarodni pomorski promet; pomorski prekršek, prevoz; pomorski spor plovni spor; pomorska agencija agencija, ki posreduje pomorski prevoz blaga in oseb; pomorska knjižica osebna listina člana posadke na morskimi ladjami; pomorska pilotaža strokovni nasveti, ki jih daje pilot poveljniku ladje glede varnega vodenja ladje na nevarnih mestih obalnega morja, npr. v lukah, pristaniščih, ožinah; pomorska nezgoda npr. trčenje ladij, nasedba ali kak drug dogodek na ladji ali zunaj nje, ki povzroči materialno škodo ladji ali tovoru; pomorska plovba, policija, politika, prevozna pogodba; pomorska škoda vsaka namerno in preudarno povzročena škoda, ki jo napravi oziroma povzroči poveljnik ladje, da bi se rešile premoženjske vrednosti udeležencev v istem plovbnem podjemu, prim. velika havarija; pomorska trgovina; pomorska zavarovalna pogodba npr. o zavarovanju ladje, njenih strojev, blaga na njej, stroškov skupne havarije, odgovornosti za škodo, prizadejano drugim osebam, sin. pogodba o plovbnem zavarovanju; pomorsko gospodarstvo; pomorsko pravo pravni predpisi o plovbi po morju in odnosih, ki nastanejo v zvezi z njo; pomorsko mednarodno pravo pravila mednarodnega prava, ki določajo pravne režime morja in pomorske dejavnosti, npr. o notranjih morskih vodah, teritorialnem morju, epikontinentalnem pasu, odprtem morju, izkoriščanju naravnih bogastev morja; pomorsko zavarovanje pomorska zavarovalna pogodba; Mednarodno sodišče za pomorsko mednarodno pravo; Konvencija OZN o pomorskem mednarodnem pravu

pomòrskopràvni -a -o prid. ki se nanaša na pomorsko pravo: pomorskopravni predpisi

pomòrstvo -a s dejavnost, ki je v zvezi s plovbo po morju in izkoriščanjem morskoga bogastva

pomòrščák -a m **1.** kdor je zaposlen v pomorstvu **2.** kdor plove po morju

pomóta -e ž **1.** napaka: očitna, pisna, računska,

tiskovna pomota; pomota v imenih, številkah; pomota v prepisu; popraviti pomoto v odločbi, sodbi **2.** izraza, da se dejanje zgodi brez določenega namena: narediti kaj po pomoti

pomótni -a -o prid. storjen, narejen po pomoti: pomotni vpis; pomotna navedba

pomótomá prisl. po pomoti: pomotoma kaj izplačati, zaračunati

pomóžni -a -o prid. **1.** ki ni strokovno usposobljen, nima ustrezne izobrazbe za samostojno delo: pomožni delavec; *pomožni učitelj; pomožno osebje **2.** v zvezi: pomožni škof škof, ki pomaga krajevnemu škofu pri upravljanju škofije, nima pa pravice nasledstva (kan.) **3.** v zvezah: pomožna blagajna blagajna, ki se začasno uporablja namesto kake druge blagajne; *pomožna pošta redna poslovna enota v manjšem kraju, kjer se opravljajo le po pogodbi določene vrste poštnih storitev

ponarédba -e ž ponareditev (1): ponaredba vrednostnega papirja

ponarédék -dka m kar je ponarejeno: ponaredek listine, ključa

ponaréditev -tve ž **1.** glagolnik od ponarediti (1): ponareditev poslovne listine, uradne listine, knjige, spisa (kaz.) **2.** glagolnik od ponarediti (2): ponareditev volilnih rezultatov (kaz.)

ponaréditi -im dov. **1.** natančno posneti kaj z namenom goljufije: ponarediti listino; ponarediti račun **2.** prikazati kaj drugačno, kot je: ponarediti volilne rezultate (kaz.) **ponarejèn** -èna -o: ponarejen denar, ključ, podpis, vrednostni papir; ponarejena listina, oporoka, vrednotnica

ponarejanje -a s glagolnik od ponarejati: ponarejanje denarja, listin, vrednotnic; ponarejanje znamenj za zaznamovanje blaga, mer in uteži (kaz.); pripomočki za ponarejanje denarja, vrednotnic ali vrednostnih papirjev

ponarejati -am nedov. natančno posnemati kaj z namenom goljufanja: ponarejati denar, listino

ponarejeválec -lca [-yc-] m kdor kaj ponareja: ponarejevalec denarja

ponarejeválka -e [-yk-] ž ženska oblika od ponarejevalec

ponarejeválski -a -o [-ys-] prid. ki se nanaša na ponarejevalce ali ponarejanje: ponarejevalska družba

ponatís -a m ponovni natis: ponatis članka, knjige

ponatísiniti -em dov. ponovno natisniti: ponatisniti knjigo

ponavljálni -a -o prid. ki se nanaša na ponavljaje: ponavljalni delikt (lat. delictum repetitum) ponovitev dejanja z novim naklepom

ponávlanje -a s glagolnik od ponavljati

ponávlanjati se -am se nedov. nastopati, dogajati se večkrat ponavljajóč se -a -e: ponavljajoči se prejemki; ponavljajoča se dajatev, korist, napaka, terjatev

ponevérba -e ž protipravna prilastitev premične stvari v družbeni lastnini, ki je storilcu zaupana v zvezi z njegovim delom (kaz.): poneverba denarja, vrednostnih papirjev

ponevériti -im dov. protipravno si prilastiti premično stvar v družbeni lastnini, ki je storilcu zaupana v zvezi z njegovim delom (kaz.): poneveriti denar, vrednostne papirje

poneverjeválec -lca [-yc-] m kdor kaj poneveri: poneverjevalec denarja

poneverjeválka -e [-yk-] ž ženska oblika od poneverjevalec

poniževánje -a s glagolnik od poniževati: poniževanje človeka

poniževáti -újem nedov. s svojim ravnanjem, govorjenjem zmanjševati komu čast, ugled: poniževati človeka

ponovítev -tve ž glagolnik od ponoviti: ponovitev kaznivega dejanja; ponovitev že prej izvedenih dokazov (post.)

ponovíti -im dov. narediti kaj še enkrat: ponoviti dokaz, kaznivo dejanje, priznanje, vabilo

ponovítveni -a -o prid., v zvezi: ponovitvena nevarnost nevarnost ponovitve kaznivega dejanja

ponóvni -a -o prid. ki nastopi, se zgodi še enkrat po čem drugem iste vrste: ponovni razpis, rubež; ponovna cenitev, dražba, prodaja; ponovne volitve; ponovno glasovanje, zaslišanje

ponúdba -e ž **1.** praviloma določeni osebi dan predlog za sklenitev pogodbe z označbo njene bistvene vsebine: brezobvezna ponudba neobvezna ponudba; najugodnejša, najvišja, nasprotna ponudba; neobvezna ponudba na katero ponudnik ni vezan; neposredna ponudba; pismena ponudba; poravalna ponudba; prevzemna, prodajna ponudba; splošna ponudba predlog za sklenitev pogodbe, dan nedoločenemu številu oseb, ki vsebuje bistvene sestavine pogodbe; trdna ponudba na katero stranka želi biti vezana; ustna, višja ponudba; zavarovalna ponudba za sklenitev zavarovalne pogodbe; ponudba plačila; oblika, sprejem ponudbe; odklonitev, zavrnitev ponudbe; trdnost ponudbe; zbiranje ponudb; vabilo k ponudbi npr. z oglasi v tisku, po radiu,

televiziji; vezanost na ponudbo; predlagati, prejeti, preklicati, proučiti ponudbo; sprejeti ponudbo *pristati nanjo*; odkloniti, umakniti, zavrniti ponudbo 2. *znesek, ki se ponudi na dražbi*: dati, izklicati ponudbo 3. *količina blaga, ki jo nudijo prodajalci na določenem trgu po določeni ceni*: presežna ponudba *ki presega povpraševanje*; prodajna ponudba; ponudba blaga, denarja, vrednostnih papirjev; zakon ponudbe in povpraševanja; ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem 4. *predlog v postopku*: ponudba dokaza, sprave nasprotniku

ponúbeni -a -o prid., v zvezi: ponudbena dolžnost *pri predkupni pravici dolžnost kupca, da o nameravani prodaji obvesti prodajalca in mu stvar ponudi v odkup*

ponúdek -dka m *ponudena cena*: najboljši, najvišji ponudek; najmanjši sprejemljivi ponudek *najnižja sprejemljiva ponudba na dražbi*; razdelitev najvišjega ponudka

ponúdiťi -núdim dov. 1. *narediti, da lahko kdo kaj dobi, kupi, najame*: ponuditi plačilo; ponuditi naprodaj, v nakup, odkup, najem 2. *predlagati v postopku*: ponuditi dokaz; ponuditi nasprotniku spravo

ponúdnica -e ž *ženska oblika od ponudnik*

ponúdnik -a m *kdor ponuja kako blago, storitev*: najugodnejši ponudnik; vezanost ponudnika na ponudbo

pooblastilni -a -o prid. *ki se nanaša na pooblastilo*: pooblastilni indosament *indosament, ki dovoljuje izterjavo*, sin. *prokurni indosament*; pooblastilni predpis; pooblastilna listina; pooblastilna pogodba *pogodba, s katero se mandatar zavezuje opraviti posel v imenu in za račun mandanta, ki da mandatarju pooblastilo*; pooblastilna uredba; pooblastilno razmerje

pooblastilo -a s 1. *pravica zastopanja, dana s pravnim poslom*: bianko pooblastilo; generalno pooblastilo *splošno pooblastilo*; generično pooblastilo *gl. vrstno pooblastilo*; individualno pooblastilo *ki se da posamezni osebi*; kolektivno pooblastilo *skupno pooblastilo*; neomejeno, odvetniško, omejeno, pismeno pooblastilo; posebno pooblastilo *npr. za prevzem meničnih obveznosti, poročstva, za sklenitev poravnave, pogodbe o razsodnikih, za odpoved kaki pravici*; poslovno pooblastilo *ki ga da podjetje, druga pravna oseba ali imetnik obrta za opravljanje poslov, ki so običajni v njihovih poslovnih dejavnostih*; pravdno pooblastilo *ki se nanaša na ves postopek*;

skupno pooblastilo *ki se da dvema ali več osebam*; specialno pooblastilo *posebno pooblastilo*; splošno pooblastilo *na podlagi katerega sme zastopnik opravljati posle, ki spadajo v redno poslovanje*; tajno pooblastilo *ki ni objavljano komu tretjemu*; ustno pooblastilo; vrstno pooblastilo *za vrsto poslov, ki ne sodijo v redno poslovanje*, sin. *generično pooblastilo*; pooblastilo trgovskega potnika *poslovno pooblastilo, ki je omejeno predvsem na zbiranje naročil*; oblika, odpoved, preklic, prekoračitev, zožitev pooblastila; pooblastilo poteče, preneha, se konča, ugasne; dati, dobiti, omejiti, odpovedati, preklicati, prekoračiti, zlorabiti, zožiti pooblastilo; prenesti pooblastilo na drugega 2. *pravica do določenega ravnanja na podlagi zakona, statuta ali drugega samoupravnega splošnega akta*: pooblastilo direktorja, poslovodnega organa *npr. v podjetju*; delavec s posebnimi pooblastili *npr. v podjetju*; pooblastila oseb, ki opravljajo določeno delo *npr. prodajalcev v prodajalnah, delavcev pri poštnih ali bančnih okencih za sklepanje in izpolnjevanje določenih pogodb*; javna pooblastila za odločanje v upravnih stvareh *pravice samoupravnih organizacij in skupnosti po zakonu in na zakon ozem odloku občinske skupščine* (upr. post.) 3. *listina o pravici zastopanja*: predložiti pooblastilo

pooblastitelj -a m *kdor da pooblastilo*: skleniti pogodbo v imenu pooblastitelja

pooblastiteljica -e ž *ženska oblika od pooblastitelj*

pooblastítev -tve ž *glagolnik od pooblastiti*: dvojna pooblastitev; obseg pooblastitve *dovoljenje za zastopanje, ki ga daje zakon, upravni akt, statut, drug samoupravni splošni akt ali pravni posel*

pooblastíťi -im dov. *dati pooblastilo* (1): pooblastiti odvetnika *pooblaščen -eňa -o ki ima pooblastilo*: nakupovalec je pooblaščen *pooblaščenici* -a -o: pooblaščenici aktuar; izredni poslanik in pooblaščenici minister *diplomatski predstavnik drugega razreda*; izredni in pooblaščenici veleposlanik *polni naziv diplomatskega predstavnika najvišjega ranga*; pooblaščenca oseba izdajatelja delnice, obveznice; pooblaščenca uradna oseba organa za notranje zadeve *uradna oseba, ki ima pri opravljanju službenih nalog posebne dolžnosti in posebno pooblastila*; pooblaščenca podjetje

pooblaščenec -nca m *kdor je pooblaščen*: poslovni, pravdni, skupni, trgovski pooblaščenec; pooblaščenec za sklenitev pogodbe, spre-

jem izpolnitve; pooblaščenec za sprejemanje pisanj *gl. pooblaščenec za vročitve*; pooblaščenec za vročitve *kdor je pooblaščen sprejemati uradna pisanja namesto stranke* (post.), sin. *pooblaščenec za sprejemanje pisanj*; ravnati kot pooblaščenec

pooblaščenka -e ž *ženska oblika od pooblaščenec*

poočítba -e ž *vpis v zemljiški knjigi samo zaradi evidence*: poočítba prepovedi obremenitve in odtujitve v lastni-uvoznem listu

poočítenje -a s *poočítba*

poočítiti -im dov. *narediti kaj razvidno*: poočítiti v zemljiški knjigi *npr. spremembo kulture, delitev parcele po naznanilnem listu geodetske uprave*

pool -a [pú] m, angl. *kartelu podobna združba podjetnikov za preprečevanje medsebojne konkurence*: izvozno-uvozni pool; pozavarovalni, zavarovalni pool

poostřitev -tve ž *glagolnik od poostřiti*: poostřitev **kazni, kontrole, predpisov, sankcij

poostřiti -im dov. *narediti kaj bolj strogo*: poostřiti kaznovanje

popáčiti -im dov. *prikazati kaj drugače, kakor je v resnici*, sin. *izkriviti*: popáčiti resnico; popáčiti uradna poročila

popadljiv -a -o prid., v zvezi: popadljiv pes *pes, ki rad grize, napada z zobmi*

popásti -pásem dov. *pasoč se pojesti*: živina je popasla tuje polje **popášen** -a -o: popasen travnik

popís -a m 1. *seznam določenih subjektov ali stvari*: zastavni popis *popis zastavljenih predmetov*; popis davčnih zavezancev; popis prebivalstva; popis premičnin *npr. v rubežnem zapisniku* (izvrš. post.); popis listin; popis spisa *ki kratko označuje zaporedje in vsebino posameznega spisa, njegovo redno in listovno številko in število prilog* (post.); popis stroškov, stvari; popis *zapuščine zapustnikovega premoženja, npr. na zahtevo dedičev*; *pravna dobrota *popisa zapuščine* (ia. beneficium inventarii) *zakonska ugodnost popisa zapuščine, po kateri se odgovornost za zapuščin-ske dolgove omeji na vrednost zapuščine* (ded. pr.), sin. **pravna dobrota inventarja*; sestaviti popis 2. *glagolnik od popisati*: inventurni popis *inventura*; odrediti, opraviti popis

popísati -pišem dov. *narediti seznam določenih subjektov ali stvari*: popisati prebivalstvo; popisati zaloge blaga

popisni -a -o prid. *ki se nanaša na popis*: popisni list zemljiške knjige *posestni list ali list A,*

lastninski list ali list B in bremenski list ali list C; popisni obrazec, okoliš, organ; popisna komisija; popisno gradivo

popisnica -e ž *obrazec za popisovanje*: izpolnjena popisnica

popisoválec -lca [-uc-] m *kdor popisuje*: popisovalec za popis prebivalstva

popisoválka -e [-uk-] ž *ženska oblika od popisovalec*

popisováťi -újem nedov. *delati seznam določenih subjektov ali stvari*: popisovati prebivalstvo; popisovati zaloge blaga

popláčanje -a s *popláčilo*

popláčati -am dov. *v celoti plačati*: popláčati dolgove, upnike **popláčati se**: popláčati se iz dolžnikovega premoženja; popláčati se iz kupnine zarubljenih stvari; popláčati se iz zastave

popláčilni -a -o prid. *ki se nanaša na popláčilo*: popláčilna pravica *pravica do popláčila*; popláčilna prednost *prednost pri popláčilu, npr. v izvršbi, stečaju*

popláčilo -a s *glagolnik od popláčati*: popláčilo upniku; prednostno, sorazmerno popláčilo upnikov; neenakomerno popláčilo upnikov; pravica do popláčila; vrstni red popláčila upnikov (izvrš. post., steč. post.); sklep o popláčilu upnikov (izvrš. post.); dobiti, zahtevati popláčilo

popláva -e ž *razlitje velike količine vode po kaki površini*: povzročitev poplave; obramba pred poplavo; zagotavljanje varstvo pred poplavami

popláviti -im dov. *z razlivanjem velike količine vode pokriti kako površino*: poplaviti polje **poplávljen** -a -o: poplavljeno območje, ozemlje

poplávljenec -nca m *kdor je prizadet, oškodovan zaradi poplave*: pomoč poplavljencem

poplávljenka -e ž *ženska oblika od poplavljenc*

poplávní -a -o prid. 1. *ki poplavlja ali se nanaša na poplavo*: poplavne vode; izboljšati poplavne in odtočne razmere 2. *na katerem so večkrat poplave*: poplavno območje, ozemlje

popóln -a -o [-un] prid. 1. *ki zajema kaj v celoti*: popolna izpolnitev obveznosti; popolna odpuščitev kazni; popolna odškodnina, oskrba, pomilostitev, preskrba; popolna vrnitev poslovne sposobnosti; popolno razdedinjenje 2. *ki nastopa v največji meri*: popolna pijanost **popólni** -a -o: popolni odvzem poslovne sposobnosti *onemogočenje samostojno sklepati pravne posle osebi, ki zaradi duševne bolezni, duševne zaostalosti, odvisnosti od alko-*

hola ali mamil ali iz drugega vzroka ni sposobna sama skrbeti zase, za svoje pravice in koristi; popolni zakon zakon, ki ureja določeno zadevo v celoti; pridobitev popolne poslovne sposobnosti pridobitev poslovne sposobnosti mladoletne osebe, ki je postala roditelj; popolna škoda škoda, pri kateri poškodovane stvari, npr. motornega vozila, ni mogoče popraviti ali pa stroški popravila ekonomsko ne bi bili upravičeni (zav.), sin. totalna škoda; totalna škoda gl. popolna škoda

pòporódní -a -o prid. *ki se nanaša na čas po porodu*: poporodne motnje

popráva -e ž *ugotovitev in odprava napak*: poprava meje *ureditev sporne meje*; poprava napočnih navedb; poprava odločbe, sodbe *odprava napak v imenih in številkah ter očitnih pisnih in računskih pomot v odločbi, sodbi (post.)*; poprava vpisa *npr. v vpisniku*; poprava zemljiškoknjižnega stanja; sklep o popravni odločbe, sodbe

poprávek -vka m 1. *kar spreminja, popravlja napisano, tiskano*: redakcijski popravek *uredniški popravek*; uradni popravek; popravek odločbe, sodbe, tožbe, vloge, volilnega imenika; popravek zakona *odprava napake v tiskanem besedilu v uradnem listu, ki jo pokaže primerjava z izvirnikom*; popravek zapsnika 2. *kar spreminja, popravlja informacijo, objavljeno v javnem glasilu*: objava popravka; tožba za objavo popravka; objaviti popravek; uvrstiti popravek v časopis

popravílo -a s *ugotovitev in odprava napake, okvare, poškodbe*: servisno popravilo; popravilo stvari; drobna popravila *npr. pri zakupu, kjer stroške krije zakupnik, če jih povzroči normalna raba stvari*; zahteva za popravilo ali zamenjavo stvari *npr. pri garanciji za brezhibno delovanje prodane stvari*

popráviti -im dov. 1. *ugotoviti in odpraviti napake*: popraviti napake in pomote v sodbi; popraviti vpis v zemljiški knjigi; popraviti zapsnik 2. *narediti, da kaj slabega ne obstaja več*: popraviti krivico; popraviti napake prodane stvari, v zakup dane stvari **poprávljen** -a -o: popravljjen prepis sodbe

poprávljanje -a s *ugotavljanje in odpravljanje napak*: popravljjanje napak in pomot v odločbi, sodbi *odpravljanje napak in pomot v imenih in številkah ter očitnih pisnih in računskih pomot v odločbi, sodbi (post.)*; postopek za popravljjanje nove zemljiške knjige

poprávljati -am nedov. 1. *ugotavljati in odpravljati napake*: popravljati zemljiško knjigo 2.

delati, da kaj slabega ne obstaja več: popravljati krivice

poprávljiv -a -o prid. *ki se da popraviti*: popravljiva napaka, poškodba

poprávni -a -o prid. *ki se nanaša na popravilo*: popravni izpit *ponovni izpit iz predmeta, v katerem je učenec ocenjen negativno*; popravni postopek *postopek za popravilo napačnega vpisa v zemljiški knjigi*

popréček -čka m *povpreček*

popréčni -a -o prid. *povprečni*

poprečnina -e ž *povprečnina*

poprečninski -a -o prid. *povprečninski*

populárni -a -o prid., v zvezah: *popularni zahtevki zahtevki za odstranitev vira nevarnosti, ki grozi nedoločnemu številu oseb*; popularna (ob)tožba (lat. actio popularis) (ob)tožba pri kazenskem postopku v starem Rimu, v Angliji, kjer je upravičeni tožilec lahko vsakdo

popúst -a m *znižanje cene, tarife*: blagajniški popust *pri takojšnjem ali predčasnem plačilu računa, sin. skonto*; komercialni popust; popust pri prevozih z javnimi prevoznimi sredstvi; dati, dovoliti, imeti popust

popustítev -tve ž *glagolnik od popustiti*: vzajemne popustitve pri poravnavi

popustíti -ím dov. *prenehati vztrajati pri svojem stališču*: popustiti pri poravnavi

popustljívi -a -o prid., v zvezi: *popustljivo pravo (lat. ius dispositivum) pravo, ki velja, če se stranki v konkretnem primeru drugače ne sporazumeta, sin. dispozitivno pravo, ant. kogenitno pravo*

porába -e ž 1. *uporabljanje materialnih dobrin za zadovoljevanje človekovih potreb, sin. potrošnja*: dnevna, lastna poraba; sklad skupne porabe *del dohodka delovne skupnosti za zadovoljevanje stanovanjskih in drugih potreb delavcev* 2. *glagolnik od porabiti (2)*: poraba časa *npr. kot element za določanje odvetniške nagrade*

porabíti -rábim dov. 1. *narediti, da ni več razpoložljivih materialnih dobrin*: porabiti blago, denar, dohodek 2. *narediti, da kdo nima več kake nematerialne dobrine, pravice*: porabiti čas **porábljen** -a -o: porabljen dopust

porabljív -a -o prid. *ki se da porabiti*: porabljljiva stvar

porábni -a -o prid. *ki se nanaša na porabo (1)*, sin. *potrošni*: porabni predmet

porábnica -e ž *ženska oblika od porabnik*

porábnik -a m *potrošnik*: končni porabnik blaga, izdelka

porábnost -i ž *lastnost, značilnost porabnega*: porabnost izdelka, predmeta

poráčún -a m *poráčunanje*

poráčunanje -a s *izravnava računov*: poráčunanje upnikove terjatve z dolžnikovo nasprotno terjatvijo *pri pobotanju*

poráčúnati -am dov. *izravnati račune*: poráčunati izročnino *izravnati dajanje preživitka z vrednostjo izročnega premoženja poráčunan* -a -o *pripomba pri knjiženju, od katerega dne velja dobropis ali obremenitev, predvsem na bančnem računu*: valuta poráčunana

porást -ásta m *glagolnik od porasti*: porast cen, kriminalitete, prometa, tečajev valut, vrednosti premoženja

porásti -rás(t)em dov. *doseči višjo stopnjo glede na a) količino*: proizvodnja je porasla *b) stopnjo*: cene so porasle

poravnální -a -o prid. *ki se nanaša na poravnavo*: poravnalni dolžnik, narok, oklic, organ, poskus, postopek, predlog, senat, sodnik; poravnalni svet *organ za posredovanje ali odločanje pri sporazumnem reševanju sporov obččanov ali organizacij*; poravnalni upnik, zapisknik; poravnalna kvota, ponudba; poravnalno pravo

poravnánje -a s 1. *plačilo (1)*: poravnanje stroškov 2. *glagolnik od poravnati (2)*: poravnalnje spora

poravnáti -ám dov. 1. *plačati, poplačati*: poravnati dolg, obveznost, račun, škodo 2. *sporazumno urediti spor ali negotovo pravno razmerje med strankama z vzajemnimi popustitvami*: poravnati spor 3. *pomiriti*: poravnati stranke **poravnán** -a -o: poravnani dolg; poravnani spor, ugovor; ugovor poravnane stvari

poravnáva -e ž 1. *plačilo, poplačilo*: poravnava terjatve 2. *sporazumna ureditev spora ali negotovega pravnega razmerja med strankama z vzajemnimi popustitvami*: izvensodna, pogojna poravnava; razdelitvena poravnava; sodna poravnava *ki je sklenjena pred sodiščem v pravdi ali kazenskem postopku na zasebno tožbo*; poravnava pred poravnalnim svetom; poravnava o zahtevku; ničnost, poskus, predmet, razveljavitev poravnave; odpravek poravnave *overjeni prepis listine o poravnavi*; pogodba o poravnavi; izpodbijati, ponuditi, skleniti, sprejeti poravnavo 3. v zvezi: *prisilna poravnava* → *prisilna poravnava*

porazdelílni -a -o prid., v zvezi: *porazdelilni ključ*

porazdelítev -tve ž *glagolnik od porazdeliti*: po-

razdelitev rizika; porazdelitev nevarnosti; porazdelitev sredstev

porazdelíti -ím dov. *narediti, da se kaj razdeli na več oseb ali vse osebe določene skupine*: porazdeliti davčna bremena, kontingent, obveznosti, riziko, stroške

porazdeljeválec -lca [-yc-] m *kdor porazdeljuje*: porazdeljevalec kontingentov

porazdeljeváлка -e [-yk-] ž *ženska oblika od porazdeljevalec*

poréčje -a s *ozemlje, s katerega odteka voda v isto reko*: poročje Save

poréklo -a s 1. *značilnost glede na prednike*: meščansko, socialno poreklo 2. *značilnost glede na izvor*: vino z geografskim poreklom

pornografíja -e ž *slike, spisi ali drugi predmeti, s katerimi se hudo žali morala*

pornografíjo -a -o prid. *ki se nanaša na pornografijo*: izdelovanje in širjenje pornografskih filmov, spisov (kaz.)

poróčanje -a s *dajanje poročil*: prihajati na poročanje

poročeválec -lca [-yc-] m *kdor poroča o čem*: časopisni poročevalec; sodnik poročevalec *v postopku o pravnem sredstvu*; poročevalec skupščinskega odbora

poročeválka -e [-yk-] ž *ženska oblika od poročevalec*

poročevální -a -o prid. *ki se nanaša na poročanje*: poročevalno obdobje

poročeválski -a -o [-us-] prid. *ki se nanaša na poročevalce ali poročanje o čem*: poročevalski uvod; poročevalska služba

poročílo -a s *kar seznanja koga, navadno uradno, z določenim dogajanjem, stanjem*: borzno, časopisno, letno, negativno, občasno, obračunsko, obvezno, pojasnilno, poslovno, pozitivno poročilo; predložitev poročilo *ki ga sodišče s spisom pošlje višjemu sodišču zaradi rešitve pravnega sredstva*; revizijsko poročilo *o pregledu*; spremno, statistično, strokovno, uradno, vojno poročilo; poročilo o boleznih; poročilo o delu sodišča, seji; dati, odobriti, predložiti, sestaviti, zahtevati poročilo

poročíti -ím dov. *opraviti poroko poročiti se skleniti zakonsko zvezo*: poročiti se s kom **poročén** -éna -o: poročen možki; biti poročen

poróčni -a -o prid. *ki se nanaša na poroko*: poročni list *izpisek iz poročne matične knjige*; poročna matična knjiga *knjiga za vpisovanje določenih podatkov o zakonski zvezi*

poród -óda m *ločitev plodu od matere na koncu nosečnosti*: stroški poroda

porodnica -e ž ženska, ki rodi, rojeva

porodniški -a -o prid. ki se nanaša na porod: porodniški dopust začasna odsotnost upravičenke z dela zaradi nosečnosti in poroda; *porodniška podpora

pórok -óka m kdor se upniku zavezuje izpolniti dolžnikovo obveznost, če ta tega ne bi storil: čekovni, menični porok; plačevit porok; poravnalni porok ki se zavezuje za tisti znesek, ki ga je dolžnik dolžen na podlagi prisilne poravnave; porokov porok ki se zavezuje za obveznost drugega poroka; porok in plačnik porok, ki je nerazdelno zavezan z glavnim dolžnikom, če se je tako posebej zavezal, in pri gospodarskih pogodbah; porok za primanjkljaj ki odgovarja samo takrat, če upnik ne bi mogel v celoti izterjati terjatve od dolžnika; porok za škodo; prehod upnikovih pravic na poroka če porok poravna upnikovo terjatev; biti komu, za koga porok; zavezati se kot porok

poróka -e ž sklenitev zakonske zveze v predpisani obliki

poróštveni -a -o prid. ki se nanaša na poroštvo: poroštveni dolg; poroštvena izjava, listina, obveznost, odgovornost; poroštvena pogodba pogodba, s katero se porok zavezuje, da bo izpolnil veljavno in zapadlo obveznost dolžnika, če ta tega ne bi storil; poroštvena sposobnost sposobnost prevzeti obveznosti plačila dolga poleg dolžnika; poroštvena terjatev; poroštveno razmerje razmerje med porokom in dolžnikovim upnikom

poróštvo -a s osebna zaveza za izpolnitev tuje obveznosti: čekovno poroštvo ki ga da podpisnik ali tretja oseba; menično poroštvo; pisмено poroštvo; solidarno poroštvo pri katerem lahko upnik zahteva izpolnitev bodisi od glavnega dolžnika bodisi od poroka ali od obeh hkrati; subsidiarno poroštvo pri katerem lahko upnik zahteva izpolnitev od poroka šele, če jo je brez uspeha zahteval od glavnega dolžnika; poroštvo banke; poroštvo iz gospodarske pogodbe; predmet poroštva vsaka veljavna obveznost; dati, določiti, odpraviti, prevzeti, zahtevati poroštvo; umakniti dano poroštvo

poróta -e ž skupina državljanov, ki v sodnem kazenskem postopku samostojno odloča o dejanskih vprašanjih, npr. v Angliji, ZDA

porótni -a -o prid. ki se nanaša na poroto: *porotna obravnava; porotno sodstvo, zasedanje

porótnica -e ž ženska oblika od porotnik

porótnik -a m 1. član porote 2. v zvezi: sodnik

porotnik oseba, ki občasno sodeluje s poklicnimi sodniki pri sojenju

porótniški -a -o prid. ki se nanaša na porotnike ali poroto: porotniški imenik; porotniški pravorek izrek porotnikov o krivdi, sin. verdikt; porotniška dolžnost; *porotniška klop klop pri deželnih in okrožnih sodiščih do l. 1929

portfélj -a m 1. delovno področje ministra, sin. listnica: minister brez portfelja član vlade, ki ni odgovoren za nobeno področje državne uprave, sin. minister brez listnice 2. lastni vrednostni papirji: portfelj banke, podjetja

pórtó -a m 1. poštnina 2. doplačilna poštna pristojbina za premalo frankirano pošiljko

pórtovni -a -o prid. ki se nanaša na porto: portovna pristojbina, znamka

portrait parlé [portrè parlé] fr. signalitični opis človeškega telesa

posádka -e ž 1. osebje, ki je v službi na ladji, letalu: ladijska posadka; posadka letala; seznam posadke 2. enota ali skupina vojakov, razporejena v kraju, tanku, letalu: vojaška posadka

posádni -a -o prid., v zvezah: posadna izjava knjižbeno dovoljenje knjižnega lastnika; posadna listina listina s posadno izjavo

posámezzen -zna -o prid. ki zajema manjše število stvari iz določene vrste: posamezni deli npr. stavbe; posamezna preiskovalna dejanja (kaz. post.)

posámezznica -e ž ženska oblika od posameznik

posámezznik -a m 1. človek, mišljen, obravnavan izvzeto, ločeno od skupnosti 2. v zvezi: sodnik posameznik poklicni sodnik, ki odloča sam, ne v senatu, v zadevah, kadar je to predvideno v zakonu

posámični -a -o prid. 1. v zvezah: posamični pravni akt pravni akt, ki individualizira in konkretizira splošno pravno normo v konkretnem primeru, npr. sodba, odločba, samoupravni sporazum, pogodba; posamični pravni naslednik kdor pridobi posamezno stvar ali pravico od pravnega prednika, npr. volilobjemnik, sin. singularni pravni naslednik; posamični upravni akt akt, s katerim se odloča o individualni pravici, obveznosti ali pravni koristi strank v upravnem postopku, npr. upravna odločba; posamični vrednostni papir npr. menica, ček; posamično pravno nasledstvo pridobitev posamezne stvari ali pravice od pravnega prednika, sin. singularno pravno nasledstvo; posamično dedno nasledstvo pridobitev posameznih predmetov iz zapuščine, sin. singularno dedno nasledstvo 2. ki se nanaša

na posameznike: posamično glasovanje; posamično zasliševanje

posébní -a -o prid. 1. ki se po kakih lastnostih, značilnostih, namenu razlikuje od drugih: splošni in posebni del zakona; posebni povratek ponovitev istovrstnega kaznivega dejanja, sin. specialni povratek; posebni predpis; posebni odtis članka, sestavka separat; posebni delovni pogoji npr. delo v izmenah, nočno delo; posebni kazenski, pravdni, upravni postopki; posebna izdaja časnika; posebna nagrada; posebna pokojninska doba; posebna usposobljenost; posebne igre na srečo igre na srečo, ki se igrajo v posebnih igralnicah in jih igralci igrajo proti igralnici, drug proti drugemu ali na igralne avtomate; posebno premoženje npr. premoženje zakonca, ki ga ima ta ob sklenitvi zakonske zveze; posebno varstvo pri delu npr. invalidov, mladine, nosečnic in mater 2. v zvezah: posebna havarija škoda, ki nastane posameznemu subjektu pri morski plovbi, sin. partikularna havarija; posebna raba stvari v splošni rabi raba na podlagi posebnega dovoljenja; posebno kaznivo dejanje kaznivo dejanje, katerega storilec je lahko le določena oseba, npr. uradna odgovorna oseba, voznik, oskrbnik; posebno mnenje (lat. votum separatum) drugačno mnenje, npr. enega ali več članov sodnega senata, ki se priloži zapisniku o posvetovanju in glasovanju, če ni vpisano v zapisnik (pravd. post.), sin. ločeno mnenje; posebno pooblastilo pooblastilo npr. za prevzem meničnih obveznosti, poroštva, za sklenitev poravnave, pogodbe o razsodnikih, za odpoved kaki pravici; posebno sodišče združenega dela sodišče združenega dela, ki ga ustanovi samoupravna interesna skupnost in rešuje le določene vrste sporov iz samoupravnih razmerij; cena, vrednost posebne priljubljenosti cena, vrednost predmeta zaradi osebne navezanosti nanj poséбно prizn.: posebno hud primer kaznivega dejanja kaznivo dejanje, pri katerem je storilec pokazal posebno odločnost, trdovratnost ali brezobzirnost, ali je dejanje povzročilo posebno hude posledice ali je bilo storjeno ob drugih posebno obteževalnih okoliščinah (kaz.)

poséči -séžem dov. 1. odločilno začeti vplivati na potek česa: poseči v spor; poseči z izvršbo na stvar 2. uporabiti: poseči po samopomoči 3. prekršiti določeno pravico: poseči v pravico drugega; poseči v tujo pristojnost

posedováti -újem nedov. imeti v posesti: posedovati nepremičnino

posèg -éga m 1. odločilni začetek vplivanja na potek česa: krivdni, nepopravljivi, samovoljni poseg; zdravniški poseg npr. zaradi ugotovitev v postopku (kaz. post.); poseg v stiski, skrajni sili 2. kršitev določene pravice: protipravni poseg; poseg čez mejo; poseg v čast in dobro ime, lastnino, osebnostne pravice; poseg v posest motenje, odvzem posesti; poseg v premoženje, telesno celovitost, tuje pravice 3. dejanje, ukrep kake države, s katerim se vpliva na notranje ali zunanje zadeve druge države, sin. vmešavanje (1), sin. intervencija (3)

poségati -am nedov. 1. odločilno vplivati na potek česa: posegati v spor 2. večkrat prekršiti določeno pravico: posegati v pravico drugega

posèk -éka m glagolnik od posekati: posek na golo; odkazati drevo za posek

poséka -e ž del gozda, na katerem je drevje posekano: pogozditi poseko

posékati -am dov. s sekanjem podreti: posekati gozd; posekati do golega, na golo

pósel -sla [-ɔj] m 1. dogovor, pogodba v zvezi z določeno dejavnostjo, katere namen je pridobivanje materialnih dobrin: agencijski posel o posredovanju ali zastopanju; agentski posel ki ga opravlja agent; bančni posel ki ga banka sklene s svojim klientom, npr. pogodba o denarnem depozitu, sprejemu hranilne vloge; borzni posel promet na borzi z vrednostnimi papirji, devizami ali blagom; diferencni posel termiski posel, pri katerem se ob terminu plača brez izročitve blaga le razlika med dogovorjeno in tržno ceno; distančni posel pri katerem se pošilja blago iz enega kraja v drugega s posredovanjem prevoznika, špediterja ipd.; efektivni posel pri katerem se hkrati dobavi blago in plača kupnina; fiduciarni posel pri katerem ena oseba (fiduciant) prenese svojo pravico na drugo osebo (fiduciarja), ta pa jo mora po prenehanju določenega pravnega razmerja vrniti fiduciantu, npr. prenos lastninske pravice zaradi varovanja terjatve; fiksni posel ki mora biti opravljen v določenem roku; fiktivni posel ki v resničnosti ne obstaja; gospodarski posel ki spada v gospodarsko poslovanje, npr. pogodba o prometu blaga in storitev; kasa posel promptni posel; kavzalni posel iz katerega je razviden pravni razlog njegovega nastanka; komisijski posel pri katerem se prodaja ali kupuje za določeno drugo osebo; kompenzacijski blagovni posel pri katerem se

v mednarodni trgovini prodaja blago za blago; kreditni posel ki omogoči pridobitелju kredita razpolaganje s tujimi sredstvi; mešani posel ki je npr. deloma odplačen, deloma neodplačen; obligacijski posel s katerim se ureja razmerje obveznostnega prava; obročni posel ki se izpolnjuje v časovnih presledkih; odeduški posel s katerim ena stranka izkoristi težko premoženjsko stanje, neizkušenos, lahkotnost druge in si izgovori korist, ki je v očitnem nesorazmerju z njeno izpolnitvijo; odkupni posel ki se nanaša na odkup, npr. zavarovalne police; odsvojitveni posel odtujitveni posel; odtujitveni posel s katerim se prenese stvar ali lastninska pravica na drugega; opcijski posel npr. enostranska izjava upravičenca o ustanovitvi, spremembi ali razveljavitvi obveznostnega razmerja; parcialni posel delna udeležba pri poslu in dobičku; plovniki posel ki se nanaša na prevoz stvari, potnikov in prtljage, vleko ali potiskanje ladje; posredniški posel ki se nanaša na posredovanje pri sklepanju določenih pogodb ali na posredovanje za mirno reševanje mednarodnih sporov; pravni posel → pravni posel; premisski posel borzni posel, pri katerem se plača določen znesek za odstop od posla; promptni posel pri katerem se izroči blago proti takojšnjemu ali čimprejšnjemu plačilu; skladiščni posel ki se nanaša na poslovni predmet skladišča oziroma skladiščnika; šepavi posel pri katerem je ena stranka vezana zaradi omejene poslovne sposobnosti, druga pa ne; terminski posel sklenjen na organiziranem tržišču, temelječ na fiksni pogodbi s poznejšim izpolnitvenim dnevom; trgovinski posel ki se nanaša na nakup blaga za prodajo in prodaja tega blaga, če to kot poslovno dejavnost opravlja gospodarska organizacija ali fizična oseba; tvegani posel pri katerem je vrednost izpolnitve odvisna od negotovega dogodka; vezani posel pri katerem mora kupec kupiti še kako drugo blago ali prodati kako svoje blago; viseči posel ki še ni dokončan; razveljaviti, spremeniti posel; prenesti posel na drugega 2. nav. mn. dejavnost na določenem gospodarskem področju: izvozni, uvozni posli 3. nav. mn. celota del, opravil v zvezi z nalogami, pooblastili zaposlenega: carinski, devizni, diplomatski, konzularni, sodni, uradni posli; posli splošnega pomena npr. na področju komunalne dejavnosti; izvrševati, opravljati, prevzemati posle 4. **najeta oseba za pomoč pri delu*: hišni posel **hišni pomočnik*

nik, **hišna pomočnica*; kmečki posel hlapec, dekla

poselitev -tve ž glagolnik od *poseliti*: nova poselitev; usmerjanje poselitev

poseliti -sélím dov. z naselitvijo zavzeti, zasesti: poseliti ozemlje

poselitveni -a -o prid. ki se nanaša na poselitev: poselitveno območje

***pöselski** -a -o prid. ki se nanaša na posle (4): poselski red; poselska knjižica osebna listina hlapca, dekla

posesórni -a -o prid., v zvezi: posesorna tožba tožba zaradi motenja posesti, sin. *posestna tožba*

posést -i ž 1. *dejanska oblast nad stvarjo, ki ji pravo nudi posebno varstvo*: dobroverna posest za katero posestnik ne ve ali ne more vedeti, da ni njegova; juristična posest ki uživa posestno pravno varstvo (pr. zg.); **knjižna posest knjižna pravica, vpisana v zemljiški knjigi na določeno osebo; kvalificirana posest ki je zakonita, pristna in dobroverna; mirna posest nemoteno razpolaganje s kako stvarjo; neposredna posest; nepristna posest pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja (lat. vi, clam, precario), sin. *viciozna posest*; neviciozno pridobljena posest gl. *pristna posest*; posredna posest ki jo ima tisti, ki izvršuje dejansko oblast nad stvarjo po kom drugem, npr. *užitkarja, najemnika, zakupnika, shranjevalca, izposodnika, kateremu je dal stvar v neposredno posest*; pristna posest ki ni pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja, sin. *neviciozno pridobljena posest*; viciozna posest gl. *nepristna posest*; zakonita posest ki temelji na veljavnem pravem naslovu, ki je potreben za pridobitev lastninske pravice, in ni bila pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja; posest pravice npr. izvrševanje stvarne služnosti; posest stvari; pridobitev, izguba, motenje, (ne)poštenost, sprememba, stanje, varstvo posesti; pravica do posesti; tožba zaradi motenja, odvzema posesti; pridobiti, motiti, opustiti, izgubiti, odvzeti posest; prepustiti posest drugemu; uvesti koga v posest; vzeti v posest 2. v zvezi: dominikalna posest zemljišče, ki ga gospostvo obdeluje s tlako ali z najeto delovno silo in od njega dobiva pridelke (pr. zg.), sin. *dominikalno zemljišče*; zemljiška posest zemljišče kot predmet lastninske pravice

poséstni -a -o prid. ki se nanaša na posest: posestni konstitut (lat. *constitutum possessorium*) sporazum, da bo odsvojitelj v bodoče imel

stvar v rokah le v prevzemnikovem imenu, sin. *izročitev z izjavo (b)*; posestni list list A v zemljiški knjigi, na katerem so vpisane parcele, prim. *popisni list zemljiške knjige*; posestni naslednik, prednik; posestni spor; posestna doba; posestna meja *meja, ki kaže, v kolikšni meri se nepremičnina dejansko uživa*; posestna pravda; posestna tožba tožba zaradi motenja posesti, sin. *posesorna tožba*; posestna volja *volja posedovati stvar*; posestno nakazilo *pooblastitev tretje osebe, da namesto v imenu izročitelja odslej poseduje premično stvar v imenu pridobitelja*; posestno stanje, varstvo

poséstnica -e ž ženska oblika od *posestnik*

poséstnik -a m kdor ima posest: dobroverni posestnik ki ne ve ali ne more vedeti, da stvar, ki jo ima v posesti, ni njegova, ant. *nedobroverni posestnik*; juristični posestnik ki uživa posestno pravno varstvo (pr. zg.); **knjižni posestnik ki je vpisan v zemljiški knjigi kot upravičenec knjižne pravice; nedobroverni posestnik ki ve ali bi moral vedeti, da stvar, ki jo ima v posesti, ni njegova, ant. *dobroverni posestnik*; neposredni posestnik ki ima neposredno dejansko oblast nad stvarjo; nepristni posestnik čigar posest je pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja, sin. *viciozni posestnik*; posredni posestnik čigar posest je posredna; viciozni posestnik gl. *nepristni posestnik*; zakoniti posestnik čigar posest je zakonita; posestnik bonae fidei dobroverni, pošteni posestnik; posestnik malae fidei nedobroverni, nepošteni posestnik; posestnik pravice, stvari

poséstvo -a s zemljiška gospodarska enota, navadno z ustreznimi objekti: državno, družbeno posestvo; dvolastniško posestvo ki sega čez državno mejo; kmetijsko posestvo; obdelovati, uživati posestvo

posiliti -im dov. prisiliti žensko k spolnemu občevanju z uporabo sile ali grožnje z neposrednim napadom na življenje ali telo (kaz.)

posiljenka -e ž posiljena ženska

posiljevalec -lca [-yc-] m kdor posili žensko

posilstvo -a s prisiljenje ženske k spolnemu občevanju z uporabo sile ali grožnje z neposrednim napadom na življenje ali telo (kaz.)

posinovitelj -a m kdor posvoji osebo moškega spola

posinóviti -im dov. posvojiti osebo moškega spola

posinóvljenec -nca m posvojena oseba moškega spola

poskríti -skrijem dov. drugega za drugim skriti: poskriti predmete

poskús -a m 1. *prizadevanje oseba za uresničitev kakega dejanja, za dosego cilja*: poskus kaznivega dejanja *začetek izvrševanja naklepne kaznivega dejanja*; kvalificirani poskus pri katerem je nastopila posledica, vendar različna od nameravane, je pa obsežna v poskušnem dejanju, npr. *huda telesna poškodba pri poskušnem umoru*; (ne)dokončani, (ne)kaznivi poskus; neprimerni poskus *storitve kaznivega dejanja, pri katerem z danim sredstvom ali proti danemu predmetu tudi nihče drug, ki bi bil bolj spreten, ne bi mogel izvršiti kaznivega dejanja (kaz.)*; prostovoljni odstop od poskusa; spravi poskus v postopku za razvezo zakonske zveze; poskus poravnave pri poravnalnem svetu pri vloženi zasebni tožbi (kaz. post.); poskus poravnave s povzročiteljem škode 2. *znanstveni postopek, s katerim se kaj ugotavlja ali dokazuje*: biološki poskusi na ljudeh *navadno zdravju škodljivi in življenju nevarni raziskovalni posegi v človekovo telesno integriteto (kaz.)*

poskústiti -im dov. prizadevati si za uresničitev kakega dejanja, za dosego cilja: poskusiti izvršitev kaznivega dejanja **poskúšeni** -a -o: poskušeni samomor

poskúsní -a -o prid. ki se nanaša na poskus: poskusni rok; poskusni tisk npr. *znamk*; poskusna doba *doba, ki je namenjena za delo na poskušnjo*; poskusna pisava *pisava za primerjavo pri ugotavljanju njene pristnosti*; poskusna vožnja; poskusno delo npr. *ob sklenitvi delovnega razmerja*; poskusno obratovanje npr. *elektrarne, jedrskega objekta*

poskúšnja -e ž ugotavljanje, preverjanje kakoosti, določenih lastnosti česa: objektivna poskušnja s katero se neodvisno od kupčevega preudarka ugotovi, ali ima stvar določeno lastnost oziroma ali je primerna za določeno rabo; delo na poskušnjo; kup na poskušnjo kup, ki je sklenjen pod pogojem, da kupec blago odobri, sin. *kup na ogled*; kup po poskušnji kup, pri katerem je prodajalec dolžen dobaviti enako dobro blago, kakor je bilo dobavljeno za poskušnjo; kup za poskušnjo *ne-pogojni kup, pri katerem hoče kupec spoznati blago, da bo morebiti sklenil še nadaljnje kupne pogodbe*

poslábšanje -a s glagolnik od *poslábšati*: naklepno, naključno poslábšanje stvari; poslábšanje stvari iz malomarnosti; poslábšanje premoženjskega stanja; poslábšanje zdravja

poslábšati -am *dov. povzročiti, da kaj postane slabše*: poslábšati si zdravje

poslānec -nca m *član skupščine, parlamenta*: **deželni, **državni poslanec; ljudski poslanec do l. 1963; opozicijski poslanec; pokrajinski, republiški, zvezni poslanec do l. 1974; izvoliti, odpoklicati poslanca

poslānica -e ž 1. *uradno sporočilo pomembnejšega državnega funkcionarja o kakem vprašanju*; osebna poslanica med šefoma držav; poslanica državnega poglavarja 2. *diplomatika predstavnik kake države v drugi državi*

poslānik -a m *diplomatiki predstavnik kake države v drugi državi*

poslāniški -a -o prid. *ki se nanaša na poslanike ali poslaništvo*: poslaniška imunitev

poslāništvo -a s 1. *diplomatiko predstavništvo kake države v drugi državi*: ataše, sekretar, svetnik poslaništva; osebje poslaništva 2. *urad poslanika*

poslānka -e ž *ženska oblika od poslanec*

poslānski -a -o prid. *ki se nanaša na poslance*: poslanski mandat; poslanski pavšal *pavšal za opravljanje poslanske funkcije*; poslanska dnevnik, dolžnost, funkcijska doba, imunitev, legitimacija; **poslanska zbornica *spodnji dom avstrijskega parlamenta*; poslansko vprašanje *vprašanje, ki ga zastavi poslanec ali skupina poslancev v skupščini družbenopolitične skupnosti*

poslédica -e ž *učinek, dosežek določenega dejanja ali opustitve*; hudā posledica; pravna posledica *obsodbe*; predvidljiva posledica; prekonaklepna posledica *iz malomarnosti povzročena posledica, ki je hujša, kot je bila v storilčevem naklepu, npr. telesna poškodba s posledico smrti* (kaz.), *sin. preterintencionalna posledica*, *prim. odgovornost za hujšo posledico*; prepovedana posledica *npr. s kazenskopravnimi predpisi*; preterintencionalna posledica *gl. prekonaklepna posledica*; škodljiva posledica; zakonska posledica *ki jo določa zakon*; posledica *neizpolnitve pogodbe*; posledica *nezgode*; posledica *ničnosti pogodbe*, *sođbe*; posledica *zamude*; odgovornost za hujšo posledico *odgovornost za posledico, ki je nastala iz kaznivega dejanja in je storilec glede na njo ravnal malomarno, prim. prekonaklepna posledica*

poslédnjevoljni -a -o prid. *ki se nanaša na poslednjo voljo, oporoko*: poslednjevoljna izjava, namenitev

poslédnji -a -e prid., v zvezi: izjava poslednje volje *oporoka*

poslópje -a s *večja stavba, zgradba*: državno, gospodarsko, javno, poslovno, sodno, stanovanjsko poslópje

poslovālni -a -o prid. *ki se nanaša na poslovnanje*: poslovālni čas

poslovālnica -e ž *poslovna enota določene delovne organizacije*: poslovālnica banke; poslovālnica samostojnega brodarja *ki opravlja brogarsko dejavnost v pomorskem obalnem, rečnem in jezerskem prometu*

poslovānje -a s *glagolnik od poslovati*: administrativno, bančno, blagajniško, carinsko, denarno, depozitno, devizno, finančno, gospodarsko, gotovinsko, komisijsko, kreditno, obrtno, pisarniško, skupno, trgovsko, upravno, uradno poslovanje; nelojalno poslovanje; poslovanje delovne organizacije; poslovanje sodišča, urada; poslovanje zunaj uradnega splotja; poslovanje z denarjem, devizami, s pologi, spisi; akt poslovanja; predmet poslovanja; racionalizacija poslovanja; dovoliti, nadzirati, obnoviti, začeti, ustaviti poslovanje

poslovāti -ujem *nedov. opravljati delo v zvezi z nalogami, obveznostmi, za katere je kdo pristojen, zadolžen*: poslovati za koga; uradno poslovati; poslovati s skrbnostjo dobrega gospodarja; poslovati s strankami

poslovni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na poslovanje*: poslovni čas, delež, dobiček; poslovni dogodek *vsak ekonomsko odločilen dogodek v podjetju kot poslovnem sistemu, ki ima za posledico spremembo njegove strukture ali spremembo odnosa med rezultatom poslovanja in vlaganjem v poslovanje*; poslovni kapital; poslovni kredit; poslovni namen *pravna podlaga pogodbe*; poslovni obračun, organ, partner, promet; poslovni prostor *prostor, ki je namenjen za poslovno dejavnost*; poslovni riziko; poslovni odnosi, pogoji, stroški; poslovna dejavnost; poslovna enota *enota delovne organizacije za tržno menjavo blaga, storitev*: poslovna izguba; poslovna knjiga *knjiga, v katero se vpisujejo podatki o poslovnih dogodkih*; poslovna listina, morala; poslovna nezvestoba *kršitev poslovne obveznosti*; poslovna obveznost, politika, poštenost, povezanost; poslovna sposobnost *sposobnost samostojno sklepati pravne posle*; poslovna sprememba, stroka; poslovna stavba *stavba, ki je namenjena za poslovne dejavnosti in se v ta namen pretežno tudi uporablja*; poslovna volja, zveza; poslovno leto, mesto, občevanje, območje, področje; poslovno poročilo, razdobje, razmerje, sodelovanje, vodstvo,

zduženje; poslovna sredstva; poslovno-tehnično sodelovanje *npr. s tujimi osebami, firmami* 2. v zvezh: poslovni gospodar (lat. dominus negotii) *stranka, katere posel se opravlja pri poslovdstvu brez naročila* (rim. pr.), *sin. gospodar (pravnega) posla*; poslovni koledar *razpored rokov in narokov na sodišču* (post.); poslovni sklad *del dohodka, ki ostaja v podjetju za financiranje poslovne dejavnosti*; dobri poslovni običaji *pravila poslovne etike, ki so se izoblikovala v poslovnem prometu*; poslovna skupnost *podjetja, združena s sporazumom zaradi uresničevanja skupnih interesov*; poslovna številka *uradnega spisa, akta, opravilna številka uradnega spisa, akta*; poslovna tajnost *vsak podatek o gospodarski dejavnosti ali o gospodarskem položaju organizacije, ki sme biti znan le določenemu krogu oseb*; poslovno pooblastilo *pooblastilo, ki ga da podjetje, druga pravna oseba ali imetnik obrta za opravljanje poslov, ki so običajni v njihovih poslovnih dejavnostih* **poslovno** *prisl.*: poslovno sposoben, nesposoben

poslovnik -a m *pravila za notranjo organizacijo in postopek dela določenega organa, podjetja*: sodni poslovnik *za redna sodišča*; poslovnik skupščine; poslovnik podjetja v družbeni lastnini; poslovniki zborov republiške, zvezne skupščine

poslovodja -e m *kdor vodi posle*: tehniški, trgovski poslovodja; poslovodja brez naročila (lat. negotiorum gestor) *kdor prostovoljno in zavestno opravlja tuje posle, ne da bi za to obstajalo naročilo*

poslovodni -a -o prid. *ki se nanaša na vodenje poslovanja v delovni organizaciji*: poslovodni odbor; poslovodni organ *direktor v družbenem podjetju, v podjetju v mešani lastnini*

poslovodstveni -a -o prid. *ki se nanaša na poslovdstvo*: poslovdstveno razmerje *razmerje med poslovdjem in poslovnim gospodarjem pri poslovdstvu brez naročila*

poslovodstvo -a s *opravljanje poslovdskih poslov*: nepristo poslovdstvo *pri katerem poslovodja brez naročila opravlja tuji posel z namenom, da obdrži zase dosežene koristi*; poslovdstvo brez naročila (lat. negotiorum gestio) *prostovoljno in zavestno opravljanje tuje posla, ne da bi za to obstajalo naročilo*

posmehovānje -a s *izražanje negativnega odnosa do koga, navadno z vsebinsko pozitivnimi besedami*

posmrtni -a -o prid. *ki se nanaša na čas po smrti*: posmrtni otrok *otrok, ki je rojen po očetovi*

vi smrti, sin. postumni otrok; posmrtno varstvo *človekovih osebnostnih pravic npr. časti, imena, osebnega življenja, lastne podobe, osebnih spisov*

posmrtnik -a m (lat. postumus) *posmrtni otrok*
***posmrtnina** -e ž *denarna pomoč, ki se izplača po smrti zavarovanca družinskim članom, ki jih je vzdrževal*

***posmrtninski** -a -o prid., v zvezi: posmrtninsko zavarovanje *zavarovanje, pri katerem se izplača določena zavarovalna vsota, če zavarovanec umre med trajanjem pogodbene dobe*
posnēmanje -a s *glagolnik od posnēmati*: posnēmanje modela, označbe *porekla proizvođa, vzorca, znamke vrsta kršitve znakov razlikovanja*

posnēmati -am *nedov. delati kaj tako, da je čemu že obstoječemu podobno ali enako, sin. imitirati*: posnēmati žig; posnēmati oblike v reklamah *nelojalna konkurenca*

posnētek -tka m 1. *prenos česa na določen material*: magnetofonski posnetek *preiskovalnega dejanja, poteka glavne obravnave pred sodiščem* (kaz. post.) 2. *kar je narejeno tako, da je čemu že obstoječemu podobno ali enako, sin. imitacija*: mavčni posnetek *sledov, stopinj; posnetek avtorskega dela*

posnēti -snānem *dov. prenesti kaj na določen material, da je mogoče reproduciranje*: posnēti avtorsko, kinematografsko delo; posnēti izpovedbo, sledove

posnētje -a s *glagolnik od posnēti*: posnētje avtorskega dela z instrumenti za registracijo *zvočka in slik*

pósoda -e ž, v zvezi z *na izročitev nepotrošne stvari izposojevalcu v brezplačno rabo proti vrnitvi iste stvari*: dajalec na posodo *posodnik*; dati, dobiti, izročiti, vzeti kaj na posodo

posódba -e ž (lat. commodatum) *pogodba o izročitvi nepotrošne stvari v brezplačno rabo proti vrnitvi iste stvari, sin. posódbena pogodba*

posódbeni -a -o prid., v zvezi: posódbena pogodba (lat. commodatum) *pogodba o izročitvi nepotrošne stvari v brezplačno rabo proti vrnitvi iste stvari, sin. posódba*

posoditi -sódim *dov. 1. izročiti nadomestno stvar posojilojemalcu proti vrnitvi enake količine stvari iste vrste in kakovosti*: posoditi denar 2. *izročiti izposojevalcu nepotrošno stvar v brezplačno rabo proti vrnitvi iste stvari*: posoditi stvar

posodnik -a m *kdor izroči izposojevalcu nepotrošno stvar v brezplačno rabo proti vrnitvi iste stvari, sin. komodant*

posójanje -a s izročanje nepotrošnih stvari izposojevalcu v brezplačno rabo proti vrnitvi iste stvari: posojanje avtomobilov, filmov, knjig

posojeválni -a -o prid. ki se nanaša na posojanje: posojevalni pogoji

posojeválnica -e ž podjetej, ki posoja stvari

posojilni -a -o prid. ki se nanaša na posojilo: posojilni sklad, znesek; posojilni pogoji; posojilna doba; posojilna glavnica znesek dolga; posojilna obveznost; posojilna pogodba (lat. mutuum) pogodba, s katero se posojilodajalec zavezuje, da bo posojilojemalcu izročil denar ali drugo nadomestno stvar; posojilojemalec pa, da bo vrnil enak znesek denarja oziroma enako količino stvari iste vrste in kakovosti, prim. kredit (1); posojilna terjatev; posojilna valuta posojeni denar ali druga nadomestna stvar; posojilne obresti; posojilno razmerje razmerje med posojilodajalcem in posojilojemalcem

posojilnica -e ž ustanova, ki sprejema denarne vloge in daje posojila: hranilnica in posojilnica

posojilniški -a -o prid. ki se nanaša na posojilnico: posojilniški odbor

posojilo -a s (lat. mutuum) 1. materialna sredstva, ki jih da upnik dolžniku z obveznostjo kasnejše vrnitve, prim. kredit (1): amortizacijsko posojilo dolgoročno posojilo, dano s pogojem postopnega odplačevanja; anuitetno posojilo ki se vrača v letnih obrokih; bančno posojilo ki ga da banka; brezobrestno, denarno posojilo; dolgoročno posojilo nad pet let; državno posojilo ki ga najame država; hipotekno posojilo zavarovano s hipoteko; investicijsko posojilo za investicije; javno posojilo dano državi; konsolidirano posojilo združitve več navadno kratkoročnih posojil v dolgoročno; konverzijsko posojilo združeno s prejšnjim posojilom z naknadno spremenjenimi pogoji; kratkoročno posojilo do dveh let; ljudsko posojilo; lombardno posojilo zavarovano z zastavitvijo vrednostnih papirjev, dragocenosti ali blaga, sin. posojilo na vrednostne papirje, sin. lombardni kredit; loterijsko posojilo pri katerem so nekatere številke obveznic izžrebane za dobitke; menično posojilo krito z menico; namensko posojilo pri katerem je v pogodbi določen namen, za katerega se sme porabiti izposojeni denar; nezavarovano posojilo brez kritija; notranje posojilo najeto pri domačem posojilodajalcu; obrestovano posojilo; obvezno posojilo ki ga odredi organ dr-

žave; parcialno posojilo pri katerem sme posojilodajalec namesto obresti zahtevati delež na dobičku pri poslu, za katerega je posojilo uporabljeno; potrošniško posojilo za nakup blaga za osebno porabo; premostitveno posojilo s katerim se začasno zagotovijo sredstva za izpolnitev denarne obveznosti; srednjeročno posojilo od dveh do pet let; stabilizacijsko posojilo za ustalitev, utrditev vrednosti denarja, valute; stanovanjsko posojilo; zunanje posojilo najeto v tujini; posojilo na polico ki ga izplača zavarovalnica stranki na njeno zavarovalno polico; posojilo na vrednostne papirje gl. lombardno posojilo; posojilo na zastavo; posojilo na zeleno vejo dano proti zastavitvi pričakovanega pridelka (pr. zg.); posojilo na obroke; vrnitev posojila; dati, najeti, odplačevati, razpisati, vpisati, vrniti, vzeti posojilo 2. pogodba o posojilu: podpisati posojilo

posojilodajálec -lca [-ȳc-] m kdor da, daje posojilo: obveznost posojilodajalca izročiti obljubljeni stvari

posojilodajálka -e [-ȳk-] ž ženska oblika od posojilodajalec

posojilojemálec -lca [-ȳc-] m kdor jemlje, dobi posojilo: obveznost posojilojemalca vrniti posojilo

posojilojemálka -e [-ȳk-] ž ženska oblika od posojilojemalec

posojnina -e ž izposojnina: posojnina za film, knjigo

pospeševálni -a -o prid. ki se nanaša na pospeševanje: pospeševalna služba služba, ki se ukvarja s strokovnim svetovanjem kmetovalcem, kako izboljšati in posodobiti delo

pospeševánje -a s glagolnik od pospeševati: pospeševanje izvoza, varčevanja; pospeševanje kmetijske proizvodnje

pospeševáti -újem nedov. delati, povzročati, da se kaj hitreje ali bolje razvija: pospeševati industrializacijo

pospéšiti -im dov. 1. narediti, da se kaj hitreje premika: pospešiti promet 2. narediti, povzročiti, da kaj hitreje ali bolje poteka, se razvija: pospešiti postopek 3. opomniti na izpolnitev česa: pospešiti rešitev zadeve **pospéšeni** -a -o: pospešeni postopek, promet

pospéšnica -e ž opomin k izpolnitvi česa, sin. urgenca

posréden -dna -o prid. ki poteka s posredovanjem: posredno glasovanje **posrédni** -a -o: posredni davek davek, ki ga plača potrošnik ob nakupu blaga, sin. indirektni davek; posredni

dokaz dokaz z indici; *posredni naklep naklep, pri katerem posledica kaznivega dejanja ni bila hotena, a je nastala iz drugega sovražnega namena (kaz.), sin. *indirektni naklep; posredni posestnik posestnik, čigar posest je posredna; posredni storilec kdor uporabi neodgovorno osebo za izvršitev kaznivega dejanja; posredni zastopnik zastopnik, ki nastopa v svojem imenu in na tuj račun; posredna demokracija demokracija, v kateri izvaja zakonodajno oblast skupščina predstavnikov (parlament), ki jih je izvolilo ljudstvo; posredna izjava izjava, dana drugi strani po kakem posredniku; posredna posest posest, ki jo ima tisti, ki izvršuje dejansko oblast nad stvarjo po kom drugem, npr. užitkarju, najemniku, zakupniku, shranjevalcu, izposodniku, ki mu je dal stvar v neposredno posest; posredna škoda škoda, pri kateri je med prvotnim vzrokom in posledico še kak vmesen samostojen dogodek, sin. indirektna škoda; posredna vročitev vročitev drugi osebi, ne naslovniku; posredne volitve volitve, pri katerih se volijo delegati (elektorji), ki potem izvolijo člane predstavniškega telesa; posredno zastopanje pravno ravnanje v svojem imenu in na tuj račun **posrédno** prisl.: posredno pridobiti posest pridobiti jo po volji prejšnjega posestnika

posrédnica -e ž ženska oblika od posrednik

posrédnik -a m 1. kdor posreduje pri sklepanju kupčij, sin. agent (1): borzni posrednik kdor na borzi posreduje pri sklepanju borznih poslov, sin. borzni agent, sin. borzni senzal; carinski posrednik ki je pooblaščen podati za lastnika blaga carinsko deklaracijo, sin. carinski agent; obveznosti posrednika; odgovornost posrednika 2. v zvezah: pomorski posrednik plovni agent; posrednik v gospodarstvu mešetar; obveznosti posrednika; odgovornost posrednika

posrédniški -a -o prid. ki se nanaša na posrednike ali posredovanje: posredniški posel posel, ki se nanaša na posredovanje pri sklepanju določenih pogodb ali na posredovanje za mirno reševanje mednarodnih sporov; posredniški stroški; posredniška pogodba pogodba o posredovanju; posredniška pogodba o potovanju pogodba, s katero se posrednik zavezuje, da bo v imenu in na račun potnika sklenil bodisi pogodbo o organiziranju potovanja bodisi pogodbo o eni ali več posebnih storitvah v zvezi s potovanjem ali bivanjem, potnik pa se zavezuje, da mu bo za to plačal;

posredniška provizija; posredniška storitev; posredniško plačilo plačilo posredniku za njegovo storitev

posredoválec -lca [-ȳc-] m kdor posreduje: posredovalec pri sklepanju kupčij na borzi

posredoválka -e [-ȳk-] ž ženska oblika od posredovalec

posredoválni -a -o prid. ki se nanaša na posredovanje: posredovalni urad

posredoválnica -e ž urad za posredovanje: *posredovalnica za delo

posredovalnina -e ž plačilo za posredovanje, npr. mešetarina

posredovátar -a s glagolnik od posredovati: agentsko, kreditno posredovanje; diplomatsko posredovanje; nezakonito posredovanje pri katerem kdo proti nagradi izkoristi svoj uradni ali družbeni položaj in omogoči, da se opravi ali ne opravi kako uradno dejanje (kaz.); trgovsko posredovanje; pošredovanje dela, kupčij; posredovanje za mirno reševanje sporov npr. med udeleženci v obligacijskem razmerju; posredovanje po mednarodnem pravu; posredovanje pri prostituciji (kaz.); posredovanje pri sklepanju pogodb; posredovanje v zunanjetrgovinskem prometu; nagrada za posredovanje; pogodba o posredovanju pogodba, s katero se posrednik za plačilo zavezuje, da si bo prizadeval pripraviti naročitelja in tretjo osebo do tega, da skleneta določeno pogodbo na področju gospodarstva, sin. mešetarska pogodba

posredováti -újem nedov. in dov. 1. delati, pomagati, da se doseže sporazum, soglasje v kaki stvari: posredovati med sprtna strankama; posredovati pri sklepanju pogodb 2. delati, povzročati, da je kaj mogoče: posredovati sklepanje trgovskih poslov; posredovati v zunanjetrgovinskem prometu 3. sporočati: posredovati strokovna dognanja

póst pósta m omejitev uživanja hrane: **poostri-tev zopora s postom (kaz.)

postája -e ž 1. kraj, kjer se v potniškem prometu ustavljajo javna prevozna sredstva: avtobusna, izhodna, izstopna, odhodna, končna postaja; namembna postaja postaja, do katere naj kdo pride, pripotuje; obmejna postaja; prehodna postaja zadnja postaja na progi, kjer ta prehaja z enega upravnega območja kake železniške uprave na območje druge železniške uprave; vstopna, železniška, žičniška postaja 2. a) kraj, prostor, kjer se opravlja kaka dejavnost b) organizacijska enota za kako dejavnost: mejna postaja za varstvo rastlin za

zdravstveno kontrolo rastlin v prometu čez državno mejo; mejna veterinarska postaja za veterinarskosanitarni pregled in kontrolo pošiljk, npr. živali, živalskih surovin, živalskih odpadkov, ki se uvažajo, izvažajo ali prevažajo v tranzitu; nakladalna, razkladalna postaja za tovore; oddajna postaja; **odgonska postaja za prisilno odvedbo v domovinsko občino; odkupna postaja kjer se odkupujejo določeni proizvodi; odpravna postaja s katere se odpošilja blago; radijska, radiodifuzna, radiotelevizijska postaja; reševalna postaja za nujne zdravstvene primere; sprejemna postaja ki sprejema blago za odpravo; traktorska postaja; veterinarska postaja; postaja za prvo pomoč za prvo pomoč pri nezgodah 3. organizacijska enota milice do 1. 1991: postaja milice s splošnim delovnim področjem; postaja mejne, prometne, železniške milice

postajališče -a s kraj, prostor za ustavljanje javnih prevoznih sredstev: avtobusno, železniško postajališče

postánek -nka m krajša prekinitev vožnje, navadno zaradi vstopanja, izstopanja potnikov: podaljšani, izredni podaljšani postanek ladje; postanek vozila

postáti -stánem dov. izraža, da pri osebk nastopi določeno stanje, določena lastnost: postati državlján; postati nesposoben za delo; postati polnoleten; sodba postane pravnomočna

postáva -e ž 1. kar je postavljeno kot pravilo, predpis 2. zakon (pr. zg.)

postavítev -tve ž 1. določítev koga za opravljanje kake naloge, funkcije, sin. imenovanje (2): postavítev poslanika, veleposlanika; postavítev vodilnega delavca v zveznem upravnem organu 2. v zvezi: postavítev dediča določítev dediča

postáviti -im dov. 1. narediti, da pride kaj kam z določenim namenom: postaviti stvar na ogled, naprodaj; postaviti pod prisilno upravo; postaviti pod sekvester pod prisilno upravo 2. določiti koga za opravljanje kake naloge, funkcije, sin. imenovati (2): postaviti izvedenca, kandidata za volitve, skrbnika; postaviti začasnega zastopnika (post.) 3. izraža dejanje, kot ga določa samostalni: postaviti vprašanje izvedencu, obdolžencu, prič (post.); postaviti vprašanje na dnevni red začeti ga obravnavati 4. določiti: postaviti dediča; postaviti pogoj, rok npr. v pogodbi 5. v zvezh: postaviti hipotezo formulirati možno razlagodogodka; postaviti koga izven zakona od-

tegniti mu varstvo zakona, razglasiti ga za brezpokojnega (pr. zg.) **postávljen** -a -o: nevarno postavljena stvar **postávljeni** -a -o: postavljeno pravo sprejeto po ustavno pristojnem organu

postávítveni -a -o prid., v zvezi: postavitveni dekret odločba o imenovanju na določeno dolžnost

postávka -e ž 1. znesek v knjigovodskih listinah, poslovnih knjigah v zvezi z določenim področjem, dejavnostjo: akordna postavka določba, da mora delavec doseči učinek dela v času, ki ustreza plači po tarifni postavki; aktivna postavka pozitivna postavka premoženja; bilančna postavka postavka v bilanci, npr. upravni stroški; debetna postavka pasivna postavka; kreditna postavka ki kaže znesek kredita; obračunska postavka ki se upošteva pri obračunu; odbitna postavka ki se pri odmeri davščine odšteje; pasivna postavka ki kaže dolg, primanjkljaj; pribitna postavka ki se prišteje drugemu znesku 2. kar je zapisano v določenem vrstnem redu v kakem seznamu: pristojbinska, proračunska, taksna postavka; tarifna postavka (okrajš. tar. post.)

postávljanje -a s glagolnik od postavljati: postavljanje na določeno dolžnost

postávljati -am nedov. določati koga za opravljanje kake naloge, funkcije: postavljati poslanike, veleposlanike; postavljati vodilne delavce v zveznih upravnih organih; postavljati vojaške starešine, sodnike in sodnike porotnike vojaških sodišč, vojaške tožilce

postdatíratí -am dov. navesti poznejši datum namesta pravega, ant. antedatirati: postdatirati listino

postdelíktni -a -o prid. ki se nanaša na čas po storjenem deliktu: postdeliktini ukrepi npr. varnostni ukrepi za alkoholike

posthípnótični -a -o prid. ki se nanaša na čas po hipnozi: posthipnotično stanje

postlocírani -a -o prid. ki je uvrščen za drugim(i): postlocirani upnik; postlocirana zastavna pravica

postnumerádni -a -o prid., v zvezi: postnumerandni kup kup, pri katerem je dogovorjeno plačilo kupnine v določenem roku po prejemu fakture ali blaga

postopáč -a m kdor (rad) postopa

postópanje -a s 1. glagolnik od postopati (1) 2. glagolnik od postopati (2): postopanje s kom, čim

postópati -am nedov. 1. hoditi brez cilja, name-naravati, delati: krivično postopati s kom

postópek -pka m 1. po pravnih pravilih določena dejanja, ki vodijo do pravno določene rešitve: adhezijski postopek del kazenskega postopka, v katerem kazensko sodišče obravnava oškodovancev premoženskoopravni zahtev, sin. pridružni postopek; akuzatorni postopek obtožni postopek; arbitražni postopek ki teče pred razsodiščem; artikularni postopek s pismenimi dokaznimi členi (pr. zg.); bagatelni postopek poenostavljen pravdni postopek v sporih majhne vrednosti, sin. malotni postopek; carinski postopek prijava carinskega blaga, odmera in izterjava carine; delibacijski postopek za priznanje izvršljivosti tuje pravnomočne sodne odločbe; delitveni postopek npr. pri delitvi stvari v solastniki ali skupnega premoženja; disciplinski postopek pri kršitvi delovnih obveznosti in drugih kršitvah delovne discipline; dokazni postopek s katerim se ugotavljajo dejstva, ki so pomembna za odločbo; dražbeni postopek pri prisilni ali prostovoljni javni prodaji stvari; dvostopenjski postopek ki ima dve instanci; edicijski postopek za izročitev dokaznega predmeta sodišču; enostopenjski postopek ki ima eno samo stopnjo; incidenčni postopek npr. edicijski postopek, če ima listino tretja oseba; inkvizicijski postopek kazenski postopek, v katerem so združene funkcije pregona in ugotavljanja dejstev v enem organu (pr. zg.); instanci postopek v instancah; izvršilni postopek za prisilno izvršitev zlasti sodnih odločb, ki se glasijo na izpolnitev obveznosti, in za zavarovanje terjatev; kandidacijski postopek pri kandidiranju za določeno delovno mesto, funkcijo; karalni postopek sprožen na večini na podlagi očitka (pr. zg.); kazenski postopek zoper osebo, za katero se utemeljeno sumi, da je storila kaznivo dejanje; konkurzni postopek stečajni postopek; kontumačni postopek sojenje obtoženca v njegovi nenavzočnosti; likvidacijski postopek v zvezi s prenehanjem obstoja gospodarske organizacije, npr. pri redni likvidaciji; malotni postopek gl. bagatelni postopek; mandatni postopek pravdni postopek, v katerem se izda odločba, ne da bi se preiskovala utemeljenost zahtevka in zasliliševal toženec, npr. splošni, čekovni, menični mandatni postopek; nadomestitveni postopek (lat. iudicium rescissorium sive restitutorium) stadij pri obnovi postopka, v katerem se izda nova odločba o glavni stvari (pravd. post.); nepravdni postopek v zadevah, za katerih reševanje je zakonodajalec ta postopek predpi-

sal; obnovitveni postopek ponovna izvedba pravnomočno končanega postopka iz razlogov, navedenih v zakonu; obtožni postopek sodni postopek v zvezi z obtožbo; oficialni postopek po uradni dolžnosti; *opominjevalni postopek skrajšan pravdni postopek za manjše terjatve v denarju ali drugih nadomestnih stvareh; poizvedovalni, popravljalni postopek pri izdelavi nove zemljiške knjige; poravnalni postopek ki se nanaša na poravnavo; pravdni postopek s katerim se rešuje civilno-pravni spor pred sodiščem; predkandidacijski postopek; preiskovalni postopek del kazenskega postopka; *preklicni postopek o omejitvi ali odvzemu poslovne sposobnosti; pridružni postopek gl. adhezijski postopek; pripravljalni postopek a) ki se nanaša na pripravo glavne obravnave b) stadij obnovitvenega postopka; pritožbeni postopek ki se nanaša na pritožbo zoper sodbo, odločbo, sklep; *prizivni postopek pri višjem sodišču, ki se vodi na pritožbo zoper sodbo nižjega sodišča, sin. *postopek na priziv; protestni postopek ki je v zvezi s protestom (2) (men.); razlastitveni postopek ki zadeva uradni odvzem ali omejitev premoženske pravice občanu ali civilni pravni osebi z upravnim aktom v splošno korist in proti odškodnini; razveljavitveni postopek (lat. iudicium rescindens) stadij pri obnovi pravnega postopka, v katerem se obnova dovoli in razveljavi prejšnja odločba; revizijski postopek ki je v zvezi z revizijo kot pravnim sredstvom; sanacijski postopek s katerim podjetje odpravlja vzroke izgub in povečuje trajne vire financiranja; sodni postopek ki teče pred sodiščem; stečajni postopek sodni postopek, ki se opravi glede sredstev, premoženja dolžnika, ki zaradi plačilne nesposobnosti ne more poravnati svojih obveznosti; sumarni postopek skrajšani postopek; ugovorni postopek o ugovoru zoper obtožnico; upravni postopek po katerem poslujeje upravni organi; usklajevalni postopek; zaplembeni postopek pri kazni zaplembe premoženja; zapuščinski postopek nepravdni postopek, v katerem se ugotovijo zapustnikovi dediči, zapuščinsko premoženje in upravičenci do tega premoženja; zemljiškknjizni postopek ki velja glede vpisov in izbrisov pravic ali dejstev v zemljiški knjigi; posebni kazenski, pravdni, upravni postopki; zavarovalni postopek ukrepi, ki naj zagotovijo uspeh bodoče pravde ali izvršbe; *postopek na priziv gl. *prizivni postopek; postopek o gospodar-

skem prestopku, pravnem sredstvu, prekršku; postopek za oceno ustavnosti in zakonitosti zakona, drugega predpisa; dopustnost, izločitev, mirovanje, obnova, prekinitev, združitve postopka; bistvena kršitev postopka; načela, podatki, stadiji, pomanjkljivosti postopka; začeti, uvesti, sprožiti, prekiniti, nadaljevati, obnoviti, ustaviti, končati postopek; postopek miruje (pravd. post.); postopek za izdajo zakona za sprejem zakona po zakonodajnem organu; izdati zakon po hitrem postopku sprejeti pripravljeno besedilo zakona po samo enkratni obravnavi 2. način delovanja, ravnanja: izdelovalni, obratovalni, preizkusni, proizvodni, tehnični postopek; prevzgojni postopek z mladletnikom

postópen -pna -o prid. zaporeden, sukcesiven: postopna dobava blaga

***postópnik** -a m zakon ali zakonik o postopku: civilni, izvršilni, kazenski, nepravdni, pravdni, upravni postopnik

póstpenálni -a -o prid. ki se nanaša na prestano kazen: postpenalni ukrepi; postpenalna pomoč odpuščenim obsojencem

postránski -a -o prid. ki po pomembnosti ni na prvem mestu: postranski zaslugek

postrešček -čka m kdor se poklicno ukvarja s prenašanjem prtljage: najeti postreščka

postrežba -e ž prinašanje hrane, pijače, navadno gostu: najeti sobo s postrežbo; postrežba med boleznijo nega, oskrba; pogodba o postrežbi; postrežba mladletnikom z alkoholnimi pijačami (kaz.)

postrežnina -e ž plačilo za postrežbo: gostinska postrežnina

postulacijski -a -o prid., v zvezi: postulacijska sposobnost sposobnost dati procesnim dejanjem pravno učinkovito izrazno obliko **postulacijsko** prisl.: biti postulacijsko (ne)posposoben

postulát -a m zahteva, nujnost

postúmní -a -o prid. (lat. postumus), v zvezh: postumni otrok otrok, ki je rojen po očetovi smrti, sin. posmrtni otrok; postumno delo delo, izdano po avtorjevi smrti

posvét -éta m strokovni pogovor o kaki stvari: sklicati posvet

posvetovální -a -o prid. 1. ki se nanaša na posvetovanje: posvetovalni član komisije; posvetovalni sestanek; posvetovalno mnenje, telo 2. v zvezh: posvetovalni glas glas brez pravice odločanja; posvetovalni zapisnik zapisnik o posvetovanju senata (post.); posvetovalna pravica pravica sodelovati pri določenem posvetovanju brez pravice odločanja

posvetoválnica -e ž 1. ustanova, oddelek za posvetovanje s strokovnjakom: poklicna, pravna, vzgojna, zdravniška posvetovalnica 2. prostor za posvetovanje

posvetováňje -a s 1. glagolnik od posvetovati se: zapisnik o posvetovanju senata; senat se umakne k posvetovanju; posvetovanje je tajno (post.) 2. strokovni pogovor o kaki stvari: voditi strokovno posvetovanje

posvetováti se -újem se nedov. in dov. 1. razpravljati s kom z namenom, da se pride o kaki stvari do skupne rešitve, zaključka 2. spraševati za nasvet, strokovno mnenje: posvetovati se z zagovornikom

posvojěneć -nca m kdor je posvojen: posvojenec in posvojitelj

posvojěňka -e ž posvojena oseba ženskega spola, sin. pohčerjenka

posvojilní -a -o prid. s katerim se posvoji: posvojilna pogodba

posvojítelj -a m kdor koga posvoji: posvojitelj in posvojenec

posvojíteljica -e ž ženska oblika od posvojitelja: posvojiteljica in posvojenka

posvojítev -tve ž pravni akt, s katerim se med dvema osebama ustanovi razmerje, ki ustreza razmerju med starši in otroki: enostranska posvojitev pri kateri posvoji zakonec otroka svojega zakonskega tovariša; nepopolna posvojitev sklenjena s posvojitveno pogodbo, ki je razvezljiva in ne vpliva na pravice in obveznosti posvojenca do njegovih staršev; popolna posvojitev nerazvezljiva posvojitev, ki nastane z odločbo pristojnega organa socialnega skrbstva, pri kateri med posvojiteljem in posvojencem nastanejo enaka razmerja kakor med starši in otroki in se posvojenec popolnoma izloči iz rodbine naravnih staršev; pogoji, učinek, prenehanje posvojitve; postopek za posvojitev; odločba, pogodba o posvojitvi

posvojiti -im dov. vzeti tujega otroka za svojega

posvojěni -a -o: posvojeni otrok

posvojítveni -a -o prid. ki se nanaša na posvojitve: posvojitvena pogodba; posvojitveno razmerje

pošiljaleć -lca [-úć] m pošiljatelj

pošiljální -a -o prid. ki se nanaša na pošiljanje (1): pošiljalni dolg; pošiljalni kup distančni kup; pošiljalni značaj denarnih obveznosti; pošiljalna dolžnost, obveznost

pošiljanje -a s 1. glagolnik od pošiljati (1): pošiljanje denarja, pisem; pošiljanje po pošti 2. glagolnik od pošiljati (2): pošiljanje in sprav-

ljanje oboroženih skupin za sovražno delovanje v SFRJ (kaz.)

pošiljatelj -a m kdor kaj pošilja: pošiljatelj denarja, dopisa, navodila, pisma; pošiljatelj stvari npr. pri prevoznih pogodbah

pošiljateljica -e ž ženska oblika od pošiljatelj

pošiljátev -tve ž 1. pošiljanje (1): pošiljatev računata 2. pošiljka

pošiljati -am nedov. 1. delati, da pride kaj na določeno kraj, naslov: pošiljati po povzetju proti naslovnikovemu plačilu odkupnine v dobro pošiljatelja 2. izražati željo, zahtevo, da kdo odide kam z določeno nalogo, z določenim naročilom: pošiljati čete v napad

pošiljka -e ž ustrezno opremljen predmet, stvar, ki se pošlje po pošti ali po prevozniku na podlagi pogodbe o prevozu stvari: brzovozna pošiljka ki se mora prepeljati v zelo kratkem času; darilna pošiljka; ekspresna pošiljka ki se dostavi takoj, ko prispe v naslovni kraj, sin. nujna pošiljka; knjižena pošiljka npr. priporočena pisemska pošiljka, vrednostno pismo, paket, poštna nakaznica; kosovna pošiljka v kosi; letalska pošiljka poslana z letalom; neizročljiva pošiljka ki je ni mogoče izročiti naslovniku niti vrniti pošiljatelju; nevročljiva pošiljka ki je ni mogoče vročiti naslovniku; nujna pošiljka gl. ekspresna pošiljka; odkupna pošiljka ki se vroči naslovniku proti predhodnemu plačilu odkupnine v dobro njenega pošiljatelja; paketna, pisemska, poštna pošiljka; poštno ležeča pošiljka ki se ne dostavi, ampak jo naslovnik osebno prevzame na naslovni pošti; priporočena pošiljka za katero izda pošta potrdilo o prejemu in prejem kate-re potrdi naslovnik s podpisom; tranzitna pošiljka ki se prevaža čez drugo državo v tretjo; vrednostna pošiljka z označeno vrednostjo; železniška pošiljka ki je poslana z železnico; pošiljka s povratnico s potrdilom naslovnika o sprejemu pošiljke, ki ga pošta vrne pošiljatelju; pošiljka s povzetjem odkupna pošiljka; poškodovanje pošiljke; ugotovitev istovetnosti in stanja pošiljke pri pogodbi o prevozu stvari; odpraviti, odpreti, prevzeti pošiljko; neupravičeno odpreti tujo zaprto pošiljko (kaz.); pridržati pošiljko (kaz. post.)

poškodba -e ž 1. prizadetost tkiva, organa, organizma zaradi nenadnega delovanja zunanje sile: prometna, smrtna, strelna poškodba; telesna poškodba npr. lahka, huda, posebno huda, notranja, zunanja; za življenje nevarna poškodba; poškodba pri delu; prizadeti poškodbo 2. delna okvara stvari, zaradi ka-

tere postane ta slabša, neuporabna: poškodba na vozilu 3. glagolnik od poškodovati (2): poškodba stvari

poškódbeni -a -o prid. ki se nanaša na poškodbo: poškódbeno kaznivo dejanje

poškodováneć -nca m kdor je poškodovan: zapustitev poškodovanca v prometni nezgodi brez pomoči (kaz.)

poškodováňje -a s glagolnik od poškodovati (2): poškodovanje poslovne knjige, listine ali spisa (kaz.); poškodovanje tuje stvari (kaz.); poškodovanje naravne znamenitosti ali stvari, ki je posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena (kaz.); poškodovanje uradnega pečata ali znamenja (kaz.); poškodovanje uradne listine, knjige ali spisa (kaz.); poškodovanje naprav za obrambo pred naravnimi nesrečami (kaz.); poškodovanje ali uničenje javnih naprav npr. električnih vodov, plinovodov, vodovodov, naftovodov (kaz.)

poškodováňka -e ž ženska oblika od poškodovanec

poškodováňost -i ž stanje poškodovanega: stopnja, vrsta poškodovanosti

poškodováti -újem dov. 1. povzročiti poškodbo, poškodbe: poškodovati samega sebe povzročiti si trajno telesno okvaro, npr. zaradi izmikanja vojaški službi (kaz.), sin. pohabiti samega sebe 2. povzročiti, da postane kaj slabše, neuporabno: poškodovati listine

pošta -e ž 1. podjetje, ki opravlja prenos, posredovanje pismenih sporočil, paketov, denarnih nakazil: ambulancijska pošta ki posluje v posebnem vozilu, navadno v vagonu, sin. potujoča pošta; avtomobilska pošta ki posluje v avtomobilu; carinska pošta odsek carinarnice na pošti; izmenična pošta domača pošta, ki prejema pošne pošiljke od tuje pošte; naslovna pošta ki odda pošiljko določenemu prejemniku; oddajna pošta; * pomožna pošta redna poslovna enota v manjšem kraju, kjer opravljajo le po pogodbi določene vrste poštnih storitev; potujoča pošta gl. ambulancijska pošta; sprejemna pošta ki prevzame pošiljko; upravniki pošte; pošta, telegraf, telefon (krat. pit in PTT) podjetje, ki opravlja pošne, telegrafske in telefonske storitve do l. 1995; Skupnost jugoslovanskih pošt, telegrafov, telefonov (krat. Skupnost JPPT) 2. stavba, prostor, kjer posluje tako podjetje ali njegov oddelek: oddati na pošto 3. prenos, posredovanje pismenih sporočil, paketov, denarnih nakazil: letalska pošta; povratna pošta prva možna pošta, s katero se lahko pošlje odgovor pošilja-

telju; glasovati, plačati, poslati, vročiti po pošti; odgovoriti z obratno pošto *odgovoriti s povratno pošto* 4. *poštne pošiljke, ki jih kdo (dnevno) prejema*: odpreti, pregledati pošto; diplomatska pošta *ki je carina ne pregleduje*; pisemska pošta 5. v zvezah: cevna pošta *naprava za dostavljanje pošiljk po cevi s stisnjenim zrakom*; vojaška pošta *šifrirani naslov vojaške organizacijske enote*

poštar -ja m *poštni delavec, ki dostavlja poštne pošiljke na dom, sin. pismonoša (1)*

pošten -ena -o prid. 1. *ki ravna v skladu z določeni normami, priznanimi načeli*: pošten človek 2. *ki je v skladu z določeni normami, priznanimi načeli*: pošteno izvrševanje pravice **poštēni** -a -o: poštēni izdajatelj, najditelj, pridobitelj vrednostnega papirja; poštēno izvrševanje pravice **poštēno** prist.: poštēno ravnati

poštēnje -a s *poštenost*: načelo vestnosti in poštēnja pri sklepanju, uveljavljanju in izpolnjevanju obveznosti iz obligacijskih razmerij

poštēnost -i ž *lastnost, značilnost poštēnega človeka*: poslovna poštēnost

poštēni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na pošto*: poštēni cenik *cenik ppt-storitev*; poštēni hranilni promet; mednarodni poštēni promet; poštēni paket, pečat; poštēni regal (pr. zg.); poštēni vročevalec; poštēni žig; poštēni stroški; poštēna hranilna knjižica; poštēna hranilnica *enotna finančna in hranilniška organizacija*; *poštēna pristojbina; Svetovna poštēna pogodba (konvencija); poštēna številka *števila posamezne pošte, s katero je določen njen geografski položaj*; poštēna tajnost, tarifa, vrednotnica, znamka; poštēna zveza; Svetovna poštēna zveza (angl. Universal Postal Union); poštēno povzetje; poštēno varčevanje 2. v zvezah: poštēni predal (okrajš. p. p.) *zaklenjen, navadno omarici podoban del večje regalne konstrukcije v poštēnem posloplju za spravlanje pošiljk, ki jih naslovnik sam prevzame*; poštēni tek čas, *ko je pošiljka v rokah pošte*; poštēna deklaracija *deklaracija o vsebini poštēne pošiljke*; poštēna izkaznica (fr. carte d'identit e postale) *listina, ki jo izda tuja pošta za dokazovanje istovetnosti osebe*; poštēna nakaznica *knjižena pošiljka, s katero pošiljatelj nakaže naslovniku določen denarni znesek*; poštēna storitev *prenos navadnih pisemskih, knjiženih in drugih pošiljk, predvidenih v nomenklaturi poštēnih, telegrafskih in telefonskih storitev* **poštēno** prist.: poštēno ležeča pošiljka, *ki se ne dostavi, ampak jo naslovnik osebno prevzame*

na naslovni pošti; poštēno ležeče *označba na poštēno ležeči pošiljki*

poštēnina -e ž *plačilo za poštēno storitev*: pavšalna, znižana poštēnina; oprostitev poštēnine; plačevanje poštēnine s poštēnimi znamkami, v gotovini; biti oproščen poštēnine

poštēninski -a -o prid. *ki se nanaša na poštēno*: poštēninski stroj *priprava za žigovanje z žigom, ki nadomešča poštēno znamko, sin. frankirni stroj*; plačevanje poštēnine z uporabo poštēninskega stroja

p t -i ž 1. *ozek pas zemljišča, pripravljen za hojo ali vožnjo*: dovozna pot *ki povezuje industrijske, gradbene objekte z večjo javno cesto*; gozdna pot; javna pot *ki je namenjena za uporabo vsem ljudem*; kolovozna pot *ozka pot za vprezna vozila, ki je brez zgrajenega in utrjenega vozišča*; nujna pot *pot na nepremičnino, ki nima za redno obdelavo ali uporabo potrebne potne zveze z javnim potnim omrežjem*; občinska pot *ki omogoča promet na območju občine*; poljska pot; služnostna pot *po kateri se izvršuje služnost nujne poti*; vaška, zasebna pot; zasilna pot *nujna pot*; nekategorizirane poti *v splošni rabi npr. poljske poti*; služnost nujne poti 2. *del ozemlja, prostora glede na način premikanja po njem*: pomorska, rečna, vodna pot; plovna pot *na obalnem morju, noiranjih vodah*; zračna pot *del zračnega prostora določene širine, višine in smeri, ki je določen za zračno plovbo in označen z radionavigacijskimi napravami na zemlji* 3. v zvezah: zavorna pot *zavorna razdalja* 4. *način, sredstvo za doseg časa*: diplomatska, instančna pot; legalna pot *ki je v skladu z zakonom*; pravna pot; redna sodna pot *obravnavanje zadeve v civilni pravdi*; uradna pot

pot pljanje -a s 1. *namerno odlaganje odpadkov ali drugih snovi z ladij, letal, ploščadi ali drugih umetnih objektov v morje* 2. *namerno onesposabljanje ladij, letal, ploščadi ali drugih umetnih objektov na morju tako, da pridejo pod vodno gladino* 3. *spušcanje človeka pod vodno gladino kot oblika sramotilne kazni* (pr. zg.) 4. *metanje obdolženca v vodo kot oblika božje sodbe* (pr. zg.)

pot tēci -tēčem dov. *končati se, prenehati trajati*: čas, doba, dogovor, *koncesija, mandat, pogodba, rok poteče

potegov ti se -ujem se nedov. *zelo si prizadevati za kaj*: potegovati se za mandat npr. pri volitvah; potegovati se za razpisano delovno mesto *udeleževati se ustreznega razpisa, natečaja*

pot k - ka m 1. *približevanje koncu trajanja*: potek časa, dobe, roka 2. *obstoj dejanja v prostoru in času*: potek glasovanja v senatu (post.); potek volitev

potencial -a m *zmogljivost, zmožnost*: gospodarski potencial *zmogljivost gospodarstva glede na razpoložljivi kapital, delovno silo in tehnično znanje*; kreditni potencial *materialna sredstva, ki jih lahko da kreditor*; investicijski, industrijski potencial

potencialni -a -o prid. *možni, mogoči*: potencialni kupec; potencialna nevarnost

potēpanje -a s *glagolnik od potepati se*

potēpati se -am se nedov. *hoditi iz kraja v kraj in biti brez zaposlitve*: potepati se iz delomrznosti vrsta *prekrška*

potēpt ti - m dov. *prekrsiti*: potēptati zakon (kaz.)

potēp h -a m *kdor hodi iz kraja v kraj in je brez zaposlitve*: tatovi in potepuhi

potēp ška -e ž *ženska oblika od potepuh*

potēp ški -  -o prid. *ki se nanaša na potepuhe ali potepuško življenje*

potēpuštvo -a s *potepuško življenje, potēpanje*

poterj ti -am dov. 1. *zahtevati izpolnitev obveznosti*: poterjati dolžnika 2. *drugega za drugim izterjati*: poterjati davke, dolgove, terjatve

potest t -a m (lat. potestas) *beneški zastopnik v mestnih upravah Istre od 13. stol. dalje* (pr. zg.)

potestativni -a -o prid., v zvezah: potestativni pogoj *pogoj, katerega izpolnitev je odvisna le od strankine volje*

potl čiti -im dov. *v začetku preprečiti razvoj, potek česa*: potl čiti upor, preiskavo

potna listina -e -e ž a) *dokument, s katerim imetnik med prebivanjem v tujini dokazuje svojo istovetnost in državljanstvo, npr. potni list, pomorska ali broderska knjižica državljana SFRJ* b) *potni dokument tujca, dokument, ki se izda po mednarodni pogodbi, npr. beguncu, osebi brez državljanstva*: izguba, odvzem, pogrešitev, potne listine; izdati, zadržati, zamenjati potno listino; podaljšati veljavnost potne listine

potni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na pot, potovanje*: potni dokument; potni list → *potni list*; potni nalog *listina, s katero se kdo pooblašča za določeno službeno potovanje*; potni pavšal, predujem, račun; potni stroški *stroški za določeno službeno potovanje*; potna knjiga *letala*; potna listina → *potna listina* 2. v zvezah: potna služnost *pravica hoditi, gnati živino, voziti po tujem zemljišču*

potnica -e ž *ženska oblika od potnik*

potnik -a m *kdor potuje*: slepi potnik a) *ki se skrije, da bi se izognil plačilu voznine* b) *ki je brez ustreznih potnih listin*; trgovski potnik *delavec v proizvodnem ali trgovskem podjetju, ki v okviru pooblastila sprejema naročila in sklepa prodajne pogodbe*; pogodba o prevozu potnikov, stvari *prevozna pogodba*

potni list -ega -a m 1. *dokument, s katerim se dovoljuje prehod čez državno mejo*: diplomatski, otroški, službeni potni list; skupni potni list *za najmanj pet in največ petdeset oseb, ki velja samo za eno potovanje*; potni list za posameznika 2. v zvezah: živinski potni list *potrdilo o zdravstvenem stanju, izvoru in lastništvu živali*

potniški -a -o prid. *ki se nanaša na potnike*: potniški prevoz, promet, vlak; potniška blagajna *prostor za prodajo vozovnic na postaji*; potniška ladja, prtljaga; potniško letalo

potok - ka m *manjša, v strugi tekoča voda*: gojitveni potok

potomec -mca m *sorodnik v ravni navzdoljni črti, sin. descendent, ant. prednik*: krvni, neposredni, posredni potomec; nezakonski, zakonski potomec

pot mka -e ž *ženska oblika od potomec*

pot mstvo -a s *sorodstvo v ravni navzdoljni črti, sin. descendentia*

potopiti -im dov. *narediti, da pride kaj pod vodno gladino*: potopiti ladjo **potopljen** - na -o: dviganje potopljenih stvari iz morja ali voda *notranjih plovnih poti*

potovalni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na potovanje*: potovalna agencija 2. v zvezah: potovalni ček (angl. traveller's cheque) *ček, ki ga izda tuja banka z nalogom banki, s katero vzdržuje poslovne odnose, da ta v svoje breme izplača lastniku čeka vsoto, natisnjeno na čeku, sin. turistični ček*

potovanje -a s *premikanje iz kraja v kraj, zlasti s prevoznim sredstvom*: krožno potovanje *pri katerem se na izhodišče ne vrača po isti poti*; skupinsko, posamično turistično potovanje; službeno, uradno potovanje; pogodba o organiziranju potovanja *pogodba, s katero se organizator potovanja zavezuje, da bo potniku priskrbel določene storitve, npr. prevoz, bivanje, potnik pa se zavezuje, da bo organizatorju plačal skupno (pavšalno) ceno*; posredniška pogodba o potovanju *pogodba, s katero se posrednik zavezuje, da bo v imenu in na račun potnika sklenil bodisi pogodbo o organiziranju potovanja bodisi pogodbo o eni*

ali več posebnih storitev v zvezi s potovanjem ali bivanjem, potnik pa se zavezuje, da mu bo za to plačal; potrdilo o potovanju potrdilo, ki ga izda organizator ali posrednik glede na pogodbo o potovanju; evidenca odrejenih uradnih potovanj npr. na sodiščih

potovati -ujem nedov. premikati se iz kraja v kraj, zlasti s prevoznim sredstvom: potovati poslovno, službeno, uradno **potujoči** -a -e: potujoči agent, obrtnik; potujoča pošta **pošta**, ki pošlje v posebnem vozilu, navadno vagonu, sin. **ambulančna pošta**

pótovka -e ž ženska, ki potuje zaradi oskrbovanja oseb z naročenim blagom

potóvnica -e ž odkazana pot: predpisana potovnica; potovnica pismonoše

potrdilni -a -o prid. s katerim se kaj potrdi, potrjuje: potrdilni odgovor, sklep; potrdilna sodba sodba višjega sodišča, ki potrjuje sodbo nižjega sodišča

potrdilo -a s 1. **potrditev, potrjevanje** 2. **listina**, s katero se kaj potrjuje: blagajniško, uradno, zdravniško potrdilo; potrdilo o brezhibnosti merila; potrdilo o deponiranih sredstvih; *potrdilo o domovinstvu; potrdilo o državljanstvu; potrdilo o izpolnjenem obveznem šolanju; potrdilo o izvoru blaga; potrdilo o izvršljivosti odločbe; potrdilo o kritju ki začasno nadomešča zavarovalno polico; potrdilo o overitvi, plačanih davkih, potovanju; potrdilo o pravnomočnosti odločbe; potrdilo o premoženjskem stanju; potrdilo o prevzemu pošiljke za prevoz; *potrdilo o siromašnosti procesne stranke; potrdilo o zdravstvenem stanju; potrdilo o vstopu v stanovanje (kaz. post.); potrdilo na podlagi kazenske evidence s katerim občan uveljavlja pravice v tujini; dati, izdati, predložiti, zahtevati potrdilo; prositi za potrdilo

potrditev -tve ž 1. **glagolnik od potrditi** (1): potrditev pričevanja, izvida in mnenja s prisego 2. **glagolnik od potrditi** (2): potrditev istovetnosti prepisa z njegovo izvorno listino prim. **overite prepisa**; potrditev pristnosti podpisa, pisave z overitvijo; potrditev sodbe, zapisnika; potrditev statuta, zaključnega računa 3. **ponovna izrazitev veljavnosti česa**: potrditev dogovora

potrditi -třdim dov. 1. **ustno, pisмено izraziti**, da je kaj povedanega, storjenega v skladu z resničnostjo: potrditi kaj kot priča; potrditi izpovedbo s prisego, ustno izjavo s pismenim potrdilom, zapisnik s podpisom 2. s **podpisom**, pečatom narediti, da postane kaj ve-

ljavno, uradno priznано: potrditi izvolitev; potrditi račun 3. s **podpisom**, pečatom izraziti, da je kaj sprejeto: potrditi prejem blaga, denarja, priporočenega pisma

potrditveni -a -o prid. ki se nanaša na potrditev: potrditvena klavzula, listina, pravica

potrěba -e ž kar obstaja, nastane zaradi odsotnosti tega, kar se zahteva, želi: krajevna, neodložljiva, uradna, življenjsko važna potreba; skupne in splošne družbene potrebe; potrebe države, gospodarstva, obrambe, preivalstva, službe; potreba po novem delovnem mestu; potrebe po plačilnih sredstvih; po službeni potrebi službeno; zadostiti potrebi; zadovoljiti potrebo

potrěben -bna -o prid. 1. **ki je v stanju, ko mora kaj dobiti glede na pomanjkanje česa**: potreben nege, podpore, pomoči, sveta, varstva 2. **ki je nujen za določeno dejavnost, uspeh, življenje**: potreben dokaz, izdatek, kapital; potrebni podatki; potrebni izdatki zagovornika, pooblaščenca; potrebni stroški npr. za vzdrževanje stvari; potrebna gotovina, investicija; potrebno blago; družbeno potrebno delo **popprečni delovni čas**, potreben za proizvodnjo določenega blaga

potrebovati -ujem nedov. biti v stanju, ko je treba kaj imeti: potrebovati denar, kapital

potrěbščina -e ž sredstvo, potrebno za delo: pisarniške, šolske potrebščine; nabaviti potrebščine

potrjevánje -a s **glagolnik od potrjevati**: potrjevanje pogodb, samoupravnih aktov

potrjevati -ujem nedov. 1. **ustno, pisμένο izražati**, da je kaj povedanega, storjenega v skladu z resničnostjo: potrjevati izpovedbe s prisego, zapisnike s podpisom 2. s **podpisom**, pečatom delati, da postane kaj veljavno, uradno priznано: potrjevati račune 3. s **podpisom**, pečatom izražati, da je kaj sprejeto: potrjevati prejem blaga, denarja, pisem

potróšek -ška m strošek, poraba: potrošek za vzdrževanje in povečanje vrednosti stvari

potróšiti -im dov. **porabiti** (1): potrošiti blago, denar **potróšen** -a -o: potrošen denar

potróšni -a -o prid. ki se nanaša na potrošnja, sin. **porabni**: potrošni material; potrošna stvar stvar, ki se z enkratno uporabo porabi, npr. denar, živila, kurjava; potrošno blago

potróšnica -e ž ženska oblika od potrošnik **potróšnik** -a m kdor kaj porablja: neposredni, posredni, končni potrošnik; veliki potrošnik npr. podjetja, zavodi; potrošnik blaga; potrošnik električne energije, zemeljskega plina; or-

ganizacija potrošnikov npr. v krajevni skupnosti

potróšniški -a -o prid. ki se nanaša na potrošnike: potrošniški kredit; potrošniška zadruga; potrošniško posojilo za nakup blaga za osebno porabo

potróšnja -e ž uporablanje materialnih dobrin za zadovoljevanje človekovih potreb, sin. **poraba** (1): proizvodnja in potrošnja

poučevánje -a s **dajanje nasvetov, napotkov**: načelo poučevanja neukih strank (post.)

poučiti -im dov. **dati nasvet, napotek**: poučiti izvedenca, obdolženca, pričo (post.); poučiti stranke o njihovih pravicah in dolžnostih (post.)

pouk -a m 1. **glagolnik od poučiti**: pravni pouk a) o pravnih posledicah procesnih dejanj, zlasti o pravnih sredstvih b) sestavni del sodne ali upravne odločbe; pouk priči, da mora govoriti resnico opozorilo (post.) 2. **organizirano, sistematično podajanje učne snovi**: dodatni, dopolnilni, predvojaški, šolski, verski, vojaški pouk

pour acquit [pur akí] fr. (plačano) pobotnica na menici

poustvarjalec -lca [-řc-] m oseba ali umetniški ansambel, ki umetniško uprizarja, recitira, deklamira, poje, igra, pleše ali kako drugače izvaja književno, glasbeno ali drugo umetniško delo: vsebina pravic poustvarjalca; prenos, trajanje, uveljavljanje, varstvo pravic poustvarjalca

povėčanje -a s **glagolnik od povečati**: povečanje davka; povečanje dednega deleža dednega deleža zapustnikovega zakonca, staršev, ki nimajo potrebnih sredstev za življenje; povečanje kupne moči, nevarnosti, pokojninskega odstotka, proračuna, stroškov, tožbenega zahtevka, vrednosti stvari

povėčati -am dov. narediti, da je kaj večje

poveljavítev -tve ž naknadno nastala veljavnost prvotno neveljavnega pravnega akta, sin. **konvalescenca**, sin. **konvalidacija**: poveljavítev pravnega posla; poveljavítev zakonske zveze

poveljavíti -im dov. **naknadno narediti veljavno**, kar prvotno ni bilo veljavno: poveljavíti pravni posel; poveljavíti zakonsko zvezo; poveljavíti neveljavno dejanje v postopku

povėlje -a s, v zvezi: *plačilno povelje plačilni nalog v opominjevalnem postopku

povėljevánje -a s **glagolnik od poveljevati**: poveljevanje v armadi

povėljevati -ujem nedov. **opravljati vodilne funk-**

cije v vojaški enoti, ustanovi: poveljevati obo-roženim silam

povėljník -a m kdor poveljuje: vrhovni poveljnik obo-roženih sil; poveljnik ladje; poveljnik letala vodja letala

povėljevstvo -a s skupina vojaških starešin, ki poveljuje vojaški enoti ali skupini enot: armadno, enotno, garnizijsko, mestno poveljevstvo

poverilni -a -o prid., v zvezah: poverilna pogodba mandatna pogodba; poverilno pismo (fr. lettres de créance) **pooblastilna listina**, ki jo akreditirani diplomatski predstavnik ob nastopu službe izroči poglavarju tuje države, sin. **akreditivno pismo**

poverilnica -e ž, v zvezi: diplomatska poverilnica poverilno pismo

povėriti -im dov. 1. **naložiti komu kaj**: poveriti komu delo, nalogo, sestavo vlade, vodstvo; poveriti komu nadzorstvo, zastopstvo 2. **pooblastiti koga poverjeni** -a -o: poverjeni diplomatski predstavnik diplomatski predstavnik, ki je akreditiran v tuji državi; poverjeni organ

povėrjenik -a m 1. **komur je poverjen kakšen posel**: *sodni poverjenik npr. notar, ki mu je poverjena oprava **zapuščinske obravnave** 2. **predstojnik upravnega organa**: *poverjeniki Narodne vlade za Slovenijo 1. 1918

povėrjeniški -a -o prid. ki se nanaša na poverjenike: poverjeniški položaj; poverjeniška funkcija

povėrjeništvó -a s organ državne uprave za vodenje posameznega področja javne uprave: poverjeništvó Narodne vlade za Slovenijo 1. 1918

povėzanost -i ž lastnost, značilnost povezane-ga: dohodkovna, pogodbená, poslovna, pravna povezanost; prometna povezanost; povezanost interesov

povėšanje -a s 1. **glagolnik od povišati** (1): povišanje cen, davščin, osebnih dohodkov, stroškov 2. **glagolnik od povišati** (2): povišanje vojaške osebe v višji čin

povėšati -am dov. 1. **spraviti z nižje stopnje na višjo glede na količino, intenzivnost**: povišati cene, davke, plače 2. **narediti, da preide kdo z nižjega službenega mesta na višje**: povišati oficirja; povišati diplomatsko predstavništvo v veleposlaništvó

povėšek -ška m vsota denarja, za katero se kaj poviša: periodični povišek plače; povišek prejemkov, vrednosti

povòd -òda m kar ima za posledico kako dogajanje, delovanje: povod za hišno, osebno prei-

- skavo; povod za izdajo zakona (lat. *occasio legis*); povod za napad, preiskovalno dejanje, pretep, spor, žalitev; povod za uvedbo kazenskega postopka; dati, imeti povod
- povódenj** -dnji ž 1. *razlitje velike količine vode po kaki površini*: povzročitev povodnji (kaz.); škoda od povodnji; tatvina ob povodnji (kaz.)
2. *voda ob takem razlitju*: povodenj odtoka
- povódje** -a s glavni vodotok z vsemi pritoki: povodje Save
- povójni** -a -o prid. *ki se nanaša na čas po vojni*: povojna obnova
- pòvpoglednica** -e ž, v zvezi: trata povpoglednica *menica*, ki zapade določen dan po vpogledu, sin. *menica povpoglednica*
- povpraševanje** -a s izražanje pripravljenosti kupiti kaj, izposoditi si kaj: povpraševanje po blagu, denarju, kreditu, devizah, vrednostnih papirjih; zakon ponudbe in povpraševanja pravilo, po katerem se cene oblikujejo pod vplivom ponudbe in povpraševanja; ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem; presežno povpraševanje *ki presega ponudbo*
- povpreček** -čka m *povprečje*
- povprečje** -a s srednja vrednost dveh ali več istovrstnih količin: letno, mesečno povprečje
- povprečni** -a -o prid. *ki izraža srednjo vrednost dveh ali več istovrstnih količin*: povprečni donos, osebni dohodek, preračun, prispevek, tečaj; povprečna cena *ki je določena po povprečju prodaj v določenem času*; povprečna taksa *taksa v stečajnem, zapuščinskem postopku*; povprečna vrednost
- povprečnina** -e ž 1. *povprečno povračilo, nadomestilo namesto posameznih dajatev*, sin. *pavšal*: potna povprečnina 2. *del stroškov kazenskega postopka*: določiti povprečnino
- povprečninski** -a -o prid. *ki se nanaša na povprečnino*
- povračilni** -a -o prid. 1. *ki se nanaša na povračilo (1)*: povračilni zahtevek; povračilna obveznost, pravica, terjatev; povračilne obresti *obresti, ki jih mora plačati, kdor rabi tujo glavnico v svojo korist brez pravne podlage* 2. *ki se nanaša na povračilo (2)*, sin. *retorzij-ski*: povračilna carina
- povračilo** -a s 1. *glagolnik od povrniti (1)*: carinsko povračilo *povračilo carine*; povračilo davščin, potnih stroškov; povračilo glavnice, škode; povračilo stroškov zaradi ločenega življenja; naložiti komu povračilo stroškov 2. *glagolnik od povrniti (2)*: povračilo zla z zlom kot namen kaznovanja (pr. zg.) 3. *kar se da, dobi za kaj drugega, pričakovanega*: pavšal-

no, polno, pravično, zakonito povračilo; povračilo za izgubljeni zaslužek 4. *pravno dopustno, a neprijazno dejanje kake države kot odgovor na enako dejanje druge države* (mednar. pr.), sin. *retorzija (2)*

povračljiv -a -o prid. *ki se da povrniti*: povračljiva izguba, škoda

povrátek -tka m 1. *vrnitev (1)*: povratak izseljenca; povratak z dela 2. *storitev kaznivega dejanja, potem ko je storilec že bil obsojen zaradi kaznivega dejanja*: posebni povratak *ponovitev istovrstnega kaznivega dejanja*, sin. *specialni povratak*; specialni povratak *gl. posebni povratak*; splošni povratak *storitev kaznivega dejanja, katerega storilec je že bil obsojen zaradi kakršnegakoli kaznivega dejanja*; enkratni povratak *storitev kaznivega dejanja, katerega storilec je bil pred tem obsojen samo enkrat*; večkratni povratak *storitev kaznivega dejanja, katerega storilec je bil pred tem obsojen najmanj dvakrat*

povratni -a -o prid., v zvezah: povratni kup *kup s povratno prodajo*; povratni pripad *zajma vrnitev pravice do razpolaganja s predmetom zajma fevdnemu ali zemljiškemu gospodu* (pr. zg.), prim. *devolucija (2)*; povratni storilec *kaznivega dejanja povratnik (2)*; povratni učinek *predpisa lastnost predpisa, da ima veljavnost za nazaj*; povratni uvoz; povratna carina *carina, ki se vrne ob izvozu izdelka, narejenega iz uvožene surovine ali polizdelka, za katere je bila plačana uvozna carina*; povratna cesija *odstop terjatve cesionarja cedentu*, sin. *recesija (2)*; povratna dajatev; povratna embalaža *embalaža, ki jo je treba vrniti*; povratna menica *menica, ki je izdana iz naslova regrese v izterjavo menične vsote iz kake druge menice*; povratna pošta *prva možna pošta, s katero se lahko pošlje odgovor pošiljateljju*; povratna vozovnica *vozovnica za vožnjo od izhodišča do cilja in nazaj*; pravica povratne prodaje *pravica kupca, da prodajalcu proda stvar nazaj*

povratnica -e ž 1. *potrdilo naslovnika o sprejemu pošiljke, ki ga pošta vrne pošiljateljju*: poštna povratnica 2. *ženska oblika od povratnik (1)* 3. *ženska oblika od povratnik (2)*

povratnik -a m 1. *kdor se iz kraja začasnega bivanja vrne domov*: izseljenci povratniki 2. *kdor je že bil obsojen in stori novo kaznivo dejanje*: enkratni, večkratni povratnik

povratništvo -a s *dejstvo, pojav, da že obsojeni stori novo kaznivo dejanje*: vzroki povratništva

povrnitev -tve ž *vrnitev, povračilo*: povrnitev stroškov, stvari, škode; povrnitev škode zaradi neupravičene obsojbe ali neutemeljene odvzema prostosti (kaz. post.)

povrniti -vřnem dov. 1. *dati komu kaj kot nadomestilo, odškodnino za kaj*: povrniti pravdne stroške; povrniti škodo 2. *narediti določeno dejanje zaradi enakega dejanja, ukrepa, ki ga je prej storil kdo drug*: povrniti zlo z zlom (pr. zg.)

površina -e ž 1. *del zemeljskega površja z določeno namembnostjo, uporabnostjo*: gozdna, kmetijska, obdelana, obdelovalna, vodna, zaidalna, zazidana, zelena, zemljiška površina; razlastitvena površina; javne površine *npr. ulice, trgi, parkirni prostori, javni parki, zelenice, javna igrišča, pokopališča* 2. *vrhnji, zunanji del zemeljske skorje*: izkoriščanje rudnin na površini 3. *razsežnost glede na dolžino in širino*: poslovna, stanovanjska površina

površinski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na površino (2)*: površinski kop *prostor na površini zemlje, kjer se koplje ruda*; površinske vode; površinsko izkoriščanje rudnin 2. *ki se nanaša na površino (3)*: površinska enota, mera

povzétek -tka m *glavne, bistvene misli sporočila, zlasti napisanega*: povzetek sodne obravnave po predsedniku porotnega sodišča

povzétje -a s *izročitev pošiljke, za katero mora prejemnik ob prevzemu plačati določen denarni znesek*: poštno povzétje *od pošiljatelja poljubno določen znesek, ki pa ne sme prekoračiti vrednosti poslanega blaga*; pošiljka s povzétjem *odkupna pošiljka*

povzročanje -a s *glagolnik od povzročati*: protipravno pobijanje in povzročanje ran sovražniku (kaz.); povzročanje motenj na trgu z neupravičenim kopičenjem ali odtegotvanjem blaga iz prometa (kaz.)

povzročati -am nedov. *biti vzrok, da se kaj pojavlja, nastaja*: povzročati izgubo, škodo

povzročitelj -a m *kdor kaj povzroči*: povzročitelj nezgode, škode

povzročiteljica -e ž *ženska oblika od povzročitelj*: povzročiteljica nesreče

povzročitev -tve ž *glagolnik od povzročiti*: krivdna, naklepna povzročitev; povzročitev brez krivde; povzročitev nevarnosti (kaz.); povzročitev požara; povzročitev smrti iz malomarnosti (kaz.); povzročitev stečaja (kaz.); povzročitev škode; teorija *adekvatne povzročitve teorija o adekvatni vzročnosti*

povzročiti -im dov. *biti vzrok, da se kaj pojavi,*

nastane: povzročiti prometno nesrečo; povzročiti smrt, stroške, škodo

povzročitveni -a -o prid., v zvezi: povzročitveno načelo *načelo, po katerem storilec odgovarja, če je podana objektivna zveza med njegovim ravnanjem in nastalo škodo*

pozabiti -zábim dov. *ne imeti aktivno v zavesti, kje je določena stvar pozábljen* -a -o: pozabljena stvar

pozakonitev -tve ž *glagolnik od pozakoniti*: pozakonitev otroka, rojenega zunaj zakonske zveze

pozakóniti -im dov., v zvezi: pozakoniti otroka, rojenega zunaj zakonske zveze *priznati otroku, rojenemu zunaj zakonske zveze, status zakonskega rojstva z naknadno sklenitvijo zakonske zveze očeta z otrokovo materjo* v Sloveniji do 1. 1. 1977 **pozakónjeni** -a -o: pozakonjeni otrok

pözavaroválec -lca [-uc-] m *zavarovalnica, ki sklene pozavarovalno pogodbo*

pözavaroválni -a -o prid. *ki se nanaša na pozavarovanje*: pozavarovalni posel, rok; pozavarovalni pogoji; pozavarovalna organizacija, pogodba, policja; pozavarovalna premija *premijska, ki jo plačuje zavarovalnica pozavarovalnici*; pozavarovalna skupnost; pozavarovalne obveznosti, rezerve; pozavarovalno kritje; pozavarovalna sredstva

pözavaroválnica -e ž *organizacija ali skupnost, ki s pogodbo prevzame riziko ali njegov del iz zavarovalnih pogodb zavarovalnice*

pözavaroválnina -e ž *premijska za pozavarovanje*

pözavarovánc -nca m *upravičenec do koristi iz pozavarovanja*

pözavarovánje -a s *zavarovanje rizika zavarovalnice ali njegovega dela pri drugi zavarovalni organizaciji ali skupnosti za plačilo pozavarovalne premije*: pozavarovanje v pomorskem, zračnem prometu

pözavarovánka -e ž *ženska oblika od pozavarovanec*

pözavarováti -újem dov. *zavarovati riziko zavarovalnice ali njegov del pri drugi zavarovalni organizaciji ali skupnosti za plačilo pozavarovalne premije* **pözavarováni** -a -o: pozavarovani riziko; pozavarovane nevarnosti

pozícija -e ž, v zvezi: proračunska pozicija *postavka v proračunu*

pozitivistični -a -o prid. *ki se nanaša na pozitivizem*: pozitivistična šola *smer v kazensko-pravni znanosti*

pozitivizem -zma m, v zvezi: pravni pozitivizem

pojmovanje, ki enači pravo s pravnimi pravili, ki jih izdajajo zakonodajalec in drugi za to pristojni organi

pozitivni -a -o prid. 1. *obstoječi, veljavni*: pozitivni predpis, pravni red, zakon; pozitivna določba, norma, zakonodaja; pozitivno pravo *pravo, ki velja in se izvaja v določenem času, na določenem ozemlju* 2. *v zvezi*: pozitivni saldo rezultat obračuna, ki kaže, da so aktivna večja kot pasiva 3. *v zvezah*: pozitivni kompetenčni spor, pri katerem si več organov lasti pristojnost; pozitivni pogodbeni interes, ki bi jo stranka imela, če bi bila veljavno sklenjena pogodba pravilno izpolnjena, sin. *izpolnitveni interes*; pozitivni odgovor *pritrilni odgovor*; pozitivni pogoj *pogoj, pri katerem učinek nastopi, če se dejstvo uresniči*; pozitivna rešitev *rešitev, ki ugotovi zahtevku*; pozitivna služnost *služnost, pri kateri sme upravičenec služnečo stvar uporabljati ali uživati*

pozitivnopravni -a -o prid. *ki se nanaša na pozitivno pravo*: pozitivnopravna norma

poziv -a m 1. *uradno izražena zahteva, da kdo kaj stori*: posamični, splošni vojaški poziv; poziv k plačilu; poziv za nastop kazni zapora; pokoriti se pozivu 2. *zabilo*: poziv na zaslišanje

pozivati -am nedov. *izraziti zahtevo po kaki dejavnosti*: pozivati k napadalni vojni (kaz.); pozivati k protiustavni spremembi družbene ureditve (kaz.); pozivati k odporu proti odločitvam organov oblasti in samouprave (kaz.)

pozivni -a -o prid., *v zvezi*: pozivni postopek *postopek pri bremen prostem odpisu parcele* (zemlj. knj.)

pozivnica -e ž, *v zvezi*: medkrajevna telefonska pozivnica *obvestilo klicani osebi, ki nima telefona, o naročenem telefonskem pogovoru po pošti*

poznavanje -a s *vednost o določeni dejavnosti, stvari ali področju*: poznavanje predpisov

poznéjši -a -e prid. *ki se zgodi, opravi v času, ki sledi določenemu*: poznejši predpis razveljavi prejšnjega; poznejša oporoka lahko preklíče prejšnjo

pozvaneec -nca m *kdor je pozvan, da plača ček, menico*, sin. *trasat*: čekovni, menični pozvaneec

pozvati -zôvem dov. *izraziti zahtevo po kaki dejavnosti*: pozvati k miru, redu; pozvati na odgovor *poklicati na odgovor*; pozvati na plačilo *zahtevati plačilo*

požár -a m *ogjenj, ki povzroča škodo, uničuje*:

gozdni, jamski požar; nevarnost, povzročitev požara; varstvo, zavarovanje pred požarom; s požarom povzročiti splošno nevarnost (kaz.); vodenje evidenc o požarih

požarišče -a s *kraj požara*: zavarovati požarišče

požárni -a -o prid. *ki se nanaša na požar*: požarni inšpektor; požarni pas *npr. neporaščen pas ob železniški progi za zavarovanje pred požarom*; požarni varnostni ukrep; požarna inšpekcija, skupnost, straža; požarna nevarnost, ogroženost, škoda, varnost; *požarna bramba *gasilsko društvo*; požarna policija; požarno zavarovanje *zavarovanje pred požarom*

požárnovarnostni -a -o prid. *ki se nanaša na požarno varnost*: požarnovarnostni načrti, predpisi; požarnovarnostna služba, vzgoja

požíg -a m *poškodovanje, uničenje z ognjem*: *industrijski požig *npr. pri zavarovanjski goljufiji*; požig lastne, tuje stvari (kaz.)

požigálec -lca [-ųc-] m *kdor požiga*: naklepni požigalec

požigáлка -e [-ųk-] ž *ženska oblika od požigalec*

požiganje -a s *uničevanje z ognjem*: bolezensko nagnjenje k požiganju *piromanija*

požigati -am nedov. *uničevati z ognjem*: požigati dračje, travo

požúp -úpa m *podžupan v Istri* (pr.-zg.)

prábábica -e ž *stara mati očeta ali matere*

prádéd -a m *stari oče očeta ali matere*

prádrúžba -e ž *praskupnost*

prádrúžbeni -a -o prid. *ki se nanaša na pradrúžbo*: pradrúžbena ureditev

pragmátični -a -o prid. 1. *ki se nanaša na pragmatiko*: *pragmatični uslužbenec *uslužbenec, za katerega velja službena pragmatika*; *pragmatična služba 2. *v zvezi*: pragmatična sankcija a) *zakon o kaki pomembni zadevi, izdan na vladarjevo pobudo* (rim. pr.) b) *zakon Karla VI. iz l. 1713, po katerem imajo pravico nasledstva na avstrijskem prestolu tudi ženski potomci*

***pragmátika** -e ž *predpisi, pravila, ki urejajo delovna razmerja delavcev v nekaterih službah*: službena pragmatika

prákomunistični -a -o prid. *ki se nanaša na prakomunizem*: prakomunistična družba

prákomunizem -zma m *praskupnost*: življenje v prakomunizmu

práksa -e ž 1. *ustaljen način dela*: davčna, diplomatska, enotna, stalna, upravna praksa; sodna praksa a) *judikatura* b) *strokovno usposabljanje pripravnikov na sodišču*; praksa

koleba 2. *opravljanje poklica*: odvetniška, zasebna zdravstvena praksa; izvrševati prakso 3. *strokovno usposabljanje pripravnikov*: obvezna, pripravniška, sodna, upravna praksa

práktični -a -o prid. *ki se nanaša na prakso ali z njo pridobljeno znanje*: praktični izpit; praktična uporaba zakonov; praktično delo

***praktikánt** -a m *pripravnik*: konceptni praktikant *v upravnem organu*

***praktikántka** -e ž *ženska oblika od praktikant*

práktikum -a m 1. *pedagoško delo, ki obsega tudi praktične vaje* 2. *zbirka praktičnih vaj*

pránórma -e ž *izhodiščna pravna norma*

prápor -a m *zastava društva, organizacije s simboli*: društveni prapor

práskúpnost -i ž *družba pred nastopom sužnjelastništva*

prástárši -ev m, mn. *starši starega očeta ali stare matere*

právdá -e ž 1. *postopek pred sodiščem v civilnopravnem sporu*: civilna pravda; delitvena pravda *glede delitve skupne stvari ali premoženja*; intervencijska pravda *zaradi intervencije v postopku*; lastniška pravda *za priznanje lastniške pravice in izročitve stvari lastniku*; menična pravda *za uveljavljanje meničnopravnega zahtevka*; paternitetna pravda *za ugotovitev ali izpodbijanje očetovstva*; posestna pravda *zaradi motenja posesti*; preživitarska pravda; razvezna pravda *zaradi razveljavitve zakonske zveze*; tekoča pravda; zakonska pravda *glede zakonske zveze, npr. o njenem obstoju, veljavnosti, razvezi*; zapuščinska pravda *glede zapuščine*; izid, oblikovanje, tek pravde; vsečnost pravde *dejstvo, da pravda teče*, sin. *litispendenca*; združitev, razdružitev pravd; pravdo ovirajoči razlog; pravda teče; dobiti, izgubiti, končati, voditi, začeti pravdo; spustiti se, stopiti v pravdo kot intervenient; podleči, zmagati v pravdi; dognati s pravdo; napotiti oškodovanca na pravdo (kaz. post.) 2. *sodni zbor* (pr. zg.): deželna, gorska, kvatrna, mestna pravda 3. *fevdalna dajatev zemljiškemu gospodu* (pr. zg.), sin. *cenus* (3), sin. *činž*: stara pravda *obveznosti podložnikov do fevdalcev, zapisane v srednjeveških urbarjih*; mala pravda *manjša podložniška dajatev*

právdanje -a s *glagolnik od pravdati se*: pravdanje iz nagajivosti, objestnosti

právdár -ja m *kdor se rad toži, tožari*

právdarski -a -o prid. *ki se nanaša na pravdarje ali pravdanje*: pravdarska strast

právdati se -am se nedov. *večkrat, pogosto se tožiti*, sin. *tožariti se*: pravdati se zaradi meje

právdni -a -o prid. *ki se nanaša na pravdo* (1): pravdni nasprotnik, pooblaščenec, zastopnik; pravdni položaj, postopek, predpis, spis, ugovor, zadržek; pravdni stroški; pravdna sposobnost *sposobnost stranke, da ta samostojno in veljavno opravlja procesna dejanja v pravnem postopku*; pravdna stranka *tožnik, toženec*; pravdna zadeva *stvar, o kateri teče postopek*; formalno pravdo vodstvo *skrb sodišča za zunanji tek postopka*; materialno pravdo vodstvo *skrb sodišča in strank, da se zbere pravdo gradivo*; pravdo gradivo *npr. navedbe, dokazila*; pravdo dejanje; pravdo pooblastilo *pooblastilo, ki se nanaša na ves postopek*; pravdo sodišče *sodišče, pri katerem teče pravda*; pravdo upravičenec *právdni prist.*: pravdo (ne)sposoben *ki je (ni) sposoben samostojno in veljavno opravljati procesna dejanja v pravnem postopku*

právdnik -a m, *v zvezi*: **državni pravdnik *javni tožilec*, sin. *državni tožilec

právi -a -o prid. 1. *ki ni ponarejen*: pravi denar; pravi vrednostni papir; prava listina, mera, oblika, utež, vrednotnica; pravo znamenje za zaznamovanje blaga 2. *v zvezah*: pravi depozit *depozit, pri katerem je shranjevalec dolžen vrniti isti predmet*; prava vrednost *resnična vrednost*; vložiti pritožbo *o pravem času vložiti jo v pritožbenem roku*

pravica -e ž 1. *pravno zavarovana možnost, da pravni subjekt ravna na določen način*, sin. *pravno upravičenje*: absolutna pravica *ki jo je mogoče uveljavljati nasproti vsakomur*; akcesorna pravica *gl. stranska pravica*; alimentacijska pravica *do alimentov*; avtorska pravica *pravica avtorja, da premoženjsko izkoristi svoje delo, da je priznavan in navajan kot avtor*; članska pravica *ki gre komu kot pripadniku organizacije, društva*; dedna pravica *do podedovanja*; domnevna pravica *o kateri se misli, da je verjetna ali resnična*; *domovinska pravica *pristojnost v določeno obdobje do l. 1945*, sin. *domovinstvo; glasovalna pravica; imunitetna pravica *ki jo ima oseba, ki uživa imuniteto*; izbira pravica *do izbire, npr. pri alternativni obveznosti*; izjemna pravica *ki ni v skladu s splošno ureditvijo*; izločitvena pravica *da se v stečajnem postopku izločijo stvari, ki niso sredstva ali predmeti dolžnika*; izumiteljska pravica *izumiteljev glede njihovih izumov*; knjižna pravica *ki se vpi-*

suje v zemljiško knjigo; lastninska pravica → lastninska pravica; ločitvena pravica upnika do posebnega poplačila terjatve iz dolžnikovega premoženja (steč. post.); lovska pravica gojiti in loviti divjad; materialna pravica do patenta, licence, vzorca, tehnologije ipd.; nadzastavna pravica zastavna pravica na obstoječi zastavni pravici; nadzorstvena pravica pristojnega upravnega organa, da v primerih, določenih v zakonu, odpravi ali razveljavi dokončno upravno odločbo; nasledstvena pravica do nasledstva; obdolženčeva pravica npr. do obrambe; obligacijska pravica upravičenca nasproti zavezancu v obveznostnem razmerju; oblikovalna pravica da subjekt z enostranskim dejanjem vpliva na nastanek, spremembo ali prenehanje pravnega razmerja; *obrotna pravica opravljati obrtno dejavnost; obsojenčeva pravica npr. zahtevati obnovo postopka; obveznostna pravica obligacijska pravica; odkupna pravica izgovorjena pravica prodajalca, da sme prodajni predmet spet odkupiti od kupca; opcijska pravica do izbire med več možnostmi; osebna pravica ki jo ima določena oseba, npr. služnost stanovanja; osebna pravica npr. do telesne integritete, osebne in družinskega življenja, imena, pravica na lastni podobi; pogodbeno pravica ki jo ima stranka na podlagi pogodbe; poplačilna pravica do poplačila; predkupna pravica prednostna pravica pri nakupu določenih stvari, ki jih lastnik prodaja; prednostna pravica pri kateri ima upravičenec prednost pred drugimi zaradi posebnih okoliščin, sin. predpravica; premoženjska pravica npr. avtorska pravica; prenosna pravica ki se sme prenesti na drug subjekt; pridobljena pravica npr. z delom; pridržna pravica upnika zapadle terjatve, ki ima v rokah kako dolžnikovo stvar, da jo pridrži, dokler terjatev ni plačana; pripadna pravica povratni pripad fevdne pravice fevdnemu ali zemljiškemu gospodu (pr. zg.), sin. devolucija (2), prim. povratni pripad zajma; rabokupna pravica; realna pravica služnost, združena z gospodujočim zemljiščem ipd.; regresna pravica do povračila denarnega zneska, ki ga je kdo plačal za drugega; relativna pravica ki jo je mogoče uveljavljati samo zoper vnaprej določen pravni subjekt; reprezentacijska pravica potomca, da deduje delež prednika, če ta sam iz kateregakoli vzroka ne deduje, sin. vstopna pravica; retencijska pravica pridržna pravica; retraktna pravica člana določene skupno-

sti, da nepremičnino, ki jo je drug član iste skupnosti prodal nečlanu, pridobi s tem, da nečlanu povrne kupnino in stroške (pr. zg.); ribiška pravica gojiti in loviti ribe; roditeljska pravica pravica in dolžnost staršev, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok; sledna pravica avtorja, da ga doosedanji lastnik ali uporabnik izvirnega avtorskega dela obvesti o novem lastniku oziroma uporabniku (avt. pr.); služnostna pravica stvarna pravica na tuji stvari, katere lastnik je dolžen, da glede te stvari kaj trpi ali opusti; služnostni upravičenec pa je upravičen stvar v določenem obsegu uporabljati ali uživati, sin. služnost (1); stanovanjska pravica na stanovanju v družbeni lastnini; **stavbna pravica stvarna pravica imeti stavbo na tujem zemljišču, pri čemer velja pravica za nepremičnino, stavba pa za njeno pritlikino; stranska pravica ki ne more sama obstajati in je odvisna od obstoja glavne pravice, npr. poroštvo, zastavna pravica, sin. akcesorna pravica; stvarna pravica absolutna, premoženjska pravica, katere predmet je stvar, npr. lastninska, služnostna, zastavna pravica, pravica stvarnega bremena; tožbena pravica pravnega subjekta, da s tožbo zahteva pri sodišču pravno varstvo; užitvalna pravica uživati stvar, npr. pri služnosti užitka; vknjižena pravica npr. v zemljiški knjigi; volilna pravica; vstopna pravica gl. reprezentacijska pravica; zasledovalna pravica a) prodajalca, ki mu kupnina ni bila v celoti plačana, da zahteva vrnitev poslanega, a še ne prevzetega blaga, če obstaja utemeljen dvom, ali bo kupec sposoben plačati kupnino b) prodajalca, ki mu kupnina ni bila v celoti izplačana, da sme zahtevati vrnitev blaga, ki je bilo pred dnem začetka stečajnega postopka poslano iz drugega kraja dolžniku, če do omejenega dne še ni prispelo v namembni kraj oziroma ga dolžnik še ni prevzel; zastavna pravica → zastavna pravica; državljske, narodne, narodnostne, politične pravice; *radicirane pravice ki se vežejo na nepremičnine in jih sme izvajati le vsakokratni lastnik; suverene pravice; tržne pravice (pr. zg.); pravica dedovanja; pravica dela z družbenimi sredstvi; pravica glasovanja; pravica iniciative dati pobudo za kaj; pravica izbire upnika ali dolžnika glede predmeta pri alternativni obveznosti; pravica javnega nastopanja; pravica kaznovanja; pravica nedotakljivosti osebe, stanovanja; pravica pesti pravica močnejše-

ga (pr. zg.); pravica neobalnih držav do pristopa k morju in od morja ter svoboda tranzita (pom. mednar. pr.); pravica neškodljivega prehoda skozi teritorialno morje plovbe po teritorialnem morju, ki ne posega v mir, red ali varnost obalne države (pom. mednar. pr.); pravica peticije nasloviti na javni organ, ki izvršuje oblast, prošnjo za ureditev kake splošne zadeve; pravica polaganja podmorskih kablov in cevovodov na dno odprtega morja zunaj epikontinentalnega pasu (pom. mednar. pr.); pravica pomilostitve ki jo ima predsedstvo republike; pravica do pregona (kaz.); pravica pribežališča ki je zajamčena tujim državljanom in osebam brez državljanstva, ki so preganjani, npr. zaradi zavzemanja za demokratične nazore, pravice človekove osebnosti in temeljne svobosčine; pravica rabe; pravica razpolaganja pravne osebe na sredstvih v družbeni lasti; pravica svobodnega izražanja misli; pravica uporabe stanovanja do uporabe stanovanja v zasebni lasti, ki jo imetnik pridobi s sklenitvijo pismene stanovanjske pogodbe z lastnikom stanovanja; pravica upravljanja; pravica užitka; pravica veta preprečiti s svojim glasom sprejem ali izvršitev sklepa; pravica zborovanja; pravica združevanja; pravica do dela; pravica do dopusta, invalidnine; pravica do molka npr. obdolženca (kaz. post.); pravica do obrambe npr. napadenega v silobranu; pravica obdolženca do obrambe npr. v kazenskem postopku; pravica do odcepitve; pravica do odkupa npr. izvoznika do odkupa deviz; pravica do odpravnine do enkratnega izplačila, npr. ob prenehanju delovnega razmerja; pravica do odškodnine, počitka, pokojnine; pravica do okna, svetlobe, razgleda služnost; pri kateri lastnik zgradbe sme sosedu prepovedati, da bi mu s stavbo na svojem zemljišču odvzel razgled; pravica do pomoči družbene skupnosti; pravica do poplačila, povračila škode; pravica do popravka pravica delovnih ljudi in občanov, organizacij, organov in skupnosti, da se v javnem glasilu objavi popravek objavljene informacije, s katero je prizadeta njihova pravica ali interes; pravica do pregleda vojne ladje, da na odprtem morju ob določenih pogojih pregleda tujo ladjo, če je resen razlog za sum, da se ladja ukvarja npr. s piratstvom, trgovino s sužnji (pom. mednar. pr.); pravica do pregona obalne države do pregona tuje ladje, če obstajajo tehtni razlogi za domnevo, da je ta ladja kršila zakone in druge predpise te države (pom.

mednar. pr.); pravica do preskrbe, preživljanja; pravica do pritožbe temeljna ustavna pravica do rednega pravnega sredstva proti odločbam sodišč in drugih organov; pravica do ribolova na odprtem morju ki jo imajo državljanji vsake države (pom. mednar. pr.); pravica do samoupravljanja temeljna ustavna svobosčina in pravica v ustavnem sistemu SFRJ; pravica do silobrana; pravica do socialne varnosti; pravica do tolmača; pravica do upora (lat. ius resistendi) (pr. zg.); pravica do zdravstvenega varstva; pravica do stanovanja ustavna pravica občana, ki vključuje pravico pridobiti stanovanjsko pravico na stanovanju v družbeni lastnini; pravica na stvari (lat. ius in re) npr. lastninska pravica; pravica do stvari (lat. ius ad rem) npr. iz obligacijske pogodbe; pravica iz menice; pravice iz dela npr. iz zdravstvenega, pokojninskega, invalidskega zavarovanja; pravice in dolžnosti človeka in občana ki so določene v ustavi; pravice delegatov in delegacij; pravice federacije, republike, občine; pravice narodnosti, narodnostnih manjšin; pravica biti stranka v procesu; pravica voliti, biti voljen; pravica gre, pripada komu; pravica preneha, ugasne, zastara, oživi; priti do pravice; odpovedati se, odreči se pravici; dokazati, imeti, izčrpati, izgubiti, izkoristiti, izrabiti, izvrševati, konsumirati, kratiti, kršiti, lastiti si, odvzeti, okrniti, omejiti, pridobiti, pripoznati, uporabiti, ustanoviti, uveljaviti, zanikati, zmanjšati pravico 2. pravičnost: zadostiti pravici; soditi po pravici

pravičen -čna -o prid. ki je v skladu z resnico, dejstvi, s priznanimi moralnimi, pravnimi načeli in pravili: pravična cena, nagrada, ocena, odškodnina, sodba; pravično obdavljenje; pravično razmerje vzajemnih dajatev **pravično** prisil.: pravično soditi; pravično spreminiti pogodbeno pogoje zaradi spremenjenih okoliščin

pravičnost -i z zavestno prizadevanje priznati vsakomur, kar mu gre po moralnih in pravnih načelih: odgovornost iz pravičnosti npr. odgovornost neprištevne osebe, ki ima premoženje, za povzročeno škodo, če odškodnine ni mogoče dobiti od tistega, ki bi jo bil moral nadzorovati; soditi po načelih pravičnosti

pravilen -lna -o prid. 1. ki je v skladu z resničnostjo, dejstvi: pravilen podatek 2. ki je v skladu z določenim pravilom, normo: pravilen postopek, potek obravnave, račun; pravilna bi-

lanca, cena, cenitev, listina, ocena, odločba; pravilna odmera npr. davkov, pokojnine, stroškov; pravilna razlaga in uporaba zakona; pravilno besedilo npr. pogodbe, listine, zakona; pravilno izvrševanje zakonov; pravilno obdavčenje pravilno prist.: pravilno pooblaščen zastopnik; pravilno povabljen stranka; pravilno sklicana seja

pravilnik -a m podzakonski pravni predpis, ki razčlenjuje posamezne določbe zakona, drugega predpisa ali splošnega akta za njegovo izvrševanje: tarifni pravilnik za obračunsko tarifo; železniški signalni pravilnik; pravilnik o delitvi dohodka in osebnega dohodka; pravilnik o delovnih razmerjih; pravilnik o izvrševanju kazni zapora; pravilnik o registru družtev; pravilnik o sodnih izvedencih; pravilnik o stalnih sodnih cenilcih, tolmačih

pravilo -a s 1. kar določa, kakšno sme, mora biti kako ravnanje: dokazno pravilo po katerem tisto, kar je v javni listini določeno ali potrjeno, velja za resnično, dokler se ne dokaže nasprotno (pravd. post.); družbeno, organizacijsko, pravno, procesno pravilo; perceptivno pravilo ki kaj zapoveduje; permisivno pravilo ki kaj dovoljuje; prohibitivno pravilo ki kaj prepoveduje; izjema od pravila 2. mn. celota določil za delovanje, potek česa: društvena pravila; vzorčna pravila; zadržna pravila; pravila igre na srečo; pravila socialistične morale; pravila za razlago zakona; ravnanje se po pravilih; pravila izkustva, stroke, znanosti

pravna dobróta -e -e ž ugodnost, ki jo daje zakon izjemoma, npr. oprostitev od dolžnosti pričevanja proti bližnjim sorodnikom: *pravna dobróta inventarja (lat. beneficium inventarii) zakonska ugodnost popisa zapuščine, po kateri se odgovornost za zapuščinske dolgove omeji na vrednost zapuščine (ded. pr.), sin. *pravna dobróta popisa zapuščine; pravna dobróta popisa inventarja; odredi se pravni dobroti; opozoriti pričo na pravno dobroto

pravna oseba -e -e ž skupina posameznikov ali premoženjski sklad, ki jima pravni red kot družbeni tvorbi priznava lastnost pravnega subjekta: civilna pravna oseba npr. verska skupnost, društvo, ant. družbena pravna oseba; družbena pravna oseba ki rapolaga z družbenim premoženjem ali opravlja družbeno pomembno dejavnost, npr. zadruga, krajevna skupnost, ant. civilna pravna oseba; pravna sposobnost pravne osebe; odgovornost pravne osebe za škodo ki jo povzroči njen organ

tretji osebi v zvezi z opravljanjem svojih funkcij; *korporacije in ustanove kot pravne osebe; *pravne osebe javnega in zasebnega prava

pravni -a -o prid. ki se nanaša na pravo: pravni akt izjava volje pravnega subjekta za dosego dopustnega in mogočega pravnega učinka; pravni dogodek dogodek s pravnim učinkom, npr. potek roka, rojstvo, smrt; pravni institut določen družbeni odnos in pravne norme, ki ga opredeljujejo, npr. lastnina, dedovanje, pomilostitev, sin. pravna ustanova; pravni jezik jezik oblikovalcev splošnih pravnih aktov, razlagalcev in uporabnikov prava ter pravne teorije; pravni konzultant pravni svetovalec; pravni naslednik kdor neposredno po kom pridobi njegovo premoženje ali določeno pravico, sin. naslednik (3); pravni naslov razmerje pravic in dolžnosti med strankama; pravni nasvet npr. odvetnika, sodišča stranki; pravni običaji neuzakonjena pravila za ravnanje, ki so postala obvezna na podlagi njihovega daljšega uporabljanja; pravni pojemi; pravni pomen vsebina pravnega izraza, npr. darila med zaročencema (pr. zg.); pravni posel → pravni posel; pravni pouk a) pouk o pravnih posledicah procesnih dejanj, zlasti o pravnih sredstvih b) sestavni del sodne ali upravne odločbe; pravni prednik kdor neposredno prenese premoženje ali določene pravice na drugega; pravni pregovor kleno, v ustaljeni obliki izraženo pravno pravilo; pravni promet prenos pravic od enega subjekta na drugega na podlagi sporazuma; pravni razlog pogodbe (causa) pravno izoblikovan poslovni namen za nastanek razmerja pravic in obveznosti med strankama, ki se objektivno udejanja z izpolnitvijo pogodbenih obveznosti, sin. pravna podlaga pogodbe; pravni red celota pravnih pravil, vsebovanih v pravnih aktih, in pravnih razmerij, v katerih pravni subjekti ta pravila uresničujejo; pravni rek pravni pregovor; pravni sistem celota splošnih in abstraktnih pravnih pravil, ki veljajo v določenem času na določenem ozemlju; pravni spomenik ohranjeno staro pravno besedilo; pravni spor; pravni status položaj, ki ga ima kdo glede na pravni red v določeni skupnosti; pravni subjekt nosilec pravic in dolžnosti v pravnih razmerjih; pravni svetnik naziv višjega, vodilnega pravnega delavca; pravni študij; pravni temelj obtožbe pravna kvalifikacija kaznivega dejanja; pravni učinek npr. zastaranja; pravni vir pojem, ki vključuje mate-

rialne, formalne in spoznavne vire prava; pravni zastopnik kdor opravlja pravne posle ali pravna dejanja za drugega; pravni značaj lastnost, pomen, učinek ravnanja; pravna analogija uporaba načel pravnega sistema za zakonsko neurejen primer; pravna definicija vsebinska določitev pravnega pojma; pravna dobrina dobrina, ki jo varuje pravni red; pravna dobrota → pravna dobrota; pravna dogmatika način sistematične obdelave pravnih norm; pravna določba; pravna domneva verjetno dejstvo, ki se po pravnem predpisu upošteva kot resnično; pravna država država, v kateri je delovanje državnih organov pravno vezano, sodstvo in uprava sta podrejena ustavi in zakonom; pravna fakulteta najvišja znanstvena in izobraževalna ustanova na področju pravnih znanosti; pravna fikcija neresnično, ki se po pravnem predpisu šteje kot resnično, npr. otrok, ki je že spočet ob uvedbi dedovanja, velja za rojenega, če se kasneje rodi živ; pravna filozofija; pravna kontinuiteta neprekinjenost pravnega stanja; pravna korist osebna ali premoženjska korist, ki jo pravo varuje, sin. interes (2); pravna kvalifikacija podreditev dejanskega stanja pravni normi; pravna napaka na prodani stvari dejstvo, da ima tretja oseba pravico na stvari, ki izključuje, zmanjšuje ali omejuje pridobiteljevo pravico; pravna nemožnost; pravna norma pravno pravilo, predpis; pravna opredelitev pravna definicija; pravna oseba → pravna oseba; pravna paremija pravni pregovor; pravna podlaga pogodbe gl. pravni razlog pogodbe; pravna pomoč opravi in dejanja pri uveljavljanju in varstvu zakonitih pravic in koristi občana ali pravne osebe; pravna pomoč odvetnika stranki; pravna pomoč organa neuki stranki (post.); pravna pomoč med domačimi organi; mednarodna pravna pomoč; pravna posledica obsodbe npr. izguba določene pravice; pravna praznina družbena razmerja, ki niso zajeta s splošnimi in abstraktnimi pravnimi pravili in se zato urejajo s posamičnim pravnim aktom, npr. s sodbo; pravna presoja; pravna sankcija a) pravnoveljavno določilo v pravni normi o posledicah njegove kršitve, sin. sankcija (2) b) pravna posledica, prisilno sredstvo po sili zakona ali po dogovoru za določeno protipravno dejanje, sin. sankcija (3) 3. pravna posledica, prisilno sredstvo po sili zakona ali po dogovoru, sin. pravna sankcija (b); pravna sistematika notranja razporeditev pravnih institutov ozi-

roma pravnih disciplin; pravna sposobnost sposobnost biti nosilec pravic in pravnih dolžnosti; pravna subsumpcija pravna kvalifikacija; pravna šola pravna znanstvena smer in skupnost njenih zastopnikov, npr. naravno-pravna šola; pravna tehnika pravila in znanja o tem, kako na najboljši način oblikovati in uporabljati pravo; pravna teorija posplošitev znanstvenih spoznanj na področju prava; pravna terminologija celota terminov pravne stroke, sin. pravno izrazje; pravna ureditev; pravna ustanova gl. pravni institut; pravna veda veda o pravnih pravih in pravicah, sin. pravo (2); pravna zgodovina panoga pravne znanosti, ki proučuje razvoj prava; pravna znanost znanost, ki proučuje pravo; pravne storitve npr. pravni nasveti, zastopanje, zagovor strank; služba pravne pomoči; pravno dejanje dejanje, ki ima pravne posledice, npr. pravni posel, delikt; pravno izrazje gl. pravna terminologija; načelno pravno mnenje pravno mnenje o vprašanju, ki je pomembno za enotno uporabo splošnih pravnih aktov in jih sprejemajo občne in skupne seje vrhovnih sodišč in zveznega sodišča; pravno napolilo izrek izkušenih mož o veljavnem pravu (pr. zg.); pravno nasledstvo pridobitev premoženja ali določenih pravic neposredno po kom drugem, sin. nasledstvo; pravno pravilo pravilo za vedenje in ravnanje v družbenem razmerju; pravno prisiljevanje prisiljevanje po sankciji, ki jo določa pravna norma; pravno razmerje razmerje med subjekti, urejeno s pravnimi normami; pravno sklepanje; pravno sredstvo → pravno sredstvo; pravno stanje; pravno upravičenje pravno zavarovana možnost, da pravni subjekt ravna na določen način, sin. pravica (1); pravno varstvo varstvo, ki ga uživa posameznik kot stranka pravnega razmerja pred sodiščem ali drugim pravnim organom; pravno vprašanje ugotovitev pravne norme in možnosti podrediti ji določeno dejansko stanje; razčleniti pravne pojme pravno prist.: pravno obvezen, odločilen, pomemben, pomoten, sposoben, veljaven, zaščiten, zavarovan; pravno oblikovati

pravnica -e ž ženska oblika od pravnik

pravnik -a m 1. kdor konča višjo pravno šolo 2. v zvezi: diplomirani pravnik kdor konča pravno fakulteto

pravni pôsel -ega -sla m izjava volje, ki ima v skladu s pravnim redom za posledico nastanek, spremembo ali prenehanje civilnega pravnega razmerja: akcesorni pravni posel

stranski posel, npr. poročena pogodba; brezoblični pravni posel gl. *neoblični pravni posel*; dvostranski pravni posel *pri katerem je potrebno soglasje dveh ali več strank*, npr. pogodba; enostranski pravni posel *ki nastane že po izjavi volje ene stranke*, npr. oporoka; glavni pravni posel npr. *posojilna pogodba*; izpodbojni pravni posel *ki se da izpodbijati*; navidezni pravni posel *ki je sklenjen le navidez in ne izraža resnične volje strank*, sin. *simulirani pravni posel*; neoblični pravni posel *ki ni vezan na določeno obliko*, sin. *brezoblični pravni posel*; neobstoječi pravni posel *ki ni nastal ali ki ne obstaja več*; neodplačni pravni posel *za katerega ne obstaja nasprotna dajatev izpolnitelja*; neveljavni pravni posel *ki je ničen ali izpodbojen*; nični pravni posel *ki ne izpolnjuje nujnih pogojev za svoj nastanek*; odplačni pravni posel *pri katerem dobi ena stranka od druge nasprotno dajatev*; simulirani pravni posel gl. *navidezni pravni posel*; pravni posel dednega prava npr. *naprava oporoke*; pravni posel družinskega prava npr. *sklenitev zakonske zveze*; pravni posel obveznostnega prava npr. *prodajna pogodba*; pravni posel premoženjskega prava *ki se nanaša na premoženje pravnega subjekta*; pravni posel stvarnega prava npr. *prilastitev, izročitev*; pravni posel med živimi (lat. *negotium inter vivos*) *ki naj se uresniči, dokler so stranke še žive*; pravni posel za primer smrti (lat. *negotium mortis causa*) npr. *oporoka*; gospodar (pravnega) posla (lat. *dominus negotii*) *stranka, katere posel se opravlja pri poslovodstvu brez naročila* (rim. pr.), sin. *poslovni gospodar*

právníški -a -o prid. *ki se nanaša na pravnike*: pravniški jezik, poklic; pravniška izobrazba; pravniško izražanje

pravnomôčen -čna -o prid. *ki se ne da več izpodbijati s pravnim sredstvom*: pravnomočna odločba **pravnomôčno** prist.: pravnomočno razsojena zadeva

pravnomôčnost -i ž lastnost, značilnost pravnomočnega: formalna pravnomočnost neizpodbojnost odločbe z rednimi pravnimi sredstvi; materialna pravnomočnost vezanost strank in sodišča na vsebino sodne odločbe in prepoved ponovnega sojenja o isti zadevi; pravnomočnost obtožnice (kaz. post.); pravnomočnost upravne odločbe *če ni dovoljena pritožba in ni mogoč upravni spor*

právnopolitični -a -o prid. *ki se nanaša na državno ali samoupravno urejanje družbenega*

dogajanja: pravnopolični nagib, pomen; pravnopolični oziri, razlogi

právnó sredstvo -ega -a s a) *procesno dejanje stranke, s katerim se zahteva, naj pristojni organ preizkusi pravilnost in zakonitost izdane odločbe, jo razveljavi ali spremeni* b) *pritožba, revizija ipd., s katero se lahko izpodbija sodba, sklep, odločba*: devolutivno pravno sredstvo *o katerem se odloča na višji stopnji*; dvostransko pravno sredstvo *ki daje obema strankama možnost prispevati procesno gradivo za odločanje o njem*, npr. *pritožba zoper sodbo*; enostransko pravno sredstvo *ki se obravnava le z vlagateljem*, npr. *pritožba zoper sklep*; izredno pravno sredstvo *ki je dovoljeno proti pravnomočnim sodnim odločbam*; redno pravno sredstvo *ki je dovoljeno proti še ne pravnomočnim sodnim odločbam*; suspenzivno pravno sredstvo *ki odloži nastop formalne pravnomočnosti odločbe*; umik pravnega sredstva; odpoved pravnemu sredstvu; odgovoriti se, ugoditi pravnemu sredstvu; vložiti, umakniti, zavreči, zavrniti pravno sredstvo

právnó zgodovínski -a -o prid. *ki se nanaša na pravno zgodovino*: pravnozgodovinski viri

právo -a s 1. *pravila za vedenje in ravnanje, ki jim daje država; prisilno moč, da varuje svoj družbeni red*: avtonomno pravno *ki je v samostojni pristojnosti nedržavnih subjektov*, npr. *samoupravno pravno*; avtorsko pravno *pravni predpisi, ki urejajo pravice in dolžnosti avtorjev glede njihovih avtorskih del*; carinsko pravno *pravni predpisi, ki urejajo carinjenje blaga in njegovo kontrolo*; civilno materialno pravno *ki ureja osebna in premoženjska razmerja med pravnimi subjekti*; civilno procesno pravno *ki ureja civilni sodni postopek*; čerkovno pravno *pravni predpisi o čeku in o poslovanju z njim*; davčno pravno *pravni predpisi, ki urejajo obdavčevanje*; dedno pravno *ki ureja prehod premoženja od zapustnika na dediča*; delovno pravno *ki ureja delovna razmerja*; devizno pravno *pravni predpisi, ki se nanašajo na devize in promet z njimi*; dispozitivno pravno (lat. *ius dispositivum*) *ki velja, če se stranki v konkretnem primeru drugače ne sporazumeta*, sin. *popustljivo pravno*, ant. *kogentno pravno*; domače pravno *države, iz katere je pravni subjekt*; domovinsko pravno **a)** *ki velja v državi stranke* (mednar. zas. pr.) **b)** **ki ureja domovinstvo*; društveno pravno *pravni predpisi, ki urejajo status društva in razmerja med njegovimi člani*; družinsko pravno *ki*

ureja zakonsko zvezo, izvenzakonsko skupnost, razmerja med starši in otroki, rejništvo in skrbništvo; državno pravno *ki zajema predpise o državni organizaciji, njenih najvišjih organih, o pristojnostih in razmerjih med njimi*; filmsko pravno; finančno pravno *pravni predpisi, ki urejajo zbiranje, varovanje in razdelitev sredstev za družbene potrebe*; fiskalno pravno *ki se nanaša na javne dajatve*; formalno pravno *procesno pravno*; interlokarno pravno *kolizijska pravila za reševanje nasprotij med več pravnimi ureditvami v državi*; javno pravno *ki ureja družbena razmerja na temelju nadrejenosti oziroma podrejenosti pravnih subjektov*, npr. *ustavno, kazensko, mednarodno javno pravno*; kazensko formalno pravno *kazensko procesno pravno*; kazensko materialno pravno *ki določa kazniva dejanja in kazenske sankcije zoper storilce takih dejanj*; kazensko procesno pravno *ki ureja kazenski postopek*; kodificirano pravno *pravni predpisi določenega področja, sistematično urejeni v enoten zakonik*; kolizijsko pravno *ki določa, katero pravno je treba uporabljati pri steku norm z različnih pravnih področij* (mednar. zas. pr.); letalsko pravno *pravni predpisi, ki se nanašajo na letalce, letala ali letalstvo*; lovsko pravno *pravni predpisi, ki urejajo varstvo, gojitev in lov divjadi ter upravljanje lovišč*; materialno pravno *civilno, kazensko materialno pravno in druga pravila, ki določajo temeljne pravice in dolžnosti pravnih subjektov*; matrimonialno pravno gl. *zakonsko pravno* (b); medrepubliško kolizijsko pravno *prim. interlokarno pravno*; menično pravno *pravni predpisi o menicah in poslovanju z njimi*; nacionalno pravno *določene države*; naravno pravno *nauk o pravicah, ki izhajajo iz človeške narave in so zato nedotakljive, neodvzemljive*; obligacijsko pravno *ki ureja civilnopravna razmerja, na podlagi katerih je dolžnik dolžen upniku kaj dati, storiti, opustiti ali trpeti*; obrtno pravno *pravni predpisi, ki urejajo položaj, pravice in obveznosti obrtnikov*; obveznostno pravno *obligacijsko pravno*; odkazano pravno (lat. *lex indicata*) *določeno s kolizijsko normo*; odškodninsko pravno *ki ureja vprašanje odškodninske odgovornosti in poravnanja škode*; osebno pravno *ki ureja osebnostne pravice fizičnih in pravnih oseb*; partikularno pravno *ki velja za določeno ožje območje*; patentno pravno *pravni predpisi, ki urejajo patentno pravico*; pisano pravno *katerega besedila obstajajo v pisni obliki*; pogodbeno pra-

vo ki ureja pogodbeno razmerja; pokrajinsko pravno *ki velja za določeno pokrajino*; pomorsko pravno *pravni predpisi o plovlbi po morju in odnosih, ki nastanejo v zvezi z njo*; popustljivo pravno gl. *dispozitivno pravno*; poravnalno pravno *ki se nanaša na poravnavo* (2, 3); pozitivno pravno *ki velja in se izvaja v določenem času, na določenem ozemlju*; precedenčno pravno *celota sodnih odločb (precedensov), ki so v anglosaškem pravu formalni vir prava*; premoženjsko pravno *ki ureja premoženjska razmerja fizičnih in pravnih oseb*; prirojeno pravno *naravno pravno*; prisilno pravno (lat. *ius cogens*) *ki veže stranke tako, da ga tudi s sporazumom ne morejo spremeniti*; procesno pravno *ki določa pravila postopka*; prometno pravno *pravni predpisi, ki urejajo prevoz potnikov in blaga ter prenos obvestil po pošti, telegrafu, telefonu in radiu*; razlastitveno pravno *ki določa pogoje in postopek pri razlastitvi*; republiško pravno *ki velja v posamezni republiki v SFRJ*; ribiško pravno *pravni predpisi, ki urejajo gojitev, varstvo in lov rib in drugih vodnih živali*; rodbinsko pravno *družinsko pravno*; rudarsko pravno *ki ureja pravna razmerja v rudarstvu*; samoupravno pravno **a)** *ki ga ustvarjajo samoupravni subjekti* **b)** *samoupravni splošni akti*; skrbniško pravno *ki ureja dolžnosti in upravičenja skrbnikov*; sodno pravno *pravni predpisi, ki urejajo organizacijo in dejavnost pravosodnih organov*; sosedsko pravno *ki ureja razmerja med sosednjimi lastniki nepremičnin*, npr. *glede imisij*; stanovaljsko pravno *pravni predpisi, ki se nanašajo na stanovanja, njihovo uporabo in na stanovanjsko gospodarstvo*; statusno pravno *pravna panoga, ki ureja status določenih subjektov*, t. j. *fizičnih oseb, gospodarskih organizacij*; statutarno pravno *ki je urejeno s statuti*; stečajno pravno *ki ureja način prenehanja delovne organizacije ali obratovalnice samostojnega obrtnika, če nista sposobni izpolnjevati svojih obveznosti proti upnikom*; stvarno pravno *ki ureja razmerja med ljudmi glede stvari*; tiskovno pravno *pravni predpisi, ki se nanašajo na tiskane stvari*; transportno pravno *pravni predpisi, ki urejajo prevoz ljudi, prevoz ali prenos blaga na drug kraj*; trgovinsko pravno *pravni predpisi, ki se nanašajo na trgovino ali na trgovanje*; unificirano pravno *poenoteno, izenačeno pravno*; upravno pravno *pravni predpisi, ki urejajo organizacijo in delovanje javne uprave, nadzor nad njenim delom in položaj sredstev, s katerimi razpola-*

ga; ustavno pravo temeljna pravna panoga, ki opredeljuje osnovna vprašanja družbeno-ekonomske in družbenopolitične ureditve; *varuško pravo ki se nanaša na varuha, ki skrbi za mladoletnika, ki ni pod očetovsko oblastjo; veljavno pravo ki ima veljavo na določenem območju; vodno pravo ki se nanaša na varovanje in gospodarjenje z vodami; volilno pravo pravni predpisi, ki se nanašajo na volitve; združeno pravo pravila, ki se nanašajo na zdruge in združništvo; zakonsko pravo a) določeno v zakonih b) pravni predpisi, ki se nanašajo na zakonsko zvezo, sin. matrimonialno pravo; zapuščinsko pravo ki ureja prehod zapuščine na dediča; zasebno pravo civilno materialno pravo; zavarovalno pravo ki ureja premijsko (pogodbeno) zavarovanje, ki je ali premoženjsko ali osebno zavarovanje; zemljiškoknjžno pravo ki normira ureditev in poslovanje zemljiške knjige; zvezno pravo ki se nanaša na zvezno državo; izenačenje, načela, realizacija prava; po samem pravu (lat. ipso iure) npr. prehod upnikove terjatve na plačnika pri subrogaciji po zakonu; filozofija, sociologija prava; pravo nastaja, velja 2. veda o pravnih pravilih in pravicah, sin. pravna veda: študirati pravo 3. pravna pravila z mednarodnimi prvinami: diplomatsko in konzularno pravo ki se nanaša na diplomate, konzule, njihov status in funkcije v mednarodnem pravu; konvencijsko pravo ki ga določajo konvencije; meddržavno pravo ki ureja pravna razmerja med državami; mednarodno pravo → mednarodno pravo; mednarodno zasebno pravo ki ureja razmerja s tujimi elementi na področju civilnega prava; tuje pravo ki velja v tuji državi; vesoljsko pravo o uporabi vesolja; vojno pravo ki določa ravnanje držav v vojni; pravo mednarodnih pogodb 4. v zvezah: deželno pravo lastno posamezni deželi (pr. zg.); fevdalno pravo fevdalne družbe (pr. zg.); fevdno pravo ki ureja razmerja med fevdnim gospodom in vazalom (pr. zg.); gotsko pravo ki ureja pravna razmerja v gorah (1) (pr. zg.); mestno pravo (pr. zg.); občje pravo prevzeto rimsko, kanonsko in lombardsko fevdno pravo (pr. zg.); sakralno pravo izvedeno iz verskih predstav (pr. zg.) 5. v zvezah: cerkveno pravo pravni predpisi, ki urejajo notranjo organizacijo katoliške cerkve; kanonsko pravo (lat. ius canonicum) zakoni, ki urejajo ustanove, vodstvo in disciplino v rimskokatoliški cerkvi

pravobranilec -lca [-ȳ-] m, v zvezah: 1. družbe-

ni pravobranilec samoupravljanja samostojni organ družbene skupnosti, ki varuje samopravne pravice delovnih ljudi in družbeno lastnino; občinski, pokrajinski, republiški, zvezni družbeni pravobranilec samoupravljanja 2. javni pravobranilec samostojni organ družbenopolitične skupnosti, ki zastopa družbenopolitično skupnost, njene organe, organizacije in sklade, ki so pravne osebe, ter krajevne skupnosti v premoženjskih zadevah; mestni, občinski, pokrajinski, republiški, zvezni javni pravobranilec; vojaški pravobranilec ki zastopa zvezni sekretariat za ljudsko obrambo ter enote in zavode JLA 3. *državni pravobranilec ki zastopa državo pred sodišči in drugimi oblastvi, določene sklade, šolske občine, občje javne interese, če ni določen drug organ

pravobranilstvo -a s, v zvezah: 1. javno pravobranilstvo → javno pravobranilstvo; vojaško pravobranilstvo organ, ki zastopa zvezni sekretariat za ljudsko obrambo ter enote in zavode JLA 2. *državno pravobranilstvo organ, ki zastopa državo pred sodišči in drugimi organi oblasti, določene sklade, šolske občine, občje javne interese, če ni določen drug organ

pravočasen -sna -o prid. 1. ki se opravi v prej določenem času: pravočasna izpolnitev obveznosti 2. ki se uporabi v času, ko lahko doseže svoj namen: pravočasno pravno sredstvo

pravorèk -èka m (lat. veredictum), v zvezi: porotniški pravorek izrek porotnikov o krivdi, sin. verdikt

*pravoslòvje -a s pravna veda

pravosòdje -a s 1. državni organ, ki skrbi zlasti za redno delovanje sodišč: pristojni upravni organ za pravosodje; republiški, zvezni organ za pravosodje; *poverjenik za pravosodje 1. 1918 2. sodstvo

pravosòdni -a -o prid. ki se nanaša na pravosodje: pravosodni izpit, kader, organ; pravosodni sistem redna in samoupravna sodišča, javno tožilstvo, javno pravobranilstvo, družbeni pravobranilec samoupravljanja; pravosodna funkcija državne oblasti; pravosodna politika, uprava; **pravosodno ministrstvo

pravosòdstvo -a s pravosodje

pravovàrstveni -a -o prid. ki se nanaša na pravno varstvo: pravovarstveni interes, sistem, zahtevek; pravovarstveno sredstvo

pravoznànstveni -a -o prid. ki se nanaša na pravoznanstvo: pravoznanstvene panoge

pravoznànstvo -a s pravna veda

pràznìčni -a -o prid. ki se nanaša na praznik: praznični dan praznik

pràznic -a m 1. dan, ko se navadno ne dela: državni, krajevni, narodni, občinski, republiški, verski praznik 2. v fevdalizmu odvisna oseba v nadpovprečno ugodnem položaju zaradi posebne kategorije hube (pr. zg.)

pràznina -e ž vrzel: pravna praznina družbena razmerja, ki niso zajeta s splošnimi in abstraktnimi pravnimi pravili in se zato urejajo s posamičnim pravnim aktom, npr. s sodbo; praznina v zakonu

pràznoverje -a s verovanje v nenavadno, skrivnostno moč pojavov, stvari: *izkoriščanje praznoverja v goljufige namene (kaz.)

prèàmbula -e ž uvodni del kakega pomembnejšega pravnega predpisa: preambula k pogodbi, ustavi, zakonu

prebiràlni -a -o prid., v zvezi: prebiralna sečnja sečnja, pri kateri se sekajo po vsem gozdu posamezna drevesa ali manjše skupine dreves

prebìtek -tka m presežek

prebivàlec -lca [-ȳ-] m kdor prebiva na določenem ozemlju, območju: prebivalci mest in vasi

prebivališče -a s kraj prebivanja: stalno prebivališče kraj, kjer se kdo naseli, da v njem stalno živi; začasno prebivališče kraj zunaj stalnega prebivališča, v katerem se občan mudi ali začasno živi; pristojnost po kraju prebivališča (lat. forum domicilii)

prebivàlka -e [-ȳ-] ž ženska oblika od prebivalec

prebivàlstvo -a [-ȳ-] s skupnost ljudi, ki prebiva na določenem ozemlju, območju: kmečko, mestno, stalno prebivalstvo; gostota, naraščanje, popis, sestava prebivalstva; register stalnega prebivalstva; centralni register prebivalstva

prebivànje -a s glagolnik od prebivati: prebivanje v državi, občini; odpovedati tujcu nadaljnje prebivanje v državi

prebivàti -am nedov. imeti kje prebivališče: prebivati v mestu

prebràti -bèrem dov. z branjem priti do konca besedila: prebrati izrek sodbe ob razglasitvi; prebrati obtožnico, oporoko; prebrati zapisnik

precedèncni -a -o prid. ki se nanaša na precedens: precedenčno pravo

precedèns -a m, v anglosaškem pravu sodbe najvišjega sodišča, ki so splošno obvezne za poznejše primere: pravo precedensov

preciziràti -am dov. in nedov. natančneje določiti, pojasniti: precizirati obtožbo, predlog, predmet pogodbe, sporazum, tožbeni zahtevek

prečistiti -im dov. izpustiti odvečno: prečistiti bilanco prečističeni -a -o: prečiščeno besedilo zakona dokončna oblika prej spremenjenega ali dopolnjenega besedila zakona

prečrtáj -a m prečni črti na bariranem čeku: posebni, splošni prečrtaj

prečrtànje -a s 1. glagolnik od prečrtati: prečrtanje akcepta, oporočnega določila 2. črna oznaka čez kaj za izločitev: prečrtanja v zapisniku

prečrtàti -am dov. s črto čez kaj označiti za izločitev prečrtan -a -o: prečrtana mesta v zapisniku prečrtani -a -o: prečrtani ček ček, ki se sme unovčiti le v brezgotovinskem obračunu med bankami, sin. barirani ček

predàja -e ž 1. izročitev česa z namenom pridobiti stvarne pravice: predaja stvari 2. začasna izročitev česa organizaciji, zlasti s področja storitvenih dejavnosti, zaradi izvršitve določene storitve, opravila: predaja blaga na železnico; predaja blaga carinarnici, pisma na pošto 3. prenos (1): predaja poslov, zadev 4. kapitulacija

predàjni -a -o prid., v zvezah: predajni zapisnik zapisnik o predaji; *predajna pogodba izročilna pogodba

predál -a m, v zvezah: bančni predal jeklen predal v banki, namenjen za shranjevanje denarja, vrednostnih papirjev, dragocenosti, sin. sef; poštni predal (okrajš. p. p.) zaklenjen, navadno omarici podoben del večje regalne konstrukcije v poštnem poslojju za spravlanje pošiljk, ki jih naslovnik sam prevzame

predàti -ám dov. 1. izročiti kaj z namenom pridobiti stvarne pravice: predati stvar 2. začasno izročiti kaj organizaciji, zlasti s področja storitvenih dejavnosti, zaradi izvršitve določene storitve, opravila: predati blago na železnico, pismo na pošto 3. prenesti (2): predati pooblastila, posle predati se kapitulirati

predàvanje -a s govorno podajanje vsebinsko zaokrožene strokovne snovi: javno predavanje; nastopno predavanje javno preizkusno predavanje kandidata za učitelja na visoki, višji šoli; imeti predavanje

predavàtelj -a m 1. kdor predava 2. naziv učitelja na visoki, višji šoli

predavàteljica -e ž ženska oblika od predavatelj (1, 2)

predávati -am nedov. 1. govorno podajati vsebinsko zaokroženo strokovno snov: predavati

po radiu 2. *poklicno se ukvarjati s podajanjem učne snovi na višji, visoki šoli*: predavati na univerzi

predčasni -a -o prid. *ki se opravi pred določenim časom*: predčasna izpolnitev obveznosti, odpoved pogodbe; predčasna pokojnina; predčasna prodaja zastavljene stvari **a**) npr. zaradi kvarjenja ali izgubljanja vrednosti **b**) na zahtevo zastavitelja; predčasna upokojitev upokojitev pred določeno starostjo ali pred potekom določenega časa zaposlenosti; predčasna zapustitev poškodovane ladje ali letala (kaz.); predčasno plačilo

predđelavec -vca m *vodja skupine delavcev, s katerimi opravlja isto delo*

predđelavka -e ž *ženska oblika od preddelavec*

preděl -a m *del mesta, kraja s posebnimi značilnostmi*: stari predel mesta

predělati -am dov. 1. *preoblikovati stvar tako, da iz nje nastane nova stvar, izdelek*: predelati blago, surovine v izdelek 2. *iz matičnega dela s spremembo njegove zunanje oblike narediti odvisno novo delo*: predelati avtorsko delo **predělán** -a -o: predelano matično delo (avtor, pr.)

predeláva -e ž 1. *preoblikovanje stvari na tak način, da iz nje nastane nova stvar, izdelek, sin. specifikacija (2)*: predelava snovi, stvari 2. *odvisno novo delo, nastalo iz matičnega dela s spremembo njegove zunanje oblike*: predelava avtorskega dela npr. prevod, priredba, glasbena obdelava

predeloválec -lca [-yc-] m *kdor kaj predeluje*

predelovalica -e [-yk-] ž *ženska oblika od predelovalec*

predelovalnica -e ž *podjetje, obrat za predelovanje česa*

predfaktúra -e ž *faktura, izdana pred opravljeno dobavo blaga ali pred storitvijo, sin. začasna faktura*

predfevdální -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred fevdalizmom*: predfevdalna družba, država (pr. zg.)

predhódni -a -o prid. *ki je časovno pred čim drugim*: predhodni osnutek pogodbe; predhodni postopek pripravljani postopek; predhodni preizkus tožbe npr. glede dopustnosti sodne poti, sodne pristojnosti, procesne sposobnosti strank, stvarne in krajevne pristojnosti sodišča; predhodni račun vnaprejšnji račun; predhodni sporazum npr. pri zunanjetrgovinskem poslu pred sklenitvijo glavnega sporazuma; predhodna odobritev vnaprejšnje soglasje glede česa; predhodna prodaja; pred-

hodno vprašanje vprašanje, ki samo zase ni predmet postopka, od njegove rešitve pa je odvisna odločitev v glavni stvari (post.)

prediální -a -o prid. *zemljiški*: predialna služnost

predisponirati -am dov. in nedov. *spremeniti namembni kraj ali prejemnika blaga*: predisponirati pošiljko

predjém -éma m *predujem*

predkandidacijski -a -o prid. *ki je, poteka pred kandidiranjem*: predkandidacijski postopek

predkapitalistični -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred kapitalizmom*: predkapitalistična doba, družba, država; predkapitalistično gospodarstvo

***predkazován** -a -o prid. *ki je že bil kaznovan*: večkrat predkaznovan

predkúpni -a -o prid., v zvezah: *predkupni upravičenec upravičenec, ki ima prednost pri nakupu določenih stvari, ki jih lastnik prodaja*; pogodbeni, zakoniti predkupni pravica prednostna pravica pri nakupu določenih stvari, ki jih lastnik prodaja

predlagálec -lca [-yc-] m *predlagatelj*

predlagálka -e [-yk-] ž *predlagateljica*

predlagální -a -o prid. *ki se nanaša na predlaganje ali na predlagatelja*: predlagalni nepravdni postopek nepravdni postopek, ki se začne na predlog, npr. za ureditev mej, dovolitev nujne poti; predlagalna dolžnost dolžnost strank, da morajo navesti vsa dejstva, na katera opirajo svoje zahtevke, in predlagati dokaze zanje (pravd. post.); predlagalna pravica, sposobnost; predlagalno kaznivo dejanje kaznivo dejanje, ki se preganja na oškodovančev predlog do l. 7. 1977

predláganje -a s *glagolnik od predlagati*: pravica predlaganja

predlágatelj -a m *kdor kaj predlaga*: upravičeni predlagatelj; predlagatelj postopka, začasne odredbe (pravd. post.); predlagatelj začasne odločbe (upr. post.); predlagatelj predloga za izdajo zakona, zakonskega osnutka, zakonskega predloga

predlágateljica -e ž *ženska oblika od predlágatelj*

predlágati -am dov. in nedov. *izreči, izraziti se o kom, da se imenuje, izbere za kaj*: predlagati koga za imenovanje, izvolitev, napredovanje

prédlog -óga m *kar se komu reče, izrazi, da ta premisli in sprejme*: alternativni predlog ki je na izbiro hkrati s še kakim predlogom; dokazni predlog navedba dejstev in dokazov, na katere opira stranka svoj zahtevek ali izpodbija navedbe in dokaze nasprotnika; izvršilni

predlog za izvršbo; končni predlog na glavni obravnavi; nujni predlog; obtožni predlog obtožba v skrajšanem kazenskem postopku; obrambni predlog (kaz. post.); pismeni predlog ki je v pisani obliki; pritožbeni predlog za popolno ali delno razveljavitev ali spremembo izpodbijane sodbe; proceduralni predlog ki se nanaša na postopek, način obravnavanja; procesni predlog ki se nanaša na postopek; proračunski predlog; revizijski predlog za preizkus pravnomočne sodne odločbe iz revizijskih razlogov (pravd. post.); spreminjevalni predlog s katerim se spremeni prvotni, prejšnji predlog; tožbeni predlog zahteva tožnika, na kaj naj bo toženec obsojen; ugotovitveni predlog v ugotovitveni tožbi; ustni predlog; zakonski predlog besedilo, ki ima obliko zakona in se predloži skupščini v obravnavo; zemljiškoknjižni predlog za vpis, prenos ali izbris knjižnih pravic v zemljiški knjigi; predlog nedoločenemu številu oseb; predlog oškodovanca npr. v kazenskem postopku proti mladoletniku; predlog predpisa, proračuna, zakona; predlog za izdajo zakona; predlog za izvršbo; predlog za kazenski pregon, kaznovanje; predlogi strank; predlog za poravnavo, rubež; predlog za uvedbo postopka npr. izvršilnega, nepravdnega, upravnega postopka; predlog za obnovo postopka (pravd. post.); predlog za začasno odredbo; dopolniti, obrazložiti, odkloniti, podati, preklicati, sprejeti, umakniti, utemeljiti, vložiti, zavreči, zavrniti predlog; sklepati o predlogu

predložitelj -a m 1. *kdor kaj predloži*: predložitelj vrednostnega papirja 2. *komur se kaj predloži*: menični predložitelj

predložitev -tve ž *glagolnik od predložiti*: predložitev listine sodišču; predložitev spisa npr. sodniku, višjemu sodišču

predložiti -im dov. *dati komu kaj, da to uporabi pri določenem pravilu, postopku*: predložiti račun; predložiti dokaze; predložiti bilanco, listino, poročilo, pritožbo; predložiti menico v akcept, plačilo, zaradi protesta

predložitveni -a -o prid., v zvezah: predložitveni rok rok zlasti za predložitev vrednostnega papirja, sin. prezentacijski rok; predložitveno poročilo poročilo, ki ga sodišče s spisom pošlje višjemu sodišču zaradi rešitve pravnega sredstva

prédmet -éta m 1. *objekt v pravnem razmerju*: davčni predmet ki se obdavči; dokazni predmet s katerim se dokazuje; luksuzni, monopolni predmet; neprimerni predmet proti ka-

teremu se brez uspeha poskuša storiti kaznivo dejanje; nerubljivi predmet ki je po zakonu izvzet iz izvršbe; ogledni predmet ki ga je treba ogledati v dokaznem postopku; porabni predmet ki se da uporabiti; premoženjski predmet; sporni predmet **a**) tožbeni zahtevek v pravdi **b**) o katerem teče spor; predmet datjave, dedovanja; predmet dokazovanja dejstva, ki so pomembna za odločbo; predmet izpolnitve, izvršbe; predmet licence pravica izkoriščati tuj patent, izum, vzorec, model, znak, tehnično znanje in izkušnje; predmet napada ki je s konkretnim kaznivim dejanjem napaden ali ogrožen, npr. pri tatvini premične stvari; predmet obtožbe dejanje, za katero tožilec zahteva, da se obtoženec obsodi; predmet obveznosti dajatev, storitev, opustitev, dopustitev; predmet ogleda, pogodbe, poravnave, sodbe; predmet spora o katerem je med strankama spor in o katerem mora sodišče odločiti; predmet vpisa ki se vpiše npr. v zemljiško knjigo, sodni register; predmet zavarovanja; predmeti splošne rabe stvari v splošni rabi; predmeti, namenjeni za osebno rabo, osebne potrebe 2. *učno področje v izobraževalnem procesu*: učni, študijski predmet 3. *kar je izdelano za zadovoljevanje določenih potreb, opravljanje določene dejavnosti*: ranitev z ostrim predmetom

prédnačft -a m *predhodni načrt*

prédnica -e ž 1. *ženska oblika od prednik* 2. *predstojnica samostana*

prédnik -a m 1. *sorodnik v ravni navzgorjni črti, sin. ascendent*: bližnji, oddaljeni, očetov, materin prednik 2. *kdor je pred kom drugim imel kako pravico ali dejansko oblast nad stvarjo*: knjižni prednik v zemljiški knjigi; lastninski, posestni prednik; pravni prednik kdor neposredno prenese premoženje ali določene pravice na drugega; vmesni prednik; upnikov prednik; imenovanje prednika (lat. nominatio auctoris) v pravdi navedba osebe, v imenu katere ima toženec stvar kot posestnik ali pravico kot imetnik; vstop prednika v pravdo

prédnost -i ž *boljši položaj pred drugimi glede na čas, kraj, pravico*: časovna, zakonska, zemljiškoknjižna prednost; prednost pri poplačilu npr. v izvršbi, stečajju; prednost v prometu; dajanje prednosti posameznim kupcem ravnanje prodajalca, da zadržuje blago ali prodaja posameznemu kupcu nesorazmerno veliko količino blaga glede na dejansko ali pričakovano pomanjkanje blaga (kaz.); vpis prednosti v zemljiški knjigi; vozila s prednostjo

vozila prve pomoči, gasilske službe, organov za notranje zadeve, kadar so na nujni vožnji, sin. *prednostna vozila*; prednost gre komu; imeti prednost pred kom

prednostni -a -o prid. ki se nanaša na prednost: prednostni nakup, položaj, prevoz, upravičenec; prednostni vrstni red upravičencev za dodelitev stanovanj; prednostni vrednostni papir npr. *prednostna delnica*; prednostna carina *carina*, ki je ugodnejša za določene države, sin. *preferenčna carina*; prednostna delnica *delnica*, ki zagotavlja njenemu imetniku določene prednostne pravice, npr. pri dividendi ali glasovanju; prednostna dividenda *dividenda*, ki se izplačuje na prednostne delnice; prednostna lista npr. lista pri dodeljevanju stanovanj; prednostna obveznica *obveznica*, ki so ji priznane posebne olajšave ali ugodnosti; prednostna obligacija *prednostna obveznica*; prednostna pogodba; prednostna pravica *pravica*, pri kateri ima upravičenec prednost pred drugimi zaradi posebnih okoliščin, sin. *predpravica*; prednostna terjatev, zadolžnica; prednostne storitve npr. *storitve za ljudsko obrambo*; prednostno poplačilo *poplačilo* iz zneska, dobljenega s prodajo stvari, npr. *solastnika stvari* (izvrš. post.); prednostna vozila *vozila prve pomoči, gasilske službe, organov za notranje zadeve, kadar so na nujni vožnji*, sin. *vozila s prednostjo*

predočiti -im dov. pokazati, predstaviti: predočiti strankam dokazila; predočiti zaslišancu njegovo prejšnjo izpovedbo

predosnutek -tka m predhodni osnutek: predosnutek predpisa

predpis -a m 1. pravno veljavno določilo o posamezni stvari: davčni predpis s katerim se davek predpiše; devizni predpis ki se nanaša na devize in poslovanje z njimi; dopolnilni predpis ki dopolnjuje prejšnji predpis; finančni predpis ki se nanaša na finance in gospodarjenje z družbenimi finančnimi sredstvi; gibki predpis ki ga je mogoče široko razlagati, ant. *togi predpis*; gradbeni predpis ki se nanaša na izvajanje gradbenih del; interimni predpis *prehodni, začasni predpis*; izjemni predpis ki ni v skladu s splošnimi predpisi; izvršilni predpis npr. *navodilo, odlok, odredba, pravilnik, uredba*; kazenski predpis ki se nanaša na kazen ali kaznovanje; materialno-pravni predpis ki se nanaša na materialno pravo, civilno ali kazensko; oblični predpis ki določa pravno predpisano obliko; obličnostni predpis; pozitivni predpis ki je postav-

ljen, veljaven; pravdni predpis ki se nanaša na pravdni postopek; pristojbinski predpis; procesni predpis ki se nanaša na proces, postopek; prometni predpis; republiški predpis ki ga izda republika; službeni predpis *uradni predpis*; togi predpis ki ga je treba dobesedno razlagati, ant. *gibki predpis*; upravni predpis ki se nanaša na upravo in njene dejavnosti; uradni predpis; ustavni predpis ki je vsebovan v ustavi; veljavni predpis ki ima veljavnost, moč; zakonski predpis *določba zakona*; zdravstveni predpis ki se nanaša na zdravstvo ali zdravje; zvezni predpis ki ga izda zvezna država, *federacija*; Bihaški predpisi *predpisi*, ki jih je septembra l. 1942 izdal Vrhovni štab NOV in POJ v vasi Drinici pri Bihaču; Fočanski predpisi *predpisi o ustanavljanju, organizaciji in delu narodnoosvobodilnih odborov, sprejeti februarja l. 1942 v Foči pri pravnem odseku Vrhovnega štaba NOV*; tehnični predpisi; rasni predpisi; po predpisih, proti predpisom; ravnati se po predpisih; ravnati zoper predpise; dopolniti, izdati, odpraviti, prekršiti, razglasiti, spremeniti, uporabljati predpis; razčleniti zakonske predpise 2. *glagolnik od predpisati (1)*

predpisati -pišem dov. 1. določiti kaj, npr. z zakonom, odlokom, uredbo: predpisati kazenske sankcije; predpisati davek *odmeriti*, naložiti davek 2. določiti komu, kako mora ravnati: predpisati bolniku dieto **predpisan** -a -o: predpisan rok; predpisani znaki vozil; predpisana cena, kazen, oblika

predpisni -a -o prid. ki je po predpisih **predpisno** prist.: predpisno kolkovana vloga

predpisovanje -a s 1. *glagolnik od predpisovati (1)*: predpisovanje kazenskih sankcij 2. *glagolnik od predpisovati (2)*: predpisovanje diete, zdravlil

predpisovati -ujem nedov. 1. določati kaj, npr. z zakonom, odlokom, uredbo: predpisovati kazenske sankcije 2. določati komu, kako mora ravnati: predpisovati dieto

predplačilo -a s plačilo vnaprej, na račun

predplačnik -a m kdor plača vnaprej, npr. *abonent*

predpogódba -e ž (lat. pactum de contrahendo) pogodba, s katero se prevzema obveznost, da bo pozneje sklenjena druga, glavna pogodba: izpolnitev predpogodbe

predpogódbeni -a -o prid. ki temelji na predpogodbi: predpogodbeno razmerje

predpogòj -ója m (lat. condicio iuris) pogoj, ki

ga zahteva pravna norma, sin. *zakonski pogoj*: predpogoj za veljavnost pravnega posla ***predpóročni** -a -o prid. ki se nanaša na čas pred poroko: predpóročno darilo

predpravica -e ž pravica, pri kateri ima upravičenec prednost pred drugimi zaradi posebnih okoliščin, sin. *prednostna pravica*

predprodája -e ž predhodna prodaja: predprodaja vstopnic

predpubertétni -a -o prid. ki se nanaša na čas pred puberteto: predpubertetna doba

predračún -a m približni vnaprejšnji račun: predračun prihodkov in odhodkov organov, ki se financirajo iz proračuna; predračun za gradbena dela

predračúnski -a -o prid. ki se nanaša na predračun: predračunski odhodek, prihodek; predračunska cena, vrednost investicije; predračunsko poslovanje sodišča *poslovanje s finančnimi sredstvi, ki jih dobi sodišče od proračunskega organa*

predrazredni -a -o prid. ki se nanaša na čas pred nastankom družbenih razredov: predrazredna družba

predrugáčenje -a s 1. *glagolnik od predrugáčiti (1)*: predrugáčenje avtorskega dela npr. *priredba, obdelava* 2. *ponareditev (1)*: predrugáčenje prave listine

predrugáčiti -im dov. 1. narediti, da ima kaj drugačno vsebino, obliko: predrugáčiti avtorsko delo 2. *ponarediti (1)*: predrugáčiti denar, pravi vrednostni papir; predrugáčiti račun; predrugáčiti pravo listino, pravo vrednotnico; predrugáčiti pravo znamenje za zaznamovanje blaga

predsédnica -e ž ženska oblika od predsednik: predsednica skupščine

predsédnik -a m najvišji funkcionar organizacije, telesa: **deželni predsednik načelnik deželne vlade, npr. na Kranjskem, Koroškem od l. 1861 do l. 1918; dosmrtni predsednik; državni, ministrski predsednik; predsednik delavskega sveta, izvršnega sveta, kolegijskega poslovnodnega organa, komisije, komiteja, *občine, odbora, republike, skupščine, skupščinskega odbora, sodišča, sodnega senata, vlade

predsédniški -a -o prid. 1. ki se nanaša na predsednike: predsedniški urad; predsedniški posli 2. v zvezh: predsedniški sistem *politični sistem, v katerem ima predsednik države posebna pooblastila*; predsedniška republika republika, v kateri predsednik države, izvoljen od ljudstva, ni odgovoren parlamentu, vlada pa je odgovorna njemu

predsedováti -ijem nedov. 1. voditi sestanek, sejo: predsedovati seji, zasedanju 2. biti predsednik, opravljati predsedniške posle

predsédstveni -a -o prid. ki se nanaša na predsedstvo: predsedstveni spis; predsedstvena seja, zadeva

predsédstvo -a s organ iz navadno voljenih najvišjih funkcionarjev organizacije, telesa: predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije *kolektivni organ, ki predstavlja Socialistično federativno republiko Jugoslavijo in opravlja druge z ustavo določene dolžnosti*; predsedstvo republike, skupščine; delovno predsedstvo *skupina ljudi, ki vodi sestanek, sejo*

predstáva -e ž 1. kar nastane v zavesti kot posledica izkušnje, védenja: predstava posledice dejanja; teorija predstave o vsebini naklepa 2. uprizoritev, izvedba: gledališka predstava

predstávlanje -a s glagolnik od predstavljati: predstavljanje podjetja

predstávljati -am nedov. imeti pravico, smeti opravljati kaj namesto koga, v imenu koga: predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije predstavlja Jugoslavijo; predsedstvo republike predstavlja republiko

predstávnica -e ž ženska oblika od predstavnik

predstávník -a m kdor ima pravico, sme opravljati kaj namesto koga, v imenu koga: diplomatski predstavnik *uradna oseba, ki zastopa svojo državo v drugi državi ali pri mednarodni organizaciji*; konzularni predstavnik *uradna oseba, ki zastopa koristi države in njenih državljanov v tuji državi*; politični, verski, vladni predstavnik; predstavnik države, izvršnega sveta, *kandidatne liste, mednarodne organizacije, pravne osebe, republike, ustanove; predstavnik delavskega sveta, podjetja; predstavnik države pri OZN; sramotitev predstavnikov najvišjih državnih organov (kaz.)

predstávníški -a -o prid. ki se nanaša na predstavnik ali predstavništvo: predstavniški dom parlament; predstavniški organ; predstavniška demokracija *posredna demokracija*; predstavniško telo

predstávníštvo -a s skupina ljudi, ki ima pravico, sme opravljati kaj namesto koga, v imenu koga: diplomatsko predstavništvo *veleposlaništvo, poslaništvo, stalna delegacija ali misija z diplomatskim statusom*; dvodomno predstavništvo *dvodomna skupščina, dvodomni parlament*; gospodarsko, konzularno,

politično, trgovinsko, turistično predstavništvo; predstavništvo države, manjšine, podjetja; predstavništvo tuje osebe v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji *tuje osebe, ki opravlja gospodarsko ali bančno, finančno dejavnost v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji*

predstečajni -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred uvedbo stečaja*: predstečajna obveznost, terjatev

predstojnik -a m *kdor ima višji, vodilni položaj v ustanovi, zavodu, javni upravi*: *predstojnik administrativnega osebja sodišča; predstojnik upravnega organa

predstojništvo -a s, v zvezi: *občinsko predstojništvo županstvo

predšolski -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred začetkom obveznega šolanja*: predšolski otrok; predšolski vzgojno-varstveni zavod

predujem -jma m *vneprejšnje plačilo denarne obveznosti za pričakovane izdatke, sin. akontacija*: denarni predujem; stroškovni predujem *znesek, ki ga založi stranka za izvedbo dokazov* (pravd. post.); predujem na zavarovalno polico; dati, izplačati predujem; zahtevati predujem *npr. za potne stroške*

predustávni -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred sprejetjem ustave*: predustavno stanje

predvájanje -a s *javno posredovanje zvočnega, slikovnega zapisa, zlasti glasbenega ali filmskega dela*: predvájanje avtorskega dela po radiu; predvájanje dokumentarnega celovečernega filma

predvájati -am nedov. *javno posredovati zvočni, slikovni zapis, zlasti glasbenega ali filmskega dela*: predvájati dramska in dramsko-glasbena dela; predvájati film; predvájati reklame

predvideti -im dov. 1. *na podlagi določenih dogodkov, pojavov postati prepričan o uresničitvi česa*: predvideti posledice kaznivega dejanja 2. *na podlagi določenih podatkov vnaprej določiti, izračunati*: predvideti proračunske prihodke in odhodke **predviden** -a -o: predviden dogodek

predvidljiv -a -o prid. *ki ga je mogoče predvideti*: predvidljive posledice

predvidljivost -i ž *lastnost, značilnost predvidljivega*: predvidljivost učinka

predvojáški -a -o prid., v zvezi: predvojáška vzgoja *vzgoja o osnovnih vojaških veščinah* do l. 1973

predvojni -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred vojno*: predvojni dolgovi, zakoni; predvojne

obveznosti, rente; predvojna državna posojila; predvojno pravo

predvolilni -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred volitvami*: predvolilna agitacija; predvolilno zborovanje

predvolilo -a s *volilo dediču poleg dednega dedeža, sin. prelegat*

predzakónski -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred sklenitvijo zakonske zveze*: predzakonska svetovalnica

predzaznámba -e ž *predznamba*

predznámba -e ž 1. *pogojni vpis v zemljiški knjigi, ki obvelja le, če se pozneje opraviči*: predznamba lastninske, zastavne pravice; pravda, rok, tožba za opravičbo predznambe 2. *pogojni vpis v vpišniku ladij, ki obvelja le, če se pozneje opraviči*: predznamba ladjarske pogodbe na čas za vso ladjo; predznamba pogodbene zastavne pravice; predznamba predkupne, zakupne pravice; pravda, rok, tožba za opravičbo predznambe

predznamováti -ujem dov. *narediti predznamba*: predznamovati pogodbeno zastavno pravico na letalu v Jugoslovanskem letalskem registru

prefakturirati -am dov., v zvezi: prefakturirati račun *izdati račun na drugo osebo*

prefékt -a m *načelnik, predstojnik*: mestni prefekt (lat. praefectus urbi) (rim. pr.); prefekt departmaja v Franciji; prefekt province v Italiji

prefektúra -e ž 1. *del poznorimske države* 2. *urad prefekta*

preferéncia -e ž *prednost, ugodnost*: carinska preferenca; načelo preference

preferénčni -a -o prid. *prednostni, ugodnostni*: preferenčni sistem *dajanje prednosti v mednarodni trgovini*; preferenčna carina *carina, ki je ugodnejša za določene države, sin. prednostna carina*; preferenčna tarifa *carinska, prometna ipd.*; preferenčne carinske stopnje, tarifne ugodnosti

prefíلمانje -a s *kinematografska priredba matičnega dela*: pogodba o prefilmanju

pregánjanec -nca m *oseba, proti kateri se začne, vodi kazenski postopek*: politični pregánjanec

pregánjanka -e ž *ženska oblika od pregánjanec*

pregánjati -am nedov. *začeti, voditi kazenski postopek proti komu*: pregánjati storilca kaznivega dejanja po uradni dolžnosti, na zasebno tožbo

preglasovánje -a s *glagolnik od preglasovati*
preglasováti -ujem dov. *doseči premoč, zmagati*

z večjim številom glasov **preglasován** -a -o: biti preglasovan *dobiti pri glasovanju manj glasov kot drugi* **preglasováni** -a -o: preglasovani član senata *član senata, ki pri glasovanju dobi manj glasov kot drugi*

pregléd -éda m 1. *ugotavljanje pravilnosti, ustreznosti česa*: carinski, izvedenski, redni pregled; kolavdacijski pregled; komisijski, kontrolni, računski, revizijski, sumarni pregled; tehnični pregled *npr. proge, motornih vozil*; telesni, uradni pregled; osnovni, redni, kontrolni, izredni pregled *ladje, letala glede sposobnosti za plovbo, zračno plovbo*; periodični, prvi pregled *meril*; pregled oseb, prevoznega sredstva, stvari *ob prehodu čez državno mejo*; pregled *poslovanja, poslovnih knjig, računa, spisa, zapisnika*; knjiga pregledov *npr. ladij, žičnic ipd.*; kup po pregledu *nepogojni kup, pri katerem mora blago ustrezati rezultatom pregleda*; poročilo o pregledu; dovoliti, izvršiti, odrediti, opraviti pregled; dati spise na pregled 2. *ugotavljanje stanja koga, česa*: mrliški pregled; veterinarskosanitarni pregled živali; zdravniški, zdravstveni pregled; psihiatrični pregled *obdolženca*; pregled *poškodovanca*; pregled *trupla, zarodka*

preglédati -am dov. 1. *ugotoviti pravilnost, ustreznost česa*: preglédati potne listine, račun 2. *ugotoviti stanje koga, česa*: preglédati *poškodovanca*

preglédén -dna -o prid. *razumljiv, jasen*: pregledna poslovna knjiga **preglédni** -a -o *ki se nanaša na pregled*: mrliška pregledna knjiga

preglédnica -e ž *razpredelnica*

preglédnik -a m *kdor koga, kaj pregleduje*: mrliški preglednik

preglédnost -i ž *lastnost, značilnost preglednega*: načelo preglednosti *zemljiške knjige* **pregledovánje** -a s 1. *glagolnik od pregledovati (1)*: pregledovanje *meril, potnih listin* 2. *glagolnik od pregledovati (2)*: pregledovanje *živil*

pregledováti -ujem nedov. 1. *ugotavljati pravilnost, ustreznost koga, česa* 2. *ugotavljati stanje česa*: pregledovati *živila*

pregnánc -nca m *kdor je preganec*: politični pregnanec

pregnáncia -e ž *ženska oblika od pregnanec* **pregnáncstvo** -a s *prisilno bivanje zunaj domovine* (pr. zg.): obsoditi koga na pregnanstvo

pregnáti -žénem dov. *prisiliti koga, da zapusti določen kraj, prostor*: pregnati iz domovine, z zemljišča

pregòn -óna m *uvedba, vodenje kazenskega po-*

stopka proti storilcu kaznivega dejanja: kazenski pregon po uradni dolžnosti; pregon na zasebno tožbo; pregon z dovoljenjem; zastaranje kazenskega pregona; pravica do pregona (kaz.); odpustiti kazenski pregon; odstopiti od kazenskega pregona; nadaljevati, predlagati, prevzeti, sprožiti, začeti kazenski pregon; odstop pregona *tujca tuji državi npr. zaradi kaznivega dejanja ogrožanja javnega prometa*

pregonljív -a -o prid. *ki se sme preganjati*: kaznivo dejanje, pregonljivo po uradni dolžnosti; kaznivo dejanje, pregonljivo na oškodovančev predlog do l. 7. 1977; kaznivo dejanje, pregonljivo na zasebno tožbo, z dovoljenjem

pregonljivost -i ž *lastnost, značilnost pregonljivega*: pregonljivost kaznivega dejanja

pregóvor -a m, v zvezi: pravni pregovor *kleno, v ustaljeni obliki izraženo pravno pravilo*

pregráda -e ž 1. *kar ločuje določen prostor* 2. *naprava, nameščena prečno na tok vode*: dolinska, naravna, vodna pregrada; poškodovanje naravnih pregrad (kaz.)

pregréšek -ška m *vrsta kaznivega dejanja* do l. 1930

prehájanje -a s *glagolnik od prehajati*: prehajanje čez državno mejo

prehájati -am nedov. *hoditi čez kaj*

prehiténje -a s, v zvezi: pristojnost po prehitenju (lat. forum praeventionis) *krajevna pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek oziroma pri katerem je bila najprej zahtevana uvedba postopka* (kaz. post.)

prehitévanje -a s *vožnja mimo drugega vozila, ki se pomika v isti smeri*: prehitovanje *ladij, tovornjakov*

prehòd -óda m 1. *kraj, prostor, kjer je dovoljeno preiti, prestopiti državno mejo*: mejni prehod za obmejni promet; cestni, jezerski, morski, rečni, železniški mejni prehod; letalski mejni prehod za mednarodni promet 2. v zvezi: prehod za pešce *zaznamovani del cestišča, na katerem morajo vozniki dati pešcem prednost* 3. *dejstvo, da pravice, obveznosti enega subjekta pridobi drug subjekt*: prehod *nevarnosti npr. z izročitvijo stvari prodajalca kupcu*; prehod *obveznosti npr. pri prevzemu dolga*; prehod *pravice*; prehod *premoženja npr. z njegovo izročitvijo potomcem* (ded. pr.); prehod *zapuščine na dediče* 4. *začetek obravnavanja prehod na dnevni red, k stvari*

prehódni -a -o prid. 1. *časni*: prehodni dom za

tujce; prehodna postavka *postavka v proračunu*; prehodne določbe zakona *določbe zakona, ki urejajo prehod na novo pravno ureditev in morebitno izdajo izvršilnih predpisov 2. ki se nanaša na prehod ali prevoz iz kraja v kraj*; prehodno blago *tranzitno blago 3. v zvezi*: zbirni prehodni račun *račun pri SDK glede plačila določenih davščin*

prehrána -e ž *prehranjevanje*: Organizacija zdravljenih narodov za prehrano in kmetijstvo (krat. FAO)

prehranjevanje -a s *omogočanje preživetja komu z dajanjem hrane, za življenje nujnih potrebščin*

preimenovánje -a s *določitev drugega imena*: preimenovanje krajev, naselij, ulic

preiménovátí -újem dov. *dati, določiti drugo ime*: preiménovati kraj, ulico **preiménovátí se spremeniti si ime**

preiskátí -iščem dov. *narediti, da se z iskanjem ugotovi morebitna navzočnost koga, česa*: preiskati prostore, stanovanje; preiskati osebo

preiskáva -e ž **1.** *dejanje v sodnem ali upravnem postopku, narejeno za odkritje zanj pomembnih predmetov, sledov, oseb*: carinska preiskava *npr. prevoznih sredstev, potnikov*; hišna preiskava *stanovanja in drugih prostorov*; nezakonita preiskava *pri kateri uradna oseba pri opravljanju službe v nasprotju s predpisi preišče stanovanje, prostore ali osebo* (kaz.); psihološka preiskava *ki jo odredi sodišče in opravi psiholog za dopolnitev podatkov o obdolženčevi osebnosti*; kemična, tehnološka preiskava *npr. v carinskem postopku*; osebna preiskava *oblačila, telesnih odprtih oseb, ki se sme opraviti, če je verjetno, da se bodo pri njej našli sledovi ali predmeti, ki so pomembni za kazenski postopek*; preiskava *stanovanja*; preiskava *po izvedencih*; potrdilo o preiskavi; odrediti, opraviti preiskavo **2.** *stadij kazenskega postopka, v katerem se zberejo podatki in dokazno gradivo za morebitno vložitev obtožnice*: zahteva za preiskavo; sklep o preiskavi; dopolnitev, razširitev preiskave; dopolniti, končati, nadaljevati, opraviti, prekiniti, zahtevati, ustaviti preiskavo

preiskoválec -lca [-uc-] m, v zvezi: preiskovalec javnega tožilstva *delavec pri javnem tožilstvu, ki opravlja preiskovalna dejanja* do l. 1954

preiskoválni -a -o prid. *ki se nanaša na preiskavo*: preiskovalni eksperiment (krim.); preiskovalni organ do l. 1. 1968; preiskovalni posto-

pek; preiskovalni sodnik *sodnik, ki opravlja preiskavo, preiskovalna dejanja*; preiskovalni zapor *omejitev obdolženčeve svobode med preiskavo do pravomočnosti sodbe* do l. 1. 1968; preiskovalna komisija, služba; preiskovalna tehnika *ustaljen postopek preiskovanja*; preiskovalno dejanje *dejanje v kazenskem postopku, narejeno z namenom, da se ugotovijo dejstva*; preiskovalno gradivo; preiskovalno načelo **a)** *načelo, po katerem procesno gradivo zbira sodišče samo* (pravd. post.), sin. *načelo aktivnosti sodišča b)* *načelo, po katerem sodišče tudi samoiniciativno zbira in izvaja dokaze in ni vezano in omejeno s predlogi strank* (kaz.)

preiskoválec -nca m **1.** *obdolženec med preiskavo 2. oseba, na kateri se opravi osebna preiskava*

preiskoválnje -a s *opravljanje preiskave* (1)

preiskoválnka -e ž *ženska oblika od preiskovalec*

preiskováti -újem nedov. *zbirati podatke, ugotavljati dejstva o čem*

preíti preidem dov. **1.** *postati, biti last, pravica, obveznost drugega nosilca*: dolžnost, nevarnost, odgovornost, pravica, premoženje, terjatev, zahtevke preide na drugo osebo; zapuščina preide na dediča **2.** v zvezi: *preiti na dnevni red začeti obravnavati že vnaprej določena vprašanja*

preizkús -a m **1.** *postopek, s katerim se kaj ugotovi*: formalni preizkus *odločbe glede na pravila postopka*; izredni preizkus *pravnomočne odločbe, sodbe* (post.); meritorni preizkus *odločbe glede na njeno vsebino*; predhodni preizkus *tožbe npr. glede dopustnosti sodne poti, sodne pristojnosti, procesne sposobnosti strank, stvarne in krajevne pristojnosti sodišča*; preizkus *alibija, bilance, davčne napovedi, dokazil, istovetnosti, izpovedbe*; preizkus *legitimacije pravnih strank*; preizkus *obtožnice, ovadbe*; preizkus *prijavljenih terjatev stečajnih upnikov ki ga opravi stečajni senat na naroku za preizkus terjatev*; preizkus *pristojnosti, pritožbe, priznanja, računa*; preizkus *razlogov za pripor* (kaz. post.); preizkus *sodbe*; preizkus *strokovne usposobljenosti*; preizkus *zagovora, zahtevka, znanja*; preizkus *odločbe po uradni dolžnosti 2. glagolnik od preizkusiti* (2): preizkus *motornih vozil*

preizkúsiti -im dov. **1.** *narediti kaj, da se ugotovi pravilnost česa*: preizkusiti račun **2.** *z uporabo ugotoviti lastnosti, uporabnost česa*:

preizkusiti *vozilo preizkušeno -a -o*: preizkušeno zdravilo

preizkúsni -a -o prid. *ki se nanaša na preizkus*: preizkusni organ, predmet; preizkusna doba *doba preizkusa pri pogojni obsodbi, pogojnem odpustu*; preizkusna tablica *tablica začasno označitev neregistriranega motornega vozila*

preizkúšanje -a s **1.** *glagolnik od preizkušati* (1): tipsko preizkušanje *meril 2. glagolnik od preizkušati* (2): laboratorijsko, klinično preizkušanje *zdravil*; preizkušanje *ročnega strelnega orožja*

preizkúšati -am nedov. **1.** *delati kaj, da se ugotovi pravilnost česa 2. z uporabo ugotavljati lastnosti, uporabnost česa*

preizkúšnja -e ž *preizkus*

prejém -éma m *dejstvo, da kdo kaj prejme*: vnaprejšnji prejem *iz zapuščine*; prejem *blaga, denarja, ponudbe*; potrdilo o prejemu *plačila* **prejemálec** -lca [-uc-] m *kdor kaj prejme*: prejemalec *štipendije*

prejémanje -a s *glagolnik od prejemanjati*: prejemanje *denarja, invalidnine, osebnega dohodka, podpore, pokojnine, rente*

prejémati -am nedov. **1.** *dobivati določeno vsoto denarja kot upravičenec*: prejemanjati *pokojnino 2. postajati deležen česa*: prejemanjati *nagrade in odlikovanja 3. postajati imetnik česa neposredno danega ali poslanega*: prejemanjati *ponudbe*

prejémek -mka m, nav. mn. *navadno vsota denarja, ki se prejme*: blagajniški prejemki; bruto prejemki *ki so brez odbitka bremen, odtegljajev*, sin. *kosmati prejemki*; čisti, denarni, družbeni, gibljivi, invalidski prejemki; izredni prejemki *ki se pobirajo prehodno ali za kako posebno priložnost in jih je mogoče predvideti*; izvedeni prejemki *ki dotekajo iz dohodka ali premoženja občanov, podjetij, večinoma na obvezni podlagi*; izvorni prejemki *prejemki družbene skupnosti, npr. od udeležbe v gospodarskem procesu, svoje dejavnosti, premoženja*; javni prejemki *denarna sredstva, ki jih prejema nosilci javnega financiranja za kritje družbenih potreb*; kosmati prejemki *gl. bruto prejemki*; naravnali prejemki *v obliki gospodarskih dobrin*; neto prejemki *z odbitimi bremenimi, odtegljaji*; osebni prejemki *osebni dohodki*; pavšalni prejemki; periodični prejemki *ki se ponavljajo redno, v določenih razdobjih*; pogodbeni, pokojninski, proračunski prejemki; provizijski prejemki *npr. komisionarja po komisijski pogodbi, za*

stopnika po pogodbi o trgovskem zastopanju; redni prejemki *ki dotekajo iz trajnih virov na podlagi predpisov in jih je mogoče praviloma predvidevati, npr. davščine*; rentni, službeni, stalni, tekoči prejemki; ustavitev prejemkov

prejémni -a -o prid. *ki se nanaša na prejem*: prejemna teorija *teorija, po kateri začne ponudba veljati šele, ko jo naslovljenec prejme*; prejemno potrdilo *prejemnica* (1)

prejémnica -e ž **1.** *potrdilo s podatki o prejeti pošiljki 2. ženska oblika od prejemnik*

prejémnik -a m *kdor kaj prejme*: upravičeni prejemnik; prejemnik *darila, dopisa, kredita, menice, nakazila, naročila, obresti, plačila, pošiljke*

prejéti préjmem dov. **1.** *dobiti določeno vsoto denarja kot upravičenec*: prejeti *odškodnino, plačilo 2. postati deležen česa*: prejeti *nagrado, odlikovanje 3. postati imetnik česa neposredno danega ali poslanega*: prejeti *ponudbo*

prejéšnji -a -e prid. *ki je glede na čas neposredno pred čim drugim iste vrste*: prejšnji *imetnik firme, lastnik*; prejšnji *spis, zakon*; prejšnja *kazen, obsodba, oporoka, zaposlitev*; prejšnje *prebivališče, stanje, življenje*; vrnitev v prejšnje stanje (lat. *restitutio in integrum*) *npr. zaradi zamude naroka ali roka* (post.), prim. *restitutija*

prejudíc -a m *vnaprej izražena odločitev ali stališče*

prejudiciálni -a -o prid., v zvezi: *prejudicialno vprašanje predhodno vprašanje*

prejudicírati -am dov. in nedov. *vnaprej določiti prejedicírati se vezati, vnaprej se odločiti* **prejudicírani** -a -o: *prejudicirana menica menica, pri kateri so bila opuščena menična dejanja*

prekárj -a m (lat. *precarium*) **1.** *prepustitev stvari ali pravice v neodplačno rabo do preklica 2. svobodnjakova prepustitev zemlje ali druge pravice fevdalcu s pridržanim dosmrtnim užitkom* (pr. zg.)

prekárjski -a -o prid., v zvezi: *prekarijsko razmerje razmerje, ki nastane med lastnikom in prejemnikom stvari s prepustitvijo le-te v neodplačno rabo do preklica*

prekaríst -a m *kdor dobi kaj v prekarij*

prekásen -sna -o prid. *prepozen* **prekásno** prisl.: *prekasno vložena pritožba*

prekategorizácija -e ž *uvrstitev v kako drugo kategorijo*: *prekategorizacija ceste, proge*

prekategorizírati -am dov. *uvrstiti v kako drugo kategorijo*: *prekategorizirati mejni prehod*

prekinitev -tve ž *prenehanje a) potekanja česa*: prekinitev dela *prenehanje dela za določen čas zaradi ekonomskih, političnih zahtev delavcev*; prekinitev glavne obravnave; prekinitev ekonomskih odnosov; prekinitev nosečnosti v času med zanositvijo in porodom; prekinitev postopka, potovanja, preiskave, prestajanja kazni zapora, prevoza, seje **b) obstoja česa**: prekinitev prometne zveze; prekinitev vzročne zveze *zveze med dejanjem (storitvijo ali opustitvijo) in njegovo posledico*
prekiniti -nem dov. *povzročiti, da kaj preneha a) potekati*: prekiniti preiskavo **b) obstajati**: prekiniti prometne zveze **prekinjeni** -a -o: prekinjena črta črta na javni cesti, čez katero voznik sme zapeljati
prekinitevni -a -o prid., v zvezi: prekinitevni razlog *razlog, ki upravičuje prekinitev postopka* (pravd. post., upr. post.) *ali glavne obravnave* (kaz. post.)
prekladalec -lca [-yc-] m *kdor razklada z enega in naklada na drugo vozilo*: luški prekladalec
prekladalni -a -o prid. *ki se nanaša na prekladanje*: prekladalna postaja; prekladalno podjetje, pristanišče
prekládanje -a s *glagolnik od prekladati*: prekladanje blaga, pošiljk
prekládati -am nedov. *razkladati z enega in nakladati na drugo vozilo*: prekladati blago
preklasificirati -am dov. *spremeniti klasifikacijo*
preklasifikacija -e ž, v zvezi: preklasifikacija zemljišča *sprememba uvrstitve zemljišča glede na bonitetni razred*
preklíc -a m **1.** *razglasitev česa za neveljavno*: preklíc darila, dovoljenje; preklíc izgubljene listine; preklíc izjave, nakazila, obljube, oporoke; preklíc pogoje obsojbe, pogojnega odpusta (kaz.); preklíc izročitve in razdelitve premoženja; preklíc ponudbe, pooblastila, pooblastitve, predloga, priznanja, prokure, razglasa, sprejema ponudbe, tiralice; dovoliti kaj do preklícica **2.** *razglasitev česa za neresnično*: preklíc obrekovanja, razžalitve, žaljive obdolžitve (kaz.) **3.** **odvzem poslovne sposobnosti*: delni, popolni preklíc zaradi pijančevanja, duševne bolezni, zapravljenosti
preklíciti -kličem dov. **1.** *razglasiti kaj za neveljavno*: preklíciti pooblastilo; preklíciti priznavo tožbenega zahtevka **2.** **odzeti poslovno sposobnost*: preklíciti koga **preklícani** -a -o: preklícani ček ček, ki je razglašen za neveljavnega; *preklícana oseba

preklícijív -a -o prid. *ki se da preklíciti*
preklícijívost -i ž *lastnost preklícijívega*
preklícni -a -o prid. *ki se sme preklíciti*: preklícni dokumentarni akreditiv *dokumentarni akreditiv, ki ga banka lahko spremeni ali preklící*; *preklícni postopek *postopek o omejitvi ali odvzemu poslovne sposobnosti*; preklícna doba
preklícnost -i ž *lastnost preklícnega*: preklícnost darila; preklícnost procesnih dejanj *npr. navedb, pooblastila, pripoznave, priznanja*
preklúdirani -a -o prid., v zvezi: preklúdirana stranka *stranka, ki ne more več uveljaviti določene pravice zaradi poteka časa, roka, zamude naroka*
preklúzija -e ž *izguba pravice za uveljavitev določene pravice zaradi poteka časa, roka, zamude naroka*
preklúzivni -a -o prid., v zvezi: preklúzivni rok *rok, po preteku katerega se določena pravica ne more več uveljavljati*, sin. *peremptorni rok*
prekméjni -a -o prid., v zvezi: prekméjna parcela *parcela, ki je vpisana v zemljiški knjigi, a leži v drugi katastrski občini*
prekmórski -a -o prid. *čezmorski*: prekmorski promet; prekmorska država, posest, trgovina; prekmorsko ozemlje
preknjízba -e ž *knjižni prenos na drug račun*
preknjížiti -im dov. *prenesti vknjízbo na drug račun*
prekonaklépni -a -o prid., v zvezi: prekonaklepna posledica *iz malomarnosti povzročena posledica, ki je hujša, kot je bila v storilčevem naklepu, npr. telesna poškodba s posledico smrti* (kaz.), sin. *preterintencionalna posledica*, prim. *odgovornost za hujšo posledico*
prekóp -ópa m **1.** *v zemljo narejena široka vdolbina za dovajanje, odvajanje vode*: odvodni, vodni prekop; namakalni, plovni prekop **2.** *glagolnik od prekopati (1)*: prekop na novo pokopališče **3.** *glagolnik od prekopati (2)*: prekop groba
prekopáti -kópljem dov. **1.** *pokopati na drugo mesto*: prekopati na novo pokopališče **2.** *v zvezi*: prekopati grob *na mestu starejšega groba izkopati novega*
prekoráčenje -a s *prekoračitev*
prekoráčitev -tve ž *glagolnik od prekoračiti*: prekoračitev cen; prekoračitev obtožbe (kaz. post.); prekoračitev pooblastila, pristojnosti, roka; prekoračitev meje silobrana, meje skrajne sile; prekoračitev tožbenega zahtevka (pravd. post.)
prekoráčiti -im dov. *preseči določeno stopnjo,*

mero: prekoračiti pooblastilo, pravico, proračunsko postavko; prekoračiti meje naročila
prekostíjnica -e ž *podaljšan postanek ladje v pristanišču*
prekostíjnina -e ž *posebno plačilo za podaljšan postanek ladje v pristanišču*
prekovánje -a s *sprememba, preoblikovanje s kovanjem*: prekovanje denarja
prekováti -újem dov. *s kovanjem spreminiti, preoblikovati*: prekovati kovance; prekovati kovine v denar
prekránje -a s *glagolnik od prekrcati*: prekrcaanje blaga
prekráči -am dov. *spraviti z ene ladje na drugo*: prekrcati blago, potnike
prekrčávanje -a s *glagolnik od prekrčavati*: stroški prekrčavanja
prekrčávati -am nedov. *spravljati z ene ladje na drugo*: prekrčavati potnike, tovor
prekrčeválni -a -o prid. *ki se nanaša na prekrčavanje*: prekrčevalni stroški
prekršek -ška m *z zakonom ali z drugimi predpisi določena kršitev javnega reda, za katero je predpisana sankcija*: carinski, devizni, gospodarski prekršek; letalski, pomorski, prometni prekršek; prekršek zoper javni red in mir; enotna klasifikacija prekrškov; sodnik za prekrške; republiški senat za prekrške; postopek, odločba o prekršku; kazen za prekršek; sankcija za prekršek
prekršítev -tve ž *glagolnik od prekršiti*: prekršitev zakona *npr. sodnikova, če ta izda nezakonito odločbo, da bi komu pridobil kako korist ali prizadejal škodo* (kaz.)
prekršítiti -im dov. *narediti kaj v nasprotju z zahtevanimi predpisi, zakoni, načeli*: prekršiti predpise
prekupčeválec -lca [-yc-] m *kdor prekupčuje*: prekupčevalec z blagom; mreža prekupčevalcev
prekupčeválka -e [-yk-] ž *ženska oblika od prekupčevalec*
prekupčeválski -a -o [-ys-] prid. *ki se nanaša na prekupčevalce ali prekupčevanje*: prekupčevalski posel; prekupčevalska mreža
prekupčevánje -a s *glagolnik od prekupčevati*: nedovoljeno prekupčevanje *npr. s tujo valuto, z devizami, zlatom, mamili* (kaz.); nedovoljeno prekupčevanje z blagom *npr. verižna trgovina*
prekupčeváti -újem nedov. *kupovati in prodajati*
prekvalificírati -am dov., v zvezi: prekvalificirati *kaznivo dejanje glede na dobljene dokaze uvrstiti ga pod drug zakonski predpis*

prekvalifikácija -e ž **1.** *sprememba kvalifikacije*: prekvalifikacija delavca *izučitev delavca za drugo delo* **2.** *v zvezi*: prekvalifikacija *kaznivega dejanja uvrstitve kaznivega dejanja pod drug zakonski predpis*
prelát -a m *višji cerkveni dostojanstvenik* (kan.)
prelátúra -e ž, v zvezi: *ozemeljska prelatura ozemeljsko opredeljena vrsta delne cerkve, ki jo vodi prelat kot krajevni škof* (kan.)
prelegát -a m *volilo dediču poleg dednega deleža, sin. predvolilo*
prelet -éta m *glagolnik od preleteti*: prelet meje; pravica preleta čez tuje ozemlje
preletéti -im dov. *v letenjem opraviti kako pot*: preleteti državno mejo
prelevmán -à m *davščina na uvoz kmetijskih proizvodov*
preliminární -a -o prid. *predhodni, uvodni, pripravljali*: preliminarni mirovni pogoji; preliminarna pogodba *predpogodba*
preliminírati -am dov. *vnajprej določiti, predvideti*: preliminirati kredite v proračunu
prelívati -am nedov. *delati, da pride denar na drugo področje*: denarna sredstva se prelivajo
prelomítev -tve ž, v zvezi: prelomitev palice nad obsojencem *zunanja obličnost ob izvršitvi smrtne obsodbe* (pr. zg.)
preložítev -tve ž *določitev poznejšega časa za opravo česa*: preložitev naroka, obravnave, seje
preložítiti -im dov. *določiti poznejši čas za opravo česa*: preložiti obravnavo
preložítveni -a -o prid. *ki se nanaša na preložitev*: preložitveni razlog *razlog, ki upravičuje preložitev naroka* (pravd. post.) *ali glavne obravnave* (kaz. post.)
prelúknanje -a s *glagolnik od preluknjati*: preluknanje denarja, menice, hranilne knjižice; preluknanje kolkov, kuponov, obveznic, znamk
prelúknjati -am dov. *uničiti, razveljaviti kaj tako, da se vanj naredi luknja, luknjica*: preluknjati hranilno knjižico; preluknjati kolke
prém -a -o prid. *raven*: prema črta sorodstva; prema črta svaštva *svaštvo v ravni črti*
premaklív -a -o prid. *ki ga je mogoče premakniti, premestiti*
premaknítev -tve ž *glagolnik od premakniti*: protipravna premaknitev mejnikov (kaz.)
premaknítiti -máknem dov. *postaviti na drugo mesto, sin. prestaviti*: protipravno premakniti mejnik, zemljemersko znamenje *zaradi prepričljive dokazovanja lastninske pravice ali pravice do uporabe vode* (kaz.)

premeriti

premeriti -im dov. *ugotoviti, določiti, koliko dogovorjenih enot kaj obsega*: premeriti zemljišče

premistitev -tve ž 1. *uradno dejanje, s katerim dobi kdo drugo delovno oziroma službeno mesto, druga dela ali je v drugem kraju*: službena premistitev; premistitev delavca, vojaške osebe; premistitev obsojenca; premistitev po prošnji; odločba o premistitvi 2. *uradno dejanje, s katerim kaj je, deluje v drugem kraju*: premistitev sedeža podjetja

premistiti -im dov. 1. *uradno narediti, da kdo dobi drugo delovno oziroma službeno mesto, druga dela ali je v drugem kraju*: premistiti delavca 2. *uradno narediti, da kaj je, deluje v drugem kraju*: premistiti obrat, sedež, podjetje

premistljivi -a -o prid. *ki se sme premistiti*: premistljivi delavec

premistljivost -i ž lastnost premistljivega: premistljivost delavca

premični -a -o prid. *premakniti, premikati*: premična stvar *premičnina*; premično premoženje

premičnina -e ž stvar, ki brez škode za svoje bistvo lahko spremeni kraj, na katerem je: zarubljena premičnina; popis premičnin npr. v rubežnem zapisniku (izvrš. post.)

premiêr -a m *predsednik ministrskega sveta, vlade*

prémija -e ž 1. *za izredno delo obljubljena ali izplačana denarna nagrada* 2. *znesek, ki ga občasno plačuje zavarovalec zavarovalnici*: pozavarovalna premija *ki jo plačuje zavarovalnica pozavarovalnici*; tehnična premija *del zavarovalne premije, namenjen za kritje obveznosti do zavarovanca*; zavarovalna premija 3. *znesek, ki ga plačuje država proizvajalcu za prodajo določene dobrine ali izvozniku za izvoz* 4. *dodatni dobiček pri loteriji* 5. *dobiček pri premijskih obveznicah* 6. *nagrada za varčevanje, npr. stanovanjsko*

premijski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na premijo*: premijski cenik, upravičenec, zahtevek; premijska obveznica *obveznica, pri kateri se poleg zagotovljenih obresti žrebajo še ustrezni dobitki*; premijska tarifa 2. *v zvezi: premijski posel borzni posel, pri katerem se plača določen znesek za odstop od posla*

premirati -am nedov. in dov. *dajati premije*

premirje -a s *prekinitev sovražnosti, pri kateri vojno stanje ne preneha*: krajevno, splošno premirje; pogodba o premirju; skleniti, podpisati premirje; kršiti premirje

premisa -e ž, v logiki *trditev, iz katere sledi določen zaključek*: spodnja, zgornja premisa sklepa

premislek -a m 1. *preudarek* 2. *premišljeni naklep*: umor s premislekom

premišljeni -a -o prid., v zvezi: *premišljeni naklep* (lat. *dolus praemeditatus*) *naklep, pri katerem je kaznivo dejanje zasnovano, pripravljeno in storjeno s premislekom*

premostitveni -a -o prid., v zvezah: *premostitveni kredit kredit za kritje začasnega blagajniškega primanjkljaja*; *premostitveno posojilo posojilo, s katerim se začasno zagotovijo sredstva za izpolnitev denarne obveznosti*

premoženje -a s celota v denarju *ocenljivih gospodarskih dobrin, pravic in obveznosti, ki pripadajo določenemu subjektu*: aktivno premoženje *ki ostane po odbitku dolgov in bremen*; alodialno premoženje *prosta dedna zemljiška posest fevdalcev* (pr. zg.); čisto premoženje *aktivno premoženje*; družbeno premoženje *sredstva v družbeni lastnini*; državno premoženje; fidejkomisno premoženje *rodbinsko premoženje, ki ga vsakokratni uživalec ne sme odtujiti in ga mora zapustiti določenemu nasledniku* (pr. zg.); sin. *rodbinski fidejkomis*; kosmato premoženje *ki je brez odbitka bremen, dajatev ali dolgov*; ločeno premoženje; namensko premoženje *ki je za točno določen namen*; nepremično premoženje *npr. zemljišče, stavba*; posebno premoženje *npr. premoženje zakonca, ki ga ima ta ob sklenitvi zakonske zveze*; premično premoženje *ki obstaja iz premičnih stvari*; pupilarno premoženje *premoženje osebe pod varuštvom ali skrbništvom*; skupno premoženje *zakoncev ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze*; splošno ljudsko premoženje *celota premoženjskih pravic, s katerimi upravlja država* do l. 1953; ustanovno premoženje *ki ga ima ustanova kot namensko premoženje*; združeno premoženje *sredstva v združni lastnini*; zapuščinsko premoženje *zapuščina*; zasebno premoženje *ki je v lasti občanov ali civilno-pravnih oseb*; premoženje družbe *z neomejeno solidarno odgovornostjo pri katerem je družba za svoje obveznosti odgovorna s celotnim premoženjem svojih članov*; premoženje družbe *z omejeno odgovornostjo pri katerem je družba za svoje obveznosti odgovorna s svojim celotnim premoženjem*; premoženje podjetja; premoženje mrtve roke (lat. *manus mortua*) *nepremičnine cerkvene pravne osebe, izločene iz gospodarskega prometa* (pr.

zg.); izvor, namenitev, oddaja premoženja; odvzem premoženja *npr. zaplemba premoženja* (kaz.); oskrbnik premoženja; popis, prevzem, razčlenitev, razdelitev, razdružitev, zaplemba premoženja; pogodba o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja; davek na premoženje; odvzeti, upravljati, zapleniti, zapraviti premoženje; zapravdati premoženje *s pravnim dejanjem ga izgubiti, zapraviti*

premoženjski -a -o prid. *ki se nanaša na premoženje*: premoženjski cenzus *omejitev določene pravice glede na premoženje, npr. pravice do otroškega dodatka*; premoženjski davek, delikt; premoženjski interes *npr. interes strank pri odplačnem poslu*; premoženjski režim *režim med zakoncema*; premoženjski spor *spor zaradi denarja ali predmeta, ocenljivega v denarju, sin. premoženjskopravni spor*; premoženjski zahtevek; premoženjska bilanca *aktiva in pasiva podjetja*; premoženjska korist; premoženjska pravica *npr. avtorska pravica*; premoženjska sankcija *odvzem določenega premoženja kot pravna posledica za protipravno ravnanje*; premoženjska skupnost; premoženjska škoda *dejanska škoda in izgubljeni dobiček, sin. gmotna škoda*; premoženjska vrednost; premoženjske razmere *gmotne razmere*; premoženjsko pravo *pravo, ki ureja premoženjska razmerja fizičnih in pravnih oseb*; premoženjsko razmerje *odnos med določenimi subjekti glede premoženja, npr. med zakoncema*; premoženjsko stanje; premoženjsko zavarovanje *zavarovanje, s katerim se zagotavlja povrnitev škode, ki bi jo zavarovalec utrpel ob zavarovalnem primeru*

premoženjskopravni -a -o prid. *ki se nanaša na premoženjsko pravo*: premoženjskopravni posel; premoženjskopravni spor *spor zaradi denarja ali predmeta, ocenljivega v denarju, sin. premoženjski spor*; premoženjski zahtevek; premoženjskopravna sposobnost, zadeva; premoženjskopravno razmerje, varstvo

pre narediti -im dov. *predrugati, predelati*

pre nareja -e ž *predruganje, predelava*

prenašalec -lca [-yč-] m, v zvezi: *prenašalec nalezljive bolezni*

prenašalka -e ž [-yč-] ženska oblika od *prenašalec*

prenašanje -a s *glagolnik od prenašati*: prenašanje kužnih bolezni *pri živalih in rastlinah* (kaz.); prenašanje nalezljivih bolezni, spolnih bolezni (kaz.)

prenašati -am nedov. *imeti kaj v (na) sebi in pov-*

prenočiti

zročati, da to lahko dobi še kdo drug: prenašati bolezn

prenehanje -a s *konec dejavnosti, konec obstajanja*: prenehanje dela, društva, delovnega razmerja; prenehanje hipoteke *npr. zaradi plačila s hipoteko zavarovane terjatve*; prenehanje lastninske pravice *npr. pri uničenju, opuščeni ali iz javnega prometa vzeti stvari*; prenehanje naročila (mandata) *npr. odstop naročitelja od pogodbe ali smrt prevzemnika naročila*; prenehanje obveznosti *npr. zaradi zaposlitve, pobota, odpusta dolga, zastaranja*; prenehanje podjetja *npr. zaradi spojitve z drugim podjetjem, zaradi stajanja podjetja*; prenehanje pogodbe *npr. licenčne, zakupne pogodbe, pogodbe o delu*; prenehanje pooblastila *npr. zaradi preklica pooblastila, zaradi smrti pooblaščenca*; prenehanje pravice *npr. služnostne, zastavne, obligacijske pravice*; prenehanje nadaljšane roditeljske pravice; prenehanje pravne osebe, pravnega razmerja; prenehanje pravnih posledic *npr. pravnih posledic obsodbe na podlagi sodne odločbe*; prenehanje zakonske zveze *npr. zaradi smrti enega zakonca ali razveze zakonske zveze*

prenehati -am dov. 1. *prekiniti dejavnost, aktivnost*: prenehati delati 2. *končati dejavnost, aktivnost*: prenehati izhajati *npr. časopis*; prenehati kršiti pravice drugega; prenehati obratovati; predpis preneha veljati 3. *končati obstoj*: delovna organizacija, delovno razmerje preneha; društvo, naročilo (mandat), obveznost, podjetje, pooblastilo, pravica preneha; varščina preneha *npr. varščina, ko ni več razlogov zanjo, dana za zagotovitev obdolženčeve navzočnosti v postopku*

prenešt -nêsem dov. 1. *narediti, da pride kaj na drugo mesto*: prenesti sedež podjetja; prenesti postavke v knjigah 2. *narediti, da pride kaj v upravičenje ali breme druge osebe*: prenesti pravico, prokuro, riziko, stvar, terjatev, posle; prenesti dobroimetje na drug račun, pooblastilo na drugo osebo; prenesti odločanje v določeni stvari na drug organ (upr. post.)

prenočevanje -a s 1. *nočni počitek, zlasti v posebej za to namenjenem prostoru, navadno za plačilo*: stroški za prenočevanje 2. *dajanje prenočišča*: prenočevanje tujca

prenočišče -a s *prostor za prenočitev, prenočevanje, navadno za plačilo*: prenočišče za tužce

prenočitev -tve ž *glagolnik od prenočiti*

prenočiti -im dov. 1. *preživeti noč, počivajoč ali speč, zlasti v posebej za to namenjenem pro-*

storu, navadno za plačilo: preočiti pri kom 2. dati komu preočišče: preočiti koga

preočnina -e ž plačilo za preočitev, preočevanje

preoňš -oňsa m 1. dogovorjeni prehod pravice ali obveznosti od enega subjekta na drugega: fiduciarni prenos na zaupanje, npr. lastninske pravice na upnika za zavarovanje njegove terjatve; izvenknjižni prenos knjižne pravice na drugo osebo brez vpisa v zemljiško knjigo; knjižni prenos zemljiškoknjižni prenos; konstitutivni prenos avtorske pravice pri katerem na pridobitelja pravice preide samo pravica uporabe, pravica sama pa ostane v premoženju avtorja; neodplačni prenos premoženja; translativni prenos avtorske pravice odsvojitve avtorske pravice; zemljiškoknjižni prenos knjižne pravice z vpisom v zemljiško knjigo; prenos avtorske pravice z avtorsko pogodbo npr. z radijsko avtorsko pogodbo, založniško pogodbo, pogodbo o izvedbi, uprizoritvi, predelavi dela, odstopu pravice do prevoda; prenos čeka; prenos dolga s pogodbo o prevzemu dolga; prenos hipoteke, kapitala, kredita; prenos menice z indosamentom; prenos oblasti; prenos patenta, modela, vzorca, znamke od nosilca teh pravic na drug subjekt; prenos pooblastila, posla; prenos pravice npr. lastninske; prenos premoženja; prenos pristojnosti pravic od enega organa na drugega; prenos terjatve; prenos terjatve z odstopno pogodbo (cesijo); izvršba s prenosom terjatve na upnika; prenos terjatve v izterjavo; prenos terjatve namesto izplačila ki ima učinek odplačnega odstopa terjatve (izvrš. post.); prenos vpisa ladje vpisa iz enega vpisnika ladij v drugega; prenos vrednostnega papirja kot prenos pooblastila ali kot prenos v zastavo; prenos vrednostnih papirjev npr. delnic, obveznic, blagajniških zapisov, certifikatov, komercialnih zapisov; prenos med živimi npr. stvari s kupno pogodbo; prenos za primer smrti premoženja z oporoko na dediča; prenos z indosamentom npr. vrednostnega papirja; pristojbine za prenos npr. lastnine zemljišča; pogodba o prenosu tehnologije npr. licenc 2. glagolnik od prenesti (1): proračunski prenos proračunskega kredita z ene postavke na drugo; prenos poštnih pošiljk; prenos stvari; nalog za prenos prenosni nalog 3. posredovanje česa, navadno sporočil, na daljavo z različnimi tehnološkimi sredstvi: radijski prenos po radiu; telefonski prenos po napravi za električni daljinski prenos govora; telefoto

prenos daljinski prenos npr. fotografij, slik, risb, načrtov na elektromagnetni način; telegrafski prenos po električni napravi za daljinski prenos znakov; televizijski prenos daljinski prenos slik in zvoka z elektromagnetnimi valovi; prenos podatkov storitev, s katero je omogočena izmenjava podatkov z napravami za njihov prenos na daljavo

prenosilec -lca [-yc-] m prenosnik

prenosljiv -a -o prid. ki se da prenesti na drug subjekt: vrednostni papir ni prenosljiv z indosamentom prenosljivi -a -o: prenosljiva terjatev

prenosljivost -i ž lastnost, značilnost prenosljivega

prenoňni -a -o prid. 1. ki se da prenesti na drug subjekt: prenosna pravica 2. ki omogoča prenos: prenosni ček virnanski ček; prenosni nalog nalog za prenos z računa na račun; prenosni tovorni, vozni list; prenosna izjava, lista; prenosna premija (zav.); *prenosna pristojbina pristojbina za prenos, npr. lastnine zemljišča, sin. *prenosna taksa; *prenosna taksa gl. *prenosna pristojbina

prenoňnik -a m kdor kaj prenaša: prenosnik vrednostnega papirja npr. indosant; prenosnik lastninske pravice; odgovornost prenosnika za napake stvari pri odplačnem poslu

prenosnina -e ž pristojbina za prenos

prenoňnost -i ž lastnost, značilnost prenosnega: prenosnost pravic, terjatev; prenosnost z indosamentom

prenotacija -e ž predznamba (1)

prenotirati -am dov. predznamovati

prenovitev -tve ž 1. glagolnik od prenoviti (1): učinki prenovitve; pogodba o prenovitvi; opraviti prenovitev 2. glagolnik od prenoviti (2): prenovitev poslopja

prenoviti -im dov. 1. pogodbeno spremeniti obveznostno razmerje tako, da se spremenita predmet izpolnitve ali pravna podlaga: prenoviti obveznost 2. narediti, da kaj dotrajnega, poškodovanega postane tako kot novo: prenoviti poslopje, stanovanje

prenovitveni -a -o prid. ki se nanaša na prenovitev: prenovitveni učinek; prenovitvena pogodba

prênumeracija -e ž predplačilo

prênumerândni -a -o prid., v zvezah: prenumerândni kup kup, pri katerem se kupnina plača vnaprej; prenumerândna cena

preoblikovati -ujem dov. dati čemu drugačno obliko, vsebino: preoblikovati pravno razmerje

preobrât -âta m dejstvo, da postane kaj popol-

noma drugačno od prejšnjega: državni, gospodarski, politični preobrât

preobrâzba -e ž pojav, da dobi kaj drugačno vsebino, obliko: preobrâzba družbenih odnosov, države, pravnega sistema

preobrâziti -im dov. narediti, povzročiti, da dobi kaj drugačno vsebino, obliko: preobrâziti družbene odnose

preobremeniti -im dov. preveč obremeniti: preobremeniti z davki, delom

preodkâz -âza m, v zvezi: preodkaz terjatve prenos terjatve

preosnovâti -snujem dov. spremeniti sestavo, sin. rekonstruirati (2): preosnovati vlado

preostânek -nka m ostanek: denarni preostanek; preostanek kupnine kupnine za stvar, prodano na dražbi

preostâti -stânem dov. biti še neporabljen, nerazdeljen preostâli -a -o: preostali znesek; preostali plodovi

prepakirati -am dov. dati blago, izdelek v novo, drugo ovojnino: prepakirati blago

prepeljâti -pêljem dov. opraviti prevoz na določen kraj: prepeljati osebo, stvar

prepîr -a m medsebojno izražanje nesoglasja z izjavami, mnenjem drugega: ogrožanje pri prepîru z nevarnim orodjem (kaz.)

prepîs -a m 1. izdelek, ki nastane s prenosom navadno z izvirne predloge: navadni, overjeni prepîs; prepîs listine, odločbe, spisa, zapisnika; taksa za prepîs; overiti prepîs; primerjati prepîs z izvirkom 2. a) prenos računa v bančnem prometu b) prenos lastninske pravice v zemljiški knjigi: zemljiškoknjižni prepîs 3. taksa za prenos lastnine (pr. zg.)

prepîsati -pîšem dov. 1. s pisanjem prenesti navadno z izvirne predloge: prepîsati listino, odločbo 2. prenesti lastninsko pravico z vpisom v zemljiško knjigo: prepîsati zemljišče na kupca

prepîsni -a -o prid. ki se nanaša na prepîs: prepîsni denar knjižni denar; prepîsno dovoljenje dovoljenje za zemljiškoknjižni prenos

prepîsnina -e ž 1. taksa za prepîs, za kopije dokumentov 2. taksa za prenos lastninskih pravic v zemljiški knjigi

preplâčati -plâčam dov. preveč plačati preplâčan -a -o: vrnitev preplâčanih davkov, prispevkov

preplâčilo -a s preveč plačan znesek: vrniti preplâčilo

preplâvljati -am nedov. z razlivanjem velike količine vode pokrivati kako površino: preplâvljati zemljišča

prepoditi -im dov. povzročiti, da kdo zapusti do-

ločen prostor: prepoditi tujo živino z zemljišča

prepôved -i ž sporočilo, da se kaj ne sme narediti, delati: administrativna prepôved a) izplačilna prepôved, naložena na dolžnikov osebni dohodek z njegovo privolitvijo b) upravna izplačilna prepôved; dokazna prepôved norma, ki prepôveduje uporabo kakega dokaznega sredstva; izvozna prepôved; konkurenčna prepôved opravljanja enakega posla drugod; pogodbeni prepôved; sodna prepôved predhodna odredba, npr. dolžnikove-mu dolžniku, da dolžniku ne sme poravnati zarubljene terjatve, dolžniku pa, da je ne sme izterjati (izvrš. post.); upravna izplačilna prepôved (izvrš. post.); ustavna prepôved ki je določena v ustavi; uvozna prepôved; zakonska prepôved ki jo določa zakon; prepôved gibanja in muditve na določenem območju; prepôved graditve na določenem prostoru; prepôved igranja na srečo npr. če se kdo z igro na srečo peča obrtoma ali mami druge v tako igro (kaz.); prepôved izdaje vozniškega dovoljenja; prepôved izsiljevanja priznanj in izjav; prepôved krčenja gozda; prepôved lova začasna, trajna; prepôved nočnega dela npr. za delavke med nosečnostjo ali z majhnim otrokom, za delavce, mlajše od 18 let, v primerih, določenih z zakonom; prepôved obremenitve in odtujitve nepremičnine, premične stvari vrsta začasne odredbe (izvrš. post.); prepôved parcelacije zemljišča; prepôved prisilnega dela; prepôved razpolaganja; prepôved razširjanja tiskane stvari; prepôved reformacije in peius prepôved spremembe odločbe a) v pritožnikovo škodo, če se je samo on pritožil (pravd. post.) b) v škodo obtoženca, če je bilo pravno sredstvo vloženo samo v njegovo korist (kaz. post.); prepôved ribolova npr. v varstveni dobi ali rib pod najmanjšo dovoljeno mero; prepôved spremembe zastaralnega roka; prepôved točenja alkoholnih pijač; prepôved uvoza; *prepôved zahajanja v krčmo varstveni ukrep (kaz.); prepôved zborovanja; prepôved kot varnostni ukrep npr. opravljanja poklica, dejavnosti ali dolžnosti, javnega nastopanja, vožnje motornega vozila (kaz.); prepôved kot varstveni ukrep pri gospodarskih prestopkih, prekrških npr. opravljanja določene gospodarske dejavnosti pravni osebi, opravljanja samostojne dejavnosti, vožnje motornega vozila; prepôved kot pravna posledica obsodbe npr. opravljanja določenih zadev ali funkcij v organih družbenopolitičnih skupnosti, na-

stopanja v tisku, na radiu, televiziji ali javnih shodih, pridobitve določenega naziva, poklica ali napredovanja v službi (kaz.); prepoved v izvršilnem postopku a) da bi dolžnik razpolagal z zarubljenimi stvarmi b) da bi upnik razpolagal s premoženjskimi oziroma materialnimi pravicami, kot so patent, tehnična izboljšava, užitek c) pri začasni odredbi, npr. prepoved odtujitve in obremenitve premičnin, nepremičnin, prepoved, po kateri dolžnikov dolžnik ne sme dolžniku izplačati terjatve ali izročiti stvari; izdati, izreči, kršiti prepoved; ravnati zoper prepoved

preповédati -vém dov. sporočiti, da se kaj ne sme narediti, delati: prepovedati pod kaznijo določeno ravnanje ali opustitev; prepovedati tujcu vstop v državo; prepovedati gibanje in muditev na določenem območju; prepovedati stalno naselitev v določenem kraju **preповédan** -a -o: prepovedan čas npr. za lov, ribolov, prim. varstvena doba za divjad in ribe; prepovedan način npr. lova, ribolova; prepovedan prehod čez državno mejo; prepovedana igra; prepovedana posledica npr. s kazenskoopravnimi predpisi; prepovedano dejanje; prepovedana lovna, ribolovna sredstva **preповédani** -a -o: prepovedana cona ozemlje, kjer je prepovedano gibanje, prebivanje ali nastanjanje, zračna plovba; prepovedana pogodba pogodba, ki nasprotuje ustavnim načelom družbene ureditve, pozitivnim predpisom

preповédni -a -o prid. ki se nanaša na prepoved: prepovedni predpis predpis, ki kaj prepoveduje; prepovedni zahtevek; prepovedna norma, pravica; prepovedna tožba tožba, s katero se zahteva prenehanje določenega ravnanja, npr. negatorna tožba, sin. opustitvena tožba

preповédovalni -a -o prid. s katerim se kaj prepoveduje: prepovedovalni predpis

preповézen -zna -o prid. ki je za določenim, predvidenim rokom: prepozna pritožba, vloga **preповéžno** prist.: prepozno sprejeta ponudba

prepoznáti -ám dov. ugotoviti istovetnost, identiteto: prepoznati osebo, predmet **prepoznáni** -a -o: prepoznani predmet, storilec

prepoznáva -e ž glagolnik od prepoznati: prepoznavava oseb, predmetov; prepoznavava po glasu, fotografiji, soočenju

prepoznávánje -a s glagolnik od prepoznavati: prilagoditev zaznav pri prepoznavanju (krim.)

prepoznávati -am nedov. ugotavljati istovetnost, identiteto

prepoznáven -vna -o prid. ki se da prepoznati: prepoznaven predmet

preprečenje -a s preprečitev

preprečevalni -á -o prid. ki se nanaša na preprečevanje; preprečevalni ukrep; preprečevalno sredstvo

preprečevánje -a s glagolnik od preprečevati: preprečevanje boja proti sovražniku (kaz.); preprečevanje kaznivih dejanj, kriminalitete; preprečevanje konkurence na trgu z monopolističnim delovanjem, nelojalno konkurenco, špekulacijo in omejevanjem trga; preprečevanje nalezljivih bolezní; preprečevanje zavarovalnega primera

preprečeváti -újem nedov. povzročati, da kdo česa ne more narediti ali da se kaj ne more uresničiti: preprečevati kriminaliteto; preprečevati komu uveljavljanje njegove pravice npr. do pritožbe, do samoupravljanja

preprečítev -tve ž glagolnik od preprečiti: preprečitev dokazovanja (kaz.), javnega shoda (kaz.), opravljanja dolžnosti (kaz.), uradnega dejanja (kaz.), verskih obredov (kaz.), vrnitve delavca na delo (kaz.)

preprečítí -ím dov. povzročiti, da kdo česa ne more narediti ali da se kaj ne more uresničiti: preprečiti nepravilno prehajanje čez državno mejo; preprečiti kriminaliteto, nastanek zavarovalnega primera; preprečiti pobeg osebe, ki ji je vzeta prostost; preprečiti posledice kaznivega dejanja, razširjanje pornografskih spisov, špekulacijo, tihotapstvo, zlorabe

prepričanje -a s kar kdo glede na logiko, izkustvo upravičeno misli, da je resnično, pravilno: notranje prepričanje (fr. conviction intime); politično, pravno, sodniško, svobodno, versko prepričanje; hudodelec iz prepričanja

prepričáti -am dov. doseči, da ima kdo povedano, mišljeno glede na logiko, izkustvo upravičeno za resnično, pravilno: prepričati koga o čem prepričati se spoznati kaj kot tako, da se o njegovi resničnosti, pravilnosti ne dvomi: prepričati se o resničnosti zatrjevanih dejstev

prepričeválen -lna -o prid. s katerim se prepriča **prepričeválnost** -i ž lastnost, značilnost prepričevalnega

prepričljív -a -o prid. ki ne vzbuja pomislekov, dvoma o resničnosti, pravilnosti: prepričljivo dokaz, razlog, sklep **prepričljivo** prist.: prepričljivo dokazati, pojasniti, trditi, ugotoviti

prepričljivost -i ž lastnost, značilnost preprič-

ljivega: prepričljivost dokaznih sklepov, sodbenih razlogov

preprodája -e ž ponovna prodaja kupljenega blaga, navadno zaradi dobička: špekulativna preprodaja; preprodaja življenjskih potrebščin; kupovanje zaradi preprodaje

preprodájalec -lca [-yc-] m kdor preprodaja: preprodajalec zelenjave

preprodájalka -e [-yk-] ž ženska oblika od preprodajalec

preprodájati -am nedov. ponovno prodajati kupljeno blago, navadno zaradi dobička

preprósti -a -o prid., v zvezah: *preprosti bankrot povzročitev plačilne nesposobnosti z lahko-miselnim gospodarjenjem (kaz.), sin. *malomarnostni bankrot; preprosto sosporništvo navadno sosporništvo; preprosta kazniva dejanja najbolj pogostni, tipični, povprečni primeri kaznivih dejanj, sin. temeljna kazniva dejanja

prepustítev -tve ž 1. glagolnik od prepustiti (1): prepustitev rabe in uživanja stvari; prepustitev nepoškodovanih bojnih sredstev sovražniku (kaz.) 2. glagolnik od prepustiti (2): prepustitev stvari v prosto razpolaganje

prepustítí -ím dov. 1. dati komu pravico, možnost, da kaj dobi: prepustiti komu korist; prepustiti na voljo 2. dati komu možnost, da opravi, naredi kaj: prepustiti izbiro; prepustiti rešitev spora npr. arbitraži

prepústnica -e ž pismeno dovoljenje za prehod državne meje: dvolastniška, turistična prepustnica

preračún -a m pregled, preveritev računa: preračun obresti, tuje valute v domačo; preračun vrednosti

preračúnanje -a s glagolnik od preračunati: predpisi za preračunanje

preračúnati -am dov. z računanjem kaj ugotoviti, določiti: preračunati iz ene valute v drugo

preračúnljiv -a -o prid. ki se odloči za svoje dejanje, ravnanje zlasti glede na lastno korist

preračúnski -a -o prid. ki se nanaša na preračun: preračunski tečaj; preračunska tabela

preredčítí -ím dov., v zvezah: preredčiti gozd narediti ga bolj redkega s sekanjem dreves

prerékanje -a s zanikanje, nepriznavanje: prerakanje terjatve na naroku za preizkus terjatve (steč. post.)

prerékáti -am nedov. zanikovati, ne priznavati: prerekati nasprotnikove navedbe (pravd. post.); prerekati prijavljeno terjatve (steč. post.) **prerékani** -a -o: prerekana terjatve nepriznana terjatve (steč. post.)

prerogátiva -e ž posebna pridržana pravica glede na položaj, funkcijo koga: državna, sodniška, vladarjeva prerogativa

presádek -m organ ali del človeškega telesa, presajen v drugo telo zaradi zdravljenja, sin. transplantat

presadítev -tve ž prenos organa ali dela človeškega telesa v drugo telo zaradi zdravljenja, sin. transplantacija

présbiró -ja m tiskovni urad, časopisna poročevalska služba

preséči -séžem dov., v zvezah: preseči dovoljeni kredit uporabiti kredit v večji višini, kot je določeno

presedmovánje -a s dokaz s sedmimi prisežniki pomočniki (pr. zg.)

preségáti -am nedov. pojavljati se nad določeno stopnjo, mero: preségati zemljiški, stanovanjski maksimum do l. 1991; povpraševanje presega ponudbo

preséka -e ž del gozda s posekanim drevjem v ozkem pasu: preseka ob meji, pod daljnovidom

preselítev -tve ž sprememba stalnega mesta oziroma stalnega ali začasnega prebivališča: preselitev obrata; preselitev osebe; stroški za preselitev

preselítí -sélím dov. povzročiti, da kdo, kaj spremeni stalno mesto oziroma stalno ali začasno prebivališče: preseliti koga; preseliti obrat **preselítí se** spremeniti stalno ali začasno prebivališče

preséljenec -nca m kdor je preseljen ali se preseli

preséljenka -e ž ženska oblika od preseljenec **preseljelválni** -a -o prid. ki se nanaša na preseljevanje: preseljevalni načrt

preseljelvánje -a s spreminjanje stalnega mesta oziroma stalnega ali začasnega prebivališča: prislilno preseljevanje prebivalstva (kaz.); prostovoljno preseljevanje

preséžek -žka m količina, vrednost, ki je večja, višja od določene količine, mere: blagajniški presežek; presežek kmetijskega zemljišča nad z zakonom določenim maksimumom; presežek kupnine pri dražbi preostanek kupnine po poplačilu terjatve; presežek pridelka, prihodkov, proračuna, teže; presežek pri inventuri

preséžni -a -o prid. ki je večji, višji od določene količine, mere: presežni delovni čas čas, v katerem ustvari delavec presežni proizvod, ki si ga prilasti lastnik proizvodnih sredstev; presežni proizvod proizvod, ki presega potrebe obnove delovnih priprav in delovne sile; pre-

sežni proračunski prihodki; presežna ponudba *ponudba, ki presega povpraševanje*; presežna produkcija, teža; presežna vrednost del vrednosti produkta, ki presega vrednost delovne sile; presežno delo delo, s katerim neposredni proizvajalec proizvede več, kakor je potrebno za njegovo vzdrževanje in za obnavljanje njegove delovne sile; presežno plačilo; presežno povpraševanje *povpraševanje, ki presega ponudbo*; presežna sredstva *npr. preveč plačani prispevki*

preskóčni -a -o prid., v zvezi: preskóčni regres *regres, ki ga regresni upravičenec zahteva namesto od neposrednega meničnega zavezanca od kakega prejšnjega*

preskrba -e ž 1. *dejstvo, da kdo dobi, kar potrebuje za življenje, preživetje*: dolžna, gmotna, starostna preskrba; preskrba prebivalstva; preskrba v bolezni, starosti; pravica do preskrbe; racionirati preskrbo 2. *dejstvo, da kdo dobi, kar potrebuje, zlasti za opravljanje kake dejavnosti*: pogodbeni preskrba; primerna, zagotovljena preskrba; preskrba gospodarstva

preskrbíti -im dov. 1. *narediti, da kdo dobi, kar potrebuje za življenje, preživetje*: preskrbeti otroke 2. *narediti, da kdo dobi, kar potrebuje*: preskrbeti dokaze (post.); preskrbeti potrebno strokovno pomoč *npr. priprtemu za vložitev pritožbe* (kaz. post.); preskrbeti si sredstva za storitev kaznivega dejanja *preskrbljen* -ěna -o: preskrbljeni otroci

preskrbni -a -o prid. *ki se nanaša na preskrbo*: preskrbna dolžnost

preskús -a m *preizkus*

preslepítev -tve ž *glagolnik od preslepiti*: preslepítev kupcev *npr. z lažnimi označbami ali lažnim reklamiranjem* (kaz.)

preslepíti -im dov. *spraviti v zmotu, premotiti koga*: preslepiti obdobjenca *da bi se dosegla kaka njegova izjava ali priznanje*

presodíti -sódim dov. 1. *s podrobno raziskavo podatkov, dejstev spoznati resnično vrednost, veljavnost česa*: presoditi dokaze, zakonitost 2. *razsoditi o čem*

presója -e ž *ugotovitev, spoznanje resnične vrednosti, veljavnosti česa na podlagi podrobne raziskave podatkov, dejstev*: dejanska, pravna, sodniška presoja; nepravilna pravna presoja; nepravilna presoja dokazov; načelo proste presoje dokazov *načelo, po katerem sodišče v postopku ni vezano na posebna formalna dokazna pravila*

presójeti -am nedov. *ugotavljati, spoznavati re-*

snično vrednost, veljavnost česa na podlagi podrobne raziskave podatkov, dejstev: presojati dokaze

prestájanje -a s *glagolnik od prestajati*: prestajanje zaporne kazni

prestájati -am nedov. *prebivati določeno dobo kje zaradi izpolnjevanja kakih obveznosti, dolžnosti*: prestajati kazen zapora *prebivati v zavodu za prestajanje kazni*

prestáti -stánem dov. *prebiti določeno dobo kje zaradi izpolnjevanja kakih obveznosti, dolžnosti*: prestati kazen zapora **prestán** -a -o: prestana kazen zapora

prestavítev -tve ž *postavitev na drugo mesto*: samovoljna prestavitev izmeritvenega znamenja in oznake

prestáviti -im dov. *postaviti na drugo mesto*, sin. *premakniti*: prestaviti mejnik, zemljemersko znamenje *zaradi preprečitve dokazovanja lastninske pravice do uporabe vode* (kaz.)

préstol -óla m 1. *vladarjev sedež* 2. *vladarjev položaj*: odpovedati se, odreči se prestolu

prestólni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na prestol*: prestolni govor *v parlamentarnih monarhijah govor, s katerim vladar odpre zasedanje novoizvoljenega parlamenta in poda programski načrt vlade* 2. *v zvezi*: prestolno mesto *glavno mesto, prestolnica*

prestólnica -e ž *glavno mesto*

prestolonaslédnica -e ž *ženska oblika od prestolonaslednik*

prestolonaslédnik -a m *kdor je uradno določen za vladarjevega neposrednega naslednika*

prestolonaslédstveni -a -o prid. *ki se nanaša na prestolonasledstvo*: prestolonasledstveni red

prestolonaslédstvo -a s *nasledstvo na prestolu*

prestóp -ópa m *glagolnik od prestopiti* (1 b): prestop k sovražniku (kaz.)

prestópek -pka m *kaznivo ravnanje*: gospodarski prestopok *kršitev predpisov o gospodarskem ali finančnem poslovanju*; disciplinski prestopok *kršitev delovne obveznosti oziroma delovne discipline*

prestopíti -stópim dov. 1. *spremeniti, menjati a) okolje glede na delovanje, aktivnost*: prestopiti na drugo šolo b) *pripadnost glede na (nazorsko) prepričanje, čustvovanje*: prestopiti k sovražniku (kaz.) 2. *priiti na drugo stran česa*: prestopiti državno mejo 3. *narediti v nasprotju s predpisi, zakoni*: prestopiti meje uradnih pravic (kaz.)

prestópnica -e ž *ženska oblika od prestopnik*

prestópnik -a m *storilec kaznivega dejanja*

prestópništvo -a s *celota izvršenih prestopkov*: mladoletniško prestopništvo

prestrášenost -i ž *stanje prestrašenega človeka*: prekoračiti meje silobrana zaradi prestrašenosti

prestrélni -a -o prid., v zvezi: prestrelna rana *rana, ki jo naredi krogla ob prehodu skozi telo*

presumírati -am dov. in nedov. *domnevati*

presúmpcija -e ž *domneva*: pravna, zakonska presumpcija

préšli -a -o prid., v zvezi: prešla menica *menica, ki je bila izgubljena, ukradena, uničena ipd.*

prešúštnica -e ž *poročena ženska, ki spolno občuje zunaj zakona*

prešúštnik -a m *poročen moški, ki spolno občuje zunaj zakona*

prešúštvo -a s *spolno občevanje poročene osebe zunaj zakona*

prešúštvovanje -a s *prešúštvo*

pretarifíratí -am dov. *uvrstiti v drug tarifni razred*

pretéči -em dov. *prenehati trajati*: čas, rok, doba preteče

pretéhtati -am dov. *s podrobnim razčlenjevanjem dejstev, podatkov spoznati resnične lastnosti česa*: pretehtati dokaze, koristi, predlog, okoliščine konkretnega primera

preték -éka m *konec trajanja česa*: pretek časa, dobe, kazni, računskega leta

pretékst -a m *pretveza, izgovor*

pretép -épa m *fizični spopad več oseb*: povzročiti pretep; sodelovati pri pretepu; ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu (kaz.)

pretépanje -a s *glagolnik od pretepati se*

pretépati se -am se nedov. *fizično se spopadati*

pretericija -e ž *prezrtje*

preterintencionální -a -o prid., v zvezi: preterintencionalna posledica *iz malomarnosti povzročena posledica, ki je hujša, kot je bila predvidena v storilčevem naklepu, npr. telesna poškodba s posledico smrti* (kaz.), sin. *prekonaklepna posledica*, prim. *odgovornost za hujšo posledico*

preterírati -am dov. *prezreti*: preterirati otroka v oporoki

pretéžni -a -o prid. *ki obsega, predstavlja večji del česa*: pretežni interes *ob koliziji interesov*; pretežna korist **pretéžno** prist.: pretežno dajati pravno pomoč samo z določenih pravnih področij

pretíhotápiti -im dov. *skrivaj, na nedovoljen način, brez carinjenja prenesti, spraviti kaj čez državno mejo ali kam sploh*: pretíhotapiti blago, mamila, tujo valuto

pretísk -a m *natis česa čez že prej natisnjeno*: pretisk bankovcev, kolkov, obveznic, vrednotnic, poštnih znamk

pretískanje -a s *glagolnik od pretiskati*

pretískati -am dov. *natisniti kaj čez že prej natisnjeno*

prejíti -im nedov. *groziti*

prejtnja -e ž *grožnja*

prétor -ja m 1. *višji voljeni nosilec oblasti, ki skrbi za redni potek sodstva* (rim. pr.) 2. *prvostopenjski sodnik v Italiji*

pretórični -a -o prid., v zvezi: *pretorično vabilo *sodno vabilo za poskus poravnave*

pretórski -a -o prid. *ki se nanaša na pretorje* (1): pretorski edikt *pretorjev razglas o lastnih smernicah pri upravljanju sodstva* (rim. pr.); pretorska doba *doba zadnjih dveh stoletij pred našim štetjem* (rim. pr.); pretorsko pravo *pravo, ki ga uvaja pretor s svojimi edikti* (rim. pr.)

pretovóriti -im dov. *preložiti z enega prevoznega sredstva na drugo*: pretovoriti blago

pretrés -ěsa m *glagolnik od pretresti*: vzeti kaj v pretres

pretrésati -am nedov. *vsestransko proučevati, obdelovati, navadno zaradi ocenjevanja, odločitve*

pretrésti -em dov. *vsestransko proučiti, obdelati, navadno zaradi ocenjevanja, odločitve*

pretréganje -a s *glagolnik od pretrgati*: pretrganje *vzročne zveze prekinitve zveze med ravnanjem in posledico*; pretrganje *priposestvanja stvari prenehanje trajanja priposestvalne dobe*; pretrganje *zastaranje, zastarjanje, kazenskega pregona, izvršitve kazni prenehanje trajanja zastaralne dobe*

pretrgati -am dov. *narediti, povzročiti, da kaj preneha obstajati, trajati*: pretrgati *vzročno zvezo, priposestvanje, zastaranje*

pretúra -e ž 1. *pretorjeva funkcija* (rim. pr.) 2. *prvostopenjsko sodišče v Italiji*

pretvéza -e ž *kar prikriva pravi vzrok, povod česa*: pretveza silobrana *izmišljeni silobran*

preučíti -im dov. 1. *usposobiti koga s poukom za drugo delo* 2. *proučiti*

preudárek -rka m *zaključek na podlagi podrobnega razčlenjevanja dejstev, podatkov*: prosti preudarek *pravica javnega organa, sodišča, da izmed več pravno možnih rešitev izbere tisto, ki je v javnem interesu* (upr. post.), sin. *diskrecija*; sodniški, zreli preudarek; *umor po zrelem preudarku *storjen s premislekom* (kaz.); delati, odločati po preudarku; ravnati po tehtnem preudarku

preudáriti -im dov. *s podrobnim razčlenjevanjem dejstev, podatkov priti do določenega zaključka*

preuredítev -tve *ž nova, drugačna ureditev*

preuredíti -im dov. *nanovo, drugače urediti*: preurediti denarstvo, družbo, sodstvo, upravo

preusmerítev -tve *ž glagolnik od preusmeriti*: preusmeritev gospodarstva

preusmériťi -im dov. *spremeniti področje dejavnosti česa*: preusmeriti proizvodnjo

preužíték -tka m *preživítek*: denarni, kmečki, naruralni preužitek; preužitek v naravi; dajalec preužitka; denarni ekvivalent preužitka; pogodba o preužitku; dobivati, imeti, izgovoriti si, plačevati, prevzeti, vknjižiti preužitek

preužitkar -ja m *preživítikar*

preužitkarica -e *ž preživítikarica*

preužitkarski -a -o prid. *preživítikarski*: preužitkarska pogodba, pravda, pravica

preužitkarstvo -a s *preživítikarstvo*

prevajálec -lca [-yc-] m *kdor prevaja*: sodni, zapriseženi prevajalec

prevajálka -e [-yk-] *ž ženska oblika od prevajalec*

prevajálski -a -o [-ys-] prid. *ki se nanaša na prevajalce ali prevajanje*: prevajalska dejavnost, nagrada; prevajalska služba

prevájanje -a s *izražanje pisanega ali govornega besedila enega jezika z jezikovnimi sredstvi drugega jezika*: simultano prevajanje pri katerem prevajalec posluša govornika in sproti prevaja uporabniku; ustno prevajanje; prevajanje izpovedb, listin, spisov; stroški prevajanja; pravica do prevajanja (post.); dovoljenje za prevajanje avtorskega dela

prevájati -am nedov. *izražati pisano ali govorno besedilo enega jezika z jezikovnimi sredstvi drugega jezika*

preválítev -tve *ž prenos bremena, obveznosti na koga drugega*: prevaletev davčinske obveznosti, dokaznega bremena

preválítí -im dov. *prenesti breme, obveznost na koga drugega*: preváliti davščino, odgovornost

prevára -e *ž zavestno zapeljevanje v zmoto ali izkoriščanje zmote z namenom, da bi stranka sklenila pravni posel*

prevážanje -a s *glagolnik od prevažati*: prevažanje oseb, potnikov, prtljage, stvari; prevažanje po morju, zraku, železnici

prevážati -am nedov. *s prevoznim sredstvom spravljati kaj z enega mesta na drugo*

prevédba -e *ž uradno priznanje nove pravice*

ali prilagoditev že priznane pravice novim predpisom: prevedba upokojencev; prevedba vojaških oseb v drug rod oziroma službo

prevéncija -e *ž preprečevanje kaznivih dejanj*: generalna prevencija odvracanje ljudi od kaznivih dejanj z zagroživijo s kaznimi; individualna prevencija *specialna prevencija*; specialna prevencija *odvracanje obsojenega storilca od izvršitve novega kaznivega dejanja*

preventíva -e *ž preprečevanje, preprečevalni ukrep*: preventiva v boju zoper kriminaliteto ali druge deviantne pojave, prim. *profilaksa*

preventívni -a -o prid. *preprečevalni, zaščitni*: preventivni pregled tehnične brezhibnosti vozila; preventivni sklad, ukrep; preventivni zapor *pripor* (kaz. post.); preventivna detencija *pridrzanje (1a)*; preventivna policija, služba, vojna; preventivno cepljenje, nadzorstvo, sredstvo

prevérítí -im dov. *s primerjanjem dejstev, znakov ugotoviti resničnost, pravilnost, točnost česa*: preveriti alibi, podatke preiskave, pristnost podpisa, račun; preveriti resničnost trditve, zagovora; preveriti znanje npr. *vozniško s preizkusom*

prevéstí -vêdem dov. **1.** *uradno priznati nove pravice ali prilagoditi že priznane pravice novim predpisom*: prevesti upokojence na nove pokojnine; prevesti vojaške osebe v rezervni sestav oboroženih sil **2.** *izraziti pisano ali govorno besedilo enega jezika z jezikovnimi sredstvi drugega jezika*: prevesti avtorsko delo, listino v drug jezik **prevedèn** -êna -o: prevedena listina

prevídnost -i *ž lastnost, značilnost človeka, pri katerem je nenehno navzoča skrb, da se ne zgodi kaj nezaželenega*: ravnati s potrebno previdnostjo npr. pri vročanju listin v izvirniku (post.)

prevídnostni -a -o prid. *ki se nanaša na previdnost*: previdnostni ukrep

prevknjížítí -im dov. **1.** *knjižiti na drug račun, postavko 2.* *prepisati v zemljiški knjigi*

prevôd -ôda m **1.** *glagolnik od prevesti ali prevajati*: prevod v drug jezik **2.** *prevedeno besedilo*: objaviti, odobriti prevod

prevôz -ôza m *spravljanje česa s prevoznim sredstvom z enega mesta na drugo*: brezplačni prevoz; brzovozni prevoz *ki se mora opraviti v zelo kratkem času*; cestni prevoz; čarterski prevoz *z delno ali v celoti najeto ladjo, letalom*; direktni prevoz potnikov, prtljage, stvari *do namembnega kraja*, npr. v pomorskem pravu, *ko ladjar opravi prevoz delno s*

svojo ladjo, delno pa z ladjami drugih ladjarjev; ekspresni prevoz *hitri, pospešeni*; izredni prevoz *pri katerem so teža, dimenzija ali osni pritisk vozila s tovorom nad normalo*; javni prevoz *ki je pod enakimi pogoji dostopen vsem uporabnikom prevoznih storitev*; kombinirani prevoz *z različnimi prevoznimi sredstvi z več prevozniki*; kontejnerski prevoz *s kontejnerji*; kosovni prevoz *stvari v kosih*; kreditirani prevoz *pri katerem je plačilo kreditirano*; letalski prevoz; linijski prevoz *po vnaprej določenih poteh in vnaprej določenem in objavljenem voznem, plovbnem redu in tarifi*; mednarodni prevoz *ki obsega prehod najmanj čez eno državno mejo*; mešani prevoz *kombinirani prevoz*; mednarodni linijski prevoz *javni prevoz, ki se opravlja na določeni mednarodni relaciji po vnaprej določenem in objavljenem voznem redu in tarifi*; pomorski, tovorni prevoz; tranzitni prevoz *ki poteka čez drugo državo v tretjo*; turistični prevoz; zaporedni prevoz *pri katerem sodelujejo prevozniki iste vrste*; železniški prevoz; prevoz nevarne stvari; prevoz oseb, stvari, tovara; prevoz za lastne potrebe *ki ga opravlja organizacija, podjetje za potrebe svoje dejavnosti*; prevoz po vodi, zraku; prevoz v izrednih razmerah; prevoz v mednarodnem cestnem prometu; prevoz v potniškem prometu; prevoz z letalom, železnico; prevoz v značnem prometu; naročnik, uporabnik prevoza; pogodba o prevozu potnikov, stvari *prevozna pogodba*; plačilo za prevoz; stroški v zvezi s prevozom

prevôzítí -vôzím dov. *z vozilom opraviti kako pot*

prevôžen -a -o: prevožena pot

prevôzni -a -o prid. *ki se nanaša na prevoz*: prevozni izkaz *vozni list, prtljažnica ipd.*; prevozni nalog; prevozni rok *čas, v katerem je prevoznik dolžen izvršiti prevoz*; prevozni pogoji, riziki, stroški; prevozna cena, deklaracija, listina, organizacija; prevozna pogodba *pogodba o prevozu stvari ali oseb na določen kraj za določeno plačilo*; prevozna postavka; prevozna pot *pot, po kateri se da peljati, voziti*; prevozna prepoved, pristojbina; prevozna smer *dogovorjena ali najbolj ustrežna pot*; prevozna storitev, tarifa; železniška prevozna pogodba; prevozne klavzule *dostavki, deloma standardni, v prevoznih pogodbah, npr. o prehodu nevarnosti, plačilu prevoznih stroškov, sin. transportne klavzule*; prevozne ovire, zmogljivosti; prevozno podjetje; prevozno pravo, sredstvo, zavarovanje

prevôznica -e *ž 1. prevozna listina 2. ženska oblika od prevoznik*

prevôzník -a m *kdor opravlja prevoz kot storitev za plačilo*: pogodbeni, dejanski, zaporedni prevoznik; domači, tuji prevoznik; odgovornost prevoznika *npr. za izgubo, poškodbo ali zamudo pošiljke*; obveznosti prevoznika

prevôznína -e *ž plačilo za prevoz*: mrtva prevoznina *za razliko med manjšo izročeno in večjo dogovorjeno količino tovara*

prevôznínski -a -o prid. *ki se nanaša na prevoznino*: prevozninska postavka *posamezni znesek v obračunu prevoznine*

prevôzníški -a -o prid. *ki se nanaša na prevoznike ali prevozníštvo*: prevozníška odgovornost, storitev

prevôzníštvo -a s **1.** *dejavnost prevoznikov 2. podjetje za prevoz potnikov ali blaga*

prevrát -áta m *hitra, navadno nasilna sprememba v družbenem ali političnem življenju*: državni, nasilni, oboroženi, politični, socialni prevrat

prevrátén -tna -o prid. *ki se nanaša na prevrat*: prevratna agitacija, dejavnost; prevratno delovanje

prevrátnost -i *ž lastnost, značilnost prevratnega*

prevzém -éma m *glagolnik od prevzeti*: kakovostni, količinski prevzem *blaga kontrola kupca ob prejemu blaga glede kakovosti in količine*; kumulativni prevzem *dolga pri katerem upnik sprejme prevzemnika poleg dosedanjega dolžnika*; privativni prevzem *dolga pri katerem upnik sprejme prevzemnika kot edinega dolžnika*; prevzem dela, dolžnosti; prevzem gradbenega objekta *pri katerem se ugotavlja skladnost izvedbe z odobrenim načrtom*; prevzem izpolnitve *pri katerem se prevzemnik zaveže dolžniku, da bo izpolnil njegovo obveznost nasproti njegovemu upniku*; prevzem jamstva, naročila, oblasti, obveznosti, odgovornosti, posestva, posla, premoženja, zadev; prevzem stvari *npr. pri kupni, podjemniški, shranjevalni pogodbi*; stroški prevzema

prevézmní -a -o prid. *ki se nanaša na prevzem*: prevzemni kraj; prevzemna bilanca *bilanca, ko prevzame podjetje drugo podjetje*; prevzemna carinarnica *carinarnica, ki ni vhodna, pa opravi carinjenje uvoženega in tranzitnega blaga*; prevzemna cena; prevzemna dolžnost *dolžnost npr. kupca, da prevzame blago*; prevzemna izjava, komisija, pogodba, zamuda; prevzemno mesto *npr. za odkup kmetij*

skih pridelkov; prevzemno načelo načelo o prevzemu osebnih služnosti in realnih bremen, ki imajo prednost pred zastavnimi pravicami in poplačilno pravico upnika, na čigar predlog je sodišče dovolilo izvršbo (izvrš. post.)

prevzémnica -e ž 1. prejemnica (1) 2. ženska oblika od prevzemnik

prevzémnik -a m kdor kaj prevzame: prevzemnik blaga, dolga; prevzemnik naročila kdor sprejme mandat (1), sin. mandatar (1); prevzemnik nepremičnine, odvetniške pisarne, podjetja, pogodbe; prevzemnik posla podjetnik, izvajalec pri pogodbi o delu; prevzemnik terjatve oseba, na katero preide odstopljena terjatev, sin. cesionar

prevzétí -vzámem dov. začeti kaj imeti, opravljati kako obveznost, funkcijo: prevzeti breme, delo, dobavo, dolg, funkcijo, gradbeni objekt, izpolnitev, menično zavezo, naročilo; prevzeti obrambo (kaz. post.); prevzeti obveznost, odgovornost, poroštvo, posel, pošiljko, skrb, stroške, stvar, terjatev, vlogo (spis), zastopanje; prevzeti stvar v posest, shranitev, upravljanje

prevzgojá -e ž glagolnik od prevzgojiti: prevzgoja gojenca, mladoletnega storilca kaznivoga dejanja, obsojenca

prevzgojítí -ím dov. z vzgojo doseči, da kdo pridobi boljše lastnosti: prevzgojiti obsojenca

prevzgojliv -a -o prid. ki se da prevzgojiti: težko prevzgojliv gojenec

prevzgojni -a -o prid. ki se nanaša na prevzgojo: prevzgojni program program za obsojenca v kazenskem poboljševalnem zavodu; prevzgojni namen izvršitve kazni; prevzgojni postopek; prevzgojno delo, sredstvo; oddaja mladoletnika v prevzgojni dom (kaz.)

prezadolžéneec -nca [-už-] m kdor ima več pasiv kakor aktiv

prezadolžénka -e [-už-] ž ženska oblika od prezadolženec

prezadolžénost -i [-už-] ž prevelika zadolženost: prezadolženost kot stečajni razlog

prezadolžítev -tve [-už-] ž glagolnik od prezadolžiti: prezadolžitev posestva

prezadolžítí -ím [-už-] dov. vzeti prevelik dolg na kaj: prezadolžiti kmetijo prezadolžiti se preveč se zadolžiti prezadolžen -éna -o: prezadolžena oseba

prezénčni -a -o prid., v zvezi: prezenčna lista seznam navzočih

prezentácija -e ž predložitev: prezentacija vrednostnega papirja; obvezna, pravočasna, zopet-

na prezentacija; prezentacija v akcept, plačilo, zaradi plačila, na vpogled

prezentácijski -a -o prid. ki se nanaša na prezentacijo: prezentacijski rok rok zlasti za predložitev vrednostnega papirja, sin. predložitveni rok; prezentacijska klavzula označitev denarne obveznosti kot iskovine; prezentacijska pravica

prezentánt -a m predložitelj

prezentát -a m odtis štampljke o dnevu prejema spisa

prezentírati -am dov. predložiti: prezentirati ček, menico v plačilo

prezgódnji -a -e prid. ki je pred določenim, predvidenim rokom: przgodnji porod; przgodnja prošnja npr. za pomilostitev, rehabilitacijo

prezidiálni -a -o prid. predsedstveni: prezidialni spis; prezidialna pisarna

prezidij -a m predsedstvo: prezidij ljudske skupščine FLRJ do l. 1953

prezimovališče -a s 1. kraj, prostor, kjer se kdo zadržuje, prebiva v času zime: prezimovališče divjadi, rib 2. kraj, prostor, ki je določen za hranjenje česa v času zime: prezimovališče ladij v luki

prezír -a m zaničevanje

prezréti -zrém dov. ne opaziti: prezreti napako; v oporoki prezreti nujnega dediča ne upoštevati ga

prezrtje -a s glagolnik od prezreti: prezrtje napake; prezrtje koga pri dedovanju neupoštevovanje

prežigósanje -a s označitev z novim, drugim žigom: prežigosanje bankovcev, kolkov, vrednostnih papirjev, znamk

prežigósati -am dov. označiti kaj še z novim, drugim žigom: prežigosati vozovnice

preživétí -ím dov. živeti dlje kot kdo drug: preživeti darovalca, zapustnika preživéli -a -o: preživeli zakonec; preživeli otroci

preživítek -tka m dosmrtna oskrba, ki si jo izgovori izročevalec nepremičnine zase ali za drugo osebo: denarni preživitev; dajalec preživitka; pogodba o preživitku; dobivati, imeti, izgovoriti si, plačevati, prevzeti, vknjižiti preživitev

preživítev -tve ž glagolnik od preživiti: preživitev družine

preživítí -ím dov. dati komu, kar potrebuje za življenje

preživítkar -ja m kdor ima preživitev

preživítkarica -e ž ženska oblika od preživítkar

preživítkarski -a -o prid. ki se nanaša na preživ-

vitek: preživítkarska pogodba prim. pogodba o dosmrtnem preživljanju; preživítkarska pravda, pravica

preživítkarstvo -a s stanje, življenje preživítkarjev

preživítveni -a -o prid. ki se nanaša na preživítev: preživítveni upravičenec, zahtevak; preživítvena dajatev, obveznost, pogodba, storitev

preživljálec -lca [-už-] m kdor koga preživlja

preživljanec -nca m kdor prejema preživnino

preživljanje -a s dajanje komu, kar potrebuje za življenje: dosmrtno, primerno preživljanje; pogodbeno preživljanje; zakonita obveznost preživljanja; dolžnost preživljanja; pravica do preživljanja; prispevek za preživljanje; pogodba o preživljanju preživninska pogodba; pogodba o dosmrtnem preživljanju pogodba med preživljavcem in preživljancem proti preputitvi premoženja kot dediščine, prim. preživítkarska pogodba; spor o preživljanju

preživljanka -e ž ženska oblika od preživljanec

preživljati -am nedov. dajati komu, kar potrebuje za življenje: preživljati družino, otroke

preživljati se pridobivati si sredstva za življenje: preživljati se z delom, beračenjem

preživnina -e ž sredstva za preživljanje, ki jih je kdo dolžen komu dajati: pogodbená, zakonska preživnina; preživnina babic; povišanje, uskladitev, valorizacija preživnin; uživalec preživnine; pravica do preživnine; dajati, določiti, izgovoriti si, plačevati, prejemati, znižati, zvišati preživnino; izmikati se dajanju preživnine (kaz.)

preživninski -a -o prid. ki se nanaša na preživnino: preživninski obrok, spor, upnik, zahtevak, zavezanec; preživninska dolžnost, obveznost, pogodba, pravda, pravica, terjatev, zahteva; preživninsko varstvo kmetov

pribežališče -a s zatočišče, ki se daje tujemu državljanu, ki je v domovini preganjan, npr. zaradi zavzemanja za demokratične nazore in gibanja za socialno in narodno osvoboditev, sin. azil (1); pravica pribežališča; dovoliti, priznati, uživati pribežališče; vzeti tujcu pravico pribežališča

príbéžnica -e ž ženska oblika od pribežnik

príbéžnik -a m kdor kam pribeži

príbítek -tka m kar se določenemu znesku doda: maksimalni, odstotni, režijski, trgovski pribitek; pribitek k davščinam, pristojbinam, taksam

príbítí -bíjem dov. dodati, prišteti: pribiti stroške k prodajni ceni, taro k čisti teži

príbítíni -a -o prid. ki se nanaša na pribítek: pribitna postavka

príbližen -žna -o prid. ki je lahko večji ali manjši od navedenega: približen znesek; približna vrednost npr. cenilna vrednost približno prisl.: približno naštetí

príbóljšek -ška m dodatna dajatev izročevalcu posestva v izročilni pogodbi: denarni, novoletni priboljšek; izgovoriti si priboljšek

príča -e ž oseba, različna od obdolženca ali stranke v postopku, ki naj poda svoje znanje o preteklih ali sedanjih dejstvih, ki se v postopku dokazujejo: identitetna priča ki izpričuje identičnost osebe ali stvari; kriva priča ki zavestno izpričuje kaj neresničnega; naprošena, (ne)posredna, (ne)pristranska, (ne)prizadeta priča; absolutno nesposobna priča npr. duševni bolnik; relativno nesposobna priča ki priča v postopku, ko gre za državno tajnost, poklicno skrivnost; obremenilna, razbremenilna, sumljiva priča; oporočna priča pri napravi oporoke; poročna priča pri sklenitvi zakonske zveze; slovesna priča pri slovesnostih, npr. pri sklenitvi zakonske zveze, oporoki; solenitetna priča slovesna priča; priča očividec; dokaz s pričami; biti za pričo; biti priča česa; klicati, vabiti pričo; privedi pričo s silo; pripeljati pričo s seboj; izpraševati, zapriseči, zaslišati pričo

príčakoválec -lca [-už-] m kdor kaj pričakuje: fidejkomisni pričakovalec (pr. zg.); pričakovalec dediščine, nujnega deleža, stanovanja

príčakoválka -e [-už-] ž ženska oblika od pričakovalec

príčakoválni -a -o prid. ki se nanaša na pričakovanje: pričakovalna pravica npr. dediča; pričakovalno vprašanje vrsta sugestivnega vprašanja

príčakovánje -a s glagolnik od pričakovati: utemeljeno pričakovanje; pričakovanje pogojnega upravičenca med visečnostjo pogoja; pričakovanje dediščine, koristi iz zavarovanja, rente

príčovátí -újem nedov. na osnovi določenih dogodkov, pojavov biti prepričan o čem: pričakovati dobiček, izgubo, korist, škodo pričakován -a -o: pričakovani prihodki, odhodki; pričakovana dajatev, posledica, pravica

príčanje -a s glagolnik od pričati: dolžnost, nedopustnost, odklonitev, oprostitev pričanja; odreči pričanje

príčati -am nedov. izpovedovati kot priča: pričati resnico; krivo pričati

príčetek -tka m začetek

pričéti

pričéti -čnem dov. začéti

pričétni -a -o prid., v zvezi: pričétni dan roka (lat. dies a quo) dan, od katerega teče rok

pričevalnost -i ž lastnost, značilnost česa, da kaj dokazuje, izpričuje: pričevalnost arhivskega gradiva, zgodovinskega dokumenta

pričevanje -a s pričanje: odpoved pričevanju; biti oproščen dolžnosti pričevanja; odreči, odkloniti pričevanje

pričnina -e ž povračilo stroškov priči: določiti, odmeriti pričnino

príd -a m korist

pridélati -am dov. pridobiti z delom, gojivijo česa: pridelati krompir, sadje, zelenjavo

prideláva -e ž pridobivanje česa z delom, gojivijo

pridélek -lka m 1. kar se pridobi z delom, gojivijo česa: gozdni pridelek npr. les, lubje, gobe, zelišča; hektarski pridelek hektarski donos; kmetijski, naravni, (ne)obrani, poljedelski, poljski pridelki 2. pridelava: vino domačega pridelka

pridelíti -im dov., v zvezi: *prideliti koga na delo dodeliti (2)

prideloválec -lca [-yc-] m kdor kaj prideluje: pridelovalec vrtnin

pridelováka -e [-yk-] ž ženska oblika od pridelovalec

prideloválni -a -o prid. ki se nanaša na pridelovanje: pridelovalni načrt; pridelovalni stroški; pridelovalno območje

pridelovávanje -a s pridobivanje česa z delom, gojivijo: pridelovanje hrane

pridelováti -újem nedov. pridobivati kaj z delom, gojivijo: pridelovati žito, južno sadje

pridévek -vka m domače ime

pridobítelj -a m kdor kaj pridobi: dobroverni pridobitelj ki ne ve ali ne more vedeti, da stvar, ki jo je pridobil, ni bila odsvojiteljeva; nedobroverni, nepošteni pridobitelj; pošteni pridobitelj vrednostnega papirja ki ga je pridobil v skladu z določenimi normami, pravili; pridobitelj pravice, premoženja, terjatve, stvarí, zemljišča

pridobíteljica -e ž ženska oblika od pridobitelj
pridobítev -tve ž 1. glagolnik od pridobiti: derivativna pridobitev pravice gl. izvedena pridobitev pravice; izvedena pridobitev pravice od pravnega prednika, sin. derivativna pridobitev pravice, ant. izvorna pridobitev pravice; izvima pridobitev pravice ki ni odvisna od pravice pravnega prednika, npr. lastninske pravice s priposestovanjem, sin. originarna pridobitev pravice, ant. izvedena pridobitev

pravice; lukrativna pridobitev neodplačna pridobitev; (ne)dobroverna, (ne)posredna, (ne)poštena, neupravičena, protipravna pridobitev; originarna pridobitev pravice gl. izvorna pridobitev pravice; singularna pridobitev posamezne stvari ali pravice; univerzalna pridobitev premoženja, npr. z dedovanjem; pridobitev brez pravnega naslova 2. kar je posledica kakega dela, prizadevanja: pridobitve osvobodilnega boja

pridobíti -im dov. z delom, prizadevanjem priti do česa: pridobiti dediščino, *domovinsko pravico, državljanstvo, lastnino, plodove, pravico, premoženje, služnost; pridobiti si korist; pridobiti si kaj nasilno, pošteno, zvičajno pridobljen -ěna -o: pridobljeni plodovi; neviciozno pridobljena posest ki ni pridobljena s silo, z zvičajno ali zlorabo zaupanja, sin. pristna posest; pridobljena pravica npr. z delom

pridobítlni -a -o prid. ki se nanaša na pridobivanje: pridobitni način (lat. modus acquirendi) način pridobitve stvari, npr. izročitev, vknjižba pravice; pridobitni namen; pridobitni naslov (lat. titulus) npr. kupna, darilna pogodba; pridobitni poklic, posel; pridobitni stroški; pridobitna dejavnost, (ne)spodobnost, (ne)zmožnost, panoga, skupnost; pridobitne razmere; pridobitno delo pridobitno prist.: pridobitno (ne)spodoben, (ne)zmožen

pridobítlnica -e ž ženska oblika od pridobitnik
pridobítlnik -a m kdor pridobiva dohodek ali dobiček z gospodarsko dejavnostjo

pridobíválni -a -o prid. ki se nanaša na pridobivanje: pridobivalni prostor prostor, na katerem se pridobivajo rudnine

pridobívávanje -a s glagolnik od pridobivati: pridobivanje dohodka; pridobivanje plodov, rudnin; način pridobivanja; (ne)spodobnost za pridobivanje

pridobíváti -am nedov. 1. z delom, prizadevanjem prihajati do česa: pridobivati delovne izkušnje 2. delati, da prihaja kaj iz česa kot rezultat določenega postopka: pridobivati žlahtne kovine

pridobnina -e ž davek od dobička pridobitne dejavnosti: splošna, posebna pridobnina

pridobnínski -a -o prid. ki se nanaša na pridobnino: pridobninski davek; pridobninski zavezanec

pridrúženost -i ž lastnost, značilnost pridruženega: pridruženost udeležbe npr. uspelo napeljevanje (kaz.)

pridrúžitev -tve ž glagolnik od pridružiti: *pri-

družitev oškodovanca kazenskemu postopku; pridružitev sospornika, intervenienta v pravdi; pridružitev družbe ali podjetja drugi družbi ali podjetju afilijacija

pridrúžiti -drúžim dov. narediti, da postane kaj sestavni del kake enote: pridružiti podjetje drugemu podjetju pridružiti se 1. začéti biti skupaj s kom pri kaki dejavnosti: *pridružiti se kazenskemu postopku; pridružiti se eni od strank v tekoči pravdi; pridružiti se mednarodni pogodbi 2. v zvezi: pridružiti se mnenju imeti enako mnenje kot kdo drug pridružen -a -o: pridruženo podjetje

pridrúžitveni -a -o prid. ki se nanaša na pridružitve: pridružitvena izjava izjava v pravdi, da se intervenient pridruži postopku

pridrúžni -a -o prid., v zvezi: pridružni postopek del kazenskega postopka, v katerem kazensko sodišče obravnava oškodovančev premoženjskopravni zahtevek, sin. adhezijski postopek

pridrúžalni -a -o prid. ki se nanaša na pridržanje: pridržalna pravica pridržna pravica

pridrúžánc -nca m kdor je po prestani kazni pridržan v zaporu

pridrúžánje -a s 1. prisilni ukrep, pri katerem kdo za krajši čas ostane na določenem mestu a) v postopku o prekršku pridržanje do iztrezitve; prostori za pridržanje b) v kazenskem postopku pridržanje očitvidca c) v nepravdnem postopku pridržanje osebe v psihiatrični zdravstveni organizaciji 2. ukrep, s katerim se izpolnitev česa veže na določene pogoje: pridržanje poštnih pošiljk, ki ga odredi preiskovalni sodnik (kaz. post.); *pridržanje ženinoga državljanstva ob sklenitvi zakonske zveze s tujcem; pridržanje stvari v izvrševanju pridržne pravice

pridrúžáti -ím dov. 1. narediti, da kdo za krajši čas pristilno ostane na določenem mestu: pridržati storilca prekrška 2. zagotoviti si določeno pravico, zlasti pri pogodbi: pridržati si gospodarjenje, nadzorstvo, preživetek, *pravico kazenskega pregona, rok za premislek, sklepanje o predlogu, služnost pridržán -a -o: pridržana lovska, ribiška pravica, prim. rezervat (2); pridržana pritožba pritožba, pri kateri se sme pobijati sklep le skupaj s končno odločbo (post.)

pridrúžba -e ž, v zvezi: pridržba po prestani kazni varstveni ukrep, pri katerem kdo prisilno ostane določen krajši čas na določenem mestu

pridrúžek -žka m zagotovitev določene pravice, zlasti pri pogodbi: avtorski pridržek prepoved ponatisa, fotografiranja ali prevoda;

priglasíti

izrečni pridržek; miselni pridržek neizjavljeni pridržek ob izjavi poslovne volje, sin. mentalna rezervacija; obojestranski pravni pridržek; pridržek boljšega kupca pravica prodajalca, da proda stvar v določenem roku boljšemu kupcu; pridržek dosmrtnega užitka pri izročitvi posestva; *pridržek državljanstva; pridržek javnega reda (fr. ordre public) varovanje temeljnih načel domačega pravnega reda in domačih načel poštenja pred tujim pravom (mednar. zas. pr., pravd. post., izvrš. post.); pridržek nespremenjenih razmer po katerem pogodba velja, če se okoliščine bistveno in nepričakovano ne spremenijo, sin. klavzula rebus sic stantibus; pridržek povratne prodaje pravica povratne prodaje; pridržek pravice odstopa od pogodbe; *pridržek pravnomočnosti sklepa sodišča druge stopnje, tako da sodišče prve stopnje določi narok šele po pravnomočnosti sklepa sodišča druge stopnje (pravd. post.); pridržek vzajemnosti enakega ravnanja strank v mednarodnih pogodbah, sin. klavzula o vzajemnosti; kup s pridržkom poskusa nepogojna pogodba, pri kateri mora lastnost blaga ustrezati dogovorjenemu rezultatu poskusa; prodaja s pridržkom pravice razpolaganja oziroma lastninske pravice prodaja, pri kateri kupec pridobi lastninsko pravico na stvari, ki mu je izročena, šele po plačilu celotne kupnine

pridrúžni -a -o prid., v zvezi: pridružna pravica pravica upnika zapadle terjatve, ki ima v rokah kako dolžnikovo stvar, da jo pridrži, dokler terjatev ni plačana

prigánjanje -a s glagolnik od priganjati: *priganjanje ljudi na prekomerno delo

prigánjati -am nedov. zahtevati, poskušati doseči, da kdo hitreje, več dela

priglasítelj -a m kdor kaj priglasí

priglasíteljica -e ž ženska oblika od priglasitelj
priglasítev -tve ž prijava (1): priglasitev javnega shoda, javne prireditve; priglasitev za dediča; priglasitev za vpis podjetja in druge pravne osebe, ki opravlja gospodarsko dejavnost, v sodni register; dolžnost priglasitve

priglasíti -ím dov. prijaviti: priglasiti javni shod, javno prireditve; priglasiti orožje in strelivo ob prehodu čez državno mejo; priglasiti premoženjskopravni zahtevek (kaz. post.); priglasiti preselitev sedeža obrtnikove obratovalnice za vpis v register obratovalnic; priglasiti terjatve (izvrš. post., steč. post.); priglasiti zahtevek priglasíti se: priglasiti se za besedo; priglasiti se za dediča

priglasitveni -a -o prid. ki se nanaša na priglasitev: priglasitveni rok npr. rok za terjatve v stečajju, sin. prijavni rok; priglasitvena dolžnost

priglásnica -e ž listina o priglasitvi

prigoljufáti -ám dov. z goljufanjem priti do česa: prigoljufati kaj; prigoljufati si kaj

prihòd -òda m 1. glagolnik od priti (1): osebni prihod; prost prihod obdolženca, priče ali izvedenca v državo s pravico prostega odhoda (kaz. post.), prim. *salvus conductus* (2); prihod ladje, letala, vlaka 2. v zvezi: prihod na oblast pridobitev pravice odločati, ukazovati v organizirani družbeni skupnosti

prihòdek -dka m denarna sredstva, ki jih kdo dobi za svoje delo, delovanje, od premoženja v določenem obdobju: katastrski prihodek; skupni prihodek ki ga ustvari več organizacij zaradi skupnega poslovanja; prihodek družbenopolitične skupnosti, organizacije združenega dela; izvorni prihodki federacije carine, zvezne takse ipd.; bilanca prihodkov in odhodkov v proračunu; uprava za družbene prihodke

prihránek -nka m kar je prihranjeno: davčni, proračunski prihranek

prihrániti -hránim dov. 1. s tem, da se ne porabi, narediti, da ostane na razpolago: prihraniti denar; prihraniti komu izdatke, stroške 2. obvarovati koga pred čim neprijetnim: prihraniti komu razočaranje

priigráti -ám dov. pridobiti z igro na srečo

priimek -mka m del osebnega imena, ki se navadno podeduje po očetu ali pridobi s poroko: deklíški priimek ki ga ima ženska po starših

prijáteljski -a -o prid., v zvezah: prijateljski obisk obisk najvišjega državnega funkcionarja zaradi prijateljskega pogovora, posvetovanja; prijateljske usluge (fr. *bons offices*) usluge pri mirnem reševanju mednarodnih sporov (mednar. pr.)

prijáteljstvo -a s prijateljsko razmerje: pogodba o prijateljstvu (mednar. pr.)

prijáva -e ž 1. sporočilo česa pristojnemu organu v uradni obliki: davčna, dedna prijava; pismena, ustna prijava; prijava carinskega blaga, izuma, orožja, rojstva, smrti, stalnega ali začasnega prebivališča; prijava patenta, modela, vzorca, znamke; prijava terjatve (izvrš. post., steč. post.); prijava vojne škode; izvršba na prijavo, ob intervenciji ki se opravi na podlagi prijave (zahtevajočega) upnika in v njegovi navzočnosti 2. ovadba

prijávitelj -a m 1. kdor kaj sporoči pristojnemu organu v uradni obliki: prijavitelj modela, patenta, vzorca, znamke 2. ovaditelj

prijáviteljica -e ž ženska oblika od prijavitelj

prijáviti -im dov. 1. sporočiti kaj pristojnemu organu v uradni obliki: prijavitelj dohodke, izum, nesrečo, obrt, rojstvo, smrt 2. ovaditi prijáviti se sporočiti svojo pripravljenost za kako dejanje, sodelovanje: prijavitelj se za besedo prijávljen -a -o: stalno prijavljen občan; prijavljene terjatve npr. v stečajju

prijávljenec -nca m kdor je prijavljen

prijávljenka -e ž ženska oblika od prijavljenec

prijávni -a -o prid. ki se nanaša na prijavo (1): prijavni rok npr. rok za terjatve v stečajju, sin. priglasitveni rok; prijavni sistem prijava družtev; prijavni urad; prijavna in odjavna služba služba, ki se ukvarja s prijavljanjem in odjavljanjem začasnega ali stalnega prebivališča prebivalcev

prijávница -e ž listina o prijavi

prijavnína -e ž pristojbina za prijavo

prijéti primem dov. z uradnim dejanjem odvzeti komu prostost, sin. aretirati: prijeti osumljenca, storilca kaznivega dejanja; prijeti ubežnika prijéti -a -o: prijeti storilec

prijétje -a s uradno dejanje, s katerim se komu odvzame prostost: pristojnost po kraju prijétnja (lat. *forum deprehensionis*) (kaz. post.)

prikáz -áza m opis: prikaz dogodka

prikazáti -kážem dov. opisati, predstaviti: prikazati avtorsko delo

prikímanje -a s izraz soglasja s čim z giba glave navzdol in navzgor: izražanje volje s prikímanjem

prikláda -e ž kar se dodaja pri tehtanju: meso s priklado

priklénjenost -i ž, v zvezi: priklenjenost na grudo (lat. *glebae adscriptio*) dolžnost podložnika, da ostane na živih kmetiji (pr. zg.), sin. vezanost na zemljo

priklicáti -kličem dov. s klicanjem doseči, da kdo pride: priklicati pomoč

priključítev -tve ž glagolnik od priključiti (2): priključitev na električno omrežje; priključitev na pt-omrežje; priključitev na vodovod; priključitev na kanalizacijo

priključíti -im dov. 1. dodati, priložiti: priključiti prošnji priloge 2. povezati s čim: priključiti na električno omrežje, plinovod, vodovod

priključni -a -o prid., v zvezi: priključni rubež rubež že zarubljenih predmetov v korist istega ali drugega upnika

prikrajšanje -a s 1. glagolnik od prikrajšati (1): čezmerno prikrajšanje (lat. *laesio enormis*) očitno nesorazmerje vzajemnih dajatev pogodbenih strank; nadpolovično, nadtretjinsko prikraj-

šanje; prikrajšanje nad polovico vrednosti 2. oškodovanje: prikrajšanje interesov, nujnega deleža; prikrajšanje pravic upnikov

prikrajšáti -am dov. 1. narediti, da kdo česa kljub upravičenosti ne dobi 2. oškodovati koga prikrajšan -a -o: biti prikrajšan v svojih pravicah

prikríti -krijem dov. narediti, da kdo česa ne more odkriti, opaziti: prikriti dogovor, kaznivo dejanje, napako, pravni posel, resnico, stvar prikrití -a -o: prikriti pravni posel *disimulirani pravni posel*; prikrita stvar

prikriváček -a m prikrivalec

prikriválec -lca [-uč-] m 1. kdor kaj prikriva 2. kdor stori kaznivo dejanje prikrivanja (kaz.)

prikrívanje -a s 1. glagolnik od prikrivati: prikrivanje dohodkov, nosečnosti, oporoče, premoženja, zaloga; prikrivanje carinskega blaga, napak blaga 2. pridobivanje, odtujevanje ali skrivanje stvari, ki jih je kdo drug pridobil s kaznivim dejanjem (kaz.)

prikrívati -am nedov. delati, da kdo česa ne more odkriti, opaziti: prikrivati carinsko blago

priřlagodítev -tve ž glagolnik od prilagoditi: prilagoditev v novim predpisom

priřlagodíti -im dov. narediti, da kaj dobi potrebne lastnosti, značilnosti glede na lastnosti, značilnosti česa: prilagoditi poslovanje določbam zakona prilagoditi se uskladiti svoje vedenje, ravnanje s čim: prilagoditi se disciplini v zavodu, okolju

priřlagodítveni -a -o prid. ki se nanaša na prilagoditev: prilagoditvena motnja

priřlagodljív -a -o prid. ki se lahko prilagodi: vzgojno prilagodljiv

priřlagodljivóst -i ž sposobnost za prilaganje: prilagodljivost disciplini

priřlastítelj -a s kdor si prisvoji stvar, ki ni v lasti nikogar, sin. okupant

priřlastítev -tve ž 1. glagolnik od priřlastiti si (1): protipravna priřlastitev tuje premožne stvari prim. *tatvina* (kaz.) 2. prisvojitve stvari, ki ni v lasti nikogar, sin. okupacija (1): priřlastitev nikogaršnje, opuščene stvari

priřlastíti si -ím si dov. 1. narediti kaj za svoje, zlasti neupravičeno: namenoma in protipravno si priřlastiti tujo stvar (kaz.) 2. prisvojiti si stvar, ki ni v lasti nikogar, sin. okupirati (1)

priřlastítveni -a -o prid. ki se nanaša na priřlastitev (2): priřlastitveno dejanje

priřlaščáti si -am si nedov. delati kaj za svoje, zlasti neupravičeno: priřlaščati si zemljo

priřlénica -e ž ženska, ki živi z moškim v zunajzakonski skupnosti

priřlénik -a m moški, ki živi z žensko v zunajzakonski skupnosti

priřlénništvo -a s življenje moškega in ženske v zunajzakonski skupnosti, sin. konkubinat, prim. izvenzakonska skupnost moškega in ženske: živeti v priřlénístvu

priřlív -a m dotok, dotekanje: devizni, neblagovni priřlív

priřljúbjenost -i ž, v zvezah: cena posebne priřljúbjenosti cena predmeta zaradi osebne navezanosti nanj; vrednost posebne priřljúbjenosti (lat. *pretium affectionis*) vrednost predmeta zaradi osebne navezanosti nanj

priřlógá -e ž 1. listina, spis, ki se priloži kakim drugim listini, spisu: priloga prošnje, vloge 2. del časopisa, ki je samostojna enota: priloga časopisa

priřlógáti -ím dov. dati k čemu še kaj: priložiti spisu dokazila, pooblastilo

priřlógóznost -i ž kar je posledica okoliščin, ugodnih za uresničitev česa: ugodna priřlógóznost; imeti, najti priřlógóznost

priřlógóznostni -a -o prid. 1. ki deluje, se pojavlja občasno: priřlógóznostni čuvaj; priřlógóznostni delavec delavec, ki opravlja časasna ali občasna dela in ni v delovnem razmerju 2. ki je posledica okoliščin, ugodnih za uresničitev česa: priřlógóznostni zaslužek; priřlógóznostna zaposlitev; priřlógóznostno delo 3. v zvezah: priložnostni diplomatski odnosi diplomatski odnosi, ki se vzpostavijo z določeno nalogo ali za določene priřlógóznosti; priřlógóznostna arbitraž a) arbitraž za rešitev posameznega že nastalega spisa ali bodočih spisov, ki utegnejo nastati iz določenega pogodbenega razmerja b) vrsta samoupravnega sodišča; priřlógóznostna družba družba, ki je ustanovljena za izvedbo določenega posla 4. ki se nanaša na določen dogodek ali njegovo obletnico: priřlógóznostni kovancec; priřlógóznostna znamka

prima¹ -e ž prvi izvod menice, sin. prva menica

prima² neskl. prid. označba za zelo dobro kakovost blaga, sin. prva kakovost blaga

primánjkljáj -a m 1. razlika med dejanskim in knjiženim stanjem blaga, denarja: dopustni primánjkljáj dopustni kalo; knjigovodski, nekritični, računski primánjkljáj; primánjkljáj blaga; odgovornost za primánjkljáj; ugotoviti, kriti primánjkljáj 2. vsota, za katero so prihodki manjši od odhodkov: proračunski primánjkljáj; primánjkljáj prihodkov

primánóta -e ž (it. prima nota prvi zapis) knjigovodski dnevnik (knjig.)

primárni -a -o prid., v zvezah: primarna dajatev

dagavej, ki je neposredni predmet oblikacije; primarna denarna emisija izročiteljeva denarja v obliki, promet; primarna odgovornost npr. samo katerega od udeležencev nasproti osko-dovanca

primat -a m prvo mesto, sim. prvenstvo; primat državi

primas -a m 1. stvar, dogodek, ki je predmet pozornosti, obravnave; izjemni, konkretni, nujni, smrtni primeri; sporni primer ki je predmet primaroma preta, zglede, eksperimentalno: primas meroma nasteti

primas -i z manjša količina snovi, pomešana z glavno snovjo; primes kovin npr. pri kovanju posebnou hud primer kaznivlega dejanja kaz-godek, glede katerega se sklene zavarovanje; posebno odličnosti, izdovernosti, brezobzirnosti, ali je dejanje povzročilo posebno hude posledice ali je bilo storjeno ob drugih po-sebno obteževalnih okoliščinah (kaz.); primer vsje sile posamezen, konkretn nepredvidljiv in neodvrnljiv zunanji dogodek, npr. požar, povodenj, potres; delilo za primer smrti 2. v zvezi: v nasprotju primenu sticer, drugače; v pridlinem primenu dejansko; v vsakem pri-meru vsakokrat

primen -ma -o pda, ki je v skladu z določenimi novnami, pravili ali določenim namenom; primeren rok, zaslužek; primerna cena npr. dnevna cena ob sklenitvi pogodbe, če v gos-podarski prodaji pogodi cena ni določena; primerna nagrada, odškodnina, preskrba; osbda, primerna za opravljanje sodniške funk-cije; primerno stanovanje stanovanje, ki ne pomeni bistvenega poslabšanja razmer nje-govega uporaobnika, če se mora ta iz dosega-nega stanovanja pristino izseliti iz razlogov, ki niso nastali po njegovi krivdi

primerjalni -a -o pda, ki temelji na primerjanju; primerjalni pregled; primerjalna metoda, sta-tistika, tabela; primerjalno pravo znanstvena panoga, ki primerja pravne sestavine dveh ali več pravnih redov, da ugotovi, kaj jim je skup-no, podobno, kakšne so razlike; primerjalno zemljišče

primerjanje -a s glagolnik od primerjati: pri-merjanje pisav; primerjanje sledov kaznive-ga dejanja

primerjati -am nedov. ugotavljati enakost, podob-nosti ali različnosti česa; primerjati prepis z izvirnikom; primerjati pisave, prevode, prsti-ne oditise; tokopise

primerjava -e z ugotavljanje enakosti, podob-nosti ali različnosti med dvema ali več last-nostmi, značilnostmi česa; primerjava pisav, prepisa z izvirnikom

primernost -i z lastnost, značilnost primerne-ga; primernost izvirnega naslova za izvir-bo izviršilni naslov, v katerem so navedeni up-seg in čas izpolnitve obveznosti; strokovna primernost kandidata; primernost odskodni-primernost ponudnika npr. za graditev in-vesticijskega objekta; razlogi primernosti

primëroma preta, zglede, eksperimentalno: pri-meroma nasteti

primës -i z manjša količina snovi, pomešana z glavno snovjo; primes kovin npr. pri kova-nju posebnou hud primer kaznivlega dejanja kaz-godek, glede katerega se sklene zavarovanje; posebno odličnosti, izdovernosti, brezobzirnosti, ali je dejanje povzročilo posebno hude posledice ali je bilo storjeno ob drugih po-sebno obteževalnih okoliščinah (kaz.); primer vsje sile posamezen, konkretn nepredvidljiv in neodvrnljiv zunanji dogodek, npr. požar, povodenj, potres; delilo za primer smrti 2. v zvezi: v nasprotju primenu sticer, drugače; v pridlinem primenu dejansko; v vsakem pri-meru vsakokrat

primopredaja -e z prevzem in izročitev poslov-nasteladnik

primorati -am dov. prisiliti

primožiti -im dov., v zvezi z osebo ženskega spola pri-dobiti z možljivo primožiti se z možljivo, poroko prvi kam; primožiti se k hiši primožena dobi žena z možljivo; primoženo rodbinsko ime

primščina -e z dajatev podložnika zemljiškemu gospodarstvu ob prevzemu uveljavne pravice (pr. zg.), sim. lavdamlji

prinasalec -lca [-i/-e-] m prinosnik

princip -a m načelo

principal -a m poslovni gospodar, podjetnik

pridãdnost -i z dejstvo, da kdo, kaj pripada če-mu; domovinska, državna, družbena, družin-ska, karjevna, narodna, rasna, razredna, rod-binska, verska pridãdnost; državna pridãdnost ladje, letala, prevoznega sredstva; pridãdnost k narodu, narodnosti, etnični skupini; pripãd-nost pravne osebe določeni državi; pridãdnost njeje arbitražne odločbe praviloma držav, v kateri je bila izdana

pridãsti -pãdem dov. postati lasti koga; dedičina pripãde komu pripãdel -dla -o: pripãda de-diščina; pripãdilo ozemlje

pridãljati -pëljem dov. narediti, da kdo kam pride; pripãljati pãto s seboj na obravnavo (post.)

pridãs -a m 1. glagolnik od pripãsvati: zemljiško-pripãsi -pëljem dov. 1. dodatno, zraven napisati se kam, pripãse; obradni pripãsi

pridãsiti -pëljem dov. s pãnjem priti: ladja pri-plove v luko, pristanišče

pridãsiti -pëljem dov. 1. dodatno, zraven napisati se kam, pripãsi -pëljem dov. narediti, da postane kaj sestav-nejša drugemu podjejnu

pridãsiti -pëljem dov. 1. dodatno, zraven napisati se kam, pripãsi -pëljem dov. narediti, da postane kaj sestav-nejša drugemu podjejnu

pridãsiti -pëljem dov. 1. dodatno, zraven napisati se kam, pripãsi -pëljem dov. narediti, da postane kaj sestav-nejša drugemu podjejnu

pridãsiti -pëljem dov. 1. dodatno, zraven napisati se kam, pripãsi -pëljem dov. narediti, da postane kaj sestav-nejša drugemu podjejnu

pridãsiti -pëljem dov. 1. dodatno, zraven napisati se kam, pripãsi -pëljem dov. narediti, da postane kaj sestav-nejša drugemu podjejnu

vednosne papirje: primosnik kupona, obvez-nice, odrskega papirja, vlozne knjižice; ček na primosnika ček, ki se izplača njegovemu imetniku, sim. imenitki ček; vednosni papir, ki se glasi na primosnika

primosnina -e z obveznosti, ki jo mora dolžnik izpolniti na upnikovem domu, npr. vrnitev iz-posojene stvari

primosniški -a -o pda, ki se nanasa na primosni-ke; primosniški vednosni papir vednosni-papir, ki se glasi na primosnika

pridãstev -tve z objava; pridãstev avtorskega dela javnosti npr. z oddajanjem po radiu, televiziji

pridãstev -tve z objava; pridãstev avtorskega dela javnosti npr. z oddajanjem po radiu, televiziji

pridãstev -tve z objava; pridãstev avtorskega dela javnosti npr. z oddajanjem po radiu, televiziji

pridãstev -tve z objava; pridãstev avtorskega dela javnosti npr. z oddajanjem po radiu, televiziji

pridãstev -tve z objava; pridãstev avtorskega dela javnosti npr. z oddajanjem po radiu, televiziji

pridãstev -tve z objava; pridãstev avtorskega dela javnosti npr. z oddajanjem po radiu, televiziji

pridãstev -tve z objava; pridãstev avtorskega dela javnosti npr. z oddajanjem po radiu, televiziji

pridãstev -tve z objava; pridãstev avtorskega dela javnosti npr. z oddajanjem po radiu, televiziji

osumljencu oziroma obdolžencu, da se zagotovi njegova navzočnost v kazenskem postopku: fakultativni pripor katerega odreditev je prepuščena preiskovalčevi presoji (kaz. post.), sin. *neobvezni pripor*; neobvezni pripor gl. *fakultativni pripor*; obligatorni pripor *obvezni pripor*; obvezni pripor *ki se odredi ob utemeljenemu sumu storitve kaznivega dejanja, za katero je v zakonu predpisana smrtna kazen* (kaz. post.); pripor zaradi izmikanja glavni obravnavi; pripor tujca v izročitvenem postopku; prestajanje, trajanje pripora; vstetje pripora v kazen; razlog za pripor; sklep o priporu; predlagati, odrediti, podaljšati, odpraviti pripor

pripórni -a -o prid. *ki se nanaša na pripor*: priporni razlog *razlog za odreditev ali podaljšanje pripora osumljenca* (kaz. post.); preizkus pripornih razlogov po uradni dolžnosti

pripórnic -e ž ženska oblika od *pripornik*
pripórnik -a m *kdor je priprt*: dolžnosti, pravice, zaposlitev pripornikov; nadzorstvo nad priporniki; ravnanje s priporniki

priporočilni -a -o prid. *ki se nanaša na priporočilo*: priporočilna izjava; priporočilno pismo
priporočilo -a s 1. *mnenje, da je kaj koristno, dobro za koga*: pismeno priporočilo 2. *pravni akt, s katerim se opozarja na določena vprašanja splošnega pomena*: priporočila generalne skupščine OZN 3. *ugodno mnenje o kom, čem*: napisati priporočilo

priporočiti -im dov. *izraziti ugodno mnenje o kom, čem*: priporočiti prošnjo **priporočeni** -a -o: priporočena pošiljka *pošiljka, za katero izda pošta potrdilo o prejemu in prejemu kate-re potrdi naslovnik s podpisom*

priporočnina -e ž *poština za priporočeno pošiljko*

priposestljiva -a -o prid. *ki se da priposestovati*: priposestljiva pravica

priposestovalec -lca [-yc-] m *kdor priposestvuje*: nasprotnik priposestovalca *oseba, v katere škodo se stvar ali pravica priposestvuje*

priposestovalni -a -o prid. *ki se nanaša na priposestvanje*: priposestovalni čas, rok; priposestovalna doba; priposestovalna posest *posest, ki jo ima zakoniti in dobroverni posestnik*

priposestovanje -a s *pridobitev lastninske pravice ali služnosti na podlagi kvalificirane posesti, ki traja določeno dobo*: redno priposestovanje v krajši priposestovalni dobi, za kar je potrebna dobroverna in zakonita po-

sest; izredno priposestovanje v daljši dobi, za kar je potrebna le dobroverna posest; priposestovanje pravice; dovršitev, nadaljevanje, pretrganje, zadržanje priposestovanja
priposestovati -ujem dov. *pridobiti lastninsko pravico ali služnosti na podlagi kvalificirane posesti, ki traja določeno dobo* **priposestován** -a -o: priposestovana pravica, stvar
pripoznanje -a s *enostranska izjava ali dogovor, s katerim ena stranka prizna drugi obstoj svoje pravice, obveznosti*: pripoznanje dolga, pravice, tožbenega zahtevka

pripoznáti -ám dov. *enostransko ali v pogodbi priznati drugemu obstoj lastne pravice, obveznosti*: izrečno, molče pripoznati; pripoznati obveznost, pravico, pravno razmerje, tožbeni zahtevek

pripoznáva -e ž *pripoznanje*: sodna, izvensodna pripoznava; pripoznava dolga, obveznosti, terjatve, tožbenega zahtevka; preklic pripoznave; sodba na podlagi pripoznave (pravd. post.)

pripoznávni -a -o prid. *ki se nanaša na pripoznavo*: pripoznavna sodba *sodba na podlagi pripoznave*

pripráva -e ž 1. *glagolnik od pripraviti*: obrambne priprave; priprava obrambe, zagovora (kaz. post.); priprava za zaposlitev *strokovno usposabljanje za opravljanje določenega dela*; priprave za glavno obravnavo (post.); sodelovanje pri pripravah za oboroženi upor (kaz.) 2. *predmet, namenjen za opravljanje določenega dela*: priprava za vklepanje, žigosanje

priprávit -im dov. *narediti, da kaj ima vse potrebno, je v primernem stanju za kak namen*

pripravljalni -a -o prid. *ki se nanaša na pripravljanje*: pripravljalni narok *narok, na katerem sodišče s sodelovanjem obeh strani odstrani ovire za nadaljnji postopek in pripravi procesno gradivo za glavno obravnavo* (pravd. post.); pripravljalni odbor; pripravljalni postopek a) *postopek, ki se nanaša na pripravo glavne obravnave* b) *stadij obnovitvenega postopka*; pripravljalni spis (pravd. post.); pripravljalni tečaj; pripravljalna seja *seja za preizkus obtožnega akta* do l. 1. 1954; pripravljalna vloga; pripravljalno dejanje *dejanje, s katerim se ustvarijo pogoji za izvršitev določene kaznivega dejanja* (kaz.)

priprávljanje -a s 1. *glagolnik od pripravljati* (1): pripravljanje kaznivih dejanj 2. *glagolnik od pripravljati* (2): pripravljanje zakonov; nevstno ravnanje pri pripravljanju in izdajanju zdravil (kaz.)

priprávljati -am nedov. 1. *delati, da kaj ima vse*

potrebno, je v primernem stanju za kak namen: pripravljati kaznivo dejanje 2. *delati, da kaj nastane*: pripravljati zdravila

priprávljenost -i ž *stanje pripravljene*: pripravljenost oboroženih sil

priprávnica -e ž *ženska oblika od pripravnik*
priprávník -a m *kdor dela v organiziranem delovnem procesu zaradi usposabljanja za samostojno opravljanje poklica*: odvetniški, sodniški pripravnik

priprávníški -a -o prid. *ki se nanaša na pripravnike ali pripravništvo*: pripravniški staž; pripravniška doba, praksa; pripravniško delovno razmerje; pripravniško mesto

priprávníštvo -a s *delo pripravnika*: opravljanje pripravništva

pripréti -prém dov. *odrediti pripor ali izvršiti odločbo o priporu* **priprít** -a -o: priprta oseba

priprúst -a m, v zvezi: *prirodni pripust omogočanje akta naravne oploditve pri domačih živalih*

priprústítev -tve ž 1. *glagolnik od pripustiti* (1): pripustitev samice k samcu 2. *glagolnik od pripustiti* (2): pripustitev blaga k trgovanju na borzi

priprústíti -im dov. 1. *omogočiti akt naravne oploditve pri domačih živalih*: pripustiti samico k samcu 2. *dovoliti, da kaj kam pride, se s čim kaj doseže*: pripustiti vrednostni papir k trgovanju na borzi

priprústni -a -o prid. *ki se nanaša na pripust*: pripustni list *potrdilo o opravljenem pripustu*; pripustna knjiga *knjiga s podatki o pripustih*
priprácutnati -am dov. *povečati vsoto za določen znesek*, sin. *prišteti*: priračunati obresti h glavnici

priprást -í ž 1. *kar nastane z rastjo, večanjem česa glede na obseg, količino, vrednost*: prido-bitev lastninske pravice s prirastjo npr. s *spojitvijo, mešanjem, zlitjem*; sorazmerna prirast prostega dednega deleža sodedičem 2. v zvezi: *obrezna prirast zemlja, ki jo poplavne vode naplavijo k bregu in ki pripade imetniku brega*

priprástek -tka m *kar priraste, se poveča v določenem razdobju*: prirastek divjadi, glavnice, obresti, prebivalstva, živine; prirastek lesne mase; prirastek k premoženju, vrednosti

priprásti -rástem dov. *z rastjo postati večji po obsegu, količini, vrednosti*

priprástarína -e ž *davek od prirastka vrednosti nepremičnin*

priprédba -e ž *vsebinsko, oblikovno predrugačnje, predelava*: kinematografska priredba knji-

ževnega, glasbenega dela; priredba avtorskega dela

priredítelj -a m 1. *kdor kaj vsebinsko, oblikovno predrugači, predela*: prireditelj avtorskega dela 2. *kdor naredi, da se kak javni dogodek začne, uresniči*: prireditelj kulturno-umetniške prireditve; prireditelj igre na srečo

priredítev -tve ž 1. *priredba* 2. *javni dogodek, zlasti kulturni, športni, zabavni*: društvena, glasbena, javna, strokovna, športna prireditve; organizirati javno prireditev; prigrasiti, prepovedati, razgnati, razpustiti prireditev

priredítí -im dov. 1. *vsebinsko, oblikovno predrugačiti, predelati*: prirediti avtorsko delo; prirediti skripta *urediti njihovo besedilo* 2. *narediti, da se kak javni dogodek začne, uresniči*: prirediti igro, loterijo, manifestacijo, poučni tečaj, razstavo, sejem, tombolo **prirejéni** -a -o: prirejani organ *organ enake stopnje*

priredítí -im dov. *z rejenjem, krmljenjem priti do česa*: prirediti živino

priredítveni -a -o prid. *ki se nanaša na prireditev* (2): prireditveni odbor, prostor

prirejáanje -a s *glagolnik od prirejati*: prirejanje razstav, sejmov; prirejanje iger na srečo

prirejáati -am nedov. *delati, da se kak javni dogodek začne, uresniči*

prirejénost -i ž *enakovreden položaj*: razmerje prirejenosti

priročén -čna -o prid. *primeren, uporaben za kak namen*: priročna izdaja, knjiga **priročni** -a -o: priročna zbirka *predpisov manjša zbirka najbolj uporabljanih predpisov*

priročník -a m *knjiga, publikacija s pregledno urejenimi navodili, podatki o čem*

prirodni -a -o prid., v zvezi: *prirodni pripust omogočanje akta naravne oploditve pri domačih živalih*

prirojen -éna -o prid. *ki ga ima osebek že ob rojstvu*: prirojena bolezen, lastnost, napaka; prirojena nagnjenost; prirojeno znamenje **prirojeni** -a -o *ki pripada osebkju od rojstva*: prirojene pravice človeka; prirojeno pravno naravno pravico

priséči -séžem dov. 1. *na določen način dati zagotovilo o resničnosti v postopku izpovedanega s sklicevanjem na kaj, kar je človeku sveto*: pismeno, ustno priséči; priséči na svojo izpovedbo *pri asertorni priségi*; priséči na ustavo; priséči po krivem priséči na lažno izpovedbo; priséči pri svoji časti; ne hoteti priséči *brantiti se prisége* 2. *javno, po določenem postopku obljubiti ravnati se po načelih, navedenih v izjavi*: priséči na ustavo

prisédnik -a m vsak od sodnikov, ki skupaj s predsednikom sestavljajo sodni senat: laični prisédnik sodišča (pr. zg.); sodnik prisédnik

prisédniški -a -o prid. ki se nanaša na prisédnike: prisédniško sodišče sodišče, sestavljeno iz enega ali več poklicnih sodnikov in določenega števila sodnikov porotnikov, ki skupno in enakopravno odločajo

priséga -e ž 1. na določen način dano zagotovilo o resničnosti v postopku izpovedanega s sklicevanjem na kaj, kar je človeku sveto: asertorna priséga po zaslišanju, ant. promisorna priséga; kriva priséga na lažno izpovedbo; *manifestacijska priséga gl. *razodetna priséga; promisorna priséga pred zaslihanjem, ant. asertorna priséga; *razodetna priséga zavezanca o njegovem premoženjskem stanju (izvrš. post.), sin. *manifestacijska priséga; ustna, verska priséga; opomniti pričo, izvedenca na že dano priségo; brani se prisége; razumeti pomen prisége; izpovedati pod priségo 2. javna, po določenem postopku dana obljuba ravnati se po načelih, navedenih v izjavi: slovesna priséga vojaške osebe ob vstopu v oborožene sile; *službena priséga; vojaška priséga; opraviti priségo 3. v zvezah; fevdna priséga obljuba zvestobe vazala fevdnemu gospodu (pr. zg.); očiščevalna priséga (lat. iuramentum purgatorium) s katero se obdolženec očisti obdolžitve (pr. zg.)

prisélitev -tve ž glagolnik od priseliti se

priséliti se -sélím se dov. priti kam živeti, prebivati priséljen -a -o: priseljena oseba

prisélitveni -a -o prid. ki se nanaša na priselitev: priselitvena kvota dopustno število priseljencev

priséljenec -nca m 1. kdor se kam priseli: domačini in priseljenci 2. kdor se priseli v tujo državo, sin. imigrant: priseljenec iz tuje države

priséljenka -e ž ženska oblika od priseljenec

priséljevanje -a s glagolnik od priseljevati se: omejitev priseljevanja

priséljevati se -újem se nedov. prihajati kam živeti, prebivati

priséžni -a -o prid. ki se nanaša na priségo: prisežni obrazec besedilo za zaprisego; prisežni pomočnik oseba, ki v postopku s priségo potrdi izjavo ene izmed strank ali v kazenskem postopku potrdi verjetnost, da je obtoženec storil kaznivo dejanje (pr. zg.); prisežna dolžnost

priséžnik -a m vrsta sodnega prisédnika (lat. iuratus) (pr. zg.)

prisila -e ž 1. glagolnik od prisiliti ali prisiljevati: državna, kazenskopravna, oblastvena prisila 2. kar koga prisili, prisiljuje k čemu

prisilítev -tve ž prisiljenje

prisiliti -ím dov. s silo ali z resno grožnjo povzročiti, da kdo kaj stori, opusti ali trpi (kaz.): prisiliti pričo, da priča; prisiliti koga, da izvrši ali trpi kako spolno dejanje, spolno nasilje (kaz.); prisiliti žensko k spolnemu občevanju (kaz.); prisiliti dolžnika, da izpolni obveznost

prisiljenje -a s 1. povzročitev s silo ali z resno grožnjo, da kdo kaj stori, opusti ali trpi (kaz.) 2. način izvršbe z denarnimi kaznimi, npr. za dejanje, ki ga lahko opravi le dolžnik

prisiljevanje -a s glagolnik od prisiljevati: oblastveno prisiljevanje; pravno prisiljevanje po sankciji, ki jo določa pravna norma

prisiljevati -újem nedov. s silo ali z resno grožnjo povzročati, da kdo kaj stori, opusti ali trpi (kaz.)

prisilna poravnava -e -e ž sporazum med prizadolenim dolžnikom in njegovimi upniki, s katerim se dolgovi brišejo oziroma se njihovo plačilo odloži: poziv upnikom na sklenitev prisilne poravnave; narok za prisilno poravnavo; predlog za prisilno poravnavo; potrditi, predlagati, skleniti prisilno poravnavo

prisilni -a -o prid. ki se nanaša na prisilo (1, 2): prisilni odkup; prisilni odvzem premoženja zablembo premoženja (kaz.); prisilni pobot pobot, ki je vezan na zakonske pogoje, npr. na vzajemnost, istovrstnost, zapadlost, iztožljivost terjatev; prisilni prenos nepremičnine v družbeni lastnini prenos z ene družbene pravne osebe na drugo; prisilni privod privedba s silo (kaz. post.); prisilni tečaj denarja tečaj, ki je uradno določen; prisilni ukrep ukrep, s katerim se npr. zagotovi navzočnost obdolženca v postopku; prisilni upravitelj; prisilni zakol zakol v sili; *prisilni zakup npr. zakup obrti, podjetja (izvrš. post.); prisilni značaj prava; *prisilna delavnica zavod, v katerega sodišče odda po prestani kazni delomrzne kaznjence (kaz.); prisilna določba; prisilna javna dražba javna dražba, za katero ni potrebna privolitve lastnika nepremičnine; prisilna izpraznitve stanovanja; prisilna izselitev; prisilna izterjava izterjava za poravnavo neizpolnjene obveznosti; prisilna likvidacija; prisilna oddaja živil; prisilna poravnava → prisilna poravnava; prisilna prodaja prodaja v izvršilnem postopku; prisilna shranitev z začasno

odredbo določena shranitev česa; prisilna uprava začasni ukrep družbenega varstva; prisilna ustanovitev zastavne pravice ustanovitev zastavne pravice v vknjižbo v zemljiški knjigi; prisilno delo opravljanje določenega dela kot kazenska sankcija od l. 1945 do l. 1951; prisilno kontrahiranje obvezno sklepanje pogodb o blagu, ki ga še ni, npr. o kmetijskih pridelkih; prisilno posojilo; prisilno pravo (lat. ius cogens) pravo, ki veže stranke tako, da ga tudi s sporazumom ne morejo spremeniti; prisilno pristajanje letala pristajanje letala npr. zaradi okvare, vremenskih razmer; prisilno sredstvo npr. denarna kazen; sprejeti prisilno poravnavo; potrditi sprejeto prisilno poravnavo **prisilno** prisil.: prisilno izterjati

prisilnost -i ž lastnost, značilnost prisilnega: prisilnost prava, pravne norme, zakonske določbe

priskrbéti -ím dov. narediti, doseči, da kdo pride do česa: priskrbeti denar, devize, dokaze, kredit, listino, potrdilo; priskrbeti primerno stanovanje ali najpotrebnejše prostore pri prisilni izselitvi imetnika stanovanjske pravice

prislúškóvanje -a s glagolnik od prislúškóvati: neupravičeno prislúškovanje (kaz.)

prislúškóvati -újem nedov. skrivaj poslušati, kaj kdo govori **prislúškóván** -a -o: prislúškovan pogovor; prislúškovana izjava

prisdóitev -tve ž glagolnik od prisdóiti: prisdóitev dediščine

prisdóiti -sódím dov. s sodno odločbo določiti, da komu kaj pripada: *prisdóiti dediščino, delež, odškodnino; prisdóiti premoženjskopravni zahtevek oškodovancu (kaz. post.); prisdóiti stroške; *prisdóiti zapuščino

prisojilni -a -o prid. ki se nanaša na prisojilo: *prisojilna listina; *prisojilno pismo

prisojilo -a s sodna odločba o prisoditvi dediščine dediču: *sodno prisojilo

prispéti -spém dov. s prevozom, prenosom priti kam: prošnja, pritožba, vloga prispe

prispétje -a s glagolnik od prispéti: prispetje pošiljke, spisa, vloge

prispévati -ám dov. in nedov. dati denarni znesek ali kako stvar za kaj

prispévek -vka m 1. denarni znesek ali kaka stvar, ki se za kaj da, namen: članski, denarni, (iz)redni, obvezni, prostovoljni prispevek; prispevek republike proračunu federacije; prispevki mednarodnim organizacijam; prispevek k skupni havariji škoda in stroški, ki jih iz skupne havarije trpijo udeleženci v plovbnem podjetju sorazmerno z vrednostjo

premoženja; odobriti, odmeriti, zbirati, odvajati prispevke 2. javna davščina za neko trajnejšo korist od delovanja določenega javnega organa, naprave, objekta ali zavoda 3. samoupravno dogovorjena družbena obveznost iz dohodka ali osebnega dohodka za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti: stanovanjski, vodni prispevek; prispevek za izobraževanje, raziskovalno dejavnost; prispevek za socialno, pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zaposlovanje 4. delež posameznika pri skupnem prizadevanju: prispevek delavca k ustvarjanju dohodka delovne organizacije; prispevek k ustvaritvi avtorskega dela

prispévni -a -o prid. ki se nanaša na prispevek: prispevni zavezanec; prispevna dolžnost, osnova, stopnja; prispevno območje območje, kjer se plačuje določen prispevek

pristajalíšče -a s prostor za pristajanje: pristajališče za ladje; pristajališče za silo

pristájanje -a s glagolnik od pristajati: pristajanje ladij, letal

pristájati -ám nedov. a) s plutjem priti do kopnega, obale in se ustaviti b) z letenjem priti na zemljo, tla in se ustaviti

pristán -a m pristanišče

pristánek -nka m 1. a) prihod s plutjem do kopnega, obale in ustavitve b) prihod z letenjem na zemljo, tla in ustavitve: prisilni, zasilni pristaneke ladje, letala npr. zaradi okvare, vremenskih razmer 2. privolitve: pristaneke na ponudbo

pristanišče -a s prostor, urejen za pristajanje vodnih vozil: domače, javno, jezersko, končno, matično, namembno, odhodno, rečno pristanišče; svobodno pristanišče ki je izločeno iz carinskega območja lastne države; vojno pristanišče; vpisno pristanišče vpisa ladje notranje plovbe; zimsko pristanišče; pristanišče vkrcanja, izkrcanja

pristaniški -a -o prid. ki se nanaša na pristanišče: pristaniški delavec, kapitan; pristaniški red, svetilnik, urad; pristaniška kapitanija upravni organ pristanišča; pristaniška ploščad del letališča za sprejem in odpravo letal, potnikov in stvari; pristaniška pristojbina, storitev, uprava

pristáš -a m kdor ima pozitiven odnos do česa, soglašá s čim

pristáti -stánem dov. 1. a) s plutjem priti do kopnega, obale in se ustaviti b) z letenjem priti na zemljo, tla in se ustaviti: ladja, letalo pristane 2. privoliti: pristati na kaj

***pristáv** -áva m pisarniški uslužbenec po končani

pristáva

*pripravniki dobi in opravljenem strokovnem izpitu, sin. **adjunkt: davčni, sodni pristav*

pristáva -e ž *nekmečko gospodarsko poslopje ali zemljišče (pr. zg.)*

pristávek -vka m 1. *datek na kaki listini: pristavek o odobritvi 2. v zvezi: pristavek v besedilu firme dodatna sestavina v firmi podjetja*

pristáviti -im dov. *dodati k čemu: pristaviti pečat; pristaviti pravnemu poslu pogoji, rok*

prístni -a -o prid. *ki ni ponarejen: pristni denar; pristni podpis, ki izvira od podpisnika; pristna listina, pisava, oporoka; pristna posest, ki ni pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja, sin. neviciozno pridobljena posest; pristno ročno znamenje znamenje nepismene osebe na listini, ki ni ponarejeno*

prístnost -i ž *lastnost, značilnost pristnega: pristnost besedila, izdelka, listine, oporoke, pisave, podpisa; dvomiti o pristnosti listine*

prístójbina -e ž *znesek, ki ga mora plačati stranka za celotno ali delno krije stroškov določene uradnega opravila, sin. taksa: carinska, *dedna, depozitna pristojbina; ladijska, letalska pristojbina; lestvična pristojbina stopnjevana po lestvici; luške pristojbine npr. za privez, uporabo obale, ležnina; odstotna pristojbina ki se izračunava v odstotkih; pavšalna, *poštna pristojbina; *prenosna pristojbina za prenos, npr. lastnine zemljišča; pristaniška, sejemska, *telefonska, tržna pristojbina; pristojbina za izmeritev ladje; pristojbina za pilotажne storitve, pregled letala; pristojbina za pregled in tipsko preizkušanje meril; pristojbine v cestnem prometu; odmera pristojbine; oprostitev plačevanja pristojbine; zavezan pristojbini; določiti, odmeriti, pobirati, izterjati pristojbino*

prístójbinski -a -o prid. *ki se nanaša na pristojbino: *pristojbinski nadomestek davek, ki ga plačujejo pravne osebe od svojega premoženja namesto prenosne pristojbine; pristojbinski organ, postopek, predpis; pristojbinski zavezanec; pristojbinska lestvica, obveznost, olajšava, postavka, tarifa*

prístójen -jna -o prid. 1. *ki je po zakonu upravičen in dolžen opravljati zadeve določenega področja na določenem območju: biti pristojen za kaj 2. ki po pravem predpisu kam sodi: *biti pristojen v določeno občino; *pristojen po rojstvu pristójni -a -o: pristojni organ, zavod; pristojna komisija; pristojno sodišče; pristojno pravo pravo, ki se uporablja v primeru kolizije predpisov z različnih pravnih območij*

prístójnost -i ž 1. *z zakonom dana pravica in dolžnost organa, da opravlja zadeve določene področja na določenem območju, sin. kompetenca: absolutna pristojnost ki ni spremljiva; delegirana pristojnost (lat. forum delegationis) krajevna pristojnost, ki jo določijo višje sodišče; dogovorjena pristojnost (pravd. post.) prim. prorogacijska pogodba; funkcionalna pristojnost porazdelitev različnih pravosodnih funkcij v isti zadevi med različne organe, kot so preiskovalni sodnik, sodeči sodnik, pritožbeno sodišče ipd.; izbima pristojnost sodišča tožniku dana možnost izbire med splošno in posebno krajevno pristojnostjo sodišča (pravd. post.), ant. izključna pristojnost sodišča; izključna pristojnost sodišča ki je po zakonu edino mogoča za določene spore (pravd. post.), ant. izbirna pristojnost sodišča; kavzalna pristojnost (lat. competentia ratione causae) po pravem temelju spora; krajevna pristojnost po kateri se porazdelijo zadeve, o katerih odločajo sodišča prve stopnje, med stvarno pristojna sodišča (post.); mednarodna pristojnost; nadomestna pristojnost subsidiarna pristojnost; odrejena pristojnost (lat. forum ordinatum) izredna krajevna pristojnost, ki jo določijo višje sodišče; posebna krajevna pristojnost izbirna in izključna krajevna pristojnost; prvenstvena pristojnost; republiška pristojnost; sodna pristojnost pri kateri lahko o določeni zadevi odloča samo sodišče; splošna krajevna pristojnost npr. pristojnost sodišča, na katerega območju ima toženec stalno prebivališče (pravd. post.); stvarna pristojnost organa po predmetu procesne zadeve; subsidiarna pristojnost sodišča npr. po legi premoženja, ki se s tožbo zahteva, če za toženca ni splošne krajevne pristojnosti v državi; upravna pristojnost po kateri lahko o določeni zadevi odloča samo upravni organ; zvezna pristojnost; pristojnost temeljnega, višjega sodišča; pristojnost vrhovnega sodišča republike; pristojnost zveznega sodišča; pristojnost po delegaciji (lat. forum delegationis) delegirana pristojnost; pristojnost po stalnem prebivališču tožene stranke (lat. forum domicilii); pristojnost po kraju storitve kaznivega, škodnega dejanja (lat. forum delicti commissi); pristojnost po kraju zasačenja storilca (lat. forum deprehensionis); pristojnost po kraju sklenitve pogodbe (lat. forum contractus); pristojnost po kraju izpolnitve pogodbe (lat. forum solutionis); pristojnost po prehitenu (lat. forum praeventionis) kra-*

*jevna pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek oziroma pri katerem je bila najprej zahtevana uvedba postopka (kaz. post.); pristojnost po vrednosti spornega predmeta (lat. competentia ratione valoris); pristojnost po vzajemnosti (lat. forum reciprocum) za tožbe zoper tuje državljanke; pristojnost po zveznosti (lat. forum connexitatis, attractionis) npr. sodišča, ki opravlja zapuščinski postopek za spore iz dednopravnih razmerij; pristojnost za kaznivo dejanje, storjeno na ladji, letalu; pristojnost za kaznivo dejanje, storjeno s tiskom; pristojnost domačega sodišča v sporu z mednarodnim elementom; meje, območje, področje, prenos pristojnosti; ugovor krajevne ali stvarne pristojnosti; sporazum o krajevni pristojnosti sporazum, s katerim se stranki dogovorita, katero sodišče bo reševalo njun že nastali spor ali spore, ki bi utegnili nastati (pravd. post.), sin. prorogacijska pogodba; spor o pristojnosti; odklanjati, preizkusiti pristojnost; spadati v pristojnost 2. dejstvo, da kdo kam sodi: *pristojnost v določeno občino do l. 1945*

prístòp -ópa m 1. *glagolnik od pristopiti: pristop k društvu; pristop k izvršbi, pogodbi; pristop države k mednarodni pogodbi 2. dostop: pravica neobalnih držav do pristopa k morju 3. v zvezah: svoboden pristop tujca k sodišču, ki ni v državi njegovega izvora možnost, pravica tujca, da začne postopek pred tem sodiščem; pristop k dolgu zaveza tretje osebe poleg dolžnika za poravnavo dolga*

prístópiti -stópim dov. 1. *postati član česa: pristopiti k društvu 2. vključiti se v kaj, pridružiti se čemu: pristopiti k mednarodni pogodbi; pristopiti k že začetemu izvršilnemu postopku*

prístópni -a -o prid. *ki se nanaša na pristop (1): pristopna izjava, listina; pristopna pogodba množična pogodba, pri kateri sprejema ena stranka splošne poslovne pogoje druge stranke, npr. o prevozu, komunalnih storitvah, zavarovanju, sin. adhezijska pogodba; pristopna zadeva (izvrš. post.)*

prístópnic -e ž *listina o pristopu (1): podpisati pristopnico*

prístópnina -e ž *plačilo za pristop (1): določiti pristopnino*

prístóranost -i ž *presojanje z osebne stališča, sin. subjektivnost (2): pristranost pri izvrševanju delovnih obveznosti*

prísvájanje -a s *prilaščanje*
prísvójítev -tve ž *prilastitev*

prísvójiti si -im si dov. *prilastiti si*
príštéti -štéjem dov. *povečati vsoto za določen znesek, sin. priračunati: prišteti obresti, stroške h glavnici*

príštétje -a s *glagolnik od prišteti: prištete časa (lat. accessio temporis) vštevanje časa pravnega prednika, npr. pri priposestovanju, pri zastaranju obveznosti*

príštévati se -am se nedov. *uvrščati se kam: prištévati se k narodnosti*

príštévek -vka m *kar se prišteje: ugotoviti prištévek*

príštévn -vna -o prid. *ki je sposoben razumeti pomen svojega dejanja in imeti v oblasti svoje ravnanje: bistveno zmanjšana prištévnost (kaz.); intelektualni element prištévnosti gl. zavestna sestavina prištévnosti; zavestna sestavina prištévnosti razumevanje pomena dejanja, sin. intelektualni element prištévnosti*

príštévnost -i ž *sposobnost razumeti pomen svojega dejanja in imeti v oblasti svoje ravnanje: bistveno zmanjšana prištévnost (kaz.); intelektualni element prištévnosti gl. zavestna sestavina prištévnosti; zavestna sestavina prištévnosti razumevanje pomena dejanja, sin. intelektualni element prištévnosti*

prítí pridem dov. 1. *s premikanjem začeti biti na določenem mestu: ladja je prišla v pristanišče 2. s prihodom kam biti navzoč pri določenem dejanju, stvari: priti na narok, obravnavo, sejo 3. v zvezah: priti iz obtoka, prometa prenehati biti predmet veljave, trgovanja v narodnem gospodarstvu; priti v obtok, promet začeti obstajati kot predmet veljave, trgovanja v narodnem gospodarstvu; priti na oblast dobiti pravico odločati, ukazovati v organizirani družbeni skupnosti; priti na vrsto začeti se obravnavati; priti pred sodišče začeti se obravnavati na sodišču; priti v last, posest postati last, posest (koga); priti v stisko znajti se v neugodnem, težkem položaju; priti v zamudo zamujati*

prítíkati -tíčem dov. *pripadati: odškodnina, pravica pritiče*

prítíklina -e ž *samostojna, premična stvar, ki trajno služi gospodarskemu namenu druge, glavne stvari: pritiklina poslopja, stanovanja; pritikline kmetijskega posestva živina, orodje, stroji; pritikline ladje, letala vse stvari, ki so trajno namenjene za uporabo ladje, letala*

prítísk -a m *zahteva, da kdo uresniči, česar ne želi: gospodarski, narodni, politični pritisk*

prítísniti -nem dov., v zvezi: *pritisniti pečat na listino s pečatom overoviti listino*

prítòk -óka m 1. *dotok: pritok deviz, kapitala 2. potok ali manjša reka, ki se izliva v večjo: pritok reke*

pritožba -e ž redno pravno sredstvo zoper sodbo, sodni sklep in upravno odločbo z namenom, da se ta spremeni, razveljavi: nadzorstvena pritožba stranke zaradi zavlačevanja postopka ali drugih nepravilnosti v postopku; (ne)obrazložena pritožba; *ničnostna pritožba pravno sredstvo zoper senatne sodbe po kazenskem postopku; pridržana pritožba pri kateri se sme pobijati sklep le skupaj s končno odločbo (post.); samostojna pritožba ki ni združena s pritožbo zoper sodbo; upravna pritožba zoper odločbo, sklep (upr. post.); pravica do pritožbe; umik pritožbe; odpoved pritožbi; pritožba zoper odločbo, sklep, sodbo; odgovor na pritožbo; razlogi za pritožbo, rok za pritožbo; odločba o pritožbi; odpovedati se pravici do pritožbe; ugoditi pritožbi; dati pritožbo na zapisnik; vložiti, rešiti, umakniti pritožbo; zavreči pritožbo zavreči jo kot prepozno ali kot nedovoljeno; zavrniti pritožbo kot neutemeljeno iz stvarnih razlogov

pritožbeni -a -o prid. ki se nanaša na pritožbo (post.); pritožbeni organ organ, ki odloča o pritožbi; pritožbeni postopek postopek, ki se nanaša na pritožbo zoper sodbo, odločbo, sklep; pritožbeni predlog; pritožbeni razlog razlog, s katerim se utemeljuje pritožba zoper sodno ali upravno odločbo; pritožbeni rok, senat; pritožbena instanca, izjava, obravnava, odločba; pritožbeno sodišče sodišče, pristojno za reševanje pritožb

pritoževati se -ujem se nedov. pismo izražati nesoglasje s sodbo, sodnim sklepom in upravno odločbo z namenom, da se ta spremeni, razveljavi: pritoževati se na višje sodišče

pritožilec -lca [-yc-] m pritožnik

pritožilka -e [-yk-] ž pritožnica

pritožiti se -tóżim se dov. pismo izraziti nesoglasje s sodbo, sodnim sklepom in upravno odločbo z namenom, da se ta spremeni, razveljavi

pritožni -a -o prid., v zvezi: pritožna knjiga knjiga za vpisovanje pritožb strank

pritožnica -e ž ženska oblika od pritožnik

pritožnik -a m kdor se pritoži: nasprotnik pritožnika

pritrđilni -a -o prid. ki izraža soglasje, privolitev: pritrđilni odgovor, sklep; pritrđilna izjava, rešitev

pritrđitev -tve ž soglasje, privolitev: pritrđitev strank, da se prebere zapisnik

priučiti se -im se dov. navaditi se npr. določene-ga dela neposredno z opravljanjem tega: priučiti se obrti **priučeni** -a -o: priučeni delavec

delavec, ki opravlja delo, za katero ni potrebnaj poklicna izobrazba

privativni -a -o prid., v zvezi: privativni prevzem dolga prevzem dolga, pri katerem upnik sprejme prevzemnika kot edinega dolžnika; privativna intercesija prevzem obstoječe obveznosti namesto dolžnika

privatni -a -o prid. 1. zasebni: *privatni nameščeneec; privatna iniciativa; privatna lastnina lastninska pravica posameznika ali skupine na proizvajalnih sredstvih, sin. zasebna lastnina; privatna pot; privatno podjetje podjetje v zasebni lastnini; privatno pravo civilno materialno pravo 2. v zvezi: *privatni docent docent, ki ima pravico predavati na univerzi, navadno brez plačila

privatnica -e ž zasebnica

privatnik -a m zasebnik

privatnopravni -a -o prid. zasebnopravni: privatnopravno razmerje

privedba -e ž glagolnik od privesti: prisilna privedba s silo; privedba obdolženca, obtoženca, prič, pripornika, izvedenca na sodišče; odredba o privedbi; odrediti, izvršiti privedbo

privedbeni -a -o prid. ki se nanaša na privedbo: privedbena odredba

privedenec -nca m kdor je priveden, zlasti prisilno

privedenka -e ž ženska oblika od privedenec

privesti -vêdem dov. narediti, da pride kdo pod nadzorstvom na določeno mesto: privesti s silo, prisilno; privesti obdolženca, pričo na sodišče

privêz -êza m, v zvezi: pristojbina za privez luška pristojbina, ki jo plačujejo lastniki oziroma uporabniki ribiških in drugih čolnov

privézni -a -o prid., v zvezi: privezna klavzula na menici trasantova prepoved remitentu, da menice ne sme indosirati

privilégij -a m prednostna pravica, ugodnost, izjemni zakon: davčni, diplomatski, imunitetni privilegij; neugodni privilegij (lat. privilegium odiosum); stvarni privilegij ki se nanaša na stvari; ugodni privilegij (lat. privilegium favorabile); zakonski privilegij ki ga daje zakon; mestni, deželni, plemiški, stanovski, privilegiji (pr. zg.)

privilegíranec -nca m kdor je privilegiran

privilegíranka -e ž ženska oblika od privilegíranec

privilegírati -am nedov. in dov. dajati komu posebne pravice, prednost **privilegírani** -a -o: privilegirani denarni zavod; privilegirani razred;

privilegirana priča priča, ki lahko odreče pričanje; privilegirana terjatev terjatev, ki ima prednost npr. v izvršbi, stečajju; privilegirano deželsko sodišče deželno sodišče s krvnim sodstvom (pr. zg.); privilegirano kaznivo dejanje kaznivo dejanje, ki se mileje kaznuje

privôd -ôda m privedba

privolítev -tve ž predhodno dano soglasje: davčna privolitev pristanek stanov na obdavčenje (pr. zg.); izrečna, izsiljena, navidezna, pismena, resna, svobodna, tiha, ustna privolitev; privolitev pristojnega organa; privolitev bolnika v zdravniški poseg; privolitev nosečnosti; privolitev oškodovanca, da se zoper njega stori kaznivo dejanje; privolitev oškodovanca, da mu kdo stori škodo; privolitev v zakonsko zvezo; privolitev za umik tožbe; izjava o privolitvi; dati, odreči privolitev

privolíti -vólím dov. predhodno dati soglasje: privoliti, da se na obravnavi prebere zapisnik, spremeni tožba; privoliti v sklenitev zakonske zveze

privolitveni -a -o prid. ki se nanaša na privolitev: privolitvena izjava

privoljénje -a s privolitev

privrženec -nca m kdor se zavzema za kaj: privrženec politične stranke

privzétí -vzámem dov., v zvezah: privzeti koga v odbor dodatno sprejeti; privzeti možev, ženin priimek sprejeti, vzeti ga

príza -e ž zaseg (2): sodišče za pomorske ali zračne prize zasežno sodišče

prízadejájti -dêjem dov. povzročiti **prízadejáján** -a -o: lahka telesna poškodba, prizadejana z orožjem, nevarnim sredstvom (kaz.); prizadejano zlo

prízadét -a -o prid. ki ima kako telesno ali duševno napako, okvaro: duševno in telesno prizadeta oseba; prizadeta zunanost osebe

prízadéti -dénem dov. povzročiti: prizadeti krivico, poškodbo, škodo; prizadeti hudo škodo na zdravju (kaz.)

prízadévanje -a s delovanje za dosego česa: obljuba prizadevanja pri tretji osebi pri pogodbi v breme tretjega

***prízív** -a m pritožba zoper sodbo nižjega sodišča pri višjem sodišču: postopek na priziv postopek pri višjem sodišču, ki se vodi na pritožbo zoper sodbo nižjega sodišča, sin. prizivni postopek

***prízivni** -a -o prid. ki se nanaša na priziv, sin. *apelacijski: prizivni postopek postopek pri višjem sodišču, ki se vodi na pritožbo zoper

sodbo nižjega sodišča, sin. postopek na priziv; prizivni rok, spis; prizivno sodišče pritožbeno sodišče zoper prvostopenjske odločbe okrožnega ali trgovinskega sodišča, sin. *apelacijsko sodišče

prízivnálni -a -o prid. ki izraža priznanje: priznalna izjava

prízivnálnica -e ž 1. pobotnica (1) 2. pobotnica (2)

prízivnálnje -a s 1. izjava, da je subjekt storilec tega, česar je obdolžen: čisto priznanje neomejeno priznanje; dejansko priznanje dejanja, ne pa krivde; detajlno priznanje; domnevno priznanje npr. poravnava, molk, pobeg; golo priznanje brez podrobnosti; izrečno priznanje ki je jasno, določno izraženo; izsiljeno, izjavljeno priznanje; izvensodno priznanje ki ni podano pred sodnikom, pred katerim teče postopek; krivo, lažno priznanje; kvalificirano priznanje omejeno, npr. s sklicevanjem na silobran; obdolženčevo, popolno, prostovoljno priznanje; sodno priznanje med postopkom; priznanje dejanja, krivde; priznanje s sklepčnim dejanjem; preizkus, preklic priznanja 2. glagolnik od priznati (2): priznanje nasprotnikovih dejanskih trditvev (pravd. post.); priznanje materinstva, očetovstva; priznanje (ob)računa, salda 3. izenačitev tuje odločbe po učinkih z domačo v posebnem sodnem postopku: priznanje in izvršitev tuje sodne, arbitražne odločbe 4. strinjanje z zakonitostjo, veljavnostjo česa: priznanje države enostranski akt države ali mednarodne organizacije, s katerim ta izrečno ali vključno izjavi, da bo določeno politično skupnost obravnavala kot državo; priznanje kapitulacije ali okupacije SFRJ (kaz.); priznanje strokovne izobrazbe; priznanje nove vlade 5. z odločbo izražena upravičenost koga do česa: *priznanje državljanstva; priznanje pokojnine, rente 6. pohvala, odlikovanje: častno priznanje

prízivnáti -ám dov. 1. izjaviti, da je subjekt storilec tega, česar je obdolžen: priznati krajo, zločin 2. strinjati se, da kako dejstvo obstaja, je resnično: priznati avtorstvo, dejanje, dejanske nasprotnikove trditve, dejstva, dolg, krivdo, očetovstvo, otroka za svojega, pristnost listine, tožbeni zahtevki 3. izraziti strinjanje z zakonitostjo, veljavnostjo česa: priznati državo, novo vlado (mednar. pr.) 4. izraziti, da je kdo upravičen do česa: priznati davčno olajšavo, pravico, stroške, terjatev, ugodnost **prízivnáti** -a -o: priznan dolg; priznano dejanje

priznavalnina -e ž *nagrada za zasluge*: družbena priznavalnina udeležencem NOV; stalna, občasna, enkratna priznavalnina

priznavanje -a s *izražanje strinjanja z zakonitostjo, veljavnostjo česa*: vzajemno priznavanje visokošolskih diplom; priznavanje in izvrševanje tujih odločb; priznavanje konzularne oblike sklenitve zakonske zveze

prizni -a -o prid. *zasežni (2)*: prizno pravo, sodišče

prizniti -žnim dov., v zvezi z osebo moškega spola *pridobiti z ženitvijo* **prizniti se z ženitvijo priti kam**: prizniti se na kmetijo **priznjen** -a -o: priznjenemo premoženje

problém -a m *težko rešljiva naloga, vprašanje*: gospodarski, socialni problem

problematika -e ž *problemi v celoti*: pravna problematika

proceduralni -a -o prid. *ki se nanaša na postopek, način obravnavanja*: proceduralni predlog; proceduralna pravila; vprašanje proceduralne narave

procént -ěnta m *odstotek*

procětni -a -o prid. *ki se nanaša na procent*: procentna stopnja davka

procentuální -a -o prid. *izražen v odstotkih*: procentualna kazen kaznen, določena z odstotkom utajenega davka

procés -a m **1. postopek (1)**: civilni proces *pravdni postopek*; inkvizicijski proces (pr. zg.); kazenski proces; sumarni proces *skrajšani postopek*; upravni proces **2. konkretna procesna zadeva, pravda** **3. razvoj, potek**: asimilacijski proces *pri narodnih manjšinah*; bolezenski, družbeni, naravni proces

procěsni -a -o prid. *ki se nanaša na proces (1)*: procesni nasprotnik *nasprotna stranka v postopku*; procesni organ, pogoj, predlog, predpis; procesni rok *rok, določen v procesnopravnem predpisu*; procesni spis; procesni subjekt *sodišče in procesne stranke*; procesni udeleženec *kdor opravlja v sodnem ali upravnem postopku kako svojo funkcijo, dolžnost ali išče svojo pravico*; procesni ugovori *toženca ugovori toženca zoper dopustnost tožbe, ker ni procesnih pogojev*; procesna disciplina, določba; procesna oblika, odločba; procesna ovira *ovira, ki onemogoča uvedbo ali nadaljevanje postopka*; procesna pogodba *npr. pogodba o razsodišču*; procesna pomanjkljivost; procesna sodba; procesna sposobnost *sposobnost biti stranka v pravnem, kazenskem ali upravnem postopku*; procesna stranka *subjekt procesnopravnega razmerja*; procesna varš-

čina *varščina za pravdne stroške*; procesna zadeva, zavrnjena sodba (kaz. post.); procesna sankcija **a) ukrep za vzdrževanje reda b) pravna posledica za kršitve v postopku**; procesne funkcije *obtožba, obramba, sodba*; procesne garancije *predpisi za varstvo pravic procesnih udeležencev*; procesno dejanje *dejanje strank, sodišča*; procesno gradivo *trditve, dokazi, pravila znanosti ali stroke, izkušnje, pravna pravila*; procesno pravo, razmerje; formalno procesno vodstvo *skrb za zunanji nemoteni potek glavne obravnave*; materialno procesno vodstvo *skrb za razčiščenje zadeve na glavni obravnavi*; načelo procesne ekonomije *načelo gospodarnosti v postopku* **procěsno** prisl.: procesno (ne)sposoben *ki je (ni) sposoben biti stranka v pravnem, kazenskem ali upravnem postopku*

procěsnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na procesno pravo*: procesnopравни predpis; procesnopravna znanost; procesnopravno razmerje

procěsualist -a m *strokovnjak za procesno pravo*

procěsuální -a -o prid. *ki se nanaša na proces*: procesualni predpis

prodája -e ž *prepustitev stvari v last kupcu za plačilo kupnine*: distančna prodaja *pri kateri se pošlje blago iz enega kraja v drugega s posredovanjem prevoznika, špediterja ipd.*; izvensodna prodaja *ki se opravi brez posredovanja sodišča*; izvršilna prodaja *iz izvršilnem postopku*; javna prodaja *na dražbi*; komisijska prodaja *stvari, ki jo občan prinese komisionarju, komisijski prodajalni, da jo ta zanj proda*; konsignacijska prodaja *blaga po nalogu in na račun konsignanta*; kosovna prodaja *blaga na kose*; kritna prodaja *pri kateri prodajalec, če kupec ne izpolni pravočasno svoje obveznosti, proda stvar drugi osebi zaradi kritja, s pravico do razlike med pogodbeno in prodajno ceno*; nadrobna prodaja *blaga neposredno potrošnikom v manjših količinah*; obročna prodaja *na obroke*; pogojna prodaja *kup na poskušnjo*; povratna prodaja *pri kateri kupec prodajalcu proda stvar nazaj*; prisilna prodaja *iz izvršilnem postopku*; prosta prodaja *količinsko neomejena prodaja vsakemu kupcu*; rešilna prodaja *kritna prodaja*; samopomočna prodaja *prodaja namesto položitve stvari, ki je hitro pokvarljiva ali katere shranitev bi bila zelo draga*; sodna prodaja; prodaja bodoče stvari, sporne pravice, tuje stvari; prodaja na kredit *pri kateri se prodajalec zavezuje kupcu izročiti prodano stvar pred plačilom kupnine*; prodaja na

obroke *pri kateri se kupnina odplačuje v obrokih*; prodaja za kritje stroškov shranitve; prodaja na borzi, deviznem trgu, dražbi; prodaja na zeleni veji *pričakovana pridelka, npr. pred žetvijo* (pr. zg.); prodaja po avtomatih *pri kateri kupec pridobi blago, če spusti v avtomat denar ali žeton*; prodaja po prostih, reklamnih, znižanih cenah; prodaja po vzorcu ali modelu *pri kateri mora prodana stvar ustrezati pokazanemu vzorcu ali modelu*; prodaja pod roko *z neposredno pogodbo med kupcem na eni in uradno osebo ali podjetjem, ki opravlja komisijske posle, na drugi strani* (izvrš. post.); prodaja pod vejo *časna prodaja vina lastnega pridelka na kraju pridelovanja*; prodaja s predkupno pravico *pri kateri se kupec določene stvari zavezuje, da bo prodajalca obvestil o nameravani prodaji te stvari, o pogojih prodaje in mu ponudil, naj jo on kupi za enako ceno*; prodaja s pravico povratnega odkupa *pri kateri se prodajalec dogovori, da sme prodajni predmet spet odkupiti od kupca*; prodaja s pridržkom *boljšega kupca pogojna prodaja, ki se razveže, če se v določenem času javi boljši kupec*; prodaja s pridržkom *pravice razpolaganja oziroma lastninske pravice pri kateri kupec pridobi lastninsko pravico na stvari, ki mu je izročena, šele po plačilu celotne kupnine*; prodaja s specifikacijo *pri kateri je v pogodbi kupcu pridržana pravica, da pozneje določi obliko, mero ali kake druge podrobnosti stvari*; prodaja s pismenimi ponudbami; razdreti prodajo; dati kaj v prodajo

prodajálec -lca [-yc-] m *kdor prodaja*: **ambulantni prodajalec *krošnjar*; prodajalec na debelo, na drobno; prodajalec na sejmu; obveznosti prodajalca *npr. izročitev stvari, odgovornost za stvarne, pravne napake*

prodajálka -e [-yk-] ž *ženska oblika od prodajalec*

prodajálna -e ž *prostor, v katerem se prodaja*: prosta carinska prodajalna; komisijska prodajalna *in kateri se prodajajo stvari, ki jih prodajalec prinese komisionarju, da jih ta zanj proda*; samopostrežna prodajalna; prodajalna srečk; prodajalna za diskontno prodajo; prodajalna za prodajo na drobno

prodájati -am nedov. *prepuščati komu kaj v last za plačilo kupnine*: prodajati na debelo, drobno; prodajati od hiše do hiše

prodájni -a -o prid. *ki se nanaša na prodajo*: prodajni kontrolni blok *sešitek listov, ki se dajo izrgati za potrdilo o plačilu*; prodajni čas; prodajni lokal, prostor; prodajni narok (izvrš. post.);

prodajni posel; prodajni postopek *npr. pri izvršbi*; prodajni pogoji, stroški; prodajna cena, mreža, navada, omejitve; prodajna pogodba *pogodba, s katero se prodajalec zavezuje, da bo stvar izročil kupcu tako, da bo ta pridobil pravico razpolaganja oziroma lastninsko pravico, kupec pa se zavezuje prodajalcu plačati kupnino*; prodajna ponudba, vrednost, zadruga; prodajno mesto; prodajno naročilo (lat. contractus aestimatorius) *pogodba, s katero se prevzemnik naročila zavezuje, da bo določeno premično stvar, ki mu jo je izročil naročitelj, prodal za določeno ceno v določenem roku ali pa mu jo bo v tem roku vrnil*

prodáti -ám dov. *prepustiti komu kaj v last za plačilo kupnine*: prodati na javni dražbi; prodati počez, pod ceno; prodati pod roko (izvrš. post.)

pródekān -ána m *namestnik dekana (1)*

prodúcěnt -ěnta m **1. izdelovalec, pridelovalec**: producent industrijskega blaga **2.** v zvezi: filmski producent *kdor se ukvarja s financiranjem filmov*

prodúcěntka -e ž *ženska oblika od producent* **prodúcirati** -am nedov. *izdelovati, pridelovati* **prodúcta sceleris** [prodúktá scéleris] lat. *stvari, ki so nastale s kaznivim dejanjem, npr. ponarejen denar, ponarejena listina*

prodúkcija -e ž *izdelava, pridelava*: produkcija industrijskega blaga; filmska produkcija *izdelava, snemanje filmov*

prodúkcijski -a -o prid. *ki se nanaša na produkcijo*: produkcijski faktor *npr. delo, kapital, zemlja*; produkcijski kapital, obrat; produkcijski stroški; produkcijska sredstva *celota delovnih predmetov in delovnih sredstev, sin. proizvajalna sredstva*

prodúkt -a m *izdelek, pridelek*: kmetijski produkti

prodúktivni -a -o prid., v zvezi: produktivno delo **a) delo, ki ustvarja materialne dobrine b) delo, ki ustvarja presežno vrednost**

prodúktivnost -i ž, v zvezi: produktivnost dela *razmerje med količino izdelkov ali storitev in porabljenim časom, sin. proizvodnost dela*

prodúktni -a -o prid., v zvezi: produktna borza *borza, ki trguje s kmetijskimi pridelki, sin. kmetijska borza*

profesiónální -a -o prid. *poklicni*: profesionalna čast; profesionalna habilitacija *poklicna usposobitev*; profesionalna skrivnost; profesionalno obolenje

profésor -ja m *kdor poučuje na srednji, višji ali visoki šoli*: redni profesor *univerzitetni predavatelj najvišje stopnje*; izredni profesor *na-*

živ visokošolskega učitelja, za stopnjo nižji od rednega profesorja; zaslužni profesor; profesor višje šole

profesorica -e ž ženska oblika od profesor
profesorski -a -o prid. ki se nanaša na profesoro: profesorski zbor

profilaksa -e ž preprečevanje, preventiva: profilaksa v zdravstvu

profilaktični -a -o prid. preprečevalni, preventivni: profilaktični ukrepi v zdravstvu

profit -a m dobiček, korist; imeti profit

profitni -a -o prid. ki se nanaša na profit: profitna mera dobiček od vloženega kapitala, izražen v odstotkih; profitno stanovanje stanovanja, ki ga lastnik oddaja v najem zaradi pridobivanja profita, sin. najemno stanovanje (a)

****profós** -a m vojaški jetniški paznik

proga -e ž 1. redna prometna povezava med določenimi kraji, sin. linija (3): avtobusna, ladijska, letalska, železniška proga 2. načrtno speljana pot s tirnicami za promet s tirničnimi vozili: ozkotirna, železniška proga

proglás -ása m razglas: proglas neodvisnosti države

proglasiti -ím dov. razglasiti: proglasiti neodvisnost države

prognóstični -a -o prid. ki se nanaša na prognozo: prognostične tablice tablice za postavljanje kriminalne prognoze na podlagi načela, da se osebe s podobnimi lastnostmi in značilnostmi obnašajo praviloma podobno (krim.)

prognóza -e ž napoved, predvidevanje: gospodarska prognoza; prognoza o obsojenčevem vedenju pri pogojni obsodbi (kaz.)

progám -a m celota nalog, del, ki se določijo za uresničitev: delovni program; finančni program predpis, ki določa sredstva, naloge in ukrepe za trajnejše družbene potrebe; gospodarski program; investicijski program ki utemeljuje predvidene naložbe, določa izvedbene roke, potrebna sredstva, vires financiranja in odplačila; letni program; politični program program politične stranke, ki določa njene cilje in sredstva za njihovo uresničenje; razvojni, sanacijski, socialni, študijski, učni program; stanovanjski program; urbanistični program ki se nanaša na graditev in urejanje mest in naselij glede na praktične, higienske in estetske potrebe; volilni program; vzgojno-izobraževalni, znanstvenoraziskovalni program; zagotovljeni program z zakonom določen obseg obveznega osnovnega šolanja; program dela, potovanja; program usmerjenega izobraževanja; izdelati, spremeniti program

programátični -a -o prid. ki izraža določen program: programatična izjava npr. vlade

programirati -am dov. in nedov. vnaprej določiti potek, obseg česa: programirati proizvodnjo

progresija -e ž, v zvezi: davčna progresija zviševanje davčne stopnje s porastom davčne osnove, pri čemer raste davek hitreje od rasti osnove

progresivni -a -o prid. ki postopno narašča: progresivni davčni sistem davčni sistem, v katerem se davčna stopnja zvišuje s porastom davčne osnove; progresivni irski sistem izvrševanja prostostnih kazni sistem, ki temelji na postopnem poboljšanju obsojencev v posameznih stadijih izvršitve kazni (kaz.)

prohibicija -e ž prepoved, npr. proizvodnje, prodaje in pitja alkoholnih pijač

prohibicijski -a -o prid. ki se nanaša na prohibicijo: prohibicijski ukrepi

prohibitivni -a -o prid. ki kaj prepoveduje, preprečuje: prohibitivni predpis; prohibitivni sistem npr. carinski; prohibitivni zakon; prohibitivna carina carina, ki onemogoča uvoz ali izvoz določenega blaga; prohibitivna norma, odredba; prohibitivno pravilo

proizvajálec -lca [-uc-] m kdor kaj proizvaja: individualni, kmetijski, končni, samostojni proizvajalec; odgovornost proizvajalca stvari z napako; odgovornost prodajalca in proizvajalca za brezhibno delovanje stvari pri tehničnem blagu

proizvajálka -e [-uk-] ž ženska oblika od proizvajalec: država proizvajalka nafte

proizvajálni -a -o prid. ki se nanaša na proizvodnjo: proizvodjalna cena proizvodna cena; proizvodjalna deklaracija označitev sestave in kakovosti proizvoda; proizvodjalna panoga; proizvodjalna specifikacija podrobna navedba ali opis lastnosti blaga in njegovega asortimenta; proizvodjalni odnosi odnosi v procesu družbene proizvodnje, razdelitve in uporabe materialnih dobrin; proizvodjalni stroški npr. fiksni, variabilni; proizvodjalne sile celota delovne sile in proizvodjalnih sredstev; proizvodjalna sredstva celota delovnih predmetov in delovnih sredstev, sin. produkcijska sredstva

proizvajálnost -i ž proizvodnost

proizvájati -am nedov. z delom omogočiti nastajanje česa, sin. izdelovati: ročno, serijsko, strojno proizvajati; proizvajati električno, toplotno energijo

proizvésti -vêdem dov. z delom omogočiti nastanek česa, sin. izdelati (1) proizvedèn -êna -o: proizvedeno blago

proizvòd -óda m 1. kar je izdelano, narejeno z ročnim, strojnim delom, sin. izdelek: označevanje, promet, zaznamovanje proizvodov 2. v zvezh: čisti družbeni proizvod ki ostane po odbitku materialnih stroškov in amortizacije od kosmatega družbenega proizvoda; družbeni bruto proizvod gl. kosmati družbeni proizvod; kosmati družbeni proizvod celota proizvedenih materialnih dobrin in storitev v določenem razdobju, sin. družbeni bruto proizvod; končni proizvod za neposredno uporabo; potrební proizvod ki je potreben za reprodukcijo delovne sile; presežni proizvod ki presega potrebe obnove delovnih priprav in delovne sile

proizvòdni -a -o prid. ki se nanaša na proizvod ali proizvodnjo: proizvodni okoliš; proizvodni pogoji, stroški; proizvodna cena cena, ki obsega proizvodne stroške; proizvodna kooperacija, zadruga; proizvodna znamka zavarovani znak za ločevanje blaga v gospodarskem prometu; proizvodne storitve

proizvòdnja -e ž 1. izdelava, pridelava: blagovna, družbena, industrijska, kapitalistična, kmetijska, manufakturna proizvodnja; nedovoljena proizvodnja (kaz.); obrtniška, socialistična proizvodnja; proizvodnja blaga; proizvodnja po licenci; rajoniranje kmetijske proizvodnje; avtomatizirati, modernizirati, organizirati, racionalizirati proizvodnjo 2. v določenem času narejena količina predmetov: dnevna, tedenska, mesečna, letna proizvodnja; struktura proizvodnje 3. v zvezi: proizvodnja filmov izdelava, snemanje

proizvòdnost -i ž, v zvezi: proizvodnost dela razmerje med količino izdelkov ali storitev in porabljenim časom, sin. produktivnost dela

projékt -a m 1. kar določa, kaj se misli narediti in kako naj se to uresniči: raziskovalni projekt; rudarski projekt za raziskovanje, izkoriščanje rud, premoga 2. grafični prikaz kega objekta, območja, sin. načrt (2): idejni, glavni, gradbeni, podrobni projekt 3. osnutek, predlog določenega besedila: zakonski projekt

projektánt -a m izdelovalec projekta, načrta: odgovornost projektanta za solidnost gradnje

projektántski -a -o prid. ki se nanaša na projektante: projektantski elaborat; projektantska organizacija; projektantsko delo

projektiranje -a s glagolnik od projektirati: podjetje za projektiranje

projektirati -am nedov. in dov. izdelovati projekte, načrte za kak objekt, območje

projektivni -a -o prid. ki se nanaša na projektiranje: projektivni biro; projektivno podjetje
proklamácija -e ž javna, navadno slovesna izjava: izdaja proklamacije

prókónzul -a m, v starorimski republiki konzul, ki je po izteku enoletne funkcije eno leto civilni in vojaški upravitelj province (rim. pr.)

prokúra -e ž pooblastilo za sklepanje pogodb in opravljanje pravnih poslov in opravil v zvezi s poslovanjem podjetja: posamična prokura ki se da lahko eni ali več osebam; skupna prokura ki se da lahko dvema ali več osebam skupaj; vpis prokure v register; prenehanje prokure; pooblastila iz prokure; dati, preklicati prokuro

prokurátor -ja m 1. pooblaščenec, zastopnik 2. v zvezi: *finančni prokurator pooblaščenec pravovarstvenega organa za državno premoženje do l. 1928 3. v zvezi: *državni prokurator državno tožilc do l. 1929 4. v nekaterih državah pooblaščenec organa za javne obtožbe

prokuratúra -e ž 1. v zvezi: *finančna prokuratura pravovarstveni organ za državno premoženje do l. 1928 2. v zvezi: *državna prokuratura državno tožilstvo do l. 1929 3. v nekaterih državah organ javne obtožbe

prokurist -a m pooblaščenec, ki ima prokuro: skupni prokuristi na podlagi skupne prokure
prokúrni -a -o prid. ki se nanaša na prokuro: prokurni indosament indosament, ki dovoljuje izterjavo, sin. pooblastilni indosament; prokurni indosatar

proletárec -rca m pripadnik družbenega razreda, ki ni lastnik proizvodjalnih sredstev

proletariát -a m delavski razred: diktatura proletariata oblika politične oblasti delavskega razreda v prehodnem obdobju od kapitalizma k socializmu

proletárka -e ž ženska oblika od proletarec

proletárski -a -o prid. ki se nanaša na proletarce: proletarsko gibanje

prolongácija -e ž podaljšanje: prolongacija menice podaljšanje roka zapadlosti menice

prolongacijski -a -o prid. ki se nanaša na prolongacijo: prolongacijska menica nova menica, izdana ob zapadlosti prejšnje neplačane menice

prolongirati -am nedov. in dov. podaljšati
prolongirani -a -o: prolongirana menica menica z zaznamkom odgoditve plačila

pro memória lat. (zaradi spomina) 1. uradni zapis, zaznamek v aktih 2. neformalni, navadno krajši zapis dejstev in okoliščin, s katerimi se obrazložijo vladna stališča o kakem vprašanju (mednar. pr.)

promèt -éta m 1. *gibanje, premikanje vozil po določeni poti*: avtomobilski, ladijski, letalski, železniški promet; cestni, rečni, zračni promet; čezmejni promet ki poteka čez mejo; čezmorski promet ki poteka z ene strani morja na drugo; linijski promet na določenih relacijah, po vnaprej določenem in objavljenem voznem redu in tarifi; promet po kopnem, vodi, zraku 2. *prevažanje potnikov, blaga z enega kraja na drugega*: avtobusni promet; brzovozni promet hitra prepeljava, zlasti po železnici; javni promet namenjen uporabi za vse ljudi; krajevni promet ki poteka na območju določenega kraja; luški promet; medkrajevni promet ki poteka med kraji; mednarodni promet ki poteka med državami, npr. blagovni, potniški promet; mestni promet; notranji promet ki poteka znotraj mej ozemlja, države; obmejni promet ki poteka na območju ob državni meji; obmestni promet ki poteka na območju okrog mesta; osebni promet; potniški promet; prosti promet ki ni omejen; tovorni promet prevoz blaga po pogodbi; tranzitni promet prehod ali prevoz preko druge države v tretjo, npr. blaga, pošte, potnikov; udeleženec v prometu npr. pešec, voznik 3. *spreminjanje vrednosti blaga, storiitev v denar in obratno ali njegov obseg*: blagovni promet; čekovni promet plačevanje s čeki; denarni, devizni promet; hranilni promet ki se nanaša na poslovanje hranilnic; izvozni promet; klirinški promet obračunavanje zunanjetrgovinskih terjatev in obveznosti med dvema državama v valuti, določeni s sporazumom; kreditni promet jemanje, vračanje kreditov; menjalni promet menjava gospodarskih dobrin; nakazilni promet z nakazili; negotovinski plačilni promet; obračunski promet npr. pri kliringu; plačilni promet; tujski promet turistični promet, v katerem so udeleženi tujci; turistični promet celota turističnih aktivnosti, ki se kaže npr. v številu turistov, potovanj, prenočitev; uvozni promet; virmanski plačilni promet ki poteka s prenosom zneskov z enega na drug bančni račun; zunanjetrgovinski promet uvozni, izvozni, tranzitni posli ene države z drugimi državami; žirovni promet oblika bančnega plačilnega prometa; promet blaga in storiitev; promet družbenih sredstev, vrednostnih papirjev; promet z deli človeškega telesa; promet z devizami in valutami; promet z efekti; promet z nepremičninami; promet z orožjem, s strelivom; promet z razstrelilnim ali lahkovnetljivim materialom; promet z zemljišči; promet z zdravstveno oporečnimi živili (kaz.); vzeti

iz prometa; dati, priti, spraviti v promet; biti v prometu 4. *prenašanje, posredovanje sporočil, paketov, denarnih nakazil*: poštni promet notranji, medkrajevni, mednarodni, ki ga opravlja pošta; radijski promet oddajanje in sprejemanje sporočil; telefonski, telegrafski promet telefonske, telegrafske storitve 5. v zvezi: *pravni promet prenos pravic od enega subjekta na drugega na podlagi sporazuma*; pravnopomočni promet opravljanje posameznih dejanj postopka na zaprosilo domačega ali tujega organa, pristojnega za odločanje

prométni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na promet (1)*: prometni delavec, delikt, inšpektorat, miličnik; prometni pas vzdolžni del vozišča za promet vozil v eni vrsti; prometni predpis, prekršek; prometni red časovni razpored obratovanja prometnih sredstev; prometni udeleženec npr. voznik, pešec; prometni znak npr. znak za nevarnost, svetlobni prometni znak, označba na vozišču, pločniku; prometna disciplina podredivitev prometnim predpisom; prometna milica; prometna naprava; prometna nezgoda nezgoda na cesti, v kateri je bilo udeleženo vsaj eno premikajoče se vozilo in je bila v njej ena ali več oseb poškodovanih ali pa je bila povzročena materialna škoda; prometna omejitev, ovira; prometna policija, služba; prometna površina; prometna varnost; prometno dovoljenje listina o registraciji motornega in priklopnega vozila; prometno sredstvo; prometna pravila; prilagoditev prometni situaciji 2. *ki se nanaša na promet (2)*: prometna organizacija organizacija, ki se ukvarja s prevažanjem potnikov, blaga; prometno pravo pravni predpisi, ki urejajo prevoz potnikov in blaga ter prenos obvestil po pošti, telegrafu, telefonu in radiu 3. v zvezi: prometni davek davek, ki se nanaša na promet blaga in storitev

prométnik -a m delavec, ki ureja promet: prometnik na avtobusni postaji

prométniški -a -o prid. *ki se nanaša na prometnike*: prometniška služba

prométnoprávní -a -o prid. *ki se nanaša na prometno pravo*: prometnopravne določbe

promisár -ja m komur je dana pogodbeno obljuba

promisórní -a -o prid. *ki se nanaša na obljubo*: promisorna izjava; promisorna prisega prisega pred zaslišanjem, ant. asertorna prisega

promitènt -ènta m kdor da pogodbeno obljubo, npr. pri pogodbi v korist tretjega

promóciija -e ž 1. *slovesna predelitev doktorskega naslova* 2. *napredovanje*

promótor -ja m kdor opravi promocijo (1)
promovíranec -nca m kdor prejme doktorski naslov

promovíranka -e ž ženska oblika od promoviranec

promovírati -am dov. in nedov. 1. *odeliti komu doktorski naslov*: slovesno promovirati koga za doktorja znanosti 2. *doseči, pridobiti si doktorski naslov*: promovirati na univerzi

prómptní -a -o prid. *takojšnji, hitri*: promptni akcept *takojšnji sprejem menice*; promptni dobavni rok; promptni posel *posel, pri katerem se izroči blago proti takošnjemu ali čimprejšnjemu plačilu*; promptni sklep *na borzi*; promptna dobava blaga; promptna pogodba; promptno plačilo

promulgácija -e ž *razglasitev*: promulgacija zakona

promulgácijski -a -o prid. *razglasitveni*: promulgacijski rok; promulgacijska formula

promulgírati -am dov. *razglasiti*: promulgirati zakon

prónúncij -a m papežev diplomatski predstavnik na ravni veleposlanika v državah, kjer po položaju ni vselej doyen diplomatskega zbora (kan.)

propád -áda m *glagolnik od propasti*: propad države

propagánda -e ž 1. *javno opozarjanje na kaj, navadno z navajanjem dobrih lastnosti*: gospodarska, poslovna, turistična, volilna propaganda 2. *namerno potvarjanje česa v politične namene*: prevratna, rasna, sovražna propaganda

propagandíst -a m kdor izvaja, dela propagando
propagándni -a -o prid. *ki se nanaša na propagando*: propagandni material; propagandna literatura; propagandno delovanje

propagátor -ja m kdor kaj propagira

propagíranje -a s *glagolnik od propagirati (1)*: propagiranje novih izdelkov

propagírati -am nedov. 1. *javno opozarjati na kaj, navadno z navajanjem dobrih lastnosti* 2. *namerno kaj potvarjati v politične namene*

propásti -pádem dov. 1. *zaradi določenih neugodnih razmer izgubiti za opravljanje svoje dejavnosti nujno potrebne lastnosti in zato prenehati obstajati*: država propade 2. *ne uspeti*: propasti v pravdi, z zahtevkom; predlog propade **propál** -ála -o: propal človek *izprizen, pokvarjen človek propádlí* -a -o: propadla stranka

propól -a m *pravica države, da odkupi od producentov vso proizvodnjo*

proponènt -ènta m *predlagatelj*
proponírati -am nedov. *predlagati*

propórc -a m *razmerje, sorazmerje*: načrtni proporc z gospodarskim načrtom *predvidena razmerja v proizvodnji in delitvi*; osnovni proporc *glavna razmerja, ki določajo razvoj materialnih proizvodjalnih sil in delitev narodnega dohodka*

proporciónální -a -o prid. *sorazmerni, skladni*: proporcionalni sistem volitev *sorazmerna razdelitev mandatov na volilne liste*; proporcionalni stroški; proporcionalna davščinska stopnja; proporcionalno načelo, predstavništvo, zastopstvo

proporciónálnost -i ž *lastnost, značilnost proporcionalnega*: proporcionalnost davščinskih stopenj; proporcionalnost med napadom in obrambo npr. *pri silobranu*

propórcní -a -o prid. *proporcionalni*

propozícija -e ž, v zvezi: *deželnozborska propozicija vladarjev davčni zahtevek nasproti stanovom* (pr. zg.)

propústnica -e ž *prepuštnica*

proračún -a m 1. *vnaprejšnji izračun, predračun, npr. pri pogodbi o delu*: (ne)zajamčeni proračun 2. *seznam predvidenih prihodkov in odhodkov družbenopolitične skupnosti za določeno časovno obdobje*: občinski, podrobni, republiški, sumarni, zvezni proračun; splošni, posebni del proračuna; izvrševanje proračuna; mesečni, trimesečni načrti za izvrševanje proračuna; presežki prihodkov proračuna; rebalans proračuna *ponovna uskladitev predvidenih proračunskih prihodkov in odhodkov*; zakon o proračunu; sestaviti, sprejeti, uravnovesiti, izvršiti, podaljšati proračun; zadržati izvrševanje proračuna

proračúnati -am dov. *računsko predvideti prihodke in odhodke, dohodke in izdatke*

proračúnski -a -o prid. *ki se nanaša na proračun*: proračunski del, kredit, nadzor, odhodek, predlog; proračunski prenos *prenos proračunskega kredita z ene postavke na drugo*; proračunski presežek, prihodek, primanjkljaj; proračunski provizorij *časasna ureditev*; proračunski razdelek, sistem, uporabnik, višek, zakon; proračunska bilanca, debata, disciplina, doba, dotacija; proračunska dvanaajstina *časasni proračun z en mesec*; proračunska iniciativa, inšpekcija; proračunska partija *del proračunskega razdelka do l. 1964*; proračunska postavka, potrošnja, priloga, razprava, rezerva; proračunske obveznosti iz prejšnjih let; proračunsko kritje, leto, obdobje

je, poglavje; proračunsko ravnotežje, razdobje; proračunsko uravnoteženje *rebalans proračuna*; proračunska sredstva

próréktor -ja m *rektorjev* namestnik

prorogácija -e ž 1. *dogovor o pristojnosti v civilnem procesnem pravu*: prorogacija pristojnosti *dogovor strank o tem, da sodišče, ki ni krajevno pristojno, postane pristojno* (pravd. post.); izrečna prorogacija; tiha prorogacija *tožnikova vložitev tožbe pri krajevno nepristojnem sodišču, pri čemer toženec ne ugovarja in se spusti v obravnavanje*; prorogacija domače sodne oblasti 2. *podaljšanje veljavnosti mednarodne pogodbe*

prorogacijski -a -o prid. *ki se nanaša na prorogacijo* (1): prorogacijska izjava strank; prorogacijska klavzula *klavzula, ki določa, da je pogodba o prorogaciji sestavni del druge, npr. kupne pogodbe*; prorogacijska pogodba *pogodba, s katero se stranki dogovorita, katero sodišče bo reševalo njun že nastali spor ali spore, ki bi utegnili nastati* (pravd. post.), sin. *sporazum o krajevni pristojnosti*

prorogirati -am *dov. določiti s prorogacijo* **prorogirani** -a -o: prorogirana pristojnost

prosiliec -lca [-yc-] m *kdor prosi*: prosilec za kredit

prosilka -e [-yk-] ž 1. *ženska oblika od prosilec* 2. v zvezi: država *prosilka država, ki prosi za mednarodno pravno pomoč*

prosití *prósim* *nedov. izražati komu željo, da kaj naredi*: prositi za odlog nastopa kazni, odlog plačila, pomilostitev; prositi za pravno pomoč **proseči** -a -e: *proseče sodišče sodišče, ki prosi drugo sodišče ali drug organ za pravno pomoč*, ant. *zaproseno sodišče*

prosjáčenje -a s *beračenje*

prosjáčiti -im *nedov. beračiti*

proskribirati -am *dov. in nedov. izobčiti, pregnati* (pr. zg.) **proskribiran** -á -o: *proskribirana oseba*

proskrípcija -e ž *izobčenje, pregnanstvo* (pr. zg.) **proskripcijski** -a -o prid. *ki se nanaša na proskripcijo*: proskripcijska lista *lista proskribiranih oseb*

prospékt -a m *reklami, obvestilu namenjen list, brošura s podatki, slikami*: turistični spisek; spisek ob emisiji obilicij

próst -a -o prid. 1. *ki je brez obveznosti*: dela *prost dan npr. božič* 2. *ki ga to, kar izraža dopolnilo, ne veže, ne omejuje*: prost carine, davka, dolga, menične zaveze, poštnine, pristojbine, vojaščine; bremen *prost (čist) odpis parcele odpis parcele brez prenosa vknjiženih bremen*

3. *ki ni omejen s kako zahtevo, predpisom*: prosta izbira; kršitev *proste odločitve volivcev pri volitvah, glasovanju, referendumu* (kaz.); prosto razpolaganje 4. *ki ne ovira, omejuje gibanja*: prost dostop, prehod 5. *ki ni oviran, omejen v svobodi gibanja*: prost prihod obdolženca, priče ali izvedenca v državo s pravico prostega odhoda (kaz. post.), prim. *salvus conductus* (2) 6. *ki ni zaseden, oddan*: prosto delovno mesto, stanovanje *prósti* -a -o: *prosti čas*; prosti dogovor; prosti promet, trg; načelo *prostega preudarka načelo, po katerem ima javni organ, sodišče pravico, da izmed več pravno možnih rešitev izbere tisto, ki je v javnem interesu* (upr. post.); prosta carinska *cona cona, kjer velja posebno ugoden carinski režim*; prosta obrt; prosta presoja *dokazov presoja dokazov, pri kateri sodišče v postopku ni vezano na posebna formalna dokazna pravila*; prosta prodaja; prosta carinska *prodajalna prodajalna z brezcarinsko prodajo izdelkov na javnih letališčih, v lukah in pristaniščih, odprtih za mednarodni promet*; prosto avtorsko delo *avtorsko delo, ki ne uživa avtorskoprnega varstva* **prósto** *prisl.*: prosto oblikovana *cena cena, oblikovana zgolj na podlagi ponudbe in povpraševanja*

prostitúcija -e ž *opravljanje spolnih odnosov za plačilo*: poklicna prostitucija; posredovanje pri prostituciji (kaz.); vdati se prostituciji; oddajanje prostorov za prostitucijo

prostitútká -e ž *ženska, ki se ukvarja s prostitucijo*

próstor -óra m 1. *kar je nesnovno, neomejeno ali delno omejeno in v čemer so stvari*: nadzračni prostor *nad ozračjem, v katerem država nima suverenosti*, sin. *vesoljski prostor*; sporni mejni prostor *o katerem se odloča v postopku za ureditev mej*; vesoljski prostor *gl. nadzračni prostor*; zračni prostor *prostor nad kopnim ozemljem, notranjimi vodami in obalnim morjem do višine, ki še omogoča let s klasičnim letalom in v katerem ima država polno suverenost*; življenjski prostor *v katerem živijo živali in rastline v enakih življenjskih razmerah*; nedotakljivost zračnega prostora; poseg v prostor 2. *del zemeljske površine, namenjen določeni dejavnosti*: kopni prostor *luke, pristanišča; nakladalni prostor; parkirni prostor; pridobivalni prostor na katerem se pridobivajo rudnine* (rud.); raziškovni prostor *kjer se raziskujejo rudnine* (rud.); tržni prostor *posebno organizirano in urejeno mesto, na katerem se opravlja promet s*

kmetijskimi pridelki, določenimi plodovi in izdelki domače obrti; vodni prostor *luke, pristanišča*; prostor za parkiranje; urejanje prostora 3. *del zgradbe, namenjen za določeno dejavnost*: delovni, dostopni prostor; javni prostor *v katerega je dovoljen vstop vsakomur, npr. gostinski prostor, prodajalna*; obratni prostor; poslovni prostor *ki je namenjen za poslovno dejavnost*; stanovanjski prostor; zaklenjen, zaprt prostor; konzularni prostori; najpotrebnejši prostori *ki morajo biti zagotovljeni imetniku stanovanjske pravice pri prisilni izselitvi na podlagi sodbe po odpovedi stanovanjskega razmerja*; prostor za shranjevanje

prostorék -éka m *izrek, da obtoženec ni kriv* **prostornina** -e ž, v zvezi: *registrska prostornina ladje ladijska prostornina, izražena v registrskih tonah*, sin. *tonaža* (1)

prostoročni -a -o prid., v zvezi: ****** *prostoročni nakup nakup iz proste roke*

prostórski -a -o prid. *ki se nanaša na prostor*: prostorski izvedbeni načrt *pravni akt, s katerim se urejajo območja, ki so s srednjeročnim družbenim planom predvidena za graditev, širitev ali prenovo naselij in za druge posege v prostor*; prostorski katastrski operat; prostorski ureditveni pogoji *pravni akt, s katerim se urejajo območja, za katera ni predvidena izdelava prostorskih izvedbenih načrtov, in območja, za katera so taki načrti predvideni, a še ne bodo sprejeti v tekočem planskem obdobju*; prostorska enota; prostorske ureditvene operacije; prostorsko planiranje, urejanje človekovega okolja

***prostosléd** -a m *izključna pravica za iskanje rudnin na določenem prostoru*

***prostoslédec** -dca m *upravičeni rudosledec*

***prostoslédni** -a -o prid. *ki se nanaša na prostosléd*: prostoslédna pravica

prostóst -i ž *stanje, lastnost prostega*: omejitev prostosti; protipravni odvzem prostosti *protipravna omejitev telesne svobode in svobode gibanja* (kaz.); dati, omejiti, vzeti komu prostost; izpustiti obdolženca na prostost

prostóstni -a -o prid., v zvezi: *prostostna kazen kazen, pri kateri mora obsojenec prebivati v zavodu za prestajanje kazni*

prostovoljéc -ljca m 1. *kdor prostovoljno in brezplačno opravlja določeno delo* 2. *kdor vstopi prostovoljno in vojsko*: prostovoljec v vojaški službi

prostovoljka -e ž *ženska, ki prostovoljno in brezplačno opravlja določeno delo*

prostovóljni -a -o prid. *ki temelji na svobodni volji, svobodni odločitvi*: prostovoljni dogovor, odstop *terjatve, prispevek*; prostovoljni odstop *od izvršitve kaznivega dejanja*; prostovoljni razid društva; prostovoljni sporazum; prostovoljna javna dražba; prostovoljna organizacija, prodaja; prostovoljno članstvo, posojilo, zastopanje, zavarovanje **prostovóljno** *prisl.*: prostovoljno preprečiti kaznivo dejanje

prostovóljski -a -o prid. *ki se nanaša na prostovoljce*: prostovoljski odred, zbor; prostovoljska služba, vojska

prosvéta -e ž *dejavnost, ki se ukvarja z vzgojo, izobraževanjem, kulturo*

prosvétni -a -o prid. *ki se nanaša na prosveto*: prosvetni zakoni; prosvetna dejavnost, politika, služba, stroka, ustanova; prosvetno društvo

próšnja -e ž a) *želja, izražena komu, da kaj da, naredi* b) *listina, v kateri je izražena taka želja*: prošnja za pomilostitev, pravno pomoč (post.); prošnja za premestitev, razrešitev; prošnja tuje države za izročitev tujega obdolženca ali obsojenca (kaz. post., mednar. pr.); vložiti, poslati, sprejeti, rešiti, odkloniti, umakniti, zavrniti prošnjo; ugoditi prošnji

protékcija -e ž 1. *varstvo, pokroviteljstvo* 2. *dajanje, uživanje navadno neupravičene prednosti*

protekciónistični -a -o prid. *ki se nanaša na protekcionizem*: protekcioniistični ukrep; protekcioniistična carina *carina, ki štiti domače proizvajalce pred tujo konkurenco*; protekcioniistična carinska tarifa, politika

protekciónizem -zma m *dajanje, uživanje protekcije*: carinski protekcionizem *ki štiti domače proizvajalce pred tujo konkurenco*; politični protekcionizem

protektorát -a m 1. *pokroviteljstvo, varstvo* 2. v zvezi: *mednarodnopravni protektorat* a) *na mednarodni pogodbi temelječe pokroviteljstvo ene države nad drugo* b) *država pod takim pokroviteljstvom*

protést -a m 1. *izjava nasprotovanja, ugovor* 2. a) *javna listina o neuspehu meničnega ali čekovnega opravila: amortizacijski protest ki se napravi proti trasantu prešle menice, ki ni bila akceptirana ali ki se je ne sme predložiti v akcept*; intervencijski protest *ki se napravi zaradi neplačila menice, akceptirane z intervencijo ali v kateri je bil naveden plačnik po potrebi*; menični protest *o neuspehu meničnega opravila* b) *vložitev javne listine o neuspehu*

meničnega ali čekovnega opravila: protest zaradi izgube menice ki ga napravi predlagatelj amortizacije menice; protest zaradi neakceptiranja menice ki se napravi, če menica ni bila akceptirana ali če je bil akcept odklonjen; protest zaradi neplačila menice ki se napravi, če menica ob zapadlosti ni bila delno ali v celoti plačana; protest zaradi nedatiranja akcepta ki se napravi, če trasat pri povopoglednici in pri menici, ki jo je treba predložiti v sprejem, ne datira svojega sprejema; protest v odsotnosti ki se napravi, če meničnega zavezanca ni mogoče najti ne v poslovalnici ne v stanovanju; odpust, zamuda protesta 3. ugovor v meddržavnih odnosih proti pravni veljavnosti ravnanja druge države

protestírati -am dov. in nedov. *uradno potrditi, da menica ni bila plačana ali akceptirana* protestírani -a -o: protestirana menica

protétni -a -o prid. 1. ki se nanaša na protest (2): protestni organ delavec sodišča, ki opravi protest (men.); protestni postopek (men.); protestni register, rok; protestni stroški 2. ki se nanaša na protest (3): protestna nota (mednar. pr.)

proti predl., v zvezah: 1. proti predpisom, pravilom, volji 2. zastopati proti tretjim osebam

protidajátev -tve ž dajatev, s katero se povrnejo določene dajatve

protidokáz -áza m dokaz, ki nasprotuje določenemu dokazu, sin. nasprotni dokaz

protierozíjski -a -o prid., v zvezi: protierozijski sistem objekti ali nasadi za varstvo zemljišč v erozijskem območju

protifašístični -a -o prid. ki se nanaša na nasprotovanje fašizmu: Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (krat. AVNOJ)

protiknjíženje -a s v dvojnem knjigovodstvu ustrezno nasprotno knjiženje iste postavke na drugem kontu

protiletálski -a -o prid. ki je, se uporablja proti letalom: protiletalska obramba, zaščita

protimonopolni -a -o prid. ki je, se uporablja proti monopolom: protimonopolna zakonodaja

protiobveščevalni -a -o prid. ki odkriva in preprečuje delovanje sovražnikovih obveščevalcev: protiobveščevalni organi; protiobveščevalna služba

protipožárni -a -o prid. ki je proti požaru: protipožarni predpisi, ukrepi; protipožarna služba, varnost; protipožarno varstvo

protiprávni -a -o prid. ki je v nasprotju s pravom: protipravni napad, odvzem prostosti, odvzem stvari (kaz.); protipravna korist; proti-

pravna prilastitev stvari ob preiskavi ali izvršbi (kaz.); protipravno ravnanje; protipravno zavzetje nepremičnine (kaz.)

protiprávnost -i ž lastnost, značilnost protipravnega: protipravnost ravnanja

protiprédlog -óga m predlog, ki nasprotuje določenemu predlogu, sin. nasprotni predlog

protirevolúcija -e ž gibanje proti revoluciji z namenom uničiti njene dosežke in vzpostaviti prejšnje stanje

protislóvje -a s nasprotje, npr. med izrekom sodbe in razlogi sodbe

protislóvni -a -o prid. ki se nanaša na protislovlje: protislovni razlogi sodbe razlogi sodbe, ki si med seboj nasprotujejo

protispisnost -i ž, v zvezi: protispisnost sodbe nasprotje med tem, kar se navaja v razlogih sodbe o vsebini listin ali zapisnikov o izpovedbah v postopku, in med listinami oziroma zapisniki samimi

protiúkrép -épa m nasprotni ukrep

protiústávní -a -o prid. ki je v nasprotju z ustavo: protiustavni akt, podzakonski predpis, ukrep, zakon; protiustavna dejavnost

protiústávnost -i ž lastnost, značilnost protiustavnega: protiustavnost samoupravnega akta, zakona

protivrédnost -i ž vrednost, s katero se povrne določena vrednost: devizna, dinarska protivrednost; protivrednost dajatve, storitve

protízakonít -a -o prid. ki je v nasprotju z zakonom: protizakonito dejanje, ravnanje

protízakonítost -i ž lastnost, značilnost protizakonega: protizakonitost dejanja, predpisa, ravnanja

protízráčni -a -o prid. ki je, se uporablja proti napadu iz zraka: protizračna obramba

protokól -a m 1. zapisnik 2. vpisnik, register 3. pravila vljudnosti, po katerih se določajo prednosti in izkazujejo časti v mednarodnih diplomatskih odnosih, sin. diplomatski protokol 4. služba, ki skrbi za izvajanje diplomatskega protokola: šef, vodja protokola 5. mednarodni dogovor, pogodba: trgovinski protokol

protokolárni -a -o prid. 1. ki se nanaša na protokol (1): protokolarna izjava, tožba, ugotovitev; protokolarna vloga, ki je dana na zapisnik 2. ki se nanaša na protokol (3, 4): protokolarni dogovor, obisk; protokolarni dogodki npr. mednarodni in medrepubliški obiski, slovesnosti ob vročanju odlikovanj, državni pogrebi, sprejemi; protokolarni objekti, stroški; protokolarna praksa; protoko-

larne zadeve **protokolárno** prist.: protokolarno ugotoviti, zaslišati

protokolíranje -a s 1. zapisovanje v zapisnik: protokoliranje izpovedb 2. vpisovanje v vpisnik, register: protokoliranje firme

protokolírati -am dov. in nedov. 1. zapisati v zapisnik 2. vpisati v vpisnik, register **protokolíran** -a -o: protokolirana firma

proučeváti -újem nedov. 1. s sistematičnim opazovanjem, razčlenjevanjem ugotavljati, spoznavati bistvo česa: proučevati družbene odnose in pojave 2. seznanjati se s čim z namenom, da se pove svoje stališče: proučevati predloge za izdajo zakonov, zakonske osnutke, zakonske predloge

proučiti -ím dov. 1. s sistematičnim opazovanjem, razčlenjevanjem ugotoviti, spoznati bistvo česa: proučiti pojav 2. seznaniti se s čim z namenom, da se pove svoje stališče: proučiti spis, zakonski osnutek

proveniéncia -e ž izvor: provenienca blaga; blago domače, tuje provenience

provincá -e ž 1. upravna teritorialna enota, sin. pokrajina (1) 2. v zvezi: Ilirske province skupnost pretežno slovenskih in hrvaških ozemelj z upravnim središčem v Ljubljani pod francosko oblastjo od l. 1809 do l. 1813 (pr. zg.)

provinciálni -a -o prid., v zvezi: provincialni sistem organizacija uprave po provincah

provizíja -e ž nagrada, plačilo za posredovanje: akviziterska, bančna, dilerska provizija; komisijska provizija ki pripada komisionarju; menjalniška provizija ki jo izplačuje pooblaščen banko pooblaščenim menjalnicam v zvezi s prometom efektivnega tujega denarja; prometna provizija ki je določena v odstotku opravljenega prometa; provizija delkredere plačilo komisionarju za njegovo jamstvo za izpolnitev obveznosti svojega sopogodbениka; provizija trgovskega zastopnika; provizija turistične agencije pri alotmajski pogodbi; provizija za kupčijske sklepe; biti plačan s provizijami

provizijski -a -o prid. 1. ki se nanaša na provizijo: provizijski posel, zahtevke, zastopnik; provizijski prejemki; provizijska pogodba; provizijsko razmerje 2. v zvezi: provizijsko pismo (fr. lettres de provision) listina, ki jo država imenovanja izda konzulu, sin. patentno pismo

provizór -ja m oskrbnik, upravnik: provizor lekame

provizórični -a -o prid. začasni

provizórij -a m časna ureditev: proračunski, trgovinskopolitični provizorij

provizórni -a -o prid. začasni: *provizorni uslužbenec; provizorna faktura, pogodba; *provizorna služba

provokácija -e ž izzivanje: provokacija kot povod za razžalitev izzvana razžalitev

prvofátr -ja m kdor izziva

prfst -a m, v zvezi: odtisniti prst odtisniti ga kot ročno znamenje na listino, če oseba ne zna pisati ali se ne more podpisati (post.)

prfstni -a -o prid., v zvezah: prstni odtis sled papirarnih črt prstne blazine na določenem predmetu; jemati, najti prstne odtise npr. zaradi ugotovitve storilca kaznivnega dejanja (kaz. post.)

prtljága -e ž stvari, ki so namenjene za osebno rabo potnika: registrirana prtljaga stvari, ki jih izroči potnik prevozniku v varstvo in se o tem sklene poseben dogovor; ročna prtljaga stvari, ki jih ima potnik pri roki; prevzem, odprava, prevoz prtljage; identificirati prtljago; odgovornost prevoznika za prtljago; predati prtljago za prevoz

prtljážni -a -o prid. ki se nanaša na prtljago: prtljažni list, voz

prtljážnica -e ž potrdilo o prevzemu prtljage za prevoz

prtljážnina -e ž plačilo za prevoz prtljage

prvénc -nca m prvorojenec

prvéncstveni -a -o prid. prednostni: prvenstvena pravica, pristojnost, terjatev; prvenstveno plačilo

prvéncstvo -a s prvo mesto, sin. primat

prví -a -o štev. 1. ki v zapovrstju ustreza številu ena: prvi narok na glavno obravnavo (pravd. post.); prvi opomin; prva izdaja knjige; prva menica prvi izvod menice, sin. prima² 2. ki je po pomembnosti, odgovornosti na prvem mestu med sorodnimi: prvi delavec; prvi tajnik diplomatskega ali konzularnega predstavništva; prva instanca prva stopnja javnega organa; sodišče prve stopnje 3. v zvezah: prvi dedni red dediči, ki so najprej poklicani k dedovanju na podlagi zakona; prva kakovost blaga označba za zelo dobro kakovost blaga, sin. prima²; prva pomoč najnujnejša zdravstvena opravila pri poškodovanih ali nenadoma obolelih, preden je mogoče normalno zdravljenje

prvoinstánčni -a -o prid. prvostopenjski: prvoinstančna sodba

prvopís -a m prvi izvod, primerek česa, sin. izvornik

prvorojénc -nca m prvorojeni sin

prvorojéni -a -o prid. ki se rodi prvi po vrsti: prvorojeni sin

prvorojénka

prvorojénka -e ž *prvorojena hči*

prvorojénstvo -a s *dejstvo, da je kdo rojen prvi po vrsti* (pr. zg.), sin. *primogenitura*: nasledstvo po načelu prvorojénstva v dednih monarhijah

prvostópenjski -a -o prid. *ki se nanaša na prvo, najnižjo stopnjo*: prvostopenjska sodba; prvostopenjsko sodišče

prvótni -a -o prid. *ki je bil, obstajal na začetku*: prvotni pomen izraza; prvotno besedilo zakona

pseudoním -a m *ime, ki ga uporabljajo zlasti avtorji, pisatelji, da prikrijejo svoje pravo ime*

pseudonímni -a -o prid. *ki se nanaša na psevdonim*: psevdonimna ovadba

psihiatér -tra m *zdravnik specialist za duševne bolezni*

psihiatríčni -a -o prid. *ki se nanaša na psihiatrie ali psihiatrijo*: psihiatrični izvedenec, izvid; psihiatrični pregled obdolženca (kaz. post.); psihiatrična preiskava; psihiatrično izvedenstvo, mnenje; obvezno psihiatrično zdravljenje v zdravstvenem zavodu, na prostosti *vrsta varnostnega ukrepa* (kaz.)

psihiatrija -e ž *veda, ki raziskuje duševne motnje in bolezni ter se ukvarja z njihovim zdravljenjem*: socialna, sodna psihiatrija

psihíčni -a -o prid. 1. *duševni*: psihíčni pojav; psihíčna alteracija *psihíčna motnja*; psihíčna motnja, neuravnovešenost; psihíčne lastnosti; psihíčno dejstvo, dogajanje 2. v zvezah: psihíčna pomoč *utrjevanje že nastalega naklepa*; psihíčna sila *grožnja*

psíhoaktivní -a -o prid. *ki deluje na duševnost*: psíhoaktivno zdravilo

psíhoanalítíčni -a -o prid. *ki se nanaša na psíhoanalizo*: psíhoanalítíčna smer v kazenskem pravu in kriminologiji

psíhoanalíza -e ž *psíholóška doktrina, ki temelji na Freudovem nauku in nauku njegovih naslednikov*

psíhofízíčni -a -o prid. *duševni in telesni v medsebojnem odnosu*: psíhofízíčna sposobnost voznika; proučitev psíhofízíčne strukture osebnosti (krim.)

psíhológ -a m *strokovnjak za psíhologijo*: kliníčni psíholog; sodni psíholog *psíholog sodni izvedenec*; zaslišanje mladoletnika s pomočjo psíhologa

psíhologíja -e ž *veda, ki raziskuje človeško duševnost*: globinska psíhologíja *ki proučuje človekovo podzavest*; kliníčna psíhologíja *ki proučuje duševno problematične ali ogrožene ljudi*; sodna psíhologíja; psíhologíja *izpovedbe nauk o nastanku in preizkusu izpovedbe prič*

in zagovora obdolženca; psíhologíja *prepoznavne*; psíhologíja *udeležencev v postopku*

psíholóški -a -o prid. *ki se nanaša na psíhologe ali psíhologijo*: psíholóški pregled, test; psíholóški pogoji *neprištevnosti ali zmanjšane prištevnosti pogoji, ki kažejo, ali in koliko je bil storilec v trenutku storitve kaznivega dejanja zmožen razumeti pomen svojega dejanja oziroma ali je mogel imeti v oblasti svoje ravnanje*; psíholóška preiskava; psíholóška presoja *dokazov presoja dokazov z upoštevanjem psíholóških dejavnikov*; psíholóško izvedenstvo; psíholóško *normativistično pojmovanje krivde vrednostno pojmovanje krivde*; psíholóško *siljenje siljenje npr. z obljubo, grožnjo*

psíhopát -a m *osebnostno neuravnovešen človek*: kriminalni, seksualni psíhopát

psíhopatológíja -e ž *veda o nenormalnih duševnih pojavih*: sodna psíhopatológíja

psíhopátski -a -o prid. *ki se nanaša na psíhopate*: psíhopatski delinkvent; psíhopatska osebnost

psíhotéhnični -a -o prid. *ki se nanaša na psíhotehniko*: psíhotehnična preiskava *npr. preiskava sposobnosti za vožnjo*

psíhotéhnik -a -e ž *uporaba psíholóških testov, tehnik v praktične namene*

psíhoterapév -a m *oseba, ki se strokovno ukvarja s psíhoterapijo*

psíhoterapíja -e ž *zdravljenje duševnih motenj in bolezni s psíholóškimi sredstvi*

psíhotíčni -a -o prid. *duševno bolni*: psíhotíčni delinkvent; psíhotíčno stanje

psíhótík -a m *duševni bolnik*

psíhóza -e ž 1. *duševna bolezen z izrazitimi znamenji* 2. *duševno stanje, ki ga povzroča strah, nemir, napetost*: množična, potrošniška psíhoza

psóvka -e ž *žaljiva beseda*: izreči psóvko

ptt in PTT [peteté] ž *neskl., krat. pošta, telegraf, telefon*

ptt in PTT [peteté] prvi del zloženka *poštni, telegrafski, telefonski*: ptt-organizacija; ptt-promet; ptt-storitve; ptt-zmogljivosti; enota ptt-omrežja; uporabniki ptt-storitev; podjetje za ptt-promet; nomenklatura ptt-storitev

pubertéta -e ž *doba spolnega dozorevanja*

pubertétni -a -o prid. *ki se nanaša na puberteto*: pubertetna doba

pubertétnica -e ž *ženska v dobi spolnega dozorevanja*

pubertétnik -a m *moški v dobi spolnega dozorevanja*: kriminaliteta pubertetnikov

putatívní

pupíl -a m *varovanec*

pupílárni -a -o prid. *ki se nanaša na osebe pod varuštvo ali skrbništvom*: pupílarna varnost *naložb* *zajamčena varnost naložb za osebe pod varuštvo ali skrbništvom*; pupílarna vloga; pupílamo *kritje*; pupílamo *premoženje* **pupílárno** *prisl.*: pupílarno *varen*

pustítí -ím *dov. ne narediti določenega dejanja, ki se nanaša na koga ali kaj*: pustítí *koga brez pomoči v smrtni nevarnosti* (kaz.); pustítí *vlogo nerešeno*

pustóšenje -a s *glagolnik od pustošiti*: pustošenje *gozda, zemljišča*

pustóšítí -ím *nedov. povzročati, da postane kaj pusto, razdejano, uničeno*

pustóta -e ž 1. *neobdelano zemljišče* 2. *neobdelano zemljišče ali zapuščena kmetija* (pr. zg.) 3. *zasilno gospodarsko poslopje, oddaljeno od domačije* (pr. zg.)

púšča -e ž *pustota* (2)

putatívní -a -o prid. *za katerega se zmotno misli, da obstaja, sin. namišljeni*: putatívní *delikt dejanje, za katero storilec samo misli, da je kaznivo*; putatívní *pravni naslov*; putatívní *silobran zmotni silobran*; putatívní *skrajna sila zmotna skrajna sila*; putatívní *zakonska zveza zakonska zveza, ki je sklenjena v dobri veri, a ni veljavna*

rába -e ž 1. *opravljanje funkcije pripomočka, sredstva: brezplačna, dejanska, dogovorjena, dolgoletna, lastna, navadna, (ne)upravičena, normalna, običajna raba; osebna raba npr. stvari, kot so obleka, obutev, perilo; redna, trajna raba; pravica rabe; obligacijska pravica rabe pri najemu, zakupu; služnost rabe stvarna pravica uporabljanja tuje nepotrošne stvari za osebno potrebo; tatvina rabe (lat. furtum usus) shranjevalčeva uporaba shranjene stvari ipd. (rim. pr.); izročiti stvar v rabo 2. javna raba: svobodna raba svojega jezika in pisave ustavna pravica; uradna raba npr. jezika v postopku; stvari v splošni rabi stvari, ki jih zaradi njihovih naravnih lastnosti ali zaradi posebne namembnosti lahko vsakdo uporablja pod enakimi pogoji, npr. javne ceste, trgi, javni nasadi, vode v naravnih vodotokih, naravna jezera, obalno morje, morske in rečne obale, luke in pristanišča, letališča; posebna raba stvari v splošni rabi na podlagi posebnega dovoljenja; nameniti, odtegniti stvar splošni rabi*

rabát -a m *procentualni odbitek od kupne cene: blagajniški rabat ob takojšnjem plačilu; (iz)redni rabat; količinski rabat ob večjem nakupu; sejemski, trgovinski rabat*

rabáttni -a -o prid. *ki se nanaša na rabat: rabatni odbitek, sistem*

rábelj -blja m *izvrševalec smrtne kazni*

rabín -a m *židovski verski predstavnik: glavni, višji, vrhovni rabin*

rabít rábim nedov. *delati, da je kaj sredstvo za dosego česa: rabiti svoj jezik in svojo pisavo ustavna pravica, npr. v postopku pred državnimi organi; rabiti tujo premočeno stvar rábljení -a -o: rabljena stvar; rabljeno blago*

rabnína -e ž *plačilo za rabo (1): plačati rabnino za naprej, za nazaj*

rabodajálec -lca [-yc-] m *najemodajalec, zakupodajalec*

rabokúp -a m 1. *najem* 2. *zakup*

rabokúpec -pca m 1. *najemnik* 2. *zakupnik*

rabokúpni -a -o prid. *ki se nanaša na rabokup:*

rabokupna pravica; rabokupno razmerje razmerje med rabodajalcem in rabokupcem

rabóta -e ž *robotá*

rácija -e ž, v zvezi: policijska racija *policijski pregled, zlasti javnih lokalov, zaradi prijetja sumljivih oseb*

racionálen -lna -o prid. *gospodaren, ekonomičen: racionalno izkoriščanje sredstev; racionalno gospodarjenje*

racionalizácija -e ž *smotrna ureditev: racionalizacija dela, gospodarstva, poslovanja, uprave*

racionalizátor -ja m *kdor kaj racionalizira, smotrno uredi*

racionalizátorski -a -o prid. *ki se nanaša na racionalizatorje ali racionalizacijo: racionalizatorski predlog; racionalizatorsko spričevalo*

racionalizátorstvo -a s *dejavnost racionalizatorjev: podpirati racionalizatorstvo*

racionalizírati -am dov. in nedov. *smotrno urediti: racionalizirati proizvodnjo*

racioníranje -a s 1. *glagolnik od racionirati (1): racioniranje življenjskih potrebščin* 2. *glagolnik od racionirati (2): racioniranje preskrbe*

racionírati -am dov. in nedov. 1. *z načrtno razdelitvijo omejiti porabo: racionirati industrijske izdelke, življenjske potrebščine* 2. *omejiti prodajo blaga, ki ga primanjkuje, na določeno količino: racionirati preskrbo racionírani -a -o: racionirano blago*

račún -a m 1. *pismeno sporočilo dolžnega zneska za kupljeno blago ali naročeno storitev: izplačilo, odobritev, pregled, preizkus, priznanje računa; račun znaša; da(ja)ti, izdati, narediti, odobriti, plačati, ponarediti, poravnati, predložiti, predručati, pregledati, preizkusiti, sprejeti, uničiti, zahtevati, zaključiti račun* 2. *v zvezah: bančni račun v bančnih knjigah vpisana evidenca imetja in plačilnega prometa posamezne stranke; bančni tekoči račun preko katerega banka sprejema vplačila in opravlja izplačila v mejah strankinih sredstev in odobrenega ji kredita; bilančni račun*

premoženje in dolg, kot ju izkazuje bilanca, sin. bilančni konto; čekovni račun bančni račun, s katerega imetjem razpolaga lastnik s čeki; devizni, dinarski račun bančni račun, na katerega so naložena tuja, dinarska plačilna sredstva; gospodarski račun zaračunavanje po gospodarskih načelih; klirinški račun v klirinškem prometu; knjigovodski račun ki izkazuje spremembe aktiv in pasiv; likvidirani račun katerega izplačilo je odrejeno; obračunski račun ki se nanaša na poračunavanje medsebojnih terjatev in obveznosti; odprti račun a) ki ni poravnan b) ki ga poslovna stranka odpre drugi stranki; saldirani račun izplačalni račun; sumarni račun ki je poenostavljen, skrajšan; tekoči račun ki ga odpre banka ali kaka druga organizacija za medsebojne obračune s strankami; trgovski račun ki se nanaša na trgovanje oziroma blago; zaključni račun prikaz prihodkov, odhodkov in poslovnega izida v določenem obdobju; zbirni prehodni račun pri SDK glede plačila določenih davčnin; žiro račun bančni račun, s katerega izplačuje banka samo toliko, kot je vloženo; sintetični in analitični računi določeni v kontnih planih organizacij združenega dela; račun izdatkov in prejemkov, izgube in dobička; blokiranje računa ustavitve uporabe dobroimetja v banki na podlagi odredbe pristojnega organa; plačilo na račun vnaprejšnje plačilo denarne obveznosti za pričakovane izdatke, sin. predujem; kritje na tekočem računu; likvidirati, odpreti, zapreti račun; delati na svoj, na tuj račun na svoje, tuje stroške; knjižiti na račun koga; poslati kaj na račun in nevarnost naročnika poslati naročniku tako, da ta plača stroške in prevzame riziko; prenesti z računa na račun; voditi na tekočem računu

račúnanje -a s *glagolnik od računati: poletno računanje časa; računanje obresti, rokov*

račúnati -am nedov. *ugotavljati, določati: računati kazni po časovnih enotah; računati v delovno dobo, dohodek, rok*

računovódja -e m *kdor se ukvarja z vrednostnim izražanjem poslovnih dogodkov in njihovo analizo: računovodja v podjetju, delovni organizaciji*

računovódkinja -e ž *ženska oblika od računovodja*

računovódski -a -o prid. *ki se nanaša na računovodje ali računovodstvo: računovodski tečaj*

računovódstveni -a -o prid. *ki se nanaša na ra-*

čunovodstvo: računovodstvena administracija, služba

računovódstvo -a s 1. *dejavnost, ki se ukvarja z vrednostnim izražanjem poslovnih dogodkov in njihovo analizo* 2. *oddelek v delovni organizaciji, ki opravlja to dejavnost: vodja računovodstva*

račúnski -a -o prid. *ki se nanaša na račune ali računanje: računski izpisek, ostanek, pregled, primanjkljaj; računski sklep zaključek računov za določeno obdobje; računski upravni spor spor za presojo odločbe SDK, če uporabnik družbenih sredstev misli, da je bila s to odločbo kršena njegova pravica oziroma na zakonu temelječ interes; računska in blagajniška služba; računska knjiga, kontrola, listina, napaka, pomota, priloga, vrednost; računsko leto leto, za katero se zaključujejo računi; računsko sodišče najvišji organ nadzora državnih računov, državnega proračuna in celotne javne porabe*

radicírani -a -o prid. *ki je vezan na lastništvo določene nepremičnine: radicirani položaj osebni položaj, odvisek od lastnosti uživane nepremičnine (pr. zg.); *radicirana lekarna, obrt; radicirana pogodba pogodba, ki se nanaša na del državnega ozemlja (mednar. pr.); *radicirane pravice pravice, ki se vežejo na nepremičnine in jih sme izvajati le vsakokratni lastnik*

rádijski -a -o prid. *ki se nanaša na radio: radijski dnevnik vpisnik, ki ga vodijo morske ladje in plovila notranje plovbe; radijski naročnik; radijski oddajnik, sprejemnik; radijski prenos; radijski promet oddajanje in sprejemanje sporočil; radijska avtorska pogodba pogodba o radijskem oddajanju neobjavljenega avtorskega dela, prim. avtorska pogodba; radijska naročnina, postaja, zveza*

rádio -a m 1. *sredstvo za javnosti namenjeno oddajanje zvočnih sporočil po radijskih valovih: kaznivo dejanje, storjeno po radiju; objava sodbe po radiju* 2. *radijski sprejemnik*

rádioaktivni -a -o prid. *ki se nanaša na oddajanje žarkov, ki nastajajo ob razpadu atomskih jeder: radioaktivni odpadki; radioaktivna snov; radioaktivno sevanje*

rádiódifuzija -e ž *oddajanje po radiju*

rádiódifúzni -a -o prid. *ki se nanaša na radiodifuzijo: radiodifuzna organizacija, postaja*

rádiotelevizija -e ž *radiodifuzija in televizija*

rádiotelevizíjski -a -o prid. *ki se nanaša na radiotelevizijo: radiotelevizijska postaja*

rája -e ž *muslimanski podložniki v sultanski Turčiji (pr. zg.)*

rájni -a -o prid. *pokojni*: rajni oče; rajna mati
rajón -a m (*manjše*) *območje, področje*: mestni rajon *del mesta kot upravna enota*; vinorodni rajon *širše območje s pogoji za uspešno gojitev vinske trte*
rajoniranje -a s *glagolnik od rajonirati* (2): rajoniranje kmetijske proizvodnje
rajonirati -am dov. in nedov. 1. *razdeliti na rajone*: rajonirati mesto 2. *določiti področje za določeno dejavnost*: rajonirati vinogradništvo, živinorejo
rajonizacija -e ž *razdelitev na rajone*: rajonizacija vinogradniškega območja
rakéta -e ž *izstrelek, ki ga potiskajo reaktivno delujoči plini*: izstreljevanje raket za obrambo proti toči
rána -e ž *telesna poškodba, ki nastane na mestu, kjer se tkivo zaradi zunanje sile pretrga*: krvava, odprta, okužena, zaceljena rana; izstrelna, strelna, ugrizna, vbodna, vstrelna rana; rana od dumdum krogle, udarca, ugriza, vboda; zadati komu rano
ráng -a m *mesto, položaj, stopnja*: rang šefov diplomatskih misij (mednar. pr.)
ranítev -tve ž *povzročitev rane*: ranitev z ostrim predmetom
raníti ránim dov. *povzročiti rano*: raniti koga
ránjen -a -o: ranjen vojak
ránjenec -nca m *kdor je ranjen*: nečloveško ravnanje z ranjenci (kaz.)
rapórt -a m *kratko poročilo nadrejenemu, zlasti v vojski*: podati lažen raport (kaz.)
rása -e ž *skupnost ljudi z določnimi skupnimi značilnimi telesnimi znaki, ki se dedujejo*: človeška rasa; enakost ljudi v pravicah in dolžnostih neglede na raso
rasízem -zma m *miselnost o višji ali nižji vrednosti kake rase ali ravnanje, ki sloni na taki miselnosti*
rásni -a -o prid. *ki se nanaša na raso*: rasni predpisi; rasna diskriminacija *dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnosti eni rasi v primeri z drugimi*, sin. *rasno razlikovanje*, sin. *rasno zapostavljanje*; rasna nestrpnost, pripadnost, propaganda, skupina; rasno razlikovanje gl. *rasna diskriminacija*; rasno sovraštvo; rasno zapostavljanje gl. *rasna diskriminacija*
rást -í ž *doseganje višje stopnje glede na možni razpon*: rast cen
rastlína -e ž *organizem, navadno z listi, cveti in koreninami*: industrijske rastline *ki se uporabljajo za industrijsko predelavo*, npr. *hmelj, lan, konoplja, tobak*; prenašanje kužnih bo-

lezni pri živalih in rastlinah (kaz.); uničenje rastlin s škodljivo snovjo; zdravstveni pregled rastlin v prometu; varstvo rastlin pred boleznimi in škodljivci

rastlinski -a -o prid. *ki se nanaša na rastline*: rastlinske bolezni in škodljivci

ratificiranje -a s *ratifikacija*

ratificirati -am dov. in nedov. *potrditi, priznati podpisano mednarodno pogodbo*: državni zbor ratificira mednarodne pogodbe z večino opredeljenih glasov navzočih poslancev

ratifikácija -e ž *potrditev, priznanje podpisane mednarodne pogodbe po pristojnem državnem organu*: zakon o ratifikaciji mednarodne pogodbe *ki ga sprejme skupščina SFRJ*; uredba vlade o ratifikaciji mednarodne pogodbe *kadar ratifikacija ne sodi v pristojnost državnega zbora*; akt o ratifikaciji; listina o ratifikaciji *listina, ki potrjuje podpis mednarodne pogodbe*, sin. *ratifikacijska listina*

ratifikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na ratifikacijo*: ratifikacijska listina *listina, ki potrjuje podpis mednarodne pogodbe*, sin. *listina o ratifikaciji*; izmenjava, deponiranje ratifikacijskih listin

ratihábicija -e ž *naknadna odobritev pomankljivo sklenjenega pravnega posla*

ratio legis [rácio légis] lat. *smoter zakona*

ráven -vni ž 1. *kar opredeljuje vrednost pojava*, sin. *nivo* (1) 2. *stopnja v razvrstitvi po položaju, pristojnosti*: pogajanja na ministrijski ravni

ráven -vna -o prid., v zvezah: *ravna črta sorodstva sorodniki, ki neposredno ali posredno izhajajo drug od drugega*, sin. *ravna vrsta sorodstva*; *ravna vrsta sorodstva* gl. *ravna črta sorodstva*

ravnánje -a s *glagolnik od ravnati*: deliktno, dobroverno ravnanje; grdo ravnanje → *grdo ravnanje*; konkludentno ravnanje *konkludentno dejanje*; kulpožno ravnanje *iz malomarnosti*; naklepno, (ne)častno, (ne)dovoljeno, (ne)krivdno, (ne)pošteno, (ne)vestno, (ne)zakonito, protipravno, samovoljno ravnanje; sklepčno ravnanje *sklepčno dejanje*; splošno nevarno ravnanje (kaz.); škodljivo, zavestno, zvijačno ravnanje; nečloveško ravnanje z ranjenci (kaz.); nepravilno ravnanje z zaupanim orožjem (kaz.); nevestno ravnanje z zaupanim družbenim premoženjem (kaz.); surovo ravnanje z mladoletno osebo (kaz.); surovo ravnanje z ranjenci, bolniki in vojnimi ujetniki *proti pravilom mednarodnega prava* (kaz.); ravnanje po naročilu; ravnanje proti dobrim šegam

in navadam (lat. *contra bonos mores*); ravnanje v silobranu, skrajni sili; ravnanje z obsojenci v *kazenskem poboljševalnem zavodu*; odgovornost za ravnanje drugega; imeti v oblasti svoje ravnanje; odgovarjati za svoje ravnanje

ravnátelj -a m *kdor vodi šolo, zavod ali ustanovo*: *pisarniški ravnatelj; šolski ravnatelj; ravnatelj inštituta, šole, zavoda; ravnatelj doma za učence

ravnáteljica -e ž *ženska oblika od ravnatelj*
ravnáteljstvo -a s 1. *služba ravnatelja* 2. *urad ravnatelja*: ravnateljstvo šole

ravnáti -ám nedov. *kazati do česa določen odnos, ki se izraža zlasti v dejanjih*: malomarno, (ne)pošteno, (ne)razsodno, (ne)sporazumno, (ne)upravičeno, (ne)vestno, (ne)zakonito, zavestno, zvijačno ravnati; ravnati vede in hote; ravnati kot dober gospodar, gospodarstvenik; ravnati kot pooblaščenec; ravnati na svojo odgovornost; ravnati po navodilu, pogodbi, tehtnem preudarku, zakonu; ravnati pod tujim vplivom; ravnati v zmoti; ravnati zoper predpise; ravnati z dolžno vestnostjo *ravnáti se usmerjati svoje delovanje po čem*: ravnati se po navodilih, pravilih, predpisih

ravnótežje -a s *stanje, v katerem so nasprotna, različne sile, stvari usklajene*: proračunsko ravnatežje *stanje, ko so proračunski odhodki enaki proračunskim prihodkom*; ravnatežje med ponudbo in povpraševanjem; ravnatežje sil v mednarodnih odnosih

razbíti -bijem dov. *povzročiti, da kaj preneha obstajati, potekati*: razbiti javni shod

***razbójnik** -a m *ropar*

razbójnik -a m *kdor napada, ropa in ubija ljudi* (pr. zg.)

***razbójniški** -a -o prid. *roparski*

***razbójništvo** -a s *ropanje*

razbójništvo -a s *dejavnost razbojnikov* (pr. zg.)
razbremenílni -a -o prid. *ki razbremenjuje*: razbremenilni dokaz; razbremenilni razlogi; razbremenilna pričra; razbremenilne okoliščine; razbremenilno dejstvo, gradivo

razbremenítev -tve ž 1. *odvzem bremena ali odgovornosti*: razbremenitev dolžnika; razbremenitev zemljišča *izbris na njem vpisanega bremena* 2. *dobropis ali odpis v poslovnih knjigah*

razbremeníti -ím dov. 1. *odvzeti komu breme ali odgovornost* 2. *narediti dobropis ali odpis v poslovnih knjigah*

razbúrjenost -í ž *stanje velike vznemirjenosti*: dejanje, storjeno v razburjenosti

razčétvrjenje -a s *smrtna kazen z razsekanjem, raztrganjem telesa, izvršenim navadno po usmrtitvi* (pr. zg.)

razčlenítev -tve ž *glagolnik od razčleniti*: razčlenitev dejanskega stanu, konta, premoženja, stroškov

razčleníti -ím dov. *razstaviti celoto na njene sestavine, podrobneje določiti*: razčleniti pravne pojme, zakonske predpise; razčleniti določila zakona

razdálja -e ž, v zvezah: *varnostna razdalja potrebna razdalja med vozili v cestnem prometu*; *zavorna razdalja ki jo prevozi vozilo od začetka zaviranja do takrat, ko se ustavi*; delikt, storjen na razdaljo delikt, pri katerem sta kraj storitve in kraj posledice različna, npr. *uporaba krive listine na drugem kraju, kot je bila ponarejena, ali pošiljka peklenškega stroja od drugod*, sin. *distančni delikt*; predpisi o medsebojni razdalji zgradb

razdedíniti -ím dov. *v oporoki popolno ali delno odvzeti nujnemu dediču nujni delež*

razdedínjenje -a s *glagolnik od razdediniti*: delno, popolno razdedinjenje; razlogi, utemeljenost razdedinjenja; razdedinjenje v dobrem namenu *razdedinjenje zapravljevega ali prezadolženega nujnega dediča v korist njegovim potomcem*

razdélek -lka m s *črtami omejen prostor v obzračjih, poslovnih knjigah za vpisovanje podatkov*: proračunski razdelek del proračuna

razdelílni -a -o prid. *ki se nanaša na razdeljevanje*: razdelilni ključ *z dogovorom določen način za razdelitev kontingenta blaga, poslovnih mest ipd.*

razdelítev -tve ž 1. *glagolnik od razdeliti* (1): delna razdelitev; fizična razdelitev; končna, naknadna, sodna, teritorialna, upravna razdelitev; dogovor o razdelitvi trga; razdelitev sodnih opravil *letni razpored dela na sodišču* 2. *glagolnik od razdeliti* (2): razdelitev davčnega bremena, dobička in izgube, komasacijskega sklada, stečajne mase, kontingentov, najvišjega ponudka, podjetja, skupnega premoženja, stvari, stroškov, zapuščine; izročitev in razdelitev premoženja za življenje

razdelíti -ím dov. 1. *iz celote narediti dele*: razdeliti zemljišče na parcele 2. *od večje količine dati po delih*: razdeliti skupno premoženje med upravičence

razdelítveni -a -o prid. *ki se nanaša na razdelitev*: razdelitveni elaborat; razdelitveni načrt *pri komasaciji kmetijskih zemljišč*; razdelitveni narok *narok za razdelitev izkupička draž-*

be (izvrš. post.); razdelitveni sklep *sklep o plačilu* (izvrš. post., steč. post.); razdelitvena masa *del stečajne mase za razdelitev med upnike*; razdelitvena odločba; razdelitvena osnova *osnova za likvidacijo skupne havarije*; razdelitvena poravnava

razdeljevanje -a s *glagolnik od razdeljevati*: razdeljevanje dobrin, racionalnega blaga

razdeljevati -ujem nedov. *od večje količine dati po delih*: razdeljevati hrano, obleko

razdevičenje -a s *pretrganje deviške kožice*, sin. *defloracija*

razdevičiti -im dov. *pretrgati deviško kožico*, sin. *deflorirati*

razdobje -a s *časovno omejeno trajanje*, sin. *obdobje*: obračunsko, poslovno, proračunsko razdobje

razdolževanje -a [-už-] s *zmanjševanje, odpisovanje ali plačevanje dolga*: pogodba o razdolževanju *pogodba o odplačevanju dolga v anuitetah*

razdolžitev -tve [-už-] ž *zmanjšanje, odpis ali plačilo dolga*: razdolžitev kmečkih dolžnikov, nepremičnin

razdolžiti -im [-už-] dov. *zmanjšati, odpisati ali plačati dolg*: razdolžiti dolžnika

razdolžitveni -a -o [-už-] prid. *ki se nanaša na razdolžitev*: razdolžitveni načrt, obrok, sklad

razdör -öra m stanje, za katero so značilni *prepiri, spori*: povzročati razdör (kaz.)

razdörni -a -o prid., v zvezi: *razdörni dogovor* (lat. *lex commissoria*) *dogovor o pravici odstopa od pogodbe, če druga stranka pogodbe ne izpolni*, sin. *klavzula o odstopu*

razdraženost -i ž *stanje velike razburjenosti, jeze*: prekoračenje silobrana zaradi močne razdraženosti (kaz.); *ujob na mah zaradi močne razdraženosti* (kaz.)

razdražiti -držim dov. *spraviti v veliko razburjenost, jezo*: razdražiti koga brez njegove krivde z napadom ali z žalitvami

razdréti -drém dov. *razvezati, razveljaviti*: razdréti pogodbo, premoženjsko skupnost, sporazum, *zaroko *razdrft* -a -o: razdrta pogodba

razdrobljenost -i ž *stanje, ko iz celote nastanejo deli, manjše enote*: razdrobljenost kmetijskih zemljišč *razlog za arondacijo*

razdrftje -a s *razvezanje, razveljavitev*: razdrftje pogodbe

razdružitev -tve ž 1. *razid*: prostovoljna združitev družbe, društva 2. *glagolnik od razdružiti*: razdružitev lastninske, premoženjske skupnosti, solastnine; razdružitev pravnih

vnovno enotni pravdi ločeno obravnavanje posameznih zahtevkov in izdaja sodnih odločb; razdružitev spisov (post.); dogovor, sklep o razdružitvi; skleniti razdružitev

razdružiti -držim dov. *narediti, da kaka celota preide v sestavne dele*: razdružiti lastninsko skupnost, trgovinsko družbo; razdružiti spise (post.)

razdružiteni -a -o prid. *ki se nanaša na razdružitev*: razdružiteni postopek

razformirati -am dov. *razpustiti, ukiniti*: razformirati urad, vojaško enoto

razgläs -ása m 1. *uradno sporočilo javnosti*: dražbeni razglas; javni mobilizacijski, občinski, sodni, uradni razglas; razglas o najdenih sumljivih stvareh (kaz. post.); *razpisati razglas*; objaviti razglas na krajevno običajen način 2. *list s takim sporočilom*: nabiti razglas na razglasno desko

razglasitev -tve ž 1. *glagolnik od razglasiti*: razglasitev z lepaki, oklicem 2. *konstitutivni akt državnega organa*: razglasitev gozdov za varovalne; razglasitev nezakonskega otroka za zakonskega *oblika pozakonitve*; razglasitev odloka, oporoke, sklepa, sodbe, zakona; razglasitev ustave; razglasitev zakonske zveze za neveljavno; odložiti razglasitev sodbe (kaz. post.) 3. *uradno priznanje določenega dejstva, ugotovitve*: razglasitev pogrešanca za mrtvega

razglasiti -im dov. 1. *uradno sporočiti javnosti*: razglasiti javno, uradno, na krajevno običajen način 2. *uradno sporočiti javnosti, da kaj začne obstajati, veljati*: razglasiti odlok, oporo, sklep, sodbo, zakon; razglasiti ustavo; razglasiti vojno stanje; razglasiti gozd za varovalni; razglasiti podatke za uradno tajnost; razglasiti vodo za varstveno; razglasiti začetek dražbe; razglasiti odredbo o prodaji nepremičnine (izvrš. post.) 3. *uradno priznati določeno dejstvo, ugotovitev*: *razglasiti nedoletnega za polnoletnega; razglasiti pogrešanca za mrtvega *razglašeni* -a -o: razglašeni zakon

razglasitveni -a -o prid. *ki se nanaša na razglasitev*: razglasitveni patent, zakon (pr. zg.)

razgläsni -a -o prid. *ki se nanaša na razglas*: razglasni postopek, poziv, rok; razglasna deska; razglasno mesto

razglašati -am nedov. *uradno sporočiti javnosti, da kaj začne obstajati, veljati*: razglašati odloke, zakone, ustavo; razglašati vojno stanje

razgläd -éda m, v zvezi: *služnost razgleda služnost, pri kateri lastnik zgradbe sme sosedu*

prepovedati, da bi mu s stavbo na svojem zemljišču odvzel razgled

razgnati -žnem dov. *s ostrimi besedami ali ravnanjem povzročiti, da se zbrane osebe razidejo*: razgnati javni shod, javno prireditev; razgnati demonstrante, množico

razgrajác -a m kdor *razgraja*

razgrájanje -a s *glagolnik od razgrajati*: razgrajanje na javnem kraju, v nočnem času *vrsta prekrška*

razgrájati -am nedov. *povzročati hrup, nemir*: razgrajati na javnem kraju

razgrnitev -tve ž *postavitev na ogled javnosti oziroma upravičencem*: razgrnitev davčnega razporeda; razgrnitev elaboratov komasacijskega postopka; razgrnitev katastrske klasifikacije zemljišč; razgrnitev podatkov, poizvedb za napravo nove zemljiške knjige; razgrnitev podatkov zemljiškokatastrske izmere; razgrnitev urbanističnega načrta, urbanističnega programa, zazidalnega načrta; razglas o razgrnitvi

razgrniti -gínem dov. *postaviti na ogled javnosti oziroma upravičencem*: razgrniti splošni volilni imenik; razgrniti urbanistični načrt, zazidalni načrt *razgrnjen* -a -o: razgrnjeni načrti

razid -a m 1. *prenehanje obstajanja, delovanja*: razid društva 2. *odhod na več strani*: neizpolnitev ukaza za razid *neizpolnitev ukaza uradne ali vojaške osebe, ki zahteva odstranitev udeležencev iz skupine, ko je ogrožen javni red* (kaz.)

raziskávi -iščem dov. *s temeljitim, načrtnim delom ugotoviti dejstva o čem*: raziskati okoliščine določenega primera (post.) **raziskán** -a -o: raziskana kazenska zadeva

raziskáva -e ž 1. *ugotavljanje dejstev o čem s temeljitim, načrtnim delom*, sin. *raziskovanje*: strokovna, znanstvena raziskava; opraviti raziskavo 2. *rezultat, izsledok raziskovanja*

raziskoválec -lca [-u-] m kdor *se (poklicno) ukvarja z raziskovanjem*

raziskovalni -a -o prid. *ki se nanaša na raziskovanje*: raziskovalni program, projekt; raziskovalni prostor *prostor, kjer se raziskujejo rudnine*; raziskovalna dejavnost, enota, naloga, organizacija, skupnost, storitev; raziskovalno delo

raziskovánje -a s *ugotavljanje dejstev o čem s temeljitim, načrtnim delom*, sin. *raziskava* (1): strokovno, znanstveno raziskovanje; statistična raziskovanja; dovoljenje za raziskovanje rudnin; pogodba o raziskovanju

raziskováti -újem nedov. *s temeljitim, načrtnim delom ugotavljati dejstva o čem*: raziskovati rudnine; raziskovati okoliščine določenega primera (post.)

raziti se -idem se dov. 1. *prenehati obstajati, delovati*: društvo se je razšlo 2. *oditi na več strani*: raziti se na ukaz uradne osebe

razjasnitev -tve ž *glagolnik od razjasniti*: razjasnitev stvari

razjasniti -ím dov. *narediti, da postane kaj bolj jasno, razumljivo*: razjasniti dejansko stanje

****razkáznica** -e ž, v zvezi: ****blagovna razkaznica** *blagovni manifest*

razkladálec -lca [-u-] m *delavec, ki razklada*: razkladalec tovora

razkladališče -a s *prostor za razkladanje*: carinsko razkladališče

razkladálni -a -o prid. *ki se nanaša na razkladanje*: razkladalni kraj, prostor, rok; razkladalna luka, postaja; razkladalne naprave

razkládáanje -a s *glagolnik od razkladati* (1): razkladanje blaga, stroški razkladanja

razkládati -am nedov. 1. *spravljati kaj s prevoznega sredstva*, sin. *raztovarjati* (1): razkladati blago 2. *delati, da kaj ni več natovorjeno*, sin. *raztovarjati* (2): razkladati ladjo

razkladnina -e ž *plačilo za razkladanje*

razkósáanje -a s 1. *delitev na dele*: razkosanje državnega ozemlja 2. *drobljenje, parcelacija*: razkosanje kmetijskih posestev, skupne zemljiške posesti

razkužitev -tve ž *uničenje bakterij in drugih klic*, sin. *sterilizacija* (2)

razkužiti -žim dov. *uniciti bakterije in druge klice*, sin. *sterilizirati* (2)

razlága -e ž 1. *ugotavljanje vsebine, smisla in namena pravnega predpisa*: avtentična razlága predpisa *po organu, ki je predpis izdal, ali organu, ki je pooblaščen za razlago*; avtoritativna razlága predpisa *ki izhaja od upravičene oblasti*; ekstenzivna razlága predpisa *ki širi vsebino predpisa*, sin. *široka razlága predpisa*, ant. *restriktivna razlága predpisa*; ideološka razlága predpisa *ki temelji na ideoloških predpostavkah*; jezikovna razlága predpisa *ki temelji na jezikovnih pravilih, kot so slovnicična in skladijska pravila*; logična razlága predpisa *ki temelji na pravilih logičnega sklepanja*; namenska razlága predpisa *gl. teleološka razlága predpisa*; obvezna razlága zakona *ki jo da po ustavi pristojni organ*; ozka razlága predpisa *gl. restriktivna razlága predpisa*; restriktivna razlága predpisa *ki oži vsebino predpisa*, sin. *ozka razlága predpisa*,

ant. *ekstenzivna razlaga predpisa*; sistematična razlaga predpisa *ki uporablja celotni sistem prava kot logično celoto*; široka razlaga predpisa *gl. ekstenzivna razlaga predpisa*; teološka razlaga predpisa *po njegovem družbenem smotru*, sin. *namenska razlaga predpisa*; zakonska razlaga predpisa *ki jo podaja zakonsko besedilo*; zgodovinska razlaga predpisa *ki upošteva historični nastanek predpisa, njegov smisel in namen*; znanstvena razlaga predpisa *ki temelji na znanstvenih doganjanjih*; način, sredstva, vrsta razlage

2. ugotavljanje vsebine, smisla in namena izjav, ravnanja strank: razlaga izjav strank; izvensodna razlaga pogodbe

razlagálec -lca [-uc-] m *kdor razlaga*: razlagalec predpisa

razláganje -a s *ugotavljanje vsebine, smisla in namena pravne norme, izjav strank*: razlaganje prava, zakona; razlaganje pogodbe; pravila za razlaganje

razlágati -am nedov. *delati, da se dojame, spozna pomen, vsebina česa*: razlagati pravne predpise

razlastítev -tve ž *glagolnik od razlastiti*: delna razlastitev **a**) ustanovitev služnosti na nepremičnini **b**) *začasna uporaba*; popolna razlastitev *prenos nepremičnine v družbeno last*; objekt, obseg, odprava razlastitve; razlastitev nepremičnine; razlastitev avtorske pravice; zaznamba razlastitve v zemljiški knjigi; predlog za razlastitev; odločba o razlastitvi; predlagati razlastitev

razlastítiti -im dov. *z upravnim aktom uradno odzvati ali omejiti premoženjske pravice občanu ali civilni pravni osebi v splošno korist in proti odškodnini* **razlaščen** -ěna -o: odškodnina za razlaščeno nepremičnino

razlastítveni -a -o prid. *ki se nanaša na razlastitev*: razlastitveni organ, postopek, predlog, upravičenec; razlastitvena odločba, odškodnina, pravica; razlastitveno pravo

razlaščěnec -nca m *komur so bile z upravnim aktom odvzete ali omejene premoženjske pravice v splošno korist in proti odškodnini*: plačilo odškodnine razlaščencu

razlíčen -čna -o prid. *ki se razlikuje od primerjanega*: različni deleži dedičev; različne zakonodaje

razlíka -e ž *neenakost med primerjanimi stvarmi*: inventurna, obračunska, pravna, premoženjska, stanovska razlika; tečajna razlika; socialne razlike; razlike med ljudmi *npr. v narodnosti, rasi, veroizpovedi, etnični pripad-*

nosti, spolu, jeziku, izobrazbi; razlike med zakonodajami

razlíkoválni -a -o prid. *ki označuje, da je kaj različno od drugega*, sin. *razločevalni*: različne okolščine *npr. narodnost, rasa, družbeni položaj osebe*

razlíkovánje -a s *dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnosti komu v primeri z drugimi*, sin. *razločevanje (2)*, sin. *diskriminacija*, sin. *zapostavljanje*: rasno, socialno razlikovanje

razlíčen -čna -o prid. *ki se da razločiti*: vprašanja morajo biti jasna in razločna (post.)

razlíčno prist.: razločno izraziti svojo voljo

razločěvalni -a -o prid. *ki označuje, da je kaj različno od drugega*, sin. *razlikovalni*: razločevalni znak *npr. registrska tablica vozila*

razločěvánje -a s *1. zaznavanje različnosti med čim*: znak razločevanja *npr. blagovna znamka, storitvena znamka*; znak za razločevanje letala

2. dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnosti komu v primeri z drugimi, sin. *razlikovanje*, sin. *diskriminacija*, sin. *zapostavljanje*: rasno razločevanje

rázlog -óga m *kar utemeljuje kako ravnanje, odločitev*: delacijski razlog *oporoka ali zakon kot podlaga za dedovanje*, sin. *dedni naslov*; izključitveni razlog *v zakonu navedena utemeljitev, zaradi katere sodnik, sodnik porotnik, izvedenec ne sme opravljati sodniške dolžnosti* (pravd. post.); odklonitveni razlog *okolščina, ki vzbuja dvom o sodnikovi nepristranosti* (pravd. post.); izpodbojni razlog *ki omogoča izpodbijanje pravnih dejanj, sodnih odločb, očetovstva, materinstva*; *ničnostni razlog *ki omogoča izpodbijanje pravnomočne sodne odločbe zaradi hujše prekršitve določb pravnega postopka*; obnovitveni razlog *ki omogoča obnovitev postopka*; odložitveni razlog *ki omogoča odložitev dejanja v postopku, npr. izdaje sodbe, izvršbe, uradnega dejanja*; opravičevalni razlog *ki opravičuje, npr. zamudo v postopku*; pravnopolitični razlog *ki se nanaša na državno ali samoupravno urejanje družbenega dogajanja*; prekinitveni razlog *ki upravičuje prekinitev postopka* (pravd. post., upr. post.) ali *glavne obravnave* (kaz. post.); preložitveni razlog *ki upravičuje preložitven naroka* (pravd. post.) ali *glavne obravnave* (kaz. post.); priporni razlog *za odreditev ali podaljšanje pripora osumljenca* (kaz. post.); pritožbeni razlog *s katerim se utemeljuje pritožba zoper sodno ali upravno odločbo*; *prizivni razlog *s katerim se utemeljuje priziv (pritož-*

ba) zoper sodbo sodišča prve stopnje; razveljavitveni razlog *ki omogoča razveljavitev sodne ali upravne odločbe*; razvezni razlog *ki dokazuje nevezdržnost zakonske zveze*; restitucijski razlog *ki upravičuje postavitev v prejšnje stanje oziroma plačilo odškodnine*; revizijski razlog *s katerim se utemeljuje vložena revizija* (pravd. post.); ustavitveni razlog *s katerim se utemeljuje ustavitev postopka*; utemeljeni razlog; razlog za razvezo *razvezni razlog*; izločitveni razlogi *izključitveni in odklonitveni razlogi glede sodnikov, sodnikov porotnikov, javnih tožilcev, izvedencev, uradnih oseb* (pravd. post., kaz. post., upr. post.); razbremenilni razlogi; razlogi javnega reda, javne varnosti, primernosti, razdedinjenja, splošne koristi; razlogi sodbe *s katerimi sodišče utemeljuje svojo odločitev, vsebovano v izreku sodbe*; razlogi za izločitev sodnika; razlogi za sum; navesti razloge v sodbi, pritožbi; utemeljiti pritožbo z razlogi

razložítev -tve ž *glagolnik od razložiti (1)*: razložitev tovora

razložítiti -im dov. **1.** *spraviti kaj s prevoznega sredstva*, sin. *raztovoriti (1)*: razložiti blago, tovor **2.** *narediti, da kaj ni več natovorjeno*, sin. *raztovoriti (2)*: razložiti vagon **3.** *narediti, da se dojame, spozna pomen, vsebina česa*: razložiti pravni predpis **4.** *razgrniti*: razložiti načrte

razmejitěv -tve ž **1.** *določitev ali ureditev meje*: upravna razmejitev občin, republik; razmejitve zemljišč; razmejitve s sosednjimi državami **2.** *določitev ali ureditev pristojnosti*: razmejitve funkcij, pristojnosti

razmejítiti -im dov. **1.** *določiti ali urediti meje med čim*: razmejiti zemljišča **2.** *določiti ali urediti pristojnosti*: razmejiti funkcije, pristojnosti

razmejítveni -a -o prid. *ki se nanaša na razmejitve*: razmejitveni postopek; razmejitvena črta *sporazumno določena začasna meja dveh držav ali armad, navadno po sklenitvi premirja*, sin. *demarkacijska črta*; razmejitvena komisija

razměra -e ž, nav. mn. *kar je opredeljeno z določenimi dejstvi, odnosi*: družbene, družinske, finančne, gmotne, gospodarske, krajevne, osebne, politične, premoženjske, pridobitne, prometne, socialne, stanovanske, tržne, vojne razmere; izredne razmere *neposredna vojna nevarnost ipd.*; ureditev razmer; ob nespremenjenih razmerah (lat. rebus sic stantibus); v dobrih, slabih, neurejenih razmerah

razměrje -a s *kar obstaja med posamezniki, sku-*

pinami ob skupni dejavnosti, v osebnem življenju, v ravnanju s kom: civilnopravno razmerje *premoženjsko in osebno razmerje med posamezniki kot enakopravnimi strankami, urejeno v civilnem pravu*; čekovnopravno razmerje *med udeleženci v čekovnem prometu*; delovno razmerje → *delovno razmerje*; kolonatsko razmerje *med zemljiškim lastnikom in kolonom* (pr. zg.); kooperacijsko razmerje *med udeleženci poslovnega sodelovanja*; kritno razmerje *npr. razmerje med trasantom in trasatom travrirane menice, če je trasat za plačilno obveznost že prejel kako datatev*; mandatno razmerje *med mandantom in mandatarjem*; materialnopravno razmerje *temelječe na pravnih pravilih, ki urejajo osebna in premoženjska razmerja med pravnimi subjekti*; meničnopravno razmerje *med udeleženci v prometu z menico*; mezdnno razmerje *med delodajalcem in najemnim delavcem, ki dobi plačilo za opravljeno delo*; najemno razmerje *med najemodajalcem in najemnikom*; nepogodbno razmerje *ki ne temelji na pogodbi*; notranje razmerje *npr. med indosantom in indosatarjem*; obligacijsko razmerje *ki temelji na obligacijskem predpisu*; podložniško razmerje *med podložnikom in zemljiškim gospodarjem*; podstanovalsko razmerje *med stanovalcem, ki uporablja stanovanjske prostore po pogodbi, in imetnikom stanovanjske pravice*; pooblastilno razmerje *med pooblastiteljem in pooblaščencem*; poroštveno razmerje *med porokom in dolžnikom upnikom*; poslovodstveno razmerje *med poslovodjem in poslovnim gospodarjem pri poslovanju brez naročila*; posojilno razmerje *med posojilodajalcem in posojilojemalcem*; pravno razmerje *med subjekti, urejeno s pravnimi normami*; premoženjsko razmerje *med določenimi subjekti glede premoženja, npr. med zakoncem*; premoženjskopravno razmerje *ki ga ureja premoženjsko pravo*; procesno razmerje *pravno razmerje med sodiščem in strankami* (pravd. post.); rabokupno razmerje *med rabodajalcem in rabokupcem*; rodbinskopravno razmerje *ki ga ureja družinsko pravo*; roditeljsko razmerje *med starši in otroki*; skrbniško razmerje *med skrbnikom in varovancem*; službeno razmerje *ki se navezuje na službo*; sodolžniško razmerje *med sodolžniki in njihovo razmerje do upnika*; solastniško razmerje *med solastniki glede predmeta solastnine*; sorodstveno razmerje *med sorodniki*; stanovanjsko najemno razmerje *med lastni-*

kom stanovanja in najemnikom na podlagi sklenjene najemne pogodbe; statusno razmerje ki se nanaša na položaj koga v določeni skupnosti; stvarnopravno razmerje med ljudmi glede stvari, urejeno po stvarnem pravu; svaštveno razmerje svaštivo (1); temeljno pravno razmerje obligacijsko razmerje, ki je temelj za izdajo menice; vajensko razmerje med vajencem in gospodarsko organizacijo ali obrtnikom, kjer se vajenec usposablja za kvalificiranega delavca; valutno razmerje med trasantom menice in remitentom, med naka-zovalcem in prejemnikom nakazila ipd.; viničarsko razmerje med obdelovalcem vinograda (viničarjem) in lastnikom vinograda do 1. 1945; zakupno razmerje med zakupnikom in zakupodajalcem; zavarovalno razmerje ki nastane s sklenitvijo zavarovalne pogodbe; družinska razmerja med starši in otroki in med drugimi sorodniki, med posvojiteljem in njegovimi sorodniki ter posvojencem in njegovimi potomci, med rejnikom in rejencem, skrbnikom in varovancem; razmerje odvisnosti, nadrejenosti, podrejenosti; razmerje med državo in cerkvijo; razmerje med družabniki

razmnóžek -žka m razmnoženi izvirnik: razmnóžek avtorskega dela; razmnóžek tiskovine

razmnoževánje -a s glagolnik od razmnoževati: razmnoževanje likovnih del, tiskovin

razmnoževáti -újem nedov. izdelovati kopije besedila, slike: razmnoževati letake

razmnožítev -tve ž glagolnik od razmnožiti: razmnožitev obrazcev; razmnožitev menice izdelava duplikatov in kopij menice

razmnožíti -ím dov. izdelati kopije besedila, slike: razmnožiti avtorsko delo, tiskovine

raznarodítí -ím dov. povzročiti, da kdo nima več narodne zavesti in odstraniti znake narodnosti: raznaroditi narodne manjšine

raznarodovální -a -o prid. ki se nanaša na raznarodovanje: raznarodovalni ukrepi; raznarodovalna politika; raznarodovalno šolstvo

raznarodovánje -a s glagolnik od raznarodovati: prisilno raznarodovanje civilnega prebivalstva med vojno ipd. (kaz.), prim. kulturni genocid

raznarodováti -újem nedov. povzročiti, da kdo nima več narodne zavesti in odstranjevati znake narodnosti

raznašálec -lca [-ŷc-] m kdor kaj raznaša: raznašalec časnikov

raznašálka -e [-ŷk-] ž ženska oblika od raznašalec

raznašáti -am nedov. 1. razširjati: raznašati laž-

ne ali vznemirljive vesti; raznašati tuje osebe in družinske razmere opravljati koga; protipravno raznašati neresnične trditve o kom

2. krasti: raznašati družbena sredstva, zapuščinske stvari

3. v zvezi: raznašati časnike dostavljati jih na domove

raznesilní -a -o prid. eksplozivni: raznesilna snov

raznoprávní -a -o prid. ki se nanaša na različne pravne rede: raznopravni pravni posli (mednar. zas. pr.); raznopravne pokrajine iste države

razobésiti -ím dov. obesiti na več krajev, mest: razobesiti zastave; razobesiti oklic na uradni deski

razodétní -a -o prid., v zvezi: *razodetna prisega prisega zavezanca o njegovem premoženjskem stanju (izvrš. post.), sin. *manifestacijska prisega

razorožítev -tve ž 1. odvzem orožja 2. sporazumna odprava oborožitve: splošna razorožitev držav

razorožítí -ím dov. odvzeti orožje: razorožiti vojnega ujetnika

razorožén -éna -o: razorožen vojak

razorožítveni -a -o prid. ki se nanaša na razorožitev (2): razorožitvena konferenca; razorožitvena pogajanja

razpád -áda m 1. prenehanje obstoja: razpad države npr. Avstro-Ogrske; razpad organizacije, vojske 2. prehod v svoje sestavine: razpad trupa

razparcelírati -am dov. razdeliti na parcele: razparcelirati zemljišče

razpečáti -ám dov. spraviti v promet: razpečati knjige

razpečeválec -lca [-ŷc-] m kdor kaj razpečuje

razpečeválka -e [-ŷk-] ž ženska oblika od razpečevalec

razpečevální -a -o prid. ki se nanaša na razpečevanje: razpečevalna mreža

razpečevánje -a s spravljane v promet: (ne)upravičeno razpečevanje; razpečevanje stvari, pridobljenih s kaznivim dejanjem (kaz.)

razpečeváti -újem nedov. spravljati v promet: razpečevati časnike, mamila, ponarejene bankovce, tiskovine, ukradene predmete, znamke

razpihovánje -a s glagolnik od razpihovati: razpihovanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva (kaz.)

razpihováti -újem nedov. z govorjenjem, ravnanjem povzročiti, da postane kaj slabega, negativnega močnejše, večje: razpihovati razdor

razpís -a m javna objava: javni, sodni, uradni, (strogo) zaupni razpis; razpis delovnega mesta; razpis emisije obveznic, javnega nateča-

ja, nagrade, nagradnega tekmovanja, naroka za glavno obravnavo; razpis ponudbe z vabilom k licitaciji; razpis pripravljalnega naroka; razpis razglasila razglasila, namenjenega vsej javnosti, kadar se iščejo podatki o posameznih predmetih, ki so v zvezi s kaznivim dejanjem, ali pa se ugotavlja istovetnost najdenega neznanega trupla (kaz. post.); razpis referendumu, volitev, vpisa v šolo; organizator, udeleženec razpisa; oglas o razpisu; izdati, objaviti, dopolniti, ponoviti, razglasiti, razveljaviti razpis; sklicevati se na razpis; ravnati se po razpisu; odrediti, opozoriti, pojasniti, predpisati, preklicati, razveljaviti, seznaniti, uređiti z razpisom

razpísati -pišem dov. javno objaviti: razpisati dela in naloge, narok za glavno obravnavo, natečaj, posojilo, referendum, volitve

razpísan -a -o: razpisano delovno mesto

razpisní -a -o prid. ki se nanaša na razpis: redni, naknadni razpisni rok; razpisni postopek; razpisni pogoji; razpisna komisija

razpóčni -a -o prid. eksplozivni: razpočna snov

razpolága -e ž, v zvezi z na izraža možnost uporabe ali izkoriščanja česa: dati izročeno blago prodajalcu na razpolago da ga lahko uporabi ali izkoristi zaradi napak blaga; delavec na razpolago ki je v delovnem razmerju, a še ne razporejen za opravljanje določenih del; delavec, dan na razpolago

razpolagální -a -o prid. 1. ki se nanaša na razpolaganje s čim: razpolagalni pravni posli; razpolagalna pravica pravno priznana pravica do razpolaganja s stvarjo; razpolagalna sposobnost upravičenca 2. v zvezi: razpolagalno načelo načelo dispozitivnosti

razpoláganje -a s upravičeno uporabljanje, izkoriščanje česa: brezplačno, pravdno, pravno, prosto, stvarnopravno razpolaganje; razpolaganje zemljiškoknjižnega lastnika s hipoteko; razpolaganje s poslednjo voljo, stvarjo, tožbenim zahtevkom, družbenimi sredstvi; načelo razpolaganja načelo dispozitivnosti; omejitev, prepoved razpolaganja npr. z zarubljenimi stvarmi (izvrš. post.); pravica razpolaganja pravice pravne osebe na sredstvih v družbeni lasti; nezakonito razpolaganje z zaupnim orožjem prilasititev, odtujitev, zastavitve, poškodovanje ipd. (kaz.)

razpolágati -am nedov. biti upravičen uporabljati ali izkoriščati kaj: knjižno razpolagati z nepremičnino; razpolagati z družbenimi sredstvi, premoženjem, stvarjo, procesnim zahtevkom

razpoložljívi -a -o prid. s katerim je mogoče razpolagati: razpoložljivi del zapuščine del zapuščine, s katerim oporočnik lahko razpolaga; razpoložljivi dohodek delovne organizacije; razpoložljiva gotovina; razpoložljiva sredstva

razpón -óna m obseg glede na najnižjo in najvišjo vrednost: razpon cen, kazni, osebnih dohodkov, stopenj davščin; določiti davščinske stopnje, kazni v določenem razponu

razporéd -éda m razvrstitev, razporeditev, seznam: davčni razpored; kontni razpored seznam kontov, v katerem so konti urejeni po skupinah v kontnem planu; razpored dela sodnikov določitev dela sodnikom na posameznem pravnem področju, v posameznem sodnem oddelku in posameznih senatih; razpored izdatkov, uvoznih kontingentov; odmeriti davek po razporedu

razporedítev -tve ž 1. glagolnik od razporediti (1): *razporeditev krajev po draginjskih razredih sin. *razvrstitev krajev po draginjskih razredih; razporeditev upokojencev v pokojninske razrede 2. glagolnik od razporediti (2): razporeditev proračunskih sredstev 3. glagolnik od razporediti (3): razporeditev delavca na delo, k nalogi; razporeditev obsojenca na delo

razporedítí -ím dov. 1. razdeliti kaj glede na skupne lastnosti: razporediti po razredih 2. razdeliti kaj glede na uporabo, namen: razporediti državne prihodke in odhodke 3. določiti delo glede na izobrazbo, sposobnosti, potrebe: razporediti delavca razporejen -éna -o: razporejena finančna sredstva

razporédní -a -o prid. ki se nanaša na razpored: razporedna skupina skupina ali podskupina za razporeditev proračunskih sredstev

razporéjanje -a s 1. glagolnik od razporejati (1): razporejanje (čistega) dohodka 2. glagolnik od razporejati (2): razporejanje sodnikov v sodne oddelke in senate

razporéjati -am nedov. 1. razdeljevati kaj glede na uporabo, namen 2. določati delo glede na izobrazbo, sposobnosti, potrebe

razpošíljanje -a s glagolnik od razpošiljati: razpošiljanje blagovnih vzorcev, tiskovin

razpošíljati -am nedov. pošiljati na več krajev, naslovov: razpošiljati blagovne vzorce, tiskovine, ponudbe, vabila

razpoznáti -ám dov. prepoznati: razpoznati storilca, stvar

razpoznávanje -a s prepoznavanje: razpoznavanje oseb, predmetov

razpoznávní -a -o prid. po katerem se razpozna: razpoznávní znak; rdeči križ kot razpoznávní znamenje zdravstvene službe

razpráva -e ž 1. *izmenjava mnenj o kaki pomembnejši stvari, navadno v razgovoru, sin. debata, sin. obravnava* (2): proračunska, splošna, podrobna razprava 2. *sestavek, ki strokovno obravnava in rešuje kako vprašanje: znanstvena razprava* 3. *obrnava* (1)

razpravljáje -a s *glagolnik od razpravljati* (2): znanstveno razpravljáje

razprávljati -am nedov. 1. *izmenjavati mnenja o kaki pomembnejši stvari, navadno v razgovoru, sin. debatirati* 2. *strokovno obravnavati in reševati kako vprašanje, navadno pisno razpravljájoči* -a -e: razpravljájoče sodišče

razprávní -a -o prid., v zvezi: razpravno načelo načelo, po katerem sodišče praviloma upošteva samo trditveno in dokazno gradivo, ki ga pri-skrbijo stranke (pravd. post.), sin. načelo pasivnosti sodišča

razpredélnica -e ž a) *pregledno razporejeni podatki o čem, sestavljeni po določenih kriterijih b) navadno s črtami omejen prostor za vpisovanje takih podatkov, sin. tabela*

razprodája -e ž *prodajanje določene količine blaga po znižanih cenah: delna, popolna razprodaja blaga*

razprodáti -ám dov. 1. *prodati po delih: razprodati zemljišče po parcelah* 2. *prodati v celoti: razprodati zalogo blaga*

razpúst -a m *glagolnik od razpustiti: razpust javnega shoda, javne prireditve; razpust društva, skupščine; odločba o razpustu*

razpustítev -tve ž *glagolnik od razpustiti: odločba o razpustitvi; razlog za razpustitev*

razpustítí -ím dov. *urediti, da kaj preneha delovati, obstajati: razpustiti delavski svet, izvršilni organ delavskega sveta, javni shod, občni zbor; razpustiti javno prireditev, politično stranko; razpustiti društvo, družbo, organizacijo, zadrugo razpuščen -ena -o: razpuščen parlament; razpuščena skupščina*

rázred -éda m 1. *velika skupina ljudi z določenimi skupnimi znaki glede na razmerje do proizvodjalnih sredstev: delavski, družbeni, kapitalistični, privilegirani razred* 2. *stopnja: *draginjski razred; plačni, pokojninski razred določen glede na naziv, kvalifikacijo, delovno dobo, po katerem se odmerja plača, pokojnina do l. 1965 3. kar ima v okviru kake razporeditve enake, podobne značilnosti: bonitetni razred zemljišča; kakovostni razred lesa ipd.; katastrski razred zemljišča glede na*

*proizvodno sposobnost; nevarnostni razredi v katere so razvrščeni predmeti, ljudje glede na nevarnost, ogroženost (zav.); plačilni razred (izvrš. post.); izplačilni razredi (steč. post.); **volilni razredi glede na družbeni položaj posameznika, npr. plemstvo, meščanstvo; železniški razredi pri vagonih glede na stopnjo udobja; spadati, uvrstiti v določen razred 4. temeljna organizacijska enota, ki obsega v skladu z učnim načrtom učno snov enega šolskega leta: napredovati v višji razred; ponavljati razred 5. skupina sorodnih znanstvenih ali umetniških področij pri akademiji znanosti in umetnosti: tajnik razreda za zgodovinske in družbene vede*

***razredarína** -e ž *davek v določeni postavki od oseb ali stvari, razvrščenih po razredih: hišna razredarina*

razrédni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na razred* (1): razredni boj, interes, privilegij; razredna diktatura diktatura proletariata ipd.; razredna organizacija delavski sindikati ipd.; razredna pripadnost 2. *ki se nanaša na razred* (4): razredni pouk 3. v zvezi: razredna loterija loterija z več zaporednimi žrebanji

razrédničarka -e ž *ženska oblika od razrednik*

razrédnik -a m *učitelj, ki je vodja razreda v osnovni ali srednji šoli*

razrešítev -tve ž *potrditev prenehanja funkcij ali dolžnosti, navadno zaradi izteka mandata: predčasna razrešitev; razrešitev funkcionarja, sodnika; predlog, postopek za razrešitev; odločba, odlok o razrešitvi*

razrešítí -réšim dov. *potrditi prenehanje funkcij ali dolžnosti, navadno zaradi izteka mandata: razrešiti funkcionarja, poslovodni organ, sodnika, sodnika porotnika; razrešiti člana nadzornega, upravnega odbora razréšeni -a -o: razréšeni funkcionar*

razrešítveni -a -o prid. *ki se nanaša na razrešitev: razrešitveni postopek*

razréšnica -e ž *razrešitev od dolžnosti in odgovornosti: dati odboru razrešnico; dobiti, izglasovati, zahtevati razrešnico*

razselítí -sélím dov. *izseliti v razne kraje razséljeni -a -o: razseljena oseba*

razséljenec -nca m *razseljena oseba*

razseljevánje -a s *glagolnik od razseljevati: razseljevanje med okupacijo*

razseljevátí -újem nedov. *izseljevati v razne kraje*

razsíp -a m *izguba (primanjkljaj) na količini in teži med shranitvijo, prevozom ali skladiščenjem, prim. kalo: razsíp blaga, surovin*

razsípati -am nedov. *pretirano, nepremišljeno porabljati dobrine: razsípati denar, material, premoženje razsípati se izgubljati na količini in teži med shranitvijo, prevozom ali skladiščenjem: blago, pesek se razsipa*

razsípén -pna -o prid. *ki pretirano, nepremišljeno porablja denar: razsípén človek razsípni -a -o ki se razsipa: razsípno blago*

razsípništvo -a s *pretirano, nepremišljeno porabljanje dobrin: razsípništvo na škodo družbenega premoženja neupravičeno ali z vloženim delom nesorazmerno dajanje daril, provizije ali nagrade* (kaz.)

razsípnost -i ž 1. *lastnost, značilnost razsípnega človeka* 2. *lastnost, značilnost česa, da se razsipa: razsípnost blaga*

razslojénost -i ž *razdeljenost na sloje: ekonomska, poklicna, položajna, socialna razslojenost prebivalstva*

razslojevánje -a s *nastajanje gospodarskih, družbenih ali kakih drugih razlik: socialno razslojevanje nastajanje gospodarskih in družbenih razlik med ljudmi, sin. socialna diferenciacija*

razslojítev -tve ž *nastanek gospodarskih, družbenih ali kakih drugih razlik: družbena razslojitev prava nastanek različnega prava za različne družbene skupine, npr. za podložnike, meščane, plemiče* (pr. zg.)

razsôdba -e ž *meritorna odločba razsôdišča: razveljavitev rzsôdbe; izdati rzsôdbo; izreči rzsôdbo za neveljavno*

razsôdbeni -a -o prid. *ki se nanaša na rzsôdbo: rzsôdbeni postopek*

razsôdna -dna -o prid. *ki je sposoben pravilno sklepati in ravnati: rzsôdna oseba*

razsôdišče -a s 1. *s pogodbo med strankama ustanovljeno sodišče za reševanje določenege spora: borzno rzsôdišče za spore iz borznih poslov; stalno rzsôdišče npr. pri gospodarski zbornici; stalno mednarodno rzsôdišče v Haagu za poravnavanje mednarodnih sporov; pristojnost, rzsôdoba, sestava rzsôdišča; pogodba o rzsôdišču; postopek pred rzsôdiščem 2. po jugoslovanskem pravu samoupravno sodišče: rzsôdišče pri družbeni organizaciji, društvu*

razsôdiščni -a -o prid. *ki se nanaša na rzsôdišče: rzsôdiščna klavzula dogovor o prepuščanju bodočih sporov rzsôdišču v rzsôdbo*

razsôditi -sôdim dov. *odločiti v postopku pred sodiščem, rzsôdiščem: rzsôditi spor*

razsôjén -a -o: razsojen spor; pravnomočno razsojena zadeva (lat. res iudicata)

razsôdnik -a m 1. *sodnik v rzsôdišču: imeno-*

vanje, izločitev rzsôdnika 2. oseba, ki jo izbereta stranki, da odloči v sporu

razsôdnína -e ž *pristojbina za izrekanje sôdbe ali rzsôdbe*

razsôdniški -a -o prid. *ki se nanaša na rzsôdnike: rzsôdniški izrek, *odbor; rzsôdniška služba*

razsôdníštvo -a s 1. *dejavnost rzsôdnikov 2. rzsôdniki*

razsôdnost -i ž *sposobnost pravnega sklepanja in ravnanja: za sklenitev pogodbe potrebna rzsôdnost*

razsôja -e ž *razsojanje: stvar je zrela za razsojo je zadosti rzsôščena, pojasnjena* (post.); izročiti zadevo sodišču v razsojo

razsôjanje -a s *odločanje v postopku pred sodiščem, rzsôdiščem*

razsôjati -am nedov. *odločati v postopku pred sodiščem, rzsôdiščem razsôjájóči -a -e: razsôjájóči senat*

razstáva -e ž *prireditve, na kateri je kaj postavljeno na ogled: razstava blaga*

razstávítí -ím dov. *dati, postaviti na ogled razstávljen -a -o: razstavljeno blago*

razstávljanje -a s *glagolnik od razstávljati: razstavljanje blaga, vzorcev; razstavljanje fotografskih del* (avt. pr.); razstavljanje del upodabljačih umetnikov (avt. pr.)

razstávljati -am nedov. *dajati, postavljati na ogled: razstávljati slike, umetniška dela*

razstávljávec -vca m *kdor kaj razstávlja*

razstávljávka -e ž *ženska oblika od razstávljávec*

razstrelilni -a -o prid. *eksplozivni: promet z razstrelilnim materialom*

razstrelivo -a s *eksplozivna snov: nepazljivo ravnanje z razstrelivom* (kaz.); nevestna izdelava razstreliva za ljudsko obrambo (kaz.)

razsúti -a -o prid. *ki je v kosih, prahu ali zrnju, brez embalaže: razsúti tovor; razsúto blago; v razsútem stanju* (it. alla rinfusa)

razšíritev -tve ž *glagolnik od razšíriti: razšíritev dnevnega reda seje; razšíritev preiskave na kako drugo kaznivo dejanje ali zoper kako drugo osebo; razšíritev obtožnice za kaznivo dejanje, ki se odkrije med glavno obravnavo ipd.* (kaz. post.); razšíritev zahtevka

razšíriti -ím dov. *urediti, da postane kaj večje glede na obseg, količino, veljavnost: razšíriti dovoljenje, *koncesijo, obtožbo, obtožnico, pravico, prepoved; razšíriti preiskavo* (kaz. post.); *razšíriti tožbo na drugo osebo po zakonu o tisku; razšíriti veljavnost predpisov

razšírjeni -a -o: razšírjeni zahtevki; razšírje-

na krajevna pristojnost za *kazniva dejanja, storjena na domači ladji ali domačem civilnem letalu med poletom ali na domačem vojaškem letalu*; razširjena občna seja vrhovnega sodišča

razširjanje -a s *glagolnik od razširjati*: razširjanje časnikov, časopisov, knjig, letakov; razširjanje pornografskih spisov (kaz.); razširjanje tiskanih stvari

razširjati -am nedov. *delati, da se s čim seznanijo, da kaj spozna veliko ljudi*: razširjati sovražni propagandni material (kaz.)

razširjevalec -lca [-yc-] m *kdor kaj razširja*: razširjevalec tiskanih stvari

razširjevalka -e [-yk-] ž *ženska oblika od razširjevalec*

raztelésiti -im dov. *preiskati truplo z rezanjem zaradi ugotovitve njegove zgradbe, bolezenskih sprememb, vzroka smrti*: raztelésiti truplo, zarodek

raztelésenje -a s *preiskava trupla z rezanjem zaradi ugotovitve njegove zgradbe, bolezenskih sprememb, vzroka smrti*: obvezno, sodno raztelésenje; raztelésenje trupla, zarodka

razteleševalec -lca [-yc-] m *kdor opravi raztelešenje*

raztolmáčiti -im dov. *razložiti, pojasniti*

raztovárjanje -a s **1.** *glagolnik od raztovarjati* (1): raztovarjanje blaga **2.** *glagolnik od raztovarjati* (2): raztovarjanje ladje, železniškega vagona

raztovárjati -am nedov. **1.** *spravljati kaj s prevoznega sredstva, sin. razkladati* (1): raztovarjati sadje **2.** *delati, da kaj ni več natovorjeno, sin. razkladati* (2): raztovarjati tovornjak

raztovorítev -tve ž *glagolnik od raztovoriti*: stroški raztovoritve

raztovóriti -im dov. **1.** *spraviti kaj s prevoznega sredstva, sin. razložiti* (1): raztovoriti vagonsko pošiljko **2.** *narediti, da kaj ni več natovorjeno, sin. razložiti* (2): raztovoriti vagon

raztovórjen -a -o: raztovorjena ladja; raztovorjeno žito

raztovórni -a -o prid. *ki se nanaša na raztovarjanje*: raztovorni rok razkladalni rok

raztrositi -trósim dov. *narediti, da kaj drobnega, majhnega pride na večjo površino, več mest*: raztrositi letake

razúm -a m *spodobnost spoznavanja in logične presoje*

razúmen -mna -o prid. *ki ima veliko razuma*: razumen človek **razúمني** -a -o prid. *ki je v skladu z razumom, s primernostjo*: razumni čas, dobiček, rok; razumni pogoji, stroški

razuméti -úmem dov. in nedov. *biti sposoben dojeti kaj*: razumeti pomen svojega (kaznivega) dejanja

razuméváanje -a s *glagolnik od razumeti*: (ne)pravilno razumevanje predpisov

razumljív -a -o prid. *ki se da razumeti*: razumljiva izjava volje

razúmnost -i ž *lastnost, značilnost razumnega človeka*: ravnati s potrebno razumnostjo

razúmski -a -o prid. *ki se nanaša na razum*: razumska sposobnost

razveljavítev -tve ž *razglasitev za neveljavno, nično*: delna, popolna razveljavitev; izredna razveljavitev *npr. izvršljive upravne odločbe*; razveljavitev dogovora, listine; razveljavitev kolkov *razvrednotenje kolkov*; razveljavitev oporoke, patenta, znamke, pogodbe, poslanskega mandata, predpisa, pravnega posla, pravnega razmerja, rzsodbe, sklepa, sodbe, upravne odločbe, vizuma, zakona, zakonske zveze

razveljavítiti -im dov. *razglasiti za neveljavno, nično*: razveljaviti izpodbijano odločbo; razveljaviti knjiženje (knjig.); razveljaviti že izdani vizum; razveljaviti opravljena izvršilna dejanja (izvrš. post.); razveljaviti sodbo; razveljaviti splošni akt družbenopolitične skupnosti; razveljaviti volitve

razveljavítveni -a -o prid. *ki se nanaša na razveljavitev*: razveljavitveni postopek (lat. iudicium rescindens) *stadij pri obnovi pravnega postopka, v katerem se obnova dovoli in razveljavi prejšnja odločba*; razveljavitveni razlog; razveljavitvena odločba; razveljavitvena sodba *sodba o razveljavitvi zakonske zveze ipd.*

razvéza -e ž *prenehanje pravnega razmerja*: razveza delovnega razmerja *med delavcem in nosilcem samostojnega osebnega dela*; razveza pogodbe; (ne)sporazumna razveza zakonske zveze; izreči razvezo zakonske zveze; izrek o razvezi

razvézanec -nca m *moški, katerega zakon je bil razvezan*

razvézanka -e ž *ženska oblika od razvezanec*

razvézati -véžem dov. *narediti, da preneha pravno razmerje*: razvezati delovno razmerje; razvezati pogodbo **razvézan** -a -o: razvezana zakonska zveza

razvezljív -a -o prid. *ki se da razvezati*: zakonska zveza je razvezljiva

razvezljívost -i ž *lastnost, značilnost razvezljivega*: razvezljivost pogodbe, zakonske zveze

razvézni -a -o prid. *ki se nanaša na razvezo*: raz-

vezni pogoj *pogoj, ob katerega uresničiti pravno razmerje preneha*; razvezni postopek; razvezni razlog *razlog, ki dokazuje nevzdržnost zakonske zveze*; razvezna pravda, tožba

razvíd -a m *namensko in sistematično spremljanje, vpisovanje podatkov o čem ali zbirka podatkov, sin. evidenca*: kazenski razvid o kazenskih obsdbah; razvid izobraževalnih organizacij; razvid raziskovalnih organizacij; razvid spričeval, ki jih nostrificirajo visokošolski zavodi; razvid začasnega prebivališča

razvíti -víjem dov. *spremeniti, navadno v popolnejšo, bolj dovršeno obliko*: razviti gospodarstvo **razvíti se** *postopno dobiti popolnejšo, bolj dovršeno obliko*: duševno se razviti **razvíti** -a -o: (manj) razvita območja

razvítnost -i ž *lastnost, značilnost razvitega*: duševna razvítnost mladolenika

razvíj -ója m *sprememba, navadno v popolnejšo, bolj dovršeno obliko*: dolgoročni, družbeni, gospodarski, regionalni razvoj; gospodarski in družbeni razvoj družbenopolitičnih skupnosti; razvoj mednarodnega sodelovanja, proizvajalnih sil; plan razvoja podjetja; Mednarodno združenje za razvoj (angl. International Development Association, krat. IDA)

razvíjni -a -o prid. *ki se nanaša na razvoj*: razvojni načrt družbenopolitične skupnosti; razvojna politika, stopnja

razvrednótenje -a s *znižanje ali odvzem vrednosti*: razvrednotenje denarja, valute; razvrednotenje kolkov

razvrednótití -ím dov. *znižati ali odvzeti vrednost* **razvrednótení** -a -o: razvrednoteni denar; razvrednotena znamka

razvrstítev -tve ž *določitev skupin glede na enake ali podobne lastnosti, sin. klasifikacija* (1): tipološka razvrstitev storilcev kaznivih dejanj; razvrstitev davčnih zavezancev, državnih dolgov; razvrstitev telesnih okvar v stopnje glede na težo *pri invalidskem zavarovanju*; razvrstitev vojaških uslužbencev v razrede; razvrstitev kontov (knjig.); razvrstitev obsojencev v zavode; *razvrstitev krajev po draginjskih razredih *sin. *razporeditev krajev po draginjskih razredih*; razvrstitev upokojencev po pokojninskih, uslužbencev po plačilnih razredih *do l. 1965*

razvrstítí -ím dov. *določiti skupine glede na enake ali podobne lastnosti*: razvrstiti zavarovance v kategorije invalidnosti

razžalítev -tve ž *povzročitev čustvene prizadetosti z nespoštljivim dejanjem, govorjenjem*: besedna razžalitev z besedo; dejanska razžalitev z *grdim dejanjem, ravnanjem, npr. z*

udarcem; izzvana razžalitev *povzročena z nedostojnim ali surovim ravnanjem oškodovanca*; kolektivna razžalitev *več oseb hkrati*; pismena, ustna razžalitev; simbolična razžalitev z *znamenji, gestami*; razžalitev posamezne osebe s kolektivno označbo; razžalitev na javnem shodu, na štiri oči; razžalitev po sredstvih javnega obveščanja; izreči, odpustiti, preklicati, vrniti razžalitev; tožiti zaradi razžalitve

razžalítí -žálím dov. z *nespoštljivim dejanjem, govorjenjem povzročiti čustveno prizadetost*: razžaliti koga z besedami, dejanji, gestami; razžaliti uradno osebo, ki opravlja uradno dejanje (kaz.)

razžáljenec -nca m *kdor je razžaljen*: razžaljenec vrne razžalitev

razžáljenka -e ž *ženska oblika od razžaljenec*

razžáljív -a -o prid. *ki žali*: razžaljiva oblika; razžaljive besede

rdéči -a -e prid. v zvezh: **1.** *Rdeči križ mednarodna humanitarna in socialno-zdravstvena organizacija*: društvo, organizacija Rdečega križa; uporaba in varstvo znamenja in imena Rdečega križa; Rdeči lev in sonce *Rdečemu križu sorodna organizacija v Iranu*; Rdeči polmesec *Rdečemu križu sorodna organizacija v ostalih islamskih državah* **2.** *rdeči stor-nopopravek vknjižbe z rdečilom* (knjig.); rdeča postavka *knjižbena postavka nasprotnega pomena* (knjig.); rdeče podčrtanje v zemljiški knjigi *znak izbrisa vknjižbe*

rèadaptácija -e ž *ponovna prilagoditev okolju*

reagirati -am dov. in nedov. *odzvati se na kaj*: reagirati na čutni dražljaj

reákcija -e ž *odziv na kaj*: gospodarska, politična, socialna reakcija; reakcija družbe zoper kriminaliteto

reakcijski -a -o prid., v zvezi: reakcijski čas *čas, ki ga kdo porabi, da reagira na čutni dražljaj*

reaktívácija -e ž *reaktiviranje*

reaktívíranec -nca m *kdor je spet v rednem delovnem razmerju*

reaktívíranje -a s **1.** *glagolnik od reaktivirati* (1): reaktiviranje upokojenca **2.** *glagolnik od reaktivirati* (2): reaktiviranje zavarovalne police

reaktívíratí -am dov. **1.** *ponovno aktivirati*: reaktivirati upokojenca **2.** *obnoviti*: reaktivirati zavarovanje

realítétní -a -o prid. *ki se nanaša na nepremičnine*: realitetna pisarna pisarna za promet z nepremičninami

realizacija

realizacija -e ž 1. izvršitev, izterjava: realizacija pogodbe, terjatve 2. prodaja, unovčenje: realizacija dolžnikovega premoženja, nepremičnin, proizvodnje, vrednostnih papirjev; fakturirana realizacija vrednost prodanih predmetov ali storitev po izdanih računih; unovčena realizacija izkupiček, dosežen za prodane proizvode ali storitve

realizacijski -a -o prid. ki se nanaša na realizacijo (2): realizacijska vrednost vrednost blaga, dosežena pri prodaji

realizirati -am dov. in nedov. dobiti, doseči: realizirati dohodek; realizirati menico doseči plačilo menice; realizirati obveznost doseči njeno izpolnitev; realizirati posojilo dobiti izplačano; realizirati stečajno maso unovčiti; realizirati terjatve izterjati

realni -a -o prid., v zvezi: realni davek a) davek na nepremičnine b) davek, ki upošteva le davčni predmet; realni del stvari telesni, predmetni del stvari, sin. fizični del stvari; realni dokaz listina, sledovi ipd.; realni kontrakt kontrakt, sklenjen šele z izročitvijo stvari, sin. realna pogodba; realni kredit kredit, ki je zavarovan na nepremičnini; realni osebni dohodek dohodek, ustrezen količini blaga, ki se zanj dobi; realni premoženjski davek davek na premoženje, katerega stopnja presega donosnost tega premoženja; realni proračun proračun, ki ga je mogoče uresničiti; realni sistem v upravi resorni sistem v upravi; realni statut pravila, ki veljajo za presojo pravnih lastnosti stvari in stvarnih pravic; realni stek kaznivih dejanj z več dejanji uresničeni znaki več kaznivih dejanj, za katera storilcu hkrati sodijo; realni zaslužek zaslužek, izmerjen s količino blaga, ki se zanj dobi; realna delitev stvari delitev stvari same, sin. fizična delitev stvari; realna injurijska dejanska razžalitev; realna instanca krajevna pristojnost organa po legi nepremičnine v določenem sodnem okolišju; realna obrt obrt, vezana na posest določene nepremičnine; realna pogodba gl. realni kontrakt; realna pravica npr. služnost, združena z gospodujočim zemljiščem; realna unija državna zveza, s katero sta združeni dve samostojni državi v en subjekt mednarodnega prava pod oblastjo enega državnega poglavarja, včasih tudi s skupnim vodenjem zunanjih zadev in oboroženih sil, npr. Avstro-Ogrska od l. 1867 do l. 1918; realna vrednost resnična, stvarna vrednost; realno breme periodične datjave in storitve vsakokratnega lastnika zemljišča tistemu, v čigar korist je

zemljišče na ta način obremenjeno, sin. stvarno breme; realno načelo načelo o uporabi jugoslovanske kazenske zakonodaje proti lastnemu državljanu ali tujcu za v tujini storjeno kaznivo dejanje, ki ogroža koristi države (kaz.), sin. varstveno načelo

reambulacija -e ž a) ponovni obhod, pregled ali izmera zemljišč b) popraviljanje načrta po takem obhodu: reambulacija mej, zemljiškega katastra

reasikuracija -e ž pozavarovanje

rebalans -a m ponovna uskladitev predvidenih prihodkov in odhodkov: rebalans proračuna

rebél -a m upornik

rebus sic stantibus [rɛbus sik stántibus] lat. (ob nespremenjenih razmerah, okoliščinah), v zvezi: klavzula rebus sic stantibus klavzula, po kateri pogodba velja, če se okoliščine bistveno in nepričakovano ne spremenijo, sin. pridržek nespremenjenih razmer

recenzènt -ènta m ocenjevalec, kritik

recenzija -e ž pismena ocena, kritična presoja znanstvenega ali umetniškega dela

recenzirati -am dov. in nedov. pismeno oceniti, kritično presoditi znanstveno ali umetniško delo

recépcija -e ž 1. prevzem, sprejetje: recepcija rimskega prava sprejem rimskega prava v pravo držav srednje in zahodne Evrope od 12. stol. 2. sprejem, npr. na poslaništvu 3. oddelek za sprejemanje gostov, strank, npr. v hotelu, bolnici ali pošlovni stavbi

recepís -a m potrdilo o prejemu, prevzemu: blagovni receptis; poštni receptis; skladiščni receptis pobotnica (2)

recés -a m rezultat pogajanj, pri katerih vsaj ena stranka kaj popusti; davčni reces stanovska potrditev davkov za več kot eno leto v 17. in 18. stol.; decenalni reces stanovska potrditev davkov za desetletno razdobje v 17. in 18. stol.

recesija -e ž 1. upadanje gospodarske dejavnosti 2. odstop terjatve cesionarja cedentu

recidíva -e ž povratek (2)

recidivist -a m povratnik (2)

recidívni -a -o prid. povratni: recidivni hudodelec povratni storilec kaznivega dejanja

recidívnost -i ž povratništvo

recipírati -am dov. in nedov. prevzeti: recipirati tuje pravo recipíran -a -o: recipirano pravo

reciprocitéta -e ž recipročnost

recipróčni -a -o prid. povezan s čim enakim, ustreznim kot povračilom: recipročni odnosi med državami; recipročna oprostitev od davščin; recipročna pogodba; recipročne določbe glede potnih listin ipd.; recipročno načelo na-

čelo, po katerem priznava država drugi državi ali njenim državljanom določene pravice, ugodnosti s pogojem, da jih tudi druga država priznava njej oziroma njenim državljanom

recipróčnost -i ž dejstvo, da je kaj povezano s čim enakim, ustreznim kot povračilom: dejanska recipročnost ki se opira na dejansko prakso; diplomatska recipročnost dogovorjena z meddržavnimi pogodbami; enostransko izjavljena recipročnost; formalna recipročnost ravnanje države s tujci kakor s svojimi državljani; materialna recipročnost; zakonska recipročnost določena z zakoni; načelo recipročnosti recipróčno načelo

recítiranje -a s umetniško podajanje pesniškega besedila: javno recitiranje avtorskega dela (av. pr.)

recognitio [rekognício] lat. prepoznava: recognitio oseb, stvari

réč -i ž stvar (1, 2)

réčni -a -o prid. ki se nanaša na reko: rečni promet, tok; rečna agencija agencija, ki posreduje prevoz blaga in ljudi po rekah; rečna ladja, nadzorstvena služba, plovba, struga; rečna naplavina; rečno korito; rečno brodarstvo rečna plovba; rečno obrežje, prezimovališče ladij, pristanišče

réd -a m 1. mir, disciplina (post.): red na naroku, obravnavi, pri dejanju postopka; motiti, ohraniti, vzdrževati red; opomniti koga na red 2. kar je določeno s predpisi, pravili: dimnikarski red; domski red; gozdni red predpis glede odkazovanja, sečnje in spravila gozdnih lesnih sortimentov; hišni red pravila o pravičah in dolžnostih stanovalcev, navadno v večstanovanjski hiši; nravni red; pašni red ki ureja pravice pašnih upravičencev; planšarski red ki se nanaša na gospodarstvo na planini; urbanistični red ki določa način urejanja posameznega območja, določenega v urbanističnem programu; red za gorske vodnike; red za šotorjenje; prekrški zoper javni red in mir ki jih določa zakon ali sploh dejanja, s katerimi se kako drugače rušijo družbena disciplina, javna morala in mir; kazniva dejanja zoper javni red in mir določena v kazenskem zakonu, npr. hudodelsko združevanje, nedovoljena posest orožja ali razstrelilnih snovi, nasilniško obnašanje; pridržek javnega reda (fr. ordre public) varovanje temeljnih načel domačega pravnega reda in domačih načel poštenja pred tujim pravom (mednar. zas. pr., pravd. post., izvrš. post.); vzpostaviti, obnoviti red 3. kar

rédčiti

je določeno z gospodarskimi, političnimi, pravnimi odnosi in družbeni skupnosti, sin. uređitev (4): demokratični, razdebeno-gospodarski red kapitalistični, socialistični red ipd.; pravni red celota pravnih pravil, vsebovanih v pravnih aktih, in pravnih razmerij, v katerih pravni subjekti ta pravila uresničujejo; ustavni red določen z ustavo 4. vrsta, zaporedje: dedni red zakonski vrstni red dedovanja, če ni oporoke; dnevni red → dnevni red; vrstni red poplačila upnikov (izvrš. post., stež. post.); odstopiti, zamenjati vrstni red (zemlj. knj.) 5. poimenovanje nekaterih zakonov: civilnopravdni, *izvršilni, *kazenskopravdni, *konkurzni red; malefični red zakon kazenskega prava in postopka za Ljubljano iz l. 1514 (pr. zg.); *mejnični, *notarski, *občinski, *obrtni, **odvetniški red; **opravilni red poslovnik; *poselski, *preklicni, *rudniški, **splošni sodni, *stavbni, *stečajni red; redi za deželna sodišča (pr. zg.) 6. časovni raspored obratovanja, prometa: obratovni red za žičnice ipd.; plovbni, prometni, vozni red; red letenja (letal) 7. visoko odlikovanje kot priznanje za državljanske, vojaške zasluge: red narodnega heroja; podeliti komu red; odlikovati koga z redom 8. v zvezi: cerkveni redovi ustanove posvečenega življenja, v katerih člani živijo po posebnih pravilih, navadno v skupnostih (kan.) 9. ocena pri izpitu, v spričevalu: pozitivni, negativni red; dajanje redov redovanje

redákcija -e ž 1. določitev, sestavljanje, urejanje besedila: redakcija pravilnika, uredbe, zakona; redakcija pogodbe, spisa; končna redakcija 2. uredništvo: redakcija časopisa, zbirke zakonov

redakcijski -a -o prid. 1. ki se nanaša na redakcijo (1): redakcijski odbor, popravek; redakcijska komisija; redakcijska napaka v besedilu zakona, predpisa; redakcijska obdelava spisa, članka; redakcijsko delo 2. ki se nanaša na redakcijo (2): redakcijski prostor

redáktor -ja m sestavljevalec, prirejevalec besedila: redaktor zakonskega osnutka

redáktorica -e ž ženska oblika od redaktor

redáktorski -a -o prid. ki se nanaša na redaktorje: redaktorsko delo

****redár** -ja m pripadnik redarstva do l. 1918

****redárski** -a -o prid. ki se nanaša na redarje ali redarstvo

****redárstvo** -a s organ, ki skrbi za javni red in mir do l. 1918

rédčiti -im nedov. delati kaj (bolj) redko: redčiti gozd narediti sestoj gozdnega drevja redkejši

redhibitórni -a -o prid. *ki se nanaša na vrnitev, vračilo*: redhibitorni ugovor; redhibitorni zahtevek *zahtev, da se razveljavi dvostranska obvezna pogodba zaradi napak blaga ali storitve in vzpostavi prejšnje stanje*; redhibitor-na tožba

redigiranje -a s redakcija (1)

redigirati -am dov. in nedov. *določiti, sestaviti, urediti besedilo*: redigirati osnutek zakona, sporazuma, pogodbe; redigirati predlog, prošnjo

rèdiskónt -a m reeskont

redítelj -a m kdor skrbi za red, npr. na shodu, prireditvi

redíteljica -e ž ženska oblika od reditelj

rédni -a -o prid. 1. *ki ima s splošno veljavnimi predpisi, pravili določen status, pravni položaj*: redni član akademije akademik najvišje stopnje; redni član društva; redni profesor univerzitetni predavatelj najvišje stopnje; redni študent študent, ki je redno vpisan, ni v službi in ne plačuje šolnine; redni poklic 2. *ki je v skladu s predpisi, načrti in je določen vnaprej ali se ponavlja ob določenem času*: redni delovni čas z zakonom določen polni delovni čas; redni dohodek, izdatek; redni finančni vir *ki je stalen*; redni letni dopust; redni občni zbor; redni pregled, proračun, rabat; redni diplomatski odnosi diplomatski odnosi, ki jih vzdržujejo stalne diplomatske misije; redna raba; redna letna skupščina društva ipd.; redna likvidacija podjetja likvidacija podjetja, ki ne izpolnjuje več z zakonom predpisanih pogojev za opravljanje svoje dejavnosti; redna vojska vojska, ki je stalno organizirana in označena po zahtevah mednarodnega prava; redno pravno sredstvo pravno sredstvo, ki je dovoljeno proti še ne pravno-močnim sodnim odločbam; redno sodišče sodišče, ki odloča predvsem v civilnih in kazenskih zadevah; redna prometna sredstva avtobus, vlak, ladja, letalo ipd.

rednica -e ž rejnica

rednik -a m rejnik

redovánje -a s vrednotenje znanja, vedenja v šoli, sin. ocenjevanje (3)

redováti -tjem nedov. in dov. vrednotiti znanje, vedenje v šoli, sin. ocenjevati (2)

redóvni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na red (1)*: redovna kazen kazen za nered oziroma za neredno obnašanje pri sodnih opravilih 2. *ki se nanaša na red (8)*: redovni predstojnik; redovna hiša, obljuba, skupnost, ustanova

redóvnica -e ž ženska oblika od redovnik

redóvnik -a m član cerkvenega reda

redóvniški -a -o prid. *ki se nanaša na cerkveni red ali na redovnike*: redovniška pravila (kan.)

redóvništvo -a s 1. redovniki 2. dejavnost redovnikov

reducírati -am dov. in nedov. *zmanjšati, skrajšati, znižati*: reducirati obresti; reducirati število delovnih mest

redúkcija -e ž *zmanjšanje, skrajšanje, znižanje*: redukcija družbene glavnice, imenske vrednosti delnic, taks, tarif; redukcija osebj

redukcijski -a -o prid. *ki se nanaša na redukcijo*: redukcijska vrednost police vrednost police z znižano zavarovalno vsoto (zav.)

rèeksekúcija -e ž nasprotna izvršba

rèekspedícija -e ž 1. vrnitev blaga 2. povratni transport brez prekladanja: reekspedicijska vagonške pošiljke

rèekspórt -a m izvoz uvoženega blaga v nepredelani obliki v tretjo državo: olajšave za reeksport

rèekspórtni -a -o prid. *ki se nanaša na reeksport*: reeksportni posel; reeksportna pošiljka

rèelékcija -e ž ponovna izvolitev, predpisana za določene funkcije: reelekcijski sodnikov

rèeskónt -a m 1. medbančni nakup, prodaja vrednostnih papirjev pred zapadlostjo z odbitkom obresti: reeskont menice 2. kredit Narodne banke poslovnih banki na podlagi njenih izvoznih kreditov

rèeskontíranje -a s reeskont (1)

rèeskontírati -am dov. in nedov. *kupiti, prodati nezapadli vrednostni papir z odbitkom obresti v medbančnem poslovanju*: reeskontirati menico

rèeskontni -a -o prid. *ki se nanaša na reeskont (1)*: reeskontni kredit; reeskontne obresti

refákcija -e ž 1. *znižanje cene ali popust za pokvarjeno ali manjvredno blago* 2. *popust v trgovini na debelo* 3. *popust, ki ga odobri železnica konec leta od plačanih tovarnin*: javna, skrita refakcija; vozniška refakcija; obračunati odobrene refakcije 4. *delno povračilo davščin, plačanih v prejšnjih fazah, pri izvozu*

refakturírati -am dov. in nedov., v zvezi: refakturirati embalažo vrniti jo za enako ceno dobavitelju

referát -a m 1. *pismeno ali ustno poročilo*: pripraviti, sestaviti, obrazložiti, predložiti referat 2. *organizacijska enota, npr. za določeno področje pri upravnem organu*: samostojni referat

referéndum -a m neposredno odločanje o pomembnem vprašanju z glasovanjem: zakonod-

dajni, fakultativni, obvezni, konzultativni, lokalni, občinski, republiški, zvezni referendum; referendum v družbenopolitični skupnosti, organizaciji združenega dela; razpis, izvedba, izid referenduma; razpisati, izvesti referendum

referènt -ènta m 1. *poročevalec* 2. *službeni naziv strokovnega sodelavca, ki samostojno vodi, opravlja delo, ki predstavlja določeno celoto*: davčni, pravni, upravni referent; višji referent; referent za pravne zadeve

referèntka -e ž ženska oblika od referent

referírati -am nedov. in dov. *poročati*: pismeno, ustno referirati

rèfinancíranje -a s, v zvezi: refinanciranje komercialnih kreditov *bančno kreditiranje izvoznikov, ki sami kreditirajo izvoz blaga*

reflácija -e ž *zmanjšanje po deflaciji povečane kupne moči denarja na prejšnjo kupno moč*

refléks -a m *nehöten odziv organizma na dražljaj*: meriti hitrost refleksa; obrambni refleks pri katerem se organizem z zelo hitrim gibom brani grozečih poškodb; pogojni refleks pridobljen odziv na dražljaj s sodelovanjem velikih možganov

refléksni -a -o prid. *ki se nanaša na refleks*: refleksno dejanje

refóрма -e ž 1. *zakonita sprememba v državi in pravi, s katero se načrtno izboljšuje, dopolnjuje ali spreminja državnopravna ureditev oziroma del te ureditve*: socialna, ustavna, valutna, volilna, zakonodajna reforma; reforma socialnega zavarovanja; izvajati, uvajati reformo 2. *odvzem dela zemlje lastniku in njeno dodelitev drugemu lastniku, da jo ta trajno obdeluje*: agrarna reforma; zemljiška reforma

reformácija -e ž *preureditev, sprememba*

reformácija in peius [péjus] -e --- ž, tudi **reformatio in peius** [reformáció in péjus] lat., v zvezi: prepoved reformacije in peius *prepoved spremembe odločbe a) v pritožnikovo škodo, če se je samo on pritožil* (pravd. post.) b) *v škodo obtoženca, če je bilo pravno sredstvo vloženo samo v njegovo korist* (kaz. post.)

reformácijski -a -o prid. *ki se nanaša na reformacijo*: reformacijski komisar občasni vladarjev organ za izvedbo reforme na terenu (pr. zg.)

reformatio in melius [reformáció in mélius] lat. *sprememba odločbe po uradni dolžnosti v obtoženčevo korist ob reševanju pravnega sredstva* (kaz. post.)

reformatórni -a -o prid. *spreminjajoči, spre-*

njevalni: reformatorna odločba druge instance; reformatorno pravno sredstvo

reformírati -am dov. in nedov. *preurediti, spremeniti*: reformirati družbo, pravo, tarifo **reformírani** -a -o: reformirani urbar (pr. zg.); reformirana zakonodaja

refundácija -e ž *povrnitev denarja, ki ga je kdo porabil, izplačal*: refundacija izplačanega denarja nadomestila za osebni dohodek (post.)

refundírati -am dov. in nedov. *povrniti denar, ki ga je kdo porabil, izplačal*: refundirati bolniške, potne stroške; refundirati znesek takse

regál -a m *vladarju pridržani vir dohodka* (pr. zg.): lovski, poštni, rudarski regal

regenerácija -e ž *obnova, pomladitev*: regeneracija gozdom

regènt -ènta m *kdor začasno opravlja dolžnosti monarha, če ta zaradi mladoletnosti, bolezni ali drugih razlogov ne more vladati*, sin. namestnik (4)

regèntski -a -o prid. *ki se nanaša na regenta*: regentski svet *začasni kolegijski organ, ki opravlja dolžnosti monarha, če ta zaradi mladoletnosti, bolezni ali drugih razlogov ne more vladati*, sin. namestništvo (1)

regést -a m *izvleček iz arhivskega dokumenta*

régija -e ž *zaključeno večje ozemlje, območje*: skupnost občin regije

régijski -a -o prid. *ki se nanaša na regijo*: regijski dogovor, sporazum; regijska skupnost **regimènt** -ènta m 1. *meddeželni monarhov organ, vlada, npr. notranjeavstrijska od l. 1493* (pr. zg.) 2. *vojaška enota* (pr. zg.)

regiónálni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na regijo*: regionalni gospodarski načrt, razvoj, sistem uprave, zavod, zdravstveni center; regionalna cesta *cesta, ki veže gospodarska območja republike ali je zanj posebnega pomena*; regionalno prostorsko planiranje; regionalno urbano središče 2. *ki se nanaša na območje več držav*: regionalni dogovor, sporazum; regionalna konvencija, zveza; regionalne organizacije

regíster -tra m 1. *uradni seznam, ki daje vpisanemu določen pravni položaj*: sodni register *ki ga vodi sodišče in se vanj vpisujejo podjetja, banke, zavarovalnice, zadruga*; *trgovinski register *za vpis trgovcev in trgovinskih družb*; *zadružni register za vpis zadrug*; register društev; register obratovalnic samostojnih obrtnikov; register političnih organizacij *za vpis političnih strank v občinah* 2. *uradni seznam z določenimi podatki, namenjen evidenci*: abecedni register vpisov v matično

knjigo; patentni register *javna knjiga za vpis s patentom zavarovanih izumov*; protestni register *ki ga vodi sodišče o opravljenih protestih po meničnem in čekovnem pravu*; register lovskih družin, mednarodnih vozniških dovoljenj; register nepremičnih spomenikov in znamenitosti; register premičnih predmetov naravne in kulturne dediščine; register podjetij v tujini; register pogodb o delovnem razmerju *med delavcem in nosilcem samostojnega osebnega dela*; register psov; register stalnega prebivalstva; register terminskih poslov *sklenjenih na deviznem trgu*; register voznikov motornih vozil; register vozniških izpitov, izdanih delovnih knjižic; register zavarovanih modelov, vzorcev, znamk, označb porekla proizvodov; vpis v register; priglasi-
teve za vpis v register; voditi, pregledati register; vpisati v register; izbrisati iz registra 3. v zvezah: Jugoslovanski ladijski register (krat. Jugoregister) *zavod, ki izvršuje določena javna pooblastila, ugotavlja plovno sposobnost in opravlja klasifikacijo morskih ladij in plovil notranje plovbe*; Jugoslovanski letalski register *javna knjiga, v katero se vpisujejo podatki o identiteti letala, imetniku pravice razpolaganja oziroma o lastniku letala, zakupu letala ipd.* 4. kazalo v knjigah

registracija -e ž 1. vpis v register: deklarativna registracija *ki ima samo evidenčni pomen*; konstitutivna registracija *ki pomeni ustanovitve stvarne pravice*; začasna registracija *vozil za tujce*; registracija družstva, letala, motornega in priklopnega vozila, mednarodne pogodbe, orožja, podjetja, prstnih odtisov; mednarodna registracija vzorcev, modelov, znamk; registracija voznih redov za prevoz potnikov *v mednarodnem prometu*; postopek za registracijo; pristojbina za registracijo; potrdilo o začasni registraciji 2. *registrirska številka*: motorno vozilo tujce registracije

registracijski -a -o prid. *ki se nanaša na registracijo (1)*: registracijski list za vozilo; registracijsko območje *za katero se vodi evidenca registriranih motornih vozil*

registratúra -e ž 1. *prostor, kjer se hranijo spisi*: sodna registratura; hraniti spise v registraturi; oddati spise v registraturo 2. *spisi*

registratúrni -a -o prid. *ki se nanaša na registraturo (1)*: registraturno gradivo *izvirno in reproducirano gradivo ter evidenca o vsem gradivu, ki nastane pri delu organov in organizacij in se hrani, dokler je to pomembno za njihovo tekoče delo*

registriranje -a s *glagolnik od registrirati*

registrirati -am dov. in nedov. *vpisati v register*: registrirati konvencijo, *trgovinsko firmo, učno pogodbo **registriran** -a -o: registriran poklic *imetnika obrti ipd.*; registriran patent, vzorec, žig; registrirana dejavnost, prtljaga; registrirano vozilo **registrirani** -a -o: registrirana zadruga *z neomejenim jamstvom* (okrajš. r. z. z. n. j.); registrirana zadruga *z neomejeno zavezo* (okrajš. r. z. z. n. z.); registrirana zadruga *z omejenim jamstvom* (okrajš. r. z. z. o. j.); registrirana zadruga *z omejeno zavezo* (okrajš. r. z. z. o. z.)

registrski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na register ali registriranje*: registrski list *del registrskega vložka*; registrski organ *organ, ki opravlja registracijo*; registrski postopek; registrski vložek *enota sodnega registra iz enega ali več listov z rubrikami*; registrska številka *na motornem vozilu*; registrska prostornina *ladje ladijska prostornina, izražena v registrskih tonah, sin. tonaža (1)*; registrska tablica *prometna označba registriranega motornega vozila*; registrsko sodišče *sodišče, ki vodi sodni register 2.* v zvezi: registrska tona *merska enota za merjenje prostornine morskih ali rečnih ladij (2,8315 m³)*

regrés -a m 1. *pravica do povračila denarnega zneska, ki ga je kdo plačal za drugega*: izbirni regres *pri katerem menični upnik zahteva regres od kateregakoli izmed subsidiarnih meničnih zavezancev*; izmenični regres *izmenoma od enega ali drugega ali od vseh ali od več meničnih zavezancev skupaj*; menični regres *pravica izpolnitelja menične obveznosti, da od drugih zavezancev zahteva povračilo*; predčasni regres *zaradi trasatovega stečaja ipd.*; vrstni regres *ki je vezan na vrsto indosantov*; regres *za varnost zaradi neakceptiranja menice ali negotovosti njenega plačila* (men.); regres *imetnika zastavnice v odnosu do prednikov, če imetnik ni dosegel popolnega plačila s prodajo zastavljenega blaga (skladiščna pogodba)*; regres *organizatorja potovanja v odnosu do odgovornega za škodo, če je organizator povrnil potniku škodo*; regres *poroka plačnika v odnosu do glavnega dolžnika*; regres *solidarnega dolžnika plačnika v odnosu do drugih solidarnih dolžnikov*; regres *soporoka plačnika v odnosu do drugih soporokov*; regresi *med izvajalcem, projektantom, kooperantom za škodo, nastalo pri izvajanju del po gradbeni pogodbi*; ohraniti, omogočiti, uveljavljati, zahtevati, izgubiti regres 2. *(delno)*

povračilo ali nadomestilo, ki ga daje družbenopolitična skupnost za proizvodjalne, prevozne stroške: regres *pri nakupu semen, umetnih gnojil*; dajati, zahtevati regres

regresant -a m *regresni upravičenec*

regresát -a m *regresni zavezanec*

regresija -e ž *zmanjšanje, zmanjševanje*: regresija cen *za prevoz blaga enakomerno, za določen odstotek, zmanjševanje železniške voznine na daljših relacijah*; regresija *obdavčenja manjšanje davčne stopnje ob večanju davčne osnove*

regresirati -am nedov. in dov. 1. *dajati regres*: regresirati nakup semen 2. *uveljavljati regres*: zavarovalnica *regresira odškodnino od povzročitelja nesreče zahteva povrnitev izplačane odškodnine na podlagi regresa*

regresivni -a -o prid. *ki se postopno zmanjšuje*: regresivna davščinska stopnja

regresni -a -o prid. *ki se nanaša na regres*: regresni upnik; regresni upravičenec *oseba, ki zahteva regres*; regresni zavezanec *oseba, od katere se terjaja regres*; regresni zahtevek *zahtevke zavarovalnice proti povzročitelju škode ali njegovemu zavarovalcu ipd.*; regresni znesek; regresna obveznost, pravica; regresna reparacija *reparacija soporoku, ki je plačal ves dolg ipd.*; regresna terjatev, tožba, vsota

regulacija -e ž 1. *glagolnik od regulirati (1)*: regulacija *mej, mest, vodnih tokov 2. določanje pravil česa, urejanje*: davčna in urbarialna regulacija 1. *1786 uzakonjen način usklajene odmere davkov in dajatev po oceni zemljiškega donosa* (pr. zg.); *servitutna regulacija odkup in uravnavanje pašnih in gozdnih služnosti na zemlji nekdanjih zemljiških gospodov, pri kateri je bil po l. 1853 del zemljišč razbremenjen, drugi del pa so dobili prejšnji upravičenci kot odškodnino za odpravo služnosti* (pr. zg.)

regulacijski -a -o prid. *ki se nanaša na regulacijo (1)*: regulacijski načrt; regulacijsko območje; regulacijska dela

regulárni -a -o prid. 1. *redni*: regularna vojska 2. v zvezi: *regularni postopek postopek, ki je predpisan z zakonom*

regulativ -a m *kar kaj ureja, določa*: **akcijski regulativ *delniški predpis, pravilnik*

regulativni -a -o prid. *urejevalni*: regulativni predpis

reguliranje -a s *uravnavanje, urejanje*: reguliranje *delovne dobe, izvoza, uvoza, državnih obveznosti, prejemkov*

regulirati -am nedov. in dov. 1. *urejati, izravnavati*

ti kaj, da ne dela škode, ne moti prizadetih: regulirati *reko 2. uravnavati, usklajevati*: regulirati cene, obmejni promet, plačilni promet, trgovino 3. *določati pravila česa, urejati*: regulirati *pravni postopek*; regulirati *z zakonom reguliran* -a -o: reguliran izvoz, uvoz; regulirano gospodarstvo

rehabilitacija -e ž 1. a) *izbris obsodbe s fikcijo neobsojenosti* (kz 1929 in 1951) b) *prenehanje pravnih posledic obsodbe brez fikcije neobsojenosti* (kz 1959 in SFRJ 1976); sodna rehabilitacija *z odločbo*; zakonska rehabilitacija; rehabilitacija *po milosti z amnestijo, pomilostitvijo ipd.*; rehabilitacija *po zakonu 2. s sodno objavo v tisku ali s sporočilom delovni, družbeni ali drugi organizaciji izkazana nedolžnost neupravičeno priprtega ali obsojenega 3. ponovna usposobitev telesno, duševno prizadetega za samostojno življenje in delo*: medicinska rehabilitacija; poklicna rehabilitacija; rehabilitacija invalidov

rehabilitacijski -a -o prid. *ki se nanaša na rehabilitacijo*: rehabilitacijski postopek, rok

rehabilitiranec -nca m *kdor je rehabilitiran*

rehabilitiranka -e ž *ženska oblika od rehabilitiranec*

rehabilitirati -am dov. in nedov. 1. *po prestani kazni priznati obsojenemu enake pravice, kot jih imajo drugi občani, razen tistih, ki so mu omejene zaradi izrečenega varnostnega ukrepa ali zaradi pravnih posledic obsodbe*: rehabilitirati *obsojenca 2. ponovno usposobiti telesno, duševno prizadetega za samostojno življenje in delo*: rehabilitirati *invalida rehabilitiran* -a -o: rehabilitiran obsojenec, invalid

reimpórt -a m *ponovni uvoz izvoženega blaga*

reimportirati -am dov. in nedov. *ponovno uvoziti izvoženo blago*: reimportirati *blago*

reinkorporacija -e ž *ponovna pripojitev*: reinkorporacija *ozemlja matični deželi, državi*

reintegracija -e ž 1. *vzpostavitev, vrnitev*: reintegracija *kršene pravice, izgubljenega državljanstva 2. ponovna vključitev v družbo*: reintegracija *obsojenca*

reinvesticija -e ž *investicija ustvarjenega dohodka, sin. zopetna investicija*

reipersekutórni -a -o prid., v zvezi: *reipersekutorna tožba tožba za vrnitev protipravno prisvojenega stvari* (rim. pr.)

reivindikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na reivindikacijo*: reivindikacijska pravda, tožba

réja -e ž **1.** vzreja živali: reja živine **2.** rejništvo
rejênc -nca m otrok v rejništvu
rejênka -e ž ženska oblika od *rejenc*
rejníca -e ž ženska oblika od *rejnik*
rejník -a m kdor za plačilo vzame v popolno oskrbo tujega otroka: odgovornost, socialno zavarovanje, uradno nadzorstvo rejnikov
rejnína -e ž povračilo materialnih stroškov za oskrbo otroka v rejništvu in plačilo za rejnično oziroma rejnikovo delo
rejníški -a -o prid. ki se nanaša na rejnike ali rejništvo: rejniški stroški; rejniška družina; rejniška pogodba *pogodba, sklenjena med rejnikom in organom občinske skupnosti socialnega skrbstva*; rejniško razmerje
rejništvo -a s oskrba in vzgoja otroka pri osebah, ki niso njegovi starši: rejništvo kot samostojna poklicna dejavnost; oddaja otroka v rejništvo; pogodba o rejništvu; prenehanje rejništva
réjski -a -o prid. ki se nanaša na vzrejo živali: rejski okoliš; rejsko središče
rèk réka m, v zvezi: pravni rek *pravni pregovor*
réka -e ž večja, v strugi tekoča voda: mednarodna reka ki teče skozi več držav ali jih deli; (ne)plovna, (ne)splavna, (ob)mejna reka; izvir, izliv, pritok, rokav, sotočje, struga, tok reke; regulirati reko
rekapitulácija -e ž skrajšana ponovitev bistvene, povzetek, pregled: *rekapitulacija aktiv in pasiv* (knjig.); *rekapitulacija dogodka*
rekapitulácijski -a -o prid. ki se nanaša na *rekapitulacijo*: *rekapitulacijski pregled, seznam*
rekláma -e ž javno opozarjanje na kaj, navadno z navajanjem dobrih lastnosti, z namenom pridobiti kupce, obiskovalce: komercialna, lažna, nelojalna, pretirana reklama; svetlobna reklama; izdatki za reklamo; delati reklamo
reklamácija -e ž prijava, pritožba, sporočilo proizvajalcu, trgovcu, izvajalcu, da izdelek, storitev nima zaželenih lastnosti, in zahteva za odpravo napak: (ne)pravočasna reklamacija; (ne)upravičena reklamacija ki ni utemeljena; pismena, ustna reklamacija; vložiti, sprejeti, rešiti reklamacijo; sklepati o reklamacijah
reklamácijski -a -o prid. ki se nanaša na reklamacijo: reklamacijski dopis, rok, zahtevek; reklamacijska doba, pravica, vloga, zadeva
reklamánt -a m kdor reklamira, se pritoži
reklamírati¹ -am dov. in nedov. **1.** prijaviti, pritožiti se, sporočiti proizvajalcu, trgovcu, izvajalcu, da izdelek, storitev nima zaželenih lastnosti, in zahtevati odpravo napak: reklamirati

rati napake v prevzetem blagu, izvršenem delu **2.** zahtevati izpolnitev dogovorjene obveznosti: reklamirati odgovor, pošiljko

reklamírati² -am nedov. in dov. javno opozarjati na kaj, navadno z navajanjem dobrih lastnosti, z namenom pridobiti kupce, obiskovalce
reklámni -a -o prid. ki se nanaša na reklamo: reklamni napis, oglas; reklamni stroški; reklamna cena *cena, ki je znižana iz reklamnih namenov*; reklamna deska, objava; reklamno darilo; reklamno podjetje
reklasácija -e ž resocializacija
rekomándirati -am dov. in nedov. poslati priporočeno **rekomándirani** -a -o: rekomandirana poštna pošiljka
rekonstruirati -am dov. in nedov. **1.** prenoviti: rekonstruirati cesto, tovarno **2.** spremeniti sestavo, sin. *preosnovati*: rekonstruirati vlado **3.** obnoviti: rekonstruirati izgubljen, poškodovan ali uničen uradni spis; rekonstruirati dogodek *ponoviti dejanje ali situacijo v razmerah, kar se da najbolj podobnih tistim, v katerih je potekal dogodek* (post.)
rekonstrúkcija -e ž **1.** sprememba sestave: konstrukcija vlade **2.** obnova: opraviti konstrukcijo dogodka
rekonstrukcijski -a -o prid. ki se nanaša na *rekonstrukcijo* (**2**): rekonstrukcijski postopek
rekreácija -e ž dejavnost, s katero se človek telesno, duševno sprosti in okrepi: letni prispevek za rekreacijo; sklad za rekreacijo
rekriminácija -e ž odgovor na obdolžitev z nasprotno obdolžitvijo: medsebojne rekriminacije obdolžencev (post.)
rekrút -a m nabornik
rekrutiranje -a s nabor
rékta (lat. *recta naravnost*) neskl. prid., v zvezah: rekta ček *neprenosni imenski ček*; rekta vrednostni papir *neprenosljiv imenski vrednostni papir*; rekta klavzula *klavzula, po kateri se plača le določeni osebi in vrednostni papir ni prenosljiv z indosamentom na drugo osebo*; rekta menica *ki ni prenosljiva z indosamentom*
rektificírati -am dov. popraviti, urediti **rektificírani** -a -o: rektificirani dominikalni akti *glede podložniških obveznosti* (pr. zg.)
rektifikácija -e ž poprava, ureditev: davčna rektifikacija (pr. zg.)
rektifikácijski -a -o prid. ki se nanaša na rektifikacijo: rektifikacijski postopek
réktor -ja m **1.** predstavnik in zastopnik visoke šole: rektor univerze **2.** duhovnik, ki oskrbuje cerkev, ki ni župnijska, kapiteljska ali vezana s samostanom (kan.)

rektorát -a m **1.** rektorska funkcija **2.** urad rektorja (**1**)
rektorátski -a -o prid. ki se nanaša na rektorat (**1, 2**): rektorska pisarna
rekuperátor -ja m sodnik v starem Rimu, pristojen za spore med Rimljani in Nerimljani: senat rekuperatorjev
***rekurênt** -ênta m kdor vložil *rekurz*
***rekurêntka** -e ž ženska oblika od *rekurent*
***rekurírati** -am dov. in nedov. vložiti *rekurz*
***rekúrz** -a m pritožba *zoper sklep* (pravd. post.): (ne)dopustni, (ne)dovoljeni *rekurz*; posebni, samostojni *rekurz*; revizijski *rekurz pritožba zoper sklep sodišča druge stopnje*
***rekúrzni** -a -o prid. *pritožbeni*: *rekurzni rok, spis*; *rekurzno sodišče*
rekvirírati -am dov. in nedov. **1.** odvzeti *proti odškodnini premoženju stvari, ki so last občanov ali civilnih pravnih oseb, zaradi zadovoljitve splošnih potreb, zlasti v vojnem stanju ali ob elementarnih nesrečah* **2.** zaprositi *drug urad za spise, npr. zaradi vpogleda*: *rekvirirati spise*
rekvirírani -a -o: odškodnina za *rekvirirane stvari*
rekvizícija -e ž **1.** glagolnik od *rekvirirati* (**1**): komisija, odredba za *rekvizicijo*; potrdilo, poročilo o *rekviziciji*; pomoč sovražniku pri *rekviziciji* (kaz.); odrediti, izvesti, opraviti *rekvizicijo* **2.** glagolnik od *rekvirirati* (**2**)
rekvizicijski -a -o prid. ki se nanaša na *rekvizicijo* (**1**): *rekvizicijski postopek*; *rekvizicijska komisija, odredba, odškodnina*; *rekvizicijsko potrdilo*
relácija -e ž **1.** razmerje: *valutna relacija razmerje med dvema ali več valutami* **2.** razdalja, progá: *avtobusna, ladijska, letalska, železniška relacija*
relatívni -a -o prid. ki je odvisen od določenega dejstva, *okolščin*: *relativni trgovinski posli, posli, ki postanejo trgovinski šele, če se izvršujejo obrtoma*; *relativna kršitev procesualnih predpisov kršitev, ki vpliva ali lahko vpliva na zakonitost in pravičnost sodbe*; *relativna pravica pravica, ki jo je mogoče uveljavljati samo zoper vnaprej določen pravni subjekt*; *relativna večina najvišje število glasov, ki ga dobi npr. eden izmed več kandidatov ali eden izmed več predlogov; relativna gozdna tla gozdna tla, ki so primerna tudi za drugo vrsto kmetijske kulture*
relatívno prisl. relativno nesposobna *priča priča, ki priča v postopku, ko gre za državno tajnost, poklicno skrivnost*
releagácija -e ž izključitev študenta z visoke šole
relevánten -tna -o prid. *pomemben, odločilen*: *pravno relevantne okoliščine ali dejstva*

relevántnost -i ž *pomembnost, odločilnost*: *pravna relevantnost*
religija -e ž *zavest o obstoju boga, nadnaravnih sil, sin. vera* (**2**)
relombardiranje -a s *zastavljanje že zastavljenih vrednostnih papirjev drugi banki*
relombárdni -a -o prid. ki se nanaša na *relombardiranje*: *relombardni kredit, ki je zavarovan z relombardiranjem*
reluícija -e ž *odkup od kake obveznosti*: *reluicija tlake* (pr. zg.)
relútum -a m *nadomestilo v denarju namesto datjave v naturalijah, sin. denarni ekvivalent, sin. denarno nadomestilo*
remanénca -e ž *deželnoknežje premoženje in dohodki od njega* (pr. zg.)
rembúrzni -a -o prid., v zvezah: *remburzni kredit, s katerim se financira čezmorska trgovina, pri čemer uvoznikova banka zaradi financiranja posla akceptira menico proti prenosu dokumentov (nakladnice)*; *remburzni posel pravni posel v čezmorski trgovini, financiran z remburznim kreditom*
remédij -a m **1.** pravni pripomoček **2.** *toleranca razlike med predpisano in dopustno najmanjšo težo kovanca*
remítent -ênta m *prvi upravičenec iz menice, čeka, nakaznice*: *določiti samega sebe za remitenta*
remítirati -am dov. **1.** *odposlati menico zaradi plačila obveznosti* **2.** *vrniti zadevo organu nižje stopnje, da nanovo odloča*
remonstratívni -a -o prid., v zvezi: *remonstrativno pravno sredstvo ugovor, opozorilo, ki ga rešuje isti organ, ki je izdal odločbo*
remónt -a m *pregled, popravilo strojev, naprav*
remóntni -a -o prid., v zvezi: *remontno podjetje podjetje, ki opravlja remont*
remorkáza -e ž *remorkiranje*
remorkiranje -a s *vleka, potiskanje*: *pogodba o remorkiranju pogodba, s katero se ladjar vlačilca oziroma potiskača zavezuje od vleči oziroma potisniti drugo ladjo do določenega kraja za plačilo vlečnine*
remplacement -a [ramplasmá] m, fr. *uvoz blaga, vezan na izvoz*
remunerácija -e ž *nagrada, plačilo*
remuneratórni -a -o prid. ki se nanaša na *remuneracijo*: *remuneratomo darilo nagradno darilo*
rénta -e ž **1.** *stalni dohodek od premoženja, kapitala ali tujega dela, ki ne zahteva od uživalca niti dela niti nasprotne datjave*: *diferencialna renta različno visoka zemljiška renta, npr. zaradi lege, kakovosti zemljišča, vlo-*

ženega kapitala; fevdalna renta tlaka, dajave v pridelkih in denarju (pr. zg.); hišna renta donos od hiše; imenjska renta dohodki zemljiškega gospoda od podložnikov (pr. zg.); kapitalna renta donos od kapitala v ožjem pomenu, npr. od državnih vrednostnih papirjev; zemljiška renta presežni produkt, ki ga dobi zemljiški lastnik, ki da zemljo v zakup, v obliki dela ali denarja; odprava rent; davek na rente 2. *stalni dohodek na podlagi rodbinskega razmerja ali socialnega zavarovanja; bolniška, dosmrtna, nezgodna, starostna, vdovska renta; pridobiti pravico do rente; odmeriti, priznati, prejemati, uživati, ustaviti rento 3. denarna odškodnina v primeru smrti, telesne poškodbe ali okvare zdravja: dosmrtna renta; renta za določen čas; zavarovanje rente; kapitalizirati rento; odmeriti, povečati, zmanjšati, odpraviti rento 4. občasni prejemki v denarju ali naturalijah na podlagi preživninske pogodbe, zavarovalne pogodbe, oporoke: časovna, dosmrtna renta; renta za preživljanje; uživalec rente; zavarovanje rente; izplačevati, priznati, zajamčiti rento 5. v zvezi: večna renta pri kateri se dolžnik zaveže le za plačevanje obresti

rentabilen -lna -o prid. ki prinaša dobiček, korist: rentabilno podjetje

rentabilnost -i ž lastnost, značilnost rentabilnega: gospodarska rentabilnost; rentabilnost vložene glavnice

rentabilnostni -a -o prid., v zvezi: rentabilnostni račun ugotavljanje razmerja med dobičkom in vloženimi sredstvi

rentni -a -o prid. ki se nanaša na rento: rentna pogodba pogodba o občnih prejemkih v denarju ali naravi na podlagi odškodninskega, preživninskega ali zavarovalnega razmerja ali oporoke; rentno posojilo posojilo, pri katerem dobi upnik le obresti, vračilo glavnice ni dogovorjeno; rentno zavarovanje zavarovanje določene rente; odmerjanje rentnih dajatev

rentnica -e ž ženska oblika od rentnik

rentnik -a m kdor prejema rento

***rentnina** -e ž davek od rentnih dohodkov, dogovorjenih obresti ali rente: dohodek, zavezan renti

reorganizacija -e ž nova, drugačna ureditev, organizacija, preureditev: reorganizacija državne uprave, občin, sodstva

reorganizacijski -a -o prid. ki se nanaša na reorganizacijo: reorganizacijski ukrepi

reorganizirati -am dov. in nedov. nanovo, druga-

če urediti, organizirati, preurediti: reorganizirati državo, gospodarstvo, upravo

répar -ja m kovanec za štiri krajcarje (pr. zg.)

reparacija -e ž 1. povračilo škode, odškodnina: denarna reparacija za (ne)premoženjsko škodo ipd.; jamčevalna reparacija ki se plača, ker manjka v izpolnitveni pogodbi pogojena ali zakonita kakovost izročene stvari; regresna reparacija soporoku, ki je plačal ves dolg ipd.; verzijska reparacija dobljena z lastnim trudom in na lastne stroške brez poslovskega namena, a v korist druge osebe; plačilo reparacij; plačevati reparacije 2. odškodnina, dolgovana zaradi kršitve mednarodne obveznosti: vojne reparacije dajatev, ki se naloži pripadnikom okupirane ali premagane države, sin. vojna odškodnina; moratorij reparacij odložitev njihovega plačevanja; naložiti reparacije

reparacijski -a -o prid. ki se nanaša na reparacijo: reparacijski dolg, dolžnik, sklad, zahtev, zavezanec; reparacijska dajatev, komisija, obveznost, terjatev; reparacijsko blago; reparacijsko pravo pravo, ki ureja kondicije, gestije, verzije; ustaviti reparacijska plačila

reparatorni -a -o prid., v zvezi: reparatorna sankcija sankcija, ki zavezuje storilca poravnati povzročeno škodo (kaz.)

reparticija -e ž sorazmerna (po)razdelitev: repartacija davkov, dolgov, kontingenta, plačil, stroškov

reparticijski -a -o prid. ki se nanaša na repartacijo: reparticijski davek, postopek, sklad

repartirati -am dov. sorazmerno (po)razdeliti: repartirati davke

repatricija -e ž 1. uradno odrejena ali izvedena vrnitev razseljenih oseb, prisilno odvedenih delavcev in internirancev, vojnih ujetnikov v njihovo domovino: konvencija o repatriaciji 2. uradno odrejena ali izvedena vrnitev predmetov v domačo državo: repatriacija arhivov, umetniških del 3. ponovni sprejem nekdanjih državljanov v državljanstvo: konvencija o repatriaciji

repatriacijski -a -o prid. ki se nanaša na repatriacijo: repatriacijska komisija, služba

repatriiranec -nca m kdor je repatriiran

repatriiranka -e ž ženska oblika od repatriiranec

repatriirati -am dov. in nedov. 1. uradno odrediti ali izvesti vrnitev razseljenih oseb, prisilno odvedenih delavcev in internirancev, vojnih ujetnikov v njihovo domovino: repatriirati vojne ujetnike 2. uradno odrediti ali izvesti vrnitev predmetov v domačo državo: repatriira-

ti arhivsko gradivo repatriirani -a -o: repatriirana oseba

repertorij -a m seznam, kazalo: krajevni repertorij; repertorij odločb, pravnih predpisov

repetitorij -a m 1. zgoščen priročnik za ponavljanje učne snovi 2. utrjevanje predavane snovi

replicirati -am dov. in nedov. odgovoriti na govor ali na navedbe procesnega nasprotnika

replika -e ž odgovor, npr. javnega tožilca, na obrambni govor (kaz. post.) ali tožnika na toženčev (od)govor (pravd. post.)

repórt -a m 1. a) prenos zneska v poslovnih knjigah b) preneseni znesek 2. reportni posel 3. zvišanje tečaja pri povratni prodaji vrednostnih papirjev

repórtni -a -o prid. ki se nanaša na report: reportni posel prodaja vrednostnega papirja drugemu (banki) z obveznostjo povratnega kupa ob določenem poznejšem terminu po istem tečaju za plačilo provizije

represáljija -e ž, nav. mn. protipravno povračilno dejanje države kot odgovor na (prejšnje) protipravno dejanje druge države, npr. izgon tujih državljanov, zaplemba stvari (međnar. pr.), prim. retorizija (2): vojne represalije

represáljijski -a -o prid. ki se nanaša na represalije: represalijijski arest zapor dolžnika ali kateragakoli njegovega someščana v civilnem postopku (pr. zg.)

represija -e ž 1. uporaba prisilnih ukrepov, sredstev za odpravljanje, onemogočanje kake dejavnosti, kakega stanja 2. ukrepi za preprečevanje in kaznovanje dejanj, ki so določena kot kazniva: kazenska represija kaznovanje; kazenskopravna represija določitev človekovega dejanja za kaznivo in predpis kazenske sankcije 3. ukrepi za odpravo ali zmanjšanje nastale škode (zav.)

represivni -a -o prid. 1. ki se nanaša na represijo (1): represivni državni aparat, ukrep; represivno delovanje države 2. ki se nanaša na represijo (2): represivni učinek kazni; represivno pravno varstvo ukrepi, ki sledijo že nastali kršitvi 3. ki se nanaša na represijo (3): represivni ukrepi v zavarovalstvu

reprezentácija -e ž predstavljanje, zastopanje: pravica reprezentacije predsednika republike ipd., da predstavlja državo doma in v tujini

reprezentacijski -a -o prid. 1. ki se nanaša na reprezentacijo: reprezentacijski organ organ, ki koga predstavlja 2. v zvezi: reprezentacijska pravica pravica potomca, da deduje delež prednika, če ta sam iz kateregakoli vzroka ne deduje, sin. vstopna pravica

reprezentánca -e ž 1. predstavljanje, zastopanje in z njima povezani stroški 2. vladni organ v deželi (pr. zg.)

reprezentánčni -a -o prid. 1. ki se nanaša na reprezentanco (1): reprezentančni sklad; reprezentančni objekti zgradbe, ki se uporabljajo npr. ob uradnih obiskih vodij tujih držav; reprezentančni stroški 2. v zvezi: reprezentančna odgovornost hišnega gospodarja odgovornost za škodo, ki jo napravi član njegovega doma (pr. zg.)

reprezentánt -a m predstavnik, zastopnik: reprezentant državne oblasti, podjetja

reprezentatívni -a -o prid. predstavniki, zastopniški: reprezentativni mandat mandat, pri katerem izvoljeni občan ni vezan na navodila svojih volivcev; reprezentativni organ; reprezentativna demokracija oblika državne ureditve, pri kateri državljani izvršujejo oblast po svojih veljavnih predstavnih

reprezentírati -am nedov. predstavljati, zastopati: reprezentirati državo

reprobácija -e ž odklonitev, zavrnitev: reprobacija kandidata pri izpitu

reprobírati -am dov. in nedov. odkloniti, zavrniti: reprobirati disertacijo

reproducírati -am dov. in nedov. 1. narediti posnetek česa, razmnožiti: reproducirati avtorsko delo 2. prikazovati, predvajati: reproducirati glasbo

reprodukcija -e ž 1. obnavljanje proizvodnje: enostavna reprodukcija ki ostaja v nespremenjenem obsegu; razširjena reprodukcija osnovnih in obratnih sredstev v povečanem obsegu; stroški za reprodukcijo 2. glagolnik od reproducirati: reprodukcija avtorskega dela 3. predelovanje: reprodukcija surovin

reprodukcíjski -a -o prid. ki se nanaša na reprodukcijo (1): reprodukcijijski material surovine, polizdelki ipd.; reprodukcijijski izdatki, stroški; reprodukcijijska industrija predelovalna industrija

repúblika -e ž 1. država, v kateri doseže njen najvišji predstavnik (organ) svoj položaj praviloma z izvolitvijo: direktorialna republika z direktorijem kot vrhovno državno izvršilno oblastjo v Franciji od l. 1795 do l. 1799 (pr. zg.); federativna republika zvezna republika; ljudska republika; parlamentarna republika v kateri je uveljavljen parlamentarizem; predsedniška republika v kateri predsednik države, izvoljen od ljudstva, ni odgovoren parlamentu, vlada pa je odgovorna njemu; socialistična republika s socialističnim družbenim redom; predsednik republike 2. v SFRJ dr-

žava, ki temelji na suverenosti naroda ter na oblasti in samoupravljanju delavskega razreda in vseh delovnih ljudi in občanov ter enakopravnih narodov in narodnosti: svet republike; enakopravnost republik

republikánec -nca m privrženec republike kot državne ureditve

repúbliški -a -o prid. ki se nanaša na republiko (2): republiški davek, predpis, proračun, referendum, zakon; republiški funkcionar, javni pravobranilec, javni tožilec, sekretar; republiški izvršni svet, inšpektorat, komite, sekretariat, senat za prekrške; republiški praznik; republiški zavod; republiški družbeni svet delegatsko sestavljeno posvetovalno telo za obravnavo sistemskih in drugih načelnih vprašanj iz pristojnosti državnih organov; republiški upravni organ; republiški prihodki; republiška državna uprava, skupščina; republiška uredba, ustava, zakonodaja; republiška ustanova; republiške organizacije zavod SRS za statistiko, mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje, za varstvo naravne in kulturne dediščine, Arhiv SR Slovenije ipd.; republiško državljanstvo, pravo; republiško vrhovno sodišče; republiška priznanja in odlikovanja

resén -sna -o prid., v zvezah: resna grožnja grožnja, ki je izražena tako, da lahko vzbudi pri oškodovancu občutek ogroženosti, strahu, nemira; resna izjava volje izjava, ki izraža visoko stopnjo odločnosti; prisiliti z resno grožnjo navadno z namenom, da kdo kaj stori, opusti, trpi (kaz.)

resignácija -e ž glagolnik od resignirati: resignacija na službo

resignirati -am dov. in nedov. odreči se, odpovedati se: resignirati na mesto upravnika

res iudicata [rés júdikáta] lat. pravnomočno razsojena stvar

reskript -a m pismeni odgovor vrhovnega državnega organa na strankino vprašanje ali prošnjo: cesarski reskript (pr. zg.); reskripti rimskih cesarjev (rim. pr.)

resnica -e ž skladnost človekove predstave s stvarnostjo: objektivna, subjektivna resnica; načelo iskanja materialne resnice a) po katerem mora sodišče ugotoviti sporna dejstva, od katerih je odvisna utemeljenost zahtevka (pravd. post.) b) po katerem mora sodišče, ne vezano na dokazna pravila, na podlagi zanesljivih dokazov v svoji odločbi ugotoviti odločilna dejstva (kaz. post.); govoriti resnico; ugotoviti dejstva po resnici

resničen -čna -o prid. ki je v skladu, se ujema z določenimi dejstvi: resnična izjava; dati resnične podatke resnični -a -o dejanski, pravi: resnična privolitev, škoda, volja, vrednost resničnost -i ž kar resnično je, obstaja: resničnost terjatve; dokaz resničnosti trditve pri žaljivi obdolžitvi (kaz.)

res nullius [rés núlius] lat. nikogaršnja stvar
resocializácija -e ž usposabljanje storilca kaznivnega dejanja za vključitev v družbo po prestani kazenski sankciji

resolúcija -e ž 1. na določen naslov ali na javnost naslovljena izglasovana izjava, zlasti o vprašanih splošnega pomena brez konkretnih predlogov: izglasovati, sprejeti resolucijo 2. v zvezah: resolucija pokrajinske, republiške, zvezne skupščine opozorilo na stanje, probleme in potrebe na posameznem področju družbenega življenja, določitev ustrezne politike in potrebnih ukrepov; resolucija generalne skupščine OZN 3. v zvezi: deželnozborna resolucija vladarjeva potrditev sporazuma o davkih (pr. zg.)

resolucijski -a -o prid. ki se nanaša na resolucijo (1, 2): resolucijski odbor, sklep

resolutívni -a -o prid. razvezni: resolutivni pogoj

resór -ja m delovno področje, upravno področje, stroka: ministrski resor; kmetijski, šolski, vojaški resor; minister brez resorja minister brez listnice

resórni -a -o prid. ki se nanaša na resor: resorni minister, organ, sekretariat; resorni sistem v upravi delitev uprave na strokovna področja; resorna zadeva; resorno ministristvo

respéktni -a -o prid., v zvezi: respektni dnevi dnevi, ki jih imetnik menice lahko dovoli za odložitve plačila po dnevu zapadlosti (men.), sin. spregledni dnevi

respíro -a m, it. odlog plačila: dovoliti respiro
res sub iudice [rés sub júdice] lat. zadeva v sodnem postopku

restánt -a m, nav. mn. izžrebana, a ne dvignjena obveznica ali srečka

restavrácija -e ž 1. ponovna vzpostavitev: restavracija oblasti 2. obnovitev: restavracija kulturnih spomenikov 3. gostinski obrat: samopostrežna restavracija

restavrírati -am dov. in nedov. 1. ponovno vzpostaviti: restavrirati oblast 2. obnoviti: restavrirati kulturni spomenik

restitúcija -e ž vrnitev v prejšnje stanje (lat. restitutio in integrum): civilna restitucija izravnanje škode s plačilom denarnega zneska; na-

turalna restitucija poravnava škode z vzpostavitev prejšnjega stanja; procesualna restitucija spregled zamujenega roka ali naroka (post.); restitucija arhivov prenos arhivov v domačo državo; restitucija davkov, stvari in vrednosti, odnesenih med vojno; sporazum o kulturnih restitucijah

restitucijski -a -o prid. ki se nanaša na restitucijo: restitucijski namen, razlog, zahtevek; restitucijski upravičenec; restitucijska možnost, obveznost, tožba; restitucijske obresti povračilne obresti

restituiráti -am dov. in nedov. povrniti: restituirati med vojno odneseno premoženje

restrikcija -e ž omejitev, omejevanje: devizne, kreditne, uvozne, valutne restrikcije

restriktívni -a -o prid. omejitveni, omejevalni: restriktivni ukrep; restriktivna kreditna politika; restriktivna razlaga predpisa razlaga, ki ozi vsebino predpisa, sin. ozka razlaga predpisa, ant. ekstenzivna razlaga predpisa

rešétka -e ž priprava iz vzporednih ali prekržanih železnih palic v okenski odprtini kot sredstvo za zavarovanje, npr. v kazenskem poboljševalnem zavodu

reševálec -lca [-úc-] m kdor koga ali kaj rešuje: gorski reševalec ki je usposobljen za reševanje ponesrečencev v gorah

reševálka -e [-úk-] ž 1. ženska oblika od reševalec 2. v zvezi: ladja reševalka ladja, ki rešuje ljudi, drugo ladjo in stvari z nje na morju ali v notranjih vodah

reševálni -a -o prid. ki se nanaša na reševanje: reševalni predpisi za rudnike; reševalni stroški; reševalna dolžnost, enota, postaja; gorska reševalna služba; reševalno vozilo

reševalnína -e ž nagrada za reševanje
reševánje -a s 1. odločanje o čem: reševanje prošelj, spisov, tekočih zadev; reševanje mednarodnih sporov po mirni poti 2. glagolnik od reševati (2): reševanje človeka iz nevarnosti; reševanje ladje, letala, stvari; stroški reševanja; nagrada za reševanje; pogodba o reševanju

reševáti -újem nedov. 1. odločiti o čem: reševati prošnjo, spise 2. delati, da kdo, kaj preneha biti v nevarnih okoliščinah: reševati ljudi, ladjo, letalo, stvari reševán -a -o: reševana ladja

rešílni -a -o prid. 1. ki se nanaša na rešitev (2): rešilni kup prodajalčev odkup prej prodane stvari; rešilna kupna pravica prodajalčeva pravica odkupa prej prodane stvari 2. v zvezi: rešilna prodaja kritna prodaja

rešílnokúpni -a -o prid., v zvezi: rešilnokupna pravica rešilna kupna pravica

rešítelj -a m kdor koga reši: rešitelj ponesrečenca

rešítev -tve ž 1. glagolnik od rešiti (1): dokončna, negativna, pozitivna,časna, zavrnilna rešitev; rešitev pravnega spora, stvarnega sredstva, predloga, prošnje, zadeve; odložiti, zahtevati rešitev; poslati prošnjo v rešitev 2. odločba: izdati rešitev 3. odkup: rešitev tovrnega lista, zastavljene stvari 4. glagolnik od rešiti (4): rešitev človeka, stvari

rešíti rešim dov. 1. odločiti o čem: dokončno, negativno, pozitivno,časno rešiti; rešiti obtožbo, pravno sredstvo, prošnjo, spis, vlogo 2. v zvezi: rešiti vladno krizo sestaviti novo vlado 3. odkupiti: rešiti zastavljeno stvar 4. narediti, da kdo, kaj preneha biti v nevarnih okoliščinah: rešiti človeka, stvar; rešiti se iz zapore 5. narediti, da kdo česa nima več: rešiti se koga, obveznosti, odgovornosti; rešiti se dolgov rešéni -a -o: rešena ladja, stvar; rešeno blago

retaksácija -e ž, v zvezi: retaksacija receptov pregled receptov glede zaračunanja pravilne cene in zaradi morebitne poprave

retécija -e ž pridržanje: retencija dolžnikovih stvari zaradi zavarovanja plačila terjatve upnika

retencijski -a -o prid. ki se nanaša na retencijo: retencijska pravica pridržna pravica; retencijska kvota kvota, ki se sme zadržati od ustvarjenih deviz za plačevanje v tujino

retórzija -e ž 1. povrnjena razžalitev, ki je bila izzvana z nasprotnikovo razžalitvijo 2. pravno dopustno, a neprijazno dejanje kake države kot odgovor na enako dejanje druge države (mednar. pr.), sin. povračilo (2)

retorzijski -a -o prid. ki se nanaša na retorzijo (2), sin. povračilni (2): retorzijski ukrep; retorzijska carina

retrákt -a m predkupna pravica (pr. zg.): sosedski, sorodniški, gospostveni retrakt

retráktni -a -o prid. ki se nanaša na retrakt: retraktni upravičenec; retraktna pravica pravica člana določene skupnosti, da nepremičnino, ki jo je drug član iste skupnosti prodal nečlanu, pridobi s tem, da nečlanu povrne kupnino in stroške (pr. zg.)

retransfér -ja m povratni prenos, vračilo: retransfer tujega kapitala

retrasánt -a m izdajatelj povratne menice

retrasát -a m naslovljenec povratne menice

retribúcija -e ž povrnitev, povračilo

retributívni -a -o prid. povračilni: retributivna kazen, sankcija

retroaktiven -vna -o prid. ki učinkuje, velja za nazaj: retroaktivni učinek milejšega zakona (kaz.); retroaktivna veljavnost zakona

retroaktivnost -i ž učinkovanje, veljavnost za nazaj: retroaktivnost zakona

retrocedent -enta m povratni odstopnik terjatve

retrocesija -e ž 1. povratni odstop terjatve 2. pogodba, s katero pozavarovalnica (retrocedent) prenese del rizika iz pozavarovanja na drugo pozavarovalnico (retrocesionarja)

retrocesionar -ja m prevzemnik terjatve pri retrocesiji

retrocesivni -a -o prid. ki se nanaša na retrocesijo: retrocesivni posli

retrogradni -a -o prid., v zvezah: retrogradna amnezija izguba spomina za dogodke pred motnjo, izgubo zavesti: retrogradno obračunanje obresti za nazaj (knjig.)

revalorizacija -e ž 1. uskladitev zmanjšane knjižne vrednosti s tečajem valute, ponovno ovrednotenje: revalorizacija osnovnih sredstev, stanovanjskih hiš in stanovanj, zalog 2. ob valutni reformi povečanje imenske vrednosti terjatev, vrednostnih papirjev, zavarovalnih vsot na vrednost, ki bi ustrezala menjalnemu razmerju stare valute nasproti novi

revalorizacijski -a -o prid. ki se nanaša na revalorizacijo: revalorizacijski količnik količnik za izračun nove vrednosti osnovnih sredstev ali stanovanj; revalorizacijski postopek; revalorizacijska osnova izhodiščna vrednost revalorizacije

revalorizirati -am dov. in nedov. uskladiti zmanjšano knjižno vrednost s tečajem valute, ponovno ovrednotiti: revalorizirati skupno porabo revaloriziran -a -o: revalorizirana vrednost

revalvacija -e ž, v zvezi: revalvacija denarja zvišanje v zlatu ali tuji valuti izražene vrednosti domače valute, ant. devalvacija denarja

revalvirati -am dov. in nedov., v zvezi: revalvirati denar zvišati v zlatu ali tuji valuti izraženo vrednost domače valute, ant. revalvirati denar

revenjski -a -o prid. ki se nanaša na donose stvari: **revenjska hipoteka hipoteka, pri kateri je zastavljen le donos stvari, ne pa stvar sama, sin. **hipoteka na užitku

revêrz -a m 1. pismeno potrdilo o izpolnitvi nasprotne obveznosti 2. povratnica (1): reverz za prevzete listine; dati, podpisati reverz 3. hrbitna stran: reverz bankovca, kovanca

revident -enta m preglednik, nadzornik: revident rudarskega projekta

revidirati -am dov. in nedov. pregledati, spremeniti: revidirati konvencijo

revindicirati -am dov. in nedov. zahtevati vračilo česa

revir -ja m območje, okoliš, okraj, kjer se opravlja določena dejavnost: lovski, ribiški, rudarski revir

revirni -a -o prid., v zvezah: revirni sistem lova, ribolova sistem lova, ribolova, pri katerem se lovišča in ribje vode razdelijo na revirje

revizija -e ž 1. pregled poslovanja, dokumentov zaradi skladnosti s predpisi oziroma ustreznosti: celotna, delna, (iz)redna, (ne)napovedana, uradna, zaključna revizija; ekonomsko-finančna revizija ki jo opravlja SDK glede zaključnih računov in poslovanja podjetij, delovnih organizacij; revizija finančnega poslovanja, podjetja, računov, rudarskega projekta; odrediti, izvesti, opraviti, zahtevati revizijo 2. sprememba dokumenta, besedila glede na določene potrebe, zahteve: revizija konvencije, mirovne pogodbe, predpisa, ustave, zakonodaje 3. izredno pravno sredstvo zoper pravnomočno sodbo sodišča druge stopnje ali zoper sklep sodišča druge stopnje, s katerim je bil postopek pravnomočno končan (pravd. post.): odgovor na revizijo; izjava o reviziji; vložiti, umakniti, zavreči, zavrniti revizijo 4. *pravno sredstvo zoper kazenske sodbe senata okrožnega sodišča, če je bil kršen zakon

revizijski -a -o prid. 1. ki se nanaša na revizijo (1): revizijski odbor, oddelek, organ, pregled, spis, urad; revizijska klavzula potrdilo o opravljeni reviziji rudarskega projekta; revizijska komisija, konferenca, *zveza zadrug; revizijsko poročilo 2. ki se nanaša na revizijo (2): revizijski predlogi spreminjevalni predlogi 3. ki se nanaša na revizijo (3): revizijski nasprotnik; revizijski odgovor, postopek; revizijski predlog predlog za preizkus pravnomočne sodne odločbe iz revizijskih razlogov (pravd. post.); *revizijski rekurz pritožba zoper sklep sodišča druge stopnje; revizijski rok rok, v katerem je mogoče vložiti revizijo (pravd. post.); revizijski sklep, spis; revizijski razlog; revizijska instanca, odločba, sodba; revizijske navedbe; revizijsko sodišče

revizionizem -zma m težnja po spremembi, npr. mirovne pogodbe, politične doktrine, ustave

revizor -ja m pregledovalec: finančni, računski revizor

revizorski -a -o prid. ki se nanaša na revizorje: revizorski posli; revizorska služba; revizorsko poslovanje

revni -ega m kdor ima malo materialnih dobrin:

*pravica revnih a) pravica do oprostitve plačila pravnih stroškov in do brezplačnega pravnega zastopstva (pravd. post.) b) pravica do zagovornika in do oprostitve stroškov zanj (kaz. post.); *zastopnik, *zagovornik revnih

revokacija -e ž 1. odpoklic (1): revokacija poslanika 2. preklic (1): revokacija darila

revólta -e ž upor

revolucija -e ž 1. a) nasilna sprememba družbene ali pravnega reda b) nasilna zamenjava razreda, ki je na oblasti, z drugim: meščanska revolucija; oktobrška revolucija socialistična revolucija l. 1917 v Rusiji; socialistična revolucija 2. temeljna sprememba, npr. v proizvodnji: agrarna, industrijska revolucija

revolucijski -a -o prid. ki se nanaša na revolucijo: revolucijski ukrepi; revolucijska oblast, vlada; revolucijsko pravo

revolucionar -ja m kdor si prizadeva za revolucijo ali sodeluje v njej

revolucionarka -e ž ženska oblika od revolucionar

revolucionarni -a -o prid. ki se nanaša na revolucionarje ali revolucijo: revolucionarna oblast, zakonitost; revolucionarne pridobitve; revolucionarno gibanje

revólving neskl. prid., v zvezi: revolving kredit poslovni kredit, ki je dolžniku po delnem ali celotnem vračilu brez posebnega dogovora spet na voljo v prvotni višini

revotacija -e ž ponovno glasovanje sodnega senata o odločbi, ki še ni bila poslana stran kam

revotirati -am dov. in nedov. ponovno glasovati o čem: revotirati sklep

rezêrva -e ž 1. del materialnih ali finančnih sredstev, izločenih za prihodnja razdobja, prihodnje potrebe: glavnična rezerva splošna rezerva kapitalске družbe; likvidnostna rezerva banke finančna sredstva denarnega zavoda za zagotovitev likvidnosti; matematična rezerva življenjskega zavarovanja hranilni del zavarovalne premije, izračunan po verjetnostnem računu; obvezna rezerva z zakonom določena količina finančnih sredstev za kritje večjih nepredvidenih obveznosti; pozavarovalna rezerva; tekoča, stalna proračunska rezerva; varnostna rezerva ki zagotavlja stabilnost finančnega poslovanja pri premoženjskem in osebnem zavarovanju (zav.); devizne, zlate rezerve; stalne blagovne rezerve družbenopolitične skupnosti za kritje potreb v vojni in ob naravnih nesrečah večjega obsega;

tržne blagovne rezerve družbenopolitične skupnosti za zagotavljanje stabilnosti trga ob večjih motnjah; skladi skupnih rezerv v občini, republiki; sredstva rezerv; dotiranje rezervam; zvezna direkcija za rezerve; zavod SR Slovenije za rezerve 2. del zapuščine, ki je pridržan nujnim dedičem 3. v zvezi: rezerva pri mednarodni pogodbi dostavek, ki omejuje določene pravne učinke pogodbe 4. skupina vojakov, vojaških enot za bojno črto, ki se ob potrebi udeleži boja: vojak, oficir v rezervi

rezervácija -e ž 1. vnaprejšnja zagotovitev, vnaprejšnje naročilo: rezervacija hotelske sobe, sedeža v javnem prevoznem sredstvu, vstopnice 2. v zvezi: mentalna rezervacija neizjavljeni pridržek ob izjavi poslovne volje, sin. miselni pridržek

rezervát -a m 1. pridržek, pridržana pravica: izvršilni rezervat pri katerem je tuj pravni primer pridržan domači izvršilni pristojnosti (mednar. zas. pr.); zakonodajni rezervat pri katerem je tuj pravni primer pridržan domači zakonodajni pristojnosti (mednar. zas. pr.) 2. zemljišče, namenjeno posebnemu varstvu ali določeni izključni uporabi: gozdni, gradbeni, lovski, ribolovni rezervat; naravni rezervat manjše območje prvobitne narave, ki je primerno predvsem za raziskovalne namene 3. ozemlje, pridržano prvobitnim prebivalcem, npr. Indijancem v ZDA

rezervirati -am dov. in nedov. 1. naložiti kot rezervo: rezervirati del dohodka 2. pridržati: rezervirati del zapuščine za nujne dediče; rezervirati obrežno plovbo za domače ladje 3. naročiti, zagotoviti si kaj: rezervirati hotelsko sobo, vozovnico, vstopnico rezerviran -a -o: rezerviran sedež rezervirani -a -o: rezervirana škoda v tekočem letu nastala še ne poravnana zavarovalna obveznost (zav.)

rezervíst -a m vojak v rezervi: vpoklicati rezerviste

rezêrveni -a -o prid. 1. ki se nanaša na rezervo (1): rezervni kredit; rezervni sklad sklad za zagotavljanje stabilnosti finančnega poslovanja, npr. Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Republike Slovenije; rezervna družbena sredstva 2. ki se nanaša na rezervo (4): rezervni sestav oboroženih sil vojaški obvezniki a) po odsluženju vojaškega roka b) po prenehanju aktivne vojaške službe; rezervni sestav organov za notranje zadeve dopolnitev z vojaškimi obvezniki v vojni in izrednih razmerah; rezervna vojaška oseba; rezervna vojska

rezidénca -e ž 1. *uradno prebivališče šefa države ali drugega vodilnega organa* 2. *poslopije tega prebivališča*

rezidénčni -a -o prid. *ki se nanaša na rezidenco*: rezidénčni kraj; rezidénčna dolžnost *dolžnost določenih delavcev, da trajno prebivajo v kraju službovanja*; rezidénčna država *država, v kateri opravlja svoje posle konzul države imenovana*

rezidént -énta m, v zvezah: devizni rezident *po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v državi*, sin. *devizni tuzemec*; ministrski rezident *diplomatski predstavnik, ki opravlja posle poslanika* do l. 1961

rezimé -ja m *povzetek*: rezime povzetkov obravnave

rezimirati -am dov. in nedov. *na kratko povedati, povzeti*

rezisténca -e ž *odpor, upiranje*: aktivna, pasivna rezistenca

rezultát -a m *kar se ugotovi s kakim dejanjem*: rezultat cenitve, glasovanja, izpita, postopka, referendumata, sporazuma, volitev

režija -e ž 1. *umetniško oblikovanje izvedbe dramskega, filmskega dela, radijske, televizijske oddaje*: filmska, gledališka režija 2. *stroški poslovanja delovne organizacije, ki niso neposredno povezani s proizvodnjo* 3. v zvezi: delati v lastni, svoji režiji *z lastnimi sredstvi in delavci*

režijski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na režijo* (2): režijski pribitek, izdatek, strošek 2. v zvezah: režijski odbor *odbor, ki vodi delo v svoji režiji*; režijska vozovnica *vozovnica z znižano ceno za določene uporabnike*

režim -a m 1. *oblika, način vladanja, vladavina, politična ureditev* 2. a) *predpisani način ravnanja, poslovanja* b) *ureditev, stanje*: carinski režim *celota pravnih predpisov države, ki ureja obveznosti in pogoje plačila carine v zvezi s prehodom blaga čez carinsko črto (državno mejo)*, sin. *carinski sistem*; devizni režim *s predpisi določen način zunanjetrgovinskega poslovanja*; meddržavni, mednarodni plovni režim; premoženjski režim *med zakoncem*; vodni režim a) *pravna ureditev voda* b) *obstoječe stanje voda v povodju*; režim carinskih omejitev; režim največjih ugodnosti *pri katerem ena država priznava drugi državi enake ugodnosti, kot jih priznava v najugodnejši meri neki tretji državi* (mednar. pr.)

režiser -ja m 1. *finančni delavec, ekonom, gospodar, likvidator računov*: odgovorni, račun-

ski režiser 2. *kdor se ukvarja z režijo*: filmski, gledališki režiser

režiserski -a -o prid. *ki se nanaša na režiserje*: režiserski posli; režiserska odgovornost; režisersko delo, vodstvo

riba -e ž *vodna žival, ki diha s škrgami in se premika s plavutmi*: lovna, nelovna riba; morska, sladkovodna riba; izlov rib *popolni polov*; odlov rib *delni polov*; gojitev, razmnoževanje, vlaganje, vzreja, varstvo rib; stalež rib *v ribolovni vodi*; uničevanje, zastrupljanje rib z odpadkami; gojiti, loviti, poloviti, razploditi ribe

ribárjenje -a s *ribolov*

ribárnica -e ž *prodajalna rib*

ribič -a m *kdor lovi ali goji ribe*: izprašani, poklicni ribič

ribiški -a -o prid. *ki se nanaša na ribiče ali ribištvo*: ribiški čuvaj, inšpektor, izvedenec, upravičenec; ribiški gojitveni načrt *dolgoročni načrt gojitvenih, varstvenih in tehničnih rešitev za smotrno upravljanje ribiškega okolja*; ribiški izpit; ribiški kataster *seznam sladkovodnih ribiških območij in okolišev*; ribiški okoliš, *okraj, revir; ribiški prekršek; ribiški register *dovoljenj za gospodarski morski ribolov posameznikov*; ribiški zakon; ribiški predpisi; ribiška družina *prostovoljna organizacija za gojitev rib, ribolov in upravljanje ribiških okolišev*; ribiška inšpekcija; ribiška kaznica *ribolovna dovolilnica*; ribiška ladja; ribiška pravica *pravica gojiti in loviti ribe*; ribiška zakonodaja; ribiška zveza; ribiške organizacije *ribiške družine in delovne organizacije, katerih poslovni predmet je ribištvo*; ribiško dovoljenje *dovoljenje za ribolov*; *ribiško društvo; ribiško območje, pravo

ribiškoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na ribiško pravo*: ribiškopравни predpisi

ribištvo -a s *dejavnost, ki se ukvarja z gojitvijo in lovljenjem rib*: morsko, sladkovodno ribištvo; zavod za ribištvo; zakon o ribištvo

ribji -a -e prid. *ki se nanaša na ribe*: ribji zarod; ribja steza *umetno narejen prehod za ribe čez visoke vodne pregrade*

ribnik -a m *večja, umetno narejena kotanja z zajezeno vodo, zlasti za gojenje rib*: gojitveni ribnik

ribniški -a -o prid. *ki se nanaša na ribnik*: ribniška površina

ribogójni -a -o prid. *ki se nanaša na gojitev rib*: ribogojni obrat; ribogojni strokovnjak; ribogojna naprava; ribogojno osebje

ribogójnica -e ž *obrat za gojitev rib*

ribolòv -óva m 1. *lovljenje rib*: ribolov z mrežo,

s trnkom; divji ribolov *gl. neupravičeni ribolov*; neupravičeni ribolov *brez predpisanega dovoljenja*, sin. *divji ribolov*; nezakoniti ribolov *na prepovedan način ali s prepovedanim sredstvom*, npr. *z razstrelivom, elektriko, omamnim sredstvom* (kaz.); svobodni ribolov *ki je vsakomur dovoljen*; prepoved ribolova *npr. v varstveni dobi ali rib pod najmanjšo dovoljeno mero*; priprave za ribolov 2. *dejavnost, ki se ukvarja z lovljenjem in gojitvijo rib*: gospodarski, športni morski ribolov; podvodni ribolov; sladkovodni ribolov

ribolòvni -a -o prid. *ki se nanaša na ribolov*: ribolovni rezervat; ribolovni upravičenec; ribolovna dovolilnica, pravica, taksa; ribolovna sezona; ribolovne priprave; ribolovne vode; ribolovno dovoljenje; ribolovno morje

ribolòvnica -e ž *ribolovna dovolilnica*

rigoróz -a m *strog ustni izpit za pridobitev doktorata*: delati rigoroz

rihtar -ja m *v absolutizmu krajevni pomočnik državnih organov, ponekod župan* (pr. zg.)

rikámbio neskl. prid., v zvezah: rikambio menica *porvatna menica regresnega upravičenja na regresnega zavezanca*, sin. *rikambio trata*; rikambio trata *gl. rikambio menica*

rimésa -e ž 1. *menica, namenjena za plačilo dolga*: indosirati rimeso; sprejeti menico kot rimeso 2. v zvezi: naročena rimesa *menica, ki jo izdajatelj pošlje remitentu po naročilu druge osebe*, sin. *komisijska menica*

rimski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na antični Rim*: rimski imperij; rimska država, republika; rimsko pravo 2. *ki se nanaša na apostolski sedež* (kan.): rimski papež *naslov poglavarja rimskokatoliške cerkve*; rimska kurija *skupni naziv za vrhovne urade rimskokatoliške cerkve* (kan.); rimska rota *cerkveno redno prizivno sodišče* (kan.)

rinfusa -e [-uza] ž, it., v zvezah: alla rinfusa *v razsutem stanju*; depozit alla rinfusa *depozit, pri katerem shranjevalec pomeša istovrstne predmete več deponentov*, npr. *žito*, sin. *zbirni depozit*; odpraviti blago alla rinfusa *žito ipd.*

ring -a m, angl. 1. *zveza podjetnikov za skupni nastop na trgu z monopolno ceno* 2. *nakup vsega blaga določene vrste zaradi ustvaritve monopolnih cen*

ristórno -a m, it. 1. *odpis in pripis postavke v glavni knjigi, zlasti da se popravi pomotoma vpisana postavka* 2. *razveljavljenje zavarovalne pogodbe s povrnitvijo premije*: zahtevati ristorno *zavarovalne pogodbe*

ritráta -e ž (it. ritratto) *povratna menica*

rizični -a -o prid., v zvezah: temeljna, posebna ri-

zična skupnost *zavarovancev* *skupnost zavarovancev pri premoženjskem in osebnem zavarovanju, ki so zavarovani za enake ali podobne nevarnosti*

rizík -a m *riziko*

rizíko -a s 1. *možnost škode, tveganost, nevarnost izgube*: nekomercialni, poslovni, premoženjski, transportni riziko; tečajni riziko *v poslovanju z devizami*; riziko obratovanja *motornega vozila, reaktorja ipd.*; pokritje rizika *s poroštvom, z zavarovanjem, s pozavarovanjem ipd.*; omejitev, porazdelitev, prevalitev rizika 2. *v pogodbenem zavarovanju* *skupnost objektivnih in subjektivnih nevarnostnih okoliščin za verjetni nastop zavarovalnega primera*: atomski, avionski, industrijski, jedrski, kmetijski, zavarovalni, zavarovani, življenjski riziko; identičnost, prevzem rizika; uredničenje rizika *nastanek zavarovalnega primera*; izravnanje rizikov; prenesti, prevzeti riziko; jamčiti za riziko

rizíko neskl. prid., v zvezi: riziko premija *premija za prevzeti riziko, pribitek k ceni*

rób -a m *suženj*

róba -e ž, v zvezi: suha roba *leseni izdelki domače obrti*

róbelj -blja m *surova teža kovanca*

***róbija** -e ž *najhujša prostostna kazen za hudo delstvo*

robóta -e ž *tlaka*: hoditi na roboto (pr. zg.)

robótati -am nedov. *opravljati tlako* (pr. zg.)

robótni -a -o prid. *ki se nanaša na tlako*: robotni patent *patent o omejitvi tlake* (pr. zg.)

robotnína -e ž *plačilo v denarju namesto tlake* (pr. zg.)

ročín -a m, v zvezi: deželni ročín *celota svoboščin, ki tvorijo stanovski ustavni red in jih deželni vladarji potrjujejo v listinski obliki* (pr. zg.)

ročni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na roko*: ročni delavec; ročni kup *kup iz roke v roko*; ročni znak *znak nepismene osebe na listini*, sin. *ročno znamenje*; ročna prtlljaga; ročna tlaka *z motiko, s srpom ipd.* (pr. zg.); ročna zastava *zastavna pravica, združena s posestjo zastavljene premične stvari*; ročno delo; ročno znamenje *gl. ročni znak* 2. *priročni*: ročna blagajna, knjižnica, lekarna; ročna zaloga *za tekoče potrebe*

ród -ù m 1. *sorodstvo*: biti (si) v rodu 2. *skupnost ljudi, potomcev istega prednika*: nadaljevati rod 3. *značilnost glede na prednike* a) *s sorodstvenega stališča*: dedovati od rodu *po rodu*; pridobitev državljanstva *po rodu* *po*

starših oziroma enem od staršev b) z narodnostnega, krajevnega stališča: po rodu Slovenec c) s socialnega stališča: kmečki rod 4. skupnost ljudi, približno iste starosti, ki živijo v istem času: doba enega rodu 5. skupnost krvnega sorodstva: ljudstvo, deljeno na rodove 6. del armade glede na svojo oboroženost, opremo, dejavnost: rod vojske

rodbina -e ž 1. družina 2. skupnost oseb v krvnem sorodstvu: poglavar, starešina rodbine 3. v zvezi: agnatska rodbina osebe, ki so pod oblastjo istega očeta ali bi to bile, če bi oče še živel (rim. pr.)

rodbinski -a -o prid. ki se nanaša na rodbino: rodbinski fidejkomis rodbinsko premoženje, ki ga vsakokratni uživalec ne sme odtujiti in ga mora zapustiti določenemu nasledniku (pr. zg.), sin. fidejkomisno premoženje; rodbinski poglavar; rodbinska skupnost, zadruga; rodbinsko ime priimek; rodbinsko pravo družinsko pravo

rodbinskoprávni -a -o prid. ki se nanaša na rodbinsko pravo: rodbinskopravni predpisi; rodbinskopravna pogodba; rodbinskopravno razmerje

roditelj -a m, nav. mn. starši

roditeljski -a -o prid. starševski: roditeljski sestanek sestanek staršev z učiteljem; roditeljska pravica pravica in dolžnost staršev, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristijo svojih mladoletnih otrok; izvrševanje, odvzem, vrnitev, prenehanje, podaljšanje roditeljske pravice; roditeljsko razmerje razmerje med starši in otroki

roditi -im dov. in nedov. dati, posredovati komu življenje: roditi otroka **roditi se**: roditi se v zakonu, zunaj zakona biti zakonski, nezakonski otrok

ródni -a -o prid. ki je s kom v krvnem sorodstvu: rodni brat

rodóvni -a -o prid. ki se nanaša na rod: rodovna skupnost, ureditev; rodovno ime del imena, ki označuje rod (rim. pr.)

rodóvnik -a m 1. grafični prikaz razvoja kake rodbine in rodbinskih zvez: sestaviti rodovnik 2. zapis podatkov o plemenskih živalih

rodóvniški -a -o prid., v zvezi: rodovniška knjiga plemenske živine knjiga, v katero se vpisujejo podatki o rodovniških plemenjakih in plemenicah

roják -a m 1. kdor je rojen v istem kraju 2. pripadnik istega naroda

rojalist -a m privrženec kraljevine, npr. v Franciji od l. 1789

rojenják -a m (nem. Erbhold) podložnik, ki je po svojem rojstvu odvisen od gospode (pr. zg.)

rójstni -a -o prid. ki se nanaša na rojstvo: rojstni dan, kraj, letnik; rojstni list izpisek iz rojstne matične knjige; rojstna matična knjiga matična knjiga s podatki o rojstvih prebivalcev; rojstvo ime, leto

rójstvo -a s začetek življenja osebká zunaj materinega telesa: (ne)zakonsko, prezgodnje rojstvo; ura, dan, mesec, leto, kraj rojstva; sorodstvo iz (ne)zakonskega rojstva; podatki o rojstvu; prijaviti rojstvo otroka

rók -a m 1. določeno časovno obdobje, v katerem je treba opraviti pravno dejanje, uveljaviti pravico ali izjaviti svojo voljo: čakalni rok čas, pred potekom katerega se določena pravica ne more uveljaviti; dilatorni rok ki se sme podaljšati, sin. odložilni rok; dobavni rok v katerem je treba kupljeno blago dostaviti kupcu; dodatni rok ki se doda k prvotno določenemu roku; garancijski rok v katerem lahko kupec zahteva od prodajalca oziroma proizvajalca popravilo ali zamenjavo stvari, ki ne deluje pravilno; instruktorski rok ki je podaljšan in brez posledic za zamudnika; izpolnitveni rok v katerem je treba izpolniti obveznost; izpraznitveni rok ki je določen za izpraznitev pri odpovedi najemnih prostorov; izročilni rok v katerem mora železnica prepeljati blago in ga izročiti prejemniku; jamčevalni rok v katerem pogodbená stranka odgovarja drugi za napake dobavljene stvari ali izvršene posla; nakladalni rok čas, v katerem mora biti stvar naložena na prevozno sredstvo; naknadni rok ki je pozneje, naknadno določen; obnovitveni rok v katerem se mora zahtevati obnova kazenskega postopka ali predlagati obnova pravdnega ali upravnega postopka; odložilni rok gl. dilatorni rok; odplačilni rok v katerem naj bo dolg poplačan; odpovedni rok določen čas, ki mora poteči pri odpovedi trajnega pogodbenega razmerja; odvozni rok v katerem mora v železniškem prometu prejemnik odpeljati stvar z namembne postaje; oklicni rok določen z oklicem; okvirni rok; opcijski rok v katerem se lahko opravi opcija; opravičbeni rok za opravičbo predznanbe; paricijski rok izpolnitveni rok, določen v dajatveni sodbi (pravd. post.); preemptorni rok gl. prekluzivni rok; plačilni rok v katerem mora biti izpolnjena denarna obveznost; podaljšljivi rok; pogodbeni rok določen v pogodbi; poskusni rok pri kupu na poskušnjo ipd.; predložitveni rok zlasti za

predložitev vrednostnega papirja, sin. prezen-tacijski rok; prekluzivni rok po preteku katerega se določena pravica ne more več uveljavljati, sin. preemptorni rok; prevozni rok čas, v katerem je prevoznik dolžen izvršiti prevoz; prezentacijski rok gl. predložitveni rok; priglasitveni rok gl. prijavní rok; prijavní rok npr. terjatev v stečaju, sin. priglasitveni rok; primeren rok ki je v skladu z določenimi normami, pravili ali določenim namenom; priposestvovalni rok doba kvalificirane posesti, potrebna za pridobitev lastninske pravice ali služnosti; pritožbeni rok v katerem je mogoče vložiti pritožbo; *prizivni rok v katerem je mogoče vložiti priziv; procesni rok določen v procesnopravnem predpisu; protestni rok na katerega je vezano protestiranje menice ali čeka; razkladalni rok za razkladanje tovora s prevoznega sredstva; reklamacijski rok v katerem je mogoče vložiti reklamacijo; *rekurzni rok v katerem je mogoče vložiti rekurz; revizijski rok v katerem je mogoče vložiti revizijo (pravd. post.); shranitveni rok določen za hranitev stvari pri shranjevalcu; sodni rok ki ga določi sodišče; sprejemni rok določen za sprejem ponudbe pri sklepanju pogodbe; subjektivni rok ki začne teči od dneva, ko stranka zve za odločilno pravno dejstvo; tožbeni rok v katerem se lahko vloži tožba; vračilni rok v katerem je treba kaj vrniti, npr. posojilo; zakonski rok določen z zakonom; zastaralni rok čas, ki mora poteči, da nastopi zastaranje; dnevni, tedenski, mesečni, letni roki; materialni roki določeni v materialnem pravu za uveljavljanje pravic; objektivni roki določeni v predpisih brez upoštevanja kakih subjektivnih okoliščin strank; absolutno določeni roki ki so natančno določeni; relativno določeni roki ki so le okvirno določeni; rok vezanosti na ponudbo; rok za odpoved, opravičbo predznanbe, plačilo, poskušnjo, pravno sredstvo, premislek, priglasitev, pritožbo, sprejem ponudbe, uveljavljanje pravice; rok za vložitev prošnje, tožbe; začetek, konec, podaljšanje, potek, prekoračenje, računanje, trajanje, zamuda roka; izjava, vloga, vezana na rok; rok se začne, (po)teče, se konča; določiti, odrediti, podaljšati, skrajšati, prekoračiti rok; računati, šteti v rok; plačati, pritožiti se v roku 2. časovna omejitev veljavnosti pravne posla: začetni, končni rok 3. v zvezi: vojaški rok čas obveznega bivanja vojaškega obveznika v vojski, sin. kadrovski rok

róka -e ž 1. del telesa: dajatev, kup in prodaja iz

roke v roko takojšnja izročitev stvari in denarja; prodaja iz proste roke prodaja brez formalnosti; dati kaj na roko na račun; plačati na roko tako; prodaja pod roko prodaja z neposredno pogodbo med kupcem na eni in uradno osebo ali podjetjem, ki opravlja komisijske posle, na drugi strani (izvrš. post.); glasovati z dviganjem rok; vročiti v lastne roke vročiti osebno 2. v zvezi: premoženje mrtve roke (lat. manus mortua) nepremičnine cerkvene pravne osebe, ki so izločene iz gospodarskega prometa (pr. zg.) 3. v zvezah: priti sovražniku v roke biti ujet, v sovražnikovi oblasti; preiti v tuje roke preiti pod tujo oblast, v tujo posest 4. v zvezah: zakon na levo roko morganatični zakon (pr. zg.); črna roka med NOB teroristična skupina na Slovenskem, ki na skrivaj pobija pripadnike OF

rokáv -a m, v zvezi: rokav reke stranska struga

rokodélec -lca m 1. rokodelc, ki s preprostim orodjem kaj izdeluje, popravlja 2. upravičenec do rokodelske obrti

rokodélski -a -o prid. ki se nanaša na rokodelce ali rokodelstvo: rokodelski mojster, pomočnik, vajenec; rokodelski proizvodec; rokodelska delavnica; rokodelska obrt podjetje kvalificiranega obrtnika; rokodelska zadruga; rokodelsko delo, društvo

rokodélstvo -a s obrt, pri kateri se s preprostimi orodjem kaj izdeluje, popravlja

rokopís -a m 1. pisava: čitljiv, nečitljiv rokopis 2. z roko napisano besedilo: rokopis knjige

rokóvni -a -o prid. ki se nanaša na rok: vložiti spis v rokovno omaro na sodišču

rokóvnik -a m vpisnik za roke, npr. v registrskih, zemljiškoknjižnih zadevah

romaníst -a m 1. strokovnjak za rimsko pravo 2. proučevalec romanskih jezikov

róp -a m tatvina, izvršena z uporabo sile zoper kako osebo ali z grožnjo z neposrednim napadom na življenje ali telo: hud primer ropá; rop neveste ugrabitev neveste (pr. zg.)

rópanje -a s glagolnik od ropati

rópar -ja m kdor ropá

róparski -a -o prid. ki se nanaša na rop: roparski umor umor iz koristoljubja; roparska skupina, tolpa; roparska tatvina tatvina, pri kateri zaloteni tat, da bi obdržal ukradeno stvar, uporabi proti komu silo ali zagrozi z neposrednim napadom na njegovo življenje ali telo

rópati -am nedov. nasilno jemati materialne dobrine

róta -e ž 1. prisega (pr. zg.) 2. v zvezi: rimska rota cerkveno redno prizivno sodišče (kan.)

rotácija -e ž 1. načelo, da se v določenih obdobjih izmenja del članov kolegijskega organa
2. načelo, da isti funkcionar sme biti izbran samo enkrat ali največ za dve funkcijski dobi zapored

rotenje -a s priseganje kot dokazno sredstvo (pr. zg.)

****rótovž** -a m 1. mestna hiša 2. sedež županstva

rovárjenje -a s podtalno sovražno delovanje

rováš -a m cela ali razklana palica, na katero se z zarezami označuje količina česa za obračunavanje, žrebanje ali glasovanje (pr. zg.)

róvt -a m izkrčeno zemljišče v hribovitem, gorskem svetu (pr. zg.)

róvtarski -a -o prid. ki se nanaša na rovt: rovtarski fevd fevd, ki praviloma nastane na izkrčeni gmajni (pr. zg.), sin. kmečki fevd

rúbelj -blja m denarna enota v Rusiji in Sovjetski zvezi

rúbež -a m izvršilno dejanje, ki ustanavlja zastavno pravico na premečnini ali pravici: ponovni rubež; priključni rubež že zarubljenih predmetov v korist istega ali drugega upnika; *samopomočni rubež tuje živine, ki je na pravila škodo na lastnikovem zemljišču; sodni rubež; rubež pravice, terjatve; rubež na oglas, prijavo; predmet, obseg, poskus rubeža; obvestilo, sklep o rubežu; predlagati rubež

rúbežni -a -o prid. ki se nanaša na rubež: rubežni popis, zapisnik; rubežni stroški; rubežna zastavna pravica pravica, ki jo pridobi upnik z rubežem na zarubljenih stvareh

rubiti -rúbim nedov. opravljati rubež

rubljivi -a -o prid. ki se sme rubiti: rubljivi predmet; rubljivi dohodki

rubljivost -i ž možnost rubljenja

rubricirati -am dov. in nedov. razvrstiti v rubrike

rubrika -e ž 1. razpredelek, stolpec v obrazcu, poslovni knjigi za vpisovanje podatkov 2. naslov ali kratka označba vsebine posamezne določbe zakona: marginalna rubrika zakona

rúda -e ž zmes rudnin, od katerih ena prevladuje in se tudi izkorišča: nahajališče rud; iskati, kopati rudo

rudár -ja m delavec v rudniku, premogovniku

rudáriti -im nedov. iskati in pridobivati rudo, premog

rudárjenje -a s glagolnik od rudariti: divje rudarjenje izkoriščanje rud brez dovoljenja za rudarstvo pristojnih organov; pravica rudarjenja

rudárski -a -o prid. ki se nanaša na rudarje ali rudarjenje: *rudarski glavar predstojnik za rudarstvo pristojnega upravnega organa; rudar-

ski inšpektor, inženir; rudarski mojster manjši rudniški podjetnik (pr. zg.); rudarski projekt projekt za raziskovanje, izkoriščanje rud, premoga; **rudarski red; rudarski regal (pr. zg.); rudarski revir; rudarski varnostni predpisi, zavarovalni ukrepi; *rudarska bratovska blagajna gl. *rudarska bratovska skladnica; *rudarska bratovska skladnica blagajna za socialno zavarovanje rudarjev, sin. *rudarska bratovska blagajna; rudarska *družba, inšpekcija; *rudarska koncesija; rudarska pravica pravica pridobivati rudo; rudarska škoda škoda, ki nastane pri raziskovanju ali izkoriščanju rudnin; rudarska zakonodaja; *rudarsko glavarstvo za rudarstvo pristojen upravni organ; rudarsko nadzorstvo; rudarsko pravo pravo, ki ureja pravna razmerja v rudarstvu

rudárskoprávni -a -o prid. ki se nanaša na rudarsko pravo: rudarskopravni predpisi

rudárstvo -a s 1. gospodarska dejavnost, ki se ukvarja s pridobivanjem rud, premoga 2. veđa o tem: inženir rudarstva

rúdnik -a m nahajališče rude ali premoga z napravami za njihovo izkoriščanje: državni rudnik; izkoriščanje rudnikov; odpreti, opustiti rudnik

rudnina -e ž naravna snov, ki ima skoraj stalno kemično sestavo in skoraj stalne fizikalne lastnosti in je v trdnem, tekočem ali plinastem stanju

rúdniški -a -o prid. ki se nanaša na rudnik: rudniški obrat; **rudniški paznik; *rudniški senat pri okrožnem sodišču pristojni senat za spore v rudarskih stvareh; *rudniška knjiga sodni register, ki se nanaša na rudnik; rudniška pritiklina plavž, topilnica ipd.; rudniška služnost, uprava; rudniško podjetje

***rudosléd** -a m iskanje rudnin na določenem prostoru

***rudoslédni** -a -o prid. ki se nanaša na rudosléd: rudosledni prostor; rudosledna pravica; rudosledno dovoljenje

rufiánstvo -a s posredovanje pri prostituciji (kaz.)

run [rán] -a m, angl. množično dviganje hranilnih vlog ob navalu na denarni zavod

rustikalíst -a m imetnik rustikalnega zemljišča (pr. zg.)

rustikalni -a -o prid. kmečki (pr. zg.): rustikalni podložnik podložnik, ki je na obdavnem, podložniškem zemljišču; rustikalna kontribucija davek od zemljišča podložnega kmeta; rustikalno posestvo; rustikalno zemljišče zemljišče, ki je v uživalni lastnini podložnega kmeta

rúšenje -a s 1. podiranje: rušenje stavbe 2. je-manje pomena, veljave, vrednosti: rušenje javnega reda; ščuvati k rušenju oblasti delavskega razreda vrsta sovražne propagande (kaz.)

rušilec -lca [-yc-] m 1. kršilec 2. hitra vojna ladja, oborožena s topovi, torpedi in raketami, zlasti za zaščito konvojev

S

s predl., v zvezah: ugotoviti s sodbo; s soglasjem; s silo; s takojšnjim učinkom

sabotaža -e ž 1. namerno, navadno prikrito dejanje, ravnanje, s katerim se zlasti iz političnih razlogov povzroča gospodarska škoda 2. v zvezi: gospodarska sabotaža iz sovražnih nagibov proti državi prikrito, zahrbtno neopravljanje ali malomarno opravljanje službe ali delovnih obveznosti, poškodovanje sredstev za proizvodnjo, pri čemer se povzroči dezorganizacija dela, neizpolnitev planov ali kaka v zakonu določena hujša škodljiva posledica do 1. 7. 1951 (kaz.)

sabotažni -a -o prid. ki se nanaša na sabotažo: sabotažna skupina; sabotažno dejanje, delovanje

sabotér -ja m kdor sabotira: odkriti, kaznovati saboterje

sabotérka -e ž ženska oblika od saboter

sabotérski -a -o prid. ki se nanaša na saboterje: saboterska skupina; sabotersko delovanje

sabotérstvo -a s dejavnost saboterjev

sabotirati -am nedov. in dov. ovirati delo ali normalno poslovanje

sád -ú m plod (1)

sadist -a m kdor je nagnjen k sadizmu

sadistka -e ž ženska oblika od sadist

sadizem -zma m spolno naslajanje ob mučenju spolnega partnerja kot oblika spolne sprevrženosti

sája -e ž prepustitev zemljišča, ki je last zemljiškega gospoda, kmetu (pr. zg.)

sakralni -a -o prid. 1. ki je namenjen bogoslužju: sakralni objekt, predmet 2. v zvezi: sakralno pravo pravo, izvedeno iz verskih predstav (pr. zg.)

sakrosánktni -a -o prid. nedotakljivi, npr. ljudski tribun v starem Rimu (rim. pr.)

saldakónto -a s 1. knjiga osebnih tekočih računov 2. analitična knjigovodska evidenca kupcev oziroma dobaviteljev 3. oddelek delovne organizacije, ki vodi knjigovodsko evidenco kupcev oziroma dobaviteljev

saldiranje -a s izravnavanje konta

saldírati -am dov. in nedov. 1. izračunati saldo 2. plačati, poravnati račun: saldirati hranilno knjižico popolnoma jo izplačati saldírani -a -o: saldírani račun izplačani račun

sáldo -a s rezultat obračuna, stanje računa: aktivni, pasivni, debetni saldo; kreditni saldo dobroimeje; dolgovni, terjatveni saldo; klirinški, (ne)pobotani saldo; negativni, pozitivni saldo; priznanje salda; tožba za saldo; izravnati, obračunati, potrditi, priznati, poravnati, pobotati saldo; prenesti saldo prenesti stanje računa na nov račun

sáldo neskl. prid., v zvezi: saldo bilanca bilanca, ki izkazuje knjigovodsko stanje vseh sredstev in obveznosti podjetja ter pozitivni in negativni saldo celotne bilance, sin. neto bilanca

salva approbatione (ratificatione) [sálva aprobacióné (ratifikacióné)] lat. s pridržkom odobritve

salvatórni -a -o prid., v zvezi: salvatorna klavzula klavzula o subsidiarni veljavnosti kazenskega zakonika in postopnika Karla V. za Nemčijo iz l. 1532 nasproti partikularnim kazenskoppravnim predpisom (pr. zg.)

salvus conductus [sálvus kondúktus] lat. (varno spremstvo) 1. dovoljenje javnega organa za potovanje v določen kraj, za bivanje v njem in zagotovilo povratka brez nadlegovanja (pr. zg.) 2. jamstvo odsotnemu obdolžencu, priči ali izvedencu za varen in prost prihod v državo in odhod iz nje (kaz. post.)

sámeec -mca m neoženjen moški: *davek za samce

samíca -e ž 1. neomežena ženska 2. zaporni prostor za posameznega obsojenca, zlasti za preostajanje najstrožje kazni: celice samice

samodfístvo -a s politična ureditev, v kateri ima neomejeno, samovoljno oblast en človek ali majhna skupina ljudi, sin. avtokracija

samodfízec -žca m oblastnik, ki ima neomejeno, samovoljno oblast, sin. avtokrat: car samodržec

samodfízni -a -o prid. ki se nanaša na samodržce ali samodrštvo: samodržna oblast

sámofinanciranje -a s financiranje iz lastnih sredstev: devizno samofinanciranje; samofinanciranje zavodov

sámohranílec -lca [-yc-] m roditelj, ki s svojimi sredstvi sam preživlja otroka, do katerega ga veže preživninska obveznost

sámohraníлка -e [-yk-] ž ženska oblika od samohranilec: mati samohranilka

sámoizbírni -a -o prid., v zvezi: samoizbirna prodajalna samopostrežna prodajalna

sámoizobraževánje -a s izobraževanje samega sebe brez posredovanja izobraževalne ustanove: skrb za samoizobraževanje

samolásten -tna -o prid. samovoljen, svojevoljen

samolóvni -a -o prid. ki se kje pusti, nastavi za lovljenje divjadi: samolovna priprava npr. zanka, past

samomòr -òra m 1. hotel in zavesten odvzem lastnega življenja: (ne)uspeli, poskušeni samomor; samomor zavarovanca (zav.); napeljevanje k samomoru (kaz.); pomoč pri samomoru (kaz.); udeležba pri samomoru; poskus samomora 2. v zvezi: fingirani samomor umor, ki mu storilec da videz samomora

samomorílec -lca [-yc-] m kdor naredi, poskusi narediti samomor: rešiti samomorilca

samomoríлка -e [-yk-] ž ženska oblika od samomorilec

samomorílni -a -o prid. ki se nanaša na samomor: samomorilni poskus

samomorílstvo -a s pojav ali dejstvo, da kdo naredi samomor: naraščanje samomorilstva

sámoobdolžítev -tve ž obdolžitev samega sebe: kriva samoobdolžitev (kaz.)

sámoobrámba -e ž obramba samega sebe: individualna, kolektivna obramba (mednar. pr.); pravica do samoobrambe

sámoobremenjevánje -a s obremenjevanje samega sebe z obremenilnimi dejstvi (kaz.)

sámoobtožba -e ž obtožba samega sebe: kriva samoobtožba (kaz.)

sámoodlòčba -e ž načelo mednarodnega prava, po katerem imajo narodi pravico do samostojne določitve svojega političnega statusa, državnosti in razvoja: pravica naroda do samoodločbe

sámoohranítev -tve ž ohranitev samega sebe: nagon samoohranitve

sámoopredelítev -tve ž lastna odločitev za kaj: ekonomska, narodna, verska samoopredelitev

sámoorganiziranje -a s organizirano združevanje, ki ga opravijo člani kake skupnosti sami: samoorganiziranje občanov v skupine npr. ob naravnih nesrečah, v izrednih razmerah

sámoovádba -e ž ovadba samega sebe: kriva samoovádba (kaz.)

sámoplačník -a m kdor mora zdravstvene storitve plačati sam

sámopomóč -i ž pomoč samemu sebi: dovoljena samopomoč; pravica posestnika do samopomoči pravica, da brani svojo posest pred motenjem ali odvzemom; prepoved samopomoči prepoved, da si kdo samovoljno vzame svojo pravico; organizacijska oblika samopomoči npr. pri zavarovanju

sámopomóčni -a -o prid. ki se nanaša na samopomoč: *samopomočni rubež rubež tuje živine, ki je napravila škodo na lastnikovem zemljišču; samopomočna prodaja prodaja namesto položitve stvari, ki je hitro pokvarljiva ali katere shranitev bi bila zelo draga

sámoopostrežba -e ž 1. a) nakupovanje, pri katerem si kupec z že pakiranim, stehtanim blagom postreže sam b) samopostrežna prodajalna 2. a) postrežba, pri kateri si gost z izbranimi jedmi, pijačo postreže sam b) samopostrežna restavracija

sámoopostrežni -a -o prid. ki se nanaša na samopostrežbo: samopostrežna prodajalna, restavracija

sámoopoškòdba -e ž poškodba samega sebe: samopoškodba zaradi priznanja pravic iz socialnega zavarovanja (kaz.); samopoškodba zaradi izmikanja vojaški službi (kaz.)

sámoopškodoválec -lca [-yc-] m kdor namerno poškoduje samega sebe

sámpožíg -a m požig lastne zavarovane stvari

sámoprávní -a -o prid. svojepravni

sámoprávnost -i ž svojepravnost

sámopreskrba -e ž preskrba samega sebe

sámopridržáj -a m odbitna franšiza: minimalni, maksimalni samopridržaj

sámopríspévek -vka m 1. krajevna ali občinska dajatev, ki se plačuje po odločitvi večine glasujočih občanov na referendumu: osnova, plačevanje, uvedba, višina, vrsta samoprispjevka; zavezanec za samoprispjevke 2. sredstva, ki jih kdo sam prispeva: samoprispjevki pogodbenih zavarovancev

sámoprodája -e ž prodaja lastnih pridelkov, izdelkov

sámoranítev -tve ž ranitev samega sebe

sámostálni -a -o prid. samostojni

sámostán -a m dom redovnikov ali redovnic

sámostánski -a -o prid. ki se nanaša na samostan: samostanski predstojnik; samostanska država država na gori Átos

sámostójen -jna -o prid. 1. ki pri svojem delu, de-

javnosti odloča sam, ne da bi moral upoštevati voljo, zahteve drugega: samostojen gospodar 2. o katerem odloča kdo sam, ne da bi moral upoštevati voljo, zahteve drugega: samostojno delovno mesto; samostojno osebno delo, odločanje; samostojno opravljanje dejavnosti opravljanje dejavnosti z osebnim delom zaradi pridobivanja dohodka 3. ki gospodarsko, politično ni vezan na drugega: samostojna država **samostojni** -a -o 1. v zvezah: samostojni kulturni delavec kulturni delavec, ki z osebnim delom samostojno opravlja umetniško ali drugo kulturno dejavnost; samostojni obrtnik kdor samostojno opravlja gospodarsko in drugo dejavnost z osebnim delom in s sredstvi, ki so lastna občanom; samostojni poklic poklic, ki ga opravlja oseba kot glavno dejavnost, ne da bi bila v rednem delovnem razmerju, sin. svobodni poklic 2. ki je že sam zase celota: samostojni državni organ npr. javno tožilstvo; samostojni odsek, referat; samostojna organizacija, pravica; samostojna pritožba pritožba, ki ni združena s pritožbo zoper sodbo; samostojno pravno sredstvo pravno sredstvo, s katerim se izdana sodna odločba lahko izpodbija takoj po vročitvi; samostojno kaznivo dejanje, storjeno med poskusom npr. naprava krive listine za uporabo pri goljufiji, ki ji sledi prostovoljen odstot storilca od goljufije

samostojnost -i ž stanje samostojnega: državna, finančna, gospodarska, narodna, upravna samostojnost; samostojnost menične zaveze; samostojnost organa pri odločanju; samostojnost udeležbe npr. neuspelo napeljevanje (kaz.); teorija o samostojnosti udeležbe

samostrél -a m 1. strel, ki se sproži sam od sebe 2. samostrelna naprava

samostrélni -a -o prid., v zvezi: samostrelna naprava npr. zavarovalno sredstvo zoper vlom

***samosvoj** -ója -e prid. svoj, lasten: samosvoj lovski, ribolovni revir

sámoupráva -e ž 1. samostojnost v sprejemanju predpisov in upravljanju lastnih zadev, sin. avtonomija (1): gospodarska, kulturna, politična samouprava; *samouprava socialnega zavarovanja 2. samostojno upravljanje določenega ozemlja v okviru države, sin. avtonomija (2): *banovinska, **deželna, lokalna, *občinska, *oblastna samouprava; stanovska samouprava (pr. zg.)

sámouprávljanje -a s samostojno neposredno ali posredno odločanje članov delovne ali kake druge skupnosti pri upravljanju skupnih zadev: delavsko samoupravljanje uvedeno l. 1950 v gos-

podarskih podjetjih; družbeno samoupravljanje v širši družbi; samoupravljanje v organizaciji združenega dela, samoupravni interesni skupnosti, krajevni skupnosti; samoupravljanje delavcev v združenem delu; družbeni pravobranilec samoupravljanja; organi samoupravljanja; kršitev samoupravljanja; zloraba samoupravljanja npr. z zlorabo položaja ali pooblastil (kaz.); pravica do samoupravljanja temeljna ustavna svobščina in pravica v ustavnem sistemu SFRJ; kaznivo dejanje zoper samoupravljanje

sámouprávljavec -vca m kdor kot član delovne ali kake druge skupnosti samostojno neposredno ali posredno odloča pri upravljanju skupnih zadev

sámouprávljávski -a -o prid. ki se nanaša na samoupravljalce ali samoupravljanje: samoupravljalvske dolžnosti, funkcije, pravice delavcev

sámouprávní -a -o prid. ki se nanaša na samopravo ali samoupravljanje: samoupravni nadzor, normativni sistem; samoupravni organ oseba ali telo, kateremu je po predpisih, statutu ali z drugim splošnim aktom zaupano neposredno upravljanje; samoupravni splošni akt, ki na splošno ureja družbene, gospodarske in druge samoupravne odnose, npr. družbeni dogovor, samoupravni sporazum; samoupravni sporazum samoupravni splošni akt, s katerim se v skladu z ustavo in zakonom urejajo družbenogospodarski in drugi samoupravni odnosi; samoupravni odnosi; samoupravna delavska kontrola; samoupravna družba; samoupravna družbenopolitična skupnost občina, mesto, pokrajina, republika, federacija do 23. 12. 1991; samoupravna enota; samoupravna interesna skupnost organizacija, ki jo delovni ljudje neposredno ali preko organizacij združenega dela ustanovijo s samoupravnim sporazumom o zadovoljevanju osebnih ali skupnih potreb na določenih področjih družbene porabe: stanovanjskem, zdravstvenega varstva, socialnega varstva, pokojninskega zavarovanja, šolstva, izobraževanja in znanosti od l. 1971 do l. 1990; samoupravna organizacija, pravica; samoupravno dogovarjanje, odločanje; samoupravno pravo, razmerje, združeno delo; stalno, priložnostno samoupravno sodišče npr. arbitražna, razsodišče; samoupravna pravila

sámouprávnost -i ž lastnost, značilnost samoupravnega: samoupravnost gospodarske organizacije

sámovládár -ja m samodržec

sámovnetljív -a -o prid. ki se vname v stiku z

zrakom, brez dotika s plamenom: samovnetljiva snov

sámovóljni -a -o prid. 1. ki ravna po svoji volji, ne oziraje se na želje, zahteve, pravice drugih: samovoljni zastopnik 2. ki izraža, kaže tako ravnanje: samovoljni poseg v tuje pravice; samovoljni ukrep; samovoljna odstranitev iz oboroženih sil (kaz.); samovoljna odtegnitev od dolžnosti med bojem (kaz.); samovoljno prenehanje dela; samovoljno ravnanje

sámovóljnost -i ž samovoljno jemanje svoje resnične ali domnevne pravice (kaz.)

sámovóžig -a m vžig, ki nastane brez dotika s plamenom

sámozalóžba -e ž dejstvo, da avtor svoje delo založi, izda sam, na svoje stroške: izdaja avtorjevega dela v samozaložbi

sámozalóžník -a m kdor svoje delo založi, izda sam, na svoje stroške

sámozáščíta -e ž 1. varovanje svojih pravic, npr. pri samopomoči, silobranu, v skrajni sili 2. v zvezah: družbena samozaščita celota ukrepov in dejavnosti za varstvo neodvisnosti in nedotakljivosti države, njene ustavne ureditve ter premoženjske in osebne varnosti človeka in občana; nosilci družbene samozaščite

sámozáščítíni -a -o prid. ki se nanaša na samozaščito: samozaščitno pravno varstvo

sámozvánec -nca m kdor si nezakonito, s silo prilasti vladarsko oblast

sámški -a -o prid. 1. ki ni poročen: samska oseba 2. ki se nanaša na neporočene osebe: *samski davek, list; samski stan 3. namenjen za bivanje ene osebe: samsko stanovanje

sanácija -e ž 1. izboljšanje neugodnega finančnega stanja določene organizacije s finančnimi in organizacijskimi ukrepi: sanacija banke, finančne organizacije ukrepi finančne podpore in ukrepi za izboljšanje upravljanja organizacije; upravičenost, pogoji, postopki sanacije 2. odstranitev napak v postopku: sanacija nepristojnosti; sanacija pomanjkljivosti obtožbe, pritožbe, tožbe 3. izboljšanje lastnosti česa: sanacija onesnaženega zraka; sanacija voda voda, onesnaženih z odpadkami

sanácijski -a -o prid. ki se nanaša na sanacijo: sanacijski kredit kredit za kritje izgube; sanacijski načrt, postopek, program

saníranje -a s sanacija

sanírati -am dov. in nedov. 1. izboljšati neugodno finančno stanje določene organizacije s finančnimi in organizacijskimi ukrepi: sanirati banko 2. odstraniti napake v postopku: sani-

rati procesno dejanje 3. izboljšati lastnosti česa: sanirati onesnaženi zrak, vodo

sanítárni -a -o prid. ki se nanaša na zdravstvene razmere, zdravstvo: sanitarni inšpektorat; sanitarni kordon pas ozemlja, čez katerega je prepovedan prehod zaradi preprečitve širjenja nalezljivih bolezni; sanitarni ukrepi; sanitarna inšpekcija, konvencija, služba; sanitarno nadzorstvo

sanítéta -e ž zdravstvena služba, zlasti v vojski **sanítétíni** -a -o prid. ki se nanaša na saniteto: sanitetni referent, *svet, ukrep; sanitetna ladja (mednar. pr.); sanitetna služba; sanitetna in varnostna cona ozemlje, določeno za ranjence, bolnike, onemogle, stare in otroke v vojni ali drugem oboroženem spopadu

sánkcija -e ž 1. potrditev, odobritev: sankcija zakona 2. pravno veljavno določilo v pravni normi o posledicah njene kršitve, sin. pravna sankcija (a) 3. pravna posledica, prisilno sredstvo po sili zakona ali po dogovoru za določeno protipravno dejanje, sin. pravna sankcija (b): civilna, disciplinska sankcija; eliminacijska sankcija ki npr. z zaporno kaznijo izloči človeka iz družbe; kazenska sankcija npr. kazen, varnostni, vzgojni ukrep; kaznovalna sankcija za kršitev delovne discipline, prekršek, gospodarski prestoppek; premoženjska sankcija; procesna sankcija a) ukrep za vzdrževanje reda b) pravna posledica za kršitve v postopku; reparatorna sankcija ki zavezuje storilca poravnati povzročeno škodo (kaz.); retributivna sankcija povračilna sankcija; upravna, zakonska, zamudna sankcija; mednarodne gospodarske, vojaške sankcije; pogodbene sankcije za kršitev pogodbe, npr. odstot od pogodbe, pogodbena kazen, izguba obročnega plačevanja, zapad are 4. v zvezi: pragmatična sankcija a) zakon o kaki pomembni zadevi, izdan na vladarjevo pobudo (rim. pr.) b) zakon Karla VI. iz l. 1713, po katerem imajo pravico nasledstva na avstrijskem prestolu tudi ženski potomci

sánkcijíski -a -o prid. ki se nanaša na sankcijo (2): sankcijski ukrep

sankcioníranje -a s glagolnik od sankcionirati: sankcioniranje zakonov

sankcionírati -am dov. in nedov. 1. potrditi, odobriti: sankcionirati zakon 2. določiti pravne posledice za določeno protipravno ravnanje: sankcionirati kršitev pogodbene obveznosti

satelít -a m 1. umetno telo, opremljeno z znanstvenimi napravami, ki kroži okrog zemlje: telekomunikacije s sateliti 2. formalno samostoj-

na država, ki je politično in gospodarsko podrejena močnejši državi

satelitski -a -o prid. 1. ki se nanaša na satelit (1): satelitski prenos; satelitske telekomunikacije 2. ki se nanaša na satelit (2): satelitska država

satisfakcija -e ž zadoščenje, zadostitev: dati satisfakcijo s častno izjavo, z opravičilom, odškodnino, objavo sodbe

SDK -ja [šédéká] m, krat. Služba družbenega knjigovodstva

secesija -e ž odcepitev dela države zaradi ustanovitve lastne države

secesijski -a -o prid. ki se nanaša na secesijo: secesijska vojna npr. v ZDA od l. 1861 do l. 1865

secirati -am dov. in nedov. raztelesiti: secirati truplo

secunda -e [sekúnda] ž, lat. sekunda (1)

secundum legem [sekúndum légem] lat. po zakonu

seči s sečem dov. 1. prijati kaj, uporabiti: seči po orožju, po nevarnem orodju pri pretepu ali prepiru (kaz.) 2. odločno vplivati na potek česa: seči z izvršbo na kaj

sečišče nedov. sekati

sečišče -a s kraj, kjer se križa, stika navadno več poti: tarifno sečišče različnih tarif na obmejnih železniških progah

sečni -a -o prid. ki se nanaša na sečnjo: sečni nalog; sečno dovoljenje

sečnja -e ž sekanje, podiranje drevja: prebiralna sečnja pri kateri se sekajo po vsem gozdu posamezna drevesa ali manjše skupine dreves; sečnja na golo pri kateri na posekanem zemljišču ne ostane nobeno drevo; sečnja na proge pri kateri se sekajo drevesa na ožjih, podolgovatih površinah; pravica sečnje; gozd, zrel za sečnjo; dovoliti, prepovedati sečnjo

sedes materiae [sédés matérie] lat. glavni pravni vir

sedež -a m 1. kraj, kjer je osredotočena določena dejavnost in njeno vodenje: škofovski sedež (kan.); *uradni sedež; sedež delovne organizacije, obratovalnice samostojnega obrtnika; sedež družbene pravne osebe, civilne pravne osebe, predstavnškega organa družbenopolitične skupnosti; sedež delniške družbe, krajevne skupnosti, občine, odvetniške pisarne, podjetja, zadruga, sodišča; prenesti, spremeniti sedež 2. mesto, prostor za sedenje: abonirani sedež ki je rezerviran v vnaprejšnjim plačilom 3. v zvezi: apostolski sedež papež in rimska kurija (kan.), sin. sveti sedež

S. E. E. O. okrajš., lat. (salvo errore et omissione s pridržkom napake in izpustitve) a) klavzula, zlasti na kontokorentih, ki daje pravico pozneje popraviti morebitno napako b) klavzula, po kateri izdajatelj dokumenta ne odgovarja za morebitne napake ali opustitve

séf -a m jeklen predal v banki, namenjen za shranjevanje denarja, vrednostnih papirjev, dragocenosti, sin. bančni predal: uporabnik sefa; pogodba o sefu; najemina za sef; nadzor nad sefom

ségati -am nedov. biti v prostoru do kod: segati čez mejo; segati v tuj zračni prostor

segregácija -e ž družbena ali prostorska ločitev kake skupnosti ljudi zaradi rasnih, etničnih, verskih ali socialnih razlogov

seja -e ž sestanek določene skupine ljudi, na katerem se o čem razpravlja, sklepa: nejavna, tajna seja; posvetovalna in glasovalna seja po javni obravnavi pri Ustavnem sodišču Jugoslavije; občna seja vrhovnega sodišča, zveznega sodišča; skupna seja vseh zborov skupščine; skupna seja delegatov vrhovnega sodišča in samoupravnih sodišč, delegatov zveznega sodišča; seja senata; dnevni red, sklep seje; sklicanje, vodenje seje; zapisnik o poteku seje; predsedovanje, udeležba, vzdrževanje reda na seji; sklicati, začeti, voditi, prekiniti, nadaljevati, končati, zaključiti sejo; odstraniti delegata, poslanca s seje

sejem -jma m 1. shajanje zaradi kupčevanja: blagovni, letni, mednarodni, tedenski, vzorčni, živinski sejem; prirejanje sejmov 2. sejmišče

sejemski -a -o prid. ki se nanaša na sejem: sejemski dan, koledar, kup; sejemski mir stanje miru na sejmih in pravila, ki ga zagotavljajo (pr. zg.); sejemski promet, rabat, red, sporazum, urad; sejemski pravica, pristojbina; sejemsko blago

sejmár -ja m kdor na sejmju kupuje ali prodaja

sejmišče -a s sejemski prostor, sejemski trg

sejní -a -o prid. ki se nanaša na sejo: sejni zapisnik; sejni zapiski zapiski o dobesednem razpravljanju delegatov, poslancev na seji zborov skupščine; sejna dnevnik sejna; sejna dvorana, knjiga

sejnína -e ž povračilo stroškov udeležencem seje

sékcija -e ž 1. odsek, enota: sekcija društva, komisije, *oddelka ministrstva 2. raztelesenje

sékcijjski -a -o prid. 1. ki se nanaša na sekcijo (1): sekcijjski načelnik, *svetnik, šef 2. ki se nanaša na sekcijo (2): sekcijjski izvid, zapisnik

sekretár -ja m 1. tajnik (1): generalni sekretar; sekretar državne delegacije, poslaništva 2.

funkcionar, ki vodi delo upravnega organa: republiški, zvezni sekretar; namestnik, pomočnik sekretarja

sekretariát -a m 1. tajništvo (1) 2. vodilni upravni organ: republiški, zvezni sekretariat

seksuálni -a -o prid. spolni: seksualni delikt; spolni delinkvent, psihopat; seksualna hudo delstvenost

sékta -e ž manjša skupnost, zlasti verska, ki se je odcepila od kake že utrjene skupnosti, cerkve, sin. ločina: verska sekta

sektáš -a m kdor zastopa skrajna, doktrinarna stališča v svoji skupini, organizaciji, zlasti politični

sektáštvo -a s sektaško mišljenje, ravnanje

séktor -ja m 1. organizacijska enota, oddelek: razvojni sektor podjetja 2. področje, panoga: družbeni, državni, gospodarski, industrijski, kapitalistični, kmetijski, obrtni, socialistični, zasebni sektor

seklarizácija -e ž podržavljenje cerkvenega premoženja (pr. zg.)

seklarizírati -am dov. in nedov. podržaviti cerkveno premoženje (pr. zg.)

sekúnda -e ž 1. drugi izvod menice, sin. druga menica 2. drugorazredni proizvod

sekundárni -a -o prid. 1. drugotni, drugovrstni: sekundarna dajatev; sekundarna delitev narodnega dohodka 2. v zvezah: sekundarna izpovedba izpovedba, npr. obdolženca, priče na podlagi izpraševanja po spontani izpovedbi; sekundarno stanovanje stanovanje, ki ga od časa do časa uporablja lastnik zase ali za svoje ožje družinske člane, sin. občasnno stanovanje

sekúndogenitúra -e ž dejstvo, da je kdo rojen drugi po vrsti (pr. zg.), sin. drugorojenstvo

sekvéster -tra m 1. uradno postavljeni prisilni upravitelj ali od strank določeni oskrbovalec sporne stvari 2. prisilna uprava kot začasni ukrep: dati pod sekvester; biti pod sekvestrom

sekvestrácija -e ž postavitve pod prisilno upravo

sekvestrácijski -a -o prid. ki se nanaša na sekvestracijo: sekvestracijski postopek

sekvestrírati -am dov. in nedov. postaviti pod prisilno upravo sekvestriran -a -o: sekvestrirano premoženje

sèl slá m kdor raznaša pošto, sporočila, obvestila, sin. kurir: diplomatski sel

selékcija -e ž izbor, izbiranje, odbiranje

selekcijjski -a -o prid. ki se nanaša na selekcijo: selekcijjski odbor, postopek; selekcijjska postaja organizacijska enota za načrtno odbi-

ranje najboljših rastlin, živali za vzgojo novih vrst, pasem

selektivni -a -o prid. izbirni, odbiralni: selektivna kreditna politika

selítev -tve ž glagolnik od seliti se: selitev ob premestitvi na drugo delovno mesto

selítí se sélim se nedov. spreminjati stalno ali začasno prebivališče

selítveni -a -o prid. ki se nanaša na selitev: selitveni račun, *red, rok; selitveni stroški; selitvena svoboda

sélski -a -o prid. vaški

semafór -a m signalna naprava za urejanje prometa na cesti, železnici

semánji -a -e prid. sejemski

semántika -e ž pomenoslovje: pravna semantika

semeníšče -a s zavod za slušatelje bogoslovja: malo semenišče zavod za srednješolce, ki nameravajo študirati bogoslovje; veliko semenišče; medškofijsko semenišče ki je skupno za več škofij (kan.)

semènj -mnjá m sejem

seménski -a -o prid. ki se nanaša na seme: semenska postaja; semensko blago

seméster -tra m polovica študijskega leta: poletni, zimski semester na višjih in visokih šolah

semestrálni -a -o prid. ki se nanaša na semester: semestralne počitnice počitnice po prvi polovici študijskega leta

seméstrski -a -o prid. ki se nanaša na semester: semestrsko spričevalo

seminár -ja m 1. organizirane praktične vaje študentov višjih in visokih šol in prostor za te vaje 2. študijski tečaj

seminárski -a -o prid. ki se nanaša na seminar (1): seminarska knjižnica, naloga, vaja

senát -a m 1. skupina sodnikov ali sodnikov in sodnikov prototnikov, ki skupno odloča v določeni zadevi: arbitražni senat; civilni senat ki sodi v pravnih zadevah; kazenski senat ki sodi v kazenskih zadevah; likvidacijski senat organ sodišča za izvedbo likvidacijskega postopka nad dolžnikom, npr. podjetjem, zadrugo, banko, zavarovalnico; obravnavni senat ki odloča na sodni obravnavi; poravnalni senat organ sodišča, ki opravlja postopek prisilne poravnave; posebni senat disciplinske komisije ki odloča o odgovornosti delavcev v delu organizacije zunaj njenega sedeža; pritožbeni senat ki odloča o pritožbi; *prizivni senat ki odloča o prizivu; razsojajoči senat ki odloča v postopku pred sodiščem ali razso-

diščem; sodeči, sodni senat; stečajni senat *organ stečajnega postopka, ki ga sestavljajo trije sodniki*; upravní senat *pri rhovnem sodišču republike ali pri zveznem sodišču, ki odloča v upravnih sporih*; zunajobravnalni senat *ki ne odloča v zvezi z glavno obravnavo*; senat trojice, peterice; senat za mladoletnike; senat za prekrške; predsednik senata; seja senata; soditi v senatu **2. gornji dom nekaterih parlamentov 3. politični zbor starejših v starem Rimu** (pr. zg.)

senátni -a -o prid. *ki se nanaša na senat (1)*: senatni predsednik *predsednik senata*

senátor -ja m *član senata (2, 3)*

senátorski -a -o prid. *ki se nanaša na senatorje*: senatorsko dostojanstvo

senatus consultum [senátus konzúltum] lat. (krat. SC) *senatov sklep* (rim. pr.)

sénior -ja m **1. ki je starejši po letih 2. najstarejši v rodbini ali združenju 3. protestantski cerkveni predstojnik**

seniorát -a m **1. fidejkomis za najstarejšega rodbinskega člana** (pr. zg.) **2. starešinstvo za več protestantskih cerkvenih občin**

senténca -e ž *sodba*

senzál -a m *samostojni posredovalec borznih kupčij*: borzni senzál *kdor na borzi posreduje pri sklepanju borznih poslov*, sin. *borzni posrednik*, sin. *borzni agent*; menični senzál; senzál za blago, prevoz po morju

senzálski -a -o prid. *ki se nanaša na senzale*: senzálski posli

senžerménski -a -o prid., v zvezi: *senžermenska pogodba mirovna pogodba, sklenjena v Saint Germainu 10. 9. 1919 med aliranimi silami in Avstrijo*

separácija -e ž **1. ločitev**: separacija plodu *od matične stvari*; separacija zapuščine od dedičevega premoženja (lat. *separatio bonorum*) **2. osamitev**, npr. *bolnika z nalezljivo boleznijo*

separát -a m (lat. *separatum*) *posebni odtis članka, sestavka*: pravica avtorja do separatov

separatístični -a -o prid. *ki se nanaša na separatizem*: separatistične težnje

separatízem -zma m *težnja po odcepitvi, ločitvi od kake skupnosti*: politični separatizem

separátni -a -o prid. *posebni, ločeni*: separadni bančni račun; separadni mir *mir, ki ga sklene posamezna vojskujóča se država neglede na zaveznike*; separatni odtis *separat*; separatni votum *ločeno mnenje pri glasovanju*

sérija -e ž *skupina enakih izdelkov, narejenih v določenem obdobju, označenih z določeno*

znamko: serija vrednostnih papirjev; serija publikacij, vozovnic, (poštних) znamk

sérijski -a -o prid. *ki se nanaša na serijo*: serijska izdelava; serijska številka; serijsko blago

sêrvis -a m **1. storitev, potrežba 2. poslovna enota ali samostojna delovna organizacija za opravljanje različnih storitev**: komunalni, obrtni, skupni servis

sêrvisni -a -o prid. *ki se nanaša na servis (2)*: servisna delavnica, služba, storitev; servisno popravilo, vzdrževanje izdelka

servitút -a m *služnost (1)*

servitútúni -a -o prid. *služnostni*: servitutna regulacija *odkup in uravnava pašnih in gozdnih služnosti na zemlji nekdanjih zemljiških gospodov, pri kateri je bil po l. 1853 del zemljišč razbremenjen, drugi del pa so dobili prejšnji upravičenci kot odškodnino za odpravo služnosti* (pr. zg.)

sestájati se -am se nedov. *zbirati se, shajati se, imeti sestanke*: odbor se sestaja

sestánek -nka m *srečanje določene skupine ljudi zaradi določenega namena*: borzni, delovni, množični, plenarni, roditeljski sestanek; sestanek komisije

sestáti -stojím nedov. *biti sestavljen iz česa*

sestáti se -stánem se dov. *sniti se, zbrati se*

sestáv -áva m **1. sistem 2. kar je sestavni del kake celote**: sestav kaznivega dejanja *vsi zakonski znaki kaznivega dejanja 3. v zvezi: rezervni sestav oboroženih sil vojaški obvezniki a) po odsluženju vojaškega roka b) po prenehanju aktivne vojaške službe*

sestáva -e ž **1. glagolnik od sestaviti (1)**: sestava proračuna **2. izbor skupine ljudi za opravljanje določene naloge**: sestava kabineta *vlade*; sestava komisije, odbora, senata, vlade **3. kar je določeno z vrsto in številom elementov, ki sestavljajo kako celoto**: sestava delavskega sveta *družbenega podjetja*; sestava prebivalstva; sestava sodišča *za zakonodoločena zasedba sodišča za odločanje v konkretnem primeru*; sestava zborov *skupščine 4. skupina vojaških enot, ki v določenem času tvorijo celoto*: stalna, rezervna sestava *oboroženih sil*

sestavína -e ž *sestavni del*: bistvena, dogovorjena, navadna, naravna, slučajna sestavina *pravnega posla*; samostojna sestavina *pri sestavljeni stvari, ki ne izgubi samostojnosti kot posamična stvar*; zavestna sestavina *naklepa zavedanje pomena dejanja, sin. intelektualni element naklepa*; zavestna sestavina *prištevnosti razumevanje pomena dejanja, sin. inte-*

lektualni element prištevnosti; sestavina *kaznivega dejanja družbena nevarnost, kot jo določa zakon*; sestavina *tožbe, obtožnice, sodbe, pritožbe*; sestavina *države ozemlje, prebivalstvo, suverena oblast*; nesamostojne sestavine *pri sestavljeni stvari, ki trajno izgubijo samostojnost kot posamične stvari*

sestavítev -tve ž *glagolnik od sestaviti*: sestaviteljev listine

sestáviti -im dov. **1. narediti, da določeni podatki, dejstva tvorijo celoto, sin. izdelati (2)**: sestaviti bilanco, listino, oporoko, pogodbo, poročilo, proračun, tožbo, zapisnik **2. izbrati skupino ljudi za opravljanje določene naloge**: sestaviti odbor, vlado **sestávljeni** -a -o: sestavljena *dajatev dajatev, ki obstaja iz več samostojnih, enakovrstnih, sukcesivnih dajatev*; sestavljena *organizacija združenega dela*; sestavljena *pogodba pogodba z več pogodbenimi nameni*; sestavljena *stvar npr. stroj, voz*; sestavljeno *kaznivo dejanje katerega zakonski dejanski stan obsega dvoje ali več kaznivih dejanj, npr. rop, ki ga sestavljata prisiljenje in tatvina, ant. enostavno kaznivo dejanje*; (ne)pravilno sestavljeno *sodišče*; sestavljene *oblike združevanja in organiziranja podjetij oblike združevanja in organiziranja po samoupravnem sporazumu in pogodbi*

sestávljanje -a s **1. glagolnik od sestavljati**: sestavljanje listin, vlog **2. izbiranje skupine ljudi za opravljanje določene naloge**: sestavljanje komisije, odbora, vlade

sestávljati -am nedov. *delati, da določeni podatki, dejstva tvorijo celoto*: sestavljati listine, pogodbe

sestavljávec -vca m *kdor kaj sestavlja*: sestavljalvec listine, pogodbe, pritožbe, zakonskega osnutka

sestávni -a -o prid. *ki kaj sestavlja*: sestavni del pogodbe, premoženja, oboroženih sil; sestavni del stvari *npr. plod pred ločitvijo od matične stvari*

sestój -ója m *enotna skupnost gozdnega drevja*: redčenje sestojev

sêstra -e ž **1. ženska v odnosu do drugih otrok svojih staršev**: krvna, rodna sestra **2. zdravstvena delavka**: bolniška, medicinska sestra **3. redovnica**: samostanska sestra

sestríč -íča m *sestrin sin*

sestríčna -e ž *hči strica ali tete*

sešítek -tka m *kar je sešito*: sešitek uradnih spisov

seštéti -štéjem dov. *dobiti vsoto z dodajanjem posameznih zneskov, vrednosti*: sešteti denarne

kazni *pri steku* (kaz.); sešteti glasove *volivcev*; sešteti zneske *iz posameznih tatvin*

seštévek -vka m *vsota, dobljena z dodajanjem posameznih zneskov, vrednosti*: seštévek določenih denarnih kazni ali kazni zapora *pri steku* (kaz.); seštévek *vrednosti zahtevkov* (pravd. post.)

setévni -a -o prid. *ki se nanaša na setev*: setveni načrt

SÉV -a m, krat. (rus. *Sovet ekonomičeskoj vzaimopomoščí*) *zveza nekaterih socialističnih držav za medsebojno gospodarsko pomoč* od l. 1949 do l. 1991

sezíja -e ž *sezona*

seznáám -áma m *skupek imen oseb, stvari, napisanih navadno druga pod drugo*: plačilni, paimenski, sodni, volilni seznam; seznam cen; seznam knjižnih upravičencev (zemlj. knj.); seznam ladijske posadke; seznam naselij, parcel, predavanj, premoženja; seznam sodnikov, porotnikov, stalnih sodnih tolmačev, izvedencev, cenilcev; seznam upnikov, volivcev, zagovornikov; popolnost seznama; sestaviti seznam

seznanítí -znáním dov. *narediti, da kdo pridobi določeno znanje, vedenje o čem*: seznaniti koga *z novimi predpisi, dokaznim gradivom*

sezóna -e ž *čas, v katerem se opravlja kaka dejavnost v večji meri*: glavna, lovska, ribolovna, turistična, zdraviliška sezona

sezónski -a -o prid. *ki se nanaša na sezono*: sezonski delavec; sezonski mejni prehod, obrat; sezonska carinska stopnja, najemina, obrt, zaposlitev; sezonsko delo, letališče, stanovanje

sežgátí -žgém dov. *z ognjem uničiti*: sežgati bankovce, vzete iz prometa

sežíg -a m *uničenje z ognjem*: sežig obsojenca *oblika izvršitve smrtne kazni* (pr. zg.); sežig *trupla*

sféra -e ž, v zvezah: *interesna sfera interesno območje, področje*; (ne)premoženjska, pravna sfera; posegati v tujo pravno sfero

SFRJ -- [səfəɾja] ž neskl., krat. *Socialistična federativna republika Jugoslavija*

shajalíšče -a s *kraj, prostor za sestajanje*: shajališče *društvenih članov*

shéma -e ž *vzorec, obrazec, očrt*: idejna shema; enotna shema; shema *za bilanco*

shòd shóda m *množično zbiranje ljudi z določenim namenom*: javni, politični, verski, volilni shod; shod *na prostem*; sklicatelj, prireditelj, organizator shoda; prirediti, priglasiti, prepovedati, razpustiti, razgnati, sklicati shod; razbiti javni shod; udeležiti se shoda

shrámba -e ž **1. shranitev 2. prostor za hranje-**

nje, skladišče: carinska shramba prostor za začasno spravljjanje uvoženega, še neocari-njenega blaga

shranitev -tve ž oddaja česa v hrambo: brez-plačna, gostinska shranitev; nepristna shra-nitev nepristna shranjevalna pogodba; sod-na shranitev; shranitev dolgovane stvari; shra-nitev v sili ob poplavi, potresu, požaru, ki zah-teva od hranitelja večjo skrbnost

shraniti shránim dov. dati v hrambo, sin. deponi-rati (1): shraniti na sodišču; shraniti zapisnik o izvedbi dokazov pri zavarovanju dokazov (pravd. post.)

shranitveni -a -o prid. ki se nanaša na shrani-tev: shranitveni rok; shranitvena obveznost

shranjevalec -lca [-yc-] m kdor ima kaj v hram-bi, sin. depozitar: gostinec kot shranjevalec; obveznosti, pravice shranjevalca

shranjevalni -a -o prid. ki se nanaša na shranje-vanje: shranjevalna pogodba pogodba, s ka-tero se shranjevalec zavezuje, da sprejme pre-mično stvar od položnika, da jo hrani in mu jo na zahtevo vrne; nepristna shranjevalna po-godba (lat. depositum irregulare) izročitev na-domestne stvari s pravico, da jo shranjeva-lec lahko porabi, vrnit pa mora enako koli-čino stvari iste vrste, sin. nepravi depozit; shra-njevalno razmerje

shranjevalnica -e ž prostor za shranjevanje

shranjevanje -a s dajanje česa v hrambo: (ne)pristno shranjevanje blaga

shranjevati -ijem nedov. dajati kaj v hrambo

sidrišče -a s kraj, prostor, kjer se plovilo zasedra

sidrnina -e ž taksa za zasedranje

signal -a m opozorilni znak, znamenje: svetlobni, zvočni, železniški signal; signal v sili

signalistični -a -o prid., v zvezi: signalistični opis človeškega telesa opis človeškega telesa z vse-mi podrobnostmi, sin. bertiljonaža

signalizacija -e ž celota signalnih naprav: pro-metna signalizacija; sistem signalizacije

signalizirati -am nedov. in dov. oddajati signale, sporočiti s signali

signalni -a -o prid. ki se nanaša na signal ali sig-naliziranje: signalni čuvaj; mednarodni sig-nalni kodeks pravila o znakih za sporazume-vanje med ladjami; železniški signalni pra-vilnik; signalni predpis; signalna oznaka pri-trjeno signalno sredstvo, ki označuje pomem-bna mesta na železniški progi in na postajah ali opozarja nanje; signalna služba; signal-no-varnostne naprave

signatár -ja m podpisnik (1): signatar konvenci-je država, ki podpiše mednarodni dogovor

signatárni -a -o prid., v zvezi: signatarna država država podpisnica

signatúra -e ž 1. podpis: signatura odvetnika 2. oznaka knjižnične enote: signatura knjige v knjižnici 3. navodilo za uporabo zapisanega pravila

signét -a m notarsko znamenje na listini (pr. zg.)

signifikánten -tma -o prid. značilen, pomemben: ni signifikantne zveze med pojavi npr. pri statistični analizi

signíranje -e s 1. podpis 2. označitev, zaznamo-vanje

signírati -am dov. in nedov. 1. podpisati: signirati spis 2. označiti, zaznamovati: signirati knjigo

síla -e ž 1. v zvezah: delovna sila vsi za delo spo-sobni ljudje; proizvajalne sile celota delovne sile in proizvajalnih sredstev 2. država, spo-sobna premagovati nasprotovanje: aliirane sile zavezniške države 3. nav. mn. organizirana skupina ljudi, usposobljena za obrambo dr-žave: oborožene sile kopenska vojska, vojna mornarica, vojno letalstvo, teritorialna obramba; poveljevati oboroženim silam; rav-notežje sil v mednarodnih odnosih 4. telesna ali duševna sposobnost za premaganje

vztrajanja koga ali česa v določenem stanju, položaju: absolutna sila (lat. vis absoluta) ki izključuje odločitev volje; fizična sila; kom-pulzivna sila (lat. vis compulsiva) ki nasilno vpliva na odločitev volje 5. kar je povzročeno z delovanjem oseba na koga ali kaj z namenom premagati nasprotovanje, ovire: gro-ziti z uporabo sile; upirati se sili; uporabiti silo; s silo pridobiti posest, izvrševati služ-nost 6. nuja, stiska, nevarnost: skrajna sila stanje istočasne, nezakrivljene ali na kak drug način neodvrtljive nevarnosti; višja sila (lat. vis maior) nepredvidljiv in neodvrtljiv, ne-pričakovan zunanji dogodek, npr. požar, po-vodenj, potres; prekoračenje meje skrajne sile; hramba v sili ob poplavi, potresu, požaru, ki zahteva od hranitelja večjo skrbnost; menica v sili menica, ki ni bila akceptirana ali pla-čana ali pa je postal glavni dolžnik pred za-padlostjo plačilno nesposoben; dejanje, ravnanje, pomoč v skrajni sili; zakol v sili zakol zaradi nevarnosti, da žival pogine ali da na-stane gospodarska škoda 7. v zvezi: delati, sto-riti komu silo siliti, prisiljevati koga 8. v zve-zi: po sili zakona po samem zakonu

siliti -im nedov. s silo, pritiskom povzročiti, da kdo kaj naredi, dela, česar noče, ne želi

siljenje -a s glagolnik od siliti: psihološko silje-nje npr. z obljubo, grožnjo

silobrán -a m obramba, ki je neizogibno potreb-na, da se odvrne istočasni, protipravni na-pad: putativni silobrán zmotni silobrán; pre-tveza silobrana; pravica silobrana; dejanje, ravnanje v silobraniu; prekoračiti meje silo-brana

silogízem -zma m sklep, zaključek, izveden iz dveh premis: pravni silogizem

silos -a m naprava v obliki stolpa za hranjenje surovin v razsutem stanju, npr. za krmo, žito

simból -a m znak, znamenje: državni, narodnost-ni, verski simbol; simbol občine; simbol sod-ne oblasti npr. sodna palica (pr. zg.)

simbólični -čna -o prid. zelo majhen: simbolična kupnina simbólični -a -o ki se nanaša na simbol: simbolična izročitev izročitev premi-čne stvari, npr. z izročitvijo listine, dela stvari, z izločitvijo iz zaloge; simbolična razžalitev razžalitev z znamenji, gestami; simbolično pravno dejanje

simptóm -a m znak: kaznivo dejanje kot simp-tom mladotnikove zanemarjenosti in nepri-lagojenosti

simulácija -e ž hlinjenje: enostranska simulaci-ja; dvostranska simulacija npr. navidezna kup-na pogodba; simulacija (duševne) bolezni, de-lovne nezmožnosti, pravnega posla

simulánt -a m kdor simulira

simulírati -am nedov. in dov. hliniti: simulirati pravni posel, samomor, umor simulírani -a -o: si-mulirani pravni posel pravni posel, ki je skle-njen le navidez in ne izraža resnične volje strank, sin. navidezni pravni posel; simulira-na bolezen; simulirana cena, pogodba navi-dezna cena, pogodba; simulirana tatvina ta-tvina, storjena npr. zato, da se prikrije pone-verba

simultáni -a -o prid. istočasni, sprotni: simultani zapisnik zapisnik, ki se piše sproti; simultano prevajanje prevajanje, pri katerem prevaja-lec posluša govornika in sproti prevaja upo-rabniku

simultánski -a -o prid., v zvezi: simultanska hipo-teka skupna hipoteka

sín -ú m moški v odnosu do svojih staršev: sin edinec; adoptivni sin posinovljenec

sinalagmátični -a -o prid. sinalagmatski

sinalagmátski -a -o prid., v zvezi: sinalagmatska pogodba dvostranska pogodba, pri kateri na-stanejo pravice in obveznosti za obe stranki

síndik -a m vodja občinskega urada manjše ob-čine v Ilirskih provincah (pr. zg.)

sindikálist -a m privrženec sindikalizma

sindikálistka -e ž ženska oblika od sindikalist

sindikálistem -zma m delavsko ali nameščensko gibanje, ki priznava sindikat za edino delav-sko organizacijo

sindikálalni -a -o prid. ki se nanaša na sindikat: sindikalni odbor, organ, sestanek, svet; sin-dikalna organizacija, svoboda, zveza; sindi-kalno članstvo, pravo; varstvo sindikalnih pra-vic

sindikát -a m 1. oblika združevanja delovnih ljudi zaradi varstva njihovih skupnih interesov 2. v kapitalističnih državah združenje podjetij zaradi uspešnejšega nastopanja na trgu

sindikátni -a -o prid., v zvezah: *sindikatsna odgo-vornost odgovornost javnih uslužbencev in sodnikov zaradi kršitev dolžnosti; *sindikats-na tožba tožba za odškodnino zaradi krivd-ne, nezakonite ali nepravilne sodbe do 1. 1929

singulárni -a -o prid. posamični: singularni prav-ni naslednik kdor pridobi posamezno stvar ali pravico od pravnega prednika, npr. voli-lojemnik, sin. posamični pravni naslednik; sin-gularna pridobitev pridobitev posamezne stvari ali pravice; singularno dedno nasled-stvo pridobitev posameznih predmetov iz za-puščine, sin. posamično dedno nasledstvo; sin-gularno pravno nasledstvo pridobitev posa-mezne stvari ali pravice od pravnega predni-ka, sin. posamično pravno nasledstvo; singu-larno pravo (lat. ius singulare) pravila, ki ve-ljajo kot izjema od splošnega pravila

sinóda -e ž zbor, zborovanje (kan.): škofijska si-noda zbor izvoljenih duhovnikov in drugih vernikov škofije, ki pomaga krajevemu ško-fu; škofovska sinoda zborovanje iz različnih delov sveta izbranih škofov, ki so posvetoval-ni organ papeža

sinodálalni -a -o prid. ki se nanaša na sinodo (kan.): sinodalni odlok; sinodalna izjava

sintétični -a -o prid., v zvezah: sintetični konto kon-to, ki prikazuje posamezne skupine sredstev ali vire sredstev; sintetična dohodnina dohod-nina, pri kateri se štejejo vsi dohodki kot ce-lota

sipek -pka -o prid. ki sestoji iz drobnih, med se-boj nesprijetih delcev: sipki tovor

siromášni -ega m kdor ima malo materialnih do-brin: *pravica siromašnih a) pravica do opro-stitve plačila pravnih stroškov in do brez-plačnega pravnega zastopstva (pravd. post.) b) pravica do zagovornika in do oprostitve stroš-kov zanj (kaz. post.); *zastopnik, *zagovornik siromašnih

siromášnost -i ž stanje siromašnega človeka: *potrdilo o siromašnosti procesne stranke po-

trdilo o slabem premoženjskem stanju procenske stranke

siráta -e ž otrok, ki so mu umrli starši ali eden od njih: enostranska sirota ki je brez enega od staršev; obojestranska sirota otrok brez staršev; vojna sirota

sirotinski -a -o prid. ki se nanaša na sirote: **sirotinski denar; **sirotinska pokojnina

***sirotišnica** -e ž zavod za sirote

sirátski -a -o prid. ki se nanaša na sirote: sirotska leta dolžnost podložnikovih sirot služiti zemljiškemu gospodu (pr. zg.)

sistém -a m 1. celota predpisov, pravil, ki urejajo kako družbeno področje: carinski sistem celota pravnih predpisov države, ki ureja obveznosti in pogoje plačila carine v zvezi s prehodom blaga čez carinsko črto (državno mejo), sin. carinski režim; davčni sistem celota pozitivnopravnih predpisov, organizacijskih oblik in postopkov, s katerimi se dosega družbeni prihodki; devizni sistem celota zakonskih predpisov, ki urejajo poslovanje z devizami in valutami v zvezi s plačilnim prometom s tujino; pravni sistem celota splošnih in abstraktnih pravnih pravil, ki veljajo v določenem času na določenem ozemlju; ustavni sistem predpisi, določeni v ustavi; zemljiškoknjižni sistem celota predpisov, ki urejajo evidenco nepremičnin in pravic, ki se vpisujejo v zemljiško knjigo; sistem kazenskih sankcij; sistem prava 2. načrtno urejena celota enot, postopkov, ki določajo kako dejavnost, zlasti glede na dosego določenega cilja, namena: akordni sistem dela pri katerem se delo plačuje po učinku; bančni sistem ki obsega denarne zavode, odnose med temi zavodi ter med njimi in poslovnimi partnerji, ter celota predpisov, ki urejajo njihovo nastajanje in prenehanje delovanja; birokratski sistem uprave ki se formalistično, neživiljsko drži predpisov; denarni sistem; finančni sistem celota institucij, instrumentov in norm, s katerimi družbena skupnost ureja gospodarjenje z denarjem; kreditni sistem ki omogoča poslovnim subjektom, ki nimajo lastnih finančnih sredstev, da jih pridobijo za določen čas proti vrnitvi; licenčni sistem v zunanji trgovini posebna dovoljenja za uvoz ali izvoz; progresivni davčni sistem v katerem se davčna stopnja zvišuje s porastom davčne osnove; progresivni irski sistem izvrševanja prostostnih kazni ki temelji na postopnem poboljšanju obsojencev v posameznih stadijih izvršitve kazni (kaz.); proporcionalni sistem volitev

sorazmerna razdelitev mandatov na volilne liste; realni sistem v upravi resorni sistem v upravi; resorni sistem v upravi delitev uprave na strokovna področja; šolski sistem; volilni sistem npr. proporcionalni, večinski; sistem družbene kontrole cen, državne varnosti, ljudske obrambe; sistem merskih enot; sistem ločenega, skupnega premoženja zakoncev; sistem družbenega planiranja; sistem socialnega, zdravstvenega varstva; sistem vzgoje in izobraževanja; sistem zunanjetrgovinskega poslovanja; sistem zvez npr. poš, telegrafov, telefonov, radijev, televizij 3. celota družbenih enot in odnosov med njimi, ki ureja družbeno dogajanje: demokratični sistem; družbeni sistem družbenoekonomska ureditev; dvodomni parlamentarni sistem parlamentarni sistem dveh zbornic; kabinetni sistem vladanja sistem vladanja brez predstavnikov ljudstva; kapitalistični sistem; kolegijski sistem v katerem je za odločanje pristojna določena skupina oseb, kolegij; komunalni sistem politični sistem, ki temelji na občini kot najnižji politični teritorialni enoti; korporativni družbeni sistem korporativizem; monokratični sistem v katerem je za odločanje pristojna le ena oseba; parlamentarni sistem oblika državne oblasti, v kateri zakonodaja pripada parlamentu in je vlada odvisna od zaupanja parlamenta; politični sistem a) ki ureja družbene razmere s pomočjo države b) načela za tako urejanje; predsedniški sistem politični sistem, v katerem ima predsednik države posebna pooblastila; provincialni sistem organizacija uprave po provinciah; sistem brez političnih strank

sistemátični -a -o prid. ki poteka, je narejen po sistemu: sistematični pregled prava; sistematična razlaga predpisa razlaga, ki uporablja celotni sistem prava kot logično celoto

sistemátika -e ž, v zvezi: pravna sistematika notranja razporeditev pravnih institutov oziroma pravnih disciplin

sistemátski -a -o prid. ki se nanaša na sistematično ali sistem

sistemizácija -e ž ureditev, razvrstitev po določenem sistemu, v določene sisteme: sistemizacija delovnih mest

sistemizirati -am dov. in nedov. urediti, razvrstiti po določenem sistemu, v določene sisteme: sistemizirati delovno mesto **sistemizirani** -a -o: sistemizirano delovno mesto

sistémski -a -o prid. ki se nanaša na sistem (1): sistemski zakon zakon, ki podrobneje izpe-

ljuje načelna ustavna določila; sistemska rešitev npr. v zakonodaji zaradi enotnosti pravnega sistema

sistirati -am dov. in nedov. zadržati, ustaviti, začasno odpraviti: sistirati izvršitev odločbe, sklep; sistirati ustavo

situácija -e ž 1. položaj, stanje, razmere: finančna, politična, pravna situacija 2. v zvezi: gradbena situacija obračun gradbenih del do določenega trenutka, npr. mesečna, končna

situacijski -a -o prid. ki se nanaša na situacijo: situacijski načrt načrt pri krajevnem ogledu

skabín -a m 1. sodja (pr. zg.) 2. laični prisodnik sodišča (pr. zg.)

skadénca -e ž zapadlost: skadenca terjatve

skadénčni -a -o prid. ki se nanaša na skadenco: skadenčni čas; skadenčna knjiga rokovnik

skaljèn -èna -o prid. ki ni več bister, čist: skaljena zavest; skaljena zaznava

skazítev -tve ž glagolnik od skaziti: skazitev telesa; skazitev avtorskega dela

skazíti -im dov. povzročiti spremembo naravne, prvotne oblike česa, sin. izmaličiti **skažèn** -èna -o: od poškodbe skažen obraz; trajno, začasno skažen poškodovanec; skažen izdelek

skažènost -i ž lastnost, značilnost skaženega kot posledica telesne poškodbe: skaženost obraza

skesnína -e ž (lat. arrha poenentialis) znesek, ki se plača za odstop od pogodbe, sin. odstopnina

skíca -e ž 1. naris, načrt samo z najpotrebnejšimi črtami, potezami: skica kraja ogleda 2. začasni osnutek

skicíránje -a s glagolnik od skicirati: neupravičeno skiciranje vojaških objektov ali bojnih sredstev (kaz.)

skicírati -am dov. in nedov. narediti skico

sklád skláda m 1. sredstva, zbrana za določen namen, sin. fond (1): akumulacijski sklad sredstva, zbrana iz presežnega dela; amortizacijski sklad a) sredstva za kritje pri postopnem odpisu vrednosti osnovnih sredstev b) sredstva za postopno odplačevanje dolgoročnega posojila; *bednostni sklad sredstva, namenjena omiljenju socialne stiske; denarni sklad denarna sredstva; devizni sklad devizna sredstva; dispozicijski sklad namenjen svobodnemu razpolaganju, sin. dispozicijski fond; investicijski sklad namenjen investicijam; izravnalni sklad ki se nanaša na razdelitev finančnih sredstev med določene skupnosti; kreditni sklad namenjen dajanju kreditov; poslovní sklad del dohodka, ki ostaja v podjetju

za financiranje poslovne dejavnosti; posojilni sklad namenjen dajanju posojil; preventivni sklad namenjen preprečevanju česa; reprezentančni sklad namenjen kritju izdatkov za predstavljanje, zastopanje; rezervni sklad za zagotavljanje stabilnosti finančnega poslovanja, npr. Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Republike Slovenije; stanovanjski sklad Republike Slovenije namenjen financiranju nacionalnega stanovanjskega programa; stečajni sklad dolžnikovo premoženje, stečajna masa; študijski sklad namenjen štipendiranju študentov, ki ga je ustanovil cesar Jožef II. iz premoženja odpravljenega jezuitskega reda od l. 1774 do l. 1898 (pr. zg.); ustanovni sklad sredstva, potrebna za ustanovitev npr. banke; verski sklad namenjen vzdrževanju župnij, ki ga je ustanovil cesar Jožef II. iz premoženja odpravljenih samostanov do l. 1945; sklad omejene odgovornosti ladjarja premoženjska vrednost, namenjena izključno za poravnavo terjatev, nastalih iz dogodka, zaradi katerega je ustanovljen; sklad skupne porabe del dohodka delovne skupnosti za zadovoljevanje stanovanjskih in drugih potreb delavcev; sklad varnostnih rezerv namenjen kritju obveznosti do zavarovancev (zav.); sklad za štipendiranje, zdravstveno varstvo; skladi skupnih rezerv, solidarnosti; skladi za intervencije v kmetijstvu; skladi za nagrajevanje Sklad Borisa Kidriča, Prešernov sklad ipd.; ustanoviti, dotirati, izčrpati sklad 2. celotna količina stvari na kakem področju, sin. fond (2): blagovni fond gl. blagovni sklad; blagovni sklad v določenem gospodarstvu razpoložljivo blago, sin. blagovni fond; gozdni sklad; kmetijski zemljiški sklad kmetijska zemljišča v družbeni lastnini, ki jih ne uporabljajo delavci ali združeni kmetje v kmetijskih organizacijah; komasacijski sklad kmetijska zemljišča na komasacijskem območju ter naprave na teh zemljiščih; kupni sklad del denarnih dohodkov prebivalstva, ki je v določenem razdobju razpoložljiv za nakup blaga osebne porabe; stanovanjski sklad; sklad letnega delovnega časa; razdelitev komasacijskega sklada 3. v zvezi: Mednarodni monetarni sklad (angl. International Monetary Fund) mednarodna organizacija, ki skrbi za stabilnost valut držav članic 4. v zvezah: biti v skladu z ustavo, zakonom, veljavnimi predpisi ujemati se, biti skladen s čim 5. v zvezi: spraviti v sklad uskladiti

skladarína -e žležnina

skladatelj

skladatelj -a m *kdor ustvarja glasbena dela*: skladatelj kot avtor kinematografskega dela
skladati -am nedov. *razkladati, zlagati*
skladen -dna -o prid. 1. *ki s čim drugim sestavlja logično urejeno celoto*: skladen pravni sistem
2. *v zvezi z z ki ima prav take lastnosti, značilnosti, kot so določene, se pričakujejo*: zakon je skladen z ustavo

skladišče -a s *zaprt prostor za shranjevanje česa*: blagovno skladišče; carinsko skladišče *zaprt ali ograjen pokrit ali nepokrit prostor, namenjen spravljanju carinskega blaga*; javno, komisijško skladišče; konsignacijsko skladišče a) *za shranitev in konsignacijsko prodajo domačega blaga* b) *za shranitev začasno uvoženega, a še neocarinjenega blaga tujih firm, ki se lahko prodaja po ocarinjenju*; obvezno, prosto, trošarinsko, železniško skladišče

skladiščenje -a s *hranjenje v skladišču*: skladiščenje blaga; pogoji in način skladiščenja
skladiščni -a -o prid. *ki se nanaša na skladišče*: skladiščni dnevnik; skladiščni list *skladiščnica*; skladiščni posel; skladiščni recept *potbotnica* (2); skladiščni zastavni list *zastavnica* (2); skladiščna knjiga; skladiščna pogodba *pogodba, s katero se skladiščnik za plačilo zavezuje, da sprejme in shrani določeno blago, ga ohrani v določenem stanju in ga na zahtevo položnika ali drugega upravičenca izroči*; skladiščna tarifa; skladiščno blago, podjetje

skladiščnica -e z *vrednostni papir o uskladiščnem blagu, ki sestoji iz pobotnice in zastavnice*: skladiščnica za dele blaga

skladiščnik -a m 1. *delavec v skladišču* 2. *skladišče kot pravna oseba*: odgovornosti in obveznosti skladiščnika

skladiščnina -e z *ležnina*

skladnica -e ž, v zvezi: *rudarska bratovska skladnica *blagajna za socialno zavarovanje rudarjev*, sin. *rudarska bratovska *blagajna*

skladnost -i ž *lastnost, značilnost skladnega*: skladnost sodbenega izreka s tožbo, z obtožbo; skladnost pravnega sistema; skladnost zakona z ustavo; skladnost predpisa, (samoupravnega) splošnega akta z ustavo in zakonom

sklenitelj -a m *kdor kaj sklene*: sklenitelj zakonske zveze, pogodbe; sklenitelj* zavarovanja *kdor sklene zavarovalno pogodbo z zavarovalno skupnostjo, zavarovalnico*, sin. *zavarovalec*

sklenitev -tve z *glagolnik od skleniti*: sklenitev delovnega razmerja, pogodbe, poravnave, za-

konske zveze; čas, kraj sklenitve pravnega posla

skleniti sklénem dov. 1. *z izrazitvijo soglasja narediti, da nastane kaj, kar koga povezuje z drugim*: skleniti družbeni dogovor, samoupravni sporazum; skleniti delovno razmerje
2. *z dogovarjanjem, določenim postopkom narediti, da kaj začne obstajati, veljati*: skleniti mir, pogodbo, (prisilno) poravnavo, posojilo, zakonsko zvezo
2. *odločiti s sklepom* (post.)
3. *končati*: skleniti dokazovanje, govor, obravnavo, posvetovanje, račune, sejo, zapisnik
sklénjen -a -o: sklenjena pogodba, poravnava

sklep sklépa m 1. *vrsta odločbe v postopku*: dokazni, dovolilni sklep; končni sklep *o pravicah zaradi motenja posesti*; odmerilni sklep *o stroških postopka*; razdelitveni sklep *o poplačilu* (izvrš. post., steč. post.); ugotovitveni, ustavitveni, začasni, zavrnilni sklep; sklep o dedovanju, izvršbi; sklep o poplačilu upnikov (izvrš. post.); sklep o priporu, podaljšanju pripora (kaz. post.); sklep o sodnem opominu (kaz. post.); sklep o uvedbi postopka; sklep o uvedbi preiskave (kaz. post.); sklep o varnostnem, vzgojnem ukrepu (kaz. post.); izdati, izpodbiti, izvršiti, obrazložiti, razglasiti, revotirati sklep; ustaviti, zadržati izvrševanje sklepa
2. *sklenitev*: borzni sklep *sklenitev borznega posla o določeni količini blaga*; sklep pogodbe
3. *izrazitev volje kolegijskega organa*: sklep državnega, samoupravnega organa; sklep meddržavnega organa; sklep družbene organizacije
4. *končna ugotovitev česa*: bilančni sklep; blagajniški sklep *pregled blagajniškega stanja v določenem trenutku*, sin. *blagajniški zaključek*; knjižni, računski sklep; sklep zapisnika
5. v zvezi: sklep pouka *konec*
6. v zvezi: spodnja, zgornja premisa sklepa v logiki *vsaka od dveh trditvev, iz katerih izhaja določen zaključek*

sklepanje -a s *glagolnik od sklepati*: pravno sklepanje; metode sklepanja

sklepati -am nedov. *z razmišljanjem, logičnim povezovanjem znanega prihajati do novih spoznanj*: logično sklepati; sklepati a contrario lat. *po nasprotju*; sklepati po analogiji; sklepati z indukcijo *iz posameznega na splošno*; sklepati z dedukcijo *iz splošnega na posamezno*
sklépčen -čna -o prid. 1. *prepričevalen, logično utemeljen*: sklepci razlogi sodbe; sklepečna sodba, trditev
2. *ki je glede na število udeležencev sposoben za sklepanje*: skupščina je sklepečna **sklépčni** -a -o: sklepečno dejanje *mol-*

če opravljeno dejanje, ki se mora v konkretnem primeru šteti za izjavo popolnoma določene poslovne volje; sklepečno ravnanje *sklepečno dejanje*

sklépčnost -i ž 1. *sposobnost sklepanja glede na število udeležencev*: sklepečnost skupščine
2. *prepričevalnost, logična utemeljenost*: sklepečnost tožbe

sklépni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na sklepanje*: sklepana enota *enota na borzi*; skleпно pismo *sklepnica*
2. *končni*: sklepní obračun; sklepní račun *proračuna*; sklepní zapisnik; sklepana beseda (post.); sklepana bilanca *bilanca v zaključnem računu*

sklépnica -e z *listina, ki jo izda posrednik in vsebuje bistvene podatke o sklenjeni pogodbi*
sklíc -a m 1. *glagolnik od sklicati*: sklic občnega zbora, seje zborov skupščine; *sklic *zapuščinskih upnikov*
2. *doba, za katero je skupščina izvoljena*

sklicanje -a s *glagolnik od sklicati*: sklicanje seje
sklicatelj -a m *kdor kaj sklicuje*: sklicatelj shoda
sklicateljica -e ž *ženska oblika od sklicatelj*

sklicati sklícem dov. *pismeno ali ustno povabiti več ljudi, da se zberejo zaradi obravnave kakih vprašanj*: sklicati občni zbor, sejo, shod; sklicati skupščino na zasedanje

sklicevanje -a s *glagolnik od sklicevati*: sklicevanje sej, shodov

sklicevati -ijem nedov. *pismeno ali ustno vabiti več ljudi, da se zberejo zaradi obravnave kakih vprašanj*: sklicevati seje, zasedanja **sklicevati se** *navajati kaj kot razlog za svoje ravnanje*: sklicevati se na imuniteto, listino, nezmožljivost, pogodbo, predpis, prejšnjo izpovedbo, pričo, svojo pravico

skočnina -e z *plačilo lastniku samca za naravno oplojevanje kobil ali krav*

skontirati -am dov. *dati popust*

skónto -a m *popust pri takojšnjem ali predčasnem plačilu računa*, sin. *blagajniški popust*: menični skonto

skontrácija -e ž 1. *kontrolni pregled, preizkušnja blagajniške gotovine*: skontracija blaga, deviz, efektov, valut
2. *izravnava medsebojnih računov z obračunavanjem razlike*

skontrirati -am dov. *izravnati medsebojne račune z obračunavanjem razlike*

skóntro -a s 1. *skontracija*
2. v zvezi: *blagovni skontro knjiga za razvid prejema in izdaje blaga*, sin. *blagovna knjiga*

skópiti -im dov. *odstraniti spolne žleze*, sin. *kastriirati*

skópljenec -nca m *kdor je skopljen*

skrbnik

skópljenje -a s *odstranitev spolnih žlez*, sin. *kastracija*

skrájni -a -o prid. 1. *ki je časovno najbolj oddaljen*: skrajni rok
2. *ki dosega najvišjo mogočo mero*: skrajna sila *stanje istočasne, nezačrtljive ali na kak drug način neodvrtljive nevarnosti*; ravnanje v skrajni sili; zmotna skrajna sila

skrájšanje -a s *glagolnik od skrájšati*: skrájšanje delovnega časa; skrájšanje izpolnitvenega, plačilnega, procesnega, zakonodajnega roka

skrájšati -am dov. *narediti kaj krajše*: skrájšati policijsko uro **skrájšani** -a -o: skrájšani delovni čas *delovni čas, ki traja manj kot 42 ur na teden*; skrájšani postopek, (vojaški) rok

skrb -i ž *aktivnost, prizadevanje a) za uresničitev, normalen potek česa*: družbena, poklicna skrb; skrb za osebo varnost; skrb zastopnika za naročiteljeve interese; prevzeti skrb za kaj b) *za zadovoljitev vlasti telesnih potreb koga*: skrb za begunce, otroke

skrbén -bna -o prid. 1. *ki s svojo aktivnostjo, prizadevanjem omogoča v zelo visoki stopnji a) uresničitev, potek česa*: skrbén gospodar b) *zadovoljitev vlasti telesnih potreb*: skrbni starši
2. *pazljiv, natančen*

skrbéti -im nedov. 1. *nuditi komu osnovne možnosti za preživetje*: skrbéti za begunce, bolnike, brezposelne, matere, mladino, otroke, sirote
2. *delati, da kdo dobi, kar potrebuje za življenje, preživetje*: skrbéti za mladoletno osebo; skrbéti za življenje, zdravje, šolanje, strokovno izobrazbo otroka
3. *delati, da se kaj uresniči, normalno poteka*: skrbéti za interese zastopane stranke; skrbéti za izvrševanje zakona, skladnost pravnega sistema, smotno gospodarjenje s prostorom, varstvo človekovega okolja; skrbéti za red na glavni obravnavi

skrbljenec -nca m *oseba pod skrbstvom* (rim. pr.), sin. *kurand*

skrbnica -e z *ženska oblika od skrbnik*

skrbnik -a m z *odločbo pristojnega organa postavljeni zastopnik osebe, ki sama ne more varovati svojih pravic in koristi*: kolizijski skrbnik *zakonski zastopnik oseb, pri katerih gre za nasprotujoče si koristi*; stalni, začasni skrbnik; skrbnik pravdno nesposobne osebe; skrbnik osebe, katere bivališče ni znano; skrbnik še nerojenega otroka; skrbnik neznanemu lastniku premoženja; skrbnik za mladoletno, pogrešano osebo; skrbnik za osebo, kateri je popolnoma ali delno odvzeta poslovna

sposobnost; skrbnik za posebne primere (lat. curator ad actum) npr. *skrbnik za ločeno zaupščino*, prim. *začasni zastopnik*; strožje nadzorstvo skrbnika (kaz.); imenovati, postaviti, razrešiti skrbnika

skrbniški -a -o prid. 1. *ki se nanaša na skrbnike ali skrbništvo*: skrbniški posel, račun; skrbniška dolžnost; skrbniško pravo; opravljati skrbniške dolžnosti 2. v zvezah: Skrbniški svet organ OZN, ki nadzoruje upravljanje skrbniških ozemelj (mednar. pr.); skrbniško ozemlje ozemlje, ki ga OZN da v upravljanje določeni državi (mednar. pr.)

skrbništvo -a s 1. *dejavnost skrbnikov*: skrbništvo nad mladoletnimi; skrbništvo za osebe, ki jim je vzeta poslovna sposobnost; skrbništvo za posebne primere; oseba pod skrbništvom; postaviti pod skrbništvo 2. *upravljanje skrbniškega ozemlja*: ozemlje pod skrbništvom (mednar. pr.)

skrbnost -i ž lastnost, značilnost skrbnega človeka: abstraktna skrbnost npr. *skrbnost dobrega gospodarja*; dolžna skrbnost; konkretna skrbnost kakor v *lastnih zadevah*; menična skrbnost imetnika menice glede na menično strogost; skrbnost dobrega gospodarja, gospodarstvenika, strokovnjaka; skrbnost dobrega trgovca; opustiti potrebno skrbnost

skrbstveni -a -o prid. *ki se nanaša na skrbstvo*: skrbstveni organ, posel, ukrep; skrbstvena dolžnost, skrbstvena knjiga, zadeva; skrbstveno pravo; strožje nadzorstvo skrbstvenega organa strožje nadzorstvo organa socialnega skrbstva (kaz.)

skrbstvo -a s, v zvezah: socialno skrbstvo dejavnost, s katero se življenjsko ogroženim osobam zagotavlja materialna pomoč in pomoč pri njihovem usposabljanju za življenje, delo; skupnosti socialnega skrbstva

skrcenje -a s *zmanjšanje*: skrcenje tožbenega zahtevka

skrciti -im dov. *zmanjšati*: skrciti dohodke, izdatke, produkcijo; skrciti številčno stanje osebja, število delovnih mest

skrinjica -e ž, v zvezah: črna skrinjica ognjevarna, zelo zaščitena naprava v pilotovi kabini za avtomatično registriranje vseh podatkov o letu; glasovalna, volilna skrinjica zaprta škatla z režo za oddajanje glasovnic

skripta skript s, mn. *razmnožena predavanja, navadno tipkopis*: izdati, prirediti, založiti skripta

skripturni -a -o prid., v zvezi: skripturna obveznost obveznost, ki nastane z zapisom, npr. *menica*

skriti -jem dov. *narediti, da kdo koga, česa ne more najti, videti*: skriti tujo listino (kaz.); skriti uradno listino, knjigo, spis (kaz.); skriti dele svojega premoženja zaradi oškodovanja upnikov (kaz.); neupravičeno skriti truplo (kaz.); skriti blago ob carinskem pregledu; skriti sled **skriti** -a -o: skriti sled; skrita napaka; skrita služnost *služnost, pri kateri ni videti znakov izvrševanja*

skriváč -a m *kdor se s skrivanjem izmika vojaški službi* (kaz.)

skriváj prisl. (lat. clam) *okolici neopazno*: skrivaj pridobiti posest

skrivati -am nedov. *delati, da kdo koga, česa ne more najti, videti*: skrivati storilca kaznivega dejanja **skrivati se delati se neopaznega, nevidnega**: skrivati se zaradi izmikanja vojaški službi (kaz.)

skrivni -a -o prid. *tajni*: skrivni pridržek, shod; skrivna družba, pisava, zakonska zveza; skrivno kupčevanje

skrivnost -i ž 1. *s čimer se javnost ne sme seznaniti*: odvetniška, poklicna, zdravniška skrivnost; neupravičena izdaja poklicne skrivnosti (kaz.); izdati, izvabiti, odkriti, ohraniti, varovati skrivnost 2. *kar ni znano širšemu krogu ljudi*: osebna, rodbinska skrivnost

skrunítev -tve ž *glagolnik od skruniti*: skrunitev groba, trupla, dela trupla (kaz.)

skrúiniti -im nedov. *ravnati tako, da se izraža nepoštovanje do stvari, ki se jim navadno izkazuje spoštovanje*

skrutinátor -ja m *kdor opravi skrutinij* (2 b)

skrutinij -a m 1. *pregled, preiskava, preizkušnja* 2. a) *glasovanje* b) *štetje glasov, glasovnic in ugotovitev izida volitev*: javni, tajni skrutinij; opraviti skrutinij

skúp -a m *skupek, celota*: skup pravic in dolžnosti

skupíček -čka m *izkupiček*

skupína -e ž 1. *več oseb, ljudi*: delovna, hudo-delska, oborožena skupina; skupina delegatov, poslancev, volivcev; organiziranje skupine za izvrševanje kaznivih dejanj; v skupini storjeno kaznivo dejanje 2. *kar ima v okviru kake razporeditve enake, podobne značilnosti*: krvna skupina dedne imunološke lastnosti rdečih krvničk; narodnostna, etnična, rasna skupina; *položajna skupina npr. *javnih uslužbencev*; rasna skupina; starostna, strokovna, volilna skupina; vzgojna skupina mladoletnikov v *prevzgojnem domu* (kaz.); izobrazbene, kvalifikacijske, poklicne skupine

skupinski -a -o prid. *ki se nanaša na skupino*:

skupinski izum; skupinski prevzgojni program *prevzgojni program za skupine obojencev v kazenskem poboljševalnem zavodu*; skupinski sled sled, ki kaže npr. *na vrsto orodja*; skupinska amnestija; skupinsko delo a) *delo strokovnjakov v ekipah* b) *metoda za vodenje sestankov* c) *delo v kazenskih poboljševalnih zavodih*

skupíiti skúpim dov. *izkupiti*

skúpni -a -o prid. 1. *pri katerem je udeleženi več ljudi*: skupni dokaz dokaz obeh strank; skupni interes interes npr. *družbenih pravnih oseb v medsebojnih obveznostnih razmerjih*; skupni posel; skupni prihodek prihodek, ki ga ustvari več organizacij zaradi skupnega poslovanja; skupni riziko, servis, sklad; skupna meja; skupna obratovalnica obratovalnica samostojnih obrtnikov; skupna poraba; skupna prokura prokura, ki se da lahko dvema ali več osobam skupaj; skupna seja; skupna zadeva npr. *zakoncev*; skupno gospodinjstvo; skupno poslovanje poslovanje več podjetij v družbeni lastnini; skupno življenje 2. *ki je namenjen uporabi, koristi več ljudi*: skupni pašnik; skupni potni list potni list za najmanj pet in največ pedeset oseb, ki velja samo za eno potovanje; skupni zapor; skupni deli stavbe v etažni lastnini; skupna sodna pisarna; skupna strokovna služba; skupne službe službe za različne organe, npr. *vložišče, računovodstvo, arhiv*; skupno pooblastilo pooblastilo, ki se da dvema ali več osobam; sklad skupne porabe del dohodka delovne skupnosti za zadovoljevanje stanovanjskih in drugih potreb delavcev 3. *ki izhaja iz skupnosti, ki je skupnosti lasten*: skupna lastnina lastnina več oseb na nerazdeljeni stvari, kadar se dajo njihovi deli določiti, vendar niso vnaprej določeni, npr. *premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze*; skupna posest posest, npr. *sode-dičev*; skupno premoženje zakoncev premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze; razdelitev skupnega premoženja 4. *ki pripada več ljudem, stvarem*: skupni pooblaščenec pooblaščenec dveh ali več oseb; skupni sodni izvršitelj sodni izvršitelj za enote temeljnega sodišča; skupni zagovornik zagovornik več obdolžencev; skupna listina npr. *gledave vsebine, ki je enaka za obe stranki v postopku*; skupna stvar npr. *stvar solastnikov pred delitvijo*; skupno prebivališče npr. *zakoncev* 5. *ki poteka hkrati*: skupno obravnavanje več tožb, obtožb 6. *ki zajema določeno stvar, skupino stvari v njenem polnem obsegu*: skupni

dohodek; skupni dolg; skupni znesek; skupna havarija vsak strošek in škoda, namerno in preudarno povzročena, da se reši ladja, letalo ali tovor pred dejansko nevarnostjo, ki skupaj grozi vsem udeležencem v istem plovbnem podjetju, sin. *velika havarija*, sin. *generalna havarija*, prim. *pomorska škoda*; skupna hipoteka hipoteka, pri kateri je ista terjatev nerazdelno zavarovana na več premočninah ali nepremičninah, npr. *na ladjah, letalih*; skupna zastava skupna hipoteka skúpno prisl.: skupno gospodariti

skúpnost -i ž *na določen način organizirana skupina fizičnih ali pravnih oseb*: agrarna skupnost skupni pašniki ali gozdovi ali skupne pravice do tujih pašnikov ali gozdov, ki jih uživa več upravičencev, večinoma kmetov; delovna skupnost vsi člani delovne organizacije; državna skupnost; energetska skupnost uporabnikov in izvajalcev na področju energetike; Evropska gospodarska skupnost (krat. EGS); *interesna skupnost gospodarsko povezovanje podjetij; izobraževalna skupnost samoupravna interesna skupnost za področje izobraževanja od l. 1971 do l. 1990; izvenzakonska skupnost moškega in ženske življenjska skupnost moškega in ženske, ki nista v zakonski zvezi; kmetijska zemljiška skupnost; komunalna skupnost; krajevna skupnost najnižja teritorialna samoupravna organizacija; kulturna skupnost; naključna skupnost; naključna premoženjska skupnost npr. *več oseb, ki dedujejo po enem zapustniku*; narodna skupnost; nerazdružljiva skupnost stvari npr. *skupni deli stavbe v etažni lastnini*; nezakonska skupnost moškega in ženske izvenzakonska skupnost moškega in ženske; pašna, počitniška, poslovna, premoženjska skupnost; raziskovalna skupnost; regionalna, rodbinska skupnost; samoupravna družbenopolitična skupnost občina, mesto, pokrajina, republika, federacija do 23. 12. 1991; samoupravna interesna skupnost organizacija, ki jo delovni ljudje neposredno ali preko organizacij združenega dela ustanovijo s samoupravnim sporazumom o zadovoljevanju osebnih ali skupnih potreb na določenem področju družbene porabe: stanovanjskem, zdravstvenega varstva, socialnega varstva, pokojninskega zavarovanja, šolstva, izobraževanja in znanosti od l. 1971 do l. 1990; stanovanjska, šolska skupnost; temeljna, posebna rizična skupnost zavarovancev pri premoženjskem in osebnem zavarovanju, ki so zavarovani za enake ali podobne nevarnosti; vaška, verska, vodna skup-

nost; zakonska skupnost *zakonska zveza*; zavarovalna skupnost *samostojna samoupravna skupnost zavarovancev in zavarovalnih delavcev*; zdravstvena, življenjska skupnost; skupnost arhivov, dedičev, občin, premoženja, stanovalcev; skupnost stvari *npr. knjižnica, zaloge blaga*; nerazdružljiva skupnost stvari *npr. skupni deli stavbe v etažni lastnini*; sklep sveta delovne skupnosti

skupščina -e ž 1. *zbor, shod*: cehovska skupščina (pr. zg.); društvena skupščina 2. *stalni organ družbenopolitične skupnosti oziroma samoupravne interesne skupnosti*: delegatska, ljudska, občinska, mestna, republiška skupščina; generalna skupščina *npr. OZN*; ustavodajna, zakonodajna skupščina; skupščina raziskovalne skupnosti; skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja; skupščina skupnosti socialnega varstva; predsednik, predsedstvo, zbori skupščine; predstavljati, sklicati, razpustiti skupščino

skupščinski -a -o prid. *ki se nanaša na skupščino* (2): skupščinski mandat, odbor; skupščinski pečat, poslovník, predpis, predračun, sistem, sklep; skupščinski predsednik; skupščinska komisija; skupščinsko zasedanje

slábi -a -o prid., v zvezi: slaba vera (lat. malae fides) *zavest subjekta o pravni neupravičenosti*

slabóten -tna -o prid. *ki je brez moči*: spolna zloraba slabotne osebe (kaz.)

slabóumnost -i ž *duševna nerazvitost, duševna zaostalost*

slabóvérni -a -o prid., v zvezi: slaboverni posestnik *nedobroverni posestnik*

sléd -ú m *kar ostane na podlagi in kaže, da je tam kaj bilo, se kaj dogajalo*: individualni sled *ki kaže npr. na konkretno orodje*; krvni, očitni, skriti sled; skupinski sled *ki kaže npr. na vrsto orodja*; stvarni, vidni, zavorni sled; latentni sledovi *ki se na zunaj ne opazijo, npr. prstni odtisi*; sledovi drsenja, vožnje, zaviranja, zanašanja; sledovi stopinj, zob; iskanje, odkrivanje, zavarovanje, uničenje sledov; snemanje sledov kaznivega dejanja *preiščanje sledov na drugo podlago zaradi identifikacije*; iskati, zbrati, zavarovati, ohraniti, prikriti, uničiti, zabrisati sledove

sledilni -a -o prid. *ki se nanaša na sledenje*: sledilni pes

sledíti -ím nedov. 1. *z gledanjem, poslušanjem dojemati, zaznavati vsebino česa*: slediti obravnavi 2. *v zvezi: slediti rudnine iskati rudnine*

slédni -a -o prid., v zvezi: sledna pravica

avtorja, da ga dosednji lastnik ali uporabnik izvirnega avtorskega dela obvesti o novem lastniku oziroma uporabniku (avt. pr.)

slép -a -o prid. *ki ni sposoben zaznavati svetlobe, barv*: slep za barve; zaposlovanje slepih invalidnih oseb **slépi** -a -o: slepi naboj *naboj s plastično ali leseno kroglo*; slepi potnik **a**) *potnik, ki se skriva, da bi se izognil plačilu voznišne b*) *potnik, ki je brez ustreznih potnih listin*; slepi tir *tir, ki ima izhod samo na enem koncu*; slepa cena *cena, ki je daleč pod tržno ceno*; slepa menica *bianko menica*; slepa ulica *ulica, ki ima izhod samo na enem koncu* **slépo** prisl., v zvezi z na: izbira, preizkus na slepo *brez ugotavljanja, poznavanja razmer, okoliščin*

slepár -ja m *kdor goljufa, vara*

sleparija -e ž, v zvezi: izmikanje vojaški službi *s sleparijo npr. s hlinjenjem bolezni ali s ponarejeno listino* (kaz.)

slepárka -e ž *ženska oblika od slepar*

slepárski -a -o prid. *ki se nanaša na sleparje*: slepárski igralec *igralec, ki pri igri na srečo uporabi krive karte ali kako drugo slepilo*

slepársko prisl.: slepársko ravnanje

slepilni -a -o prid. *ki slepi, zapeljuje*: slepilni namen; slepilno sredstvo

slepilo -a s 1. *sredstvo za preslepitev*: uporaba slepila pri igri na srečo (kaz.); uporaba slepila pri zasliševanju 2. *svetilno telo*: uporaba slepila pri zasliševanju

slepiti -ím nedov. *spravljati v zmot, skušati koga premotiti*: slepiti pričó pri zasliševanju (kaz. post.)

slika -e ž *likovna upodobitev česa*: avtorjevo dovoljenje za brezlični prenos znakov, zvoka ali slik (avt. pr.)

slikóvni -a -o prid. *ki se nanaša na sliko*: slikovni posnetek; neupravičeno slikovno snemanje druge osebe (kaz.)

slóg -a m 1. *ustaljen način izražanja, sin. stíl*: diplomatski, pravniški, zakonski slog 2. *v zvezah: odprti, domači, mednarodni slog načini oddajanja, ki jih sme uporabljati radijska postaja pri svojem delu po predpisih o kriptografskem zavarovanju*

slòj slója m *skupina ljudi glede na enak položaj v družbi*

Slovénija -e ž, v zvezah: *Narodna vlada za Slovenijo l. 1918; Deželna vlada za Slovenijo od l. 1919 do l. 1921; Pokrajinska uprava za Slovenijo od l. 1921 do l. 1923; Ljudska republika Slovenija (krat. LRS) od l. 1946 do l. 1963; Socialistična republika Slovenija (krat. SRS) od l. 1963 do l. 1990; Republika Slovenija od l. 1990

slovénski -a -o prid. *ki se nanaša na Slovence ali Slovenijo*: slovenski narod; Slovenski narodnoosvobodilni odbor (krat. SNOO) od l. 1941 do l. 1944; Slovenski narodnoosvobodilni svet (krat. SNOS) od l. 1944 do l. 1946; slovenska narodna skupnost

slóves -ésa m *splošno priznanje velike vrednosti ali veljave*: imeti sloves

slovénsni -a -o prid., v zvezah: slovesna izjava *javna, po določenem postopku dana obljuba ravnati se po načelih, navedenih v izjavi, npr. določenih državnih funkcionarjev, sodnikov*; slovesna oblika *npr. oblika listine, ki je sestavljena pred javnim organom*; slovesna pričba *pri slovesnostih, npr. pri sklenitvi zakonske zveze, oporoki*; slovesna prisega *prisega vojaške osebe ob vstopu v oborožene sile*; *slovesna obljuba *obljuba namesto prisege* (pravd. post.)

slóvnični -a -o prid., v zvezi: slovnična razlaga *zakona jezikovna razlaga zakona*

slóvstvo -a s *literatura*: pravno slovstvo

slučáj -a m 1. *naključje* 2. *primer*: v slučaju smrti

slučájni -a -o prid. *naključni, nepredvideni, nepredvidljivi*: slučajni hudodelec *priložnostni, akutni hudodelec*; slučajna sestavina *pravnege posla npr. pogoj, rok*

slučájnost -i ž *naključnost, nepredvidljivost*: odgovarjati za slučajnost

slúga -a m *kdor v kaki ustanovi opravlja pomožna dela*: sodni, šolski, uradni sluga do l. 1945

slušátelj -a m *študent*: slušatelj univerze, visoke šole, višje šole; imatrikulirani, (iz)redni slušatelj; imatrikulacija *slušatelj*

slúžba -e ž 1. *delo na podlagi delovnega razmerja*: aktivna služba; častna služba *ki ne prinaša materialnih koristi*; dežurna služba *ki poteka v času, ko drugi ne delajo*; honorarna služba *ki ni vezana na redno delovno razmerje*; nočna služba 2. *delo, dejavnost, vezana na določeno področje*: carinska služba; civilna služba *ki se ne nanaša na vojsko*; diplomatska, evidenčna služba; gojitveno-čuvajska služba *ki se izvaja na področju lova, ribolova*; inšpekcijska služba; javna služba *dejavnost, ki zadovoljuje določene potrebe skupnosti, npr. notariat, komercialna služba; konzularna služba; nadzorniška, nadzorstvena služba; obračunska služba; obveščevalna služba; patronažna služba zdravstvena dejavnost, ki skrbi za otroke, bolnike na domu*; patrolna služba; prevajalska služba; prometna, prosvetna, protiobveščevalna, računovodstvena, servisna, signalna, stati-

stična služba; stražarska služba *npr. v kazenskem poboljševalnem domu*; strokovna, turistična vodniška, upravna, varnostna služba; vlečna služba *ki skrbi za odvoz poškodovanih in pokvarjenih vozil*; vojaška služba; zdravstvena služba; letališke službe *npr. za sprejem in odpremo letal, potnikov in stvari, gasilska služba, služba prve pomoči*; skupne službe *za različne organe, npr. vložišče, računovodstvo, arhiv*; Služba družbenega knjigovodstva (krat. SDK) *samostojna organizacija, ki opravlja notranji plačilni promet in vodi evidenco o razpolaganju z družbenimi sredstvi* do 31. 12. 1994; služba državne varnosti *del državne uprave, ki skrbi za varovanje državne ureditve*; služba pravne pomoči *ki je organizirana kot delovna skupnost ali kot delovna organizacija*; služba v oboroženih silah, teritorialni obrambi; služba v sovražnikovi vojski (kaz.); služba za zatiranje kriminalitete; služba za opazovanje, javljanje, obveščanje, alamiranje; izstopiti, odpustiti iz službe; dobiti, nastopiti, menjati, opravljati, razpisati, sprejeti službo; stopiti v službo

službeni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na službo*: službeni čin, dekret; službeni obhod *obhod lovskega čuvaja ipd.*; službeni položaj; službeni prejemki; službena izkaznica; službena kvalifikacija *usposobljenost*; službena nadrejenost, podrejenost; službena obleka; *službena pragmatika *pravila, predpisi za nekatere službe*; *službena prisega; službeno mesto, osebe, potovanje, razmerje; službeno stanovanje *stanovanje, ki ga delodajalec namenja za oddajo zaradi zadovoljevanja službenih potreb, sin. najemno stanovanje (c)*; službena leta 2. *uradni*: službeni list; službeni predpis; službena izkaznica *ki potrjuje, da je kdo zaposlen v določeni delovni organizaciji*; službena molčečnost; službeno navodilo; službeno potovanje *potovanje iz kraja stalne zaposlitve zaradi opravljanja določenih delovnih obveznosti*; sodelovanje po službeni poti; po službeni potrebi 3. *v zvezi*: *službena pogodba *delovna pogodba*

službodajálec -lca [-yc-] m *delodajalec*

službováne -a s *opravljanje službe*

službováti -újem nedov. *biti v službi, opravljati službo*

služéči -a -e prid. *ki se nanaša na služnost*: služéča stvar *nepremičnina, na kateri sme lastnik gospodujočega zemljišča izvrševati stvarno služnost, ant. gospodujoča stvar*; lastnik služéče stvari; služéče zemljišče *ant. gospodujoče zemljišče*

služenje -a s *glagolnik od služiti*: služenje vojaškega roka

služiti služim nedov. **1.** opravljati določen čas trajajočo obvezno dejavnost: služiti vojaški rok **2.** v zvezi: služiti kot (za) dokaz biti za dokaz, biti dokaz za kaj

služni -a -o prid. *ki se nanaša na služnost*: služna stvar služea stvar

služnost -i ž **1.** stvarna pravica na tuji stvari, katere lastnik je dolžen, da glede te stvari kaj trpi ali opusti, služnostni upravičenec pa je upravičen stvar v določenem obsegu uporabljati ali uživati: hišna služnost pri kateri je gospodujoče zemljišče stavbno, npr. pravica do okna, svetlobe, razgleda, vodovodnega priključka; negativna služnost ki nalaga opustitev; očitna služnost katere izvrševanje je mogoče zaznati; osebna služnost užitka, rabe, stanovanja, ustanovljena v korist določene osebe; poljska služnost stvarna pravica na tujem zemljišču, če je gospodujoče zemljišče kmetijsko, npr. potna, vodna, gozdna, pašna služnost; pozitivna služnost pri kateri sme upravičenec služea stvar uporabljati ali uživati; realna služnost stvarna služnost; skrita služnost pri kateri ni videti znakov izvrševanja; stvarna služnost ki obremenjuje služea nepremičnino v prid gospodujoči nepremičnini, sin. *zemljiška služnost*; zemljiška služnost gl. stvarna služnost; služnost prevažanja in zlaganja gozdnih proizvodov; služnost nujne poti za nepremičnino, ki nima za redno obdelavo ali uporabo potrebne potne zveze z javnim potnim omrežjem; služnost rabe stvarna pravica uporabljati tuje nepotrošne stvari za osebno potrebo; nepravilne služnosti (lat. *servitutes irregulares*) zemljiške služnosti, katerih imetnik je določena fizična ali pravna oseba; pravica služnosti; ustanovitev, pridobivanje, izvrševanje, vknjižba, varstvo, prenehanje služnosti; obremeniti zemljišče s služnostjo; motiti, preprečevati izvrševanje služnosti; nasprotovati izvrševanju služnosti **2.** v zvezi: meddržavne služnosti pogodbene omejitve suverenosti države na njenem ozemlju v korist druge države

služnostni -a -o prid. *ki se nanaša na služnost*: služnostni spor, upravičenec, zavezanec; služnostna pot; služnostna pravica služnost (1); služnostna regulacija servitutna regulacija (pr. zg.); služnostna tožba tožba, s katero služnostni upravičenec uveljavlja služnostno pravico, sin. *konfesorna tožba*; služnostno breme **smérnica** -e ž *napotek, navodilo*: smernice državne politike; dajati smernice

smisel -sla m *kar se misli, hoče s čim doseči*: pravni smisel; smisel zakona; v smislu zakona v skladu z zakonom

smiseln -a -o *ki se nanaša na smisel*: smiselna uporaba zakona **smiselno** prisl.: smiselno uporabljati predpise

smóter -tra m *kar se skuša s čim doseči*: pravni, procesni, zakonodajni smoter; smoter državne politike; smoter kaznovanja *namen kaznovanja*; smoter zakona (lat. *ratio legis*) *namen, motiv zakona*

smótrnost -i ž, v zvezi: načelo smotrnosti kazenskega pregona *načelo, po katerem mora javni tožilec presoditi, ali je pregon smotrni tudi s stališča državnih interesov, npr. za dejanja neznatne družbene nevarnosti, sin. načelo oportunitete kazenskega pregona, sin. oportunitetno načelo*

smít -i ž **1.** prenehanje življenja, življenjskih procesov: fetalna smrt smrt zarodka; dozdevna, navidezna smrt; klinična smrt stanje, ko preneha dihanje in bitje srca, življenje pa je še mogoče; naravna smrt ki je v skladu z zakoni narave, npr. zaradi starosti, bolezni, prirodnih napak; nasilna smrt ki je posledica nasilnega dejanja, npr. samomor, uboj, umor, nesreča; možganska smrt prenehanje delovanja možganov; nenadna, nepojasnjena smrt; srčna smrt nepovratno prenehanje delovanja srca; smrt, povzročena s kaznivim dejanjem; čas, dan, dokazovanje, kraj, način, povod, povzročitev, ugotovitev, vzrok smrti; znamenja smrti; huda telesna poškodba s posledico smrti; povzročitev smrti iz malomarnosti (kaz.); sum smrti zaradi kaznivega dejanja (kaz.); darilo, zavarovanje za primer smrti; obsodba na smrt sin. *obsodba na smrtno kazen*; potrdilo o smrti; prijaviti, ugotoviti smrt **2.** v zvezi: civilna smrt *popolna izguba pravne sposobnosti* (pr. zg.)

smítni -a -o prid. *ki se nanaša na smrt*: smrtni primer; smrtna kazen pri kateri se obsojenec kaznuje s smrtjo; smrtna nesreča, nevarnost, poškodba; obsodba na smrtno kazen sin. *obsodba na smrt*

smítnost -i ž *razmerje števila v enem letu umrlih do števila živih, sin. umrljivost*

smrtonóсни -a -o prid. *ki povzroča smrt*

smrtóvnica -e ž *uradni zapis podatkov o umrlem zaradi uvedbe zapuščinskega postopka*: vsebina smrtovnice; sestaviti smrtovnico

snáha -e ž *sinova žena v odnosu do njegovih staršev*

snémanje -a s **1.** *glagolnik od snemati*: snema-

nje književnih, znanstvenih in glasbenih del z inštrumenti za mehanično reprodukcijo (av. pr.); snemanje iz zraka *fotografiranje, filmanje za izmeritev in raziskavo zemljišč*; neupravičeno slikovno, zvočno snemanje (kaz.); snemanje preiskovalnega dejanja, poteka glavne obravnave (kaz. post.); prepoved filmskega ali televizijskega snemanja v sodni dvorani (kaz. post.) **2.** v zvezi: snemanje sledov kaznivega dejanja *prenašanje sledov na drugo podlago zaradi identifikacije*

snémati -am nedov. *zapisovati zvok, sliko na ustrezni nosilec zvoka, slike*

snéti snámem dov. *narediti, da kaj ni več obešeno, pritrjeno*: sneti oglas, oklic z oglasne, uradne deske; sneti zastavo

sníti se snídem se dov. *sestati se*

SNÓB in **Snós** -a m, krat. (Slovenski narodnoosvobodilni svet) *najvišje predstavniško telo slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja od l. 1944 do l. 1946*

snóv -i ž **1.** *kar tvori, sestavlja stvari*: eksplozivna, nevarna, odpadna, radioaktivna, razstrelilna, škodljiva, vnetljiva snov; uničenje nasadov, rastlin s škodljivo snovjo (kaz.) **2.** *kar tvori, sestavlja predmet, vsebino govornega, pisnega obravnavanja*

sòavalist -a m *menični soporok*

sòávtor -ja m *kdor je skupaj s kom avtor česa*

sòávtorstvo -a s *dejstvo, da je avtorsko delo ustvarjeno v sodelovanju dveh ali več avtorjev*

sòbodajálec -lca [-uc-] m *kdor v svojem gospodinjstvu ali počitniški hiši sprejema na prenočevanje goste ter jim navadno daje tudi hrano in pijačo*

socialist -a m *prizvrženec socializma ali socialistične stranke*: krščanski, nacionalni, utopični socialist

socialistični -a -o prid. *ki se nanaša na socialiste ali socializem*: socialistični družbeni red; socialistični gospodarski sistem; socialistični sektor gospodarstva; socialistična demokracija *politična ureditev, v kateri ima oblast delovno ljudstvo*; socialistična družba; socialistična družbenoekonomska ureditev; socialistična država; Socialistična federativna republika Jugoslavija (krat. SFRJ) od l. 1963 do l. 1991; socialistična lastnina *družbena, državna lastnina v socialističnih državah*; socialistična proizvodnja, revolucija, zakonitost, zaveza; socialistična stranka; Socialistična zveza delovnega ljudstva (krat. SZDL); socialistično gospodarstvo; socialistično nagrajevanje

socialistka -e ž *ženska oblika od socialist*

socializácija -e ž *podružbljenje*: socializacija zasebnih proizvodjalnih sredstev *njihova sprememba v družbena sredstva*; socializacija funkcij državnih organov *njihov prenos na samoupravne organe in institucije*

socializem -zma m **1.** *družbenopolitična ureditev, v kateri so proizvodjalna sredstva v družbeni lasti*: administrativni socializem z *upravnim vodenjem gospodarstva in družbenih služb* od l. 1945 do l. 1950; demokratični socializem; državni socializem *socialistična družbena ureditev, v kateri država vodi in usmerja gospodarsko in drugo družbeno dogajanje* **2.** *nazor, katerega cilj je uveljavitev ekonomskih, političnih in kulturnih pravic delavcev*: utopični socializem *predmarksistične teorije, ki za spremembo družbene ureditve ne upoštevajo dejanskih zgodovinskih razmer*

socializírati -am nedov. in dov. *spreminjati zasebna proizvodjalna sredstva v družbena*

sociálni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na dejavnost za omiljenje, urejanje gmotnih, življenjskih razmer*: socialni delavec *delavec, ki se poklicno ukvarja s socialnim delom*; socialni podpiranec *kdor dobiva socialno podporo*; socialni program, red; socialni zavod *zavod, ki opravlja določene oblike socialnega varstva za tiste, ki zaradi starosti, telesne ali duševne prizadetosti ali drugih podobnih okoliščin ne morejo ali ne želijo živeti sami ali v družini*; socialna blaginja; socialna ogroženost *ogroženost zaradi slabih gmotnih, življenjskih razmer*; socialna podpora *stalna družbena denarna pomoč*; socialna politika, psihiatrija; socialna varnost *celota družbenih aktivnosti, ki skuša zagotoviti občutek predvsem ekonomske varnosti posameznika, družine, družbene skupnosti*; socialne bolezni *bolezni, ki jih povzročajo zlasti neugodne gmotne razmere*; socialne službe *službe, ki se ukvarjajo s socialnim skrbstvom in socialnim varstvom*; socialno delo, okolje; socialno skrbstvo *dejavnost, s katero se življenjsko ogroženim osebam zagotavlja materialna pomoč in pomoč pri njihovem usposabljanju za življenje, delo*; socialno varstvo *dejavnosti na področju socialnega skrbstva, družbenega varstva otrok, zaposlovanja, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, starostnega zavarovanja kmetov in stanovanjskega gospodarstva* **2.** v zvezah: socialni mir *stanje brez večjih družbenih nasprotij*; socialna anketa *zbiranje podatkov, npr. o mladoletnikovem, obdolženčevem, obsojenčevem življenju in razmerah* (kaz.); socialna

diferenciacija gl. *socialno razslojevanje*; socialna patologija *družbeno negativni pojavi*, npr. kriminaliteta, alkoholizem, narkomanija, potepuštvu, sin. *socialnopatološki pojavi*; socialno razslojevanje *nastajanje gospodarskih in družbenih razlik med ljudmi*, sin. *socialna diferenciacija*; socialno stanovanje *stanovanje, ki ga lastnik oddaja socialnemu upravičencu*, sin. *najemno stanovanje (b)*; socialno zavarovanje *zavarovanje, pri katerem zavarovanci združujejo sredstva za pokrivanje denarnih dajatev iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zdravstvenega in otroškega varstva, zavarovanja za primer brezposelnosti 3.* v zvezi: socialna demokracija *politična usmeritev ali organizacija, ki se zavzema za izboljšanje družbe s postopnimi reformami*

sociálnodemokrátski -a -o prid. *ki se nanaša na socialne demokrate ali socialno demokracijo*: socialnodemokratska stranka, vlada

sociálnoekonómski -a -o prid. *družbenoekonomski, družbenogospodarski*: socialnoekonomski ukrep; socialnoekonomska pravica npr. pravica do dela

sociálnopatolóški -a -o prid., v zvezi: *socialnopatološki pojavi družbeno negativni pojavi*, npr. kriminaliteta, alkoholizem, narkomanija, potepuštvu, sin. *socialna patologija*

sociálnopolítični -a -o prid. *ki se nanaša na socialno politiko*: socialnopolitični red, ukrep; socialnopolitična zakonodaja

sociálnoskrbsteni -a -o prid. *ki se nanaša na socialno skrbstvo*: socialnoskrbsteni dejavnost, pomoč; socialnoskrbstvene storitve

sociálnovárstveni -a -o prid. *ki se nanaša na socialno varstvo*: socialnovarstvena pomoč; socialnovarstvene organizacije, pravice, storitve

sociológ -a m *strokovnjak za sociologijo*

sociologija -e ž *veda o temeljnih strukturah, oblikah, delovanjih in razvojnih zakonitostih družbe*: industrijska sociologija *ki proučuje sociološko problematiko v industriji*; marksistična sociologija; posebna, splošna sociologija; sociologija dela, družine, prava

sociolóški -a -o prid. *ki se nanaša na sociologijo*: sociološka šola *znanstvena smer v znanosti o materialnem kazenskem pravu, ki poudarja družbene dejavnike kriminalitete in človekove delinkventnosti*; sociološko pojmovanje prava

sociopát -a m *osebnostno neuravnovešen človek*

sočasen -sna -o prid. *ki poteka ob istem času*:

sočasni ustni dogovor *poleg pismenega dogovora*; sočasna izročitev stvari in plačilo kupnine; pravilo sočasne izpolnitve v dvostranski pogodbi

sód -a m *sodišče*: nagli sod

sôdba -e ž **1.** *sodna odločba v slovesni obliki*: civilna sodba; dajatvena sodba *po kateri toženec kaj da, stori, opusti ali dopusti* (pravd. post.); deklaratorna sodba *ugotovitvena sodba*; deklaratorna obsodilna sodba *obsodilna sodba, s katero se obtoženec spozna za krivega, kazen pa se mu odpusti* (kaz. post.), sin. *krivdorek brez kazni*; delna sodba *ki rešuje le del tožbenega zahtevka* (pravd. post.); dopolnilna sodba *ki se uveljavlja, če sodišče ni odločilo o vseh zahtevkih ali o delu zahtevka* (pravd. post.); izvršljiva, izvršena, kazenska sodba; končna sodba *s katero sodišče odloči o vseh zahtevkih, glavnih in stranskih*; kondemnatorna sodba *obsodilna sodba*; konstitutivna sodba *oblikovalna sodba* (pravd. post.); kontradiktorna sodba *ki jo izda sodišče po končanem kontradiktornem postopku* (pravd. post.); kontumačna sodba *ki se izda zaradi izostanka* (pravd. post.), sin. *zamučna sodba*; materialna sodba *meritorna sodba*; meritorna sodba *obsodilna ali oprostilna kazenska sodba* (kaz. post.); neobstoječa sodba *ki je ni izrekel sodnik*; oblikovalna sodba *ki ustvarja novo pravno razmerje, spreminja obstoječe ali odreja njegovo prenehanje* (pravd. post.); obsodilna sodba *s katero se ugotovi, da je obtoženec kriv in se mu kazni določi ali odpusti*, sin. *obsodba*; oprostilna, pravična, pravnomočna sodba; pripoznavna sodba *na podlagi pripoznavne* (pravd. post.); razveljavitvena, razvezna, revizijska sodba; ugotovitvena sodba *s katero se ugotovi obstoj ali neobstoj dejstva ali pravnega razmerja* (pravd. post.); vmesna sodba *ki se izreka samo o podlagi tožbenega zahtevka* (pravd. post.); zamudna sodba gl. *kontumačna sodba*; zavmilna sodba **a)** *s katero se zavrne tožbeni zahtevek* (pravd. post.) **b)** *s katero se zavrne obtožba* (kaz. post.); sodba, izdana v upravnem sporu; sodba zasežnega sodišča (mednar. pr.); dejanska in pravna podlaga sodbe; izdaja, izrekanje sodbe; uvod, izrek, obrazložitev sodbe; razglasitev, pismena izdelava, poprava, prepis, vročitev, vsebina sodbe; pravnomočnost sodbe; vezanost sodišča na sodbo; izglasovati, izdati, izreči, razglasiti, obrazložiti, izpodbijati, preizkusiti, razveljaviti, spremeniti, potrditi, izvršiti sodbo; odložiti razglasitev sodbe (kaz. post.); pridržati izdajo sod-

be (pravd. post.); popraviti napake v sodbi **2.** v zvezah: božja sodba *dokazno sredstvo v antičnem in zgodnjemrednjeveškem kazenskem postopku, pri katerem je moral osumljenec za dokaz svoje nedolžnosti prestati krute, tudi smrtno nevarne preizkuse* (pr. zg.), sin. *ordal*; dokazna sodba *odločba o tem, komu se naloži dokazno breme in o katerih dejstvih naj se izvedejo dokazi* (pr. zg.); občja sodba *normativni izrek avtonomnega sodišča* (pr. zg.) **3.** *presoja*: vrednostna sodba npr. *sodba o nravni vrednosti človeka*

sôdbeni -a -o prid. *ki se nanaša na sodbo*: sodbeni izrek *izrek sodbe*; sodbeni razlogi *razlogi sodbe*

sôdédič -a m *kdor je skupaj s kom dedič česa*

sodélaavec -vca m **1.** *oseba v razmerju do druge osebe, ki ji pomaga pri kaki dejavnosti **2.** *delavec v razmerju do delovne organizacije, s katero je v določenem delovnem razmerju*: sodelavec v srednji šoli **3.** *naziv za delavca v delovnem razmerju glede na usposobljenost, delo, ki ga opravlja*: visokošolski sodelavec; strokovni, višji strokovni, znanstveni sodelavec; strokovni strokovni pri sodišču*

sodélavka -e ž *ženska oblika od sodelavec*

sodéležnik -a m *udeleženelec v premoženjski skupnosti*

sodélkivěnt -ěnta m *kdor skupaj s kom stori kaznivo ali škodno dejanje*, sin. *sostorilec*

sodelováńje -a s **1.** *udeležba skupaj z drugim, drugimi pri kakem delu, opravi*: carinsko, gospodarsko, meddržavno, mednarodno, poslovno, službeno sodelovanje; sodelovanje državnih organov; sodelovanje delovnih ljudi in občanov pri sojenju; dolžnost sodelovanja upnika z dolžnikom *glede izpolnitve obveznosti*; odklonitev sodelovanja pri odvrčanju splošne nevarnosti (kaz.); pogodba o sodelovanju v mednarodnem gospodarstvu **2.** *udeležba pri kaznivem dejanju*: sodelovanje pri pretepu, prostituciji, oboroženem uporu; sodelovanje v skupini, ki stori kaznivo dejanje; sodelovanje v skupini, ki prepreči uradni osebi uradno dejanje; sodelovanje s sovražnikom med vojno

sodelováti -ujem nedov. *skupaj z drugim, drugimi biti udeležen pri kakem delu, opravi*: sodelovati pri napravi oporoke npr. *kot priča*

sodín -a m *sodja* (pr. zg.)

sodišče -a s *državni, samoupravni ali mednarodni organ, ki opravlja sodno funkcijo*: *apelacijsko sodišče pritožbeno sodišče zoper prvostopenjske odločbe okrožnega ali trgovin-*

skega sodišča, sin. **prizivno sodišče*; civilno sodišče *ki odloča v osebno in premoženjskih razmerjih državljanov*; častno sodišče *organ društva, družbene organizacije, gospodarskega združenja, ki rešuje spore med člani in razsoja o kršitvah, ki jih ti zakrivijo*; deželno ograjno sodišče (nem. Landschranne) *civilnosodna instanca za fevdalce in njihova zemljišča od 14. do 18. stol.* (pr. zg.); ***deželno sodišče okrožno sodišče v glavnih mestih avstrijskih dežel*; **deželno sodišče v Ljubljani do l. 1928*; deželno sodišče *za težje kazenske zadeve od 13. stol. do prve polovice 19. stol.*; disciplinsko sodišče *ki razsoja o nerednostih, npr. članov društva*; **divizijsko vojaško sodišče*; dovolilno sodišče *ki dovoljuje izvršbo* (izvrš. post.); **državno sodišče za zaščito države za zaščito ustavne in politične ureditve države*; gospodarsko sodišče *ki odloča v gospodarskih sporih*; izredno sodišče *ki opravlja svojo dejavnost v izrednih družbenih razmerah in navadno izreka smrtne kazni ali oprostitve*, sin. *naglo sodišče*; izvršilno sodišče *ki opravi izvršbo*; kasacijsko sodišče *vrhovno sodišče v nekaterih državah*; kazensko sodišče *ki odloča o kazenskih zadevah*; krvno sodišče *ki sodi za krvne delikte*, npr. *za umor, hudo telesno poškodbo* (pr. zg.); Mednarodno sodišče v Haagu (angl. International Court of Justice) *glavni sodni organ OZN, ki sodi v sporih med državami*; naglo sodišče gl. *izredno sodišče*; nepristransko sodišče *ki sodi namesto patrimonialnega sodišča, če je to samo prizadeto, in v pravnih med podložniki različnih gospodarstev* (pr. zg.); okrajno sodišče; okrožno sodišče *za okrožje pristojno sodišče prve in druge stopnje*; patrimonialno sodišče *sodišče zemljiškega gospoda* (pr. zg.); pravdno sodišče *ki katerem teče pravda*; prisedniško sodišče *sestavljeno iz enega ali več poklicnih sodnikov in določenega števila sodnikov porotnikov, ki skupno in enakopravno odločajo*; pritožbeno sodišče *pristojno za reševanje pritožb*; **prizivno sodišče gl. *apelacijsko sodišče*; prizno sodišče *zasežno sodišče*; proseeče sodišče *ki prosi drugo sodišče ali drug organ za pravno pomoč*, ant. *zaproseno sodišče*; računsko sodišče *najvišji organ nadzora državnih računov, državnega proračuna in celotne javne porabe*; razpravljajoče sodišče; redno sodišče *ki odloča predvsem v civilnih in kazenskih zadevah*; registrsko sodišče *ki vodi sodni register*; revizijsko sodišče *ki odloča o reviziji kot pravnem sredstvu zoper sod-*

ne odločbe; *trgovinsko sodišče; upravno sodišče ki odloča v upravnih sporih; ustavno sodišče ki odloča o ustavnosti in zakonitosti splošnih pravnih aktov ter o drugih zadevah, ki so temeljnega ustavnopravnega pomena; *višje deželno sodišče v Ljubljani od l. 1918 do l. 1928; vojaško sodišče prve stopnje; vrhovno vojaško sodišče pristojno za sojenje npr. o kaznivih dejanjih vojaških oseb in določenih vojaško pomembnih kaznivih dejanjih civilnih oseb; zaproseno sodišče ki ga drugo sodišče prosi za pravno pomoč, ant. proseče sodišče; zasežno sodišče ki odloča o pravilnosti zasega tuje trgovske ladje, letala ali blaga v vojni na morju ali v zraku (mednar. pr.); zborna sodišče ki sodi v senatu; zemljiškoknjižno sodišče ki vodi zemljiško knjigo; židovsko sodišče ki rešuje spore med židi in kristjani (pr. zg.); temeljno sodišče sodišče prve stopnje v Sloveniji; višje sodišče a) instančno sodišče, višje od sodišča prve stopnje b) sodišče druge stopnje v Sloveniji; republiško vrhovno sodišče; vrhovno sodišče FLRJ od l. 1946 do l. 1954; zvezno vrhovno sodišče od l. 1954 do l. 1964; vrhovno sodišče Jugoslavije od l. 1964 do l. 1974; zvezno sodišče od l. 1974 do l. 1991; okrožno gospodarsko, višje gospodarsko, vrhovno gospodarsko sodišče; splošno, posebno sodišče združenega dela; stalno, priložnostno samoupravno sodišče npr. arbitraža, razsodišče; sodišče prve, druge, tretje stopnje; enota temeljnega sodišča; nepristranost sodišča; oddelek sodišča civilni, kazenski oddelek, oddelek za upravne spore ipd.; ustanovitev, organizacija, pristojnost, sedež, sestava, zasedba, ukinitve sodišča; pristop k sodišču; neodvisnost sodišče; sodišče sodi zborno; ustanoviti, ukiniti sodišče

soditi sódim nedov. a) opravljati funkcijo sojenja b) odločati s sodbo: soditi o kaznivem dejanju; soditi po zakonu; soditi po načelu pravičnosti **sodéči** -a -e: sodeči senat; sodeče sodišče razpravljajoče sodišče

sódja -e m nosilec sodnih ali drugih funkcij v višjem gospostvu v fevdalni dobi (pr. zg.)

sodni -a -o prid. ki se nanaša na sojenje ali sodišče: sodni akt sodni spis; sodni cenilec; sodni depozit gl. sodni polog; sodni dvoboj dvo-boj kot božja sodba (pr. zg.); *sodni dvor zbor-no sodišče; sodni gospod fevdalec, ki ima sodno oblast (pr. zg.); *sodni inšpektor nadzornik sodišč; sodni izvedenec oseba, ki loči določa sodišče in ima strokovno znanje, potrebno za razjasnitev kakega dejstva v postopku; sodni

izvršitelj uradna oseba, ki opravlja posamez-na izvršilna dejanja v sodni izvršbi; sodni kolek kolek, ki potrjuje, da je bila plačana tak-sa na sodišču; *sodni komisar sodni poverje-nik, npr. notar; sodni oddelek oddelek sodiš-ča; sodni odpravek overjeni izvod odločbe; sodni ogled, okraj; sodni odjama kazenska sankcija za lažja kazniva dejanja; sodni pečat; sodni polog položitev dolgovane stvari pri sodišču, če je upnik npr. v zamudi ali nez-nan, sin. sodni depozit; sodni poslovnik; sodni postopek postopek, ki teče pred sodiščem; *sodni poverjenik npr. notar; ki mu je pover-jena oprava zapuščinske obravnave; sodni precedens, prevajalec, register, rok, sistem, spis; **splošni sodni red sodni red, ki ureja pravdni in izvršilni postopek; *sodni svetnik naziv višjega uslužbenca na sodišču do l. 1929; sodni tolmač uradno imenovani prevajalec za govorjeni ali pisani tuji jezik ali za govorico in znake gluhomemih, sin. tolmač (1); sodni zapisnik; sodni penali penali, ki jih na upni-kovo zahtevo določi sodišče zaradi dolžniko-ve zamude pri nedenarnih obveznostih, ugo-tovljenih s pravnomočno sodno odločbo; sodni stroški del pravnih stroškov, ki neposred-no bremenijo državo, ta pa jih prevali na stranko; sodna amortizacija razveljavitev iz-gubljenega ali uničenega vrednostnega pa-pirja; sodna cenitev, deska, funkcija; sodna gosposka (pr. zg.); sodna hramba sodni polog; sodna instanca, listina; sodna medicina me-dicina, ki obravnava medicinska vprašanja v zvezi s pravosodjem; sodna obdukcija obduk-cija, ki jo odredi sodišče; sodna oblast, obrav-nava, odločba; sodna odpoved odpoved (1); sodna oporoka oporoka, ki jo sestavi sodnik pristojnega sodišča; sodna overitev; sodna pa-lica simbol sodne oblasti (pr. zg.); sodna pi-sarna; sodna policija npr. v Franciji, Italiji; sodna poravnava poravnava, ki je sklenjena pred sodiščem v pravi ali kazenskem postop-ku na zasebno tožbo; sodna praksa a) judika-tura b) strokovno usposabljanje pripravnikov na sodišču; sodna pravna pomoč; sodna pre-poved predhodna odredba, npr. dolžnikove-mu dolžniku, da dolžniku ne sme poravnati zarubljene terjatve, dolžniku pa, da je ne sme izterjati (izvrš. post.); sodna pristojnost; sodna prodaja, razdelitev; sodna psihopatologija, psihopatologija; sodna rehabilitacija rehabilitacija z odločbo; sodna statistika, tak-sa, uprava; sodna zmeta zmeta pri ugotavlja-nju dejstev ali uporabi prava, zaradi katere

je sodna odločba napačna, sin. justična zmo-ta; *sodne počitnice čas od l. 7. do 15. 8., ko sodišče rešuje samo nujne zadeve; sodno ob-močje, okrožje; sodno področje stvarna pri-stojnost sodišča; sodno pravo pravni predpi-si, ki urejajo organizacijo in dejavnost pravo-sodnih organov; sodno *prisojilo, prizna-nje, *skrbstvo; sodno vabilo; sodno varstvo npr. posesti; sodno zaslišanje; razdelitev sod-nih opravil letni razpored dela na sodišču **sodno** prist.: *biti sodno preklican z odvzeto poslovno sposobnostjo, npr. zapravljivec; biti sodno znan znan iz sodnega poslovanja

sodnica -e ž ženska oblika od sodnik

sodnija -e z sodišče

sodnijski -a -o prid. sodniški: sodnijski stroški

sodnik -a m voljena oseba, ki opravlja sodno dejavnost: civilni sodnik; deželski sodnik (pr. zg.); kazenski sodnik; krvni sodnik (pr. zg.); mestni sodnik (pr. zg.); mirovni sodnik (angl. justice of the peace, fr. juge de paix) v angleškem in francoskem sodstvu lokalni organ sodne ob-lasti, ki sodi v civilnih in kazenskih zadevah manjšega pomena, v Franciji odpravljen l. 1958; nadomestni sodnik ki lahko nadomesti člana kazenskega senata, če bi bil ta na glavni obravnavi zadržan; občasni sodnik; *odrejni sodnik ki mu je poverjen posamezni sodni posel, npr. zaslišanje izven glavne obravna-ve; poizvedovalni, poravalni, preiskovalni, stečajni sodnik; zaproseni sodnik ki je zapro-šen za pravno pomoč; sodnik laik sodnik brez pravniške izobrazbe; sodnik porotnik oseba, ki občasno sodeluje s poklicnimi sodniki pri sojenju; sodnik posameznik; sodnik poro-čevalec; sodnik prisednik član sodnega se-nata; sodnik samoupravnega, temeljnega, viš-jega, vrhovnega sodišča; sodnik za mladolet-nike; sodnik za prekrške; volitev, izločitev, razrešitev sodnika; nepristranost sodnika; neodvisnost sodnikov

sodnikov -a -o prid. ki se nanaša na sodnika: sodnikova slovesna izjava

sodniški -a -o prid. ki se nanaša na sodnike: *sod-niški izpit; sodniški pripravnik; sodniški preu-darek; sodniška imuniteta, neodvisnost, pre-soja; trajnost sodniške funkcije; sodniško pre-pričanje

sódnomedicinski -a -o prid. ki se nanaša na sodno medicino: sodnomedicinski inštitut, iz-vedenec, izvid in mnenje; sodnomedicinsko izvedenstvo

sódnopsihiatrični -a -o prid. ki se nanaša na sod-no psihiatrijo: sodnopsihiatrično izvedenstvo

sòdolžnica -e [-už-] ž ženska oblika od sodolž-nik

sòdolžnik -a [-už-] m kdor je skupaj s kom dolž-nik

sòdolžniški -a -o [-už-] prid., v zvezi: sodolžniš-ko razmerje razmerje med sodolžniki in nji-hovo razmerje do upnika

sodomija -e ž spolno dejanje zoper naravo, npr. spolno občevanje z živaljo

sòdržávje -a s združenje več držav na podlagi mednarodne pogodbe, v katerem članice ohranijo svojo suverenost, sin. konfederacija

sòdržavlján -a m kdor je v razmerju do druge-ga državljan iste države

sòdržavljánka -e ž ženska oblika od sodržavljan

sòdstvo -a s a) celota organov, ki opravlja sod-no funkcijo b) dejavnost sodišč: cerkveno, ci-vilno sodstvo; deželsko sodstvo dejavnost de-željskih sodišč (pr. zg.); gospodarsko, kazensko sodstvo; konzularno sodstvo (pr. zg.); krvno sodstvo (pr. zg.); mednarodno, mladoletniško, (ne)pravdo sodstvo; *obrotno sodstvo; patri-monialno sodstvo sodstvo zemljiškega gospo-da (pr. zg.); porotno, samoupravno, *trgovin-sko, upravno, ustavno sodstvo; vojaško, zbor-no sodstvo; pravica sodstva

sòfinanciranje -a s glagolnik od sofinancirati: sofinanciranje šol

sòfinancirati -am nedov. in dov. skupaj s kom fi-nancirati

soglásje -a s 1. enako mnenje o čem: soglasje pogodbenih strank 2. pozitivno mnenje, od-govor glede uresničitve česa: soglasje javne-ga tožilca za odpravo pripora (kaz. post.); so-glasje preiskovalnega sodnika za vložitev ne-posredne obtožnice (kaz. post.); soglasje solast-nikov pri upravljanju skupne stvari; odloča-nje organa s soglasjem drugega organa (upr. post.) 3. a) mnenje, da je kaj pravilno, ustre-zno: pogodbeno soglasje; dati soglasje b) do-kument s takim mnenjem: vodnogospodarsko soglasje za gradnjo ali rekonstrukcijo objek-tov in naprav, ki vplivajo na vodni režim; iz-dati soglasje 4. skladnost: soglasje zemljiške knjige s katastrom

soglásni -a -o prid. ki izraža enako mnenje vseh: soglasni sklep; soglasna izjava volje; sogla-sna izvolitev

soglásnost -i ž značilnost soglasnega: sogla-snost izvolitve

soglásšati -am nedov. imeti enako mnenje o čem: soglašati s predlogom nasprotne stranke

sògórnik -a m a) uživalec gorskopravnega vi-nograda (pr. zg.) b) mejaš v vinogradu (pr. zg.)

sòinvestitor -ja m *kdor skupaj s kom investira*: soinvestitor objektov
sòizdajatelj -a m *kdor je skupaj s kom izdajatelj česa*: soizdajatelj knjige, menice
sòizumitelj -a m *kdor je skupaj s kom izumitelj česa*
sòjenje -a s *obravnava in izrekanje sodbe*: nepristransko sojenje; sojenje v nenavzočnosti obtoženca (kaz. post.) *kontumacijsko sojenje*; čas sojenja; sodelovanje sodnikov, občanov in delovnih ljudi pri sojenju
sòkontrahent -ènta m *sopogodbenuk*
sòkriv -a -o prid., v zvezi z biti *ki je skupaj s kom kriv česa*: biti sokriv prometne nesreče
sòkrivda -e ž *skupna krivda*: sokrivda poškodovanca npr. pri prometni nesreči
sòkrivdni -a -o prid. *ki se nanaša na skupno krivdo*: sokrivdno razmerje
sòkrivec -vca m *kdor je skupaj s kom kriv česa*: sokrivec kaznivega dejanja
sòkrivka -e ž *ženska oblika od sokrivec*
sòlastnica -e ž *ženska oblika od solastnik*
sòlastnik -a m *lastnik stvari po idealnem delu*: ureditev razmerij med solastniki
sòlastnina -e ž *lastnina, ki pripada več osebam po idealnih delih*: delitev stvari v solastnini
sòlastninski -a -o prid. *ki se nanaša na solastnino*: solastninski del; solastninska pravica
sòlastniški -a -o prid. *ki se nanaša na solastnike ali solastništvo*: solastniški delež; solastniške pravice in obveznosti; solastniško razmerje
sòlastništvo -a s *dejstvo, da je kdo solastnik*: pridobiti solastništvo
sòlegatár -ja m *sovoliljemenik*
solenitétni -a -o prid. *slovesni*: solenitetni akt; solenitetna priča
solicitátor -ja m 1. **vodja odvetniške pisarne 2. odvetnik z nepopolno kvalifikacijo* (pr. zg.)
solidárni -a -o prid. *ki se nanaša na solidarnost (1)*: solidarni dolžnik, porok, upnik; aktivna solidarna obveznost obveznost, pri kateri je upravičenih več upnikov; pasivna solidarna obveznost obveznost, pri kateri je zavezanih več dolžnikov; solidarna odgovornost odgovornost, pri kateri vsak izmed več zavezancev odgovarja za ves dolg, vsi skupaj pa le za enkratno izpolnitev; solidarna terjatev; solidarno jamstvo; solidarno poročstvo poročstvo, pri katerem lahko upnik zahteva izpolnitev bodisi od glavnega dolžnika bodisi od poroka ali od obeh hkrati
solidárnost -i ž 1. *razmerje, ko upnik ali vsak izmed več upnikov sme terjati od zavezanca ali od vsakega izmed več zavezancev vso izpolnitev, izpolniti pa je treba le enkrat*: aktiv-

na solidarnost *solidarnost upnikov*; pasivna solidarnost *solidarnost dolžnikov*; pristna solidarnost *ki nastane iz enega pravnega naslova*; nepristna solidarnost *pri kateri več dolžnikov dolguje isto izpolnitev iz različnih pravnih naslovov*; solidarnost upnikov, dolžnikov, porokov; domneva solidarnosti *pri obveznosti, nastali iz gospodarske pogodbe 2. skupna pomoč, čut za skupno odgovornost in korist*: družbena, mednarodna solidarnost; načelo solidarnosti *pri odpravljanju posledic naravnih nesreč ipd.*; dan, sklad, sredstva solidarnosti

solidárnostni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na solidarnost (1)*: solidarnostna izjava; solidarnostna klavzula *pristavek v vojaških pogodbah, da obvezuje pogodba le tedaj, če so vse vojskujoče se države pristopile k pogodbi* (mednar. pr.), sin. *klavzula si omnes 2. ki se nanaša na solidarnost (2)*: solidarnostna pomoč; solidarnostna sredstva; solidarnostno prelivanje sredstev

solidnost -i ž *zanesljivost*: solidnost v poslovanju

solína -e ž, nav. mn. *prostor ob morju, urejen za pridobivanje soli iz morske vode*

solinski -a -o prid. *ki se nanaša na soline*: *solinska uprava; solinske naprave

sólo neskl. prid., v zvezi: solo menica *menica, ki je izdana v enem samem izvodu, sin. edina menica*

solvénten -tna -o prid. *sposoben, zmožen v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. plačevit, sin. plačilno sposoben, zmožen*

solvéntnost -i ž *sposobnost, zmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. plačevitost, sin. plačilna sposobnost, zmožnost*

sómeščán -ána m *kdor je v razmerju do drugega meščan istega mesta*

sómeščánka -e ž *ženska oblika od someščan*
sónajèm -éma m *najem skupaj z drugim najemnikom*

sónapeljeválec -lca [-yc-] m *kdor skupaj z drugo osebo naklepoma prepričuje, nagovarja koga, da ta stori kaznivo ali škodno dejanje*
sónapeljeválka -e [-yk-] ž *ženska oblika od sónapeljevalec*

sòobčan -ána m *kdor je v razmerju do drugega občan iste občine*

sòobdolžènc -nca [-yž-] m *kdor je skupaj z drugo osebo obdolžen v istem kazenskem postopku*

sòobdolžénka -e [-yž-] ž *ženska oblika od soobdolženec*

sòobratoválec -lca [-yc-] m *kdor dela skupaj z drugo osebo v istem obratu*: soobratovalca motornega vozila npr. lastnik vlačilca in lastnik priklopnika

sòobsojènc -nca m *kdor je skupaj z drugo osebo pravnomočno obsojen v istem kazenskem postopku*

sòobsojénka -e ž *ženska oblika od soobsojènc*

sòobtòžènc -nca m *kdor je skupaj z drugo osebo obtožen v istem kazenskem postopku*

sòobtòžénka -e ž *ženska oblika od soobtòžènc*

soóènc -nca m *kdor je zaslišan istočasno z osebo, ki je o istem dejstvu izpovedala drugače*

soóèenje -a s *istočasno zaslišanje dveh ali več oseb o istem dejstvu, da se odpravi nesoglasje v izpovedbah* (post.), sin. *konfrontacija*: izbirno soočenje več oseb zaradi prepoznavanja; prepoznavna po soočenju

soóèenka -e ž *ženska oblika od sooèenec*

soóèiti -im dov. *istočasno zaslišati dvoje ali več oseb, da se odpravi nesoglasje v izpovedbah* (post.): soočiti pričó z obdolžencem *postaviti ju iz oči v oči pri zaslišanju soóèen* -a -o: soočena pričá

sòodgovóren -rna -o prid. *ki je skupaj s kom odgovoren za kaj*: soodgovoren za nezgodo

sòodgovórnost -i ž *dejstvo, da je kdo soodgovoren*: soodgovornost za škodo

sòodlòčanje -a s *glagolnik od soodlòčati*: soodločanje delavcev pri upravljanju v gospodarskih organizacijah in zavodih

sòodlòčati -am nedov. *skupaj s kom odločiti*

sòosumljenec -nca m *kdor je skupaj z drugo osebo osumljen storitve kaznivega dejanja*

sòosumljenka -e ž *ženska oblika od soosumljenec*

sòopodjétnik -a m *kdor je podjetnik skupaj z drugo osebo*

sòopodpis -a m *podpis v razmerju do prvega, glavnega podpisa*: *sopodpis ministra; sopodpis poroka

sòopodpisati -pišem dov. *podpisati poleg prvega, glavnega podpisnika*: sopodpisati kot porok

sòopodpisnica -e ž *ženska oblika od sopodpisnik*: država kot sopodpisnica pogodbe

sòopodpisnik -a m *podpisnik v razmerju do prvega, glavnega podpisnika*: sopodpisnik na menici

sòopogódbenica -e ž *ženska oblika od sopogodbenuk*: pravica sopogodbenuke; država sopogodbenuka

sòopogódbenik -a m *pogodbenuk v razmerju do drugega pogodbenuka, s katerim sklepa pogodbo*: pravica sopogodbenuka *poslovno nespособne osebe*

sòoponúdnik -a m *kdor skupaj s kom drugim nastopa kot ponudnik*: sponudnik na dražbi

sòoporočeválec -lca [-yc-] m *kdor ima, pripraviti koreferat, sin. koreferent*

sòoporočeválka -e [-yk-] ž *ženska oblika od sòoporočevalec*

sòopórok -óka m *kdor je skupaj s kom porok za kaj*: menični soporok

sòoporóštvo -a s *zaveza več porokov za isti dolg*

sòoposést -i ž *posest stvari ali pravice več oseb*

sòoposéstnica -e ž *ženska oblika od sòoposéstnik*

sòoposéstnik -a m *kdor je skupaj s kom posestnik česa*

sòopovzročítelj -a m *kdor je skupaj s kom povzročitelj česa*: sopovzročitelj škode

sòopovzročíteljica -e ž *ženska oblika od sopovzročitelj*

sòopovzročíti -im dov. *skupaj s kom povzročiti*: sopovzročiti posledico kaznivega dejanja

sòopriséžnik -a m *prisežni pomočnik* (pr. zg.)

sòopróg -a m *zakonski mož*

sòopróga -e ž *zakonska žena*

sorazmèren -rna -o prid. *ki ima glede na dejstvo, s katerim se primerja, ustrezno mero, količino*: sorazmerni stroški npr. *strank v pravdi*; sorazmerna dajatev, davščinska stopnja; sorazmerna obramba *pri silobranu*; sorazmerno poplačilo upnikov (izvrš. post., steč. post.); sorazmerno zastopstvo npr. *strank v skupščini*
sorazmèrni -a -o: sorazmerni delež npr. *sodediča*

sorazmèrje -a s *ustrezna mera, količina glede na dejstvo, s katerim se primerja*: sorazmerje med napadom in obrambo, med krivdo in kaznijo; sorazmerje med uvozom in izvozom

sorazmèrnost -i ž *lastnost, značilnost sorazmernega*: sorazmernost med napadom in obrambo *pri silobranu*

soróden -dna -o prid. *ki ima s čim določene skupne značilnosti*: sorodni pojavi

soródnica -e ž *ženska oblika od sorodnik*

soródnik -a m *človek v razmerju do človeka, iz katerega izhaja ali s katerim ima skupnega prednika, oziroma človek v posvojitvenem razmerju*: bližnji sorodnik *ki je v bližnjem sorodstvu, ant. daljni sorodnik*; daljni sorodnik *ki ni v bližnjem sorodstvu, ant. bližnji sorodnik*; krvni, zakonski sorodnik; sorodniki v ravni črti *ravna črta sorodstva*; sorodniki v ravni navzdolnji črti *potomci*; sorodniki v ravni

navzgorjni črti *predniki*; sorodniki v stranski črti *stranska črta sorodstva*; sorodniki po svaštvu *razmerje med svaki*

soródníški -a -o prid. *ki se nanaša na sorodnike*: sorodniški retrakt (pr. zg.); sorodniško razmerje

soródnost -i ž *dejstvo, da je kaj s čim sorodno*: sorodnost storjenih kaznivih dejanj *pri večkratnem povratku* (kaz.)

soródstveni -a -o prid. *ki se nanaša na sorodstvo*: sorodstveni umor (lat. parricidium) (rim. pr.); sorodstvena stopnja; sorodstveno razmerje

soródstvo -a s *razmerje med ljudmi, ki imajo skupno izhodišče ali prednika oziroma so v posvojitvenem razmerju*: bližnje sorodstvo *med starši in otroki, med posameznimi otroki*; krvno sorodstvo; pravno sorodstvo *ki nastane s posvojitvijo*; večkratno sorodstvo; zakonsko sorodstvo *med zakoncema*; stopnja sorodstva; sorodstvo v ravni črti; sorodstvo v stranski črti; *zadržek sorodstva ovira za sklenitev zakonske zveze*

sórta -e ž *rastline, pridelki iste vrste, ki se v določeni lastnostih razlikujejo od drugih rastlin, pridelkov iste vrste*: sorte kmetijskih rastlin; sorte semen, vin

sortimént -énta m 1. *blago določene mere in kakovosti*: gozdni sortimenti 2. *zaloga blaga na izbiro*

SOS [ěšěš] krat. *mednarodni radiotelegrafski klic na pomoč*

sósed -éda m *kdor meji s svojim stanovanjem, hišo, zemljiščem na stanovanje, hišo, zemljišče drugega*

sosédnja -e ž 1. *soseska (1)* (pr. zg.) 2. *sestaneč soseske (1)* (pr. zg.)

sosédnji -a -e prid. 1. *ki je najbližje česa v kaki smeri*: sosednji kraj; sosednje zemljišče 2. *ki ima s kako državo, kakim ozemljem isto, skupno mejo*: sosednja država

sosédski -a -o prid. *ki se nanaša na sosedo*: sosedski odnos; sosedsko pravo pravo, *ki ureja razmerja med soslednjimi lastniki nepremičnin*, npr. *glede imisij*; sosedsko razmerje

sosédstvo -a s 1. *skupnost sosedov* 2. *razmerje med sosedo*: dobro sosedstvo držav

soséska -e ž 1. *skupnost prebivalcev naselja ali gospodarjev v njem* (pr. zg.), sin. *župa (1)* 2. *zbor upravičencev župe (župnega sveta)* (pr. zg.), sin. *župa (3)* 3. *zazidalni okoliš*

soséski -a -o prid. *ki se nanaša na sosesko (1)* (pr. zg.), sin. *župni*: soseski župan

sosésčina -e ž *sosledstvo*

sospórník -a m *vsak od tožnikov ali tožencev v isti pravi*: enotni, navadni sosporniki

sospórníški -a -o prid. *ki se nanaša na sospornike*: sosporniški intervenient *intervenient, ki ima v pravi položaj enotnega sospornika*

sospórníštvo -a s a) *procesna skupnost tožnikov ali tožencev* b) *združitev več pravi v en postopek*: aktivno sosporništvo *pri katerem je več tožnikov*; enotno sosporništvo *pri katerem je spor mogoče rešiti le na enak način za vse sospornike*; eventualno sosporništvo *pogojno sosporništvo, če je tožba zoper prvega toženca neutemeljena*; formalno sosporništvo *pri katerem gre le za procesnopravno razmerje*, npr. *zavarovalnica toži več zavarovancev za plačilo premij*; materialno sosporništvo *ki že pred pravdo temelji na materialnopravnem razmerju*, npr. *na solastništvu*; navadno sosporništvo *pri katerem je vsak sospornik samostojna stranka* (pravd. post.); nujno sosporništvo *pri katerem posamezni sospornik ne more tožiti sam in tudi ne more biti tožen sam*; obojestransko sosporništvo *pri katerem več tožnikov toži več tožencev*; pasivno sosporništvo *pri katerem je več tožencev*; preprosto sosporništvo *navadno sosporništvo*; zakonsko sosporništvo *ki je določeno z zakonom*, npr. *tožba zoper dolžnika in poroka*

sóstanoválec -lca [-yc-] m *imetnik stanovanjske pravice, ki v istem stanovanju nekatere prostore uporablja sam, nekatere pa skupaj z drugim imetnikom stanovanjske pravice*

sóstanováčka -e [-yk-] ž *ženska oblika od sostanovalec*

sóstanováčki -a -o [-ys-] prid. *ki se nanaša na sostanovalec*: sostanovaleci deli stanovanja; sostanovalsko razmerje

sóstorilec -lca [-yc-] m *kdor skupaj s kom stori kaznivo ali škodno dejanje, sin. sodelinkvent*: odgovornost sosterilcev

sóstorilka -e [-yk-] ž *ženska oblika od sosterilec*

sóstorilstvo -a [-ys-] s *udeležba pri kaznivem ali škodnem dejanju*: nujno sosterilstvo *udeležba pri kaznivem ali škodnem dejanju, kadar dejanski stan določenega kaznivega dejanja predpostavlja več storilcev*, npr. *oseb, ki sodelujejo pri oboroženem uporu*

sosvét -éta m *posvetovalni organ*: strokovni svet

sótóženec -nca m *kdor je skupaj z drugo osebo tožen v istem pravnem postopku*

sótóženka -e ž *ženska oblika od sotoženec*

sótóžnica -e ž *ženska oblika od sotožnik*

sótóžník -a m *kdor skupaj z drugo osebo toži v istem pravnem postopku*

sótrasánt -a m, v zvezi: *sotrasant menice soizdajatelj menice*

***sotrúdnica** -e ž *sodelavka*

***sotrúdník** -a m *sodelavec (1)*

sóudeléžba -e ž *udeležba skupaj s kom*: soudeležba *pri dobičku*; soudeležba *delavca z lastnimi sredstvi za pridobitev stanovanjske pravice*

sóudeléženec -nca m *kdor je skupaj s kom udeleženc česa*: soudeleženc *pri dobičku*

sóudeléženka -e ž *ženska oblika od soudeleženc*

sóuporába -e ž *skupna uporaba*, npr. *določene prostora v stanovanju, zgradbi*

sóuporábница -e ž *ženska oblika od souporabnik*

sóuporábńík -a m *kdor je skupaj s kom uporabnik česa*: souporabnik *ceste*

sóupravíčenec -nca m *kdor je skupaj s kom upravičen do česa*, npr. *sodedič do svojega deleža*

sóupravíčenka -e ž *ženska oblika od soupravičenec*

sóuprávljanje -a s *upravljanje skupaj s kom*: soupravljanje *skupnih zadev npr. v okviru poslovnega sodelovanja*

sóurednica -e ž *ženska oblika od sourednik*

sóuredník -a m *kdor je skupaj s kom urednik česa*: sourednik *časopisa*

sóustanovítelj -a m *kdor je skupaj s kom ustanovitelj česa*: soustanovitelj *skupne obratovnice npr. samostojnih obrtnikov*

sóustanovíteljica -e ž *ženska oblika od soustanovitelj*

sóužíték -tka m *užitek, ki ga ima kdo skupaj z drugo osebo na isti stvari*

sóuživálec -lca [-yc-] m *kdor skupaj s kom kaj uživa*: souživalec *družinske pokojnine, invalidnine*

sóuživálka -e [-yk-] ž *ženska oblika od souživalec*

***sóvárúh** -a m *kdor je skupaj s kom varuh iste osebe*: podpiranje *varuhinje po sovaruhu*

sovhóz -a m, krat. (rus. sovet. sovetskoe hozjajstvo) *državno kmetijsko posestvo v ZSSR*

sovjet -a m (rus. sovet) *predstaviški organ državne oblasti v ZSSR*: vrhovni sovjet

sovjetški -a -o prid. *ki se nanaša na sovjete ali Sovjetsko zvezo*: sovjetski sistem; Zveza sovjetskih socialističnih republik od l. 1922 do l. 1991; sovjetsko pravo

sóvladár -ja m *kdor je skupaj s kom vladar*

sóvladarica -e ž *ženska oblika od sovladar*

sovládje -a s *skupna oblast več držav na določenem ozemlju*, sin. *kondominij (2)*

sóvláganje -a s *vlaganje skupaj s kom*: pogodba o sovlaganju *sredstev*

sóvlóžek -žka m *vložek, ki jamči hkrati z drugim vložkom zemljiške knjige pri skupni hipoteki*

sóvolilolójemńík -a m, nav. mn. *voliloljemniki, ki jim je ista stvar voljena skupno*

sovráštvo -a s *močno, navadno škodoželjno čustvo odpora do koga ali česa*: zburjanje *narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva* (kaz.)

sovrážńík -a -o prid. 1. *ki se nanaša na sovražnike*: sovražni tovor *tovor na sovražni ladji v vojni na morju*; sovražna država; sovražno dejanje, *ozemlje* 2. *ki deluje proti koristim drugega*: sovražna propaganda (kaz.); sovražno delovanje

sovrážńík -a m *nasprotna stran v vojni*: pomoč, *vdaja sovražniku*

sovrážńost -i ž, nav. mn. *vojaške operacije, oboroženi spopadi*: začetek, prekinitve, prenehanje, *ustavitev sovražnosti*; začetni, *ustaviti sovražnosti*

sóvzròk -óka m *vzrok v razmerju do drugega vzroka česa*: ugotoviti *sovzroke smrti* (kaz. post.)

sózaklép -épa m *zaklepanje z dvema ali več ključavnicami, od katerih vsako zaklepa ali odklepa druga oseba*: sozaklep *blagajne*

sózakúp -a m *zakup skupaj še z drugim zakupnikom*

sózakúpńík -a m *kdor ima kaj v sozakupu*: sozakupnik *zemljišča*

sózavarováńí -a -o prid. *ki se nanaša na sozavarovanje*: sozavarovalni posli

sózavarováńje -a s *zavarovanje istega rizika pri več zavarovalnicah*

sózavarováńí -tjem dov. *zavarovati isti riziko pri več zavarovalnicah*

sózavézanec -nca m *kdor je skupaj s kom zavezan za kaj*: sozavezanec *iz poroštvene pogodbe*

sózavézanka -e ž *ženska oblika od sozavezanec*

sózavézati se -véžem se dov. *skupaj s kom se zavezati za kaj*

sožítje -a s *skladni medsebojni odnosi*: družbeno, *narodnostno, versko sožitje*; *miroljubno sožitje držav in narodov*

spáček -čka m *plod ali novorojenček s hudimi razvojnimi nepravilnostmi*, sin. *monstrum*

spájanje -a s *združevanje*: spajanje *podjetij*

spájati -am nedov. *združevati*: spajati *obrate, podjetja*

specialist -a m 1. *v določeni stroki posebej us-*

posobljen strokovnjak: zdravnik specialist 2. akademska stopnja: naslov specialista

specialistični -a -o prid. *ki se nanaša na specialiste ali specializacijo*: specialistični izpit, staž; specialistično delo, izobraževanje

specializacija -e ž *pridobitev posebnega poglobljenega znanja na ožjem področju kake stroke*: specializacija delavcev na področju zdravstvenega varstva; specializacija odvetnikov, sodnikov; specializacija v okviru podiplomskega študija; panoga, program, vrsta specializacije; diploma, pogodba o specializaciji; opraviti specializacijo

specializant -a m *kdor si pridobiva posebno, poglobljeno znanje na ožjem področju kake stroke*: zdravnik specializant

specializantka -e ž *ženska oblika od specializant*: specializantka pediatrije

specializirati se -am se nedov. in dov. *pridobivati si posebno, poglobljeno znanje na ožjem področju kake stroke*: specializirati se za posebno delovno stroko; specializirati se za posebno področje kakega poklica

speciální -a -o prid. *posebni*: specialni fond; specialni povratek *ponovitev istovrstnega kaznivega dejanja*, sin. *posebni povratek*; specialni predpis; specialni vojni sporazum *spoznanje med poveljniki sovražnih vojaških enot* (mednar. pr.); specialna pogodba; specialna preprečitev *odvrčanje obsojenega storilca od izvršitve novega kaznivega dejanja*; specialno dovoljenje, pooblastilo

speciálnost -i ž 1. *posebna usposobljenost* 2. v zvezi: načelo specialnosti a) *pri navideznem idealnem steku* (kaz.) b) *pri ekstradiciji, kjer sme biti storilec obsojen le za dejanje, za katero je bil izročen* (mednar. pr.)

spécies lat. *stvar, ki je individualno določena*, sin. *nenadomestna stvar*

specificirati -am dov. in nedov. *podrobno navesti, razčleniti*: specificirati račun, stroške, zahtevke

specifični -a -o prid. *ki je posebne vrste*: specifični delikt (lat. delictum sui generis) *delikt, ki se od temeljne oblike razločuje po enem ali več znakih in pri katerem ne gre niti za kvalificirano niti za privilegirano kaznivo dejanje*; specifični pravni posel; specifična carina *carina, ki je odmerjena po enoti blaga*; specifična metoda dela

specifikacija -e ž 1. *podrobna navedba, razčlenitev*: proizvajalna specifikacija *podrobna navedba ali opis lastnosti blaga in njegovega asortimenta*; specifikacija blaga; prodaja s

specifikacijo *pri kateri je v pogodbi kupcu pridržana pravica, da pozneje določi obliko, mero ali kake druge podrobnosti stvari* 2. *predelava stvari na tak način, da iz nje nastane nova stvar, izdelek*, sin. *predelava* (1): pridobitev lastninske pravice s specifikacijo *pri spojitvi dela in materiala različnih oseb*

specifikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na specifikacijo*: specifikacijski kup prodaja s specifikacijo

specimen -mna m *vzorec, primerek*, npr. *podpisa za primerjavo, vzorec znamke, bankovca*

spedicija -e ž *špedicija*

spedijski -a -o prid. *špedicijski*

speditêr -ja m *špediter*

speditêrski -a -o prid. *špeditêrski*

spis -a m 1. *pismeni sestavek, vloga*: izvorni spis *prvi, prvotni izvod spisa*; pripravljani spis (pravd. post.); **prizivni, spremni spis* 2. *skupek listin v isti zadevi*: civilni, kazenski, obrambni spis; osebni spis *dokumenti v delovni organizaciji z osebnimi podatki delavca*, sin. *personalni spis*; personalni spis gl. *osebni spis*; pravdni, predsedstveni, procesni, sodni, uradni, zapuščinski spis; navadni, zaupni, strogo zaupni spisi; osnovanje, označba, ovitek, uređitev spisa; popis spisa *popis, ki kratko označuje zaporedje in vsebino posameznega spisa, njegovo redno in listovno številko in število prilog* (post.); kroženje, združitev, razdružitev, obnavljanje, izločevanje, arhiviranje spisov; hraniti, izločiti spis; prejeti, osnovati, oštevilčiti spis; pregledati, predložiti, rešiti, urediti, vročiti, obnoviti spis; vpisati spis v vpisnik; vložiti spis *ad acta med končane spise*

spisek -ska m *seznam*

spisni -a -o prid. *spisovni*

spisovni -a -o prid. *ki se nanaša na spis*: spisovno gradivo; spisovno stanje *stanje, ugotovljeno v spisu*

spláv -a m 1. *prekinitev nosečnosti do 30. tedna od zanositve*, sin. *abortus* 2. *vrsta vodnega plovila, navadno rečnega*

splavár -ja m *kdor vodi rečni splav*

splavárski -a -o prid. *ki se nanaša na splavarje ali splavarjenje*: splavarski red *red za splavarjenje po rekah*

splavilni -a -o prid. *ki se nanaša na splav* (1), sin. *abortivni*

splavilo -a s *sredstvo za prekinitev nosečnosti*, sin. *abortiv*

splavítev -tve ž *glagolnik od splaviti* (3): splavitev ladje

spláviti -ím dov. 1. *prekiniti nosečnost*, sin. *abotirati* 2. *spustiti po tekoči vodi*: splaviti les po reki 3. *dati v uporabo s spustitvijo v vodo*: splaviti ladjo

splávljanje -a s *glagolnik od splavljati*: splavljanje lesa po vodi na splavih

splávljati -am nedov. *spuščati po tekoči vodi*: splavljati les

splávní -a -o prid. 1. *po katerem se da splavljati*: splavni kanal *v jezui*; splavna reka 2. *ki se nanaša na splav* (2): splavni promet

spláziti se splázím se dov. *neslišno, neopazno priti kam*: splaziti se v tuj zaprt prostor *npr. pri tatvini*

splétka -e ž *zvičajno, zahrbtno dejanje proti komu*: politična spletk

spletkáriti -ím nedov. *zvičajno, zahrbtno delati proti komu*

spletkárstvo -a s *zvičajno, zahrbtno delovanje proti komu*

splóšni -a -o prid. *ki se ne nanaša na posameznika, posameznosti*: splošni davek *davek, pri katerem natančnejši namen porabe ni določen*; splošni del zakona, zakonika *del zakona, zakonika, ki vsebuje temeljna načela*; splošni interes *korist skupnosti na določenem območju*, sin. *javni interes*; splošni ljudski odpor *temeljno načelo ljudske obrambe ob napadu na državo in v vojni*; **splošni sodni red *sodni red, ki ureja pravdni in izvršilni postopek*; splošni upravni postopek *postopek za odločanje o pravicah in obveznostih v posamičnih stvareh na vseh upravnih področjih*; splošni zvezni zakon *zakon, ki ima samo temeljna načela* od l. 1963 do l. 1974; samoupravni splošni akt *akt, ki na splošno ureja družbene, gospodarske in druge samoupravne odnose, npr. družbeni dogovor, samoupravni sporazum*; splošni akti *skupščine npr. zakon, družbeni plan, proračun*; splošni pogoji *pogodbe glavne točke pogodbe, ki jih eden izmed pogodbenikov navadno sestavi že vnaprej, npr. pri zavarovalni pogodbi*; splošni povratek *storitev kaznivega dejanja, katerega storilec je že bil obsojen zaradi kakršnegakoli kaznivega dejanja*; splošni sporazum *o carinskih tarifah in trgovini* (angl. General Agreement on Tarifes and Trade, krat. GATT); splošna deklaracija *o pravicah človeka iz l. 1944*; splošna določba *zakona*; splošna državljanska dolžnost *npr. dolžnost pričevanja*; splošna korist; splošna krajevna pristojnost *npr. pristojnost sodišča, na katerega območju ima toženec stalno prebivališče* (pravd. post.); splošna mo-

bilizacija *prehod oboroženih sil in gospodarstva iz mirnodobnega v vojno stanje*; splošna nevarnost; splošna ponudba *predlog za sklenitev pogodbe, dan nedoločnemu številu oseb, ki vsebuje bistvene sestavine pogodbe*; splošne uzanice *za blagovni promet*; splošne volitve; stvari *v splošni rabi stvari, ki jih zaradi njihovih naravnih lastnosti ali zaradi posebne namembnosti lahko vsakdo uporablja pod enakimi pogoji, npr. javne ceste, trgi, javni nasadi, vode v naravnih vodotokih, naravna jezera, obalno morje, morske in rečne obale, luke in pristanišča, letališča*; splošno ljudsko premoženje *celota premoženjskih pravic, s katerimi upravlja država* do l. 1953; splošno pooblastilo *pooblastilo, na podlagi katerega sme zastopnik opravljati posle, ki spadajo v redno poslovanje*; splošna pravna načela *najbolj abstraktne pravne določbe v posameznem pravnem sistemu, s katerimi se opredeljujejo temeljni cilji prava*; splošna sodišča *združenega dela* splošno prist.: splošno koristen, nevaren, obvezen, znan; splošno znano dejstvo; splošno nevarno dejanje *dejanje, pri katerem storilec sprosti sile, ki jih potem ne more več obvladovati* (kaz.)

spočéti -čném dov. *povzročiti nastanek novega organizma z združitvijo moške in ženske spolne celice*: spočeti otroka

spodbíjanje -a s *izpodbijanje*

spodbíjati -am nedov. *povzročati, da se kaj* (hitreje) začne, *pojavi*: spodbujati k napadalni vojni (kaz.)

spodbójen -jna -o *izpodbujen*

spodbójnost -i ž *izpodbajnost*

spodbújanje -a s *glagolnik od spodbujati*: spodbujanje h genocidu *in vojnimi hudodelstvom* (kaz.); spodbujanje k napadalni vojni (kaz.)

spodbújati -am nedov. *povzročati, da se kaj* (hitreje) začne, *pojavi*: spodbujati k napadalni vojni (kaz.)

spodkopávanje -a s *izpodkopavanje*

spodkopávati -am nedov. *izpodkopavati*

spódnji -a -e prid., v zvezah: spodnji dom *parlamenta* *spodnja zbornica parlamenta*, ant. *gornji dom parlamenta*; spodnji tisk *enobarvna ali večbarvna osnova, na katero se kaj tiska, piše, npr. pri vrednostnih papirjih*, sin. *podtisk*; gornja in spodnja zlata točka *menjalni tečaj zlata pri uvozu oziroma izvozu*

spodóben -bna -o prid. *ki je v skladu z moralnimi, družabnimi pravili*: spodobno vedenje

spojítev -tve ž *glagolnik od spojitvi*: pridobitev lastninske pravice s spojitvijo

spojítvi -ím dov. *narediti, da prej samostojne stvari tvorijo celoto*: spojitvi svojo stvar s tujo stvarjo

spól

- spól** spôla m značilnosti, po katerih se bitja delijo na moška in ženska: moški, ženski spol; enakost občanov v pravicah in dolžnostih neglede na spol
- spóljijski** -a -o prid. spolijska tožba vrsta posestne tožbe (pr. zg.)
- spólni** -a -o prid. ki se nanaša na spol: spolni akt, nagon, napad; spolni odnosi; spolna bolezen, čast, integriteta, morala, nedotakljivost, nedotaknjenost, (ne)spôsôbnost, (ne)zrelost, okuženost, okužitev, zabloda; spolna združitve; spolna zloraba slabotne osebe (kaz.); spolno dejanje, dozorevanje, nasilje, občevanje, razmerje **spólno** prisl.: spolno občeovati
- spólnitev** -tve [-ûn-] ž izpolnitev
- spóliniti** spólnim [-ûn-] dov. izpolniti
- spólnitveni** -a -o [-ûn-] prid. izpolnitveni
- spólnejávne** -a [-ûn-] s izpolnjevanje
- spólnejávati** -újem [-ûn-] nedov. izpolnjevati
- spolovina** -e ž zakupno razmerje, pri katerem oddaja zakupnik lastnika polovico pridelkov: imeti kaj na (v) spolovini
- spolovinar** -ja m zakupnik zemljišča, ki polovico pridelka oddaja lastniku
- spolovinski** -a -o prid. ki se nanaša na spolovino: spolovinski odnos; spolovinsko zemljišče
- spomenica** -e ž 1. listina, s katero se kaka pomembna zadeva slovesno uveljavlja ali poudarja: vdanostna spomenica; izročiti komu spomenico 2. spominsko odlikovanje: koroška spomenica; partizanska spomenica 1941; vojna spomenica; imetnik, nosilec spomenice
- spomenik** -a m kulturna stvaritev, pomembno delo iz preteklosti: hortikulturni, kulturni, naravni, zgodovinski spomenik; pravni spomenik ohranjeno staro pravno besedilo; oskrbnik spomenika
- spomeniški** -a -o prid. ki se nanaša na spomenik: spomeniški predmet; spomeniška lastnost predmeta; spomeniška varstvena služba; Zavod za spomeniško varstvo
- spomín** -a m spôsôbnost človeka, da lahko predstave, misli, podatke v zavesti ohrani, obnovi: trajna ali začasna izguba spomina amnezija
- spomínski** -a -o prid., v zvezi: spomínski park park, posvečen kaki pomembni zgodovinski osebnosti ali urejen v spomin na kak zgodovinski dogodek
- spontáni** -a -o prid. ki se nanaša na človekovo dejanje, ki poteka brez njegove volje, zavesti: spontani splav naravna prekinitve nosečnosti;

- spontana izpovedba izpovedba, npr. obdolženca, priče brez zastavljanja vprašanj; spontano priznanje priznanje iz lastnega nagiba
- spónzor** -ja m 1. porok (rim. pr.) 2. kdor v reklamne namene gmotno podpre, omogoči kako dejavnost, izvedbo česa: sponzor prireditve
- spopád** -áda m glagolnik od spopasti se: oboroženi, vojaški spopad
- spopásti se** -pádem se dov. uporabiti silo z namenom uničiti, onesposobiti sovražnika
- spór** spóra m stanje, ko se kdo s kom spre: alimentacijski spor glede preživnine; arbitražni spor o katerem odloča arbitraž; civilnopravni spor zaradi osebnostnih in premoženjskih razmerij strank; delitveni spor zaradi delitve skupne stvari ali premoženja; delovni spor iz delovnega razmerja; gospodarski spor iz gospodarskega razmerja oziroma med gospodarskimi subjekti; interesni spor ki nastane zaradi različnih interesov v isti zadevi; intervencijski spor o tem, ali naj se dovoli intervenientu pridružitve v pravdi; meddržavni spor ki nastane med dvema ali več državami; mejni spor zaradi spornosti meje med dvema zemljiščema različnih lastnikov ali uporabnikov; odškodninski spor; plovni spor zaradi ladje in plovbe po morju in notranjih vodah, ne pa tudi zaradi prevoza potnikov; posestni spor zaradi motenja ali odvzema posesti; pravni spor zaradi neenotnosti strank o dejanskem stanju ali pravnem vprašanju; premoženjski spor zaradi denarja ali predmeta, ocenljivega v denarju, sin. premoženjskopravni spor; premoženjskopravni spor gl. premoženjski spor; preživninski spor o zakonitem ali pogodbenem preživljanju; statusni spor npr. glede zakonske zveze, razmerja med starši in otroki, posvojitve; upravni spor ki sproži sodni preizkus dokončne upravne odločbe; ustavni spor npr. o ustavnosti in zakonitosti splošnih pravnih aktov; računski upravni spor spor za presojo odločbe SDK, če uporabnik družbenih sredstev misli, da je bila s to odločbo kršena njegova pravica oziroma na zakon temelječ interes; zakonski spor o (ne)obstoju, (ne)veljavnosti ali razvezi zakonske zveze; spor majhne vrednosti; spor polne jurisdikcije upravni spor, v katerem izdana sodba nadomesti odpravljeni upravni akt; spor iz delovnega razmerja; spor o pristojnosti; spor o ugotovitvi ali izpodbijanju očetovstva ali materinstva; naznanilo spora obvestitev drugega o pravdi; predmet spora; zasnamba spora;

reševanje sporov na miren način moralno pravilo za udeležence v obligacijskem razmerju; sprožiti, poravnati, rešiti, razsoditi spor; biti s kom v sporu

- sporazúm** -a m dogovor, soglasje, ki ima pomen za pravna razmerja: kartelni sporazum sklenjen med podjetji določene panoge zaradi monopolnega obvladanja tržišča; klirinški sporazum o obračunavanju medsebojnih terjatev brez gotovinskega plačila; kompenzacijski sporazum o prodaji blaga za blago v mednarodni trgovini; kreditni sporazum o dajanju kreditov, kreditiranju; meddržavni sporazum sklenjen med državami; mednarodni sporazum sklenjen med narodi, državami; medvladni sporazum sklenjen med vladami dveh ali več držav; monopolni sporazum sklenjen med dvema ali več trgovci o pogojih poslovanja, ki naj preprečijo ali ovirajo svobodno konkurenco; obojestranski sporazum; plačilni sporazum ki se nanaša na plačevanje ali plačilo; prostovoljni sporazum; samoupravni sporazum samoupravni splošni akt, s katerim se v skladu z ustavo in zakonom urejajo družbenogospodarski in drugi samoupravni odnosi; sejmski sporazum o mednarodnih sejmih; splošni sporazum o carinskih tarifah in trgovini (krat. GATT); trgovinski sporazum ki se nanaša na trgovanje ali trgovce; sporazum o delitvi skupnega premoženja; sporazum o krajevni pristojnosti s katerim se stranki dogovorita, katero sodišče bo reševalo njun že nastali spor ali spore, ki bi utegnili nastati (pravd. post.), sin. prorogacijska pogodba; sporazum o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja pogodba o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja; skleniti, kršiti, odpovedati sporazum; perfektirati sporazum izpolniti vse pogoje za njegovo veljavnost
- sporazuméti se** -úmsem se dov. z dogovarjanjem priti do soglasja, ki ima pomen za pravna razmerja
- sporazumévánie** -a s glagolnik od sporazumevati se: meddržavno sporazumevanje; samoupravno sporazumevanje; postopek sporazumevanja; udeleženci sporazumevanja
- sporazumévati se** -am se nedov. z dogovarjanjem prihajati do soglasja, ki ima pomen za pravna razmerja
- sporazúmni** -a -o prid. ki je skladen z dogovorom, sporazumom: sporazumni predlog; sporazumna izjava; sporazumna razveza zakonske zveze; sporazumna volja; sporazumno odločanje

spóren -ma -o prid. ki zaradi določene lastnosti povzroča spor: sporna dajatev, trditev, zadeva; sporna okoliščina, pravica; sporna točka; sporno razmerje, vprašanje; sporna določila pogodbe

spórni -a -o prid. ki se nanaša na spor: sporni odnos; sporni postopek pravdni ali nepravdni postopek; sporni predmet a) tožbeni zahtevki v pravdi b) predmet, o katerem teče spor; sporni zahtevki; sporna obravnava (pravd. post.)

sporočiló -a s kar se o določeni stvari sporoči: pisemsko, radijsko, šifrirano, telefonsko, telegrafsko sporočilo; tajnost sporočil

sporočítí -im dov. narediti, da kdo kaj izve, se s čim seznaniti: sporočiti podatke; sporočiti odstop od pogodbe

spôsôben -bna -o prid. ki ima lastnosti, potrebne za kako dejanje, opravljanje kake dejavnosti: dedno sposoben sposoben biti dedič; deliktno sposoben a) sposoben storiti kaznivo dejanje b) sposoben biti odgovoren za protipravno storjeno škodo (civ.); menično sposoben ki je sposoben pridobiti menične pravice ali se menično zavezati; oporočno sposoben ki je sposoben narediti oporočko; plačilno sposoben ki je sposoben, zmožen v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. plačeviti, sin. solventen; poslovno sposoben ki je sposoben samostojno sklepati pravne posle; pravno sposoben ki je sposoben samostojno in veljavno opravljati procesna dejanja v pravnem postopku; pravno sposoben ki je lahko nosilec pravic in pravnih dolžnosti; pridobitno sposoben ki je sposoben pridobivati materialne dobrine; procesno sposoben ki je sposoben biti stranka v pravnem, kazenskem ali upravnem postopku; strokovno sposoben ki je usposobljen za praktično delo v določeni stroki; sposoben za delo, *državno službo, pridobivanje, razsojanje, sklenitev zakonske zveze, vojaško službo; sposoben biti priča, stranka v postopku **spôsôbni** -a -o: sposobni porok

spôsôbnost -i ž 1. lastnost, potrebna za kako dejanje, opravljanje kake dejavnosti: čekovna spôsôbnost za prevzemanje čekovnih zavez; dedna spôsôbnost biti dedič; deliktna spôsôbnost a) storiti kaznivo dejanje b) biti odgovoren za protipravno storjeno škodo; delovna spôsôbnost; kreditna spôsôbnost spôsôbnost subjekta najemati kredite glede na svoje premoženje; aktivna, pasivna menična spôsôbnost pridobiti menične pravice ali se menično zavezati, sin. aktivna, pasivna meničnopravna spôsôbnost; aktivna, pasivna meničnopravna

spodobnost gl. *aktivna, pasivna menična sposobnost*; oporočna sposobnost *narediti veljavno oporoko*; plačilna sposobnost *sposobnost, zmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti*, sin. *plačevitost*, sin. *solventnost*; poroštvena sposobnost *prevzeti obveznosti plačila dolga poleg dolžnika*; poslovna sposobnost *samostojno sklepati pravne posle*; postulacijska sposobnost *dati procesnim dejanjem pravno učinkovito izrazno obliko*; pravdna sposobnost *sposobnost stranke, da ta samostojno in veljavno opravlja procesna dejanja v pravnem postopku*; pravna sposobnost *biti nosilec pravic in pravnih dolžnosti*; predlagalna sposobnost *sposobnost stranke, da daje predloge v postopku*; premoženjskopravna sposobnost *biti nosilec premoženjskih pravic in obveznosti*; procesna sposobnost *biti stranka v pravnem, kazenskem ali upravnem postopku*; razpolagalna sposobnost *razpolagati s premoženjem, ki ga stranka izgubi npr. z začetkom stečajnega postopka*; strokovna sposobnost *usposobljenost za praktično delo v določeni stroki*; volilna sposobnost *voliti ali biti izvoljen*; sposobnost hotenja, odločanja, razpolaganja, razsojanja, razumevanja, svobodne izbire, volje, zaznavanja; sposobnost osebe za dejanja; sposobnost biti stranka, udeleženec v postopku; izkazati sposobnost **2. usposobljenost**: sposobnost izvajalcev za graditev investicijskega objekta; dokaz sposobnosti **3. konstrukcijske in obratovalne lastnosti kake naprave, stroja, ki so ustrezno verificirane**: sposobnost čolna, ladje, letala za varno plovbo; pričevalo o sposobnosti ladje, letala za plovbo

spoštovanje -a s **1. upoštevanje, izpolnjevanje**: spoštovanje pogodb, pravic, predpisov, zakonitosti, zakonov; spoštovanje človekove osebnosti in človekovega dostojanstva; spoštovanje nacionalne suverenosti; spoštovanje splošno priznanih norm mednarodnega prava **2. zelo pozitiven odnos do koga zaradi njegove moralno utemeljene veljave, vrednosti**: uživati spoštovanje; izkazati komu spoštovanje

spoštovati -ujem nedov. *upoštevati, izpolnjevati*: spoštovati dostojanstvo človeka, zakone, dobre poslovne običaje

spovednik -a m *duhovnik, ki spoveduje*: pravica spovednika odreči pričanje *pravica spovednika, da odreče pričanje o tem, česar se mu je obdolženec, stranka ali druga oseba spovedala* (post.)

spoznanje -a s *glagolnik od spoznati (3)*: spoznanje oseb, stvari

spoznati -ám dov. **1. na osnovi zaznav, podatkov in umske dejavnosti priti do spoznanja o čem**: spoznati za prav, umestno, potrebno **2. v zvezi**: spoznati obtoženca za krivega odločiti, da je kriv **3. ugotoviti, da je kdo isti, kot se misli**: spoznati osebo, stvar

spoznavni -a -o prid. *ki se nanaša na spoznanje, prepoznavo*: spoznavni predmet; spoznavni vir *prava pravni predpisi, pravniška literatura, listine o sklenjenih pravnih poslih ipd.*; spoznavni znak *znamenje pri prepoznavi*

správa -e ž *sporazumna rešitev prepira, spora*: sprava med strankama, zakoncema; doseči, skleniti spravo; sprava uspe; ponuditi komu spravo

spraviti -im dov. **1. s prizadevanjem narediti, da kdo ali kaj kam pride**: spraviti na varen kraj; spraviti denar v obtok **2. prodati, porabiti**: spraviti blago v promet **3. s prizadevanjem narediti, doseči, da kdo pride v kako stanje**: spraviti koga v hudo sramoto; spraviti koga v materialno škodo ali kazenski pregon (post.) **4. s svojim delovanjem, vplivom doseči, da kdo nima, ne kaže več odklonilnega odnosa do koga**: spraviti sprte stranke **spraviti se**: spraviti se s kom *sporazumno rešiti prepir, spor*

spravljanje -a s **1. glagolnik od spravljati (1)**: spravljanje oboroženih skupin, orožja in streliva v SFRJ *praviloma na meji ali v obmejnem pasu* (kaz.) **2. glagolnik od spravljati (2)**: prisilno spravljanje civilnega prebivalstva v drugo vero vrsto *vojnega hudodelstva* (kaz.)

spravljati -am nedov. **1. s prizadevanjem delati, da kdo ali kaj kam pride**: spravljati v SFRJ agitatorje ali propagandni material za izvrševanje *sovražne propagande* (kaz.) **2. s svojim delovanjem, vplivom doseči, da kdo kaj opusti in sprejme kaj drugega**: prisilno spravljati civilno prebivalstvo v drugo vero vrsto *vojnega hudodelstva* (kaz.)

spravljiv -a -o prid. *ki je pripravljen spraviti se*: spravljiv človek; spravljiva stranka

spravljivost -i ž *lastnost, značilnost spravljivega človeka*

správní -a -o prid. *ki se nanaša na spravo*: spravi denar *spravnina* (pr. zg.); spravi narok; spravi poskus *poskus v postopku za razvezo zakonske zveze*; spravi pogodba; spravi dejanje

spravnina -e ž *denarna odškodnina namesto maščevanja za krvni delikt* (pr. zg.), sin. *kompozicija, sin. krvnina*

spregled -éda m *glagolnik od spregledati*: spregled posledic zamude

spregledati -am dov. *dovoliti izjemo od pravnege predpisa*

spregledljivi -a -o prid. *ki se sme spregledati*: spregledljivi zakonski zadržek; spregledljiva prepoved

spregledni -a -o prid., v zvezi: spregledni dnevi *dnevi, ki jih imetnik menice lahko dovoli za odložitev plačila po dnevu zapadlosti* (men.), sin. *respektni dnevi*

sprejem -éma m **1. glagolnik od sprejeti (1)**: sprejem blaga, darila, dediščine; sprejem menice *akcept* (3); sprejem nakazila, plačila, podkupnine, volila; sprejem za čast *akcept za čast*; sprejem dela, izpolnitve; sprejem nadponudbe (izvrš. post.); sprejem obveznosti, ponudbe; odkloniti sprejem uradnega pisanja (post.) **2. glagolnik od sprejeti (3)**: sprejem veleposlanika **3. glagolnik od sprejeti (4)**: sprejem na delo; sprejem v državljanstvo, *državno službo; sprejem v šolo

sprejemalšče -a s *kraj sprejemanja*

sprejemanje -a s *glagolnik od sprejemati (c)*: sprejemanje dokazov; sprejemanje zakonov, odlokov in drugih splošnih aktov skupščine

sprejemati -am nedov. *z izrazitvijo svoje volje delati a) da preide k osebk, kar mu kdo daje*: sprejemati poverilna in odpoklicna pisma tujih diplomatskih predstavnikov *b) da kdo lahko uresniči, kar želi v določeni zvezi z osebkom uresničiti*: sprejemati pogoje *c) da postane kaj veljavno*: sprejemati odloke, zakone

sprejemljivi -a -o prid. *ki ga je mogoče sprejeti, odobriti*: sprejemljiva (nad)ponudba, varščina **sprejemljiví** -a -o: najmanjši sprejemljivi ponudki najnižja sprejemljiva ponudba na dražbi

sprejemljivost -i ž *lastnost, značilnost sprejemljivega*: sprejemljivost ponudbe

sprejemni -a -o prid. *ki se nanaša na sprejem ali sprejemanje*: sprejemni izpit, oddelek, preizkus, rok, vpisnik; sprejemna carinarnica, postaja, pošta; sprejemna izjava, zamuda

sprejemnik -a m *kdor kaj sprejme*: sprejemnik menice *akceptant*; sprejemnik ponudbe

sprejeti *sprejem dov. 1. z izrazitvijo svoje volje narediti a) da preide k osebk, kar mu kdo daje*: sprejeti ček; sprejeti kaj v shranitev, zastavo; sprejeti menico, nakazilo, račun; sprejeti podkupnino; sprejeti vlogo *b) da kdo lahko uresniči, kar želi v določeni zvezi z osebkom uresničiti*: sprejeti izvolitev; sprejeti obrambo obdolženca; sprejeti pogoje, ponudbo; sprejeti predlog *c) da postane kaj veljav-*

no: sprejeti družbeni plan, proračun, resolucijo, ustavo, zakon **2. v zvezi**: sprejeti dokaze *a) ugoditi dokaznim predlogom b) izvesti dokaze 3. narediti, da kdo (lahko) pride k osebk, navadno za krajši čas in z določenim namenom*: sprejeti veleposlanika **4. narediti, da kdo, kaj kam pride, se vključi z določenim namenom**: sprejeti obsojenca v kazenski pobiljševalni zavod; sprejeti v službo, šolo; sprejeti v vpisnik **sprejeti** -a -o: sprejeta menica *menica s trasatovim podpisom*, sin. *akceptirana menica*

sprejéte -a s *glagolnik od sprejeti (1 a)*: sprejete menice *akcept* (3)

spremémba -e ž **1. glagolnik od spremeniti**: sprememba državljanstva, firme podjetja, odločbe o vzgojnem ukrepu (kaz.), obtožbe (kaz.), pogodbe, posesti, pravih; sprememba osebnega imena, stalnega prebivališča; sprememba rodbinskega stanja *npr. s podtaknitvijo ali zamenjavo otroka* (kaz.); sprememba sestave senata (post.); sprememba sodbe, stanovanja, tožbe, ustave, vrednosti; sprememba zahtevka *pri odstopu terjatve*; sprememba upnika, dolžnika pri prevzemu dolga; sprememba zakona **2. kar je spremenjeno**: statusna sprememba

spremenítev -tve ž *glagolnik od spremeniti*

spremeniti -ím dov. *narediti, da kaj ni več tako ali isto, kot je bilo*: spremeniti program potovanja *pri pogodbi o organiziranju potovanja*; spremeniti tožbo, obtožbo; dejansko stanje se spremeni **spremenjen** -éna -o: spremenjene delovne zmožnosti; spremenjene okoliščine

spreminjanje -a s *glagolnik od spreminjati*: spreminjanje cen

spreminjati -am nedov. *delati, da kaj ni več tako ali isto, kot je bilo*: spreminjati cene

spreminjevalni -a -o prid., v zvezi: spreminjevalni predlog *predlog, s katerim se spremeni prvotni, prejšnji predlog*

spremljati -am nedov. **1. iti kam s kom ali s čim**: spremljati pošiljko, tovor; spremljati zapornika **2. sproti se seznanjati s čim**: spremljati obravnavo; spremljati družbene odnose in pojave; spremljati probleme sodne prakse

spremljevalec -lca [-yč-] m *kdor koga, kaj spremlja*

spremljevalka -e [-yč-] ž *ženska oblika od spremljevalec*

spremljevalni -a -o prid. *ki koga, kaj spremlja*: spremljevalne okoliščine

sprémni -a -o prid. *ki se čemu priloži*: spremni dopis, list, spis; spremna listina; spremno pismo, poročilo

sprémnica -e ž *spremljajoča listina*: blagovna, carinska, prevozna spremnica; spremnica za prevoz mrliča

sprémstvo -a s *skupina ljudi, ki koga spremlja*: častno, oboroženo, vojaško spremstvo; vozila s spremstvom

sprémščina -e ž *plačilo za spremstvo* (pr. zg.)

sprevòd -òda m v *daljšo vrsto razvrščena, premikajoča se skupina ljudi, zbrana z določenim namenom*: pogrebni, ulični sprevod; pravica prirejati sprevode

sprevòdnica -e ž 1. *spremní list* 2. *ženska oblika od sprevodnik*: sprevodnica na avtobusu, vlaku

sprevòdnik -a m *uslužbenec, ki pregleduje ali prodaja vozovnice v železniškem ali cestnem prevoznem sredstvu*: sprevodnik na avtobusu, vlaku

sprevòdniški -a -o prid. *ki se nanaša na sprevodnike*: sprevodniška služba

spričevaló -a s *listina, s katero njen izdajatelj potrjuje kako pomembno dejstvo, stanje, usposobljenost*: izmeritveno spričevalo za morske ladje in ladje notranje plovbe; izumiteljsko spričevalo; ladijsko spričevalo *identitetna listina za plovilo notranje plovbe*; **navrstveno spričevalo ki ga izda občina o vedenju osebe*; pomočniško spričevalo o opravljenem pomočniškem izpitu do l. 1962; racionalizatorsko, semestrsko, šolsko spričevalo; **ubožnostno spričevalo ki ga izda občina o premoženjskih razmerah osebe*; uradno, usposobljenostno, zdravniško spričevalo; zdravstveno spričevalo za živali; **zrelostno spričevalo maturitetno spričevalo*; spričevala morske ladje; spričevalo o državljanstvu; spričevalo o izvoru blaga; spričevalo o klasifikaciji ladij, končani osnovni šoli; spričevalo o sposobnosti ladje, letala za plovbo; spričevalo o strokovnem izpitu delavcev v državni upravi, pravosodju ipd.; spričevalo o usposobljenosti; spričevalo s splošno priznano veljavnostjo; izdati spričevalo

spróti prisl. *izraža redno, tekoče opravljanje dejanja*: sproti plačevati

sprožítev -tve ž *glagolnik od sprožiti (1)*: sprožitev postopka, spora

sprožítí spróžim dov. 1. *dati pobudo, da se kaj začne*: sprožiti kompetenčni spor, pravdni postopek, upravni spor; sprožiti pregon 2. *z dotikom spraviti v delovanje*: sprožiti strelno orožje

spustítí se -ím se dov., v zvezah: spustiti se v pravdo *začeti se pravdati* (pravd. post.); spustiti se v

obravnavanje glavne stvari *začeti obravnavati glavno stvar* (pravd. post.)

sramežljív -a -o ki v svojem vedenju, ravnanju *kaže zadržanost, sram*

sramežljivost -i ž *lastnost sramežljivega človeka*: napad na sramežljivost; žaliti sramežljivost

sramóta -e ž *stanje, ko je ugled, veljava koga zmanjšana*: spraviti koga v sramoto

sramóten -tna -o prid. *ki ni v skladu s človekovim dostojanstvom, ponosom*: sramotno dejanje, ravnanje

sramoténje -a s *glagolnik od sramotiti*: izpostaviti koga sramotanju (pr. zg.)

sramotílni -a -o prid. 1. *ki koga sramoti*: sramotilni spis; sramotilna kazen (pr. zg.); sramotilno dejanje; sramotilno znamenje *pri stigmatizaciji (2)* (pr. zg.) 2. v zvezi: sramotilni steber *steber, h kateremu so postavljali, privezovali ljudi za kazen* (pr. zg.)

sramotítev -tve ž *glagolnik od sramotiti*: sramotitev države, državne zastave, grba ali himne (kaz.); sramotitev narodov in narodnosti Jugoslavije (kaz.)

sramotítí -ím nedov. s *kazanjem napak, nepravilnega ravnanja jemati komu, čemu ugled*: sramotiti najvišje organe države ali predstavnike teh organov (kaz.); sramotiti mednarodno organizacijo (kaz.)

srebrń -a -o prid. *ki se nanaša na srebro*: srebrn denar **srebrńi** -a -o: srebrni monometalizem *denarni sistem z denarjem le iz srebra kot neomejenim zakonitim plačilnim sredstvom*; srebrna veljava

srebrńik -a m *srebrn kovancec*

sreča -e ž, v zvezah: igra na srečo → *igra na srečo*; pogodba na srečo *pogodba, ki je odvisna od sreče ali naključja, npr. stava, igra na srečo, žreb, preživninska pogodba, sin. tvegana pogodba*

srečka -e ž *listek s številko, ki daje pravico sodelovati v loterijskem žrebanju*: srečka (državne) loterije; prodaja, prodajalna, (iz)žrebanje srečk; dobitek na srečko; izdati, prodajati srečke

srečólòv -òva m *igra na srečo z oštevilčenimi dobitki v blagu*

središčé -a s *kraj, kjer je osredotočena določena dejavnost*: državno, gospodarsko, industrijsko, kulturno, trgovsko, upravno središče

srednjeročńi -a -o prid. *ki se nanaša na srednji rok*: srednjeročni kredit, načrt, plan, program; srednjeročna bančna terjatev; srednjeročna zadolžnica; srednjeročno posojilo

srednješólski -a -o prid. *ki se nanaša na srednjo šolo*: srednješolska izobrazba

sredńji -a -e prid. 1. *ki je glede na možni razpon med spodnjo in zgornjo mejo*: srednji borzni, menjalni tečaj; srednji donos zemljišča; srednji rok; srednja instanca; srednja kakovost blaga; srednja kmetija *kmetija, ki obsega navadno 5 do 10 ha zemlje*; srednja obrestna mera; srednja stopnja, vrednost 2. *ki je glede na stopnjo zahtevnosti med nižjim in višjim*: srednja šola 3. *ki pripada družbenim slojem med nižjimi in višjimi*: srednji sloj, stan

sredstvo -a s 1. *kar se uporabi, uporablja za uresničitev kakega dejanja, dosega določene nega cilja*: delovno sredstvo *priprava, s katero človek v delovnem procesu preoblikuje delovni predmet*; dokazno sredstvo *pričevanje, priznanje, listina, sledovi, izpovedbe strank ipd.*, sin. *dokazilo*; identifikacijsko sredstvo *osebna izkaznica, potna listina ipd.*; izvršilno sredstvo *s katerim se realizira terjatev, npr. prodaja premičnin, nepremičnin*; kontracepcijsko sredstvo *ki preprečuje oploditev, zanositvev*; menjalno sredstvo *ki omogoča menjavo kakega blaga z drugim blagom*; obrambno sredstvo *ki daje varstvo, zaščito*; opojno sredstvo *ki povzroča pijanost*; plačilno sredstvo *denar, zlato ipd.*; pravno sredstvo → *pravno sredstvo*; preventivno sredstvo *preprečevalno, zaščitno sredstvo*; prevožno sredstvo *avtomobil, ladja, letalo, železnica ipd.*; prisilno sredstvo *npr. denarna kazen*; slepilno sredstvo *ki slepi, zapeljuje* 2. *mn. denar, materialne dobrine*: delovna sredstva *proizvajalna sredstva*; denarna sredstva *znesek, ki je potreben za določen namen*; dopolnilna sredstva *npr. za financiranje določenih služb*; družbena sredstva *s katerimi razpolaga družba*; investicijska sredstva *namenjena za investicije*; namenska sredstva *za točno določen namen*; neporabljena sredstva; obratna sredstva *ki se porabijo v enem produkcijskem procesu, npr. surovine, gorivo, denarna sredstva*; osnovna sredstva *za delo in poslovanje delovne organizacije, katerih uporabna doba je daljša od enega leta*; produkcijska sredstva *gl. proizvodna sredstva*; proizvodna sredstva *celota delovnih predmetov in delovnih sredstev, sin. produkcijska sredstva*; računska sredstva; zavarovalna sredstva *sredstva zavarovalne oziroma rizične skupnosti (zav.)*; sredstva *rezerve, solidarnosti, skupne porabe*; sredstva *skladov*; sredstva *za delo in poslovanje*; sredstva *za osebne dohodke*; no-

silci, uporabniki sredstev; združevanje sredstev; pogodba o sovlaganju sredstev; racionalno izkoriščanje sredstev 3. v zvezah: komunikacijsko sredstvo *ki omogoča izmenjavo, posredovanje informacij, npr. telefon, telefaks, sin. občilo*; sredstva *javnega obveščanja npr. tisk, radio, televizija*; sredstva *zavarovanja zastavna pravica na nepremičnini, predhodne odredbe,časne odredbe* (izvrš. post.)

s්රńja -e ž 1. *soseska (1)* (pr. zg.) 2. *sestaneek soseske (1)* (pr. zg.) 3. *skupnost pašnih upravitelcev* (pr. zg.)

srenján -a m *član srenje (1)* (pr. zg.)

s්රńjski -a -o prid. *ki se nanaša na srenjo (1)* (pr. zg.): srenjski svet

s්රép -a -o prid., v zvezi: **umor, storjen na srep način na grozovit, okruten način* (kaz.)

***s්රéski** -a -o prid. *ki se nanaša na srez*: sreski načelnik

***s්රéz** -a m *okraj (1)*

stabilen -lna -o prid. *ustaljen, trden*: stabilen družbeni red; stabilna zakonodaja; stabilno gospodarstvo *gospodarstvo, v katerem sta ponudba in povpraševanje usklajena* **stabilńi** -a -o: stabilna cena *cena, ki se ne spreminja, sin. stalna cena*; stabilna valuta *valuta, katere vrednost se ne spreminja, sin. trdna valuta*

stabilizácija -e ž *ustalitev, utrditve*: stabilizacija cen, denarja, denarne vrednosti, državnih financ, gospodarstva, tečajev valute

stabilizacijski -a -o prid. *ki se nanaša na stabilizacijo*: stabilizacijski fond, načrt, ukrep; stabilizacijska politika; stabilizacijsko posojilo *posojilo za ustalitev, utrditve vrednosti denarja, valute*; stabilizacijsko varčevanje

stabilńost -i ž *stalnost, ustaljenost*: pravna stabilnost; stabilnost cen in trga, valute

stacionárńi -a -o prid., v zvezah: stacionarni turizem *turizem, za katerega je značilno daljše bivanje turistov v določenem kraju*; stacionarni zdravstveni zavod *zdravstveni zavod, v katerem ima bolnik tudi nastanitev in prehrano*; stacionarno zdravljenje *zdravljenje v bolnišnici*

stádij -a m *stopnja, faza*: stadiji sodnega, upravnega postopka

stagnácija -e ž *ostajanje pri doseženi stopnji dejavnosti, sin. zastajanje*

stajalíšče -a s 1. *prostor za tiste, ki ponujajo svoje storitve, a nimajo poslovnega prostora, npr. postreščki* 2. *prostor za lovsko prežo* 3. *parkirni prostor*

stálež -a m 1. *stanje, položaj*: bolniški stalež; osebni stalež *status (1)*; rodbinski stalež 2.

doba: pokojninski stalež 3. *število, količina*: stalež moštva *pri vojaki*; stalež divjadi *v lovišču*; stalež rib *v ribolovni vodi*

stališče -a s kar določa kriterij za presojanje česa: izjemno, načelno, nasprotno, odklonilno stališče; stališče skupščine, zakona; izhajati s stališča; sprejeti, zastopati stališče

stálni -a -o prid. 1. *ki obstaja dolgo dobo*: stalni dopisnik, predstavnik, sodnik; stalni poklic; stalni sodni cenilec, izvedenec, tolmač; stalni člani Varnostnega sveta OZN; stalne blagovne rezerve *blagovne rezerve, namenjene za kritje potreb v vojni in ob naravnih nesrečah večjega obsega*; stalne devizne rezerve; stalno arbitražno sodišče v Haagu; stalno samoupravno sodišče 2. *ki se ne spreminja*: stalni prejemki, stroški; stalna arbitraža; stalna cena sin. *stabilna cena*; stalna delegacija, obratovnalnica; stalna praksa; stalna sestava obo-roženih sil; stalna vojska; stalno prebivalstvo 3. *ki ga kdo ima, uporablja dalj časa*: stalno prebivališče *kraj, kjer se kdo naseli, da v njem stalno živi*; stalno stanovanje

stálnost -i ž *lastnost, značilnost stalnega*: stalnost delovnega razmerja, denarja, judikature, sodnikov, zakonodaje; dodatek za stalnost v delovnem razmerju

stán -ú m 1. *družbena skupina*: civilni, delavski, kmečki, meščanski, srednji, uradniški, vojaški stan; kleriški stan (kan.); plemiški stan (pr. zg.); tretji stan *meščanstvo* (pr. zg.); deželni stanovni skupnost *fevdalcev in zastopnikov mest v deželi* do l. 1849 (pr. zg.); državni stanovni *udeleženci državnega zbora* (pr. zg.) 2. *sedež vrhovnega poveljstva*: glavni vojaški stan 3. *stanje posameznika glede na zakonsko zvezo ali položaj v družini*: družinski, samski, vdovski, zakonski stan 4. v zvezi: dejanski stan → dejanski stan

stanarina -e ž *plačilo za uporabo stanovanja*: ekonomska stanarina *ki zagotavlja vzdrževanje poslopja, amortizacijo in obresti*; prosta stanarina *katere višina je določljiva z dogovorom*; znosna stanarina *družbeno sprejemljiva obremenitev družine*; stroškovne stanarine *ki zagotavljajo enostavno reprodukcijo stanovanjskega sklada*; oblikovanje, politika, subvencioniranje stanarin

stándar -a m 1. s *predpisom državnega organa določeno merilo za kakovost blaga ali storitev*: družbeni standard *priznan v določenem družbenem okolju*; interni standard *v delovni organizaciji*; neobvezni, obvezni standard; poklicni, strokovni standard *za pravilno in*

vestno opravljanje dela v določenem poklicu, stroki; jugoslovanski standardi (krat. JUS); mednarodni standardi *ki jih je sprejela mednarodna organizacija za standardizacijo*; statistični standardi *definicije, nomenklature, klasifikacije*; standardi za panogo; minimalni standardi za postopanje s tujci; minimalni standardi za življenjske in kulturne razmere *pri zaposlovanju delavcev*; standardi izdelka *ki se nanašajo na blago in dela*; popuščanje od standarda; kakovost po standardu; predpisati, nadomestiti, razveljaviti standardc 2. *življenjska raven*: materialni, življenjski standard; objekti družbenega standarda 3. v zvezi: zlati standard *zlata podlaga denarja*

standardizácija -e ž *predpisovanje in uporaba standardov, tehničnih normativov, norm kakovosti proizvodov in storitev*: standardizacija proizvodnje; zavod za standardizacijo; zakon o standardizaciji

standardizírati -am dov. in nedov. s *predpisom državnega organa določiti merilo za kakovost blaga ali storitev* **standardizírán** -a -o: standardizirano blago

stándardni -a -o prid. *ki je splošno uporabljan, uveljavljen*: standardni načrt, predpis; ženevski standardni kontrakti *kontrakti, ki določajo npr. odgovornost za neizpolnitev kupne pogodbe*: enotna standardna klasifikacija poklicev; standardna pogodba *pogodba, ki je vzorec za bodoče enake pogodbe*; standardno blago, delo, stanovanje; standardno znanstveno delo *znanstveno delo, ki ustreza predpisanim merilom*

stánje -a s 1. *kar je v kakem času določeno z dejstvi*: bilančno, blagajniško stanje; bremensko stanje *npr. v zemljiški knjigi, v vpisniku ladij*; brezustavno stanje; dejansko stanje → *dejansko stanje*; duševno, finančno, gotovinski stanje; izredno stanje *v katerem upravni organi zamenjajo zakonodajne in so omejene ali suspendirane nekatere osebne pravice in državljanske svoboščine*; knjižno stanje *ki je izkazano v knjigah*; mapno stanje *ki je razvidno iz katastrskih map*; mirnodobno stanje; mobilno stanje *vojske stanje pripravljenosti za vojskovanje*; nevarno stanje (krim.); obsedno stanje *v nekaterih državah izredno stanje*; osebno stanje *celota človekovih lastnosti, npr. spol, starost, državljanstvo, na katere veže pravo določene posledice*, sin. *status* (2); posestno, pravno, premoženjsko, številčno, ustavno, vojno, zdravstveno, zemljiškoknjižno stanje; stanje, ugotovljeno v spisih; stanje krimina-

litete, neprištevnosti, postopka, pripravljeno-sti; stanje neposredne vojne nevarnosti; stanje stvari; kaznivo dejanje stanja *npr. dvojna zakonska zveza*; vrnitev v prejšnje stanje (lat. *restitutio in integrum*) *npr. zaradi zamude naroka ali roka* (post.), prim. *restitucija*; zmotna ali nepopolna ugotovitev dejanskega stanja (post.) 2. *kar je v kakem času določeno z dejstvi, nanašajočimi se na kakovost česa*: ohranitev blaga v določenem stanju *pri uskladiščanju* 3. *kar je v kakem času določeno z dejstvi, nanašajočimi se na količino, množino*: najnižje, najvišje stanje vode; vodno stanje *višina vodne gladine, merjena od izbranega izhodišča*

stanodajálec -lca [-yč-] m *kdor drugemu za plačilo oddaja stanovanje, sobo*

stanodajálka -e [-yč-] ž *ženska oblika od stanodajalec*

stanodajálski -a -o [-yč-] prid. *ki se nanaša na stanodajalce*: stanodajalske pravice

stanoválec -lca [-yč-] m *kdor stanuje v hiši, bloku*: skupnost stanovalcev; zbor stanovalcev

stanováлка -e [-yč-] ž *ženska oblika od stanovalec*

stanováňje -a s *skupina prostorov, namenjenih za trajno bivanje, ki so funkcionalna celota, praviloma z enim vhodom*: lastno stanovanje *ki ga stalno uporabljajo lastnik ali njegovi ožji družinski člani*; dosmrtno, družbeno stanovanje; hišniško stanovanje *ki je v solastnični solastnikov ene ali več stanovanjskih hiš*; najemno stanovanje a) *ki ga lastnik oddaja v najem zaradi pridobivanja profita*, sin. *profitno stanovanje* b) *ki ga lastnik oddaja socialnemu upravičencu*, sin. *socialno stanovanje* c) *ki ga delodajalec namenja za oddajo zaradi zadovoljevanja službenih potreb*, sin. *službeno stanovanje*; **naturalno stanovanje ki nadomešča del plače*; občasno stanovanje *gl. sekundarno stanovanje*; primerno stanovanje *ki ne pomeni bistvenega poslabšanja razmer njegovega uporabnika, če se ta mora iz sedanjega stanovanja prisilno izseliti iz razlogov, ki niso nastali po njegovi krivdi*; profitno stanovanje *gl. najemno stanovanje* (a); samsko stanovanje; sekundarno stanovanje *ki ga od časa do časa uporablja lastnik zase ali za svoje ožje družinske člane*, sin. *občasno stanovanje*; službeno stanovanje *gl. najemno stanovanje* (c); socialno stanovanje *gl. najemno stanovanje* (b); stalno stanovanje; standardno, ustrezno stanovanje; stanovanje za uradne potrebe; lastnik, najemnik, pričakovalec,

uporabnik stanovanja; dodelitev socialnega stanovanja; kršitev nedotakljivosti stanovanja (kaz.); pravica stanovanja *služnost rabe ali užitka stanovanja*; popravilo, prenova, uporabnost, vzdrževanje stanovanja; izpraznitev, oddaja, prodaja stanovanja; ugotovitev vrednosti stanovanja; utesnitev stanovanja; privatizacija stanovanj in stanovanjskih hiš; register stanovanj *evidenca, ki se vodi za območje občine*; zamenjava stanovanja; stanovanje kot posamezni del stanovanjske hiše; nezakonita vselitev v tuje stanovanje (kaz.); predkupna pravica na stanovanju; promet s stanovanji; izprazniti, uporabljati, vzdrževati stanovanje; izseliti se iz stanovanja

stanováňjski -a -o prid. *ki se nanaša na stanovanje*: stanovanjski blok; stanovanjski investitor, kredit; stanovanjski maksimum *določeno največje število stanovanj, ki jih sme imeti posameznik*; stanovanjski prispevek; stanovanjski program *program gradnje stanovanj, nacionalni za območje države, občinski za območje občine*; stanovanjski prostor; stanovanjski sklad Republike Slovenije *sklad, namenjen financiranju nacionalnega stanovanjskega programa*; stanovanjski upravičenec, urad; stanovanjski standardi; pomožni stanovanjski prostori; stanovanjska akcija, arbitraža, gradnja; družinska stanovanjska hiša *hiša z enim ali več stanovanji, ki so v lasti ene, solasti ali skupni lasti več oseb, ki so med seboj v sorodu*; stanovanjska najemnina, pogodba, politika; stanovanjska pravica *pravica na stanovanju v družbeni lastnini*; stanovanjska skupnost, stavba, stiska, zadruga, zakonodaja; Stanovanjska zbornica Slovenije; stanovanjske razmere; stanovanjsko gospodarstvo, posojilo; stanovanjsko pravo *pravni predpisi, ki se nanašajo na stanovanja, njihovo uporabo in na stanovanjsko gospodarstvo*; stanovanjsko najemno razmerje *med lastnikom stanovanja in najemnikom na podlagi sklenjene najemne pogodbe*; stanovanjsko varčevanje; imetnik stanovanjske pravice; promet s stanovanjskimi hišami; uporaba stanovanjskih prostorov

stanováti -ujem nedov. *imeti kje stanovanje, prebivati*: stanovati v bloku

stanóvski -a -o prid. *ki se nanaša na stan* (1): stanovski odbor *izvršilni organ deželnega zbora* (pr. zg.); stanovski odbornik (pr. zg.); stanovski parlament; stanovska čast; stanovska dolžnost; stanovska družba *družba, ki je urejena po stanovih*; stanovska korporacija; sta-

novska samouprava (pr. zg.); stanovska zbornica

stánte sessióne lat. *med sejo, med obravnavo*
stár -ára -o prid. **1.** *ki obstaja že dolgo časa:* stari običaji **2.** *v zvezi: staro orožje ki ima zgodovinsko ali umetniško vrednost, ni pa več v rabi*
stári -a -o: stari oče očetov ali materin oče, sin. *ded;* stara mati očetova ali materina mati, sin. *babica;* stara pravda obveznosti podložnikov do fevdalcev, zapisane v srednjeveških urbarjih (pr. zg.)

starešina -e m **1.** *vodja družbene skupnosti:* hišni starešina; plemenski starešina (pr. zg.) **2.** *kdor opravlja vodilno funkcijo:* vojaški starešina; *starešina sodišča; urada

starešinski -a -o prid. *ki se nanaša na starešine:* starešinska oblast; starešinsko razmerje

starešinstvo -a s, v zvezi: **občinsko starešinstvo župan s svetovalci

starinárski -a -o prid., v zvezi: starinarska pogodba prodajno naročilo

stárost -i ž *doba v človeškem življenju od zrelih let do smrti:* podpora, preužitek, zavarovanje za starost; preskrba v starosti

stárostni -a -o prid. *ki se nanaša na starost:* starostni preužitek, upokojenec; starostna meja, oskrba, podpora; starostna pokojnina *pokojnina zavarovanca iz lastnega zavarovanja po izpolnitvi določene starosti in delovne dobe;* starostna preskrba, *renta; starostno zavarovanje kmetov

***stároupokojênc** -nca m *kdor je bil upokojen po prejšnjih pokojninskih predpisih*

stárši -ev m, mn. *oče in mati v odnosu do svojega otroka:* adoptivni starši *posvojitelji;* stari starši *ded in babica;* razmerja med starši in otroki; odgovornost staršev za škodo, ki jo njihov otrok povzroči drugemu

státi stojim nedov. *biti kje v pokončnem položaju:* stati na straži; stati ob sramotilnem stebri (pr. zg.) **2.** *mirovati stojéči* -a -e: stoječe vode *naravne vode v kotanjah, vdolbinah, zlasti velikih*

státični -a -o prid. **1.** *ki vsebuje malo dogajanja, gibanja:* statični del ogleda kraja *npr. fotografiranje, skica* (krim.) **2.** *v zvezi: statični račun izračun obremenitve nosilnosti in stabilnosti gradbenih konstrukcij*

statišični -a -o prid. *ki se nanaša na statistiko* (1): statistični arhiv, izkaz, obrazec, organ, pregled; statistični informacijski sistem; statistični podatki; statistični standardi *definicije, nomenklature, klasifikacije;* statistična analiza, metoda, služba, stroka; statistično delo,

gradivo, poročilo; statistična raziskovanja; obdelovanje, objavlanje statističnih podatkov

statistik -a m *strokovnjak za statistiko:* sodni statistik

statistika -e ž **1.** *številčni podatki o množičnih pojavih:* sodna, splošna državna statistika; statistika o neizgovorih **2.** *dejavnost, ki se ukvarja z zbiranjem in analizo podatkov o množičnih pojavih:* zavod za statistiko

státus -a m **1.** *položaj, ki ga ima kdo, kaj v določeni skupnosti:* diplomatski, osebni, pravni, rodbinski status; status begunca, osebe brez državljanstva; status edinega hranilca družine; status učenca, študenta; status podjetja; mednarodni status dežele; status države z največjimi ugodnostmi **2.** *celota človekovih lastnosti, npr. spol, starost, državljanstvo, na katere veže pravo določene posledice, sin. osebno stanje* **3.** *v zvezi: status quo* (ante) *neizpremenjeno dosedanje stanje*

státusni -a -o prid. *ki se nanaša na status:* statusni položaj, zahtevek; statusni spor *npr. spor glede zakonske zveze, razmerja med starši in otroki, posvojitve;* statusni vpisi *vpisi podatkov v sodni register, ki so pomembni za status subjekta;* statusna pogodba *pogodba, ki ureja pravni položaj fizične ali pravne osebe;* statusna pravda, pravica, odločba, sodba; statusna tožba *npr. tožba za ugotovitev pravnega razmerja med starši in otroki;* statusna zadeva *zadeva, ki se tiče osebnega stanja;* statusne spremembe *pri delovnih organizacijah spremembe v samoupravni organiziranosti, npr. izločitev enote, pripojitev, razdružitev;* statusno razmerje, vprašanje; statusno pravo *pravna panoga, ki ureja status določenih subjektov, t. j. fizičnih oseb, gospodarskih organizacij*

statút -a m **1.** *avtonomna pravila o organizaciji in poslovanju:* borzni, društveni statut; statusni krajevne skupnosti, občine, mestne skupnosti; statut družbenega podjetja; statut sklada, šole, ustanove; statut Mednarodnega sodišča v Haagu **2.** *zakon: kolizijski statut ki določa, kje in po katerem pravu se bo izrekala sodba v primeru spora med pripadnikoma različnih krajevnih prav ali različnih stanov* (pr. zg.); personalni statut *pravo, ki velja za presojo osebnega stanja določene osebe;* realni statut *pravila, ki veljajo za presojo pravnih lastnosti stvari in stvarnih pravic* **3.** *v zvezah: statut reda, medalje pravila, v katerih je vpisan red oziroma medalja in določeno, kako se red oziroma medalja nosi*

statutárni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na statut:*

statutarni odlok *odlok o spremembi statuta občine;* statutarni zastopnik *pravne osebe zastopnik, ki je določen po statutu, ne po zakonu;* statutarni sedež *društva, smoter;* statutarni posli; statutarna avtonomija *avtonomija, v skladu s katero sme organizacija s svojim statutom sama urejati svoj položaj;* statutarna določba, odločba; statutarno področje, pravo **2.** *v zvezah: statutarna občina občina z lastnim statutom, izvzeta iz splošne deželne občinske zakonodaje od l. 1849 do l. 1934; statutarno mesto statutarna občina*

Statute Law [stétjut ló] angl. *z zakonom postavljeno pravo*

stáva -e ž *dogovor, pri katerem se zaveže opraviti izpolnitev tista stranka, katere trditev se izkaže za neresnično, nepravilno:* športna stava; skleniti, dobiti, izgubiti, plačati stavo

stávba -e ž *objekt, ki ima stene in strehe:* poslovná stavba *ki je namenjena za poslovne dejavnosti in se v ta namen pretežno tudi uporablja;* stanovanjska stavba; stanovanje kot posamezni del stavbe; pravica na delu stavbe

stávbenik -a m *gradbenik*

stávbišče -a s *gradbena parcela*

stávbní -a -o prid. *ki se nanaša na stavbe, gradnjo stavb:* *stavbni red; stavbna parcela; **stavbna pravica *stvarna pravica imeti stavbo na tujem zemljišču, pri čemer velja pravica za nepremičnino, stavba pa za njeno pritičino;* dedna stavbna pravica (lat. *superficies*) *podedljiva in odsvojljiva stvarna pravica, da sme imeti upravičenec določeno dobo poslovanja na tujem zemljišču* (rim. pr.); stavbna zemljiška skupnost; stavbno zemljišče

stávek -vka m **1.** *v zvezi: kazenski stavek kazenska sankcija kot del pravne norme* **2.** *denar ali druga stvar, položena pri stavi*

stáviti -im dov. in nedov. *z dogovorom se zavezati, da opravi izpolnitev tista stranka, katere trditev se izkaže za neresnično, nepravilno:* staviti s kom za kaj; staviti na karte; staviti za denar

stávka -e ž *prenehanje dela za določen čas zaradi ekonomskih, političnih zahtev delavcev:* stavka izbruhne; izklicati stavko

stavkajóči -ega m *kdor stavka:* zahteve stavkajočih

stávkatí -am nedov. *prenehati z delom za določen čas zaradi ekonomskih, političnih zahtev delavcev*

stavkokáz -áza m *delavec, ki dela kljub stavki*
stavkóvni -a -o prid. *ki se nanaša na stavko:* stavkovni odbor, sklad

stavnína -e ž *vsota za stavo*

stáž -a m **1.** *predpisana pripravljalna (preizkusna) doba: kandidatski, obvezni, pripravniški, specialistični staž; staž za zdravnike* **2.** *doba: delovni staž*

stážist -a m *kdor opravlja staž* (1)

stážistka -e ž *ženska oblika od stažist*

stebèr -brá m, v zvezi: sramotilni steber *h katere-mu so postavljali, privezovali ljudi za kazen* (pr. zg.)

stečaj -a m **1.** *način prenehanja dolžnikove organizacije, če je dolžnik dalj časa plačilno nesposoben: stečaj podjetja, banke, organizacije premoženjskega in osebnega zavarovanja, podjetja, zadruga; stečaj nad obratovalnico samostojnega obrtnika; povzročitev stečaja delovne organizacije (kaz.)* **2.** *stečajni postopek: uvedba, končanje stečaja; povzročiti, uvesti, končati stečaj; priti v stečaj; biti v stečaju*

stečajni -a -o prid. *ki se nanaša na stečaj: stečajni dolžnik npr. podjetje, zadruga, banka, zavarovalnica, ki je dalj časa plačilno nesposobna; stečajni postopek sodni postopek, ki se opravi glede sredstev, premoženja dolžnika, ki zaradi plačilne nesposobnosti ne more poravnati svojih obveznosti; *stečajni red stečajni zakon; stečajni sklad dolžnikovo premoženje, stečajna masa; stečajni sodnik sodnik, ki vodi stečajni postopek; stečajni senat organ stečajnega postopka, ki ga sestavljajo trije sodniki; stečajni upnik upnik nasproti stečajnemu dolžniku; stečajni upravitelj upravitelj, ki vodi posle dolžnika in ga zastopa; stečajni razlogi, stroški; stečajna bilanca; stečajna kvota delež, ki ga dobi stečajni upnik iz razdelitvene mase; stečajna masa sredstva, premoženje stečajnega dolžnika za poplačilo njegovih dolgov; stečajna terjatev terjatev, ki se poplača iz razdelitvene mase; stečajno pravo pravo, ki ureja način prenehanja delovne organizacije ali obratovalnice samostojnega obrtnika, če nista sposobni izpolnjevati svojih obveznosti proti upnikom; odločba, oklic o uvedbi stečajnega postopka; odločba, objava o zaključitvi stečajnega postopka; organi stečajnega postopka stečajni senat, stečajni sodnik, stečajni upravitelj; zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji pravnih oseb, določenih s tem zakonom*

stèk -éka m, v zvezah: **1.** *stek kaznivih dejanj z enim dejanjem ali več dejanji uresničeni znaki več kaznivih dejanj; idealni stek kaznivih dejanj z enim dejanjem uresničeni znaki več kaz-*

nivih dejanj; realni stek kaznivih dejanj z več dejanji uresničeni znaki več kaznivih dejanj, za katera storilcu hkrati sodijo; heterogeni stek kaznivih dejanj *stek raznovrstnih kaznivih dejanj*; homogeni stek kaznivih dejanj *stek istovrstnih kaznivih dejanj*; navidezni stek kaznivih dejanj *idealni ali realni stek*, pri katerem gre v resnici za eno kaznivo dejanje, čeprav storilec uresniči znake več kaznivih dejanj; stek izvršilnih postopkov, pristojnosti, tožb; stek zakonov nanašanje več zakonskih predpisov na isto zadevo 2. stek posesti *sovpad posesti stvari in pravice*

steklina -e ž *nalezljiva virusna bolezen živali in ljudi*: ukrepi za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline

stelážni -a -o prid., v zvezi: stelažni posel *borzni terminski posel z vrednostnimi papirji*

stenograf -a m *kdor se poklicno ukvarja s stenografijo*

stenografija -e ž *pisava iz posebnih znakov in okrajšav za hitro zapisovanje*

stenografski -a -o prid. *ki se nanaša na stenografijo ali stenografe*: stenografski zapisnik; stenografski zapiski o glavni obravnavi, skupščinski seji

stereotipen -pna -o prid. *ustaljen, pogosto se ponavljajoč*: stereotipen odgovor pri zaslišanju

sterilizacija -e ž 1. *medicinski poseg, ki se opravi z namenom, da se za stalno prepreči oploditev oziroma zanositev*: dovoljena, prepovedana sterilizacija; sterilizacija iz zdravstvenih razlogov; pogoji, zahteva za sterilizacijo; odkloniti, opraviti sterilizacijo 2. *uničenje bakterij in drugih klic*, sin. *razkužitev*

sterilizirati -am nedov. in dov. 1. *opraviti medicinski poseg z namenom, da se za stalno prepreči oploditev oziroma zanositev* 2. *uničiti bakterije in druge klice*, sin. *razkužiti*

stévard -a m *član pomožnega osebja na letalu, ladji, vlaku*

stewardésa -e ž *ženska oblika od steward*

stéza -e ž, v zvezah: *kolesarska steza del cestičča, namenjen za vožnjo s kolesom*; *ribja steza* *umetno narejen prehod za ribe čez visoke vodne pregrade*; *vzletno-pristajalna steza pravokotna površina na zemlji, vodi ali objektu, namenjena za vzletanje in pristajanje letal*; *pravica steze poljska služnost*

stigmatizacija -e ž 1. *zaznamovanost, zmanjšanje družbenega ugleda zaradi prestane kazni, obsodbe ipd.* 2. v zvezi: *stigmatizacija hudodelca zaznamovanje za vidno telesno poškodbo, npr. z odrezanjem ali zarezo ušesa* (pr. zg.)

stihija -e ž *nenačrtno ali neobvladljivo delovanje, dogajanje*

stihijski -a -o prid. *ki se nanaša na stihijo*: stihijski dogodek *naključni dogodek, npr. povodenj, požar, potres*; stihijsko delovanje *trga*

stik -a m, nav. mn. *kar omogoča medsebojno dogovarjanje, sodelovanje*: *diplomatski, gospodarski, kulturni, meddržavni, mednarodni stiki*; *pravni stiki s tujino*; *trgovski stiki*; *stiki staršev z otroki npr. z otroki, oddanimi v rejništvo*

stil -a m *ustaljen način izražanja*, sin. *slog* (1): *diplomatski, pravniški, zakonski stil*

stilizacija -e ž *stilno oblikovanje*: *stilizacija zakonskega besedila*

stilizirati -am nedov. in dov. *stilno oblikovati*: *stilizirati besedilo predpisa*

stimulacija -e ž *spodbuda, spodbujanje*: *stimulacija proizvodnje*

stimulativen -vna -o prid. *spodbuden*: *stimulativno nagrajevanje*

stipulacija -e ž 1. *dogovor, pogodba* 2. *verbalni kontrakt, pri katerem dolžnik takoj pritrđilno odgovori na upnikovo vprašanje z uporabo istega glagola* (rim. pr.): *korealna, poroštvena stipulacija*

stipulirati -am dov. in nedov. 1. *določiti s pogodbo* 2. v zvezi z upnikom *skleniti stipulacijo* (rim. pr.)

stiska -e ž *neugodno, težko rešljivo stanje*: *stanovanjska stiska*; *stanje stiske*; *menica v stiski menica v sili*; *shranitev v stiski shranitev v sili*; *izrabiti (hudo) stisko drugega* (kaz.); *povzročiti škodo v stiski*

stivadór -ja m *prekladalec tovara v pomorskem prometu*

stójnica -e ž 1. *postanek ladje v pristanišču* 2. *miza ali koliba za prodajanje blaga na trgu*

stojnina -e ž 1. *plačilo zaradi zamude pri nakladanju ali razkladanju železniških vagonov ali drugih prevoznih sredstev* 2. *pristojbina za prodajni prostor na trgu ali sejmu*

stól stóla [-ou] m 1. **zborno sodišče v Hrvaški* 2. v zvezah: **banski stol* **apelacijsko sodišče*; *sodni stol okrožno sodišče*; *Stol sedmorice vrhovno sodišče za Hrvaško v Zagrebu* od l. 1862 do l. 1919; *Stol sedmorice oddelek B v Zagrebu vrhovno sodišče za Slovenijo in Dalmacijo* od l. 1919 do l. 1939

stólica -e ž, v zvezi: *učna stolica katedra*

stólpec -pca m 1. *tiskano besedilo, ki zajema le del strani glede na širino*, sin. *kolona* (1): *časopisni stolpec*; *stolpec carinske tarife* 2. *z navpičnima črtama omejen prostor v obrazcih, poslovnih knjigah za vpisovanje podatkov*, sin. *kolona* (2)

stópenjski -a -o prid., v zvezah: *stopenjski nadzor nadzor po stopnjah*; *stopenjski študij študij na višji, visoki ali podiplomski stopnji na univerzi* do l. 1980

stopíti stópim dov., v zvezah: *stopiti v pokoj iti v pokoj, upokojiti se*; *stopiti v zakon skleniti zakonsko zvezo*; *zakon stopi v veljavo zakon začne veljati*

stópnja -e ž 1. *enota pri razvrstitvi, ocenjevanju pojava, stanja glede na posledice, intenzivnost*: *stopnja invalidnosti, telesne okvare*; *stopnja sorodstva ki se računa po številu rojstev* 2. *kar je pri razvrstitvi delov kake dejavnosti ali položajev v njej določeno s pomembnostjo, nalogami, pravicami*: *nižja, višja, zadnja stopnja*; *prva, druga, tretja stopnja sodišča*; *pritožbena, revizijska stopnja*; *učna stopnja pri stopenskem študiju na visoki šoli*; *stopnja izobrazbe* 3. v zvezah: *akademska stopnja magister ipd.*; *znanstvena stopnja doktor znanosti ipd.* 4. v zvezi: *stopnje pri uresničevanju kaznivega dejanja npr. goli naklep, pripravljalna dejanja, izvršitvena dejanja* (kaz.) 5. *kar je določeno z delom opravič glede na celoto opravič pri čem*: *stopnje v postopku* 6. *kar izraža obseg pojava, stanja glede na mogoči razpon*: *stopnja kazenske odgovornosti*; *stopnja krivde*; *stopnja mladotnikove osebne zrelosti*; *stopnja ogrožanja ali kršitve zavarovane dobrine*; *stopnja opitosti*; *stopnja skrbnosti*; *stopnja verjetnosti* 7. *mesto v razvrstitvi česa v skupine po dogovorjenem razponu*: *carinska stopnja*; *davčna stopnja količina davka, ki se plača od davčne enote in je navadno določena v odstotkih davčne osnove*; *kovna stopnja število kovancev, ki se nakuje iz težne enote novčne kovine*; *prispevna stopnja*; *progressivna stopnja stopnjevana pri odmeri davka*; *proporcionalna davščinska stopnja*

stopnjevalni -a -o prid. *progressivni*: *davčna stopnjevalna lestvica*

stopnjevanje -a s *razvrstitev po stopnjah*: *stopnjevanje carinskih postavk, davka, vrednosti*; *načelo stopnjevanja programov načelo, po katerem poteka pridobitev visoke strokovne izobrazbe*

storilčev -a -o prid. *ki se nanaša na storilce*: *storilčev naklep*; *storilčeva kazenska odgovornost*, *krivda*, *nevarnost*, *osebnost*; *storilčevo premoženjsko stanje*

storilec -lca m *kdor kaj stori ali opusti*: *domnevni, glavni, kazensko (ne)odgovorni, neposredni, neugotovljeni, neznan, poklicni, pri-*

ložnostni storilec kaznivega dejanja; *storilec gospodarskega prestopka, prekrška, škodnega dejanja*; *storilec kaznivega dejanja iz nag-njenja, navade, prepričanja*; *storilec v povratku*; *izsleditev storilca*; *izslediti, odkriti, prijeti, zasačiti storilca*

storilka -e ž *ženska oblika od storilec*: *storilka kaznivega dejanja*

storilni -a -o prid. *delovni, produktivni*: *storilni učinek*; *storilna sposobnost, zmogljivost*

storilnost -i ž *storilna sposobnost, zmogljivost*: *delovna, gospodarska storilnost*

storítev -tve ž 1. *glagolnik od storiti* (1): *storitev kaznivega ali škodnega dejanja* 2. *uresničitev kakega opravila, dela*: *brezplačna, geodetska, gostinska, intelektualna, komunalna, letališka, luška, nasprotna, (ne)deljiva, (ne)domestna, (ne)proizvodna, občasna, obrtna, odplačna, pogrebna, posredniška, poštna storitev*; *prevozna, pristaniška, prometna, servisna, socialnoskrbna, socialnovarstvena, špediterska, telefonska, telegrafska, transportna, zdravstvena storitev*; *prednostne storitve npr. za ljudsko obrambo*; *storitve v blagovnem prometu*; *pogodba o storitvi*; *davek od plačil za storitve*; *obveznost v storitvi*

storíti -ím dov. 1. *z aktivnostjo doseči uresničitev kakega dejanja*: *storiti kaznivo dejanje* 2. *z aktivnostjo doseči uresničitev kakega opravila, dela*: *storiti svojo dolžnost*; *storiti komu uslugo* 3. *pozvročiti komu kaj*: *storiti krivico, škodo storjén* -éna -o: *storjena škoda*; *storjeno kaznivo dejanje*

storitveni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na storitev* (1): *storitveni delikt delikt, ki je izvršen s storitvijo*; *storitveno kaznivo dejanje* 2. *ki se nanaša na storitev* (2): *storitveni servis*, *zahtevak*, *žig*; *storitvena dolžnost*, *garancija*, *obveznost*, *obrt*, *znamka*; *storitvene dejavnosti*

storniranje -a s *glagolnik od stornirati*

stornirati -am dov. in nedov. 1. *preklicati, razveljaviti*: *stornirati naročilo, pogodbo* 2. *popraviti, razveljaviti vknjiženo postavko*: *stornirati pomotno knjiženje* (knjig.)

stórno -a m 1. *preklic, razveljavitev*: *storno naročila, pogodbe* 2. *popravek, razveljavitev vknjižene postavke* (knjig.): *rdeči storno*; *storno knjiženje*

stráca -e ž (ii. strazza) *blagajniški priročni dnevnik*

stráh -ú m *vzmernirjenost zaradi neposredne ogroženosti, (domnevno) sovražnih, nevarnih okoliščin*: *utemeljen strah*; *prestani strah*; *strah pred kaznijo*; *človek, prost strahu in revščici*

ne; denarna odškodnina za strah *denarna povrnitev negotne škode*; širiti strah med vojniki med bojem ali tik pred bojem (kaz.)

strahovanje -a s *doseganje, da se kdo boji, z grožnjami, s silo*: *domače strahovanje; *prekoračitev strahovanja (kaz.)

strahovláda -e ž *oblast, ki temelji na strahovanju, nasilju*

strán -i ž 1. *vsaka od obeh ploskev lista v knjigi ali spisu*: stran zapisnika 2. *vsak od obeh delov, ločenih z umišljeno črto, ravnino*: debetna in kreditna stran poslovne knjige 3. *lastnost koga ali česa glede na izhodišče opazovanja, presojanja*: formalna, pravna, stvarna stran pogodbe, sodbe 4. *oseba, skupina glede na osebo, skupino z nasprotnim, drugačnim ciljem*: mnenje nasprotne strani

stránka -e ž 1. *subjekt procesnopravnega razmerja*: pravdna, procesna stranka; nasprotna, (ne)navzoča stranka; neuka stranka *stranka, nevešča prava*; prekludirana stranka *ki ne more več uveljaviti določene pravice zaradi poteka časa, roka, zamude naroka*; pravdno, procesno (ne)spodobna stranka; tožeča stranka *tožnik, tožnica*; tožena stranka *toženec, toženka*; obtožena stranka *obtoženec, obtoženka* (kaz. post.); zamudna stranka *ki je v zamudi*; stranka pritožnica; stranka v kazenskem postopku *tožilec in obdolženec*; sprte stranke; sposobnost biti stranka; poučevanje neuke stranke; procesna dejanja strank; javnost obravnave za stranke 2. *subjekt pravnoposlovnega razmerja*: pogodbená stranka 3. *organizirana skupina oseb enakega političnega prepričanja, ki ima določen program, sin. politična stranka*: opozicijska, vladna stranka; član, program, vodja stranke; vstopiti v stranko

stránkar -ja m *privrženec stranke* (3)

stránkarški -a -o prid. *ki se nanaša na strankarje ali stranko* (3): strankarska (ne)opredeljenost

stránkarstvo -a s *obstajanje strank*: politično strankarstvo

stránski -a -o prid. *ki po pomembnosti ni na prvem mestu*: stranski intervenient *intervenient, ki se med pravdo pridruži eni izmed pravnih strank, ker ima interes, da ta stranka zmaga* (pravd. post.); stranski obrat, poklic, zakon; stranski vrednostni papir *kupon, talon*; stranska črta sorodstva *osebe, ki neposredno (bratje, sestre) ali posredno (bratrance, sestrične) po rojstvu izhajajo od skupnega prednika, sin. stranska vrsta sorodstva*; stranska dajatev, intervencija; stranska kazen *denarna kazen, za-*

plemba premoženja; stranska odločba; stranska pravica *pravica, ki ne more sama obstajati in je odvisna od obstoja glavne pravice, npr. poročstvo, zastavna pravica, sin. akcesorna pravica*; stranska stvar *npr. plodovi*; stranska terjatev *npr. terjatev za obresti, plodove*; stranska vrsta sorodstva *gl. stranska črta sorodstva*; stranska zaposlitev; stranske točke pogodbe

strášt -í ž *močna volja do določene dejavnosti*: pravdarska strášt

stráža -e ž *oseba, skupina oseb, ki koga, kaj varuje, nadzoruje*: častna straža; *finančna straža *organ, ki nadzira proizvodnjo ali promet raznega blaga zaradi preprečitve davčnih utaj*; gasilska straža; obalna straža *ki s hitrimi čolni patroljira ob obali*; občinska straža; obmejna straža *ki straži državno mejo*; poljska, požarna, telesna straža

strážár -ja m *kdor koga, kaj straži*: komunalni stražár

strážárnica -e ž *prostor za stražo*

strážárski -a -o prid. *ki se nanaša na stražarje ali stražo*: stražarska dolžnost; stražarska služba *npr. v kazenskem poboljševalnem zavodu*

stráženje -a s *glagolnik od stražiti*: straženje državne meje

strážiti -im nedov. *skrbeti za varnost, nadzor koga, česa*

strážni -a -o prid. *ki se nanaša na straženje ali stražo*: stražna služba *stražarska služba*

strážnica -e ž *stražárnica*

strážnik -a m *kdor koga, kaj straži*: varnostni stražnik

strážniški -a -o prid. *ki se nanaša na stražnike*: stražniška služba

stréči stréžem nedov. 1. *opravljati dela za zadovoljevanje telesnih potreb, zlasti bolnega, onemoglega*: streči bolniku 2. *v zvezi*: streči po življenju *prizadevati si koga ubiti*

strél -a m *izstrelitev krogle, naboja*: opozorilni, svarični strel

strélec -lca m, nav. mn. *podložni kmet ob štajersko-ogrski meji, ki kot lokostrellec brani to mejo* (pr. zg.)

strelívo -a s *kar se uporablja zlasti za polnjenje strelnega orožja*: evidenca, hranitev in čuvanje, nabava, nošenje, posest, promet, odvzem, zaseg orožja in streliva; nepravilno in nepazljivo ravnanje z zaupanim orožjem ali strelivom (kaz.); nezakonito razpolaganje z zaupanim orožjem ali strelivom (kaz.); tatvina orožja ali streliva (kaz.); nabaviti, imeti v posesti, nositi strelivo

stréljanje -a s *glagolnik od streljati*

stréljati -am nedov. 1. *s sprožanjem orožja povzročati, da izstrelek zleti iz njega*: streljati proti toči; streljati v zrak *za signalizacijo in pomoč* 2. *izvrševati smrtno kazen s strelnim orožjem*

strélni -a -o prid. *ki se nanaša na streljanje*: strelna rana *rana, ki jo naredi krogla*; strelno mesto *mesto v sistemu obrambe pred točo*; strelno orožje

strelnína -e ž *pristojbina za odstrel divjadi*

streméti -im nedov. *prizadevati si priti do česa*: stremeti po dobičku

stréti strém do v. *povzročiti, navadno s silo, da kaj preneha obstajati*: streti odpor

stréžba -e ž *glagolnik od streči* (1): strežba bolnika

stréženje -a s *glagolnik od streči* (2): streženje po življenju

strežnína -e ž *plačilo za strežbo, npr. bolnika*

stríc -a m *očetov ali materin brat*

strikten -tna -o prid. *natančen, trden*: strikten dokaz *striktni* -a -o: striktni predpis *strogi predpis*; striktno pravo *strogo, togo pravo striktno prist.*: striktno se ravnati po zakonu *strogo, natančno*

strínjati se -am se nedov. *imeti enako mnenje o čem, stališče do česa*

strmoglavíti -im do v. *povzročiti, da kdo preneha opravljati pomembnejšo javno funkcijo ali službo*: strmoglaviti organe oblasti

strníti strínm do v. *narediti, da dva ali več delov, enot postane celota*: strniti več občin v eno *strínen* -a -o: strnjena zazidava *sklenjena zazidava*; strnjeno naselje, zemljišče

strógi -a -o prid. 1. *ki vsebuje, izraža neprizanesljiv odnos*: strogi rok *prekluzivni rok*; strogi zapor *kazen za hujša kazniva dejanja* do 1. 7. 1977; stroga kazen 2. *ki ne dovoljuje nobene odstopanja*: stroga razlaga zakona *po dobesednem pomenu strógo* prist.: strogo osebna pravica (lat. ius personalissimum); strogo zaupni spis *spis, s katerega vsebino smejo biti seznanjeni le določeni ljudje*; strogo se držati predpisov

strogóst -i ž *lastnost, značilnost, značilnost strogega*: stvarna menična strogost a) *nemožnost ugovorov iz temeljnega razmerja* b) *solidarna odgovornost meničnih prednikov*; kaznovati v strogostjo

stròj -ója m 1. *mehanična naprava, navadno kovinska, iz gibljivih in negibljivih delov, ki s pretvarjanjem energije omogoča, olajšuje, opravlja delo* 2. *v zvezah*: frankirni stroj *gl. poš-*

ninski stroj; peklenški stroj *z razstrelivom napolnjen predmet, ki eksplodira ob določenem času*; poštni strojni stroj *praprava za žigosanje z žigom, ki nadomešča poštno znamko, sin. frankirni stroj*

strójni -a -o prid. *ki se nanaša na stroj* (1): strojni dnevnik *morske ladje*; strojni park; strojna služba

stróka -e ž *področje znanja, znanosti, obrti, gospodarske ali negospodarske dejavnosti*: bančna, carinska, finančna, gospodarska, kriminalistična, poslovna, pravna, prosvetna, sodna, statistična, upravna stroka; stroka državne službe; pravila stroke (lat. leges artis)

strokóvni -a -o prid. *ki se nanaša na strokovnjake ali stroko*: strokovni izpit, izraz, kader, kolegij, naslov, odbor, pouk, referent, (so)delavec, svet, zavod; strokovna izobrazba, komisija, kvalifikacija, napaka, praksa, služba, sposobnost, šola, terminologija, usposobljenost, zanesljivost; strokovno izpopolnjevanje, izobraževanje, mnenje, navodilo, osebje, poročilo, usposabljanje, vprašanje, znanje; priznanje strokovne izobrazbe *strokóvno prist.*: strokovno sposoben; strokovno opraviti *dogovorjeno delo*

strokovnják -a m *kdor kako stroko dobro obvlada, se spozna nanjo*: priznan strokovnjak; skrbnost strokovnjaka; pomoč strokovnjaka *preiskovalnemu sodniku npr. pri ogledu ali rekonstrukciji dogodka* (kaz. post.)

strokovnjáški -a -o prid. *strokovni*: strokovnjaško mnenje

strokóvnost -i ž *izobraženost, razgledanost v določeni stroki*

strošek -ška m, nav. mn. *v denarju izražena poraba*: arbitražni, bančni stroški; bolniški stroški *stroški zdravljenja v bolnišnici, sin. stroški bolezni*; cenilni, dražbeni, izdelovalni, izkrcevalni, izvršilni, komisijski stroški; koristni stroški *ki povečajo vrednost ali donosnost stvari*; luksuzni stroški *stroški zaradi olepšanja stvari ipd.*; manipulacijski stroški; materialni stroški *za pri delu porabljen material, energijo, storitve*; nabavni stroški; neizterljivost stroški (post.); neodbitni, odvetniški stroški; obrambni stroški *stroški zagovornika* (kaz. post.); obratovalni, oskrbni stroški; pavšalni stroški *določeni v povprečnem znesku*; pogrebni, poslovni stroški; posredniški stroški *ki nastanejo v zvezi s pogodbo o posredovanju*; potni stroški *za določeno službeno potovanje*; potrebni stroški *npr. za vzdrževanje stvari*; pravdni, prekrcevalni, prevozni stroš-

ki; proizvajalni stroški npr. fiksni, variabilni; protokolarni, razumni, rejniški, reprezentančni, reševalni, režijski, selitveni stroški; separatni stroški ki jih mora stranka, neglede na izid pravde, povrniti nasprotni stranki, ker jih je zakrivila ali povzročila po naključju (pravd. post.); sodni stroški del pravnih stroškov, ki neposredno bremenijo državo, ta pa jih prevzela na stranko; stečajni stroški; upravni stroški v upravnem postopku; vkrcevalni, vzdrževalni, zastopniški stroški; stroški boleznih gl. bolniški stroški; stroški zdravljenja; stroški izvrševanja kazni; stroški nakladanja, prevzema, vkrcanja, prekrcanja, izkrcanja; stroški postavitve blaga na obalo; stroški postopka sodnega, upravnega, postopka za prekršek; stroški zastopanja; stroški za ločeno življenje, prevoz na delo, delo na terenu; odmera, izterjanje, plačilo, povečanje, povračilo, povrnitev, razčlenitev, razdelitev stroškov; predjem za stroške; izrek, odločitev o stroških; oprostitev plačila stroškov postopka; določiti, izterjati, odmeriti, odpustiti, plačati, pobotati, popisati, porazdeliti, povrniti, prevzeti, razdeliti, trpeti, zahtevati, založiti, zaznamovati stroške

stroškovni -a -o prid. ki se nanaša na strošek: stroškovni predjem znesek, ki ga založi stranka za izvedbo dokazov (pravd. post.); stroškovni zahtevek; stroškovna cena polna lastna cena; stroškovna odločba odločba v sodbi; stroškovna tarifa, terjatev; stroškovna tožba tožba za izterjavo stroškov; stroškovne starnine

stroškovnik -a m 1. *specificiran seznam, popis stroškov, zlasti odvetnika*: postavka v stroškovniku; predložiti stroškovnik 2. *honorar odvetniku za pravno zastopništvo in s tem povezane administrativne stroške*

strpnost -i ž lastnost človeka, ki o določeni stvari dopušča tudi drugačno mnenje: politična, verska strpnost

struga -e ž *podolgovata naravna ali umetna vdolbina na zemeljski površini, po kateri teče voda*: rečna, vodna struga; opuščena struga (lat. alveus derelictus); širina struge; nov otok v strugi

struktúra -e ž *ustroj, sestava*: družbena, gospodarska, poklicna, socialna struktura; struktura kriminalitete; struktura pravne norme; struktura proizvodnje

strukturni -a -o prid. ki se nanaša na strukturo: strukturna sprememba

strúp -a m *snov, ki je organizmu zelo škodljiva*

ali povzroči njegovo smrt: neupravičeno izdelovanje strupov; pravica proizvajanja, prodajanja strupov; spravljanje, varovanje, izdajanje, zloraba strupov; evidenca o proizvodnji, prometu, kupcih strupov; predpisi o strupih; promet s strupi; nastavitvi strup (lov.); loviti divjad, ribe s strupom

strupén -a -o prid. ki vsebuje strup: prepoved uporabe strupenih snovi npr. za ribolov (kaz.)

stvár -i ž 1. *samostojen del narave, ki ga človek lahko obvlada in služi za zadovoljevanje njegovih potreb*: deljiva stvar ki jo je mogoče razdeliti na enakovredne dele brez škode za njeno bistvo in vrednost; enovita stvar ki ni sestavljena, npr. posamezna žival, posamezen tram, kamen; glavna stvar npr. ladja, letalo nasproti svojim pritiklinam ali drevo nasproti plodovom, sin. *matična stvar*; gospodujoča stvar *nepremičnina*, v katere korist obstaja stvarna služnost na nepremičnini drugega lastnika, ant. *služeča stvar*; izgubljena stvar; matična stvar gl. *glavna stvar*; množinska stvar *moka, pesek, žito ipd.*; nadomestna stvar ki se da zamenjati z drugo stvarjo iste vrste, npr. žito, olje, premog; najdena stvar; nedeljiva stvar npr. živa žival, dragi kamen; nenadomestna stvar ki je individualno določena, sin. *species*; nepokvarljiva stvar; neporabna stvar ki se porabi, uniči šele po dolgotrajnejši uporabi, sin. *nepotrošna stvar*; nepotrošna stvar gl. *neporabna stvar*; nepremična stvar *nepremičnina*; nikogaršnja stvar (lat. res nullius) ki ni ali ni več predmet lastninske pravice, npr. opuščena stvar; opuščena stvar (lat. res derelicta) katere lastnik izrazi voljo, da je ne želi več imeti v posesti; pokvarljiva, posamična, potrošna stvar; premična stvar *premičnina*; prosta stvar npr. zrak; rabljena stvar; sestavljena stvar npr. stroj, voz; skupna stvar npr. stvar solastnikov pred delitvijo; služeča stvar *nepremičnina*, na kateri sme lastnik gospodujočega zemljišča izvrševati stvarno služnost, ant. *gospodujoča stvar*; sporna stvar *katere lastnina je sporna*; sumljiva stvar npr. tuja stvar, ki se najde pri obdolžencu, pa se ne ve, čigava je (kaz. post.); telesna stvar; tuja stvar stvar v tuji lasti; ukradena stvar; vrstna stvar ki je določena po vrsti; zastavljena stvar; zbirna stvar *skupnost stvari*; stvar izven prometa; stvar, izvzeta od priposestevanja; stvar v pravnem prometu; stvari v splošni rabi ki jih zaradi njihovih naravnih lastnosti ali zaradi posebne namembnosti lahko vsakdo uporablja pod enakimi pogoji, npr. javne ceste, trgi,

javni nasadi, vode v naravnih vodotokih, naravna jezera, obalno morje, morske in rečne obale, luke in pristanišča, letališča; stvar srednje vrste in kakovosti; izvzetje stvari iz izvršbe; izločitev stvari, ki niso sredstva dolžnika (steč. post.); odvzem, opustitev, prenos, prevzem, razdelitev, uporaba, vzdrževanje stvari; pogodba o prevozu potnikov, stvari *prevozna pogodba*; nameniti, odtegniti stvar splošni rabi; rabiti tujo premično stvar 2. *kar je, se dogaja in je predmet določene obravnave, zlasti uradne*: sporna stvar *pravdna zadeva*; razložiti stanje stvari (post.); razpravljati, odločati o stvari sami (post.)

stvarítev -tve ž *kar je rezultat ustvarjanja*: avtorska stvaritev *avtorsko delo*; intelektualna stvaritev; književna stvaritev; avtorskopravno (ne)zavarovane stvaritev; stvaritev izumitelja

stvární -a -o prid., v zvezah: stvarni dokaz a) *sled na predmetu ipd.*, sin. *materialni dokaz* (a) b) *predmet, važen za ugotovitev dejstev*, sin. *materialni dokaz* (b); stvarni kapital *kapital* (2); stvarni (negotovinski) vložek pri kapitalskih družbah; stvarni varnostni ukrep *odvzem predmetov, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za kaznivo dejanje ali so nastali s kaznivim dejanjem*; stvarni izdatki *izdatki za materialne potrebščine*, sin. *materialni izdatki*; stvarna imuniteta *nedotakljivost diplomatskega, konzularnega, odvetniškega arhiva*; stvarna legitimacija *legitimacija, ki pove, kdo je subjekt materialnoppravnega razmerja, o katerem teče spor* (pravd. post.); stvarna napaka *nepravilna lastnost stvari*; stvarna pravica *absolutna, premoženjska pravica, katere predmet je stvar, npr. lastninska, služnostna, zastavna pravica, pravica stvarnega bremena*; stvarna pristojnost *pristojnost organa po predmetu procesne zadeve*; stvarna služnost *služnost, ki obremenjuje služečo nepremičnino v prid gospodujoči nepremičnini*, sin. *zemljiška služnost*; stvarna vrednost *resnična vrednost*; stvarno breme *periodične dajatve in storitve vsakokratnega lastnika zemljišča tistemu, v čigar korist je zemljišče na ta način obremenjeno*, sin. *realno breme*; stvarno jamstvo *odgovornost z določeno stvarjo, npr. zastava*; stvarno kazalo *seznam obravnavanih pojmov*; stvarno pravo pravo, ki ureja razmerja med ljudmi glede stvari

stvárnoprávní -a -o prid. ki se nanaša na stvarno pravo: stvarnopravni predpis, upravičenec, zahtevek; stvarnopravni vrednostni papir npr.

konosament, skladiščnica; stvarnoppravna pravica, tožba; stvarnoppravno razmerje

stvárnost -i ž vse, kar je, obstaja: družbena stvarnost

súbakórd -a m *akordno delo, preneseno na drugo*

subjékt -a m, v zvezah: procesni subjekt *sodišče in procesne stranke*; pravni subjekt *nosilec pravic in dolžnosti v pravnih razmerjih*; aktivni subjekt *kaznivega dejanja storilec kaznivega dejanja*; pasivni subjekt *kaznivega dejanja oškodovanec*; posebni subjekt *kaznivega dejanja storilec, ki ima z zakonom določene posebne lastnosti*

subjektíven -vna -o prid. ki izhaja iz osebe in ne iz predmeta, okolja: subjektivna resnica, verodostojnost priče; zavarovanje subjektivne vrednosti stvari **subjektívni** -a -o: subjektivni kriterij *kriterij, ki velja samo za posamezno osebo*; subjektivni rok *rok, ki začne teči od dneva, ko stranka zve za odločilno pravno dejstvo*; subjektivni gospodarski oziroma trgovinski posli *posli, ki se presojajo po gospodarskem oziroma trgovinskem pravu le, če jih opravljajo za te posle upravičene gospodarske organizacije ali trgovci*; subjektivna identiteta *obtožbe in sodbe zaradi katere sme sodišče soditi samo tisti osebi, ki je obtožena*; subjektivna koncepcija *kaznivega dejanja koncepcija, po kateri je dejanje kaznivo le, če je podana kazenska odgovornost storilca*; subjektivna korist; subjektivna odgovornost *odgovornost na podlagi krivde*; subjektivna zamuda *zamuda iz razloga, ki zadeva osebo zamudnika*

subjektivnost -i ž 1. v zvezi: pravna subjektivnost *pravna sposobnost fizičnih in pravnih oseb* 2. *presojanje z osebnega stališča*, sin. *pristranost*

subjéktní -a -o prid., v zvezi: subjektivni davek *osebni davek*

súbkoopéránt -a m *oseba, ki prevzame del kooperantovega dela*

súblegát -a m *volilo, naloženo volilojemniku*

súblicénca -e ž *nadaljnja licenca, ki jo dovolji imetnik licence*

súbmisíja -e ž *ponudbeni razpis, npr. za izdajo obveznic javnega posojila po več bankah*

súbordinácija -e ž *podrejenost*: kršitev subordinacije

súbpozícija -e ž *del proračunske pozicije*

subrogácija -e ž *nadomestitev*: osebna subrogacija *prehod upnikovih pravic na izpolnitelja obveznosti*; realna subrogacija *nadomestiti*

tev stvari z drugo stvarjo ali z izkupičkom, dobljenim zanjo; pogodbeno, zakonita subrogacija; izpolnitev s subrogacijo; subrogacija po zakonu

subrogacijski -a -o prid. ki se nanaša na subrogacijo: subrogacijska obveznost; subrogacijsko načelo

subsidiarni -a -o prid. pomožni, nadomestni: subsidiarni tožilec oškodovanec kot tožilec (kaz. post.); subsidiarna obtožba; subsidiarna odgovornost neomejena ali omejena odgovornost, npr. podjetja; subsidiarna plačilna dolžnost; subsidiarna pristojnost sodišča npr. po legi premoženja, ki se s tožbo zahteva, če za toženca ni splošne krajevne pristojnosti v državi; subsidiarna veljavnost recipiranega občega prava (pr. zg.); subsidiarno jamstvo npr. jamstvo družabnikov za dolgove družbe; subsidiarno poroštvo poroštvo, pri katerem lahko upnik zahteva izpolnitev od poroka šele, če jo je brez uspeha zahteval od glavnega dolžnika

subsidiarnost -i ž pomožnost, nadomestnost: subsidiarnost predpisa; načelo subsidiarnosti npr. pri navideznem steku, ko je eno kaznivo dejanje samo predhodna faza drugega (kaz.)

subskribent -enta m 1. podpisnik (1): subskribent vrednostnih papirjev 2. prednaročnik: subskribent knjig

subskribirati -am dov. in nedov. naročiti se na kaj vnaprej

subskripcija -e ž prednaročilo: poziv na subskripcijo

subskripcijski -a -o prid. prednaročniški: subskripcijski rok; subskripcijska cena

substancia -e ž 1. snov, tvarina: ohranitev, sprememba substance stvari 2. bistvo, vsebina: substancia pravnega posla

substanciálni -a -o prid. bistveni

substánčni -a -o prid. 1. ki se nanaša na substanco (1): substancična vrednost snovi, stvari ne 2. v zvezah: substancična norma, ki neposredno sama ureja razmerje s tujim elementom (mednar. zas. pr.); substancično pravilo pravilo, ki se po načelih civilnega prava uporablja za presojo osebne sposobnosti (mednar. zas. pr.)

substitúcija -e ž 1. nadomestitev upravičenca ali pooblaščenca z drugo osebo: pogodbeno substitucija npr. odvetnika 2. določitev nadomestnega dediča v oporoki za primer, če prvi postavljeni dedič ne bi dedoval: *fidejkomisarna substitucija določitev dediča (fidejkomisarja) svojemu dediču (fiduciarju)

substitucijski -a -o prid. ki se nanaša na substitucijo: substitucijsko načelo načelo, po katerem sme npr. višji javni tožilec pooblastiti nižjega javnega tožilca za postopek v posamezni zadevi iz pristojnosti drugega nižjega javnega tožilca; substitucijsko pooblastilo

substituirati -am dov. in nedov. določiti, imenovati namestnika

substitút -a m 1. namestnik: substitut odvetnika 2. nadomestni dedič

subsumirati -am dov. in nedov. podrediti

subsúmpcija -e ž podreditev: logična subsumpcija podreditev pojma širšemu pojmu; pravna subsumpcija pravna kvalifikacija

subtarifiranje -a s uporaba nižje tarife od predpisane: subtarifiranje zavarovalnih premij, železniške prevoznine

suburbáni -a -o prid., v zvezi: suburbana zemljišča predmetna in tudi nezazidana zemljišča v mestu

subvéncija -e ž denarna podpora, pomoč, navadno iz družbenega, državnega proračuna za določen namen: denarna, državna, javna subvencija

subvencijski -a -o prid. ki se nanaša na subvencijo: subvencijski ukrep

subvencioniranje -a s glagolnik od subvencionirati: subvencioniranje stanarin

subvencionirati -am nedov. in dov. dajati denarno podporo, pomoč, navadno iz družbenega, državnega proračuna: subvencionirati izvoz

subverzíven -vna -o prid. prevraten: subverzivno delovanje

subverzívnost -i ž prevratnost

suficit -a m prebitek, presežek: proračunski suficit

sufragán -a m škof, ki je podrejen metropolitu, sin. podrejeni škof

sugestívni -a -o prid., v zvezah: sugestivno vprašanje vprašanje, ki nakazuje odgovor, kakršnega pričakuje izpraševalec; prepoved sugestivnih vprašanj (post.)

súhi -a -o prid., v zvezah: suhi pečat, žig reliefno oblikovan brezbarvni pečat, žig, pri katerem se znak odtisne s stisnjenjem kovinskega pozitivnega in negativnega

suicíd -a m samomor: narediti suícid

suicidánt -a m kdor je samomor poskusil, a ne dokončal

súi géneris lat., v zvezi: delictum sui generis kaznivo dejanje, ki se razločuje od temeljne oblike po enem ali več znakih in ne gre ne za kvalificirano ne za privilegirano kaznivo dejanje

sui iuris [súi júris] lat. svojevpravni

sujet mixte [sižé miktst] fr. državljan dveh ali več držav

sukcesija -e ž nasledstvo: finančna, procesna sukcesija; meddržavna sukcesija; singularna sukcesija singularno pravno nasledstvo; teritorialna sukcesija držav (mednar. pr.); univerzalna sukcesija univerzalno pravno nasledstvo; sukcesija po pogodbi, zakonu

sukcesíven -vna -o prid. zaporeden, postopen: sukcesivna dobava npr. blaga, elektrike, plina; sukcesivna nabava; sukcesivno plačevanje sukcesivni -a -o: sukcesivna dajatev

súm -a m na nepotrjenem dokazu temelječa misel, da je kdo lahko v določeni zvezi z nedovoljenim dejanjem: neutemeljen, očiten, razumen, utemeljen sum; sum kaznivega dejanja; razlogi za sum; podkrepiti sum z indici; vzbuditi sum; odvrniti od sebe sum; sum nastane, je podan; biti na sumu; imeti koga na sumu

sumárični -a -o prid. sumarni

sumárij -a m povzetek, izvleček iz vsebine

sumáren -rna -o prid. kratak, povzemajoč, skrajšan: sumaren pregled; sumarno poročilo; sumarno zaslišanje kratko, brez podrobnosti

sumárni -a -o: sumarni postopek skrajšani postopek; sumarni proračun, račun, zapisnik sumárnost -i ž lastnost sumarnega: sumarnost zapisnika, zasliševanja

súmiti -im nedov. brez potrjenega dokaza misliti, da je kdo lahko v določeni zvezi z nedovoljenim dejanjem

sumljív -a -o prid. ki vzbuja sum: sumljiv denar, dokaz, izvor; sumljiva listina, priča; sumljiva stvar npr. tuja stvar, ki se najde pri obdolžencu, pa se ne ve, čigava je (kaz. post.); sumljivo dejanje; utemeljeno biti sumljiv

sumljívnost -i ž lastnost, značilnost sumljivega človeka

sumníčenje -a s sum, zlasti neutemeljen: dati povod za sumničenje

sumníčiti -im nedov. sumiti, zlasti neutemeljeno

súmnja -e ž sum

súperanalíza -e ž kontrolna analiza: superanaliza živil

****súperarbitrácija** -e ž zdravniški pregled vojni obveznikov, ki ga opravi višja komisija, sin. **nadpregled

súperekspertíza -e ž kontrola izvedenskega izvida in mnenja

súperficiés lat. 1. stavba 2. dedna stavbna pravica (rim. pr.)

supêrfluum -a m lat. presežek kupnine za zastavljeno stvar, prodano na dražbi (rim. pr.), sin. hiperoha

súpergarancija -e ž dodatna garancija, potrditev obveznosti iz garancije: supergarancija banke, države

súpergarancijski -a -o prid. ki se nanaša na supergarancijo: supergarancijski znesek

súpergaránt -a m kdor da supergarancijo: banka, država supergarant

súperintendént -enta m 1. višji protestantski duhovnik 2. upravnik kazenskega popoljševalnega doma v ZDA

***súperkolavdácija** -e ž odobritev gradbenih del, ki jo da višja komisija

***súperkolavdacijski** -a -o prid. ki se nanaša na superkolavdacijo: superkolavdacijski zapisnik; superkolavdacijska komisija

súperkontróla -e ž ponovni pregled, ki ga opravi višji organ

súperlegalizácija -e ž potrditev legalizacije, ki jo da višji organ

súperrabát -a m dodatni rabat

súperrevízija -e ž ponovna revizija, ki jo opravi višji organ

***suplênt** -enta m pomožni učitelj, profesorski pripravnik

***suplêntka** -e ž ženska oblika od suplenta

supletórní -a -o prid., v zvezah: supletorna norma dopolnilna norma; supletorno priznanje priznanje, ki dopolnjuje druga dokazila

suplíratí -am nedov. in dov. nadomeščati: suplirati pogodbeno voljo; suplirati profesorja

supremát -a m najvišja, vrhovna oblast

surogácija -e ž subrogacija

surogát -a m 1. nadomestna snov 2. v zvezah: Surogat izpolnitve dajatev namesto plačila, pobot, sodni polog ipd.

suróv -óva -o prid. ki izraža, kaže negativne lastnosti koga v odnosu do ljudi: surovo ravnanje z mladoletno osebo (kaz.); surovo ravnanje z ranjenci, bolniki in vojnimi ujetniki proti pravilom mednarodnega prava (kaz.)

surovína -e ž nepredelana snov: industrijska surovina

suspendíranje -a s 1. časna odstranitev koga z dela, funkcije 2. zadržanje, odložitev izvršitve odločbe 3. časna ustavitve: suspendiranje izvršitve odločbe, posameznih določb ustave med vojno

suspendírati -am dov. in nedov. 1. začasno odstraniti koga z dela, funkcije 2. zadržati, odložiti izvršitev odločbe 3. začasno ustaviti: suspendirati izvršitev odločbe, posameznih določb ustave

suspénz -a m časna odstranitev koga z dela, funkcije: fakultativni, obligatorni suspenz

suspénzija -e ž *suspendiranje, suspenz*
suspénzivni -a -o prid., v zvezah: suspénzivni pogoj *odložni pogoj*; suspénzivni veto *veto, ki povzroči odložitev sklepa, zakona*, sin. *odložilni veto*; suspénzivno pravno sredstvo *pravno sredstvo, ki odloži nastop formalne pravnomočnosti odločbe*
sutenêr -ja m (fr. *souteneur*) *zvodnik*
sutenêrstvo -a s *zvodništvo*
suverén -a m *vladar, monarh*
suverén -a -o prid. 1. *neodvisen, samostojen*: suverén narod; suverena država; suverena enakost članic OZN 2. *vrhoven, najvišji*: suverena oblast, pravica; uresničevati suverene pravice
suverenitêta -e ž *suverenost*
suverénost -i ž *neodvisnost, samostojnost*: državna, finančna, gospodarska suverenost; narodna suverenost; ozemeljska, personalna, pravna, teritorialna suverenost; zunanja suverenost *neodvisnost ene države od drugih*; suverenost ljudstva, naroda
suverénostni -a -o prid. *ki se nanaša na suverenost*: suverenostna pravica
súženj -žnja m *nesvoboden človek, ki velja za stvar in je v lasti svojega gospodarja*
súženjski -a -o prid. *ki se nanaša na sužnje ali suženjstvo*: suženjska doba; suženjsko delo; oseba v suženjskem razmerju
súženjstvo -a s *gospodarsko-družbena ureditev, v kateri so proizvajalci sužnji*: konvencija o zatiranju suženjstva; odprava suženjstva; dolžnikovo suženjstvo (pr. zg.)
súžnja -e ž *ženska oblika od suženj*
súžnjelastniški -a -o prid. *ki se nanaša na družbeno ureditev, v kateri obstaja lastništvo sužnje*: sužnjelastniška doba, država
súžnost -i ž *stanje, življenje sužnje*
svák -a m *sestrin mož ali brat zakonskega partnerja*
svákinja -e ž *bratova žena ali sestra zakonskega partnerja*
svarilni -a -o prid. *s katerim se svari*: svarilni napis; svarilni strel *ukrep ob pobegu obsojenca ali pripornika*; svarilno znamenje
svarilo -a s *opozorilo komu, da lahko nastopi zanj kaj neprijetnega, neugodnega*
svariti -im nedov. *opozarjati koga, da lahko nastopi zanj kaj neprijetnega, neugodnega*
sváštveni -a -o prid., v zvezi: *svaštveno razmerje svaštvo (1)*
sváštvo -a s 1. *rodbinskopravno razmerje enega zakonca do sorodnikov drugega zakonca*: biti s kom v svaštvu; sorodniki po svaštvu 2. *osebe v svaštvenem razmerju*: svaštvo v rav-

ni črti *npr. tast, tašča, zet, snaha*; svaštvo v stranski črti *npr. svak, svakinja*
sváta -e ž *poročno slavje*
svéčanost -i ž *priređitev, posvečena pomembnemu dogodku, osebi ali spominu nanjo*: javna pogrebna svečanost
svečenica -e ž *ženska oblika od svečenik*
svečenik -a m *kdor opravlja obrede, molitve v čast bogu, bogovom*
svét -á m *zemlja, zemljišče*: cestni svet *pas zemljišča na obeh straneh cestnega telesa*; železniški svet
svét sveta m 1. *iz več članov sestavljen organ*: delavski svet *organ upravljanja v delovni organizaciji, podjetju*; deželni svet *stanovske deželne uprave* (pr. zg.); *državni svet *vrhovno upravno sodišče* do l. 1941; Ekonomski in socialni svet OZN *zadolžen zlasti za gospodarska, kulturna, zdravstvena vprašanja*; fakultetni svet; hišni svet *organ upravljanja stanovanjske hiše*; izdajateljski svet *družbeni organ upravljanja, npr. pri reviji*; izvršni svet *skupščine občine*; **mestni svet *voljeni organ v mestnih občinah z lastnimi statuti*; ministrski svet *ministrski predsednik in ministri*; *občinski svet; poravnalni svet *organ za posredovanje ali odločanje pri sporazumnem reševanju sporov občanov ali organizacij*; regentski svet *začasni kolegijski organ, ki opravlja naloge vladarja, če ta zaradi mladoletnosti, bolezni ali drugih razlogov ne more vladati*, sin. *namestništvo (1)*; republiški, zvezni izvršni svet *izvršilni organ skupščine* do l. 1991; Skrbniški svet *organ OZN, ki nadzoruje upravljanje skrbniških ozemelj* (mednar. pr.); Slovenski narodnoosvobodilni svet (krat. SNOS) *najvišje predstavniško telo slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja* od l. 1944 do l. 1946; strokovni, *šolski, upravni svet; Varnostni svet OZN *organ, katerega dejavnost je mirno reševanje sporov in akcije ob ogrožanju miru, kršitvah miru in agresivnih dejanjih* (mednar. pr.); zdravstveni, znanstveni svet; zvezni svet in svet narodov *zbornici ljudske skupščine FLRJ* do l. 1953; republiški, zvezni družbeni sveti; svet akademij SFRJ; svet federacije *politično posvetovalno telo predsedstva SFRJ*; svet občin *medobčinski organ samoupravljanja*; svet republike *politično posvetovalno telo republike*; svet staršev *pri vzgojno-izobraževalnem delu šole*; svet uporabnikov; svet za ljudsko obrambo, civilno zaščito; svet SR Slovenije za varstvo ustavne ureditve 2. *nasvet*: pravni svet; dajati svete

svéti -a -o prid., v zvezah: *sveti sedež papež in rimska kurija* (kan.), sin. *apostolski sedež*; sveti kraji *kraji, ki so določeni za bogočasije ali pokopavanje vernikov* (kan.); svete reči *stvari, ki so določene za bogoslužje* (kan.)
svetlišče -a s, v zvezi: *svetlišče zgradbe osvetljenost zgradbe od sonca*
svetlobni -a -o prid. *ki se nanaša na svetlobo*: svetlobni jašek *jašek npr. v sredini stavbe za dovajanje svetlobe*; svetlobni prometni znak, signal; svetlobna prometna označba; svetlobna reklama
svétnik -a m 1. *višji naziv vodilnega delavca*: pravni, samostojni svetnik 2. *višji naziv uslužbenca*: banovinski, banski svetnik od l. 1929 do l. 1941; državni svetnik *član državnega sveta Jugoslavije* do l. 1941; *sodni svetnik do l. 1929; vladni svetnik *referent deželnega predsednika, npr. na Kranjskem* do l. 1918 3. *najvišji naslov za strokovnega, znanstvenega delavca v znanstvenih ustanovah, visokih šolah*: strokovni, znanstveni svetnik 4. v zvezi: *občinski svetnik *član občinskega sveta*
svétost -i ž *lastnost česa, kar ima za koga zelo veliko vrednost zaradi svoje povezanosti s čim zelo cenjenim, ljubljenim*: *opomniti pričo na svetost prisega (post.)
svetoválec -lca [-yc-] m 1. *naziv za delavca na visokem položaju*: svetovalec predsedstva SFRJ; svetovalec republiškega izvršnega sveta; svetovalec predstojnika republiškega upravnega organa; pedagoški, samostojni svetovalec 2. *oseba, ki izvršuje varstveno nadzorstvo pri pogojni obsodbi v varstvenim nadzorstvom* (kaz.)
svetoválni -a -o prid. *ki se nanaša na svetovanje*: svetovalna komisija; svetovalne funkcije; svetovalno mnenje, telo
svetoválnica -e ž *ustanova, ki se ukvarja s svetovanjem*: predzakonska, zakonska svetovalnica
svetoválstveni -a -o prid., v zvezi: *svetoválstvena zbornica *senat trojice okrožnega sodišča za nadzorstvo nad pripravljanim postopkom* do l. 1930 (kaz.)
svetováti -lujem nedov. in dov. *izražati svoje mnenje o tem, kako naj kdo, zlasti v neprijetnem, neugodnem položaju, ravna, dela*
svetóvni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na svet, zemljo*: svetovni denarni trg; svetovni mir skozi pravo; svetovni sporazum o ureditvi prevoza nevarnega blaga; Svetovna banka *Mednarodna banka za obnovo in razvoj*; svetovna gospodarska kriza; Svetovna konvencija o avtorski pravici *iz l. 1952, revidirana l. 1971*; Sve-

tovna poštna pogodba (konvencija); Svetovna poštna zveza (angl. Universal Postal Union); svetovna trgovina, vojna; Svetovna zdravstvena organizacija (angl. World Health Organization, krat. WHO) 2. v zvezi: svetovni nazor *skupek med seboj povezanih misli, pojmov, sodb o temeljnih splošnih vprašanjih sveta, družbe, človeka*
svéž -a -e prid. *ki je nastal pred kratkim*: svež rana, sled
svéženj -žnja m *več skupaj povezanih istovrstnih predmetov*: svéženj spisov
svinčén -a -o prid. *ki je iz svinca*: svinčena plomba *npr. na carinskem blagu*
svobóda -e ž 1. *stanje, ko je človek podrejen samo zakonom in ne samovoljni oblasti drugega*: osebna svoboda *duhovna in telesna svoboda, ki jo ima človek v določenem družbenem redu*; varstvo osebne svobode 2. *stanje, ko človek lahko izbira, se odloča po lastni volji*: oporočna svoboda *svoboda narediti oporoko*; pogodbená (pravna) svoboda *svoboda gibanja pravica do prostega gibanja in izbire prebivališča, prostega odhoda iz države in vrnitve vanjo*; svoboda izražanja *misli, govora, javnega nastopanja, tiska*; svoboda izpovedbe *pravica obdolženca tudi do molka* (kaz. post.); svoboda izpovedovanja vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju; svoboda izražanja pripadnosti k svojemu narodu ali narodni skupnosti; svoboda misli in opredelitve javnega izražanja *misli in opredelitve*; svoboda tiska in drugih oblik javnega obveščanja *javnega izražanja mnenja*; svoboda zborovanja in drugega javnega zbiranja *pravica sklicevati zborovanja in na njih aktivno sodelovati*; svoboda združevanja *pravica državljanov, da se združujejo v različne oblike združenj, društev*; svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja; protipravna omejitev svobode gibanja (kaz.) 3. v zvezi: svoboda odprtega morja *plovbe, preletanja, polaganja podmorskih kablov in cevovodov, ribolova, znanstvenega raziskovanja za obalne in neobalne države* (mednar. pr.)
svobóden -dna -o prid. *ki je izraz volje, odločitve osebka samega*: svobodno odločanje o rojstvu otrok; svobodno prepričanje **svobódni** -a -o: svobodni poklic *poklic, ki ga opravlja*

oseba kot glavno dejavnost, ne da bi bila v rednem delovnem razmerju, sin. samostojni poklic; načelo svobodnega preudarka načelo prostega preudarka; svobodni ribolov ribolov, ki je vsakomur dovoljen; svobodni tečaj tečaj, ki se oblikuje na deviznem trgu; svobodni trg trg, na katerem promet blaga in storitev ni omejen s predpisi; svobodna izjava volje izjava volje, ki ni izsiljena; svobodna konkurenca tekmovanje na trgu, ki se oblikuje na podlagi ponudbe in povpraševanja; svobodna luka luka, ki je izločena iz carinskega območja lastne države; svobodna menjava dela s samoupravnimi sporazumi določena menjava storitev ali proizvodov, zlasti v negospodarski dejavnosti; svobodna plovba plovba, ki ni linijska; svobodna presoja dokazov prosta presoja dokazov; svobodna raba svojega jezika in pisave ustavna pravica; svobodna trgovina trgovina med državami, ki ni omejena s predpisi; svobodno delo delo, ki ni prisilno; svobodno pristanišče pristanišče, ki je izločeno iz carinskega območja matične države; Svobodno tržaško ozemlje ozemlje med Jugoslavijo in Italijo, razdeljeno na cono A pod anglo-ameriško in cono B pod jugoslovansko vojaško upravo od 1. 1947 do 1. 1954

svobodin -a m kmet z delno omejeno svobodo (pr. zg.), sin. polsvobodni kmet, sin. polsvobodnjak

svobodinski -a -o prid. ki se nanaša na svobodine: svobodinska huba (pr. zg.)

svobôdnica -e ž svobodnikovo zemljišče (pr. zg.)

svobôdnik -a m kmet, ki je lastnik gospostvenih pravic na zemlji (pr. zg.)

svobôdniški -a -o prid. ki se nanaša na svobodnike: svobodniško sodišče (pr. zg.)

svobodnjak -a m 1. pravno svobodna oseba (pr. zg.): kmet svobodnjak 2. *polprosti kaznenec po irskem sistemu stopenj izvršitve kazni (kaz.)

svobôščina -e ž, nav. mn. 1. z ustavo zagotovljena pravica, ki izhaja iz temeljne pravice do osebne svobode: državljanske, politične, ustavne svoboščine; uporaba, uresničevanje svoboščin; omejitev, prepoved uporabe svoboščin; uživati svoboščine 2. v zvezi: deželne svoboščine deželni privilegiji (pr. zg.)

svôj svôja -e zaim., v zvezi: skleniti pravni posel v svojem imenu in na tuj račun pri posrednem zastopanju

svôjec -jca m, nav. mn. ožji družinski član: bližnji svojci

svojeprávní -a -o prid., v zvezi: svojepravna oseba (lat. persona sui iuris) oseba, ki ni pod očetovsko oblastjo (rim. pr.)

svojeprávnost -i ž, v zvezi: svojepravnost osebe status osebe, ki ni pod očetovsko oblastjo (rim. pr.)

svojerôčni -a -o prid. ki ga kdo napiše sam, s svojo roko, sin. lastnorôčni: svojerôčni podpis; svojerôčno znamenje

svojevóljen -jna -o prid. 1. ki ravna po svoji volji, ne oziraje se na želje, zahteve, pravice drugih: svojevoljen človek 2. ki se nanaša na tako ravnanje: svojevoljna odločitev

svojevóljnost -i ž lastnost, značilnost svojevoljnega človeka

svojína -e ž last, lastnina

svôjstvo -a s lastnost, posebnost

Š

šantáza -e ž (fr. chantage) prisiljevanje zaradi pridobitve protipravne premoženjske koristi z grožnjo odkritja česa, kar bi škodovalo oškodovančevi časti ali časti njegovih bližnjih (kaz.), sin. izsiljevanje

ščúvanje -a s glagolnik od ščuvati: ščuvanje k protiuustavni spremembi družbene ureditve (kaz.)

ščúvati -am nedov. spodbujati k slabim, za družbo škodljivim dejanjem, sin. hujskati: ščuvati k razbijanju enakopravnosti narodov in narodnosti (kaz.)

šéf -a m predstojnik, vodja: šef države državni poglavar; šef diplomatske misije; šef kabineata, odseka, protokola, službe, urada

šéfinja -e ž ženska oblika od šef

šéga -e ž, v zvezah: dobre šege v določeni pravni skupnosti veljavna temeljna moralna naziranj; ravnanje proti dobrim šegam in navadam (lat. contra bonos mores)

šépavi -a -o prid., v zvezah: šepavi posel posel, pri katerem je ena stranka vezana zaradi omejene poslovne sposobnosti, druga pa ne; šepava stava stava, ki jo položi le ena stranka; šepava veljava srebrikov veljava, pri kateri so zakonito plačilno sredstvo zlati in srebrni novci, ni pa dovoljeno prosto kovanje srebra

***šeriátski** -a -o prid. ki se nanaša na islamsko pravo, temelječe na koranu: šeriatski sodnik; šeriatsko pravo; šeriatsko sodišče

šíbanje -a s tepenje s šibo: kazen šibanja (pr. zg.)

šíbek -bka -o prid. ki ne dosega zadovoljive stopnje glede na določen kriterij: oseba šibkega premoženjskega stanja šibkéjši -a -e: šibkejši pravni naslov pravni naslov posestnika, upoštevan pri publicianski tožbi (rim. pr.)

šifra -e ž 1. dogovorjen znak iz ene ali več črk, števil, besed: arhivske šifre za razvrstitev rešenih spisov po snovi v arhivu oziroma registraturi, sin. arhivski znaki; diplomatske, policijske, trgovinske, vojaške šifre 2. številčna označba: šifra dejavnosti; šifra teritorialne enote; kodeks šifer za matično evidenco o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojnin-

skega in invalidskega zavarovanja 3. številčna označba namena plačila, npr. na čeku, položnici, virmanskem nalogu 4. podpis samo za začetno črko ali znakom, sin. parafa

šifránt -a m 1. kdor oddaja, sprejema šifre 2. seznam stvari, razvrščenih po šifrah: šifrant naselij, poklicev

šifíratí -am nedov. in dov. spreminjati v šifre: šifrirati podatke šifrirani -a -o: šifrirani telegram; šifrirano sporočilo

šikána -e ž izvrševanje pravice zgolj z namenom škodovati ali nagajati

šíling -a m denarna enota v nekaterih državah

šírítí -im nedov. 1. delati, da kaj pride na večjo površino: širiti jedrsko orožje 2. delati, da se s čim seznaní, kaj spozna veliko ljudi: širiti neresnične novice

šírjenje -a s 1. glagolnik od širiti (1): prepoved širjenja jedrskega orožja (mednar. pr.) 2. glagolnik od širiti (2): širjenje informacij v tisku, po radiu in televiziji; širjenje lažnih vesti (kaz.); širjenje neresničnih novic; širjenje informacij, ki hudo žalijo javno moralno (kaz.)

šírôki -a -o prid., v zvezah: široka razlaga predpisa razlaga, ki širi vsebino predpisa, sin. ekstenzivna razlaga predpisa, ant. ozka razlaga predpisa; predmet za široko potrošnjo predmet za široko porabo širši -a -e: širši gradbeni okoliš gradbeni okoliš, ki ima glede na površino večjo razsežnost; člani širše družine skupina ljudi, ki jih vežejo sorodstvene vezi

škárt -a m slabo, nekvolitetno blago

škártiranje -a s glagolnik od škartirati: škartiranje uradnih spisov iz registrature

škártirati -am dov. in nedov. odbrati, izločiti kaj slabega, nekvolitetnega: škartirati slabo blago; škartirati spise

škôda -e ž prikrašanje, ki nastane zaradi posega v premoženjske pravice in pravno zavarovane interese: atomska škoda jedrska škoda; avtomobilska škoda povzročena z avtomobilom; bagatelna škoda majhna škoda; bodoča škoda; dejanska škoda (lat. damnum emergens) zmanjšanje kakega premoženja, sin. navadna

škoda; delna škoda (zav.); gmotna škoda *dejanska škoda in izgubljeni dobiček*, sin. *premoženjska škoda*; gozdna škoda; grozeča škoda; jedrska škoda *ki izvira iz obratovanja jedrskega objekta*; lovska škoda *ki nastane pri lovu*; materialna škoda *gmotna škoda*; moralna škoda *negmotna, nepremoženjska škoda*; naključna škoda *ki je storilec ni predvidel in je ni bil dolžen predvideti*; navadna škoda *gl. dejanska škoda*; negmotna škoda *ki se ne nanaša na premoženje, npr. povzročitev telesnih ali duševnih bolečin ali strahu drugemu*; nenadomestljiva škoda *ki je ni mogoče nadomestiti*; nepopravljiva škoda; neposredna škoda *ki je posledica samega škodnega dogodka*; nepremoženjska škoda *negmotna, osebna škoda*; neprepredljiva škoda; nezakrivljena škoda; nuklearna škoda *jedrska škoda*; ocenljiva škoda *ki se da oceniti*; osebna škoda *telesne, duševne bolečine, zmanjšanje življenjske aktivnosti, skaženost, razžalitev dobrega imena in časti*; poljska škoda; pomorska škoda *vsaka namerno in preudarno povzročena škoda, ki jo napravi oziroma povzroči poveljnik ladje, da bi se rešile premoženjske vrednosti udeležencev v istem plovbenem podjetju, prim. velika havarija*; popolna škoda *totalna škoda*; posredna škoda *pri kateri je med prvotnim vzrokom in posledico še kak vmesen samostojen dogodek, sin. indirektna škoda*; požarna škoda (zav.); pravna škoda *poseg v pravice*; premoženjska škoda *gl. gmotna škoda*; rudarska škoda *ki nastane pri raziskovanju ali izkoriščanju rudnin*; rezervirana škoda *v tekočem letu nastala še ne poravnana zavarovalna obveznost (zav.)*; sedanja škoda; skupna škoda *npr. pri skupni havariji*; telesna škoda; totalna škoda *pri kateri poškodovane stvari, npr. motornega vozila, ni mogoče popraviti ali pa stroški popravila ekonomsko ne bi bili upravičeni (zav.)*; transportna škoda *delna ali popolna izguba ali poškodba blaga, ki je predmet prevozne pogodbe*; ugotovljiva škoda; vojna škoda; zakrivljena, znatna škoda; kritje, likvidacija, nastanek, (o)cenevitev, odvrnitev, povračilo, povrnitev, povzročitev, preprečitev, prijava, ugotovitev, zmanjšanje škode; odgovornost za škodo; odgovornost ladjarja za telesne škode *ki nastanejo v zvezi s plovbo s smrtjo ali telesnimi poškodbami oseb*; varščina za škodo; sklenitev pogodbe v škodo SFRJ (kaz.); škoda iz skupne havarije *povzročena z namenom, da se v stiski reši ladja, letalo ali tovor*; škoda na časti;

škoda na divjadi, premoženju, ribah; škoda po divjadi škoda, ki jo napravi divjad; od živali povzročena škoda; škoda v prometu; škoda zaradi elementarne nesreče; škoda zaradi neupravičene obsodbe (kaz. post.); zavarovanje proti škodi; delati, (o)ceniti, odvrniti, poravnati, povrniti, povzročiti, preprečiti, prizadeti, storiti, trpeti, ugotoviti, zakriviti škodo; škoda nastane

škodljiv -a -o prid. *ki povzroča, dela škodo*: škodljiv dogodek, nasvet; družbeno škodljivi pojavi; škodljiva pogodba, posledica, snov; škodljivo dejanje, delovanje, ravnanje; uničenje nasadov, rastlin s škodljivo snovjo (kaz.)

škodljivec -vca m žival, ki povzroča škodo: gozdni, poljski, rastlinski, ribji škodljivci; uničevanje, zatiranje škodljivcev

škodljivost -i ž lastnost, značilnost škodljivca: družbena škodljivost

škodni -a -o prid. *ki se nanaša na škodo*: škodni dogodek; škodni primer primer nastale škode; škodna nevarnost; škodno dejanje, ravnanje; škodno zavarovanje zavarovanje, pri katerem se ob zavarovalnem primeru ugotavlja gospodarska škoda in izplača pripadajoča odškodnina

škodovalec -lca [-uc-] m kdor napravi škodo

škodovanje -a s glagolnik od škodovati

škodovati -ujem dov. in nedov. povzročati komu kaj slabega, neugodnega: škodovati časti, dobremu imenu

škodoželjnost -i ž lastnost osebe, ki drugemu želi, privoščiti škodo, nesrečo: poškodovati tuje stvari iz škodoželjnosti

škof škófa m predstojnik škofije (kan.): krajevni škof ki mu je zaupana skrb za kako škofijo; naslovni škof ki ima škofovski naslov, a mu ni zaupana skrb za kako škofijo; podrejeni škof ki je podrejen metropolitu, sin. sufragan; pomožni škof ki pomaga krajevnemu škofu pri upravljanju škofije, nima pa pravice nasledstva; škof pomočnik ki ima pravico nasledstva

škofija -e ž upravna enota katoliške cerkve (kan.): grškokatoliška, rimskokatoliška škofija

škofijski -a -o prid. *ki se nanaša na škofijo* (kan.): škofijski arhiv; škofijski ordinariat urad krajevnega škofa; škofijski upravitelj upravitelj, ki začasno vodi škofijo, če je izpraznjen škofovski sedež (kan.); škofijska kurija ustanove in osebe, ki pomagajo škofu pri vodstvu celotne škofije, pastoralnega dela, pri upravi škofije in izvajanju sodne oblasti; škofijska sinoda zbor izvoljenih duhovnikov in drugih

vernikov škofije, ki pomaga krajevnemu škofu; škofijsko sodišče

škofijstvo -a s škofija kot civilnoppravna oseba (zemlj. knj.)

škofovski -a -o prid. *ki se nanaša na škofo* (kan.): škofovski sedež; škofovska konferenca zbor škofov kakega naroda ali določenegega ozemlja; škofovska sinoda zborovanje iz različnih delov sveta izbranih škofov, ki so posvetovalni organ papeža; škofovska služba

škofóvstvo -a s škofovska služba

šofêr -ja m voznik avtomobila

šofêrski -a -o prid., v zvezi: šoferski izpit vozniški izpit

šóla -e ž 1. vzgojno-izobraževalna ustanova, ki omogoča učencem organizirano, sistematično pridobivanje znanja, spretnosti: osnovna šola ki daje osnovno izobrazbo; osnovna šola s prilagojenim programom za otroke z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju; podružnična osnovna šola ki deluje pod strokovnim vodstvom osrednje osnovne šole; srednja, višja, visoka šola; strokovna, *trgovska, vajenska, verska, vojaška šola; ravnatelj šole; svet šole; obiskovati šolo; prestopiti na drugo šolo; učni jezik v šoli; vpisati se v šolo 2. vzgojno-izobraževalni proces v tej ustanovi: končati šolo 3. znanstvena smer in skupnost njenih zastopnikov: naravnopravna, sociološka šola

šólanje -a s glagolnik od šolati: obvezno, osnovno šolanje

šólati -am nedov. omogočiti komu, da obiskuje šolo

šólnina -e ž plačilo za obiskovanje šole: oprostitvev od plačila šolnine

šóloobvezni -a -o prid. *ki je dolžen obiskovati osnovno šolo*: šoloobvezni otrok

šólski -a -o prid. *ki se nanaša na šolo*: šolski kolektor kolektor, ki ureja razporeditev vzgojno-izobraževalnega dela, pouka proste dneve in trajanje šolskih počitnic v šolskem letu; *šolski odbor; šolski okoliš okoliš osnovne šole; šolski razred; šolski sistem; šolska delavnica, izobrazba; šolska ladja ladja za praktični pouk pomorstva, navigacije; šolska obveznost; šolska policia policia, s katero se zavarujejo za primer nezgode učenci določene šole (zav.); šolska starost; šolska skupnost; *šolska upravna enota; šolske počitnice čas med dvema šolskima letoma, polletjem, ko ni pouka; šolsko leto od 1. septembra do vključno 31. avgusta; šolsko poslopje; šolsko spričevalo

šólstvo -a s sistem organiziranega izobraževa-

nja in vzgoje: osnovno, posebno, strokovno, visoko šolstvo; zavod za šolstvo

šótorjênje -a s taborjenje: red za uporabo prostora za turistično šotorjenje

špedicija -e ž 1. delovna organizacija, podjetje, ki v domačem in mednarodnem prometu opravlja posle v zvezi z odpravo, odpravljanjem, odpošiljanjem blaga: mednarodna, pomorska špedicija 2. prevzem odprave, odpošiljanja blaga, stvari po špediterski pogodbi: fiksna špedicija pri kateri je določeno fiksno plačilo za odpravo in prevoz stvari in povračilo vseh drugih stroškov; zbirna špedicija pri kateri se pošljejo stvari več naročiteljev v skupni pošiljki, sin. zbirna odprava

špedicijski -a -o prid. *ki se nanaša na špedicijo* (1, 2): špedicijski posel; *špedicijska obrt; špedicijska pogodba špediterska pogodba; špedicijsko podjetje

špeditêr -ja m delovna organizacija, ki v domačem in mednarodnem prometu opravlja posle v zvezi z odpravo, odpravljanjem, odpošiljanjem blaga: glavni špediter; pomožni špediter izpolnitveni pomočnik glavnega špediterja; skupni špediter ki organizira zbirno odpravo; odgovornost špediterja za izbiro prevoznika ali skladiščnika ipd.; zastavna pravica špediterja zastavna pravica na stvareh, ki so mu bile izročene za odpravo

špeditêrski -a -o prid. *ki se nanaša na špediterje*: špediterski posel; špediterska pogodba pogodba, s katero se špediter za plačilo zavezuje, da bo praviloma v svojem imenu in na račun naročitelja sklenil pogodbo o prevozu stvari; špediterske storitve

špekulácija -e ž 1. posel, ki izkorišča padanje in dviganje cen na tržišču za hitro pridobivanje (velikega) dobička: ukvarjati se s špekulacijo 2. glagolnik od špekulirati: borzna špekulacija; nedovoljena špekulacija v blagovnem prometu gospodarski prestop, pri katerem se z izkoriščanjem nerednega stanja na trgu neupravičeno pridobijo premoženjske koristi, (lahko) povzročijo motnje na trgu ali pri preskrbi ter povečanje cen; špekulacija à la baisse fr. na padec tečaja, npr. vrednostnega papirja; špekulacija à la hausse fr. na dvig tečaja, npr. vrednostnega papirja

špekulánt -a m kdor špekulira

špekulántka -e ž ženska oblika od špekulant

špekulántski -a -o prid. *ki se nanaša na špekulante ali špekuliranje*: špekulantska mreža; špekulantsko ravnanje

cijo: špekulativni nakup; špekulativna cena
špekuliranje -a s ukvarjanje s špekulacijo
špekulirati -am nedov. ukvarjati se s posli, ki izkoriščajo padanje in dviganje cen na tržišču za hitro pridobivanje (velikega) dobička: špekulirati na borzi; špekulirati z blagom, devizami; špekulirati à la baisse fr.; špekulirati à la hausse fr.

špijón -a m vohun

špijonáza -e ž vohunstvo

špórtni -a -o prid. ki se nanaša na šport: športno orožje

štáb -a m 1. vodstveni organ večje vojaške enote: generalni štáb generalštáb; glavni štáb; štáb letalstva, vojske 2. vodstveni organ kake organizacijske enote: štabi za civilno zaščito, teritorialno obrambo

štábni -a -o prid. ki se nanaša na štáb: štabni oficir

štampljka -e ž 1. priprava za odtiskovanje imena organa, delovne organizacije, za kratke zaznamke, označbe in odredbe 2. uradni znak z imenom organa, organizacije, z določenim besedilom kot dokaz pristnosti, verodostojnosti listine: prejemna štampljka na prispelem spisu; zglavna štampljka na odpravku ali ovitku uradnega spisa

štéra -e ž delo obrtnika na naročnikovem domu proti delni preskrbi in plačilu

štéti štéjem nedov. 1. določiti število česa: šteti denar, glasove, glasovnice, kolena sorodstva ali svaštva 2. upoštevati, obravnavati v kaki celoti: šteti v davčno osnovo; šteti obdobje zavarovalne dobe v pokojninsko dobo štéti se veljati: šteje se, da je pogodba sklenjena, ko je dana ara

štétje -a s glagolnik od šteti (1): civilno štetje časa pri katerem je najmanjša in nedeljiva časovna enota dan (pr. zg.); koledarsko štetje časa po koledarju; ljudsko štetje popis prebivalstva; naravno štetje časa pri katerem se rok računa točno od trenutka, v katerem se je začel (pr. zg.); štetje glasov, kolen sorodstva

štévčni -a -o prid. ki se nanaša na števec: števčna tarifa tarifa po števcu

štévec -vca m priprava za merjenje porabe česa na podlagi štetja: dvotarifni števec; odbrati števec na merilnem instrumentu ugotoviti količino merjenega

števílni -a -o prid. označen, določen po številkah ali številu: številčni naziv kontov (knjig.); številčna označba kontov (knjig.); številčno stanje

števílka -e ž znak za število ali več takih znakov

za označevanje česa glede na zaporedje: evidenčna, hišna številka; inventarna številka posameznega inventariziranega predmeta; klasifikacijska številka proračuna; klicna številka telefonskega ali telegrafskega naročnika; listovna številka spisa; enotna matična številka občana (kan. EMŠO) trinajstmestno število kot identifikacijski znak za povezovanje podatkov v uradnih evidencah, ki se vodijo o občanu v republiki; opravilna številka uradnega spisa, akta ki vsebuje označbo vpisnika, zaporedno številko vpisa in zadnji dve številki letnice; parcelna številka parcele v katastrski mapi; poštna številka posamezne pošte, s katero je določen njen geografski položaj; registrska številka na motornem vozilu; serijska številka serije pri serijski proizvodnji; tarifna številka (okrajš. tar. št.); vložna številka vloge; zaporedna številka spisa, vpisa, uradnega lista; številka bančnega, deviznega, žiro računa; številka pozicije postavke v proračunu; številka vložka registrskega, zemljiškoknjžnega vložka

števílo -a s količina, izražena s številkami: število oddanih glasov

števínina -e ž plačilo za uporabljanje števca

štíbra -e ž podložniška denarna dajatev zemljiškemu gospodu (pr. zg.)

štipéndija -e ž denarna pomoč za šolanje, strokovno ali znanstveno izpopolnjevanje: kadrovska štipendija; recipročna in dopolnilna štipendija v zvezi z mednarodno izmenjavo znanstvenih delavcev; dajalec štipendije; višina, vrsta štipendije; dajanje, podeljevanje štipendij; sklad za štipendije; pogodba o štipendiji; dati, dobiti, izplačati štipendijo

štipéndijski -a -o prid. ki se nanaša na štipendijo ali štipendiranje: štipendijski prejemki; štipendijska komisija, pogodba; štipendijsko razmerje

štipéndiranje -a s dajanje štipendije: odbor, sklad za štipendiranje; pogodba o štipendiranju pogodba med štipendistom in štipenditorjem

štipéndirati -am nedov. in dov. dajati štipendijo

štipéndíst -a m kdor dobiva štipendijo: pogodba s štipendistom

štipéndítor -ja m dajalec štipendije

štolnina -e ž cerkvena pristojbina: pogrebna, poročna štolnina (kan.)

štráca -e ž straca

štrájk -a m stavka

štrájkati -am nedov. stavkati

študènt -ènta m slušatelj na višji ali visoki šoli:

izredni študent študent ob delu ali iz dela; redni študent; študent prava; domovi za študente; imeti status študenta

študèntka -e ž ženska oblika od študent

študèntski -a -o prid. ki se nanaša na študente: študentski servis; študentsko naselje

štúdiij -a m šolanje, zlasti na višji ali visoki šoli: dodiplomski, podiplomski študij; (iz)redni študij; stopenjski študij študij na višji, visoki ali podiplomski stopnji na univerzi do l. 1980; študij iz dela, ob delu

štúdijski -a -o prid. ki se nanaša na študij: študijski predmet, program, red; študijski sklad

sklad, namenjen štipendiranju študentov, ki ga je ustanovil cesar Jožef II. iz premoženja odpravljenega jezuitskega reda od l. 1774 do l. 1898 (pr. zg.); študijska knjižnica knjižnica, v kateri se zbira literatura za študijske namene in gradivo določenega območja, pokrajine; študijska komisija, praksa

šušmár -ja m kdor brez dovoljenja opravlja obrtniška ali druga strokovna dela

šušmáriti -im nedov. brez dovoljenja opravljati obrtniška ali druga strokovna dela

šušmárka -e ž ženska oblika od šušmar

šušmárstvo -a s opravljanje obrtniških ali drugih strokovnih del brez dovoljenja

T

tabéla -e ž a) *pregledno razporejeni podatki o čem, sestavljeni po določenih kriterijih b) navadno s črtami omejen prostor za vpisovanje takih podatkov*, sin. *razpredelnica*: preračunska, primerjalna, statistična, tarifna tabela; tabela faktov (post.)

tabelárni -a -o prid. *narejen v obliki tabele*: tabelarni izkaz, pregled

tábla -e ž *plošča, na kateri je kaj napisano, označeno*: napisna tabla sodišča *z imenom sodišča na zgradbi*, v kateri je *sodišče*; napisna tabla z imenom naselja *ob cesti za motorni promet pri vhodu v naselje*; opozorilna tabla *v cestnem prometu ipd.*; tabla z imenom ulice *na začetku ulice*

táblica -e ž 1. *tabela z določenimi podatki*: tablica izračunanih nagrad za odvetnikovo delo; tablica za kapitalizacijo rent (zav.); tablica maksimalnega kritja prevzetih rizikov (zav.); finančne tablice; prognostične tablice *za postavljanje kriminalne prognoze na podlagi načela, da se osebe s podobnimi lastnostmi in značilnostmi obnašajo podobno* (krim.); tablice smrtnosti (zav.) 2. *manjša plošča, na kateri je kaj napisano, označeno*: registrska tablica *prometna označba registriranega motornega vozila*; preizkusna tablica *za začasno označitev neregistriranega motornega vozila*; L-tablica *za označitev vozila, na katerem se uči kandidat za vozniki izpit*

taborišče -a s *skupek stavb za začasno ali prisilno bivanje večjega števila ljudi*: delovno, internacijsko, kazensko, koncentracijsko, vojaško taborišče; taborišče za begunce, vojne ujetnike; taborišče za repatriacijo vojnih ujetnikov

taboriščni -a -o prid. *ki se nanaša na taborišče*: taboriščni red; taboriščna disciplina

tabulárni -a -o prid. *zemljiškknjižni*: tabularna listina *listina, ki je sposobna za vpis v zemljiško knjigo*; ***tabularna posest posest, ki se pridobi v vpisom v zemljiško knjigo*

tajítev -tve ž *glagolnik od tajiti*: tajítev obdobjenca

tajíti -im nedov. *z besedo izražati, da osebek ni storilec tega, česar je obdolžen*: tajiti dejanje, krivdo

tájni -a -o prid. 1. *za katerega javnost, oblast ne ve*: tajna organizacija 2. *s katerim se javnost ne sme seznaniti*: tajni protokol; tajni sklad *sklad, ki ni izkazan v knjigovodstvu*; tajni zakonski zadržek (kan.); tajna diplomacija; tajna obravnava *obrnava, pri kateri je izključena javnost*; tajne volitve; tajno glasovanje *glasovanje, pri katerem vsakdo izrazi svoje mnenje tako, da drugi zanj ne vedo* 3. *za katerega ve ozek krog ljudi*: tajna pisava, pogodba, policija, seja, služba; tajno ime, knjigovodstvo, orožje, pooblastilo, poročilo

tájnica -e ž *ženska oblika od tajnik*

tájnik -a m 1. *visok funkcionar kake organizacije ali telesa*: državni, generalni, glavni tajnik; prvi tajnik diplomatskega ali konzularnega predstavništva; tajnik delegacije, fakultete; tajnik *vrhovnega sodišča* 2. *kdor opravlja predvsem administrativne posle*: *občinski tajnik; tajnik šole

tájniški -a -o prid. *ki se nanaša na tajnike*: tajniški posli

tájništvo -a s 1. *pisarna, urad tajnika* 2. *tajniška služba* 3. *v nekaterih državah ministrstvo*: državno tajništvo

tajnopís -a m *kar je napisano s posebnimi znamenji in brez ključa ni razumljivo*

tájnost -i ž 1. *značilnost tajnega*: tajnost glavne obravnave, postopka, sodne seje; tajnost glasovanja; tajnost pisem; kršitev tajnosti postopka (kaz.); stopnja tajnosti *strogo zaupno, zaupno ipd.*; varovati, zajamčiti tajnost; ohraniti v tajnosti 2. *kar je tajno*: brzojavna, časninarska, državna, gospodarska, izvedenska, obrtniška, osebna, patentna, pisemska, poslovna, poštna, telefonska, telegrafska, telekomunikacijska, uradna, uredniška, vojaška, znanstvena tajnost; izdaja tajnosti; (ob)varovanje tajnosti; vrsta tajnosti; zloraba zaupane tajnosti

takój prisl. *brez odlašanja*

takójšnji -a -e prid. *ki se mora zgoditi takoj, brez odlašanja*: takójšnji ukrep; takójšnja izpolnitev, izvršba, odredba; takójšnje (iz)plačilo, vplačilo

táksa -e ž *znesek, ki ga mora plačati stranka za celotno ali delno kritje stroškov določenega uradnega opravila*, sin. *pristojbina*: administrativna taksa *upravna taksa*; carinska taksa *ki jo plača carinski zavezanec carinskim organom za določena opravila v zvezi s carinjenjem*; *dopolnilna prenosna taksa *dajatev od premoženja pravnih oseb kot nadomestilo za prenosno pristojbino*; državna, geodetska, gradbena, izpitna taksa; kazenska taksa *ki se plača, če dolžna taksa ni plačana v predpisnem roku*; komunalna, konzularna taksa; letna taksa *za vzdrževanje varstva patenta ipd.*; *monopolska, občinska taksa; pavšalna, posamična taksa; povprečna taksa *v stečajnem, zapuščinskem postopku*; *prenosna taksa *za prenos, npr. lastnine zemljišča*, sin. **prenosna pristojbina*; *računska taksa *od računov*; republiška, sodna, *točilna, turistična, upravna, *vozninska, zapuščinska, zvezna taksa; taksa *na igralna sredstva, prireditve, reklamne napise*; *taksa *na vstopnice*; taksa *za parkiranje, šotorjenje*; taksa *za dovoljenje, odločbo, opomin, overitev, potrdilo, poravnavo, pritožbo, prošnjo, revizijo, sodbo, vlogo*; taksa *za sestavo pogodbe*; taksa *za vpis v vpisnik ladij, sodni register, zemljiško knjigo*; odmera, plačilo, izterjava, vrnitev, zaračunanje takse; oproščen takse; oprostitev plačila takse; vloga *brez takse*; zavezan taksi; predpisati, uvesti, odmeriti, zaračunati, zahtevati, plačati, izterjati takso; plačati takso *v gotovini, kolkih*

takójšnji -a -e prid. *ki se mora zgoditi takoj, brez odlašanja*: takójšnji ukrep; takójšnja izpolnitev, izvršba, odredba; takójšnje (iz)plačilo, vplačilo

taksácija -e ž 1. *določitev cene za zdravila, ki se predpisujejo z receptom*: taksacija receptov 2. *ugotavljanje količine lesa, prirastka po drevesnih vrstah*: taksacija gozdov

taksatívén -vna -o prid. *natančno določen, izčrpen*, ant. *eksemplifikativen*: taksativno naštevanje *nalogov za obnovo postopka ipd.* **taksatívén** prisl.: taksativno naštetí

taksíránje -a s *glagolnik od taksirati*: dopolnilno, naknadno taksiranje; taksiranje odločbe, potrdila, prošnje, vloge

taksírati -am dov. in nedov. 1. *določiti, odmeriti takso*: taksirati storitev 2. *kolkovati*: taksirati vlogo

tákсни -a -o prid. *ki se nanaša na takso*: taksni papir *papir, ki ima predpisano taksno vrednost, a jo po enkratni uporabi izgubi, npr. me-*

nična golica; taksni predmet, predpis, prihodek, zavezanec, znesek; *taksna cenzura *naknadni pregled odmere taks po višjem organu zunaj pritožbenega postopka*; taksna obveznost, oprostitev; taksna podlaga *v denarju določena vrednost taksnega predmeta, od katere se odmeri taksa*; taksna postavka, prostost, revizija, stopnja, tarifa, ugodnost, vrednotnica, zakonodaja

talár -ja m 1. *dolgo, črno vrhnje oblačilo duhovnikov* 2. *uradno vrhnje oblačilo sodnikov, rektorjev*

tálec -lca m *porok, ki jamči s svobodo in življenjem za izpolnitev določenih zahtev, zlasti za varnost zasedbenih čet*: jemanje talcev *vojno hudodelstvo zoper civilno prebivalstvo* (kaz.)

talión -a m 1. *povračilo z enakim fizičnim zlom* 2. *kaznovanje z enakim zlom, npr. zob za zob, oko za oko* (pr. zg.)

taliónski -a -o prid. *ki se nanaša na talion*: talionski sistem; talionsko načelo

talmúd -a m *pobiblijska zbirka judovskih verskih in pravnih predpisov*

talón -a m 1. *nakaznica za obnovitev izčrpane kuponske pole pri vrednostnih papirjih* 2. *del vrednostnega papirja, ki ostane po odtrganju v zvezku, npr. v čekovni knjižici* 3. *drugi del obveznice, ki je sestavljen iz anuitetnih ali obrestnih kuponov*, sin. *kuponska pola*

tampónski -a -o prid., v zvezi: *tamponska država država, ustanovljena z namenom, da s svojo vmesno lego med dvema drugima državama preprečuje njun neposredni stik*

tantiéma -e ž 1. *letni odstotni delež vodilnih organov kapitalske družbe na dobičku podjetja* 2. *delež avtorjev glasbenih ali literarnih del od prodajne cene njihovih publikacij ali od kosmatega prihodka izvajanih del*: davek na tantieme; izplačati tantieme

tápíja -e ž, tur. *listina o lastninski pravici na določeni nepremičnini*: knjiga tapij *zbirka tapij na sodišču*

tára -e ž *teža embalaže blaga*: povprečna, realna tara; odbitek tare od bruto teže; pribiti taro čisti teži

tarífa -e ž 1. *cenik za storitve*: blagovna tarifa *za prevoz blaga z železnico ali drugimi prevoznimi sredstvi*; brzovozna tarifa; diferencialna prevozna tarifa *postavka na enoto, ki s povečanjem daljave upada (degresivna) ali raste (progresivna)*; ladijska, letalska, mednarodna, obrtna, odvetniška, posebna, poštna, potniška tarifa; preferenčna tarifa *carinska, prometna ipd.*; premijska tarifa (zav.); prevozna,

prevozniška, skladiščna, splošna, stroškovna, telefonska, telegrafska, tovarna, železniška tarifa; notranje, mednarodne tarife za prevoz po železnici; tarifa za uporabo električnega toka; tarifa za storitve pravne pomoči 2. *sistematični spisek davščini zavezanih predmetov in davščinskih postavk*: avtonomna carinska tarifa ki jo država sama določi, ant. konvencijska carinska tarifa; konvencijska carinska tarifa dogovorjena s tujo državo, ant. *avtonomna carinska tarifa*; davčna, pristojbinska, taksona tarifa; tarifa prometnega davka 3. *cenik za odškodnino*: odškodninska tarifa za razlaščen stavbna zemljišča ipd. 4. v zvezi: *obračunska tarifa pravila za izračunavanje dohodkov od posameznih del in opravil delavcev pri delitvi dohodkov*

tarifiranje -a s določanje plačila po tarifi: tarifiranje blaga, cen za delo in proizvodne

tarifni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na cene storitev, davčne ali taksne postavke*: tarifni popust, predpis; tarifni razred ena od osnov za določanje železniške voznine; tarifni sistem, sporazum; tarifna cena, določba, enota, olajšava, politika; tarifna postavka (okrajš. tar. post.); tarifna številka (okrajš. tar. št.); tarifna tabela, tablica, ugodnost; tarifno sečišče sečišče različnih tarif na obmejnih železniških progah 2. *ki se nanaša na obračunsko tarifo*: tarifni pravilnik; tarifna komisija, postavka 3. v zvezi: **tarifna pogodba delovna pogodba med strokovno organizacijo delavcev in delodajalcem*, sin. **kolektivna pogodba (2)*

tarirati -am dov. in nedov. določiti taro: tarirati posodo

tást -a m možev ali ženin oče

tášča -e ž moževa ali ženina mati

tát tatú m kdor krađe

tatica -e ž ženska oblika od tat

tatvína -e ž odvzem tuje premične stvari z namenom protipravne prilastitve (kaz.): domača tatvína med bližnjimi sorodniki; gozdna tatvína; majhna tatvína stvari manjše vrednosti; **poljska tatvína*; roparska tatvína pri kateri zaloteni tat, da bi odbržal ukradeno stvar, uporabi proti komu silo ali zagrozi z neposrednim napadom na njegovo življenje ali telo; simulirana tatvína storjena npr. zato, da se prikrije poneverba; velika tatvína; vlomna, žepna tatvína; tatvína rabe (lat. furtum usus) shranjevalčeva uporaba shranjene stvari ipd. (rim. pr.); tatvína orožja, namenjenega za ljudsko obrambo; zavarovanje pred tatvíno

tečaj -a m 1. *cena, vrednost blaga, valute, vrednostnih papirjev na stalnem tržišču, npr. na borzi*: blagovni tečaj vsakokratna vrednost blaga na tržišču; borzni, denarni, devizni, dnevni tečaj; emisijski tečaj vrednostnih papirjev sin. *izdajni tečaj vrednostnih papirjev*; imenski tečaj ki je številčno določen; menični tečaj menice, glaseče se na tujo valuto; menjalni tečaj; obračunski tečaj za obračunavanje tujih valut in deviz; povprečni, preračunski tečaj; prisilni tečaj denarja ki je uradno določen; svobodni tečaj ki se oblikuje na deviznem trgu; terminski tečaj po katerem so blago ali devize nabavljene na termin; uradni tečaj valute; zunanji tečaj valute v tujini; paritetni tečaji enakovredni tečaji; nakupni, srednji in prodajni tečaji tujih valut; porast tečajev valut; tečaj deviz, vrednostnih papirjev; tečaji za preračunavanje železniških voznin, označenih v tuji valuti ipd.; tečaj se dviga, pada, znaša; določiti, znižati, zvišati tečaj; kupiti po tečaju 2. *skupek organiziranih predavanj, vaj, ki navadno omogoča določeno usposobljenost*: računovodski tečaj

tečajni -a -o prid. *ki se nanaša na tečaj*: tečajni ažio pribitek k imenski vrednosti kovanca, deviz ali zlata, sin. ažio; tečajni riziko riziko v poslovanju z devizami; tečajna izguba; tečajna lista lista, ki kaže ceno valut in vrednostnih papirjev; tečajna razlika, vrednost; tečajno razmerje

tečajnica -e ž 1. *tečajna lista* 2. *ženska oblika od tečajnik*

tečajnik -a m udeleženec tečaja (2)

téči téčem nedov. 1. *premikati se z neprenehnim gibanjem svojih delov, ki nimajo svoje oblike*: voda teče 2. *nadaljevati se, potekati brez prekinitev*: čas, obravnava, postopek, pravda, priposestvanje, rok, zastaranje teče; pogajanja tečejo tekoči -a -e: 1. *tekoča voda naravna voda, ki teče zaradi višinske razlike*; tekoče gorivo gorivo v tekočem agregatnem stanju 2. *tekoči donos*; tekoči odhodki, posli, prejemki, prihodki, prispevki, stroški; tekoči gospodarski načrt gospodarski načrt, ki se nanaša na krajše časovno obdobje; tekoči vpisi vpisi, ki še niso rešeni 3. *bančni tekoči račun račun, preko katerega banka sprejema vplačila in opravlja izplačila v mejah strankinih sredstev in odobrenega ji kredita*

téden -dna m čas sedmih dni od ponedeljka do nedelje: delovni teden ustaljeno število delovnih dni, ur v tem času

tédenski -a -o prid. *ki se nanaša na teden*: teden-

ski počitek, sejem; tedenski prejemki; tedensko izplačevanje

tédnik -a m časopis, ki izhaja tedensko

téhnični -a -o prid. 1. *ki se nanaša na tehniko*: tehnični izdelek; tehnična izboljšava, iznajdba; tehnična pomoč; tehnično blago stroj, motor ipd.; tehnično znanje 2. *ki se nanaša na lastnosti česa glede na delovanje, uporabo*: tehnični pregled proge, motornih vozil ipd.; tehnični normativi; tehnični predpisi, varnostni ukrepi 3. *ki se nanaša na praktično uresničitev dela, naloge*: tehnični elaborat, načrt, operat; tehnični delovni načrt; tehnična dokumentacija osnutki, proračuni, risbe, načrti, ki se nanašajo na neki tehnični problem; tehnični direktor; tehnični urednik, vodja; tehnično osebje 4. v zvezi: *tehnična premija del zavarovalne premije, namenjen za kritje obveznosti do zavarovanca (zav.)*

téhnik -a m 1. *strokovnjak s srednjo izobrazbo*: administrativni, ekonomski, finančni, geodetski, gozdarski, gradbeni, lesarski, letalski, medicinski, prometni, sanitarni, strojni, upravni, veterinarski, živilski tehnik 2. v zvezi: **avtorizirani tehnik ki ima dovoljenje za zasebno opravljanje dejavnosti svoje stroke*

téhniká -e ž 1. *ustaljen postopek kakega dela, dejavnosti, način ravnanja*: davčna, knjigovodska, kriminalistična, preiskovalna, zakonodajna, zavarovalna tehnika; tehnika zapisnikovanja, zasliševanja 2. v zvezi: *pravna tehnika pravila in znanja o tem, kako na najboljši način oblikovati in uporabljati pravo*

tehnologija -e ž *in o surovinah in njihovi predelavi v izdelke*: kemijska, tekstilna tehnologija

tehnolóški -a -o prid. *ki se nanaša na tehnologijo*: tehnološki razvoj; tehnološka preiskava preiskava v carinskem postopku ipd.; tehnološko sodelovanje med državami

téhtanje -a s *glagolnik od tehtati*: uradno, železniško tehtanje; stroški tehtanja

téhtati -am nedov. *ugotavljati težo s tehtnico*: tehtati blago

téhten -tna -o prid. *ki je zaradi pomembnosti določene stvari vreden upoštevanja*: tehtni razlogi; ravnati po tehtnem preudarku

téhtnica -e ž *priprava za tehtanje*: **cimentirana tehnica katere prostornina je uradno ugotovljena*

tehtnína -e ž *plačilo za tehtanje*

tehtnínski -a -o prid. *ki se nanaša na tehtnino*: tehtninski listek

téhtnost -i ž *lastnost, značilnost tehtnega*: tehtnost izjave, pričevanja, razlogov

ték -a m čas kakega dogajanja: poštni tek čas, ko je pošiljka v rokah pošte; tek obravnave, postopka, roka; v teku postopka med postopkom; zadeva je v teku se obravnava, še ni rešena

tékma -e ž 1. a) *merjenje s kom v kaki dejavnosti, da se ugotovi, kdo je boljši b) prireditel, na kateri poteka tako merjenje*, sin. *tekmovanje (1)*: začetek, konec tekme 2. *konkurenca (1)*: gospodarska tekma; nelojalna tekma; svobodna tekma

tekmóvanje -a s 1. a) *merjenje s kom v kaki dejavnosti, da se ugotovi, kdo je boljši b) prireditel, na kateri poteka tako merjenje*, sin. *tekma (1)*: nagradno tekmovanje pri katerem najboljši dobi obljubljeno nagrado 2. *konkurenca (1)*: gospodarsko tekmovanje; svobodno tekmovanje na trgu

tekmóvati -újem nedov. 1. *meriti se s kom v kaki dejavnosti, da se ugotovi, kdo je boljši* 2. *prizadevati si, da je z večjo kvaliteto blaga ali nižjo ceno izdelkov, z boljšimi storitvami kdo boljši kot nasprotnik*, sin. *konkurirati (1)*

tékst -a m besedilo: avtentični tekst; prečiščeni tekst zakona

tékstni -a -o prid. *ki se nanaša na tekst*: tekstna kritika

télefilm -a m film, posnet ali predvajan na daljavo

télefón -a m 1. *sredstvo za električni daljinski prenos govora*: ponudba, dana po telefonu 2. *naprava za električni daljinski prenos govora*, sin. *telefonski aparat*: naročniški telefon; plačilo za uporabo telefona

télefónski -a -o prid. *ki se nanaša na telefon (1, 2)*: telefonski aparat naprava za električni daljinski prenos govora, sin. *telefon (2)*; novčični telefonski aparat; telefonski aparat na žeton, magnetne kartice; telefonski imenik abecedni seznam telefonskih naročnikov z njihovimi telefonskimi številkami in naslovi; telefonski naročnik, pogovor, promet; telefonski stroški; telefonska centrala, govorilnica, naročnina, pogodba, pozivnica, **pristojbina*; telefonska številka številka telefonskega naročnika; telefonska tajnost, tarifa, zveza; telefonske storitve; telefonsko omrežje, sporočilo, vabilo; (neupravičeno) prisluškovanje telefonskim pogovorom

télefóto -a neskl. prid., v zvezi: *telefoto prenos daljinski prenos npr. fotografij, slik, risb, načrtov na elektromagnetni način*

telegráf -a m električna naprava za prenašanje dogovorjenih znakov na daljavo

telegráfski -a -o prid. *ki se nanaša na telegraf*:

telegrafski naročnik, promet; telegrafski slog *zelo zgoščen, jednat slog*; telegrafska nakaznica, naročnina, tajnost, tarifa, vloga; telegrafske storitve; telegrafsko nakazilo, sporočilo

telegrám -a m *pismeno sporočilo, poslano po telegrafu*: državni, nujni, službeni, šifrirani telegram; predaja, prenos, vročitev telegrama

telekomunikácija -e ž, nav. mn. 1. *prenos informacij na daljavo z elektromagnetnimi sistemi*: satelitska telekomunikacija; svetovni komercialni sistem telekomunikacij s sateliti; Mednarodna zveza za telekomunikacije (angl. International Telecommunication Union, krat. ITU); Mednarodna organizacija za satelitske telekomunikacije Intelstat; svet za telekomunikacije 2. *sredstvo za tak prenos informacij na daljavo*: prenos informacij na telekomunikacijah

telekomunikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na telekomunikacije*: telekomunikacijski kanal; telekomunikacijski sistemi zvez; telekomunikacijska konvencija, organizacija, storitev, tajnost, uprava; telekomunikacijsko omrežje

téleks -a m *po teleprinterju oddano in sprejeto sporočilo*

teleolóški -a -o prid., v zvezi: teleološka razlaga predpisa *glede na njegov družbeni smoter*, sin. *namenska razlaga predpisa*

teleprinter -ja m *električna naprava za prenašanje tipkanega besedila na daljavo*: ponudba, dana po teleprinterju; pogodba, sklenjena po teleprinterju; sporazumeti se po teleprinterju

telésni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na telo (1)*: telesni plod, pregled; telesna celovitost; telesna integriteta; telesna kazen (pr. zg.); telesna konstitucija, napaka, neokrnjenost, okvara; telesna poškodba npr. *lahka, huda, posebno huda, notranja, zunanja*; telesna straža, varnost; telesna združitev *spolna združitev*; telesna zrelost; telesno znamenje; napad na telesno nedotakljivost; odgovornost ladjarja za telesne škode, *ki nastanejo v zvezi s plovbo s smrtjo ali s telesnimi poškodbami oseb* 2. *stvarni, predmetni*: telesni del stvari

televizija -e ž 1. *sredstvo za daljinski prenos slik in zvoka z elektromagnetnimi valovi*: razžalitev, obrekovanje, žaljiva obdolžitve, opravljanje po televiziji (kaz.) 2. *televizijski sprejemnik*

televizijski -a -o prid. *ki se nanaša na televizijo*: televizijski naročnik, oddajnik; televizijski prenos, program, sprejemnik; televizijska naročnina; televizijska antena, oddaja; prepo-

ved televizijskega snemanja v sodni dvorani (kaz. post.)

televizor -ja m *televizijski sprejemnik*

teló -ésa s 1. *snovni del človeškega ali živalskega bitja*: človeško telo; kazniva dejanja zoper življenje in telo 2. *skupnost, skupina ljudi, povezanih zaradi določene naloge*: delovno, predstavniško, *samoupravno, volilno, zakonodajno telo; kolegijsko delovno telo npr. *svet, komisija, odbor*; občasno, stalno telo; (po)svetovno telo 3. v zvezi: *zemljiškooknjiženo telo eno ali več zemljišč istega lastnika v isti katastrski občini, ki so enako obremenjena* 4. v zvezi: *nebesno telo osnovna celota, ki je v vesoljskem, zunajatmosferskem prostoru*

tel quel [tél kél] fr. *(takšno kakršno) pogodbeno klavzula, po kateri se mora blago izročiti iz določenega skladišča, prostora ali od določene letine, ne da bi se izbral ali ločil boljši del blaga*

téma -e ž *predmet obravnavanja*: politična, znanstvena tema; dokazna tema *predmet dokazovanja*

témelj -a m *kar bistveno določa, opredeljuje lastnosti, značilnosti česa*: dejanski temelj *obtožbe opis dejanja v obtožbi*; gospodarski temelj *družbene ureditve*; idejni temelj *prava*; pravni temelj *obtožbe pravna kvalifikacija kaznivega dejanja*; tožbeni temelj *dejanska podlaga tožbe* (pravd. post.); temelji *družbenopolitičnega sistema*; temelji *varnosti cestnega prometa*; na temelju *zakona na podlagi zakona*

temeljiti -ím nedov. *imeti kaj za temelj, osnovo*: temeljiti na pravnem naslovu, zakonu

témeljni -a -o prid. *ki predstavlja, določa temelj, osnovo česa*: temeljni *prometni davek davek od prometa proizvodov in plačil za storitve, namenjen za urejanje trga, socialno politiko in pridobivanje sredstev družbenopolitičnih skupnosti*; temeljni *delikt navadni, preprosti delikt*; temeljni *izum, patent*; temeljni *zakon a) ustava b) vrsta zveznih zakonov* od l. 1946 do l. 1971; temeljni *vrednostni papir npr. plašč delnice, obveznice*, sin. *glavni vrednostni papir*; temeljna *banka*; temeljna *črta za merjenje širine teritorialnega morja črta najnižje oseke vzdolž obal kopnega in otokov ter ravne črte, ki zapirajo vhode v zalive*; temeljna *glavnica, listina, menica*; temeljna *organizacija združenega dela*; temeljna *patentna prijava*; temeljne *človekove pravice in svoboščine*; temeljne *določbe zakona*; temeljne *pravice in dolžnosti držav* (mednar. pr.); temeljno *pravno razmerje*; temeljno *sodišče sodišče prve stopnje*

v Sloveniji; temeljna *kazniva dejanja najbolj pogostni, tipični, povprečni primeri kaznivih dejanj*, sin. *preprosta kazniva dejanja*; temeljna *načela ustave*; temeljna *načela postopka*

témeljnica -e ž 1. *knjigovodska listina kot osnova za knjiženje* 2. *plašč temeljne delnice*

témni -a -o prid., v zvezi: *temno polje kriminalitete nenaznanjena kazniva dejanja ali kazniva dejanja, za katera se ni izvedelo ali ni bil ugotovljen storilec*

temnica -e ž *zatemljena zaporna celica*: *poostriitev kazni s temnico

temporalije -lij ž, mn. s *cerkveno službo povezane posvetne pravice, zlasti dohodki* (kan.)

témpus -a m, lat. (čas), v zvezah: *tempus continuum rok, ki se šteje nepretrgoma od začetka do konca*; *tempus utile rok, ki začne teči, ko stranka lahko prvič uveljavi svojo pravico*

tendénca -e ž *usmerjenost, usmeritev*: inflacijska *tendenci*; *tendenci družbenega razvoja*

ténor -ja m *izrek, dispozitivni del*: tenor *obtožnice, odločbe, sodbe*

teokrátski -a -o prid., v zvezi: *teokratska država država, v kateri izvršujejo oblast svečeniki* (pr. zg.)

teorija -e ž 1. *posplošitev znanstvenih spoznanj na določenem področju*: pravna *teorija*; teorija *denarja*; teorija *države in prava* 2. v zvezah: *dokazna teorija → dokazna teorija*; teorija *izjave pravilo, po katerem izjava stranke veže, čeprav ne izraža njene resnične volje*; teorija *volje pravilo, po katerem izjava stranke zaupanja po kateri stranka pri sklepanju pravnega posla zaupa v izjavo druge stranke* (civ.); teorija *o akcesornosti udeležbe o pridruženosti udeležbe* (kaz.), ant. *teorija o samostojnosti udeležbe*; teorija *o vzročni zvezi npr. o adekvatni vzročnosti, o ekvivalenčni vzročnosti*; teorija *o adekvatni vzročnosti po kateri se za vzrok nastale posledice jemlje samo tisti dejavnik, ki redno in praviloma povzroči prav tako posledico*; teorija *o ekvivalenčni vzročnosti po kateri je vsako dejanje, brez katerega posledica ne bi nastala, že samostojni vzrok škodljive ali kaznive posledice*; teorija *o pridruženosti udeležbe*; teorija *o samostojnosti udeležbe* (kaz.)

tépež -a m *pretep*: *udeležba pri tepežu

teptáti -ám nedov. *grabo kršiti*: teptati *človekove pravice, zakon*

terén -a m 1. *ozemlje, zemljišče, tla*: hribovit, močvirnat *teren* 2. *območje zunaj sedeža delovne organizacije ali organa*: delo na tere-

nu; službeno potovanje na teren 3. *najmanjša organizacijska teritorialna enota množičnih organizacij med NOB in po osvoboditvi v mestih in večjih krajih*

terévec -nca m 1. *kdor dela zunaj sedeža delovne organizacije* 2. *politični delavec na terenu, zlasti aktivist med NOB*

terénka -e ž *ženska oblika od terenev*

terénski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na teren (1)*: terenske *razmere v občini* 2. *ki se nanaša na teren (2)*: terenski *dodatek*; terenski *stroški*; terenska **doklada, služba*; terensko *delo* 3. *ki se nanaša na teren (3)*: terenski *odbor*; terenska *organizacija*

terezijánski -a -o prid. *ki se nanaša na avstrijsko vladarico Marijo Terezijo* od l. 1740 do l. 1780: *terezijanski kataster*; *terezijanski kazenski zakonik in postopnik* (lat. *Constitutio Criminalis Theresiana*) l. 1768; *terezijanske reforme reforme v pravosodju, upravi*

teritoriálni -a -o prid. *ki se nanaša na teritorij*: teritorialni *gospod* (pr. zg.); teritorialna *avtonomija*; teritorialna *nedotakljivost države*; teritorialna *oblast*, obramba, suverenost, ureditev, *vrhovnost države*; teritorialno *morje* 12 *morskih milj širok morski pas, računano od temeljne črte proti odprtemu morju*; teritorialno *načelo veljavnosti zakona*; deklaracija *OZN o teritorialnem azilu*

teritoriálnost -i ž *omejenost na določeno ozemlje*: načelo *teritorialnosti*

teritórij -a m *na določen način omejeno ozemlje*: državni *teritorij*; teritorij *kraja, občine, sodišča*

terjátev -tve ž *pravica upnika zahtevati od zavezanca (dolžnika), da kaj da, stori, opusti ali trpi*: akcesorna *terjatev npr. iz poročstva*; alimentacijska, bančna, blagovna *terjatev*; blokirana *terjatev s katero ni mogoče razpolagati*; (brez)obrestna, davčna, davščinska, dediščinska, denarna, devizna *terjatev*; dopela *terjatev* sin. *zapadla terjatev*; dvomljiva *terjatev terjatev*, o *kateri poravnavi se dvomi*, sin. *dubiozna terjatev*; fakturna, fakultativna, glavna, glavnična *terjatev*; hipotetčna *terjatev zavarovana z zastavitvijo nepremičnine*; izterljiva, iztožljiva, izvršljiva, klirinška, kratkoročna, kreditna, likvidna, menična, nasprotna *terjatev*; naturalna *terjatev ki je ni mogoče iztožiti*; nedenarna, neizterljiva, neiztožljiva, nerazdelna, nezapadla, občasna, odškodninska *terjatev*; pobotljiva *terjatev ki se da pobotati*; pobotna *terjatev ki se ugovarja v pobot*; pogojna, poročstvena, posojilna, povračilna, prednostna, prenosljiva *terjatev*; pre-

rekana terjatev *nepriznana terjatev* (steč. post.); regresna, sporna, stečajna, stranska, stroškovna, vzajemna terjatev; zapadla terjatev *sin. dospela terjatev*; zastavna terjatev; terjatev, vknjižena v zemljiški knjigi; terjatev iz tekočega računa; dospelost, (iz)plačilo, izpodbijanje, likvidacija, odpis terjatve; odstop terjatve *podoba o prenosu upnikove (cedentove) terjatve na novega upnika (cesionarja)*, *sin. cesija*, *sin. odstopna pogodba*; odstopnik terjatve *upnik, ki odstopi svojo terjatev drugi osebi*, *sin. cedent*; pravni naslov, resničnost, zapadlost, zastaranje terjatve; v pobot ugovarjana terjatev; terjatev iz telesnih in materialnih škod *ki nastanejo v zvezi s plovbo in zanje odgovarja ladjar*; preizkus prijavljenih terjatev *stečajnih upnikov ki ga opravi stečajni senat na naroku za preizkus terjatev*; terjatev nastane, preneha, ugasne; terjatev preide na dediča; terjatev zapade v plačilo; cedirati, izpodbijati, likvidirati, odstopiti, pobotati, preizkusiti, prerekat, pridobiti, prijaviti, priznati terjatev; zavarovati plačilo terjatve; razpolagati s terjatvijo

terjati -am *nedov. zahtevati izpolnitev obveznosti*: terjati dolg od dolžnika; terjati dolžnika; terjati plačilo, povračilo; terjati s tožbo; terjati darilo kot podkupnino (kaz.)

terjatveni -a -o prid. *ki se nanaša na terjatev*: terjatveni saldo, znesek; terjatveno razmerje

termin -a m 1. *vneprej določen čas, datum za kaj*: plačilni termin; nakup in prodaja deviz na termin; določiti termin 2. *narok* (post.): razpisati, zamuditi termin

términ -a m (lat. terminus) *strokovni izraz*: pravni termin

terminirati -am *dov. in nedov. 1. določiti dan, rok, dobo trajanja 2. vezati kaj na rok terminirani -a -o: terminirana davčna oprostitvev *davčna oprostitvev, ki velja določeno dobo*; terminirana obveznost a) *obveznost, ki velja določeno dobo* b) **obveznost, ki je vezana na rok*; terminirana pogodba *pogodba, sklenjena za določen čas*; terminirana terjatev *terjatev, ki je vezana na rok**

terminologija -e ž 1. *celota izrazov določene stroke, panoge*, *sin. izrazje*: pravna terminologija; terminologija zakona 2. *veda o strokovnih izrazih*, *sin. izrazoslovje*

terminološki -a -o prid. *ki se nanaša na terminologijo*: terminološki slovar

terminski -a -o prid. *ki se nanaša na termin* (1): terminski kredit; terminski nakup in prodaja deviz; terminski posel *posel, sklenjen na or-*

ganiziranem tržišču, temelječ na fiksni pogodbi s poznejšim izpolnitvenim dnevom; terminska kupčija; terminska zaključnica *potrdilo o sklenjenem terminskem poslu*

terór -ja m *nasilje iz političnih nagibov*

terorist -a m *kdor uporablja nasilje, zlasti proti političnim nasprotnikom, da jih zastraši*: pošiljanje ali spravljanje teroristov v tuje države (kaz.)

teroristični -a -o prid. *ki se nanaša na teroriste ali terorizem*: teroristični ukrepi med vojno proti pravilom mednarodnega prava *vojno hudodelstvo zoper civilno prebivalstvo* (kaz.); teroristična organizacija; teroristično dejanje

teroristka -e ž *ženska oblika od terorist*

terorizem -zma m *izvajanje terorja*: mednarodni terorizem

terorizirati -am *nedov. in dov. izvajati teror*: terorizirati prebivalstvo

tést -a m 1. *postopek za ugotavljanje določenih lastnosti, sposobnosti koga*: psihološki test; opraviti test 2. *postopek za ugotavljanje ustreznosti, učinkovitosti česa*

testament -ěnta m *oporoka*

testamentárni -a -o prid. *oporočni*

testátor -ja m *oporočitelj*

testiranje -a s *glagolnik od testirati*

testirati -am *dov. in nedov. 1. narediti oporoko*: veljavno testirati 2. *zapustiti, voliti v oporoki 3. potrditi študentu semester 4. ugotoviti lastnosti, sposobnosti koga s testom 5. opraviti postopek za ugotavljanje ustreznosti, učinkovitosti česa*

těta -e ž *očetova ali materina sestra*

tezavrirati -am *dov. in nedov. 1. shraniti, spraviti*: tezavrirati denar, dragocenosti v banki 2. *začasno vzeti denar iz prometa tezavrirani* -a -o: tezavrirani denar *denar, ki ne kroži*

těža -e ž 1. v zvezah: bruto teža *gl. čista teža*; čista teža *v katero ni všeta teža embalaže*, *sin. neto teža*; kosmata teža *z všeto embalažo*, *sin. bruto teža*; neto teža *gl. čista teža*; živa ali mrtva teža *živine žive ali zaklane živine*; stvarna in obračunska teža *tovora npr. pri vagonski pošiljki 2. v zvezi: priznati pod težo dokazov zaradi prepričljivosti dokazov*

težák -a m *nekválificirani delavec, ki opravlja težka fizična dela*

težáva -e ž *kar povzroča, da se kako delo, kaka dejavnost težje opravlja, težje poteka*: nepričakovane težave pri izpolnitvi pogodbe

težávnost -i ž *značilnost težavnega, težkega*: prevelika težavnost izpolnitve pogodbe

těžek -žka -o prid. *fizično naporen*: težko telesno delo **těžki** -a -o: težka industrija *industrija, ki*

proizvaja velike stroje, naprave, zlasti za opremo tovarn; težka ječa *hušja prostostna kazen do l. 1930*

těžni -a -o prid. *ki se nanaša na težo*: težna enota

thema probandi [téma probándi] lat. *predmet dokazovanja*

tíhi -a -o prid. 1. *ki se ne izraža z govorjenjem*: tihi pogoj; tiha privolitev; tiho soglasje 2. v zvezah: tihi družabnik *kdor vloži kapital v tuje podjetje zaradi udeležbe pri dobičku in izgubi*; tiha cesija *cesija, pri kateri cedent izterjuje terjatev v svojem imenu za račun cesionarja*; tiha družba *trgovinska družba brez skupne firme s tihim družabnikom*; tiha intercesija *zadolžitev za drugega*; tiha razveljavitev *predpisa razveljavitev predpisa z novim predpisom, ki je z njim v nasprotju*

tíhotápec -pca m *kdor skrivaj, na nedovoljen način, brez carinjenja prinaša, spravlja kaj čez državno mejo ali kam sploh*

tíhotápiti -im *nedov. skrivaj, na nedovoljen način, brez carinjenja prinašati, spravlja kaj čez državno mejo ali kam sploh tíhotápljen -a -o: tíhotápljeno blago*

tíhotápka -e ž *ženska oblika od tíhotápec*

tíhotápljenje -a s *glagolnik od tíhotápati*: tíhotápljenje pisem v zapor

tíhotápski -a -o prid. *ki se nanaša na tíhotápece ali tíhotápljenje*: tíhotápski tovor; tíhotápska mreža, skupina; tíhotápsko blago

tíhotápstvo -a s *dejavnost tíhotápecev*: carinsko tíhotápstvo; zatiranje tíhotápstva

timokracija -e ž *oblika vladavine, v kateri se ravna po politične pravice državljanov po njihovem premoženju in dohodkih*

típ -a m *kar tvorijo stvari, osebe iste vrste zaradi določenih enakih lastnosti*: tipi hudodelcev; tipi pogodb; tipi industrijske proizvodnje *npr. serijski tipi*

típičen -čna -o prid. *značilen za kaj*: típičen dejanski stan *pravnega posla*; típični znaki *blaga*

tipizácija -e ž *glagolnik od tipizirati*: tipizacija proizvodnje a) *omejitev proizvodnje posameznega podjetja na manjše število típičnih vrst proizvodov b) izdelovanje proizvodov po enotnem tipu*; tipizacija *transportnih sredstev*

tipizirani -a -o prid., v zvezah: tipizirana pogodba *pogodba, ki se sklepa po vneprej določenih splošnih poslovnih pogojih in se odstopanja od teh dogovorijo posebej po vneprej določenem vzorcu*; tipizirano blago *blago, izdelano po vzorcu, tipih*

tipiziranje -a s *glagolnik od tipizirati*: tipiziranje blaga

tipizirati -am *dov. in nedov. poenotiti obliko ali kaj sploh*: tipizirati blago, proizvodnjo; tipizirati pogodbo

tipologija -e ž 1. *nauk o tipih 2. razvrstitev po tipih*: kriminološka tipologija *hudodelcev*; legalna tipologija *hudodelcev navedena v zakonodaji*

tipolóški -a -o prid. *ki se nanaša na tipologijo* (1): tipolóška delitev, klasifikacija, razvrstitev *storilcev kaznivih dejanj*

típski -a -o prid. *ki se nanaša na določen tip*: típski statut; típska pogodba *tipizirana pogodba*; típska sklepnica *sklepni list za típsko pogodbo*; pregled in típsko preizkušanje *meril*; típska pravila

tír -a m *tirnice, pritrjene v dveh vzporednih črtah na prage*: carinski, *industrijski, nakladalni, rudniški tir; ozki tir *s 670 mm razdalje med notranjima robovoma tirnic*; slepi tir *ki ima izhod samo na enem koncu*; železniški tir

TÍR -a m, krat. (fr. Transport International de Marchandise par la Route) *oznaka, ki jo podelijo carinske oblasti za tovrnjake in daje pravico do pospešene carinskega postopka*

tíralica -e ž *pismeni javni poziv pristojnega organa, naslovljen na organe za notranje zadeve, naj primejo pobeglega obdolženca ali obsojenca*: centralna tíralica *za vso državo*; lokalna, mednarodna tíralica; izdati, odrediti, preklicati, razpisati tíralico

tírán -a m 1. *samovoljni, nasilni vladar 2. v klasičnem antičnem svetu neomejeni vladar*

tíranija -e ž 1. *nasilje 2. tiranova vladavina*

tírni -a -o prid. *ki se nanaša na tir*: tirno vozilo

tísk -a m 1. *glagolnik od tiskati*: dati knjigo v tisk 2. *kar nastane s tiskanjem*: spodnji tisk *enobarvna ali večbarvna osnova, na katero se kaj tiska, piše, npr. pri vrednostnih papirjih*, *sin. podtisk 3. dejavnost, ki se ukvarja s tiskanjem knjig, časopisov, obrazcev*: svoboda tiska; zloraba svobode tiska; zakon o tisku 4. *izdelki te dejavnosti*: dnevni, (ne)periodični, revialni tisk; domači, tuji tisk; obvezno pošiljanje *tiskov 5. sredstvo za objavljanje javnosti namenjenih sporočil, besedil v tiskani obliki*: objava sodbe v tisku; kaznivo dejanje, storjeno s tiskom

tískanje -a s *glagolnik od tiskati*: odgovornost za tiskanje; protipravno preprečiti tiskanje knjige, časopisa (kaz.)

tískár -ja m 1. *kdor se poklicno ukvarja s tiskanjem*: kazenska odgovornost tiskarja 2. *tiskarski delavec*

tískárna -e ž 1. *podjetje, obrat za tiskanje 2. stavba ali prostor za tiskanje*

tiskárski -a -o prid. *ki se nanaša na tisk ali tiskarje*: tiskarski delavec, stavek, stroj; tiskarska *koncesija, obrt

tiskati -am nedov. 1. *prenašati z določeno tiskarsko tehniko na papir*: tiskati slike, znake 2. *tako izdelovati več enakih izvodov besedila*: tiskati bankovce, časnike, knjige, obrazce, vrednotnice **tiskani** -a -o: tiskani spis; tiskana publikacija, stvar; izdajatelj tiskane stvari; prepoved razširjanja tiskane stvari

tiskovina -e ž 1. *tiskarski izdelek* 2. *obrazec* 3. *odprta poštna pošiljka, ki vsebuje knjige, časopise*

tiskovni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na tisk, tiskanje*: tiskovni delikt; tiskovni *senat, sklad, urad; *tiskovni zakon *zakon o tisku*; tiskovna agencija; tiskovna napaka, pomota; tiskovna pola *šestnajst tiskanih strani*; tiskovna *porota, *pravda, svoboda, *tožba; tiskovno pravo 2. v zvezi: tiskovna konferenca *konferenca, na kateri daje predstavnik oblasti, organizacije izjave za objavo v časopisu, na radiu, televiziji* **tiskovnopравни** -a -o prid. *ki se nanaša na tiskovno pravo*: *tiskovnoppravna odgovornost par cascades

titrirati -am dov. in nedov. *izdati vrednostni papir* **titrirani** -a -o: titrirani javni dolg *javni dolg, za katerega se izda vrednostni papir*

titulár -ja m 1. *kdor ima kako službo ali pravico* 2. *kdor ima le naslov kake funkcije, ne da bi jo dejansko opravljal*

titulárni -a -o prid. *ki ima uradni naslov, naziv*: titularni konzul *častni konzul*; titularni škof *naslovni škof*; titularna službena stopnja

titulatura -e ž *uradni naslov, naziv*

titulirani -a -o prid. *ki je oprt na pravni naslov*: titulirani pravni posej; titulirana posest

tituliranje -a s *glagolnik od titulirati*

titulirati -am dov. in nedov. *nagovoriti koga z uradnim naslovom*

titulus -a m, lat. (*pravni naslov*), v zvezi: iustus titulus *upravičeni pravni naslov*

tlá tál s, mn. *plast zemeljske površine, ki omogoča uspevanje rastlin*: absolutna gozdna tla *gozdna tla, na katerih uspeva samo gozd*; relativna gozdna tla *gozdna tla, ki so primerna tudi za drugo vrsto kmetijske kulture*

tlačán -ána m *kmet, ki je dolžen opravljati tlako za zemljiškega gospoda* (pr. zg.)

tlačániti -im nedov. *opravljati tlako* (pr. zg.)

tlačánški -a -o prid. *ki se nanaša na tlačane ali tlačanstvo* (pr. zg.): tlačanske obveznosti

tlačánstvo -a s 1. *obstoj tlačánov* (pr. zg.): odpraviti tlačánstvo 2. *stanje, življenje tlačánov* (pr. zg.)

tláka -e ž *obvezno neplačano delo tlačána za zemljiškega gospoda* (pr. zg.): beraška tlaka *po tri dni v letu*; mala tlaka *pletev in žetev*; (ne)odmerjena, osebna, ročna, vprežna tlaka; odprava tlake; omejevanje tlake; relucija tlake *odkup od tlake*; zvišanje tlake; odpraviti, omejiti, opravljati, zvišati tlako

***tlakarina** -e ž *davščina za uporabo cest, ki se pobira poleg carine*

***tlakovina** -e ž **tlakarina*

tobáčni -a -o prid. *ki se nanaša na tobak*: tobakični izdelek, monopol; tobakična industrija, odkupna postaja, tovarna

tobák -a m 1. *kulturna rastlina z velikimi listi, ki vsebujejo nikotin* 2. *posušeni listi te rastline, pripravljeni za kajenje, njuhanje, žvečenje*: odkup tobaka; prodaja tobaka na drobno

tóča -e ž *padavine v obliki večjih ledenih zrn*: obramba pred točo; zavarovanje pridelkov in plodov pred točo

***točarina** -e ž **točnina*

tóčen -čna -o prid. 1. *ki se popolnoma drži določenega časa* 2. *natančen, pravilen*: prepis je točen

tóčenje -a s *glagolnik od točiti*: točenje alkoholnih pijač *prodaja alkoholnih pijač*

točilni -a -o prid. *ki se nanaša na točenje*: točilna pravica

točiti točim nedov., v zvezah: točiti alkoholne pijače *prodajati alkoholne pijače*; točiti vino *pod vežo začasno prodajati vino lastnega pridelka na kraju pridelovanja*

točka -e ž 1. *manjše mesto na površini česa, določeno s svojo funkcijo, lastnostjo*: temeljna geodetska točka *stalna izbrana točka na zemljišču, ki je podlaga za izmero zemljišč* 2. *oddelek zakonske določbe, predpisa, spisa, sodbe, pritožbe, obtožbe* 3. *osnovna enota nakaznice pri racionirani preskrbi* 4. *merilna enota za določitev vrednosti česa, npr. stanovanja* 5. v zvezi: gornja in spodnja zlata točka *menjalni tečaj zlata pri uvozu oziroma izvozu* 6. v zvezi: navezna točka *navezna okoliščina* (mednar. zas. pr.)

točkovanje -a s *določanje vrednosti česa s točkami*: točkovanje stanovanj

točkovati -ujem nedov. in dov. *določati vrednost česa s točkami*: točkovati osebni dohodek, stanovanje; točkovati uspeh pri izpitu, tekmi

***točnina** -e ž *davščina za točenje alkoholnih pijač* **točnost** -i ž 1. *pravočasnost*: točnost prihoda, začetka obravnave 2. *natančnost, pravilnost*: točnost besedila, obračuna, odpravka, prepisa, prevoda; točnost podatkov, rezultatov

tógi -a -o prid. 1. *ki ga je treba dobesedno razlagati*, ant. *gibki* (1): togi predpis; togi pravni posej (lat. negotium stricti iuris) (rim. pr.) 2. v zvezi: toga *ustava ustava, ki jo je mogoče spreminjati s težko dosegljivo večino glasov v parlamentu*, ant. *gibka ustava*

tók -a m 1. *v strugi tekoča voda*: vodni tok; rečni tok 2. v zvezi: električni tok *gibanje naelektranih delcev* 3. v zvezi: gospodarski krožni tok *produkcija, menjava in poraba*

toleránca -e ž 1. *strpnost*: verska toleranca 2. *dopusten odstop v natančnosti, npr. pri teži kovancev*: *meriozkusna toleranca 3. *dovoljena razlika v kakovosti in količini trgovskega blaga*: običajna toleranca; brez tolerance *razlika v kakovosti in količini trgovskega blaga ni dovoljena* 4. *odpornost organizma proti zdravilom ali strupom*: alkoholna toleranca

toleránčni -a -o prid., v zvezah: toleránčni patent *razglas Jožefa II. iz l. 1781 o verski svobodi za protestante, kalvince, pravoslavne* (pr. zg.); toleránčna marža *marža v blagovnem prometu*

tolerirati -am nedov. in dov. *dopuščati, trpeti* (2)

toleriran -a -o: tolerirana napaka *npr. pri vrstnem blagu*

tolmač -a m 1. *uradno imenovani prevajalec za govorjeni ali pisani tuji jezik ali za govornico in znake gluhonemih*, sin. *sodni tolmač*: stalni tolmač; zapriseženi tolmač; imenik stalnih sodnih tolmačev; imenovati, razrešiti stalnega sodnega tolmača 2. *razlaga, komentar*: tolmač zakona 3. *legenda*: tolmač skice

tolmačenje -a s 1. *prevajanje* 2. *pojasnjevanje, razlaganje*

tolmačiti -im nedov. 1. *prevajati*: tolmačiti v sodnem, upravnem postopku 2. *pojasnjevati, razlagati*: tolmačiti določbe zakona

tólpa -e ž *trajnejša združba več oseb zaradi skupnega izvrševanja vnaprej v nadrobnoti še nedoločenih kaznivih dejanj*: hudodelska, obožena tolpa; član, organizator, poglavar, pripadnik tolpe

tómbola -e ž *igra na srečo, pri kateri o dobitkih odloča izžrebanje števil*

tonáza -e ž 1. *ladijska prostornina, izražena v registrskih tonah*, sin. *registrška prostornina ladje*: brutoregistrska tonaža *prostornina vseh zaprtih prostorov ladje*; netoregistrska tonaža *prostornina ladje, namenjena potnikom in tovoru* 2. *skupna prostornina določenega morskega ladjevja*

tontina -e ž *oblika življenjskega zavarovanja, imenovana po neapeljskem bančniku Lorenzu Tontiju* (1630–1695)

toplótni -a -o prid. *ki se nanaša na toploto*: dobava, odjem toplotne energije

tóra -e ž *prvi del biblije, ki obsega pet Mojzesovih knjig*: prisegati na toro

tortúra -e ž *mučenje, s katerim se izsili izpovedba pri zasliševanju v postopku*

totalitarizem -zma m *politična ureditev, v kateri se celotno družbeno in osebno življenje državljanov nasilno enoti in podreja ciljem državnega vodstva*

totalitárni -a -o prid. *ki se nanaša na totalitarizem*: totalitarni režim; totalitarna država

totalizátor -ja m 1. *naprava za registriranje vplačil, rezultatov, izračunavanje dobitkov pri stavah* 2. *seštevalni stroj*

totálni -a -o prid., v zvezi: totalna škoda *škoda, pri kateri poškodovane stvari, npr. motornega vozila, ni mogoče popraviti ali pa stroški popravila ekonomsko ne bi bili upravičeni* (zav.), sin. *popolna škoda*

továriš -a m, v zvezi: zakonski tovariš *zakonec* **tovarišica** -e ž, v zvezi: življenjska tovarišica *žen-ska v razmerju do moškega, s katerim živi v življenjski skupnosti*

továrna -e ž *večji obrat za predelavo surovin, polizdelkov z razvito mehanizacijo in delitvijo dela*: kemična, tekstilna tovarna

továrnar -ja m *lastnik tovarne*

továrniški -a -o prid. *ki se nanaša na tovarno*: tovarniški delavec, kolektiv, obrat; tovarniška lastna cena *cena, po kateri tovarna prodaja blago kupcu*; tovarniška napaka *napaka, nastala pri proizvodnji*; tovarniška tajnost, uprava; tovarniška znamka *znak za ločevanje blaga v gospodarskem prometu*; tovarniške odpadne vode

tôvor -óra m *blago, ki se po prevoznih pogodbah prevaža ali prenaša*: hlajeni, ladijski tovor; nevarni tovor *ki ogroža varnost prevoznega sredstva, ljudi ali drugega tovara*; razsutí tovor *kosovno, prašnato ali zrnato blago brez embalaže*; sipki tovor; sovražni tovor *na sovražni ladji v vojni na morju*; knjiga tovara *ki se vodi za morske ladje nad 100 BRT, ko prevažajo tovor*; nakladati, skladati, prevzeti, sprejeti, razkladati tovor; vkrcati tovor na ladjo

tovórek -rka m *za prevoz oddana kosovna pošiljka*, sin. *koli*

tovóriti -im nedov. *prenašati, prevažati blago s tovarno živino*: tovoriti blago

tovórni -a -o prid. *ki se nanaša na tovor*: tovarni cenik; tovarni list *listina o vsebini prevozne pogodbe*, sin. *vozni list*; ladijski, letalski, med-

narodni tovorni list; tovorni prevoz, promet; tovorna cena; tovorna črta morske ladje črta, ki kaže največji dovoljeni ugrez; tovorna ladja, pošiljka, tarifa; tovorno blago, vozilo

tovornina -e ž *voznina za prevoz tovora*: ladijska, prevozniška, železniška tovornina; določiti, plačati, znižati, zvišati tovornino

tožariti se -im se nedov. *večkrat, pogosto se tožiti*, sin. *pravdati se*: tožariti se iz nagajivosti

tožba -e ž **1.** *zahteva, da se izda sodna odločba o pravnem sporu*: bagatelna tožba v sporu majhne vrednosti; civilna tožba v pravdnem postopku; dajatvena tožba s katero se zahteva, da toženec kaj da, stori, opusti ali dopusti; dediščinska tožba dediča na izročitev dediščine; deklaratorna tožba ugotovitvena tožba; deliktna tožba s katero se zahteva, da se povrne protipravno povzročena škoda; delitvena tožba zaradi delitve skupne stvari ali premoženja; devastacijska tožba zastavnega upnika proti zastavnemu dolžniku, da opusti puščanje zastavljene stvari; edicijska tožba za izročitev listine; ekscidenčna tožba izločitvena tožba (izvrš. post.); fakturna tožba na podlagi fakture; hipotekarna tožba na plačilo denarne terjatve pod izvršbo na zastavljeno nepremičnino; *ilegitimitetna tožba za izpodbijanje očetovstva; impugnacijska tožba s katero se izpodbija dovolitev izvršbe do l. 10. 1978, sin. *neprava opozicijska tožba*; incidenčna tožba s katero se odloči o predhodnem vprašanju z učinkom pravnomočnosti, sin. *vmesna ugotovitvena tožba*; intervencijska tožba pri glavni intervenciji; izbrisna tožba za izbris neveljavne vknjižbe (zemlj. knj.); izločitvena tožba tretje osebe za izločitev predmetov iz izvršbe (izvrš. post.); izpodbijna tožba s katero se v stečaju, izven stečaja izpodbijajo dolžnikova pravna dejanja; konfesorna tožba gl. *služnostna tožba*; konstitutivna tožba *oblikovalna tožba*; lastninska tožba (lat. rei vindicatio) *neposedejočega lastnika zoper posedujočega nelastnika* (rim. pr.), sin. *reivindikacija*; likvidacijska tožba upnika za ugotovitev prerokane terjatve (steč. post.); mandatna tožba za izdajo mandatnega plačilnega naloga; menična tožba za plačilo menične vsote; nasprotna tožba **a)** *toženca zoper tožnika v že tekoči pravdi* (pravd. post.) **b)** *obdolženca zoper zasebnega tožilca, ki je razžalitev vrnil* (kaz. post.); negatorna tožba s katero se zahteva opustitev nepravilnega poseganja v lastninsko pravico; neprava opozicijska tožba gl. *impugnacijska tožba*; *ničnostna tožba za obnovo civilnega postopka zaradi hude kršitve proce-

snih predpisov; obligacijskopravna tožba ki se opira na obligacijsko razmerje; oblikovalna tožba za ustanovitev, spremembo ali razveljavitev pravnega razmerja; *obnovitvena tožba za obnovo postopka; obogatitvena tožba za povrnitev nepravilne obogatitve; odpovedna tožba s katero se kaj odpoveduje, npr. stanovanjska pogodba; odškodninska tožba za povrnitev škode; *opominjalna tožba za izdajo plačilnega povelja v opominjalnem postopku; opozicijska tožba zavezanca zaradi ugotovitve, da izvršilni naslov ne obstaja več, npr. zaradi plačila do l. 10. 1978 (izvrš. post.); opustitvena tožba s katero se zahteva prenehanje določenega ravnanja, npr. negatorna tožba, sin. *prepovedna tožba*; paternitetna tožba za ugotovitev ali izpodbijanje očetovstva; petitorna tožba s katero se ne uveljavlja posest, ampak pravica, npr. lastninska pravica; posesorna tožba gl. *posestna tožba*; posestna tožba zaradi motenja posesti, sin. *posesorna tožba*; prepovedna tožba gl. *opustitvena tožba*; publicianška tožba **a)** *priposestovalca pred potekom redne priposestvalne dobe* (rim. pr.) **b)** *iz domnevne lastnine ali boljše pravice tožnika*; regresna tožba s katero se uveljavlja regres (1); služnostna tožba s katero služnostni upravičenec uveljavlja služnostno pravico, sin. *konfesorna tožba*; statusna tožba npr. za ugotovitev pravnega razmerja med starši in otroki; stroškovna tožba za izterjavo stroškov; stvarnopravna tožba ki se nanaša na kakšno stvarno pravico; ugotovitvena tožba s katero mora sodišče ugotoviti obstoj oziroma neobstoj pravice ali pravnega razmerja, pristnost oziroma nepristnost listine; vindikacijska tožba (lat. rei vindicatio) *lastninska tožba*; vmesna ugotovitvena tožba gl. *incidenčna tožba*; zasebna tožba zahteva zasebnega tožilca, naj se storilec kaznuje (kaz. post.); zastavna tožba za izterjanje terjatve, zavarovane z zastavo; tožba za izbris hipoteke, izjavo volje, objavo popravka, opravičbo predznanbe, položitev računa; tožba za povračilo škode neopravičeno obsojenemu; tožba za razvezo zakonske zveze; tožba za ugotovitev ali izpodbijanje očetovstva, materinstva; ustno podajanje tožbe; poprava, preizkus, preuranjenost, razširitev, sprememba, umik, vložitev, vsebina tožbe; zaznamba tožbe v zemljiški knjigi; odgovor na tožbo; privoliti v spremembo tožbe; sestaviti, podati, vložiti, vročiti, spreminiti, umakniti, zavreči tožbo; naperiti tožbo zoper koga **2.** *spis, s katerim se to zahteva*

tožbár -ja m *kdor se (rad) tožari*, sin. *kverulant*

tožbeni -a -o prid. ki se nanaša na tožbo: tožbeni naslov *pravni temelj tožbe*; tožbeni predlog *zahteva tožnika, na kaj naj bo toženec obsojen*; tožbeni predmet, rok; tožbeni spis *tožba (2)*; tožbeni temelj *dejanska podlaga tožbe* (pravd. post.); tožbeni zahtevkar *kar se zahteva s tožbo*; tožbeni stroški; tožbena legitimacija; tožbena pravica *pravica pravnega subjekta, da s tožbo zahteva pri sodišču pravno varstvo*; tožbene navedbe; (ne)sklepni tožbeni zahtevkar; prekoračitev, pripoznava tožbenega zahtevka; odpoved tožbenemu zahtevku; prekoračiti, pripoznati, skrócić tožbeni zahtevki

tožbenec -nca m *kdor je tožen v sodnem postopku*: procesni ugovori *toženca ugovori zoper dopustnost tožbe, ker ni procesnih pogojev*

tožbenka -e ž *ženska oblika od toženec*

tožilec -lca m **1.** *predstavnik tožilstva, ki koga toži in v sodnem postopku dokazuje njegovo krivdo*: javni tožilec → *javni tožilec*; vojaški tožilec **2.** *oseba v sodnem postopku, ki koga toži*: subsidiarni tožilec *oškodovanec kot tožilec* (kaz. post.); upravičeni tožilec; zasebni tožilec *oseba, ki vložiti zasebno tožbo* (kaz. post.) **3.** v zvezi: *državni tožilec *javni tožilec*, sin. **državni pravdnik

tožilstvo -a s *organ za pregon storilcev kaznivih dejanj*: državno tožilstvo; javno tožilstvo → *javno tožilstvo*; vojaško tožilstvo

tožitelj -a m *tožnik*

tožiti *tóžim* dov. in nedov. *vložiti tožbo*: tožiti za razvezo zakonske zveze **tožéči** -a -e: *tožeča stranka tožnik, tožnica toženi -a -o: *tožena stranka toženec, toženka**

tožni -a -o prid., v zvezi: **tožni *dan uradni dan na sodišču*

tožnica -e ž *ženska oblika od tožnik*

tožnik -a m *oseba v sodnem postopku, ki koga toži*

tožniški -a -o prid., v zvezi: tožniška varščina (lat. cautio actoria) *varščina za pravdne stroške, ki jo na toženčevo zahtevo da tuji državljan ali oseba brez državljanstva kot tožnik*

tradènt -ènta m *izročitelj*: tradent blaga

tradicija -e ž **1.** *izročitev (1)* **2.** *navada, običaj*

tradicijski -a -o prid. *izročilni, izročitveni*: tradicijska listina *listina, katere prenos velja kot izročitev stvari, na katero se listina nanaša, npr. nakladnica, skladiščnica*

tradirati -am dov. in nedov. *izročiti stvar*

trájanje -a s *obstajanje, potekanje česa glede na čas*: trajanje mandata, pooblastila; trajanje licence, modela, patenta, vzorca, znamke; tra-

janje kazni na prostosti; trajanje pravnih posledic obsodbe; trajanje varnostnega, varstvenega, vzgojnega ukrepa; delikti trajanja (kaz.)

trájati -am nedov. *obstajati, potekati v času, ki ga izraža določilo*: funkcijska doba, mandat, obveznost, pooblastilo, pravda, užitek, varstvo pravice, zakup *traja trajajoči* -a -e: *trajajoče kaznivo dejanje, ki povzroči nastanek protipravnega stanja, kakršno traja določen čas, npr. protipravni odvzem prostosti*

trájni -a -o prid., *trájnejši ki obstaja neomejeno dolgo*: trajni akreditiv *akreditiv, ki upravičuje zaporedno dviganje rednih zneskov*, sin. *permanentni akreditiv*; trajni donos; trajni nalog *naloga za ponavljanje se izplačila*; trajna duševna bolezen; trajna nezmožnost za delo, vojaško službo; trajna omejitev državljanских pravic do l. 1. 1960 (kaz.); trajna olajšava, oprostitev, prepoved, ustavitev obratovanja; trajno breme, obveznostno razmerje; trajnejša življenjska skupnost **trájno** prist.: trajno nezmožen za delo

trájnik -a m *trajni nalog*

trák -ú m, v zvezi: *trošarinski trak potrdilo o plačilu trošarine*

traktát -a m *razprava, teoretični sestavek*

tráktor -ja m *motorno vozilo za vleko, delo, zlasti v kmetijstvu*: evidentiranje traktorjev

tráktorski -a -o prid. ki se nanaša na traktor: traktorski priklopnik; traktorska postaja

transákcija -e ž *finančni posel, dogovor, pri katerem dobi vsaka stran določeno vrednost večjega obsega*: bančna, denarna, finančna, trgovinska transakcija

transfèr -ja m *nakazilo, prenos zlasti plačilnih sredstev iz ene države v drugo*: transfer kapitala, pokojnine, tehnologije

transferabilen -lna -o prid. *prenosljiv*: prosto transferabilne vsote **transferabilni** -a -o: transferabilni rubelj

transferirati -am dov. in nedov. *nakazati, prenesti zlasti plačilna sredstva iz ene države v drugo*: transferirati pokojnino v tujino

transfèrni -a -o prid., v zvezah: *transferni moratorij* *ustavitev plačil v tuji valuti v tujino*; *transferni izdatki* *izdatki, za katere država ob izplačilu ne dobi protivrednosti*; *transferna provizija* *provizija pri nakazilu v tujino*

transfuzija -e ž *dajanje krvi ali njenih sestavin v žilo prejemalca krvi*

translatívni -a -o prid., v zvezah: *translativni prenos avtorske pravice* *odsvojitve avtorske pravice*; *translativno pravno nasledstvo* *prehod prednikove pravice na naslednika*

transmisija -e ž *prehod dedičeve dedne pravice, ki je sestavni del njegove zapuščine, na njegove dediče* (rim. pr.)

transplantacija -e ž *prenos organa ali dela človeškega telesa v drugo telo zaradi zdravljenja*, sin. *presaditev*

transplantát -a m *organ ali del človeškega telesa, presajen v drugo telo zaradi zdravljenja*, sin. *presadek*: transplantat kože

transpórt -a m *prevoz ljudi, prevoz ali prenos blaga na drug kraj*: cestni, ladijski, letalski, železniški transport; integralni transport kombinirani prevoz s različnimi prometnimi sredstvi brez prekladanja stvari, npr. prevoz s kontejnerji; mednarodni transport; riziki transporta

transportírati -am nedov. in dov. *prevažati ljudi, prevažati ali prenašati blago na drug kraj*: transportirati blago, živino

transpórtni -a -o prid. *ki se nanaša na transport*: transportni kolo; transportni riziko kolo, poškodbe prevoznega sredstva ipd.; transportna pogodba prevozna pogodba; transportna škoda delna ali popolna izguba ali poškodba blaga, ki je predmet prevozne pogodbe; transportne klavzule dostavki, deloma standardni, v prevoznih pogodbah, npr. o prehodu nevarnosti, plačilu prevoznih stroškov, sin. *prevozne klavzule*; transportne storitve; transportno podjetje, pravo, sredstvo; transportno zavarovanje zavarovanje transportnih sredstev (kasko) in blaga, tovora (kargo) zoper nevarnosti transporta

tránša -e ž (fr. tranche) *obrok, serija, delno vplačilo, delni znesek enotnega posojila*: emisija obveznic po tranšah; izkoriščanje kredita po tranšah v obrokih

tranzít -a m *prehod ali prevoz čez drugo državo v tretjo*: tranzit blaga, potnikov; tranzit drugega državljan v izročitvenem postopku (kaz. post.); tranzit po kopnem, morju, zraku

tranzitní -a -o prid. *ki se nanaša na tranzit*: tranzitni prevoz; tranzitni promet prehod ali prevoz čez drugo državo v tretjo, npr. blaga, pošte, potnikov; tranzitni tovorni list; tranzitni turizem; tranzitna carina, država, listina, pošiljka, prepoved, trgovina; tranzitno blago, skladišče

trása -e ž *na risbi začrtana ali na zemljišču označena smer ceste, proge v gradnji*

trasánt¹ -a m *kdor izda ček, menico na koga s pozivom, da jo plača*, sin. *izdajatelj čeka, menice*: čekovni, menični trasant

trasánt² -a m *kdor določi, začrta traso*

trasát -a m *kdor je pozvan, da plača ček, menico*, sin. *pozvanec*: čekovni, menični trasat

trasíranje¹ -a s *glagolnik od trasirati*¹: trasiranje čeka, menice

trasíranje² -a s *glagolnik od trasirati*²: trasiranje ceste, proge

trasírati¹ -am dov. in nedov. *izdati ček, menico na koga s pozivom, da jo plača*: trasirati ček na banko; trasirati menico **trasírani** -a -o: trasirana menica trata

trasírati² -am dov. in nedov. *na terenu določiti, označiti traso*: trasirati cesto, progo

tráta -e ž *menica, s katero pozove izdajatelj (trasant) drugo osebo (trasata), da jo plača*: bianko trata *ki je podpisana, a ne docela izpolnjena*; rikambio trata *povratna menica regresnega upravičenca na regresnega zavezanca*, sin. *rikambio menica*; trata *dnevnic ki zapade na koledarsko določen dan*; trata *oddnevnic ki zapade določen dan po dnevu izdaje*, sin. *menica oddnevnic*; trata *povpoglednica ki zapade določen dan po vpogledu*, sin. *menica povpoglednica*; trata *vpoglednica ki zapade v plačilo ob predložitvi*, sin. *menica na vpogled*, sin. *menica vpoglednica*; akceptirati, plačati, podpisati, protestirati trato

travarína -e ž *dajatev za pašo živine* (pr. zg.)

trčenje -a s *udarec z vozečim vozilom, navadno ob drugo vozeče vozilo*: trčenje ladij, vozil; meddržavna ureditev pravnih posledic ob trčenju ladij; pravilnik o izogibanju trčenju na morju

trđi -a -o prid., v zvezi: *trdo ležišče a) **poostritev kazni na prostosti b) *disciplinska kazen za obsojenca* do l. 1945

trđítev -tve ž *izjava, navedba*: sporna trditve; priznati dejanske nasprotnikove trditve

trđiti trđim nedov. *izjavljati, navajati*: trditi ali raznašati o kom kaj neresničnega pri obrekovanju

trđítveni -a -o prid. *ki se nanaša na trditve*: trditveno breme stranke (lat. onus proferendi) (pravd. post.), sin. *izjavno breme stranke*; trditveno gradivo *kar stranka navede med postopkom*

trđni -a -o prid., v zvezah: *trdna ponudba ponudba, na katero stranka želi biti vezana*; trdna ustava *toga ustava*; trdna valuta *valuta, katere vrednost se ne spreminja*, sin. *stabilna valuta*

trđnost -i ž *lastnost, značilnost trdnega*: trdnost pogodbe, ponudbe; trdnost valute

trđóta -e ž, v zvezi: *trdota predpisa pretirana strogoost predpisa*

trdovrátnost -i ž *lastnost človeka, ki vztraja pri*

čem, v čem: trdovratnost storilca pri storitvi kaznivega dejanja

trebíti trébim nedov. *čistiti, redčiti*: trebiti gozd, jarek, travnik, vinograd

trend -a m *značilnost pojava glede na spremenjanje v daljšem časovnem obdobju*: trend izvoza, prodaje

trenútek -tka m *zelo kratek čas*: trenutek sklenitve pogodbe; jasni trenutki (lat. lucida intervalla) *obdobje v duševni motnji, ko je bolnik popolnoma razsoden, se popolnoma zaveda*

trenútni -a -o prid. *ki nastopi v trenutku, nenadoma*: trenutna odločitev; trenutno kaznivo dejanje

trétji -a -e štev., v zvezah: *tretji stan meščanstvo* (pr. zg.); *tretja* (komunistična) *internacionala mednarodno združenje komunističnih delavskih partij* od l. 1919 do l. 1943, sin. *komintern*; *tretja oseba fizična ali pravna oseba, ki v pravnem razmerju ni stranka trétji* -ega sam. *oseba, ki ni v odnosu, razmerju z določeno osebo, skupino, ni udeležena v zadevi, stvari*: pogodba v korist, breme tretjega

tretmá -ja m **1.** *ravnanje*: tretma države največjih ugodnosti **2.** *način izvrševanja kazenskih sankcij*

trezór -ja m *varna blagajna*: bančni trezor

trfg -a m **1.** *kupovanje in prodajanje blaga in storitev glede na ponudbo in povpraševanje*: blagovni, denarni, devizni, efektivni trg; notni devizni trg; finančni, kapitalski, kreditni, nabavni, prodajni, surovinski, valutni trg; domači, mednarodni, notranji, regionalni, svetovni, zunanji trg; organizirani, prosti, svobodni, vezani trg; trg delovne sile, blaga in storitev, denarja, kapitala, vrednostnih papirjev; trg na drobno, na debelo; enotnost, monopolizacija, odprtost, preskrbljenost, razdelitev, stabilnost, zapiranje trga; svobodno nastopanje na trgu; ustvarjanje monopolnega položaja in povzročanje motenj na trgu (kaz.); blago kotirano na borzi ali na trgu **2.** *navadno odprt prostor, kjer se prodaja in kupuje raznovrstno blago*, sin. *tržnica*: prodajati, kupovati na trgu; trg *rabljenih vozil urejen prostor za njihovo prodajo* **3.** *kraj s tedenskim sejmom* (pr. zg.)

trgovánje -a s *glagolnik od trgovati*: krošnjarsko, verižniško trgovanje; trgovanje z efekti

trgováti -ljem nedov. *kupovati blago za prodajo in to blago prodajati*: trgovati na debelo, na drobno; trgovati z blagom; neupravičeno trgovati

trgóvec -vca m *kdor kupuje in prodaja blago v svojem imenu in na svoj račun*: *polnopravni trgovec *ki je vpisan v trgovinski register*; tr-

govec *posameznik*; podjetje *kot trgovec npr. veleblagovnica*; trgovec *na debelo, na drobno*

trgovína -e ž **1.** *gospodarska organizacija ali obrat fizične osebe, ki kupuje blago za prodajo in to blago prodaja*: detajlistična, državna, grosistična, izvozna, samostojna, uvozna, združna, zasebna trgovina; trgovina v sestavi podjetja; trgovina na debelo *ki kupuje in preprodaja blago v velikih količinah*; trgovina na drobno *ki preprodaja blago neposredno potrošnikom v manjših količinah* **2.** *kupovanje blaga za prodajo in prodaja tega blaga ter trgovinske storitve*: blagovna, izvozna, medkrajevna, mednarodna, nedovoljna trgovina; notranja trgovina *pri kateri sta kupec in prodajalec na istem carinskem območju*; obrežna, pomorska, prekomorska, prosta, svetovna, svobodna, tranzitna, tržna, uvozna, verižna trgovina; zunanja trgovina *pri kateri sta kupec in prodajalec v različnih državah*; trgovina na debelo *nakup blaga zaradi nadaljnje prodaje ali predelave*; trgovina na drobno *nakupovanje blaga in njegova nadaljnja prodaja praviloma končnim potrošnikom*; trgovina po prostih, vezanih cenah; Splošni sporazum o carinskih tarifah in trgovini *GATT* **3.** *prodajalna*: samopostrežna trgovina

trgovínski -a -o prid. *ki se nanaša na trgovino* (**1, 2**) *ali na trgovce*: trgovinski ataše, korespondent, protokol, rabat, *register, sporazum, *zakon; absolutni, relativni, enostranski, dvostranski trgovinski posli; trgovinski odnosi; trgovinska agencija, bilanca, dejavnost, delegacija, družba, firma, konvencija, menjava, misija, organizacija, pogodba, politika, transakcija, *zbornica; trgovinske knjige; trgovinske storitve *npr. agencijske, borzne, posredniške, zastopniške, storitve skladiščenja, odpravljanja in dostavljanja, zavarovanja blaga*; trgovinsko omrežje, *pooblastilo, pravo, predstavništvo, *sodišče, *sodstvo

trgovínstvo -a s *kar je v zvezi s trgovino*

trgóvski -a -o prid. *ki se nanaša na trgovce, trgovino ali blago*: trgovski družabnik, kapital; trgovski nakup in prodaja *trgovanje*; trgovski *nameščenc, obrat, *pomočnik, pooblaščenec, poslovodja; trgovski potnik *delavec v proizvodnem ali trgovskem podjetju, ki v okviru pooblastila sprejema naročila in sklepa prodajne pogodbe*; trgovski pribitek, račun, zastopnik; trgovski poslovni običaji; trgovski stiki; trgovska agencija, dejavnost, hiša; trgovska knjiga *knjiga, ki jo vodi trgovec in se*

vanjo vpisujejo podatki o nabavi in prodaji blaga; trgovska korespondenca, ladja, momarica, mreža; trgovska nakaznica nakaznica, ki je izdana na trgovca; trgovska obratovalnica, *šola, znamka; trgovske storitve; trgovsko ime, podjetje, *pomožno osebje, poslovanje, posredovanje, predstavništvo, zastopanje

trgovstvo -a s 1. trgovci 2. trgovska dejavnost, trgovina

trializem -zma m, v zvezi: trializem kazenskih sankcij delitev kazenskih sankcij na kazni, vzgojne in varstvene ukrepe

triangulárni -a -o prid., v zvezi: triangularni posli npr. reekspert slovenskega blaga in nakup blaga iz drugih držav preko Slovenije

tríaža -e ž razvrščanje v skupine glede na vrsto obravnavanja: triaža mladoletnih prestopnikov

tríažni -a -o prid., v zvezi: triažni center zavod za proučevanje mladoletnih prestopnikov

tribún -a m, v zvezi: ljudski tribun (lat. tribunus plebis) magistrat za varstvo interesov in pravic ljudstva (rim. pr.)

tribunál -a m 1. sodišče, sodni zbor: revolucionarni tribunal 2. deželno sodišče v Ilirskih provincah (pr. zg.)

tribút -a m davek, dajatev, dajatve, naložene drugi državi

trihotómija -e ž delitev na tri dele, vrste: trihotomija kaznivih dejanj zakonska delitev kaznivih dejanj na hudodelstva, prestopke, prekrške

trikótni -a -o prid. 1. ki ima tri kote: trikotni prometni znak 2. v zvezi: trikotni posli triangularni posli

tripartítini -a -o prid. tristranski: tripartitno sodelovanje med državami

triplika -e ž odgovor na dupliko na glavni obravnavi

triplikát -a m tretji izvod originalne listine ali predmeta, sin. trojnik: triplikat tovornega lista; izdati račun v triplikatu v treh izvodih

triptik -a m dovolilnica začasni prehod motornih vozil čez carinsko mejo

tristôpenjski -a -o prid. ki ima tri stopnje: tristopenjski postopek; tristopenjsko sodstvo

tristránski -a -o prid. ki se nanaša na tri strani: tristransko sodelovanje med državami

triúmvrít -a m član triumvirata

triumvirát -a m, v starem Rimu vladanje treh oblastnikov, ki si med seboj delijo oblast

trílica -e ž priprava za sramotilno kaznovanje (pr. zg.)

troféjni -a -o prid., v zvezi: trofejno orožje, odvzeto premaganemu sovražniku

trojica -e ž, v zvezi: senat trojice senat, sestavljen iz treh sodnikov

trójni -a -o prid., v zvezah: trojna delitev oblasti delitev oblasti na zakonodajno, izvršilno, sodno, sin. delitev oblasti, ant. enotnost oblasti; trojna delitev kaznivih dejanj trihotomija kaznivih dejanj

trójnik -a m tretji izvod originalne listine ali predmeta, sin. triplikat: listina, sestavljena v trojniku v treh izvodih

tróméja -e ž, v zvezi: državna tromeja stikališče meja treh držav

trošarína -e ž davščina od porabe določenih predmetov v mejah trošarinskega območja do l. 1948: državna, mestna, občinska trošarina; trošarina na alkoholne pijače, električni tok, sladkor; odmera, plačilo, pobiranje trošarine; predmeti, zavezani trošarini; izterjati, naložiti trošarino

trošarínski -a -o prid., v zvezah: trošarinski dnevnik, okoliš, pavšal, pravilnik, predmet, prestoppek; trošarinski trak potrdilo o plačilu trošarine; trošarinski zavezanec; trošarinska kazen, kontrola, služba, stopnja, tarifa; trošarinsko območje, skladišče, tihotapstvo

tróšenje -a s glagolnik od trošiti: trošenje kreditov, rezerv

tróšiti -im nedov. črpati, porabljati: trošiti kredite

trpéti -im nedov. 1. plačevati, poravnavati: trpeti izgubo, stroške, škodo 2. dopuščati, tolerirati: trpeti izvrševanje služnosti

trški -a -o prid. ki se nanaša na kraj s tedenskim sejmom (pr. zg.): trški privilegij; trška občina

truck [trák] neskl. prid., angl. (menjava), v zvezi: truck sistem izplačevanje delovnih mezd v blagu ali bonih namesto v denarju

trúplo -a s telo mrtvega človeka: izkop, najdba, pokop, pregled, prevoz, raztelešenje, sežig trupla; skrunitev trupla (kaz.); ugotoviti istovetnost trupla

trúst -a m 1. veliko podjetje z monopolističnimi težnjami, nastalo iz združitve več dotlej samostojnih podjetij 2. pogodba o prepusitvi premoženja na zaupanje (angl. pr.)

tržán -ána m prebivalec trga (pr. zg.)

tržánka -e ž ženska oblika od tržan (pr. zg.)

tržišče -a s kupovanje in prodajanje blaga in storitev glede na ponudbo in povpraševanje: intervencija na tržišču dodatna dobava blaga na tržišče za izboljšanje preskrbe in reguliranje cen

tržítiti -im nedov. kupovati in prodajati

tržni -a -o prid. 1. ki se nanaša na trg (1): tržni

inšpektorat, mehanizem; tržni običaji, presežki; tržna cena, menjava; tržna proizvodnja proizvodnja za trg; tržna vrednost, zakonitost; republiške tržne blagovne rezerve; tržno blago, gospodarstvo 2. ki se nanaša na trg (2): tržni dan, nadzornik, prostor, red; tržna inšpekcija, policija, pristojbina; tržna trgovina trgovina, ki se opravlja na trgu; tržno nadzorstvo 3. ki se nanaša na trg (3) (pr. zg.): tržni mir, privilegij; tržne pravice; tržno sodstvo

tržnica -e ž navadno odprt prostor, kjer se prodaja in kupuje raznovrstno blago, sin. trg (2): mestna, stalna tržnica; odprta, zaprta tržnica; upravljalec tržnice; prodajni prostori na tržnici

tržnina -e ž krajevna davščina za uporabo tržnice: odmeriti, plačati, pobirati tržnino

túj -a -e prid. ki ni komu lasten: tuj dolg, posel, račun; tuja krivda, lastnina, pravica, stvar; prilaščanje rezultatov tujega dela; zlorabiti tuje ime; vdreti v tuje stanovanje; opravljati tuje posle; delati na tuj račun delati na svoje, tuje stroške túji -a -e inozemski, tujezemski, zamejski: tuji čoln, dopisnik, državljan, jezik, naročnik, organ, ponudnik, poslovni partner, potnik, prevoznik, tisk, žig; tuja družba, država, firma, intervencija, ladja, listina, luka, menica, misija, narodnost, obveščevalna služba, odločba, organizacija, potna listina; tuja pravna oseba pravna oseba, ki ima sedež ali je registrirana v tujini; tuja sodba; tuja stvar; tuja valuta, varstvena znamka; tuje pravice; tuje dopisništvo, plačilno sredstvo, podjetje, pravo, predstavništvo, pristanišče, sodišče, vozniško dovoljenje; tuja sredstva obveščanja; ravnati pod tujim vplivom

tújec -jca m 1. tujji državljan: dovoljenje za začasno bivanje, stalno naselitev tujca v državi; izgon tujca iz države (kaz.); izročitev tujca tujji državi v primerih, predvidenih z mednarodnimi pogodbami; prisilna odstranitev tujca iz države; osebna izkaznica tujca; potni list za tujca; odstop kazenskega spisa za kazenski pregon tujca v njegovi državi; društvo, knjiga, pravo, zdravstveno varstvo tujcev; svoboščine in pravice tujcev v Sloveniji; zaposlovanje tujcev; napotiti, odpeljati tujca v prehodni dom za tujce 2. v zvezi: devizni tujec po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v tujini, sin. devizni nerezident

tujeprávni -a -o prid. ki se nanaša na tuje pravo: tujeppravna odločba

tujína -e ž ozemlje, dežele onstran meje domače

države: beg vojaške osebe v tujino (kaz.); transfer pokojnine v tujino; kaznivo dejanje, storjeno v tujini; vročitev državljanu Slovenije v tujini (post.); kompenzacijski, kreditni, turistični posli s tujino; plačilni promet s tujino; promet blaga in storitev s tujino; opravljanje gospodarskih dejavnosti v tujini

tújski -a -o prid. ki se nanaša na tujce: tujski promet, vodnik; tujsko pravo pravo tujcev

turístični -a -o prid. ki se nanaša na turiste ali turizem: turistični ček (angl. traveller's cheque) ček, ki ga izda tuja banka z nalogom banki, s katero vzdržuje poslovne odnose, da ta v svoje breme izplača lastniku čeka vsoto, natisnjeno na čeku, sin. potovalni ček; turistični kraj, prevoz, promet, tečaj, vizum, vodnik; turistični centri; turistična agencija, dejavnost; turistična nakaznica nakaznica za turistične storitve, sin. voucher; turistična organizacija; turistična ponudba, sezona, storitev; turistična prepustnica; turistična propaganda; turistična taksa; turistična vodniška služba, zveza; Svetovna turistična organizacija (angl. World Tourism Organisation, krat. WTO); turistično društvo, gospodarstvo, naselje, območje, podjetje, potovanje, predstavništvo, središče

turizem -zma m pojav, da kdo potuje, začasno spremeni kraj bivanja zaradi oddiha, razvedrila: domači, izletniški turizem; kmečki turizem pri katerem bivajo turisti pri kmetu, na kmetih; lovski, mladinski, navtični, planinski turizem; stacionarni turizem za katerega je značilno daljše bivanje turistov v določenem kraju; tranzitni, tujski, zdraviliški, zimski turizem

tutéla -e ž, lat. *varušvo

tútor -ja m, lat. *varuh

tuzémeč -mca m 1. domačin (1) 2. v zvezi: devizni tuzemec po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v državi, sin. devizni rezident

tuzémški -a -o prid. ki se nanaša na ozemlje, dežele tostran državne meje: tuzemsko sodišče

tuzémstvo -a s ozemlje, dežele tostran državne meje

tváren -rna -o prid. materialen, gmoten, snoven: tvarene pravne dobrine

tvégani -a -o prid., v zvezah: tvegani posel, pri katerem je vrednost izpolnitve odvisna od negotovega dogodka; tvegana pogodba pogodba, ki je odvisna od sreče ali naključja, npr. stava, igra na srečo, žreb, preživninska pogodba, sin. pogodba na srečo

tvórba -e ž kar se ustvari, nastane, npr. na druž-

benem področju: družbena, državna, gospodarska, politična tvorba

tvórec -rca m *ustvarjalec*: tvorec glasbenega dela
***tvórdka** -e ž *firma*

U

ubijálec -lca [-yc-] m *kdor izvrši uboj*
ubijálka -e [-yk-] ž *ženska oblika od ubijalec*
ubikvitétni -a -o prid., v zvezi: ubikvitetna teorija teorija, po kateri je kaznivo dejanje storjeno tam, kjer je storilec delal ali bi bil moral delati, in tudi tam, kjer je nastala posledica (kaz.)
ubíti ubijem dov. *umoriti*: ubiti koga na mah *usmrtiti koga v močni razdraženosti* (kaz.) **ubíti** -ega sam. *kdor je bil ubit*: protipravno jemanje stvari ubitim na bojišču (kaz.)
ubòj -ôja m *umor*: uboj na mah *usmrtitev koga v močni razdraženosti* (kaz.)
ubòžec -žca m *revez, siromak*: *občinski ubožec; *preskrba ubožcev
ubòžni -a -o prid., v zvezi: *ubožni list *potrdilo o premoženjskem stanju* (post.) **ubòžni** -ega sam. *kdor nima premoženja*: *oskrba ubožnih; *pravica ubožnih **pravica revnih* (post.)
***ubòžnica** -e ž *dom za ubožce*
ubòžnost -i ž *revnost, siromašnost*
ubòžnostni -a -o prid., v zvezi: *ubožnostno spričevalo *listina, ki jo izda občina o premoženjskih razmerah osebe*
učéneec -nca m *kdor obiskuje osnovno, poklicno ali srednjo šolo in se izobražuje po njenih programih*: napredovanje učenca v osnovni šoli; ocenjevanje in preverjanje znanja učenca v srednjem izobraževanju; status učenca; nagrajevanje učencev v poklicnem izobraževanju; skupnost učencev oddelka oziroma šole; dom za učence
učínek -nka m *posledice kakega dela, delovanja*: delovni, derogacijski, oblikovalni, pravni učinek *npr. zastaranja*; intervencijski učinek *sodbe proti stranskemu intervenientu*; represivni učinek kaznovanja; retroaktivni učinek *za nazaj*; suspenzivni učinek pravnega sredstva; učinek vložene, vročene tožbe; učinek izpodbijanja, kazni, pravnega posla, sodbe; učinek vpisa v javni register, zemljiško knjigo; nagrajevanje po učinku; imeti pravni učinek
učínkováti -újem nedov. *s svojimi lastnostmi vplivati na kaj*: učinkovati od sedaj *za naprej* (lat. ex nunc); učinkovati za nazaj (lat. ex tunc);

učinkovati med strankama; odpoved začne učinkovati

učínkovít -a -o prid. *ki učinkuje tako, kot se pričakuje, želi*: učinkovit ukrep; pravno učinkovita izjava volje; zagotoviti učinkovito uredničenje pravic

učínkovítost -i ž *lastnost, značilnost učinkovitega*: pravna učinkovitost predpisa; načelo učinkovitosti postopka

učítelj -a m *kdor (poklicno) uči, poučuje*: visokošolski učitelj; učitelj v osnovni, srednji šoli; učitelj v izobraževalnem centru; učitelj praktičnega, predmetnega, razrednega pouka

učíteljica -e ž *ženska oblika od učitelj*

učíteljski -a -o prid. *ki se nanaša na učitelje*: učiteljski zbor

učítiti se -im se nedov. *s pridobivanjem znanja se usposabljaati za opravljanje določenega dela, dejavnosti*: učiti se obrti

účni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na učenje, poučevanje*: učni jezik; učni načrt; učni predmet; učni pripomoček; učni program; učna obveznost učitelja; učna ura **2.** *ki se nanaša na uk*: učna doba; učna pogodba; *učno spričevalo

učnína -e ž *plačilo za pouk*

****úd** -a m *član*: ud društva, družbe

udár -ára m, v zvezah: državni udar *nasilna sprememba oblasti, vlade brez sodelovanja državljanov*; zgrešeni udar (lat. aberratio ictus) *zmotna glede vzročne zveze, npr. A strelja na B, zadene pa C*

udárec -rca m *sunkovit dotik, navadno z namenom povzročiti bolečino*: strokovni udarec *prisilno sredstvo, ki ga uporabi pooblaščen uradna oseba, da obvlada upiranje osebe, ki se ne pokorava zakonitemu ukazu*; udarec za nevarnim orodjem; rana od udarca; vrtniti udarec

udárnica -e ž *ženska oblika od udarnik*

udárnik -a m *častni naslov za delavca, zlasti fizičnega, ki zelo presega normo, delovne zahteve*

udárniški -a -o prid. *ki se nanaša na udarnike*: udarniško delo

udejstvovati se -ujem se nedov. *biti dejaven na določenem področju*: udejstvovati se gospodarsko, politično, pridobitno, znanstveno

udeležba -e ž 1. a) *dejstvo, da se kdo česa udeleži*: udeležba na zborovanju, seji b) *dejstvo, da je kdo eden od osebkov v kakem procesu, dogajanju*: udeležba državljanov pri izvajanju sodne oblasti; udeležba pri kaznivem dejanju *sostorilstvo, napeljevanje, pomoč, organiziranje hudodelske družbe*; udeležba v pravdi *družbenega pravobranilca samupravljanja, javnega tožilca, intervenienta, prednika*; samostojnost udeležbe *npr. neuspelo napeljevanje* (kaz.); teorija o akcesornosti udeležbe *teorija o pridruženosti udeležbe* (kaz.), ant. *teorija o samostojnosti udeležbe* (kaz.) c) *to dejstvo glede na udeležence*: velika volilna udeležba 2. *dejstvo, da ima kdo delež pri čem*: denarna udeležba; lastna udeležba za pridobitev družbenega najemnega stanovanja ipd.

udeleženec -nca m 1. *kdor se česa udeleži*: natečajni, volilni udeleženec; udeleženec izobraževanja 2. *kdor je eden od osebkov v kakem procesu, dogajanju*: udeleženec v blagovnem prometu; udeleženec v plovbnem podjetju; udeleženec v prometni nezgodi; udeleženec v prometu *npr. voznik, pešec*; udeleženec kolektivne pogodbe; udeleženci obligacijskega razmerja; udeleženci samoupravnega spora; udeleženci svobodne menjave dela 3. v zvezah: procesni udeleženec *kdor opravlja v sodnem ali upravnem postopku kako svojo funkcijo, dolžnost ali išče svojo pravico*; udeleženec v izvršbi, stečaju; udeleženec v prisilni poravnavi; komasacijski udeleženci; udeleženci v postopku pred sodišči združenega dela 4. v zvezah: udeleženec pri kaznivem dejanju, gospodarskem prestopku, prekršku *npr. napeljevalec, pomagač, sostorilec, organizator hudodelske družbe*

udeležanka -e ž *ženska oblika od udeleženec*: vlada udeležanka *npr. v meddržavnem sporazumu*

udeležiti se -im se dov. *biti eden od osebkov v kakem procesu, dogajanju*: udeležiti se dražbe, obravnave, posvetovanja in glasovanja, seje, shoda, zborovanja

udomāčiti -im dov. *narediti, da postane kaka divja žival domača udomāčen* -a -o: udomāčena žival

ugasnitev -tve ž *glagolnik od ugasniti*: ugasnitev kazni zaradi zastaranja, amnestije ali pomilostitve; ugasnitev volila

ugasniti -em dov. *nehati veljati, prenehati*: pooblastilo, pravica, volilo ugasne; terjatev ugasne

ugléd -éda m *zelo dobro mnenje, ki ga ima več ljudi o kom, čem*: ugled človeka med ljudmi znano, ustaljeno pozitivno mnenje o kom, sin. *dobro ime*; ugled prevzemnika dela; ugled države, mednarodne organizacije; varovati, izgubiti ugled; škodovati ugledu

ugóden -dna -o prid. 1. *ki omogoča uspešno uredništev določenega dejanja*: ugodni pogoji; ugodna priložnost 2. *ki je v skladu z željami, koristmi koga*: ugodna kupčija; ugodna odločba **ugódni** -a -o: ugodni privilegij (lat. privilegium favorabile) *izjemni zakon, s katerim se komu podeljuje kaka pravica ugódno prist.: ugodno rešiti pritožbo*

ugodítev -tve ž *glagolnik od ugoditi*: ugoditev predlogu, pritožbi, prošnji, tožbenemu zahtevku

ugodíti -im dov. *ugodno rešiti*: ugoditi prošnji, pritožbi, reklamaciji, reviziji, zahtevi, zahtevku, zaprosilu; ugoditi tožbenemu zahtevku

ugódnost -i ž *kar je za koga ugodno*: carinska, davčna, kreditna, taksna, vozna ugodnost; ugodnosti pri plovbi; dajanje ugodnosti obsojencem med prestajanjem kazni zapor; klavzula največjih ugodnosti; dati, dovoliti, imeti, izgubiti, odvzeti, omejiti, podeliti, priznati, uživati ugodnost

ugódnostni -a -o prid. *ki se nanaša na ugodnost*: ugodnostni režim *npr. glede uvoza in izvoza*; ugodnostna delnica *prednostna delnica*; ugodnostna plovba *carinske ugodnosti za domače ladje, ki opravljajo redni promet v carinskem obmejnem pasu na morju, obmejnih rekah in obmejnih jezerih*; ugodnostna vozovnica

ugotāvljanje -a s *glagolnik od ugotavljati*: ugotavljanje izida glasovanja; ugotavljanje materinstva, očetovstva; ugotavljanje dejanskega stanja

ugotāvljati -am nedov. z razmišljanjem, raziskovanjem prihajati do dejstev: ugotavljati stanje

ugotóvitev -tve ž 1. *sklep o obstoju ali neobstoju določenih dejstev*: dejanska, komisijaska, sodna, uradna ugotovitev; zmotna ugotovitev 2. *glagolnik od ugotoviti*: nepopolna ugotovitev dejanskega stanja; ugotovitev istovetnosti; ugotovitev očetovstva ali materinstva; ugotovitev prerekanja terjatve (steč. post.); ugotovitev smrti, škode, vrednosti; izpodbijati sodbeno ugotovitev

ugotóviti -im dov. z razmišljanjem, raziskovanjem priti do dejstev: ugotoviti datum vročitve; ugotoviti davčno osnovo, istovetnost, kazensko odgovornost, krivdo; ugotoviti naravo poškodbe; ugotoviti pravočasnost *npr. pravnega sredstva*; ugotoviti sporna dejstva; ugotoviti škodo, vrednost; komisijasko, računsko, uradno ugotoviti **ugotóvljén** -éna -o: zmotno ali nepopolno ugotovljeno dejansko stanje *pritožbeni razlog*

ugotóvitveni -a -o prid. *ki se nanaša na ugotovitev*: ugotovitveni narok za preizkus terjatev (steč. post.); ugotovitveni postopek; ugotovitveni predlog *predlog v ugotovitveni tožbi*; ugotovitveni sklep, zahtevak; ugotovitevna pravda; ugotovitevna sodba *sodba, s katero se ugotovi obstoj ali neobstoj dejstva ali pravnega razmerja* (pravd. post.); ugotovitevna tožba tožba, s katero mora sodišče ugotoviti obstoj oziroma neobstoj pravice ali pravnega razmerja, pristnost oziroma nepristnost listine; vmesna ugotovitevna tožba tožba, s katero se odloči o predhodnem vprašanju z učinkom pravnomočnosti, sin. *incidenčna tožba*

ugotóvljiv -a -o prid. *ki se da ugotoviti*: ugotovljiva škoda

ugovārjati -am nedov. z besedami izražati nasprotujoče stališče do izjave, mnenja drugega: ugovarjati na pristojnost sodišča **ugovārjan** -a -o: v pobot ugovarjane terjatve

ugóvor -a m 1. *procesno dejanje stranke, s katerim ta spodbija trditve nasprotne stranke*: ugovor neizpolnjene pogodbe; ugovor pobotanja, zastaranja 2. *glagolnik od ugovarjati*: materialni ugovori toženca *zoper utemeljenost tožbe*; procesni ugovori toženca *zoper dopustnost tožbe, ker ni procesnih pogojev*; ugovor dolžnika *zoper sklep o izvršbi*; ugovor nepristojnosti sodišča; ugovor obdolženca *zoper obtožnico*; ugovor tretjega *zoper izvršbo ugovor zoper sklep o izvršbi tistega, ki trdi, da ima glede predmeta izvršbe tako pravico, ki preprečuje izvršbo*; ugovor *zoper nalog o izpraznitvi poslovne stavbe ali poslovnega prostora*; ugovor *zoper oceno v šolskem spričevalu ali indeksu*; ugovor *zoper plačilni nalog*; ugovor *zoper popis ali cenitev*; ugovor *zoper vsebino zapisnika* (post.); ugovor *zoper ukrepe predsednika senata* (kaz. post.); odpovedati se pravici do ugovora 3. *kar se ugovarja*: ugoditi ugovoru; podati, vložiti, utemeljiti, zavreči, zavrniti ugovor; odločiti o ugovoru

ugóvorni -a -o prid., v zvezi: ugovorni postopek *postopek o ugovoru zoper obtožnico*

ugrabíteelj -a m *kdor koga ali kaj ugrabi*: ugrabitelj letala, osebe (kaz.)

ugrabíteev -tve ž *glagolnik od ugrabiti* (1, 2): ugrabitev letala, osebe (kaz.)

ugrabíti ugrabím dov. 1. *s silo, zvijačo vzeti komu prostost, navadno zaradi odkupnine, maščevanja*: ugrabiti otroka, žensko 2. v zvezi: ugrabiti letalo z grožnjo prisiliti pilota, da spremeni smer letanja, mesto pristanka, zlasti iz političnih razlogov **ugrábljen** -a -o: ugrabljena oseba

ugrábljenec -nca m *kdor je ugrabljen*
ugrábljenka -e ž *ženska oblika od ugrabljenec*
ugrizni -a -o prid., v zvezi: ugrizna rana rana, povzročena z ugrizom

uhājanje -a s *glagolnik od uhajati*: uhajanje iz vzgojnega zavoda

uhājati -am nedov. *kljub nasprotovanju naskrivaj, neopazno iti, odhajati*

újec -jca m *materin brat*

ujémati se -am se nedov. *biti enak*: prepis se ujema z izvornikom; izpovedbe prič se (ne) ujemajo

ujéti ujámem dov. 1. z iskanjem, zasledovanjem priti do živali z določenim namenom: ujeti divjad, ribo 2. z iskanjem, zasledovanjem priti do koga in mu odvzeti svobodo: ujeti sovražnega vojaka **ujét** -a -o: v vojni ujet vojak

ujétnica -e ž *ženska oblika od ujetnik*

ujétnik -a m *človek, ki mu je odvzeta svoboda gibanja*: vojni ujetnik; ravnanje z ujetniki; vojno hudodelstvo *zoper vojne ujetnike* (kaz.)

ujétniški -a -o prid. *ki se nanaša na ujetnike*: ujetniška uprava; ujetniško taborišče

ujétništvo -a s *stanje koga, ki je ujetnik*: vojno ujetništvo; priti v ujetništvo

úk -a m 1. *šolanje, izobraževanje*: *poverjenistvo za uk in bogočastje 1. 1918 2. *usposabljanje za kak poklic, kako obrt*: dati otroka v uk; stopiti pri kom v uk

ukāniti -im dov. *preslepiti*

ukāz -āza m 1. *temeljni pravni akt predsedstva SFRJ*: ukaz o odklovanju; ukaz o postavitvi ali odpoklicu veleposlanika, poslanika; ukaz o razglasitvi zveznega zakona 2. *temeljni pravni akt predsedstva socialistične republike*: ukaz o razglasitvi zakona 3. *izrazitev volje, da kdo mora kaj narediti*: vojaški ukaz; neizpolnitev ukaza in odrekanje pokornosti vojaške osebe (kaz.); kaznivo dejanje vojaške osebe, storjeno na ukaz nadrejenega (kaz.) 4. *uredba*: **cesarski, **ministrski ukaz; izdati, izpolniti, izvršiti, razglasiti ukaz; ravnati se po ukazu; skrbeti za izvrševanje ukaza 5. v

zvezi: vrednostni papir, glaseč se na ukaz vrednostni papir po odredbi

ukázati ukážem dov. izraziti voljo, da kdo mora kaj narediti

****ukáznik** -a m uradni list za uredbe: deželni ukaznik; ukaznik finančnega ministrstva; Zakonik in ukaznik za avstrijsko-ilirsko Primorje

ukazoválni -a -o prid. ki se nanaša na ukazovanje: ukazovalna oblast, pravica

ukazovánje -a s glagolnik od ukazovati

ukazováti -újem nedov. izražati voljo, da kdo mora kaj narediti

ukíniti -em dov. odpraviti: ukiniti sodišče

ukloniti se uklónim se dov. prenehati vztrajati pri svojem mnenju, stališču in sprejeti voljo, zahteve drugega: ukloniti se povelju, sili, uradnemu pozivu

ukór ukóra m 1. vzgojni ukrep za učence osnovnih šol 2. disciplinski ukrep, npr. za učence srednjih šol, študente, odvetnike 3. vzgojni ukrep za mladoletne storilce kaznivih dejanj ali prekrškov 4. disciplinska kazen za obsojenca na prestajanju kazni zapora 5. v zvezah: ukor, strogi ukor kazen, ki jo lahko izreče častno sodišče za rezervne nižje oficirje, oficirje in vojaške uslužbenca

ukoriti -im dov. izreči ukor

***ukovina** -e ž plačilo za uk: ukovina za vajence

ukrásti ukrádem dov. vzeti komu njegove premične stvari s prilastitvenim namenom: ukrasti denar, tujo stvar **ukráden** -a -o: ukradeno blago

ukřček -čka m kalo

ukřep -épa m 1. kar se naredi v skladu s premisslono odločitvijo za uporabo sredstev in načinov, ki se zdijo glede na okoliščine ustrezni za dosego zastavljenega cilja: disciplinski, diskriminacijski, gospodarski, inšpekcijski, nadzorstveni, obvezni, postpenalni, predde liktni, previdnostni, represivni, retorzijski, upravni, varnostni, varstveni, vzgojni, začasni, zdravstveni ukrepi; prisilni ukrepi s katerim se npr. zagotovi navzočnost obdolženca v postopku; kolektivni ukrepi (mednar. pr.); veterinarski zaporni ukrepi; zavodski ukrepi za mladoletnike (kaz.); ukrepi za vzdrževanje reda npr. na glavni obravnavi, na seji zbora skupščine; ukrepi za zagotovitev varnosti npr. nastanitve v določenem kraju, omejitev gibanja v določenem kraju; ukrepi za zavarovanje npr. premoženjskopravnega zahtevka (kaz. post.); uporabi prisilne ukrepe 2. sklep, odločitev za uporabo sredstev in načinov, ki se zdijo glede na okoliščine ustrezni za dosego zastav-

ljenega cilja: izdati, izreči, predlagati, preklucati, spremeniti ukrep

ukřépanje -a s glagolnik od ukřepati: ukřepanje javnih organov

ukřepati -am nedov. delati kaj v skladu s premisslono odločitvijo za uporabo sredstev in načinov, ki se zdijo glede na okoliščine ustrezni za dosego zastavljenega cilja: pravno veljavno ukřepati

úlica -e ž cesta med hišami strnjenege naselja: slepa ulica; ime ulice; imenovanje, označevanje, preimenovanje, združevanje, razdruževanje, odprava ulic

úlični -a -o prid. ki se nanaša na ulico: ulični napis; ulični poklic poklic, ki se opravlja na ulici, npr. poklic kolporterja, postrežčka; ulični sistem; ulična kolportaža; ulično ime

ultimát -a m kratkoročna in kategorična zahteva določene države, naslovljena na drugo državo z morebitno zagrožitvijo sankcij, npr. pretrganje diplomatskih odnosov, grožnja vojne napovedi

ultimativni -a -o prid. ki je podan v obliki ultimata: ultimativna nota, zahteva

último -a m 1. zadnji dan meseca 2. rok za izpolnitev terminskega trgovinskega posla

últra petítum lat. (preko zahtevka) predlog, ki presega zahtevke

últra pósse némo tenétur lat. nihče ni dolžen storiti več, kakor zmore

últra víres lat. (preko svojih sil), v zvezah: odgovornost ultra vires hereditatis neomejena odgovornost za zapuščinske dolgove neglede na vrednost zapuščine (rim. pr.); teorija ultra vires neveljavnost pravnih poslov, ki jih pravna oseba sklene preko meje svoje pravne sposobnosti

umakniti umáknem dov. 1. narediti, da kaj ni več na določenem mestu: umakniti sredstva iz sklada 2. narediti, da to, kar izraža določilo, ne zahteva več izpolnitve, pravnih posledic: umakniti kandidature, obtožbo, obtožnico, ponudbo, predlog, pridržek, pritožbo, prošnjo, revizijo, tožbo, ugovor, zahtevke, zahtevke **umakniti se** 1. iti, oditi z določenega mesta z določenim namenom: senat se umakne k posvetovanju 2. prenehati biti udeleženec česa: umakniti se iz pogodbe; umakniti se sporazumno

umestítev -tve ž 1. ustoličenje: umestitev koroških vojvod (pr. zg.) 2. podelitev cerkvene službe (kan.)

umestíti -im dov. 1. ustoliti 2. podeliti cerkveno službo (kan.)

umétni -a -o prid. 1. narejen, nastal kot rezultat človekovega dela, ne narave: indicirana umetna prekinitve nosečnosti prekinitve nosečnosti, dovoljena iz zakonitega razloga; umetna oploditev oploditev z vnašanjem semena v rodila brez spolnega odnosa; umetna prekinitve nosečnosti; umetno jezero 2. v zvezi: umetna obrt izdelovanje izdelkov po izvornih umetninah oziroma po zgodovinskih modelih ali katerih oblikovanje zahteva umetniško ustvarjanje

umétnica -e ž ženska oblika od umetnik

umétnik -a m kdor ustvarja, oblikuje dela estetske vrednosti: svobodni umetnik

umétniški -a -o prid. ki se nanaša na umetnike ali umetnost: umetniška akademija; umetniška vrednost; umetniško delo

umík -a m glagolnik od umakniti (1, 2): domnevni, izrečni, konkludentni umik; umik dovoljenja, zahteve za kazenski pregon; umik kandidature, obtožbe, obtožnice, ponudbe, pravnega sredstva, predloga, tožbe, ugovora, zasebne tožbe; umik pridržka, pripombe k pridržku (mednar. pr.)

umobólen -lna -o prid. duševno bolan

umòr -óra m naklepni odvzem življenja drugi osebi: disimulirani umor prikazan npr. kot samomor ali nesreča, prim. fingirani samomor; kvalificirani umor npr. iz koristoljubnosti, na zahrbtn način: množični, politični, roparski umor; umor iz sovražnih nagibov proti SFRJ; *umor po zrelem preudarku storjen s premislekom (kaz.)

umoríti -im dov. naklepno vzeti življenje drugi osebi

umorjéneč -nca m kdor je umorjen

umorjénka -e ž ženska oblika od umorjenec

umréti umrém dov. prenehati živeti: umreti brez oporoke, z oporoko; umreti naravne, nasilne smrti; umreti za posledicami poškodbe

umřli -ega m kdor je umrl: matična knjiga umrlih **umřljivost** -i ž razmerje števila v enem letu umrlih do števila živih, sin. smrtnost

umřščina -e ž dajatev zemljiškemu gospodu od podložnikov zapuščine (pr. zg.)

úmski -a -o prid. intelektualni: umska lastnina; umsko delo

UNÉSCO -A in **Unéscó** -a m, krat. (angl. United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) Organizacija združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo: nacionalne komisije za UNESCO

unéseč -ska m kalo

uniát -a m pripadnik pravoslavne cerkve, ki priznava papeža

ÚNICEF in **Únicéf** -a m, krat. (angl. United Nations International Children's Emergency Fund) Mednarodni sklad OZN za pomoč otrokom

uničenje -a s glagolnik od uničiti: uničenje nasadov, rastlin s škodljivo snovjo (kaz.); uničenje uradnega pečata, spisa (kaz.); uničenje uradne knjige, listine (kaz.); uničenje taksnih vrednotnic; uničenje mejnega znamenja (kaz.); uničenje pomembnih gospodarskih objektov (kaz.)

uničevánje -a s glagolnik od uničevati: uničevanje gozdov (kaz.); uničevanje kulturnih in zgodovinskih spomenikov (kaz.)

uničeváti -újem nedov. delati, povzročati, da kaj preneha obstajati, postane neuporabno: uničevati tuje listine (kaz.)

uničiti -im narediti, povzročiti, da kaj preneha obstajati, postane neuporabno: uničiti mejnik (kaz.); uničiti tujo listino (kaz.); uničiti zemljemersko znamenje (kaz.); uničiti znamenje, namenjeno za varnost zračnega prometa (kaz.); uničiti stvar iz objestnosti **uniččen** -a -o: uničena oporoka; uničeno blago

unificírati -am dov. in nedov. poenotiti, izenačiti: unificirati pravo, zakonodajo **unificírán** -a -o: unificirani predpisi; unificirano pravo

unifikácija -e ž poenotenje, izenačenje: unifikacija zakonodaje

unifikácijski -a -o prid. ki se nanaša na unifikacijo: unifikacijski predpisi, zakoni

unifóрма -e ž po barvi, kroju enotno oblačilo za vse pripadnike kake organizacije, vojske, šole: uradna, vojaška uniforma; nedovoljeno nošenje uniforme

uniformírati -am dov. in nedov. obleči v uniformo **uniformírán** -a -o: uniformirana uradna, vojaška oseba

unija -e ž 1. zveza, združenje, skupnost: Bernska unija za varstvo avtorske pravice; carinska unija zveza držav brez medsebojnih carinskih mej, sin. carinska zveza; interparlamentarna unija mednarodna organizacija članov parlamentov različnih držav; Mednarodna odvetniška unija; Mednarodna unija za varstvo industrijske lastnine; monetarna unija zveza držav z enotno denarno veljavo; personalna unija zveza dveh ali več samostojnih držav s skupnim vladarjem; realna unija državna zveza, s katero sta združeni dve samostojni državi v en subjekt mednarodnega prava pod oblastjo enega državnega poglavarja, včasih tudi s skupnim vodenjem zunanjih zadev in oboroženih sil, npr. Avstro-Ogrska od l. 1867 do l. 1918; administrativne unije (mednar. pr.) 2. v zvezi: pla-

čilna unija *dogovor več držav o skupnem urejanju medsebojnih plačil*

unjski -a -o prid. *ki se nanaša na unijo*

unikát -a m spis, listina v enem izvodu, sin. enojnik

únilaterálni -a -o prid. *ki se nanaša na en subjekt*, sin. *enostranski*: unilateralni pravni akt, predlog, zahtevek; unilateralna izjava, obveznost **únilaterálno** prisl.: unilateralno obvezna pogodba

unitarízem -zma m *težnja po uveljavljanju centralistične oblasti in omejevanju samostojnosti sestavnih delov države*

unitarístični -a -o prid. *ki se nanaša na unitarizem*: unitaristična država

unitárni -a -o prid. *unitaristični*: unitarna država, ustava

univérza -e ž 1. *obvezna ali prostovoljna skupnost visokošolskih delovnih organizacij* 2. v zvezi: delavska univerza *izobraževalna organizacija, ki organizira in izvaja izobraževanje odraslih*

univerzálni -a -o prid., v zvezah: univerzalni dedič *vse zapuščine*; univerzalni pravni naslednik *kdor pridobi vse premoženje z enim pravnim aktom*, npr. dedič; univerzalna pridobitev *pridobitev premoženja*, npr. z dedovanjem; univerzalno pravno nasledstvo *pridobitev vsega premoženja z enim pravnim aktom*, npr. dedovanje, fuzija podjetij

univerzálnost -i ž 1. *svetovnost* 2. *vseobsežnost, vesoljnost*: univerzalnost odvetništva *dejstvo, da sme odvetnik opravljati odvetniško prakso v vsej državi*; načelo univerzalnosti *stečajja načelo, po katerem stečaj obsega vse premoženje stečajnega dolžnika*; kazenskopravno načelo univerzalnosti *uporaba domačega kazenskega zakona proti tujcu, ki stori proti tuji državi ali proti tujcu v tuji državi hujske kaznivo dejanje*

univerzitétni -a -o prid. *ki se nanaša na univerzo* (1): univerzitetni inštitut, profesor, *senat, slušatelj, učitelj; univerzitetna knjižnica, skupščina, *uprava; univerzitetno tajništvo

ÚNO -A in **Úno** -a m, krat. (angl. United Nations Organization) *Organizacija združenih narodov*

unovčénje -a s *glagolnik od unovčiti*: unovčenje blaga, čeka, menice, premoženja, zarubljena stvari; unovčenje tujih plačilnih sredstev; unovčenje vrednostnih papirjev

unovčéválec -lca [-uc-] m *kdor unovči unovčéválnica -e ž *podjetje za unovčenje unovčiti* -im dov. *spremeniti v denarna sredstva*:*

unovčiti bon, ček, menico, zarubljeno stvar; unovčiti pridelke **unovčeni** -a -o: unovčena realizacija *izkupiček, dosežen za prodane proizvode ali storitve*

unovčljív -a -o prid. *ki se da spremeniti v denarna sredstva*, sin. *likviden* (2): unovčljiva stvar

unovčljívost -i ž *lastnost, značilnost unovčljivega*: unovčljivost zarubljenih predmetov

upádanje -a s *glagolnik od upadati*: upadanje kriminalitete, rojstev

upádati -am nedov. *postajati manjši po obsegu*

upádek -dka m *kalo*

úpanje -a s, v zvezi: vzeti na upanje *vzeti na kredit*

upíranje -a s *glagolnik od upirati se*: upiranje nadrejenemu; upiranje straži; upiranje proti zakoniti odločbi ali ukrepu državnega organa ali uradne osebe (kaz.); aktivno upiranje *obsojenca ali pripornika uradni osebi pri izvrševanju uradne dolžnosti*, npr. z orožjem, orodjem, s fizično silo; pasivno upiranje *nekporavanje pozivu pooblaščenega uradne osebe ali ravnanje, ki onemogoča izvršitev uradne naloge ipd.*; hujskanje k upiranju (kaz.); obvladati upiranje

upírati se -am se z *dejanji izražati nasprotovanje komu, čemu*: upirati se zakonitemu ukažu; upirati se s silo

upleníti uplenim dov. z *orožjem, pastjo priti do divjadi*: upleniti medveda **uplénjen** -a -o: uplenjena divjad

úpnica -e ž *ženska oblika od upnik*

úpnik -a m *komur se mora vrniti dolg, poravnati obveznost*, ant. *dolžnik*: akcesorni, glavni upnik; hipotekarni (hipotečni) upnik v čigar korist je terjatev *vknjižena na dolžnikovi nepremičnini*; izločitveni upnik *ki ima v izvršbi ali stečaju pravico do izločitve stvari, pravic in zahtevkov, ki ne pripadajo dolžniku*; likvidacijski upnik; ločitveni upnik *ki ima pravico do posebnega poplačila terjatve iz dolžnikovega premoženja* (steč. post.); menični, podzavestni, poravnalni, regresni, stečajni upnik; zahtevajoči upnik *ki zahteva izvršbo* (izvrš. post.); zapuščinski, zastavni upnik; favoriziranje, izigravanje, oškodovanje, poplačilo, prikrajšanje upnikov; *sklic zapuščinskih upnikov; naklanjanje ugodnosti upnikom

úpnikov -a -o prid. *ki se nanaša na upnika*: upnikova zamuda

úpníški -a -o prid. *ki se nanaša na upnike*: upniški odbor (steč. post.); upniški razred; upniška manjšina, večina; upniška masa *škoda in stroški, povzročeni s skupno havarijo, ki se povrnejo iz dolžniške mase*

upokojéneec -nca m *kdor je upokojen*: družinski, *državni, invalidski, osebni, starostni, vojaški upokojenec; upokojenec z (ne)polno pokojnino; prevedba upokojencev; razvrstitev upokojencev po pokojninskih razredih do l. 1965

upokojénka -e ž *ženska oblika od upokojenec*

upokojítev -tve ž *glagolnik od upokojiti*: *administrativna, *disciplinska, invalidska, izjemna upokojitev; predčasna upokojitev *pred določeno starostjo ali pred potekom določene časa zaposlenosti*; *dekret, odločba, sklep o upokojitvi

upokojíti -im dov. *narediti, da kdo po končani delovni dobi ni več zaposlen*: upokojiti delavca **upokojéni** -a -o: upokojeni delavec

upokojítveni -a -o prid. *ki se nanaša na upokojitev*: upokojitveni *dekret, postopek, sklep; upokojitvena odločba

upór upóra m 1. *rušenje obstoječega družbenega ali državnega reda s silo ali brez nje*: oboženi upor (kaz.); kmečki upori (pr. zg.); pravica do upora (lat. ius resistendi) (pr. zg.); organizirati, pripravljati, zadržati upor; hujskati k upor; sodelovati pri uporu 2. *izražanje nasprotovanja komu, čemu z dejanjem, dejanji*: upor oseb, ki jim je vzeta prostost (kaz.); *upor zoper dovolitev izvršbe na podlagi tujega izvršilnega naslova; *upor zoper navedbe v razpravnem zapisniku (pravd. post.); *upor zoper plačilno povelje; **upor zoper začasno odredbo

uporába -e ž *glagolnik od uporabljati ali uporabiti*: pravica uporabe stanovanja *pravica do uporabe stanovanja v zasebni lasti, ki jo imetnik pridobi s sklenitvijo pismene stanovanjske pogodbe z lastnikom stanovanja*

uporáben -bna -o prid. *ki je v takem stanju, da se da uporabiti, uporabljati*: uporabna stvar; vzdrževati stavbo v uporabnem stanju **uporábni** -a -o *ki se nanaša na uporabo*: uporabna doba *npr. osnovnih sredstev*; uporabna vrednost; uporabno dovoljenje

uporabíti uporabim dov. 1. *narediti, da kaj opravlja določeno delo, nalogo in s tem zadovoljuje potrebe koga* 2. *narediti, da je kaj sredstvo za dosego česa*: uporabiti določbo zakona; uporabiti izločene zapisnike in obvestila (kaz. post.); uporabiti pravo tuje države; uporabiti silo **uporábljen** -a -o: uporabljeno sredstvo

uporábljanje -a s *glagolnik od uporabljati*: uporabljanje pravnih predpisov

uporábljati -am nedov. 1. *delati, da kaj opravlja določeno delo, nalogo in s tem zadovoljuje*

potrebe koga: uporabljati stanovanje 2. *delati, da je kaj sredstvo za dosego česa*: uporabljati svoj jezik v postopku; uporabljati pravne predpise; uporabljati družbena sredstva

uporábljív -a -o prid. *ki je v takem stanju, da se da uporabiti, uporabljati*: uporabljivo stanovanje

uporábljívost -i ž *lastnost, značilnost uporabljivega*

uporábnica -e ž *ženska oblika od uporabnik*

uporábniik -a m *kdor kaj uporablja*: končni uporabnik proizvoda; uporabnik avtorskega dela; uporabnik ceste; uporabnik kredita, proračunskih sredstev; uporabnik proste carinske cone, stanovanja; uporabnik storitev; uporabnik vode; uporabnik v svobodni menjavi dela

uporabnína -e ž *plačilo za uporabo*

uporábnost -i ž *lastnost, značilnost uporabnega*: uporabnost stanovanja

upórnica -e ž *ženska oblika od upornik*

upórník -a m *kdor se upira obstoječemu družbenemu ali državnemu redu*

upórníški -a -o prid. *ki se nanaša na upornike*: uporniška organizacija; uporniško delovanje, gibanje

upoštévati -am nedov. in dov. *delati, da kaj vpliva na ravnanje, odločitev, zaključke*: upoštevati izpovedbo priče, predlog stranke, predpis zakona; upoštevati odbitne stroške pri odmeri davščine; upoštevati olajševalne ali obteževalne okoliščine pri odmeri kazni; upoštevati posebne okoliščine konkretnega primera v sodbi

upoštévni -a -o prid. *ki se mora upoštevati*: pravno upoštevni dogovor

upráva -e ž 1. *celota organov, ki se ukvarja z urejanjem, usmerjanjem življenja v kaki družbeni skupnosti*: realni sistem v upravi delitev *uprave na strokovna področja*, sin. *resorni sistem v upravi*; resorni sistem v upravi gl. *realni sistem v upravi*; modernizirati upravo 2. *glagolnik od upravljati*: prisilna uprava *začasni ukrep družbenega varstva*; začasna uprava

upravičénec -nca m *tretja oseba, v katere pridredo koristi iz pravnega posla*: arondacijski, avtorski, čekovni, dedni, izločitveni, izvršilni, menični, odškodninski, patentni upravičenec; prednostni, premijski, preživitvinski, razlastitveni, regresni, služnostni, stvarnopravni, volilni, zavarovalni, zemljiškooknjižni upravičenec; predkupni upravičenec *kdor ima prednost pri nakupu določenih stvari, ki jih lastnik prodaja*; upravičenec do nujnega de-

leža; upravičenec do označbe porekla proizvod; upravičenec do pokojnine, rente, zavarovalnine

upravičenje -a s (lat. facultas) 1. možnost, da upravičenec sam s svojim ravnanjem izvršuje svojo pravico, upravičenost: alternativno upravičenje (lat. facultas alternativa) a) možnost dolžnika, da se oprosti svoje obveznosti s tem, da da upniku namesto dolgovanega drug določeni predmet b) možnost upnika, da zahteva od dolžnika namesto dolgovanega izročitev drugega določenega predmeta; oblikovalno upravičenje možnost spremeniti ali razdreti obstoječe pravno razmerje z enostransko izjavo, npr. z odpovedjo, opominom, odobritvijo ali z odstopom od pogodbe; pravno upravičenje pravno zavarovana možnost, da pravni subjekt ravna na določen način, sin. pravica (1); upravičenje lastnika možnost lastnika, da stvar poseduje, rabi oziroma uživa in z njo razpolaga 2. navedba razlogov, da je kako ravnanje sprejemljivo, utemeljeno

upravičenka -e ž ženska oblika od upravičenec
upravičenost -i ž lastnost, značilnost upravičenega: upravičenost investicijskih vlaganj
upravičevati -ujem nedov. 1. imeti, navajati razloge za kaj: upravičevati razloge za izpodbijanje pravnega posla 2. z ravnanjem, dosežki dokazati pravico do česa

upravičiti -im dov. 1. imeti, navesti razloge za kaj: upravičiti razveljavitev pravnega posla 2. z ravnanjem, dosežki dokazati pravico do česa: upravičiti svoj obstoj **upravičen** -a -o v zvezi z biti imeti pravico do česa, razlog za kaj: biti upravičen za obtožbo, tožbo; biti upravičen po pogodbi, zakonu **upravičeni** -a -o 1. ki ima pravico do česa, razlog za kaj: upravičeni predlagatelj, predstavnik, tožilec, tožnik, zastopnik; upravičena oseba 2. za katerega obstaja utemeljen razlog: upravičeni interes, izdatek; upravičeni sodni polog; upravičena zahteva **upravičeno** prist.: upravičeno kaj terjati, zahtevati

upravitelj -a m kdor kaj upravlja: deželni upravitelj namestnik deželnega glavarja (pr. zg.); hišni, likvidacijski, prisilni, stečajni upravitelj; škofijski upravitelj kdor začasno vodi škofijo, če je izprazen škofovski sedež (kan.); *šolski upravitelj; župnijski upravitelj kdor začasno nadomešča župnika, če je župnija izpraznjena ali je župnik oviran pri opravljanju pastoralne službe (kan.); upravitelj prisilne poravnave; upravitelj skupnega premoženja

upraviteljski -a -o prid. ki se nanaša na upravitelje: upraviteljske pravice

upravljanje -a s glagolnik od upravljati: administrativno upravljanje po državnih organih; delavsko upravljanje samouprava delovnih ljudi v delovnih organizacijah; upravljanje družbenega premoženja; upravljanje javne ceste; upravljanje lovišča, ribolovne vode, stavbnega zemljišča; organ upravljanja; pravica upravljanja

upravljalni -am nedov. 1. gospodariti s čim: upravljati družbeno premoženje, proračunska sredstva, sklad, lovišče, zapuščino 2. voditi: upravljati podjetje, zavod 3. usmerjati, uravnavati premikanje česa: upravljati letalo

upravljaivec -vca m kdor kaj upravlja: upravljavec javne ceste, ribolovne vode, stavbnega zemljišča; upravljavec lovišča, smučišča, vodovoda, žičnice

upravni -a -o prid. ki se nanaša na upravo: upravni akt, s katerim državni organ, organizacija združenega dela ali druga samoupravna organizacija ali skupnost v izvrševanju javnih pooblastil odloča o kaki pravici ali obveznosti posameznika ali organizacije v upravni zadevi; upravni aparat; upravni delikt; upravni monopol npr. proizvodnja in kontrola prometa z razstrelivi; upravni odbor npr. društva; individualni, kolegijski, skupni upravni organ; upravni postopek, predpis, senat; upravni spor, ki sproži sodni preizkus dokončne upravne odločbe; upravni ukrep; upravni stroški stroški v upravnem postopku; upravna izplačilna prepoved (izvrš. post.); upravna izvršba, oblast, odločba, pritožba (upr. post.), razdelitev, sankcija, služba, taksa; upravne naloge; upravne organizacije npr. zavodi; upravno kaznovanje, nadzorstvo, navodilo, območje, področje, pravo, sodišče, sodstvo; računski upravni spor

upravnica -e ž ženska oblika od upravnik

upravnik -a m kdor kaj upravlja: upravnik carinarnice, pošte; upravnik *konkurzne mase, *poštne hranilnice

upravnokazenski -a -o prid., v zvezah: upravnokazenski postopek postopek o prekrških; upravnokazensko pravo pravo o prekrških

upravnopolitični -a -o prid. ki se nanaša na upravo s stališča politike: upravnopolitična smer pravnega študija

upravnopravni -a -o prid. ki se nanaša na upravno pravo: upravnopravni predpis; upravnopravna znanost

upravnosodni -a -o prid. ki se nanaša na upravno sodstvo: upravnosodna praksa

uprėti se uprėti se dov. z dejanjem, dejanji izraziti nasprotovanje komu, čemu: uprėti se plačilu; uprėti se s silo

uprizoritev -tve ž glagolnik od uprizoriti: uprizoritev avtorskega dela npr. dramskega, glasbenega

uprizoriti -im dov. z gledališkimi sredstvi poudariti dramsko besedilo: uprizoriti dramsko-glasbeno delo

úra -e ž 1. enota za merjenje časa glede na trajanje česa: delovna ura; uradne ure 2. naprava za merjenje časa: parkirna ura 3. v zvezi: policijska ura določen čas, zlasti ponoči, v katerem je gibanje in zbiranje prebivalstva na javnih prostorih prepovedano

urad -áda m 1. organ javne službe za urejanje določenih zadev, opravljanje določenih nalog, navadno povezanih s pisarniški opravili: anagrafski urad ki registrira stalno prebivalstvo; depozitni, krajevni, matični, posredovalni, poštni, *rudarski, stanovanjski, tiskovni, *užitinski urad; kletarski urad; urad za narodnosti samostojna strokovna služba IS skupščine SR Slovenije; urad generalnega sekretarja IS skupščine SR Slovenije; naziv urada; odpraviti, organizirati, razpustiti, ustanoviti urad 2. vodstveni organ, služba mednarodne organizacije, združenja za urejanje določenih zadev, opravljanje določenih nalog, navadno povezanih s pisarniški opravili: Mednarodni poštni urad; Mednarodni urad dela 3. prostor, kjer ima sedež tak organ

uradni -a -o prid. 1. ki se nanaša na urad ali uradovanje: uradni dan; uradni jezik jezik, ki je z zakonom določen za uradno poslovanje; uradne ure; uradno občevanje s strankami 2. ki se nanaša na pristojni državni organ, pristojno osebo oblasti: uradni akt; Uradni list RS; uradni naziv, položaj; uradni pečat; uradni popravek, pregled, prepis, razpis, spis; uradni prostor; uradni *sedež; uradni tečaj valute; uradni zaznamek (post.); uradni zdravnik; uradni podatki; uradna dolžnost, evidenca, knjiga, listina, molčečnost, oseba, potreba, pravica; uradna tajnost; uradna tiskovina, zbirka; uradno dejanje; uradno glasilo; uradno področje; uradno pojasnilo, poročilo, potrdilo, spričevalo, znamenje; uradno poslovanje; uradno potovanje; izdaja uradne tajnosti (kaz.); zloraba uradnega položaja (kaz.); kaznivo dejanje zoper uradno dolžnost; kazenski pregon po uradni dolžnosti; varovati urad-

no tajnost; razglasiti na uradni deski **uradno** prist.: uradno določena cena; uradno ugotoviti

***urádnica** -e ž ženska oblika od uradnik

urádnik -a m 1. kdor opravlja uradne, zlasti pisarniške posle 2. *kdor je zaposlen v javni, državni službi in opravlja uradne, zlasti pisarniške posle: aktivni, upokojeni uradnik; bančni, davčni, finančni, poštni, sodni, upravni, železniški uradnik; državni, občinski, okrajni uradnik; pogodbeni, pragmatični, sistemizirani uradnik; imenovati, izvoliti, odpustiti, povišati, premestiti, upokojiti uradnika

urádníški -a -o prid. 1. ki se nanaša na uradnike (1): uradniški aparat 2. *ki se nanaša na uradnike (2): uradniški pripravnik; uradniška vlada
***urádníštvo** -a s uradniki: državno, samoupravno uradništvo

urádoma prist. po uradni dolžnosti, uradno

uradováti -ujem nedov. opravljati uradno delo

uravnáti -ám dov. povzročiti, da je kaj v ravnovesju: uravnati plačilno bilanco

uravnáva -e ž 1. uskladitev: uravnava vozni redov 2. regulacija, ureditev: uravnava mej, rek, voda

uravnílovka -e ž, rus. sistem enakega vrednotenja dela neglede na pomembnost stroke, vrsto in produktivnost dela ter stopnjo odgovornosti

uravnóvesíti -im dov. narediti, da so sestavni deli česa enako veliki, usklajeni med seboj: uravnovesiti proračun; uravnovesiti trgovinsko menjavo **uravnóveshen** -a -o: uravnovešena plačilna bilanca

uravnóveshenost -i ž 1. lastnost, značilnost uravnovešene: načelo uravnovešenosti proračuna 2. v zvezi: duševna uravnovešenost stanje umirjenosti, duševne skladnosti

urbanístični -a -o prid. ki se nanaša na urbanizem: urbanistični inšpektorat, inštitut, načrt, red, zavod; urbanistična dokumentacija, zakonodaja; urbanistično planiranje, potrdilo; urbanistično urejanje človekovega okolja

urbanístika -e ž 1. nauk o ureditvi in graditvi mest in naselij 2. urbanizem

urbanizácija -e ž naseljevanje vedno večjega dela prebivalstva v mestna naselja

urbanizem -zma m dejavnost v zvezi z urejanjem prostora, mest, naselij, območij: upravni organ, pristojen za urbanizem

urbanizírati -am nedov. in dov. delati, povzročati, da postaja kaj mestno, mestno urejeno **urbanizírán** -a -o: urbanizirana območja

urbár -ja m pri zemljiškem gospodstvu voden seznam podložnih kmetij in njihovih bremen (pr.

zg.): deželnoknežji, mestni, priročni, reformirani, rektificirani, temeljni, vicedomski urbar

urbariální -a -o prid., v zvezi: davčna in urbarialna regulacija l. 1786 uzakonjen način usklajene odmere davkov in dajatev po oceni zemljiškega donosa (pr. zg.)

urbárski -a -o prid. ki se nanaša na urbar (pr. zg.): urbarska dajatev; urbarska knjižica; urbarske obveznosti

urédba -e ž splošni pravni predpis, ki ga izda najvišja izvršna oblast na podlagi ustave ali zakona: izvršilna, *ministrska, pooblastilna, republiška, vladna, zvezna uredba; zasilna uredba z zakonsko močjo; uredba izvršnega sveta; uredba o ratifikaciji meddržavne pogodbe; uredba z zakonsko močjo ki jo izda predsednik republike na predlog vlade v izrednem ali vojnem stanju, ko se državni zbor ne more sestati, sin. zasilna uredba; izdati, odpraviti, razveljaviti, spremeniti uredbi

urédbeni -a -o prid. ki se nanaša na uredbi: uredbeni predpis

urédbodajálec -lca [-uc-] m kdor izdaja uredbi

urédbodajni -a -o prid. ki se nanaša na izdajanje uredb: urédbodajni organ

uredítev -tve ž 1. glagolnik od urediti: uredítev knjigovodstva; uredítev delovnih razmerij, kreditnega sistema; uredítev državnih dolgov, obveznosti; uredítev meje; uredítev zemljiške knjige 2. kar je določeno s predpisi, pravili o tem, kakšno stanje, ravnanje je pravilno, obvezno: gospodarska, politična uredítev; ustavna uredítev 3. kar je določeno z enotami, ki kaj sestavljajo, in odnosi med njimi: federativna uredítev države 4. kar je določeno z gospodarskimi, političnimi, pravnimi odnosi v družbeni skupnosti, sin. red (3): družbena, družbenoekonomska uredítev

uredítí -im dov. 1. narediti, da pride kaj v določen red: urediti arhiv 2. narediti, da pride kaj v stanje, skladno s pravili, zahtevami: urediti gospodarstvo 3. narediti, da kaj poteka v skladu z določenimi pravili: urediti s konvencijo, z zakonom 4. narediti, da dobi objavi namenjeno besedilo, gradivo ustrezno obliko, razporeditev: urediti knjigo 5. narediti, da pride kaj v stanje, kot se zahteva, želi: urediti spor po diplomatski poti; urediti dolgove; urediti pravno razmerje 6. urediti, da pride kaj v stanje, ki ustreza zahtevam glede na uporabo, potrebe: komunalno urediti zemljišče **urejéni** -a -o: urejene družinske razmere; komunalno urejeno stavbno zemljišče

uredítveni -a -o prid. ki se nanaša na uredítev: uredítveni načrt; uredítveno območje

uredníca -e ž ženska oblika od uredník

uredník -a m kdor naredi, da dobi objavi namenjeno besedilo, gradivo ustrezno obliko, razporeditev: glavni, odgovorni, tehnični uredník; uredník časnika, časopisa, zbornika

uredníški -a -o prid. ki se nanaša na uredníke ali urejanje: uredníški odbor; uredníški popravek; uredníška odgovornost, tajnost; uredníško delo

uredníštvo -a s skupina ljudi, ki opravlja uredníška dela: uredníštvo časopisa, zbirke zakonov

urejájne -a s 1. glagolnik od urejati (1): urejanje arhiva 2. glagolnik od urejati (4): urejanje časopisa, lista 3. glagolnik od urejati (5): urejanje delovnih pogojev, pravnih razmerij; urejanje grobišč in pokopališč 4. glagolnik od urejati (6): urejanje stavbnih zemljišč; urejanje in izkoriščanje zemljišč in stvari v splošni rabi; urejanje vodnega režima

urejájti -am nedov. 1. delati, da pride kaj v določen red: urejati arhiv 2. delati, da pride kaj v stanje, skladno s pravili, zahtevami: urejati gospodarstvo 3. delati, da kaj poteka v skladu z določenimi pravili: urejati z zakonom 4. delati, da dobi objavi namenjeno besedilo, gradivo ustrezno obliko, razporeditev: urejati časopis 5. delati, da pride kaj v stanje, kot se zahteva, želi: urejati pravna razmerja 6. delati, da pride kaj v stanje, ki ustreza zahtevam glede na uporabo, potrebe: komunalno urejati zemljišče

urejáválni -a -o prid. ki kaj ureja: urejavalni predpis

uresníčenje -a s glagolnik od uresníčiti: uresníčenje pogoja; uresníčenje rizika nastanek zavarovalnega primera

uresníčevájne -a s glagolnik od uresníčevati: uresníčevanje pravice dela z družbenimi sredstvi; uresníčevanje enakopravnosti narodov in narodnosti; uresníčevanje pravic in svoboščin človeka in občana; uresníčevanje samoupravljanja delavcev v združenem delu

uresníčevájti -ujem nedov. uveljavljati: uresníčevati pravice dela z družbenimi sredstvi

uresníčítev -tve ž glagolnik od uresníčiti: uresníčítev pogoja

uresníčítí -im dov. uveljavljati: uresníčiti svoje pravice in interese **uresníčen** -a -o: uresníčen pogoj

ureznína -e ž rana, nastala z urezom

urgénca -e ž opomin k izpolnitvi česa, sin. pospešnica

urgírati -am dov. in nedov. opomniti koga, ponovno zahtevati od koga, da izpolni obveznost: urgirati rešitev zadeve

úrni -a -o prid., v zvezi: urna plača plača, določena glede na vrednostno postavko ure

uskładíščenje -a s glagolnik od uskládíščiti: uskládíščenje blaga

uskładíščiti -im dov. dati, spraviti v skladišče: uskládíščiti blago v javnem skladišču **uskładíščen** -a -o: uskládíščen tovor

uskładítev -tve ž glagolnik od uskládítí: uskládítev zakonskih predpisov; uskládítev cen, pokojnin, vrednosti; uskládítev pogodbe s samoupravnim sporazumom

uskładítí -im dov. narediti, da kaj poteka, postane urejeno, skladno: uskláditi delo zborov skupščine; uskláditi odločbo z zakonom; uskláditi samoupravni splošni akt, kolektivno pogodbo z zakonom; uskláditi zakon z ustavo

usklájevájni -a -o prid. ki se nanaša na usklájevanje: usklájevalni postopek npr. v zboru republik in pokrajin skupščine SFRJ pri izdajanju aktov na podlagi soglasja skupščin republik in avtonomnih pokrajin

usklájevájne -a s glagolnik od usklájevati: usklájevanje dela zborov skupščine; usklájevanje medsebojnih terjatev in obveznosti organizacij združenega dela; usklájevanje stališč; usklájevanje voznih redov

usklájevájti -ujem nedov. delati, da kaj poteka, postaja urejeno, skladno: usklájevati delo zborov skupščine

uslúga -e ž praviloma neodplačno dejanje, storjeno iz prijaznosti ali ustrežljivosti: prijateljske usluge (fr. bons offices) pri mirnem reševanju mednarodnih sporov (mednar. pr.); storiti, vračati uslugo

uslúžbenec -nca m delavec v javni službi: *definitivni, civilni, izvršilni, javni, pisarniški, *pogodbeni, *pragmatični, upravni, vojaški uslužbenec; mednarodni uslužbenec *uslužbenec* OZN ipd.; imenovanje, napredovanje, premestitev, razrešitev, razvrstitev, upokožitev uslužbenca; začasna odstranitev uslužbenca iz službe; imenovati, premestiti, prevesti, razrešiti, upokožiti uslužbenca; dati uslužbenca na razpolago

uslúžbenka -e ž ženska oblika od uslužbenec

uslúžbenski -a -o prid. ki se nanaša na uslužbenec: *uslužbenski davek; uslužbenski razred pri vojaških uslužbencih; uslužbensko pravno

uslúžnostni -a -o prid., v zvezah: uslužnostni žig žig, odtisnjen na poštnih znamkah za filateliste; uslužnostna dejavnost storitvena dejavnost

usmerítev -tve ž glagolnik od usmerítí: usmeritev dejavnosti

usmérítí -im dov. 1. narediti, da kaj dobi, ima določeno smer: usmeriti vozilo 2. povzročiti zanimanje za kaj: usmeriti mladino v vzgojno-izobraževalne programe **usmérjeni** -a -o: usmerjeno izobraževanje izobraževanje z usposabljanjem za delo

usmérjanje -a s glagolnik od usmerjati (4): usmerjanje mladine v vzgojno-izobraževalne programe in delo

usmérjájti -am nedov. 1. delati, da kaj dobi, ima določeno smer: usmerjati cestni promet 2. delati, da ima kaka dejavnost določeno vsebino: usmerjati gospodarstvo 3. določati potek česa glede na cilj, sredstva: usmerjati družbeni razvoj 4. povzročiti zanimanje za kaj: usmerjati mladino v vzgojno-izobraževalne programe

usmerjéválni -a -o prid. ki se nanaša na usmerjanje: usmerjévalno delo, navodilo

usmrčéneec -nca m usmrčen človek

usmrítítev -tve ž 1. izvršitev smrtno kazni 2. umor 3. v zvezi: usmrítev po naključju povzročitev smrti drugega po nesreči 4. v zvezi: usmrítev samega sebe samomor

usmrítí -im dov. 1. izvršiti smrtno kazen: usmrтитi na smrtno kazen obsojenega 2. umoriti 3. povzročiti smrt koga po nesreči: usmrтитi koga po naključju **usmrтíti** se narediti samomor **usmrčén** -éna -o: usmrčen človek

uspéh -éha m ugodna pričakovana posledica ali učinek kake dejavnosti: delovni, finančni, poslovni, učni uspeh; uspeh dokazovanja; uspeh izpita

uspéšen -šna -o prid. ki daje take rezultate, kot se želi, pričakuje: uspešen izpit; uspešno dokazovanje

uspéšnost -i ž lastnost, značilnost uspešnega: uspešnost dokazovanja, obrambe, zagovora

uspéti uspešm dov. 1. s svojim delom, prizadevanjem doseči tak rezultat, kot se želi, pričakuje: uspeti pri izpitu narediti izpit; uspeti s tožbo, pravnim sredstvom 2. uresníčiti se tako, kot se želi, pričakuje: dokaz resničnosti neke trditve je uspel; izdajanje obveznic je uspelo

uspél -éla -o: uspela poravnava; uspelo napeljevanje

uspévek -vka m hotena posledica: uspevek kaznivega dejanja; biti odgovoren za uspevek

usposájlanje -a s glagolnik od usposájlati: poklicno, strokovno usposabljanje; usposab-

ljanje za delo; usposabljanje za obrambo neodvisnosti države in družbeno samozáščito; usposabljanje za samoupravljanje; zavod za usposabljanje npr. otrok, mladostnikov, invalidnih oseb; oddaja mladoletnega storilca kaznivega dejanja v zavod za usposabljanje vzgojni ukrep (kaz.)

usposábljati -am nedov. delati, da je kdo sposoben opravljati določeno delo: poklicno usposabljanje; usposabljanje koga za delo: usposabljanje se za določena dela in naloge

usposobitev -tve ž glagolnik od usposobiti: strokovna usposobitev

usposóbiti -im dov. narediti, da je kdo sposoben opravljati določeno delo: usposobiti koga za delo **usposóbljen** -a -o: biti usposobljen za določena dela in naloge

usposóbljenost -i ž sposobnost človeka za določeno delo, sin. kvalifikacija (1): strokovna usposobljenost; dokaz, preizkus usposobljenosti

ustalítev -tve ž glagolnik od ustaliti: ustalitev cen; ustalitev tečajev valut; ustalitev pristojnosti ohranitev pristojnosti sodišča, ki je pristojno ob vložitvi tožbe, neglede na kasnejše spremembe za pristojnost pomembnih okoliščin, sin. perpetuacija sodne pristojnosti

ustalíti -im dov. narediti, da se kaj več ne spremeni, menjava: ustaliti cene **ustaljen** -ěna -o: ustaljen način izražanja; ustaljeni pravni običaji; ustaljena sodna praksa; ustaljeno izražanje

ustanávljanje -a s glagolnik od ustanavljati: delovna organizacija v ustanavljanju

ustanávljati -am nedov. delati, da kaj začne obstajati: ustanavljati delovne organizacije; ustanavljati podjetja v tujini; ustanavljati sodišča

ustánóva -e ž 1. namensko, na ustanovni namen vezano premoženje, navadno s pravno osebnostjo, sin. fundacija: javna, občekoristna, podporna, zasebna ustanova 2. družbenopolitična ali druga organizacijska enota ali zavod s pravno osebnostjo ali brez nje, sin. institucija (1): državne, meddržavne, mednarodne ustanove; specializirane ustanove OZN 3. v zvezi: pravna ustanova določeni družbeni odnos in pravne norme, ki ga opredeljujejo, npr. lastnina, dedovanje, pomilostitev, sin. pravni institut

ustanovítelj -a m kdor kaj ustanovi: ustanovitelj delovne, raziskovalne organizacije; ustanovitelj društva, družbe, zavoda

ustanovíteljica -e ž ženska oblika od ustanovitelj

ustanovíteljski -a -o prid. ki se nanaša na ustanovitelje: ustanoviteljski sklad; ustanoviteljska pravica; ustanoviteljske dolžnosti

ustanovítev -tve ž glagolnik od ustanoviti: a) ustanovitev delavnice samostojnega obrtnika; ustanovitev delovne organizacije; ustanovitev gospodarskega podjetja; ustanovitev javnega tožilstva; ustanovitev obrtne zadruga; ustanovitev pogodbene organizacije združenega dela; ustanovitev podjetja, sklada, sodišča; akt o ustanovitvi delovne organizacije b) ustanovitev pogodbene zastavne pravice; ustanovitev pravnega razmerja c) ustanovitev mesta s podelitvijo mestnih pravic (pr. zg.); ustanovitev trga s podelitvijo tedenskega sejma (pr. zg.)

ustanovíti -im dov. narediti, da kaj začne obstajati: a) ustanoviti društvo, konzulat, sodišče, zadrugo; ustanoviti delovno organizacijo; ustanoviti javno tožilstvo; ustanoviti samoupravno interesno skupnost b) ustanoviti pogodbeno zastavno pravico; ustanoviti služnost **ustanovítveni** -a -o prid. ki se nanaša na ustanovitev (1): ustanovitevni akt, postopek, prispevek, zbor; ustanovitevni stroški; ustanovitevna pogodba; ustanovitevno dovoljenje npr. za ustanovitev podjetja v tujini

ustánóvni -a -o prid. 1. ki se nanaša na ustanovo (1): ustanovni akt, namen; ustanovno premoženje 2. ki se nanaša na ustanovitev kake organizacije: ustanovni član; ustanovni občni zbor; ustanovni odbor, sklad; Ustanovna listina OZN; ustanovna skupščina npr. delniške družbe; ustanovna vloga npr. podjetja, ustanovljenega v tujini

ustanovnína -e ž ustanovitevni prispevek

ustáva -e ž najvišji akt države, ki določa temeljna načela o njeni družbeni, politični in gospodarski ureditvi, o temeljnih svoboščinah in pravicah državljanov: centralistična ustava; gibka ustava ki jo je mogoče spreminjati z lahko dosegljivim odstotkom glasov v parlamentu, ant. toga ustava; oktroirana ustava izdana brez odobritve parlamenta; toga ustava ki jo je mogoče spreminjati s težko dosegljivo večino glasov v parlamentu, ant. gibka ustava; pokrajinska, republiška, zvezna ustava; sprejem, izvedba, sprememba, revizija ustave; dati, oktroirati, razglasiti, razveljaviti, sistirati, sprejeti, spremeniti, suspendirati ustavo

ustavítev -tve ž 1. glagolnik od ustaviti (1): ustavitev vozila na cesti 2. glagolnik od ustaviti (2): ustavitev dela, obratovanja; ustavitev izvršbe, postopka, preiskave; ustavitev so-

vražnosti; ustavitev uporabe meddržavne pogodbe

ustáviti -im dov. 1. narediti, povzročiti, da se kaj preneha gibati, premikati: ustaviti vozilo v cestnem prometu 2. narediti, povzročiti, da kaj preneha potekati: ustaviti delo, gradnjo; ustaviti izvršbo; ustaviti izvrševanje vzgojnega ukrepa (kaz.); ustaviti izvršitev kazni; ustaviti kazenski postopek; ustaviti plačila

ustavítveni -a -o prid. ki se nanaša na ustavitev (2): ustavitveni predlog, razlog, sklep

ustávljanje -a s glagolnik od ustavljati: (ne)pravilno ustavljanje vozila

ustávljati -am nedov. delati, povzročati, da se kaj preneha gibati, premikati: ustavljati vozilo

ustávni -a -o prid. ki se nanaša na ustavo: ustavni akt, amandma, predpis, zakon; ustavni organ; ustavni red, sistem; ustavni spor; ustavna država; ustavna listina, norma, pravica, prepoved, reforma; ustavne svoboščine in pravice; ustavno načelo, pravo; ustavno sodišče sodišče, ki odloča o ustavnosti in zakonitosti splošnih pravnih aktov ter o drugih zadevah, ki so temeljnega ustavnopravnega pomena; ustavno sodstvo, varstvo

ustávnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na ustavno pravo: ustavnopravna ureditev; ustavnopravna znanost; ustavnopravno načelo

ustávnosódni -a -o prid. ki se nanaša na ustavno sodstvo: ustavnosodna kontrola

ustávnost -i ž skladnost z ustavo: ustavnost uredbe, zakona; načelo, ocena, presoja, uredničenje, varstvo, zagotovitev ustavnosti in zakonitosti

ustavodájni -a -o prid. ki ima pravico izdati ustavo: ustavodajni organ; ustavodajna oblast; ustavodajna skupščina posebno predstavniško telo, izvoljeno zaradi sprejema ali spremembe obstoječe ustave

ústni -a -o prid. ki je izrečen, nenapisan: ustni dogovor; ustni izpit pri katerem so odgovori ustni; ustni postopek, predlog; ustna izjava, izpovedba, obtožba, odločba, oporoška, ovadba, pogodba, ponudba, prijava, prisega, pritožba, razglasitev sodbe, razžalitev; ustna javna dražba, obravnava; ustno glasovanje, naročilo, pooblastilo, prevajanje, vabilo **ústno** prist.: ustno odločiti; ustno naznaniti sodbo, razglasiti odločbo

ústnost -i ž, v zvezi: načelo ustnosti postopka načelo, po katerem je postopek usten, neposreden

ustolícenje -a s podelitev, priznanje vladarske oblasti s simbolično postavitvijo na prestol

ustolícěvanje -a s podeljevanje, priznavanje vladarske oblasti s simbolično postavitvijo na prestol: ustolícěvanje kneza v Karantaniji (pr. zg.); ustolícěvanje vojvode na Koroškem (pr. zg.)

ustrelítev -tve ž izvršitev smrtne kazni s strelnim orožjem

ustrézati -am nedov. biti v skladu s čim: ustrežati pogojem; ustrežati zakonu

ustrézen -zna -o prid. ki ima primerne, zaželene lastnosti: ustrezno delo npr. za invalida; ustrezno stanovanje

ustròj -ója m 1. ureditev, organizacija: družbeni, državni, gospodarski ustroj 2. zgradba, sestava: spodnji in zgornji ustroj ceste

ustvarítev -tve ž glagolnik od ustvariti: ustvaritev avtorskega dela; ustvaritev nove stvari

ustváriti -im dov. s svojo dejavnostjo narediti, da kaj nastane: ustvariti avtorsko delo **ustvářjen** -a -o: delež pri ustvarjenem dohodku

ustvarjálec -lca [-uc-] m kdor ustvarja: ustvarjalec avtorskega dela, tehnične izboljšave, modela, vzorca

ustvarjálen -lna -o prid. ki se nanaša na ustvarjanje: ustvarjalno delo

ustvarjálnost -i ž lastnost, značilnost ustvarjalnega: ustvarjalnost na področju izumiteljstva, tehničnih izboljšav

ustvářjati -am nedov. s svojo dejavnostjo delati, da kaj nastane: ustvarjati avtorsko delo

usus fori [úzus fóri] lat. sodna praksa

usúšek -ška m kalo

ušétí se ušétjem se dov. zmotiti se pri štetju

ušétje -a s glagolnik od ušétí se

uštevnína -e ž odškodnina za ušétje: uštevna za blagajnika

utája -e ž glagolnik od utajiti: utaja davkov

utájiti -im dov., v zvezi: utajiti davke ne dati ustreznih podatkov, po katerih bi se odmerila prava višina davkov

utemeljénost -i ž lastnost, značilnost utemeljnega: utemeljenost obtožnice, ovadbe, pravnega sredstva, pritožbe, razdedinjenja, suma, tožbenega zahtevka

utemeljítev -tve ž glagolnik od utemeljiti: utemeljitev odločbe, pritožbe, sodbe, tožbe

utemeljítí -im dov. navesti stvarno, pravno podlago: utemeljiti predlog, pritožbo **utemeljěn** -ěna -o: utemeljen predlog, razlog, sum, strah; utemeljen ugovor npr. zoper plačilni nalog; utemeljena ovadba, zahteva; utemeljeno pravno sredstvo

uteríni -ov m, mn., lat. otroci, ki imajo skupno samo mater

utesnitev -tve ž *zmanjšanje, skrčenje*: utesnitev izvršbe omejitev na sredstva, ki so potrebna za plačilo terjatve; omejitev lastninske pravice; omejitev služnosti izvrševanje služnosti v nujno potrebnem obsegu; utesnitev stanovanja

utesniti -im dov. *zmanjšati, skrócić*: utesniti služnosti izvrševati jih v nujno potrebnem obsegu; utesniti stanovanje

utež -í ž *umerjena priprava z označenimi kilogrami, dekagrami, grami za merjenje mase*: delovna, kontrolna utež; krivo merjenje s krivimi utežmi ali merami pri nakupu ali prodaji (kaz.); Mednarodni biro za uteži in mere

utežni -a -o prid. *ki se nanaša na utež*: utežna enota

utópični -a -o prid., v zvezi: utopični socializem predmarksistične teorije, ki za spremembo družbene ureditve ne upoštevajo dejanskih zgodovinskih razmer

utopítev -tve ž *glagolnik od utopiti*: smrtna kazen z utopitvijo (pr. zg.)

utopíti -im dov. *usmrtiti s potopitvijo pod vodno gladino, da v pljuča vdre voda* **utopiti se** *nehote priti pod vodno gladino in se zadušiti zaradi vdora vode v pljuča*

utopljénec -nca m *kdor se utopi*

****utrakvístični** -a -o prid. *dvojezični*: utrakvistična šola

utrdítev -tve ž *glagolnik od utrditi*: utrditev družbenega in pravnega reda; utrditev oblasti

utrdíti -im dov. *narediti, da je kaj trdno*: utrditi zakonitost **utrjeni** -a -o: utrjena skupnost

utrǵati -am dov. *s sunkom, potegom spraviti z drevesa, rastline*: utrpati plod

uvájati -am nedov. **1.** *seznanjati koga z lastnostmi, pravili kake dejavnosti z namenom, da postane sposoben vključiti se vanjo*: uvajati koga v delo **2.** *delati, da kaj začne kje obstajati*: uvajati industrializacijo

uvázati -am nedov. *kupovati blago v drugi državi*: uvažati blago, surovine; uvažati industrijske izdelke

uvédba -e ž **1.** *glagolnik od uvesti (4)*: uvedba dedovanja, izvršbe; uvedba kazenskega, sancijskega, stečajnega postopka; uvedba postopka redne likvidacije organizacije združenega dela **2.** *glagolnik od uvesti (1)*: uvedba v posest

uveljavítev -tve ž *glagolnik od uveljaviti*: uveljavitev predpisa, tarife

uveljavíti -im dov. *narediti, da kaj postane veljavno, upoštevano*

uveljávlanje -a s *glagolnik od uveljavljati*: (izven)sodno uveljavljanje terjatve

uveljávljati -am nedov. *delati, da kaj postane veljavno, upoštevano*: uveljavljati pritožbene razloge; uveljavljati nasprotno terjatev v pobot; uveljavljati pravico s tožbo **uveljavljen** -a -o: s tožbo uveljavljena terjatev

uvéstí uvédem dov. **1.** *seznaniti koga z lastnostmi, pravili kake dejavnosti z namenom, da postane sposoben vključiti se vanjo*: uvesti koga v delo; uvesti koga v posest **2.** *narediti, da se kaj začne uporabljati*: uvesti novo metodo dela **3.** *narediti, da kaj začne obstajati kot obveznost*: uvesti novo davščino **4.** *narediti, da kaj začne kje obstajati*: uvesti industrializacijo **5.** *odločiti, da se kaj začne*: uvesti, disciplinski, kazenski, stečajni postopek; uvesti preiskavo; s smrtjo se uvede dedovanje

uvidévnost -i ž *sposobnost koga, da kaj jasno spozna, dojame*: ravnaty po svoji uvidevnosti

uvód uvóda m **1.** *del govora, besedila, v katerem se napove predmet, namen, določijo osnovni pojmi*: uvod odločbe, sklepa, sodbe **2.** *kar uvaja v kako vedo, dejavnost*: uvod v pravoznanstvo

uvódni -a -o prid. *ki se nanaša na uvod*: uvodni del ustave; uvodni zakon zakon, s katerim se uvede drug zakon; uvodne določbe zakona

uvóz uvóza m *kupovanje blaga v drugi državi*: brezcarinski uvoz; dumpinski uvoz pri katerem je blago uvoženo po ceni, ki je nižja od njegove proizvodne cene; intervencijski uvoz; kontingentirani uvoz omejen po znesku ali količini; prosti, regulirani uvoz; subvencionirani uvoz; začasni uvoz; zopetni uvoz *reimport*; uvoz blaga, (pol)izdelkov, surovin; omejitev, prepoved uvoza; dovoliti, kontingentirati, omejiti, prepovedati, zmanjšati uvoz

uvozítí uvózim dov. *kupiti blago v drugi državi*: uvoziti blago v dodelavo, obdelavo, predelavo **uvóžen** -a -o: uvoženo blago

uvózní -a -o prid. *ki se nanaša na uvoz*: uvozni kontingent, promet; uvozna carina carina za uvoženo blago, *sin. vstopna carina*; uvozna carinska deklaracija, davščina, kontrola, listina, omejitev, prepoved, prijava; uvozne dajatve; uvožno blago, carinjenje, dovoljenje, podjetje

uvóznica -e ž *ženska oblika od uvoznik*: država uvoznica

uvóznik -a m *kdor se ukvarja z uvozom*

uvoznína -e ž *pristojbina za uvoz*

uvrstítev -tve ž *glagolnik od uvrstiti*: uvrstitev

predmeta v carinsko tarifo; uvrstitev zemljišča v bonitetni razred

uvrstíti -im dov. *narediti, da pride kaj v kako vrsto, skupino*: **uvrstiti kraj v določen draginski razred*; uvrstiti obrat v nevarnostni razred; uvrstiti zemljišče v bonitetni razred, proizvodni okoliš

uzakonítev -tve ž *glagolnik od uzakoniti*: uzakonitev konvencije

uzakóniti -im dov. **1.** *sprejeti kot zakon*: uzakoniti zakonski predlog **2.** *kodificirati (2)*

uzakónjen -a -o: uzakonjena mirovna pogodba **uzakónjeni** -a -o: uzakonjeno pravo *kodificirano pravo*

uzánca -e ž, nav. mn. *ustaljen običaj, navada v poslovnem prometu*: bančne, luške uzance; posebne uzance npr. za trgovanje z žitom, za promet knjig, v gostinstvu; splošne uzance za blagovni promet

uzánčni -a -o prid. *ki se nanaša na uzance*: uzančno pravo

uzuár -ja m (lat. usufructarius) *komur pripada služnost rabe*

uzufрукtuár -ja m (lat. usufructarius) *užitkar* **uzurpácija** -e ž **1.** *samovoljno in nemoteno zavzetje državnega zemljišča ali zemljišča bivše agrarne skupnosti, izvršeno pred 6. aprilom l. 1941* **2.** *nezakonita, nepravilna prilastitev*: uzurpacija oblasti

uzurpátor -ja m **1.** *kdor nepravilno vzame v posest*: uzurpator zemljišča **2.** *kdor si nezakonito, nepravilno prilasti*: uzurpator oblasti

uzurpírati -am dov. in nedov. **1.** *nepravilno vzeti v posest*: uzurpirati zemljišče **2.** *nezakonito, nepravilno si prilastiti*: uzurpirati oblast, pravico

úzus -a m (lat. usus) **1.** *navada, običaj* **2.** *služnost rabe*

užáliti užálím dov. *narediti, reči kaj, kar prizade ne čast, ugled koga* **užálen** -a -o: čutiti se užaljenega

užitek -tka m (lat. ususfructus) *služnostna pravica uporabljati tujo stvar in jo gospodarsko izkoriščati*: dosmrtni užitek; pravi užitek *katererega predmet so nepotrošne stvari*; nepravi užitek (lat. quasi ususfructus) *katererega pred-*

met so potrošne stvari ali terjatve; užitek za nedoločen čas; ustanovitev, čas, trajanje, prenehanje užitka; služnost užitka *stvarna pravica uživati in rabiti tujo stvar tako, da se ohrani njena substanca (tvarina)*; vrednost užitka: ***hipoteka na užitku pri kateri je zastavljen le donos stvari, ne pa stvar sama*, *sin. **revenjska hipoteka*; ***mali vodni užitki pravica zajemanja vode, napajanja, kopanja, pranja ipd.*; pridržati si užitek; ustanoviti užitek; dati, dobiti stvar v užitek

užitkar -ja m *kdor ima služnost užitka*

užitkarica -e ž *ženska oblika od užitkar*

užitkarski -a -o prid. *ki se nanaša na užitkarje ali užitek*: užitkarska pravda

užitnica -e ž *vrednostni papir, izdan od delniške družbe po izžrebanju delnice, ki daje pravico le do dividende*

užitnína -e ž **1.** *davščina, zlasti na promet in porabo tržnega blaga široke potrošnje* (pr. zg.), *sin. dac 2.* **krajevni davek od potrošenih dobrin*

***užitnínski** -a -o prid. *ki se nanaša na užitnino (2)*: užitninski davek, urad

uživálec -lca [-uc-] m **1.** *kdor kaj uživa*: kronični uživalec alkoholnih pijač **2.** *kdor je upravičen dobivati, prejemati kaj*: uživalec družbene pomoči, pokojnine, rente

uživálni -a -o prid. *ki se nanaša na uživanje (3)*: užitvalni lastnik *podrejeni lastnik pri deljeni lastnini* (pr. zg.); užitvalna lastnina (lat. dominium utile) *del deljene lastnine, ki pripada podrejenemu* (pr. zg.); užitvalna meja *meja, do katere sega uživanje*; užitvalna pravica *pravica uživati stvar, npr. pri služnosti užitka*

uživanje -a s **1.** *glagolnik od uživati (2)*: uživanje obresti, pokojnine **2.** *glagolnik od uživati (3)*: uživanje političnih pravic, ugodnosti **3.** *glagolnik od uživati (4)*: uživanje zemljišča

užívati -am nedov. **1.** *prejemati hrano, tekočino v telo skozi usta*: uživati alkohol **2.** *kot upravičenec dobiti, prejemati kaj*: uživati pokojnino **3.** *biti deležen česa, zlasti ugodnega, zelenega*: uživati eksteritorialnost, imuniteto, ugodnost, varstvo, zaupanje **4.** *služnostno uporabljati tujo stvar in jo gospodarsko izkoriščati*

V predl., v zvezah: **1.** s tožilnikom: biti ranjen v nogo; dati v dar; dati, spraviti denar v obtok; prodati v škodo **2.** z mestnikom: plačati v gotovini, v obrokih; napaka v odločbi, v računu

vabilec -lca [-ɥc-] m kdor vabi na kaj, k čemu: vabilec k licitaciji npr. za umetniško ali tehnično rešitev nameravanih del

vabilo -a s **1.** nalog državnega ali kakega drugega organa, izdan praviloma pod sankcijo določeni osebi, naj se zgleda pri njem zaradi določenega opraviła: ediktno, osebno, pismeno, *pretorično, procesno, sodno, telefonsko, uradno, ustno vabilo; vabilo obdolženca, priče, izvedenca; vabilo k poskusu poravnave; vabilo na glavno obravnavo **2.** poziv k udeležbi: vabilo na sejo; vabilo za vpis obveznic; vabilo k licitaciji, k ponudbi; vabilu se odzvati; odpraviti, opustiti, ponoviti, poslati, vročiti vabilo

vabiti vabim nedov. izražati, sporočati komu željo, zahtevo, da kam pride, se kje zgleda: vabiti na glavno obravnavo, na sejo, na sodišče; vabiti k licitaciji

vabljenec -nca m kdor je kam vabljen

vabljenje -a s glagolnik od vabiti: vabljenje izvedencev, obdolženca, prič, strank, tožilcev

vabljenka -e ž ženska oblika od vabljenec

vacatio legis [vakáció légis] lat. rok od objave do začetka veljavnosti predpisa

vademékum -a m (lat. vade mecum) priročnik, prirodna knjižica

vádij -a m (lat. vadium) varščina, npr. ponudniku na javni dražbi

vadljáti -ám nedov. igrati na srečo

vagabúnd -a m klatež, postopač, potepuh

vagánt -a m **1.** kdor je brez stalnega prebivališča **2.** vagabund

vagón -a m vozilo, navadno brez lastnega pogona, za prevažanje potnikov, tovora po tirnicah: franko vagon nakladalne postaje klavzula v prevozni pogodbi, po kateri prodajalec plača prevoz do vagona

vagónski -a -o prid. ki se nanaša na vagon: vagonška pošiljka

vája -e ž sistematično ponavljanje gibov, dejanj zaradi usposabljanja za kako delo, dejavnost: orožne vaje vojaške vaje; vaje enot civilne zaščite

vájeneč -nca m oseba, ki se s šolanjem in praktičnim delom v gospodarski organizaciji ali v posamezni obrti usposablja za kvalificiranega delavca

vájenski -a -o prid. ki se nanaša na vajence: vajenski pouk; vajenska doba, nagrada, pogodba, šola; vajensko razmerje

vakántni -a -o prid. ki ni zaseden: vakantno delovno mesto

vákuf -a m, tur. nepremičnine islamskih verskih skupnosti ali njihovih dobrodelnih ustanov

valorizácija -e ž **1.** preračunanje na določen tečaj, na določeno vrednostno osnovo, sin. ovrednotenje **2.** dvig nominalne vrednosti, zlasti pri razvrednotenju denarja: valorizacija katastrskega dohodka; valorizacija hranilne vloge; valorizacija nabavne ali gradbene vrednosti; valorizacija tarife npr. turistične takse, vodnega prispevka; valorizacija osebnih dohodkov; valorizacija osnovnih sredstev; valorizacija življenjskega zavarovanja; valorizacija invalidnin, nepremičnin, pokojnin, preživnin, prispevkov, štipendij; osnova za valorizacijo; predpisi o valorizaciji; izvesti valorizacijo

valorizacijski -a -o prid. ki se nanaša na valorizacijo: valorizacijski količnik; valorizacijska bilanca bilanca, ugotovljena z valorizacijo; valorizacijska razlika; valorizacijska vrednost vrednost, ugotovljena z valorizacijo

valorizírati -ám dov. in nedov. **1.** preračunati na določen tečaj, na določeno vrednostno osnovo **2.** dvigniti nominalno vrednost, zlasti pri razvrednotenju denarja **valorizíran** -a -o: valorizirana polica, premija; valorizirana vrednost vrednost, dosežena z valorizacijo

valovánje -a s fluktuacija, gibanje: konjunktorno valovanje; valovanje cen, Kupne moči denarja

válpet -pta m izvršilni organ zemljiškega gospodarstva (pr. zg.)

valúta -e ž **1.** zakonsko določen denarni sistem, sin. veljava (2): bimetalna valuta srebrna in zlata valuta; papirnata valuta; paralelna valuta; srebrna, zlata valuta katerih denarna enota je enaka določeni količini srebra, zlata, sin. srebrna, zlata veljava; vezana valuta na posebno dobrino ali drugo valuto kot merilo **2.** denarna enota kot zakonsko plačilno sredstvo v državi: jugoslovanska, francoska valuta; dobra, domača valuta; (ne)konvertibilna valuta ki je (ni) zamenljiva za drugo valuto ali zlato; obračunska valuta; stabilna valuta katere vrednost se ne spreminja, sin. trdna valuta; trdna valuta gl. stabilna valuta; tuja valuta; devalvacija, revalvacija, stabilnost, tečaj valute; promet z valutami **3.** vsaka vrsta tujega denarja razen zlatnikov: kupovanje in prodaja valut pri bankah; kupčevanje s tujo valuto proti veljavni predpisom (kaz.) **4.** pripomba pri knjiženju, od katerega dne velja dobropis ali obremenitev, predvsem na bančnem računu, sin. valutacija: valuta kompenzirana valuta poračunana **5.** v zvezah: cesijska valuta kar dobi cedent za odstopljeno terjatev; posojilna valuta posojeni denar ali druga nadomestna stvar

valutácija -e ž pripomba pri knjiženju, od katerega dne velja dobropis ali obremenitev, predvsem na bančnem računu, sin. valuta (4)

valútni -a -o prid. ki se nanaša na valuto: valutni ažio v odstotkih izražen pribitek pri prodaji ali pri nakupu tuje valute; valutni disažio izguba ob prodaji valute; valutni sistem; valutni tečaj razmerje vrednosti domače in tuje valutne enote; valutni predpisi; valutna enota; valutna klavzula a) klavzula, po kateri se preračuna dolg po določeni tuji valutni b) dodatek v vrednostnem papirju, npr. v menici kot vrednost v pooblastilu, vrednost v zastavo; valutna pariteta a) vrednost valutne enote po teži čistega zlata b) vrednost ene ali več izbranih tujih valut; valutna politika, reforma; valutna relacija razmerje med dvema ali več valutami; valutne restrikcije; valutno razmerje razmerje med trasantom menice in remitentom, med nakazovalcem in prejemnikom nakazila ipd.

váranje -a s glagolnik od varati: varanje lahkovernih ljudi; varanje kupcev preslepcev kupcev (kaz.)

varánt -a m (angl. warrant) **1.** del skladišnice, sin. zastavnica (2): lombardirati varant **2.** nalog sodišča, npr. za pripor, hišno preiskavo (angl. pr.)

várati -am nedov. z določenim namenom zavajati koga v zmotno

várčen -čna -o prid. ki si prizadeva porabiti čim manj denarja, dobrin: varčen človek vářčno prisl.: varčno gospodariti

varčeválec -lca [-ɥc-] m kdor varčuje

varčeválka -e [-ɥk-] ž ženska oblika od varčevalec

varčevánje -a s glagolnik od varčevati: denarno, devizno, dolgoročno, namensko, stabilizacijsko, stanovanjsko varčevanje; mednarodno poštno varčevanje

varčevátí -újem nedov. **1.** prizadevati si porabiti čim manj denarja, dobrin: varčevati pri izdatkih; varčevati s krediti **2.** izločati del prihodkov in jih hraniti v banki, hranilnici ter dobivati od njih obresti

várčnosť -i ž lastnost, značilnost varčnega človeka: varčnost v finančnem poslovanju

variabilní -a -o prid., v zvezah: variabilni kapital delovna sila; variabilni proizvodni stroški proizvodjalni stroški, ki se spreminjajo sorazmerno z obsegom proizvodnje

variácija -e ž, v zvezi: pravica variacije pravica izbire, npr. predmeta izpolnitve pri alternativni obveznosti

variacijski -a -o prid., v zvezi: variacijski regres izbirni regres

varljív -a -o prid. ki zavaja: varljiva označba blaga

váren -rna -o prid. ki mu ne grozi nevarnost: pogoji za varno plovbo ladje; pogoji za varno uporabo letala, letališča **várni** -a -o: pupilarno varna naložba varovančevega denarja naložba, pri kateri pogoje za varnost določa pravna norma; varna terjatev terjatev, za katero je zajamčeno vračilo; varno spremstvo spremstvo zaradi varnosti

várnost -i ž stanje varnega: družbena, državna, javna, mednarodna, osebna, pravna, prometna, protipožarna, pupilarna, socialna, splošna, telesna varnost; varnost človekovega okolja; varnost cestnega, letalskega, pomorskega, železniškega prometa; varnost države, kredita, meja, naložbe, plovbe, premoženja, terjatve, življenja; varnost na javnih smučiščih; varnost pri delu; ogrožanje varnosti letala med letom (kaz.); ogrožanje varnosti osebe (kaz.); služba državne varnosti; zadeve javne varnosti; regres za varnost (men.); kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja; kazniva dejanja zoper javnost javnega prometa

várnostni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na varnost:

varnostni inženir; varnostni organ *stražnik*; varnostni pas *pas v motornem vozilu, letalu za pripenjanje potnikov med vožnjo, letenjem*; varnostni trikotnik *znak, s katerim se označuje na vozišču ustavljeno vozilo*; varnostni ventil; varnostni predpisi; varnostni ukrep **a**) vrsta kazenske sankcije za kaznivo dejanje **b**) ukrep za varnost, npr. pri delu, v cestnem prometu; varnostna naprava npr. varnostni ventil; varnostna razdalja *potrebna razdalja med vozili v cestnem prometu*; varnostna služba; varnostne naprave npr. na deloviščih; signalno-varnostne naprave *naprave za zavarovanje, npr. proti vlamu, ropu, požaru* **2.** v zvezi: varnostna rezerva *rezerva, ki zagotavlja stabilnost finančnega poslovanja pri premoženjskem in osebnem zavarovanju (zav.)* **3.** v zvezi: Varnostni svet OZN *organ, katerega dejavnost je mirno reševanje sporov ali akcije ob ogrožanju miru, kršitvah miru in agresivnih dejanjih (mednar. pr.)*

várnostnik -a m *kdor poklicno skrbi za varnost: posredovanje varnostnika npr. na sodišču*

varovalni -a -o prid., v zvezi: varovalni gozd *gozd za varstvo pred vetrom, vodo, plazovi, usadi*; varovalni pas *območje ob cestah in železnicah, v katerem je gradnja mogoča le pod določenimi pogoji*; varovalno območje *območje za varstvo npr. vodnih virov, varnega prometa na letališčih*

varovánc -nca m *1. oseba pod varuštvo, skrbništvom* **2.** državljan, ki uživa konzularno varstvo druge države, npr. pripadnik države, ki je pod protektoratom (mednar. jav. pr.) **3.** kdor je v oblasti vojskovalca ali okupanta, a ni njegov državljan (II. ženevska konvencija)

varovánje -a s *glagolnik od varovati*: varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin; varovanje javnih koristi, meja, naravne in kulturne dediščine, pravic, skrivnosti, tajnosti, ugleda, ustavnosti in zakonitosti

varováńka -e ž *ženska oblika od varovanec*

varováti -ujem nedov. **1.** prizadevati si, skrbeti, da se odvrne nevarnost od koga: varovati pomembno osebo **2.** prizadevati si, da se kaj ohrani: varovati lastnino, mir, posestno stanje, pravico, skrivnost, tajnost, zaupano stvar; varovati z ustavo določeno ureditev **varováni** -a -o: varovani lastnik (rim. pr.)

várstveni -a -o prid., ki se nanaša na varstvo (1): varstveni dodatek *dodatek k invalidnini ali pokojnini*; varstveni predpis *npr. predpis za varstvo divjadi, rib*; varstveni ukrep *kazenska sankcija za gospodarski prestop, pre-*

kršek; varstveni zahtevek *npr. zahtevek priglasitelja vzorca, modela*; varstveni pasovi *vodnega vira*; varstveni ukrepi in normativi *ukrepi in normativi za preprečevanje poškodb pri delu*; varstvena carina *carina, ki štiti domačo proizvodnjo, sin. zaščitna carina*; varstvena doba *za divjad in ribe*; varstvena doba *za materialne avtorske pravice*; varstvena funkcija *kazenske zakonodaje*; varstvene vode *vode, namenjene varstvu in gojitvi rib*; varstveno načelo *načelo o uporabi jugoslovanske kazenske zakonodaje proti lastnemu državljanu ali tujcu za v tujini storjeno kaznivo dejanje, ki ogroža koristi države (kaz.)*, sin. *realno načelo*; varstveno območje *območje za varstvo npr. vodnih virov, naravne in kulturne dediščine*; varstvena sredstva *delavcev sredstva za osebno varstvo pri delu in osebna varstvena oprema*; pogojna obsodba *z varstvenim nadzorstvom (kaz.)*

várstvo -a s **1.** varovanje *(pravice, oseb, stvari: domsko, državno, družbeno, kazenskopravno, mednarodno, mladinsko, otroško, posestno, pravno, preživninsko varstvo; socialno varstvo dejavnosti na področju socialnega skrbstva, družbenega varstva otrok, zaposlovanja, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, starostnega zavarovanja kmetov in stanovanjskega gospodarstva; sodno, ustavno, zakonsko, zavodsko, zdravstveno varstvo; varstvo beguncev, brezdomincev, cest, materinstva, mladine, otrok; varstvo tajnosti pisem in drugih občil; varstvo narodnih skupnosti; varstvo arhivskega gradiva; varstvo avtorske pravice; varstvo človekovega okolja; varstvo človekove zasebnosti in dostojanstva; varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin; varstvo duševno in telesno prizadetih oseb; varstvo invalidnih oseb; varstvo izumov s patentom; varstvo tehničnih izboljšav, znakov razločevanja z modelom oziroma vzorcem, z blagovno oziroma storitveno znamko, z označbo porekla proizvoda; varstvo javnih koristi; varstvo kmetijskih zemljišč; varstvo književnih in umetniških del; varstvo koristnih ptic; varstvo lastnine; varstvo naravne in kulturne dediščine; varstvo pešca v prometu; varstvo samoupravnih pravic; varstvo starejših občanov; varstvo ustavnega reda; varstvo ustavne ureditve; varstvo ustavnosti in zakonitosti; varstvo vojnih sirot; varstvo volilne pravice; varstvo življenja in zdravja; varstvo prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi; varstvo rastlin pred nalezljivimi boleznimi in*

škodljivci; varstvo voda in zraka pred onesnaževanjem; varstvo živali pred kužnimi boleznimi; varstvo pred ionizirajočim sevanjem; varstvo pred naravnimi nesrečami; varstvo pred požarom; varstvo pri delu; dati, nuditi, uživati, zagotoviti varstvo **2. (s)hranitev**: imeti stvar v varstvu; sprejeti oporoko v varstvo

várščina -e ž *za določeno zavarovanje dani premični predmeti (denar, vrednostni papirji, dragocenosti) ali hipoteka: procesna varščina za pravdne stroške; tožniška varščina (lat. cautio actoria) za pravdne stroške, ki jo na toženčevo zahtevo da tuji državljan ali oseba brez državljanstva kot tožnik; zakonska varščina z zakonom predpisana, npr. pri javni dražbi; varščina namesto pripora zaradi begosumnosti (kaz. post.); varščina kot pogoj za izdajo predhodne odredbe (izvrš. post.); varščina kot pogoj za izdajo začasne odredbe (izvrš. post.); varščina namesto začasne odredbe (izvrš. post.); varščina za začasno uvoženo blago; položitev, položnik varščine; dati, določiti, položiti, predpisati, vrniti varščino; varščina preneha, zapade*

váruh -a m **1.** **uradno postavljena oseba, ki skrbi za mladoletnika, ki ni pod očetovsko oblastjo: generalni varuh kdor opravlja posle generalnega varušta* **2.** čuvar: varuh državnega pečata **3.** kdor kaj varuje: varuh človekovih pravic in temeljnih svoboščin

váruhinja -e ž **1.** **ženska, ki opravlja varuške posle* **2.** ženska, ki se poklicno ukvarja z varovanjem otrok v vzgojnovarstveni organizaciji

***váruški** -a -o prid. *ki se nanaša na varuha (1): varuški dekret, posel, račun; varuško pravo*

***váruštvo** -a s *varstvo mladoletnika po varuhu (1): generalno varuštvo ki ga opravlja organ javne uprave ali kako društvo za varstvo mladine*

vás -í ž *naselje agrarnega izvora s sklenjenim oštevilčenjem hiš*

vaščán -ána m *prebivalec vasi*

vaščánka -e ž *ženska oblika od vaščán*

váški -a -o prid. *ki se nanaša na vas: vaški *gozd, *logar, pašnik; vaški župan (pr. zg.); vaška občina (pr. zg.); vaška pot, skupnost*

vátikanski -a -o prid., v zvezi: Vatikansko mesto neodvisna država v delu Rima od l. 1929

vazál -a m *kdor je prejel fevd od fevdnega gospoda (pr. zg.)*

vazálńi -a -o prid. *ki se nanaša na vazale: vazalna prisega (pr. zg.); vazalno razmerje (pr. zg.)*

vážen -žna -o prid. *pomemben: važen razlog; važno dejstvo*

vbòd vbòda m **1.** *glagolnik od vbosti*: rana od vboda **2.** *rana, poškodba, povzročena s koničastim predmetom, sin. vbodlina*

vbodlína -e ž *rana, poškodba, povzročena s koničastim predmetom, sin. vbod (2)*

vbodljáj -a m **1.** *kratek, rahel vbod* **2.** *vbodeno mesto na telesu: vbodljaj od noža*

vbòdni -a -o prid., v zvezi: vbodna rana *vbodlina*

vbòsti vbòdem dov. *povzročiti rano, poškodbo s koničastim predmetom: vbosti z nožem*

včlanítev -tve ž *glagolnik od včlaniti se*: včlanitev v organizacijo

včlaníti se -im se dov. *postati član kake organizacije: včlaniti se v društvo* **včlanjen** -a -o: država, včlanjena v OZN, v Svetovno poštno zvezo

v. d. [vé dé] *okrajš. vršilec dolžnosti; v. d. načelnika*

vdája -e ž **1.** *glagolnik od vdati se*: vdaja vojaške osebe sovražniku *med vojno (kaz.)* **2.** *kapitulacija: brezpogojna, pogojna vdaja*

vdáti se vdám se dov. **1.** *prenehati se bojevati in preiti pod oblast nasprotnika: vdati se sovražniku (kaz.)* **2.** *začeti se ukvarjati s tem, kar izraža dopolnilo: vdati se brezdjelju in nepoštenemu življenju; vdati se prostituciji* **vdán** -a -o: vdan pijančevanju

vdòr vdóra m **1.** *glagolnik od vdreti (1)*: vdor v tuje stanovanje ali zaprt prostor; tatvina v vdorom (kaz.) **2.** *glagolnik od vdreti (2)*: vdor na tuje ozemlje; vdor v tuje teritorialne vode; vdor v tuj zračni prostor

vdóva -e ž *žena po moževi smrti*: vojna, zapustnikova vdova; odpravna, oskrbnina vdove (soc. zav.)

vdóvec -vca m *mož po ženini smrti*

vdóvski -a -o prid. *ki se nanaša na vdove ali vdovce: vdovski stan; vdovska pokojnina, *renta*

vdóvstvo -a s *vdovski stan*

***vdóvščina** -e ž *sredstva za vzdrževanje vdove*

vdréti vdřem dov. **1.** *s silo, nasilno priti kam, navadno z namenom ropati, krasti: neupravičeno vdreti v tuje stanovanje ali zaprt prostor (kaz.)* **2.** *z vojaško silo, bojem priti na nasprotnikovo ozemlje: vdreti na tuje državno ozemlje*

véča -e ž **1.** *splošno zborovanje ob rednih rokih (pr. zg.): deželosodna, gorska, mestna večá* **2.** *vrsta stalne podložniške davščine sodni gosposki deželskega sodišča (pr. zg.)*

večina -e ž *večji del kake skupnosti, celote: absolutna večina ki je nadpolovična; kvalificirana večina strožje določena absolutna večina, npr. dvotretjinska; relativna večina naj-*

višje število glasov, ki ga dobi npr. eden izmed več kandidatov ali eden izmed več predlogov; parlamentarna večina; upniška večina npr. pri sklenitvi prisilne poravnave; vladna večina; večina članov senata (post.); večina glasov, delegatov, poslancev, volivcev; imeti večino; sprejeti predlog z večino glasov

večinski -a -o prid. ki se nanaša na večino: večinski delničar; večinski narod v državi; večinski sistem volitev; večinska stranka, vlada; večinsko mnenje; večinsko načelo pri volitvah, glasovanju

večkraťni -a -o prid. 1. večkrat tolikšen: večkratno obdavčenje, zavarovanje; večkratno sorodstvo 2. v zvezi: večkratni povratak storitev kaznivega dejanja, katerega storilec je bil pred tem obsojen najmanj dvakrat (kaz.)

večnacionálni -a -o prid. večnarodni: večnacionalna država, skupnost

večnarodni -a -o prid. ki ima več narodov: večnarodna država, skupnost

večni -a -o prid., v zvezi: večna renta, pri kateri se dolžnik zaveže le za plačevanje obresti

večstanovánski -a -o prid., v zvezi: večstanovajska hiša hiša, ki ima dvoje ali več stanovanj in eno hišno številko

večstránskarski -a -o prid. ki ima več političnih strank: večstrankarski politični sistem

večstránski -a -o prid. ki se nanaša na več strani: večstranski dogovor, pravni posel, sporazum; večstranska pogodba a) pogodba, ki jo sklenejo najmanj tri stranke b) mednarodna pogodba, pri kateri sodelujejo vsaj tri stranke, vendar se njihov krog ne more razširiti čez obseg, ki ga same določijo

večvrédnost -i z presežna vrednost

véda -e z dejavnost, ki si prizadeva metodično priti do sistematično izpeljanih, urejenih in dokazljivih spoznanj: finančna veda; pravna veda o pravnih pravilih in pravicah, sin. pravo

vedénje -a s celota dejanj kake osebe, ki kaže njeno razpoloženje, odnos do ljudi, okolja: spodobno vedenje; ocena vedenja učenca; pravila vedenja; prognoza o obsojenčevem vedenju pri pogojni obsodbi (kaz.)

védenje -a s 1. poznavanje, vednost: izjava vedenja izjava vednosti; razlog vedenja (lat. ratio scientiae) 2. zavedanje, umstvena (intelektualna) sestavina krivde: vedenje in hotenje sestavini naklepa

védeti vém nedov. imeti kaj v zavesti na osnovi zaznav, učenja, študija **vedé** prist.: vede in hote kaj storiti; ravnati vede in hote

vedeževánje -a s napovedovanje prihodnosti, pripovedovanje preteklih dogodkov, navadno na osnovi kart, črt na dlani: vedeževanje iz kart sredstvo goljufije; vedeževanje za denar

védnost -i z poznavanje, vedenje: zasebna sodnikova vednost o predmetu postopka; izjava vednosti npr. potrdilo, spričevalo; pričanje iz lastne vednosti ne po pripovedovanju drugih; dati komu kaj v vednost; sprejeti v vednost

védoma prisl. vede, zavestno: vedoma kršiti predpise zavedati se protipravnosti ravnanja; vedoma krivo izpovedati; vedoma zamolčati napake blaga; vedoma podati napačno napoved

véja -e z 1. potomstvo v zaporednih generacijah: glavna, stranska veja rodu 2. panoga, področje, stroka: gospodarska, upravna veja 3. v zvezi: posojilo na zeleno vejo posojilo, dano proti zastavitvi pričakovanega pridelka (pr. zg.); prodaja na zeleni veji prodaja pričakovanega pridelka, npr. pred žetvijo (pr. zg.); točiti vino pod vejo začasno prodajati vino lastnega pridelka na kraju pridelovanja; vino-toč pod vejo

véleblagóvnica -e z velika blagovnica

véleizdája -e z kaznivo dejanje zoper najvišje organe oblasti, državno ureditev, varnost države

véleizdájalec -lca [-uc-] m kdor zagreši veleizdajo

véleizdájalka -e [-uk-] z ženska oblika od veleizdajalec

véleizdájalski -a -o [-us-] prid. ki se nanaša na veleizdajalce ali veleizdajo: veleizdajalski proces

vélekapítal -a m lastniki velikega kapitala kot predstavniki gospodarskega, političnega vpliva, moči: mednarodni velekapital

véleobrát -áta m velik obrat: industrijski, poljedelski veleobrat

véleodjém -éma m odjem velikih količin električnega toka po posebnem režimu

véleodjemálec -lca [-uc-] m odjemalec velikih količin blaga

véleposésťnik -a m lastnik veleposestva: zemljiški veleposestnik

véleposésťniški -a -o prid. ki se nanaša na veleposestnike: **veleposestniška kurija volilna skupina do l. 1918; veleposestniško zemljišče

véleposésťstvo -a s večja zemljiška posest: gozdno, poljedelsko veleposestvo; agrarna reforma veleposestev

véleposláńica -e z ženska oblika od veleposlanik

véleposláńik -a m naziv diplomatskega predstavnika najvišjega ranga: izredni in pooblašteni veleposlanik; postavitev, odpoklic veleposlanika

véleposláńištvo -a s najvišje diplomatsko predstavnništvo kake države v tuji državi: odpreti veleposlanništvo

velesíla -e z politično, gospodarsko zelo močna država: gospodarska, politična, vojaška velesila

véletrgóvec -vca m kdor trguje na debelo

véletrgovína -e z trgovina na debelo

véletrgovńka -e z ženska oblika od veletrgovec

véletřńica -e z mesto, na katerem se opravlja promet kmetijskih pridelkov na debelo

veličáństvo -a s častni naziv cesarjev in kraljev

vélik -ika -o prid. ki dosega visoko stopnjo glede na a) obseg: velika malomarnost (lat. culpa lata) b) vrednost: velika tatvina **véliki** -a -o: veliki župan a) *načelnik oblasti (3) od l. 1922 do l. 1929 b) predstojnik skupnosti vasi (velike župe) pri Beneških Slovencih (pr. zg.); velika družina patriarhalno organizirana skupnost družin s skupno posestjo, proizvodnjo in porabo (pr. zg.), sin. zadruga (2); velika havarija vsak strošek in škoda, namerno in preudarno povzročena, da se reši ladja, letalo ali tovor pred dejansko nevarnostjo, ki skupaj grozi vsem udeležencem v istem plovbnem podjetju, sin. skupna havarija, sin. generalna havarija, prim. pomorska škoda; *velika prodaja soli; *veliko županstvo urad velikega župana od l. 1922 do l. 1929

veljáti -ám nedov. 1. imeti vrednost: denar velja 2. imeti veljavo (1), moč: beseda, dovoljenje, odločba, predpis, sporazum, zakon velja; zakon, uredba, odlok, sklep začne, (pre)neha veljati; veljati za nazaj imeti učinek za nazaj 3. imeti ceno: blago velja določen znesek 4. po splošnem mnenju, prepričanju biti tak, to, kar ima za določilo: veljati za neobsojenega (kaz.) do l. 1960; veljati za zakonskega otroka

veljáva -e z 1. veljavnost, moč: retroaktivna, subsidiarna veljava predpisa, zakona; zakon dobi veljavo začne veljati; zakon ima veljavo velja; zakon izgubi veljavo (pre)neha veljati; predpis, sodba ostane v veljavi 2. zakonsko določen denarni sistem, sin. valuta (1): monometalna veljava; bimetalna veljava srebrna in zlata veljava; srebrna, zlata veljava katerih denarna enota je enaka določeni količini srebra, zlata, sin. srebrna, zlata valuta; kovinska veljava ant. papirnata veljava; papirnata veljava dejstvo, da zakonito plačilno

sredstvo, npr. bankovec ali državni denar, v notranji in zunanji trgovini ni zamenljivo, ant. kovinska veljava; paralelna, šepava veljava; vezana veljava na posebno dobrino ali drugo veljavo kot merilo; veljava pada, se dviga; dolg se glasi na drugo veljavo

veljávén -vna -o prid. ki velja: veljaven pravni posel; pravno veljaven dogovor; veljavna listina, oporoka, zakonska zveza; veljavno spričevalo **veljávni** -a -o: veljavni denar, pravni naslov, pravni red, predpis; veljavno plačilno sredstvo, pooblastilo, pravno pravilo, pravo **veljávno** prisl.: veljavno sklenjena zakonska zveza

veljávńost -i z 1. lastnost, značilnost veljavnega: časovna, krajevna, osebna, pravna, retroaktivna, stvarna, subsidiarna veljavnost predpisa; meddržavna in notranja veljavnost mednarodnih pogodb; veljavnost oporoke, potne listine 2. veljava: doba, konec, pričetek, rok veljavnosti; spričevalo s splošno priznано veljavnostjo; dobiti, izgubiti, izpodbiti, jati, podaljšati, vzeti veljavnost

venia aetatis [vénia etátis] lat. podelitev polnoletnosti

véra -e z 1. zavest o obstoju boga, nadnaravnih sil, sin. religija: državna, (ne)priznana vera; svoboda izpovedovanja vere; zloraba vere v politične namene; prisilno spravljanje civilnega prebivalstva v drugo vero vrsta vojnega hudodelstva (kaz.) 2. zaupanje v koga ali kaj: dobra vera (lat. bona fides) zavest subjekta o pravni upravičenosti; slaba vera (lat. malae fides) zavest subjekta o pravni neupravičenosti; biti, ravnati v dobri veri; pridobiti posest v dobri veri 3. v zvezi: dati, vzeti na vero brez takojšnjega plačila

verbální -a -o prid. besedni, ustni: verbalni delikt kaznivo dejanje, storjeno z besedami; verbalni kontrakt pogodba, pri kateri mora biti soglasje strank izraženo z določenimi besedami (rim. pr.); verbalna injurija besedna razžalitev; verbalna nota osebno izročeno, prebrano, nepodpisano diplomatsko sporočilo

verdíkt -a m (lat. verdictum) izrek porotnikov o krivdi, sin. porotniški pravorek

verificírati -ám dov. in nedov. 1. potrditi, ugotoviti pravilnost: verificirati izvolitev, mandat, samoupravni sporazum, pooblastilo delegata 2. uradno priznati, da so izpolnjeni pogoji za določeno dejavnost družbenega pomena: verificirati izobraževalno organizacijo; verificirati zavod za zdravstveno varstvo

verifikácija -e z 1. potrditev, ugotovitev pravil-

nosti: carinska verifikacija vzorcev blaga; verifikacija mandata, pooblastila delegata; komisija za verifikacijo 2. *uradno priznanje, da so izpolnjeni pogoji za določeno dejavnost družbenega pomena*: verifikacija izobraževalne organizacije; verifikacija lekarn; verifikacija naravnega zdravilišča; verifikacija veterinarske organizacije; verifikacija zavoda za zdravstveno varstvo; postopek verifikacije

verifikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na verifikacijo*: verifikacijski postopek; verifikacijska komisija

veriga -e ž, v zvezi: sklenjena veriga indicev *več med seboj povezanih indicev, ki pripeljejo do edinega mogočega zaključka*

verizenje -a s 1. *verizniško trgovanje*: prepoved verizenja 2. v zvezi: ček za verizenje za plačevanje pri SDK

veriziti -im nedov. s preprodajanjem dražiti blago

verizni -a -o prid., v zvezah: 1. verizni indeks *indeks, pri katerem je naslednji člen izražen v odstotkih prejšnjega* 2. verizna trgovina *trgovina s posredovanjem odvečnih posredovalcev* 3. verizni ček *ček za plačevanje pri SDK*; verizni način plačevanja in obračunavanja pri SDK

veriznica -e ž *ženska oblika od veriznik*

veriznik -a m *kdor veriži*

verizniški -a -o prid. *ki se nanaša na veriznike ali verizništvo*: verizniški posel; verizniško trgovanje

verizništvo -a s *verizniško trgovanje*

verjéti -jámem nedov. *biti prepričan, da je povedano, navedeno skladno z resnico*: verjeti priči, stranki, zagovoru; imeti utemeljen razlog verjeti v resničnost trditve, obdolžitve pri žaljivi obdolžitvi, opravljanju (kaz.)

verjéten -tna -o prid. *ki se zdi v skladu z resničnostjo*: pravica, ki se šteje za bolj verjetno, za manj verjetno **verjétni** -a -o: verjetni izkaz izkaz *verjetnosti* **verjétno** prisl.: verjetno izkazati utemeljiti s sprejemljivimi trditvami namesto gotovih razlogov, npr. kršitev avtorske pravice, nevarnost škode, obstoj terjatve

verjétnost -i ž 1. *lastnost, značilnost verjetnega*: verjetnost pričevanja, trditve, zagovora 2. *prepričanost o možnosti obstajanja, nastopa česa*: manjša, večja verjetnost 3. *kar se glede na kaj more predvidevati, pričakovati*: statistična verjetnost; izkaz verjetnosti utemeljitev s sprejemljivimi strankinimi trditvami namesto gotovosti, npr. glede kršitve avtorske pravice, nevarnosti škode, obstoja terjatve;

stopnja verjetnosti; izkazati, presojati verjetnost

verodostójen -jna -o prid. *ki mu je verjeti*: verodostojen zagovor; verodostojna izpovedba; verodostojna listina *javna listina, faktura, menica, ček ipd.* (post.); verodostojna priča; verodostojno besedilo *mednarodne pogodbe ipd.*

verodostójnost -i ž *lastnost, značilnost verodostojnega*: preizkusiti verodostojnost listine, pričevanja, zagovora

veroizpóved -i ž *izpovedovanje določene verske pripadnosti*

versájski -a -o prid., v zvezi: versajski mir *mir, sklenjen 28. 6. 1919 v Versaillesu med zavezniki in Nemčijo*

vérski -a -o prid. *ki se nanaša na vero*: verski pogreb, pouk, praznik, predpis, predstavnik, tisk; verski sklad *sklad, namenjen vzdrževanju župnij, ki ga je ustanovil cesar Jožef II. iz premoženja odpravljenih samostanov do l. 1945*; verski zaklad *verski sklad*; verski zbor; verska dejavnost, ločina, organizacija, skupnost, svoboda; verska šola; versko opravilo, prepričanje, sožitje; zburjanje verske nestrpnosti, verskega sovražstva (kaz.); ovirati, preprečiti verski obred (kaz.)

vertént -a m *kdor kaj stori ali da v korist drugega brez poslovskega namena*

vêrzija -e ž 1. *storitev ali dajatev kake osebe (vertenta) v korist druge (okoriščenca) brez poslovskega namena*: (ne)dobrovrna verzija; verzija v skupno korist; odgovornost iz verzije 2. *zatrjevana možna razlaga dejanja ali dogodka* 3. *različica*: verzija zakonskega osnutka

verzijski -a -o prid. *ki se nanaša na verzijo (1)*: verzijski zahtevek *zahtevek iz verzije (1)*; verzijska reparacija *reparacija, dobljena z lastnim trudom in na lastne stroške brez poslovskega namena, a v korist druge osebe*

veselica -e ž *zabavna prireditev s plesom, pri kateri se toči pijača*

veselični -a -o prid. *ki se nanaša na veselico*: *veselični davek; *veselična taksa

vesólje -a s *vesoljski prostor*

vesóljni -a -o prid. 1. *ki zajema vse*: vesoljna izvršba; vesoljna pridobitev *pravice* 2. v zvezah: vesoljni pravni naslednik *univerzalni pravni naslednik*; vesoljno pravno nasledstvo *univerzalno pravno nasledstvo*

vesóljnost -i ž *dejstvo, da je kaj vesoljno*: načelo vesoljnosti

vesóljski -a -o prid. *ki se nanaša na vesolje*: ve-

soljski prostor *prostor nad ozračjem, v katerem država nima suverenosti, sin. nadzračni prostor*; vesoljsko pravo *pravo o meddržavnih odnosih v zvezi z dejavnostjo v vesolju*

vesóljstvo -a s *vesolje*

vést¹ -i ž *obvestilo, sporočilo, novica*: širiti lažne in vznemirljive vesti (kaz.)

vést² -i ž *občutek, zavest o moralni vrednosti lastnega ravnanja, mišljenja, ki vzbuja občutek moralne odgovornosti*: ravnati po najboljši vednosti in vesti; opravljati svojo dolžnost nepristransko in po vesti

vésten -na -o prid. 1. *ki dela po načelih vesti*: vesten gospodar, plačnik 2. *ki kaže, da kdo tako dela*: vestna presoja *dokazov véstno* prist.: vestno opravljati dolžnost

vésti se védem se nedov. *obnašati se*: vesti se nedostojno na javnem kraju

véstnost -i ž *lastnost, značilnost vestnega človeka*: čekovna, menična, strokovna vestnost; vestnost pri delu; načelo vestnosti in poštenja pri sklepanju, uveljavljanju in izpolnjevanju obveznosti iz obligacijskih razmerij; ravnati z dolžno vestnostjo

vešála -ál s, mn. *naprava za izvršitev smrtne kazni z obešenjem*

véšč -a -o prid. *ki kako stroko dobro obvlada*: vešč prava

veterina -e ž *veda o boleznih, zdravstvenem varstvu živali in o neoporečnosti živil živalskega izvora*

veterinár -ja m *strokovnjak za veterino*

veterinárski -a -o prid. *ki se nanaša na veterino*: veterinarski delavec, inšpektor, izvid, ogled, recept, zavod; veterinarski higienski ukrep; veterinarski zaporni ukrep; veterinarska bolnica, dejavnost, inšpekcija, konvencija, napotnica, organizacija, policija, pomoč; nevestna veterinarska pomoč (kaz.); veterinarska postaja; Republiška veterinarska uprava; veterinarsko spričevalo

veterinárskohigiénski -a -o prid. *ki se nanaša na veterinarsko higieno*: veterinarskohigienska služba

veterinárskosanitárni -a -o prid. *ki se nanaša na sanitarne ukrepe v veterini*: obvezni veterinarskosanitarni pregled živali in živil živalskega izvora

vétó -a m *pravica koga, da z ugovorom, nasprotovanjem prepreči sprejem, izpolnitev sklepa, zakona*: absolutni veto *s katerim se zavrne izglasovani sklep, zakon*; odločilni veto *ki povzroči odločitev sklepa, zakona, sin. suspenzivni veto*; suspenzivni veto *gl. odločilni veto*; pra-

vica *veta pravica preprečiti s svojim glasom sprejem ali izvršitev sklepa*; vložiti veto

véz -i ž *kar povezuje*: fevdna vez (pr. zg.); krvna, osebna, pravna, rodbinska, sorodstvena, zakonska vez; zadržek zakonske vezi

vézani -a -o prid., v zvezah: vezani depozit *depozit z odpovednim rokom*; vezani posel *posel, pri katerem mora kupec kupiti še kako drugo blago ali prodati kako svoje blago*; vezani račun *bančni račun z odpovednim rokom ali tak, s katerim se ne more prosto razpolagati*; vezana cena *cena, ki je uradno določena, npr. za živila, najemnine*; vezana dokazna presoja *dokazna presoja, ki jo pogojujeta rok ali geslo*; vezana pravica *pravica, ki jo pogojujeta kraj ali oseba*; vezana sredstva *sredstva, ki so s pogodbo določena npr. za stanovanjsko izgradnjo*

vezánje -a s *glagolnik od vezati*: sredstva za vklepanje in vezanje osebe *npr. lisice, plastična zatega, vrvica*

vézanost -i ž 1. *lastnost, značilnost vezanega*: vezanost ponudnika; vezanost na ponudbo, obliko; vezanost senatov vrhovnega sodišča na pravna mnenja, sprejeta na občni seji; vezanost sodišča na svojo sodbo, ko je ta razglašena; vezanost sodišča prve stopnje na odločbo sodišča druge stopnje glede pristojnosti; vezanost sodišča na pravnomočno sodbo kazenskega sodišča glede obstoja kaznivega dejanja in kazenske odgovornosti storilca (pravd. post.) 2. v zvezi: vezanost na zemljo (lat. glebae adscriptio) *dolžnost podložnika, da ostane na uživani kmetiji* (pr. zg.), sin. priklenjenost na grudo

vézati véžem nedov. 1. *z namestitvijo vrvi, lisic, verige okrog česa delati, da to je, ostane skupaj*: vezati osebo 2. *delati, povzročati, da kdo mora ravnati v skladu s čim*: beseda, obljuba, odločba, pogodba, ponudba, prepoved, zakon veže; sklep večine veže manjšino 3. *omejiti izvršitev česa na določen pogoj*: vezati odločitev izvršbe na polog varščine; vezati pogodbo na pogoj, rok 4. *s pogodbo določiti rok, pred katerim vlagatelj ne more razpolagati z vložnim denarjem*: vezati hranilno vlogo **vézán** -a -o, v zvezi z biti: biti vezan na besedo, dogovor, formalnost, navodilo, ponudbo, privolitev, rok, zakon

vhódni -a -o prid. *ki se nanaša na vhod*: vhodna carinarnica

vicedóm -a m (lat. vicedominus) 1. *upravitelj deželnoknežjega premoženja v deželi od 14. do 18. stol.* (pr. zg.) 2. *organ, ki v srednjeveških pri-*

morskih mestih opravlja posle javnega notarja (pr. zg.)

víceguvernêr -ja m guvernerjev namestnik: viceguverner Narodne banke

vícekonzul -a m namestnik konzula: častni, poklicni vicekonzul

vícekonzulát -a m urad vicekonzula: vodja vicekonzulata

viciózní -a -o prid. (lat. vitiosus), v zvezah: viciozni posestnik *posestnik, čigar posest je pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja, sin. nepristni posestnik*; viciozna posest *posest, pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja* (lat. vi, clam, precario), sin. *nepristna posest*; viciozna izpolnitev pogodbe *napačna izpolnitev pogodbe*

vicióznost -i ž lastnost, značilnost vicioznega: vicioznost posesti

videat lat. (*naj vidi*) pripomba, naj se spis predloži na vpogled

vídem -dma m cerkveni svet, cerkvena posest (pr. zg.)

víden -dna -o prid. ki ga je mogoče videti: vidni sledovi kaznivega dejanja; vidni znaki in posledice telesne poškodbe; vidne napake blaga; razobesiti cenik na vidno mesto

vídez -a m 1. z vidom zaznavna lastnost: zunanji videz npr. bankovca, listine 2. v zvezi: dati videz čemu hliniti, simulirati

vidí lat. (*videl sem*) pripomba, da je kaj vzeto v vednost, na znanje

vidík -a m izhodišče kriterija za presojanje česa: gospodarski, narodni, politični, pravni vidik; z vidika pozitivnega prava

vidimácija -e ž overitev, potrditev, da je prepis enak izvorniku: vidimacija prepisa

vidimíranje -a s glagolnik od vidimirati

vidimirati -am dov. in nedov. overiti, potrditi, da je prepis enak izvorniku vidimiran -a -o: vidimiran prepis

vidíranje -a s 1. pregled in potrditev dokumenta: vidiranje listine o izvoru blaga 2. v zvezi: vidiranje potnega lista izdaja vizuma 3. izdaja dovoljenja za izplačilo po vpogledu kontrolnega organa: vidiranje naloga za izplačilo

vidírati -am dov. in nedov. pregledati in potrditi dokument 2. v zvezi: vidirati potno listino dati vizum

vidmar -ja m zakupnik na vidmu (pr. zg.)

vikár -ja m uradni namestnik kakega cerkvenega predstojnika: generalni vikar zastopnik škofa v upravnih zadevah (kan.)

viktímologija -e ž nauk o vlogi žrtve pri kaznivem dejanju

vínar -ja m 1. **droben kovanec in denarna enota 2. v zvezi: *najemniški vinar najemniku naložen davek od stanovanjske najemnine

vinárski -a -o prid., v zvezi: vinarstva strokovna komisija komisija za ocenjevanje vina po mednarodni ocenjevalni lestvici

vindikácija -e ž (lat. vindicatio) uveljavljanje stvarne pravice (rim. pr.)

vindikacijski -a -o prid., v zvezi: vindikacijska tožba (lat. rei vindicatio) lastninska tožba

víničar -ja m obdelovalec in oskrbnik tujega vinograda

víničarski -a -o prid. ki se nanaša na viničarje: viničarska pogodba pogodba med obdelovalcem vinograda (viničarjem) in lastnikom vinograda do l. 1945; viničarsko razmerje razmerje med obdelovalcem vinograda (viničarjem) in lastnikom vinograda do l. 1945; odprava viničarskih razmerij

vinjen -a -o prid. ki je pod vplivom alkohola

vinjenost -i ž stanje vinjenega človeka: kaznivo dejanje, storjeno v vinjenosti

vinkulácija -e ž 1. vezanost razpolaganja: vinkulacija hranilne knjižice npr. z geslom; vinkulacija zavarovalne police v korist določene osebe 2. sprememba vrednostnega papirja, ki se glasi na prinosnika, v vrednostni papir, ki se glasi na ime

vinkulacijski -a -o prid. ki se nanaša na vinkulacijo: vinkulacijska izjava

vinkulíranje -a s vinkulacija

vinkulírati -am dov. in nedov. vezati na kak pogoj

vinkulírani -a -o: vinkulirani vrednostni papir; vinkulirana hranilna vloga

víno -a s alkoholna pijača iz soka grozdja po alkoholnem vretju: ponarejeno vino; označevanje vina po kakovosti in geografskem poreklu; trgovina z vinom; točiti vino pod vejo začasno prodajati vino lastnega pridelka na kraju pridelovanja; ocenjevanje vin

vinogórski -a -o prid. gorski (1)

vinógrad -a m zemljišče, na katerem je posajena vinska trta: gorskopravni vinograd (pr. zg.)

vinográdnik -a m obdelovalec ali lastnik vinograda

vinoródní -a -o prid. ki ima pogoje za (dobro) uspevanje vinske trte: vinorodni rajon, okoliš, podokoliš; ožji vinorodni okoliš

vinotòč -óča m, v zvezi: vinotoč pod vejo začasna prodaja vina lastnega pridelka na kraju pridelovanja

vínski -a -o prid., v zvezi: vinski davek davek od vina

vír -a m 1. stvar, od katere, iz katere kaj prihaja,

se dobiva: akumulacijski vodni vir 2. besedilo, stvar, ki vsebuje podatke o čem: listinski viri; viri za ugotavljanje dejstev (post.) 3. v zvezah: formalni viri prava po načinu nastanka, npr. predpisi državnih organov, samoupravni splošni akti, pravni običaji; materialni viri prava družbeni vzroki nastajanja prava; viri notranjega (državnega) prava; viri mednarodnega prava pogodbe, običaji, občja pravna načela 4. izvor sredstev: davčni viri; viri dohodkov, prihodkov, preživljanja

virilíst -a m komur pripada glas ali članstvo v neki korporaciji po položaju ali rodu, ne po izvolitvi: **glas virilista v predstavniškem telesu na podlagi položaja, npr. v deželnih zborih bivše Avstrije, sin. **virilni glas

virilní -a -o prid. (lat. virilis moški), v zvezah: virilni član član kake korporacije, npr. parlamenta, po rodu ali položaju, ne po izvolitvi; **virilni glas glas v predstavniškem telesu na podlagi položaja, npr. v deželnih zborih bivše Avstrije, sin. **glas virilista

virman -a m (fr. virement) 1. prenos zneska z enega bančnega računa na drug bančni račun: plačati z virmanom 2. prenos proračunskega kredita z ene postavke na drugo: proračunski virman; dovoliti virman

virmanski -a -o prid. ki se nanaša na virman: virmanski ček ček za prenos zneska na drug bančni račun; virmanski nalog, plačilni promet; virmansko plačevanje

virmiránje -a s glagolnik od virmirati: virmiranje kreditov prenos kreditov

virmirati -am dov. in nedov. prenesti znesek z enega bančnega računa na drug bančni račun

viséči -a -e prid., v zvezah: viseči dolg dolg, ki ni plačan; viseči posel posel, ki še ni dokončan; viseči plodovi plodovi, ki še niso ločeni od matične stvari; viseča obveznost obveznost, ki še ni poravnana; viseča pravda tekoča pravda

viséčnost -i ž, v zvezah: visečnost pogoja negotovost v času od sklenitve pravnega posla do (ne)izpolnitve pogoja; visečnost pravde dejstvo, da pravda teče, sin. litispendencia

viséti -ím nedov., v zvezi: pogoj visi (lat. condicio pendet) še ni izpolnjen

vislice -ic ž, mn. vešala

vis maíor [vis májor] lat. višja sila

visòk -òka -o prid. ki je glede na možni razpon zelo oddaljen od spodnje, izhodiščne meje: visoka cena; visoka obrestna mera visòki -a -o 1. ki je glede na razvrstitev po položaju, pomembnosti, odgovornosti na zelo pomemb-

nem mestu: visoki komisar OZN 2. ki je glede na stopnjo zahtevnosti najbolj poglobljen in usmerjen na določeno stroko, znanost: visoka strokovna izobrazba; visoka šola; visoko izobraževanje 3. odlični, ugledni: visoke pogodbene stranke izraz v mednarodnih pogodbah 4. v zvezi: visoko morje odprto morje

visokošólec -lca m kdor si pridobiva izobrazbo na visoki šoli

visokošólka -e ž ženska oblika od visokošolec

visokošólski -a -o prid. ki se nanaša na visoko šolo: visokošolski sodelavec asistent, lektor, strokovni sodelavec; visokošolski študij; visokošolski učitelj redni, izredni profesor, docent, višji predavatelj; visokošolski zavod; visokošolska delovna organizacija

višína -e ž 1. velikost česa glede na število enot, s katerimi se meri: višina davčne osnove; višina dividende; višina dohodkov, izdatkov, odhodkov, prihodkov; višina dolga; višina nagrade, najemnine, škode, takse, vplačila 2. oddaljenost od površine, tal v navpični smeri navzgor: višina vodne gladine

višji -a -e prid. 1. ki je glede na razvrstitev po položaju, pomembnosti, odgovornosti na bolj pomembnem mestu: *višji državni tožilec; višji predavatelj; višji rabin; višja instanca; višje sodišče a) instančno sodišče, višje od sodišča prve stopnje b) sodišče druge stopnje v Sloveniji; *višje deželno sodišče v Ljubljani od l. 1918 do l. 1928; višje gospodarsko sodišče; višje javno tožilstvo za območje višjega sodišča v Sloveniji 2. ki je glede na stopnjo zahtevnosti bolj poglobljen in usmerjen na določeno stroko, znanost: višja šola 3. v zvezi: višja sila (lat. vis maior) nepredvidljiv in neodvrtljiv, nepričakovan zunanji dogodek, npr. požar, povodenj, potres

víteški -a -o prid. ki se nanaša na viteze (1) (pr. zg.): viteški fevd; viteška klop stanovska skupina v deželnem zboru; viteška kmetija kmetija koseza, sin. koseščina

vítez -a m 1. nižji plemič (pr. zg.) 2. častni naslov v zvezi z odličjem: vitez (francoske) častne legije

vítirih -a m enostavno orodje za nasilno odpiranje ključavnic, sin. odpirać

vizitácija -e ž pregled, npr. zavoda, sodnih zaporov: zapisnik o vizitaciji

vízum -a m 1. dovoljenje za prehod čez državno mejo, vpisano navadno v potnem listu: brezplačni, diplomatski, konzularni, neimigrantski vizum; poslovni, službeni, turistični vizum; vizum za eno, več, za neomejeno števi-

lo potovanj; vizum za en, več tranzitov; vizum za začasno, stalno prebivanje v tujini; vizum za tuje prihodno-odhodni, izhodno-prihodni, izhodni, tranzitni vizum; izdaja, razveljavitev vizuma; časovna veljavnost vizuma; odprava vizumov; taksa za vizum; izdati, razveljaviti vizum 2. dovoljenje pri izplačilih: predhodni, naknadni vizum

vkalkulirati -am dov. *vračunati*: vkalkulirati davščine, maržo v ceno

vklenitev -tve ž *glagolnik od vkleniti*: vklenitev pripornika

vkleniti vklenem dov. *dati komu na roke, noge lisice, verigo za onemogočanje svobodnega gibanja*: vkleniti aretiranca v lisice

vklepjanje -a s *glagolnik od vklepati*: sredstva za vklepanje in vezanje osebe npr. *lisice, plastična zatega, vrvica*; *vklepanje rok z lisicami, nog z okovi disciplinska kazen za obsojence

vklepiti -am nedov. *dajati komu na roke, noge lisice, verigo za onemogočanje svobodnega gibanja*

vključitev -tve ž 1. *glagolnik od vključiti (1)*: vključitev novih vprašanj v dnevni red 2. *glagolnik od vključiti (2)*: vključitev v izobraževanje po določenem vzgojno-izobraževalnem programu

vključiti -im dov. 1. *narediti, da kaj postane sestavni del česa*: vključiti vprašanje v dnevni red 2. *narediti, da kdo postane član kake organizacije, skupnosti*: vključiti otroka v vzgojno-varstveno ustanovo

vkknjižba -e ž 1. *vpis v zemljiško knjigo na podlagi listin, ki ima za posledico brezpogojno pridobitev, prenos, omejitev ali prenehanje knjižne pravice, sin. intabulacija*: zemljiško-knjižna vkknjižba; vkknjižba lastninske, služnostne, zastavne pravice; vkknjižba izbrisa; vkknjižba v vpisniku ladij; za vkknjižbo sposobna listina; dovoliti, opraviti vkknjižbo 2. *vpis ladje v vpisnik ladij* 3. *knjigovodski vpis, knjiženje*: glavna, temeljna vkknjižba; izvršiti, opravičiti, popraviti, razveljaviti, stormirati vkknjižbo

vkknjižbeni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na vkknjižbo (1)*, sin. *intabulacijski*: vkknjižbeni naslov; vkknjižbena klavzula dovoljenje knjižnega prednika za vkknjižbo, sin. *intabulacijska klavzula*; vkknjižbeno dovoljenje 2. *ki se nanaša na knjigovodski vpis, knjiženje*: vkknjižbeno dokazilo

vkknjiženje -a s *glagolnik od vkknjižiti*

vkknjižiti -im dov. 1. *vpisati v zemljiško knjigo na*

podlagi listin, sin. intabulirati: vkknjižiti lastninsko pravico 2. *vpisati ladjo v vpisnik ladij* 3. *vpisati v računsko knjigo*: vkknjižiti dobroimetje, dolg, terjatev **vkknjiženi** -a -o: vkknjižena pravica npr. *v zemljiški knjigi*

vkrcanje -a s *glagolnik od vkrcati*: vkrcanje potnikov; vkrcanje tovora; luka, pristanišče vkrcanja; dovoljenje za vkrcanje; nakladnica za vkrcanje

vkrcati -am dov. *spraviti na ladjo*: vkrcati potnike, tovor na ladjo **vkrcati se** *stopiti, oditi s kopnega na ladjo*: vkrcati se na ladjo

vkrcevalec -lca [-ȳc-] m *kdor po pogodbi o prevozu stvari predaja ladjarju stvari za prevoz*

vkrcevalni -a -o prid. *ki se nanaša na vkrcanje ali vkrcvanje*: vkrcevalni stroški

vkrcevanje -a s *glagolnik od vkrcovati*: vkrcovanje tovora; čas, kraj vkrcovanja

vkrceváti -tjem nedov. *spravljati na ladjo*

vlačenje -a s 1. *glagolnik od vlačiti (1)*: kaboatažno vlačenje *vlačenje, ki se začne in konča v jugoslovanskih lukah ali na obalnem morju SFRJ*; pogodba o vlačanju ladje ali drugega plovnega objekta 2. *glagolnik od vlačiti (2)*: pravica vlačanja lesa čez tuje zemljišče

vlačilec -lca [-ȳc-] m 1. *cestno motorno vozilo, ki vleče priklopno vozilo* 2. *ladja za vleko, reševanje ladij*

vlačilni -a -o prid., v zvezi: *vlačilna steza steza na bregu za vleko ladij po reki navzgor*

vlačiti vlačim nedov. 1. *večkrat vleči*: vlačiti ladje v pristanišče 2. *spravljati les v gozdu do poti tako, da drsi po tleh*: vlačiti s konji

vlačúga -e ž *ženska, ki se (poklicno) ukvarja s prostitucijo*

vlačúganje -a s 1. *prostitucija* 2. *potepanje, potepuško življenje*

vlačúgati se -am se nedov. 1. *ukvarjati se s prostitucijo* 2. *potepati se, potepuško živeti*

vlačúgar -ja m 1. *moški, ki se (poklicno) ukvarja s prostitucijo* 2. *potepuh*

vlačúgarstvo -a s 1. *prostitucija* 2. *potepuštvó*

vláda -e ž 1. *vrhovni politično-izvršilni organ v državi*: državna, osrednja, republiška, zvezna vlada; koalicijska vlada *ki jo sestavlja več strank*; koncentracijska vlada *ki je sestavljena iz vseh v parlamentu zastopanih strank*; manjšinska vlada *ki se opira na manjšino parlamenta*; parlamentarna vlada *odgovorna parlamentu in odvisna od njega*; uradniška vlada; večinska vlada *ki se opira na večino parlamenta*; vlada depozitar(ka) meddržavne pogodbe; vlada v izgnanstvu; vlada v odstopu; odstop vlade; rekonstrukcija vlade; sestava

rabljati del nanovo proizvedenih dobrin, sredstev za obnavljanje in povečevanje osnovnih sredstev in zalog 5. *spuščati živali, zlasti mlade, v reko, gozd za povečanje količine teh živali*: vlekti ribe v reko

vlák -a m *vozilo iz med seboj povezanih vagonov, ki jih navadno vleče lokomotiva*: potniški, tovorni vlak

vlámljati -am nedov. *izvrševati vlomne tatvine*

vlážni -a -o prid., v zvezi: *vlačni žig mokri žig*

vléči vležem nedov. *s silo, usmerjeno proti sebi, povzročati premikanje česa za seboj, k sebi*: vleči vozilo **vlečen** -a -o: vlečena ladja; vlečeno vozilo

vlečni -a -o prid. *ki se nanaša na vleko*: vlečna služba, steza; vlečna vrv *pri vlečnici*; vlečno motorno vozilo

vlečnica -e ž *žičnica na smučičšču, ki vleče smučarje navkreber tako, da drsijo s smučmi po snegu*: smučarska vlečnica; vzdrževati red na vlečnicah

vlečnina -e ž *plačilo za vleko ali potiskanje ladje*

vleka -e ž *glagolnik od vleči*: vleka vozila na javni cesti npr. *priklopne vozila, vozila, ki ima okvaro*

vljúden -dna -o prid. *ki se vede, ravna v skladu z družabnimi pravili*

vljudnega -i ž 1. *lastnost, značilnost vljudnega človeka*: vljudnost v občevarju s strankami 2. v zvezi: *meddržavna vljudnost pravila o občevarju v meddržavnih odnosih, sin. meddržavna kurtoazija*

vljudnostni -a -o prid., v zvezi: *vljudnostni obiski tujih državljanov in diplomatov neuradni obiski diplomatskih ali konzularnih predstavnikov pri pomembnejših družbenopolitičnih, gospodarskih ali kulturnih funkcionarjih brez določenega namena*

vlóga¹ -e ž *položaj koga glede na njegovo dejavnost, značilnosti*: posredovalna, vodilna, vodstvena vloga; vloga izvedenca, priče, sodnika, stranke

vlóga² -e ž 1. *spis, ki ga vloží stranka pri pristojnem organu, organizaciji, npr. prošnja, predlog, obtožnica, pritožba, sporočilo, tožba, ugovor, zahteva*: brzojavna, (ne)kolkovana, nerazumljiva, pomanjkljiva, prepozna, pripravljalna vloga; ustna vloga *ki se da ustno na zapisnik*; dopolnitev, popravek, sprejem vloge; (do)kolkovati, dopolniti vlogo; izročiti vlogo *osebno jo izročiti organu*; popraviti, poslati, prevzeti, sprejeti, taksirati, vložiti, umakniti vlogo; vpisati vlogo v vpisnik;

vlade; član, predsednik, predstavnik vlade; funkcije vlade; vlada odstopi; izglasovati (ne)zaupnico vladi; imenovati, sestaviti, preenovati, zapriseči vlado; poveriti komu sestavo vlade; sprejeti mandat za sestavo vlade 2. *najvišji upravni organ upravno-teritorialne enote v državi*: *deželna vlada v bivših avstrijskih deželah, npr. v *Kranjski in Koroški* do l. 1918; *pokrajinska vlada; *Narodna vlada za Slovenijo l. 1918

vládanje -a s *glagolnik od vladati*: kabinetni sistem vladanja *sistem vladanja brez predstavnikov ljudstva*; doba, oblika vladanja

vladár -ja m *kdor vlada*

vladarica -e ž *ženska oblika od vladar*

vladárjev -a -o prid. *ki se nanaša na vladarja*: vladarjeve prerogative

vladárski -a -o prid. *ki se nanaša na vladarje*: vladarski posli; vladarske dolžnosti, pravice

vládati -am nedov. *odločati v organizirani družbeni skupnosti, zlasti v državi*: vladati državi **vladajoči** -a -e: vladajoči narod, razred; vladajoča stranka; vladajoče mnenje *večinsko, splošno mnenje*

vladavína -e ž *način, oblika, sistem vladanja*: absolut(istič)na, avtoritarna, demokratična, monarhična, parlamentarna, predstavniška, razredna, skupščinska, ustavna vladavina

vládni -a -o prid. *ki se nanaša na vlado*: vladni aparat, delegat; *vladni komisar *vladni poverjenik*; vladni osnutek, predlog zakona; vladni predstavnik; vladna agencija, izjava, koalicijska komisija, kriza, stranka, uredba, večina

vlagánje -a s 1. *glagolnik od vlagati (1)*: vlaganje spisov v arhiv 2. *glagolnik od vlagati (2)*: vlaganje denarnih zneskov v denarni zavod 3. *glagolnik od vlagati (3)*: vlaganje vlog obtožnic, pravnih sredstev, prošenj, tožb, zahtev, zasebnih tožb ipd. 4. *glagolnik od vlagati (4)*: investicijska vlaganja; vlaganja v družbeni standard 5. *glagolnik od vlagati (5)*: biološka vlaganja v gozdove; vlaganje rib v ribolovno vodo

vlagátelj -a m 1. *kdor vloží denar v banko*: vlagatelj denarja 2. *vložnik (1)*: vlagatelj obtožnice, predloga, prošnje, pritožbe, tožbe, zahtev

vlagáteljica -e ž *ženska oblika od vlagatelj*

vlagáti -am nedov. 1. *dajati v kaj*: vlagati spise v arhiv 2. *dajati denar kam, da se poveča njegova količina*: vlagati prihranke v banko 3. *dajati kam vloge, da se sproži določen postopek pri upravnih ali sodnih organih* 4. *upo-*

obravnavati, rešiti, vrniti vlogo; zavreči vlogo *ne ugoditi iz formalnih razlogov*; zavrniti vlogo *ne ugoditi iz stvarnih razlogov* **2. v banko vloženi denar**: bančna, denarna, devizna, hranilna vloga; ustanovna vloga v podjetju v tujini; vezana, vinkulirana vloga; vloga na ime, prinosnika; vloga na vpogled, z geslom, odpovednim rokom; vloga brez odpovednega roka; obrestovanje hranilnih vlog; obrestna mera za vloge; dvigniti, izplačati, obrestovati, odpovedati, prenesti, vplačati, zarubiti, zastaviti vlogo; z vlogo razpolagati

vlòm vlóma m *glagolnik od vломiti*: poskušeni vlom; vlom z vlomilnim orodjem; sledovi vlom; zavarovanje pred vlomom **a) fizično zavarovanje**, npr. z alarmno napravo **b) pogodbeno zavarovanje pri zavarovalnici**; fingirati vlom

vломílec -lca [-yc-] m *kdor vломi, vломlja*: večkratni vломilec

vломíлка -e [-yk-] *ž ženska oblika od vломílec*
vломílni -a -o prid. *ki se uporablja za vломljanje*: vломilno orodje

vломílski -a -o [-ys-] prid. *ki se nanaša na vломílec*: vломílska tolpa

vломíti vlómim dov. *s silo, na neustrezen način odpreti kaj zaklenjenega, zapahnjena*: vломiti v zaprto stavbo, zaprto sobo, zaprt prostor; vломiti v avtomobil, blagajno, omaro

vломní -a -o prid. *ki se nanaša na vлом*: vломna tatvina

vлóžek -žka m **1. pod posebno številko označena enota v nekaterih javnih vpisnikih**: registrski vložek *enota sodnega registra iz enega ali več listov z rubrikami*; zemljiškoknjžni vložek *zemljiškoknjžno telo ali več teles, vpisanih v zemljiški knjigi pod isto številko*; vložek glavne knjige registra civilnih letal; vložek glavne knjige vpisnika ladij **2. kar se kam vložiti, navadno denar**: denarni, stvarni (negotovinski) vložek pri kapitalistih družbah

vлóžiče -a s *prostor, kjer se oddajajo vloge*: skupno vložišče *npr. za več organov v isti stavbi*; vložišče sodišča, urada

vлóžítev -tve *ž glagolnik od vлóžiti*: vložitev davčne napovedi; vložitev obtožnice, pravnega sredstva, prošnje, tožbe, ugovora; čas vložitve

vлóžiti -ím dov. **1. dati v kaj**: vložiti spis v arhiv **2. dati kam vlogo, da se sproži določen postopek pri upravnih ali sodnih organih**: vložiti obtožnico, pritožbo, prošnjo, reklamacijo, tožbo, ugovor, zahtevo; vložiti veto *uporabiti pravico veta* **3. dati denar kam, da se**

poveča njegova količina: vložiti denar v banko, hranilnico **vлóžen** -ěna -o: vloženi denar; vložena tožba; vloženo pravno sredstvo

vлóžni -a -o prid. *ki se nanaša na vlogo*: vložni zapisnik *vpisnik o vlogah*; vložna (hranilna) knjižica; vložna številka vloge

vлóžnica -e *ž ženska oblika od vлóžnik*

vлóžnik -a m **1. kdor kaj vлóži, navadno v pisni obliki, da se sproži določen postopek pri upravnih ali sodnih organih**: vložnik listine, ovadbe, patentne prijave, spisa, vloge, zahteve **2. kdor vлóži kam denar**: vložnik glavnice, vrednostnega papirja

****vлóžništvo** -a s *sistem oskrbe ubožcev od hiše do hiše*

vмésni -a -o prid. **1. ki je med dvema drugima**: vmesni dohodki izpraznjene službe; vmesni proizvod; vmesni ugotovitveni zahtevek (pravd. post.); vmesna bilanca *bilanca, ki je sestavljena med poslovnim letom*; vmesna država *tamponska država*; vmesna odločba **2. v zvezah vmesna sodba sodba, ki se izreka samo o podlagi tožbenega zahtevka (pravd. post.); vmesna ugotovitvena tožba *tožba, s katero se odloči o predhodnem vprašanju z učinkom pravnomočnosti*, sin. *incidenčna tožba***

vмešávanje -a s **1. dejanje, ukrep kake države, s katerim se vpliva na notranje ali zunanje zadeve druge države**, sin. *poseg (3)*, sin. *intervencija (4)* **2. glagolnik od vмešávati se**: vmešavanje v tuje posle

vмešávati se -am se nedov. *udeleževati se česa, navadno nepovabljen, nezaželen*: vmešavati se v poslovanje javnega organa; vmešavati se v tuje posle

vнapréj prist. *izraža, da se dejanje uresniči prej, kakor bi bilo pričakovati*: vnaprej dati, plačati, podpisati; vnaprej določiti davčno osnovo, davčni znesek; vnaprej določena cena

vнapréjšnji -a -e prid. **1. ki se uresniči prej, kakor bi bilo pričakovati**: vnaprejšnja izpolnitev; vnaprejšnje plačilo; vnaprejšnje volilo *predvolilo* **2. ki je vnaprej določen, izoblikovan**: vnaprejšnji račun

vнášanje -a s **1. glagolnik od vнášati (1)**: vnašanje tujega tiska, plačilnih sredstev, prepovedanih časopisov v državo **2. glagolnik od vнášati (2)**: vnašanje nove vrste divjadi v lovišče; vnašanje nove vrste rib v ribolovno vodo

vнášati -am nedov. **1. z nošenjem spravljati kaj kam**: vnašati prepovedane časopise v državo **2. delati, povzročati, da se v čem kaj pojavi, nastane**: vnašati nove vrste divjadi v lovišča

vнésti vнésem dov. **1. z nošenjem spraviti kaj kam**: vnesti blago v državo, skladišče **2. zapisati**: vnesti v računalnik, vpisnik, zapisnik

vнetljív -a -o prid. *ki se lahko vname*: vnetljiv material; vnetljivi predmeti; vnetljive tekočine; (lahko) vnetljiva snov

vнòs -òsa m *glagolnik od vнести*

vнóvič prist. *ponovno, znova*: biti vnovič izvoljen

vнúk -a m *sin sina ali hčere*

vнúkinja -e *ž hči sina ali hčere*

vóda -e *ž 1. naravna prozorna tekočina brez barve, vonja in okusa*: atmosferska, hudournna, jamska, padavinska, podzemna, površinska, talna voda; mineralna, radioaktivna, zadržilna voda **2. ta tekočina, ki se uporablja v industriji, gospodinjstvu**: gasilna, odpadna, pitna, tehnološka voda; splošna raba vode *v naravnih vodotokih in naravnih zbiralnikih vode*, npr. *za pitje, kopanje, pranje, napajanje, rekreacijo*; uporaba, uporabnik vode; višina, zbiralnik vode; zavarovanje vode; dovajati, odvajati, onesnažiti, pregraditi, rabiti, uporabljati, zajemati, zajeziti, zapirati vodo **3. ta tekočina kot reka, jezero, morje**: gojivna, ribja voda; *javna, *zasebna voda; stojišča, tekoča voda; notranje vode *v notranjosti države*; notranje morske vode *deli morja, obdani s kopnim ozemljem, ki so v plovni zvezi s teritorialnim morjem*, npr. *vode v pomorskih pristaniščih*; meddržavne, mednarodne, medrepubliške vode; odprte, zaprte gojitvene ali ribolovne vode; poplavne, varstvene vode; čiščenje, izkoriščanje, kakovost, količina, onesnaženje vode; kataster voda *kataster za vpis vodnih količin, kakovosti vode, vodnogospodarskih objektov in naprav*; gospodarjenje z vodami; spremeniti tok vode

vodarína -e *ž plačilo za uporabo vode*: odmeriti, pobirati, zaračunati vodarino
vodarínski -a -o prid. *ki se nanaša na vodarino*: *vodarinska postavka, tarifa
vódenje -a s **1. glagolnik od voditi (2)**: vodenje ladje, letala **2. glagolnik od voditi (3)**: vodenje obravnave, postopka **3. glagolnik od voditi (4)**: vodenje podjetja, poslov **4. glagolnik od voditi (5)**: vodenje evidence, knjig
vodílni -a -o prid. *ki se nanaša na organiziranje in nadzorovanje dela podrejenih*: vodilni delavec; vodilni položaj; vodilne funkcije
vodítelj -a m *kdor vodi kako skupino, skupnost, organizacijo*: voditelj države
vodíti vódim nedov. **1. iti pred kom ali s kom z namenom, da kam pride** **2. delati, da se kaj pre-**

mika, giblje v določeno smer, ima določen položaj: voditi ladjo, letalo **3. delati, da kaj poteka na določen način**: voditi obravnavo, poganjanje, postopek, posvetovanje, sejo, shod, zborovanje **4. biti na najvišjem mestu pri usmerjanju dejavnosti kake skupine, skupnosti, delovne enote**: voditi podjetje, posle, urad **5. opravljati kako dejavnost, s katero se spremljajo določeni dogodki, spreminjanje stanja**: voditi evidenco, poslovne knjige, razvid, register, seznam, vpisnik; voditi na tekočem računu **vodéči** -a -e: posle vodeči podpredsednik

vódja -e m *kdor kaj vodi*: vodja delegacije, delovne skupnosti; vodja diplomatskega, konzularnega predstavništva; vodja enote temeljnega sodišča; vodja knjigovodstva, komisije; vodja notranje organizacijske enote organa *npr. oddelka, referata, službe*; vodja vpisnika; vodja zemljiške knjige

vódni -a -o prid. *ki se nanaša na vodo*: vodni prispevek *prispevek, ki ga uporabniki plačujejo območnim vodnim skupnostim za financiranje vodnogospodarske dejavnosti*; vodni režim **a) pravna ureditve voda b) obstoječe stanje voda v povodju**; vodni števec *vodmer (2)*; vodni tok, vir, zbiralnik; vodni upravičenec; vodna akumulacija, bilanca; vodna črta *meja med strugo in obrežjem ob normalni višini vode*; vodna gladina, pot, površina, struga; vodna gradnja; vodna knjiga *knjiga, v katero se vpisujejo vodnogospodarska soglasja in vodnogospodarska dovoljenja*; vodna naprava, zapornica; vodna oskrba, služnost; vodna *policija, zadruga; vodna skupnost *samopravna interesna skupnost za področje vodnega gospodarstva*, npr. *območna vodna skupnost*; vodna škoda; vodno črpališče, korito, zajetje; vodno gospodarstvo, *javno dobro; vodno letališče (hidrodrom); vodno območje *eno ali več porečij*; vodno pravo *pravo, ki se nanaša na varovanje in gospodarjenje z vodami*; vodno stanje *višina vodne gladine, merjena od izbranega izhodišča*; vodna zemljišča *npr. struge in korita, opuščene struge in prodišča, dno obalnega morja in njegova obala*; izkoriščanje vodnih moči

vodník -a m *kdor koga kam vodi*: gorski, tujski, turistični vodnik; izkaznica gorskega vodnika; pravilnik o organizaciji gorskih vodnikov
vodníški -a -o prid. *ki se nanaša na vodnike*: vodniška tarifa; turistična vodniška služba

vodnják -a m *zaprt prostor ali posoda, navadno v zemlji, za zbiranje, shranjevanje večjih količin pitne vode*: javni vodnjak

vôdnogospodárski -a -o prid. *ki se nanaša na vodno gospodarstvo*: vodnogospodarski objekti in naprave objekti za varstvo pred škodljivim vplivom vode, za rabo, izkoriščanje in varstvo voda; vodnogospodarska dejavnost; vodnogospodarska inšpekcija; vodnogospodarska obravnava; vodnogospodarska osnova dolgoročni načrt za vzdrževanje in razvoj vodnega režima na vodnih območjih; vodnogospodarska organizacija združenega dela; vodnogospodarske smernice za izdelavo projektov in gradnjo objektov ali naprav; vodnogospodarske storitve; vodnogospodarsko dovoljenje dovoljenje, ki predpisuje pogoje za rabo voda; vodnogospodarsko soglasje soglasje za gradnjo ali rekonstrukcijo objektov in naprav, ki vplivajo na vodni režim

***vôdnopoličijski** -a -o prid. *ki se nanaša na vodno policijo*: vodnopoličijski predpisi

vôdnopravni -a -o prid. *ki se nanaša na vodno pravno*: vodnopravni organ, postopek, prekršek, prestopok; vodnopravni predpisi; vodnopravna *koncesija, pravica

vodogrâdbeni -a -o prid. *ki se nanaša na gradnjo vodnih objektov*: vodogradbene naprave

vodomér -a m 1. priprava za merjenje višine vodne gladine 2. števec za porabo vode: odčitek na vodomèru

vodomérni -a -o prid. *ki se nanaša na merjenje višine vodne gladine*: vodomerni drog, jašek; vodomerna postaja

vodomérščina -e ž plačilo za uporabo vodomera (2)

vodotòk -òka m v strugi tekoča voda: naravni vodotok; umetni vodotok npr. prekop, mlinščica; glavni, stranski vodotok; lokalni, (med)regionalni, medrepubliški, meddržavni vodotok; podzemni, površinski vodotok; kategorizacija, regulacija vodotokov

vodovòd -òda m sistem naprav za oskrbo prebivalstva z vodo: javni vodovod; upravljavec vodovoda

vodovòdni -a -o prid. *ki se nanaša na vodovod*: vodovodni odbor; vodovodni pravilnik, priključek; vodovodne naprave; vodovodno omrežje

vòdstveni -a -o prid. *ki organizira in nadzoruje delo podrejenih*: vodstveni delavec

vòdstvo -a s 1. glagolnik od voditi (3): formalno, materialno procesno vodstvo; vodstvo postopka; izročiti, odložiti, prevzeti vodstvo 2. glagolnik od voditi (5): vodstvo poslovnih knjig 3. oseba ali skupina oseb, ki kaj vodi: družbeno, državno, politično, poslovno vodstvo; vodstvo države, podjetja

vohljâč -a m ogleduh (2)

vohljânje -a s ogledušstvo (2)

vohún -a m kdor si s prikritim poizvedovanjem, iskanjem prizadeva priti do zaupnih vojaških, gospodarskih, uradnih podatkov ali dokumentov in jih protipravno posreduje tuji osebi, državi

vohúniti -im nedov. s prikritim poizvedovanjem, iskanjem prizadevati si priti do zaupnih vojaških, gospodarskih, uradnih podatkov ali dokumentov in jih protipravno posredovati tuji osebi, državi

vohúnka -e ž ženska oblika od vohun

vohúnski -a -o prid. *ki se nanaša na vohune*: vohunski satelit; vohunska dejavnost, ladja, mreža, obveščevalna služba, organizacija; vohunsko letalo

vohúnstvo -a s dejavnost vohunov: gospodarsko, politično, vojaško uhoštvo

vojâk -a m pripadnik oboroženih sil države: poklicni, rezervni vojak; *vojak stalnega kadra kdor služi redni vojaški rok; vpoklicati k vojaku; biti pri vojaki

vojâkinja -e ž ženska oblika od vojak

vojâški -a -o prid. *ki se nanaša na vojake*: vojaški ataše, guverner, starešina, uslužbenec; vojaški begunec, dobavitelj, invalid, kader; vojaški čin, nabor; vojaški kataster; vojaški kontingent (pr. zg.); vojaški material, objekt; vojaški obveznik, štipendist, zavarovanec; vojaški organ, poveljnik, svet, štab; vojaški pouk žensk; vojaški pravobranilec, preiskovalni sodnik, tožilec, zagovornik; vojaški pripor, zapor, zavod; vojaški rok čas obveznega bivanja vojaškega obveznika v vojski, sin. kadrovski rok; vojaški spopad; vojaški upravni kazenski postopek; vojaški opazovalci; vojaška akademija, pošta, šola, uprava; vojaška asistenca, diktatura, zveza; vojaška delegacija, enota, misija, patrolja, policija, posadka; vojaška disciplina, dolžnost, podrejenost; vojaška evidenca, organizacija, znanost; vojaška gospodarska arbitraž; vojaška intervencija, okupacija, operacija; vojaška izkaznica, knjižica, oprema, uniforma, zastava; vojaška mobilizacija; vojaška moč države; splošna vojaška obveznost; vojaška oporoka (rim. pr.), prisega; vojaška oseba; vojaška *pripraga; vojaška služba; vojaška služnost (mednar. pr.); vojaška tajnost; vojaška zdravniška komisija; vojaške dajatve, vaje; vojaško begunstvo; vojaško kaznivo dejanje; vojaško letališče, letalo, letalstvo; vojaško orožje, poslopje, poveljstvo, pravobranilstvo; vojaško sodišče prve stopnje; vrhovno vojaško so-

dišče sodišče, pristojno za sojenje npr. o kaznivih dejanjih vojaških oseb in določenih vojaško pomembnih kaznivih dejanjih civilnih oseb; vojaško sodstvo, vohunstvo; vojaško tožilstvo tožilstvo, ki preganja storilce kaznivih dejanj, ki so v pristojnosti vojaških sodišč, in opravlja druge z zakonom določene naloge; izmikanje vojaški službi (kaz.); povzročitev nezmožnosti za vojaško službo (kaz.); služiti vojaški rok; biti sposoben za vojaško službo

vojâštvo -a s oborožena sila države: demobilizacija vojaštva

vôjna -e ž 1. oborožen spopad med državami: atomska, gverilska, imperialistična, napadalna, narodnoosvobodilna, (ne)pravična, obrambna, osvajalna, osvobodilna, preventivna, svetovna vojna; vojna na kopnem, morju, v zraku; izbruh, napoved, nevarnost, vodenje, začetek vojne; evakuacija v vojni; izzvaati, napovedati, začeti vojno; vojna izbruhne, se začne, konča 2. v zvezi: državljanska vojna oborožen spopad med skupinami znotraj države 3. v zvezi: carinska vojna sovražna carinska politika do drugih držav v mirnem času; hladna vojna sovražna meddržavna politika v mirnem času brez uporabljanja orožja

vôjni -a -o prid. *ki se nanaša na vojno*: vojni arhiv; vojni begunec, dobičkar, ujetnik; vojni dobiček, dolg, plen; vojaški vojni invalid; vojni konflikt; vojni razpored; vojni prostovoljci; vojni zakoni in običaji; specialni vojni sporazum sporazum med poveljnikoma sovražnih vojaških enot (mednar. pr.); vojna ladja, luka, mornarica, pošta; vojna napoved, nevarnost, okupacija; vojna odškodnina gl. vojne reparacije; vojna operacija, škoda; vojna spomenica, zastava; vojne dajatve, *kontribucije, rekvizicije; vojne reparacije dajatev, ki se naloži pripadnikom okupirane ali premagane države, sin. vojna odškodnina; vojne žrtve; vojno gospodarstvo; vojno hudodelstvo poboji, mučenje, nečloveško ravnanje med vojno ali oboroženim spopadom s civilnim prebivalstvom, z ranjenci in bolniki, nečloveško ravnanje z vojnimi ujetniki (kaz.); vojno letalstvo, območje, poročilo, pravo, ujetništvo, zaledje; vojna leta; odvzem vojnega dobička; ugotoviti neposredno vojno nevarnost; razglasiti vojno stanje

***vôjnica** -e ž vojni davek moških, ki ne opravljajo vojaške službe do l. 1941

***vôjničar** -ja m kdor plačuje vojnico

vôjnoprâvni -a -o prid., v zvezi: vojnopravne pogodbe pogodbe, ki so sklenjene za primer voj-

ne in urejajo vojskovanje, npr. haaški vojnopravni dogovori iz l. 1899 in l. 1907

vôjska -e ž oborožene sile države, sin. armada (1): črna vojska sestavljena iz podeželskega prebivalstva, predvsem za obrambo (pr. zg.); kopenska, mirmodobna, najemniška, narodnoosvobodilna, operativna, poklicna, redna, rezervna, stalna vojska; mirovno, mobilno stanje vojske; vpoklic v vojsko

vojskovânje -a s glagolnik od vojskovati se: gverilsko, letalsko, pomorsko vojskovanje; vojskovanje na kopnem, morju

vojskovâti se -ujem se nedov. vojaško se spopadati vojskujúči se -a -e: vojskujoče se države

vojskovòdja -e m kdor poveljuje vojski

vôjvoda -e m 1. visok plemiški naslov 2. plemenski poglavar (pr. zg.) 3. vladar posamezne dežele ali samostojne države (pr. zg.)

vôjvodina -e ž 1. plemensko ozemlje, npr. Karantanja (pr. zg.) 2. posamezna dežela ali samostojna država, ki ji vlada vojvoda, npr. Koroška, Kranjska, Štajerska (pr. zg.)

vôjvodski -a -o prid., v zvezah: vojvodski kmet kosez ustoličevalec (pr. zg.); vojvodski prestol, stol kamnit prestol, stol koroških vojvod na Gosposvetem polju iz 9. stol. kot simbol fevdalne oblasti nad deželo (pr. zg.)

volilni -a -o [-yn-] prid. *ki se nanaša na volitve*: volilni agitator; volilni akt a) volitev b) volilni spis; **volilni cenzus; volilni imenik, izid, rezultat, zapisnik; volilni knez (pr. zg.); volilni količnik število glasov, potrebnih za izvolitev enega poslanca; volilni listek glasovnica; volilni material; volilni mož oseba, izvoljena z nalogo, da v imenu svojih volivcev opravi končne volitve, sin. elektor; volilni odbor, organ; volilni okoliš; volilni prostor prostor, kjer se glasuje; volilni *red, shod; volilni sistem npr. proporcionalni, večinski; volilni udeleženelec, upravičenelec; **volilni razredi glede na družbeni položaj posameznika, npr. plemstvo, meščanstvo; volilna agitacija, doba, dolžnost, enota; volilna geometrija določanje volilnih enot za volitve poslancev glede na koristi strank; volilna komisija, kroglica; samostojna volilna lista volilna lista, ki ni del večje ali splošne deželne ali državne liste; vezana volilna lista volilna lista, ki je priključena širši splošni listi; zapra volilna lista pri kateri se glasuje za celotno listo; aktivna, pasivna, (ne)posredna, (ne)enaka, pluralna, splošna volilna pravica; volilna reforma, *reklamacija, skrinjica, sposobnost, svoboda, udeležba; volilno pravo; volilno telo skupnost

volivcev, ki izvoli eno ali več oseb; evidenca, izguba, izvrševanje, varstvo volilne pravice; kršitev, zloraba volilne pravice (kaz.); ponareditev volilnih rezultatov (kaz.); uničenje volilnih listin (kaz.); voditi volilno kampanjo; **voliti po volilnih razredih

volilnost -i [-ɔn-] z dejstvo, da se kdo da, sme voliti: načelo volilnosti sodnikov načelo, po katerem se sodniki volijo v državni zbor na predlog sodnega senata; načelo volilnosti sodnikov porotnikov

volilo -a s a) oporočna naklonitev posamezne stvari ali pravice b) voljena stvar ali pravica: distribucijsko volilo pri katerem zapustnik prepusti dediču ali komu drugemu, da izbere volilojemnike iz določenega kroga oseb; privilegirano volilo ki se izplača pred drugimi volili; vračunljivo volilo ki se vračuna v dedni delež; nevrachunljivo volilo ki se ne vračuna v dedni delež; zakonsko volilo volilo gospodinjstkih predmetov v prid zakoncu in potomcem; volilo preživljanja, rente; volilo zapustnikove terjatve proti volilojemniku, proti drugemu; volilo dolga zapustnikovega dolga volilojemniku; volilo užitka; volilo dediču; volilo, naloženo volilojemniku; izpolnitev, zmanjšanje, ugasnitev volila; odrediti, izpolniti volilo; volilo ugasne

volilojemnik -a m komur je volilo namenjeno

volišče -a s prostor, kjer se voli

volitev -tve ž, nav. mn. organizirano izražanje svoje odločitve o kandidatu za določeno funkcijo, naslov: **deželnozborske volitve; dopolnilne volitve; nadomestne volitve zaradi izjemne, izredne izpraznitve poslanskega mesta; neposredne, posredne volitve; občinske, republiške, zvezne volitve; ožje volitve med kandidatom, ki sta dobila najvišje število glasov; parlamentarne, skupščinske volitve; ponovne volitve če je bilo prvo glasovanje razveljavljeno zaradi nepravilnosti; splošne, večstopenjske volitve; volitve članov delavskega sveta, članov izvršnega sveta, delegata, delegacij, poslanca, predsednika skupščine, predsednika in članov predsedstva republike; volitve sodnikov in sodnikov porotnikov; volitve v skupščino; volitve po listah; čas, izid, potek, razpis, rezultat volitev; proporcionalni sistem volitev sorazmerna razdelitev mandatov na volilne liste; večinski sistem volitev; pripraviti, razpisati, izvesti, opraviti, prekiniti, preprečiti, izpodbijati, razveljaviti volitve; priti v ožjo volitev

voliti volim nedov. in dov. 1. organizirano izražati

svojo odločitev o kandidatu za določeno funkcijo, naslov: pravica voliti 2. v oporoki zapuščati kaj fizični ali pravni osebi, da bi bila postavljena za dediča: voliti rento vóljen -a -o: pravica biti voljen

volivec -vca m 1. kdor ima volilno pravico: vpis volivca v volilni imenik; zbor volivcev; izbrisati, črtati volivca iz volilnega imenika; biti odgovoren svojim volivcem 2. kdor voli

volivka -e ž ženska oblika od volivec

vólja -e ž sposobnost hotenja: izpolnitvena, kolektivna, pogodbeno volja; posestna volja volja posedovati stvar; poslednja, poslovna, pravnoposlovna, resnična volja; svobodna volja svoboda izbire; zapustnikova volja; nazven zaznavna volja; volja kot sestavina naklepa; izjava volje; izjava poslednje volje oporoka; izključitev volje pri absolutni sili; napaka poslovne volje izjava v zmoti, strahu, zaradi prevare; napaka v izjavi volje; misija dobre volje odposlanstvo na visoki ravni, ki ga pošlje kaka država v drugo državo zaradi izboljšanja medsebojnih odnosov; soglasje volj; teorija volje pravilo, po katerem izjava stranko veže, če ustreza njeni resnični volji; izraziti voljo; spočeti voljo; vsiliti svojo voljo; molče izražena volja

vóljni -a -o prid. ki se nanaša na voljo: voljna sposobnost; voljna sestavina naklepa, prištevnosti

volontêr -ja m prostovoljec (1)

volontêrka -e ž prostovoljka

voluntaristični -a -o prid. ki se nanaša na voljo: voluntaristični element naklepa voljna sestavina naklepa; voluntaristična sestavina prištevnosti sposobnost imeti v oblasti svoje ravnanje; voluntaristična teorija teorija volje o naklepu

VÓŠ -a m, krat. varnostno-obveščevalna služba OF med okupacijo v Sloveniji od l. 1941 do l. 1945

voťánt -a m glasovalec, npr. v sodnem senatu

voťirati -am dov. in nedov. 1. glasovati kot član kakega kolegija, npr. sodnega senata 2. *odobriti finančna sredstva: votirati kredite, proračun

vótum -a m votantov glas: separateni votum ločeno mnenje pri glasovanju

voucher -ja [vaučer] m, angl. nakaznica za turistične storitve, sin. turistična nakaznica

vóza -e ž ječa (pr. zg.)

vozáč -a m voznik

vozilo -a s prevozno sredstvo: cestno vozilo; motorno vozilo → motorno vozilo; priklopno, tirno, tovorno, vlečno, vprežno, železniško

vozilo; (ne)službeno, osebno, registrirano vozilo; prednostna vozila gl. vozila s prednostjo; vozila s prednostjo vozila prve pomoči, gasilske službe, organov za notranje zadeve, kadar so na nujni vožnji, sin. prednostna vozila; vozila s spremstvom ki jih spremljajo pripadniki milice ali vojaške osebe na posebnih motornih vozilih; nosilnost, parkiranje, postanek, preizkus, registracija, tehnični pregled, ustavitev, vleka vozila; obratovanje motornega vozila; odvzem motornega vozila (kaz.); izključitev vozila iz prometa; evidenca registriranih vozil; parkirati, ustaviti, voziti motorno vozilo

vozišče -a s del površine ceste, ki je namenjen predvsem za promet vozil

voziti vózim nedov. voditi, usmerjati avtomobil, vozilo: voziti kolo, motorno, vprežno vozilo

vóžni -a -o prid. ki se nanaša na vožnjo: vozni list listina o vsebini prevozne pogodbe, sin. tovrni list; vozni listek; vozni pas vzdolžni del vozišča za promet vozil v eni smeri; poletni, zimski vozni red; **vozna izkaznica za motorno vozilo; vozna olajšava, ugodnost; vozno stanje vozila

voznica -e ž ženska oblika od voznik

voznik -a m kdor vozi vozilo: poklicni voznik; voznik inštruktor; voznik avtomobila, dvigala, traktorja, villičarja; register voznikov motornih vozil; izključiti voznika iz prometa

voznina -e ž plačilo za prevoz: kreditirana, polovična, povratna, znižana voznina; ladijska, železniška voznina

vozninski -a -o prid. ki se nanaša na voznino: vozninski dodatek; vozninska postavka voznina za prevoz na določeni razdalji

vozniški -a -o prid. ki se nanaša na voznike: vozniški izpit; mednarodno, tuje, vojaško vozniško dovoljenje; vozniško dovoljenje za vožnjo kmetijskega traktorja; odvzem vozniškega dovoljenja

vozóvni -a -o prid., v zvezah: vozovna pošiljka vagona pošiljka; vozovna stojnina plačilo zaradi zamude pri nakladanju ali razkladanju vagona

vozóvnica -e ž vozni listek: avtobusna, ladijska, letalska, tramvajaska, železniška vozovnica; povratna vozovnica za vožnjo od izhodišča do cilja in nazaj; brezplačna, doplačilna, kreditirana, mesečna, predplačilna, režijska vozovnica

vóžnja -e ž glagolnik od voziti: brezplačna, kreditirana, nepravilna, poskusna, znižana vožnja; črna vožnja; vožnja brez dovoljenja, brez

plačila voznine; vožnja po znižani ceni; vožnja voznika, ki je pod vplivom alkohola; omejitev hitrosti vožnje; prepoved vožnje motornega vozila vrsta varnostnega ukrepa; prekinitev, trajanje vožnje; sledovi vožnje

vpád vpáda m množični prodor, vdor vojaških sil ene države v drugo: vpád v tuji zračni prostor

vpeljáti vpéljem dov. uvesti: vpeljati koga v delo, v posest; vpeljati nov delovni čas

vpís -a m 1. glagolnik od vpisati (1): dokončni, pogojni (začasni), obvestilni vpis zaznamba v sodnem registru; knjižni vpis v javno, poslovno knjigo; pomotni vpis; zemljiškoknjižni vpis; vpis v delovno, hranilno knjižico; vpis v poročno, rojstno knjigo, knjigo umrlih; vpis podatkov v kazensko evidenco; vpis v register, volilni imenik; vpis ladje v vpisnik ladij; vpis letala v register civilnih letal; vpis patenta v patentni register; luka vpisa morske ladje 2. glagolnik od vpisati (2): vpis učenca v osnovno, srednjo šolo; vpis študenta v višjo, visoko šolo; omejitev vpisa v določene vrste ali stopnje šol (lat. numerus clausus) 3. glagolnik od vpisati (3): vpis blagajniških zapisov, obveznic 4. kar je kam vpisano: nahrbtni vpis na čeku, menici

vpisati vpíšem dov. 1. narediti, da je kaj napisano, zapisano v čem: vpisati koga v državljansko, matično knjigo, volilni imenik, imenik odvetnikov, evidenco odvetniških pripravnikov; vpisati kaj v delovno knjižico, kartoteko, zemljiško knjigo; vpisati obratovalnico samostojnega obrtnika v register obratovalnic; vpisati organizacijo združenega dela v sodni register; vpisati protest v protestni register 2. narediti, da kdo postane član kake organizacije, društva: vpisati otroka v šolo 3. v plačilo celotnega zneska pridobiti si pravico do blagajniškega zapisa, obveznice: vpisati blagajniške zapise, obveznice; vpisati posojilo pismo se obvezati vplačati določen znesek posojila za skupne potrebe

vpísni -a -o prid. ki se nanaša na vpis: ladijski vpisni list listina o vpisu morske ladje v vpisnik ladij; vpisni rok; vpisna pristojbina vpisnina; vpisna luka; vpisno načelo načelo, po katerem se zemljiškoknjižna pravica pridobi, prenese, omeji ali preneha le z vpisom v zemljiško knjigo, sin. intabulacijsko načelo; vpisno pristanišče pristanišče vpisa ladje notranje plovbe

vpisnica -e ž izjava o vpisu, npr. delnic, obveznic

vpisničar -ja m *delavec sodišča, ki vpisuje podatke v sodni vpisnik*

vpisnik -a m 1. *uradni seznam, ki daje vpisane mu določeni pravni položaj, sin. register (1): sodni vpisnik; vpisnik civilnih letališč; vpisnik ladij knjiga luške kapetanije, v kateri so vpisane ladje s prostornino nad 10 BRT; vpisnik letal* 2. *vpisovalec*: vpisnik posojila

vpisnina -e ž *plačilo, pristojbina za vpis*

vpisovalec -lca [-yc-] m, v zvezi: *vpisovalec posojila kdor se pisмено obveže vplačati določen znesek posojila za skupne potrebe*

vplačati vplačam dov. *narediti, da pride določena denarna vsota na kak račun*: vplačati delež, prispevek, glavnico; vplačati na bančni račun **vplačan** -a -o: vplačan znesek

vplačilni -a -o prid. *ki se nanaša na vplačilo*: vplačilni nalog, rok; vplačilna blagajna; vplačilno mesto; vplačilno sporočilo *del pošne nakaznice*

vplačilnica -e ž *potrdilo o vplačilu*

vplačilo -a s 1. *kar se vplača*: dnevnik vplačil; potrdilo, sporočilo o vplačilu *del splošne položnice*; knjžiti, opraviti vplačilo 2. *glagolnik od vplačati*: vplačilo deleža, delnice

vplačnik -a m *kdor kaj vplača ali mora vplačati*: vplačnik davka, delnice, obveznice, prispevka, zneska

vpliv -a m *tako delovanje na koga, da se to kaže, izraža v njegovem delu, ravnanju, mišljenju*: družbeni, sugestivni, vzgojni vpliv; škodljivi vplivi; vpliv alkoholizma, okolja; voznik pod vplivom alkohola; izrabitni družbeni vpliv za nezakonito poslovanje; biti pod vplivom koga; ravnati pod tujim vplivom

vplivanje -a s *glagolnik od vplivati (1)*: nezakonito vplivanje na samoupravne organe (kaz.)

vplivati -am nedov. 1. *delovati na koga tako, da se to kaže, izraža v njegovem delu, ravnanju, mišljenju*: vplivati na koga slabo, škodljivo, vzgojno; vplivati na pričo, prikrivalca, udeleženca, zaslišanca (kaz. post.); vplivati na prosto odločitev volivca 2. *delovati na kaj tako, da je drugačno, kakor bi bilo sicer*: vplivati na razvoj družbene odgovornosti in disciplino občanov *eden izmed namenov kaznovanja*; okoliščine, ki vplivajo na odmero kazni (kaz.)

vplivni -a -o prid., v zvezah: *vplivno območje ozemlje, nad katerim ima, uveljavlja določena država gospodarski in politični vpliv*; vplivno območje žičnice *prostor pod žičnico in določen pas na obeh straneh tega prostora*

vplovitev -tve ž *glagolnik od vpluti*: vplovitev ladje v luko

vplúti vplóvem dov. *s plutjem priti v kaj*: ladja vplóve v luko

vpogled -éda m *glagolnik od vpogledati*: vpogled v javne knjige, listine, register, uradni spis; denarni depozit na vpogled *sin. vpogledni denarni depozit*; hranilna vloga na vpogled; menica na vpogled *ki zapade v plačilo ob predložitvi*, *sin. menica vpoglednica*, *sin. trata vpoglednica*; dovoliti, imeti, odkloniti vpogled; dati, razginiti na vpogled *npr. urbanistični, zazidalni načrt*; plačati menico ob vpogledu

vpogledati -am dov. *pogledati v kaj z namenom ugotoviti, spoznati vsebino*: vpogledati spis

vpogledni -a -o prid. *ki se nanaša na vpogled*: vpogledni bančni račun; vpogledni denarni depozit *sin. denarni depozit na vpogled*

vpoglednica -e ž, v zvezi: *menica vpoglednica menica, ki zapade v plačilo ob predložitvi*, *sin. menica na vpogled*, *sin. trata vpoglednica*; *trata vpoglednica gl. menica vpoglednica*

vpoklic -a m *glagolnik od vpoklicati*: vpoklic v vojaško službo

vpoklicati -kličem dov. *uradno poklicati koga na opravljanje vojaške službe*, *sin. mobilizirati*: vpoklicati koga v vojaško službo; vpoklicati rezerviste

vprašalni -a -o prid. *ki se nanaša na vprašanje ali vpraševanje*: vprašalni obrazec; vprašalna pola

vprašalnik -a m *vprašalna pola*

vprašanje -a s 1. *stavek, ki naj se z odgovorom dopolni ali določi a) v postopku (procesu)*: disjunktivno, konjunktivno, odločitveno vprašanje; dodatno vprašanje *npr. pri zaslišanju*, *sin. dopolnilno vprašanje*; dopolnilno vprašanje *gl. dodatno vprašanje*; kapciozno vprašanje *ki izhaja iz neresnične predpostavke, kot da je resnična*, *sin. lovilno vprašanje*; lovilno vprašanje *gl. kapciozno vprašanje*; nejasno vprašanje *gl. nedoločno vprašanje*; nedoločno vprašanje *npr. pri zaslišanju*, *sin. nejasno vprašanje*; pričakovalno vprašanje *vrsta suggestivnega vprašanja*; retorično vprašanje *suggestivna trditev v obliki vprašanja*; suggestivno vprašanje *ki nakazuje odgovor, kakršnega pričakuje izpraševalec*; splošna vprašanja o osebnih podatkih *zaslišanca generalije*; vprašanje izvedencu, obdolžencu, (ob)tožencu, priči, stranki, tožilcu; delitev vprašanj *ločitev vprašanj pri glasovanju sodnega senata, če se ne dobi večina*; postaviti vprašanje; prepovedati vprašanje ali odgovor na že postavljeno vprašanje; zavrniti vprašanje; odgovoriti na vprašanje b) v skupščini družbenopolitične skupnosti: dopolnilno vprašanje; delegatsko, odborniško, poslansko vprašanje; pismeno, ustno vprašanje; vprašanje delegata, odbornika, poslanca; postaviti vprašanje predsedniku skupščine, zbora, odbora; postaviti vprašanje izvršnemu svetu, funkcionarju, ki vodi upravni organ; pravica vprašanja; odgovoriti na vprašanje 2. *kar je v zvezi z določenim dejstvom nejasno, neznano in potrebno pojasniti ali rešiti*: dejansko vprašanje; pravno vprašanje *ugotovitev pravne norme in možnosti podrediti ji določeno dejansko stanje*; predhodno vprašanje *ki samo zase ni predmet postopka, od njegove rešitve pa je odvisna odločitev v glavni stvari (post.)*; sporno vprašanje 3. *kar je v določeni zvezi s predmetom in je potrebno rešiti*: delavsko, kmečko, socialno vprašanje; vprašanje državne ureditve 4. *kar izraža odvisnost uresničitve česa*: vprašanje zaupnice izvršnemu svetu

vpredni -a -o prid. *ki se nanaša na vprego*: vprežna žival; vprežno vozilo

vpričo predl., v zvezah: *vpričo mene uradni zaznamek v spisu*; vpričo prič, sodnika

vračanje -a s *glagolnik od vračati*: vračanje are, carine, davkov, kredita, posojila; brez obveznosti vračanja

vračati -am nedov. *dajati komu kaj, kar mu je bilo odvzeto ali je bilo od njega dobljeno, spet v last*: vračati dolg, posojilo

vračilni -a -o prid. *ki se nanaša na vračilo ali vračanje*: vračilni rok; vračilna obveznost, sposobnost

vračilo -a s *glagolnik od vračati ali vrniti*: vračilo carine, davščine, dolga, posojila, predplačila, preplačila; čas, začetek vračila; prejeti, terjati vračilo

vračljiv -a -o prid. *ki ga je treba vračati*: vračljivo posojilo

vračljivost -i ž *lastnost vračljivega*: vračljivost posojila

vračunanje -a s *glagolnik od vračunati*: vračunanje dolga *všetjete dedičevega dolga zapustniku v dedičev dedni delež*; vračunanje daril in volil v dedni delež

vračunati -am dov. *pri računanju upoštevati v kakem znesku*: vračunati volilo v dedni delež **vračunan** -a -o: *embalaža vračunana dostavek v računu*, *da embalaže ni treba posebej plačati in tudi ne vrniti*; zavarovalna premija, vračunana v ceno vozovnice

vračunavanje -a s *glagolnik od vračunavati*: vrstni red vračunavanja izpolnitve obvezno-

sti *če je med istimi osebami več istovrstnih obveznosti*

vračunavati -am nedov. *pri računanju upoštevati v kakem znesku*

vračunljiv -a -o prid. *ki se lahko vračuna*: vračunljiv odbitek; vračunljivi stroški; vračunljivo volilo

***vračunljiv²** -a -o prid. *prišteven*

vračunljivost -i ž *lastnost vračunljivega*: vračunljivost darila v dedni delež; vračunljivost režijskih stroškov *pri odmeri davka*

***vračunljivost²** -i ž *prištevnost*

vratarina -e ž *plačilo za odklepanje vrat v nočnem času*

vréči vržem dov. *s silo, navadno ročno, povzročiti, da pride kaj po zraku na drugo mesto*: vréči blago v morje *ko je ladja v nevarnosti*

vredén -dna -o prid. *ki zaradi svojih lastnosti zasluzi kaj*: vreden zaupanja; upoštevanja *vredne okoliščine konkretnega primera npr. v sodbi*

vrednost -i ž 1. *značilnost česa glede na količino denarja*: bilančna vrednost *v kateri so v bilanci izkazane posamezne postavke aktiv in pasiv*; cenilna vrednost *ugotovljena s cenitvijo*; čista vrednost *po odbitku dolgov ali stroškov*; dejanska vrednost; denarna vrednost *kupna, menjalna, tečajna vrednost ipd.*; dogovorjena vrednost *npr. v zavarovalni pogodbi*; donosna vrednost *izražena glede na kapitalizirani donos stvari*; fakturna vrednost *izkazana v fakturi*; imenska vrednost *vrednostnega papirja*; inventurna vrednost *ob inventuri*; izročilna vrednost *ob izročitvi*; knjigovodska vrednost; kosmata vrednost *brez odbitka bremen, dajatev ali dolgov*; kovinska vrednost *npr. kovancev*; menjalna vrednost; najemna, najemniška vrednost; napovedana vrednost; (ne)amortizirana, (ne)odpisana vrednost; obračunska, ocenjena, ocenljiva, polna, povprečna, prava vrednost; premoženjska vrednost; presežna vrednost *del vrednosti produkta, ki presega vrednost delovne sile*; prodajna, prometna, realna vrednost; realizacijska vrednost *vrednost blaga, dosežena pri prodaji*; redukcijska vrednost *znižano zavarovalno vsoto*; resnična vrednost; (re)valorizirana vrednost *dosežena z (re)valorizacijo*; srednja vrednost; stvarna vrednost *resnična vrednost*; subjektivna vrednost *npr. vrednost posebne priljubljenosti*; substančna vrednost; tečajna vrednost *po tečaju na tržišču*; tržna, uporabna, uživalna vrednost; valutna vrednost *izražena v tuji valuti*; začetna, zadnja vred-

nost npr. ob nastanku zavarovalnega prime-ra; zakupna vrednost dosežena z zakupom; zavarovalna vrednost; zlata vrednost izražena v zlatu; negotovinske vrednosti npr. dragulji, plemenite kovine, vrednostni papirji ipd.; vrednost blaga, darila, dediščine, delovne sile, rente; vrednost spolnega predmeta (post.); vrednost terjatve, volila, užitka, zahtevka, zapuščine; vrednost osnovnih sredstev; vrednost posebne priljubljenosti (lat. pretium affectionis) vrednost predmeta zaradi osebne navezanosti nanj; načelo enake vrednosti vzajemnih dajatev pri dvostranskih odplačnih pogodbah obligacijskega prava; porast, padec, prirastek, sprememba, zmanjšanje, znižanje, zvišanje vrednosti; nadomestitev, napoved, odpis, preračun, izguba vrednosti; spor majhne vrednosti (pravd. post.); zakon vrednosti po katerem se vrednost blaga določa s količino družbeno potrebnega dela za njegovo reprodukcijo; delitev po vrednosti razdelitev izkupička od prodane nedeljive skupne stvari, sin. civilna delitev; vzorec brez vrednosti; vrednost se manjša, pada, raste; dobiti, določiti, imeti, izgubiti, napovedati, oceniti, ugotoviti vrednost; povečati, zmanjšati vrednost denarja, valute 2. kot ustaljen izraz v valutnih klavzulah pri vrednostnih papirjih: vrednost v blagu menica je dana namesto ali zaradi plačila kupnine za blago; vrednost v denarju remitent je menico eskontiral ali dobil posojilo; vrednost v pooblastilu pooblastilni indosament; vrednost v zastavo zastavni indosament 3. značilnost česa glede na ustrežanje določenim merilom: npravna vrednost človeka; izjava negativne sodbe o vrednosti človeka razžalitev 4. značilnost česa glede na možni vpliv: dokazna vrednost dokaznega sredstva npr. javne listine

vrédnostni -a -o prid. 1. ki se nanaša na vrednost (1): vrednostni papir → vrednostni papir; vrednostna carina carina, ki je odmerjena v odstotkih vrednosti blaga, sin. carina ad valorem; vrednostna cena cena, ki je v sorazmerju s količino dela; vrednostna enota enota za merjenje vrednosti; vrednostna kalkulacija; vrednostna knjiga knjiga za prevzem in oddajo vrednostnih pošiljk po pošti; vrednostna pošiljka; vrednostna pristojbina; vrednostno pismo; vrednostno povzetje od pošiljatelja poljubno določen znesek, ki pa ne sme prekoračiti vrednosti poslanega blaga 2. ki se nanaša na vrednost (3): vrednostna sodba npr. sodba o npravni vrednosti človeka

vrédnostni papír -ega -ja m listina, s katero se

izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil na njej zapisano obveznost njenemu zakonitemu imetniku: abstraktni vrednostni papir iz katerega izhaja pravica, ki ni odvisna od temeljnega posla, npr. menica; bančni vrednostni papir npr. obveznica, blagajniški zapis; blagovni vrednostni papir ki se glasi na blago, npr. nakladnica, skladiščnica, vozni list; denarni vrednostni papir menica, ček, obveznica; domači vrednostni papir; donosni vrednostni papir ki donša obresti, dividende; glavni vrednostni papir npr. plašč delnice, obveznice, sin. temeljni vrednostni papir; gospodarskopравни vrednostni papir npr. menica, ček, nakladnica, delnica; imenski vrednostni papir vrednostni papir na ime; imetniški vrednostni papir vrednostni papir, na podlagi katerega izpolni izdajatelj obveznost tistemu, ki ga predloži; indosabilni vrednostni papir ki se prenese z indosamentom; javni vrednostni papir ki ga izda npr. družbenopolitična skupnost; kavzalni vrednostni papir ki je odvisen od temeljnega razmerja, npr. nakladnica pri prevoznih pogodbah; korporacijski vrednostni papir ki kaže na članstvo v neki organizaciji ali skupnosti, npr. delnica, certifikat o združenih denarnih sredstvih; navadni vrednostni papir ki ni prednosten, npr. temeljna delnica; nepopolni vrednostni papir pri katerem pravica nastane že pred zapisom in se lahko prenese brez zapisa, npr. rekta papir, vinkulirani imetniški papir; obligacijski vrednostni papir ček, menica, kupon, obveznica; (ne)obrestovani vrednostni papir; ordrski vrednostni papir ki se glasi po odredbi in se prenaša z indosamentom, sin. vrednostni papir po odredbi; popolni vrednostni papir pri katerem pravica nastane samo z zapisom na papir; se s papirjem prenaša in uveljavlja, npr. ček, menica; prednostni vrednostni papir npr. prednostna delnica; prinosniški vrednostni papir ki se glasi na prinosnika; rekta vrednostni papir neprenosljiv imenski vrednostni papir; stranski vrednostni papir kupon, talon; temeljni vrednostni papir gl. glavni vrednostni papir; tuji vrednostni papir; zasebni vrednostni papir pri katerem je izdajatelj zasebna fizična ali civilna pravna oseba; vrednostni papir po odredbi gl. ordrski vrednostni papir; vrednostni papir na prinosnika; v seriji izdani vrednostni papirji; izdajatelj, imetnik, prenosnik, prinosnik vrednostnega papirja; eskont, prenos vrednostnega papirja; sprememba vrednostnega papirja npr. vrednostnega papirja na

ime v vrednostni papir na prinosnika ali po odredbi; zamenjava poškodovanega vrednostnega papirja; amortizacija vrednostnih papirjev a) razglasitev za neveljavne b) njihovo odplačevanje po amortizacijskem načrtu; izdajanje vrednostnih papirjev; kotacija vrednostnih papirjev pripustitev k trgovanju na borzi; notiranje, promet, trg vrednostnih papirjev; združitev in delitev vrednostnih papirjev združitev in delitev, ki sta mogoči pri papirjih, izdanih v seriji; ponarejanje, pridobivanje in uporaba ponarejenih vrednostnih papirjev (kaz.); zastavitev (zastava) vrednostnih papirjev

vrednôta -e z čemur priznava kdo veliko načelno vrednost in mu zato daje prednost: družbena, kulturna, moralna, pravna vrednota

vrednôtenje -a s glagolnik od vrednotiti: vrednotenje del in nalog; vrednotenje zahtevnosti dela

vrednôtití -im nedov. ocenjevati, presojati

vrednôtnica -e z izkazilo o plačilu zneska, ki daje pravico do določene dajatve ali storitve, npr. znamka, kolek, takсни papir: davčna, poštna, takсна vrednotnica; ponarejena, predrugačena, uporabljena, uničena vrednotnica; ponarejanje in uporaba ponarejenih vrednotnic (kaz.); napraviti krivo vrednotnico (kaz.); predrugačiti pravo vrednotnico (kaz.); vzeti vrednotnico iz obtoka

vrhóvni -a -o prid. 1. ki je v razvrstitvi glede na oblast, pooblastila na najvišjem mestu: vrhovni državni organ; vrhovni poveljnik obo-roženih sil; vrhovni rabin 2. ki je glede na hierarhično stopnjo najvišji: vrhovna državna oblast; vrhovno politično vodstvo; vrhovno poveljstvo; vrhovno sodišče Republike Slovenije

vrhóvnost -i z suverenost: personalna vrhovnost nad določenim krogom oseb; teritorialna vrhovnost nad določenim ozemljem

vrhóvnostni -a -o prid. suverenostni: vrhovnostna pravica

vrínek -nka m v prvotno besedilo vstavljene besede ali stavki, sin. vstavek, sin. interpolacija (1)

vríniti -em dov. vstaviti besede ali stavke v prvotno besedilo vrínjen -a -o: v besedilo vrínjena beseda

vrínitev -tve z 1. glagolnik od vriniti (1): vrnitev dajatve, embalaže, posojila; vrnitev takse tistemu, ki je ni dolžen plačati ali je plačal večjo od predpisane, ali za dejanje, ki ga organ ni opravil; vrnitev odvzete posesti; vrnitev pre-

plačanih davkov, prispevkov; vrnitev daril zaradi prikrajšanja nujnega deleža 2. glagolnik od vriniti (2): vrnitev internirancev, izseljen-cev, vojnih ujetnikov, zdomcev 3. glagolnik od vriniti (3): vrnitev obrtnega dovoljenja 4. glagolnik od vriniti (4): vrnitev zadeve nižji stopnji v novo sojenje (post.) 5. glagolnik od vriniti (5): vrnitev poslovne sposobnosti; vrnitev roditeljske pravice; vrnitev državljan-skih pravic do l. 1960 6. glagolnik od vriniti (6): vrnitev v enako ali istovrstno stanje pri povrnitvi škode; vrnitev v prejšnje stanje (lat. restitutio in integrum) npr. zaradi zamude naroka ali roka (post.), prim. restitucija

vrnítí vrnem dov. 1. dati komu kaj, kar je bilo od njega dobljeno ali mu je bilo odvzeto, spet v last: vrniti kredit; vrniti preplačano davščino; vrniti varščino 2. narediti, da kdo spet dobi koga, ki mu pripada, a mu je bil vzet ali mu je ušel: vrniti vojne ujetnike 3. dati komu kaj, kar je bilo dobljeno od njega in se več ne more, noče imeti: vrniti obrtno dovoljenje 4. zaradi določenega vzroka ali z določenim namenom narediti, da kdo spet dobi, kar je komu dal, oddal: vrniti nerazumljivo ali nepopolno vlogo da jo stranka popravi ali dopolni (post.); vrniti zadevo organu prve stopnje v ponovno obravnavo 5. narediti, povzročiti, da kdo spet dobi prejšnjo lastnost, značilnost: vrniti poslovno sposobnost 6. narediti, da je kaj tako, kot je bilo prej: vrniti v prejšnje stanje 7. narediti določeno dejanje zaradi enakega dejanja, ukrepa, ki ga je prej storil kdo drug: vrniti razžalitev (kaz.) vrnítí se priti kam, kjer je kdo že bil: vrniti se na delovno mesto

vrnítveni -a -o prid. ki se nanaša na vrnitev: vrnitveni rok, zahtevke; vrnitvena dolžnost, obveznost

vročanje -a s glagolnik od vročati: osebno vročanje; vročanje pisanj; vročanje pooblaščen-cu, zakonitemu zastopniku; vročanje z javnim naznanilom (upr. post.)

vročati -am nedov. v predpisani obliki izročati pisemsko pošiljko, listino naslovniku: vročati osebno; vročati po pošti; vročati po določenem delavcu sodišča; vročati po pristojnem občinskem organu; vročati po uradni osebi organa, ki je izdal odločbo

vročeválec -lca [-uc-] m oseba, ki vroča: sodni vročevalec

vročeválka -e [-uk-] z ženska oblika od vročevalec

vročeválni -a -o prid. ki vroča: vročevalna služba

vročilni -a -o prid. *ki se nanaša na vročitev*: vročilni kraj; vročilni list vročilnica; vročilna knjiga, pola

vročilnica -e ž *potrdilo o opravljeni vročitvi*: modra, bela vročilnica; podpisati vročilnico

vročitev -tve ž *glagolnik od vročiti*: osebna vročitev neposredno naslovniku; posredna vročitev drugi osebi, ne naslovniku; vročitev z javnim naznanilom z nabitjem na oglasno desko organa, ki je pisanje izdal (upr. post.); vročitev obtožnice, odločbe, tožbe, vabila; dan, kraj vročitve; vročitev po diplomatski poti; vročitev v tujini; pooblaščenec za vročitve kdor je pooblaščen sprejemati uradna pisanja namesto stranke (post.), sin. pooblaščenec za sprejemanje pisanj; odrediti, opraviti vročitev

vročiti -im dov. v predpisani obliki izročiti pisemsko pošiljko, listino naslovniku; vročiti stranki odločbo, tožbo, vabilo; vročiti osebno; vročiti po pošti, vročevalcu; vročiti po diplomatski poti

vročitveni -a -o prid. *ki se nanaša na vročitev*: vročitveni postopek; vročitvena odredba

vročnina -e ž *plačilo za vročitev*

vrojen -ěna -o prid. *prirojen*: vrojeno telesno znamenje telesno znamenje, ki je lahko sredstvo za identifikacijo

vrsta -e ž 1. (lat. genus) *kar v okviru kake celote tvorijo posamezne stvari z določeno skupno lastnostjo*: vrsta kazenske sankcije; vrsta pravnega sredstva; vrsta blaga, dela, denarja; vrsta krivde npr. naklep, malomarnost; vrsta rabe zemljišča npr. za kmetijsko, gozdno proizvodnjo; vrsta sadja sorta; vrsta stvari, terjatev; stvar, določena po vrsti 2. *skupina oseb, ki izhajajo od skupnega prednika*, sin. črta (2): navzgornja ravna vrsta sorodstva predniki, sin. navzgornja ravna črta sorodstva; navzdolnja ravna vrsta sorodstva potomci, sin. navzdolnja ravna črta sorodstva; ravna vrsta sorodstva sorodniki, ki neposredno ali posredno izhajajo drug od drugega, sin. ravna črta sorodstva; stranska vrsta sorodstva osebe, ki neposredno (bratje, sestre) ali posredno (bratrance, sestrične) po rojstvu izhajajo od skupnega prednika, sin. stranska črta sorodstva 3. v zvezi: vrsta indosamentov vrstni red, zaporedje indosamentov

vrstni -a -o prid. 1. *določen po vrsti*, sin. generični: vrstni kup kup vrstne stvari; vrstna dajatev, stvar; vrstno blago; vrstno pooblastilo pooblastilo za vrsto poslov, ki ne sodijo v redno poslovanje, sin. generično pooblastilo 2.

zaporedni: prednostni vrstni red upravičenec za dodelitev stanovanj; zemljiškoknjižni vrstni red; vrstni regres regres, ki je vezan na vrsto indosantov; vrstni red poplačila upnikov (izvrš. post., steč. post.); vrstni red vračunavanja pri izpolnitvi več istovrstnih obveznosti; vrstni red zastavnih pravic; zaznamba vrstnega reda hipoteke

vršilec -lca [-yc-] m, v zvezah: vršilec dolžnosti (okrajš. v. d.) *kdor začasno opravlja določena vodstvena dela in naloge*; vršilec kontrole stranka v pogodbi o kontroli blaga in storitev; *vršilec dolžnosti državnega tožilca pri okrajnem sodišču

vršiti -im nedov. *opravljati, izvrševati*: vršiti dolžnost vršiti se potekati, dogajati se: obravnavati, seja se bo vršila javno

vrtičkarstvo -a s *obdelovanje zemljišč zaradi pridelovanja rastlin za potrebe lastnega gospodinjstva*: dejavnost, pospeševanje, urejanje vrtičkarstva; zemljišče za vrtičkarstvo

vrzel -i ž *kar čemu manjka, da bi bilo popolno*: pravna vrzel; vrzel v izpovedbi, pogodbi, zakonu; odpraviti, izpolniti vrzel

vsakokratni -a -o prid. *ki vsakokrat je, obstaja v določenem času, trenutku*: vsakokratni imetnik, lastnik

vsakolétni -a -o prid. *ki se pojavi, poteka vsako leto*: vsakoletni davčni predpis; vsakoletno odplačilo anuiteta

vsebina -e ž 1. *kar kaj izraža*: vsebina dogovora, izpovedbe, koncesije, konvencije, listine, odločbe, oporoke, ovadbe, pogodbe, predloga, predpisa, prijave, pritožbe, sodbe, tožbe, zakona; biti zavezan po vsebini akcepta (men.) 2. *seznam poglavij, sestavkov v knjigi, reviji z navedbo strani*: pregled vsebine publikacije

vsebinski -a -o prid., v zvezi: vsebinski tiskovni delikti delikti, storjeni s tiskom, npr. razžalitev, obrekovanje v tiskanem delu

vsebovati -újem nedov. *obsegati, imeti v sebi*

vsedržavni -a -o prid. *ki se nanaša na vso državo*: vsedržavni petletni načrt

vselitev -tve ž *glagolnik od vseliti se*: vselitev v stanovanje; nezakonita vselitev v tuje stanovanje ali v drug tuj prostor (kaz.); prepričati nezakonito vselitev če se ta pripravlja ali je v teku

vseliti se vsélím se dov. *priti prebivati v kak prostor, stavbo*: vseliti se v lastno, dodeljeno stanovanje

vselitveni -a -o prid. *ki se nanaša na vselitev*: vselitveni rok

vséljenec -nca m *kdor se vseli*

vseljív -a -o prid. v *katerega se je mogoče vseliti*: vseljivo stanovanje

vseljívost -i ž *lastnost vseljivega*: vseljivost stanovanjskih prostorov

vseučilíšče -a s *univerza (1)*

vsíliti -im dov. *doseči pri kom, da kljub odporu kaj vzame, sprejme*: vsiliti svojo voljo vsiljen -a -o: vsiljeni pogoji

vsóta -e ž 1. *seštevek 2. znesek*: čekovna, dolžna, menična vsota; zavarovalna vsota a) *znesek, ki ga mora zavarovalnica plačati, ko nastopi zavarovalni primer b) največji znesek, do katerega zavarovalna skupnost jamči*; izterjati, posoditi, vrniti določeno vsoto

vsótni -a -o prid., v zvezi: vsotni depozit depozit, pri katerem se shranjevalec zaveže, da bo imel za položnika posebej (ločeno) ne ravno iste stvari, temveč isto količino istovrstnih stvari

vstája -e ž *upor velikega števila ljudi proti obstoječi oblasti*: ljudska vstaja (fr. levée en masse) spontani oboroženi odpor ljudstva zoper sovražnika (mednar. pr.); oborožena vstaja; vstaja zoper nezakonit, tiranski ali od tujezemstva vsiljeni režim zlasti na zasedenih ali anektiranih ozemljih; pripraviti, voditi, udušiti vstajo; pozivati k vstaji; sodelovati pri vstaji

vstávek -vka m v *prvotno besedilo vstavljene besede ali stavki*, sin. vrinek, sin. interpolacija (1)

vstóp -ópa m 1. *glagolnik od vstopiti (2)*: vstop v državo; neupravičen vstop v vojaške objekte (kaz.); prepovedati vstop 2. *glagolnik od vstopiti (4)*: vstop v pravdo; vstop v pravice in obveznosti

vstopíti vstópím dov. 1. *stopiti v kaj*: vstopiti v prevozno sredstvo 2. *priti v kaj*: vstopiti v državo 3. *postati član kake organizacije, društva*: *vstopiti v trgovinsko družbo 4. v zvezah: vstopiti v pravdo vključiti se vanjo, ko ta že teče; vstopiti v pravice in obveznosti prevzeti obstoječe pravice in obveznosti

vstópni -a -o prid. *ki se nanaša na vstop*: vstopna carina carina za uvoženo blago, sin. uvožna carina; vstopna izjava zaradi intervencije (pravd. post.); vstopna postaja; vstopna pravica pravica potomca, da deduje delež prednika, če ta sam iz kateregakoli vzroka ne deduje, sin. reprezentacijska pravica; vstopna rana vstrelna rana; vstopne omejitve za tujece

vstópnicá -e ž *kos papirja, kartona, ki daje pravico do vstopa na prireditve, v lokal: prodaja vstopnic*; *taksa na vstopnice

vstopnína -e ž *denarni znesek, ki se plača za udeležbo na prireditvi, vstop v lokal*: taksa od vstopnine; prireditve brez vstopnine

vstrélni -a -o prid., v zvezi: vstrelna rana rana, ki jo naredi krogla ob vstopu v telo

vštéti vštéjem dov. *upoštevati pri ugotavljanju števila česa*: všteti v davčno osnovo; všteti v delovno, pokojninsko, posestno, priposestvalno, zavarovalno dobo; všteti aro v izpolnitev obveznosti ali odškodnino

vštétje -a s *glagolnik od všteti*: vštetje let; odločba o vštetju pripora ali že prestane kazni v obsodilni sodbi (kaz. post.)

vštévanje -a s *glagolnik od vštévati*: vštévanje are v izpolnitev obveznosti ali odškodnino; vštévanje časa prednikov pri zastaranju; vštévanje posesti prednika pri priposestovanju; vštévanje pripora in prejšnje kazni v izrečeno kazni (kaz.); enojno, dvojno vštévanje obdobja posebne dobe v pokojninsko dobo

vštévati -am nedov. *upoštevati pri ugotavljanju števila česa*

vštéven -vna -o prid. *ki se všteje*: delovna doba, vštévna v pokojnino

vtihotápiti -im dov. *skrivaj, na nedovoljen način, brez carinjenja prinesiti, spraviti kaj čez državno mejo ali kam sploh*: vtihotapiti prepovedane tiskovine; vtihotapiti valute; vtihotapiti carini zavezano blago

vtíkanje -a s *glagolnik od vtíkati se*: vtikanje v tuje posle

vtíkati se -am se nedov. *udeleževati se česa, navadno nepovabljen, nezaželen*: vtikati se v poslovanje javnega organa; vtikati se v tuje posle

vtís -a m *kar nastane v zavesti kot posledica sprejemanja zunanjega sveta*: osebni vtis obdolženca, priče

vtovóriti -im dov. *spraviti tovor, blago v prevozno sredstvo*: vtovoriti blago v vagon

vtoževáti -újem nedov. s *tožbo zahtevati vtoževáni -a -o: vtoževani znesek; vtoževana vsota*

vulgární -a -o prid., v zvezi: vulgarno ime domače ime

vulgátni -a -o prid. (lat. vulgatus splošno znan, razširjen), v zvezi: vulgatni rokopisi digest uporabljani v času recipiranja rimskega prava (pr. zg.)

vzajémni -a -o prid. *medsebojno povezan, odvisen*: vzajemni blagovni promet blagovni promet med dvema državama; vzajemni kredit; vzajemni kup kup, ki je vezan na drugo kupno pogodbo, npr. izvoz na uvoz; *vzajemna

dedna pravica zakoncev; vzajemna pravna pomoč; vzajemna izpolnitev, obveznost, *oporočka; vzajemna pogodba pri kateri sme vsaka stranka zahtevati izpolnitev le, če obenem ponudi svojo izpolnitev; vzajemna terjatev, *zavarovalnica; vzajemna pristojnost pristojnost za tožbe zoper tuje državljane (pravd. post.); vzajemno priznavanje visokošolskih diplom; vzajemno spoštovanje med zakoncema **vzajemno** prist.: vzajemno se zavezati

vzajemnost -i ž lastnost, značilnost vzajemnega: dejanska vzajemnost ki se opira na dejansko prakso; diplomatska vzajemnost po predpisih meddržavnih pogodb; formalna vzajemnost enakopravno obravnavanje tujcev in domačinov; materialna vzajemnost po kateri naša država ravna s tujcem tako, kakor ravna njegova država z našimi državljani; zakonska vzajemnost določena z našimi zakoni; vzajemnost glede priznavanja in izvrševanja tujih sodnih odločb; vzajemnost glede oprostitev plačila stroškov postopka; vzajemnost za pravno pomoč; načelo vzajemnosti npr. glede dedne pravice tujih državljanov; (ne)obstoj vzajemnosti; pridržek vzajemnosti gl. klavzula o vzajemnosti; klavzula o vzajemnosti klavzula o enakem ravnanju strank v mednarodnih pogodbah, sin. pridržek vzajemnosti

vzbujanje -a s glagolnik od vzbujati: vzbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva (kaz.)

vzbujati -am nedov. povzročati nastanek česa: vzbujati razdor med narodi in narodnostmi (kaz.)

vzdéti vzdenem dov. dati komu ime, priimek, vzdevek

vzdevek -vka m 1. domače ime: kartoteka vzdevkov (kaz.) 2. porogljiv, šaljiv izraz, ki se daje osebi po kaki značilnosti: dati komu vzdevek

vzdržati se -im se dov. zavestno, hote ne narediti česa: vzdržati se glasovanja, pričevanja, volitev

vzdrževalec -lca [-uc-] m kdor koga ali kaj vzdržuje

vzdrževalka -e [-uk-] ž ženska oblika od vzdrževalec

vzdrževalni -a -o prid. 1. ki se nanaša na vzdrževanje (1): vzdrževalna dolžnost 2. ki se nanaša na vzdrževanje (2): vzdrževalni stroški; vzdrževalna gradbena dela

vzdrževalnina -e ž znesek, ki se plača za vzdrževanje

vzdrževanec -nca m kdor prejema vzdrževalnino

vzdrževanje -a s 1. glagolnik od vzdrževati (1) 2. glagolnik od vzdrževati (2): investicijsko, servisno, tekoče vzdrževanje; vzdrževanje v dobrem stanju; redno vzdrževanje; vzdrževanje groba, pokopališča; vzdrževanje cest, stanovanja, stanovanjskih hiš 3. glagolnik od vzdrževati (3): vzdrževanje discipline; vzdrževanje javnega reda in miru; vzdrževanje reda na glavni obravnavi; vzdrževanje reda pri dejanju postopka

vzdrževanka -e ž ženska oblika od vzdrževanec

vzdrževati -ujem nedov. 1. dajati komu, kar potrebuje za življenje 2. delati, da se kaj ohranja v dobrem stanju: vzdrževati stvari družbene lastnine 3. delati, da se kaj ohranja sploh: vzdrževati redne diplomatske odnose; vzdrževati ravnovesje plačilne bilance **vzdrževati se** 1. zavestno, hote ne delati česa: vzdrževati se kaznivih dejanj; vzdrževati se glasovanja 2. preživljati se: vzdrževati se z lastnimi sredstvi

vzétí vzámem dov. 1. narediti, da kdo česa nima več: vzeti državljanstvo; vzeti tujo premično stvar z namenom protipravne prilastitve ukrasti 2. najeti: vzeti posojilo 3. v zvezi z iz narediti, da kaj ni več tam, kot določa samostalnik: vzeti denar iz obtoka; vzeti blago, zdravilo iz prometa 4. v zvezi z za poročiti se s kom: vzeti za moža, za ženo 5. v zvezi z na izraža, da kdo kaj kupi, dobi na način, kot ga določa samostalnik: vzeti na obroke, na posodo, na upanje, na vero 6. v zvezi z v izraža začetek dejanja, ki ga določa samostalnik: vzeti kaj v delo; vzeti v najem; vzeti v posest; vzeti v shranitev, varstvo, zakup 7. v zvezi: vzeti na znanje izraža informiranost o stvari, ki se obravnava 8. v zvezah: vzeti za res, za šalo imeti kaj za resnično, šalo vzéti si 1. narediti, da je osebkú kaj na razpolago: vzeti si pravico, zagovornika, zastopnika 2. v zvezi: vzeti si življenje narediti samomor

vzgjajališče -a s zavod za vzgajanje

vzgjajati -am nedov. duhovno in značajsko oblikovati, zlasti otroka: dolžnost staršev vzgajati svoje otroke

vzgoja -e ž 1. duhovno in značajsko oblikovanje, zlasti otroka: osemletna, osnovna, predšolska vzgoja; vzgoja v družini; sistem vzgoje in izobraževanja; za vzgojo pristojni upravni organ; kršiti dolžnost skrbi in vzgoje mladoletne osebe (kaz.) 2. v zvezi: predvojaška vzgoja vzgoja o osnovnih vojaških veščinah do l. 1973

vzgojitelj -a m kdor se (poklicno) ukvarja z vzgojo: vzgojitelj predšolskih otrok; vzgojitelj v

prevzgojnem domu; vzgojitelj v vzgojno-varstveni organizaciji; vzgojitelj v domu za učence **vzgojiteljica** -e ž ženska oblika od vzgojitelj **vzgojiteljski** -a -o prid. ki se nanaša na vzgojitelje: vzgojiteljski zbor v vzgojno-varstveni organizaciji

vzgojni -a -o prid. ki se nanaša na vzgojo: vzgojni program; vzgojni ukrep vrsta kazenske sankcije; vzgojna carina carina, ki se pobira, dokler domača proizvodnja ni sposobna tekrovati s tujimi izdelki iste vrste; oddaja mladoletnega storilca kaznivega dejanja v vzgojni zavod vrsta vzgojnega ukrepa (kaz.); vzgojna skupina mladoletnikov skupina mladoletnikov v prevzgojnem domu (kaz.); vzgojno delo, sredstvo **vzgojno** prist.: vzgojno vplivati na druge eden od namenov kaznovanja

vzgojno-izobraževalni -a -o prid. ki se nanaša na vzgojo in izobraževanje: vzgojno-izobraževalni program, sistem; vzgojno-izobraževalno delo

vzgojno-varstveni -a -o prid. ki se nanaša na vzgojo in varstvo: vzgojno-varstvena dejavnost, organizacija; vzgojno-varstvene storitve; vzgojno-varstveno delo

***vzklic** -a m priziv zoper kazensko sodbo po kazenskem pravnem redu iz l. 1873

***vzklicni** -a -o prid. ki se nanaša na vzklic: vzklicni razlogi; vzklicna obravnava

vzklik -a m, v zvezi: izvolitev z vzklikom izvolitev z aklamacijo

vzkrižni -a -o prid., v zvezi: vzkrižno zasliševanje navzkrižno zasliševanje

vzletanje -a s, v zvezi: steza za vzletanje in pristajanje površina na zemlji ali na vodi, namenjena za vzletanje in pristajanje letal

vzletišče -a s prostor za vzletanje, npr. ladijski krov, od koder letalo lahko vzleti, ali vzletna steza na letališču

vznemiríti -im dov. povzročiti, da pride kdo v stanje notranje napetosti: vznemiriti občane razlog za pripor pri hujših kaznivih dejanjih (kaz. post.)

vznemírjanje -a s glagolnik od vznemirjati: vznemirjanje lastnika stvari

vznemírjati -am nedov. povzročiti, da pride kdo v stanje notranje napetosti: vznemirjati lastnika ali domnevnega lastnika

vznemírjenje -a s glagolnik od vznemiriti: povzročiti vznemirjenje občanov npr. s širjenjem lažnih vestí (kaz.)

vzročenje -a s statistična metoda, ki proučuje le določen del množičnih pojavov, določen vzorec

vzórčni -a -o prid. ki se nanaša na vzorec: vzorčni pravilnik pravilnik, ki se uporablja kot vzorec; vzorčni primerek; vzorčni sejem sejem vzorcev; vzorčna konvencija; vzorčna pečela ena izmed osnov za katastrsko klasifikacijo zemljišč; bonitetno vzorčno zemljišče zemljišče, ki velja kot vzorec za bonitiranje drugih zemljišč

vzórec -rca m 1. manjša količina česa, po katere lastnosti, značilnosti se ugotavljajo lastnosti, značilnosti enote, kateri pripada 2. kar sestavljajo likovne sestavine, ki se na kaki površini navadno pravilno ponavljajo: vzorec blaga; izvirnost vzorca; kakovost po vzorcu; nakup in prodaja po vzorcu; vzorec brez vrednosti pošina pošiljka majhne vrednosti 3. obrazec (2): vzorec za davčno napoved 4. kar je za zgled: vzorec pogodbe, prošnje, pritožbe, odločbe 5. pravica, s katero se zavaruje slika ali risba, ki se kot znak razlikovanja da prenesti na določen industrijski ali obrtni izdelek oziroma na njegov del: izkoriščanje, izpodbijanje, kršitev, nosilec, prenos, prijava, trajanje, varstvo vzorca; nosilec vzorca; register modelov in vzorcev 6. v zvezi: papilarni vzorec ki ga sestavljajo papilarne črte, zlasti na vršičkih prstov (krim.)

vzpostavítev -tve ž 1. glagolnik od vzpostaviti (1): vzpostavitev diplomatskih odnosov 2. glagolnik od vzpostaviti (2): vzpostavitev prejšnje oblasti npr. po okupaciji; vzpostavitev prejšnjega stanja način povrnitve škode **vzpostavíti** -im nedov. 1. narediti, da kaj začne obstajati: vzpostaviti redne diplomatske odnose 2. obnoviti, znova ustvariti: vzpostaviti prejšnje stanje npr. pri neutemeljenem vznemirjanju lastnika stvari

vzpostavítveni -a -o prid., v zvezi: vzpostavitevna klavzula klavzula, ki zavezuje zavarovalnico, da plača zavarovalnino le za vzpostavitev zavarovanega posloplja oziroma pritlikline

vzreja -e ž oskrba, nega živali z namenom, da se razvije do gospodarsko, uporabno zaželene razvojne stopnje: vzreja rib, živine

vzročni -a -o prid. ki se nanaša na vzrok: vzročna zveza zveza med dejanjem (storitvijo ali opustitvijo) in njegovo posledico; prekinitev, pretrganje vzročne zveze; teorija o vzročni zvezi npr. o adekvatni, ekvivalentni vzročnosti

vzročnost -i ž razmerje med vzrokom in posledico, sin. kavzalnost: adekvatna, ekvivalentna vzročnost; naravna, pravna vzročnost; teo-

rija o adekvatni vzročnosti *po kateri se za vzrok nastale posledice jemlje samo tisti dejavnik, ki redno in praviloma povzroči prav tako posledico*; teorija o ekvivalenčni vzročnosti *po kateri je vsako dejanje, brez katerega posledica ne bi nastala, že samostojni vzrok škodljive ali kaznive posledice*

vzròk vzròka m kar povzroča spremembo oziroma posledico: opravičljiv vzrok; pravno po-

memben vzrok; notranji, zunanji vzroki hude dodelstvenosti; vzrok smrti, škode

vztrájati -am nedov., v zvezi s pri kljub nasprotovanju ne spreminjati česa: vztrajati pri izpovedbi, obtožbi, odločitvi, predlogu, trditvi, zagovoru

vzvráten -tna -o prid. *retroaktiven*: prepoved vzvratnega učinka zakona

vzvrátност -i ž *retroaktivnost*: vzvratnost zakona učinek, veljavnost zakona za nazaj

Z

za predl., v zvezah: delovno razmerje za (ne)določen čas; kazen za kaznivo dejanje; nezmožnost za delo; biti za pričo; tožiti za razžalitev; vložiti obtožbo za kaznivo dejanje; za svojega vzeti *posvojiti*

zaárati -am dov. *zagotoviti si, zavarovati kaj z aro*: zaarati kupljeno stvar

zabavljáč -a m kdor zabavlja

zabávljanje -a s *glagolnik od zabavljati*

zabávljati -am nedov. *posmehljivo, zbadljivo govoriti o čem kaj slabega*: zabavljati čez koga, zoper koga; zabavljati na kaj

zabavljica -e ž *posmehljiva, zbadljiva beseda ali misel*

zabavljiv -a -o prid. **1.** ki (*rad*) zabavlja: zabavljiv človek **2.** *posmehljiv, zbadljiv*: zabavljiva beseda

zabavljivec -vca m kdor (*rad*) zabavlja

zabavljívka -e ž **1.** zabavljica **2.** ženska oblika od zabavljivec

zabeléžba -e ž *zapis*

zabičeváti -újem nedov. *strogo naročati*: zabičevati z odredbami; zabičevati z zagrozitvijo kazni

zabilánčni -a -o prid. *ki je naveden po rednem koncu bilance*: zabilančna evidenca, postavka

zablóda -e ž *hujša zmota*

zabósti -bódem dov. *s potiskom noža, bodala, zlasti v srce, ubiti, umoriti*: zabosti koga z nožem

zabraníti -bránim dov. *prepovedati*

zabrisáti -brišem dov. *narediti, da kdo česa ne more opaziti*: zabrisati sledove kaznivega dejanja **zabrisati se** *postati manj viden, opažen*: meja se zabriše

zacaríniti -im dov. *pregledati deklarirano blago in odmeriti carino* **zacarinjen** -a -o: zacarinjen predmet

začasni -a -o prid. **1.** *ki opravlja določeno delo omejen čas*: začasni dopisnik tujih časopisnih agencij; začasni organ upravljanja v delovni organizaciji; začasni oskrbnik *npr. zapuščine*; začasni zastopnik (*lat. curator ad actum*)

prim. *skrbnik za posebne primere* **2.** *ki traja omejen čas*: začasni izvoz; *začasni odpust na preizkušnjo (*kaz.*); začasni odvzem vozniškega dovoljenja; začasni ukrep družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine; začasni uvoz *npr. embalaže*; začasna dodelitev sodnika k drugemu sodišču; začasna duševna bolezen ali duševna motnja; začasna nezmožnost za delo; začasna odstranitev delavca z dela; začasna prepoved razširjanja tiskanih stvari; začasna prekinitvev postopka; začasna uporaba; začasna zadržanost od dela; začasno prebivališče; začasno pridržanje pošiljk (*kaz. post.*); začasno zavarovanje premoženjskopravnega zahtevka, nastalega zaradi kaznivega dejanja (*kaz. post.*) **3.** *ki velja omejen čas*: začasna bilanca; začasna delnica *sin. interimna delnica*; začasna odločba, odredba; začasna pobotnica; začasna registracija motornega vozila; začasna uredba z zakonsko močjo; začasno dovoljenje; začasno navodilo **4.** v zvezi: začasna faktura *faktura, izdana pred opravljeno nabavo blaga ali pred storitvijo*, *sin. predfaktura* **začasno** *prisl.*: začasno odstraniti delavca z dela ali iz temeljne organizacije združenega dela; začasno razporediti delavca na drugo delo oziroma naloge **začasnost** -i ž *časovna omejenost česa*: začasnost ukrepa; začasnost veljavnosti pravnega predpisa

začétek -tka m **1.** *prvi trenutek, prvi trenutki kakega omejenega trajanja*: začetek toka **2.** *prvi trenutek, prvi trenutki ali prvo dejanje, prva dejanja v zvezi s kakim delom, dejavnostjo*: začetek dela, dražbe, izvršbe, glavne obravnave, obratovanja, postopka **3.** *točka, mesto, od koder ima kaj prostorsko razsežnost*: začetek železnice

začéti -čném dov. **1.** *izraža začetek opravljanja kakega dejanja, dejavnosti*: začeti izvrševanje kaznivega dejanja; začeti obravnavo, sejo, sovražnosti, uradno poslovanje, vojno, zasedanje skupščine; začeti z delom, obratovanjem, s poslovanjem **2.** *izraža začetek tega,*

kar izraža nedoločnik: rok začne teči; predpis, splošni akt, zakon začne veljati **začeti** se izraža začetek obstojanja česa glede na čas: dražba, narok, obravnava, seja, zasedanje se začne **začet** -a -o: začeta pravda; začeta ura obravnave

začetni -a -o prid. *ki se nanaša na začetek*: začetni inventar, obrok, osebni dohodek, rok; začetna bilanca; začetna cena izklicna cena; začetna glavnicna; začetna železnica železnica, *ki je prva pri prevozu*; začetno pravdno dejanje *npr. tožba*

začetnica -e ž *začetna črka, npr. imena, priimka*

začetnik -a m 1. *človek, s katerim se kaj začne*: začetnik rodu 2. *kdor napravi prvo dejanje, prva dejanja v zvezi s čim*: začetnik pretepa

začrtati -am dov. s črto, črtami narediti: začrtati meje

začutiti -čutim dov. s čutili zaznati: začutiti bolečino, vbodljaj

zadati -dám dov. narediti, povzročiti komu kaj slabega: zadati komu poškodbo, rano

zadavek -vka m ara

zadavitev -tve ž *glagolnik od zadaviti*

zadaviti -im dov. usmrtiti koga s stiskanjem vrata z rokami

zadavljenec -nca m *kdor je zadavljen*

zadavljenje -a s *glagolnik od zadaviti*

zadavljenka -e ž *ženska oblika od zadavljenec*

zadetek -tka m 1. *glagolnik od zadeti (1)*: zadetek v cilj *npr. pri streljanju* 2. *dobitek pri igri*

zadeti -dénem dov. 1. *narediti, da kak predmet prileti na določeno mesto, v določeno stvar*: zadeti cilj 2. *premikajoč se priti v sunkovit dotik s čim*: zadeti ob vozilo 3. *izbiro določene številke, izžrebanjem dobiti*: zadeti dobitke

zadéva -e ž 1. *stvar, za katero gre ali o kateri teče postopek*: bagatelna, civilna, častna, davčna, dediščinska, državna, izvršilna, javna, kazenska, lastna, menična, nepravdna, (ne)rešena, osebna, pravdna, pravna, premoženjskoppravna, razsojena, sodna, sporna, upravna, uradna, zapuščinska, zaupna zadeva; zadeva sodne uprave; organi za notranje, zunanje zadeve 2. *vsí spisi v isti stvari (pis. posl.)*

zadnji -a -e prid. 1. *ki je glede na potek dela na najvišji, zaključni stopnji*: zadnja instanca, stopnja 2. *za katerim v določenem času ne nastopi, se ne pojavi še kaj istovrstnega*: zadnji dan roka; zadnje leto dela 3. *za katerim ne nastopi, se ne pojavi še kaj istovrstnega sploh*:

zadnji opomin *opomin pred tožbo*; zadnja beseda obtožbenca *na glavni obravnavi (kaz. post.)*

4. *ki je dokončen in nepreklicen*: zadnja cena

zadobiti -ím dov. dobiti: zadobiti poškodbo; zadobiti pravno moč, veljavnost, veljavo *začeti veljati* **zadobljen** -éna -o: *zadobljena rana*

zadolženeec -nca [-už-] m *kdor je zadolžen*

zadolženost -i [-už-] ž *obremenjenost z dolgoví*

zadolževanje -a [-už-] s *glagolnik od zadolževati se*: *kmečko zadolževanje; zadolževanje družbenopolitičnih skupnosti; zadolževanje posestva; zadolževanje v tujini

zadolževati se -újem se [-už-] nedov. *postajati komu dolžen določeno vsoto*

zadolžitev -tve [-už-] ž *glagolnik od zadolžiti se*: davčna, menična zadolžitev; kreditna zadolžitev v tujini

zadolžiti -ím [-už-] dov. *vzeti dolg na kaj*: zadolžiti kmetijo **zadolžiti se** *postati komu dolžen določeno vsoto*: zadolžiti se na hišo **zadolžžen** -éna -o: *zadolženo posestvo*; biti zadolžen

zadolžitveni -a -o [-už-] prid. *ki se nanaša na zadolžitev*: zadolžitvena kvota

zadolžni -a -o [-už-] prid. *ki se nanaša na dolg*: zadolžno pismo **zadolžnica**

zadolžnica -e [-už-] ž *pismena izjava dolžnika, da je upniku zavezan za določeno izpolnitev*: izdati zadolžnico

zadôstni -a -o prid. *ki ustreza, zadošča po količini, lastnostih, kakovosti*: zadostni dokaz; zadostno kritje, zavarovanje

zadostítev -tve ž *glagolnik od zadostiti*: zadostitev potreb

zadostiti -ím dov. *narediti, da je kaj skladno s čim*: zadostiti potrebam; zadostiti predpisom

zadoščenje -a s *kar se naredi, da se kdo ne čuti več oškodovanega, užaljenega zaradi storjene mu krivice, povzročene škode, žalitve*: dati zadoščenje za razžalitev; iskati zadoščenje

zadovoljen -ljna -o prid. *ki ima pozitiven, odobravaljoč odnos do koga, česa*: biti zadovoljen s plačilom, sodbo

zadovoljevanje -a s *glagolnik od zadovoljevati*: zadovoljevanje potreb

zadovoljevatí -újem nedov. *z dovolj veliko količino česa potrebnega, zaželenega delati, da kdo preneha čutiti, imeti to, kar izraža dopolnilo*: zadovoljevati potrebe

zadovoljitev -tve ž 1. *glagolnik od zadovoljiti (1)*: zadovoljitev državnih potreb 2. *glagolnik od zadovoljiti (2)*: zadovoljitev upnikov

zadovoljiti -ím dov. 1. *z dovolj veliko količino česa potrebnega, zaželenega narediti, da kdo*

preneha čutiti, imeti to, kar izraža dopolnilo: zadovoljiti zahteve 2. *narediti, da je kdo zadovoljen*: zadovoljiti upnike **zadovoljiti se** v zvezi z *biti zadovoljen s čim slabšim, kot se želi, pričakuje*: zadovoljiti se z branjem zapiski (post.); zadovoljiti se z odškodnino

zadovoljiv -a -o prid. *ki je po lastnostih, kakovosti v skladu s pričakovanji, zahtevami, potrebami, željami*: zadovoljiv dokaz; zadovoljiva ponudba

zadfga -e ž *predmet, npr. vrv, žica, z zanko ali brez nje, s katerim se kaj stisne s silo rok*

zadrgniti -em dov. s potegovanjem, z vlečenjem povzročiti, da se kaj trdno, tesno namesti okoli česa: zadrgniti vrv, zanko

zadrgnjenje -a s *glagolnik od zadrgniti*: sled zadrgnjenja na vratu žrtve

zadruga -e ž 1. *prostovoljna organizacija vnaprej nedoločena štivila članov za pospeševanje njihovih gospodarskih koristi*: kmetijska, melioracijska zadruga; nabavna in prodajna zadruga; obrtna, potrošniška, proizvodna, stanovanjska, vinogradniška, vodna, živinorejska zadruga; članstvo, ustanovitev zadruge; dejavnost, firma, sedež zadruge; organi zadruge *občni zbor, predsednik, upravni in nadzorni odbor, preglednik, direktor*; premoženje zadruge; prenehanje zadruge; zastopanje in vpis zadruge v sodni register 2. *patriarhalno organizirana skupnost družin s skupno posestjo, proizvodnjo in porabo (pr. zg.)*, sin. *velika družina*: rodbinska zadruga

zadrugarstvo -ja m *zadružnik*

zadrugarstvo -a s *zadružništvo*

zadružni -a -o prid. *ki se nanaša na zadrugo*: zadružni član; zadružni delež *delež, ki ga mora vpisati vsak član zadruge*; zadružni dom, obrat, odbor, organ, register, revizor; zadružna banka, hranilnica, lastnina, revizija, zveza; zadružno pravo; zadružno premoženje; zadružna pravila

zadružnica -e ž *ženska oblika od zadružnik*

zadružnik -a m *član zadruge*

zadružniški -a -o prid. *ki se nanaša na zadružnike ali zadružništvo*

zadružništvo -a s *obstoj, dejavnost zadrug*: kmetijsko zadružništvo

zadržalni -a -o prid., v zvezi: *zadržalna pravica pridržna pravica*

zadržanje -a s 1. *glagolnik od zadržati (1)*: zadržanje zapuščine zaradi dedičevega ali vilojemnikovega zahtevka 2. *glagolnik od zadržati (2)*: zadržanje cen, osebnih dohodkov 3. *glagolnik od zadržati (3)*: zadržanje izvr-

šitve predpisa ali drugega splošnega akta *ki ni v skladu z ustavo ali z zakonom*; zadržanje zastaranja

zadržanost -i ž *dejstvo, da mora kdo biti v določenem času zaradi opravkov, obveznosti drugje*: začasna zadržanost od dela; zadržanost sodnika, zagovornika (kaz. post.)

zadržati -ím dov. 1. *narediti, da kaj ne gre takoj tja, kamor je namenjeno*: zadržati pisemsko pošiljko zaporniku 2. *narediti, da se kaj ne spreminja, ne dosega višje stopnje*: zadržati cene 3. *narediti, da se kaj ne opravi, uresniči* *takoj*: zadržati izplačilo; zadržati izvršitev odločbe *odložiti izvršitev*; zadržati izvršitev predpisa ali drugega splošnega akta; pritožba zadrži izvršitev odločbe *npr. sodbe* 4. v zvezi: zadržati davek ob izplačilu računa, osebnega dohodka *obračunati, odtegniti davek* **zadržán** -a -o: *zadržan davek; zadržana cena*; biti zadržan pri opravljanju posla, obveznosti *biti v določenem času zaradi opravkov, obveznosti drugje*

zadržek -ška m 1. *ovira za sklenitev zakonske zveze*: spregledljivi zadržek; zadržek nesposobnosti za razsojanje; zadržek obstoja prejšnje zakonske zveze; zadržek sorodstva 2. *ovira, ki onemogoča uvedbo ali nadaljevanje postopka*: pravdni zadržek; procesni zadržek

zadržni -a -o prid. 1. *odložilni, suspenzivni*: zadržni učinek pravnega sredstva 2. v zvezi: zadržna pravica pridržna pravica

zadušitev -tve ž 1. *smrt zaradi pomanjkanja kisika* 2. *usmrtitev koga z onemogočanjem dihanja*

zadušiti -ím dov. 1. *usmrtiti koga z onemogočanjem dihanja* 2. *s silo zavreti, preprečiti*: zadušiti upor **zadušiti se** *umreti zaradi pomanjkanja kisika*

zaglavni -a -o prid., v zvezi: *zaglavni naslov v zakonu* *marginalna rubrika zakona*

zagonški -a -o prid., v zvezi: *zagonški stroški stroški pri novih podjetjih, tovarnah, ki so nujni za njihovo izgradnjo, pa niso sestavni del nabavne cene posameznih osnovnih sredstev*

zagotavljanje -a s *glagolnik od zagotavljati*: zagotavljanje in varovanje zaposlitve

zagotavljati -am nedov. *delati, da kdo kaj zagotovo ima, dobi*: zagotavljati materialno in socialno varnost delavca

zagotovilo -a s s *čimer se kaj zagotovi, zagotavlja*: zagotovilo svobodnega prihoda in odhoda prim. *salvus conductus* (2); pravica do materialnega zagotavljanja med začasno brezposelnostjo

zagotovitev -tve ž *glagolnik od zagotoviti*: zagotovitev (iz)plačila, preskrbe; ukrepi za zagotovitev česa *npr. obdolženčeve navzočnosti v postopku* (kaz. post.)

zagotoviti -ím dov. *narediti, da kdo kaj zagotovo ima, dobi*: zagotoviti (iz)plačilo; zagotoviti izpolnitev pogodbe; zagotoviti mladoletniku vzgojo; zagotoviti obdolžencu obrambo **zagotovljen** -ěna -o: preskrba je zagotovljena **zagotovljeni** -a -o: zagotovljeni program *z zakonom določen obseg obveznega osnovnega šolanja*

zagovarjati -am nedov. **1.** *zastopati interese koga pred sodiščem*: zagovarjati obdolženca **2.** *dokazovati pravilnost česa*: zagovarjati mnenje **3.** *pred komisijo dokazovati pravilnost trditve, navedenih v strokovnem, znanstvenem delu*: zagovarjati disertacijo

zagovor -a m **1.** *kar izjavi obdolženec v svojo obrambo ali njegov zagovornik o obdolžitvi*: prepričljiv, neutemeljen zagovor **2.** *glagolnik od zagovarjati (1)*: načelo svobode zagovora (kaz. post.); odkloniti, prevzeti zagovor **3.** *glagolnik od zagovarjati (3)*: zagovor disertacije

zagovornica -e ž *ženska oblika od zagovornik* **zagovornik** -a m *kdor zastopa interese koga pred sodiščem*: skupni zagovornik več obdolženec; vojaški zagovornik; zagovornik obdolženca; *zagovornik siromašnih; zagovornik po uradni dolžnosti; nagrada, pravice, stroški zagovornika; *imenik zagovornikov; določiti, imenovati, izbrati, najeti, postaviti, razrešiti, zamenjati zagovornika; vzeti si zagovornika

zagovornišтво -a s *dejavnost, vloga zagovornika*

zagrábek -bka m *posamično dejanje pri nadaljevanem kaznivem dejanju, npr. tatvini*

zagrabiti -grábim dov. *zgrabiti (1)*

zagraditi -ím dov. *z namestitvijo česa omejiti kak prostor, da je dostop, gibanje onemogočeno*: zagraditi lovišče, stavbišče, zemljišče; zagraditi pot

zagrešitev -tve ž *glagolnik od zagrešiti*: zagrešitev kaznivega dejanja

zagrešiti -ím dov. *narediti kaj slabega, nepravilnega*: zagrešiti kaznivo dejanje; zagrešiti napako

zagrozitev -tve ž *glagolnik od zagroziti*: zagrozitev s kaznijo

zagroziti -ím dov. *obljubiti, napovedati komu kaj neprijetnega, hudega*: zagroziti s kaznijo **zagrožen** -ěna -o: zagrožena kazen

zahájanje -a s *glagolnik od zahajati*: *prepoved zahajanja v krčmo *varstveni ukrep* (kaz.)

zahájati -am nedov. *(večkrat) hoditi*

zahríben -tna -o prid. *navidezno nenevaren*: umor na zahríben način; zahríben napad

zahéva -e ž *odločno izraženo hotenje, da se kaj dobi, naredi*: zahteva za postopek pred disciplinsko komisijo *npr. zaradi kršitve delovne obveznosti*; zahteva za izredni preizkus pravnomočne sodbe (kaz. post.); zahteva za izredni preizkus pravnomočne sodbe pred zveznim sodiščem (pravd. post.); zahteva za izdajo zakona; zahteva za izredno omlitven kazni; zahteva za izročitev obdolženca (kaz. post.); zahteva za obnovo kazenskega postopka; zahteva neupravičeno obsojenega ali priprtega za povrnitev škode, rehabilitacijo in uveljavitev drugih pravic (kaz. post.); zahteva za preiskavo (kaz. post.); zahteva za spremembo pravnomočne sodne odločbe (kaz. post.); zahteva za uvedbo kazenskega postopka; zahteva za uvedbo postopka za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja; zahteva za uvedbo pripravljalega postopka proti mladoletniku (kaz. post.); zahteva za sodno varstvo *v postopku za prekršek*; zahteva za varstvo zakonitosti (post.); zahteva za varstvo z ustavo zajamčenih svoboščin in pravic; zahteva za izročitev izvedenca, sodnika, sodnika porotnika (post.); zahteva za povrnitev stroškov postopka (pravd. post.); ugoditi zahtevi; umakniti, vložiti zahtevo

zahévalec -lca [-uc-] m *kdor kaj zahteva*: zahtevalec kredita, premije

zahévatí -am nedov. in dov. *izražati odločno hotenje a) da osebek kaj dobi*: zahtevati besedo; zahtevati odškodnino; zahtevati poročilo *od nižjega organa*; zahtevati predujem *npr. za potne stroške*; zahtevati račun; zahtevati varščino za pravdne stroške; zahtevati kaj s tožbo; zahtevati kaj zaradi splošnega interesa **b) da kdo kaj naredi**: zahtevati izročitev obdolženca, obsojenca (kaz. post.); zahtevati plačilo terjatve; zahtevati popravo zapisnika (post.); zahtevati pregled spisov; zahtevati povračilo potnih stroškov *npr. pri priči* (post.); zahtevati zavarovanje terjatve **c) da kdo ravna, se vede tako, kot izraža dopolnilo**: zahtevati mir **zahévajóči** -a -e: zahtevajoči upnik *upnik, ki zahteva izvršbo* (izvrš. post.); *zahtevajoči uradnik *sodni uradnik, ki v izvršilnem postopku skrbi za izterjavo določenih neplačanih taks in pristojbin*

zahévek -vka m *tisti del zahteve, s katerim je*

določen njen predmet: alimentacijski, čekovnopravni, dajatveni, dopustitveni, edicijski, gestijski, glavni, izločitveni, izpodbojni, izpolnitveni, jamčevalni, kondicijski, *ločitveni, materialnopravni, meničnopravni, nadomestni, (ne)denarni zahtevki; obogatitveni zahtevki *za vrnitev neupravičene pridobitve*; obrestni, odstranitveni, odškodninski, opustitveni, povračilni, pravovarstveni, premijski, premoženjski, premoženjskopravni, prepovedni, preživninski, procesualni, razveljavitveni, regresni, reklamacijski, reparacijski, restitucijski, stranski, stroškovni, tožbeni, ugotovitveni, verzijski, zavarovalni zahtevki; zahtevki za povrnitev škode *npr. za bolečino*; odpoved tožbenemu zahtevku; umik zahtevka; ločitev, kumulacija, združitve zahtevkov; poravnava o zahtevku; pripoznati, razširiti, skržiti, spremeniti, umakniti zahtevki; prekoračiti tožbeni zahtevki; odločati o zahtevku

zahévnica -e ž *naročilnica*

zajámčiti -ím dov. *obvezati se za izpolnitev obljube, obveznosti*: zajamčiti osebni dohodek **zajámčeni** -a -o: zajamčeni izračun *pri pogodbi o delu ipd.*; zajamčena cena *cena, ki je proizvajalcu uradno zagotovljena, sin. garantirana cena*; zajamčena pravica, preskrba; zajamčena svoboda *npr. dela, tiska*; z ustavo zajamčene svoboščine in pravice

zajém -jma m *razmerje, nastalo iz prepustitve nepremičnin ali njenih donosov, pri kateri si je prepustitelj pridržal nekaj pravic* (pr. zg.): gorskopravni, meščanski, (ne)svobodni, podložniški zajem; povratni pripad *zajma vrnitev pravice do razpolaganja s predmetom zajma fevdnemu ali zemljiškemu gospodu, prim. devolucija* (2); podeliti zajem

zajéti -jámem dov. **1.** *umetno zajeziti zaradi izkoriščanja*: zajeti vodni izvir **2.** *z zastavitvijo poti, obkolitvijo dobiti, prijeti koga, kaj*: zajeti vojaka **3.** *narediti, da se pride do česa*: zajeti dohodke z obdavljenjem

zajéti -a s **1.** *glagolnik od zajeti (2)*: zajetje sovražne ali nevtralne ladje **2.** *glagolnik od zajeti (3)*: *zajetje vojnih dobičkov z davkom **3.** *kraj ali objekt, kjer se umetno zajezi izvir zaradi izkoriščanja*: vodno zajetje

zajezítev -tve ž *zgraditev pregrade, obrambnega nasipa*: zajezitev hudournikov, voda

zajezíti -ím dov. *zgraditi pregrado, obrambni nasip*: zajeziti hudournik **zajezén** -ěna -o: zajezena voda

zajezítiveni -a -o prid. *ki se nanaša na zajezitev*:

zajezitveno jezero jezero, ki nastane npr. za dolinsko pregrado

zakasnélost -i ž *dejstvo, da se kaj pojavi z zamudno*: zakasnelost pritožbe

zakasnéti -ím dov. *biti prekasen, zamuditi zakasnel -a -o: zakasnela izpolnitev*

zakasnína -e ž *odškodnina za zakasnelo natoovorjenje ali iztoovorjenje ladje*

zakasnítev -tve ž *glagolnik od zakasniti*: zakasnitev izpolnitve, roka

zakasníti -ím dov. *biti prekasen, zamuditi zakasniti se biti, potekati kasneje, kot se predvideva, pričakuje*: vročitev se je zakasnila **zakasnjén** -ěna -o: zakasnjena datave, dobava, pritožba; zakasnjeno plačilo, pravno sredstvo **zaklád** -áda m **1.** *dragocenosti ali denar, ki je bil toliko časa skrit, da ni mogoče več ugotoviti lastnika*: najdba zaklada; najditelj zaklada **2.** *v zvezi*: verski zaklad *verski sklad*

zakládni -a -o prid., v zvezah: zakladni zapis *obveznica za zagotovitev sredstev za izpolnjevanje državnega proračuna*; zakladna menica *menica, ki se izda za javni dolg*

zakládnica -e ž, v zvezi: državna zakladnica *glavna državna blagajna*

zaklavzulírati -am dov. *dati klavzulo*: zaklavzulirati pogodbo

zakleníti -klénem dov. *dati mehanizem ključavnice v tak položaj, da notranjost česa ni dostopna*: zakleniti avtomobil **zaklénjen** -a -o: zaklenjen prostor; tatvina zaklenjene stvari

zaključék -čka m **1.** *končna sodba, misel, do katere se pride na podlagi podatkov*: dejanski, logični, pravni zaključek; računski zaključek **2.** *v zvezi*: blagajniški zaključek *pregled blagajniškega stanja v določenem trenutku, sin. blagajniški sklep* **3.** *v zvezi*: zaključek pogodbe *sklenitev*

zaključévati -újem nedov. *končevati kaj kot polno, do konca uresničeno celoto*: zaključevati preiskavo

zaključíti -ím dov. *končati kaj kot polno, do konca uresničeno celoto*: zaključiti poslovno knjigo, račun, vpisnik; zaključiti občni zbor, obravnavo, sejo, shod, zborovanje

zaključni -a -o prid. *ki zaključuje kako celoto*: zaključni akt konference, kongresa; zaključni list *sklepnica*; zaključni obračun, saldo, zapisnik; zaključni račun *prikaz prihodkov, odhodkov in poslovnega izida v določenem obdobju*; zaključna dela

zaključnica -e ž *dokazna listina o sklenjenem poslu*: borzna zaključnica *potrdilo borznega agenta o sklenjenem borznem poslu*; termin-

ska zaključnica *potrdilo o sklenjenem terminskem poslu*; podpisati zaključnico

zaklonišče -a s *ustrezno urejen in opremljen objekt ali prostor za zaščito pred artilerijskimi ali bombnimi napadi ali pri naravnih nesrečah*: blokovsko, družinsko, hišno, javno, skupno, zasilno zaklonišče; zaklonišče osnovne, močnejše, dopolnilne zaščite; zaklonišče za ladje

zakol -ôla m *ubitje (domače) živali za hrano, navadno s nožem*: črni zakol *ki ni v skladu s predpisi, z zakoni*; domači zakol; zakol v sili

zakoličenje -a s *postavitev, zasaditev kolov, količkov v zemljo za zaznamovanje na zemljišču*: zakoličenje meje, zemljišča, zgradbe

zákon¹ -óna m *1. splošno veljavni pravni akt, ki ga izda zakonodajni organ po posebnem postopku in v posebni obliki*: amnestijski, aneksijski, deželni, državni, finančni zakon; formalni zakon *ki ureja postopek, proces*; izjemni zakon *ki velja v zvezi s posebnimi okoliščinami, dokler trajajo*; kazenski zakon; materialni zakon *splošna pravna norma, ki ureja glede na obliko s pravno obvezno močjo pravice in dolžnosti članov določene pravne skupnosti*; milejši zakon; obrtni zakon; organizacijski zakon; okvirni, popolni zakon; pozitivni zakon *veljavni, obstoječi zakon*; nacionalni, pokrajinski, republiški, sistemski, splošni, stranski, temeljni, ustavni, uvodni, začasni, zvezni zakon; zakon o proračunu; besedilo, člen, določba, določilo, dopolnitev, izigranje, izvirmik, kršitev, molk, objava zakona; osnutek zakona *sin. zakonski osnutek*, poglavje, predlog, smisel zakona; razglasitev, sprejem, sprememba, stilizacija zakona; kolizija zakonov; stek zakonov *nanašanje več zakonskih predpisov na isto zadevo*; postopek, predlog, zahteva za izdajo zakona; po sili zakona *po samem zakonu*; zakon določa, odreja, predpisuje, prepevuje; zakon preneha, začne veljati; postaviti koga izven zakona *odtegniti mu varstvo zakona, razglasiti ga za brezpokojnega* (pr. zg.); pokoriti se zakonu; zadostiti zakonu; citirati, dopolniti, izdati, izglasovati, izigrati, kršiti, navajati, objaviti, obiti zakon; poteptati zakon *prekršiti zakon* (kaz.); razčleniti določila zakona; razglasiti, razveljaviti, sprejeti, spremeniti, uporabiti zakon; ravnati (se) po zakonu; soditi po zakonu; biti v skladu z zakonom *2. načelo*: npravni zakon; železni mezdni zakon *po katerem se višina mezde določa po eksistenčnem minimumu delavca*; zakon ponudbe in pov-

praševanja pravilo, *po katerem se cene oblikujejo pod vplivom ponudbe in povpraševanja*; zakon vrednosti *po katerem se vrednost blaga določa s količino družbeno potrebne dela za njegovo reprodukcijo*

zákon² -óna m *zakonska zveza*: civilni zakon *sklenjen pred državnim organom*; divji zakon *konkubinatski*; morganični zakon *zakonska zveza med osebo višjega plemstva in osebo nižjega rodu* (pr. zg.); *ločitev zakona; otroci iz prvega zakona; obljuditi zakon

zakónec -nca m *zakonski tovariš*: nepreskrbljen, razvezan zakonec; enakopravnost zakoncev v zakonski zvezi; pravice in dolžnosti zakoncev; ločeno, skupno premoženje zakoncev

zakonik -a m *1. zbirka zakonov, ki v celoti urejajo posamezna področja pravnega sistema*: državljanski, kazenski zakonik; zakonik o kazenskem postopku; zakonik o pravnem postopku *2. **uradni list, v katerem so se v nekdanji Avstriji razglasili zakoni*: deželni, državni zakonik

zakonit -a -o prid. *ki je v skladu z zakonom*¹, *sin. legalen*: zakonit postopek; zakonita oblast, odločba, posest, vlada; zakonito poslovanje, ravnanje, stanje; zakonite obresti *z dopustno obrestno mero zakoniti* -a -o *ki je na podlagi zakona*¹: zakoniti dedič *dedič, ki deduje po zakonu, ker ni oporoke, sin. intestatni dedič*; zakoniti zastopnik; zakonita predkupna pravica; zakonita zastavna pravica; zakonita preživnina; zakonito plačilno sredstvo; zakonito povračilo

zakonitost -i ž *1. lastnost, značilnost zakonitega*: zakonitost navodil, odredb; načelo zakonitosti pri določanju kaznivih dejanj in predpisovanju kazenskih sankcij; spor o zakonitosti; zahteva za varstvo zakonitosti; postopek za oceno ustavnosti in zakonitosti *2. kar je skladno z določenim zakonom, pravilom*: tržne zakonitosti

zakonodája -e ž *1. izdajanje zakonov*: sodelovati pri zakonodaji *2. celota zakonov*: avtonomna, **deželna, domača, interna, nacionalna, okvirna zakonodaja; partikularna zakonodaja *ki velja za določeno ožje območje*; pokrajinska, pozitivna zakonodaja; republiška, socialna, splošna, temeljna zakonodaja; zvezna zakonodaja; izenačenje zakonodaje; komite za zakonodajo

zakonodajálec -lca [-yc-] m *kdor izdaja zakone*

zakonodájni -a -o prid. *ki se nanaša na zakonodajo* (1): zakonodajni akt, odbor, organ, po-

stopek, program, referendum; zakonodajna avtonomija, dejavnost, doba, funkcija, kontinuiteta, oblast, politika, pravica, skupščina, tihnika; zakonodajno delo, gradivo, področje, telo

zakonodájno-právni -a -o prid., v zvezi: zakonodajno-pravna komisija *skupščine komisija, ki ugotavlja skladnost zakonskih predlogov in drugih pravnih aktov z veljavnimi predpisi*

zakónska zvéza -e -e ž *z zakonom urejena življenjska skupnost moža in žene*: neobstoječa, (ne)veljavna zakonska zveza; nova, prejšnja zakonska zveza; prisiljena zakonska zveza; putativna zakonska zveza *ki je sklenjena v dobri veri, a ni veljavna*; zakonska zveza, sklenjena v zmoti; (ne)veljavnost, prenehanje, razveljavitev, razveza, sklenitev, trajanje zakonske zveze; skleniti, razveljaviti, razvezati zakonsko zvezo; zakonska zveza preneha

zakónski¹ -a -o prid. *ki se nanaša na zakon*¹: zakonski člen, osnutek; zakonski pogoj (lat. *condicio iuris*) *pogoj, ki ga zahteva pravna norma, sin. predpogoj*; zakonski predlog, predpis, rok, razlog; zakonski zastopnik; zakonski znak kaznivega dejanja; zakonska analogija, določba; zakonska dolžnost *npr. dolžnost pričevanja*; zakonska dokazna teorija *dokazna teorija, po kateri je sodnik pri presoji dokazov vezan na dokazna pravila* (post.), *sin. formalna dokazna teorija, sin. legalna dokazna teorija*; zakonska domneva, hipoteka, iniciativa, norma, opredelitev; zakonska označba *npr. kaznivega dejanja*; zakonska podlaga, posledica; zakonska praznina *vrzel v zakonu*; zakonska prepoved, rehabilitacija, sankcija, terminologija; zakonska uredba *uredba z zakonsko močjo*; zakonska ureditev; zakonska vrzel *vrzel v zakonu*; zakonska zastavna pravica; zakonska zbirka *zbirka zakonov*; zakonsko besedilo, pooblastilo; zakonsko pravo *pravo, določeno v zakonih*; zakonsko sorodstvo, varstvo; zakonska premoženjska razmerja zakoncev; zakonske obresti *obresti, določene z zakonom*; razčleniti zakonske predpise

zakónski² -a -o prid. *ki se nanaša na zakon*²: zakonski mož; zakonski otrok *otrok, rojen v zakonski zvezi*; zakonski par, potomec, sorodnik, spor, stan, tovariš, zadržek; zakonska pravda *pravda glede zakonske zveze, npr. o njenem obstoju, veljavnosti, razvezi*; zakonska skupnost *zakonska zveza*; zakonska svetovalnica; zakonska zveza → *zakonska zveza*; zakonska žena; zakonsko očetovstvo; zakonsko pravo *pravni predpisi, ki se nanašajo*

na zakonsko zvezo, sin. matrimonialno pravo; zakonsko razmerje, rojstvo, sorodstvo; zakonsko stanje *ločen, poročen, samski, razvezan, vdovec*; zakonsko svetovanje

zakótni -a -o prid. *ki se nanaša na nezakonito dajanje pravne pomoči*: zakoniti pisar; zakonito pisaštvo (kaz.)

zakrítí -krijem dov. *prikriti*: zakriti kaznivo dejanje; zakriti napake pri prodaji blaga; zakriti poslovno nesposobnost

zakrivítí -ím dov. *s svojim ravnanjem povzročiti kaj slabega, neprijetnega, nezaželenega*: zakriviti kaznivo dejanje **zakrivljeni** -a -o: zakrivljena škoda, zmot

zakrížanje -a s *s poševnim križem označena prepoved vstopa, pogosto kot oblika izvršbe*: kazneni zakrižanja vinograde (pr. zg.)

zakúp -a m *dejanje, s katerim stvar ali pravica, ki prinaša koristi, za plačilo preide včasno uporabo koga*: dedni zakup *podedljiva in odsvojljiva pravica imeti v zakupu poljsko zemljišče* (pr. zg.); delni zakup *pri katerem je zakupnina določena z delom plodov*; doživljenjski zakup; *prisilni zakup *npr. obrti, podjetja* (izvrš. post.); zakup kmetijskega zemljišča; zakup ladje, letala; molče obnovljen zakup; prednostna pravica zakupa; odpoved, prenehanje zakupa; zakup počez *pri katerem se določi zakupnina v približni vrednosti*; dati, jemati, oddajati, vzeti v zakup; imeti v zakupu

zakúpljeni -a -o prid. *ki se pridobi z zakupom*: zakupljeni prostor; zakupljena stvar

zakúpni -a -o prid. *ki se nanaša na zakup*: *zakupni lovski, ribolovski sistem; zakupni rok; zakupni pogoji; zakupna doba; zakupna kmetija *kmetija, ki je navadno dodeljena podložniku do smrti* (pr. zg.); zakupna pogodba, pravica; *zakupno lovišče; zakupno razmerje, zemljišče

zakúpnica -e ž *ženska oblika od zakupnik*

zakúpnik -a m *kdor vzame kaj v zakup*: davčni zakupnik *zakupnik davkov* (pr. zg.); dedni zakupnik (pr. zg.); zakupnik naspol *ki odda polovico pridelkov kot zakupnino*; obveznosti zakupnika

zakupnína -e ž *plačilo za uživanje, rabo v zakup vzete stvari*: plačevanje, znižanje zakupnine

zakúpníški -a -o prid. *ki se nanaša na zakupnike*: zakupniško razmerje

zakupodajálec -lca [-yc-] m *kdor da kaj v zakup*: obveznosti zakupodajalca

zakupodajálka -e [-yk-] ž *ženska oblika od zakupodajalec*

zalaganje -a s 1. *glagolnik od zalagati (2):* zalaganje z blagom 2. *dotiranje:* zalaganje skladov 3. *izdajanje publikacij v svojem imenu in na svoj račun*

zalagati -am nedov. 1. *plačevati vnaprej:* zalagati izdatke, stroške 2. *z dajanjem delati, da kdo lahko razpolaga s čim:* zalagati koga z denarjem 3. *dotirati:* zalagati sklade 4. *izdajati publikacije v svojem imenu in na svoj račun*

zalédje -a s 1. *področje, navadno okoli kakega središča, ki mu omogoča določeno dejavnost, obstajanje:* industrijsko, vojno zaledje; zaledje pristanišča, luke 2. *področje za fronto:* vojaška oblast v zaledju

zalépká -e ž *prepoznjen in ob robovih zlepljen list papirja za naslov na zunanji in sporočilo na notranji strani:* vabilo v obliki zalepke (post.)

zalív -a m v *kopno segajoč del morja, jezera:* morski, rečni zaliv; zgodovinski zaliv ki se šteje za zaliv iz zgodovinskih razlogov (mednar. pr.)

zalívka -e ž *svinčen pečat v carinskem in železniškem prometu*

zalóga -e ž *določena količina česa, ki se hrani, da je na razpolago v daljšem časovnem obdobju:* blagajniška, denarna zaloga; ročna zaloga za tekoče potrebe; zaloga blaga; delati na zalogo; biti, imeti v zalogi

zalótenje -a s *zalotitev*

zalótelj -a m *kdor koga zaloti pri čem:* zalotitelj krivca

zalótitév -tve ž *glagolnik od zalotiti, sin. zasačénje:* zalotitev storilca pri kaznivem dejanju in *flagrantí;* nagrada za zalotitev

zalótití -lótím dov. *dobiti koga pri nedovoljenem dejanju, sin. zasačiti zalóten* -a -o: zaloten pri dejanju

zalótnína -e ž *nagrada za zalotitev*

zalóžba -e ž 1. *podjetje, ki se ukvarja z zalaganjem knjig, revij* 2. *zalaganje (3):* založba knjig, tiskovin 3. *plačilo vnaprej, sin. založitév:* založba stroškov, taks (post.) 4. v zvezi: *komisijska založba pogodba, s katero založi založniško podjetje določeno delo v svojem imenu, a na avtorjev račun*

zalóžbeni -a -o prid. *založniški*

zalóžitév -tve ž *plačilo vnaprej, sin. založba (3):* založitev stroškov (post.)

zalóžiti -ím dov. 1. *plačati vnaprej:* založiti predjem, stroške, varščino 2. *izdati publikacijo v svojem imenu in na svoj račun:* založiti knjige, obrazce, tiskovine 3. *dati, spraviti kaj kam tako, da se ne ve, kje je:* založiti kaj **zalóžen** -éna -o: založena stvar

zalóžnica -e ž *ženska oblika od založnik*

zalóžnik -a m 1. *kdor zalaga npr. knjige, tiskovine* 2. v zvezi: **založnik piva razpečevalec piva na debelo, ki ni proizvajalec*

zalóžniški -a -o prid. *ki se nanaša na založnike ali založništvo:* založniški posel, svet, zavod; založniški stroški; založniška dejavnost *izdajanje, zalaganje in razpečevanje publikacij;* založniška organizacija; založniška pogodba *pogodba, s katero prenese avtor na založnika pravico objavljanja avtorskega dela s tiskanjem, razmnoževanjem in razširjanjem;* založniška pravica avtorja; založniško podjetje; nosilec založniške dejavnosti

zalóžništvo -a s 1. *založniška dejavnost* 2. *predelava, obdelava in dodelava tujega blaga na tuj račun*

zaméjéc -jca m *pripadnik slovenske narodne skupnosti, ki živi za državno mejo z Avstrijo, Italijo in Madžarsko*

zamejítev -tve ž *določitev meje*

zaméjni -a -o prid. *zamejski*

zamejničénje -a s *zaznamovanje meje z mejniki:* zamejničenje posestnih meja v mejnem ugotovitvenem ali sodnem postopku

zamejničiti -ím dov. *zaznamovati mejo z mejniki*

zamejničen -a -o: zamejničeno zemljišče

zaméjski -a -o prid. *ki se nanaša na zamejce ali zamejstvo:* zamejski Slovenci

zaméjstvo -a s *ozemlje, vzeti za državno mejo z Avstrijo, Italijo, Madžarsko, kjer živijo pripadniki slovenske skupnosti*

zaména -e ž *zamenjava, menjava:* dati, prejeti v zameno; jemati, vzeti v zameno

zamenjáljni -a -o prid. *menjalni*

zamenjati -am dov. 1. *dati ali dobiti kaj za kaj drugega, drugačnega:* zamenjati blago; zamenjati denar; zamenjati neizterljivo denarno kazen z zaporom; podtakniti ali zamenjati otroka (kaz.) 2. *narediti, da kdo drug dobi, prevzame delo, mesto kake osebe:* zamenjati direktorja 3. *imeti koga, kaj za drugega, drugo, kot je v resnici:* zamenjati koga s kom drugim **zaménjan** -a -o: zamenjana stvar

zamenjáva -c ž 1. *glagolnik od zamenjati (1):* zamenjava denarja, stanovanja; zamenjava obrabljene in poškodovanega bankovca; zamenjava poškodovanega vrednostnega papirja; kup s pravico zamenjave *pri katerem sme kupec zahtevati drugo blago po prvotno določeni ceni* 2. *glagolnik od zamenjati (3):* zmotna zamenjava

zamenjljív -a -o prid. *ki se da zamenjati:* zamenjljiv denar; zamenjljiva valuta; zamenjljiva ob-

veznica *obveznica, ki se da zamenjati za druge vrste vrednostnih papirjev;* zamenjljivo blago

zamenjljívost -i ž *lastnost, značilnost zamenjljivega:* zamenjljivost bankovcev v devize, zlato; zamenjljivost valut; zamenjljivost nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij

zamólčánje -a [-uč-] s 1. *glagolnik od zamólčati:* zamolčanje kake okoliščine pri pričevanju, izvedenskem mnenju; zamolčanje napak pri prodaji; zamolčanje nevarnostnih okoliščin pri sklenitvi zavarovalne pogodbe 2. *izguba pravice zaradi neveljavljenja ali nepravočasnega uradno javljanja, npr. opustitev zasledovanja pobegle domače živali*

zamólčáti -ím [-uč-] dov. *namenoma česa ne povedati:* zamolčati najdbo; zamolčati napako blaga

zamótán -a -o prid. *težje rešljiv, sin. zapleten:* zamotana kazenska, pravdna zadeva; zamotano pravno vprašanje

zamótánost -i ž *težja rešljivost, sin. zapletenost:* zamotanost kazenske zadeve, postopka, spora

zamrznítev -tve ž 1. *glagolnik od zamrzniti (1):* zamrznitev kreditov 2. *glagolnik od zamrzniti (2):* zamrznitev cen, osebnih dohodkov

zamfzníti -em dov. 1. *zaradi določb postati za določen čas neizplačljiv:* zamrzniti kredite 2. *uradno odrediti ustalitev na določeni višini:* zamrzniti cene 3. *narediti, da se kaj začasno ne nadaljuje, ne teče:* zamrzniti odnose med državama **zamfznjen** -a -o: zamrznjen kredit; zamrznjena cena; zamrznjena tarifa; zamrznjeno dobroimetje

zamúda -e ž *neizpolnitev ali zakasnela izpolnitev obveznosti:* dajatvena, dobavna, dolžnikova, izpolnitvena zamuda; objektivna zamuda; plačilna zamuda; prevzemna zamuda *pri kateri je kupec v zamudi s prevzemom;* sprejemna, subjektivna, upnikova zamuda; zamuda dolžnika, upnika; posledice zamude; opravičljiva zamuda; zamuda naroka, protesta, roka; opravičiti zamudo; priti v zamudo; odgovornost za zamudo; biti v zamudi

zamúden -dna -o prid. *ki zahteva veliko časa:* zamudna preiskava; zamudno delo **zamúdni** -a -o 1. *ki je v zamudi:* zamudni plačnik; zamudna stranka; zamudne obresti, sankcije 2. v zvezi: *zamudna sodba sodba, ki se izda zaradi izostanka (pravd. post.), sin. kontumačna sodba* **zamúdíti** -ím dov. 1. *priti kam pozneje, kot je določeno:* zamuditi narok 2. *ne narediti česa,*

ne začeti delati česa v času, kot se predvideva, pričakuje: zamuditi protest, rok, ugovor; zamuditi z izpolnitvijo obveznosti **zamúženi** -a -o: zamujeni narok; zamujeni obrok *odplačila pri prodaji na broke;* zamujeni rok; zamujeno plačilo, procesno dejanje

zamúdnica -e ž *ženska oblika od zamudnik*

zamúdnik -a m *kdor zamudi, zamuja*

zamúdnína -e ž *plačilo za zamudo*

zamújánje -a s *glagolnik od zamujati (1):* zamujanje na delo

zamújati -am nedov. 1. *prihajati kam pozneje, kot je določeno* 2. *ne delati česa, ne začeti delati česa v času, kot se predvideva, pričakuje*

zanáméc -mca m, nav. mn. 1. *človek, ki bo živel za nami* 2. *potomec*

zanašánje -a s *glagolnik od zanašati:* sledovi zanašanja

zanašáti -am nedov. *povzročati oddaljitev od prave smeri, začrtane poti:* avto zanaša

zanemáriti -ím dov. 1. *s premajhno aktivnostjo, premajhnim prizadevanjem povzročiti neustrezen potek česa:* zanemariti delo; zanemariti nadzor; zanemariti otrokovo vzgojo in varstvo 2. *s premajhno skrbjo povzročiti nezadovoljenost potreb koga:* zanemariti družino

zanemárjanje -a s 1. *glagolnik od zanemarjati (1):* zanemarjanje družinskih obveznosti, roditeljskih dolžnosti; zanemarjanje dolžnosti pri upravljanju z družbenim premoženjem (kaz.) 2. *glagolnik od zanemarjati (2):* zanemarjanje mladoletne osebe (kaz.)

zanesljív -a -o prid. *vreden zaupanja:* zanesljiv delavec, plačnik

zanesljívost -i ž *lastnost, značilnost zanesljivega:* zanesljivost proizvoda; zanesljivost v poslovanju

zanésti -něsem dov., v zvezi: *zanesti nalezljivo bolezen prenesti jo*

zaničévánje -a s *glagolnik od zaničevati:* očitanje kaznivega dejanja ali obsodbe z namenom zaničevanja (kaz.)

zaničéváti -újem nedov. *imeti, kazati do koga negativen odnos, izvirajoč iz prepričanja o njegovi manjvrednosti, ničvrednosti:* zaničevati koga

zaničljív -a -o prid. *ki izraža zaničevanje:* zaničljiva gesta; zaničljive besede; zaničljivo dejanje

zaníkanje -a s *izražanje mnenja, da kaj ne obstaja, ni resnično:* zanikanje nasprotnikovih navedb; zanikanje očetovstva

zaníkati -am nedov. *izražati, da kaj ne obstaja, ni*

resnično: zanikati dejanski ali pravni temelj tožbe; zanikati krivdo, pravico

zánka -e ž *priprava iz z vozlom sklenjenega dela, kosa vrvi, traka za lovljenje živali*: nastaviti zanko; prepoved loviti ribe na zanko; prepoved loviti divjad z zankami

zanosítev -tve ž *glagolnik od zanositi*

zanosíti -nósim dov. *priti v stanje, da začne v telesu nastajati nov organizem* **zanóšeni** -a -o: zanošeni plod

zaobála -e ž *embalaža, zavoj, omot*

zaobljúba -e ž *1. javna, po določenem postopku dana obljuba ravnati se po načelih, navedenih v izjavi: *zaobljuba prič namesto prisege; *zaobljuba varuha 2. Bogu dana obljuba, katere prekršitev je greh*: redovna zaobljuba (kan.)

zaokróžanje -a s *1. glagolnik od zaokrožati (1): zaokrožanje zemljišč arondacija 2. glagolnik od zaokrožati (2): zaokrožanje zneskov*

zaokróžati -am nedov. *1. združevati zemljišča v enoten kompleks: zaokrožati parcele 2. delati, da sorazmerno manjše vrednosti niso upoštevane: zaokrožati zneske*

zaokróženje -a s *glagolnik od zaokrožiti (1): zaokroženje mej*

zaokróženost -i ž *lastnost, značilnost zaokroženega*: teritorialna zaokroženost države

zaokróžítev -tve ž *glagolnik od zaokrožiti (1): zaokrožitev zemljišč arondacija*

zaokróžítí -króžim dov. *1. združiti zemljišča v enoten kompleks: zaokrožiti posestvo arondirati ga 2. narediti, da sorazmerno manjše vrednosti niso upoštevane: zaokrožiti davčno osnovo; zaokrožiti ceno navzgor*

zaostájati -am nedov. *ne delati česa ob dogovorjenem času ali delati kaj glede na dogovorjeni čas prepozno: zaostajati s plačilom*

zaostál -a -o prid. *nerazvit*: duševno, telesno, umsko zaostal **zaostáli** -a -o *neplačani*: zaostali davek, obrok; zaostali dolгови; zaostale obresti; zaostalo plačilo

zaostálost -i ž *nerazvitost*: duševna, telesna, umska zaostalost

zaostánek -nka m *neplačane plačilne obveznosti*: davčni zaostanek; biti v zaostanku s plačilom, z davki zaostajati

zaostáti -nem dov. *ne narediti česa ob dogovorjenem času ali narediti kaj glede na dogovorjeni čas prepozno: zaostati s plačilom*

zaostríti -ím dov. *narediti kaj strožje: zaostriti kaznovalno politiko; zaostriti represijo*

zapádllost -i ž *1. termin, ko je treba kaj plačati, sin. dospelost*: zapadlost davčin, menic, ob-

veznosti, pravic, terjatev **2. izguba premoženja v korist skupnosti, sin. kaduciteta**: zapadlost dediščine, depozita, varščine, volila

zapádllostni -a -o prid., v zvezi: zapadlostna pravica pravica skupnosti, npr. do sodnih položajev, stvari, ki ostanejo dalj časa v poštnih ali železniških skladiščih

zapádlni -a -o prid., v zvezah: zapadni dan menice dan dospelosti, zapadlosti; prepoved zapadnega določila v zastavni pogodbi (lat. lex commissoria) *prepoved, po kateri zastavljena stvar ne more preiti v last upnika, če terjatev ob zapadlosti ni poravnana; zapadni rok prekluzivni rok*

zapásti -pádem dov. *1. priti do termina, ko je treba plačati, sin. dospeti: terjatev zapade v plačilo 2. zaradi določenih dejstev postati družbeno lastnina: dediščina, varščina zapade zapádlí -a -o 1. ki se nanaša na čas, ko je treba kaj plačati, sin. dospeli: zapadli obrok; zapadla menica, obveznost; zapadlo plačilo 2. ki zaradi določenih dejstev postane družbena lastnina: zapadli depozit; zapadla varščina*

zapazítí -pázim dov. *opaziti: zapaziti napako, nepravilnost*

zapečátenje -a s *glagolnik od zapečatiti: zapečatenje prostorov; zapečatenje zapuščine*

zapečáttí -ím dov. *dati, pritisniti pečat, zlasti za dokaz nedotaknjenosti zapore: zapečatiti oporoko, pošto pošiljko, zapuščino; zapečatiti prostore; zapečatiti volilne spise*

zapeljáti -péljem dov. *narediti, povzročiti, da kdo naredi kaj prvotno nenameravanega, navadno neprimernega: zapeljati koga v zmotno*

zapíranje -a s *1. glagolnik od zapirati (1): zapiranje trgovin 2. glagolnik od zapirati (3): zapiranje trga*

zapírati -am nedov. *1. delati, da kje preneha kaka (poklicna) dejavnost: zapirati obrate 2. delati, da kaj preneha biti dostopno za javnost, obiskovalce: zapirati dostavo 3. v zvezi: zapirati trg delati, da ni dostopen vsem ponudnikom in povpraševalcem*

zapís -a m *1. kar je zapisano: *notarski zapis; pravni, uradni zapis; stenografski zapis 2. posnetek: magnetofonski zapis 3. v zvezah: blagajniški zapis vrednostni papir, ki se glasi na določen denarni znesek, z določenim rokom dospelosti in določeno obrestno mero; zakladni zapis obveznica za zagotovitev sredstev za izpolnjevanje državnega proračuna*

zapísati se -píšem se dov. *nehote napisati kaj*

zapísek -ska m *notica (1), zapis (1): dobesedni, obdolženčevi, osebni, sejni, stenografski,*

uradni zapiski; obdolžencu se lahko dovoli pri zasliševanju uporabljati svoje zapiske (kaz. post.)

zapísnik -a m *1. uradni zapis o poteku kakega uradnega dogodka: cenilni zapisnik zapisnik o cenitvi; dobesedni, dodatni, dražbeni zapisnik; individualizirani zapisnik v katerem se v običajni pisavi dobesedno vpiše izjava zaslišane osebe; komisijski zapisnik o delu ali sklepanju komisije; mehanični zapisnik npr. zvočni, diktafonski, magnetofonski; popisni zapisnik; poravnalni, posvetovalni, predajni, rubežni, sejni zapisnik; simultani zapisnik ki se piše sproti; sodni, stenografski zapisnik; sumarni zapisnik; ugotovitelni zapisnik v mejnem ugotovitvenem postopku; uradni, volilni zapisnik; zapisnik v obliki povzetka; glava, sklep zapisnika; branje, dodatek, dopolnitev, odobritev, overovatelj, podpis, popravek, pregled, sestava, sprememba zapisnika; izločitev zapisnika iz spisa (kaz. post.); vodstvo zapisnika; zapisnik o glavni obravnavi; zapisnik o hišni preiskavi; zapisnik o izvidu, ogledu, zaprsegi, zaslišanju; zapisnik o posvetovanju in glasovanju; zapisnik o rojstvu na ladji; pripombe k zapisniku; napraviti, narekovati, odobriti, overiti, pisati, podpisati, podkrižati, prebrati, pregledati, sestaviti, skleniti, spisati, voditi zapisnik; potrditi zapisnik s prstnim odtisom; ugovarjati vsebini zapisnika; dati kaj na zapisnik; sprejeti izjavo na zapisnik; zaslišati na zapisnik 2. v zvezi: vložni zapisnik vpisnik o vlogah*

zapísnikar -ja m *kdor piše zapisnik*

zapísnikarica -e ž *ženska oblika od zapisnikar*

zapisniški -a -o prid. *ki se nanaša na zapisnik: zapisniška prijava sprejeta na zapisnik zapisniško prist.: zapisniško potrjeno, ugotovljeno*

zapisoválec -lca [-uc-] m *kdor kaj zapisuje: zapisovalec številčnega stanja*

zapisovátí -újem nedov. *s pisanjem dati čemu tako obliko, da se ohrani: zapisovati ocene, podatke*

zapítek -tka m *znesek, ki se plača v gostilni, zlasti za pijačo: plačati zapitek*

zaplémba -e ž *1. odvzem premoženja ali dela premoženja kot del kazni: zaplemba ribjega ulova; zaplemba tuje ribiške ladje; kazen zaplemba premoženja odvzem premoženja brez povračila v mejah, predpisanih z zakonom; sklep o zaplembi 2. odvzem pravice do razpečevanja določenih tiskanih stvari: zaplemba knjige*

zaplémbeni -a -o prid. *ki se nanaša na zaplemba: zaplembeni postopek*

zapleníti -plénim dov. *1. odvzeti premoženje ali del premoženja kot del kazni: zapleniti hišo 2. uradno odvzeti kaj: zapleniti večjo količino mamil 3. odvzeti pravico do razpečevanja določenih tiskanih stvari zapléljen -a -o: vrniti zaplenjeno premoženje*

zapletèn -éna -o prid. *težje rešljiv, sin. zamotan: zapleteno pravno vprašanje*

zapleténost -i ž *težja rešljivost, sin. zamotanost: zapletenost pravde; zapletenost kazenske zadeve*

zaplódek -dka m *telesni plod*

zaplodítelj -a m *kdor koga zaplodi: (ne)zakonski zaploditelj*

zaplodítev -tve ž *povzročitev nastanka novega osebká z oploditvijo: umetna zaploditev; zaploditev otroka; zaploditev v zakonu, zunaj zakona*

zaplodítí -ím dov. *povzročiti nastanek novega osebká z oploditvijo: zaploditi otroka*

zaplódni -a -o prid. *ki se nanaša na zaploditev: zaplodna zmožnost*

zapór zapóra m *1. kazen odvzema prostosti: mladletniški zapor kazen za kazensko odgovorne starejše mladletnike in za polnoletne, ki so storili kaznivo dejanje kot starejši mladletniki; skupni zapor; strogi zapor kazen za hujša kazniva dejanja do 1. 7. 1977; kazen zapora, izrečena v postopku za prekršek; obsoditi na zapor; preventivni zapor pripor (kaz. post.) 2. prisilni ukrep zoper pričo, ki neupravičeno noče pričati (kaz. post.) 3. a) zavod za izvrševanje kazni zapora: vojaški zapor; sodni zapor; izpustiti iz zapora b) prostor za prestajanje kazni: celični zapor celica samica*

zapóra -e ž *1. uporaba orožne sile, navadno pomorske, da se prepreči zveza določene države z drugimi, sin. blokada (1): celinska zapora blokada Anglije od l. 1806 do l. 1810, ki jo je odredil Napoleon I., sin. kontinentalna zapora; kontinentalna zapora gl. celinska zapora 2. v zvezah: bančna zapora prepoved izplačevanja; carinska zapora prepoved izročitve blaga; zapora kraja preprečitev dostopnosti, prehodnosti kakega kraja zaradi izsleditve hudodelca ali ob nalezljivih boleznih; zapora žiro računa blokiranje; zapora cest ustavitve prometa; zapora psov pasji kontumac; odrediti, odpraviti zaporo*

zaporéden -dna -o prid. *ki v kaki razvrstitvi neposredno sledi čemu: zaporedna dobava, obveznost; zaporedna postavka; zaporedna šte-*

vilka vpisa, uradnega lista; zaporedo plačilo **zaporédni** -a -o: zaporedni prevoz *prevoz, pri katerem sodelujejo prevozniki iste vrste* **zaporédnost** -i ž *značilnost zaporednega*: zaporednost izvršitvenih dejanj *pri poskusu kaznivnega dejanja* (kaz.); zaporednost procesnih dejanj (post.); zaporednost sodnih instanc **zapórni** -a -o prid. 1. *ki se nanaša na preprečitev dostopnosti, prehodnosti kakega kraja*: zaporni okoliš *npr. pri živinski kužni bolezni*; veterinarski zaporni ukrep 2. *ki se nanaša na zapor* (1): zaporna knjiga *seznam zapornikov*; zaporna psihoza; zaporno povelje **zapórnica** -e ž 1. *premična naprava, ki onemogoča, ovira pretok, prehod česa*: carinska, cestna, letališka, (ob)mejna, vodna, železniška zapornica 2. *ženska oblika od zapornik* **zapórník** -a m *moški, ki prestaja kazen zopora* **zaposédba** -e ž *vzetje v posest, sin. apreheznija*: zapedba zemljišča **zaposéstí** -sédem dov. *pridobiti posest* **zaposlénec** -nca m *kdor je zaposlen* **zaposlénost** -i ž *stanje zaposlenega človeka*: polna zaposlenost **zaposlítev** -tve ž 1. *delo na podlagi delovnega razmerja*: glavna, honorarna, občasna, polna, sezonska, stalna, stranska zaposlitev; iskalec zaposlitve; zagotavljanje in varovanje zaposlitve; pogodba o zaposlitvi; priprava za zaposlitev; biti brez zaposlitve 2. *glagolnik od zaposliti*: zaposlitev tujega državljana; zaposlitev nalezljivo bolnih ali okuženih *npr. v obratu, kjer se dela z živili* (kaz.) **zaposliti** -ím dov. *sprejeti koga v delovno razmerje*: zaposliti koga **zaposliti se** *skleniti delovno razmerje* **zaposlèni** -a -o: zaposleni delavec **zaposlovánje** -a s *glagolnik od zaposlovati*: politika zaposlovanja; prispevek za zaposlovanje; samoupravna skupnost za zaposlovanje; služba za zaposlovanje; zveza skupnosti za zaposlovanje; enakopravnost pri zaposlovanju **zaposlováti** -újem nedov. *sprejemati koga v delovno razmerje* **zaposlávlanje** -a s *dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnosti komu v primeri z drugimi, sin. diskriminacija, sin. razločevanje* (2), *sin. razlikovanje*: nacionalno, rasno zastavljanje **zaposlávljati** -am nedov. *dajati, priznavati manjše pravice ali ugodnosti komu v primeri z drugimi, sin. diskriminirati* **zapóved** -i ž *načelo ali določba, kaj kdo mora*

storiti: pravna, sodna, zakonska zapoved; kršitev zapovedi **zapóvední** -a -o prid. *ki zapoveduje*: zapovedna diktacija zakona; zapovedna norma **zapovedovální** -a -o prid. *ki se nanaša na zapovedovanje*: zapovedovalna oblast **zapovedovánje** -a s *določanje, predpisovanje*: pravica zapovedovanja **zapovedováti** -újem nedov. *določati, predpisovati*: zakon zapoveduje **zapoznéli** -a -o prid. *ki se začne, nastopi pozneje, kot se predvideva, pričakuje*: zapoznela izpolnitev pogodbe **zaprávdati** -am dov. *s pravdanjem izgubiti, zapraviti*: zapravdati premoženje **zapráviti** -im dov. *z nepremišljenim ravnanjem narediti, da kdo česa nima več*: zapraviti premoženje **zaprávljati** -am nedov. *pretirano, nepremišljeno porabljati dobrine* **zapravljív** -a -o prid. *ki zapravlja*: zapravljiv človek **zapravljívno** prisl.: zapravljivo gospodariti **zapravljívec** -vca m *kdor zapravlja*: *sodno preklicani zapravljivec **zapravljívka** -e ž *ženska oblika od zapravljivec* **zapravljívost** -i ž *lastnost, značilnost zapravljivega človeka*: odvzem poslovne sposobnosti zaradi zapravljivosti **zaprèti** zaprém dov. 1. *odvzeti komu prostost*: zapreti koga 2. *narediti, da kaj preneha biti v uporabi*: zapreti cesto; zapreti mejo *ne dovoliti prihoda, uvoza v državo, na ozemlje ali odhoda, izvoza iz države, z ozemlja* 3. *narediti, da kje preneha kaka (poklicna) dejavnost*: zapreti obrat 4. *narediti, da kaj preneha biti dostopno za javnost, obiskovalce*: zapreti razstavo 5. *v zvezah*: zapreti konzulat *odpraviti ga*; zapreti račun *zaključiti ga, prenehati opravljati izplačila z njega* **zapřt** -a -o: zaprta oseba; tatvina iz zaprtega prostora **zapřti** -a -o: zaprti depozit *depozit, ki ga banka samo hrani, ne pa upravlja*; zaprti račun *račun, ki je zaključen ali s katerega so se prenehala opravljati izplačila*; zaprti zavod *za prestajanje kazni ki ima posebno nadzorstvo in zavarovanje*; zaprta ribolovna voda *ribolovna voda, ki ni pretočna, npr. ribnik*; zaprto gospodarstvo *gospodarstvo, ki je brez menjave s tujino*; zaprto morje *morje, ki ga ožina loči od oceana* **zapřtítev** -tve ž *zagrožitev*: zapřtítev s kaznijo, kazensko sankcijo **zapřtítí** -im dov. *zagroziti*: zapřtítí komu s kaznijo **zapřtèn** -èna -o: zapřtèna kazen

zaprísèci -sèzem dov. *narediti, da kdo prisèže*: zapriseči pričó **zaprísèženi** -a -o: zapriseženi cenilec, izvedenec, tolmač **zaprísèga** -e ž *javna, po določenem postopku dana obljuba ravnati se po načelih, navedenih v izjavi*: opraviti zaprisego; obrazec za zaprisego *besedilo prisège* **zaprísèženec** -nca m *kdor je zaprisežen* **zaprísèženka** -e ž *ženska oblika od zapriseženec* **zaprósílo** -a s *prošnja pravosodnega upravnega organa drugemu organu, zlasti za pravno pomoč*: poslati zaprosilo; ugoditi zaprosilu **zaprósiti** -prósim dov. *izraziti komu željo, da kaj da, naredi*: zaprositi za pravno pomoč **zapróšeni** -a -o: zaprošeni organ, sodnik; zaprosena država; zaproseno sodišče *sodišče, ki ga drugo sodišče prosi za pravno pomoč, ant. proseče sodišče* **zapřtje** -a s 1. *glagolnik od zapřti* (2): zapřtje luke 2. *glagolnik od zapřti* (4): zapřtje razstave, sejma **zapřtost** -i ž *značilnost, stanje zapřtega*: zapřtost trga *nedostopnost trga vsem ponudnikom in povpraševalcem* **zapustítev** -tve ž 1. *glagolnik od zapustiti* (1): zapustitev poškodovanca v prometni nezgodi brez pomoči (kaz.); zapustitev položaja proti ukazu (kaz.); zapustitev slabotne osebe brez pomoči (kaz.); predčasna zapustitev ladje ali poškodovanega letala (kaz.) 2. *glagolnik od zapustiti* (3): zlobna ali neupravičena zapustitev zakonca 3. *glagolnik od zapustiti* (5): zapustitev dela **zapustítí** -ím dov. 1. *s hojo, premikanjem narediti, da kdo, kaj ni več na določenem mestu*: zapustiti ladjo 2. *narediti, da kdo ne živi, prebiva več kje, skupaj s kom* 3. *narediti, da preneha določeno razmerje s kom* 4. *narediti, da kdo kaj dobi kot dediščino*: zapustiti komu premoženje 5. *pretrgati svojo dejavno vključenost v kaj*: zapustiti vojaško enoto ali službo (kaz.) **zapušèen** -èna -o: zapušèen otrok *ki nima več staršev ali za katerega ti ne skrbijo več*; zapušèeno vozilo *vozilo, ki nima znane lastnika* **zapušèeni** -a -o: zapušèena stvar (lat. res derelicta) *opušèena stvar* **zapústnika** -e ž *ženska oblika od zapustnik* **zapústnik** -a m *oseba, katere premoženje preide ob njeni smrti na dediča ali volilojemnika* **zapústnikov** -a -o prid. *ki se nanaša na zapustnika*: zapustnikov dolg; zapustnikova poslednja volja; zapustnikova terjatev **zapušèina** -e ž *zapustnikovo premoženje v tre-*

nutku njegove smrti: čista zapušèina *po odbitku obveznosti*; kosmata zapušèina *brez odbitka bremen, dajatev ali dolgov*; *ležeča zapušèina *od dednega pripada do prisojila*; mednarodna zapušèina *ki je v več državah*; zapadla zapušèina; zapušèina brez dediča; ločitev zapušèine; popis in cenitev zapušèine; razdelitev, skrbnik, *stečaj, zadržanje, zavarovanje zapušèine; delitev zapušèine med dediče; razpoložljivi del zapušèine *s katerim oporočnik lahko razpolaga*; *prisoditi zapušèino; zapečatiti zapušèino; spadati v zapušèino **zapušèínski** -a -o prid. *ki se nanaša na zapušèino*: zapušèinski davek, dolg, postopek, spis, skrbnik; zapušèinski upnik; zapušèinska obravnava, pristojbina; zapušèinsko pravo; zapušèinsko premoženje *zapušèina*; zapušèinsko sodišče ***zaračún** -a m, v zvezi: prevzem terjatev v zaračún na kupnino (izvrš. post.) *brez odbitka njihove vrednosti od kupnine* **zaračúnati** -am dov. *napisati, povedati dolžni znesek za kaj*: zaračúnati komu delo *zahtevati zanj plačilo*; zaračúnati obresti *zaračúnati se zmotiti se v računanju* **zaračúnljív** -a -o prid., v zvezi: zaračúnljiva tiskovina *tiskani obrazec, ki ga je treba plačati* ***zaročèenec** -nca m *zaročen moški* ***zaročèenka** -e ž *ženska oblika od zaročenec* ***zaročítí se** -ím se dov. *slovesno, pred pričami vzajemno si obljubiti poroko* ***zaročéni** -a -o prid. *ki se nanaša na zaroko*: zaročni prstan; zaročno darilo **zaródek** -dka m *telesni plod, zaplodek*: pregled zarodka **zarodítev** -tve ž *zaploditev* **zarodítí** -ím dov. *zaploditi* ***zaróka** -e ž *slovesna vzajemna obljuba poroke pred pričami*: odstop od zaroke **zaróta** -e ž *tajni dogovor, načrt navadno več ljudi za odstranitev nosilca, nosilcev navadno državne oblasti*: izdati zaroto gl. odkriti zaroto; izrabiti, zasnovati, zaroto; odkriti zaroto obvestiti, sporočiti, da se pripravlja, obstaja zarota, *sin. izdati zaroto* **zarótnica** -e ž *ženska oblika od zarotnik* **zarótník** -a m *kdor je udeležen pri zaroti* **zarótníški** -a -o prid. *ki se nanaša na zarotnike ali zarotništvo*: zarotniška mreža, organizacija **zarótníštvo** -a s *delovanje, ravnanje zarotnikov* **zarubíteelj** -a m *kdor zahteva ali opravi rubež* (pr. zg.)

zarubíti -rúbim dov. *zahtevati ali opraviti rubež*
zarúbljeni -a -o: zarubljeni predmet; zarubljena stvar
zarúbljenec -nca m 1. *komur je kaj zarubljeno*
 2. *oseba, zasežena v osebni izvršbi* (pr. zg.)
zarubljivi -a -o prid. *ki se sme zarubiti*: zarubljivi del osebnega dogodka ali premoženja
zarubljivost -i ž *rubljivost*: zarubljivost terjatve
zasáčenje -a s *glagolnik od zasáčiti*, sin. *zalotitev*: zasačenje storilca pri dejanju
zasáčiti -im dov. *dobiti koga pri nedovoljenem dejanju*, sin. *zalotiti*: zasačiti storilca **zasáčen** -a -o: zasačen pri dejanju
zasébní -a -o prid. 1. *ki je last posameznika*: zasebna lastnina *lastninska pravica posameznika ali skupine na proizvodnih sredstvih*, sin. *privatna lastnina*; zasebna obrt, opotoka; zasebno premoženje *premoženje, ki je v lasti občanov ali civilnopравnih oseb* 2. *ki se nanaša na posameznike kot lastnike proizvodnih sredstev za uporabo in preživljanje*: zasebni delodajalec; zasebni gospodarski sektor; zasebni *nameščeneč, obrat, poklic; zasebna zdravstvena praksa; zasebno gospodarstvo 3. *ki je namenjen uporabi, koristi določene posameznika, določenih posameznikov*: zasebna pot; zasebna železnica 4. *ki se nanaša na posameznika kot neuradno osebo*: zasebni tožilec *oseba, ki vloží zasebno tožbo* (kaz. post.); *zasebni udeleženeč *oškodovanec, ki se pridruži kazenskemu postopku s svojim premoženskopравnim zahtevkom*; zasebni vrednostni papir *vrednostni papir, katerega izdajatelj je zasebna fizična ali civilna pravna oseba*; zasebna tožba *zahteva zasebnega tožilca, naj se storilec kaznuje* (kaz. post.) 5. v zvezah: zasebni boj *nenapovedani boj med fevdalci za razreševanje zasebnih sporov* (pr. zg.), sin. *fajda*; zasebno pravo *civilno materialno pravo*
zasébnica -e ž *ženska oblika od zasebnik*
zasébnik -a m 1. *kdor ima lastna proizvodna sredstva za uporabo in preživljanje* 2. *posameznik kot neuradna oseba*
zasébnolastninski -a -o prid., v zvezi: zasebno-lastninski red *red, ki temelji na zasebni lastnini*
zasébnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na zasebno pravo*: zasebnopравni zahtevek; zasebnopравna dajatev, obveznost; zasebnopравno razmerje
zaséči -séžem dov. *začasno odvzeti, zadržati*: zaseči pošiljko, tiskano stvar; zaseči predmete, spise **zaséženi** -a -o: zasežena stvar

zaséda -e ž *namestitev kje z namenom nepričakovano napasti, dobiti koga*: postaviti, pripraviti zasedo; napasti iz zasede; čakati v zasedi
zasédanje -a s *navadno daljše srečanje večjega števila ljudi, ki sestavljajo kak organ, na katerem se o čem razpravlja, dogovarja*: izredno, redno zasedanje skupščine; skupno zasedanje vseh zborov skupščine; zasedanje sodišča *npr. porotnega, meddržavnega sodišča*; čas, kraj, začetek, konec zasedanja; zasedanje se začne, konča
zasédati -am nedov. *imeti zasedanje, sejo*: skupščina zaseda; sodišče zaseda
zasédba -e ž 1. *glagolnik od zasesti* (1): vojaška zasedba *tujega ozemlja* (mednar. pr.) 2. *pravno stanje na kakem ozemlju, ki ga je tuja država navadno z bojem spravila pod svojo oblast* 3. *glagolnik od zasesti* (2): zasedba izpraznjene delovnega mesta 4. *sestava*: nepravilna zasedba sodišča
zasédbeni -a -o prid. *ki se nanaša na zasedbo* (1): zasedbena doba, oblast, vojska
zaség -éga m 1. *začasni odvzem česa*: zaseg predmetov (post.) 2. *časni odvzem tuje trgovske ladje, letala ali blaga v vojni na morju ali v zraku* (voj. pr.)
zasegljivi -a -o prid. *ki se da zaseči*: zasegljivo premoženje
zaséka -e ž *posekano drevje ali izsekani pas, ki zaznamuje mejo ali služi kot prehod*
zasélek -lka m *zemljepisno samostojen kraj z eno hišo ali nekaj hišami, pripadajoč samostojnemu naselju*
zasésti -sédem dov. 1. *navadno z bojem spraviti tuje ozemlje pod svojo oblast*: zasesti tuje ozemlje 2. *priti na kako mesto, položaj v organizaciji*: zasesti izpraznjeno delovno mesto
zaséžba -e ž 1. *začasni odvzem česa* 2. *časni odvzem tuje trgovske ladje, letala ali blaga v vojni na morju ali v zraku* (voj. pr.): zasežba ladje, letala, tovora
zaséžbeni -a -o prid. *ki se nanaša na zasežbo*: zasežbeni akt
zaséžni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na zaseg* (1): zasežni postopek 2. v zvezi: zasežno sodišče *sodišče, ki odloča o pravilnosti zasega tuje trgovske ladje, letala ali blaga v vojni na morju ali v zraku* (mednar. pr.)
zasídрати -am dov. *pritrčiti s sidrom*: zasidrati ladjo v pristanišču
zasilni -a -o prid. 1. *ki se naredi, uporabi v sili*: zasilni pristanek ladje, letala 2. *narejen za začasno uporabo, navadno ne z vsemi ustreznimi lastnostmi*: zasilni izhod; zasilna pot *nujna pot*; zasilna uredba *uredba, ki jo izda predsednik republike na predlog vlade v izrednem ali vojnem stanju, ko se državni zbor ne more sestati*, sin. *uredba z zakonsko močjo*; zasilno stanovanje *najpotrebnejši prostori*
zasledíti -ím dov. s *poizvedovanjem, iskanjem ugotoviti, kje kdo je*: zaslediti storilca
zasledoválec -lca [-yc-] m *kdor koga zasleduje*
zasledoválni -a -o prid. *ki se nanaša na zasledovanje*: zasledovalni postopek; zasledovalna dejavnost; zasledovalna pravica *npr. prodajalca* (steč. post.); zasledovalna pravica obalne države (angl. hot pursuit) (mednar. pr.)
zasledovánc -nca m *kdor je zasledovan*
zasledovánje -a s *glagolnik od zasledovati*: zasledovanje *pobeglega storilca kaznivega dejanja npr. s tiralicó*; razglas, razpis o zasledovanju
zasledovátí -újem nedov. s *poizvedovanjem, iskanjem ugotavljati, kje kdo je*: zasledovati storilca; zasledovati koga s tiralicó
zaslišánc -nca m *kdor je zaslišan*
zaslišáanje -a s *glagolnik od zaslišati*: formalno zaslišanje *obdolženca po predpisih zakona*; informativno zaslišanje *predhodno neformalno*; ponovno, prvo, sodno zaslišanje; sumarno zaslišanje *kratko, brez podrobnosti*; zaslišanje *izvedenca, obdolženca, obtoženca, priče, stranke*; zaslišanje o osebnih podatkih *npr. obdolženca, priče*; zaslišanje o stvari *npr. o dogodku*; zaslišanje s sooočanjem; načelo obojestranskega zaslišanja (pravd. post.); zaprosilo za zaslišanje; zapisnik o zaslišanju
zaslišánka -e ž *ženska oblika od zaslišánc*
zaslišátí -ím dov. v *postopku postaviti udeležencu vprašanja o tem, kar ve*, sin. *izprašati* (1): zaslišati na zapisnik; zaslišati pod prisego
zaslišéválec -lca [-yc-] m *kdor zaslišuje*
zaslišéválka -e [-yk-] ž *ženska oblika od zaslišéválec*
zaslišévální -a -o prid. *ki se nanaša na zasliševanje*: zasliševalna taktika, tehnika
zaslišéválnica -e ž *prostor za zasliševanje*
zaslišévánje -a s *glagolnik od zasliševati*: artikularno zasliševanje *po dokaznih členih* (pr. zg.); navzkrižno zasliševanje (angl. cross-examination) *zasliševanje v dokazne namene iste osebe o isti stvari po nasprotni stranki* (angl. pr.); posamično zasliševanje; zasliševanje s torturo (pr. zg.); taktika, tehnika zasliševanja
zaslišévátí -újem nedov. v *postopku postavljati udeležencu vprašanja o tem, kar ve*, sin. *izpraševati* (1): navzkrižno zasliševati

zaslúga -e ž *za človeka, skupnost pomembno, vredno dejanje, ravnanje, ki daje komu pravico do priznanja*: zasluge za narod; nagrada za zasluge
zaslúžek -žka m *kar se zasluži z opravljanjem kakega dela, službe, navadno denar*: dnevni, izgubljeni, kosmati, nadurni, postranski, primarni zaslužek; zaslužek v naravi *npr. hrana, stanovanje*; izguba zaslužka
zaslužítí -slúžim dov. 1. *dobiti kaj za opravljeno delo, službo, navadno denar*: zaslužiti plačilo; zaslužiti v blagu, denarju; zaslužiti z delom 2. *biti upravičen dobiti kaj*: zaslužiti kaznen zaslužén -a -o: zaslužena kazen
zaslúžni -a -o prid. *ki si je s pomembnimi, vrednimi dejanji, ravnanjem pridobil pravico do priznanja*: zaslužni član društva; zaslužni profesor visokošolske organizacije
zasmehovánje -a s *izražanje zelo negativnega, poniževalnega odnosa do koga, navadno z besedami*
zasnóva -e ž 1. *začetna, nedokončna oblika česa*: idejna zasnova zakona 2. v zvezi: dedna zasnova *gen*
zasnovátí -snújem dov. *načrtovati, zamisliti*: zasnovati zaroto; zasnovati kaznivo dejanje
zasramovánje -a s *jemanje ugleda, veljave, navadno z besedami, ki vzbujajo prezir, obsojanje*
zastájáanje -a s *ostajanje pri doseženi stopnji dejavnosti*, sin. *stagnacija*
zastánek -nka m *zastoj*: zastanek z izvršbo
zastarálni -a -o prid. *ki se nanaša na zastaranje*: zastaralni rok; zastaralna doba
zastáranje -a s 1. *izguba možnosti uveljavljanja po preteku z zakonom določenega časa*: zastaranje pravice do odmere in izterjave davščine; zastaranje pravice do povračila davščine; zastaranje glavne, judikatne, stranske terjatve; zastaranje tožbene pravice; nastop, pretrganje, zadržanje zastaranja; odpoved zastaranju; ugovarjati zastaranje; zastaranje nastopi, začne teči, se pretrga 2. *prenehanje pravice države do izreka kazenske sankcije ali do njene izvršitve po preteku določene dobe*: absolutno zastaranje *neglede na katerokoli ovire*; akvizitorno zastaranje *pri katerem je poleg poteka časa potreben še kak drug pogoj, npr. da oseba ni storila novega, enako hudega ali hujšega kaznivega dejanja*; ekstinktivno zastaranje *zgolj zaradi poteka zastaralne dobe*; zastaranje izvršitve kazni; zastaranje izvršitve varnostnega ukrepa; zastaranje kazenskega pregona; tek, zadržanje, pre-

trganje zastaranja; zastaranje se začne, (ne) teče, se pretrga, nastopi

zastáranost -i ž *stanje zastaranja*: zastaranost zahtevka

zastáratí -am dov. *po preteku z zakonom določene časa izgubiti možnost uveljavljanja*: tožba zastara **zastáraní** -a -o: zastarani pregon, zahtevek; zastarana davščina, obveznost, pravica, terjatev

zastárelóst -i ž *dejstvo, da je kaj zastarelo*: zastarelost predpisa

zastárelí -a -o prid. *ki zaradi pretoka določenega časa ni (več) veljaven*: zastarela določba zakona; zastarela sodna praksa

zastárljív -a -o prid. *ki lahko zastara*: zastarljiv zahtevek

zastáva¹ -e ž *kos tkanine določene barve ali več barv, ki predstavlja simbol kake države, naroda, organizacije*: državna zastava; zastava OZN; zastava Rdečega križa; zastava Slovenije; zastava trgovske, vojne mornarice; uporaba zastave

zastáva² -e ž **1.** *predmet, ki se da upniku za zavarovanje njegove terjatve*: imetnik, unovčenje, vrednost, vrnitev zastave **2.** *izročitev česa upniku za zavarovanje njegove terjatve*: antihretska zastava *pri kateri gre do zastavnemu upniku plodovi namesto obresti*; mrtva zastava (fr. mort-gage) *pri kateri je zastavljeni predmet za zastavitelja mrtev, donose nepremičnine prejema zastavni upnik, njihova vrednost se ne odšteva od dolga* (pr. zg.); živa zastava (fr. vif-gage) *pri kateri donose nepremičnine prejema zastavni upnik in se odštevajo od dolga* (pr. zg.); določbe zastave; dajanje v zastavo **3.** *zastavna pravica*: neprava zastava (lat. pignus irregulare) *zastava, pri kateri postane zastavni upnik lastnik zastavljene nadomestne stvari in vrne enako količino iste vrste, sin. nepristna zastava*; nepristna zastava gl. *neprava zastava*; ročna zastava *združena s posestjo zastavljene premične stvari*; skupna zastava, sin. *skupna hipoteka*; večkratna zastava *zastava na stvari, ki je že zastavljena drugemu*; zemljiška zastava; zastava pravice, terjatve, vrednostnih papirjev; zastava za bodočo ali pogojno terjatev; raztegnitev zastave na druge zastaviteljeve obveznosti; zastava preneha, ugasne, ostane v veljavi; opustiti zastavo; poplačati se iz zastave

zastavítelj -a m *kdor zastavi svojo stvar ali pravico*

zastavítev -tve ž *glagolnik od zastaviti*: nadaljnja zastavitev že zastavljene stvari nadaljnjim upnikom; zastavitev pravice, stvari, terjatve

zastávítí -im dov. **1.** *dati kaj upniku za zavarovanje njegove terjatve*: zastaviti pravico, stvar **2.** *v zvezi: zastaviti komu pot zapreti, ovirati komu pot* **zastávljéní** -a -o: zastavljena stvar; zastavljeno gospostvo v fevdalizmu *gospostvo, ki ga deželni knez da v zastavo* (pr. zg.)

zastavljálníca -e [-yn-] ž *zavod, ki posoja denar na zastavljeno blago*: *mestna zastavljálníca

zastavljávec -vca m *zastavitelj*

zastávljenost -i ž *dejstvo, da je kaj zastavljeno*: simultanska zastavljenost; zaznamba skupne zastavljenosti

zastávljív -a -o prid. *ki se da zastaviti*: zastavljiv vrednostni papir; zastavljiva pravica

zastavljívost -i ž *lastnost zastavljivega*: zastavljivost pravice

zastávna pravíca -e -e ž *stvarna pravica na tuji stvari, na podlagi katere zastavni upnik zahteva poplačilo zapadle terjatve iz vrednosti zastavljene stvari*: pogodbená, prisilna, prostovoljna, zakonita zastavna pravica; skupna pogodbená zastavna pravica *za isto terjatev, nerazdelna, na dveh ali več ladjah ali letalih ali na dveh ali več pogodbenih zastavnih terjativah*; zastavna pravica, pridobljena z rubežem ali zaznamkom v rubežnem zapisniku; nastanek zastavne pravice *na podlagi pravnega posla, sodne odločbe, zakona*; pridobitev, predznamba, vknjižba, prenehanje, izbris zastavne pravice; vpis zastavne pravice v intabulacijsko knjigo, vpisnik ladij, letal; ustanoviti zastavno pravico; vrstni red zastavnih pravic

zastávni -a -o prid. *ki se nanaša na zastavno pravico*: zastavni dolg, dolžnik; zastavni indosament *indosament*, s katerim se zastavi vrednostni papir; zastavni list *listina*, s katero se daje zastavna pravica; zastavni predmet, upnik; zastavna izjava, listina, objluba; zastavna pogodba *pogodba o ustanovitvi zastavne pravice*; zastavna pravica → *zastavna pravica*; zastavna terjatev, tožba; zastavna ali intabulacijska knjiga; *zastavno pismo, pravo, razmerje, zavarovanje **zastávno** prisl.: zastavno zavarovani upnik

zastávnića -e ž **1.** *obveznica, krića s hipoteko*: hipotečna, zemljiška zastavnića **2.** *del skladiščnice*, sin. *varant (1)*: indosament zastavniće

zastávnik -a m *zastavitelj*

zastávnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na zastavno pravo*: zastavnopravna tožba **zastávnoprávno** prisl.: zastavnopravno zavarovana terjatev

zastavodajálec -lca [-yc-] m *zastavitelj*

zastavonóša -e m *spremljevalec parlamentarca (2)* (mednar. jav. pr.)

zastój -ója m *prenehanje potekanja česa*: zastoj kupčije; zastoj v postopku; delati brez zastojev

zastónj prisl. *brez plačila*: delati zastonj

***zastóp** -ópa m *zastopstvo, predstavništvo*: mestni, občinski, okrajni zastop

zastópánc -nca m *kdor je zastopan*

zastópanje -a s *opravljanje pravnih poslov ali pravnih dejanj za drugega*: kolektivno, obvezno, odvetniško, pogodbeno, pravdno, procesno, prostovoljno, statutarno, trgovsko, zakonito, zakonsko zastopanje; neposredno zastopanje *pravno ravnanje v tujem imenu in na tuj račun*; posredno zastopanje *pravno ravnanje v svojem imenu in na tuj račun*; zastopanje javnih koristi; zastopanje pred sodiščem; zastopanje v pravdi; načelo prostega zastopanja; stroški zastopanja; zaupati komu zastopanje; prevzeti zastopanje

zastópanost -i ž *dejstvo, da je kdo zastopan*: paritetna zastopnost *npr. republik in pokrajin pri sestavi in številu sodnikov zveznega sodišča*

zastópáti -am nedov. **a)** *varovati koristi drugega* **b)** *opravljati pravne posle ali pravna dejanja za drugega*: zastopati koga v postopku, pri sklenitvi pravnega posla

zastópnića -e ž *ženska oblika od zastopnik*

zastópnik -a m *kdor opravlja pravne posle ali pravna dejanja za drugega*: lažni zastopnik (lat. falsus procurator) *dozdevni, nepravilni zastopnik*; neposredni, obvezni, pogodbeni, posredni, pravdni, pravni, samovoljni, statutarni, trgovski zastopnik; začasni zastopnik (lat. curator ad actum) *prim. skrbnik za posebne primere*; zakoniti, zakonski, zavarovalni zastopnik; *zastopnik siromašnih, revnih, ubogih; izbrati si zastopnika

zastópnikov -a -o prid. *ki se nanaša na zastopnike*: zastopnikova provizija; zastopnikove obveznosti, pravice

zastópniški -a -o prid. *ki se nanaša na zastopnike*: zastopniški stroški

zastópništvo -a s *zastopstvo*: zastopništvo tuje fizične ali pravne osebe

zastópstvo -a s **1.** *skupina, ki koga zastopa*: interparlamentarno, mestno, občinsko zastopstvo **2.** *zastopnost*: proporcionalno, statutarno zastopstvo

zastrašévální -a -o prid. *namenjen za zastraševanje*: zastraševalna kazen

zastrašévánje -a s *glagolnik od zastraševati*: zastraševanje z grožnjo

zastrašévátí -újem nedov. *vzbujanjem strahu delati, povzročati, da se koga odvrne od kakega dejanja*

zastrašítí -ím dov. *vzbudivijo strahu narediti, povzročiti, da se koga odvrne od kakega dejanja*

zastrašítí -ím dov. *s stražo zavarovati*: zastražiti državno mejo; zastražiti stavbo, ujetnika

zastrupítev -tve ž *glagolnik od zastrupiti*: akutna, kronična zastrupitev; zastrupitev pitne vode; zastrupitev z alkoholom, s plinom; zastrupitev s pokvarjenimi živili; sum zastrupitve

zastrupítí -ím dov. **1.** *povzročiti, da v organizem pride strup*: zastrupiti rastline **2.** *usmrtiti tako, da v organizem pride strup*: zastrupiti s plinom

zastručpljánje -a s *glagolnik od zastručpljati*: zastručpljanje divjadi, rib; zastručpljanje gozdnih, rastlinskih škodljivcev

zastručpljati -am nedov. *povzročati, da v organizem prihaja strup*: zastručpljati divjad

zastručpljénec -nca m *kdor je zastručpljen*

zastručpljénka -e ž *ženska oblika od zastručpljenec*

zasúžnjítí -ím dov. *narediti, da je kdo komu podrejen, od koga odvisen*: zasúžnjiti koga **zasúžnjen** -a -o: zasúžnjen narod

zaščítá -e ž *glagolnik od zaščítiti*: civilna zaščita *ukrepi za reševanje ljudi in materialnih dobrin ob naravnih nesrečah, vojnih akcijah*; narodna zaščita *družbena samozaščita v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih*; osebna in vzajemna zaščita *pred vojnim dejstvom in drugimi nevarnostmi*; protiletalska zaščita: *zaščita kmetov *pred upniki v obliki delnega odloga plačil, znižanja obrestne mere in glavnice*; zaščita *narodnih manjšin varstvo narodnih skupnosti*; zaščita *spomeniškega območja*; zaščita *vodoprekrbnih objektov*; ženevske konvencije *npr. za zaščito žrtev vojne iz l. 1949*; pravila mednarodnega vojnega prava *o zaščiti prebivalstva*; dajati zaščito

zaščíténec -nca m *varovanec (2)*

zaščítítí -ím dov. **1.** *s čim, danim na določeno mesto, narediti, da kaj ne bi bilo deležno česa neprijetnega, nezaželenega* **2.** *z določenim dejanjem, ravnanjem narediti, da kaj, kdo ne bi bil deležen česa neprijetnega, nezaželenega*: zaščítiti prebivalstvo **zaščítén** -a -o: pravno zaščiten **zaščíténí** -a -o: zaščiteni gozd

gozd, ki se ne sme posekati; zaščiten kmetija kmetija, ki se ne drobi in jo praviloma deluje samo en dedič

- zaščitni** -a -o prid. ki se nanaša na zaščito: zaščitni objekt npr. zaklonišče; zaščitna carina carina, ki ščiti domačo proizvodnjo, sin. varstvena carina; zaščitna cena garantirana cena za kmetijske pridelke, sin. varstvena cena; zaščitna cona v bližini radijskih sprejemnih in oddajnih centrov; zaščitna ograja npr. zemljišča, objekta ob cesti; zaščitna osebna oprema npr. gasilcev; zaščitna znamka varstvena znamka; zaščitno cepljenje npr. psov; zaščitno pismo (pr. zg.); osebna zaščitna sredstva npr. pred vojnimi dejstvom
- zaščitnica** -e ž ženska oblika od zaščitnik: država zaščitnica (mednar. jav. pr.)
- zaščitnik** -a m kdor koga ali kaj varuje, ščiti
- zatajilec** -lca [-ȳc-] m kdor kaj zataji: zatajilec davščini zavezanega predmeta
- zatajitev** -tve ž 1. protipravna prilastitev tuje premične zaupane ali najdene stvari ali stvari, do katere je prišel storilec po naključju (kaz.) 2. dajanje krivih podatkov za odmero davščin ali neprijavljenje davščinskih predmetov z namenom izogniti se plačilu davščin (kaz.): zatajitev davščin in drugih družbenih dajatev
- zatajiti** -im dov. 1. izraziti, da osebek ni storilec tega, česar je obdolžen: zatajiti krajo 2. zatrditi, da kako dejstvo, ki se pripisuje osebkcu, ne obstaja: zatajiti obveznost 3. zatrditi, da kdo ni v določenem razmerju z osebkom: zatajiti otroka 4. protipravno si prilastiti tujo premično zaupano ali najdeno stvar ali stvar, do katere je prišel storilec po naključju (kaz.) 5. dati krive podatke za odmero davščin ali ne prijaviti davščinskih predmetov z namenom izogniti se plačilu davščin (kaz.): zatajiti dohodke zatajèn -èna -o: zatajena obveznost, stvar
- zateči se** -em se dov. iskati pomoč: zateči se v tuje varstvo
- zatemnitev** -tve ž glagolnik od zatemniti: **zatemnitev celice disciplinska kazen oziroma poostritev kazni (kaz.); zatemnitev kraja, prostora, vozila; stopnja zatemnitve; načrt za zatemnitev
- zatemniti** -im dov. z zakrijem vira svetlobe narediti kaj temno
- zatrálni** -a -o prid. 1. represivni (2): zatiralni učinek kaznovanja 2. glagolnik od zatirati (1): zatiralni ukrepi zoper bolezní
- zatiranje** -a s 1. glagolnik od zatirati (1): zatiranje nalezljivih bolezní; zatiranje gozdnih, ribjih škodljivcev 2. glagolnik od zatirati (2):

- zatiranje alkoholizma; zatiranje družbi nevarnih dejavnosti; zatiranje nelojalne konkurence in monopolnih sporazumov; zatiranje tihotapstva; zatiranje trgovine z osebami; služba za zatiranje kriminalitete 3. glagolnik od zatirati (3): narodno, rasno zatiranje
- zatirati** -am nedov. 1. delati, povzročati, da kaj škodljivega na določenem mestu ali v celoti preneha obstajati: zatirati rastlinske škodljivce 2. z nenehnim oviranjem kake dejavnosti povzročati, da kaj ne more več obstajati: zatirati hudodelstvenost 3. delati, povzročati, da kdo ne more normalno, svobodno živeti: zatirati narodne manjšine
- zatočišče** -a s 1. pribežališče, azil (1): zatočišče političnih beguncev; pravica zatočišča 2. zavetišče (1): zatočišče za brezdomce
- zatrditi** -tídim dov. zatrdno povedati, odločno izjaviti: zatrditi pod prisego
- zatrjevati** -újem nedov. zatrdno govoriti, odločno izjavljati zatrjeván -a -o: zatrjevana pravica, škoda; v pravdi zatrjevana dejstva
- *zatrošariniti** -im dov. obdavčiti s trošarino
- zaúpanje** -a s 1. prepričanje, da je kdo pošten, iskren: zaupanja vreden zanesljiv; *oseba javnega zaupanja npr. notar; zloraba zaupanja; zaupanje gre komu; imeti zaupanje do koga; izgubiti, omajati zaupanje; pridobiti si zaupanje; uživati zaupanje; teorija zaupanja po kateri stranka pri sklepanju pravnega posla zaupa v izjavo druge stranke (civ.) 2. prepričanje, da je kaj verodostojno: načelo zaupanja v zemljiško knjigo
- zaúpati** -am nedov. in dov. 1. povedati komu kaj, za kar se ne želi, da bi vedeli tudi drugi: zaupati komu skrivnost, resnico 2. dati komu kaj v upanju, da bo stvar dobro opravljena: zaupati komu delo, delovne naloge, funkcijo
- zaúpan** -a -o: zaupana stvar; zaupano blago; zaupano delo in naloge; prilastiti si zaupano stvar zatajiti jo (kaz.)
- zaúpni** -a -o prid. 1. tajni: zaupni arhiv, delovodnik, dokument; zaupni izum izum, ki se nanaša na ljudsko obrambo; zaupni razpis, spis; zaupni podatki; zaupna lista; (strogo) zaupna zadeva; zaupno gradivo, pismo, poročilo 2. ki se mu zaupa delo, naloga, za katero naj bi drugi ne vedeli: zaupna oseba 3. ki temelji na zaupanju: zaupno razmerje
- zaúpnica** -e ž izjava, da člani kake skupnosti soglašajo z delom vodstva, funkcionarjev: zaupnica vladi; izglasovati, izreči komu zaupnico; postaviti vprašanje zaupnice; izjavljati o zaupnici

- zaúpnik** -a m 1. zaupna oseba: *delavski, *obratni zaupnik; zaupnik ujetnikov 2. kdor izvršuje svojo pravico v svojem imenu v korist drugega 3. v zvezi: policijski zaupnik konfident 4. arbitrator
- zaúpníški** -a -o prid. ki se nanaša na zaupnike: zaupniška funkcija; zaupniška mreža; zaupniška zastava zastava, pri kateri se posest zastavljene nepremičnine izroči zaupniku (pr. zg.); zaupniško razmerje
- zaúpníštvo** -a s trust (2) (angl. pr.)
- zaúpnost** -i ž lastnost, značilnost zaupnega: stopnja zaupnosti gradiva
- zaustavítev** -tve ž glagolnik od zaustaviti: začasna zaustaviteljadje, letala vrsta začasne odredbe (izvrš. post.)
- zaustávití** -im dov. za kratek čas ustaviti
- zavájanje** -a s glagolnik od zavajati (a): zavajanje potrošnikov v zmoto
- zavájati** -am nedov. s svojim govorjenjem, ravnanjem delati, povzročati a) da pride kdo v nezaheljeno stanje: zavajati koga v zmoto b) da naredi, dela kaj nesprejemljivega, nezaheljnega: zavajati ljudi k izgredom
- zavaroválec** -lca [-ȳc-] m kdor sklene zavarovalno pogodbo z zavarovalno skupnostjo, zavarovalnico, sin. sklenitelj zavarovanja
- zavaroválni** -a -o prid. 1. ki se nanaša na zavarovanje (1): zavarovalni delavec; zavarovalni dogodek zavarovalni primer; Državni zavarovalni zavod (krat. DZZ); zavarovalni interes interes stranke pri premoženjskem zavarovanju, da ne bi nastal zavarovalni primer, ker bi sicer pretrpela kakšno materialno izgubo; zavarovalni predmet; zavarovalni primer dogodek, glede katerega se sklene zavarovanje; zavarovalni riziko; zavarovalni tehnik; zavarovalni upravičenec oseba, ki ji zavarovalna skupnost, zavarovalnica plača odškodnino ali dogovorjeno vsoto; zavarovalni zahtevki; zavarovalni zastopnik pooblaščenec zavarovalnice, ki v njenem imenu in na njen račun sklepa zavarovalne pogodbe; zavarovalni pogoji splošni, posebni; zavarovalna arbitraža, banka, dejavnost, doba, družba; zavarovalna lista polica, potrdilo o kritju; zavarovalna organizacija; zavarovalna panoža npr. zavarovanje avtomobilske odgovornosti; zavarovalna pogodba pogodba, s katero se zavarovalnica zavezuje sklenitelju zavarovanja ali tretji osebi plačati zavarovalnino proti plačevanju premije v zavarovalnem primeru; zavarovalna polica lista o zavarovalni pogodbi; zavarovalna ponudba; zava-

- rovalna premija znesek, ki ga zavarovalec plačuje zavarovalni skupnosti; zavarovalna skupnost samostojna samoupravna skupnost zavarovancev in zavarovalnih delavcev; zavarovalna tehnika; zavarovalna vrednost vrednost zavarovane stvari, dogovorjena v zavarovalni pogodbi; zavarovalna vsota a) znesek, ki ga mora zavarovalnica plačati, ko nastopi zavarovalni primer b) največji znesek, do katerega zavarovalna skupnost jamči; *zavarovalna zadruga; zavarovalna znamkica nalepka na avtobusni vozovnici kot potrdilo o plačani zavarovalni premiji; zavarovalne rezerve; zavarovalno leto; zavarovalno pravo, razmerje; zavarovalna sredstva 2. v zvezi: zavarovalni postopek ukrepi, ki naj zagotovijo uspeh bodoče pravde ali izvršbe 3. ki se nanaša na zavarovanje (5): zavarovalni ukrepi npr. za varnost predstavnika tuje države
- zavaroválnica** -e ž 1. gospodarska organizacija, ki se ukvarja z zavarovalnimi posli: *deželna, *občinska zavarovalnica; *vzajemna zavarovalnica na vzajemni, združni podlagi 2. zavarovalna oziroma rizična skupnost
- zavaroválnični** -a -o prid. ki se nanaša na zavarovalnico: zavarovalnična obveznost; zavarovalnična sredstva
- zavaroválnína** -e ž odškodnina ali dogovorjena vsota, ki jo mora zavarovalnica plačati, ko nastopi zavarovalni primer: izplačati zavarovalnino
- zavaroválnínski** -a -o prid. ki se nanaša na zavarovalnino: zavarovalninski davek
- zavaroválníštvo** -a s dejavnost, ki se ukvarja z zavarovanjem oseb, premoženja
- zavaroválnotéhnični** -a -o prid. ki se nanaša na zavarovalno tehniko: zavarovalnotehnična pravila
- zavaroválstvo** -a s dejavnost, ki se ukvarja z zavarovanjem oseb, premoženja: razvoj zavarovalstva
- zavarovánec** -nca m 1. oseba, ki ji pripadajo pravice iz pogodbenega ali obveznega zavarovanja 2. kdor je socialno zavarovan: vojaški zavarovanec; kmet zavarovanec
- zavarovánje** -a s 1. a) gospodarska dejavnost, ki se ukvarja z zavarovalstvom b) namensko združevanje sredstev za zavarovanje premoženja in oseb 2. pravno razmerje, ki zavezuje določeno organizacijo, da upravičencu povrne škodo v dogovorjenem primeru: abonent-sko, avtomobilsko zavarovanje; dopolnilno zavarovanje k življenjskemu zavarovanju; dvojno zavarovanje zavarovanje, pri katerem

seštevek zavarovalnih vsot presega vrednost zavarovane stvari; flotantno, individualno zavarovanje; kargo zavarovanje *tovora, blaga za več nevarnosti*; kasko zavarovanje *pogodbena zavarovanje za škodo, ki jo utrpi zavarovanec na svojem motornem vozilu*; kolektivno, kombinirano, letalsko, nezgodno, obvezno zavarovanje; osebno zavarovanje *življenjsko in nezgodno*; plovno, pomorsko zavarovanje; pogodbeno zavarovanje; *posmrtno zavarovanje *pri katerem se določena vsota izplača samo v primeru, če zavarovanec umre med trajanjem pogodbene dobe*; požarno zavarovanje *pred požarom*; premoženjsko zavarovanje *s katerim se zagotavlja povrnitev škode, ki bi jo zavarovanec utrpel ob zavarovalnem primeru*; prostovoljno zavarovanje; rentno zavarovanje *zavarovanje določene rente*; škodno zavarovanje *pri katerem se ob zavarovalnem primeru ugotavlja gospodarska škoda in izplača pripadajoča odškodnina*; šomažno zavarovanje *pred nevarnostmi obratovalnega zastoja*; transportno zavarovanje; večkratno zavarovanje *za isto stvar, isti čas, isti interes pri dveh ali več zavarovalnicah*; *vzajemno zavarovanje *pri katerem je zavarovanec obenem član zavarovalnice*; življenjsko zavarovanje *ki se nanaša na življenje sklenitelja zavarovanja ali na življenje tretjega*; zavarovanje avtomobilske nezgode, odgovornosti; zavarovanje blaga, garancije, kreditov; zavarovanje domačih živali; zavarovanje družbenih sredstev; zavarovanje hotelskih gostov; zavarovanje motornih vozil; zavarovanje nuklearnih rizikov; zavarovanje prevozniške odgovornosti; zavarovanje stanovanjskih premoženj; zavarovanje železniških organizacij; zavarovanje ladje z zavarovanjem odgovornosti; zavarovanje letala z zavarovanjem odgovornosti; zavarovanje oseb za primer smrti ali za primer smrti in doživetja; zavarovanje otrok in šolske mladine; zavarovanje posadk letal; zavarovanje splotij, pošiljk; zavarovanje potnikov v javnem prevozu; zavarovanje premoženja, prevoza blaga; zavarovanje pridelkov in plodov pred točo; zavarovanje prtljage, voznine; zavarovanje pred požarom, vlomom ali ropom; sklenitelj zavarovanja *sin. zavarovalec*; obnoviti, odkupiti, odpovedati, podaljšati, razveljaviti, skleniti zavarovanje 3. *pravno razmerje, v katerem upravičenci združujejo denarna sredstva za denarne dajatve in druge pravice iz pokojninskega, invalidskega, zdrav-*

stvenega varstva: *delavsko, *rudarsko zavarovanje; obvezno, pogodbeno zavarovanje; pokojninsko in invalidsko zavarovanje; socialno zavarovanje; starostno zavarovanje; zdravstveno zavarovanje; zavarovanje za primer brezposelnosti; skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja; skupnost zdravstvenega zavarovanja 4. *glagolnik od zavarovati* (5): začasno zavarovanje premoženjsko-pravnega zahtevka, nastalega zaradi kaznivega dejanja (kaz. post.); zemljiškoknjižno zavarovanje; zavarovanje s hipoteko; zavarovanje s predhodnimi, z začasnimi odredbami (izvrš. post.); zavarovanje pogojne pravice; zavarovanje izterjave nedospelih davščin; zavarovanje pravnih stroškov; zavarovanje terjatev, zahtevkov 5. *glagolnik od zavarovati* (1): zavarovanje obrežja rek z ograjo 6. *glagolnik od zavarovati* (2): zavarovanje dokazov; zavarovanje državne meje; zavarovanje gospodarskih, vojaških objektov; zavarovanje predmetov in sledov kaznivega dejanja; zavarovanje zbirk npr. v muzeju; zavarovanje zgradb; zunanje, notranje zavarovanje kazenskega poboljševalnega zavoda 7. *glagolnik od zavarovati* (4): zavarovanje javnega miru in reda; zavarovanje redkih rastlinskih in živalskih vrst

zavarovánjski -a -o prid. *ki se nanaša na zavarovanje* (2): zavarovánjska goljufija

zavarovánka -e ž ženska oblika od zavarovanec

zavarovátelj -a m zavarovalna skupnost, zavarovalnica

zavarovátí -újem dov. 1. *s čim, danim na določeno mesto, narediti kaj (bolj) varno pred čim*: zavarovati kaj z ograjo 2. *z določenim dejanjem, ravnanjem narediti kaj (bolj) varno pred čim slabim, nezaželenim*: zavarovati dokaze 3. *z določenim dejanjem, predpisom narediti kaj (bolj) varno pred čim slabim, nezaželenim*: zavarovati izum s patentom 4. *z določenim dejanjem, predpisom narediti, da se kaj (bolj) ohrani*: zavarovati javni red in mir 5. *narediti kaj varno z zastavo, poroštvo, varščino*: zavarovati izterjavo še ne dospelih davščin; zavarovati plačilo terjatve s hipoteko, z ročno zastavo, s poroki, z varščino; zavarovati pogojno pravico 6. *skleniti pravno razmerje, ki zavezuje določeno organizacijo, da upravičencu povrne stroške*: zavarovati osebo, avtomobil; kasko zavarovati; zavarovati se za primer smrti zaradi nezgode 7. *skleniti pravno razmerje, v katerem upravičenci združujejo denarna sredstva za denarne da-*

jatve in druge pravice iz pokojninskega, invalidskega zavarovanja, zdravstvenega varstva: zavarovati delavce **zavarován** -a -o: zavarovana nevarnost, stvar; zavarovane osebe; zavarovane pravne dobrine *pravne dobrine, ki jih varuje pravni red zavarováni* -a -o: zavarovana terjatev; zavarovano območje *območje, na katerem je prepovedano onesnaževanje voda v potokih in podtalnici*

****zavdája** -e ž *zastripitev*

zavédati se -am se nedov. *na podlagi kritične presoje imeti v zavesti vedenje o čem*: zavedati se dolžnosti, krivde, odgovornosti, posledice, protipravnosti dejanja

zavéden -dna -o prid. *ki se zaveda svoje pripadnosti kaki skupnosti, nazoru in to tudi javno kaže, izraža*: narodno, razredno, stanovsko zaveden

zavést -i ž 1. *spособnost koga, da se zaveda svojega obstajanja in duševnih stanj*: polna, (ne)skaljena zavest; prag zavesti; izgubiti zavest; priti k zavesti; biti pri polni zavesti 2. *celota idej, spoznanj o čem, značilna za določeno osebo*: pravna zavest 3. *kar je rezultat ravnanja koga*: zavest protipravnosti dejanja 4. *zavedanje o svoji pripadnosti čemu*: narodna zavest; razredna zavest

zavésti -védem dov. *s svojim govorjenjem, ravnanjem narediti, povzročiti a) da pride kdo v nezaželeno stanje*: zavesti koga v zmoto b) *da naredi kaj nesprejemljivega, nezaželenega*

zavéstni -a -o prid. *ki se nanaša na zavest* (1): zavestna malomarnost (lat. luxuria) *malomarnost, pri kateri se storilec zaveda, da lahko nastane prepovedana ali škodljiva posledica, vendar lahkomišelnost misli, da jo lahko prepreči ali da ne bo nastala*; zavestna sestavina naklepa *zavedanje pomena dejanja*, sin. intelektualni element naklepa; zavestna sestavina prištevnosti *razumevanje pomena dejanja*, sin. intelektualni element prištevnosti **zavéstno** prisl.: zavestno ravnati

zavetišče -a s 1. *ustanovna, ki daje komu zavetje in navadno tudi določeno oskrbo* 2. **zavod, ki nudi določeno oskrbo*: otroško zavetišče; zavetišče za brezposelne, onemogle, stare ljudi

zavéza -e ž 1. *obveznost* (1): glavna, menična, plačilna, stranska zaveza; zaveza akceptanta, poroka; izpolniti, prevzeti zavezo; ostati v zavezi 2. *jamsstvo*: družba, *zadruga z omejeno zavezo 3. *dogovor, sporazum*: meddržavne, medrodovne zaveze (pt. zg.) 4. *prisega*: slovesna zaveza

zavézanec -nca m 1. *kdor je zavezan, dolžen kaj narediti*: carinski, čekovni, dajatveni, davščinski, dohodninski, jamčevalni, menični, odškodninski, osebni, pogodbeni, primarni, prispevni, pristojbinski, regresni, sekundarni, solidarni, subsidiarni, taksni zavezanec; zavezanec za davek, prispevek 2. *stranka, zoper katero teče izvršba*

zavézanica -e ž ženska oblika od zavezanec

zavézati -véžem dov. *obvezati, zadolžiti*: zavezati koga za kaj *naložiti mu dolžnost*; zavezati z obljubo, s prisego; zavezati za plačevanje **zavézati se prevzeti obveznost**: zavezati se komu ali za kaj; zavezati se pismeno, ustno, s pogodbo, z obljubo; zavezati se po meničnem pravu **zavézan** -a -o: menično zavezan; blago, zavezano plačilu carine **zavézani** -a -o: zavezana stranka *stranka (dolžnik) v izvršilnem postopku*

zavézavnica -e ž ženska oblika od zaveznik: država zaveznica

zavéznik -a m *kdor koga podpira, mu pomaga v njegovih prizadevanjih, zlasti ko mu kdo drug nasprotuje*: zaveznik v vojni

zavézniški -a -o prid. *ki se nanaša na zaveznike*: zavezniška država, vojaška uprava; zavezniška pogodba *pogodba o zavezništvu*; zavezniški odnosi

zavézništvo -a s *zavezniško razmerje*: zavezništvo med državami

zavezovánje -a s, v zvezi: biti nesposoben za zavezovanje za sklepanje obligacij

zavijanje -a s 1. *glagolnik od zavijati* (1): zavijanje z vozilom na cesti 2. *glagolnik od zavijati* (2): zavijanje blaga

zavijati -am nedov. 1. *spreminjati smer gibanja* 2. *zaradi zaščite, zakritja dajati kaj v kaj ploščatega tako, da je s tem obdano*

zaviranje -a s *glagolnik od zavirati*: sledovi zaviranja

zavirati -am nedov. 1. *delati, da se kaj premika počasneje*: zavirati vozilo 2. *zavlačevati* (1): zavirati postopek

zavítek -tkam omot, ovoj: zaprt zavítek

zavítí -vijem dov. 1. *spremeniti smer gibanja*: vozilo zavije na desno, na levo 2. *zaradi zaščite, zakritja dati kaj v kaj ploščatega tako, da je s tem obdano*: zavítí paket

zavlačeválí -a -o prid. *ki se nanaša na zavlačevanje*: zavlačevalni namen, predlog; zavlačevalno procesno dejanje

zavlačevánje -a s *glagolnik od zavlačevati*: zavlačevanje postopka

zavlačevátí -újem nedov. 1. *delati, povzročati,*

da traja kaj dalj časa, kot se predvideva, pričakuje: zavlačevati delo, obravnavo, pogajanja; zavlačevati postopek 2. delati, da se kaj začne, uresniči pozneje, kot se predvideva, pričakuje: zavlačevati plačilo; zavlačevati sklenitev pogodbe

zavladati -am dov. začeti vladati

závod -óda m 1. delovna organizacija za opravljanje določene dejavnosti, katere namen ni pridobivanje dobička: izobraževalni, socialni, (visoko)šolski zavod; vzgojni, vzgojno-varstveni, zdravstveni zavod; zavod za produktivnost dela; zavod za raziskovanje tržišča; zavod za rehabilitacijo invalidov; zavod za varstvo avtorskih pravic; ravnatelj zavoda; oddaja v vzgojni zavod; oddaja v zavod za usposabljanje vrsta vzgojnega ukrepa (kaz.) 2. upravni organ oziroma organizacija navadno v sestavi ministrstva, komiteja za opravljanje določenih strokovnih nalog: geodetski, geološki, hidrometeorološki, seizmološki zavod; kazenski poboljševalni zavod v katerem se prestaja kazen odvzema prostosti; zavod za družbeno planiranje; zavod za mednarodno znanstveno, prosvetno in kulturno sodelovanje; zavod za cene, rezerve, statistiko, šolstvo; zavod za mere, patente, plemenite kovine; zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine; konstituirati, odpraviti, spopiti zavod; zavod preneha 3. gospodarska organizacija za opravljanje dejavnosti, zlasti na kreditno-monetarnem področju: *čekovni, denarni, kreditni, zavarovalni zavod

zavódski -a -o prid. ki se nanaša na zavod (1): zavodski ukrepi za mladoletnike (kaz.); zavodsko varstvo

zavòj -ója m zavitek

zavóra -e ž 1. naprava za zaviranje 2. kar preprečuje, da kdo dela, se ravna po trenutnih vzgibih, željah: etična zavora

zavórní -a -o prid. ki se nanaša na zavore (1): zavorni sled; zavorna pot zavorna razdalja; zavorna razdalja razdalja, ki jo prevozi vozilo od začetka zaviranja do takrat, ko se ustavi

zavráčanje -a s (fr. renvoi) zakonsko napotilo na pravo druge države

zavréči -vřžem dov. 1. ne ugoditi čemu zaradi neutemeljenosti: zavreči obtožnico, ovadbo, predlog, pritožbo, prošnjo, revizijo, tožbo, vlogo, zasebno tožbo 2. v zvezi: zavreči stvar derelinkvirati, opustiti jo zavřženi -a -o: zavřžena stvar opuščena stvar

zavrnílni -a -o prid. ki izraža, vsebuje zavrnitev:

zavrnílni sklep; zavrnílna sodba a) sodba, s katero se zavrne tožbeni zahtevek (pravd. post.) b) sodba, s katero se zavrne obtožba (kaz. post.)

zavrnítev -tve ž 1. glagolnik od zavrniti (2): zavrnitev pravne pomoči 2. glagolnik od zavrniti (3): zavrnitev izročitve tujca tuji državi (kaz. post.); zavrnitev prevzema kazenskega pregona (kaz. post.) 3. glagolnik od zavrniti (4): zavrnitev navedb podanih z zavlačevalnim namenom (post.)

zavrníti -vřnem dov. 1. izraziti, da osebek ne želi, noče tega, kar se mu daje, ponuja: zavrniti akcept odkloniti sprejetje menice; zavrniti dediščino, darilo, kandidaturo, pošiljko; zavrniti diplomatsko noto (mednar. pr.) 2. izraziti, da osebek ne želi, noče tega, kar želi kdo v zvezi z njim uresničiti: zavrniti pomoč 3. izražati odločno voljo osebka, da ne uresniči dejanja, kot ga določa samostalniki: zavrniti izročitev tujca tuji državi (kaz. post.) 4. odkloniti kaj, ne sprejeti česa zaradi neustreznosti, pomanjkljivosti: zavrniti vlogo 5. izjaviti, zatrdati, da je kaj neutemeljeno: zavrniti obtožbo; zavrniti predlog; zavrniti pritožbo kot neutemeljeno iz stvarnih razlogov; zavrniti prošnjo, tožbo iz formalnih razlogov

zavrnítveni -a -o prid. zavrnílni

zavřženeč -nca m 1. človek, ki ga zaradi odklanjanja njegovega ravnanja kaka skupnost ne upošteva, izloči 2. nizkotna, podla oseba: moralni zavřženeč

zavřženka -e ž ženska oblika od zavřženeč

zavřženje -a s 1. glagolnik od zavřžeti (1): zavřženje obtožbe, obtožnega predloga, ovadbe, pravnega sredstva, pritožbe, revizije, zahteve za obnovo postopka, zasebne tožbe 2. v zvezi: zavřženje stvari opustitev stvari

zavřžní -a -o prid. nizkotni, podli: zavřžni nagib; zavřžno dejanje

zavřžemanje -a s glagolnik od zavřžemati se (1): zavřžemanje za demokratične pravice

zavřžemati se -am se nedov., v zvezi z za 1. kazati, izražati voljo, hotenje, da se kaj doseže, uresniči: zavřžemati se za sodelovanje z drugimi narodi 2. v izražanjem volje, hotenja poskušati doseči za koga kaj pozitivnega, ugodnega: zavřžemati se za koga

zavřžemílna -e ž plačilo za zavřžeti prostor v železniškem skladišču

zavřžéti -vřžámem dov. 1. prilastiti si (2): zavřžeti nepremičnino, zemljišče 2. imeti, izraziti: zavřžeti stališče zavřžeti se v zvezi z za 1. pokazati, izraziti voljo, hotenje, da se kaj doseže, uresniči: zavřžeti se za pravice 2. v izražanjem

volje, hotenja poskusiti doseči za koga kaj pozitivnega, ugodnega: zavřžeti se za koga ali kaj zavřžét -a -o: zavřžeta nepremičnina; zavřžeto zemljišče

zavřžéje -a s prilastitev (2): protipravno zavřžete nepremičnine (kaz.)

zavřžídálni -a -o prid. ki se nanaša na zavřžidavo: zavřžidalni načrt mesta, naselja; zavřžidalni okoliš predel, določen za zavřžidavo; zavřžidalni otok, prostor; zavřžidalna površina; zavřžidalno območje

zavřžídati -am dov. 1. z zidanjem stavb zapolniti: zavřžidati prostor; zavřžidati zemljišče 2. z zidanjem narediti, da je kaj nedostopno: zavřžidati zaklad 3. z zidanjem narediti, da kdo česa nima več: zavřžidati komu razgled, svetlobo

zavřžídáva -e ž glagolnik od zavřžidati

zavřžídájlív -a -o prid. ki se po predpisih sme zavřžidati: zavřžidljivo zemljišče

zavřžídájlívost -i ž lastnost, značilnost zavřžidljivega: zavřžidljivost zemljišča

zavřžánmba -e ž 1. vpis v javni knjigi, npr. v zemljiški knjigi, vpisniku ladij, registru civilnih letal: zavřžánmba skupne zastavne pravice; zavřžánmba vrstnega reda npr. za nameravano odtujitev ali obremenitev nepremičnine, ladje; zavřžánmba osebnih razmerij npr. mladoletnosti, podaljšanja roditeljske pravice, skrbništva; zavřžánmba sklepa o izvršbi na nepremičnino, ladjo; zavřžánmba domika prodane ladje; zavřžánmba izvršljivosti terjatve; zavřžánmba namesto rubeža v rubežnem zapisniku; zavřžánmba pritožbe zoper dovolitev vknjižbe ali predzámbe; zavřžánmba spora npr. zaradi tožbe za ugotovitev pridobitve stvarne pravice zaradi priposestvanja ali tožbe za izbris zaradi zastaranja; zavřžánmba prepovedi odtujitve ali obremenitve nepremičnine ali stvarne pravice; zavřžánmba prepovedi odtujitve ali razpolaganja z ladjo; zavřžánmba, da je objekt določen za odstranitev; zavřžánmba, da je objekt spomeniško zavarovan; vpis, izbris zavřžánmba 2. obvestilni vpis v sodnem registru glede organizacije združenega dela: zavřžánmba o združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela; zavřžánmba spora npr. glede obstoja pogojev za organiziranje temeljne organizacije; zavřžánmba o uvedbi sanacijskega postopka; zavřžánmba o uvedbi postopka prisilne poravnave; zavřžánmba o uvedbi postopka redne likvidacije; zavřžánmba o uvedbi stečajnega postopka; vpisati zavřžánmba; vpisati izbris zavřžánmba

zavřžánmék -mka m kratek zapis, ki ga napravi uradna oseba o določenih dejanjih, izjavah,

ugotovitvah v postopku: dohodni, odpravni, uradni zaznamek; zaznamek o izvršljivosti, pravnomočnosti odločbe; zaznamek o izvršitvi odredb; zaznamek o oprostitvi stroškov, taks; zaznamek o overitvi listine; zaznamek o plačilu takse; zaznamek o posvetovanju in glasovanju; zaznamek o pritožbi; zaznamek o točnosti prepisa; zaznamek v matični knjigi

zavřžánmóvánje -a s glagolnik od zavřžánmóvati: zavřžánmóvanje ročnega strelnega orožja; zavřžánmóvanje proizvodov; zavřžánmóvanje hudo delca stigmatizacija (2)

zavřžánmóvánost -i ž lastnost, značilnost zavřžánmóvanega: zavřžánmóvanost orožja; zavřžánmóvanost obsojenega storilca kaznivega dejanja stigmatizacija (1)

zavřžánmóvátí -řjem dov. narediti znamenje, znamenja, da se kaj opazi, prepozna: zavřžánmóvati blago; zavřžánmóvati blago s ponarejenimi znamenji (kaz.); zavřžánmóvati drevesa za sečnjo; zavřžánmóvati pota markirati (1); zavřžánmóvati proizvode; zavřžánmóvati živali markirati (2)

zavřžánátí -znám dov. s čutili, z razumom zavestno dojeti

zavřžánáva -e ž, v zvezi: asimilacija zavřžáv pri poznavanju prilagoditev zavřžáv (krim.)

zavřžánávánje -a s glagolnik od zavřžávati

zavřžánávátí -am nedov. s čutili, z razumom zavestno dojemati

zavřžánáven -vna -o prid. ki se da zavřžánati: navřžven zavřžávna volja

zavřžánávnost -i ž lastnost, značilnost zavřžávnege: zavřžávavnost napake blaga

***zavřžánílo** -a s kar da ženin nevesti kot nasprotno dajatev za doto

***zavřžánítí** -řžénim dov. dati kaj kot zavřžánílo: zavřžánítí nevesti posestvo

zavřžádájlívka -e ž zbadljiva beseda ali pesem

zavřžánláncíratí -am dov. uravnovesiti: zbilancirati prihodke in odhodke; zbilancirati aktiva in pasiva

zavřžírálíni -a -o prid. zbirni: zbiralni delikt

zavřžírálíšče -a s kraj zbiranja: zbirališče repatrirancev, vojnih ujetnikov

zavřžíránje -a s 1. glagolnik od zbirati: zbiranje dokaznega gradiva (post.); zbiranje hranilnih vlog; zbiranje naročil, podatkov, poročil, prispevkov 2. glagolnik od zbirati se: svoboda javnega zbiranja

zavřžírátí -am nedov. delati, da prihaja skupaj večja količina česa: zbirati davke, podatke, podpisati se zbirati se prihajati kam v večjem številu, navadno z določenim namenom

zbirka -e ž *sistematično urejena skupina predmetov*: blagovna, denarna, javna, muzejska, uradna zbirka; zbirka listin za vpise v javni knjigi npr. v *zemljiško knjigo*, *vpisnik ladij*, *register civilnih letal*, *sodni register*; zbirka judikatov, mednarodnih pogodb; zbirka odločb, zakonov

zbirni -a -o prid. *ki se nanaša na zbiranje* (1): zbirni delikt *zbirno kaznivo dejanje*; zbirni depozit *depozit*, *pri katerem shranjevalec pomeša istovrstne predmete več deponentov*, npr. *žito*, sin. *depozit alla rinfusa*; zbirni prehodni račun *pri SDK glede plačila določenih davščin*; zbirna bilanca; zbirna odprava *pri kateri se pošljejo stvari več naročiteljev v skupni pošiljki*, sin. *zbirna špedicija*; zbirna stvar *skupnost stvari*; zbirna špedicija gl. *zbirna odprava*; zbirno kaznivo dejanje *več dejanj istega storilca*, *praviloma iste vrste*, *ki pomenijo celoto*; zbirno knjiženje

zboléti -im dov. *postati bolan*

zbojljanje -a s *izboljanje*

zbor zbr̥a m 1. *sestanek večjega števila ljudi, navadno članov kake organizacije, združenja, zaradi razpravljanja o čem, dogovarjanja glede česa*: črnomaljski zbor *prvo zasedanje SNOS-a v Črnomlju 19. in 20. 2. 1944, ki je med drugim potrdilo pripadnost Slovenije kot federalne enote k Demokratični federativni Jugoslaviji*; občni zbor *sestane članov kake organizacije, društva zaradi odločanja o stvarih, ki jih določa statut*; območni zbor *odvetnikov*; ustanovitveni zbor; zbor banke, delavcev, delegacij, etažnih lastnikov, stanovalcev, varčevalcev; sklicati, začeti, končati, skleniti zbor 2. *stalni organ v parlamentarnem oziroma skupščinskem sistemu*: deželni zbor a) *sestanek deželnih stanov, sklican zaradi odobritve davkov* (pr. zg. b) ***zakonodajna skupščina v avstrijskih deželah od l. 1860 do l. 1918; državni zbor a) **državni parlament v Avstriji do l. 1918 b) parlament v Republiki Sloveniji od l. 1991*; zbori *skupščin družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti*; seja zбора; zbori *se konstituirajo*; zbori *odločajo*; zbori *sprejemajo zakone in druge splošne akte*; zbori *imenujejo, razrešujejo, volijo funkcionarje, predsedovati seji zбора; sklicati, začeti, zaključiti sejo zбора 3. skupnost ljudi določene ustanove, institucije*: diplomatski zbor *skupnost tujih diplomatskih predstavnikov v državi*; kardinalski zbor (kan.); konzularni zbor; območni, vesoljni cerkveni zbor (kan.); profesorski, učiteljski, vzgojiteljski zbor

zborni -a -o prid. *ki se nanaša na sodišče z več sodniki*: zborni sodišče *sodišče, ki sodi v senatu*; zborni sodstvo **zborni** prist.: *sodišče sodi zborni v senatu*

zbornica -e ž 1. *javnoupravna skupnost ljudi istega poklica, ustanovljena z namenom, da štiti interese svojih članov*: **delavska zbornica*; *gospodarska zbornica samostojna skupnost delovnih organizacij, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, združenih bank in kmetijskih zadrug*; **industrijska zbornica*; *notarska zbornica do l. 1945*; **obrtna zbornica*; *odvetniška zbornica ki skrbi za uresničevanje nalog na področju odvetniške dejavnosti*; **trgovinska zbornica*; *zdravniška zbornica do l. 1946*; *statut, skupščina zbornice 2. prostor za zborovanje, konferenčna soba 3. del parlamenta*, sin. *dom* (1): ***gosposka zbornica gornji dom avstrijskega parlamenta*; ***poslanska zbornica spodnji dom nekdanjega avstrijskega parlamenta*

zbornični -a -o prid. *ki se nanaša na zbornico* (1): zbornični član, prispevek, sedež, statut; zbornični izvršilni, nadzorni odbor; zbornična skupščina

zbornik -a m *publikacija s prispevki več avtorjev o določeni tematiki, določenem področju*: zbornik predpisov, zakonov

zbornost -i ž, v zvezi: načelo zbornosti *sojenja načelo, po katerem sodišča praviloma odločajo v senatu*

zborovalec -lca [-ȳc-] m *udeleženec zborovanja*

zborovanje -a s *dogodek, pri katerem večja skupina ljudi, navadno članov kake organizacije, združenja razpravlja o čem, izraža kaj*: predvolilno zborovanje; zborovanje na prostem; pravica, svoboda zborovanja; udeležiti se zborovanja; prirejati zborovanja

zborovati -ujem nedov. *biti zbran v večjem številu na kakem kraju zaradi razpravljanja o čem, izražanja česa*

zbrati zbr̥em dov. *narediti, da pride skupaj večja količina česa*: zbrati podatke; zbrati dokazno gradivo

zbrisati zbr̥išem dov. *izbrisati*

zbujanje -a s *vzbujanje*: zbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti (kaz.)

zbujati -am nedov. *vzbujati*: zbujsati razdor med narodi in narodnostmi (kaz.)

zdómeč -mca m *delavec na začasnem delu v tujini*

zdravica -e ž *slovesne besede, izrečene ob navedenem delu*: uradna zdravica

zdravilišče -a s *zdravstvena ustanova za zdravljenje bolnikov z določenimi boleznimi z izkoriščanjem naravnih okoliščin*: klimatsko, naravno, vojaško zdravilišče

zdraviliški -a -o prid. *ki se nanaša na zdravilišče*: zdraviliški kraj, red; zdraviliška dejavnost, komisija

zdravilni -a -o prid. *ki se nanaša na zdravljenje*: zdravilno sredstvo

zdravilo -a s *snov, ki v določeni količini in na določen način preprečuje, zdravi bolezen*: magistralno zdravilo *ki se izdelava v lekarni*; neregistrirano zdravilo; hramba, izdajanje, izdelovanje, klasifikacija, kontrola, predpisovanje, preizkušanje zdravil; dovoljenje za promet gotovih zdravil; izdelovanje škodljivih zdravil za zdravljenje živali (kaz.); nadzorstvo nad prometom zdravil; nevestno ravnanje pri pripravljanju in izdajanju zdravil (kaz.); izdajati zdravila, pripravljati; vzeti zdravilo iz prometa

zdráviti -im nedov. *delati, povzročati, da kdo postane zdrav*: zdraviti bolnika **zdráviti se** *biti na zdravljenju*: zdraviti se v zdravilišču

zdrávje -a s *stanje telesnega in duševnega dobrega počutja, brez motenj v delovanju organizma*: okvara zdravja; kazniva dejanja zoper človekovo zdravje; prizadejati škodo na zdravju; hudo izpodkopavati telesno ali duševno zdravje kake narodnostne, etnične ali rasne skupine *vrsta genocida* (kaz.)

zdrávljenje -a s *glagolnik od zdraviti*: ambulantlyo zdravljenje; nevestno zdravljenje bolnikov (kaz.); obvezno zdravljenje npr. *psihotrično zdravljenje, zdravljenje alkoholikov in narkomanov, tuberkuloznih bolnikov, spolnih bolezni* (kaz.); stacionarno zdravljenje v bolnišnici; stroški zdravljenja; zdravljenje na domu

zdravnica -e ž *ženska oblika od zdravnik*

zdravnik -a m *kdor se poklicno ukvarja z zdravljenjem ljudi in je za to posebej usposobljen*: **jetniški zdravnik*; *sobni zdravnik v bolnišnici*; *uradni, vojaški zdravnik*; *zdravnik izvedenec*; *zdravnik specialist*; *staž za zdravnike*

zdravniški -a -o prid. *ki se nanaša na zdravnike*: zdravniški honorar, izvid; zdravniški poseg npr. *zaradi ugotovitev v postopku* (kaz. post.); zdravniški pregled, recept; zdravniška dejavnost, komisija, pomoč, skrivnost, stroka, zbornica, znanost; zdravniško dejanje npr. *odvzem krvi*; zdravniško potrdilo, spričevalo

zdrávstveni -a -o prid. *ki se nanaša na zdravstvo ali zdravje*: zdravstveni center, delavec; zdravstveni dnevnik *vpisnik, ki ga vodijo mor-*

ske ladje in plovila notranje plovbe; zdravstveni dom; zdravstveni informacijski sistem; zdravstveni nadzor, organ, predpis, pregled, ukrep, zavod; zdravstvena dejavnost, delovna organizacija, etika, indikacija, izkaznica, knjižica, *občina; zdravstvena organizacija *zdruzenega dela*; zdravstvena oskrba, *politika, pomoč, skupnost, služba, storitev, ustanova, zakonodaja; zdravstvena zapora npr. *kontumac*; zasebna zdravstvena praksa; Svetovna zdravstvena organizacija (angl. World Health Organization, krat. WHO); zdravstveno nadzorstvo, osebje, spričevalo, varstvo, zavarovanje; zavod za zdravstveno varstvo **zdrávstveno** prist.: *zdravstveno oporečna živila*

***zdrávstvenopolicijski** -a -o prid. *ki se nanaša na zdravstveno policijo*: zdravstvenopolicijski predpis

zdrávstvo -a s *dejavnost, ki se ukvarja z zdravljenjem bolnikov in varovanjem zdravja*: evidence na področju zdravstva

zdražilec -lca [-ȳc-] m *izdražitelj*

izdražitelj -a m *izdražitelj*

izdražiti -im dov. *izdražiti*

zdrúžba -e ž *korporacija, združenje*: tudarska združba

zdrúženje -a s *organizirana skupina samostojnih oseb ali organizacij, ki opravljajo enake ali podobne dejavnosti*: obrtno, poslovno združenje; mednarodna združenja; združenje bančnih organizacij; združenje podjetij; združenje pravne pomoči; zveza združenj

zdrúževanje -a s 1. *glagolnik od združevati* (1): *združevanje delovnih sredstev kmetov v kmetijski zadrugi 2. glagolnik od združevati* (2): *združevanje zemljišč 3. glagolnik od združevati* (3): *združevanje dela in sredstev 4. glagolnik od združevati se*: *hudodelsko združevanje* (kaz.); *združevanje za kazniva dejanja, sovražno delovanje* (kaz.); pravica, svoboda združevanja

zdrúževáti -ujem nedov. 1. *delati, da kaj pride, je skupaj, na enem mestu*: *združevati pravne zadeve 2. delati, da iz dveh ali več samostojnih enot nastane nova, večja enota*: *združevati zemljišča 3. skupno določati cilje, usvarjati dohodek, odločati o razvoju in delitvi dohodkov v organizaciji združenega dela*: *združevati delo in sredstva 4. združevati se*: *začenjati delati, delovati skupaj zaradi skupnih ciljev*: *združevati se za sovražno delovanje* (kaz.)

zdrúžítev -tve ž 1. *glagolnik od združiti* (1): *zdrú-*

žitev kapitala; združitev podjetij *fuzija*; združitev posojil; združitev postopka v pravnih, kazenskih ali upravnih zadevah; združitev spisov v *vpisniku*; združitev obveznosti in upravičenosti v eni osebi *npr. postane dolžnik dedič svojega upnika*, prim. *konfuzija*
2. glagolnik od združiti (2): združitev temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo; združitev organizacij združenega dela v poslovno skupnost
3. glagolnik od združiti se (2): telesna združitev spolna združitev

združiti združim dov. **1. narediti, da kaj pride, je skupaj, na enem mestu**: združiti pravne, kazenske ali upravne zadeve **2. narediti, da iz dveh ali več samostojnih enot nastane nova, večja enota združiti se 1. začeti delati, delovati skupaj zaradi skupnih ciljev**: združiti se za opravljanje skupnih poslov **2. imeti spolni odnos**: telesno se združiti **združeni -a -o**: združeni zavod; združeni kmetje *kmetje v kmetijski zadrugi*; Organizacija združenih narodov; Združena kraljevina Velike Britanije in Severne Irske; Združene države Amerike; združeno podjetje; združeno delo *organizirana oblika povezovanja delavcev, ki temelji na družbeni lastnini in samoupravnem odločanju o pogojih in rezultatih skupnega dela*; organizacija združenega dela; sodišče združenega dela; medsebojna razmerja delavcev v združenem delu; zakon o združenem delu
združljiv -a -o prid. ki se s čim ne izključuje: združljiva funkcija

združljivost -i ž lastnost, značilnost združljivega: združljivost funkcij

zelen -ena -o prid., v zvezi: posojilo na zeleno vejo *posojilo, dano proti zastavitvi pričakovane pridelka* (pr. zg.); prodaja na zeleni veji *prodaja pričakovanega pridelka, npr. pred žetvijo* (pr. zg.)

zelenáster -a s, v srbskem okolju, nekdanj odušstvo, pri katerem se pod ceno odkupujejo še zeleni posevki

zemeljski -a -o prid. ki se nanaša na zemljo: zemeljski plaz; zemeljska dela

zêmlja -e ž 1. zmes zdrobljenih kamnin in organskih snovi, ki tvori vrhno plast zemeljske skorje: naplavljena zemlja; odtrgana zemlja **2. vrhnja plast zemeljske skorje, ki omogoča uspevanje rastlin**: (ne)obdelana, obdelovalna zemlja; plodna zemlja; obdelovati zemljo **3. zemljiška lastnina** (pr. zg.): alodialna, dominikalna, gorskoppravna, rustikalna zemlja (pr. zg.); vezanost na zemljo (lat. glebae adscrip-

tio) *dolžnost podložnika, da ostane na uživa ni kmetiji*, sin. *priklenjenost na grudo*

zemlják -a m uživalec cele hube (pr. zg.), sin. *gruntar*

zemljarína -e ž zemljiški davek

zemljarínski -a -o prid. ki se nanaša na zemljárino: *zemljarinski kataster, zavezanec; **zemljarinska pola

zemljemérec -rca m geodet, geometer

zemljemérski -a -o prid. geodetski, geometrski: zemljemersko znamenje

zemljemérstvo -a s geodezija

zemljišče -a s omejen kos zemeljske površine: bonitetno vzorčno zemljišče; deputatno zemljišče; dominikalno zemljišče *ki ga gospodstvo obdeluje s tlako ali z najeto delovno silo in od njega dobiva pridelke* (pr. zg.), sin. *dominikalna posest*; dotalno zemljišče *ki je določeno za doto*; funkcionalno zemljišče *ki je potrebno za redno rabo stavbe*; gospodujoče zemljišče ant. *služeče zemljišče*; gozdno, gradbeno, kmetijsko, mestno, (ob)cestno, obrežno, pribrežno, priobalno zemljišče; nacionalizirano zemljišče; (ne)obdelano, (ne)rodovitno, (ne)zazidljivo, obdelovalno, ogrožajoče, ogroženo, parifikacijsko zemljišče; podložniško zemljišče (pr. zg.); rustikalno zemljišče (pr. zg.); *služeče zemljišče ant. gospodujoče zemljišče*; stavbno, vinogradniško zemljišče; zavarovano, železniško zemljišče; vodna zemljišča; bremen prosto zemljišče; zemljišče pod gradbenim objektom; lastnik, uporabnik zemljišča; bonitiranje, izboljševanje, raba, razbremenitev, zaokrožitev, zlaganje zemljišč; promet z zemljišči; arondirati, izkoriščati, izmeriti, obdelovati, obremeniti, ograditi zemljišče; parcelirati zemljišče; zavzeti zemljišče

zemljiški -a -o prid. ki se nanaša na zemljišče: zemljiški davek; zemljiški gospod (pr. zg.); zemljiški kapital, kataster, kredit, lastnik; zemljiški maksimum *največja površina zemljske posesti, ki jo sme kdo imeti*, sin. *agrarni maksimum*; zemljiški mejaš; kmetijski zemljiški sklad; zemljiška gosposka (pr. zg.); zemljiška knjiga; zemljiška odveza *odveza podložniških bremen l. 1848*; zemljiška parcela, posest, *posestna pola, renta; zemljiška politika; zemljiška služnost *služnost, ki obremenjuje služnečo nepremičnino v prid gospodujoči nepremičnini*, sin. *stvarna služnost*; kmetijska zemljiška skupnost; zemljiško breme; zemljiško gospodstvo (pr. zg.); *zemljiško javno dobro *stvari v splošni rabi, npr. cesta, ulica, trg, park*

zemljiškokatástrski -a -o prid. ki se nanaša na zemljiški kataster: zemljiškokatastrski elaborat; zemljiškokatastrski operat *strokovno dokumentiran opis zemljišč glede na izmero, kakovost, kulturo, lastništvo*; zemljiškokatastrska izmera

zemljiškoknjížni -a -o prid. ki se nanaša na zemljiško knjigo: zemljiškoknjžni dnevnik, izbris, izpisek, lastnik, odpis parcele, postopek, predlog, prenos, pripis, sistem, spis, *urad; zemljiškoknjžni vložek *zemljiškoknjžno telo ali več teles, vpisanih v zemljiški knjigi pod isto številko*; zemljiškoknjžni vpis; zemljiškoknjžni vrstni red; zemljiškoknjžni zakon; zemljiškoknjžni podatki; zemljiškoknjžna mapa, pravica, prednost, predzamba, vknjižba, zakonodaja, zaznamba; zemljiškoknjžno pravo, razpolaganje, sodišče, stanje; zemljiškoknjžno telo *eno ali več zemljišč istega lastnika v isti katastrski občini, ki so enako obremenjena*; zemljiškoknjžno zavarovanje terjatve

zemljiškoodvézni -a -o prid. ki se nanaša na zemljiško odvezo (pr. zg.): zemljiškoodvezni skladi; zemljiškoodvezne obveznice

zemljiškoposéstni -a -o prid. ki se nanaša na zemljiško posest: **zemljiškoposestna pola *posestni list ali list A zemljiške knjige*

zemljiškoprométni -a -o prid. ki se nanaša na prodajo in kupovanje zemlje: zemljiškoprometni davek; zemljiškoprometni predpisi

zenáčenje -a s izenačenje

zenáčiti -im dov. izenačiti

zèt zéta m hčerin mož

zglasítev -tve ž glagolnik od zglasiti se: osebna zglasitev

zglasít se -im se dov. (uradno) priti na določeno mesto na zahtevo ali poziv: zglasiti se na naroku

zglávní -a -o prid., v zvezi: zglavna štampljka *na odpravku ali ovitku uradnega spisa*

zgléden -dna -o prid. ki ima zaželene, potrebne lastnosti, da se lahko uporabi kot zgled: zgledna pravila

zglédoma prisl. *z gledi, eksemplifikativno*: zgledoma navesti

zgodovína -e ž 1. celota dogajanj v razvoju, preteklosti v zvezi s kakim osebkom, skupnostjo, področjem: življenjska zgodovina delinkventa; zgodovina političnih doktrin **2. veda o tem**: diplomatska, gospodarska, politična, pravna, socialna, splošna zgodovina

zgodovínar -ja m strokovnjak za zgodovino: pravni zgodovinar

zgodovínski -a -o prid. ki se nanaša na zgodovino: zgodovinski dokaz, dokument, materializem, narod, spomenik; zgodovinski zaliv (mednar. pr.); zgodovinski viri prava; zgodovinska razlaga prava, pravnega predpisa, zakona; zgodovinska šola prava

zgorljív -a -o prid. ki zgori: zgorljiva snov

zgórnji -a -e prid. gornji

zgrabíti zgrabim dov. **1. prijéti, ujetí**: zgrabiti krivca **2. v zvezi**: zgrabiti za orožje *začeti se bojevati, pripraviti se na boj*

***zgradarína -e ž davek na dohodek od zgradb**

***zgradarínski -a -o prid. ki se nanaša na zgradarino**

zgrádba -e ž poslopje, stavba: nacionalizirana, najemna, poslovna, stanovanjska zgradba; posebni deli zgradb; investitor zgradbe; predpisi o medsebojni razdalji zgradb

zgradítelj -a m kdor kaj zgradi: zgraditelj stavbe
zgradítev -tve ž 1. glagolnik od zgraditi (1): zgraditev na tujem zemljišču **2. glagolnik od zgraditi (2)**: zgraditev pravnega reda

zgradítí -im dov. 1. narediti z (gradbenim) materialom: zgraditi gradbeni objekt **2. sestaviti, izdelati celoto iz delov**

zgréšítí -im dov. 1. pri metanju, streljanju ne zadeti: zgrešiti tarčo **2. ne doseči zaželenega, pričakovanega rezultata**: ukrep je zgrešil namen **3. v zvezi**: zgrešiti poklic *ne izbrati si poklica, za katerega ima osebek sposobnosti, nagnjenje, veselje* **zgrešén -ena -o**: zgrešena investicija **zgréšéni -a -o**: zgrešeni udar (lat. aberratio ictus) *zmota glede vzročne zveze, npr. A strelja na B, zadene pa C*

zgúba -e ž izguba

zgbútelj -a m izgubitelj

zgbúbití -im dov. izgubiti

zíd -a m samostojni objekt, narejen z gradbenim materialom, zlasti zidaki: (ob)mejni, obrambni, oporni, požarni zid

zidanje -a s glagolnik od zidati: zidanje poslopja, zgradbe; zidanje s svojim, tujim gradivom; zidanje na svojem, tujem zemljišču

zidatí -am nedov. s polaganjem zlasti zidakov v vrste navpično eno na drugo delati, da kaj nastaja

zidáva -e ž glagolnik od zidati: zidava proti predpisom in tehničnim pravilom (kaz.)

zimovalíšče -a s prezimovališče (1, 2)

zímski -a -o prid. ki se nanaša na letni čas med jesenjo in pomladjo: zimski čas, semester, vozni red; zimska plovba; zimska služba *za vzdrževanje cest pozimi*; zimsko zaklonišče *za ladje pozimi*

zláganje -a s, v zvezi: zlaganje zemljišč *komasacija* (2)

zlágati -am nedov., v zvezi: zlagati zemljišča *komasirati* (2)

zláti -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na zlato*: *zlati blok države z zlato valuto do l. 1936; *zlati certifikat potrdilo o pologu zlata; zlati denar *zlati kovanci*, *ki so v obtoku kot zakonito plačilno sredstvo*; zlati monometalizem *denarni sistem z denarjem le iz zlata kot neomejenim zakonitim plačilnim sredstvom*; zlata klavzula **a)** *klavzula, po kateri se denarni dolg veže na vrednost zlata* **b)** *dogovor o izpolnitvi pogodbe v zlato*; zlata pariteta *enakovrednost denarne enote v zlato*; zlata valuta *valuta, katere denarna enota je enaka določeni količini zlata*, sin. *zlata veljava*; zlate rezerve; zlata veljava gl. *zlata valuta*; zlato kritje *količina zlata, ki pokriva izdane bankovce*; kupčevanje z zlatim denarjem v nasprotju s predpisi (kaz.) **2.** *ki se nanaša na peideseto obletnico česa*: zlati jubilej

zlatnik -a m *zlat kovanec*: priložnostni zlatnik; zlatnik domačega, tujega kova

zlató -á s *mehka, težka zlahna kovina rumene barve*: kovano, lomljeno, (ne)predelano zlato; zlato v palicah; proizvajalec, uporabnik zlata; predelava, pridobivanje, zaznamovanje zlata; kupčevanje, promet z zlatom v nasprotju s predpisi (kaz.); plačilo v zlato

zlépa prisl. *na miren način*: poravnati se zlepa

zlí -a -o prid., v zvezi: zla vera (lat. malae fides) *slaba vera*

zlicítirati -am dov. *izdraziti*

zlitína -e ž *mešanica kovin, zlasti za kovanje denarja*

zlitje -a s (lat. confusio) *spojitev dveh ali več prej samostojnih stvari v tekočem stanju v eno fizično enoto*

zlò zlá s *kar prinaša veliko trpljenje, težave*: kaznen kot zlo; povračilo zla z zlom *povračilo kot namen kaznovanja* (pr. zg.); povrniti zlo za zlo

zlóba -e ž *želja, da se komu namerno povzroča veliko trpljenje, velike težave*

zlóbní -a -o prid. *ki izhaja iz želje, da se komu namerno povzroča veliko trpljenje, velike težave*: zlobni nagib; zlobna poškodba tuje lastnine; zlobna zapustitev zakonca

zlocín -a m *hudodelstvo, hudo kaznivo dejanje*

zlocíneec -nca m *hudodelec*

zlocínka -e ž *hudodelka*

zloglásen -sna -o prid. *ki je na slabem glasu*

zloglásnost -i ž *lastnost, značilnost zloglasne-*

ga: zloglasnost kot posledica obsodbe (lat. infamia iuris) (pr. zg.); zloglasnost zaradi poklica (lat. infamia facti) (pr. zg.)

zlohóten -tna -o prid. *ki hoče, želi zlo, slabo*: zlohoten človek **zlohótno** prisl.: zlohотно povzročiti škodo

zlóm zlóma m **1.** *telesna poškodba*: zlom noge **2.** *prenehanje možnosti obstajanja, opravljanja dejavnosti zaradi slabega gospodarskega stanja*: zlom države

zlómíti zlómim dov. *povzročiti, navadno s silo, da kdo izgubi moč za odpor, vztrajanje pri čem*: zlomiti odpor sovražnika, žrtve

zlonaméren -ma -o prid. *ki ima zle, nepošteno namene* **zlonamérno** prisl.: zlonamerно povzročiti škodo

zlorába -e ž **1.** *uporaba česa pozitivnega za kaj negativnega, slabega*: zloraba svobode obveščanja (kaz.); zloraba volilne pravice (kaz.); prepoved zlorabe pravic; preprečiti zlorabe **2.** *uporaba koga za kaj negativnega, slabega proti njegovi volji*: spolna zloraba slabotne osebe (kaz.) **3.** *uporaba v nasprotju z zakoni, s pristojnostjo*: zloraba uradnega položaja ali uradnih pravic (kaz.); zloraba položaja ali pravic odgovorne osebe npr. v organizaciji *zdruzenega dela*; zloraba položaja za kršitev spolne nedotakljivosti (kaz.); zloraba pooblastil npr. *odgovorne osebe organizacije združene dela* (kaz.) **4.** *preračunana uporaba v svojo korist*: zloraba pravic socialnega zavarovanja; zloraba uslužnosti ali zaupanja npr. *pri prekariju*; zloraba vere in cerkve v namene, ki so nasprotni ustavnemu redu (kaz.); zloraba mamil **5.** *neupravičena uporaba česa, sklicevanje na kaj*: zloraba mednarodnih znamenj npr. *zastave, znamenja OZN, Rdečega križa* (kaz.); zloraba telekomunikacijskih znamenj (kaz.); zloraba znamenj za pomoč in za nevarnost (kaz.);

zlorábiti -im dov. *uporabiti v nasprotju z zakoni, s pristojnostjo*: zlorabiti pooblastilo; zlorabiti pravice v postopku

zlovérni -a -o prid. *nedobroverni*: zloverni posestnik

zložítev -tve ž, v zvezi: zložitev zemljišč *komasacija* (2)

zložítí -ím dov., v zvezi: zložiti zemljišča *komasirati* (2)

zmágati -am dov. **1.** *v vojaškem spopadu doseči, da nasprotnik popusti, se ne bojuje več **2.** *dobiti tožbo*: zmagati v pravdi*

zmagoválec -lca [-yč-] m *kdor zmaga*: zmagovalec v vojni

zmánjšanje -a s *glagolnik od zmanjšati*: zmanjšanje davščinske stopnje; zmanjšanje dednega deleža, delovne možnosti, kazni, kupne moči; zmanjšanje nevarnosti (zav.); zmanjšanje obrestne mere; zmanjšanje odgovornosti; zmanjšanje odškodnine, oporočnih razpolaganj, pogodbene kazni; zmanjšanje premije (zav.); zmanjšanje pretirano velike are; zmanjšanje zavarovalne vsote (zav.); zmanjšanje zavarovane vrednosti (zav.)

zmánjšati -am dov. *narediti, da je kaj manjše*: zmanjšati odhodke, prihodke; zmanjšati odgovornost **zmánjšán** -a -o: bistveno zmanjšana prištevnost (kaz.); zmanjšana kupna moč; zmanjšana delovna zmožnost

zméda -e ž *stanje neurejenosti*: ustvariti zmedo v gospodarskem prometu npr. *z nelojalno konkurenco*

zmédenost -i ž *začasna duševna motnja*

zméren -ma -o prid. *ki je, nastopa v ne preveliki, še sprejemljivi meri*: zmerna cena

zmérjanje -a s *glagolnik od zmerjati*

zmérjati -am nedov. *izraziti nejevoljo, nezadovoljstvo s kom zaradi njegovega negativnega dejanja, ravnanja, navadno z grobimi, nespoštljivimi, žaljivimi besedami*

zmerljívka -e ž *groba, nespoštljiva, žaljiva beseda*

zmés -i ž *snov iz več snovi*

zméсни -a -o prid. *ki se nanaša na zmes*: zmesno razmerje kovin *pri kovanju denarja*

zméšanje -a s *glagolnik od zmešati*

zméšati -am dov. *dati skupaj stvari, ki po lastnostih, značilnostih ne sodijo skupaj*: zmešati blago

zmóči zmórem dov. *biti sposoben uresničiti, opraviti kaj*: zmoči delo, plačilo

zmogljív -a -o prid. **1.** *ki ga je mogoče plačati, poravnati*: zmogljiva cena, dajatev **2.** *ki ga je mogoče opraviti*: zmogljivo delo **3.** *ki zmore dobro, učinkovito opravljati svojo funkcijo*: zmogljiv obrat

zmogljívost -i ž *sposobnost koga, določena z dejanjem, delom, ki ga zmore*: davčna, finančna, gospodarska zmogljivost; zmogljivost obrata; prevozne zmogljivosti

zmóta -e ž *kar temelji na prepričanju, ki ni v skladu s stvarnostjo*: bistvena zmeta *ki se nanaša na najpomembnejše lastnosti predmeta* (civ.); dejanska zmeta (lat. error facti) **a)** *ki se nanaša na dejanske okoliščine* (civ.) **b)** *ki se nanaša na zakonske znake kaznivega dejanja ali na okoliščine, ki izključujejo protipravnost* (kaz.); justična zmeta gl. *sodna zmeta*;

pravna zmeta *nepoznavanje prava ali napačna presoja pravnega vprašanja*; (ne)opravičljiva, (ne)zakrivljena, obojestranska, poslovna zmeta; sodna zmeta *pri ugotavljanju dejstev ali uporabi prava, zaradi katere je sodna odločba napačna*, sin. *justična zmeta*; zmeta o bistvu stvari; zmeta o kakovosti, osebi, objektu, pravem poslu, substanci, vzročni zvezi; zmeta v izjavi *nesoglasje med izjavljeno in resnično voljo*; zmeta v nagibu; ugovor zmete; spraviti, zapeljati, zavesti koga v zmeta; biti v zmeta; pustiti koga v zmeta; ravnati v zmeta; storiti kaj v zmeta; izrabiti zmeta druge osebe

zmótni -a -o prid. *napačni, zgrešeni*: zmotni nagib; zmotni pravni nazor; zmotni silobran; zmotna skrajna sila; zmotna ugotovitev dejanskega stanja; zmotna uporaba materialnega prava; zmotno izvedensko, pravno, mnenje

zmóžen -žna -o prid. *ki ima lastnosti, potrebne za uresničitev, opravljanje kakega dejanja, dejavnosti*: zmožen plačila

zmóžnost -i ž *lastnost, značilnost koga, da lahko uresniči, opravlja kako dejanje, dejavnost*: delovna, plačilna zmožnost; zmožnost za delo; zmožnost za življenje npr. *novorojenčka*; zmožnost biti zaslišan kot prič; zmožnost imeti v oblasti svoje ravnanje; zmožnost razumeti pomen svojega dejanja

zmračénost -i ž, v zvezi: duševna zmračénost *začasna duševna motnja*

značaj -a m **1.** *kar označuje človeka kot posameznika, zlasti v odnosu do ljudi, okolja*: storilčev značaj; neskladnost značajev **2.** *lastnost, pomen, učinek*: moralni, pravni značaj dejanja

značilén -lna -o prid. *ki stvar, osebo določa tako, da jo je mogoče razpoznati, ločiti od istovrstnega*: značilni telesni znaki; značilne lastnosti stvari

značilnost -i ž *lastnost značilnega*: značilnosti postopka proti mladoletnikom *posebnosti tega postopka*

značka -e ž *majhen, ploščat kovinski predmet z (reliefno) podobo ali napisom, ki se zatakne, pripne na oblačilo, klobuk*: identitetna značka vojaka; značka civilne zaščite

znak -a m **1.** *kar kaj označuje*: atestni, carinski znak; enotni znak za sporazumevanje letal; identifikacijski znak; izkazni znak *ki izkazuje, kdo je upnik v določenem pravnem razmerju*, npr. *prtljažni listek, garderobni znak*; klicni znak morské ladje ali morskéga čolna;

kvalifikacijski znak *pri vodenju evidence za dev po sistemu kartoteke*; neprometni znak; prometni znak; razločevalni znak *npr. registrska tablica vozila*; ročni znak *nepismene osebe na listini*, *sin. ročno znamenje*; spoznavni znak *znamenje pri prepoznavi*; arhivski znaki *za razvrstitev rešenih spisov po snovi v arhivu oziroma registraturi*, *sin. arhivske šifre*; normativni znaki dejanskega stanu kaznivega dejanja *ki izražajo pravne kategorije ali vrednostne pojme*; opisni znaki dejanskega stanu kaznivega dejanja *ki opisujejo predmete realnega sveta*; zvočni in svetlobni opozorilni znaki v cestnem prometu; znak kakovosti; znak proizvajalca predmeta iz plemenite kovine; znak radijske postaje; znaki razlikovanja *npr. blagovni, storitveni, tovarniški znaki* 2. lik, ki označuje, pomeni določeno osebo, organizacijo: članski, društveni znak **znamenitost** -i ž **znamenit predmet**, pojav: naravna, zgodovinska znamenitost **známjenje** -a s *kar kaj zaznamuje*: mejno znamenje *na posestni meji parcele*; ročno znamenje *nepismene osebe na listini*, *sin. ročni znak*; spisovno znamenje *označba spisa*; stvarilno, uradno, vrojeno, zemljemersko znamenje; izmeritvena znamenja in oznake *pri temeljni geodetski izmeri*; znamenje civilne zaščite; znamenje o lastninski pravici na nepremičnini; odstranitev ali poškodovanje uradnega pečata ali znamenja (kaz.); ponarejanje znamenj za zaznamovanje blaga, mer in uteži (kaz.); optična, zvočna znamenja ladij; zloraba mednarodnih znamenj *npr. zastave, znamenja OZN, Rdečega križa* (kaz.); zloraba znamenj za pomoč in nevarnost (kaz.); zloraba telekomunikacijskih znamenj (kaz.); uničenje ali odstranitev znamenj, namenjenih za varnost zračnega prometa (kaz.); razžalitev z znamenji, gestami *prim. simbolična razžalitev* **známka** -e ž 1. *nazobčan listek z natisnjeno podobo in nominalno vrednostjo, ki se lepi na poštno pošiljke*: davčna, doplačilna, frankovna znamka; kriva znamka *ponarejena znamka*; letalska, pisemska znamka; ponarejena znamka; portovna, poštna, priložnostna, pristna, **pristojbinska, spominska znamka; takсна znamka *kolek*; veljavna znamka; napraviti ponarejeno poštno znamko (kaz.) 2. *zavarovani znak za ločevanje blaga oziroma storitev v gospodarskem prometu*: besedna, blagovna, industrijska znamka; kolektivna znamka *npr. združenja pravnih in fizičnih oseb,*

zbornice, poslovne skupnosti, občine; koncernska znamka *določenega koncerna*; proizvodna, registrirana, storitvena, tovarniška, *trgovinska, varstvena znamka; izpodbijanje, razveljavitev znamke; nosilec, prenos, prijajva znamke; register znamk

známkica -e ž, v zvezah: pasja znamkica *ploščica z zaporedno številko in ustrezno letnico cepjenja proti steklini, ki se pritrudi na pasjo ovratnico*; zavarovalna znamkica *nalepka na avtobusni vozovnici kot potrdilo o plačani zavarovalni premiji*

znán -ána -o prid. *kateraga identiteta je ugotovljena*: biti sodno znan iz sodnega poslovanja; splošno znan; uradno znan iz uradnega poslovanja; sodniku znan iz zasebnega poznavstva

znánje -a s 1. *celota podatkov, ki si jih kdo vtisne v zavest z učenjem, študijem*: poklicno, pravno, strokovno, tehnično znanje; znanje jezika, predpisov; ocenjevanje, preizkus znanja 2. v zvezah: dati na znanje *sporočiti, pojasniti*; vzeti na znanje *izraža informiranost o obravnavani stvari*

znánost -i ž *dejavnost, ki si prizadeva metodično priti do sistematično izpeljanih, mejnih in dokazljivih spoznanj*: pravna znanost; doktorat znanosti; Organizacija združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo (UNESCO); Slovenska akademija znanosti in umetnosti; pospeševati, razvijati, spodbujati znanost

znánstveni -a -o prid. *ki se nanaša na znanost*: znanstveni dokaz; znanstveni inštitut, razred; znanstveni svet *npr. svet znanstvenega inštituta*; znanstveni zavod; znanstveni delavci *npr. znanstveni svetnik, (višji) znanstveni sodelavec*; znanstveni dosežki, izrazi; znanstvena dejavnost, lastnina, organizacija, razprava; znanstvena stopnja *doktor znanosti ipd.*; znanstvena terminologija; znanstvena usposobljenost; znanstveno delo, društvo, odkritje, posredovanje, raziskovanje; mednarodno znanstveno sodelovanje

znánstvenik -a m *kdor se ukvarja z znanostjo*: pravni znanstvenik

znánstvenoraziskoválni -a -o prid. *ki se nanaša na znanstveno raziskovanje*: znanstvenoraziskovalna delovna organizacija; znanstvenoraziskovalno ustvarjanje

znášati -am *nedov. imeti, dosežati določeno velikost, vrednost*: račun, taksa znaša; stroški znašajo; rok znaša *traja*

znáten -tna -o prid. *precejšen, pomemben*: znaten strošek; znatna korist, škoda

znáti znám *nedov. 1. imeti to, kar se uči, študira, vtisnjeno v zavest, spomin in biti sposoben uporabljati*: znati jezik 2. *biti glede na izurjenost sposoben (uspešno) opravljati kako dejavnost*: znati brati in pisati

znések -ska m *določena količina, množina denarja*: čisti, denarni, dolžni, fakturni, glavnični, imenski, izplačilni, končni, kosmati, kreditni, letni, maksimalni, odškodninski, polni, posojilni, skupni, stalni, terjatveni znesek

znížanje -a s *glagolnik od znižati*: znižanje carine, cene, davka, dolga, glavnice, kupnine, nagrade, obrestne mere, voznine, vrednosti; znižanje stroškov; znižanje plačila

znížati -am *dov. narediti, da je kaj nižje*: znižati cene **znížan** -a -o: znižana vozovina

zoofilija -e ž *nagnjenje k spolnemu izživiljanju z živalmi*

zóper *predl.*, v zvezi: več zahtevkov zoper istega toženca

zópetni -a -o prid., v zvezah: zopetna investicija *investicija ustvarjenega dohodka*, *sin. reinvesticija*; zopetna pripojitev odtrganega ozemlja matični državi *prim. reinkorporacija*; zopetna prodaja *preprodaja*; zopetna vključitev obsojenca v družbo *reintegracija obsojenca*

zožítev -tve ž *omejitev*: zožitev pooblastila

zóžiti -im *dov. omejiti*: zožiti pooblastilo; zožiti pristojnost organa

zračni -a -o prid. *ki se nanaša na zrak*: domači, mednarodni zračni promet; zračni desant, prevoz; zračni prostor *prostor nad kopnim ozemljem, notranjimi vodami in obalnim morjem do višine, ki še omogoča let s klasičnim letalom in v katerem ima država polno suverenost*; zračna plovba *letenje letal v zračnem prostoru ali gibanje letal po manevrskih površinah in letališki ploščadi*; zračna pot, proga; *zračno javno dobro *zračni prostor nad državnim ozemljem*; zračno jadranje; zračno orožje; zračno pravo; nedotakljivost zračnega prostora; kršitev zračnega prostora

zrák zraka m *zmes plinov, vodne pare in trdnih delcev, ki jo dihajo živa bitja*: onesnaževanje zraka *emisija* (3); onesnaženost zraka *prim. imisija* (2); varstvo zraka pred onesnaženjem; služnostna pravica svetlobe, zraka in razgleda; vojna v zraku

zrakoplóv -óva m *letalo*

zrakoplóvni -a -o prid. *letalski*

zrakoplóvstvo -a s *letalstvo*

zrcaléči se -a -e prid., v zvezi: zrcaleča se *kazen kazen, pri kateri se storilec kaznuje na tistem delu telesa, s katerim je grešil, npr. za krivo*

prisege z odsekanjem obeh prisežnih prstov (pr. zg.), *sin. odsevna kazen*

zrcálo -a s, v zvezah: Saško, Švabsko zrcalo *nemški zasebni pravni zbirki iz 13. stol.*

zrèl -éla -o prid. 1. *telesno in duševno polno razvit*: zrel človek 2. *ki ima ustrezne lastnosti za kaj*: zadeva, zreła za razsojo **zréli** -a o: *umor po zrelem preudarku *storjen s premislekom* (kaz.)

zrélost -i ž *stanje zrelega človeka*: biološka, duševna, moralna, socialna, spolna, telesna, umska zrelost

zrélostni -a -o prid., v zvezah: *zrelostni izpit *matura*; *zrelostno spričevalo *maturitetno spričevalo*

zúnajatmosférski -a -o prid., v zvezi: zúnajatmosferski prostor *nadzračni prostor*

zúnajobravnávní -a -o prid., v zvezi: zúnajobravnavni senat *senat, ki ne odloča v zvezi z glavno obravnavo*

zúnajzakónski -a -o prid. *izvenzakonski*: zúnajzakonska življenjska skupnost *moškega in ženske*

zúnánjepolítični -a -o prid. *ki se nanaša na zunanjo politiko*: zúnánjepolitično poslovanje, vprašanje

zúnánjetrgovínski -a -o prid. *ki se nanaša na zunanjo trgovino*: zúnánjetrgovinski posel, promet, sistem, ukrep; zúnánjetrgovinska bilanca, blagovna menjava, dejavnost, listina, organizacija, politika; zúnánjetrgovinsko omrežje, poslovanje, razsodišče; zúnánjetrgovinska plačila; oviranje zúnánjetrgovinskega posla (kaz.)

zúnánji -a -e prid. *ki je v zvezi z drugimi državami*: zúnánji dolg, kredit *dolg, kredit, najet v tujini*; zúnánji tečaj *valute tečaj v tujini*; zúnánja politika; zúnánja trgovina *trgovina, pri kateri sta kupec in prodajalec v različnih državah*; zúnánja varnost države; zúnánje terjatve; zúnánje zadeve; zúnánje poslovanje *opravilo zunaj uradnega poslojpa*; zúnánje posojilo *posojilo, najeto v tujini*; zúnánja plačila

zvédeti *zvédm dov. izvedeti*

zvést -a -o prid. 1. *ki vztraja v ljubezenskem razmerju do koga*: zvést zakonec 2. *ki trdno izpolnjuje prevzete obveznosti*: pogodbi zvésta stranka *stranka, ki ne krši pogodbe*

zvestóba -e ž 1. *vztrajanje v ljubezenskem razmerju do koga*: zakonska zvestoba *med zakoncema*; dolgovati komu zvestobo; obljubiti zvestobo 2. *trdno izpolnjevanje prevzete obveznosti*: pogodbená, poslovna zvestoba; kršitev pogodbene zvestobe

zvéza -e ž 1. skupnost organizacij ali posameznikov z enako dejavnostjo in skupnimi interesi: carinska zveza držav brez medsebojnih carinskih mej, sin. carinska unija; lovska, poslovna, ribiška zveza; Socialistična zveza delovnega ljudstva (krat. SZDL); Svetovna poštna zveza; vojaška, združna zveza; zveza kmetijskih zemljiških skupnosti; zveza lovskih, ribiških družin; zveza komunalnih, stanovanjskih, vodnih skupnosti; zveza obrtnih združenj; zveza raziskovalnih organizacij; zveza samoupravnih interesnih skupnosti npr. za varstvo pred požarom, za železniški promet; Zveza sovjetskih socialističnih republik od l. 1922 do l. 1991; zveza društev npr. društev invalidov, izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav, pravnikov; Zveza komunistov Slovenije, Jugoslavije; Zveza narodov; Zveza sindikatov Slovenije, Jugoslavije; zveza skupnosti za zaposlovanje; Zveza združenj borcev NOV Slovenije, Jugoslavije; Zveza združenj pravnikov Jugoslavije 2. možnost priti kam s kakim javnim prevoznim sredstvom: avtobusna, ladijska, letalska, prometna, železniška zveza 3. kar omogoča prvenstvo informacij iz enega kraja v drugega, od enega človeka k drugemu: poštna, radijska, telefonska zveza; sistem zvez npr. pošt, telegrafov, telefonov, radiev, televizij; dobiti, vzpostaviti zvezo 4. kar obstaja med stvarima, stvarmi, ki imajo z določenega stališča kaj skupnega: vzročna zveza zveza med dejanjem (storitvijo ali opustitvijo) in njegovo posledico 5. v zvezi: zakonska zveza → zakonska zveza 6. v zvezi: dejanska zveza zahtevkov dejstvo, da obsega ena tožba zoper istega toženca več zahtevkov, ki se opirajo na isto dejansko in pravno podlago

zvézka -zka m snopič, sešitek: čekovni zvezek

zvézni -a -o prid. ki se nanaša na zvezno državo: zvezni davek, dohodek; zvezni družbeni pravobranilec samoupravljanja; zvezni izvršni svet; zvezni javni pravobranilec, javni tožilec; zvezni kancler avstrijski, nemški; zvezni pravni svet, predpis, predsednik, prihodek, proračun, sekretariat, svet, zakon, zbor; zvezni komiteji, organi, uradi, zavodi; zvezna država politična tvorba, ki združuje dve ali več enakopravnih in relativno samostojnih državnih enot, sin. federacija; zvezna pristojnost, skupščina, taksa, tržna inšpekcija, uprava, uredba, ustava, vlada, zakonodaja; zvezne finance, komisije, organizacije; zvezno držav-

ljanstvo; zvezno glavno mesto; zvezno javno pravobranilstvo; zvezno javno tožilstvo; zvezno pravo, sodišče

zvéznost -i ž zveza, ki lahko obstaja med več kazenskimi zadevami in zaradi katere se te zadeve obravnavajo v enem kazenskem postopku: objektivna zveznost dejstvo, da je v enem postopku več obdolžencev in eno kaznivo dejanje ali več tožencev in en spor; subjektivna zveznost dejstvo, da je v enem postopku en obdolženec za več kaznivih dejanj ali en toženec za več sporov; pristojnost po zveznosti

zviјаča -e ž dejanje, ravnanje, s katerim kdo z zavajanjem koga v zmotu skuša doseči svoj namen: poslovna, pravdna zviјаča; zviјаča prodajalca; biti z zviјаčo zaveden k sklenitvi pogodbe

zviјаčen -čna -o prid. 1. ki skuša z zavajanjem v zmotu doseči svoj namen: zviјаčen človek 2. ki izraža, kaže tako ravnanje: zviјаčno procesno dejanje; zviјаčno ravnanje; zviјаčno vprašanje npr. kapciozno vprašanje pri zaslišanju zviјаčno prist.: zviјаčno ravnati

zvišanje -a s glagolnik od zvišati: zvišanje carin, cen, davščin, dohodkov, pokojnin, vrednosti

zvišati -am dov. narediti kaj višje: zvišati obrestno mero

zvit -a -o prid. ki zna z iznajdljivostjo, spretnim prikrivanjem doseči svoj namen: zvit človek

zvočni -a -o prid. ki se nanaša na zvok: zvočni opozorilni znak v cestnem prometu; zvočno snemanje npr. pri zaslišanju zvočno prist.: zvočno posnet pogovor; zvočno posneta izjava

zvoditi zvodim dov. protipravno posredovati zveze med dvema ali več osebami zaradi spolnega občevanja ali drugih spolnih dejanj, navadno za plačilo (kaz.): zvoditi mladoletno osebo

zvodnica -e ž ženska oblika od zvodnik

zvodnik -a m kdor se ukvarja z zvodništvom

zvodniški -a -o prid. ki se nanaša na zvodnike ali zvodništvo: zvodniški posel

zvodništvo -a s protipravno posredovanje zveze med dvema ali več osebami zaradi spolnega občevanja ali drugih spolnih dejanj, navadno za plačilo (kaz.)

zvrčati -am nedov., v zvezi z na delati, imeti koga drugega za povzročitelja, nosilca česa neugodnega, negativnega: zvrčati krivdo na drugega

Ž

žalitev -tve ž glagolnik od žaliti: žalitev SFRJ, tuje države, mednarodne organizacije (kaz.)

žaliti žalim nedov. 1. delati, govoriti kaj, kar prizadeva čast in ugled koga: žaliti koga 2. biti v neskladju z moralnimi normami glede česa: žaliti človeško dostojanstvo; žaliti javno moralo, narodno ali politično zavest občanov prekršek zoper javni red in mir

žalivec -vca m kdor koga žali

žalivka -e ž ženska oblika od žalivec

žaljenje -a s glagolnik od žaliti

žaljiv -a -o prid. ki žali: žaljiv izraz, napad; žaljiva obdolžitve zatrevanje ali razširjanje česa o drugi osebi, kar lahko škoduje njeni časti in dobremu imenu (kaz.); žaljivo podtikanje namigovanje na določeno dejstvo, sin. insinvacija (1); žaljivo vedenje žaljivo prist.: žaljivo se izraziti o kom

žaljivka -e ž žaljiva beseda: izreči žaljivko komu

žaljivost -i ž lastnost, značilnost žaljivega: žaljivost izjave

žalovanje -a s glagolnik od žalovati: razglasitev, trajanje splošnega ljudskega žalovanja

žalovati -ujem nedov. čutiti, izražati žalost zaradi smrti, izgube koga

*žandár -ja m *orožnik

*žandarmerija -e ž *orožništvo

žara -e ž 1. posoda za shranjevanje posmrtnih ostankov upepeljenega 2. posoda za oddajanje glasovnic: volilna žara

želar -ja m kajžar (pr. zg.)

železni -a -o prid., v zvezi: železna pogodba pogodba, pri kateri prodajalec noče prevzeti odgovornosti za skrite napake prodane živali in se s kupcem dogovori za nižjo kupnino, kupec pa se odreče pravici, da bi pozneje uveljavljal ugovore zaradi te napake (pr. zg.)

železnica -e ž 1. pot s tirnicami za promet s tirničnimi vozili: cestna, državna, elektrificirana, gozdna, industrijska, jamska, lokalna, namembna, odpravna železnica; normalnotirna, ozkotirna, širokotirna železnica; podzemna železnica; začetna, vmesna, končna železnica; zasebna železnica 2. prevozno sredstvo na

taki poti: prevoz z železnico 3. podjetje, ki se ukvarja s prometom na takih poteh: Skupnost jugoslovanskih železnic

železničar -ja m delavec pri železnici

železničarski -a -o prid. ki se nanaša na železničarje: železničarska legitimacija npr. za režijsko vozovnico

železniški -a -o prid. ki se nanaša na železnico: železniški avizo; železniški blagovni, potniški promet; železniški delavec; železniški mejni prehod za mednarodni promet; železniški obrat, prevoz, razred, signal, signalni pravilnik, tir, transport, vozni list; železniška blagovna tarifa; *železniška knjiga; železniška konvencija; železniška milica, nesreča, nezgoda, plomba, postaja, pošiljka, prevozna pogodba, razdalja, tarifa, tovornina; železniška transportna organizacija organizacija, ki opravlja promet po železnici; železniška vozovnica, vozovnica, zapomica; železniške prevozne listine vozni list, ekspresni list, prtljavnica ipd.; železniške storitve; železniško gospodarstvo, križišče, območje, postajališče, prevozno pravo, skladišče, transportno podjetje, vozilo, zemljišče; cestno-železniški prehod

želja -e ž kar se želi: zapustnikova poslednja želja

žena -e ž poročena ženska v odnosu do svojega moža: zakonska, razvezana žena; pravni položaj žene v zakonu; življenjska skupnost moža in žene

ženevski -a -o prid. ki se nanaša na Ženevo: ženevske konvencije npr. za zaščito žrtev vojne iz l. 1949; ženevske standardne pogodbe

ženin -a m moški ob poroki in nekaj časa pred njo

ženitev -tve ž sklepanje zakonske zveze moškega z žensko: sposoben za ženitev

ženitni -a -o prid. ki se nanaša na sklenitev zakonske zveze: *ženitni oklic; *ženitna kavcija; ženitna pogodba; *ženitno pismo ženitna pogodba; ženitno darilo

ženska -e ž oseba ženskega spola, navadno odrašla: noseča ženska; osebna preiskava ženske;

prisiliti žensko k spolnemu občevanju (kaz.); mamiti, pridobivati, spodbujati, zavajati ženske k prostituciji (kaz.)

žénski -a -o prid. *ki se nanaša na ženske*: ženska enakopravnost

žép žépa m *majhni vreči podoben del na oblačilu za spravljanje manjših predmetov*: preiskava žepov

žépar -ja m *kdor krade, zlasti iz žepov*

žéparka -e ž *ženska oblika od žepar*

žépní -a -o prid. *ki se nanaša na žepé*: žepna tavnina

žépnína -e ž *denar za drobne osebne izdatke*

žézlo -a s *okrašena palica kot znamenje oblasti*: sodniško žezlo (pr. zg.); vladarsko žezlo

****žganjarína** -e ž *davščina na žganje*

žičníca -e ž *prometna naprava za prevoz ljudi in blaga po žičnih vrveh s posebnimi prenašali*

žičníški -a -o prid. *ki se nanaša na žičnico*: žičniška naprava žičnica, vlečnica; žičniška postaja; žičniško obratovanje, upravljanje; vplivno območje žičniške naprave; inšpekcija žičniških naprav

židovski -a -o prid., v zvezah: židovski regal *pravica srednjeveških vladarjev naseljevati in obdavčevati Žide* (pr. zg.); židovski davki davki, ki jih je deželni knez globalno naložil vsem Židom (pr. zg.); židovsko sodišče sodišče, ki rešuje spore med židi in kristjani (pr. zg.)

žig -a m **1.** pečat, izdelan iz kovine: carinski, poštni žig; mokri, suhi, vroči žig **2.** odtis žiga: odtisniti, pritiskniti, vtisniti žig **3.** znamenje: blagovni žig; čistinski žig *ki potrjuje odstotek čistega zlata ali srebra v izdelkih iz teh kovin*; storitveni žig; žigi na merilih; žigi in označbe na lovskem strelnem orožju; ponarejanje žigov (kaz.)

žignína -e ž *pristojbina za pregled meril in plemenitih kovin*: pobiranje žignine; oprostitev žignine

žigósanje -a s *glagolnik od žigosati*: žigosanje ročnega strelnega orožja; žigosanje *bankovcev, delnic, igralnih kart, meril; žigosanje *obveznic državnih posojil; žigosanje predmetov iz plemenitih kovin; žigosanje sodov, uteži, znamk

žigósati -am nedov. in dov. *označevati z žigom*: žigosati meso, tehtnice, uteži, vozovnice, znamke; žigosati hlode, žagani les

žiránt -a m **1.** indosant **2.** menični porok

žiratar -ja m indosatar

žirí -ja m žirija (1)

žiríja -e ž **1.** po angleškem pravu *porota* (angl. jury) **2.** komisija, npr. za dodelitev nagrade pri natečajih

žíríranje -a s *indosiranje*

žírírati -am dov. in nedov. *indosirati, prenesti*: žírírati menico

žírínína -e ž *dajatev za pašo prašičev v gozdu zemljiškega gospoda* (pr. zg.)

žíro -a m (it. giro krog) **1.** indosament **2.** brezgotovinski plačilni promet s pripisi in odpisi zneskov na kontih banke: fiduciarni, navidezni, pooblastilni, prokurni žiro

žíró neskl. prid., v zvezah: žiro nakazilo *denarnega zavoda banki kot asignantu, da prenese na asignatarjev tekoči račun določen znesek iz asignantovega dobroimetja*; žiro pogodba pogodba banke z indosantom za plačevanje čekov; žiro račun bančni račun, s katerega izplačuje banka samo toliko, kot je vloženo; odpreti, imeti, blokirati, odpraviti žiro račun

žírovní -a -o prid. *ki se nanaša na žiro*: žirovni denar knjižni denar; žirovni posel, promet, tekoči račun; žirovna banka, centrala, zveza; žirovno dobroimetje

žítíni -a -o prid. *ki se nanaša na žito*: žitni silos; žitna borza; žitna desetina (pr. zg.); žitno odelstvo zelenišstvo

žítínica -e ž **1.** kašča **2.** žitorodno področje

žítíničar -ja m *upravitelj mestne žitnice* (pr. zg.)

žítínína -e ž *dajatev, davek v žitu* (pr. zg.)

živ -a -o prid. *ki je v stanju, v katerem potekajo življenjski procesi*: živ rojen živi -a -o: živi inventar domače živali kmetijske enote, zlasti živina; živa meja meja iz rastočih rastlin; živa zastava (fr. vif-gage) zastava, pri kateri donose nepremičnine prejema zastavni upnik in se odštevajo od dolga (pr. zg.); živa teža teža žive živine; živo delo živi -ega sam: pravni posel med živimi (lat. negotium inter vivos) pravni posel, ki naj se uresniči, dokler so stranke še žive; prenos med živimi npr. prenos stvari s kupno pogodbo

živál -i [-aj] ž *bitje, ki se hrani z organskimi snovmi, ima čutila in se navadno lahko premika*: mučenje živali prekršek; zdravstveno varstvo živali; izdelovanje zdravil za zdravljenje živali (kaz.); zavarovanje domačih živali pred poginom, prisilnim zakolom ipd.; zdravstveno spričevalo za živali; prenašanje kužnih bolezní pri živalih in rastlinah (kaz.)

živálski -a -o prid. *ki se nanaša na živali*: živalska bolezen; živalska desetina (pr. zg.); zavarovanje redkih živalskih vrst

živéti -ím nedov. **1.** v zvezi z od pridobivati materialna sredstva za preživljanje: živeti od osebnega dohodka **2.** biti v skupnosti s kom: živeti

v družinski skupnosti; živeti v zunajzakonski skupnosti; živeti ločeno, skupaj

živílo -a s *kar se uporablja za prehrano ljudi*: deklarirano živilo *ki ima predpisano označeno deklaracijo*; denaturirano živilo *ki je z dodajanjem primesi za določen namen neuporabno*; embalarirano živilo; racionirano živilo *katerega poraba je z načrtno razdelitvijo omejena*; registrirano živilo *za katero je predpisana registracija*; pokvarljivost živila; proizvodnja in promet zdravstveno oporečnih živil (kaz.); onesnaženje živil s škodljivo snovjo (kaz.); zdravstveno nadzorstvo nad živilí

živílski -a -o prid. *ki se nanaša na živila*: živilski trg; živilski proizvodi; živilska industrija; živilska nakaznica

živína -e ž *navadno večje domače živali, ki se redijo zaradi gospodarskih koristi, zlasti govedo*: jezdna, tovorna, vprežna živina; pravica napajati, pasti živino poljska služnost

živínoréja -e ž *reja živine*

živínoréjski -a -o prid. *ki se nanaša na živínorejo*: živínorejska poslovna skupnost; živínorejska zadruga

živínózdrazvínik -a m veterinar

živínózdrazvíniški -a -o prid. veterinarski

živínski -a -o prid. *ki se nanaša na živíno*: živinski potni list *potrdilo o zdravstvenem stanju, izvoru in lastništvu živali*; živinski sejem; živinska napaka

življénje -a s **1.** stanje živega bitja: novorojenček, zmožen za življenje; nevarnost za življenje ali zdravje; izročitev in razdelitev premoženja za življenja; kazniva dejanja zoper življenje in telo; ogrožati življenje; vzeti komu življenje *povzročiti njegovo smrt*; vzeti si življenje *narediti samomor* **2.** bivanje, obstajanje človeka *glede na skupnost, ki ji pripada*: družinsko, javno življenje; neznosno skupno življenje; življenje, ločeno od družine; življenje v zakonski zvezi **3.** bivanje, obstajanje človeka *glede na razmere*: zagotoviti človeka vredno in dostojno življenje **4.** bivanje, obstajanje človeka *sploh*: osebno, prejšnje življenje **5.** doba bivanja, obstajanja človeka *od rojstva do smrti*: dolgo življenje **6.** kar se rabi za zadovoljevanje zlasti telesnih potreb: sredstva za življenje

življenjepís -a m *popis življenja kake osebe*: življenjepís kandidata za delovno mesto

življenjepísni -a -o prid. *ki se nanaša na življenjepís*: obsojenčevi življenjepísni podatki

življénjski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na življenje* (2): življénjska skupnost staršev in otrok dru-

žina; življénjska skupnost moža in žene *zakonska zveza*; zunajzakonska življénjska skupnost možkega in ženske **2.** *ki se nanaša na življenje* (3): življénjski prostor, standard **3.** *ki se nanaša na življenje* (4): življénjska zmožnost npr. novorojenčka; življénjsko okolje **4.** *ki se nanaša na življenje* (5): življénjsko delo; življénjsko zavarovanje **5.** *ki se nanaša na življenje* (6): življénjski stroški **6.** v zvezah: življénjski minimum *za življenje nujno potrebna sredstva*, sin. *eksistenčni minimum*; življénjski interesi države *odločilni, bistveni interesi življénjsko prist.*: življénjsko pomembne potrebe

žláhtní -a -o prid., v zvezi: žláhtna kovina *plemenita kovina*

žréb -a m *sredstvo, s katerim naj se po volji strank kaj odloči, npr. s potegovanjem števil iz vrece*: potegniti žreb; z žrebom odločiti; žreb odloča

žrébanje -a s *izbira, odločanje z žrebom*: žrebanje dobitkov, obveznic, srečk, vrednostnih papirjev; žrebanje za amortizacijo; lista žrebanja; načrt za žrebanje

žrtév -tve ž *kdor je poškodovan, umre zaradi napada, nasilja, nepričakovanega, nepredvidene dogajanja, pojava*: civilna žrtev vojne; žrtev kaznivega dejanja; žrtev vojnega materiala; vojne žrtve; žrtve v prometu v cestnem, letalskem prometu

žúgati -am nedov. *groziti, pretiti*

žúpa -e ž **1.** *skupnost prebivalcev naselja ali gospodarjev v njem* (pr. zg.), sin. *soseska* (1) **2.** *uradno območje župana, uradnega organa zemljiške gosposke* (pr. zg.): mala, okrožna, velika župa **3.** *zbor upravičencev župe* (župnega sveta) (pr. zg.), sin. *soseska* (2) **4.** v zvezah: koseška, svobodnjaška župa *sestavni del staroslovenskih kneževin* (pr. zg.) **5.** *večja organizacijska enota, ki povezuje društva, organizacije*: *gasilska župa; *pevska župa

žúpán -ána m **1.** *predstojnik občine*: župan kmečke, mestne občine **2.** v zvezi: veliki župan a) *načelnik oblasti (3) od l. 1922 do l. 1929 b) predstojnik skupnosti vasi (velike župe) pri Beneških Slovencih (pr. zg.) **3.** v zvezah: gorski župan *predsednik pri gorskih pravdah* (pr. zg.); okrožni župan (pr. zg.); plemenski župan (pr. zg.); svobodniški župan (pr. zg.); vaški župan *vaški predstojnik, ki je upravljal tudi župni svet* (pr. zg.)

žúpánija -e ž **1.** župa (1) (pr. zg.) **2.** občina (2) (pr. zg.) **3.** *upravna teritorialna enota na Ogrskem in Hrvaškem* (pr. zg.), sin. *komitat*

žúpánji -a -e prid., v zvezi: županja njiva njiva, ki

župánski

se daje županu v uživanje kot nagrada za županovanje (pr. zg.), prim. župnica

župánski -a -o prid. 1. *ki se nanaša na župane*: županski posli 2. *v zvezi: župansko sodišče staroslovensko ljudsko sodišče* (pr. zg.)

župánstvo -a s *urad župana*: občinsko županstvo; *veliko županstvo *urad velikega župana* od l. 1922 do l. 1929

župljàn -ána m *pripadnik župnije*

žúpni -a -o prid. *ki se nanaša na župo* (1) (pr. zg.), sin. *soseski*: župni predstojnik

žúpnicá -e ž *iz župe (gmajne) izločeno zemljišče, ki se daje županu v uživanje kot nagrada za županovanje* (pr. zg.)

župnija -e ž *najmanjša upravna enota katoliške cerkve*

župnijski -a -o prid. *ki se nanaša na župnijo*: župnijski upravitelj *upravitelj, ki začasno nadomešča župnika, če je župnija izpraznjena ali je župnik oviran pri opravljanju pastoralne službe*

žúpnik -a m *predstojnik župnije*

župnišče -a s *župnijsko poslopje*

žurnál -a m 1. *časnik* 2. *dnevnik* (1), *vpisnik* (1) (knj.)